వేదాంగాలు

నిఘంటువు

ఆంధ్ర వాచస్పత్యము-2

సదాశివ సమారంభాం
గురు దక్షిణామూర్తి
గురు వేదవ్యాస మహర్షి
గురు శుక మహర్షి
గురు నారద మహర్షి
గురు వాల్మీకి మహర్షి
గురు శ్రీకృష్ణ
శంకరాచార్య మధ్యమాం
గురు దత్తాత్రేయ
గురు బాబాజీ
గురు గౌతమ బుద్ధ
గురు ఆదిశంకరాచార్య
గురు రామానుజాచార్యులు
గురు జ్ఞానేశ్వర్
గురు రవిదాస్
గురు కబీర్ దాస్
గురు చైతన్య మహా ప్రభువు
గురు నానక్
గురు రాఘవేంద్ర స్వామి
గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి
యోగి వేమన
అస్మదాచార్య పర్యంతాం
గురు త్రైలింగ స్వామి
గురు లాహిరి మహాశయ
గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి
గురు వివేకానంద
గురు సాయి బాబా
గురు అరబిందో
గురు రమణ మహర్షి
గురు యోగానంద
గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద
గురు మళయాళస్వామి
గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి
గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య
వందే గురుపరంపరాం..

నన్ను "నేను" తెలుసుకోవటానికి

నన్ను "నేను" మార్చుకోవటానికి

"నేను" గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంధాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంధాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంధాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంధాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకి దాదాపు **5000** పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా http://www.new.dli.ernet.in), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(https://archive.org), గూగుల్ వెబ్ సైట్(https://www.google.co.in), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(http://www.microsoft.com) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంధాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటే, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంధాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంధాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: http://www.new.dli.ernet.in లేక http://www.dli.ernet.in
2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: http://www.sairealattitudemanagement.org
3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement
4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంద వీడియోలు: https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంధపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 5010010000305

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్ధం **ఉచితంగా eBook** రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంధముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Sai**R**eal**A**ttitude**M**anagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాధ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

శ్రీ

ఆంధ్ర వాచస్పత్యము

అను నిఘంటువు.

ఆంధ్ర ప్రతిపదార్థ [illegible]

శ్రీ శ్యామలకామశాస్త్రీయము

ఆంధ్రవిద్యా వాచస్పత్యాది బిరుదాంకితు లగు

కొట్ర శ్యామలకామశాస్త్రిగారిచే

వ్రాయఁబడినది

క కారాది ణ కారాంతము వఱకుఁగల

రెండవ సంపుటము

కొట్ర శ్యామలకామశాస్త్రి అండ్ సన్

వారిచే ప్రకటితము

కరప, కాకినాడ్

శ్రీ లక్ష్మీ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రితము,

జగన్నాధపురం, కాకినాడ.

1937

[illegible]

[illegible]	[illegible] 12410				[illegible]			[illegible]	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	3084	2883	5483	4440	451	1434	40	278	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1183	708	4858	4704	87	483	[illegible]	37	[illegible]	[illegible]
[illegible]	125	0	243	0	5	8	0	0	[illegible]	[illegible]
[illegible]	124	4	43	2	[illegible]	1	0		[illegible]	[illegible]
[illegible]	480	1081	133	1823	760	127	24		[illegible]	[illegible]
[illegible]	80	0	408	0	18	13	1		[illegible]	[illegible]
[illegible]	0	0	8	0	6	0	[illegible]		[illegible]	[illegible]
[illegible]	401	682	00	89	114	55	[illegible]		[illegible]	[illegible]
[illegible]	0	504	0	30	10	0	5		[illegible]	[illegible]
	63	0	1	0	8		[illegible]		[illegible]	
	[illegible]	120	840	145	51	20	4		[illegible]	
	[illegible]	4	0	600	0	0	0		[illegible]	
	[illegible]	0	65	0	8	[illegible]	[illegible]		[illegible]	
	[illegible]	0	1	0	0	[illegible]	[illegible]		[illegible]	
	9	0	12	55	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	
	[illegible]	18	3	38	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	
	28	[illegible]	30	100	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	
	6	[illegible]	0	4	[illegible]	[illegible]	[illegible]			
	[illegible]	0	1	0	[illegible]	[illegible]				
	[illegible]	8740	[illegible]	[illegible]	1134	[illegible]	143	[illegible]	103	

కంచి వై. వి. 1.= కాంచి. పుణ్యనగరములలో నొకటి. "గీ. కాఁపుఁగోడలు కంచెంత కాఁపురంబుఁ, బాలవంటికులంబుఁగీడ్పఱచియుతికె" పాండు 3, ఆ 81: చూ, దేశము; విణ. 2. పృథువు, పెద్ద. చూ, విపులము.

కంచికామాక్షి. అం అక్షులలో నొకతె చూ, అక్షులు వర్ణన.—"సీ. ఏపట్టణము సముద్దీర్ణకామాక్షిత, పః పరిపాక సంపద్విధాయి. పుణ్యతరమైన యా కాంచీపురముఁగనియె." కళా. 2, ఆ. 130.

కంచిమేఁక. ద్వ. వి పెద్దపొదుఁగుగల ఒకరకము మేఁక చూ, మేషము. 1.

కంచియ దే. వి. 1 పసులుమేయుటకై మున్నిక నిలిపిన పొలము. రూ-కంచె చూ, వివీతము, 2. రూ- కంచె. వృతి, తోఁట చుట్టు జెముడు బలుసు లోనగు వానిచె నేర్పఱుపఁబడిన కలుఁగు. చూ, ప్రాచీనము 1

కంచుకము సం వి. అ పుం. 1 చేనుఁగిప్పా చూ, అవిక (చూ, వస్త్రము.), 2 ఎలుపు నరుఁ గ్రిందమీఁదుల నుంచెడు పంచేము చూ, జోలుమాత్రిను, 3. పాము పైపొర చూ, నిర్మోకము. 3, 4 కవచము చూ, కంకటము, 5 ఆకాశము చూ, విన్ను, 6 తెల్లనిబట్ట. చూ, వస్త్రము.

కంచుకి. సం. వి ఇ స్త్రీ 1. ఒకరకము ఓషధి చూ, వృక్షము, న్ పుం. 2 కొజ్జా, అంగజాల చూ, సౌవిదల్లుఁడు, 3 లంజెకాఁడు చూ, విటుఁడు, 4 పాము చూ, సర్పము, 5 అగరుమాత్రిను. * చూ, చందనము.

కంచులిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేనుఁగప్పా చూ, అవిక (చూ, వస్త్రము.)

కంచె. దే. వి: చూ, రూ-కంచియ.

కంచెకోట. ద్వ. వి. కముదముము లోనగు వానిచేఁ గోటకుఁజుట్టు నేర్పఱుపఁబడిన ఆవరణము. చూ, ప్రాచీనము 1.

కంచెగోడ. ద్వ. వి. కంపపాఁతినగోడ, కంపగోడ, కాట్రిగడ: చూ, కంచెకోట.

కంచెల వై. వి.=కంచళి. కంచుకము. "చదిలు కలకోల్కి కల్కి యొకచేడియ నాటకసాల మేడపై యుబ్బికం, చెలజాఱిపడ్డ. చిన్నలన్." స్వా 5, ఆ. 68. చూ, అవిక. (చూ, వస్త్రము.)

కంచే దే. వి. చెమట చూ, స్వేదని. (చూ, పాత్రము 6.)

కంచేము వై. వి. 1. బంగారు వెండి లోనగు వానిచేఁ జేయఁబడిన పాత్రము, పళ్లెము. ఆము 2, ఆ. 16 చూ, పాత్రము 6, 2. బంగారు వెండి లోనగువానిచేఁ జేయఁబడిన బోఁ పుట్టిక పి కము 2 ఆ. 165. చూ, పాత్రము 6.

కంచిగ వై వి కంచిపని చేసి గాజుకకు జాతి "కంచిగవాఁడు"

కంచిగగాఁడిద వై వి (కంచిగము + గాఁడిద) అశ్వమగము కంచిగము కుఁ గట్టెడు ఒక రకము గాడిద చూ, గాడిదము

కంచిగము. వై వి ఒకరకపు రథము, గాడీ చూ శకటము 1

కంచిగవాఁడు వై వి = కాంస్యకారకు కంచు పనిచేయువాఁడు చూ, కాంస్యకారుఁడు

కంచేరి వై. వి —వై.—

కంచు వై వి.=కంసమ్. కాంస్యము. "కంచుగంట" "కంచుమ్రోఁగునట్లు కనకంబు మ్రోఁగునా," వేమన.176 చూ, లోహము.1.

కంచుకంటు. దే వి. కందువు. వేఁచుట లోనగు వాని కుపయుక్తమగు లోహపాత్రము "సీ. కందువు బాణలి కంచుకంటునఁదగు." ఆం, భా. ద్వి. 3. 248: చూ, పాత్రము 6.

కంచుకాగడాలు. బా. ప్రకాశమానమైన దీపములు. "ఎన్ని కంచుకాగడాలు వేసి వెదకినను దొరకలేదు."

కంచుగిన్నె. ద్వ. వి. అమత్రము, పోతపోసిన కంచుగిన్నె చూ, పాత్రము. 1.

కంచుడమారము. దే వి 1. ఒకరకము కోడి చూ, కోడి, 2 ఒకరకము క్షుద్రశునకము: చూ, శునకము.

కంచుమించు. దే. వి 1. ఒకజాతిడేగ చూ, శ్యేనము, విణ. 2. కానరానిది "గీ. కాఁక మించుల వినుమానికంపుజోదు, మంచుగమిఁ గంచుమించు గావించుకరణి." "వ. పటు భుజాస్ఫాలనంబులఖగంబులు మృగంబులుఁగంచుమించులైపఱవ" రామా 5, ఆ. 305 (సం ప) — అగోచరము, అతీంద్రియము, అత్యద్భుతము, అదృశ్యము, అదృష్టము, అస్తము.

కంచుశుద్ధి. పా కంచు చింతాకు రసముతో ముమ్మారును, ఉలవకట్టుతో ముమ్మారును (దాటించేను) కొల్చి చల్లార్చిన శుద్ధిరాగును

కంచుభస్మకరిమము పా శుద్ధిచేసినకంచు రేకులుగా వేయించిసన్నముగా కత్తిరించి అందుసమముగా గంధకము పెట్టి జిల్లేడు వేరుపాలను మర్దించి ఆరేకులకుపూసి యెండించి ఈప్రకారము ఏడుమారులుచేసి వజ్రమూసను గజపుటము పెట్టిన కంచు భస్మమగును

కంచుభస్మసిందూరము పా కంచుభస్మములో సగము పాదరసము పెట్టి మొదట మత్తిపాలు, పిమ్మట నిమ్మపండ్ల పులుసు, హంసపాదిఆకు రసము, రావిచెక్కరసము, తుమ్మచెక్క కషాయము, మోదుగచెక్క రసము, దూలతామర వేళ్లరసము వీటితో వేర్వేఱుగా మర్దించి నిమ్మపండ్లపులుసు కషాయముతో మూసలోపెట్టి ఏడు గజపుటములుగాని, ఏడుమార్లు కమ్మరకొలిమినిగాని పుటములు పెట్టిన సిందూరించును. (పుటము=మందువండుట. వా)

కంజక సం. వి. ఆ స్త్రీ. చిఱుతేకు* చూ, ఖారంగి.

కంజజుఁడు. సం వి అ. పుం. నలువ చూ, బ్రహ్మ. 1

కంజనుఁడు. సం. వి. అ పుం మరుఁడు చూ, మన్మథుఁడు.

కంజము. సం. వి. అ న 1. తామర * చూ, పద్మము 1, 2. అబ్ధినవనీతము, అమృతము, పీయూషము చూ, సుధ. 1, అ. పుం, 3 కేశము చూ, కెండ్రుక 1.

కంజరము. సం. వి. అ పుం 1 జఠరము, కడుపు చూ, భ్రూణము 1, 1 ఏనుఁగు చూ, హస్తి.

కంజరుఁడు. సం వి అ పుం చూ, సూర్యుఁడు.

కంజలము. సం. వి అ పుం 1 మదనపక్షి చూ, మదనము, 2 కురువేరు*. చూ, హ్రీబేరము

కంజాకము సం వి అ పుం. కంబూకము చూ, తవుడు.

కంజాతము సం వి అ న నీటిపుట్టుగు, తామర* చూ, పద్మము 1.

కంజారము సం. వి అ పుం. 1 జఠరము, కడుపు చూ, భ్రూణము 1, 2 ఏనుఁగు చూ, హస్తి (రూ-కంజరము)

కంజారుఁడు సం వి అ పుం 1 సూర్యుఁడు చూ, సూర్యుఁడు, 2 నలువ చూ, బ్రహ్మ 1, 3 సన్యాసి చూ, ముని 1

కంజిక సం వి ఆ స్త్రీ బల్య* చూ, పెన్నేరు.

కంజుఁడు సం. వి. అ. పుం నలువ చూ, బ్రహ్మ 1

కంజె వై వి = కపింజలః కముఁజు చూ, కౌఁజు

కంటు దే.వి 1 కట్టరము, నాట్యబంధము "సీ కంటుయ

చనఁగనూగట్టిరమనఁగను నాట్యబంధంబొప్పు." అం, భా. ప్రి. నాట్య. 180: చూ, నాటకము. 1; 2. ఆలోకనము, కనుట. భార, భీష్మ 1, ఆ. 22; భార. అను. 1, ఆ. 223: చూ, లక్షణము. 3.

కంటుఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. అగపడు: చూ, లోఁబడు.

కంటుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 ఎఱ్ఱముష్టిద: చూ, గండోలి; 2. కడుఁదురు: చూ, మక్షిక.

కంటుకపిత్థము. సం. వి. అ. పుం. ములువెలఁగ*: చూ, వెలఁగ

కంటుకపుంఖి. సం వి. ఈ స్త్రీ. ఇక్షుపుంఖము, ములువెంపలి*: చూ, వెంపలి.

కంటుకపారివృత సం. వి ఆ, స్త్రీ. గృహకన్య*: చూ, కలుబంద.

కంటుకఫలము. సం. వి అ పుం. 1. పణస* చూ, పనస. 2; 2 ఏలువంగ*. చూ, వంగ.

కంటుకము. సం. వి. అ. పుం 1 ముల్లు: చూ, సితాగ్రము; 2 చేఁపలోనగువాని ఎముక: చూ, శల్యము. 1; 3. కాకి: చూ, వాయసము 1; 4. గగురుపాటు: చూ, రోమాంచము, 5. వెదురు, చూ, వేణువు; 6, సూచ్యగ్రము: చూ, సూదిమొన; 7. మెటుకుమాట: చూ, పరుషము. 2; 8. త్రికంటకము*: చూ, పల్లేరు; 9. అరుదొండ, తుజాలకము*: చూ, దొండ; దే. వి. (1) విరోధమునుపుట్టించు మాట. స్వా. 3, ఆ. 84: చూ, పరుషము. 2; విశే. 2. విరోధముగలది. భార. విరా. 5. ఆ. 32: చూ, విరుద్ధము.

[illegible]

కంటుకశోధనవిధి. అం. [illegible] దింటిలో [illegible]: చూ, [illegible].

కంటుకశ్రేణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంటకారి*: చూ, వాఁకుడు.

కంటుకాంకము. పా. వృశ్చికములలో [illegible]: చూ, వృశ్చికములు.

కంటుకాఖ్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. [illegible] కులు, సత్తుల*: చూ, బిరజాజి.

కంటుకాగారము. సం. వి. అ. పుం. కృకలాసము, తొండ: చూ, సరటము.

కంటుకాఢ్యము. సం. వి. అ. పుం ఉద్దిక: చూ, గొజ్జెఁగ.

కంటుకాదిభారము. సం. వి. అ. పుం. కంప తొడుగు: చూ, ప్రాచీనము. 1.

కంటుకారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ బృహతి*: చూ, వాఁకుడు.

కంటుకారిక. సం. వి అ. స్త్రీ. —పై—

కంటుకాలము. సం. వి. అ. పుం. : చూ, పనస *

కంటుకాలుకము. సం వి. అ. పుం. తీఁటుకసింద*: చూ, సముద్రాంత.

కంటుకాష్ఠీలము. సం. వి. అ. పుం. పికరకము చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

కంటుకాసన. సం. వి. అ స్త్రీ. కందురీఁగ: చూ, మక్షిక

కంటుకాసి. సం. వి ఇ. స్త్రీ బూరుగు *. చూ, శాల్మలి

కంటుకాహ్వయము. సం. వి. అ. న. తామర దుంప *: చూ, పద్మకందము.

కంటుకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గొబ్బి *: చూ, [illegible]; 2. [illegible] *: చూ, [illegible]; 3. [illegible] [illegible]: చూ, [illegible]; పుం. 4. [illegible] *: చూ, [illegible]; 5. [illegible] *: చూ, [illegible]

కంటకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉప్పి *: చూ, లవణి.

కంటకిఫలము. సం. వి. అ. పుం. 1. పణసు *: చూ, పనస; 2. ఉమ్మెత్త *: చూ, హాలా పుష్పము; 3. అశ్వదంష్ట్ర *: చూ, పల్లేరు.

కంటకిలము. సం. వి. అ. పుం. వంశవిశేషము.

కంటకిలత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిక్తకర్కటి, చేదుదోస *: చూ, దోస.

కంటకీగితి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చెండ్ర*. చూ, విటుదిరము.

కంటకీద్రుమము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

కంటకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. నీచమైన బుద్ధి గల పగతుఁడు కాశీ. 1 ఆ 108; 99. చూ, శత్రువు. 1.

కంటకురంటకము. సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లగోరంట *: చూ, గోరఁట, 2. తెల్లగోరంట*. చూ, గోరఁట, 3 ములుగోరంట *: చూ, గోరఁట.

కంటకోచ్ఛ్వవు. సం. వి. ఉ. పుం. ఒంటె చూ, లొట్టిపిట్ట

కంటగించు. దే. అ. క్రి. 1. పగఁగొను. "గీ. కంటగించును సాంఖ్యయోగి లటన్న" కాశీ. 5, ఆ 55, ఆము 5, ఆ 106 చూ, విరోధించు, 2. నొప్పిఁజెందు "క. తలకంటగించుచుండఁగ, బలిమిని కామధరసంబు పానముసేయక." నిర్వ. 10, ఆ: చూ, వేసారు.

కంటగిలు. దే. అ. క్రి. —పై.— పాండు 4, ఆ 3 (రూ- కంటగిల్లు)

కంటగిల్లు. దే. అ. క్రి —పై —

కంటతనువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. బృహతి *: చూ, వాఁకుడు.

కంటదళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కేతకి *: చూ, మొగలి.

కంటద్రుమము. సం. వి. అ. పుం. బూరుగు *: చూ, బూరుగు, కాల్మలి.

కంటపత్రిఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అపామార్గి *: చూ, బ్రహ్మదండి.

కంటపత్రము. సం. వి. అ. పుం. వికంకతము, ములువెలగ *: శేఁగు 1.

కంటపాదము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

కంటపుంఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ములువెంపలి *: చూ, వెంపలి.

కంటఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లతాకరంజము, తీఁగకానుగు *: చూ, కానుగు.

కంటఫలము. సం. వి. అ. పుం. 1.—పై—; 2 అశ్వదంష్ట్రి *: చూ, పల్లేరు, 3. పణసు*: చూ, పనస, 4 ఉమ్మెత్త *: చూ, హాలాపుష్పము.

కంటలము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరకము చెట్టు చూ, వృక్షము, దే వి. (1) చిల్లరపు రకులుంచి ఎద్దు మొదలగువానిమీఁద వేసెడు సంచులజత "ఎ. గీ. వలయుము త్తెల్లఁడెమ్మ కంటలపుటెడ్ల, నాయితముచేయుము." హరి. పూ 6, ఆ 22: రూ- కంట్లము, కంటాళము, (2) దూదిమూట: రూ- కంట్లము, కంటాళము, (3) తొమ్మిదిమణుగుల బరువు= 72 వీసెలు రూ- కంట్లము కంటాళము.

కంటవత్తిడుకొనుట. జా. ఎక్కువ శ్రద్ధగాఁజప్పుట. "వెజ్జులెచేరించి యరయించె విప్రసుతుని,కంట వత్తిడుకొని సైరికప్రభుండు." (పాండురంగ మాహాత్మ్యము.)

కంటవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శ్రీవల్లి *: చూ, బకపుష్పము

కంటవృక్షము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తేజఃఫలము *.

కంటసము. దే. వి. కంటకము చూ, పరువము.2

కంటసరి. వై. వి.= కంఠసరః. మెడసగ చూ, భూషణము. 2

కంటసరులు దే వి బ. ఒకరకముపడ్లు చూ, ధాన్యము

కంటాణి వా. కాగితములులోనగునవి కుట్టు కొనుటకనువుగ కఱ్ఱపిడియు గడ్డమునుగల ఇనుప ఊచ. రూ- కంతాణి, కంటాళము చూ, సూది

కంటాఫలము సం. వి అ పుం. పణస * చూ, పనస.

కంటార్త్గల. సం. వి ఆ. స్త్రీ నల్లగోరంట* చూ, గోరంట

కంటాలువు. సం వి ఉ స్త్రీ ములువెంపలి* చూ, వెంపలి.

కంటాహ్వయము. సం వి అ న తామరదుంప * చూ, పద్మకందము.

కంటాళము. దే వి 1 రూ- కంతాణి చూ, కంటాణి, 2 చూ, కంటలము. (1), (2), (3)

కంటి. సం వి న్. పుం 1 చణకము చూ, సెనగలు, దే వి (1) షష్ఠీవిభక్తి కొంతపుగు. ఉదా — కన్ను-కను, కన్నులు-కనులు తే. కంటి కన్నుల- కనుల, వా (2) కంటియ చూ, భూషణము 2.

కంటికలంక. ద్వ. వి 1 కలంక చూ, బిడాలము 2, 2 కనీనిక, కంటినల్లగుడ్డు చూ, బిడాలము. 2.

కంటికావరము. పా క్రిందుమీఁదులు కనఁబడకపోవుట అనఁగా నిర్లక్ష్యము "ఆ. కంటికావరమునఁ గానఁడుమరణంబు, . . భోగవాంఛచేతఁ బురహరుగానఁడు." వేమన 882

కంటిగుడ్డుపెహర. పా నేత్రశుక్లము.

కంటితుద. ద్వ. వి కటాక్షము, కడకన్ను చూ, నేత్రము. 1.

కంటితెవులు. ద్వ. వి. చూ, బిడాలము. 2.

కంటిపాప ద్వ. వి. కంటినల్లగుడ్డులోని ప్రతిఫలనము చూ, తారకము. 1

కంటియ వై వి.= కణ్ఠికా రూ- కంటె. చక్రాకారపు కంఠాభరణము. (వెండి బంగారులో నగునది) చూ, భూషణము. 2

కంటివాలు ద్వ వి (కల్లు + వాలు) చక్రాయుధము, చుట్టువాలు భద్రా 1, అ: చూ, బాణము 1.

కంటివినికి దే. వి. చక్షుశ్శ్రవము, పాము గో, సర్పము

కంటివిన్కి దే. వి. —పై—

కంటీలు. దే వి. బ. చెవినగ. ఆం, భా. ద్వి మ. 148 చూ, భూషణము. 2.

కంటు దే వి 1. పగతుఁడు చూ, శత్రువు 1; 2 ప చూ, నిరోధము 1

కంటె పై వి 1 = కణ్ఠికా; అము. 6, అ 6. చూ, రూ- కంటియ, దే అవ 2. పంచమీ విభక్తి ప్రత్యయము

కంటోన్మెంటు. ఆం దండువిడియు ప్రదేశము, శిబిరము

కంట్రాక్టు ఆం చూ, రూ- కంత్రాక్టు.

కంట్రాక్టు ఆఫ్ సర్వీసు. ఆం. గాస్యపత్రము.

కంట్రి ఆం. జ. పదము, దేశము, నాఁడు, సీమ, పల్లెటూరిసీమ.

కంట్లము దే వి చూ, రూ- కంటలము. (1), (2), (3)

కంఠకూణిక. సం. వి ఆ స్త్రీ. విపంచి: చూ, వీణె.

కంఠకూర్చ. పా. (థైరోయిడ్ కార్టిలేజ్.)

కంఠక్రియలు. ఆం. సుందరి, తిర్యక్ఛేద, పరివర్తితము, ప్రకంపిత (4)

కంఠగుళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కంఠకూణిక.

కంఠతలాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గుఱ్ఱము మెడకు తగిలించు తోలులోనగు కంటె.

కంఠతాలవ్యములు. పా. "ఎ-ఏ-ఐ-ఆ." (కంఠము నుండియు దౌడలనుండియు పుట్టినవి.); మ॥సూ॥ గారి ఆం. భా. వా. శాసనము. 14 పేజీ

కంఠధ్వని. సం. వి. అ. పుం. 1, ఎలుగు, గొంతుకలోని స్వరతంతులనుండి పుట్టుశబ్దము, కంఠరము: చూ, స్వరము. 2, పా 2. దీనికి ఉపమానములు.—కోకిలధ్వని, వీణానాదము.

కంఠనీడకము. సం. వి. అ. పుం. చీపఱపిట్ట. చూ, పిన్నగ్రద్ద

కంఠనీలకము. సం. వి. అ. పుం. ఉల్క, మంటలేని కట్టెనిప్పు. చూ, కొఱకంచు.

కంఠపారము. సం. వి. అ. పుం. పుస్తకమును చూడకయే అప్పగించునట్లు చేయుట. చూ, వల్లె. 4

కంఠపాశము. సం. వి. అ. పుం. మరణసాధన రజ్జువు. (తె. ప.)—ఉరి, ఉరిత్రాడు

కంఠబిలము. పా. ఉపజిహ్వ, తంత్రీద్వారము

కంఠభూష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కంటెలోనగు మెడనగ. చూ, భూషణము. 2.

కంఠభూషణము. సం. వి. అ. న. 1.—పై.—, 2. ఒకానొక ధర్మశాస్త్రగ్రంథము

కంఠమచ్ఛము. సం. వి. అ. పుం. నపుంసకలక్షణము, కొజ్జాగుఱుతు. చూ, లక్షణము 1

కంఠమణి. సం. వి. ఇ. పుం, స్త్రీ. 1. కుత్తుకయందు పైకెగనగబడు బుడిపి. చూ, గొంతుముడి

కంఠమాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మెడచుట్టు గడ్డలులేచెడి తెవులు. చూ, గండమాల, 2. బంగారులోనగుపూసలతో గ్రువ్వబడి మెడకుఅంటియుండుదండ. చూ, భూషణము. 2

కంఠము. సం. వి. అ. 1. కుత్తుక మెడముందటి భాగము: చూ, మెడ, 2. కంఠధ్వని, కుత్తుకలోని స్వరతంతులనుండి పుట్టుశబ్దము: చూ, స్వరము. 2, 3. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 4 మంగ *: చూ, శ్వాసనము, 5. దంతక్షతస్థానవిశేషము చూ, దంతక్షతము, 6 నఖక్షతస్థానవిశేషము. చూ, నఖక్షతము, 7. ఉమ్మెత్త *. చూ, హాలాపుష్పము, అం. 8 చక్రములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, చక్రములు, 9. కళాస్థానములు పదునాఱింటిలో నొకటి చూ, కళలుండు స్థలములు, 10. చుంబనస్థానములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, చుంబనస్థానములు, 11 పురుషలక్షణాంగములు ఏబదియెనిమిదింటిలో నొకటి.—మిక్కిలి గుండ్రమై పూర్ణకుంభముంబోలిన ధనధాన్యవంతుడై భూపతియగు దక్షిణావర్తశంఖముం బోలిన నుత్తముడై భోగియురాజునునగు. మహిషగళమైన తిండిపోతగు. బకగళమైన దొంగలచే జచ్చును మేషగళుడైనను వక్రగళుడైనను ఆయుధముచే జచ్చును కుశగ్రీవ, ఉష్ట్రగ్రీవ, దీర్ఘగ్రీవ, ఖరగ్రీవ, మయూరగ్రీవయు నప్రశస్తములు. చూ, లక్షణాంగములు, 12 స్త్రీలక్షణాంగములు ఏబదియెనిమిదింటిలో నొకటి —మూడు రేఖలుంగలిగి దక్షిణావర్తశంఖమున్న రాజపత్నియగు ఏనుగు గుఱ్ఱముల మెడలవలెనున్న కులవర్ధనియగు నల్లనిమచ్చయున్న సుఖవతియుం బుత్రవతియగు కుఱుచయైన దరిద్రురాలగు దీర్ఘమైయున్న కులనాశినియగు. కుడిసుడియున్న సౌభాగ్యవతియగు. ఎడమసుడియున్న గొడ్రాలగు. మేకమెడయైన గాసియగు చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు, 13 అధమక్షేత్రములు ఆఱింటిలో నొకటి చూ, అధమక్షేత్రములు; 14. కంఠమునందుండెడి రెండవశ్రుతి సప్తకము మధ్యమస్థాయి: చూ, ఉచ్చతమము.

కంఠరోగ జాతకుఁడు. పా. 1 తృతీయమునఁ బాపులున్నను, 2 తృతీయాధిపతి గుళికునితో గాని, రాహువుతో గాని కూడినను, 3. శని కుజునితోఁగలిసి తృతీయమునఁ బాపునిచేఁ జూడఁబడినను, 4. తృతీయాధిపతి రాహువుతోఁగలిసి యొకపాపునిచేఁ జూడఁబడినను కంఠరోగజాతకుఁడగును.

కంఠరోహిణి. పా. (డిప్తేరియా) ఇదియొక అంటు రోగము.

కంఠశాలుకము. సం వి అ. పుం 1. గళశుండిక చూ, రోగము 1, 2. ఒకరినాశ్రయించి జీవించుట, ఉపజీవిక చూ, బ్రిగుకు. 1

కంఠశోధని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మిక్కిలి తీపినిచ్చు ఓషధి* చూ, యష్టిమధుకము (రూ- కంఠశోభిని)

కంఠశోభిని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై—

కంఠశోషణము సం. వి అ. న కుత్తుక ఎండుట, 2 వ్యర్థప్రసంగము, ఉపయోగములేని సంభాషణము

కంఠశ్రుతి. పా అశ్వశాస్త్రమునందలి చిత్రవర్ణములు ముప్పదింటిలో నొకటి. చూ, చిత్రవర్ణములు.

కంఠసరము సం. వి. అ. పుం = చూ, కంటసరి

కంఠసిర. పా. మెడప్రక్కనుండు పెద్దసిర (జగ్ లర్ వెయిన్.)

కంఠసూత్రము. సం. వి. అ న. 1. పుస్తె చూ, మంగళసూత్రము, 2. మెడత్రాడు, (గొలుసు), హారము: చూ, భూషణము. 2.

కంఠస్థము. సం. విశే. (అ. ఆ. అ.) కంఠమందున్నది, కంఠపాఠముగా వచ్చినది.

కంఠస్నానము. సం. వి. అ. న. తలతడియకుండు నట్లుల చేయుస్నానము: చూ, స్నానము. 1.

కంఠాగ్ని. సం వి ఇ. పుం కుత్తుకయందునిప్పుగల పక్కి చూ, పక్షి.

కంఠాణి వా వి చూ, కంటాణి.

కంఠాభరణము. సం. వి అ. న. కంఠమలంకరించునది చూ, భూషణము. 2.

కంఠాభరణములు. అం. అశ్వశాస్త్రమున దళద్విపలుగాక మిగిలినభావర్తములు(సుడులు) కు ఆగంతుకములని నామములు వానిలోని వినాలుగు కంఠాభరణములు చూ, శుభావర్తములు

కంఠారము. సం. వి. అ. పుం. శూరద్వయయుద్ధము, గొంతుపయిచేతులువేసి త్రోసికొనెడి పోరాటము, గొంతుకచించుకొనుచు తిట్టుకొనెడి పోరాటము చూ, యుద్ధము

కంఠాల సం. వి ఆ స్త్రీ పెరుఁగు త్రచ్చు కడవ చూ, మంథని.

కంఠావర్తము సం వి అ పుం. స్త్రీసౌభాగ్యలక్షణము, మెడయందుసుడిగల స్త్రీ మంచి అదృష్టశాలియగుటకు గుఱుతు చూ, లక్షణము 1.

కంఠి సం వి. న్ పుం క్షత్రియుఁడు చూ, రాజు. 1, 2 కుబేరునికత్తి చూ, కత్తి. 2, 3 = కంటెయ. చూ, భూషణము 2; 4 మెఱుపు. చూ, విద్యుత్తు. 1

కంఠిక సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కంటెయ. "ఉకంకణకంఠికా కటకకాంచి ముఖాభరణవ్రజంబుతో." నై 7, ఆ 11. చూ, భూషణము. 2; 2. మెఱుపు చూ, విద్యుత్తు. 1.

కంఠీరథము సం. వి. అ పుం. బాలకాదికీడా శకటము; మనుష్యులుమోయు విమానమను రథము: చూ, శకటము. 1.

కంఠీరవము. సం. వి. అ. పుం. సింగము: చూ, సింహము.

కంఠీరవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అష్టసరము*: చూ, వైద్యమాత.

కంఠీరవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చెందురుఁడు: చూ, చంద్రుఁడు.

కంఠేకాలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కుత్తుకఁగందువాఁడు: చూ, శివుఁడు.

కంఠేరథము. సం. వి. అ. పుం. అందలము మొదలగునవి: చూ, పాలకి

కంఠేరుఁడు. సం. విశే. (అ. ఆ. అ.) పేద: చూ, బీదవాఁడు

కంఠోష్ఠ్యములు. పా. "ఒ-ఓ-ఔ." (మ॥ రా॥ గారి ఆంధ్రభాషానుశాసనము.)

కంఠ్యము సం విశే. (అ. ఆ అ.) కంఠమునఁ బుట్టినది

కంఠ్యములు. పా. "అ- ఆ- క- ఖ- గ-ఘ-ఙ- హ- ."

కండ. వై. వి. 1 సంజోడు. "ఇందుభవత్తనువులఁ గల, కండలు నెత్తురును" మార్క. 1, ఆ 74 చూ, మాంసము, 2. = ఖండ8. మత్స్యండి. పటికబెల్లము "సీ చింపివల్కములేమి చేసిడివనఁగావు నెఱపైనకండమండెఁగలుగాని జై. 8, ఆ 204 చూ, బెల్లము. 1, 3 సంజోడుముక్క. "గీ ఖండాగ్గకొని కండతుండెములుగా ఖండించి" రామా. 1, ఆ . చూ, మాంసము.

కండకన్నులు పా. దుర్మాంసము పెరిగిన కంటితెవులు: చూ, బిడాలము. 2.

కండకాయ. పా. (బెర్రీ.) (వంకాయమున్నగునవి) కండకాయలు. (బెర్రీస్) మృదుఫలములు ఉదా.— ద్రాక్ష, అరఁటి మొదలగు ఫలకవచము మెత్తగానుండునుగాన మృదుఫలములు.)

కండకావరము. ద్వా. వి. గరువము: చూ, హంకారము.

కండచక్కెర. వై. వి.= ఖండశర్కర. పటికబెల్లము: చూ, బెల్లము. 1.

కండచీమ. ద్వా. వి. ఉలంగవము, పెద్దనల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.

కండచుక్క. వై. వి. కాలఖండము, కడుపులోపుడిపప్రక్క నల్లనైయుండెడి మాంసము. "సీ కండచుక్కయనంగఁ గాలఖండమలరును." ఆం, భా ద్వి. మ. 188: చూ, యకృత్తు.

కండనము. సం. వి. అ. న కంబాకము: చూ, తవుడు.

కండని. సం. వి అ. న. ఉలూఖలము: చూ, రోలు 1

కండపట్టు. ద్వా అ. క్రి. బలియు: చూ, స్థూలించు.

కండమక్క. వై. వి. నల్లగుండె: చూ, యకృత్తు.

కండరము. పా. స్నాయువు; పేశీ, మాంసరజ్జు. (మసిల్.) ఇందుకు సంబంధించిన శాస్త్రపరిభాషాపదములు.— అంగుష్ఠాపకర్షక స్నాయువు, అంగుళీసంకోచక స్నాయువు, అంతఃపార్శ్వక స్నాయువు, అంతర్వక్రికాష్ఠిక స్నాయువు, అంతరస్థశ్రోణిగవాక్షీయ స్నాయువు, అంసకంఠక స్నాయువు, అంతర్దర్శినిస్నాయువు - అంతరపాంగ స్నాయువు, అంసాపకర్షక స్నాయువు, అంసాంతరిక స్నాయువు, అంతరావర్తిక స్నాయువు- ఉత్తానక స్నాయువు, అంతర్జంఘుస్నాయువు- జంఘాపురోగ స్నాయువు, అంసాత్మకసంయోజక స్నాయువు, అంసోన్నామక స్నాయువు, అంసప్రచ్ఛదస్నాయువు-అధిస్కంధస్నాయువు, అపకర్షక (బహిక్షేపక) స్నాయువు, అధ

రావనమక స్నాయువు - అధరోష్ఠనికర్షక స్నాయువు, అధినితంబపిండక స్నాయువు, అధికటీగ స్నాయువు - శ్రోణిపక్షీయ స్నాయువు, అధస్తిర్యక్ స్నాయువు, అధరాంసపృష్ఠిక స్నాయువు, అధస్థిర్యక్ స్నాయువు, అధోభ్రుకుటి స్నాయువు - నేత్రనిమీలిక స్నాయువు - నేత్రనిమీలిని పేశీ, అక్షకోధర స్నాయువు - అధోజత్రు స్నాయువు, అధఃపార్శ్వక స్నాయువు, అశ్రువిసర్జనీ పేశీ - పక్ష్మ స్నాయువు, అనైచ్ఛిక పేశ్యములు - పరతంత్ర కండరములు, ఆస్యవలయ స్నాయువు - కపోలికా పేశీ - ముఖముద్రిణి పేశీ, ఉత్కలిక స్నాయువు, ఉరఃఫలక గ్రైవేయక స్నాయువు - ఉరోగ్రైవేయక స్నాయువు, ఉరోజ స్నాయువు - గరిష్ఠ ఉరః పరిచ్ఛద స్నాయువు, ఉదరదండిక స్నాయువు, ఉత్తానక స్నాయువు - అంతరావర్తిక స్నాయువు, ఉరఃకంఠిక స్నాయువు, ఉరఃకర్ణమూలిక స్నాయువు, ఉదరచ్ఛద స్నాయువు, ఊరుపరిసారక స్నాయువు, ఊర్ధ్వోష్ఠనాసాపుట స్నాయువు, ఊర్ధ్వతిర్యక్ స్నాయువు, ఊరుచతుగసి స్నాయువు, ఊర్ధ్వదర్శిని స్నాయువు - ఋజూర్ధ్వ స్నాయువు, ఊర్ధ్వతిర్యక్ స్నాయువు, ఋజూర్ధ్వ స్నాయువు - ఊర్ధ్వదర్శిని స్నాయువు, ఋజ్వాదం స్నాయువు, ఋజు స్నాయువు - ఋజు పేశీ, ఐచ్ఛిక పేశ్యములు - స్వతంత్ర కండరములు, ఓష్ఠసము త్కర్షక స్నాయువు, కర్ణోత్తానక స్నాయువు, కర్ణపార్శ్విక స్నాయువు, కపోలికా స్నాయువు - వేణువాదక స్నాయువు, కంఠసంకోచిక స్నాయువు, కరపరిసారక స్నాయువు, కలారూప స్నాయువు, కటిపార్శ్వపరిచ్ఛద స్నాయువు, కపోలికా పేశీ - ఆస్యవలయ స్నాయువు - ముఖముద్రణి పేశీ, కరతలపరిసారక స్నాయువు, కటిచతురస్ర స్నాయువు, కరపృష్ఠిక స్నాయువు, కలాకల్ప స్నాయువు, కరపత్రక స్నాయువు - మహాఅరిత్రాకార స్నాయువు - రంపపుఆకార స్నాయువు, కర్ణాంతరిక స్నాయువు, కండరతంతువులు - స్నాయుపక్ష్మము - కాకలీ స్నాయువు, కాకాస్థికా స్నాయువు, క్షుద్రరస స్నాయువు - లఘు ఉరః పరిచ్ఛద స్నాయువు, కూర్పరద్వారికా స్నాయువు, గరిష్ఠ ఉరః పరిచ్ఛద స్నాయువు - ఉరోజ స్నాయువు, గరిష్ఠ ఊరువ్యూహ స్నాయువు, గుదాస్థి స్నాయువు, గుదోత్కర్షక స్నాయువు, గుదసంకోచక స్నాయువు, గుదకర్షక స్నాయువు, చతుష్పద స్నాయువు, చతురకస్త్రిక స్నాయువు, చర్వక స్నాయువు - హనుకూటకర్షక స్నాయువు, చిబుకజిహ్వాకంఠిక స్నాయువు, చిబుకోత్క్షేపణి స్నాయువు, జంఘాపురోగ స్నాయువు - అంతర్జంఘ స్నాయువు, జానుపృష్ఠిక స్నాయువు, జిహ్వాకంఠిక స్నాయువు, తాలూత్తంసక స్నాయువు, తాలూత్తోలక స్నాయువు, త్రికోణికాఖ్య స్నాయువు, త్రిపద (త్రిశిర) స్నాయువు, దీర్ఘకటిలంబి స్నాయువు, దీర్ఘకరవిసర్తక స్నాయువు, దీర్ఘయామ స్నాయువు, ద్విశిర స్నాయువు, ద్విగుంఫిక స్నాయువు, ద్విధారాప్రాకారిక స్నాయువు, నమనీ స్నాయువు, నానాసంకోచక స్నాయువు, నానాపరిసారక స్నాయువు, నానామూల స్నాయువు, నితంబపిండక స్నాయువు, నేత్రనిమీలిక స్నాయువు - నేత్రనిమీలిని పేశీ - అధోభ్రుకుటి స్నాయువు, పక్ష్మ స్నాయువు, పటుహోత్తంసి స్నాయువు, పరతంత్రకండరములు - అనైచ్ఛిక పేశ్యములు, పర్శ్వకాంతరిక స్నాయువు, పార్శ్వసంకోచ స్నాయువు,

పాదవివర్తక స్నాయువు, పాదాంగుష్ఠప్రిసారక స్నాయువు, పాదాంగుష్ఠ సంకోచక స్నాయువు, పిండకగత స్నాయువు, పిండకస్నాయువు, పురోగఅణి మధ్యమపార్శ్వకర్షక స్నాయువు, పృష్ఠకపర్శుకాకర్షక స్నాయువు, పృష్ఠచ్ఛద స్నాయువు, పృష్ఠదండిక స్నాయువు, పృష్ఠవంశానుగాదార పేశీ, ప్రితానక స్నాయువు – వితానక స్నాయువు, ప్రత్యక్ కూర్చ మధ్య స్నాయువు, ప్రాక్ కూర్చమధ్య స్నాయువు, ప్రాక్ప్రగండక స్నాయువు, బహిఃపార్శ్వక స్నాయువు, బహిఃశ్రోణి గవాక్షీయస్నాయువు, బహిరాపాంగ స్నాయువు – బహిర్ధర్శినీస్నాయువు, బహిరావర్తక స్నాయువు, బాహ్యావక్రికాక్షిక స్నాయువు బృహత్తే అంసాధరిక స్నాయువు – మహావృత్త స్నాయువు, బృహత్సేతు స్నాయువు భ్రూసంకోచక స్నాయువు – భ్రూకటి స్నాయువు, మధ్యమకంఠ సంకోచక స్నాయువు, మహాఅరిత్రాకార స్నాయువు, మహాపకర్షక స్నాయువు, మహావృత్త స్నాయువు – బృహత్ అంసాధరిక స్నాయువు, మార్దంగిక స్నాయువు, ముఖభూమికంఠిక స్నాయువు, ముఖముద్రిణి పేశీ – కపోలికా పేశీ – అశ్వవలయ స్నాయువు, మూత్రనాళికాశ్లేషక స్నాయువు, యమల స్నాయువు, యోనికంద్రోత్థాపక స్నాయువు, రంపపు ఆకార స్నాయువు – మహాఅరిత్రాకార స్నాయువు – కరపత్రిక స్నాయువు, రసాయని – రసవహా స్నాయువు, లఘుఅంసాధరిక స్నాయువు – లఘువృత్త స్నాయువు, లఘుఉరఃప్రిచ్ఛద స్నాయువు – క్షుద్రోరస స్నాయువు, లఘుసేతు స్నాయువు, లలాటసంకోచక స్నాయువు – శిరచ్ఛద స్నాయువు, వితానక స్నాయువు – ప్రతానక స్నాయువు, వేణువాదక స్నాయువు – కపోలికా స్నాయువు, శిఖాకంఠిక స్నాయువు, శిఖాగళాంతరీయ స్నాయువు, శిఖారసనిక స్నాయువు, శిరోగ్రీవపృష్ఠీయ స్నాయువు, శిరోగ్రీవవివర్తక స్నాయువు, శిరఃపృష్ఠదండిక స్నాయువు, శిరఃపార్శ్వదండిక స్నాయువు, శిరఃపూర్వదండిక స్నాయువు, శిరచ్ఛద స్నాయువు – లలాటసంకోచక స్నాయువు, శిశ్నాపకర్షక స్నాయువు, శుండిక స్నాయువు, శ్రోణిపక్షీయ స్నాయువు – అధికటీర స్నాయువు, సంకోచక స్నాయువు, సుషుమ్నాశీర్షక స్నాయువు, సృక్కణీనమక స్నాయువు, స్నాయుచక్రములు, స్నాయుపక్ష్మము – కండరతంతువులు, స్వతంత్రకండరములు, హనుకూటకర్షక స్నాయువు – చర్వణ స్నాయువు, హనుమూలకర్షక స్నాయువు, హనూత్కర్షక స్నాయువు: ఇత్యాది. (డి వేం శి. గారి శాస్త్రపరిభాషాగ్రంథము చూడుము)

కండిక వై. వి.=ఖండికమ్. భూమిలో గొంత భాగము, లంక పొలము : చూ, భూమి.1.

కండియ. వై. వి. రూ–కండె చూ, సరిగ

కండు వై వి. 1.=కండువు. తీట : చూ, విదర్చిక, 2. ఆప॰ చూ, విపత్తు.

కండుకము సం. వి, అ. పుం రూ—కందుకము : చూ, బంతి. 3.

కండుర. సం వి. అ స్త్రీ. రూ—కండూర. దూలగొండి* చూ, శూకశింబి.

కండురము సం. వి. అ. పుం చూ, కాకర

కండువ దే. వి 1. రూ–కండువా ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము, 2 రూ–కండువా. అడ్డదూలము: చూ, దూలము.

కండువా దే చూ, రూ- కెండువ.

కండువాదూలము. వా. అడ్డదూలము చూ, దూలము.

కండువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. ఖర్జువు, తీఁట చూ, పామ, 2. దూలగొండి*· చూ, శూక శింబి.

కండూకరి. సం వి. ఈ స్త్రీ. దూలగొండి* : చూ, శూకశింబి

కండూఘ్నము. సం వి అ పుం అర్కపర్ణము* చూ, జిల్లేడు.

కండూతి. సం. వి ఇ స్త్రీ. కండువు, తీఁట చూ, పామ

కండూయ సం వి అ స్త్రీ —పై—

కండూయనము సం వి అ పుం —పై.—

కండూయిత. సం. వి అ పుం గోఁకుకొను వాఁడు.

కండూర సం. వి. ఆ. స్త్రీ గూలగొండి* చూ, శూకశింబి, 2. పుల్లబచ్చలి* చూ, బచ్చలి

కండూరము. సం వి. అ పుం కంద* చూ, సూరణము

కండూలము. సం. వి అ పుం —పై—

కండె వై వి 1 నూలికి డె రూ-కండియ చూ, సరిగ, 2 ధాన్యాదికణిశము, జొన్న లోనగువాని కంకి చూ, వెన్ను, 3. సాముచే మిక్కిలి గట్టిపడిన భుజము అచ్చ యు, కాం. 135 చూ, స్కంధము 1

కండెము వై వి. సాముచే మిక్కిలి గట్టిపడిన భుజము, కండె. "చ. చనుఁగవ సాము కండె పుఁ బిసాళియురంబున సారెఁ గాన నే, మన నునుపుక సుధారసము మాటికిఁ గ్రోలనె చూచు" విజ. 1, అ, 108 : చూ, స్కంధము, 1.

కండోలకము. సం. వి. అ. పుం. గంప : చూ, బుట్ట.

కండోలము సం వి అ పుం చూ, కండోలకము.

కండోలవీణ. సం వి. ఆ స్త్రీ. చాండాలిక, మాలవీణె: చూ, వీణె.

కండోలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

కండ్రి. దే. వి. ఉలంగవము, పెద్దనల్లచీమ: చూ పిపీలిక.

కంఢ్రావి. దే వి. వ్యసనకరము, కామక్రోధా దులవలనఁ బుట్టిన దోషసంబంధము.

కంఢ్లరావి. ద్వ. వి. 1. బోధివృక్షము *· చూ, రావి; 2 కంబూషయను యొకానొక రావి*· చూ, రావి.

కండోఘము సం వి అ పుం గొంగళిపురుగు చూ, శూకకీటము.

కంత. సం వి ఆ. స్త్రీ 1 పసుపు, కుంకుమ, గుమ్మడికాయ, కుందుడుకాయలు, కున్ని పిండి, నూనె మొదలగువి తలంటునకై పెండ్లి కైయెదవవాఁడు పెండ్లికూఁతురువారు పెండ్లి కుమారునివైపువారికి పంపించు టెగవు, వా. వి 2. సందువీధి "దొంగ ఈకంతనుండి పాటి పోయెను" చూ, సందు 5 (రూ- గంత)

కంతి వై. వి. 1=గ్రంథి పర్వము, వెదురు చెఱకు లోనగువాని కనుపు చూ, బుడిపి 2.=గ్రంథి. అణియ చూ, దద్రివు, 3.= గ్రంథి. చీమకుట్టు లోనగువాని దద్దురు. చూ, దద్రివు, 4.=గ్రంథి దెబ్బవలన వాఁచు వాఁపు. "ద్వి గుద్దున వీఁపు కంతులు గట్ట మోఁది" హరిశ్చ 2, భా. 508 : చూ, బొప్పి

కంతిరీవాఁడు వా. వి. 1. రూ-కంత్రీవాఁడు, ఎందును నిలకడ లేనివాఁడు: చూ, సంకుసు కుఁడు; 2. సంకరుఁడు. (రూ - కంత్రి వాఁడు.)

కంతు. దే. వి. గడువు: చూ, మితి.

కంతుఁడు. సం. వి. ఉ. పుం. మరుఁడు : చూ॥ మన్మథుఁడు.

కంతువు సం వి. ఉ. పుం కుసూలము, గాదె చూ॥, పంటసాల.

కంతిరివాఁడు. వా: చూ॥, రూ-కంతిరీవాఁడు.

కంథ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = గంత. చినిపి గుడ్డలను కూర్చికుట్టిన బొంత చూ॥,వస్త్రము; 2. చినిపిగుడ్డ, పటచ్చరము:చూ॥, వస్త్రము; 3. మంటిగోడ: చూ॥, మట్టిగోడ, 4 మతియొక పట్టణము.

కంథటికి. సం. వి ఆ స్త్రీ. అంచెలు బొంత చూ॥, వస్త్రము

కంథారి. సం వి ఆ స్త్రీ చూ॥,హరిగంధ *

కంథావాటము సం వి అ పుం చుట్టు గోడ త్రి- శే- ద్వి పుర 30 చూ॥, ప్రాకారము

కంద సం. వి అ. పుం. 1 = కంద అర్శోఘ్నము *॰ చూ॥, సూరణము, నై వి (1)= కంద. —పై —"మొగము కందగడ్డ అయి నది.".(కందగడ్డ=ఎఱ్ఱనికందవలె అనివాడుక)

కందకము. సం వి. అ. పుం. 1. బిల్వము * చూ॥, మారేడు, 2 జలము. చూ॥, నీరు 1, దే వి. (1) అగడిత చూ॥, పరిఖ

కందగడ్డ ద్వ వి. కంద *॰ చూ॥, సూరణము

కందగుడూచి. సం. వి ఈ స్త్రీ. తిప్పతీఁగె* చూ॥, సోమవల్లి.

కందటము. సం. వి అ. న. తెల్లగలువ * క చూ॥, పద్మము. 1

కందణము దే. వి మల్లశాస్త్రమునందలి విన్నాణములు ముప్పదిమూఁడింటిలో నొకటి మా విన్నాణములు రూ-కందనము

కందనగాయ. దే వి. 1. గుండియ. "ఉ మును ముద్దెల్పును దూఱుదూఱు మతికెం,పున్వెండి యుండదూఱుఁగం, దనగాయంగలసల్పుఁదోఁప .... . మిథ్యాహారి." ఆము 4, ఆ. 23 చూ॥, హృదయము, 2 కండచుక్క నల్లగుండె. చూ॥, యకృత్తు.

కందనము సం, వి అ న 1 శోకము: చూ॥, దుఃఖము, 2 పిలుపు చూ॥, సంబోధనము; 3: చూ॥, రూ- కందణము.

కందనాళిక షా. (బల్బుట్యూబ్)

కందఫల సం. వి ఆ. స్త్రీ తుందిరికారవేల్లము, ఆఁగాఁకర * చూ॥, కాఁకర.

కందబహుళి. సం. వి. ఆ స్త్రీ. త్రిపర్ణిక, ము య్యాకుపొన్న * చూ॥, సాలపర్ణి

కందము సం. వి అ పుం 1. కుఱుపు. చూ॥, వ్రణము, 2. మొగులు చూ॥, మేఘము.1, 3 ఒకానొక వృత్తము "క కందము త్రిశర గణంబుల, నందము గా భజస నలము లటువడి మూఁటన్, బొంగును నలజలనాఱిట, నొం దుందుదగు రవు జగణముండదు జేసిన్ " మొదటిపాదము.— (1 భగణము, కంద ము, 2 ,,, త్రిశర; 3 భగణము. ణంబుల,) రెండవపాదము.— (4. భగణ ము, నందము, 5. భగణము, గాభజ, 6 నల., సనలము, 7 నలము, లటువడి; 8 గగ, మూఁటన్) ఇటే మూఁడునాలుగు పాదములకు వరుసగా మొదటి రెండుపాద ముల లక్షణములుండునని రొఱుంగవలయు. రెండు నాల్గు పాదములలో నాల్గవగణాద్యక్షరము యతి. ప్రథమ తృతీయ పాదములకు యతిలేదు చూ॥, వృత్తము. 1, దీనిభేదములు ఆఱు — కందము, పథ్య, విపుల, చపల, ముఖచపల, జఘనచపల. తద్విశేషములు — సమగీతి, ఉద్గీతి, ఉపగీతి, ఆర్యాగీతి ఇదియే సహజ కందంబనఁబడు(చూ॥, అప్ప.), 4.

తామరలోనగు వానిదుంప * చూ, పద్మకందము, 5 కంద *. చూ, సూరణము, 6 కందారి * చూ, దుష్టావేశ, 7 దుబ్బు చూ, పైరుసుబ్బు, వై. వి. (1)= స్కంధః. పశుజాతి మూఁపు, చేప్ప "క కందముతీరు వృత్తముల గౌరవముంబడ సొప్ప వంబు...... లోకమై" రామా. 2, అ చూ, స్కంధము. 1 (శబ్దరత్నాకరము)

కందమూలము సం వి అ. న. తెల్లగలువ *. చూ, పద్మము. 1

కందర. సం. వి అ. స్త్రీ. కందరము, కొండ యందు తొలువఁబడిన బిలము చూ, రంధ్రము. 1.

కందరటము సం వి. అ. పుం. విరిగె *: చూ, శ్లేష్మాతకము

కందరము సం వి. అ. న 1 అల్లము * చూ, శృంగబేరము, 2 కొండయందు తొలువఁబడిన బిలము చూ, రంధ్రము 1; 3 అంకుశము చూ, సృణి, వి అ పుం 4 అంతరము చూ, మొక్క 1, 5 బెజ్జము చూ, రంధ్రము 1

కందరాకరము సం. వి అ పుం. కొండ చూ, పర్వతము.

కందరాలకము. సం వి అ. పుం కలజువ్వి* చూ, ప్లక్షము.

కందరాలము సం. వి. అ పుం. 1. అక్షోటము *:చూ, మృదుద్రుమము, 2 కలజువ్వి* చూ, ప్లక్షము; 3. అగ్నిలింగము చూ, పొగ.

కందరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ = కందారి, తీక్ష్ణ కంటక *: చూ, దుష్టావేశ.

కందరిక. తె. వి. ఎద్దుమీఁపుపై వేసెడు గంత, కందరికము: చూ, గంతే. 2.

కందరుహా సం వి అ. స్త్రీ అరఁటి *. చూ, రంభ. 2.

కందరోద్భవ సం వి అ. స్త్రీ పొట్టికొమ్మ లూడలుగల చెట్టు, శిఫ *. హ్రస్వశాఖా శిఫము.

కందర్పకూపము సం. వి. అ. పుం మరునిల్లు చూ, భగము. 12

కందర్పజీవము. సం. వి అ. పుం. చూ, కందరోద్భవ *

కందర్పబలశాసనము. అం రి- ధ- హీనతానము లు ఏడింటిలో నొకటి. చూ, రి-ధ - హీన తానములు

కందర్పము సం వి అ పుం. జన్యతాళములు నూటునొకటింటిలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు (చూ, తాళము. 2)

కందర్పముసలము సం వి అ. న మగగుఱి చూ, శిశ్నము

కందర్పశృంఖలము సం వి. అ పుం. శృంగార రతిబంధము. చూ, రతిబంధము

కందర్పుఁడు సం వి అ పుం మరుఁడు చూ, మన్మథుఁడు

కందలత సం వి అ స్త్రీ. మూలాకందము,* చూ, సూరణము.

కందవర్ధనము. సం. వి. అ పుం —— వై ——

కందవల్లి సం. వి ఈ స్త్రీ చేఁగుకర్కోటకి*: చూ, వంధ్యాకర్కోటకి

కందసతజ్ఞము సం. వి. స్వ. న. యోనిరక్తరోగము: చూ, రోగము. 1.

కందసారము సం. వి. అ. న నందనవనము, ఇంద్రుని ఉద్యానవనము. చూ, వనము. 2

కందసుందరము. సం. వి. అ. న పలురంగుల తామరపద్మము: చూ, పద్మము. 1.

కందసూరణము. సం. వి. అ. పుం కంద *: చూ, సూరణము.

కందళము. సం. వి. అ న 1. క్రొత్తమొలక చూ, మొక్క. 1, 2. అవ్యక్తమధుర ధ్వని, ఆరజము చూ, స్వరము. 2, 3. ఉపరాగము, గ్రహణము, రాహువు సూర్యచంద్రులను బట్టుట: చూ, గ్రహణము 1, 4. తొడవు చూ, భూషణము. 2; 5 పుత్తి చూ, శల్యము. 1, వి. అ. పుం 6 పోరాటము. చూ, యుద్ధము, 7 బంగారము చూ, లోహము. 1, దే వి. (1) కందరిక చూ, గంత 2

కందళి సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1 ధ్వజము జెండా: చూ, సిడము, 2. ఒకవిధమగుపొద, గుల్మము చూ, పొద. 2, 3. అరఁటి * చూ, రంభ. 2, 4 ఇరువదినాలుగు అంగుళముల పొడవుగల జింక (శ ర), ఇరువది అంగుళముల పొడవుగల జింక. (సర్వశబ్దసంబోధిని) ఇరువదియంగుళముల నిడివిగల ఇత్తిఅనికొందఱు (శ గ) చూ హరిణము. 1

కందళించు. సం. అ. క్రి మొలచు చూ, మొలకెత్తు

కందళికము దే. వి: చూ, కందరిక

కందళితము సం. విశే. (అ. ఆ అ) 1 మొలకెత్తినది, రూఢము చూ, సంభూతము, 2 వికసించినది చూ, వ్యాకోచము

కందళీకుసుమము సం వి అ. న. అరటిపువ్వు. చూ, శిలీంధ్రము

కందాడిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ. బొంత చూ, వస్త్రము.

కందాఢ్యము సం. వి అ పుం.ధరణీకందము, పాటినేలకంద * చూ, సూరణము

కందాయము. సం. వి. అ పుం. జ్యేష్ఠాదిమాస చతుష్టయము సంవత్సరమునందు మూఁడవ భాగము చూ, కారు. 1.

కందాలము సం. వి. అ. న. 1. తామరతూఁడు. చూ, పద్మము 1, 2 బిసిని, తామరతీఁగె చూ, పద్మము 1

కందారి. సం. వి ఈ. స్త్రీ తీక్ష్ణకంటక *. చూ, దుష్టావేళ.

కందాహ్వము. సం. వి అ పుం. కంద * చూ, సూరణము

కందాలువు. సం. వి ఉ పుం. 1 కొంకణదేశపు ప్రసిద్ధమగు ఒకానొక ఆలువ చూ, సూకరము, 2. కందాఢ్యము, పాటికంద*. చూ, సూరణము

కంది సం వి. న్. పుం. 1 కంద * చూ, సూరణము, దే. వి (1) తువరి, తొగరి, ఒక రకము సస్యము చూ, ధాన్యము; (2) బ. ఆఢకములు, కందులు. చూ, ధాన్యము; (3) తాపము, కందు. చూ, సంతాపము

కందిపప్పు. ద్వ వి బ. కందులు విసరగావచ్చిన పప్పుబద్దలు.

కందిపొట్టు ద్వ వి. కందులపైపొట్టు చూ, శింబిక.

కందిరి సం వి ఈ స్త్రీ కందరోద్భవ * చూ, హ్రస్వశాఖాశిఫము

కందు దే వి 1. తాపము, కాఁక "వ కలాపూర్ణుండు నిర్విఘ్నంబున నవ్వనితడెందంబు కందువాపి" కళా. 7, ఆ. 280 చూ, సంతాపము, 2 నలుపు. "వ. ఇందుబింబంబునఁదుఁ గందునుంబోలె వాలధియందు వాలంబులొక కొన్ని నీలంబులైయున్న యవి" కాశీ 6, ఆ 24 చూ, వర్ణము. 6, 3. తిర్యగ్గర్భకము, పక్షులోనగువాని సంతతి చూ, శిశువు, 4 మనుష్యాదులసంతతి, అడ్డపట్టు పాప. "సీ. చిన్ని వెన్నెలకందు వెన్నుదన్ని

సుధాబ్ధిఁ బొడమినచెలువ తోఁబుట్టుమాకు" స్వా. 2, ఆ. 41. చూ, శిశువు, 5. పటిక బెల్లము: చూ, బెల్లము. 1, అ. క్రి 6 తపించు, "క. కందుగల పసిఁడిగాఁచినఁ, గందివివర్ణమయినట్లు."భార సభా. 2, ఆ.89: చూ, సంతాపించు, 7. నలుపగు: చూ, నదడించు.

కందుఁడు వై. వి. 1. = స్కంధః. కుమారస్వామి చూ, స్కందుఁడు, 2. మరుఁడు చూ, మన్మథుఁడు

కందుఁబాఱు దే వి (కందు + పాఱు)రూ- కందువాఱు చూ, మలినమగు.

కందుకనృత్యము. అం॰ చూ, ఉద్ధతము 2.

కందుకము సం వి. అ. పుం. 1 కండుకము॰ చూ, బంతి 8, 2. బదరి * చూ, రేఁగు 1; అం 2॰ చూ, ఉద్ధతము. 2.

కందుకూరిరుద్రకవి పా. ఇతనిగ్రంథము నిరంకుశోపాఖ్యానము. (16 శతాబ్ది)

కందుగలకుండగీఁడు ద్వ వి. ఎదమచ్చగలసామి॰ చూ, చంద్రుఁడు

కందుపక్వము. సం వి. అ న నీటిసంబంధము లేకుండఁగ వేఁచిన బియ్యము, పేలాలు, అటుకులులోనగునవి.

కందురీఁగ. వై వి = గంధోలి చూ, మక్షిక.

కందురు వై వి.= —వై.— "క ఎంకని జనియె నాలని సుందరియును.. ... పురందరుఁడరిగిన, కందువయే నిప్పుడెట్లు గాంతు నాయనుచు౯" భార ఉద్యో. 1, ఆ 170.

కందులు. పా. బః చూ, ఆఢకములు.

కందువ. దే. వి 1. తెగ, గుంపు వి, పు. 1, ఆ. 178 చూ, సమూహము, 2. చమత్కారము. విజ, 1, ఆ, 142:చూ, సామర్థ్యము.1, 8. ఏకాంతము. "గీ. సకియలతోఁగు... ముందువనదేశమందున్న కందువకేఁగించి, ఘాంచి నిలిచి యాలకించి." విక్రి 1 ఆ 128 చూ, రహస్యము. 1, 4 జాడ. "వ అచ్చోటి పెద్దలవలనం గందువయెఱింగిచని తత్పాణ్యాక్రమంబు ప్రవేశించిరి." కాశీ. 2, ఆ 42॰ చూ, సూచన. 1, 5. రహస్యపుచోటు "క. కందువచోటికిఁ గొనిపో, వందారరుగుటయు." భార మౌ 1. ఆ. 196: చూ, మఱుఁగుచోటు; 6 ఋతువు. నిర్వ. 3, ఆ. 68॰ చూ, మాసద్వయము, 7. చోటు. నిర్వ 10,ఆ. 89 చూ, స్థానము.1,8. నేరుపు భార. విరా. 4. ఆ 29 చూ, సామర్థ్యము 1.

కందువము. దే వి 1. నేరుపు: చూ, సామర్థ్యము. 1, 2 చమత్కారము, చూ, సామర్థ్యము. 1. (రూ-కందువ)

కందువాఱు దే అ క్రి. (కందు + పాఱు) చూ, రూ- కందుఁబాఱు. "అరవిందవిరోధియుఁగందువాఱె." కా 2 ఆ 70

కంసువు సం వి ఉ. పుం, స్త్రీ 1 సెగము, స్వేదని॰ చూ, పాత్రము 6, 2 కంచుకంటు వేఁచుటకుపయుక్తమగు లోహపాత్రి చూ, పాత్రము 6, దే వి (1) బిడ్డ చూ, శిశువు.

కందూరము సం, వి అ పుం. కండ *. చూ, సూరణము

కందూరేఖలు సం వి.ఆ స్త్రీ చూ, లాలుయొక్క కడుపుకుడములు తొడలు వీనియందుండు రేఖలు చూ, లక్షణము. 1

కందెన. దే వి 1 బండి ఇరుసునకు బూసెడు మసి, 2 బండికన్నులయందుఁ బట్టించు చేమురు. "ఇరుసునఁగందెనఁబెట్టక." సుమతీశతకము, సై 7, ఆ 93

కందెఱ. ద్వ. వి. (కన్ను + తెఱ)కంటినిరక్షించు రెప్ప, ఉ, హరి 2, ఆ 84: చూ, రెప్ప.

కందోటము. సం.వి. అ. న. 1.నల్లకలువ*: చూ, పద్మము. 1: పుం. 2. తెల్లకలువ *: చూ, పద్మము. 1.

కందోతము సం. వి. అ. పుం. కలువ *: చూ, పద్మము. 1.
కందోత్థము సం. వి. అ. న. —పై.—
కంధము. సం. వి. అ. పుం. మబ్బు; చూ, మేఘము. 1.
కంధర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-కంధరము. కంఠము చూ, మెడ.
కంధరము. సం. వి. అ. పుం. 1 —పై.—, 2. మబ్బు: చూ, మేఘము 1, 3. స్త్రీ కళాస్థానములలో నొకటి. చూ, కంఠము. 12.
కంధి సం వి. ఇ. పుం 1. సంద్రము చూ, సముద్రము, స్త్రీ. 2. గ్రీవ చూ, మెడ.
కంప. సం. వి ఆ స్త్రీ. 1. కంచికామాక్షికి ప్రియమైన నొకతీర్థము, దే. వి. (1) రూ-క్రంప, ముండ్లమండ చూ, ప్రాచీనము. 1.
కంపకోటు. ద్వ. వి. అలవ: చూ, ప్రాచీనము 1.
కంపగోడ. ద్వ. వి -పై.- (కంపపాతినగోడ)
కంపణము. సం. వి. అ. పుం. ఒకరకము ఆయుధము. "వ. కణయకంపణ . భిండివాలప్రముఖ ప్రహరణంబులు" ఉ, హరి. 4, ఆ. 213 చూ, బాణము. 1.
కంపతోడుగు. ద్వ. వి. రెండు ఎడ్లుచేర్చి తోలెడి కంపప్రోగు
కంపనము సం. వి. అ న. అదరు చూ, చలనము. 1, 2 వదలుట చూ, విమోచనము, విణ (అ. ఆ. అ) 3. కదలునది చూ, చరము, 4 వణకునది కంప్రము.
కంపనుఁడు. సం వి. అ. పుం 1. కదలు స్వభావముఁగలవాఁడు. చూ, ఝాయిత, 2. కంపనుఁడను రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు.1; 3. రావణుని సేనాధిపతులలో నొకఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు 1; 4 కదలించువాఁడు.
కంపపులుఁగు. ద్వ. వి. శకునపక్షి చూ, తెల్లగువ్వ

కంపము సం. వి. అ. పుం 1. వణఁకు చూ, వేపథువు, విణ. 2. వణఁకు: చూ, వేపథువు, అం. 3. సాత్త్వికభావములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి=ఒడలు వణఁకుట, "అద్దిరయ్యా! యిమ్ముద్దులగుమ్మ ప్రియుని ముద్దులు నుడువుచు గాలింజలించు మాలతియుం బోలెఁ దూలి చలించుచుండెను." (కంపము): చూ, సాత్త్వికభావములు
కంపరము. సం. విణ (అ. ఆ అ) 1. వడఁకునది చూ, వేపథువు, దే. వి. (1) పాడె,ఖాటి. చూ, శవయానము.
కంపలక్ష్మ. సం. వి. న్. పుం. గాలి చూ, వాయువు.
కంపలఁబడ్డకాకి జా చిక్కులలోఁబడినవస్తువు "మరుద్భుక్కుటుకున్ భజించుమతి పుట్టక కంపలవడ్డకాకినై." (పాండురంగ మహాత్మ్యము)
కంపాకము. సం. వి. అ పుం గాలి. చూ, వాయువు.
కంపించు సం అ. క్రి వడఁకు చూ,వణఁకు.2.
కంపితము. సం. విణ. (అ ఆ అ.) 1. వణఁకినది చూ, ప్రేంఖితము, అం. 2. శిరోభేదములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, శిరోభేదములు; 3 శిరఃక్రియలు పదునేడింటిలో నొకటి చూ, శిరఃక్రియలు, 4 దృష్టిక్రియలు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, దృష్టిక్రియలు, 5. గండక్రియ లారింటిలో నొకటి చూ, గండక్రియలు,6 అధరములు ఆరింటిలో నొకటి చూ, అధరము.6, 7. కటిక్రియలు అయిదింటిలో నొకటి చూ, కటిక్రియలు, 8. ఊరూక్రియలు అయిదింటిలో నొకటి. చూ, ఊరూక్రియలు, 9. గాయకదోషములు పదునాలుగింటిలో నొకటి;

చూ, గాయకదోషములు, 10 గమకములు పదునైదింటిలో నొకటి. చూ, గమకములు

కంపిలుగుడు. దే. వి. రూ- కంపుటిరుగుడు *. చూ, శింశుప.

కంపిలము. సం వి. అ పుం.=కంపిల్లము, రంజనికము * (కన్నె-కంపిల్ల) చూ, రోచని (పేగులలో పాములను చంపుటకిది మందు.)

కంపిల్లకము. సం. వి. అ. పుం = కంపిల్లము —వై.—

కంపిల్లము. వై. వి. = కాంపిల్య కంపిలము. —వై.—

కంపు. సం. వి. ఉ స్త్రీ 1. మీఁగాళ్ళవఱకు కప్పియుండెడు మోజా చెప్పులు చూ, పాదుక, దే వి (1) గంధము "చ. చేసదిటులంటుకరంపెఱుఁగఁ జాలదునాసిక." భార అశ్వ. 2, అ 31 చూ, వాసన 1, (2) దుర్గంధము: చూ, వాసన. 1

కంపుఁదుమ్మ దే వి. (కంపు + తుమ్మ) తెల్లతుమ్మ *. చూ, విట్ఖదిర

కంపుటిరుగుడు. దే వి (కంపు + ఇరుగుడు) చూ, రూ- కంపిలుగుడు*

కంపె దే వి తాంబూలపాత్రము ఆం, భా. ద్వి. మ 166. చూ, పాత్రము. 6

కంపెనీ ఆం. వా వ్యాపారసంఘము, కర్తృకసంఘము, సహవాసము

కంపెలుక. దే వి. (కంపు + ఎలుక) చుంచు చూ, మూషికము.

కంపోజిటరు. ఆం. అక్షరసందానోద్యోగి, కూర్చువాఁడు.

కంపోత్పలము సం. వి అ. న. కలువ *: చూ, పద్మము 1.

కంప్రము. సం. విశే. (అ. ఆ. అ.) 1. కదలునది: చూ, చరము; 2. వణఁకునది: చూ, వేపథువు.

కంప్రీకృతము. సం. వి. అ. న చలించునదిగాఁ జేయఁబడినది.

కంప్రుఁడు. సం. వి అ. పుం. కదలు స్వభావముఁగలవాఁడు, కంపనుఁడు. చూ, క్షాయిత.

కంబడి. వై వి. =కంబళి. రూ- గంబళి: చూ, రల్లకము.

కంబమయ్య. వై వి. స్తంభోద్భవ నృసింహస్వామి "సీ. కంబమయ్యరో మేలుకలిగిన నీకొక్క గరుటాలమంతుని కొనుకిత్తు." య.2, ఆ. 3 చూ, నృసింహుఁడు.

కంబము. వై వి 1 = స్తంభః. గుంజె: చూ, స్తంభము. 1, 2. మల్లపరికరవిశేషము. ఆం, భా ద్వి క 207. చూ, మల్లశాస్త్రము.

కంబమురాయఁడు వై వి చూ, కంబమయ్య "రాజుగాఁడమ్మ కంబమురాయఁడు." య 1, ఆ 120

కంబగత్రాడు వా. వి కొబ్బరిపీఁచుతో నల్లిన త్రాడు, చేత్రాడు చూ, త్రాడు

కంబగము సం వి. అ పుం 1 చిత్రవర్ణము. చూ, వర్ణము 6, 2. బంగరురంగు చూ, వర్ణము 6.

కంబవము. సం వి అ పుం చీరపేను. చూ, యూకము.

కంబవల్లి వై వి. = స్తంభబలి. ఉపనయనము నందుఁ గడపటిదినముచేయు స్తంభపూజలో నగునది చూ, స్తంభబలి

కంబళిభోజనన్యాయము పా గొంగళిలో భోజనముచేయుచు వెంట్రుకలేటిన రీతి

కంబళము. సం వి అ న 1 జలము. చూ, నీరు. 1; పుం. 2 = కంబడి. గొంగళి: చూ, రల్లకము; 3 కందువా. చూ, వస్త్రము; 4. కంబళిపురుగు: చూ, శూకకీటము; 5. గంగడోలు. చూ, సాస్న; 6. ఏనుఁగుమీఁద

బఱిచెడి రత్నకంబళి చూ, రల్లకము; 7. అ శ్వోపరి చిత్రకంబళము చూ, ప్రఖరము.

కంబళివాహ్యకము సం వి. అ. న. గంత్రి, దిద్దిన ఎద్దులుదీయు బండి: చూ, శకటము. 1

కంబళి. సం. వి న్. పుం. 1. ఎద్దు చూ, వృషభము. 1, వై వి. (1) = కంబళః. కంబడి చూ, రల్లకము.

కంబళిపురుగు. వై. వి గొంగళిపురుగు చూ, శూకకీటము.

కంబళివాహ్యకము. సం వి. అ న చూ, కంబళివాహ్యకము.

కంబళుఁడు. సం. వి. అ పుం శేషుఁడు చూ, సర్పము.

కంబాధ. సం వి ఆ. స్త్రీ రూ - కబాధ తలనొప్పి చూ, శిరోభారము.

కంబాలాట. ద్వ వి. (కంబాలు + ఆట) బాలికల ఆటలలో నొకఆట చూ, బాలికాక్రీడ

కంబి. సం వి. ఇ. స్త్రీ 1. వెదురుకమ్మి చూ, వంశాంశము, 2 ఇనుములోనగువాని గరిఁటె చూ, దర్వి. 1, (చూ, పాత్రము. 6), 3 వెదురు * చూ, వేణువు, 4 వెదురు గరిఁటె: చూ, తెడ్డు

కంబిలము. సం. వి. అ న నీళ్ళుగల పల్లము చూ, రంధ్రము 1.

కంబు. సం వి అ. న. 1. జలము చూ, నీరు.1, 2. తల చూ, శిరము. 1, 3. సుఖము: చూ, సంతోషము, పుం. 4. గాలి : చూ, వాయువు, 5 నెమలి చూ, మయూరము (ఇట్టి ఏకాక్షరశబ్దములకు ఆ మహాదర్శమందు మాత్రము ఆధునికప్రయోగములయందు రూపమిట్లు కానఁబడుచున్నది)

కంబుక. సం. వి. అ. స్త్రీ. అశ్వగంధ * చూ, పెన్నేరు

కంబుగ్రీవ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. మూఁడురేఖలు (ముడుతలు) గలకంఠము: చూ, మెడ.

కంబుపుష్పి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. కంబుమాలిని*: చూ, శుక్లకంద.

కంబుమాలిని. సం. వి. ఈ స్త్రీ.—వై.—

కంబులు. దే. వి బ. 1 సజ్జపైరు చూ, సస్యము, 2. సజ్జలు అనుధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కంబువు సం. వి ఉ. పుం న. 1, శంఖము. చూ, సంకు 1, పుం. 2 ఏనుఁగు : చూ, హస్తి, 3. కడియము చూ, భూషణము. 2, 4 నత్తగుల్ల చూ, సంకు 1, 5 కప్పచిప్ప, జలశుక్తి చూ, సంకు. 1, 6. కుత్తుక చూ, మెడ, 7. జలజమనుచెట్టు. చూ, శంఖము.6.

కంబూకము సం వి అ పుం. కండనము చూ, తవుడు.

కంబూత్తమము. సం. వి. అ పుం 1. మేలైన కడియము చూ, భూషణము 2, 2 మేలైన శంఖము చూ, సంకు, 1

కంబూష సం వి. ఆ స్త్రీ. కండ్లరావి* చూ, రావి.

కంబోజము సం వి. అ పుం 1. మేలైన శంఖము చూ, సంకు 1, 2. కాంభోజదేశము చూ, దేశము, 3 కాంభోజదేశపు ఏనుఁగు చూ, హస్తి. రూ-(కంభోజము)

కంభోజము. సం వి అ పుం.— వై.—(విశ్వకోశము)

కంబ్యచ్చువు సం. వి. ఉ. స్త్రీ.= కమ్మెచ్చు: చూ, బహురంధ్రిణి

కంభారి. సం వి ఈ. స్త్రీ. రూ- గంభారి, గుమ్ముడు *. చూ, మహాఫలము

కంభి. సం వి ఇ ఈ స్త్రీ. ఇత్తడిలోనగువాని గరిఁటె చూ, దర్వి 1.(చూ, పాత్రము 6)

కంభువు సం వి ఉ. న. ఉశీరము * చూ, వట్టివేరు

కంస సం. వి ఆ. స్త్రీ. చూ, కంసవతి.
కంసజిత్తు సం వి. త్. పుం. శ్రీకృష్ణుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.
కంసము. సం వి అ పుం, న. 1. = కంచు. ధ్వని హెచ్చుగాగలలోహము చూ, లోహము 1, 2. కంచుగిన్నె చూ, పాత్రము. 6, 8 మానవిశేషము, తవ్వ, కమోలము: చూ, మానము 1
కంసవతి సం. వి. ఈ. స్త్రీ కంసుని తోఁబుట్టువు చూ, కంస
కంసహ సం వి ఆ. పుం వెన్నుఁడు. చూ, విష్ణువు 1.
కంసారాతి సం వి ఇ. పుం. శ్రీకృష్ణుఁడు చూ, విష్ణువు 1
కంసాలి. దే వి. కమసాలి చూ, స్వర్ణకారుఁడు (ఆంధ్రపదపారిజాతము.)
కంసాస్థి. సం. వి స్. న కంచు చూ, లోహము. 1
కంసుఁడు సం వి ఆ. పుం 1 దుర్మార్గుఁడు, తుంటరి చూ, వ్యాధుఁడు 2, 2 కృష్ణుని మేనమామ, 3. ఉగ్రసేనజుఁడు చూ, మూలదేవుఁడు
కకకకలు. వా.వి బ. నవ్వుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము "కకకకలు కికకికలు వెకవెకలు నాదగ్గఱపనికిరావు". చూ, హహహ
కకటిక సం. వి. ఆ స్త్రీ. కవచము చూ, బొందడము.
కకణము. సం. వి. అ. పుం జలకణము. చూ, బొట్టు. 6
కకపాల. వై వి. = కక్కుపాల. రూ- కక్కుపాల. స్వా. 1, ఆ, 59. చూ, కైపాల.
కక్షపాలము. సం వి. అ. పుం, అడుగునపోయిన తుండముల్య
కకవికలు. వై.వి. బ.=కాకపికా, యథాయథలు కళా. 8, ఆ. 102 చూ, వికావికలు (రూ- కకావికలు.)
కకావికలగుట. జా చెదరిపోవుట. "అత్యుసైనిక చయంబు కకావికలైకలంగి" కళా 8, ఆ 58.
కకావికలు. వై వి. బ.=కాకపికా. రూ-కకవికలు. కళా. 8, ఆ 58: చూ, వికావికలు.
కకిరణము సం. వి. అ. పుం సూర్యకిరణము. చూ, మయూఖము. 1.
కకీర్తనము. సం. వి అ. న. విష్ణుకీర్తనము. చూ, స్వరము. 2.
కకుంభము సం వి. అ పుం. సన్యాసులుంచుకొనెడి గిండివంటిపాత్రము చూ పాత్రము 6
కకుజభాషలు అం భాషలు 96. అందు కకుజభాషలు 7 —భిన్నపంచమి, కాంభోజి, మధ్యమగ్రామ, రంగంతి, మధ్యమ, శకటి, మిళ్రి (చూ, ఉపవిద్యలు)
కకుజభాషాంతరభాష అం. అంతరభాషలు నాలుగింటిలో నొకటి పాలవాహనిక చూ, అంతరభాషలు 2.
కకుజవిభాషలు. అం విభాషలు 20 అందు కకుజవిభాషలు 3 —భోగవర్ధని, ఆభీరిక, మధురిక. (చూ, ఉపవిద్యలు)
కకుత్తు సం వి ద్. పుం 1 కకుదము, ఎద్దు మూఁపురము చూ, స్కంధము 1 2.జిహ్వా, నాలుక చూ, రసన, 3 రాజచిహ్నము. చూ, లక్షణము. 1, 4. కొమ్ము చూ, విషాణము, విణ. 5. మేలుబంతి (విశ్వకోశము.) చూ, శ్రైష్ఠ్యము.
కకుదము. సం. వి. అ. పుం, విణ: చూ, కకుత్తు.
కకుదావర్తి. గ. అం. అశుభావర్తములలో నొకటి: చూ, అశుభావర్తములు.

కకుది. సం. వి. న్. పుం. గోపతి, అచ్చుఎద్దు చూ, వృషభము 1.

కకుద్మంతము సం.వి. త్. పుం. 1. —పై —; విణ. 2 గొప్ప మూపురముకలది (అచ్చుఎద్దు.) —పై.—

కకుద్మతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ పిఱుఁదు చూ, పిఱ్ఱ,

కకుప్పు. సం వి భ్. స్త్రీ 1. దిక్కు చూ, హరిత్తు; 2. జోతి: చూ. వెలుతురు. 1, 3. సంపెంగదండ చూ, భూషణము. 2, 4. అల్లికజడ చూ, వేణి 1, 5 భూమి చూ, భూమి. 1, 6. ఒకానొక శాస్త్రము చూ, శాస్త్రములు, 7. ఏనుఁగుమీఁదఁ బఱచెడి రత్నకంబళి చూ, గల్లము. (విశ్వకోశము)

కకుభము సం. వి అ పుం. 1. ఏఱుమద్ది * చూ, మద్ది, 2. విపాణి * చూ, వృషనామకము (అభిధానరత్నమాల), 3. ఒళగు చూ, వీణాదండము, 4 ఒకానొక కొండ చూ, పర్వతము 5 ఒకానొక పాట చూ స్వరము. 2

కకుభాండము. సం. వి అ పుం గుమ్మడి * చూ, మహాఫలము.

కకూజితము. సం వి. అ న. నెమలికూఁత చూ, స్వరము. 2.

కకేలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ నీటిచెయందుఁ జేయు కేళీవినోదము చూ, విలాసము. 1.

కకైశ్యము. సం వి అ. న. శిరస్సునందలి వెండ్రుకలచుట్టు చూ, వెండ్రుక. 1

కకోపము. సం వి అ. పుం బ్రహ్మదేవుని కోపము చూ, కోపము.

కక్కపాల వై. వి.=కకుపాల చూ, రూ-కకపాల "ఎ, గీ. కక్కపాలయుఁ గకుభాగముననఁబూని." విక్ర. 2, అ 97.

కక్కరి. వై వి=కర్కరేటు, పెద్దకక్కెర: చూ, బకము

కక్కరము. వై. విణ.=కర్కశము కఱకు, గట్టి: చూ, బెడిదము

కక్కసపడు వై. అ క్రి. (కక్కసము + పడు.) 1. తపించు: చూ, సంతాపించు, 2. గాసిల్లు చూ, బాధపడు

కక్కసపెట్టు. ద్వ. స క్రి (కక్కసము + పెట్టు) 1. నొప్పించు: చూ, బాధించు, 2. సంకటపఱచు చూ, బాధించు

కక్కసము. వై వి 1 కళ, కొరడా. "కక్కసంబులన్ సదసదగాఁగ వ్రేసియును." జై.4, అ.77. చూ, మునికోల.2,2 బాధ,కుతిలపాటు చూ, దుఃఖము, 3. సంకటము పర.1,అ.84 చూ, దుఃఖము; విణ 4.=కర్కశమ్. కఠినము, గట్టి "ఉ. ఈ, కక్కసపుందనంబు కొఱగాదని సారెకు బుద్ధిచెప్పినన్." ఉ, రా 7, అ 331 చూ, బెడిదము, 5. కడగండ్లు, అను. 4, అ 214 చూ, దుఃఖము.

కక్కసించు వై. స క్రి 1 నొప్పించు. రామా 6, అ 172 చూ, బాధించు, 2 సంకటపఱచు చూ, బాధించు.

కక్కి—. అం విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, విన్నాణములు.

కక్కిరిబిక్కిరి. దే. విణ తాఱుమాఱు చూ, వ్యత్యయము.

కక్కు. దే వి 1. అంపము తాయి లోనగువానికిఁ గలుగఁజేసెడి కఱుకు చూ, గఱుకు, 2. రూ-కక్కు చూ, వాంతి, స. క్రి 3. కడుపులోనిది వెలిపుచ్చు, బహిరంగపఱచు చూ, వెలిపుచ్చు; 4. ఉచ్చాటనము చేయు, భార. భీష్మ 2, అ. 397 చూ, వెళ్లగొట్టు.

కక్కుఁదెవులు దే. వి. (కక్కు + తెవులు) ఓకరింత. చూ, వాంతి

కక్కుడు. దే. వి రూ-క్రక్కుడు. —పై.—

కక్కుఱితి. దే వి 1. ఆలస్యము. రూ-కక్కుఱ్ఱి. చూ, విలంబము. 1; 2 రూ-కక్కుఱ్ఱి. అశ్రద్ధ: చూ, మందెమేలము. 2, 3. రూ-కక్కుఱ్ఱి చూ, లోభము

కక్కుఱ్ఱి. దే వి —పై.—

కక్కుటితి. దే. వి చూ, రూ-కక్కుఱితి జై 6, అ. 234. (రూ-కక్కుట్టి)

కక్కుటితికాఁడు దే. విశే 1. పిసినిగొట్టు. హరిశ్చ. 2, భా 452 చూ, లోభి; 2 అశ్రద్ధగలవాఁడు

కక్కువాయి ద్వ వి కుముటు చూ, దగ్గు

కక్కూఱితి దే వి చూ, రూ-కక్కుఱితి (రూ-కక్కూఱ్ఱి)

కక్కూఱ్ఱి దే వి —పై—

కక్కూటితి —పై— (రూ-కక్కూట్టి.)

కక్కూట్టి. దే. వి —పై—

కక్కెర వై వి =క్రకర: రూ-క్రెక్కెర పెద్ద కక్కెర హరిశ్చ. 2, అ 23 చూ, బకము.

కక్కోజీ వా పులుఁగుదొడ్డి

కక్కోలకము సం. వి. అ న 1 తక్కోలి * చూ, వైజయంతి 4, 2 తక్కోలిపండు చూ, వైజయంతి. 4.

కక్ష సం వి. ఆ స్త్రీ 1 = కచ్చె బట్టముడుత. చూ, వలి 2, 2 ఏనుఁగు నడుమునకు కట్టు తోలుపట్టె చూ, వరత్ర, 3. ప్రకోష్ఠము చూ, ముంజేయి, 4 తోవరిధాన్యము. చూ, ధాన్యము, 5 అడవికందితీఁగె, అడవితొగరి* చూ, సురాష్ట్రజము. 3; 6 పోటి, పంతము చూ, స్పర్ధ, 7. రథావయవము: అపస్కరము-రూ-అపస్కరము; 8. పులుముబారెడి తెగులు: చూ, రోగము, 1; 9. గోఁచి: చూ, బొట్టము. (త్రికాండశేషము.); 10 తీఁటుకసింద *: చూ, సముద్రాంత, 11 పిన్నరేగటిదూల *: చూ, స్వల్పమురాలభ; 12. పట్టుదల. "మీఁకును మాకును కక్షకూడదు": చూ, ప్రతిజ్ఞ. 1.

కక్షకము. సం. వి అ. పుం. ఉల్లడ: చూ, వితానము.

కక్షపాల. సం. వి ఆ. స్త్రీ = కకపాల. సా. 3. ఆ, 181: చూ, కైపాల

కక్షమచ్ఛము. సం. వి. అ పుం శుక్లలక్షణము చూ, లక్షణము. 1.

కక్షము. సం వి అ పుం. 1. చంక చూ, మడిసంది, 2. నీళ్ళు చిదచిదయగు నేల, కస్సెము చూ, భగాని. 1, 3 కసవు * చూ, తృణము 1. 4. నికుంజము, పొదరిల్లు చూ, గృహము 1, 5 గుల్మము, తుప్ప. చూ, పొద 1, 6. ఎండిన అడవి చూ, విపినము, 7 స్త్రీలకుఁగళ్ళయుండు ఒకానొకస్థానము చూ, కళలుండు స్థలములు, 8. గోరువంక చేయు తావు చూ, నఖక్షతము; 9 ఏనుఁగు నడుమునకుఁ గట్టెడివారు చూ, వరత్ర, 10. (పంకలు) చుంబనస్థానములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, చుంబనస్థానములు, 11 ఒకరకము తీఁగ * చూ, లత.1, 12 పైఅంగవస్త్రముయొక్క వెనుకప్రక్క వ్రేలాడు కొంగు చూ, చెంగు; 13. అంగవస్త్రముకొంగు చూ, చెంగు, 14 కచ్చె, బట్టముడుత చూ, వలి 2, 15. కసటు. చూ, పాపము, 16. ఎనుఁబోతు చూ, మహిషము. (విశ్వకోశము)

కక్షములు. అం. 1. సాముద్రికశాస్త్రములోని లక్షణాంగములు ఏఁబదియొనిమిదింటిలో నొకటి చూ, లక్షణాంగములు. (చంకలు).— ఎచ్చుతగ్గులైన దుఃఖియగు. సమములైన శుభ

కరమగు నిమ్నములైన దరిద్రుండగు. దీర్ఘములైన రాజగు చూ, లక్షణాంగములు; 2, స్త్రీలక్షణాంగములు ఏఁబదియెనిమిదింటిలో నొకటి. (చంకలు).— ఉన్నతములైన సదృష్టవతియగు రోమములున్న దరిద్రురాలగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

కక్షురోమము. సం. వి. అ. న. చంకలోని వెండ్రుక చూ, వెండ్రుక. 1

కక్షశ్వేత్రి అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి చిత్రవర్ణములు ముప్పదింటిలో నొకటి చూ, చిత్రవర్ణములు

కక్షారువు. సం. వి ఉ. పుం చంకలోనిపుండు చూ, వ్రణము.

కక్షావర్తి. -వి అం అశ్వశాస్త్రమునందలిఅశుభావర్తములలో నొకటి చూ, అశుభావర్తములు

కక్షావేక్షకుఁడు. సం వి. అ పుం 1. అంగజాల, రాణివాసపు కావలివాఁడు: చూ, సౌవిదల్లుఁడు, 2 తోఁటకాఁపరి చూ, తోఁటీఁడు; 3 ఉపస్థితుఁడు. చూ, ప్రతీహారుఁడు, 4 కవి చూ, మాటలల్లువాఁడు, 5. లంజెకాఁడు చూ, విటుఁడు, 6 ఆటకాఁడు చూ, నర్తకుఁడు 1 (విశ్వకోశము)

కక్షీవంతము సం వి. త్. పుం ఏనుఁగు చూ, హస్తి.

కక్ష్య. సం వి. ఆ. స్త్రీ 1 టంగువాఱు చూ, పొట్టపట్టెడ 2. దంతక్షతస్థానవిశేషము చూ, దంతక్షతము, 3. చంక చూ, మడిసంది, 4 త్రాసునతూఁచెడు తూనిక చూ, తూనిక, 5 ఏనుఁగు నడుమునకు కట్టుతోలువారు చూ,వరత్ర; 6. కాంచి, ఒంటిపేటగల ఆఁడుదాని మొలనూలు చూ, భూషణము 2, 7. ఇంటిముందఱనుండు వసారా (చూ, అంకణము — నాలుగిండ్లనడుమ అనికొందఱు.) చూ, వసారా, 8. కండువా. గూ,వస్త్రము, 9. కుచ్చిళ్లు చూ పింజె. 4, 10. కత్తి. చూ, రిష్టి 2, 11 బృహతి *. చూ, నాఁకుడు.

కక్ష్యము. సం. వి. అ. పుం. చేందిరిక: చూ, వెన్నెల) న. 2 ఎండిన అడవి. చూ, విపినము.

కగేహము. సం. వి అ న. 1. అగ్నిశాల చూ, గృహము 1, 2 బ్రహ్మయిల్లు చూ, గృహము. 1, 3 యమునియిల్లు చూ,గృహము1, 4 విష్ణ్వాలయము చూ, గృహము 1

కగోత్రులు. సం. వి అ పుం బ 1. సూర్యవంశ్యులు, 2 సముద్రమునందలి కొండలు. చూ, పర్వతము

కగ్గ. వై వి = ఖడ్గమ్, కత్తి చూ, రిష్టి. 2

కగ్గము. వై. వి = —వై.— (రూ-కగ్గ)

కఘాతము సం వి. అ. పుం. తలనొప్పి చూ, శిరోభారము

కఘృణి సం వి ఇ. పుం సూర్యకిరణము. చూ, మయూఖము. 1.

కఘోణి. సం. వి న్. పుం. నీరుపంది చూ, మత్స్యము 1.

కచ సం వి. ఆ స్త్రీ 1 ఆఁడేనుఁగు చూ, హస్తి, 2 శోభ, కాంతి చూ, వెలుతురు 1.

కచంకనము సం వి అ న నిర్ణయింపఁబడిన దినమునందుంచెడి యంగళ్ళ వరుస చూ, సంత 2

కచంగల. సం వి ఆ స్త్రీ జంతువులుమిక్కిలి తిఱుగాఁగల నేల చూ, భూమి. 1

కచంగలము సం వి అ పుం కడలి చూ, సముద్రము.

కచకి సం. వి ఇ స్త్రీ. చెప్పులుకుట్టువాని సాల చూ, గృహము 1

కచపక్షము సం వి అ పుం వెండ్రుకలచుట్ట: చూ, వెండ్రుక 1

కచపము. సం. వి. అ. న 1. కసవు చూ, తృణము. 1, 2 చెట్టుఆకు చూ, పర్ణము.1,

కచపాశము. సం. వి. అ పుం. చూ, కచపక్షము.

కచబంధము. సం. వి అ పుం జుట్టుముడి చూ, సిగ. 3.

కచమాలము. సం. వి. అ. పుం. ధూమము చూ, పొగ.

కచము. సం. వి. అ. పుం 1. జుట్టు. చూ, సిగ 3, 2. కేశము: చూ, వెండ్రుక 1, 3. కట్టు చూ, బంధము. 1, 4. ఎండిన పుండు చూ, వ్రణము.

కచర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆఁడుదానివేషము వేసికొనిన మగవాఁడు: చూ, భ్రూకుంసుఁడు.

కచరము సం వి. అ. పుం. చేఁప. చూ, మత్స్యము. 1

కచరిపుఫల సం వి. ఆ స్త్రీ జెమ్మి *. చూ, శమి.

కచహస్తము. సం. వి అ పుం చూ, కచపక్షము

కచాకచి సం అవ్య జగడము చూ, యుద్ధము

కచారువు సం విణ ఉ 1 తిరస్కరింపఁదగినది చూ, దురాధర్షము; 2 చెడునడత చూ, తప్పునడత, పుం. పాము చూ, సర్పము.

కచాటురము సం వి అ. పుం ఒకానొక పిట్ట చూ, పక్షి.

కచామోదము. సం వి. అ న. నూఁగుదోస *: చూ, దోస.

కచిక. దే వి రూ- కచ్చిక. కాలిన పిడక యొక్క తెల్లనిచూర్ణము. చూ, పిడక (నీటిని స్పంజివలె పీల్చును)

కచికు-. దే. వి. పాడుచుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము "ద్వి. చికటారిఁగొండిక చిక్కనఁ బొడిచె." విష్ణు. ఉ.4, అ: చూ, హాహాహూహూ.

కచేరి. వై వి. 1.= కాలిచి రూ-కచ్చేరి చూ, గృహము 1, 2 ఇష్టగోష్ఠి. రూ- కచ్చేరి చూ, సల్లాపము

కచేలము. సం. వి. అ. న ఉత్తరముంచుసంచి. చూ, జాబుసంచి.

కచోరి సం. వి ఈ. స్త్రీ.= కచోరము. ఒక్క కసింద *. చూ, వర్ధ్రింధ.

కచోలము. సం. వి. అ పుం. తవ్వ. చూ, మానము 1.

కచ్చటము. సం. వి. అ. న జలపిప్పలి *. చూ, పిప్పలి, 1.

కచ్చరము సం విణ (అ ఆ. అ.) 1 మురికియైనది. చూ, మలినము; 2. లెక్కలేనిది, కీడ్వఁబడినది చూ, హీనము 1, న. 3 తక్రము. చూ, మజ్జిగ

కచ్చి. దే వి 1 లేక కొయ్యలను సాలెవాఁడు పడుగునంగుఁ జొప్పించెడుసంగ, 2 అరబ్బీదేశపు గుఱ్ఱము చూ, హయము

కచ్చించు. దే స క్రి 1 సారె లోనగువాని నడపు కచ్చు, అ క్రి 2 దట్టిగించు. హరి. పూ. 9, ఆ. 89. చూ, దట్టిగట్టు

కచ్చింపు దే. వి ఎచ్చుతక్కువలులేక సరిగా నుండుట చూ, సున్నితము

కచ్చిక. దే. వి చూ, రూ-కచిక.

కచ్చిత్. సం. అవ్య. 1. క్షేమసమాచారాదులు తెలిసికొనవడము, 2. అడుగుట చూ, ప్రశ్నము; 3 అట్టుపుట్టానవాలు చూ, సమాచారము 2, 4. గౌరవము. చూ, మర్యాద; 5 చమత్కారము. చూ, సామర్థ్యము. 1, 6. కోపము చూ, రోషము, 7. తెగులు. చూ, రోగము. 1, 8. కల్లుతాగుట: చూ, సరకము. 2.

కచ్చితము. వై. విణ: చూ, కచ్చింపు.

కచ్చియ. వై. వి. రూ-కచ్చె. కలహము చూ, యుద్ధము

కచ్చూరకము. సం వి. అ పుం =కచోరము * చూ, షడ్గ్రంథ.

కచ్చూరము సం వి అ పుం.= —పై.—

కచ్చె. వై. వి. చూ, రూ-కచ్చియ

కచ్చెపోతు ద్వ. విశే. కలహశీలుఁడు చూ, పేచీకోరు.

కచ్చేరి. వై వి.=కాలీచి చూ, రూ-కచ్చేరి.

కచోరకము. వై. వి = కచ్చూరకః * చూ, షడ్గ్రంథ (దీనిరసము మ్రింగుచుండిన కంఠస్వరము బాగుపడును.)

కచ్చె. వై. వి. 1 ఉపస్థ చూ, భగము. 12, 2.=కచ్ఛా వెనుకకుఁ జెక్కుకొనెడి దోవతికొంగు చూ, వలి. 2, 3. కట్టుకొన్న దోవతికొంగు కుచ్చెళ్లు చూ, పింజె. 4, 4 కాసియ. "ఆ. కచ్చె యమరఁబట్టి కాళ్లును జేతులు, వ్రేలమత్తగజము లీలమెఱయ నెత్తురొలుకమల్లునెత్తివైచె" భార విరా. 2, ఆ 17 చూ, దట్టి 1, 5. కౌపీనము, గోఁచి "సీ. మొలకచ్చెకట్టు పైరులఁగిన పచ్చని నునుఁగొంగు దిండుగానులిచికట్టి" హరి పూ. 7, ఆ. 13 చూ, బొట్టము

కచ్చెఁగట్టు ద్వ. అ. క్రి కాసెబిగించు చూ, దట్టెఁగట్టు

కచ్చెడము. వై వి 1 =కచ్ఛటా గోఁచి. స్వా 2, ఆ 78 చూ, బొట్టము, దే. వి. 2. దూది జీలకఱ్ఱ లోనగువానిఁ దెచ్చెడు బండి చూ, శకటము 1.

కచ్చెమొదలు. ద్వ. వి యోనిమూలము చూ, భగము. 12.

కచ్చు. దే. వి. 1. గర్వము కాశీ. 1, ఆ. 122 చూ, హంకారము, వై.వి. 2. ఆశ పాండు 2, అ 11. చూ, వాంఛ; దే. వి. 3. పుష్పదళము. వసు 4, ఆ. 133: చూ, సంవర్తిక; 4. సిగబంతి "ఎ, గీ, భానుబింబంబుపొడిచెఁబ్రభాతలక్ష్మి, కబరిభాగంబుమీఁది చెంగలువకచ్చు." కాశీ. 3, ఆ చూ, భూషణము. 2; స క్రి. 5. సారె లోనగువాని సడపు చూ, కచ్చించు. 1

కచ్చుకొను. దే. స. క్రి. ఆశించు రసి. 5, ఆ. 159 చూ, వాంఛించు.

కచ్ఛ సం.వి ఆ స్త్రీ. 1. చిమ్మెట చూ, రిల్లు; 2. =కచ్చె గోఁచి చూ, బొట్టము, 3 బ్రాహ్మి మొదలగు మాతృకలలో నొకతె చూ, మాతృకలు, 4 అల' చూ, వీచి. 1, 5 ఆఁడుపంది. చూ, పంది, 6. నీళ్లుగలనేల చూ, భూమి 1, 7 కచ్ఛదేశము చూ, దేశము.

కచ్ఛటిక. సం వి ఆ. స్త్రీ = కచ్చెడము, గోఁచి చూ, బొట్టము.

కచ్ఛపము. సం వి అ. పుం. 1 కమఠము చూ, తాఁబేలు, 2. నవనిధులలో నొకటి చూ, లబ్ధి 1, చూ, నిధులు, 3. జెట్టీల హస్తీపట్టు: చూ, మల్లశాస్త్రము.

కచ్ఛపి అం తతవాద్యములు ఇరువదింటిలో నొకటి చూ, తతవాద్యములు

కచ్ఛపసంస్థానము సం. వి. అ పుం. నీరుపంది చూ, పంది.

కచ్ఛపి సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుతాఁబేలు చూ, తాఁబేలు, 2 వదనఖర్జువు చూ, మొటిమ. 1; 3. సరస్వతియొక్క వీణ' చూ, వీణె, అం. 4. తతవాద్యములు ఇరువదింటిలో నొకటి' చూ, తతవాద్యములు

కచ్ఛపిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ. క్షుద్రరోగము: చూ, రోగము. 1.

కచ్ఛము సం. వి అ. పుం 1.=కచ్చె వెనుకఁ జెక్కుకొను దోవతికొంగు చూ, వలి. 2; 2.=కచ్చె. గోఁచి' చూ, బొట్టము, 3. నీళ్లు

చిదచిదయగు నేల, కచ్ఛము చూ, భూమి. 1, 4. ఓడయంగము, 5. ఒడ్డు చూ, తీరము, 6. పూఁదోఁట చూ, వనము 2, 7. వైపు చూ, పార్శ్వము. 2; 8. కుణి * చూ, నంది; 9. నది మొదలగువాని సమీప ప్రదేశము చూ, స్థానము 1, 10. అడవి. చూ, విపినము, 11 కంటి తెవులు చూ, బిడాలము. 2, 12 ఒకానొక దేశము చూ, దేశము.

కచ్ఛరుహా. సం. వి ఆ. స్త్రీ. దూర్వ, గఱిక * చూ, తృణము. 1.

కచ్ఛఘ్ని సం. వి. ఈ స్త్రీ 1. చేఁతిపొట్ల* చూ, పొట్ల, 2 శారివణి * చూ, బోడతరము.

కచ్ఛదారము. సం వి.అ.పుం. కొండగొనుగు* చూ, మృదుద్రుమము.

కచ్ఛుర సం. వి. ఆ స్త్రీ 1 =కచోరము ఒత్తికసింద * చూ, పద్గ్రంథ, 2 తీఁట కసింద * చూ, సముద్రాంత, 3 బృహతి* చూ, వాఁకుడు.

కచ్ఛురుఁడు సం వి అ పుం 1. ఉపపతి చూ, అంకుమగఁడు, విట 2 గజ్జిలవాఁడు చూ, పామనుఁడు.

కచ్ఛు సం. వి ఊ. స్త్రీ గజ్జి చూ, విచర్చిక.

కచ్ఛూమతి సం. వి ఈ స్త్రీ. తీఁటకోవెల * చూ, దూలగొండి.

కచ్ఛూరకము సం. వి. అ. పుం.=కచోరము ఒత్తికసింద * చూ, పద్గ్రంథ

కచ్ఛూరము. సం వి అ. పుం.= —పై —

కచ్ఛోటిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గోఁచి చూ, బొట్టము.

కచ్ఛోరము. సం. వి. అ. న. 1.=కచోరము. ఒత్తికసింద * చూ, పద్గ్రంథ; 2. నల్లతిలకసు* చూ, విష.

కజకము. సం వి. అ. పుం. క్రముక * చూ, పోఁక

కజజుఁడు సం. వి. అ పుం. బమ్మ, కమలభవుఁడు చూ, బ్రహ్మ. 1.

కజము. సం. వి. అ న. కమలము, నీరుపుట్టువు: చూ, పద్మము. 1.

కజాతజుఁడు సం వి. అ. పుం బమ్మ. చూ, బ్రహ్మ. 1.

కజాతుఁడు. సం వి. అ. పుం —పై.—

కజుఁడు సం. వి. అ పుం బ్రహ్మపుత్రుఁడు కపుత్రుఁడు, కసుతుఁడు

కజోత్థుఁడు సం వి. అ పుం. బమ్మ చూ, బ్రహ్మ 1

కజ్జలజలన్యాయము పా కొటుకలో నీళ్లుపోసి నూఱినసీళ్లు నల్లబడవు, కాటుక కరఁగును అనురీతి.

కజ్జలధ్వజము సం. వి అ. పుం. దివ్వె చూ స్నేహాశము

కజ్జలము సం వి అ పుం 1. మబ్బు చూ, మేఘము 1, 2 కాటుక చూ, చాఁగు; 3 చీఁకటి చూ, మేచకము. 1, 4. కంగుకము చూ, బంతి 8.

కజ్జలి. సం వి ఈ స్త్రీ 1 ఒకానొక చేఁప చూ, మత్స్యము 1

కజ్జా. వా జగడము చూ, యుద్ధము.

కజ్జాకోరు. వా. పేచీకోరు. "వాఁడు కజ్జాకోరు" (రూ-కజ్యాకోరు.)

కజ్జాయము. వై వి = ఖాద్యమ్. అపూపమను భక్ష్యము, రూ-కజ్జాయము. పాండు. 4, అ. 176. చూ, భక్ష్యము.

కజ్జెము వై వి.=ఖాద్యమ్. —పై.— భార. ఉద్యో. 8, అ. 178.

కజ్జోయము. వై. వి.= —పై.—

కజ్జెయము. వై. వి.= —పై.—

కజూరము. వై. వి.= ఖర్జూరమ్. పేరీఁదు * చూ, మధుఖర్జూరిక.

కజ్జూరము. వై. వి.= —వై.— ఆం, భా. ద్వి. సం. 79. (రూ-కజ్జారము.)

కజ్జారము. వై. వి.= —వై.— య 5, ఆ. 48

కజ్జెము. వై. వి. = ఖాద్యమ్. రూ- కజ్జేము చూ, రూ-కజాయము.

కఝుట. సం. వి ఆ. స్త్రీ. వాయుసమూహము చూ, వాయువు

కఝాటము. సం వి. అ న. తలలగుంపు.

కఝిల్లీరవము. సం వి అ పుం. పెద్దఝిల్లియను జంతువుయొక్క చప్పుడు చూ, స్వరము.2

కట దే అవ్య. రూ-కటా సంతాపమును దెలుపును. "గీ. కటకట వియోగలోకంబు కటకటపడ" సా 2, ఆ. 176 చూ, సంతాపము. (ఆమ్రేడితమందు కటకట—రూ- కటకటా.)

కటంకట సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దారుహరిద్ర * చూ, మ్రానిపసుపు.

కటంకటేరి. సం. వి. ఈ స్త్రీ 1 —వై.—, 2 హరిద్రావర్ణము, పసుపు చూ, వర్ణము 6

కటంగరము సం వి అ పుం 1. ఊఁక. చూ, తుషము, 2 సంకరము, తుక్కు, చెత్త చూ, పెంట. 1, 3 రూ-కడంగరము' గింజపట్టని వడ్లు' చూ, ధాన్యము.

కటంపరుఁడు. సం విశే. కూరలు వండెడు వాఁడు చూ, శాకకారుఁడు.

కటంబకుఁడు సం. విశే. —వై —

కటంబము. సం వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక వాద్యము: చూ, స్వరము. 2, 2. అమ్ము చూ, బాణము 1

కటంభర. సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1 ఆఁడేనుఁగు చూ, హస్తి; 2. రూ-కటుంభర కటుకరోహిణి *: చూ, కటుకాదని, 3. ప్రసారణి* చూ, లంజెసవరము; 4. తీఁగెబచ్చలి* చూ, బచ్చలి, 5 మణిసిల, కొండమీఁది యొకరకము ఎఱ్ఱబాయి చూ, రాయి; 6. కప్ప చూ, మండూకము. 1; 7. సోగ*. చూ, స్రవ.

కటంభరము సం. వి. అ పుం 1 చూ, శ్యోనాక *, 2. గినియ *. చూ. శిరీషపత్రి.

కటకట. వై.అవ్య. వి.=కష్టకష్ట.1. సంతాపము నందలి ధ్వన్యనుకరణము. చూ, హా హా. (రూ-కటాకటా.), వి. 2. కొఱకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. చూ, హా హా.

కటకటఁబడు. ద్వ. అ క్రి (కటకట + పడు) 1 కోపించు భార విరా 5, ఆ. 250 చూ, రోషించు, 2 గాసిల్లు. భార ద్రోణ. 2, ఆ 335 చూ, బాధపడు

కటకటా వై.అవ్య, వి =కష్టకష్ట చూ, రూ- కటకట. 1.

కటకటాకమ్ములు. దే వి. బ ఇనుపకమ్ములు లోనగువానిచే చేర్పఁబడిన యడ్డు కటకటాలు

కటకటాలు దే వి బ —వై.—

కటకము సం వి అ పుం న. 1 కడియము హస్తభూష చూ, భూషణము.2, 2 కొండనడుము, తటము చూ, చరియ, 3 ఏనుఁగు కొమ్మునకుబెట్టెడు పొన్ను చూ, పొన్ను 1, 4. రాజు నివసించు ప్రధాననగరము, రాచవీడు చూ, దేశము, 5. సముద్రలవణము చూ, లవణము 1, 6. దండు చూ, సేన. 1, 7. కుంకుడు *: చూ, ఫేనిలము 2, 8. నితంబము: చూ, పిఱ్ఱ.

కటకరము వై. వి =గంధర్వః ఒంటెపిల్ల ఆం, భా. ద్వి. సం 85 చూ, లొట్టిపిట్ట

కటకవర్ధమానము. ఆం. సంయుత హస్తములు

ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, సంయుత హస్తములు.

కటకసరులు. దే. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు. చూ, ధాన్యము.

కటకాముఖము సం. వి. అ పుం. 1. అభినయ హస్తవిశేషము, జిట్టన నడిమివ్రేళ్ళ సందున బొట్టనవ్రేలు చొప్పించి అఱచేతిచాయ వాల్చి ఉంగరపువ్రేలిని చిటికెనవ్రేలిని కొంచెమువంచి పాదవుగాఁబట్టినది. చూ, వ్యంజకము. 1

కటకారుఁడు. సం వి అ పుం 1. చేఁపలల్లువాఁడు చూ మేదరి, 2 మేదరవాఁడు చూ, మేదరి

కటకి సం వి న్. పుం. కొండ చూ, పర్వతము.

కటకోలము సం వి. అ పుం పీఁకదాను చూ, పాత్రము 6

కటఖాదకము సం వి అ పుం 1. గాజుగిన్నె చూ, పాత్రము 6, 2 కాకి చూ, వాయసము, 3. జంబుకము చూ, నక్క.

కటఖాదకుఁడు సం వి అ పుం. తిండిపోతు చూ, భక్షకుఁడు

కటచ్ఛదము సం వి అ పుం. గన్నెర * చూ, పర్ణాసము

కటపెట దే వి ఒకయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము "ద్వి కరినోయదంష్ట్రలు కటపెట నారయ" భాగ 7 స్కం చూ, [illegible]

కటప్రువము. సం వి. అ. పుం. 1 జూదమాడెడు అడ్డపాళ్ళు చూ, పాచిక, 2. ధనము చూ, విత్తము 1.

కటప్రుఁడు సం. వి. ఉ. పుం 1 ముక్కంటి చూ, శివుఁడు, 2. విద్యాధరుఁడు చూ, ఖాంసుఁడు, 3. రక్కసుఁడు. చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

కటభంగము సం. వి. అ. పుం. 1. - హస్తపాత్రము

ణముగాఁ బైరుకోయుట, 2 రాజునకు నాశము, 3. సాంతి చూ, శుంఠి

కటభి సం. వి. ఇ స్త్రీ 1 జ్యోతిష్మతి *: చూ, మాసెరు, 2 ఇల్లింద *: చూ, మాతులుంగము ఈ స్త్రీ. 3. నల్లఅగిసె *: చూ, శుకనాసము. 1.

కటమాలిని సం వి ఈ. స్త్రీ కుబేరుని కూఁతురు, మదిర చూ, ప్రతిక. 1.

కటము. సం. వి అ పుం 1. ఏనుఁగుచెక్కిలి చూ, హస్తి (కరటము కటిలనియు పేళ్లు); 2 క్రిందఁ బఱచుకొనెడు తాటి, ఈఁత, వెదురు లోనగువానితో అల్లఁబడిన చాఁప చూ, చాఁప, 3 అతిశయము చూ హెచ్చు 2, 4 [illegible] చూ, శవము; 5, పట్టుదల చూ, ప్రతిజ్ఞ 1 6 నడుము క్రింది తొడలమీఁది భాగము, కటి చూ, మొల. 7. వల్లకాడు చూ, శ్మశానము, 8 [illegible] చూ, ధ్వాంక్షరాజము, 9 ఒట్టు చూ, శపథము, 10 [illegible] చూ, సమయము 1, 11 [illegible] చూ. పార్శ్వము 2, 12. ఏనుఁగుదంతయుల నడిమి చోటు చూ, శంఖము 2.

కటవ్రణుఁడు. సం వి అ పుం భీముఁడు చూ వృకోదరుఁడు

కటశర్కర. సం వి. ఆ. స్త్రీ 1 ముత్తెము చూ, గత్నము. 1, 2. గాంగేష్ఠి * చూ, ముత్తెపుతీఁగ

కటా వై అవ్య = కష్ట చూ, చూ-కట.

కటాంతరము. సం. వి అ. న. మఱియొకచోఁప

కటాకటి. వా. సందేహము.

కటాకువు. సం. వి ఉ. పుం. పక్కి: చూ, పక్షి.

కటాక్షము సం. వి. అ. పుం. 1. మెల్లకన్ను, కడకంటిచూపు, కేకరము: చూ, నేత్రము. 1; 2. కేకరము, కడకన్ను, క్రీగన్ను: చూ, నేత్రము. 1.

కటాక్షించు. సం. అ క్రి. కడకంటఁజూచు. చూ, చూచు

కటాదము. సం. వి. అ. పుం దున్నపోతు: చూ, మహిషము.

కటాయనము. సం. వి. అ. న ఔరుగడ్డి * చూ, తృణము. 1.

కటారి. వై వి. 1 = కఠారః. రూ- కటారు. "చ. కలకలనవ్వుచుజ్ఞ కటారి జరీనదూసి ...దుర్గించె." ఉ, రా 7, అ. 211: చూ, రిష్టి. 2; 2 = కఠారః. రూ-కటారు బాఁకు "కలికిమిటారి యంగజుకటారి" శశాం. 4, అ. 50: చూ, బాణము 1, అం 8 ఆయుధములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి. చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు. (మూ, బాణము)

కటారికత్తియ వై విణ రూ- కటారికత్తె. "ఒకొ్క కతఱింబుపు బోండ్లు కటారికత్తియల్." కళా. 1, అ 31 మూ, స్త్రీ.

కటారికత్తె వై. విణ.—పై.—

కటారికాఁడు వై విణ ఆసికుఁడు, కటారిగలవాఁడు "చ బిగుదు కటారికాండ్రు పరభీకర సత్త్వులు వారలిద్దఱుం లోహితశంక నొందఁగజ్ఞ" కళా. 8, అ. 100. చూ, ఖడ్గి

కటారు వై ౧ = కఠారః. ఖడ్గము చూ రూ- కటారు (ఖడ్గము — "చ భర్తయుజ్ఞ, శరము కటీసి తెర్లొక్క కవెసన్నిగుడజ్ఞ నఱకెం టారుసజ్ఞ" 416, గీ. చొచ్చె గొలఁదుసెలపు, మాసువైమాసఁడనుచు కటారుఁబోలి," ఉ, రా 7, అ. 451)

కటారుఁడు సం. వి అ. పుం. 1 వైజ్ఞానికుఁడు, నేర్పరి చూ, సమర్థుఁడు, 2 స్త్రీలోలుఁడు చూ, వలపుకాఁడు.

కటావర్తి. అం. అశుభావర్తములలో నొకటి చూ, అశుభావర్తములు.

కటాహము సం. వి. అ. పుం. 1. కడవ, బాన చూ, పాత్రము. 6, 2 కప్పెర చూ, పాత్రము. 6, 3 తాఁబేటిపెన్నుచిప్ప చూ, చిప్ప. 8; 4 ఒకానొకదీవి: చూ లంక 1; 5. అప్పుడే కొమ్ములుమొలచెడి ఎనుపదూడ, అఁబడ్డ. చూ, వత్సము. 2, 6. పప్పు. చూ, సూపము, న. 7 పాములవాని తంత్రము.

కటి సం వి ఇ స్త్రీ 1. కటీరము. చూ, మొల, ఈ. స్త్రీ. 2 పిప్పలిమోడి *. చూ, పిప్పలి, ఇ. స్త్రీ 3 మేఁకలనుగోయుతావు చూ, స్థానము. 1, న్ పుం 4. ఏనుఁగు చూ, హస్తి; ఈ. స్త్రీ 5. ఏనుఁగుచెక్కిలి. చూ, హస్తి, అం 6 సాముద్రికశాస్త్రమున దలి పురుష లక్షణాంగములు ఏఁబది యెనిమిదింటిలో నొకటి. (పిఱుదు) — సింహ, అశ్వ, వ్యాఘ్ర, వృకసమమైమాంసముగలిగిబలిసియున్న భూపాలుఁడగు, విశాలమై నునుపుగలిగిన బహుపుత్రవంతుఁడగు, వాసరసముముఖో భాహీనము చూ, లక్షణాంగములు, 7. స్త్రీలక్షణాంగములు ఏఁబదిసెనిమిదింటిలో నొకటి. (మచ్చేయు స్నవృద్ధిపదము, కుడిసుడియున్న పతివ్రతయగు, ఎడమసుడియున్న జారయగు విశాలమైన ధనవతియు, పుత్రవతియునగు. విస్తృతమైన పూజ్యురాలగు ఉన్నతమై బలిసియున్న పుత్రవతియగు. వ్రేలాడుచున్న విధయగు దీర్ఘరోమములున్న దరిద్రురాలగు చూ, స్త్రీ లక్షణాంగములు 8 గాంధర్వవేదములోని భావాధ్యాయప్రమేయమునందలి మధ్యమక్షేత్రములయిదింటిలో నొకటి: చూ, మధ్యమక్షేత్రములు, 9. గాంధర్వవేదమునందలి భావాధ్యాయ ప్రమేయములోని హస్తక్షేత్రములు పదుమూఁడింటిలో నొకటి చూ హస్తక్షేత్రములు

కటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బెత్తముచేతను నూలుపోగులచేతను చేయఁబడిన కేడెము: చూ, ఫరిగ, వై. వి. (1) రూ-కట్టిక-కటికవాఁడు-కటికవాఁడు. వెండిబెత్తమువాఁడు. కళా. 7, ఆ. 69: చూ, వేత్రహస్తుఁడు, (2)=ఖట్టికః. రూ-కట్టిక. కసాయి. "గీ. కటికవానిల్లు నాటికిఁ గస్తు పెట్టు" భల్లా. 1, ఆ. చూ, సంహారకుఁడు, (3) రూ-కట్టిక మల్ల పరికరములలో నొకటి చూ, మల్లశాస్త్రము.

కటికచీఁకటి ద్వ. వి. పెంజీఁకటి చూ, మేచకము 1.

కటికమెకము. వై వి =ఖడ్గమృగమ్ చూ, శరభము 1

కటికవాఁడు. ద్వ వి 1 రూ-కటిక. వెండిబెత్తమువాఁడు చూ, వేత్రహస్తుఁడు, 2 రూ-కటిక కసాయి చూ, సంహారకుఁడు

కటికి. దే. విశే 1 అధికము "కటికినవ్వు" చూ, హేరాళము, 2 గట్టి "కటికినేల" చూ, బెడిదము, 3 దట్టము, "కటికిచీఁకటి" చూ, సాంద్రము. 2, 4. ?వ చూ, క్రైర్యము. 1; 5. కఠినుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2 (రూ-కట్టడి-గడుసరి-గొంటరి)

కటికివాఁడు ద్వ వి 1 వెండిబెత్తమువాఁడు. చూ, వేత్రహస్తుఁడు, 2. కసాయి చూ, సంహారకుఁడు.

కటికిర్యలు. అం వివృత్తము, రేచితము, ఛిన్నము, కంపితము, ఉద్వాహితము (5) (ఇవి గాంధర్వ వేదమునందలి భావాధ్యాయ ప్రమేయములోనివి)

కటిచ్ఛిన్నము. అం. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, కరణములు.

కటిత్రము. సం. వి. అ న. 1. మొలనూలు చూ, భూషణము. 2, 3. సొరసనము; కాసికోశ: చూ, వస్త్రము, 3 మొలను ధరించుబట్ట. చూ, వస్త్రము.

కటినము. సం. వి. అ. న పుష్పపత్రఫలాదులుంచెడు బుట్ట చూ, పాత్రము. 6.

కటినాభివిమర్దనము. సం. వి. అ. న. బాహ్యరతులలో నొకటి: చూ, రతిబంధము.

కటిని సం. వి. ఈ. స్త్రీ గవాదని *. చూ, పెద్దపాఁపర.

కటిప్రదక్షిణావర్తము, సం. వి. అ. పుం. పాతివ్రత్యలక్షణము చూ, లక్షణము. 1.

కటిప్రోథము సం. వి. అ. పుం. పిఱుఁదుల యున్నతి చూ, పిఱ్ఱ

కటిఫలము. సం వి అ న. తర్కారిఫల *. చూ, తర్కారిబుట్లు.

కటిమచ్ఛము సం వి. అ పుం. వృద్ధిప్రదలక్షణము చూ. లక్షణము 1.

కటిభ్రాంతము, అం కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, కరణములు

కటిమూలము సం వి అ పుం అగ్నిమార్గవము * చూ, ముల్లంగి

కటిల్లకము సం వి అ పుం. 1 కప్ప చూ, మండూకము 1, 2 కాకవేల్లము * చూ, కాఁకర, 3 వల్లిగ్గిర *. చూ, పల్లాసము, 4 గలిజేరు * చూ, వర్షకేతువు

కటివామావర్తము సం. వి. అ పుం జారిణీలక్షణము చూ, లక్షణము 1.

కటిశృంఖల సం. వి ఆ. స్త్రీ. నడుమునకుఁ గట్టు గొలుసు చూ, మొలత్రాడు

కటిసూత్రము సం. వి అ న పురుషుని మొల త్రాడు చూ, మొలత్రాడు

కటిస్నానము. పా (హిప్ బేత్) కూనిగారు కనిపెట్టిన తొట్టియందలిస్నానవిశేషము.

కటీతలము. సం. వి. అ. పుం. బాఁకు: చూ, బాణము. 1.

కటీరకము సం. వి. అ పుం నితంబము. చూ, పిఱ్ఱ.

కటీరము. సం వి అ పుం కటి. "సీ. పట్టసూత్రమయంబుపసిఁడి యొడ్డాణమే యిగురుఁ బోఁడి కటీర మెక్కనొక్క" కాశీ 4, ఆ 108: చూ, మొల.

కటీసమము. అం. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, కరణములు

కటుంటుకుఁడు. సం వి. అ. పుం. 1. నీచుఁడు చూ,హీనుఁడు; 2.పేనుఁడు చూ,బీదవాఁడు

కటుంబర సం వి ఆ. స్త్రీ కటుకరోహిణి* చూ, కటులాదని. (రూ-కటుంభర.)

కటుంబరము సం వి అ పుం 1 గొంతెమగోరు* చూ,లంజెసవరము, 2. ఆఁడేనుఁగు చూ, హస్తి.

కటుంభర సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-కటుంబర *.

కటుక. సం. వి. అ స్త్రీ. 1 —వై.—, 2 సన్న ఏలకి* చూ, పత్రల, 3. జీరకము* చూ, జీలకఱ్ఱ, 4. చేతిఅనుగము * చూ, సాఱ.

కటుకందము సం వి. అ. పుం 1 మునగ * చూ, శిగ్రువు. 1, 2. అల్లము * చూ, శృంగబేరము, 3 లశునము * చూ, వెల్లుల్లి.

కటుకము సం. వి అ. న 1.సొంఠి పిప్పలిమిరియములు: చూ, త్రికటుకము, 2. కటుకరోహిణి * చూ, కటులాదని, 3. అగ్నిమంథని * చూ, వైజయంతి. 4, పుం 4 కణతృణము చూ, తృణము 1.

కటుకరోహిణి. సం, వి ఈ స్త్రీ. అసోగము * చూ, కటులాదని

కటుకవల్లి. సం వి. ఈ స్త్రీ ఖట్వి * చూ, సుకాష్ఠ.

కటుకాలాబువు. సం. వి. ఉ. పుం. కటుతుంబి, చేఁదుగల ఆనబః చూ, సాఱ

కటుకీటకము సం. వి. అ. పుం దోమ: చూ, మశకము.

కటుకీఫలము. సం వి అ. న. అగ్నిమంథని * చూ, వైజయంతి. 4.

కటుకుఁడు సం. విణ. (అ ఆ. అ.) నీచుఁడు. చూ, హీనుఁడు.

కటుకోశాతకి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేఁదుబీఱ*: చూ, బీఱ

కటుక్క దే వి కొఱుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హుహూ.

కటుక్వణము సం వి అ పుం టిట్టిభము చూ, లకుముకి

కటుక్వాణము. సం. వి. అ. పుం —వై.— (రూ- కటుక్వణము.)

కటుగు. వై వి.=ఖాటి రూ-కటువు. పాడె చూ, శవయానము.

కటుగ్రంథి సం. వి. న్. న ఊషణ *. చూ, పిప్పలి

కటుచాతుర్జాతము సం. వి అ న. 1. ఏలకి*. చూ, పత్రిల, 2 పట్ట చూ, తోలు * 3 మరీచాత్మక చతుష్కము.

కటుతిక్తకము సం వి అ. పుం జనుము *: చూ, శణము

కటుతిక్తిక సం వి ఆ స్త్రీ చేఁదుఆనబ * చూ, సాఱ.

కటుతుండి. సం వి ఈ. స్త్రీ. ఒకరకముతీఁగె. చూ, లత 1.

కటుతుంబి సం వి ఈ స్త్రీ చేఁదుఆనబ * చూ, సాఱ

కటుత్వము సం వి. అ న కాటవము చూ, కాటుకము.

కటుత్రియము. సం. వి. అ. న. సొంఠి పిప్పలి మిరియములు చూ, త్రికటుకము

కటుదళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కర్కటి, నక్కదోస * చూ, దోస.

కటునిష్పావము. సం. వి. అ. పుం. గింజపట్టని ధాన్యము, పొల్లు: చూ, ధాన్యము.

కటుపత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాపట * చూ, వృకధూమకము, 2. తెల్లతొళసి *: చూ, తులసి.

కటుపత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకముచెట్టు. చూ, వృక్షము.

కటుఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లింగిదొండ *: చూ, దొండ

కటుఫలము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేంతిపొట్ల* చూ, పొట్ల, 2. త్రికంటకము * చూ, పల్లేరు, 3. బొబ్బరి * చూ, శాకపుష్పము

కటుబీజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిప్పలితీంగె * చూ, పిప్పలి

కటుభంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. సొంటి * చూ, శుంఠి, 2. అల్లము* చూ, శృంగి బేరము

కటుభద్రము. సం. వి. అ. పుం. —పై—

కటుమంజరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉత్తరేను * చూ, శైఖరికము

కటుమరలు. దే. వి. బ. హనువు, బుగ్గ "సీ తళుకుంజెక్కులు కటుమరల్ వెనుపునొంచె" చంద్రా 1, ఆ. 98 చూ, పార్శ్వము. 2 (రూ-కటుమర్లు)

కటుమోదము. సం. వి. అ. న. జవాది మొదలగు సుగంధద్రవ్యము చూ, సుగంధద్రవ్యము.

కటురము. సం. వి. అ. న. తక్రము. చూ, మజ్జిగ.

కటురవము. సం. వి. అ. పుం. కప్ప: చూ, మండూకము.

కటురోహిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చూ, రూ- కటుకరోహిణి * 2. తక్కడ *: చూ, వైజయంతి. 4

కటువార్తాకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవాంకుడు *: చూ, వాంకుడు.

కటువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. కటుకరోహిణి* చూ, కటులాదని, 2. రాజిక, నల్లావాలు *: చూ, సర్షపము, 3. అంకోలగిరి * చూ, ప్రేంకణము, 4 కానిపని చూ, వ్యలీకము.2; ఉ. పుం. 5 ఒఱ్ఱ చూ, కారము. 1, 6. గంధము చూ, వాసన 1, 7. చేదు చూ, తిక్తము, 8 చేంతిపొట్ల * చూ, పొట్ల, 9. లవణధర్మము (తె. ప) —ఉప్పందనము, ఉప్పన, విణ. 10 ఇంపు కానిది, 11 కారముగలది, 12 మత్సరము గలది, 13 వాండిమి గలది చూ, తీతము, 14 వాసనగలది, పై. వి (1)—ఖాటి పాడె చూ, శవయానము

కటుశృంగాలము. సం. వి. అ. న. అగ్నిమంథము* చూ, నెల్లి

కటుస్నేహము. సం. వి. అ. పుం. నల్లావాలు* చూ, సర్షపము.

కటూత్కటము. సం. వి. అ. న. 1. సొంటి* చూ, శుంఠి, 2 అల్లము * చూ, శృంగిబేరము

కటూత్కము. సం. వి. అ. న. —పై—

కటేరకము. సం. వి. అ. పుం. కలింజకము చూ, చాప

కటోలము. సం. వి. అ. పుం. చేంతిపొట్ల *: చూ, పొట్ల

కటోలవీణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మాలవీణె: చూ, వీణె.

కట్ట. దే. వి. 1. అడ్డకట్ట: చూ, సేతువు. 1. 2. చెఱువులోనగు వానికట్ట: చూ, సేతువు. 1,

వై. అవ్య. కి.=కష్ట. సంతాపార్థకము చూ, సంతాపము. (రూ- కట్టా)

కట్టకడ. దే వి. (కడ + కడ) చిట్టచివర, తుట్ట తుద చూ, కుద. 2

కట్టడ. దే. వి. 1. రూ-కట్టడి ఏర్పాటు. కళా. 7, ఆ. 265· చూ, నియమము, 2 రీతి నిర్వ 10, ఆ. 120 చూ, విధము 1, 3. దేవతా కార్యనియమము, 4. ఆజ్ఞ చూ, సెలవు; 5. గౌరవము· చూ, మర్యాద

కట్టడచేయు. దే. స క్రి. ఆజ్ఞాపించు. "మ జననీభూపతి . ననుంగట్టడచేసె." జై. 2, ఆ 107 చూ, సెలవిచ్చు.

కట్టడి దే. వి 1. రూ-కట్టడ. ఏర్పాటు చూ, నియమము. 2. కఠినుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు.2, 3. కఠినురాలు

కట్టనము. దే. వి. 1. కట్టుఁగోక ఆం, భా. ద్వి మ 151· చూ, వస్త్రము, 2 రూ- కట్నము కానుక. "సీ. గాండీవికిని మేలుక ట్టనంబులమర్చి." జై 7, ఆ చూ, లంచము, 3 కట్టు. "ఉక్కుటులుల రౌకట్టనపు పెడల్ గైకొని సఱకుట" హరి ఉ. 2, ఆ 1. 6 చూ, బంధము. 1.

కట్టపుట్టచెండ్లు ద్వ. వి. బ. బాలక్రీడలలో నొకటి చూ, బాలక్రీడ

కట్టరము. సం వి అ. పుం 1 అడుసు చూ, బురద, వై వి (1) రూ-కట్టారము. నాట్య బంధము ఆం, భా ప్రి. నాట్య 130 చూ, నాటకము. 1.

కట్టా వై అవ్య =కష్ట చూ, రూ- కట్ట.

కట్టాణి దే. వి ఒకానొక మౌక్తికము. "కట్టా ణిగుండ్లు." చూ, రత్నము 1

కట్టాణిగుండ్లు. ద్వ వి. బ. మెడనగ చూ, భూషణము. 2.

కట్టాయితము. దే. వి. అయిత్తము చూ, యత్నము.

కట్టారము. దే వి. నాట్యబంధము. రూ-కట్టరము· చూ, నాటకము. 1

కట్టావరదరాజేంద్రకవి పా. ఇతని గ్రంథము శ్రీరంగమాహాత్మ్యము. (17. శ.)

కట్టావి. ద్వ. వి మిక్కిలివేఁడిమి చూ, వేఁడిమి·

కట్టిఁడి. దే. విశే. (కట్టు + ఇఁడి) క్రూరుఁడు. పాండు. 5, ఆ. 75· చూ, వ్యాఘ్రుఁడు. 2.

కట్టిక వై వి =ఖట్టిక: చూ, రూ- కటిక. (రూ- కట్టికము.)

కట్టికుడుపుట జా. (పాపమును) అనుభవింపఁ జేయుట, "నాపాపఫలముతోఁడనె కట్టికుడిపి నది." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము)

కట్టియ. వై. వి. 1.= కాష్ఠమ్. రూ- కట్టె చూ, వంటచెఱకు, 2 రూ- కట్టె. దుడ్డుకఱ్ఱ "క కట్టియఁజేకొని డేగంబట్టి బులుగుల్." స్వా 4, ఆ. 24; చూ, వేత్రము.1, 3.రూ- కట్టె అమ్ము "ఉ. కట్టియవైచె నెన్నుదురు గాఁడ . నరునిఁగప్పిరి శక్తులఁదోమరంబులన్" భార శల్య 1, ఆ. 377 చూ, బాణము. 1, పా 4. తూనికతూఁచు రాళ్ళు: రూ- కట్టె

కట్టు దే వి 1 చోటు, కాశీ. 6, ఆ, 262· (ఇట్లు చేనుకట్టు లోనగునవి.) చూ, స్థానము 1, 2 తొట్టికట్టు· చూ, ముంగిలి. 2, 3 గింజపట్టని వడ్లు· చూ, ధాన్యము, 4. గింజె పట్టని వడ్లరాసి "గీ సామర కల్లాన శూర్పవాతఘుట్టనలఁ బాఱు పెనుఁబొల్ల కట్టు వోలె." అము 4, ఆ 13 చూ, ధాన్యము, 5. కట్టుచారు, చూ, యూషము, 6. కట్టనము చూ, బంధము. 1, 7. బట్టకట్టు కొనుట. 8 కట్టుపాటు చూ, బంధము. 1, 9. కదలమెదలఁగూడని కట్టు: చూ, బలవంతము, 10. గడువు. య. 3, ఆ. 101; చూ,

మితి, 11. పద్యముల అంత్యాక్షరము లంటు కొనుచు పద్యములను చేయువుట. "కట్టుపద్యములు.", అ.క్రి 12. (ఆవులోనగునది) గర్భము ధరించు, 13 కట్టఁబడినదగు. "కట్టువిణాక్షత్రిములు." మార్క 2 ఆ 34 (అంచెలుగట్టు, అంటలుగట్టు, అట్టుకట్టు, కరుడుకట్టు, కాలువలుకట్టు, గెలలుకట్టు ఇత్యాదులందిలి అగు ధాత్వర్థకమగు) చూ, సంధించు, 14. కట్టువేయు చూ, బంధించు, 15 ఆరోపించు. "క. దోషరహితకన్యకపై, దోషంబులుగట్టి రిత్తదూషించిన" విజ్ఞా. ఆచా, కాం. 108 చూ, పాదవెట్టు, 16 సేకరించు. భార. ఆది. 5, ఆ. 58 చూ, సంగ్రహించు, 17 తయారుచేయు. "ఇల్లుకట్టు." చూ, నిర్మించు, 18 బట్టకట్టుకొను "సీ కట్టంగఁదొడఁబుయ్యఁబెట్టఁ గొఅంతలే కొనందుచుండెడు నర్థులందు" నిర్వ 1, ఆ. 38, 19 (పదరంగమునందు) ఆటనుకట్టు. "తోసిరాజు ఆటకట్టు.", 20 గట్టిపడు. "పప్పు ముద్దకట్టు", 21 ఒకదానితో నింకొకటి అంటలీయు "పందిరిరాటలకు వెదుళ్లుకట్టు", 22. ఆలుమగలనుకలుపు "భార్యాభర్తలకట్టు ఇప్పటికి కుదిరినది", 23 మాటలపొంగు "వాక్యముల కట్టు సరసముగానున్నది" ఇత్యాది

కట్టుఁగంబము ద్వ. వి (కట్టు + కంబము) ఏనుఁగు లోనగువానిఁ గట్టునట్టి కంబము. "గీ కట్టుఁగంబంబు నిలుచు నుగ్రంపుగజము" హరి. పూ. 9, ఆ. 50, "వ. పసపార్చికట్టుఁగంబంబులకుందార్చి బంధించిన" (ఇక్కడ ఏనుగును గట్టునట్టి కంబము) స్వా. 4, ఆ. 27, చూ, స్తంభము. 1.

కట్టుఁగొంగు. ద్వ వి. (కట్టు + కొంగు) కోకయొక్క కట్టుకొనుచెఱఁగు: చూ, చెంగు.

కట్టుఁగొయ్య. ద్వ. వి. (కట్టు + కొయ్య) నాఁగటిముంప వెనుక నిలిపినకొయ్య. చూ, మేఁడితోఁక.

కట్టుఁగొట్టు. ద్వ వి ―పై―

కట్టుఁగోక. ద్వ. వి. (కట్టు + కోక) అధోంశుకము, కట్టుబట్ట చూ, వస్త్రము.

కట్టుక. దే వి. 1. గర్భస్రావము, రూ-కట్టుగ. కడుపులోని పిండాదులు బయటికి వచ్చుట. (కాఱుట, చూ, ప్రసవము. 6; 2 పశుగర్భస్రావము, రూ-కట్టుగ. చూ, ప్రసవము, 6.

కట్టుకావలి ద్వ. వి కప్పము నొసంగువాఁడు అరిగాఁపు.

కట్టుకాసులపేరు. పా మెడనుధరించు కాసుల దండ చూ, భూషణము 2.

కట్టుగ దే వి చూ, రూ- కట్టుక

కట్టుగడ దే విణ (చేర్చిపెట్టి) ధాన్యము చూ, ధాన్యము

కట్టుగొయ్యు. గే వి (కట్టు + గొయ్యు) వీథి, పసులనుగట్టుటకు కర్ర యుఁబాఁతు గుంజ చూ, స్తంభము 1

కట్టుగేరు ద్వ వి గేరు చూ, యూపము

కట్టుట దే వి కట్టు చూ, బంధము. 1

కట్టుదిట్టము దే వి చూ, కట్టుపాటు 1 (వా)

కట్టుదొన ద్వ వి కోనేటి, పుష్కరిణి "సీ. ... చరిత్రాప్రవృత్తమునకు ముఖ్యముల జనుల వీనులు కట్టుదొనలుగాఁగ" చంద్రి 5, ఆ. 147 చూ, సరస్సు 1

కట్టుపకాసి. ద్వ. వి పోటుమగఁడు చూ, వాంఛీరుఁడు. 2.

కట్టుపకాసు దే విణ అచలుఁడు "చ. కనుఁగొని పార్శ్వమండపమున కట్టుపకాసయి... నాతఁడుంగ్రితన్.": చూ, స్థిరుఁడు.

కట్టుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, బద్ధుఁడగు.

కట్టుపాటు. ద్వ. వి. 1. కట్టుబడుట: కట్టుదిట్టము, కటుబ్బు; 2. కట్టు: చూ, బంధము. 1

కట్టుఁగొమ్మ. ద్వ. వి. (కట్టు + కొమ్మ.) అడ్డకట్ట: చూ, సేతువు. 1.

కట్టుపాటుచేయు. ద్వ. వి. ఆజ్ఞాపించు, నేమించు· చూ, సెలవిచ్చు

కట్టుబండి. ద్వ వి (సకలపరికరసహితమైన) బండి. "ఉ. మొన్న... నేఁ, డేపునఁగట్టుబండి నిదెయిందఱుఁజూడఁగ నింతచేసె" వి, పు. 7, ఆ 120: చూ, శకటము. 1.

కట్టుబట్ట. వా. వి మొలనుచుట్టిన బట్ట. "కట్టుబట్టతో లేచివచ్చితిని.": చూ, వస్త్రము.

కట్టుబడి ద్వ. వి. బంటునకిచ్చెడు మాన్యము. "కట్టుబడి యీనాములు" చంద్రా 4, ఆ. 84 చూ, మాన్యము. 1.

కట్టుమట్టు దే. వి 1. పసులనుగట్టుచోటు. (కట్టుమట్టునివాడుక.), చూ, స్థానము 1, 2. ఉండుచోటు. "సీ పాకారిముఖ్యదిక్పాలకనిలయంబు గ్రహతారకంబుల కట్టుమట్టు." భిల్లా. 3, ఆ. చూ, స్థానము. 1, 3 ఏర్పాటు. "వ. దుష్టనిగ్రహశిష్ట పరిగ్రహంబుగా నప్పట్టణంబు సుగ్రీవాజ్ఞనడవం గట్టుమట్టు చేసి" రామా. 5, ఆ 325 చూ నిజము 2

కట్టుమామిడి ద్వ. వి చిలుకలులోనగునవి కొఱుకకుండ పండ్లుమూసి కట్టఁబడిన మామిడి* చూ, మామిడి.

కట్టుమ్రాను ద్వ వి. తెప్ప చూ, హోడము

కట్టులేనివాఁడు. ద్వ. వి నియమములేనివాఁడు. ఉద్దాముఁడు

కట్టువ దే వి వృతి అచ్చ. సుం, కాం. 95 చూ, ప్రాచీనము 1

కట్టువర్గము మి. వి ధరించు వస్త్రాదికము. (వా)

కట్టుళ్ళు. వా. వి. బ చూ, కట్టుపాటు 1. "వానిని కట్టుళ్ళలో పెట్టినారు."(బందెకానా అని కొందఱు)

కట్టె వై. వి = కాష్ఠ· చూ, రూ-కట్టియ.

కట్టెగుల్లము. ద్వ. వి. ఒకానొకబాలక్రీడ, ఓం

కట్టెచీమ. ద్వ. వి. పెద్దనల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.

కట్టెపడ. దే. వి. (ఎడనెడకట్లుగలది) కట్లపాము చూ, సర్పము.

కట్టెపొఁపర ద్వ. వి ఒకానొకచెట్టు* చూ, వృక్షము.

కట్టెర దే. వి. పుట్టె చూ, శల్యము. 1.

కట్టెవిఱుపుమాట ద్వ. వి. అతివాదము· చూ, పరుషము. 2.

కట్నము. దే వి. రూ- కట్టనము. కానుక. హరి. పూ. 9, ఆ 16 చూ, లంచము.

కట్వరము. సం. వి అ. పుం. ముద్దపప్పు చూ, సూపము.

కట్ఫల సం. వి ఆ. స్త్రీ. పొఁపరబుడమ *· చూ, శ్రీపర్ణి.

కట్ఫలము. సం వి.అ పుం చూ, పినగుమ్మడు*.

కట్వాశ్లిష్టకము సం. వి అ. న. ఒకరకము కౌఁగిలింత· చూ, సంశ్లేషము.

కట్ల వై. వి. 1 = ఖట్వా రూ- కట్లియ. ఎఱచిపిడుక * చూ, శంకిని, 2. మంచేపుడోలి చూ, పాలకి. (రూ-కట్లి- కట్లే-కట్లె- కట్లమంచేము)

కట్లంక దే వి వయసడ్డల్లపైనుంచెడి యొంటి గుడ్డ చూ, వస్త్రము

కట్లగుదియ. ద్వ. వి ముసుండి చూ, బాణము 1

కట్లజెఱ్ఱి ద్వ వి. కట్లుగల పెద్దజెఱ్ఱి. చూ, సర్పము.

కట్లదండ ద్వ వి ఎడనెడ బంగారుకట్లుగుచ్చిన నల్లపూసల సరము చూ, భూషణము.2.

కట్లసాము ద్వ వి. కట్లజెఱ్ఱి చూ, సర్పము

కట్లపురుగు ద్వ వి —పై— (రూ- కట్టెపడ.)

కట్లబల్ల ద్వ వి. (కట్లు + బల్ల) కత్తెరకాళ్ళ మడుపుబల్ల చూ, మంచేము.

కట్లమంచేము. ద్వ వి మంచెపుడోలి : చూ, పాలకి

కట్లమారి. ద్వ. విణ. కట్లుగలది. చంద్రా. 4, ఆ 127.

కట్లసంచి. దే. వి. (కట్లు + సంచి) చుట్టు అఱ తేర్పఱచి కుట్టిన నిడుపాటిగుండుసంచి. చూ, సంచి

కట్లి వై వి.1.=ఖట్వా. రూ-కట్లె ఎఱచి పిడు క * చూ, శంకిని, 2 కట్లమంచము చూ, పాలకి, 3. బంగారు తూనికగుండు: చూ, పడికట్టు.

కట్లె. వై వి. 1-2-3 -పై.-, 4 కట్లెతీఁగె *. చూ, పర్యంకపాలిక

కట్వా. సం వి. ఆ స్త్రీ కటుకరోహిణి * చూ, కటులాదని.

కట్వాంగము సం. వి. అ పుం. 1 దుండిగ ము * చూ, శోణకము

కట్వారము. సం. వి. అ. న. 1 నవనీతము. చూ, వెన్న, 2 కూర చూ, వ్యంజనము. 1, 3. లక్రిము చూ, మజ్జిగ.

కట్వామ్లిక. సం వి ఆ స్త్రీ. జేమ్మి చూ శమి

కట్వి సం వి ఈ స్త్రీ 1. కటుకరోహిణి* చూ, కటులాదని, 2 ఒకరకమతీఁగె * చూ, లత 1

కఠకాలాపుఁడు. సం వి అ పుం. కఠమహర్షి చేత అధ్యయనముచేయఁబడిన కాఠకమను శాఖను చదువువాఁడు కఠుఁడు

కఠుఁడు. సం వి అ. పుం కఠకమహర్షి చూ ముని. 1

కఠమర్దుఁడు. సం వి. అ. పుం. ముక్కంటి చూ, శివుఁడు.

కఠము. సం.వి అ న. 1. కష్టః చూ, వేత్రము. 1. పుం. 2. కూఁత చూ, స్వరము. 2; 3.= కర్షాన్ని బంగారు: చూ, లోహము. 1; 4. [illegible] స్త్రీ సుఖకమల్లము.

కఠరము సం. విణ. (అ. ఆ. అ) గట్టి: చూ బెడిదము.

కఠలము సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) —పై.—

కఠవల్లి సం వి. ఈ. స్త్రీ. ఉపనిషత్తులలో నొకటి చూ, ఉపనిషత్తులు.

కఠారము. సం వి. అ. పుం. 1 కత్తి; భీ 1. ఆ. 62; రా అర. 1, ఆ. 155. చూ, రిష్టి. 2, 2. కాంచుప్వీర 4, ఆ. 81, "వకఠా రంబులఁబొడిచియుఁగుఠారంబుల నఱికియు" రా. యు, కాం 1752. చూ, బాణము. 1.

కఠారి వై.వి.=కఠారి.—పై.—(పురు క.)

కఠాలువు. సం. వి ఈ. పుం.=కఠారి. -పై.-

కఠాహాకము. సం వి అ.పుం. కూడుగుండదంగి చూ, గాత్యూహము

కఠి సం వి. ఈ. స్త్రీ చిఱుతేఁను * చూ, భారంగి

కఠింజరము సం వి అ పుం నల్లగోరం *. చూ, పర్ణాసము

కఠిగ్లాదువు సం వి ఉ పుం లశునము చూ, వెల్లుల్లి

కఠిన సం వి. అ స్త్రీ 1 ఉంట చూ, గోళము, 2 గుడము చూ, బెల్లము. 1.

కఠినదండము అం. సప్తవ్యసనములలో నొకటి చూ, సప్తవ్యసనములు

కఠినఫలము. పా అవి దీర్ఘకఠినఫలము (కొబ్బరి పండు లోనగునవి)

కఠినపృష్ఠకము సం. వి. అ పుం. కచ్ఛపము చూ, తాఁబేలు

కఠినము సం. వి. అ. న. 1. వంటకుండ చూ, భాండము. 8, విణ, 2 గట్టి. చూ, బెడిదము, 3. పరుసఁదనము చూ, పరుషము.

కఠినాన్నము. పాఁకచెక్కలు మున్నగునవి తిను టచే మరణించు బాలకుఁడు. పా. జన్మలగ్న కారకలగ్నములకు తృతీయమున చంద్రగురు

కులతో సంబంధమున్న యెడల నిట్టిప్రయోగము సంభవించును

కఠిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=కడ్డీ పలకమీఁద వ్రాయుపుల్ల చూ, బలపము, 2. చిత్తరువు వ్రాసెడు తూలిక చూ, లేఖిని.

కఠినిక. సం వి ఆ. స్త్రీ. జేగురుఱాయి చూ, రాయి.

కఠినుఁడు సం. విణ. (అ ఇ అ) దుష్టుఁడు చూ, వ్యాఘుఁడు 2

కఠినులు, సం. విణ. బ. కఠినాత్ములు చూ, నిర్దయులు.

కఠినోక్తి. సం. వి. ఇ స్త్రీ. అతివాదము చూ, పరుషము 2.

కఠిల్ల, సం వి. ఆ స్త్రీ. ఎఱ్ఱగలిజేరు * చూ, వర్షకేతువు

కఠిల్లకము సం వి అ. పుం. 1 కాఁగవెల్లము* చూ, కాఁకర, 2 గలిజేరు * చూ, వర్షకేతువు, 3. తొళసి * చూ, తులసి

కఠిల్లము. సం వి అ. పుం —పై—

కఠిల్లు దే. వి హాతియందగు ధ్వన్యనుకరణము స్వా 4, ఆ 37. చూ, హాహా

కఠుఁడు సం. వి. అ. పుం చూ, కఠకాలాపుఁడు

కఠేరుఁడు సం విణ (అ ఆ. అ.)=కొటిక. మిక్కిలి పిసినిగొట్టు చూ, లోభి

కఠేరువు సం వి. ఉ. పుం సోమరపుగాలి: చూ, వాయువు.

కఠోరము. సం. విణ. (అ ఆ. అ) గట్టి చూ, బెడిదము

కఠోరుఁడు. సం. విణ (అ ఆ అ) పాపాల ముద్ద. చూ, వ్యాఘుఁడు. 2

కఠోలము. సం విణ. (అ. ఆ. అ) చూ, రూ-కఠోరము

కఠోలుఁడు సం విణ (అ. ఆ అ.): చూ, కఠోరుఁడు.

కడ. వై. వి 1 =కాష్ఠ. దిక్కు. "తే. దిక్కురాయఁడుందమి మీఱ రేవెలందిఁ, బెండ్లియగునని కడయను పేరఁటాలు ..మున్నిటఁ గుఱింకె నంత" అచ్చ. అయో, కాం. 12 చూ, వారిత్తు, 2 తావు చూ, స్థానము 1, 3. దవ్వు. "వ వెల్లియైన జలపూరంబు పాయ యిచ్చుచు .. కడనయుండి." కళా 4, ఆ. 93 చూ, విప్రకృష్టము 4 దగ్గఱ. "క కడునసుర క్తియు వివేకశూన్యుల, కడనుండెడు నంతకంటెఁ గష్టము గలదే" ఆము 3, ఆ చూ, సమీపము, 5. వైపు కళా 7, ఆ. 72 చూ, పార్శ్వము. 2; 6. చివర భార. భీష్మ 1, ఆ 21; చూ, తుద 2, 7. చావు. "ప్రాణము కడఁ బట్టినది." చూ, మరణము, వై.విణ. 8 తక్కువైనది "వ, ఎయ్యదికడగా నిమ్నులమోఘండ నగుదు" భార. శాంతి. 1, ఆ 281 చూ, హీనము 1

కడంక దే వి 1 ఉద్రేకము, ఏపు చూ, విజృంభణము, 2. చేవ, ధైర్యము చూ, స్థైర్యము, 3 రూ-కడఁక. ఆయితము చూ, యత్నము, 4 తెంపు చూ, సాహసము

కడంగము సం వి అ పుం ఒకవిధమగు సారాయి. చూ, సుర. 1

కడంగరము. సం. వి. అ. పుం 1. రూ-కటంగరము పొల్లు చూ, ధాన్యము, 2 పొల్లు కసవు చూ, తృణము. 1

కడంగరీయము. సం. వి అ. పుం. పొల్లు కసవు మేసెడి ఎద్దు చూ, వృషభము 1.

కడంజొ. దే. వి గోకర్ణమృగము. చూ, గోకర్ణము

కడంతి దే వి. ఒంటెపిల్ల. ఆం, భా ద్వి సిం. 85 చూ, లొట్టిపిట్ట. (రూ-కడఁతి.)

కడంబము. సం వి అ. పుం. 1. కలంబము: చూ, కూరనార, 2 అమ్ము. చూ, బాణము. 1.

కడంబి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బచ్చలికూర *. చూ, బచ్చలి.

కడంక దే. వి ఆయితము. విక్రి 3, అ 76. చూ, యత్నము (రూ-కడంక-కణంక-కదలిక-కదలు)

కడంగు దే అ క్రి రూ-కణంగు పూను ఈ, హరి 5, అ 179. చూ, యత్నించు

కడంజి దే వి. చూ, రూ-కడంజి (రూ-కణంజి-కణుజు-కడితి-కణితి)

కడంత దే వి రూ-కణంత. కంటికడ ప్రకల చోటు, శిరఃపార్శ్వము. ఆం, భా ద్వి మ. 144 చూ, పార్శ్వము. 2

కడంతి దే. వి. 1 (తద్భవమని పురుషోత్తమ కవీయము=కరి) గంధర్వమృగము ఆం, భా. ద్వి సిం 85, "పులులందుత్రించి కడంతులం దునిమి." శుక 1, అ. 182 చూ, లొట్టిపిట్ట. (ఒంటెపిల్ల అనుట యుక్తము) వై వి 2.= గ్రిష్ఠి కంతి చూ, దుత్రిపు,

కడంబడు ద్వ అ క్రి (కడమ + పడు) క్షయించు, తగ్గు "క హరిహరాకార రూపం బున, యుం, దరె హారలగౌరవము కడం బడియెనో కో" పంచ వేం 1, అ 176 చూ, సుత్రుక్కు 9

కడక. దే. వి. చూ, కడంత.

కడకంటిచూపు దే స క్రి 1 కటాక్షించు. చూ, చూపు, 2 (ప్రేమతోఁగూడిన) తుట్ట తుదచూపు, అవసానకాలమందలి చూపు, క్రియాంతమందలి చూపు; కడసారి చూపు (వా.)

కడకన్ను. ద్వ. వి. కటాక్షము: చూ, నేత్రము 1. (రూ-కడగన్ను-కొనకన్ను.)

కడకము. సం. వి. అ. న. ఒకానొక ఉప్పు: చూ, లవణము. 1.

కడకు దే వి. కడిమి *. చూ, నీపము. (రూ-కడప-కదమ-కడిమి-కడిమ్మి)

కడకుంబోవు ద్వ. అ. క్రి. (కడకున్ + పోవు) కొంగుమాయు చూ, సమర్థుడు.

కడకేక. దే. వి. మరణసమయమున వేయుకేక. చూ, స్వరము. 2.

కడకొఱవి. దే. వి కాలఁగా మిగిలినకట్టె. భార. ఉద్యో. 2 అ 275 పారిజా 2, భా. 2056. చూ, కొఱకచ్చు

కడగంటఁజూచుట. వా కటాక్షదృష్టి, దయతోఁగూడిన చూపు. "నిన వాలుం గడగంటఁ జూగుదునుచుఁ." (పారిజాతాపహరణము)

కడగండ్లమారి దే. విశ. ఆపదలు పొందుటయే స్వభావముగా గలవాఁడు. అగసాట్లపోతు, ఆగసాట్లమారి- రూ- అగసాట్లమారి, (సం. ప) —ఆర్తిపన్నుఁడు, కష్టశీలుఁడు, కష్టతుండు

కడగండ్లు దే. వి బ (కడ + కండ్లు) కష్టము, ఇబ్బంది. చూ, దుఃఖము,

కడగట్టు. ద్వ స క్రి (కడ + కట్టు) వేగ్రు ఇచ్చు హరి పూ 8, అ. 139, పు శిసం 2, అ 157 చూ, స్ఫురించు.

కడగన్ను ద్వ వి చూ, రూ-కడకన్ను.

కడగొట్టు ద్వ. అ. క్రి (కడ + కొట్టు) 1 చచ్చు "వ కడ నున్ గుప్పలు . సింగ ముల్, కడగొట్టెన్." సా. 1, అ 107. చూ, మరణించు, విశ. 2. కడపటిది. "కడ గొట్టు కొడుకు-కడగొట్టు చెల్లెలు.": చూ, వెరసి. 2.

కడచేయు. ద్వ. అ. క్రి. 1. చచ్చు భార శల్య.1. అ. 9: చూ, మరణించు; 2. పుచ్చిపోయు, భార. అను. 1, అ. 19: చూ. పరించు;

3. ముగియు "క. అనఘాయీయజ్ఞము...గడచేననేరదు భూనుతోత్తమ నిమిత్తము నన్." భార. అది. 2, ఆ 210 చూ, సరిపోవు. 3, స క్రి 4 టు. "క వననిధి నవలీలం గడ, చేను మర్కటులెల్లన్" రా. కిష్కిం, కాం /1: చూ, తరించు.

కడచు దే అ. క్రి 1 చచ్చు రా. కిష్కిం, కాం 703 చూ, మరణించు, 2 కడవం బడు "క చింతింపరు కడచినపనికి": చూ, గతించు, 3 మచ్చెమాయు చూ, నశించు, 4 అతిక్రమించు "ఎ, గీ ధరణిధరములు గూలంగ ధరణివడంక, జలధులుప్పొంగి కడవంగ." మార్క. 2, ఆ 13 చూ, దాటు.6, 5 అధికమగు "క వసిగల్గి హంసగతికిం, గడవంబఱచువారును" భో. 6, ఆ 24 చూ, హెచ్చు 3, స, క్రి 6 దాటు. "గీ, అల .. గంగాతరంగిణిం గడచి." రామా 5, ఆ 28 చూ, తరించు

కడమిక్కి ద్వ. వి రేవతీనక్షత్రము చూ, నక్షత్రము 1.

కడజాతివాడు. దే వి చండాలుడు, బ్రాహ్మణస్త్రీ శూద్రులకుం బుట్టినవాడు చూ, మాల (1)

కడతెగు ద్వ. అ. క్రి ముగియు "క ఉడు మండలంబు,...గడతెగక నాలు దాటి పోరాదయ్యెన్." మై 2, ఆ చూ, సరిపోవు. 3

కడతేఱు. ద్వ అ క్రి 1 చచ్చు (రూ-కడగొట్టు-కడచేను-కడచు) అచ్చు రా సుం, కాం. 123 చూ, మరణించు, 2 తీఱు. "అట్లు కాదే విరహజ్వరంబు కడతేఱునె" భో. 3, ఆ 249 చూ, నశించు, 3. సమాప్తమగు, ముగియు "సీ ధ్రువమండలంబు నరుంధతి గనుశక్తి కంటికిం గలుగంగ. నాయువు సంవత్సరంబునం గడతేఱు రాజముఖ్య" భార. శాం 6, ఆ. 126. చూ, సరిపోవు. 3, 4. కడచు అం, భా. తృ. కాం 94 చూ, గతించు

కడత్రము. సం వి. అ. న 1 ఒకరకము పాత్రము చూ, పాత్రము. 6, 2. పెండ్లాము. రూ-కళత్రము చూ, భార్య

కడదెసంగాచెడిరా దే వి. ఈశానదిక్పతి, ముక్కంటి అం పదా. సుర. 37 చూ, శివుడు

కడప దే. వి. 1. రూ-గడప. చూ, దేహళి (ఇట్లు పరుపాదిగా కొందఱు), వై వి. 2 = కదంబము* చూ, నీపము, (రూ-కడిమి)

కడపట దే వి అగ్రము చూ, సుద 2

కడపటిమల దే వి. చక్రవాళపర్వతము: చూ, పర్వతము.

కడపల. వై వి తుద. "ఎ, గీ ఏదిమొదలేది కడపల యేదిమధ్యము." భీ 6, ఆ. 75, నిర్వ 8, ఆ 73 చూ, సుద.2. (రూ-కడ.)

కడపు దే ప్రే 1 ఇయ్యకపొమ్మను "ఏపట్టున నరులం గడప" భో 3, ఆ 137, భార ఆర 5, ఆ 13, 2 చంపు హరిశ్చ. 5, ఆ 112. చూ, మరణించు, 3 బండ్లు పసులు లోనగువాని నడపించు "అరదంబుదారకుండు గడపు" ఉ. హరి 4, ఆ. 214 చూ, వెలుచు, 4 వదలు. భార ఉద్యో 4, ఆ.70, భార. స్త్రీ. 1. ఆ. 25 చూ, విసర్జించు.

కడపుచేయి దే వి (కడపు + చేయి) అరిత్రము, మీకొను. పా 1, ఆ. 24 చూ పీలి 2

కడమ దే వి 1 కొఱంత. "క. కడమ యొకింతయునులదని" హరి ఉ 3, ఆ. 168 చూ, వెలితి 2, 2 అన్యము చూ, పరాయి, 3 మిగులు "క. మొదలనె ..నడ, పెదం

గడమయుఁబడుచు నిమ్మ పెరిమదలిర్పక" పర 4, ఆ. 140 చూ, శేషము. 1

కడమపడు. ద్వ. అ. క్రి కొఱంతపడు చూ, లోపించు (రూ-కీడుపడు-కీడ్పడు.)

కడముంత. ద్వ. వి. కొయ్యవంటి చిన్న మట్టి పాత్రము. రూ-కడుముంత చూ, భాండము. 3.

కడముట్టు ద్వ. అ. క్రి 1. ముగియు. కళా 3, ఆ 180. చూ, సరిపోవు 3; 2 సమకూరు. పాండు. 1, ఆ 208. చూ, పిడించు.

కడయొత్తు ద్వ వి (కడ + ఒత్తు) గృహవిశేషముయొక్క చుట్టుగోడయందలి కంబముల మీఁదినూలము; తుల చూ, దూలము

కడరాసి. ద్వ. వి మీనరాశి, చేఁపరాసి చూ, రాశి.

కడలి. దే. వి. సంద్రము చూ, సముద్రము

కడలికానుపు. దే. వి. ఈవులమ్రాను చూ, వేలుపుఁజెట్టు

కడలికూఁతురు దే. వి. అబ్ధిజ, లచ్చి చూ, లక్ష్మి

కడలిబత్తిలికదునేదారి దే. వి సముద్రము తూణీరముగాఁ గలవాఁడు, ముక్కంటి. అం పదా. సుర 10 చూ, శివుఁడు.

కడలిమీఁగడముద్ద దే వి చేందమామ చూ, చంద్రుఁడు

కడలియల్లుఁడు ద్వ వి వెన్నుఁడు సాంబ దేవ 4 చూ, విష్ణువు 1

కడలిగాతత్తడి దే. వి. నక్రము. మొసలి. అం పదా అచర 46 చూ, మత్స్యము 1.

కడలిఱేఁడు. దే వి నీటిరాయఁడు చూ, వరుణుఁడు 1

కడలివెన్న. దే వి. చేందురుఁడు. అచ్చ రా. యు, కాం 64. చూ, చంద్రుఁడు

కడలివెలఁది. దే. వి. మిన్నేఱు: చూ, నది.

కడలు. దే. వి 1. అల. హరి, పూ. 9, ఆ. 158 చూ, వీచి. 1; 2. పెద్దఅల. చూ, వీచి 1. (రూ-కరండము-కర-కరడు-కరడము.)

కడలుకొను. దే. అ క్రి 1. రూ-కడలొత్తు, అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 2. రూ-కడలొత్తు మిక్కిలి సంతోషించు, ఉప్పొంగు భార ఉద్యో 3, ఆ. 412. చూ, సంతోషించు, 3. రూ-కడలొత్తు, క్రమ్ము: చూ, వ్యాపించు.

కడలొత్తు. ద్వ అ. క్రి. (కడలు + ఒత్తు) క్రమ్ము. "సీ కరమూలములజిగి కడలొత్తె." హరి, పూ 8, ఆ. 168 చూ, వ్యాపించు

కడలొత్తు దే అ. క్రి చూ, రూ- కడలుకొను. (వ్యాపించు —"మ. మును...వీఁక౦ గేసరంబుల్ గడలొత్త . బొల్పొంజెంది సంభోజముల్ " భార. ఉద్యో 2, ఆ 110)

కడవ వై వి 1.= కంగాహం పెద్దకుండ చూ, భాండము 3, 2 =కంగాహ -కుటం. బిచ్చగాని పాత్ర చూ, పాత్రము 6 (రూ-కడువ)

కడవఁబడు ద్వ అ క్రి (కడవక + పడు) కడతేఱు భార ఆది 2, ఆ 222. (స్వర్గమునపడు) చూ, గతించు

కడవతీటు ద్వ వి రూ-కడువతీటు, తుడుము, మద్దువు చూ, వీణ

కడవరాసి ద్వ వి కుంభరాశి చూ, రాశి 2.

కడవసము. దే వి చర్మము. భార. ఆది 7, ఆ. 227 చూ, తోలు. 1

కడవాఁడు. ద్వ విశ. 1. అన్యుఁడు : చూ, పరాయివాఁడు; 2. అనుజుఁడు. "సీ. గారాపుమీతల్లి కడవాఁడఁగానియే గణుతింపఁ గడవాఁడఁగాఁజుమయ్య." స్వా. 5, ఆ. 4. చూ, సహోదరుఁడు.

కడవాళ్ళు. ద్వ. క్రి. విశ. ఆమూలము: చూ, మూలముట్టు.

కడవెళ్ళు. ద్వ అ క్రి 1. ముగియు: చూ, సరి పోవు. 3, స. క్రి. 2. దాఁటు ప్రిభా. 3, ఆ. 124. చూ, తరించు.

కడసరము. దే. వి ఒకానొకడేగ. రసి. 1, ఆ 115 చూ, శ్యేనము.

కడసారిచూపు. వా. మరణకాలమున చూచెడి చూపు

కడాని దే. వి మేలిమి. చూ, లోహము. 1. (తత్స-కర-పురుషోత్తమకవీయము.)

కడారము. సం వి. ఆ. పుం. 1. గోరోజనము వంటి రంగు చూ, వర్ణము. 6, విణ. 2. గోరోజనమువంటి రంగుగలది చూ, వర్ణము, 6, పుం. 3 ఏనుఁగు కపోలమదము : చూ, మదము. 1.

కడాసము. దే. వి చూ, రూ- కడవసము, ఆం, భా ద్వి. ప్రి. 177.

కడి. దే వి. 1 పసి. ఆము. 2, ఆ. 19. చూ, వాసః. 1, 2. కబళము, ముద్ద చూ, సాపాటు, 3 అధముఁడు చూ, హీనుఁడు, 4 గాయము చూ, నరుకు, 5: చూ, పేడ ముద్ద "పేడకడి" (వా)

కడిఁది. దే వి. 1. ఆపద. "క అడి ద్రాగుడ నక యిప్పటికడిఁదికి నేమాంసమైన .. గహనములోనక" పంచ. వా 1, ఆ 385 చూ, విపత్తు, 2 =కఠినము కష్టము చూ, దుఃఖము, 3. బీరము (రూ-కడిమి-కడ్మి-కడుదు) ఆం, భా ద్వి తు 22[1] చూ, శౌర్యము, విణ. 4 క్రొవ్విననది చూ, స్థూలము 2, 5. అధికము. భార. అర. 3, ఆ. 235 చూ, హేరాళము, 6 అశక్యము "ఆ. అట్టియ ర్థంబు విడుచుటెవ్విధమునఁ గడిఁదిగాదె" భార అర. 6, ఆ 111 చూ, లావు 7, 7. అందరానిది, చూ, వెక్కసము. 3, 8 కఠినము. కళా. 7, ఆ. 130: చూ, బెడిదము.

కడికండలు. ద్వ. వి. బ. ఖండఖండములు, ముక్కముక్కలు. భార విరా. 5, ఆ 151. చూ, శకలము 4.

కడిగొను దే. అ క్రి. (కడి + కొను)కబళించు. భాగ. 8, స్కం. 246. చూ, మ్రింగు.

కడితము. వై. వి.=ఘట్టితము, కవిలెకట్ట. ఘట్టించిన నీలపటుపు లెక్కపొత్తము. పాండు. 5, ఆ. 78. చూ, పుస్తకము.

కడితి దే వి రూ-కణితి, స్వా. 4 ఆ. 37: చూ, గోకర్ణము.

కడితులము సం. వి.ఆ పుం. క త్తి: చూ, రిష్టి.2

కడిదలుఁగు దే. వి. చుట్టువాలు, చక్రాయుధము. అంధ్రి. పదా. సుర. 16 చూ, బాణము. 1.

కడిమి దే వి 1, అతిశయము. రూ-కడ్మి. ఉ, రా 5, ఆ. 181, వసు 3, ఆ 185. చూ, హెచ్చు. 2, 2. రూ-కడ్మి అధిక్యము "చ. వెరపున లావునంగడిమి బీరమునం బొలుపొందు రాచదేవర" య 2, ఆ. 122. చూ, హెచ్చు 2, 3 రూ-కడ్మి పరాక్రమము. అచ్చ. యు, కాం 489: చూ, శౌర్యము 1, వై వి 4.=కదంబః. చూ, నీపము (దీని భేదములు.—నీరుకడమి, బట్టకడిమి)

కడిమిడి. దే విణ. పచ్చికగలది (నేల) "వ. పచ్చనికడిమిడి పట్టునం జటాయువుందలంచి దర్భపూతంబుగాఁ బిండంబు వెట్టె." రా. అర. 2, ఆ 376 చూ, భూమి 1.

కడియపుటట్టు ద్వ. వి (కడియము + అట్టు) ఒకానొకభక్ష్యము కళా. 7, ఆ 81 చూ, భక్ష్యము.

కడియము. వై. వి. 1.=కటకః. ఒకానొకహస్తభూష. రూ-కడెము చూ, భూషణము 2, దే వి. 3. వరిపప్పు నూర్పుచేయుచు గడ్డి

దులుపును చుట్టును చేయుగడ్డివాని రూ- కడెము.

కడిల. వై. వి.=ఖట్వా. (రూ-కడిలము-కట్ల-కట్లియ) ఎఱచిపిడుక *. చూ, శంకిని.

కడిలము. వై వి =ఖట్వా.—వై.—

కడివోవు. దే. అ. క్రి. (కడి + పోవు) చెడు, "తాల్మికడివోయిన నింపుకలజ్జ లావునన్." ఉ, హరి. 5, ఆ. 202, హరిశ్చ 1, ఆ. 2414. చూ, నశించు.

కడిసెల దే వి ఒకానొక చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

కడు. దే దక్రి అత్యంతము. (వృత్తియందు అచ్చుపరమగుచో డకారమునకు టకారాద్వయ మాదేశంబగు. ఉ.— కట్టనుఁగు, కట్టనువు, కట్టలుక, కట్టాణి, కట్టాయితము, కట్టావి, కట్టెండ, కట్టెనురు, కట్టెఱ్ఱ మొ) చూ, మఱిమఱి

కడుఁదురీఁగ. వై. వి = గంధోలి. రూ-కడుఁదురు. చూ, మక్షిక

కడుఁదురు వై. వి = గంధోలి —వై —భాగ ద్రోణ 1, ఆ. 258

కడుకొను దే అ క్రి 1 అతిశయించు "కవెలయాలివలపు కడుకొని, వెలకున్ . ... జొచ్చెన్" శేష. 4, ఆ చూ. ముమ్మరించు, 2 ఉత్సహించు భార. ఆది 6, ఆ 302 చూ, యత్నించు

కడుగు దే వి 1 కుడితి. (రూ-కగ్గు-కడువు, కణఁగు) చూ. శుక్తము 1, 2 రూ-కద్దు, సోదన చూ, శోధనము, అ క్రి. 3. రూ-కడువు-కద్గు, తోడయు. చూ, ప్రక్షాళించు

కడుగుచోరు దే వి. కడుగుతోఁ కాఁచినచోరు. (ఇందు బచ్చలిఆకు, తోఁటఆకు, పెల్లిఆకులోనగునవి వేయుదురు.): చూ, లచ్చించోరు. (చూ, యూషము.)

కడుగుట. దే వి. క్షాళనము: చూ. ప్రక్షాళనము.

కడుజు. దే. వి. ఒకానొక డేగ. చూ, శ్యేనము. (రూ-కణుజు.)

కడుదు. దే వి. బీరము చూ, కార్శ్యము.

కడుపు. వై. వి. 1 = గర్భః శుక్లశోణితపిండము రూ-కడ్పు-కగుపు చూ, భ్రూణము.1, 2 = గర్భః కుక్షి. రూ-కడ్పు. చూ. భ్రూణము 1 — 3. గర్భధారణము; అం. 4 స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (కుక్షి.) మృగోదరమైన రాజస్త్రీయగు కృశోదరమైనను తలోదరమైనను భూజ్యారాలై సుపుత్రులఁగనును కప్పకడుపవలెనున్న పండితులుగాని, రాజులుగాని కొడుకులగుదురు. పెద్దలాడుగున్న మఱఁదినిఁ జంపును. సుడిఁయున్న సత్పురుషులఁగనిపోవుదురు స్వల్పగర్భమున్న గుళ్ళపరిణియగు దీర్ఘగర్భమున్న విధవయగు కుండవలెనున్న గొడ్రాలగు చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు, 5 లక్షణాంగములలో నొకటి (కుక్షి) గంభీరమైన రాజగు, మృగోదరమైన ధన్యుడగు, మయూరోదరము- ... మైన రాజగు. వ్యాఘ్రోదరమైన ... సతియగు, సృగాలోదరమైన అధముఁడగు, నరసింహోదరమైన ధనధాన్యసమృద్ధియగు చూ. లక్షణాంగములు, 6 కళలుండు స్థలములలో నొకటి చూ, కళలుండు స్థలములు

కడుపుగచ్చుటిలి. జా తొందఱపాటు. "తడవులఁబట్టియేము సతతంబును బోదుము వానిపీటికిం, గనుమతిచాలమింగడుపుకచ్చుటిలిన్నగనాథ" ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము.

కడుపుబ్బు. ద్వ. వి. 1. అజీర్తి: చూ, రోగము. 1; 2. ఓరువలేనితనము. "వానిసంపదఁ జూచి నీకింతకడుపుబ్బు రేచెందుకు." ; చూ, సూడు. 1.

కడుపుమంట ద్వ. వి. ఈర్ష్య చూ, నూతు. 1.

కడుపూఁద. ద్వ. వి. (కడుపు + ఊఁద) 1. —పై —, 2. జలమలములు కట్టి కడుపుబ్బ రించెడి పశురోగము. "గీ సరిడిపుప్పుకప్ప నాపురుగడ పూఁద,యదరుఁ దిరిక్కియనఁగ నడరి" హరి. పూ 6, ఆ 46 చూ, పశురోగము.

కడుపేడు దే. వి. (కడుఁ + పేడు) మేదర వాఁడు కట్టుకట్టెడు సన్నని వెదురుపేడు.

కడుముంత. ద్వ. వి చూ, రూ- కడముంత.

కడువ వై వి.= కటాహా-ఘటము. చూ, రూ- కడవ

కడువతీటు ద్వ వి చూ, రూ-కడవతీటు

కడువరాసి. ద్వ. వి చూ, రూ- కడవగాసి

కడువు. దే అ క్రి రూ- కడుగు చూ, ప్రక్షాళించు.

కడెము. వై వి, దే. వి చూ, రూ- కడియము (తత్స-కటక-పురుషోత్తమకవీయము) (రూ-కడ్యము.)

కడ్గు చూ, రూ- కడుగు (ప్రక్షాళించు.— "అడుగులు కడ్గి" భార. అశ్వ 4, ఆ. 223)

కడ్డాయము దే వి నిర్బంధము చూ, బలవంతము

కడ్డి. వై వి. 1.= ఖటికా. రూ- కడ్డీ చూ, బలపము, 2.=ఖటికా. బంగారములోనగువాని కడ్డి, పాళము రూ-కడ్డీ చూ, శలాక

కడ్డీ వై. వి. —వై.—

కడ్డీగంధకము. మి వి చూ, అమరశిలాగంధకము

కడ్పు. వై వి.= గర్భమ్ చూ, రూ- కడుపు. "భూతములున్నవిగాక కడ్పునన్." హరి, పూ. 5, ఆ. 224

కడ్మి. దే. ˚˚ చూ, రూ- కడిమి. (పరాక్రమము.—"సురేశ్వరుని గడ్మింబట్టి తునామ్మడ నోపిన పుత్రుఁగనిత్తు" రా. బాల, కాం. 494) (తత్స-కదంబ-పురుషోత్తమకవీయము)

కణ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. కంచురేఁగ చూ, మక్షిక, 2. అజాజి * చూ, జీలకఱ్ఱ, 3.పిప్పలిమోడి *: చూ, పిప్పలి

కణఁక. దే. విణ రూ- కడఁక ఆయతము. "సీ.కణఁకనిచ్చలుఁ. . గల్పజీవియగుచు" భాగ. 5, స్కం 2, ఆ 93 చూ,యత్నము

కణఁకు దే. వి అగ్ని. పంచ. నా 1, ఆ.504 చూ, నిప్పు.

కణఁగు. దే అ క్రి రూ- కడఁగు చూ, యత్నించు

కణజము. వై వి 1. = గంజ. కుసూలము. ఉ, రా 1, ఆ 265. (ఇక్కడకోటు ఉత్ప్రేక్షింపఁబడియె.) చూ, పంటసాల, 2 ధాన్యముంచెడు పాఁతఱ చంద్రా 1, ఆ. 25 చూ, పంటసాల.

కణఁజు. దే వి చూ, రూ- కడఁజు

కణఁత. దే. వి చూ. రూ-కడఁత (ప్రకృతి-కణ-పురుషోత్తమకవీయము)

కణఁతి దే వి 1. రూ-కడఁతి "చ పులులు దుప్పులు కణఁతుల్" కాశీ 3, ఆ 48 చూ, లొట్టిపిట్ట, వై వి 2 = గ్రంథి,కంతి చూ, దబ్బు

కణగుగ్గులువు సం వి. ఉ పుం గుగ్గులుపు భేదము చూ, గుగ్గులువు.

కణచీర సం వి. ఆ స్త్రీ ఎఱ్ఱని మణిసిల చూ, రాయి

కణజమూషకన్యాయము పా గాదిక్రింది పందికొక్కు గాదిలోనే జీవించుననుపద్ధతి

కణజీకరము. సం వి అ న సన్నజీలకఱ్ఱ * చూ, జీలకఱ్ఱ

కణజీరము సం వి అ. పుం తెల్లజీలకఱ్ఱ * చూ, జీలకఱ్ఱ.

కణభక్షకము. సం వి. అ. పుం: చూ, భారిటము

కణమారిషము. సం వి. అ. పుం. చిట్టి *: చూ, భండీరము.

కణము. సం. వి. అ. పుం. 1. అంప : చూ, బాణము. 1, 2. వరిపండు చూ, ధాన్యము, 3. చిన్నకొలత చూ, పరిమితి, 4 తండుల కణము చూ, నూక, 5. ధాన్యములోనిభాగము చూ, ధాన్యము, 6. నీటిబొట్టు చూ, బొట్టు, 7. చంక చూ, మడిసంది, 8 కొంచెము చూ, స్వల్పము; న. 9.= కడఁత, కంటికడపక్క—చోటు చూ, పార్శ్వము 2

కణయము సం వి. అ పుం 1 ఒకరకపు ఈఁటె. "వ కణయకంపణముసల . ప్రహారణంబులు." ఉ, హరి. 4, ఆ. 213 శరవిశేషమందురు.) చూ, బాణము. 1.

కణలాభము. సం. వి అ పుం అంధసాంధ్రమము చూ, నీళ్ళసుడి

కణసెరము దే వి ఒకరకము డేఁగ చూ, శ్యేనము (డేగఅని పురుషోత్తమకవీయము రూ- కనిసెగము - కడసరము - కడుసు - కణుజు కరుజు.)

కణాటీనము సం వి అ. పుం. మందపిచ్చుక చూ, పిచ్చుక,

కణాటీరకము సం వి అ పుం.—పై —

కణాతిగోడ ద్వ వి. రూ— కనాతిగోడ చూ, ప్రాచీనము 1.

కణాదుఁడు. సం వి అ. పుం ఒకానొక ముని చూ, ముని 1.

కణాది. సం. వి. ఇ. పుం. తెల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, జీలకఱ్ఱ.

కణాదిబొంగు. దే. వి. బొంగువెదురు చూ, వెదురు

కణి. సం. వి. ఇ పుం 1 ఊతితుఁడు చూ, వస్త్రాదు; ఈ. స్త్రీ. 2. అంతఃపుర స్త్రీలనుప యోగించెడు బండి: చూ, శకటము. 1.

కణిఁతి. వై. వి చూ, రూ- కంతి: చూ, దద్రువు

కణితి. దే. వి చూ, రూ-కడితి. (రూ-కణిఁతి-కడఁతి-కంతి) (ఆంధ్రపదపారిజాతము)

కణిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1 నీటిబొట్టు చూ, బొట్టు, 2. గోధుమ లోనగువాని రవ: చూ, నూక; 3. కొంచెము: చూ, స్వల్పము. 4 అంత్యంత సూక్ష్మవస్తువు: చూ, సెరసు, 5. నడిమివ్రేలు· చూ, మధ్యమ; 6. అగ్నిమంథము *· చూ, నెల్లి.

కణికము సం వి. అ పుం 1. వరిపండు· చూ, ధాన్యము, 2 కొంచెము· చూ, స్వల్పము

కణిచి సం వి. ఈ స్త్రీ 1 పుష్పించినతీఁగ* చూ, వృక్షము, 2 గుంజ *· చూ, తులాబీజము, 3 బండి· చూ, శకటము 1 (రూ-కణీచి.)

కణిశము సం. వి అ న ఎన్ను చూ, వెన్ను.

కణిశవ్యంతము సం వి అ న ప్రో.. లోనగు వాని కంకికొడ ఈపి, ఊఁచె

కణిష్ఠము సం విణ కడుఁగొంచెము చూ, స్వల్పము

కణీకము. సం. విణ —పై.—

కణీచి సం వి. ఈ. స్త్రీ చూ, రూ-కణిచి

కణీయము సం విణ అత్యల్పము చూ, స్వల్పము

కణీయస్సు సం. విణ. రూ—పై —

కణీష్ఠము. సం. విణ. —పై.—(రూ-కణిష్ఠము)

కణుఁపురిఁగ వై వి =గంధోలి· చూ మక్షిక

కణుఁదురు. వై. వి.=గంధోలి. —పై.—

కణుజే. దే. వి. ప్రివాళ్ళమణుల యెత్తు: రూ- కణుజా.

కణుజు. దే. వి. 1. —పై.—; 2 డేగలలో

నొకజాతి చూ, శ్యేనము, 3 రూ-కణఁజు చూ, గోకర్ణము.

కణుపు. దే. వి వెదురుచెఱకు లోనగువానిబుడిపి చూ, బుడిపి (రూ-కనుపు, కన్ను-కొడుపు-గనుపు.)

కణేర సం. వి. ఆ స్త్రీ 1 భోగముచాన. చూ, వేశ్య, 2 హస్తినీజాతిస్త్రీ చూ, స్త్రీ; వా (1) బలవంతముగ ఆపుట

కణేరము. సం వి అ. పుం చూ, మృదుద్రుమము *.

కణేరువు సం. వి. ఉ. పుం 1 —పై—, స్త్రీ. 2 భోగముచాన చూ, వేశ్య

కణ్వము. సం వి అ న 1. దోసము చూ, పాపము, 2 కొండగొఱ్ఱె చూ, మేషము 1

కణ్వుఁడు సం. వి. అ. పుం కణ్వుఁడను ఋషి చూ, ముని. 1.

కత. వై. వి 1.=కథ రూ-కద-కదా ఇంచుక సత్యమైన ప్రబంధము కాదంబర్యాది స్వా 3, ఆ. 128 చూ, సమాచారము. 2, 2 =కథ. రూ-కద-కదా తొల్లింటికత. రామా 8, ఆ 182 చూ, సమాచారము 2,

కతకము. సం వి అ పుం చిల్ల * చూ, సల్లకి

కతకరేణున్యాయము పా. చిల్లగింజే అరగదీసి నీళ్లలోఁ గలిపిన నాగంధము నీటియందలి బురదను వేఱుపఱచి తాను గాన్పించకుండఁ బోయినరీతి

కతఫలము సం వి. అ పుం చిల్ల * చూ, సల్లకి.

కతమము సం వి అ పుం అశ్వపృష్ఠావర్తము చూ, హయము.

కతమాలము సం. వి. అ. పుం అగ్ని చూ, విష్ణు.

కతము వై వి. 1. గుఱుతు రామా 4, ఆ 169 చూ, లక్షణము. 1, 2 =గత. కారణము, (రూ-కతనము.) భార. అర. 4, ఆ. 123: చూ, హేతువు.

కతలము సం. వి అ న కడఁత చూ, పార్శ్వము. 2

కతిసోలము సం వి అ పుం కతిసోల అను పక్షి చూ, పక్షి.

కతుక్కు. దే. వి కొఱుకుటయందుపగు ధ్వన్యనుకరణము. శుక. 1, ఆ 183 చూ, హరాహరా.

కత్తరి దే. విశ 1 శబలము. నానావర్ణములు గలది. "కత్తరియావు, కత్తరియెద్దు" మొ చూ, వర్ణము 6, 2 వర్ణసాంకర్యము గలది. విజ్ఞా. ఆచా, కాం 112. చూ, సంకరము 4, వి 3 భేదము తెలియనికూడిక చూ, సంకరము 1, 4 ఎరచిల్లపురుగు చూ, మత్స్యము 1

కత్తరిగలయు దే అ. క్రి. (కత్తరి + కలయు.) కలిసికొను. హై 8, ఆ 213, కాశీ. 2, ఆ. 98 చూ, సంకరమగు

కత్తరిల్లు దే. అ క్రి. అల్లల్లాడు, చలించు. "ఎగి కటములదరంగ మీసాలు గత్తరిల్ల" హై 7, ఆ. 46 చూ, సలించు

కత్తలాన వై వి. = కర్తలాణి తెల్లని గొరిజయుఁ దోఁకయు వెండ్రుకలును గల నల్ల గుఱ్ఱము చూ, హయము (రూ-కత్తలాని-కత్తళఁడు.)

కత్తలాని. వై. వి =కర్తలాణి—పై—అచ్చ. బాల, కాం 11

కత్తళఁడు. వై వి.=గంధర్వ —పై—

కత్తళము. దే వి కవచము. భార శల్య. 2, ఆ 35 చూ, బొందడము.

కత్తళీఁడు దే. విశ (కత్తళము + ఈఁడు) బొందలీఁడు చూ, వర్మితుఁడు.

కత్తవ. దే వి. 1 రూ-కత్తువ, మడికిచుట్టు నేర్పఱచిన చిన్నగట్టు చూ, గట్టు; 2. బాణము

వంటి పనిముట్టు; మట్టి పెల్లగించెడు పని ముట్టు: (రూ-కత్తువ కఱ్ఱమడ, గసిక.)

కత్తి వై. వి. 1.=కర్త్రి ఖడ్గమ్. మల్లబంధవిశేషము చూ, విన్నాణములు, 2.=కర్త్రి ఖడ్గమ్ కత్తి చూ, రిష్టి. 2, 3.=ఖడ్గమ్ కైదువు చూ, బాణము 1; 4. మంగలికత్తి చూ, మంగలికత్తి (రూ-కత్తియ-కత్తె. పురుషోత్తమకవీయము)

కత్తికాసు. వై వి వడ్లవాని ఆయుధవిశేషము చూ, బాణము. 1.

కత్తికలాడు. ద్వ వి. ఆసికుడు చూ, ఖడ్గి

కత్తిగంటము పా ఒకకొనను కత్తిగలగంటము.

కత్తినూఱుట జా. కలహమునకు సిద్ధమగుట. "నామీఁద కత్తినూఱుచున్నాడు" "ఇత్తటి మనపైఁ గత్తినూఱుచున్నవాఁడెవండో యెఱుఁగరా" (సర్వజ్ఞజరాజ నూయము.)

కత్తిపిడక వై వి ఈండ్రవాని కత్తులబుట్ట

కత్తిపీట వై వి కూరలు లోనగునవి తఱుగుటకుఁ పీఁటయందమర్చిన కత్తి చూ, రిష్టి. 2.

కత్తిమంగు ద్వ వి. 1. ముళ్లుగలిగి కాడలతోఁ గూడిన పాలచెట్టు *, 2 కత్తి యొఱకు వ్రాయువర్ణము, 3 గడ్డలకు వ్రాయు మందు

కత్తిమీఁదిసాములు జా కష్టమగు పనులు "దొరతనపున్నరవుల్మతి కత్తిమీఁది సాములు సుమ్మి" కువలయాశ్వ. వేమన 499.

కత్తియ అప. 1 ఒకానొక ప్రత్యయము "అంటుకత్తియ,చెలికత్తియ,సొగసుకత్తియ" మొ. రూ-కత్తె), 2 వై వి=కర్త్రి. ఆఁడుది చూ, స్త్రీ. (పురుషోత్తమకవీయము)

కత్తియము. దే వి. ఆంకెలబంతి. రూ-కత్తెము

కత్తిరించు. వై. క్రి. రూ-కత్రించు. వస్త్రము లోనగువాని ఛేదించు. చంద్రా. 2, ఆ. 88 చూ, చించు.

కత్తిరిల్లు వై. అ. క్రి భిన్నమగు. శుక. 1, ఆ 177: చూ, వేఱుపడు.

కత్తివాతియమ్ము. వై.వి. (కత్తివాయి + అమ్ము.) అర్ధచంద్రబాణము "ఆ వాఁడియైన కత్తివాతియమ్మునుఁ గొని . సైనుగూఁకటుల నొనర్చె" భార అర 6 ఆ. 250 చూ, బాణము 1.

కత్తులసాన. వై వి. కర్షచక్రము చూ, సాన.2.

కత్తువ. దే. వి చూ, రూ-కత్తవ.

కత్తృణము. సం వి. అ. న 1. పలఘ్నము కామంచి* చూ, తృణము. 1, 2 నాఁచు* చూ, శైవలము 1

కత్తె చూ, రూ-కత్తియ.

కత్తెము దే. వి చూ, రూ-కత్తియము.

కత్తెగ. వై. వి 1.=కృత్తికా. కృత్తికా నక్షత్రము కాశీ 1, ఆ 138 చూ, నక్షత్రము 1, 2 =కర్తరీ కత్తిరించెడి ఆయుధము చూ, బాణము 1, 3 భరణి మూఁడునాలుగు పాదములయందును కృత్తికయందును రోహిణి మొదటిపాదసంగును సూర్యుఁడుండు కాలము కర్తరి, 4 కత్తెరవలె వ్రయ్యలను ఖండించుటచే కుక్కుటకు కట్టఁబడిన పేరు చూ, సివఁగి 2, 5 మల్లబంధ విశేషము చూ, విన్నాణములు

కత్తెరకాలు. ద్వ వి అందలపుకొమ్ముకు అడుగున పోటీగా నమర్చిన మాన్పుకాలు.

కత్తెరగాయము. ద్వ వి గవాక్షవిశేషము ఉ, హరి. 2, ఆ 94 చూ, గవాక్షము

కత్తెరచీల. ద్వ. వి మీటముసలచీల వదలి రాకుండ దానిచివర రంధ్రమున నడ్డముగా వేసెడు చీల

కత్తెరచుక్క. వై. వి. కృత్తిక: చూ, నక్షత్రము. 1.

కత్తెరదొంగ. ద్వ. వి. ముడియకత్తిరించు దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1.

కత్తెరనెల ద్వ. వి. కార్తికమాసము చూ, మాసము. 1.

కత్తెరబావిలీ ద్వ. వి. స్త్రీ. కర్ణభూషావిశేషము చూ, భూషణము. 2

కత్తెరబోను. ద్వ. వి. 1. ఎలుకవల, పా. 2. అపాయకరమగుస్థితి (వా)

కత్తెరవంగ వై. వి.=కర్తారికా పెద్దవంగ * చూ, వంగ

కత్తెరవాసము ద్వ. వి. ఎగురెముడుగాఁ కత్తెర వలె నుంచెడు వాసము.

కత్తోయము సం. వి. అ. న. కల్లు చూ, సుర 1

కత్రి దే. వి. జెక్కిణియను ఆటయొక్క ఒక యంగము. ఉ, రా 6, అ 139

కత్రించు. వై. స. క్రి. చూ, రూ-కత్తిరించు "ద్వి. కత్రించికొనిపో యొగ గంరసూత్రములు." రం యు, కాం 351 పుట

కత్సవరము సం. వి. అ. న. మూఁపు చూ, స్కంధము 1.

కథ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1=కత-కద ఇంచుక సత్యమైన ప్రబంధము, కాదంబర్యాది చూ, సమాచారము 2, 2. తొల్లింటికత చూ, సమాచారము. 2, 3 వాస్తవార్థముగల హర్ష చరితాదిగ్రంథము, ఆఖ్యాయిక చూ, పరికథ; 4. గౌరి చూ, పార్వతి 1, 5 మాహిష్మతీపురము: చూ, దేశము

కథంకథికుఁడు. సం. విశే. అడుగువాఁడు చూ, ప్రశ్నకర్త.

కథంకథిత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడుగుట చూ, ప్రశ్నము.

కథకము. సం. వి. అ. పుం. అరగడియ చూ, గడియ. 1.

కథకుఁడు. సం. విశే. 1. కథచెప్పెడువాఁడు: కథాప్రాణుఁడు 2. సూతుని కొడుకు: చూ, పుత్రుఁడు 1; 3. చెప్పెడువాఁడు: కథాప్రాణుఁడు, 4 పురాణము తెలిసినవాఁడు: చూ, పౌరాణికుఁడు

కథముథ అం. అథర్వవేదములోని అష్టవర్గములలో నొకటి చూ, అష్టవర్గము.

కథలుచెప్పునది. అం. దూతీ చతుష్టయములో నొకతె చూ, దూతీచతుష్టయము. (దీనికి మతాంతరములు మూఁడుగలవు. మూఁడవ దానిలోని పదియాఱింటిలో నిదియొకటి.)

కథాప్రసంగము సం. వి. అ. పుం. 1. వాతూలము, సుడిగాలి చూ, వాయువు; 2 ఆవుల మంద చూ, ధేనువు, 3 తొల్లింటికత చూ, సమాచారము 2, 4. వేదాంగమైన విధి కల్పము.

కథాప్రసంగుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దండాలుఁడు చూ, మాల (1), విశే 2. గారడీఁడు చూ, ప్రాతిహారకుఁడు.

కథాప్రాణుఁడు. సం. విశే. చూ, కథకుఁడు 1-3-4.

కథించు సం. స. క్రి. ఆజ్ఞాపించు. "క అనుటయు. కథింతు నీదుకోరికయలరఁగ." హరి. ఉ 5, అ 110 చూ, సెలవిచ్చు.

కథితము సం. విశే. చెప్పఁబడినది చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2

కథితుఁడు సం. విశే. చెప్పఁబడినవాఁడు ఉక్తుఁడు

కథోద్ఘాతము. అం. నాటకలక్షణమున ప్రస్తావనాంగములు మూఁడింటిలో నొకటి చూ, ప్రస్తావనాంగములు. (తనకనుకూలించు సూత్రధారుని మాట గాని సంగతిగాని గ్రహించి చెప్పుట.)

కద. వై. వి. 1.=కథ. రూ-కదా. ఇంచుక సత్యమైన ప్రబంధము కాదంబర్యాది: చూ, సమాచారము. 2. 2.=కథ. రూ-కదా. తొల్లింటికత రా యు, కాం 72 చూ, సమాచారము. 2; దే అవ్య. 3. ప్రసిద్ధిని దెలిపెడి. ఉ, రా. 4, ఆ. 174. రూ-కదా-కదె-కదే, కా-కాదా-కాదె-కాదే

కదంపదము. సం వి అ. పుం. తెల్లావాలు: చూ, సర్షపము.

కదంబకము. సం. వి. అ పుం 1 —పై—; 2. గుంపు: చూ, సమూహము, వై విణ=(1)కరంబః. కలిసినది.(కర్పూరము అగరు చందనము కస్తూరి తక్కోలము, కుంకుమపువ్వు వీనితోఁ చేయఁబడినది) పంచ నా. 2 ఆ. 226 చూ, మిశ్రము (రూ-కదంబము)

కదంబపుష్ప. సం వి. ఆ స్త్రీ. ముండరిక * చూ, ముండరిక.

కదంబపుష్పి సం వి. ఈ స్త్రీ పెద్దబోడతరము *· చూ, ముండిని.

కదంబము. సం వి అ న 1 కదుపు, గుంపు· చూ, సమూహము, పుం 2 తెల్లావాలు: చూ, సర్షపము, 3=కడిమి * చూ, నీపము; 4 కైరువు· చూ, బాణము 1, 5. శాకనిరసితము, కూరలో తీసివేసిన తొడిమెలు పీఁచు మొదలైనవి, 6 కలంబము చూ, కూరనార, 7. సక్తువు, పొడిపిండి చూ, సాదము (1), వై. విణ. (1) మిశ్రితము. అను 2, ఆ. 75, ఆం, భా ద్వి. మ. 163 (వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపంబు వికల్పంబుగానగు. కదంబకావి.)· చూ, మిశ్రము

కదంబముకుళన్యాయము పా. కడిమిచెట్టు పువ్వు ఒకదానిలోనుండి యొకటి వరుసగా దండవలె నుండుననురీతి.

కదంబి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకానొక తీఁగ *: చూ, లత. 1.

కదంబించు వై అ. క్రి. 1. మిళితమగు. "సీ. సాంబ్రాణి ధూపవాసనఁ గదంబించు వీథుల మంగళద్రవ్యములు ఘటించి." జై 7, ఆ. 49: చూ, మేళగించు 1; అం. క్రి. 2. మిళితముచేయు.

కదకము. సం. వి. అ. పుం. ఉల్లడ: చూ, వితానము.

కదక్షరము సం వి. అ న. కుత్సితమైన అక్షరము చూ, వర్ణము 1.

కదధ్వము. సం. వి. న్ పుం. చెడుత్రోవ· చూ, మార్గము. 1

కదనము. సం. వి అ న. 1. దోసము చూ, పాపము, 2 జగడము· చూ, యుద్ధము; 3. కీడు చూ, విపత్తు, అం. 4 విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, విన్నాణములు

కదను దే వి ఒళ్ళుగతివిశేషము చూ, హాయము

కదన్నము సం వి అ. న కుత్సితమైన అన్నము· చూ, సాదము (1.)

కదప పా వి చూ, ముచ్చిలక.

కదము. వై. వి.=స్కందము ఆస్కందితము, రవగాలు. చూ, ఖురి

కదర దే. అవ్య. (కద+ర) రూ-కదరా. సంతాపార్థకము చూ, సంతాపము.

కదరము సం. వి. అ పుం. 1. నల్లచండ్ర *: చూ, విట్ఖదిరము; 2. ఒకానొకరోగము: చూ, రోగము. 1; 3. క్రకచము: చూ, అంపము; 4. సోమవల్కము, తెల్లతుమ్మ *: చూ, విట్ఖదిరము; 5. కరిరము *: చూ, వెదురుచువు; 6. కానుక: చూ, లంచము.

కదరా. దే. అవ్య. (కద + రా) రూ- కదరే. రసి. 4 ఆ. 177 చూ, సంతాపము.

కదరే దే. అవ్య —పై.— "ఈ, వ్యాజస్వాంతుఁడు దుక్కియుబ్బఁగదరే." దుకి. 2, ఆ 73

కదర్యుఁడు. సం విణ పిసినిగొట్టు. చూ, లోభి.

కదలడము దే వి యాత్ర, పయనము చూ, ప్రయాణము. (రూ-కదలిక- కదలిపోక- కదలుడు)

కదలాడు దే అ క్రి (కదలి + ఆడు) అల్లల్లాడు. పు 2, ఆ 47 చూ, సలించు (రూ- కదలు-కదులు-కసరు)

కదలించు. దే స క్రి. ఉత్సాహించు చూ, కదలుచు

కదలిక దే. వి, 1 కదలు "ఎగి కదలికల జాలు జిలుఁగుఁబయ్యెదలతోడ." పర. 4, ఆ 111 చూ, చలనము 1, 2. పయనము. చూ, ప్రయాణము, 3. పూనిక రామా. 6, ఆ 106 చూ, యత్నము, 4 అవయవముల కదలిక చూ, విక్షేపము 3.

కదలిపోక. వా వి పయనము చూ, ప్రయాణము.

కదలు దే వి 1. కదలిక. భార అర 7, ఆ 28 చూ, చలనము 1, 2 పయనము చూ, ప్రయాణము, 3 పూనిక ఉ, హరి 5, ఆ 184 చూ, యత్నము, అ క్రి 4 కదలాడు చూ, సలించు, 5 ఏతెంచు చూ, వెళ్లు. 3, 6. పూను "గీ నరుఁడు గాండీవమున...బాణమొకటి సంధించి యేయఁగదలఁగనొక్కని పల్కె నాకాశవాణి." జై 5, ఆ. 122 చూ, యత్నించు, 7 పరుగిడు ఆం, భా. తృ, 86 చూ, పరుగెత్తు.

కదలుచు దే. స. క్రి. రూ- కదల్చు అదరించు- రూ- అదలించు, కదలించు- రూ- కదల్చు; (సంప)- ఉత్సాహించు.

కదల్చు. దే స. క్రి.—పై.—

కదలుడు. దే వి. పయనము. "మీరలిప్పుడే కదలుడు చాటిచెప్పఁడేలుఁగఁగ" శకాం. 4, ఆ. 187 చూ, ప్రయాణము.

కదలుతులుము అం. మల్లబంధవిశేషము. విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి. చూ, విన్నాణములు.

కదలునిలుకడ అం. ఉపవీతములు పదునాఱింటిలో నొకటి చూ, ఉపవీతములు.

కదలుపరువడి. అం. మల్లశాస్త్రమునందలి పరువళ్ళు పండ్రెండింటిలోనొకటి చూ, పరువళ్లు.

కదలుమెలకువ. అం. ఉపవీతములు పదునాఱింటిలో నొకటి: చూ, ఉపవీతములు.

కదలుమొన. అం. మల్లశాస్త్రమునందలి మొనలు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, మొనలు.

కదళ సం వి ఆ స్త్రీ. 1 కోలపొన్న * చూ, పృశ్నిపర్ణి, 2 తుండకేరి *. చూ, దొండ, 3. బూరుగు * చూ, శాల్మలి

కదళకము సం. వి అ పుం. అరఁటి * చూ, రంభ 2.

కదళము. సం. వి. అ. పుం. 1 —పై.—; 2 కోలపొన్న * చూ, పృశ్నిపర్ణి

కదళి. సం వి. ఈ స్త్రీ 1. అరఁటి *. (దీని పుష్పము శిలీంధ్రము) చూ, రంభ 2, 2 ఏనుఁగుఅంబారిమీఁది టెక్కెము. చూ, సిడము, 3 (ఇరువదియంగుళముల నిడివిగల లేడి; న్ పుం. ఇరువదియంగుళముల నిడివిగల ఇఱ్ఱి అనికొందఱు.) చూ, హరిణము. 1, 4 కవచము చూ, బొందడము. అం. 5 కావ్యపాకములు మూఁడింటిలో నొకటి చూ, కావ్యపాకములు

కదళీకందు. అం. ఆయుర్వేదమునందలి ఘృతము లలో నొకటి. చూ, ఘృతములు.

కదళీపాకము. అం పాకములు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, పాకములు.

కదళీవంధ్య పా. అరఁటిచెట్టువలె నొకసారి ప్రసవించినది (స్త్రీ). (చూ, స్త్రీ.)ప్రబంధరాజ వెంకటేశ్వర విజయవిలాసము: చూ, వంధ్యలు.

కదా. సం. అవ్య. 1 ఎప్పుడు కదాచన, దే.అవ్య.(1)కిలార్థకము చూ, రూ- కద. 3 (రూ-కద- కదె- కదే- కా- కొదా-కొదె- కాదే)

కదాచన. సం. అవ్య చూ, కదా 1.

కదాడిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ బొంత చూ, వస్త్రము.

కదించు. దే స క్రి. రూ- కదియించు కదియఁజేయు. హంస 2, ఆ. 214 (కదించి= మూసి)· చూ, మూయు. 1.

కదియఁబడు. ద్వ అ క్రి. (కదియన్ + పడు) చేరు. "క పణతెంచి కదియఁబడియే, డ్రైబ్రవేసిన యస్త్రకము తెగన్." నిర్వ 3, ఆ 27 (స్వార్థమున పడు) చూ, సమీపించు.

కదియించు దే స క్రి చూ, రూ- కదించు

కదియు. దే అ. క్రి 1 చేరు భార. సౌ 1, ఆ 164 చూ, సమీపించు, 2. సమానమగు భార. అర. 2, ఆ చూ, సరిపోవు. 1, 3 సక్తమగు. "క. కృతనిశ్చయుఁడగు శేషుని, ధృతరాష్ట్రుఁడనెడు ఫణికదిసియిట్లను." జై 7, ఆ. 80· చూ, సాగించు.

కదిర. దే. వి ఒకానొక చేప చూ, మత్స్యము 1

కదీక్షణము. సం. వి అ. న. కుత్సితమైనచూపు చూ, లక్షణము 3. (ఇత్యాది)

కదీరితము. సం. వి. అ. న. కుత్సితవచనము. చూ, వాగ్భాషితము. 2. (ఇత్యాది)

కదీశత్వము సం. వి. అ. న కుత్సితప్రభుత్వము: చూ, రక్షణము. (ఇత్యాది)

కదీహ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కుత్సితవుఆశ. చూ, వాంఛ (ఇత్యాది పదములూహ్యంబులు.)

కదుకొను. దే. అ క్రి (కదుము + కొను.) అతిశయించు "చ. కదుకొనివేఁడి బాష్పములు గ్రిమ్మ పయింబయిఁబర్వి." రా యు, కాం. 2856 చూ, ముమ్మరించు.

కదుపు వై వి. 1.= కదంబ ఆవులమంద."క. శరముల వేగంబున... వెరవునగోపకుఁడు గదుపు వెలిచిన మాడ్కిన్ '' భార భీష్మ 2, ఆ 215, భార విరా. 1, ఆ 101 · చూ, గోనువు, 2. సజాతీయపశుపక్ష్యాది సమూహము "ఎనుపకదుపు, జక్కికదుపు, పందికదుపు, లేటికదుపు, గూబకదుపు, చిల్కకదుపు, లేటికదుపు " మొ చూ, వంగడము.

కదుము దే వి 1 గ్రంథి, పుంగుడు· చూ, బొప్పి, స క్రి 2 ఆక్రమించు, అలము "క బహువిధోగ్రాస్త్రములన్ . కదిమిసు నాభాది దనుజ గణదేహంబుల్ '' ప్రిభా 5, ఆ 214 చూ, ముగరించు

కదురు దే వి 1 నూలువడికెడు (కదురు) కపాలనాలిక చూ, తర్కువు, అ క్రి. 2 అతిశయించు భా. ద్రోణ 2, ఆ. 231· చూ, ముమ్మరించు, 3 జనించు భార. విరా. 2, ఆ 33 చూ, పుట్టు 2, 4 పొంగారు "చ ప్రకులని శౌర్యసంపదలఁ బెట్టిదండలు ద్రెవ్వకే కదుంగదురుచు.. రొంగు పదిసేయకపోరిరి పేరువాఱుచున్." క శా. 8, ఆ 99 చూ, విజృంభించు.

కదుష్ణము. సం. వి. అ. న 1. ఇనుమంత కాఁక చూ, మందోష్ణము; (చూ, వేఁడిమి), విణ 2. ఇంచుక వేఁడిమిగలది: చూ, మిడి. 4.(చూ, వేఁడిమి.)

కడె. దే. అవ్య. రూ-కదే: చూ, కద. 3.

కడే. దే. అవ్య. —పై— నై. 5, ఆ. 176, భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 72.

కద్దుము. దే. విణ. దట్టము. "క. ఎద్దులు మఱుఁగులుగాఁ జని, కద్దుములై చేరువెన్నకంబుల ...యబ్బురపడఁగన్." య. 2, ఆ. 81. చూ, సాంద్రము.

కద్రువ. సం వి. ఊ. స్త్రీ. పన్నగులతల్లి చూ, సర్పము.

కద్రువు. సం. వి ఊ. స్త్రీ. 1 —పై— (సర్వశబ్దసంబోధిని); ఊ. పుం 2. గోరోజనమువంటి వర్ణము: చూ, వర్ణము 6, విణ 3 గోరోజనమువంటి వర్ణముగలది చూ, వర్ణము. 6.

కద్రుసూతుఁడు. సం.వి.అ పుం పాఁపఱేఁడు చూ, సర్పము.

కద్వాగుఁడు. సం. విణ. నిందింపఁదగు మాటలాడువాఁడు గర్హ్యవాది

క[illegible]క అం. మల్లశాస్త్రము నందలి విసరులు పదునాలుగింటిలో నొకటి. చూ, విసరులు

కన. దే ద్ర ఇది వాక్యాలంకారముగఁ బ్రయోగింపఁబడును. "క. ఈ హయరత్నము గనుమన, సాహిణమున నున్న." జై. 4, ఆ 5 చూ, కనుక

కనఁజేయు. దే స. క్రి. కనఁబడఁజేయు. చూ, ప్రత్యక్షమగు.

కనఁబడకపోవు. ద్వ. అ క్రి అదృశ్యమగు చూ, వమ్మవోవు.

కనఁబడనివాఁడు ద్వ. వి. అగోచరుఁడు చూ, కానరానివాఁడు.

కనఁబడు. ద్వ. అ క్రి. గోచరించు, చూపట్టు చూ, ప్రత్యక్షమగు.

కనక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 కోయంబుత్తూరు జిల్లా కొళ్లెగాలం తాలూకాలో కావేరితోఁ జేరినదియు తులాకావేరీ మాహాత్మ్యమునఁ జెప్పఁబడినదియునైన పురాణనది చూ, నది; దే. ద్రి. (1) కనుక: చూ, హేతువు (రూ-కనుకన్-కానన్-కావునన్-కాఁగన్)

కనకకారుఁడు. సం వి. అ. పుం. కంసాలి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

కనకక్షారము. సం. వి. అ. పు. టంకణము చూ, వెలిగారము

కనకచ్ఛద. సం వి. ఆ. స్త్రీ. గేదఁగి* చూ, మొగలి

కనకతప్పెట. ద్వ. వి పటహము: చూ, పీణా

కనకదండకము. సం వి అ. న రాజఛత్రము: చూ, ఛత్రము

కనకన దే వి. నిప్పునందలి అధికప్రకాశము. "నిప్పు కనకన లాడుచున్నది" చూ, వెలుతురు. 1

కనకనమను దే అ. క్రి (కనకన + అను) (నిప్పు) మిక్కిలి ప్రకాశించు. "గీ కనలు చీఁకటి రక్కసి కన్నులందుఁ, దొరఁగు కనకనమను నిప్పుఁదునుకలనఁగ," య. 2, ఆ 76 చూ, ప్రకాశించు. 1

కనకనలాడు దే అ క్రి (కనకనలు + ఆడు) —పై— "బొగ్గులు రొట్టెగా కనకనలాడుచున్నవి"

కనకపర్వతము అం మహాదానములు పదునారింటిలో నొకటి. చూ, మహాదానములు

కనకపలము సం వి అ. పుం. నాలుగుకర్షముల యెత్తు బంగారము కుహబిస్తము

కనకపుష్పకము సం వి అ పుం. కొండగోఁగు* చూ, మృదుద్రుమము

కనకప్రభ సం వి ఆ స్త్రీ మహాజ్యోతిష్మతి* చూ, మానేరు

కనకప్రభము సం వి అ న, అరిదళము చూ, హరిదళము.

కనకప్రయోగ. అం. తంత్రములు అఱువదినాలు గింటిలో నొకటి చూ, తంత్రములు.

కనకప్రసవ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బంగారు మొగలి * చూ, మొగలి

కనకము. సం. వి. అ. న 1. బంగారు: చూ, లోహము 1, పుం 2. ఉమ్మెత్త * చూ, హాలాపుష్పము, 3 సంపకము * చూ, సంపెఁగ, 4 కోవిదారము * చూ, దేవకాంచనము, 5. నల్లఅగలు చూ, రాజార్హము, 6. ఇభాఖ్యము * చూ, నాగకేసరము, 7 కింశుకము * చూ, మోదుగు.

కనకరంభ సం వి. ఆ స్త్రీ సువర్ణకదళి *. చూ, రంభ. 2

కనకరసము సం వి అ పుం అరిదళము చూ, హరిదళము

కనకలత పా ఒకానొక వృత్తము.— ఇందొక్కొక్క పాదము యందు గణములు, ఏక సగణమునుగలదై పదుమూఁడవయింట యతి గలిగి ఏకవింశచ్ఛందస్సునందుఁబుట్టినవృత్తము ఉదా —"జవమున భగభగయనుచు వ్ర-జ జనములఁ బొదవినఁ, దవశిఖినుడిపిన మధుమగ- నగకదమనయసి స్నే, లవములఁ బలుమఱు నిగుడి- లఘువులు ము పదుమూఁ, డవ యెడ విరతిఁబొసఁగిన బె- డఁగడరుఁ గనకలతకు" చూ, వృత్తము 1

కనకలోద్భవము. సం వి. అ పుం చూ, సజ్జరసము

కనకాంగి. సం వి ఈ. స్త్రీ బంగరువంటి యంగములుగల స్త్రీ చూ, స్త్రీ.

కనకాక్షి. సం. వి ఈ స్త్రీ పైఁడికంటిపక్కి, గుడ్లగూబ. చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.

కనకాచలము. సం. వి. అ. పుం. 1. సూర్యుఁడు అస్తమించుకొండ: చూ, పర్వతము, 2. మేరుపర్వతము చూ, పర్వతము.

కనకాద్రి. సం. వి. ఇ. పుం —పై.—

కనకాధ్యక్షుఁడు. సం. వి. అ. పుం సువర్ణరక్షకుఁడు: చూ, భాండారికుఁడు.

కనకాపగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కావేరీనది చూ, నది.

కనకారకము. సం వి. అ. పుం. కాంచనము * చూ, దేవకాంచనము

కనకాలుక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాజద్వారమున నుంచెడి బంగారపు గిండిచెంబు, భృంగారము చూ, పాత్రము. 6.

కనకాసనము సం. వి. అ. న బంగరుపీఁట: చూ. పీఁట.

కనకాహ్వము సం వి అ. న నాగకేసరము * చూ, నాగకేసరము.

కనకాహ్వయము సం వి అ. పుం ఉమ్మెత్త * చూ, హాలాపుష్పము

కనపలు దే వి తెల్లు * చూ, తృణము 1

కనరు దే వి 1. ఒగరు. ఆము 2, అ 68 చూ, రసము 5, 2 చేదు చూ, తిక్తము, 3 వికటగంధము వెగటు చూ, సుగంధము, 4 కోపము చూ, రోషము, (రూ-కనలు-కనుపు-కలుచు), 5 కందగడ్డ లోనగువాని యందలి రస, దురద చూ, రసము, విణ 6 హితవుకానిది "ఈ ఓరావణ నీదుబుద్ధి వినరా కనరా కనరా శుభస్థితుల్" సమీ 3, ఆ 116 చూ, అహితము.

కనలు దే. వి. 1 కోపము "కన్నులంగనలునఁ గెంపుపెంపడరఁగా" హరి. ఉ 4, ఆ. 55. చూ, రోషము, 2 జ్వాల. "సీ. అలుఁగులఁ బొడిపించి. కరులచేఁ ద్రొక్కించి కనలు టగ్నిఁ, ద్రోయించి ... పవనుచేనిచ్చురించి." లక్ష్మి. 4, ఆ. 178: చూ, నిష్ఠు, అ. క్రి 3. కోపగించు: చూ, రోషించు, (రూ-కనారిలు-కాగు) 4. జ్వలించు. "అనలజ్వాల

లోకమ్ము-మ్మడిం గనలక్ " హరి. పూ. 6, ఆ. 150 చూ, మండు.

కనాతిగోడ ద్వ. వి. చూ, రూ-కణాతిగోడ. ఆం, భా, ద్వి. ప. 159.

కనారిలు. దే. అ. క్రి. కోపించు. ఉ, రా. 3, ఆ. 314: చూ, రోషించు.

కనికట్టు. దే. వి. కండ్లకు కనఁబడనీయకుండఁగఁ జేయు గారడి చూ, మాయము. 1. (రూ-కనుకట్టు.) (చూ, ఐంద్రజాలికము.)

కనికరము. దే. వి. 1. అక్కటిక చూ, దయ; 2 ఏడుపు, శోకము. "క తనయుం దనయులు లేమికిఁ, గనికరమందుచును." భల్లా. 3, ఆ చూ, దుఃఖము.

కనికరించు. దే అ క్రి 1 వగచు చూ, శోకించు, 2 కరుణించు చూ, దయసేయు

కనిగ్రుడ్డి వినిచెవుడు జా తెలిసియు, తెలియక పోవుట "దనుజాంతక రేతస్స్ఫూర్తి, జనమన వరతానుభూతి శాస్త్రంబులచేఁ, గనిగ్రుడ్డి యు వినిచెవుడును, జనవరనీమాయకిఁక సనా ధ్యాముఁగలదే " (కవికర్ణరసాయనము)

కనిపట్టు దే స క్రి చూ, వెదకిపట్టు "ఎ పటి మొయిఁ బాటివానిఁ గనిపట్టి వెసక్ బెడ కేలు గట్టితెచ్చిరి " భార శాం 3, ఆ 505.

కనిపించు దే ప్రే (కను + ఇంచు) 1. రూ-కానిపించు చూ, ప్రత్యక్షమగు, అ. క్రి 2 రూ-కానిపించు చూ, ప్రత్యక్షమగు (రూ-కానిపించు-కాన్పించు-కానఁబట్టు.)

కనిపెట్టు దే అ. క్రి రూ-కనుపెట్టు. చూ, ప్రతీక్షించు.

కనియ వై వి.=ఖండము. రూ-గనియ చూ, శకలము 4

కనియు. దే. అ క్రి కమియఁబండు. "చ. ఎట్టి దెప్పుడుం గనియఁగఁబండియుండు " భార అర 7, ఆ. 446 చూ, మాఁగు.

కనిష్ఠ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిటికెనవ్రేలు చూ, వ్రేలు. 2, 2 అందరికంటె చిన్నదగు చెల్లెలు (చూ, చెల్లెలు.) చూ, సహోదరి.

కనిష్ఠకము. సం వి అ. న కూశతృణము చూ, తృణము. 1.

కనిష్ఠగుఁడు సం. వి. అ. పుం బుద్ధదేవుఁడు. చూ, బుద్ధుఁడు 1.

కనిష్ఠము సం వి అ పుం. 1 కొలఁది రెండ రత్నలు కొరవడిఁ యేనుఁగు చూ, హస్తి; విశ. 2 బహుస్వల్పమైనది చూ స్వల్పము.

కనిష్ఠిక. సం వి ఆ స్త్రీ చూ, కనిష్ఠ.

కనిష్ఠుఁడు. సం విశ. 1. అవరజుఁడు (చూ, తమ్ముఁడు) చూ సహోదరుఁడు, 2. మిక్కిలి అల్పుఁడు చూ, హీనుఁడు, 3 మిక్కిలి కొద్దివయస్సు కలవాఁడు చూ, శిశువు.

కనిసెరము. వై వి ఒకరకముడేగ రూ-కణసెరము. చూ, శ్యేనము

కనీచి సం. వి ఇ. స్త్రీ. గురివెంద * చూ, తులాబీజము

కనీని సం. వి ఈ స్త్రీ. చిటికెనవ్రేలు చూ, వ్రేలు 2.

కనీనిక. సం. వి ఆ స్త్రీ 1 కంటినల్లగ్రుడ్డు. చూ, బిడాలము 2, 2 కంటినల్లగ్రుడ్డులోని ప్రతిఫలనము చూ, తారకము. 1, 3 చిటికెనవ్రేలు చూ, వ్రేలు 2

కనీయసము. సం వి అ. న తామ్రము, రాగి చూ, లోహము 1

కనీయసి. సం వి ఈ. స్త్రీ. 1.ఒకానొక చెట్టు చూ, వృక్షము, 2 చెల్లెలు చూ,సహోదరి

కనీయుఁడు. సం. విశ చూ, కనిష్ఠుఁడు.

కనీసము వై విశ.=కనీయ తక్కువైనది చూ, హీనము. 1

కను. దే. వి. 1. రూ-కన్ను చూ, నేత్రము.1, 2 చెఱకులోనగువాని కనుపుకిందిది గుంట,

"సీ. కనుఁగలవింటఁ జో, క్కు చవుల్వట్టించి, ... కంకేళిఁ బ్రిబలరాగంబునించి." వ. ను. 3, ఆ. 58. (హల్లుపరముగుచో ఉకారమునకు వైకల్పికముగ లోపంబగు ఉదా. "కన్గలిగి" ఇం), స క్రి 3. చూచు: చూ, వీక్షించు, 4 నీళ్ళాడు: చూ, ప్రసవించు, 5. ఎఱుఁగు భార. సౌ. 2, ఆ. 76 చూ, తెలియు, 6 పొందు, సక్తముగు. భార. అర 7, ఆ. 481 చూ, ప్రాపించు, 7 భాగ్యముపొందు. "ఆ. పురవధ్వవ భుతయిన పురుషులతోడన, యరిగి పరమభక్తిఁ బరిచరింపఁ, బోవఁగనుటనీవు పుణ్యంబు సేసితి, వంచుఁ బ్రీతికౌఁగిలించుకొనియె" 291. "క. సమరమున బాహుబలద, ర్పము మెఱయంగఁ టెకనుచు ... సంజననుండె" భార సభా. 2, ఆ 305 చూ, పొరిపించు

కనుఁగొను దే స క్రి (కను + కొను) 1 చూచు చూ, వీక్షించు, 2 ఎఱుఁగు, తెలిసికొను. చూ, తెలియు

కనుఁబాటు దే వి 1 చూపు "గీ శివుని కనుఁబాటుగాఁక చిత్తభవుఁడో" విక్రి. 8, ఆ 52 చూ, లక్షణము 3, 2 దృష్టిదోషము "సీ. దర్పంబు కనుఁబాటు గాఁక కుండఁగ గొడుగుల పెల్లుఖ పరద్భ్రకోట్టిసాఁగు" భార భీష్మ 1, ఆ 119 చూ, దృష్టిదోషము.

కనుఁబ్రాము దే స క్రి (కను + ప్రాము) మోసపుచ్చు, కనుమూయు "క. అనుజన్మవధూగమనం, బొనరించిన ద్రోహివగుటు నోర్వక నిన్నుఁ గనుఁబ్రామిసంహరించిన, నవఁ జెందునె దుష్కృతంబు నగచరతిలకా" రామా. 5, ఆ 816 చూ, వంచించు.

కనుక. దే. ద్రి. 1, [illegible] ఆటు [illegible] 2. ఇది [illegible]కారముగఁ బ్రయోగింపఁబడును. "ఉ. భూసుతకోసమేఁ గనుక బొంకితి నేనియుఁ బెద్దకాలముం, జేసినతపంబు రహిఁ జెందక నిష్ఫలమౌ." ఉ, రా. 8, ఆ. 86: కన

కనుకట్టు. దే. వి చూ, రూ- కనికట్టు. (చూ, ఐంద్రజాలికము.)

కనుకని. దే వి రూ- కన్కని. తొందఱపాటు కళా 7, ఆ 158 చూ, సంభ్రమము.

కనుకలి. దే వి. చూపు ప్రిభా. 3, ఆ. 25 చూ, లక్షణము 3. (రూ- కన్ను-కానుపు-కాన్పు-కనుబాటు)

కనుకుట్టు. దే. విణ బాధకుఁడు. "విరాళి కల్కిపోగ్రిగులకనుకుట్టు" రా, వి 3, ఆ. 8. చూ, హింసకుఁడు

కనుకుట్టుఁదనము ద్వ. వి (కనుకుట్టు + తనము) ఈర్ష్య "వ కనుకుట్టుఁదనంబున నతనిధర్మంబునకు విఘ్నంబుఁ గావింపందలంచి." భో. 6 ఆ 125 చూ, నూడు 1

కనుకూలి దే వి ధాన్యరూపమైన కూలి.

కనుగిలుపు దే వి. కనుసైగచేయు రూ- కనుగిల్పు. కనుగీటు- కన్గీటు, కన్గిలి- కన్గిలు, కన్గిలుపు- కన్గిల్పు

కనుగిల్పు దే. వి.—పై —

కనుగీటు దే వి —పై.—

కనుగీటుట జా రమ్మనుట, పొమ్మనుట, కావలెననుట, అక్కఱలేదనుట, మున్నగునవి "మీరు కాసంత కనుగీటినచో నెంతటిపనియైని రవంతలో గోటుమీటుకొని వచ్చువారము." (ధర్మజ రాజసూయము)

కనుగుఁజేఁప. ద్వ వి, ఒకరకము చేఁప చూ, మత్స్యము. 1.

కనుచీఁకటి. దే వి లేఁజీఁకటి : చూ, మేచకము. 1.

కనుట. దే. వి. చూచుట చూ, లక్షణము. 3

కనుదుసు. వై. వి.= గంధోలి, కందురీఁగ. చూ, పత్తిక.

కనుపట్టు దే. అ. క్రి. రూ- కన్పట్టు చూ, ప్రత్యక్షమగు.

కనుపాప. దే వి. కంటిలోని ప్రతిమ చూ, తారకము. 1. (రూ- కనుప్రాప-ప్రాప)

కనుపాలవిత్తులు. దే వి బ కుళుత్థాంజనము

కనుపు దే వి. 1 కోపము చూ, కోపము, 2. వెసుర, చెఱకుమున్నగువాని యందెడ నెడ నేర్పడియుండుముడి (ఇట్లు పరుసాదిగా గోదావరిమండలమున వాడుక.) చూ, బుడిపి. (రూ-గనుపు)

కనుపుగొట్టు దే స క్రి (కనుపు + కొట్టు) 1 ఖండించు భార భీష్మ 3, ఆ 248 చూ, చెలగు, ' అవమానపెట్టు భార భీష్మ 2, ఆ.251 చూ, భంగించు, 3. నిశ్శేషముగాఁ గొట్టు అం, భా తృ. 129 ఊఁచముట్టుగాఁ గొట్టు.

కనుపులగుండ్లు దే. వి బ (కనుపులు + గుండ్లు) మణిమయమైన ఒకానొక వస్త్రభూష. చూ, భూషణము 2.

కనుపెట్టు దే అ క్రి ఎదురుచూచు. "బెట్టు కూ, పెట్టుచు నిట్లు పోరఁగనుపెట్టుక యొక్క రుఁడుండి." ఆము 6, ఆ 70 చూ, ప్రతీక్షించు.

కనుపొట్టులు. దే వి బ కంటిపై క్రింది ఱెప్పలు చూ, ఱెప్ప.

కనుబంటి. దే వి జీలుగుపక్షి ఆము. 6, ఆ 66 చూ, జీలుగు.

కనుబడి. దే. వి ఉత్పత్తి చూ, పుట్టుక

కనుబొమ దే. వి కూర్చిక చూ, భ్రూవు. (రూ-బొమ-బొమ్మ-కనుబొమ్మ)

కనుమ. దే.వి. 1 కందరము, క్రంత "వ. ప్రవాహంబు .. జిరకాలంబు నిలిచియేనియుం గనుమ గలిగినఁ బ్రవహించు చందంబున" కవిక. 4, ఆ 120 చూ, రంధ్రము. 1; 2. కొండలసందుత్రోవ. స్వా. 4, ఆ. 87. ఓనికట్టు.

కనుమరి. దే. వి కమ్మరి. అం, భా తృ. షూ. 294 చూ, స్వర్ణకారుఁడు (రూ-కమ్మతీఁడు-కమ్మరవాఁడు-కమ్మరి- కమ్మరీఁడు- కరుమల- కరుమలి) (ప్రకృతి కర్మార. పురుషోత్తమకవీయము)

కనుమరుపు వా. వి. 1. అడ్డపాటు. చూ, వ్యవధానము. 3, 2. కండ్లకుఁ గట్టినగంత చూ, గంత. 2

కనుము దే వి 1 శరము చూ, తృణము 1, 2 కదంబి * చూ, లత. 1, 3. మకరసంక్రమణమునకు ఆవలిదినము

కనుమూయు దే స క్రి. కనుఁబ్రాము. చంద్రాం 4, ఆ. 167 చూ, వంచించు.

కనుమూసిగంతలు. దే వి బ. దాఁగనమ్రుచ్చులు కళా 6, ఆ 200 చూ, బాలికాక్రీడ.

కనుమొఱఁగు దే స క్రి వంచనచేయు, ఆము 1, ఆ 2 చూ, వంచించు (రూ-కన్నుమొఱఁగు- కన్మొఱఁగు, కనుమూయు-కనుఁబ్రాము)

కనుఱెప్ప దే వి కంటినిరక్షించు ఱెప్ప చూ, ఱెప్ప

కనులఁజూచుట అం. మన్మథావస్థలు పదింటిలో నొకటి చూ, మన్మథావస్థలు.

కనువినికి దే వి చక్షుశ్శ్రవము, పాము య.3, ఆ 40 చూ, సర్పము (రూ-కనువిన్కలి)

కనువిప్పు దే వి మేలుకొనియుండుట చూ, హుసారు

కనువెచ్చ దే. విణ గోరువెచ్చ చూ, మందోష్ణము.

కనోజి వై వి రూ-కన్నోజి చూ, భాష 1.

కన్కని. దే వి. రూ-కనుకని. చూ, సంభ్రమము 1; భార. అశ్వ. 4, అ. 128.

కన్కంట. దే. ద్వి (కంటన్ + కంటన్) ప్రత్యక్షముగా "తాఁజూచికన్గంట నయ్యుమ పాత్రనేశ్వరు సెట్లు మ్రింగుమనె," భాగ. 8, స్కం. 239.

కన్కిసరు. దే. వి కోపయుక్త నేత్రదోషము.

కన్గిలి. దే వి చూ, రూ-కనుగిలుపు

కన్గిలు. దే వి. —పై.—

కన్గిలుపు. దే వి —పై.—

కన్గిల్పు దే. వి —పై —

కన్గీటు. దే వి. —పై —

కన్గొను. దే స. క్రి. (కను + కొను) చూ, రూ-కనుగొను.

కన్న. దే అవ ఒకానొక ప్రత్యయము వసు 2, అ 56

కన్నఁడు వై వి=కృష్ణ. కృష్ణుఁడు చూ, విష్ణువు. 1 (రూ-కన్నయ్య)

కన్నకొడుకు ద్వ వి కొడుకు చూ, పుత్రుఁడు 1

కన్నఁగత్తి. వా వి దొంగ కన్నముత్రవ్వుకత్తి చూ, ఖాణము 1.

కన్నగాఁడు వై వి (కన్నము + కాఁడు) గం డిదొంగ చూ, ముచ్చు 1 (రూ-కన్నడీఁడు)

కన్నడ దే వి ఉపేక్ష "నీ ఒక ఏమాటునవైరి ను గడఁగించిన నసు కార్యమెన్నఁ గన్నడ యొనర్చి" పంచా 1, అ 21 చూ, మంద మేలము 2, అం 2. స్త్రీరాగములు ఇరువదినాలుగింటిలోనొకటి చూ, స్త్రీరాగములు: (చూ, స్వరము 2.)

కన్నడబ్రాహ్మణులు. పా వైదికబ్రాహ్మణుల లోని కర్ణాటకులలో నొక తెగవారు చూ, బ్రాహ్మణులు.

కన్నడము. వై. వి.=కర్ణాట. కర్ణాటదేశభాష చూ, భాష 1

కన్నడి. వై వి =కర్ణాట. కర్ణాటదేశస్థుఁడు: రూ-కన్నడీఁడు.

కన్నడించు దే. స. క్రి. అశ్రద్ధచేయు ఒప్పరికించు. (సం. ప):—ఉపేక్షించు

కన్నడీఁడు దే విశే. 1. (కన్నడ + ఈఁడు) ఉపేక్షించువాఁడు ఒప్పరికించువాఁడు, (సం ప) —ఉపేక్షకుఁడు, 2 రూ-కన్నగాఁడు చూ, ముచ్చు. 1, వై వి 3. కర్ణాట చూ, కన్నడి (పుంపోత్తునకవీయుఁ ము.)

కన్నది వా వి తల్లి చూ. మాత 1.

కన్ననాకొడుకు. వా వి బెదరిన వాఁడు.

కన్నపుఁగత్తి ద్వ వి చూ కన్నఁగత్తి

కన్నపెట్టు ద్వ స క్రి (కన్నము + పెట్టు.) కన్నమువేయు సా ం 2, అ 95 పా 4, అ 185,

కన్నపోవు ద్వ, అ. క్రి (కన్నము + పోవు) కన్నమువేయఁబడు పా 5, అ 15

కన్నము వై. వి. 1 =కర్ణ, గోడకన్నము చూ, రంధ్రము 1, 2 =కర్ణ, కనుము చూ, రంధ్రము 1

కన్నయ్య వై వి 1 (కన్నఁడు + అయ్య)= కృష్ణ కృష్ణుఁడు; చూ, విష్ణువు. 1; ద్వ. వి. 2 (కన్న + అయ్య) కన్నతండ్రి చూ, పితరుఁడు

కన్నఱ దే వి వగ "ఉ. తలిదండ్రులు వారి టునున్నవారొయీ, కన్నఱఁజూడఁ బాలయితిఁ గావిధినేమని దూఱనేరుతుణ్." ర మా. 2, అ 41: చూ, దుఃఖము.

కన్నఱతి. దే. విశే. (కన్నఱ + ఇ) దుఃఖితుఁడు, ఉ, హరి. 6, అ. 28: చూ, విచారుఁడు.

కన్నళవు దే. వి. ఉపేక్ష. వసు. 4, ఆ 86 చూ, మందెమేలము 2.

కన్నవిటి. దే. విణ (కన్ను + అవిటి) అంధుఁడు "క. చెవిటికి శంఖధ్వని కన్నవిటికి దీపంబు వృథయగుకా" భల్లా. 4, ఆ చూ, గుడ్డి.

కన్నారు. దే విణ. (కన్ను + ఆరు.) 1. మేలు తరము చూ, శ్రేష్ఠ్యము, 2 మేలుబంతి భార భీష్మ. 1, ఆ. 76 చూ, శ్రేష్ఠుఁడు; 3. అగ్రేసరుఁడు. స్వా. 4, ఆ 42 చూ, శ్రేష్ఠుఁడు, వి. 4 తమలపాకుల కట్టయందు మొదటనుండెడియాకు.

కన్నాల దే. వి. మల్లశాస్త్రమునందలి విన్నాణములలో నొకటి చూ, విన్నాణములు (చూ, మల్లశాస్త్రము) (రూ-కన్నాతు- కర్ణాతు)

కన్నియ. వై వి 1 =కన్యక పెండ్లికానిపడుచు చూ, స్త్రీ, 2 = కన్యక కూఁతురు చూ, పుత్రిక. 1, 3 = కన్య కన్యారాశి. చూ, రాశి 2, 4.=కన్య. ఆఁడుది లక్ష్మీ 3, ఆ 89 చూ, స్త్రీ, విణ. 5 రూ-కన్నె క్రొత్త "కన్నియగేదఁగి పూరేకు, కన్నియమెఱుంగు" మొ చూ, నూతనము, 6 చిన్న, అల్పము చూ, స్వల్పము.

కన్నియలేడి ద్వ వి. కౌరండము, హరిశ్చ 1, భా 637 చూ, మహోపక్షము. (రూ-కన్నె లేడి కన్నెవేసు- కన్నెవేడుపిట్ట)

కన్నీరు ద్వ వి (కన్ను + నీరు) హర్షశోకములవలన కన్నులఁగారెడునీరు చూ రోదనము. 2. (రూ-కన్నునీరు- నీరు.)

కన్నీరుమున్నీరు జా కన్నీరుసంద్రము. ఎక్కువగాయేడ్చుట "హంసుండు కన్నీరు మున్నీరగుచుండఁ గృపాణంబునను దనప్రాణంబులు బలియిచ్చె" (ధర్మజరాయసూయము)

కన్ను. దే వి. 1. కపటము. "ఆ. డబ్బుడంబు ...కిటుకుకన్ను గజముగవుదనంగకపటమవు." ఆం, పదా గుణ. 10. చూ. వ్యాజము. 1, 2. పర్వము, గనుపు చూ, బుడిపి; 3 నెమలిపురికన్ను చూ, పింఛెము, 4. రూ- కను, అంజకము చూ, నేత్రము. 1, 5 చోఖు. "గీ. వచ్చిరెండకన్ను వానకన్నునుసెఱుంగని పురంధ్రులు" భార. అశ్రి. 1, ఆ. 148, ఆము. 5, ఆ చూ, లక్షణము. 3, 6. జాడ. "వ. అని...యప్పటికన్నెఱింగి . . పట్టిన" భార. అర, 7, ఆ 63 చూ, సూచన. 1; 7 బండిచక్రము అచ్చు. అయో, కాం. 19. చూ, బండికల్లు, 8. వంతెనద్వారము, 9. మృదంగాది వాద్యభాండముఖమునందేర్పఱుపఁబడిన వృత్తనీలమండలము. "వ ఎందేనియుఁ గన్నువేయుట మృదంగాది వాదిత్రయంబులయంద, ధాతువాదంబులు తెలియగుట శాబ్దికులయందకాక" ఆము 4. ఆ 187; 10 వలయందలి రంధ్రములు. "వ. ప్రాఁతవలయునుంబోలెఁ గన్నులుచెదరి" కవిక. 4 ఆ, 113, 11 వ్రణాదిరంధ్రము చూ, రంధ్రము

కన్నుండఁగనుపొపత్రియుట జా మోసపుచ్చుట "వినువల్లభకన్నుండఁగను పాపందివియు నేర్పుగల మునిముచ్చివనిత." (కళాపూర్ణోదయము)

కన్నుగానకుండుట జా కంటితోఁజూడనిస్థితి వచ్చుట క్రిందుమీఁదు తెలియఁగకుండుట. మదమెక్కుట." జరాసంధుఁడు గర్వాంధకారమునఁ గన్నుగానకున్నవాఁడు." (ధర్మజరాజసూయము)

కన్నుగుట్టుట జా. సహించకపోవుట. "వాని సిరిఁజూచి కన్నుగుట్టుచున్నది" (వా.)

కన్నునీరు వా. వి చూ, రూ-కన్నీరు

కన్నుమొఱఁగు దే. స. క్రి రూ-చూ, కను మొఱఁగు.

కన్నులఁగప్పుకొనుట. జా. ఎక్కువగా ప్రేమించుట. "కన్న వారి తెఱంగునఁ గన్నులఁగప్పుకొను గొప్పతనంబు" (ధర్మజ)

కన్నులకఱవు. జా. కన్నులకు చూచు భాగ్యము లేమి "నీవిచ్చేటకు విచ్చేయుటంజేసి యాకొన్న నాకన్నులకఱవుదీరె." (ధర్మజ)

కన్నులపండువ జా. నేత్రపర్వము. "కన్నుల పండువై పొలుచుఁ గన్గొన నప్పురలక్ష్మి." (కవికర్ణరసాయనము.)

కన్నులమండ. దే. వి. చెఱకు* చూ, రసాలము.

కన్నులమాగ్రిను. దే. వి. —పై.—

కన్నులవిలుకాఁడు దే. వి. రూ- కన్నులవిల్కాఁడు, "ద్వి కన్నులవిలుకాఁడు గూర్చె ధైర్యంబు." విష్ణు పు 3 ఆ చూ మన్మథుఁడు

కన్నులవిలుతుఁడు. దే. వి —పై— (రూ- కన్నులవిల్తుఁడు)

కన్నులుగలపక్కి. ద్వ వి. నెమలి చూ, మయూరము, వెంకటేశ్వరఆంధ్రము 97.

కన్నులులేని ప్రాణి అం నిరర్థకములు ఏడింటిలో నొకటి చూ, నిరర్థకములు

కన్నులులేని ముఖము అం అప్రకాశములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, అప్రకాశములు.

కన్నువేయు, దే అ క్రి ఆదికొను చూ, దృష్టించు.

కన్నె పై వి.=కన్యక, కన్య చూ, రూ- కన్నియ (కూఁతునకు —"ద్వి. కన్నెల నూర్వురఁ గడురూపవతులఁ, గనియె." రా. బాల, కాం 38 పుట, క్రొత్తకు.-కన్నెవెయ్యము, కన్నెతమ్మి, కన్నెరయెండ మొ.)

కన్నెకయ్యము. ద్వ. వి. ప్రథమయుద్ధము చూ, [illegible]

కన్నెకోమలి. ద్వ వి. ఔషధములలోని యొకానొక మూలిక *: చూ, వృక్షము.

కన్నెగోధకోఁత ద్వ వి. కన్యకల గోళ్లుతీయు విధి.

కన్నెబావి దే. వి. నీళ్లులేనిబావి, కోనేటివంటి పెద్దబావి (అని కొందఱు.)

కన్నెము దే. వి కోటిగుండెకాయ

కన్నెతికము. ద్వ వి 1 కన్యాత్వము; 2 వారకన్యాప్రథమసంగమము. "నీ కన్నెతికముగఁ గంటసరియిచ్చినది మొన్న కాదఁట వే." క్షేత్ర-య 186 పాట, 164 పదము

కన్నెఱుంగుట జా. అభిప్రాయము తెలిసికొనుట, ఇంగితమెఱుంగుట "రాజు కన్నెఱింగినవాఁడై యాతని చిత్తవృత్తి ననువర్తింపవలయు" (నీతిచంద్రిక -విగ్రహము)

కన్నెలేడి. ద్వ వి చూ, రూ- కన్నియలేడి. "సీ కొక్కర...కొవెల కన్నెలేడి" (ఉ. 2, ఆ. 24

కన్నెలేడు ద్వ వి —పై— (వా)

కన్నోజె పై వి=కన్యాకుబ్జ చూ, రూ-కనోజి.

కన్నోటు. దే వి (కన్ను + ఓటు) భయము చూ, వెఱపు

కన్పట్టు. దే అ క్రి చూ, రూ-కనుపట్టు.

కన్మొఱఁగు దే స క్రి చూ, రూ-కన్ను మొఱఁగు.

కన్య సం వి ఆ. స్త్రీ = కన్నియ- కన్నె 1 పెండ్లికానిపడుచు చూ, స్త్రీ, 2 కూఁతురు చూ, పుత్రిక. 1, 3. కన్యారాశి చూ, రాశి 2, 4 ఆఁడుది చూ స్త్రీ, 5 గృహకన్య * చూ, కలబంద, 6 పటోలిక *. చూ, పొట్లు, అం. 7. రాసులు పండ్రెంటిలో నొకటి: చూ, రాసులు, 8. దూతీ చతుష్టయములలోని మూఁడవదానియందలి పదియాఱింటిలో నొకటి చూ [illegible]

చతుష్టయము; 9 పరకీయములలో నొకతె. వివాహముకానిది (కన్య) చూ, పరకీయ పా. (10) ఒకానొక వృత్తము.—ఒక్కొక్క పాదమునకు ఒకమగణముఒకగురువును గలదై నాలవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.—భావింపన్మా, గావా ప్రిన్న, న్యా వృత్తంబీ, శేవన్సొల్చుచ్." చూ, వృత్తము.1. వై. విణ. (1) క్రొత్త చూ,నూతనము. రాఘ.1, అ. 7, శ్లో వి=కన్యయ- కన్యె (2) పెండ్లికాని పడుచు చూ, స్త్రీ, (3) కూఁతురు చూ, పుత్రిక 1, (4) కన్యారాశి. చూ, రాశి.2, (5) ఆఁడుది చూ, స్త్రీ.

కన్యక సం వి. ఆ. స్త్రీ 1 పెండ్లికాని పడుచు చూ, స్త్రీ, 2. చూ, సహోదరి, 3 పెద్దఏలకి * చూ, పత్రిల, అం 4 ఏడు మొదలు ఎనిమిదిసంవత్సరములవఱకు మొలక జవ్వనముగలది (స్త్రీ) చూ, స్త్రీ.

కన్యకలు. అం అహల్య, ద్రౌపది, సీత, తార, మందోదరి.

కన్యకాజాతుఁడు సం. వి అ పుం అవివాహితపుత్రుఁడు చూ, పుత్రుఁడు 1.

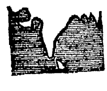
కన్యస సం వి. ఆ స్త్రీ చిన్నచెల్లెలు చూ, సహోదరి.

కన్యసుఁడు. సం వి. అ. పుం చిన్నతమ్ముఁడు చూ, సహోదరుఁడు

కన్యాకుబ్జము. సం వి అ పుం. 1 కొమ్ము పొట్లు * చూ, పొట్లు, 2.= కనోజా. ఒకానొకదేశము చూ, దేశము

కన్యాకుబ్జులు. పా కుశనాభుని కొమార్తెలు నూర్వురు వాయుదేవుని శాపముచే కుబ్జలు కాగా వారిని బూళీ అనునొక ఋషిశ్రేష్ఠునకును సోమద యను నొక యప్సరసకును బుట్టిన బ్రహ్మదత్తుఁడను ఋషికి నిచ్చి వివాహముచేయగా ఆ బ్రహ్మదత్తుఁడు తన తపోమహిమాతిశయముచే వారి కుబ్జత్వమును బోగొట్టి వారితోఁకూడి సుఖముగ విహరించి యథేచ్ఛముగ నివసించిన ప్రదేశము కన్యాకుబ్జమనఁబడినది ఈదేశనివాసులు కన్యాకుబ్జులు. ఇది హస్తినాపురమునకు సమీపము వీరు పంచగౌడులలో నొకతెగవారు. వీరిలో ఉపాధ్యాయబ్రాహ్మణులు- చోబేబ్రాహ్మణులు- తివారిబ్రాహ్మణులు- దీక్షితబ్రాహ్మణులు- దుబే బ్రాహ్మణులు- మిశ్రి బ్రాహ్మణులు- శుక్లబ్రాహ్మణులు అని యేడువిధములుగ నున్నారు చూ, బ్రాహ్మణులు

కన్యాకుమారిఅగ్రము పా హిందూదేశమునకు దక్షిణపు హద్దును చూపు కొన, తిరునల్వేలిజిల్లాకు దక్షిణపుహద్దు

కన్యాటము సం వి. అ పుం ఇల్లు చూ, గృహము 1

కన్యాదానము. అం 1 దానములు పదునాఱింటిలో నొకటి చూ, దానములు, 2 మహాదానములు పదునాఱింటిలో నొకటి చూ,మహాదానములు, 3 కన్యాదానాంగములయిదింటిలోనొకటి చూ, కన్యాదానాంగములు, 4 అష్టవర్గములో నొకటి చూ, అష్టవర్గము

కన్యాదానాంగములు అం వాగ్దానము, ఫలదానము, కన్యావరణము, కన్యాదానము, నిరీక్షణము. (5)

కన్యాపిపీలిక సం వి ఆ స్త్రీ. నల్లచీమ చూ, పిపీలిక

కన్యాప్రయుక్తత అం సప్తాధికరణములలో నొకటి, చూ, సప్తాధికరణములు. (చూ, ఔపనిషదికము, కామశాస్త్రము)

కన్యారాముఁడు సం వి అ పుం బుద్ధభేదము చూ, బుద్ధుఁడు 1

కన్యావాద అం. కళలు అఱువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, కళలు.

కన్యాశుల్కము సం. వి. అ. న. ఓలి చూ, శుల్కము.

కన్యాసంవరణము. అం. కన్యాగానాంగములు అయిదింటిలో నొకటి చూ, కన్యాదానాంగములు.

కన్యూషము సం. వి. అ. న. హస్తావయవములు (వేళ్ళు) చూ, హస్తపుచ్ఛము

కన్నైసె ద్వ. వి. కనుసైగ చూ, సైగ

కపటనాటకము. సా. ద్రోహబుద్ధితో కూడిన నాటకము.

కపటము సం. వి. అ. పుం, న. =కవుకు-మనాశము చూ, వ్యాజము 1

కపటాలి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఫుల్లగుప్పిలి* చూ, బచ్చలి

కపటి. సం. విణ. కపటముతో కూడినవాడు కపటివాడు, కపటుడు కృత్రిముడు,కృత్రిముడు, (తె. ప) —కిస్సుయొంగు బాయి, న. పుం 2 ఏనుగు చూ, హస్తి

కపటించు సం. క్రి. కపటమొందు "క్రూరపటించు దైవగతిచే తలయింక" రా. అర కాం 157

కపటివాడు సం. విణ. చూ, కపటి

కపటిని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నిద్రానాశకి గంధద్రవ్యము చూ, గాజాగ్రము

కపటుడు సం. వి. అ. పుం. చూ, కపటి

కపటేశ్వరి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవాకుడు* చూ, వాకుడు

కపర్దకము. సం. వి. అ. పుం. 1 శివుని జటాజూటము కపర్దము, 2. గవ్వ చూ, వరాటము.

కపర్దము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

కపర్ది. సం. వి. న్. పుం. మాకన్నంటి : చూ, శివుడు.

కపాటము. సం. వి. రూ-కవాటము. చూ, తలుపు

కపార్థము. సం. వి. అ. న. పొద్దుతిరుగుడు* చూ, సూర్యానువర్తిని

కపాలనాలిక సం. వి. అ. స్త్రీ. కదురు: చూ, తక్కువు.

కపాలభృత్తు. సం. వి. త్. పుం. చూ, శివుడు.

కపాలము సం. వి. అ. పుం, న. 1 తలపుర్రె: చూ, శల్యము 1, 2 కుండలోనగు వాని పెంచిక చూ, బోలె, 3 గుంపు. చూ, సమూహము, 4 పులుసు: చూ, మండలము 6 పుం 5 సాము చూ, సర్పము.

కపాలసంధి అం. షోడశసంధులలో నొకటి చూ. షోడశసంధులు.

కపాలి సం. వి. న్. పుం. 1. పునుక తాలుపు చూ. శివుడు, 2 కపాలమతపరివర్తకుడు, 3 ఏకాదశ రుద్రులలో నొకడు చూ, రుద్రులు, 4 చూ, పంటితెవులు

కపాలిని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గౌరి చూ, పార్వతి

కపాలుడు సం. వి. అ. పు. చెడుగడు. చూ, వ్యాఘ్రుడు 2

కపి సం. వి. ఇ. పుం 1 కల్లుమామిడి * చూ, మామిడి, 2 తురుష్కుకుమను గంధద్రవ్యము చూ. గాజాగ్రము, 3 కోతి చూ, వానరము, 4 వెన్నుడు చూ, విష్ణువు 1. 5 చూ, సూర్యుడు, 6. చిల్లమడ్డి చూ, సల్లకి, 7 ఏనుగు చూ, హస్తి.

కపింజల. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఒకానొకనది చూ, నది

కపింజలము. సం. వి. అ. పుం. = కవుజు, తెల్లయందు చిత్రవర్ణముగల బట్టువున్న పిట్ట చూ, కౌజు

కంపింజిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱచీమ: చూ, పిపీలిక.

కపిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నీలసిందువారము *. చూ, వావిలి.

కపికందుకము. సం. వి. అ. న. శిరోస్థి చూ, శల్యము 1.

కపికచ్ఛుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, దూలగొండి *

కపికచ్ఛుఫలోపమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోరింద* చూ, ముదపత్రి.

కపికచ్ఛుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, దూలగొండి *

కపికచ్ఛువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1.—పై—, 2. ఎలుకజీడి * చూ, భల్లాతకి.

కపికచ్ఛ్వము. సం. వి. న. పుం. పారిభద్రము* చూ, బాడిద

కపికోలి. సం. వి. ఇ. న. ఒకానొక చెట్టు కోలి

కపిచము. సం. వి. అ. న. అందుగు * చూ, సల్లకి

కపిచూడ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంబాళము * చూ, మామిడి

కపిచూలము. సం. వి. అ. పుం. —పై—

కపిజము. సం. వి. అ. పుం. తురుష్కమను గంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము.

కపితైలము. సం. వి. అ. న. —పై—

కపిత్థత్వక్కు. సం. వి. చ్. న. నూగుదోస * చూ, దోస

కపిత్థపత్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, వేంత రాసి *

కపిత్థపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకానొక చెట్టు చూ, వృక్షము

కపిత్థము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, వెలఁగ *, 2. కంముకేఁగు * చూ, రేఁగు, 3 నిమ్మటాయి * చూ, సుపుష్పము, పా. 4. అభినయహస్త విశేషము, నడిమివ్రేలు మొదలగు మూటిని ముడిచి బొట్టనవ్రేలిని చూపుడువ్రేలిని కొనలుకూర్చిపట్టినది చూ, వ్యంజకము. 1; అం. 5. అసంయుతహస్తములు నలుబది యైదింటిలో నొకటి చూ, అసంయుతహస్తములు.

కపిత్థాస్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక కోఁతి చూ, వానరము

కపిదంతము. సం. వి. అ. పుం. చూ, కోఁతికొఱ.

కపిధ్వజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కిరీటి గా, విజయుఁడు 1

కపినామము. సం. వి. న్. పుం. 1 అంగుగుబంకతోఁజేసిన ధూపద్రవ్యము చూ, రాజార్హము; 2. చిల్ల* చూ, సల్లకి.

కపిప్పలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱఉత్తరేణి *. చూ, శైఖరికము.

కపిప్రభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ దూలగొండి*

కపిప్రభుఁడు. సం. వి. ఉ. పుం. శ్రీరాముఁడు చూ, రాముఁడు

కపిప్రియము. సం. వి. అ. పుం. 1 చూ, వెలఁగ *, 2 నల్లమామిడి * చూ, మామిడి

కపిరఘుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, కపిప్రభుఁడు

కపిరసాఢ్యము. సం. వి. అ. పుం. నల్లమామిడి*. చూ, మామిడి

కపిరోమఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దదూలగోవెల * చూ, దూలగొండి.

కపిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 ఆగ్నేయదిశయందలి యాఁడేనుఁగు చూ, హస్తి, 2. పుల్లావు చూ, ధేనువు, 3 ఇరుగుడు* చూ, శింశుప, 4 కంపుటిరుగుడు * చూ, శింశుప, 5. రేణుకయను గంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము; 6 చిల్ల * చూ, సల్లకి, 7 పసుపుత్తడి చూ లోహము. 1. అం. 8. అవ

దిగ్గజముల భార్యలలో నొకతె చూ, దిగ్గజ భార్యలు
కపిలద్యుతి సం. వి. ఇ పుం చూ, సూర్యుఁడు.
కపిలవర్ణి అం అశ్వలాయన సూత్రమునందలి అనువర్ణములు పండ్రెండింటిలోనొకటి చూ, అనువర్ణములు
కపిలగాత్రిక సం. వి ఆ స్త్రీ. ఒకానొక గాత్రిక * చూ, ద్రాక్ష.
కపిలధార సం వి ఆ. స్త్రీ 1 స్వర్గనదీతీర్థ విశేషము చూ, నది, 2 కపిలతీర్థము
కపింబ్రాహ్మణులు సా వీరు ఘూర్జర బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు సామ వేదులు. జైమినీయ సూత్రమువారు దేవతోపాసకులు. సూరతు, భరోజిల్లాలయందుఁ గానంబడియెదరు చూ, బ్రాహ్మణులు
కపిలలక్షము సం వి అ పుం స్త్రీ సౌభాగ్య లక్షణము చూ, లక్షణము 1.
కపిలము సం. వి అ పుం 1 గోరోజనమువంటి వర్ణము చూ వర్ణము 6, 2 బ్రాహ్మణవర్ణము చూ, చందనము, 3 ఒకానొక పాము చూ, సర్పము 4 పండుకోడి చూ, పుంజు, 5 కుక్క చూ, శునకము, కణ 6 గోరోజనమువంటి వర్ణముగలది చూ, వర్ణము 6, అం 7 అసంయుత హస్తములు నలుబదిరెండింటిలో నొకటి చూ, అసంయుతహస్తములు
కపిలవర్ణి అం అశ్వలాయన సూత్రమునందలి అనువర్ణములు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, అనువర్ణములు.
కపిలశింశుప సం వి ఆ. స్త్రీ. పచ్చ ఇరుగుడు* చూ, శింశుప
కపిలాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—
కపిలాశ్వుఁడు. సం. వి. అ పుం. ఇంద్రుఁడు. చూ, వేలుపు ఱేఁడు.
కపిలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కపిలమహాముని: చూ, ముని. 1, 2. లచ్చిమగఁడు: చూ, విష్ణువు. 1, 3 అగ్ని చూ, నిప్పు.
కపిలె దే. వి. ఎడ్లనుగట్టి తోలి నీరుత్తెడి యంత్రము చూ, మోట.
కపిలోమ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రేణుక *' చూ, సల్లకి.
కపిలోమఫల సం వి. ఆ. స్త్రీ చూ, దూలగొండి *
కపిలోహము సం. వి అ న. ఇత్తడి చూ, లోహము 1
కపిల్లిక. సం వి ఆ. స్త్రీ. గజపిప్పలి * చూ, పిప్పలి
కపివక్త్రుఁడు సం వి అ పుం. నారదుఁడు చూ, ముని. 1
కపివల్లి. సం వి ఈ స్త్రీ చూ, కపిల్లిక. *
కపిశ సం వి. ఆ స్త్రీ 1. చిన్న ఎఱ్ఱచీమ చూ, పిపీలిక, 2 కపిశానది చూ, నది; 3 పూలగురివెంద * చూ, తులాబీజము
కపిశము సం వి. అ పుం 1 చిల్లకడ్డి చూ, సల్లకి, 2 పసుపుమీఱిన యెఱుపు చూ, వర్ణము 6, 3 కోఁతిచాయ, విణ 4 పసుపు మీఱిన యెఱుపుగలది చూ, వర్ణము 6
కపిశాంజనుఁడు సం వి అ పుం. ముక్కంటి చూ, శివుఁడు
కపిశాపుత్రుఁడు సం వి అ పుం దయ్యము చూ, భూతము
కపిశి సం వి ఈ స్త్రీ. పూలగురివెంద *' చూ, తులాబీజము, 2 కల్లు చూ, సుర. 1
కపిశీక సం. వి ఆ స్త్రీ. కల్లు చూ, సుర. 1.
కపిశీర్షకము. సం వి. అ. న. 1 కపిశీర్షము చూ, కోటకొమ్మ, 2. గోడపైచివర: చూ, సుద 2, 3 ఇంగిలీకము చూ, హింగుళము.
కపిశీర్షము. సం. వి. అ న. చూ, కపిశీర్షకము,1; 2. గోడపైచివర: చూ, సుద. 2.

కపిశృంగము సం వి. అ న. 1 కరాపువు *. చూ, లవంగము, 2 కర్పూరము. చూ, పిరము, 3 మేరుపర్వతపుకొమ్ము చూ, శిఖరము

కపికచ్ఛువు సం వి ఊ స్త్రీ రూ- కపికచ్ఛువు* చూ, దూలగొండి.

కపీజ్యము. సం వి. అ. పు క్షీరిక * చూ, పాల

కపీంద్రుడు సం వి అ పుం హనుమంతుడు చూ, వానరము

కపీతనము సం వి అ పుం నల్లమామిడి * చూ, మామిడి, 2 కలుజువ్వి * చూ, ప్లక్షము, 3 దిరిసెనము* ", కీసరు, 4 బోధిద్రుమము * చూ, రావి

కపీష్టము సం వి అ పుం క్షీరిక *. చూ, పాల

కపుత్రుడు. సం వి అ. పుం 1 బ్రహ్మపుత్రుడు చూ, కజుడు, 2 విష్ణుపుత్రుడు కసూనుడు

కపురపుటనంటి ద్వ వి గూ కప్పురపుటనంటి* చూ, రంభ 2

కపురు. వై వి =కర్పూరమ్. రూ-కప్రము, కప్పురము, వసు 2, ఆ 116 చూ, సిరము

కపురుషుడు సం వి అ పుం 1 కుత్సితుడు చూ, వ్యాధుడు 2, 2 నీటిమనుష్యుడు చూ, నీరుమానిసి

కపూరియెబ్రాహ్మణులు పా పంచగౌడుల లోని సారస్వతులలో నొకటి తెగవారు (సరస్వతీనదీతీరమున నివసించెడిబ్రాహ్మణులు. సారస్వతులనంబడుదురు వీరు పంచగౌడుల లోనివారు. వీరిలో మొదటిభాగము ప్రాకృతము పాంచాలదేశమందును సింధుదేశమందును రాజపుత్ర స్థానమందును ముఖ్యముగ నివసించుచున్నారు.)

కపూరియెబ్రాహ్మణులు.—శాటపాలె-కాలియె-కుమడియె-కురల- గ్రంధార-చుని-దత్త- ధన్నన్వాత్రే-నవలె- పండిత-పారక-ప్రభాకర-బగె- బాలె-భరద్వాజీ- మాలియె-ముఝాల-మోహాన-వరాడె-లవ-సర్వాలియె-సాండ- సింఘుపాత్రె-షారీ —వీరు మాధ్యందినకాణ్వశాఖలకు జెందిన శుక్లయజుర్వేదము వారు వీరు మేకలను గొఱ్ఱెలను పుప్పులను పక్షిజాతులను చేపలను భక్షించెదరు. వీరిలో కొందఱు సంబంధబాంధవ్యములు కలవారు. కొందఱు భోజనము మాత్రము కలవారు. కొందఱు యీరెండును లేకున్నవారు ఈ శాఖలవారు లాహోరు అమృతసార్ బటాలా గురుదాసపూర్ జలందర్ ముల్తాన్ షహార్పూర్ యీస్థలములయందు గానంబడియెదరు.

కపోణి స. వి. ఇ. పుం, స్త్రీ. కూర్పరము. చూ, మోచేయి (రూ-కఫణి.)

కపోతక సం వి ఆ స్త్రీ. చిన్నఏలకి *: చూ, పత్రిల

కపోతకము పా స్రోతోంజనము. గా, సౌవీరము 2

కపోతచరణ. సం. వి ఆ స్త్రీ. అంజనకేశి *: చూ, విద్రుమలత.

కపోతపంక్తి సం వి ఆ స్త్రీ. ప్రొద్దుతిరుగుడు*: చూ సూర్యానువర్తిని.

కపోతపాలి సం వి ఈ స్త్రీ. 1 చోపాస్తంభములమీఁది శ్రేణీకట్టు కపోతపాలిక, విటంకము, 2. కోణిగయందేర్పఱచిన పావురపుగూడు. కపోతపాలిక, విటంకము

కపోతపాలిక సం వి. ఆ. స్త్రీ —పై.—

కపోతబంక సం వి. ఆ స్త్రీ బ్రిమ్మి* చూ, సోమెద.

కపోతబాణ. సం వి ఆ. స్త్రీ చూ, కపోతచరణ *.

కపోతము. సం. వి. అ పుం. 1 అడవి పావురము, గువ్వ. చూ, పావురము, 2. పారావతము: చూ, పావురము, 3 పదునైదు సంవత్సరముల యేనుఁగు: చూ, హస్తి; అం 4. సంయుతహస్తములు ఇరువదినాలుగింటిలో నొకటి. చూ, సంయుతహస్తములు, 5. నృత్తహస్తములు ఇరువదితొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, నృత్తహస్తములు.

కపోతవము సం. వి అ న. పొద్దుతిరుగుడు* చూ, సూర్యానువర్తిని

కపోతవర్ణి సం వి. ఈ. స్త్రీ చూ, కపోతక

కపోతవేగ. సం వి ఆ. స్త్రీ కపోతబంక.

కపోతసారము. సం వి. అ. న సౌవీరాంజనశిల చూ, సౌవీరము 2 (చూ, రాయి)

కపోతాంఘ్రి. సం, వి. ఇ స్త్రీ. గువ్వగుత్తి* చూ, రాజార్హము.

కపోతాంజనము. అం. అంజనములలో నొకటి చూ, అంజనములు

కపోతారి. సం వి. ఇ పుం డేగ చూ, శ్యేనము.

కపోదా డే వి శిథిలధనువు. చూ, బాణము 1

కపోలము సం. వి అ పుం 1 చెక్కిలి చూ, లెంప, 2 స్త్రీ కళాస్థాన చుంబనస్థాన విశేషములు చూ, కళలుండు స్థలములు

కపోలములు. అం 1 స్త్రీలక్షణాంగములు ఏఁబదియెనిమిదింటిలో నొకటి, కపోలములు బలిసి యద్దములవలె నునుపుఁగలిగిన స్త్రీ భాగ్యవంతురాలగు. నునుపులైనను కుడిగుంటలున్నను సుఖవతియగు. రోమములులేకున్న స్వేచ్ఛావిహారిణి యగు నూతులవలె లొట్టలైయున్న విధవయగు చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు, 2. పురుషలక్షణాంగములు ఏఁబదియెనిమిదింటిలో నొకటి, (చెక్కులు).— సంపూర్ణములై పద్మపత్రిసమకాంతి గలిగిన భోగియు అత్యైశ్వర్యవంతుఁడును సకలవిద్యాసంపన్నుఁడునునగు. సింహ, వ్యాఘ్ర సదృశములైన వ్యవసాయము చేయుచు భోగియై బహుసంతతి నొందును: చూ, లక్షణాంగములు, 3 మధ్యమక్షేత్రము లయిదింటిలో నొకటి చూ, మధ్యమక్షేత్రములు.

కపోలావర్తము. సం వి, అ పుం స్త్రీ సౌఖ్యలక్షణము. చూ, లక్షణము 1.

కపోళి డే వి ఒకానొక భక్ష్యము చూ, భక్ష్యము

కప్ప డే వి చూ, మండూకము. 1

కప్పలుపు డే వి కాకముచేత అగ్గికాలియందు లేచెడు గుల్ల చూ, వ్రణము. 1

కప్పచిప్ప దే వి నీటియందుండు గుల్ల, శంఖము చూ, సంకు 1

కప్పటము అం ఆయుధములు ముప్పదిరెంటిలో నొకటి చూ, ఆయుధములు

కప్పడము వై వి 1 =కర్పటః స్త్రీ కట్టుకోక. "సీ చిలుకతేజను నీకుఁ, గప్పఁగప్పడమును కాళి! నీకు" పా 2, ఆ. 35 చూ, వస్త్రము 2 = కర్పటః, చింపిగుడ్డ. "కడవలయులుఁ గోలలుఁ, గప్పడములు తీగలను" భా. ఆది 7, ఆ 227 చూ వస్త్రము, 3 =కర్పటః. మాసినబట్ట చూ, వస్త్రము, 4 =కర్పటః, సన్యాసులకోక, చూ, వస్త్రము

కప్పతాళము మి. వి కప్పవలెనుండు తాళము చూ, బీగము.

కప్పనాపురు. డే వి. చిలుకప్పకాటుచేత పసులకుఁ గలిగెడు పానసపురోగము. హరి, పూ. 6, ఆ. 46 చూ, పశురోగము.

కప్పము. డే వి. 1. పన్ను: చూ, సిస్తు. 1; 2. కట్నము: చూ, లంచము.

కప్పరయెలుంగుపాము. దే. వి. మండూకధ్వని చేయుపాము. చూ, సర్పము, 2 చూ, కపటి.

కప్పరపడు ద్వ. అ. క్రి (కప్పరము + పడు) తొట్రుపడు. "క అప్ప కుమారులగనెనని. గప్పరపడిచూచి, ..పురస్కృత్య తాగ్నిహోత్రుండగుచుణ్" జై 6, ఆ. 89 చూ, సంభ్రమించు.

కప్పరపాటు. ద్వ. వి. తొందఱపాటు. భాగ. 6, స్కం 332 చూ, సంభ్రమము

కప్పరము. దే. వి. 1. —పై—, 2.=కర్బురము పలురంగులు చూ, వర్ణము. 6.

కప్పలి వై. వి =కర్పర ఓడ పర 3, ఆ 280 శుక. 2, ఆ. 11 చూ, భాండము

కప్పిరి. దే వి. (కప్పు + ఇరులు) కొద్దిచీఁకటి చూ, మేచకము 1

కప్పె. దే వి చూ, గిరక. (పుల్లి.)

కప్పు. దే వి. 1 ఆచ్ఛాదనము చూ, వ్యవధానము 3, 2 నలుపు చూ వర్ణము 6, 3 చీఁకటి, హంస 4, ఆ. 5 చూ, మేచకము. 1, 4. పల్లొత్తు, హంస 4, ఆ 8 చూ, దంతక్షతము, 5 ఇంటిపైకప్పు చూ, పటలము, స క్రి. 6 ఆచ్ఛాదించు చూ, మాయు 1, అ క్రి 7 క్రమ్ము భార ఆది 2, ఆ 15 చూ, వ్యాపించు.

కప్పుఁగుత్తుకపుల్గు. దే వి (కప్పు + కుత్తుక పుల్గు) నెమలి, ఆచ్చ కిష్కిం. కాం. 69 చూ, మయూరము.

కప్పుఁదెరువరి దే. వి. (కప్పు + తెరువు + అరి) అగ్ని. చూ, నిప్పు.

కప్పుఁదెరువుఁబోఁడ. దే. వి. (కప్పు + తెరువు బోఁడ) అగ్ని, ఆంధ్రనామసంగ్రహము దేవ. 18 చూ, నిప్పు.

కప్పుఁదెరువుదారి. దే వి. (కప్పు + తెరువు దారి) —పై—

కప్పుట. దే వి. చూ, స్థాపనము

కప్పుకొటిగొంగ దే. వి. చూ, బలరాముఁడు; వేంక ఆం దే. 19.

కప్పుమైదువ పెనిమిటి దే. వి చూ, శివుఁడు, (సాంబ. దే 3.)

కప్పుడు దే వి. ఆచ్ఛాదనము చూ, వ్యవధానము. 3

కప్పుత్రోవరి. దే వి. అగ్ని, సాంబ. దే 12. చూ, నిప్పు.

కప్పుదెంచు దే. అ క్రి. (కప్పు + తెంచు) క్రమ్ము "చ ఉఱుముచు నెల్లెడం బిడుగులుగ్రగతిం. .గప్పుదెంచు." భార ద్రోణ.1, ఆ 89 చూ, వ్యాపించు.

కప్పుబల్ల. దే వి. ద్వారముమీఁద గోడుగుబల్లకును తన్ను బల్లకును నడుమనుండెడి పలక

కప్పుమల దే వి కాటుకకొండ: చూ, పర్వతము.

కప్పుమేనిగాము. ద్వ. వి (కప్పుమేను + గాము) శనిగ్రహము (చూ, శని,) చూ, రాహువు 2.

కప్పురగంది వై వి = కర్పూరగంధి. కర్పూరగంధమువంటిగంధముగల ఆఁడుది, పా. 3, ఆ 11 చూ, స్త్రీ.

కప్పురపుటనఁటి ద్వ వి (కప్పురము + అనఁటి) చూ, రూ- కపురపుటనఁటి *.

కప్పురపునూనె ద్వ వి. కర్పూరతైలము చూ, తైలము (వా)

కప్పురపుబెండ ద్వ వి (కప్పురము + బెండ) గంధమూలము *: చూ, షడ్గ్రంథ.

కప్పురపువంగ. ద్వ వి (కప్పురము + వంగ) కత్తెరవంగ * చూ, వంగ.

కప్పురభోగి వై.వి.= కర్పూరభోగి అనుసస్యము చూ, సస్యము.

కప్పురభోగులు. వై. వి బ. = కర్పూరభోగిక.

ఒకరకము వడ్లు, భీ 2, ఆ. 140. చూ, ధాన్యము. (వృత్తియందేకవచనాంతము)

కప్పురము. వై. వి.=కర్పూరమ్: చూ, రూ-కర్పురము. (వృత్తియందు హల్లుపరమగుచో అంత్యవర్ణమునకు వికల్పముగ లోపంబగు, కప్పురవీడెము మొ.)

కప్పుటాయి. దే. వి. నీలమణి, నల్లటాయి చూ, రత్నము. 1.

కప్పెర. వై. వి 1= కర్పరః. పు స్త్రీ, ఈ, వారి 2, ఆ. 126 చూ, శల్యము 1, 2.=కర్పరః పెద్దముఖముగల పెద్దపాత్రము చూ, పాత్రము. 6, 3 = ఖర్పరః. భిక్షాపాత్రము, కొప్పెర. "సీ కడునబ్బురంబైన పొడుపు గుబ్బలిజోగి శిరముపై కెంపుగ కప్పెరయనంగ" పర. 3, ఆ 280, (కటాహామనికొందఱు) చూ, పాత్రము. 6

కప్పరిశుద్ధి పా కప్పరిని చూర్ణముచేసి గుడ్డను మూటగట్టి నరమూత్రముతో ఏడుజాములు డోలాయంత్రమున వండినను, గోమూత్రమున రెండుజాములు వండినను, గరిగెలోపోసి నేతిలో యేడుపొంగులువచ్చులాగున వండినను కప్పరిశుద్ధియగును

కప్యాలబ్రాహ్మణులు. పా నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకరు చూ, బ్రాహ్మణులు

కప్రము వై వి.= కర్పూరమ్ చూ, రూ-కప్పురము (వృత్తియందుఁ గప్పు శబ్దమువలె నెలంగునది) "గీ అచ్చెరలు వేడికొని పోవుదురు కప్రవీడియములు" చారుచంద్రచరిత్రము

కప్రములక. ద్వ. వి. (కప్రము + ములక) చూ, కప్పురపువంగ.*

కఫకూర్చిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ. చొంగ: చూ, [illegible]

కఫఘ్ని సం వి ఈ. స్త్రీ 1. శ్రావణి * చూ, బోడతరము, 2 పిప్పలితీఁగ * చూ, పిప్పలి.

కఫణి సం వి ఇ పుం. కూర్పరము. చూ, మోఁచేయి

కఫము సం. వి. అ పుం తెమడ చూ, శ్లేష్మము.

కఫవర్ధనము సం. విశే. 1. శ్లేష్మవృద్ధికారకము, పుం. 2 చూ, పిండీతగర *.

కఫవిరోధి. సం వి ఇ . చూ, మిరియము

కఫాంతకము సం వి అ పుం చూ, గొబ్బలి*.

కఫాయము సం వి అ. పుం చూ కఫము.

కఫారి సం వి ఇ పుం సొంఠి చూ, శుంఠి

కఫేలువు సం వి ఊ. స్త్రీ పాముపడగ చూ, పడము

కఫోణి సం వి ఇ పుం కూర్పరము· చూ, మోఁచెయ్యి

కబంధము సం. వి అ . 1 . జలము చూ, నీరు 1, పుం, . 2 (రూ-బంధము) తల తెగి తున్కలైన శరీరము చూ, మొండెము, పుం 3 కడలి చూ, సముద్రము, 4 కనుప్రాగర్భము చూ, భ్రూణము 1

కబంధుఁడు. సం వి ఉ పుం 1 కబంధుఁడను రాక్షసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1, 2 కేతుగ్రహము చూ గ్రహము 2

కబగ సం వి ఆ స్త్రీ. [illegible] * చూ, వాయింట

కబరము సం విశే కలసినది చూ, మిశ్రము

కబరి సం వి ఈ స్త్రీ. 1. రూ- కబగ * చూ, వాయింట, 2. కుక్కవాయింట * చూ, వాయింట, 3, ఇంగువమూలము*. చూ, హింగువు. 1, 4. ఇంగువచెట్టుఆకు; 5. కొప్పు చూ, వేనలి (రూ-కబరీభరము-కబరము)

కబలి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. కాకోలి *: చూ, వాయసోలి

కబళనము. సం. వి. అ. న. ఉద్గిరి చూ, మ్రింగుడు

కబళము. సం. వి. అ. పుం 1.=కవలము, ముద్ద చూ, సాపాటు, 2 చూ, అజాగళస్తనము, 3. దిగంబరవ్రితము.

కబళించు. సం స క్రి ఎగగొను చూ మ్రింగు.

కబళితము. అం ముఖగతులు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, ముఖగతులు

కబాడము. దే వి. ఎద్దుమీఁదవేసి తెచ్చెడు కసవులోనగువాని జంటమోపు

కబాధ సం వి ఆ. స్త్రీ రూ- కంబాధ చూ, తలనొప్పి

కబాయి దే వి. రూ- కబాయీ అంగి కళా. 5, ఆ 179 చూ, వస్త్రము

కబాయీ. దే వి —పై— "రద సోదరలు వైరిణులు చేక్కనికబాయీలు" హంస 5, ఆ 356.

కళింగువు సం. వి ఉ పుం నీటిబొలు చూ, బొట్టు.

కబిత్థము సం వి అ పుం రూ- కపిత్థము * చూ, వెలఁగ.

కబిలము. సం వి అ పుం గోరోజనమువంటి వన్నము చూ, వర్ణము 6

కబుగ్బుదము సం వి. అ పుం అంబుస్ఫోటము, నీరుబుగ్గ చూ. బుద్బుదము 1

కబురు దే వి ఉబుసు చూ, సమాచారము 2. (వా)

కబొద్ధుఁడు సం వి అ పుం కుత్సితపు బొద్ధుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు 1

కబ్బపుఁగూరుపరి. ద్వ వి కవి, గ్రంథకర్త అచ్చ బాల, కాం. పీఠిక 12 చూ. మాట లల్లువాఁడు (రూ- కబ్బపుఁగూర్పరి- కబ్బపు నేతరి.)

కబ్బపునేతరి. ద్వ. వి.—పై.—

కబ్బము వై. వి 1= కావ్యము: చూ, పుస్తకము, 2 గ్రంథము పర 2, ఆ. 234 చూ, పుస్తకము.

కబ్బిలి దే వి శౌండికుఁడు, కల్లమ్మువాఁడు: చూ, సురాజీవి.

కబ్బిలివాఁడు దే వి —పై.—

కభార్య. సం వి ఆ స్త్రీ 1 బ్రహ్మభార్య చూ, సరస్వతి, 2 విష్ణుపత్ని, లచ్చి చూ, లక్ష్మి 1.

కభూషణము సం. వి ఇ న సిగబంతి చూ, భూషణము 2.

కమ సం. వి ఆ స్త్రీ 1. కాంతి చూ, వెలుతురు 1, 2 రూ- కమల చూ, లక్ష్మి

కమండలము వై వి = కమండలువు సన్యాసులపాత్రము చూ, పాత్రము 6

కమండలుపదము సం వి అ పుం జువ్వి * చూ, ప్లక్షము.

కమండలువు సం వి ఉ పుం. 1 = కమండలము చూ, పాత్రము 6, 2 నక్కదోస* చూ, దోస, 3 జువ్వి * చూ, ప్లక్షము

కమంధము సం వి అ న 1 జలము చూ, నీరు 1, 2 కబంధము చూ, మొండెము.

కమటము దే వి కమసాలెవాని కుంపటి చూ, ప్రాయిక్ష (రూ- కమ్మటము-కుమురు)

కమరము సం వి అ న 1 భిక్షాపాత్రము, కొప్పెర చూ పాత్రము 6, పుం 2 కూర్మము చూ, తాఁబేలు, 3 గిడస చూ, పొట్టి, 4 వెనురుమొలక చూ, మొక్క 1, 5 కుండమీఁదివాద్యము చూ, స్వరము 2, 6 కుబేరునికత్తి చూ, కత్తి 2 (చూ, బాణము 1)

కమరి సం వి ఇ స్త్రీ. ఆఁడుతాబేలు చూ, తాఁబేలు.

కమఠీదుగ్ధపానన్యాయము. సా. ఏమియులేదను రీతి

కమతకాఁడు. దే వి (కమతము + కాఁడు) ఆర కాఁడు చూ, వ్యవసాయి.

కమతము దే. వి. రూ- కమ్మతము చూ, వ్యవసాయము 2

కమతీఁడు దే వి. (కమతము + ఈఁడు) చూ, కమతకాఁడు, సా. 1, అ 78

కమనచ్ఛదము సం. వి అ పుం కంకము చూ, రాబందు.

కమనము సం వి అ పుం 1 అశోకము * చూ, పోకపుష్పము, విణ 2 ఒప్పిదము చూ, గమ్యము 3, 3 ఇచ్చగలది చూ, కాముకి

కమనీయము సం విణ ఇంపైనది చూ హృద్యము

కమనుఁడు సం వి అ పుం 1 మారుఁడు చూ, మన్మథుఁడు; 2 ఒప్పిదముగలవాఁడు చూ సురూపుఁడు 1, విణ 3 ఇచ్చగలవాఁడు చూ, వలపుకాఁడు (స్త్రీ లవలగు వాఁడు — రూ- కామనుఁడు- కముకుఁడు- కామి- కాముకుఁడు- కమిత - కమితృఁడు- కాముయిత- కామయితృఁడు)

కమరు దే వి 1 రూ-కమ్మరు. మొలనూలు కాశీ 7. అ 5 చూ, భూషణము 2, 2 కాలినకంపు పో 5, అ చూ, సుగంధము, అ క్రి 3 కాలు భాగ ఆ. 7. అ 21 చూ, మండు

కమరుఁడు సం విణ కమనుఁడు చూ, వలపు కాఁడు

కమరుచు. దే. స. క్రి రూ-కమరుచు కాల్చు రా. సుం, కాం. 271 పొరటు: చూ. దహించు.

కమర్చు. దే. స. క్రి.—పై —

కమల. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. లచ్చి : చూ, లక్ష్మి. 1, 2. గౌరి చూ, పార్వతి. 1, 3. పూజ్యస్త్రీ చూ, స్త్రీ; 4.కమలాఫలము. చూ, శర్కరాంకము

కమలకందు. సం. వి. అ స్త్రీ తామరదుంప * చూ, పద్మకందము

కమలచ్ఛదము సం వి అ. పుం. కంకము. చూ. రాబందు

కమలనగీతి పా. ఒకానొక గీతపద్యభేదము ఇందొక్కొక్క పాదమునందు ఏడుసూర్య గణంబులుండి యైదవగణాద్యక్షరము యతిగా గల పద్యము. చూ, వృత్తము. 1

కమలబీజము సం. వి అ. న పద్మబీజము చూ పద్మము 1

కమలము సం వి అ న తామర * చూ, పద్మము 1, 2 ఎఱ్ఱతామర * చూ, పద్మము 1, 3 జలము చూ, నీరు 1, 4 ఔషధము చూ, మందు 1, 5. కదుపులో నొక పక్కనుండెడి ఎఱ్ఱని మాంసము చూ, మాంసము, 6 రాగి చూ, లోహము. 1, పుం 7 కప్పునిరేటియిఱ్ఱి చూ, హరిణము 1, 8 నెబ్బులిథనువు చూ, బాణము 1, 9 కడలి చూ సముద్రము

కమలములులేని సరస్సు అం అప్రకాశములు తొమ్మిదింటిలోనొకటి చూ, అప్రకాశములు

కమలవల్లన. సం వి ఆ. స్త్రీ. పచ్చతామరతీగ*. చూ, సేలువు

కమలవిలసితము పా. ఒకానొక వృత్తము.— ఇందొక్కొక్క పాదమునందు న, న, న, న, గ, గ ములు గలిగి తొమ్మిదింట యతి యుండి పదునాలుగవ ఛందస్సునందుబుట్టిన వృత్తము ఉదా — "క్రమమున నననన- గగములు గూడన్, గమలవిలసితము- కమలజవిశ్రా మము నగతినినగు- మహితచరిత్రా, కమలదళ నయన - కడుఁబొగడొందున్." : చూ, వృత్తము. 1.

కమలాకరాంశము. పా. షష్ట్యంశములలోనొకటి చూ షష్ట్యంశములు.

కమలాపండు. మి వి. కమలాఫలము చూ, శర్కరాంకము. (వా)

కమలాప్తుడు. సం వి అ. పుం. 1. చూ, సూర్యుడు, 2 వెన్నుడు చూ, విష్ణువు. 1.

కమలాఫలము సం. వి అ పుం చూ, కమలా పండు.

కమలాసనము. సం వి అ పుం 1. పంది చూ, సూకరము, 2 మబ్బు చూ, మేఘము 1

కమలాసనుడు. సం వి అ పుం 1 నలువ చూ, బ్రహ్మ 1, 2 చూ, సూర్యుడు

కమలిని. సం. వి. ఈ స్త్రీ 1 తామరకొలను చూ, సరస్సు 1, 2 తామరతీగె చూ, పద్మము 1.

కమలు దే అ క్రి, 1 తపించు భాగ ౧, అ చూ, సంతాపించు 2 కాలు రా కిష్కిం, కాం 710 చూ, మండు

కమలుడు సం వి. అ. పుం 1 ఇంద్రుడు చూ, వేలుపుఱేడు, 2 బ్రహ్మ చూ, బ్రహ్మ 1

కమలోత్తరము. సం వి అ, ౧. కుసుమపువ్వు చూ, వహ్నిశిఖము. 2.

కమసాలి దే వి కంసాలి చూ, స్వర్ణకారుడు

కమసాలె దే వి. —పై.— (రూ-కమసాల వాడు- కమసాలెవాడు కంసాలవాడు- కంసాలి-అగసాలి-అగసాలె)

కమాను. అన్య దే. వి 1. పయనము చూ, ప్రయాణము, 2 విల్లు, చూ, బాణము 1

కమి. దే వి 1. వంపబడిన వేళ్ళకల పుడి సిలి "సీ కాంతాజనంబులు కమియాగ నిడుకు రేపురములోని దత్కాలపుణ్యభిక్ష" భీ. 8, ఆ. 7 చూ, పట్టిలి, 2 కబళనము చూ, మ్రింగుడు.

కమికిలి దే వి చూ, కమి. 1.

కమిచీ హిం వి చేబుకు చూ, మునికోల 2.

కమిత సం విణ. ఇచ్ఛగలవాడు చూ, వలపు కాడు.

కమిత్రుడు సం విణ —పై—

కమియు దే అ క్రి 1 కవియు చూ, వ్యాపించు, 2. సలుగు, రా సుం, కాం 84: చూ, పీడితమగు, 3 కమియబండు, హరి పూ 6, ఆ 83 చూ, మాగు.

కమీషన్. ఆం 1. బేరగానికిచ్చు అదనపు సొమ్ము, 2. మనిఆర్డరు పంపినందులకిచ్చు అదనపుసొమ్ము

కమీజు ఆం. లోనధరించు చొక్కా చూ, వస్త్రము

కమీషితము సం వి అ న సుఖము ఇచ్చింపఁ బడినది.

కముచు వై వి = కపింజలః రూ-కపింజ "ద్వి. కముజులు జిలుకలు గోరువంకలను" నళ 3, భా. 323 చూ, కౌంజు

కముకుదెబ్బ పా కండగము పాం గెడిదెబ్బ

కముచు. దే స క్రి 1 గ్రహించు "నడిమి పేక్కె-నమిచి విధికరంబునదూంచె" నై 5, ఆ 16 చూ, పుచ్చుకొను, 2 ఎరగొను, స్వా. 4, ఆ 113 చూ, మ్రింగు

కమూతము పా నీటిమూటు. (కమేయము, కమైత్రి, కమోవము, కమూవధము, కయ ముము ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

కమ్మ దే వి 1 తాటియాకు, ఆం, భా ద్వి. వరా. 77 చూ, తాళపత్రము, 2 తాటం కము, దంతము లోనగువానిచే చేయబడిన చెవికమ్మ చూ, భూషణము. 2, వై వి 3 = కర్మ జాబు, అచ్చ. బాల, కాం 161. చూ, లేఖ 3, 4. రూ-కాడ మృణాళము, తామ రతూడు చూ, పద్మము 1, 5. కమ్మకొలము:

చూ, కూదుర్చుడు, 6 కమ్మకోలమువాడు చూ, కూదుర్చుడు. వీణ 7 పులుసులేనిది, "కమ్మగూర" మొ, 8. తియ్యనిది రూ-కమ్మన, "కమ్మనీరు" మొ చూ, మధురము, 9 వాసనగలది. "కమ్మనూనియ." మొ.

కమ్మగాడుపు దే. వి మలయమారుతము చూ వాయువు (రూ కమ్మగాడ్పు)

కమ్మచ్చు వై ని=కంబ్యాచ్చువు (కమ్మి + అచ్చు) లోహపుఁదీగెల లాగనగి రూ-కమ్మెచ్చు. ఆము 4, ఆ 148 చూ, గహురంధ్రిణి.

కమ్మచ్చునఁదీయుట జా. లాగఁదీయుట.

కమ్మటము దే. వి. 1 చూ, రూ-కముటము సంగ్రా 4, ఆ 17, 2 అయస్కారకర్మ కమ్మరము (ప్రకృతి-కర్మర పురుషోత్తమ కవీయము)

కమ్మటీఁడు దే వి (కమ్మటము + ఈఁడు) కంసాలి చూ, స్వర్ణకారుఁడు

కమ్మము దే వి చూ, రూ-కమ్మము ప్రకృతి కర్మర (పురుషోత్తమ కవీయము)

కమ్మటీఁడు దే వి (కమ్మటము + ఈఁడు) 1 చూ, రూ-కముటీఁడు స్వా 5, ఆ 47, 2 కమ్మర చూ, స్వర్ణకారుఁడు

కమ్మ దే వి 1 కమ్మఁదనము చూ, మాధుర్యము, 2 (మాధుర్యము) కావ్యగుణములలో నొకటి. (చూ, గుణము), 3 సౌరభము, (ఇది విశేషణమగుచో ఇకారాంతము) "ఉ తేనెలు. కమ్మనిపండు లింపుసొంపారఁగ." భార ఆర 7, ఆ. 11 చూ, వాసన. 1

కమ్మనిమ్మ.. దే. వి. తియ్యనిమ్మ: చూ, శర్కరానిమ్మ

కమ్మనీరు ద్వ వి. పూఁదేనె. ఆము 5, ఆ.121; వై 3, ఆ. 102 చూ, మకరందము.

కమ్మనూనియ. ద్వ. వి సంపెంగ మొదలగు వానింజేర్చి చేసిన తైలము. రూ-కమ్మనూనె. భార ఆను 2 ఆ చూ, తైలము.

కమ్మపంజాలు దే వి. బ. రత్నతాటంకము, పంజాలకమ్మలు స్వా. 3, ఆ. 28 చూ, భూషణము, 2.

కమ్మఁబిల్లి ద్వ వి పునుఁగుపిల్లి పి శకుం. 1, ఆ 98 చూ, మార్జాలము

కమ్మర వై వి 1=కర్మార. ఇనుముపనిచేసి బ్రదికెడు జాతి కరుమల, 2=కర్మార ఇనుము పనిచేసి బ్రదికెడు జాతివాఁడు. చూ, స్వర్ణకారుఁడు. (వా) (రూ- కమ్మరి- కనుమరి_ కరుమరి-కరుమల)

కమ్మరది వై వి. అయస్కారస్త్రీ కమ్మరది

కమ్మరది వా వి —వై—

కమ్మరము వై వి కమ్మరిపని రూ-కమ్మటము. (ప్రకృతి కర్మర పురుషోత్తమకవీయము.)

కమ్మరవాఁడు. ద్వ వి కమ్మర చూ, స్వర్ణకారుఁడు

కమ్మరి వై వి = కర్మారః (కమ్మర + ఇ) 1 —వై— ఆం, ని. ద్వి 284, 2 బాణాకారుఁడు అప్ప అ రా, కాం 15 కమ్మరీఁడు

కమ్మరీఁడు వై వి = కర్మారః (కమ్మరి + ఈఁడు) —వై— (బాణాకారుఁడు.— "వ తెలుపులు, లువందగ్గల్లు మరునమందలి యను కమ్మరీఁడు వెరపునంజేసియునిచి. కఅ నటమ్ముల గుంపులసొంపునం బెంపారు కలువకొర్విర్వైరులును." నీలా. 8, ఆ. 10)

కమ్మరు దే. వి. చూ, రూ-కమరు.

కమ్మరుబొంగు. దే. వి.రెండుగాఁడికమ్ముల నడిమి బిగిబద్ద.

కమ్మరేఁగు దే. వి. కశేరుకము *. చూ. రేఁగు. (రూ-కమరేను-కమ్మరేను)

కమ్మరేను. దే. వి. —పై—

కమ్మవిలుకాఁడు. దే వి. రూ-కమ్మవిల్కాఁడు మరుఁడు. చూ, మన్మథుఁడు. విక్రి. 8, ఆ. 57

కమ్మవిలుతుఁడు. దే. వి. రూ- కమ్మవిల్తుఁడు. —పై—

కమ్మి వై. వి. 1 =కంబి- కంభీ. వెదురులోనగువాని కమ్మి చూ, వంశాంశము, 2 =కంబి- కంభీ. బంగారులోనగువాని కమ్మి, 3. వస్త్రపుఁగమ్మి భీ 1, ఆ 116 చూ, చెంగు, 4. బండికంటి కడకమ్మి. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ 81, 5 పేముబొద్దు చూ, బొద్దు

కమ్మిబండి ద్వ వి కమ్మివేసిన మ్రానిచక్రపు బండి చూ, శకటము 1

కమ్మిరించు. దే. అ. క్రి ఆచ్ఛాదించు భో. 3, ఆ 44 చూ, మూయు. 1

కమ్ము వై స క్రి 1 కమ్మిగాఁ జొంగఁగొట్టు వసు. 2, ఆ. 32, 2 చుట్టుకొను : చూ, వేష్టించు

కమ్ముకొను. వై. స క్రి గుట్టుగానుంచుకొను.

కమ్మునీరు. ద్వ. వి ఉపజలము చూ, నీరు 1

కమ్ములపైబండి దే వి ధూమశకటము చూ, పొగబండి (రైలు) (ట్రామ్) (డీసెల్ రైలు కారు)

కమ్మెచ్చు వై వి. చూ, రూ-కమ్మచ్చు

కమ్మెరాకు దే వి (కమ్మెర+ఆకు) కారపు నల్లతమలపాకు. చూ, తమలపాకు.

కమ్మెరాకుతీఁగ దే. వి. కారపు నల్లతమలపాకులతీఁగె *: చూ, తాంబూలవల్లిక

కమ్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏఱు. చూ, నది

కమ్రము సం. వి. అ. న. 1. పిడకనిప్పు చూ, నిప్పు; విణ. 2. ఇంపైనది: చూ, హృద్యము, 3. ఇచ్ఛకలది. చూ, వాంఛ

కమ్రుఁడు సం. విణ. కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

కయస్థ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఉసిరిక *. చూ, శ్రీఫలి 1.

కయానము. సం. వి అ. న జలయానము

కయాహము. సం వి అ. పుం చూ, ఎనుపదూడ.

కయి. దే. వి 1. చేయి. రూ-కై: చూ, హస్తము, వై వి 2 =కవి, రూ-కై చూ, మాటలల్లువాఁడు, (రూ-కయిసరుఁడు - కై - కైసరుఁడు) 3 తొండము చూ, శుండము, అప. 4 చతుర్థీవిభక్తి ప్రత్యయము రూ- కై.

కయిక వై వి. 1 =కైకేయి. కేకయరాజుకూఁతురు చూ, కైకేయి, 2. దశరథమహారాజు భార్య చూ, కైకేయి.

కయికట్టు. ద్వ వి. రూ- కైకట్టు. సందర్భము: చూ, సమయము. 1

కయికానుక. దే వి. రూ- కైకానుక. రాజులు లోనగువారినిఁ జూడఁబోవునపుడు కొనిపోయెడి యుపహారము. రామా. 2, ఆ 5, య 1, ఆ 104 చూ, లంచము.

కయికొను. దే అ క్రి 1 రూ- కైకొను. పూను. చూ, యత్నించు, స క్రి. 2 రూ- కైకొను. గ్రహించు చూ, పుచ్చుకొను; 3 రూ-కైకొను లక్ష్యపెట్టు చూ, లెక్కసేయు.

కయికొలుపు దే ప్రే క్రి కైకొనఁజేయు. రూ- కైకొలుపు

కయికోల దే. వి. గుడ్డలు నేసి బ్రదికెడు ఒకానొకజాతి రూ-కైకోల.

కయికోలవాఁడు దే. వి. ఒకరకము సాలెవాఁడు. రూ-కైకలవాఁడు- కైకోలవాఁడు చూ, సాలెవాఁడు.

కయిక్రోలు దే. వి. 1. రూ- కైక్రోలు అంగీకారము చూ, సమ్మతి. 1, 2 రూ- కైక్రోలు గ్రహణము చూ, ప్రతిగ్రహము 1.

కయిచోఁపులు దే వి బ రూ- కైచోఁపులు చూ, నమస్కారము.

కయిజీతము. ద్వ వి. రూ- కైజీతము చూ, బత్తెము.

కయిజో. దే వి. వాగెనువెనుక కీడ్పికట్టుట రూ- కైజో

కయిజోఱు దే అ క్రి ఒఱగు చూ, వ్రాలు 3

కయిఁజే. దే వి రూ- కైఁజే చూ, కాఁజే (ప్రకృతి-కపింజల పురుషోత్తమకవీయము.)

కయిదువు దే వి పోలికి చూ, సామ్యము (రూ- కైదువు)

కయిత వై వి =కవితా కవిత్వము చూ, మాటలల్లుట (రూ- కయితము- కైతము- కైత)

కయిదండ దే వి రూ- కైదండ చూ, భూషణము 2.

కయిదు దే వి 1 రూ- కైదు. కపింజలము చూ, కాఁజే, 2 రూ- కైదు చెఱ చూ, బంధనాలయము, (చూ, గ్రహము. 1)

కయిదువు దే వి రూ- కైదువు చూ, బాణము 1

కయిపదము వై వి =కవిపదమ్ రూ- కైపదము కవిపరిజ్ఞానపరీక్షార్థము పూరింపఁబడెడిపద్యాంశము చూ, సమస్య.

కయిపు దే. వి 1 రూ- కైపు క్రొవ్వు చూ, మదము 1, 2 రూ- కైపు అందము చూ, సౌందర్యము, 3 రూ- కైపు రీతి చూ విధము 1, 4 రూ- కైపు ఉంకింపు చూ, విజృంభణము, 5 రూ- కైపు. కపటము చూ, వ్యాజము. 1

కయిఫీయతు. హిం. వి. ఒకానొక విషయమునకు ఇచ్చెడి(?) వ్యాఖ్యానము(?).

కయిముడి దే. వి రూ- కైముడి చర్మవాద్యములలో నొకటి చూ, వీణె.

కయిమోడుపు. ద్వ. వి. రూ- కైమోడుపు చూ, నమస్కారము

కయిరఁడు దే వి. కయిరఁడను పేరుగల గుఱ్ఱము చూ, హయము.

కయిరవడి. వై వి =ఖాదిరవటికః రూ- కైరవడి చూ, రంగదము.

కయిలాగు దే. వి రూ- కైలాగు చూ, భూషణము 2.

కయిలాటకాఁడు దే విణ. (కయిలాటము + కాఁడు) రూ- కైలాటకాఁడు. మాయావి చూ, ప్రతిహారకుఁడు

కయిలాటము. దే వి. రూ కైలాటము చూ, మాయము 1

కయిలు దే వి పండిన ధాన్యపుకోలుత చూ రూ- కైలు

కయివడి దే వి 1. ప్రకారము రూ- కైవడి చూ, విధము. 1, 2 రూ- కైవడి పోలిక చూ, సామ్యము. (రూ- కయివలి - కయిదవు- కైవడి- కైవలి)

కయివడిముస్తె వై వి =కైవర్తీముస్తక వి. రూ- కైవడిముస్తె *. చూ, ముస్తకము.

కయివలి దే. వి రూ- కైవడి పోలిక చూ, సామ్యము.

కయివారము. దే వి 1. గనిచయించు రూ- కైవారము, వై వి 2.=కవిహార. రూ- కైవారము పొగడిక చూ, స్తోత్రము.

కయివారముసేయు ద్వ. స క్రి రూ- కైవారముసేయు పొగడు చూ, స్తుతించు.

కయివు. దే. వి 1. రూ- కైవు. ఉన్మాదము చూ, వెఱ్ఱి. 1; 2 రూ- కైవు. లాహిరి: చూ, మదము. 1.

కయివ్రాలు. దే. అ. క్రి. 1. రూ- కైవ్రాలు ఒఱగు· చూ, వ్రాలు 3, 2 పక్షులులోన గునవి క్రిందికిదిగు· రూ- కైవ్రాలు, 3 రూ- కైవ్రాలు. కొలు చూ, సవ్రించు.

కయివ్రాలుచు. దే. ప్రే. కైవ్రాలఁజేయు రూ- కైవ్రాలుచు.

కయిసరుఁడు వై. వి.=కవీశ్వరః చూ, రూ- కయాసరుఁడు.

కయిసాటిచుక్క. ద్వ వి. హస్తానక్షత్రము రూ- కైసాటిచుక్క చూ, నక్షత్రము. 1

కయిసేఁత. ద్వ. వి. 1 రూ- కైసేఁత. అలంకారము చూ, భూషణము 2; 2. రూ- కైసేఁత. పూజ చూ, సపర్య.

కయిసేయు. ద్వ స. క్రి. 1. రూ- కైసేయు. అలంకరించు చూ, సింగారించు, 2. రూ- కైసేయు అర్చించు· చూ, పూజించు

కయాసరుఁడు వై వి = కవీశ్వరః. రూ- కైసరుఁడు చూ, మాటలల్లువాఁడు

కయ్య దే. వి. 1 రూ- క్రయ్య చిన్ననీటి కాలువ చూ, నది, (ప్రకృతి- కుల్య పురుషోత్తమకవీయము), 2. వరిమడి చూ, పొలము

కయ్యపుఁదిండి దే. వి (కయ్యము + తిండి) కలహభోజనుఁడు, నారదుఁడు అచ్చ. సుం, కాం 2 చూ, ముని 1.

కయ్యము దే వి జగడము చూ, యుద్ధము. (ప్రకృతి-కలహ పురుషోత్తమకవీయము)

కయ్యగ దే. వి. హంసజాతిపక్షికము చూ, ముక్తము

కయ్యాలకత్తె దే వి కజ్జాకోరు పాండు 4. ఆ, 10 చూ, పేచీకోరు

కయ్యాలమెకము. ద్వ వి జంబుకము చూ, నక్క.

కర. వై విశే. 1 =ఖరమ్. తీక్ష్ణము. "కరసార" చూ, తీండ్రము; (రూ- కరా- కఱుకు) దే.వి. 2 అల,చూ, వీచి.1; (రూ-కరడు-కరడము-కరండము-కడలు) 3 ఒడ్డు. లక్ష్మీ. 1, ఆ. 42· చూ, తీరము, 4 పసులుమేయుటకై దున్నక నిలిపిన పొలము· (చూ, వివీతము). చూ,భూమి 1 (రూ-కొరక-కొరన-కొఱఁకు-కొఱను), 5 గౌరవము చూ, మర్యాద.

కరంకము. సం. వి అ. పుం. 1. లోపల నేమియు లేని బొండ్లపుఁజిప్ప కరకము, (తె. ప):—చిప్ప, 2. కంకాళము, ఎముకలగూఁడు. చూ, శల్యము. 1, 3. తల చూ, శిరము 1, 4 వక్కలాదులతిత్తి చూ, హడపము 1, 5 పుర్రె, కపాలము: చూ, శల్యము. 1

కరంకశాలి సం వి. ఇ పుం కరంకమను పేరు గల చెఱకు * చూ, చెఱకు.

కరంగము. సం. వి. అ. పుం కొంచెము పొడవు గల జింక చూ, హరిణము. 1

కరంజకము. సం. వి అ పుం కానుగు* చూ, శాదఘ్నము.

కరంజఫలకము. సం. వి. అ. పుం. కపిత్థము * చూ, వెలఁగ

కరంజము సం వి అ. పుం 1 కానుగు * చూ, శాదఘ్నము, న 2 పులిగోరు * చూ, వ్యాఘ్రనఖము, 3 కర్జకాయ చూ, భక్ష్యము.

కరండకము. సం వి. అ పుం కరాటము చూ, పాత్రము 6.

కరండము సం వి. అ పుం, స్త్రీ, న. 1 =కరవడము. —పై—, 2. కత్తి చూ, రిష్టి 2, 3 తేనెపెర చూ, మధుపటలము, 4. కన్నెలేడి చూ, మహాపక్షము, 5. తెలికలు * చూ, నువ్వులు, దే. వి. (1) అల చూ, వీచి. 1

కరండి. సం. వి. న్ పుం ఒకరకముచేఁప· చూ, మత్స్యము. 1.

కరంబము. సం వి. అ. పుం. 1. కంపిల్లము * చూ, రోచని, 2 కూడిక చూ, సంయోగము, 3.రూ-కరంభము.(పెరుగులోకలిపిన) పేలపిండి. చూ, సాదము (1), విణ 4 కలిసినది చూ, మిశ్రము.

కరంబితము. సం. విణ. 1 కలిసినది చూ, మిశ్రము, 2. చెక్కఁబడినది చూ, రుషితము.

కరంభ. సం. వి ఆ స్త్రీ. దుట్టుపు * చూ, విషాణి

కరంభకము సం.వి అ.న (పెరుఁగులోఁగలిసిన) పేలపిండి చూ, సాదము (1)

కరంభము సం. వి అ. పుం 1 —పై—, 2. వనపిప్పలి * చూ, పిప్పలి.

కరఁగు దే వి. 1. కరఁగుట, అ.క్రి. 2 కాఱు. లక్ష్మి 3, ఆ 71 చూ, స్రవించు, అం పే్రి. 3 కరఁగించు భార విరా. 2, ఆ 27 కరఁచు

కరఁగుపడు, ద్వ అ క్రి. (కరఁగు + పడు) కరఁగు స్వా 6, అ. 9 చూ, స్రవించు.

కరఁచు దే. ప్రే కరఁగజేయు చూ, కరఁగు 3

కరక సం. వి ఆ స్త్రీ, అ. పుం 1 ఇరావరము చూ, వడగల్లు, 2 = గరగ గిండిక చూ, పాత్రము. 6, దే. వి (1) కరక * చూ, హారీతకి; (2) బూతి చూ, భస్మము, అం. 3. ఫలములు మూఁడింటిలో నొకటి చూ, ఫలములు

కరకంచు దే విణ (కరక + అంచు) కరక్కాయ నీటితో వ్రాసిన అంచు చూ, చెంగు

కరకంటకము. సం. వి. అ. పుం గోరు చూ, నఖము.

కరకటి. దే. వి. వలము చూ, స్థూలము. 2.

కరకణి. దే. వి. [illegible] సాధనము. "గోరక ఆత్రేయులు కరకణీలు." పరాశ్రాం, 8. ఆ. 70. చూ, వాగుల.

కరకపత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నీళ్లుముంచు తోలుబొక్కెన చూ, బొక్కెన

కరకము సం. వి అ పుం 1. ఎముకలగూఁడు. చూ, శల్యగు. 1 పుం, న 2 కమండలువు: చూ, పాత్రము. 6, 3 లోపలను ఏమియు లేని బొండ్లపుచిప్ప చూ, కరంకము. 1; పుం 4 దాడిమము * చూ, దానిమ్మ, 5. ఒకగొకముపక్షి చూ, పక్షి, 6 అహిచ్ఛత్రము *. చూ, పుట్టగొడుగు, 7 కరక చూ, వడగల్లు. (గూ-కరము)

కరకర దే వి 1 వ్రాయుట, సెనగలు మొదలగువి నములుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. చూ, హూహూ, 2 ప్రొద్దు పొడుచుటయందగు ననుకరణము చూ, హూహూ

కరకరి దే వి 1 నొప్పించు స్వభావము, 2 మచ్చరము చూ, మాత్సర్యము, 3 కోపము చూ కోపము, 4. పగ చూ, విరోధము 1, 5 కలఁత, క్షోభము చూ, సంతాపము,

కరకసా వై. విణ కఠిన "కరకసా నేల" "మనసు కరకసామాటలేల" సూ, గడిదను

కరకాంభము సం వి అ పుం కొబ్బరి * చూ, నారికేళము

కరకాప్రాప్తిన్యాయము పా రాతి నేలపై వాన కురిసినరీతి.

కరకొమ్మ దే వి మచ్చరము చూ, మాత్సర్యము.

కరక్కాయ. దే వి. (కరక + కాయ) కరక చెట్టుకాయ. (శ్లేష్మహారము, విరేచనకారి.)

కరగ దే. వి కూరిమిడిగట్టు: చూ, సేతువు. 1

కరగసము. వై. వి. [illegible] చూ, అంపము.

కరగోడ. ద్వ. వి. కోరడి చూ, ప్రాచీనము

కరగ్రిహణము. సం. వి. అ. న. 1. పెండ్లి చూ, వివాహము, 2 చేపట్టు, చూ, హస్తగ్రహణము.

కరఘర్షణము సం. వి. అ పుం పెరుగు త్రచ్చు కవ్వపుకఱ్ఱ చూ, మంథానము.

కరఘర్షి. సం. వి. న్ పుం —పై.—

కరచ్ఛద సం. వి ఆ. స్త్రీ అధోపుష్పి* చూ, బరివెంక.

కరచ్ఛదము. సం వి. అ. పుం —పై.—

కరచ్ఛూరిక సం. వి. ఆ స్త్రీ =కరంమోరి కత్తి చూ, రిష్టి. 2.

కరజము. సం వి. అ న 1 పులిగోరు రూ-కరంజము *. చూ, వ్యాఘ్రనఖము, స. 2. గోరు చూ, నఖము, 3 కానుగు, రూ-కరంజకము * చూ, శాదఘ్నము, 4 చూ, చెడుచుమ్మ.

కరజాఖ్యము. సం వి. అ. పుం పులిగోరు *: చూ, వ్యాఘ్రనఖము.

కరజోడి సం వి ఇ పుం చూ, హస్తజోడి*.

కరట. సం. వి ఆ స్త్రీ 1 సుకర, ప్రయాసచే బిడుకఁదగిన ఆవు చూ, ధేనువు, 2. కాఁచి * చూ, వాయసి

కరటదంతన్యాయము వా కాకిదంతములు పరిశోధింప మొదలిడినరీతి

కరటము. సం. వి అ పుం 1. కాకి చూ, వాయసము, 2. కుసుంభపువ్వు చూ, వహ్నిశిఖము, 3. గోఁరురుకప్ప చూ, మండూకము, 4. ఏనుఁగుచెక్కిలి చూ, హస్తి, (రూ-కటము) 5. పనికిమాలిన బ్రదుకు, 6. ఒకానొక ధ్వని చూ, స్వరము 2, 7. చనిపోయినవానికి పదునొకండవనాఁడు చేయు శ్రాద్ధము చూ, కర్మములు, 8 బిల్వము *: చూ, మారేడు, 9. వాద్యభాండము చూ, వీణె.

కరటి. సం వి న్ పుం. ఏనుఁగు చూ, హస్తి.

కరటుఁడు. సం వి. అ. పుం. 1. పరలోకము లేదనువాఁడు చూ, నాస్తికుఁడు, 2 పతిత బ్రాహ్మణుఁడు చూ, బ్రాహ్మణుఁడు.

కరటుకము. సం వి. అ పుం, స్త్రీ. గురుగు పల్లిక * చూ భూరుండి

కరటువు సం వి ఉ పుం ఒకానొక పక్కి-చూ, పక్షి

కరడ దే వి 1. రూ-కరవటము. కరవడము. కరాటము చూ, పాత్రము 6, అం. 2 ఆనద్ధవాద్యములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, ఆనద్ధవాద్యములు

కరడము, సం. వి అ పుం. 1 జేగంట చూ, స్వరము 2, దే వి (1) అల "సీ కాంతాది ముఖము సైకత వేదికాస్థలి కంజర్వవిశ్రుతులు కరడములను " భీ 5, ఆ. 168 చూ.వీచి.1.

కరడి పై వి =కరండికా. పుష్పాదులుంచెడు కరండము చూ, బుట్ట (రూ-కరడు-గరిడియ)

కరడు పై వి. 1 —పై —, దే వి. 2. ఒకానొక పిట్ట చూ, పక్షి, 3. అల, భార ద్రోణ 2, ఆ 126 చూ, వీచి 1

కరణకమ్మబ్రాహ్మణులు పా. వీరిలో మూఁడు శాఖలవారున్నారు 1 ఓగోటికరణకమ్మలు, ఓగోటికరణ తుమ్మలు, 2 కొలిజేటి కరణకమ్మలు, 3 బగల్నాటి కరణకమ్మలు అని మూఁడుభేదములు వీరు ఋగ్వేదులు. అశ్వలాయనసూత్రానుష్ఠాతలు వీరు లౌకికసంబంధసమర్థులు.

కరణకమ్మలు. దే వి బ. బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు చూ, బ్రాహ్మణులు.

కరణత్రాణము. సం వి. అ. న. తల చూ, శిరము. 1.

కరణము సం. వి అ. న 1 గణికుఁడు చూ, పంజీకరుఁడు, (రూ-కరణికుఁడు.) 2 ఉపకరణము చూ, పనిముట్టు, 3 ఇంద్రియము. త్వగాది, 4 కారణము చూ, హేతువు, 5 క్రియాభేదము, 6 పని చూ, ప్రయోజనము. 1, 7 గణితశాస్త్రసంబంధము చూ, క్షేత్రము, 8 గీతాభేదము, 9. నృత్యభేదము చూ, నాట్యము, 10 వందనాదుల భ్రాంతి చూ, భ్రాంతి. 3, 11 ఒకానొక రతిబంధము చూ, రతిబంధము, 12 ఒడలు చూ. శరీరము, 13 రెండువాదములలో తగవు, అం 14 బవాది.—(వి 11.-బవ, బాలవ, కౌలవ, తైతిల, గరజి, వణిజు, , భద్ర, శకుని, చతుష్పాత్తు, నాగవము, కింస్తుఘ్నము), 15. దినాంగములలోని ఒకటి చూ, దినాంగములు, 16 నాటకములలోని నొకటి (కార్యసిద్ధికి ముఖ్యముగా నుపయోగించు వస్తువు) చూ, నాటకములు, 17 జ్యోతిశ్శాస్త్రములలో నొకటి చూ, జ్యోతిశ్శాస్త్రములు

కరణములు అం 1 ఉన్న వారున్నూ, కాగు ను (?), 2 బవాది చూ, కరణము 14, 3 నాట్యశాస్త్ర వేత్తలు చెప్పిన భావాభినయములు సూచించు ప్రయోగములోని (అవి 108 — తలపుష్పపుటము లీనము వర్తితము, వలితము, మండలస్వస్తికము, వక్షస్స్వస్తికము, ఆక్షిప్తరేచితము, అర్ధస్వస్తికము పృష్ఠస్వస్తికము, దిక్స్వస్తికము స్వస్తికము, అంచితము, అపవిద్ధము, సమనఖము, ఉన్మత్తము, స్వస్తికరేచితము, నికుట్టనము, అర్ధనికుట్టనము, కటిచ్ఛిన్నము, కటీసమము, భుజంగత్రాసితము, ఆలాతము, విక్షిప్తము, అక్షిప్తము, నికుంచితము, ఘూర్ణితము, ఊర్ధ్వజానువు, అర్ధరేచితము, మత్తల్లి. అర్ధమత్తల్లి రేచక నికుట్టకము, లలితము, వలితము, దండపక్షము, పాదాపవిద్ధకము, నూపురము, భ్రమరము, ఛిన్నము భుజంగత్రస్తరేచితము, భుజంగాంచితకము, అర్ధరేచితము. చతురము, కటిభ్రాంతము, వ్యంసితము, వక్రాంతము, వైశాఖరేచితము, వృశ్చికకుట్టితము, వృశ్చికరేచితము, లతావృశ్చికము, అక్షిప్తము, అర్గళము, తలవిలాసితము, లలాటతిలకము పార్శ్వనికుట్టనము, చక్రమండలము, ఉరోమండలము, ఆవర్తము, కుంచితము, డోలాపాదము, వివృత్తము, వినివృత్తము, పార్శ్వక్రాంతము, నిసుంభితము, విద్యుద్భ్రాంతము, అతిక్రాంతము, వివర్తితము, గజక్రీడితము, గండసూచితము, గరుడప్లుతము తలసంస్ఫోటితము, పార్శ్వజానువు, గృధ్రావలీనకము, సూచి, అర్ధసూచి, సూచీవిద్ధము, హరిణప్లుతము, పరివృత్తము దండపాదము, మయూరలలితము, ప్రేంఖోలితము, సన్నతము, సర్పితము, కరిహస్తకము ప్రసర్పితము అపక్రాంతము, నితంబము, స్ఖలితము, సింహవిక్రీడితము, సింహాకర్షితము ఏలకాక్రీడితము, నివేశము, అవహిత్థకము, క్రీడితము, జనితము, ఉపసృతము, తలసంఘట్టితము, ఉద్వృత్తము, విష్ణుక్రాంతము, లోలితము, మదస్ఖలితము, సంభ్రాంతము, విష్కంభము, ఉద్ఘట్టితము, శకటాస్యము ఊరూద్వృత్తము వృషభక్రీడితము, నాగాపసర్పితము, గంగావతరణము (108)

కరణి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 కొంకణదేశము నందలి ప్రసిద్ధమగు చెట్టు చూ, వృక్షము, దే వి (1) చెతి "జనార్దనుఁడక్కరణి హరి ఉ. 6, ఆ. 160 చూ, విధము 1, పా. 3. విమూలరాశి చూ, రాశి 2.

కరణికము వై. వి. కరణముచేయునది రూ- కరణీకము, కరిణికము- కరిణీకము.

కరణీకము వై. వి. —వై.—

కరణీయము. సం. విణ. చేయఁదగినది కర్తవ్యము.

కరణుఁడు సం. వి. అ. పుం శూద్రస్త్రీకిని వైశ్యునకును బుట్టినవాఁడు

కరణులు అం సంజీవకరణి సంధానకరణి, సౌవర్ణకరణి, విశల్యకరణి. (4)

కరతలము సం వి. అ. పుం అఱచేయి చూ. హస్తము. 1

కరతలములు. అం. స్త్రీలక్షణాంగములు ఏఁబది యెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు (అఱచేతులు) — కోమలములయిన భాగ్యవతియగు. పద్మములఁబోలి మెత్తనైనను సమములయినను సుఖవంతురాలగు, పెద్దవిగా నున్న దరిద్రురాలగు. పొడుగైన పరిక్లేశ మొందును లావైన విధవ యగు

కరతలామలకము జా. అఱచేతిలోని ఉసిరిక కాయ సులభముగ స్వాధీనమగుట "సకల వృత్తంబులును నీచిత్తంబునకుఁ గరతలామలకమైయున్నవి"

కరతలామలకన్యాయము పా. చేతిలోని ఉసిరిక కాయవలె స్పష్టముగ నున్నదనురీతి

కరతాళము సం. వి అ న. అఱచేతులు చట్టుటలో కలుగు చప్పుడు చూ స్వనము 2

కరతాళి సం వి ఈ స్త్రీ —పై—

కరతాళిక సం వి ఆ స్త్రీ నిప్పువన్నె గుఱ్ఱల కానుగు * చూ, శాదఘ్నము

కరతిత్తి వై. వి = కరదృతిః వట్రిపుసంచి హారిశ్చ 2, భా 1127 చూ, హడపము 1

కరతోయ సం వి ఆ స్త్రీ గౌరీవివాహకాల మందు ఈశ్వరునిహస్తమువలనఁ బుట్టినయేఱు, ఆగోద. చూ, నది.

కరదనము. అం విజ్ఞానములు ముప్పదిరెండింటి లోనొకటి చూ, విజ్ఞానములు

కరదము. సం. వి. అ పుం. కానుక చూ, లంచము.

కరదివియ. వై. వి = కరదీపిక కాగడా చూ, దివిటి. (రూ- కరదివ్వియ- కరదివ్వె. "ద్వి. కర మునఁబూనిన .. గరదివ్వె" హారిశ్చ 1, భా. 1856)

కరదీపిక సం వి ఆ. స్త్రీ = కరదివియ—పై.—

కరదీపకాన్యాయము పా. తనచేతిలోని దీపము తనయుపయోగింపక యితరుల కుపయోగించును రీతి

కరరుహము. సం వి అ పుం అంఘ్రిపము* చూ, వృక్షము.

కరపక్క దే వి వర్ణపూ మైన కెంపు చూ, రత్నము. 1,

కరపత్రము సం వి అ న 1 క్రకచము చూ, అంపము, రం 2 ప్రకటనపత్రము (నోటీసు)

కరపత్రవంతము సం వి త పుం. తాళము * చూ, తాడు 2.

కరపత్రిక సం వి. ఆ. స్త్రీ జలక్రీడ చూ, విలాసము 1

కరపర్ణము సం వి అ పుం 1 కందళోద్భవ* చూ, హ్రిస్వశాఖాశిఫము, 2 పేరాముద ము * చూ, వ్యడంబకము

కరపల్లవము సం వి అ పుం కరశాఖ, అంగు ళము చూ, వేలు 1.

కరపాత్రము సం వి. అ న జలక్రీడ చూ, విలాసము. 1.

కరపాదము అం చిత్తానకరణబంధములు నలుబది యొకటింటిలో నొకటి చూ, చిత్తానకరణ బంధములు (చూ, బంధములు)

కరపార్శ్వరేఖ సం వి ఆ స్త్రీ. సంతానసంఖ్య రేఖ

కరపాలము. సం వి అ పుం = కరవాలు ముప్పదియంగుళములకు మించినకత్తి చూ, రిష్టి. 2.

కరపుచ్చె. దే. వి. కర్బూజా *. చూ, సోమకర్కటి

కరపృష్ఠములు. అం. స్త్రీలక్షణాంగములు ఏఁబదియెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు (మీఁదిచేతులు).-స్థూలములై యెత్తుగనున్న గుజ్జిలుగాలగు.

కరఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కలివె * చూ, స్థూలపుష్పఫల.

కరఫలము. సం. వి. అ. పుం. 1 గుజ్జమును ద్రోమెడు గోలపము చూ, గోలపము, 2 త్రుంగి పడునెడి గోలపము చూ, బాణము 1.

కరబదరన్యాయము. సా. చేతిలోని రేఁగుపండువలె తేలికగానుండుననుట

కరబదరము. సా. అఱచేతిలోని రేఁగుపండు (సులభమైనది)

కరబుడియ. దే. వి. ఇత్తాడిలయి * చూ, పగిడె

కరబూజా. వా. వి. చూ. కరపుచ్చె * (రూ. కర్బూజా హిం.)

కరభకాండిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. [illegible], ఉష్ట్ర[illegible]కి *

కరభగేహన్యాయము. సా. ఆవు ఉండఁగా గాడిదపాలు [illegible]

కరభప్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దరేఁగడిదూల* చూ, స్వల్పదురాలభ

కరభము. సం. వి. అ. పుం. 1 మనికట్టుమొదలు చిటికెనవ్రేలి మొదలు దాఁకఁగల చేతి వెలుపలిచోటు, 2 ఒంటెపిల్ల చూ, లొట్టిపిట్ట, 3. గాడిదె చూ, గార్దభము

కరభర్జిత్రము. సం. వి. అ. న. నానఁబెట్టి వేయించిన గుగ్గిళ్లు చూ, పొరి

కరభవల్లభము. సం. వి. అ. పుం. 1 కపిత్థము* చూ, వెలఁగ; 2. గోలుగు *. చూ, పీలువు.

కరభాదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిన్న రేఁగడి దూల*. చూ, స్వల్పదురాలభ.

కరభి. సం. వి. న్. పుం. 1 ఏనుఁగు చూ, హస్తి, ఈ. స్త్రీ. 2. ఆఁడుఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట, 3. ఆఁడుగుఱ్ఱము చూ, హయము.

కరభీకము. సం. వి. అ. పుం. సింగము: చూ, సింహము

కరభూషణము. సం. వి. అ. న. పోఁచీలు-చేకట్లు మొ. చూ, భూషణము. 2.

కరభోరు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. మనికట్టు మొదలుకొని చిటికెనవ్రేలువఱకు నుండెడు ప్రదేశమువలెను ఏటవాలుగానుండు తొడలుగల ఆఁడుది చూ, స్త్రీ.

కరమట్టము. సం. వి. అ. పుం. గువాకము * చూ, పోఁక.

కరమరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఖైదుచేయుట చూ, బంది, 2 కారాగృహము చూ, బంధనాలయము (చూ, గృహము. 1)

కరమర్దకము. సం. వి. అ. పుం.= కలివె *: చూ, స్థూలపుష్పఫల

కరమర్దము. సం. వి. అ. పుం.=కలివె—పై—

కరమర్ది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై—

కరమర్దిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గోస్తని * చూ, ద్రాక్ష

కరమాలము. సం. వి. అ. పుం. 1 ధూపము చూ, పొగ, 2 మబ్బు చూ, మేఘము 1

కరము. సం. వి. అ. పుం. 1 చేయి చూ, హస్తము, 2 కిరణము చూ, మయూఖము.1, 3 తొండము చూ, శుండము, 4 రూ-కారము. కప్పము చూ, సిస్తు 1, 5 కరక చూ, వడగల్లు, 6 రెండుజేనలకొలఁది కిష్కువు చూ, మూర 1, 7. మబ్బు చూ; మేఘము.1; 8. అజాజి *: చూ, సువవి 2; దే. అవ్య. (1) కడు. (వృత్తియందు దీనికి వాఁడికబ్బము

పరమగుచో మువర్ణలోపము మహాకవి ప్రయోగములయందుఁ గానఁబడుచున్నది "కరవాఁడి చూపులు కరవాఁడినఖరులు" మొ) చూ, మతిమతి

కరముక్తకము సం వి. అ - అస్త్రవిశేషము చూ, బాణము 1.

కరములు. పా. వీనికి ఉపమానములు.-పద్మము, చిగురు

కరములురెండు అం ఇవి అంగములు ఎనిమిదింటిలోనివి చూ, అంగము 9.

కరయంత్రము. సం వి అ న బాణమునారినిఁ గూర్చి వేళ్లను పట్టెడిపట్టు చూ, ముక్తకము.

కరరుట్టు సం వి ట్ పుం గోరు చూ, నఖము

కరరుహము సం వి అ. పుం 1 —వై—; 2 నఖముచిప్ప చూ, కోలము (చూ, నఖము)

కరర్ధి సం వి ఇ. స్త్రీ కరతాళి చూ, స్వరము 2

కరలానువము అం ఉపవీతములు పదునాఱింటిలో నొకటి చూ, ఉపవీతములు

కరవంది సం వి ఈ స్త్రీ కలివె * చూ, సాఘ్నపుష్పఫల.

కరవటము వై వి =కరండ రూ-కరాటము, బంకౌ, లక్ష్మి 3, ఆ 8) చూ, పాత్రము 6

కరవడము. వై వి.= —వై.—

కరవర్తక సం వి ఆ స్త్రీ బాణము వేయునప్పుడు బొట్టనవ్రేలికిఁ దగిలించుకొను యుంగరము చూ, భూషణము 2

కరవాఁక దే వి సముద్రపుగట్టు నోరనుండెడు బురదనేల చూ, భూమి 1

కరవాఁడి. దే వి. మిక్కిలివాఁడి చూ, తీండ్రము.

కరవాడు. దే వి. రూ-కఱవాడు, ఎండినచేఁప చూ, మత్స్యము. 1

కరవాలి సం వి. ఈ. స్త్రీ. కత్తి చూ, రిష్టి.2.

కరవాయి దే వి. లోహకారుఁడు సుత్తెతోఁ బాత్రములను సాఁగఁగొట్టునప్పుడు ఒత్తుడుగా వానిలోపలఁజొప్పించెడి మొనవంటి దిమ్మ మొఁగపు యినుపకమ్మి

కరవాలము. సం వి. అ పుం. 1 =కరవాలు. రూ-కరపాలము-కరపాలము, నిమిచోకత్తి. చూ, రిష్టి 2, 2 గోరు. చూ, నఖము

కరవాలు వై. వి. =కరవాలము కత్తి అచ్చసుం, కాం 58 చూ, రిష్టి. 2

కరవాలిక. సం వి. ఆ స్త్రీ. 1. కత్తిపీఁట. చూ, రిష్టి 2 2 బాఁకు చూ, బాణము 1.

కరవి సం. వి ఈ స్త్రీ 1. కొప్పు చూ, వేనలి, 2 ఇంగువ * చూ, హింగువు 1

కరవింద సం. వి. ఆ స్త్రీ.=కలివె *. చూ, సాఘ్నపుష్పఫల.

కరవీర సం వి. ఆ స్త్రీ. తామ్రవర్ణ మనశ్శిల. చూ, రాయి

కరవీరక సం వి ఆ. స్త్రీ సౌరాష్ట్రి, అపరధాన్యవిశేషము చూ, ధాన్యము

కరవీరకందసంజ్ఞము సం వి. అ. పుం ఒకరకము కంద * చూ, సూరణము

కరవీరకసము అం. శస్త్రములు నలుబదియేడింటిలో నొకటి చూ, శస్త్రములు.

కరవీరకము సం. వి అ పుం. ఏఱుమద్ది *. చూ, మద్ది

కరవీరభుజ. సం వి ఆ. స్త్రీ తొగరి * చూ, సురాష్ట్రజము 1.

కరవీరము సం. వి అ పుం. 1 కత్తి. చూ, రిష్టి 2, 2 =గన్నేరు * చూ, హయమారకము.

కరవీరి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1 పుత్రవతి చూ, స్త్రీ, 2. ఉత్తమమైనఆవు చూ, ధేనువు, 3. దేవతలతల్లి: చూ, దేవమాత

కరవీరుఁడు. సం వి. అ. పుం ఒకానొక రక్క-
సుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

కరశాఖ. సం. వి.ఆ. స్త్రీ. (వేలు చూ, వేలు.1

కరశీకరము. సం. వి అ. పుం ఏనుఁగు తొండ
ముచివరను పుట్టెడుమదము' చూ, మదము 1

కరశూకము సం. వి. అ. పుం గోరు చూ,
నఖము.

కరసాన వై వి.=కరశాణ రత్నాదులు సానఁ
బట్టెడు పకారికారమైనసాన, భాను 3, అ,
నిర్వ. 6, అ 43. చూ, సాన.

కరసు దే వి. పరుసఁదనము చూ, పరుసము

కరస్నువు సం వి ఉ పుం చేయి చూ,
హస్తము

కరహాట అం. దేశములు ఏఁబదియాఱింటిలో
నొకటి చూ, దేశము (రూ-కరహాటము)

కరహాటకము సం వి అ పుం మ్రాఁగ
చూ, శ్వసనము

కరహాటము సం వి అ పుం 1 తామర
గుంప * చూ, పద్మకందము, 2 ప్రొద్దుపొ
డుపు చూ, సంధ్య, 3 పెద్దమ్రాఁగ *
చూ, శ్వసనము, 4 చూ, రూ-కరహాట

కరా వై విణ =ఖరాకు రూ-కర. "కరామీరి"
చూ, తీండ్రము

కరాంగణము సం వి అ పుం, సైన్యజనులచే
వ్యాప్తమైన అంగడివీధి చూ, మార్గము 1

కరాంబుకము. సం వి అ. పుం కలివె *
చూ, సాగ్లపుష్పఫల

కరాంబుజము సం వి అ పుం — వై —

కరాంగుళినఖములు అం స్త్రీలక్షణాంగములు
ఏఁబదియొనిమిదింటిలో నొకటి (రక్తిమగలిగి
వర్తులమైయున్న సంఖుభోగములందును, తెల్లగ
నున్నను పుష్పిగలిగినను దరిద్రురాలగు.): చూ,
స్త్రీలక్షణాంగములు.

కరాంగుళులు. అం. 1 స్త్రీలక్షణాంగములు
ఏఁబదినాల్గింటిలో నొకటి చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు, (చేతివేళ్లు).- (గూఢములైన
సంధులు గలిగియు, నునుపులై బలిసియు సందులేనట్టి
రాజపత్నియగు ఎత్తులై వ్యత్యయములైన
కలహప్రియయగు వికటములైనను వక్రము
లయినను విధవయగు) చూ, స్త్రీలక్షణాంగ
ములు

కరాగా వా నికొయ్యగా, పట్టిపట్టి వదల
కుండఁ. "డబ్బు యిచ్చిఁగాని కదలనని
కరాగా కూర్చున్నాఁడు"

కరాఘాతకత్తి వై వి = కరమ్మురికి కత్తి,
స్వా 4, అ 28 చూ, కత్తి 2 (రూ-కరా
మీరి-కరాచోరి-కరాల)

కరామీరి వై వి = కరమ్మురి — వై —
స్వా 5, అ 71 (రూ-కరాచోరి)

కరాచోరి వై వి = — వై — ... 1,
అ 6

కరాపటము వై. వి = కరాండము చూ, రూ-
కరాపటము ... 1, అ 45

కరాపాలము. సం వి అ పుం కత్తి, మూపుగ
అంగుళములకు మించినకత్తి చూ, కత్తి 2

కరాపువు వై వి ఉల్కాటము * చూ, లవం
గము.

కరామర్దము సం వి అ పుం. కలివె * చూ,
సాగ్లపుష్పఫల

కరామ్లకము సం. వి అ. పుం. — వై —

కరాయిక సం వి ఆ. స్త్రీ పెద్ద సెంటి
కొక్కెర, బలాక చూ, ఒకము.

కరారు హిం వి ఏర్పాటు

కరారునామా. హిం వి ఒడంబడికపత్రము.

కరారోటము. సం వి అ పుం. ఉంగరము;
చూ, భూషణము 2.

కరాళకము. సం. వి. అ పుం. నల్లతొళసి *. చూ, తులసి

కరాళత్రిపుట సం వి. ఆ స్త్రీ. మామెన *, శారిబ

కరాళము. సం. వి అ న. 1 నల్లగగ్గెర * చూ, పర్ణాసము, 2 వెన్నెముక చూ, శల్యము.1; పుం 3 సర్జరసమునూనె చూ, తైలము, 4 ఒకానొక నరకము చూ, నరకములు, విశే 5 ఒడ్డుమిట్టయినది, 6 తుంగము, పొడవైనది చూ, పొడవు. 2, 7. వెఱపుఁబుట్టించునది చూ, భయంకరము, 8. దంతురము, ప్రక్కలణఁగి నడుము పొడవైనది. చూ, పొడవు 2, 9 జిహ్మము, వంకరైనది చూ, వంకర

కరాళి సం విశే 1. క్రూరమైనది, 2. అగ్నియొక్క పదికిళలలో రెండవది

కరాళించు దే. అ క్రి 1 బొబ్బరించు "వగిరిగహ్వరకోనసంబులఁ దనులంబడి దరికొని యెగసిగొని కాలుకాలానలంబు కైవడిం గదిసి కరాళించి" నీర 4, ఆ 108. చూ, శబ్దించు, 2 సకిలించు చూ, హేషించు, స క్రి. 3 దూఱు "ద్వి వక్కసేయని లేకివాఁడనినన్ను, లెక్కసేయక కరాళించె నీరాజు" హరిశ్చ. 2, బా 1474 చూ నిందింపు.

కరాళికము. సం వి అ పుం ఒకానొకచెట్టు చూ, వృక్షము

కరాళికుఁడు. సం వి అ పుం. దంతురుఁడు చూ, మిడిపండ్లవాఁడు

కరి. సం వి న్. పుం. 1. ఏనుఁగు చూ, హస్తి, 2 కోఁతి చూ, వానరము, దే వి (1) ఎల్ల, "క భాండీరవటముకరిగా" హరి పూ 7, ఆ 93 చూ, సీమ 1, (2) తెలివిడి చూ, నిదర్శనము 1, (3) ఆఁడుగుఱి చూ, భగము. 12, (4) పశుయోని చూ, భగము. 12; (5) కఱకుటమ్ము చూ, బాణము.1; విశే. (6) సాక్షి, భార ఆది 2, ఆ. 120 చూ, సాక్షి.

కరికణావల్లి. సం. వి ఈ. స్త్రీ చవ్యము * చూ, సేవ్యము. (సేవ్యమనుగ్రంథ్యము)(చూ, రాజార్హము)

కరికపిత్థన్యాయము. పా. ఏనుఁగుమ్రింగిన వెలఁగపండు పండువలెనుండియు లోపలిగుంజు అంతయు హరించునరీతి.

కరికరక్రీడ సం వి ఆ. స్త్రీ ఒకానొకబాహ్యరతి చూ, రతిబంధము.

కరికరక్రీడనము. సం. వి అ. న —పై.—

కరికరజంఘులు అం పురుషలక్షణాంగములలోని జంఘల (పిక్కలు) యందలివిశేషము. (కరికరజంఘులైన శ్రీమంతుండగు) : చూ, లక్షణాంగములు

కరికవలము సం వి అ. న. ఏనుఁగునకిచ్చు ఆహారపుముద్ద చూ, విధానము 4

కరికుంభజము సం. వి అ పుం. ఏనుఁగు కుంభస్థలముమీఁదఁబుట్టునుసిరికపండంతముత్తెము చూ, ముత్తెము

కరికుసుంభము సం వి. అ పుం. చూ, నాగకేసర చూర్ణకము

కరిఖలము. సం వి. అ పుం వేడుకగానాడెడు జూజము చూ, వ్యవహారము 4.

కరిగర్జితము. సం వి అ. న ఏనుఁగుగీఁక, బృంహితము చూ, స్వరము. 2.

కరిజము సం వి అ పుం లేఁత ఏనుఁగుపిల్ల. చూ, హస్తి.

కరిణబత్తుఁడు దే. వి కయికోలవాఁడు చూ, సాలెవాఁడు.

కరిణలు. దే. వి. బ. —పై—

కరిణవాఁడు దే వి —పై.— (రూ- కరిణిబత్తుఁడు- కరిణెవాఁడు)

కరిణి. సం. వి ఈ. స్త్రీ ఆఁడేనుఁగు చూ, హస్తి.

కరిణిబత్తుఁడు. దే వి చూ, కరిణబత్తుఁడు

కరిణికము. వై వి చూ, రూ- కరణికము (రూ- కరిణీకము.)

కరిణీకుఁడు. వై వి కరణము చూ, పంజీకరుఁడు.

కరిణీప్రసవన్యాయము. పా పందికి పగి పిల్లలు పుట్టుటకన్న నేనుఁగున కొకపిల్లపుట్టిన మేలు అనురీతి

కరిణెబత్తుఁడు దే వి చూ, రూ-కరిణబత్తుఁడు.

కరిణెలు దే వి బ — పై —

కరిణెవాఁడు. దే వి — పై —

కరిత్తము. సం. వి అ పుం ఇనుపగరఁటె చూ, దర్వి 1 (చూ, పాత్రము 6)

కరిదారకము సం వి అ పుం. సింగము చూ, సింహము

కరిది దే వి 1 వీణకరివె చూ, వీణాదండము, 2. నగ్నవాద్యములలో నొకటి చూ, వీణె 2

కరిపత్రము సం వి అ , చూ, తాళిసపత్రి*

కరిపదము సం వి అ , గతివిశేషము చూ, గతిబంధము

కరిపిప్పలి సం. వి ఈ స్త్రీ ఏనుఁగుపిప్పలి * చూ, పిప్పలి.

కరిపోతము సం వి అ పుం ఎత్తుగున్న, లేఁత ఏనుఁగుపిల్ల చూ, హస్తి

కరిబృంహితము పా. ఒకానొక వృత్తము ఉదా — ఈవృత్తమునందు ఒక్కొక్క పాదమున భ, న, భ, న, భ, న, రగణములు గలిగి పదుమూఁడవయింట యతిగల ఏకవింశ చ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము ఉదా — "మూఁడుభనములు రేఫమును బను- మూఁట విరతిదము సొంపుగాఁ గూడుకొనఁగరిబృంహితమౌ, నమ్మ-హార్క్యవనమునఁ దిమ్మండెల్లా పీడవును కరిబృంహితగవము- వెల్లుగఁబలుకుచుండఁగా, గోడిగపు చిననాఁడు శకటునిఁగూల్చిన హరి నుతించెదక్ " చూ, వృత్తము 1

కరిబంధము సం వి. అ పుం. ఏనుఁగునుకట్టు స్తంభము చూ, హస్తి

కరిభము సం. వి అ పుం. చైత్యము. *. చూ, గచ్ఛ 7

కరిమాచలము. సం. వి. అ పుం సింగము చూ, సింహము

కరిముఖుఁడు. సం. వి. అ. పుం ఏనుఁగుమోము సామి చూ, వినాయకుఁడు 1.

కరివె దే వి. 1 వీణకరివె చూ, వీణాదండము, 2 కలివె * చూ, సాల్లపువ్వుల.

కరివెది దే వి సెలగున్నిపిత్తుకు వా నె సుఁడు నీం మీఁ

క వేఁప గే , కానొక చెట్టు చూ వృక్షము

కరివేఁపాకు గే వి తాలింపులో వేయు ఒకానొక చెట్టుఆకు

కరిశాబకము సం వి అ పుం లేఁత ఏనుఁగు పిల్ల చూ, హస్తి

కరిసౌలుకము సం వి అ , గిన్నెలకో . చూ, దిక్కులము

కరిసంకర్త్రకము సం వి అ పుం తొండ్రి * చూ, విభీతకము

కరిసము. వై వి 1 = కర్షణము కమతము, భా ఆగ 4, అ 298 చూ, వ్యవసాయము. 2, (రూ- కరిసె- కరిసనము- కరిసము- కర్సనము) 2 = సుర్షణము రూ- కర్సము ఒత్తుడు చూ, పీడనము.

కరిసించు. వై. స. క్రి. = ఘృష్. ఘర్షించు. బహులాశ్వచరిత్రము 1, ఆ. 102 చూ, రా యుడిచేయు (రూ-కరసించు)

కరిసె. వై. వి 1. = కర్షము-కాలంపలము చూ, పలము 1; (ముప్పావుతులమెత్తు), 2. కమ

తము: చూ, వ్యవసాయము 2. (రూ-కరిసె- కరిసెనము)

కరిసెనము వై వి. 1 = కర్షణము చూ, రూ- కరిసనము. 1, 2 = ఘర్షణము చూ. రూ- కరిసనము. 2

కరిషము వై. వి = కర్షణము కృషితము చూ, వ్యవసాయము. 2.

కరిహస్తకము. అం. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, కరణములు

కరిహస్తము. అం. నృత్తహస్తములు ఇరువదితొమ్మిదింటిలో నొకటి. చూ, నృత్తహస్తములు.

కరీర సం వి. ఆ స్త్రీ 1 చిమ్మట చూ, రిల్లు, 2. ఏనుఁగుకొమ్ము మొదలు చూ, కరీరిక, 3 నురదగొండి * చూ, దూలగొండి

కరీరఫలిని సం. వి ఈ స్త్రీ కొబ్బరి * చూ, నారికేళము

కరీరము. సం వి. అ పుం, న 1 వెదురుమొలక * చూ మొక్క. 1, పుం 2 కుండ చూ, భాండము 3, 3 క్రకరము * చూ, వేణుతురు

కరీరి. సం వి ఈ. స్త్రీ 1 చిమ్మట చూ, రిల్లు, 2 ఏనుఁగుకొమ్ము మొదలు చూ, కరీరిక (ఏనుఁగు దంతములక్రిందిచోటు రూ కరీరము. పురుషోత్తముకవీయము)

కరీరిక సం వి ఆ. స్త్రీ 1 గజదంతమూలము కరీర, కరీరి, (తె. ప) — ఏనుఁగుకొమ్ము మొదలు, 2. చిమ్మట చూ, రిల్లు

కరీరికము. సం వి. అ పుం బొబ్బరి * చూ, శాకపుష్పము.

కరీషము సం. వి అ పుం, న 1. పాంశువు, ఎరువు చూ, పిడక, 2. ఏటిపిడక చూ, పిడక; 3 గోమయపిష్టము చూ, పిడక

కరీషాగ్ని. సం. వి ఇ. పుం ఎండిన పిడకనిప్పు, కవుప్రిము: చూ, నిప్పు

కరుఁడు. సం వి అ. పుం ఇచ్ఛగలవాఁడు చూ, వలపుకాఁడు

కరుసు దే. వి మందాను మాడ్చి రాసినపొడి. రూ- కలుసు చూ, భస్మము.

కరుగు దే వి 1. సస్యగుచ్ఛము చూ, పొట్టకట్టి, 2. పోఁతపోసెడి అచ్చు, పంచాప్రి 2, ఆ. 12 చూ, పోఁతఅచ్చు.

కరుఁడు దే వి 1 గట్టిపడినముద్ద భార. స్త్రీ. 1, ఆ 36 చూ, ముద్ద 2, 3. దినదినము వ్రాసెడు సంకీర్ణపులెక్క చిట్టా- రూ- చిత్తా చూ, పద్దు 3

కరుడుగట్టు దే అ క్రి గట్టిముద్దఅగు చూ, ముద్దకట్టు

కరుణ సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1 కనికరము చూ, దయ. అం 2 రసములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, రసములు, 3 రసదృష్టులు యెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, రసదృష్టులు

కరుణమల్లి సం వి ఈ స్త్రీ నవమాలిక * చూ, విరజాజి

కరుణము సం వి అ పుం 1 నింబ చూ, నిమ్మ, 2 కరుణరసము. చూ, రసములు

కరుణవిప్రలంభము శా విప్రలంభ విశేషము చూ, రసములు

కరుణాకూర్చుఁడు సం వి అ పుం. అద్వయవాగ చూ, బుద్ధుఁడు

కరుణాఖ్యము సం వి అ న తాళప్రాణకళావిశేషము చూ, తాళము 2

కరుణాపరము సం విణ చూ, దయాపరము.

కరుణామోహము అం మోహచతుష్టయములో నొకటి చూ, మోహచతుష్టయము

కరుణి, సం వి ఈ స్త్రీ. పుష్పవృక్షవిశేషము చూ, వృక్షము

కరుణించు సం అ క్రి. కనికరించు చూ, దయసేయు.

కరుకు దే. వి. మాట. చూ, వ్యాఘ్యాలము 2 (రూ-కఱద)

కరుబుజాదోస దే. వి. అతిక్తఫల * చూ, దోస.

కరుమరి. వై. వి = కర్మార చూ. కరుమలి

కరువల వై. వి. 1 ఇనుముపనిచేసి బ్రతికెడు జాతి "కరువలవాండ్లు, కరువలరి" చూ. కమ్మర. 2 ఇనుముపనిచేయువాండు చూ, స్వర్ణకారుండు

కరుమలి వై. వి. ఇనుముపనిచేయువాండు చూ, స్వర్ణకారుండు.

కరులు దే. వి. బ. పక్షికిరెక్కలు చూ, పక్షము 4

కరువ వై. వి = గాలివాన చూ, ...ము

కరువలి దే. వి. చూ. కర్వలి గాలి చూ, వాయువు

కరువలిపట్టి దే. వి. 1 ... చూ. భీముండు, 2 ఆంజనేయుండు చూ, వానరము, 3 ...

చూ, వానరము

కరువలిరిక్క ... స్వాతి, రెంపునకము చూ, నక్షత్రము 1

కరువలివింటి దే. వి. ... 6, ... 67 చూ, విష్ణు.

కరువు దే. వి. 1 రూ-కరవు ... అమ్ము, ఆము 2, ఆ 47 చూ, ... వై. వి. 2 = ... భా ... అను 1 అ 11 చూ, ...ణము 1

కరుసు వై. వి = 1. ... కష్టమైనపుమాట, రూ-కఱుకు- కొఱు- కొఱగొడ్డెము చూ, పరుషము 2. (రూ-కరసు), దే. వి. 2 పచ్చి చర్మము: చూ, తోలు. 1.

కరూశము. సం. వి. అ. పుం. కరూశమను దేశము: చూ, దేశము.

కరూశుండు సం. వి. అ. పుం. 1 కరూశదేశపు రాజు చూ, రాజు 1, 2 ప్రజాపాలనతత్పరుండు. చూ, రాజు. 1, 3. శివార్చకుండు. చూ, పూజారి

కరేందుకము సం. వి. అ. న. వాసనగడ్డి * చూ, తృణము 1

కరోగము సం. వి. అ. న. 1 పిడికిటిపోటు. చూ, యుద్ధము, 2 బాహుమధ్యము చూ, మోంచేతిపుడుము

కరేటము సం. వి. అ. పుం. గోరు చూ, నఖము

కరేటవ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ... చూ. ...ము

కరేటువు సం. వి. ఉ. పుం. స్త్రీ. 1 రూ-కరేటువు —పై—, 2 గోరు. చూ నఖము

కరేణుభువు సం. వి. ఉ. పుం. పాలకాప్యముని చూ, ముని 1

కరేణువు సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1 ఆడయేనుంగు. చూ, హస్తి, పుం. 2 ఏనుంగు చూ, హస్తి. 3 ...ము * చూ, ...ము, 4 పాలకాప్యముని చూ, ముని 1

కరేణుసుతుండు సం. వి. అ. పుం. పాలకాప్యముని చూ. ముని 1

కరేటము సం. వి. అ. ... గంధద్రవ్యము చూ, ...

కరేరువు సం. వి. ఉ. పుం. 1. చెట్టు చూ, వృక్షము, 2 కోంతి చూ, వానరము

కరేట్టము సం. వి. అ. పుం. కర్కటకము * చూ, మృదుద్రుమము.

కరైకత్వము. సం. వి. అ. న. రెండుచేతులు ఒకటిగా చేర్చుట

కరోటకము. సం. వి. అ. న. బట్టలపెట్టె: చూ, పెట్టె.

కరోటము. సం. వి. అ. న. పుఱ్ఱె: చూ, శల్యము .

కరోటి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. —పై.—

కరోటీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై—

కర్కంధూ. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. బదరి * చూ, రేఁగు 1

కర్కంధువు. సం. వి. ఉ. న. 1 —పై—, 2. రేఁగుపండు చూ, రేఁగు 1; 3 గంగరేఁగు * చూ, లికుచము

కర్కచిర్భటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నక్కదోస *. చూ, దోస

కర్కటకము. సం. వి. అ. పుం. 1 ఎండ్రకాయ చూ, పీత, 2 ఇక్షువు * చూ, రసాలము 3, 3. కర్కటకరాశి, కర్కటము, కర్కి చూ, రాశి. 2, అం 4 రాసులు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ రాసులు

కర్కటకరేఖ. పా. ఉత్తరాయణరేఖ, భూమధ్యరేఖకు ఉత్తరము 23½ అంశలదూరమునఁగల రేఖ (ట్రాపిక్ ఆఫ్ కాన్సర్)

కర్కటకశృంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్కటకి * చూ, శృంగి

కర్కటకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గొడ్డుకాఁకర * చూ, కాఁకర

కర్కటచ్ఛద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. [illegible]* చూ, బరివెంక

కర్కటప్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉదకికి చూ, బచ్చలి.

కర్కటము. సం. వి. అ. పుం. 1 ఎండ్రకాయ చూ, పీత, 2 ఇక్షువు * చూ, రసాలము 3, 3 కక్కెర చూ, బకము, 4 నాఁగుదోస* చూ, దోస, 5 బూరుగుకాయ చూ, శాల్మలిశలాటువు, 6 కర్కటకరాశి చూ, రాశి. 2, 7. అభినయహస్తవిశేషము, రెండు చేతులవ్రేళ్ళను నొకటొకటిసందున నదికినట్లు గాఁగూర్చి పట్టినది చూ, వ్యంజకము 1, 8. రాపులుఁగు చూ, రాబందు; 9. రతిబంధములలో నొకటి చూ, రతిబంధము; 10. ఒకానొకచెట్టు చూ, వృక్షము, అం. 11. సంయుతహస్తములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, సంయుతహస్తములు

కర్కటముఖము. సం. వి. అ. న. విషవిద్యాతంత్రవిశేషము చూ, మాయము 1.

కర్కటరాశి. పా. కర్కటకరాశి చూ, రాశి 2

కర్కటశృంగిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, శృంగి*

కర్కటాఖ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై—

కర్కటాహ్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కర్కటాహ్వము. సం. వి. అ. పుం. బిల్వ *. చూ, మారేడు

కర్కటాహ్వయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కులింగి * చూ, శృంగి.

కర్కటి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఇర్వారువు* చూ, దోస

కర్కటిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంకపీలి*. చూ, మ్రానిపసుపు

కర్కటీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 ఇర్వారువు* చూ, దోస, 2 కర్కారు* చూ, దోస.

కర్కటీగర్భన్యాయము. పా. పీత పిల్లలు పుట్టిన తోడనే చచ్చునను రీతి

కర్కటువు. సం. వి. ఉ. పుం. పెద్దకక్కెర చూ, బకము.

కర్కము. సం. వి. అ. పుం. 1. అందము చూ, సౌందర్యము, 2 అద్దము చూ, ముకురము, 3 ఎండ్రకాయ చూ, పీత, 4 కుండ: చూ, భాండము 3, 5 తెల్లగుఱ్ఱము చూ, హయము, 6 అగ్ని చూ, నిప్పు, విణ 7. తెల్లనిది చూ, వర్ణము 6, 8 మంచిది చూ, సాధు, అం 9 వర్ణములు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, వర్ణములు.

కర్కరము. సం. వి. అ. న. 1.=కంకర- కరకరి సున్నముగాఁ అగు కంకరఱాయి చూ, రాయి,

2 ఇనుపగుదియ చూ, ముద్గరము, పుం 3 అద్దము చూ, ముకురము, విణ. 4 కఠినమైనది. చూ, బెడిదము, 5 గట్టిది చూ, బెడిదము

కర్కరాంగము సం వి అ. పుం. కుంకటి పుడ్డంగి చూ, ఖాతవ్యూహము

కర్కరాంధకము సం వి అ పుం పాడు నుయ్యి చూ, నుయ్యి

కర్కరాక్షము సం వి. అ పుం ఏట్రింత చూ, వ్యాఘ్రాటము.

కర్కరాటుకము సం వి అ పుం పెద్ద కొక్కెర చూ, బకము

కర్కరాటువు సం వి ఉ పుం కడకన్ను చూ, నేత్రము 1

కర్కరాలము. సం వి అ పుం నెరిగురులు, ముంగురులు చూ, వెండ్రుక.

కర్కరాహ్వ సం వి ఆ స్త్రీ జెమ్ము* చూ, శమి

కర్కరి సం వి ఈ స్త్రీ. 1 కర్కటి* చూ దోస, ఆకు 2 అ 78, 2 గిండిచెంబు చూ, పాత్రము 6

కర్కరిక సం వి ఆ స్త్రీ 1 ఇక్షువు* చూ, రసాలము,3,2 గిండిచెంబు చూ, పాత్రము 6

కర్కరికము సం వి అ పుం గిండిచెంబు, నీటిచెంబు (అని కొందఱు) చూ, పాత్రము 6

కర్కరేటము సం వి. అ న మెడపట్టి గెంటుట చూ, గెంటుట

కర్కరేటువు సం. వి ఉ పుం, స్త్రీ పెద్ద కొక్కెర: చూ, బకము.

కర్కలి. సం వి. ఈ స్త్రీ కర్కటి *· చూ, దోస, 2. గిండి: చూ, పాత్రము. 6.

కర్కశ. సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. తేలుకొండి *· చూ, వృశ్చికము. 2; 2. బూరుగు *: చూ, [illegible]

కర్కశచ్ఛద. సం. వి ఆ. స్త్రీ. కోశాతకి * చూ, పొట్ల

కర్కశచ్ఛదము సం. వి. అ. పుం 1 -పై -, 2 పెద్దటేకు * చూ, శాకోటము

కర్కశదల సం వి ఆ. స్త్రీ ఒకానొక చెట్టు చూ, దగ్ధ *

కర్కశదలము. సం వి. అ పుం. చేదుపొట్ల * చూ పొట్ల

కర్కశము సం వి. అ. పుం 1 కంపిల్లము * చూ, గోవని, 2 కసింద *· చూ, బలుసు, 3 ఇక్షువు* చూ, రసాలము 3, 4 కత్తి చూ, రిష్టి. 2, 5 =కఱకు కెంపులయందలి గఱుకు: చూ, గఱుకు, 6 మరకతదోషము చూ, రత్నము 1, 7 విదుర్మురత్నము చూ, రత్నము 1, విణ 8 కనికరములేనిది, చూ, నిర్దయ, 9 కఱకైనది చూ, బెడిదము, 10 గట్టిది చూ, బెడిదము, 11 తెగువగలది చూ సాహసము, 12 నొప్పించునది చూ, గుసరి

కర్కశవాక్యము. సం వి అ న కఠినోక్తి, చూ, పలుకు. 2

కర్కశిక సం వి. ఆ స్త్రీ అడవిరేగు * చూ, రేగు 1

కర్కశుఁడు సం. విణ అదయుఁడు చూ, నిర్దయుఁడు

కర్కసారము సం వి అ . (పెరుగుతోఁ గలిపిన) పేలపిండి చూ, సాదము (1)

కర్కాటకశృంగి సం వి ఈ. స్త్రీ చూ, రూ-కర్కటకశృంగి *.

కర్కాటకబ్రాహ్మణులు పా. బొంబాయి రాజధానిలోచేరిన సతారాకు దక్షిణమున కృష్ణకోయన యను నదులు సంగమించుచోట నుండు కర్హాడ యను పురమువలన వీరికీపేరు కలిగినది వీనిని పరశురాముఁడు ఒంటె ఎముకలనుండి సృష్టించెననియు ఖారద్వాజ,

కౌశిక, వత్స, కౌండిన్య, కశ్యప, వశిష్ఠ జమ
దగ్ని, విశ్వామిత్ర, గౌతమ, అత్రి యను
పది గోత్రంబులు గలవారనియు సహ్యాద్రి
కాండమునఁ జెప్పుచున్నది చూ, బ్రాహ్మ
ణులు

కర్కాటకి సం. వి ఈ స్త్రీ 1 తీఁగె *. చూ లత 1, 2 చూ, కర్కటకశృంగి *.

కర్కారుకము సం. వి అ. పుం కళింగము * చూ, పుచ్చ.

కర్కారుకి సం వి. ఈ స్త్రీ. ముల్లుదోస* చూ, దోస

కర్కాసువు సం. వి ఉ పుం. కూష్మాండము* చూ, గుమ్మడి.

కర్కి సం వి న్, ఇ. పుం కర్కాటకరాశి చూ, రాశి 2.

కర్కోటకము సం వి అ. పుం 1 బిల్వ * చూ, మారేడు, 2 తేలు చూ, వృశ్చికము. 3 నాగుపాము చూ, సర్పము, 4 విషవిశేషము చూ, విసము 1

కర్కోటకి సం వి ఈ. స్త్రీ 1. పెద్దబీఱ* చూ, బీఱ 2, 2 కుమారి* చూ, కలబంద, 3 అల్లితీఁగె, అల్లిగుంప * చూ, పద్మకందము, 4 మట్టుకాఁకర * చూ, సుషవి 1

కర్కోటకుఁడు సం వి అ పుం దోసకారి చూ, వ్యాఘ్రుఁడు 2.

కర్కోటము సం వి. అ పుం 1. నాగుఁబాము చూ, సర్పము, 2 మట్టుకాఁకర * చూ, సుషవి 1

కర్కోటి. సం వి ఈ స్త్రీ దేవదాంగి * చూ, దేవతాళిము

కర్కోటిక. సం వి అ స్త్రీ చూ, కర్కటకశృంగి *.

కర్కోలకము. సం. వి అ న. తక్కోల*. చూ, వైజయంతి 4. (రూ-కక్కోలకము.)

కర్కోలికము. సం. వి. అ న. —పై.—

కర్చూరకము సం వి. అ పుం ఒట్టికసింద * చూ, షడ్గ్రంథ

కర్చూరము సం వి. అ. పుం. 1 —పై.—; 2. బంగారు చూ, లోహము. 1.

కర్జకాయ దే వి. కరంజమను భక్ష్యము చూ, భక్ష్యము.

కర్జకారుఁడు. దే. వి. ఓడవాఁడు చూ, సరంగు

కర్జము. వై వి =కార్యమ్ చూ, పని. 2.

కర్ణ. సం వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొకచెట్టు: చూ, సువర్ణావళి.

కర్ణకండువు సం. వి. ఉ. పుం ఒకానొక చెవిరోగము చూ, బాధిర్యము.

కర్ణకీటి సం వి ఈ స్త్రీ ఒకానొక పురుగు, కీటకవిశేషము చూ, పురుగు.

కర్ణక్ష్వేడము సం. వి అ పుం. ఒకానొక చెవిరోగము చూ, బాధిర్యము.

కర్ణగూథకము. సం. వి అ, పుం. —పై—

కర్ణగూథము సం వి అ న. గులిమి చూ, గులివి

కర్ణజపులము. సం వి అ న. —పై —

కర్ణజలూక. సం వి. ఆ స్త్రీ చెవిజోరుపాము చూ, సర్పము. (రూ- కర్ణజలౌకము)

కర్ణజలౌకము సం వి స్ పుం —పై—

కర్ణజాహము సం వి. అ న చూ, చెవిగూబ

కర్ణజిత్తు సం వి త్ పుం అర్జునుఁడు చూ, విజయుఁడు. 1.

కర్ణదర్పణము సం వి అ పుం తాటంకము చూ, భూషణము 2.

కర్ణదుందుభి సం వి ఇ స్త్రీ. 1 ఒకానొక పురుగు చూ, పురుగు, పా 2 (టెంపెనం) చెవుగూబలోని ధ్వనినాకర్షించు పలుచనిపొర

కర్ణధారుఁడు. సం. వి. అ పుం. ఓడంగి. చూ, సరంగు.

కర్ణపత్రిము సం. వి. అ. న. చెవికమ్మ చూ, భూషణము. 2

కర్ణపర్వము సా. భారతపర్వములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, పర్వములు "క అను పమబలులగు కర్ణా, ర్జునవీరుల శౌర్యమహిమ శోభిల్లంగా, నెనిమిదియగు పర్వంబిది, యునఁ బరగుం గర్ణపర్వ మతిహృద్యంబై"

కర్ణపాళి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, కర్ణపత్రము

కర్ణపుష్పము. సం. వి. అ. పుం. ప్రియాళము* చూ, మోరటి.

కర్ణపూరకము సం. వి. అ. పుం. తుంగ* చూ, తృణము. 1

కర్ణపూరము సం. వి. అ. పుం. 1 అసోగము* చూ, హేమపుష్పము, 2 కడప * చూ, నీపము, 3 పుష్పాదులచేఁ జేయఁబడిన చెవికమ్మ చూ, భూషణము 2; 4 దిరిసెనము* చూ, శిరీషము, 5 నల్లగలువ * చూ, పద్మము. 1

కర్ణప్రతినాహము సం. వి. అ. పుం. చెవిరోగములలో నొకటి చూ, బాధిర్యము

కర్ణఫలము సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక చేప చూ, మత్స్యము 1

కర్ణమచ్ఛము సం. వి. అ. పుం. ధార్మికలక్షణము చూ, లక్షణము 1

కర్ణమలము సం. వి. అ. న. గులిమి చూ, గులివి

కర్ణము సం. వి. అ. న. 1 చెవి చూ, శ్రోత్రము, 2 =కన్నము, గోడకన్నల చూ, రంధ్రము. 1, 3 చుక్కాని చూ, ఏలి 2, సా. 4 కోణము, మూల (ఏంగిల్.)

కర్ణముకురము. సం. వి. అ. పుం. తాటంకము, చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2

కర్ణములు. అం.1. పురుషలక్షణాంగములు ఏఁబదిరెనిమిదింటిలో నొకటి, ఇవి హ్రస్వములైన మహాభాగుఁడగు దీర్ఘములైన మధ్యముఁడు. రోమమున్న సుఖి. మచ్చెగలిగిన ధార్మికుఁడగు. చూ, లక్షణాంగములు, 2 స్త్రీలక్షణాంగములు ఏఁబదిరెనిమిదింటిలో నొకటి; ఇవి శ్రీకారములఁబోలినను చక్కిలములవలె నుండినను భాగ్యవతియగు. రోమములేకున్న భోగియగు మెలికలును కుడిసుడియున్న సద్వృత్తశాలియగు శంఖములవలెనున్న దుశ్శీలురాలగు రోమమున్న నుగనితోఁ బోరుచుండును. పల్లనిచుచ్చియున్న పుత్రవతియు సుఖవతియు నగు. అతిస్థూలములై యనిఁజంపును చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు, సా 3. వీనికి ఉపమానములు —శ్రీకారములు, నవసంఖ్య, చక్కిలములు

కర్ణమూలము సం. వి. అ. న. చూ, చెవిగూబ

కర్ణమూలావర్తము సం. వి. అ. పుం. స్త్రీసౌభాగ్యలక్షణము చూ లక్షణము. 1.

కర్ణమోటి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చాముండాదేవి సప్తమాతృకలలో నొకతె చూ, మాతృకలు

కర్ణరంధ్రము సం. వి. అ. న. చూ, చెవిగూబ

కర్ణరసాయనము జా. చెవులకింపైనది "వాని పాట కర్ణరసాయనముగానున్నది"

కర్ణరోగబాలకుఁడు సా. నవాంశకుండలియందలి కారకాంశరాశి యందు కేతువు ఉన్నయెడల కర్ణచ్ఛేదమైనను, కర్ణరోగమైనను గలుగును తృతీయాధిపతి యున్న రాశ్యధిపతి కేంద్రములనుండి పాపగ్రహసంబంధముండినను కర్ణరోగజాతకుఁడగును

కర్ణలత సం. వి. ఆ. స్త్రీ చెవితమ్మె చూ, భూషణము. 2

కర్ణవంశము. సం. వి. అ. పుం. పొడవగు మంచెము చూ, మంచెము.

కర్ణవర్జితము. సం. వి. అ. పుం. 1.పాము చూ, సర్పము; విశ. 2. చెవిలేనిది.

కర్ణవిట్టు. సం వి క్. పుం. గులిమి చూ, గులివి.

కర్ణవేధని. సం. వి ఈ. స్త్రీ అంకుశము చూ, సృణి

కర్ణవేష్టకము సం. వి. అ. న. కుండలము, పురుషుల చెవిపోగులు చూ, భూషణము 2.

కర్ణవేష్టనము సం. వి అ న —పై.—

కర్ణసంస్రావము. సం వి అ. పుం చెవిరోగము చూ, బాధిర్యము

కర్ణస్ఫోటం. సం. వి ఆ స్త్రీ. త్రిపుట * చూ, బొల్లిబూసర.

కర్ణాందువు సం. వి ఊ పుం చెవికమ్మ చూ, భూషణము 2.

కర్ణాకర్ణి పా విఁకివరుస.

కర్ణాగ్రవర్తి అం అశుభావర్తములలోనొకటి చూ, అశుభావర్తములు

కర్ణాటం అం కర్ణాటదేశము చూ, దేశము (రూ- కర్ణాటము) (తద్భ-కన్నడము)

కర్ణాటకులు సా శైవబ్రాహ్మణులలోని పంచద్రావిడులలో నొకతెగ కన్నడభాషమాట్లాడు దేశమందలిబ్రాహ్మణులు కర్ణాటకులు. వీరిలో అరవతొక్కు-అను బ్రాహ్మణులు, ఆరిచిబ్రాహ్మణులు, కన్నడబ్రాహ్మణులు, కుమ్మెబ్రాహ్మణులు నగిబ్రాహ్మణులు, హొబ్బగబ్రాహ్మణులు అనిఆఱువిధములు చూ, బ్రాహ్మణులు

కర్ణాటచతుష్పద పా ఒకానొకవృత్తము చూ, వృత్తము 1, అప్ప. 4, ఆ 286

కర్ణాతు అం, విన్నాణములలో నొకటి చూ, విన్నాణములు

కర్ణానుజుఁడు సం. వి అ పుం యుధిష్ఠిరుఁడు చూ, ధర్మరాజు 1

కర్ణాభరణకము సం. వి. అ పుం. రేల* చూ, ఱేల.

కర్ణార సం. వి. ఆ. స్త్రీ అంకుశము: చూ, సృణి

కర్ణారి. సం. వి ఇ. పుం. కిరీటి. చూ, విజయుఁడు. 1.

కర్ణాస్ఫాలనము. సం వి అ. పుం.ఏనుఁగు చెవి కొట్టుకొనుట చూ, ఝలఝల.

కర్ణి సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1 కదళి * చూ, రంభ 2, న్ పుం 2. రేల * చూ, ఱేల; 3. ఒకానొకకొండ చూ, పర్వతము.

కర్ణిక. సం వి ఆ. స్త్రీ. 1 చెవికమ్మ చూ, భూషణము 2, 2 చూ, తొండము చివర, 3. తామరదుద్దు చూ, మిద్దె (చూ, పద్మము. 1), 4 నడిమిఁవ్రేలు చూ, మధ్యము; 5 ఒకరకము బాణము చూ, బాణము. 1, 6. అగ్నిమంథని * చూ, వైజయంతి. 1, 7 పిన్నగోరఁట * చూ, గోరఁట, 8. కుట్టని చూ, శంభళి

కర్ణికము. అం 1 ఆసనములు ముప్పదింటిలో నొకటి చూ, ఆసనములు, 2. బాణాగ్రములు పదింటిలోనొకటి చూ, బాణాగ్రములు

కర్ణికాచలము సం వి. అ. పుం సుమేరుపర్వతము చూ, పర్వతము

కర్ణికారము సం వి అ పుం. 1. రేల* చూ, ఱేల, 2 అక్షోటము * చూ, కొండగోనుగు (దీనికి దోహదక్రియ సల్లాపము.), 3 గోఁగు * చూ, న్రుదుద్రుమము

కర్ణికి సం వి న్ పుం. ఏనుఁగు. చూ, హస్తి.

కర్ణీరథము సం. వి. అ. పుం. బాలక్రీడాది శకటము చూ, శకటము 1.

కర్ణీసుత సం వి. ఆ స్త్రీ గ్రామదేవత చూ, మహాలక్ష్మి 3

కర్ణీసుతుఁడు సం వి. అ. పుం. కంసుఁడు: చూ,మూలదేవుఁడు.

కర్ణుఁడు సం. వి. అ. పుం. 1. కుంతి పెద్ద కొడుకు, కుంతికి కన్యకావస్థయందు సూర్యుని వలనఁబుట్టిన కొడుకు చూ, రాధేయుఁడు

కర్ణేందువు. సం వి ఉ పుం 1 చెవినగ చూ, భూషణము. 2, 2. కర్ణపరిదేశము.

కర్ణేజపుఁడు సం. విణ చాడీగొట్టు చూ, తంటలమారి 1.

కర్ణ్యము సం. వి అ. న గులిమి చూ, గులిని

కర్త స. వి ఋ పుం 1 బమ్మ, నలువ చూ, బ్రహ్మ. 1, విణ. 2 కొరకుఁడు చూ, పనివాఁడు, అం. 3 కారకములారింటిలోనొకటి, కర్త = క్రియయందు స్వాతంత్ర్యముకలది చూ, కారకములు

కర్తనము సం వి. అ న 1 కత్తిరించుట చూ, ఛేదనము, 2 స్త్రీలు రాట్నము వడుకుట చూ, ఉద్కుటము, 3 స్త్రీలు గానముచేయుట, 4. తుంగ * చూ, తృణము 1

కర్తరి సం వి ఈ స్త్రీ 1. కత్తెర గా, బాణము. 1, 2 = కత్తెర ధరణి మూఁడునాలుగు పాదములయందును, కృత్తికయందును, రోహిణి మొదటిపాదమునందును సూర్యుఁడుండు కాలము చూ, కత్తెర, అం. 3 ఏకవింశతి మహాదోషములలో నొకటి చూ, ఏకవింశతి మహాదోషములు

కర్తరీముఖము సం వి. అ పుం. 1 అభినయహస్తవిశేషము అనఁగా బొటనవ్రేలి వంచి చూపుడు వ్రేలి మొదటఁగూర్చి ఉంగరపు వ్రేలిని వంచి చూపుడు నడిమివ్రేళ్ళను కత్తెరవలె పట్టినది చూ, వ్యంజకము. 1, అం. 2. అసంయుతహస్తములు నలుబదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, అసంయుతహస్తములు.

కర్తరీస్వస్తికము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ కర్తరీముఖము. 1; అం. 2, సంయుతహస్తములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, సంయుతహస్తములు

కర్తలాణము. సం వి అ పుం. = కర్తలాన- కర్తలాని తెల్లనిగోరిజీకుఁ దోఁకయు వెండుక్రిందలునుగిల నల్లగుఱ్ఱము వై 6, ఆ. 96. (ఉచ్చైశ్రవముతో దిని సరిఁబోల్చి తెల్లనియని విశేషణ మిచ్చియుండుట త నిక్కుఁడనిది యశ్వమాత్రపరమని యొఱుఁగునది) · చూ. హయము.

కర్తవ్యము సం. విణ చేయఁదగినది కరణీయము

కర్తారి సం వి ఈ స్త్రీ మెట్టవంగ * చూ, వంగ

కర్త్రిక సం వి అ స్త్రీ క్షుద్రఖడ్గము చూ, ఖ 2

కర్తృప్రత్యయము అం. (ప్రకృతి, జీవాత్మ, పరమాత్మ చూ, ప్రత్యయము

కర్తృత్వము సం వి అ . 1 కర్తృభావము కారకత్వము, 2 కర్తృధర్మము

కర్త్రి సం వి ఈ స్త్రీ = కత్తి చూ, కత్తి 2

కర్త్రి సం వి ఈ స్త్రీ = కత్తియ 1 ఆఁడుది చూ, స్త్రీ 2 క్రియగూవలె చూ, స్త్రీ

కర్దటము. సం వి అ పుం తామరగుంప * చూ, పద్మకంగము

కర్దమము సం వి. అ . 1 ంసుఁడు చూ, మాంసము, పుం. 2 పంకము చూ, బురద.

కర్దమి సం వి ఈ. స్త్రీ. చైత్రపూర్ణిమ. చూ, పున్నమ

కర్దము. సం వి అ పుం. పంకము · చూ, బురద

కర్దముఁడు. సం. వి.అ. పుం. కర్దముఁడను పేరుగల బ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

కర్దృమి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అష్టాపది * చూ, మల్లె. 1

కర్పటధారి సం విశ 1 మాసినగుడ్డలు ధరిం చినవాఁడు కర్పటికుఁడు, 2. ఊరజోగి చూ, యాచకుఁడు.

కర్పటము సం. వి అ పుం 1 బట్ట చూ, వస్త్రము, 2 = చినిఁగినబట్ట చూ, వస్త్రము, 3. మాసినగుడ్డ మా, వస్త్రము, 4. సన్నా సులగుడ్డ చూ, వస్త్రము. (తద్భ-కప్పడము) (రూ-కరపటము-పటి)

కర్పటికుఁడు సం. విశ చూ, కర్పటధారి

కర్పణి. సం వి. ఈ స్త్రీ చిఱుపాల * చూ, మను పాల.

కర్పరము సం వి అ పుం 1 =కప్పెర పుర్రె చూ, శల్యము. 1, 2 = కప్పెర వెడల్పు ముఖముగల పెద్దపాత్రము చూ, పాత్రము.6, 3 = కప్పెర బిచ్చగానిగిన్నె చూ, పాత్రము. 6, 4. ఒకరకముబాణము చూ, బాణము 1, 5 = కప్పలి ఓడ చూ, వఁడము (పురుషోత్తమకవీయము)

కర్పరాలము సం. వి. అ పుం. అక్షోటము * చూ, కొండగోంగు

కర్పరి సం వి ఈ. స్త్రీ మాౖనిపసుపువండిన అంజనవిశేషము చూ, రసాంజనము

కర్పరికాతుత్థము సం. వి అ. న. —పై —

కర్పాసము సం. వి అ. పుం. న రూ-కార్పాసము * చూ, పత్తి

కర్పాసి సం వి. ఈ. స్త్రీ రూ- కార్పాసి* —పై —

కర్పూర. అం 1 తైలములలో నొకటి చూ, తైలములు, 2. అంజనములలో నొకటి చూ, అంజనములు (కర్పూరాంజనము)

కర్పూరకము సం వి అ పుం 1. ఒల్లికసింద* చూ, వద్దగ్రంథ, 2 అంకపీలి *. చూ, మాౖనిపసుపు

కర్పూరగంధి సం వి. ఈ స్త్రీ.=కప్పురగంధి చూ, స్త్రీ.

కర్పూరతృణము. సం. వి అ న. వాసనగడ్డి * చూ. తృణము. 1

కర్పూరతైలము సం వి అ న చూ, కప్పురపునూనె

కర్పూరనాళిక. సం వి ఆ స్త్రీ. పక్వాన్నవిశేషము చూ, సాదము (1)

కర్పూరభోగి సం. వి న్ న = కప్పురభోగి.

కర్పూరమంజరి. పా ఈగ్రంథమును కాళిదాసు రచించెను మఱియు ఓపదేవుఁడు కూడ విరచించెను

కర్పూరమణి సం వి ఇ పుం ఒకరకము పాషాణము చూ, సౌవీరము

కర్పూరము సం వి. అ పుం, న = చూ, కప్పురము, అం 2 గంధములు యెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, గం, ములు.

కర్పూరవంగ వా వి సీమవంకాయ, రామములగ (టొమేటో)* చూ, ంగ

కర్పూరవేదిక సం వి ఆ స్త్రీ కైలాసము చూ, పర్వతము

కర్పూరసిలాజిత్తు పా ఇంగుకుశుద్ధి —కర్పూరసిలాజిత్తు తామరతూళ్ళ రసముతోగాని కలువతూళ్ళరసముతోగాని ఒకజాము నూరిన శుద్ధి

కర్పూరస్నేహము సం. వి అ. న చూ, కప్పురపునూనె

కర్పూరాది అం చూర్ణములుపదునాఁడింటిలో నొకటి చూ, చూర్ణములు

కర్ఫరము సం వి అ పుం అద్దము చూ, ముకురము

కర్బరము సం వి. అ పుం. పెద్దపులి చూ, శార్దూలము 1

కర్బరి. సం. వి ఈ. స్త్రీ 1 గౌరి: చూ,

పార్వతి. 1, 2 ఆఁడుపులి చూ. శార్దూలము. 1 (రూ-కర్బురి)

కర్బురుఁడు. సం వి. అ. పుం రూ-కర్బురుఁడు. నైరృతి చూ, మూలతోఁకు

కర్బుదారకము సం. వి అ. పుం. విరిగి* చూ, శ్లేష్మాతకము

కర్బుదారము. సం వి అ. పుం. కాంచనము *. చూ, దేవకాంచనము.

కర్బుర సం వి. అ. స్త్రీ కలిగొట్టు * చూ, పాలి. 2

కర్బురటము. సం వి అ. పుం చూ, కర్బురాగము *.

కర్బురాగఫలము సం వి. అ పుం చూ, సోఁకుఁడుము *

కర్బురము సం వి అ 1. ల[illegible] చూ, నీరు 1, 2. రూ-కర్బూరము- కార్బూరము, బంగారు చూ, లోహము 1 [illegible]. 3 [illegible] చూ, పాపము, 4 [illegible] విరిసనము చూ [illegible] 6, 5 [illegible] [illegible] చూ, [illegible], విశే 6 [illegible] లగి చూ, [illegible] 6

కర్బురశిలాజతువు సం వి [illegible] చూ, శిలాజిత్తు

కర్బురసువర్చ్యము సం వి [illegible] పుం లక్క చూ, లక్క

కర్బురి సం వి ఈ స్త్రీ చూ రూ-కర్బురి.

కర్బురుఁడు సం వి అ పుం చూ, రూ-కర్బురుఁడు (రూ-కర్బూరుఁడు)

కర్బూరకము సం వి. అ. న అంకసిలి* చూ, మ్రానిపసుపు.

కర్బూరము సం. వి. అ. న. 1 రూ-కర్బురము బంగారు: చూ, లోహము. 1, 2. అరిదళము: చూ, హరిదళము; పుం. 3. కటి, నల్లని అతివస *: చూ, విష, 4. ఒట్టెకసింద * పద్గ్రంథి.

కర్బూరుఁడు సం. వి. అ. పుం చూ, రూ-కర్బురుఁడు.

కర్మ సం వి. న్. న 1. చేయుట. దేనిని, దేనిని మొదలగు ఆకాంక్షలపైవచ్చు సమాధానము చూ, కర్త, 2 =కర్మము బాబు చూ, లేఖ. 3, అం 3 కారకములు ఆఱింటిలో నొకటి, క్రియాగ్రములయొక్క ఫలమునకాధారమైనది చూ, కారకములు, 4. [illegible]వాద్యములు ఆఱింటిలో నొకటి చూ, [illegible]వాద్యములు.

కర్మంది సం వి అ పుం యతి చూ, ముని. 1.

కర్మకరి. సం వి. ఈ స్త్రీ 1 వెలకుఁగొల్చు [illegible] చూ, [illegible], 2 బింబిక * చూ, దొండ, 3 [illegible] * చూ, సర్వ

కర్మకరుఁడు సం విశే 1 పరిచారకుఁడు చూ, సేవకుఁడు 1, 2 [illegible] చూ, [illegible]యుఁడు, 3 కూలివాఁడు చూ, [illegible]ంబళకాఁడు

కర్మకారుఁడు సం వి అ. పుం 1 ఇనుముపని చేయువాఁడు అయస్కారుఁడు, కమ్మరకాఁడు (తె ప) — కనుసురి కమ్మతీఁడు, కమ్మర, కమ్మరివాఁడు, కమ్మరి, క[illegible]ఁడు క[illegible]ల-రూ-క[illegible], [illegible], విశే.2. అమిజికాఁడు చూ, వెట్టివాఁడు

కర్మకీలకుఁడు సం. వి అ పుం చాకలి చూ, రజకుఁడు

కర్మక్షముఁడు సం విశే పనియందు నేర్పరి చూ, పనివాఁడు.

కర్మజదేవతలు అం దేవతలు అయినగురిలో నొకరు చూ, దేవతలు.

కర్మజము. సం. వి అ పుం. 1. కర్మయుగము చూ కలియుగము, 2. వటము*: చూ, మఱ్ఱి; విశే. 3. క్రియాజన్యము.

కర్మఠుఁడు. సం. విణ. నెలవేఱుదాఁక నొకపని చేయువాఁడు. చూ, పనివాఁడు.

కర్మణిప్రయోగము. అం ప్రయోగములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ప్రయోగములు

కర్మణ్యా. సం వి ఆ స్త్రీ. జీతము చూ, వేతనము 1

కర్మణ్యభుజుఁడు సం విణ, జ్ కూలివాఁడు చూ, సంబళకాఁడు

కర్మణ్యము సం విణ 1 కర్మయోగ్యమైనది, కర్మార్హము, 2. క్రియాపూర్వమైన కర్మార్హము

కర్మత్రయము అం 1 పుణ్యము, పాపము, పుణ్యపాపమిశ్రమము చూ, త్రయము, 2. ఆగామి, సంచితము, ప్రారబ్ధము చూ త్రయము.

కర్మధారము. సం వి అ పుం, పట్టిక చూ గాఁగిలి 1.

కర్మధారయసమాసము పా ఇందుగల రెండు పదములలో నొకటి విశేషణము ఒకటి విశేష్యమునై యుండును ఉదా - నల్లఁగలువ, కృష్ణసర్పము, మయూరవ్యంసకము చూ, సమాసము 1, దీనికి సంబంధించిన సమాసములు —

1. విశేషణపూర్వపద కర్మధారయము,
2 విశేష్యపూర్వపద కర్మధారయము,
3 విశేషణోభయపద కర్మధారయము,
4 ఉపమానోత్తరపద కర్మధారయము,
5 ఉపమానపూర్వపద కర్మధారయము,
6. సంభావనాపూర్వపద కర్మధారయము,
7 అవధారణపూర్వపద కర్మధారయము.

కర్మఫలము. సం. వి అ న 1 కర్మవిపాకము, 2 కర్మరంగఫలము

కర్మభువి. సం వి ఊ స్త్రీ. నల్లనేల: చూ, భూమి. 1.

కర్మభూమి. సం. వి. ఇ స్త్రీ చూ, ఆర్యావర్తము

కర్మము సం. వి న్. న 1 ఆఱుసంజ్ఞగలది: చూ, షట్కర్మము, 2 కార్యము, పని చూ, ప్రయోజనము 1

కర్మములు అం 1. ఇవి. 16 —గర్భాధానము, పుంసవనము, సీమంతము జాతకర్మము, నామకరణము, అన్నప్రాశనము, చౌలము, ఉపనయనము, ప్రాజాపత్యము, సౌమ్యము, ఆగ్నేయము వైశ్వదేవము, గోదానము, సమావర్తనము, వివాహము, అంత్యకర్మము (16), 2 తర్కశాస్త్రమునందలి పంచవిధ కర్మములు —అపక్షేపణము, ఆకుంచనము, ప్రసారణము గమనము, ఉత్క్షేపణము, 3 షట్కర్మములు —యజనము, యాజనము, అధ్యయనము, అధ్యాపనము, దానము, ప్రతిగ్రహము. (6), 4 కర్మములు —కాయికకర్మ, వాచికకర్మ, మానసికకర్మ. (3)

కర్మమూలము సం వి అ న దర్భ * చూ, తృణము 1.

కర్మమోటి సం వి ఈ స్త్రీ శివుని పరిచారికలలో నొకతె చూ, పరిచారిక

కర్మయుగము సం వి అ న చూ, కలియుగము

కర్మయోగము అం యోగములు రెండింటిలో నొకటి చూ, యోగములు.

కర్మరంగము సం వి అ పుం, స్త్రీ. ఒకానొక చెట్టు చూ, వృక్షము

కర్మరహితుఁడు. సం విణ చూ, పనిలేనివాఁడు

కర్మరి సం వి ఈ స్త్రీ. తుకాక్షీరి *. చూ వంశరోచన

కర్మవజ్రుఁడు సం. వి అ. పుం. అడుగు పుట్టువు చూ, శూద్రుఁడు

కర్మశీలుఁడు. సం. విణ ఫలముకలిగినను లేకు

ష్ఠను కార్యమును జేయు స్వభావము కల వాఁడు కార్మ్ముఁడు

కర్మశూరుఁడు సం. విణ చూ, కర్మక్షముఁడు

కర్మసంచయపురి. అం పురులు ఎనిమిదింటిలో నొకటి చూ, పురులు

కర్మసచివుఁడు సం వి అ. పుం రాచకార్యము కంటె తక్కిన ప్రయోజనములయందు జాగరూకుఁడై యుండువాఁడు

కర్మసన్న్యాసికుఁడు. సం వి అ పుం యతి చూ, ముని 1

కర్మసమర్థుఁడు. సం విణ పనియందు సమర్థుఁడు చూ, సమర్థుఁడు

కర్మసాక్షి సం వి ఇ పుం. చేయుపనుల సాక్షి చూ, సూర్యుఁడు.

కర్మహీనుఁడగు విప్రుఁడు అం నిగ్రహములు ఏడింటిలో నొకటి చూ, నిగ్రహములు

కర్మాగారము సా, పరిశ్రమాలయము

కర్మారము సం వి అ పుం వెదురు* చూ, వేణువు

కర్మారుఁడు సం వి అ పుం. కమ్మరి చూ, కర్మకారుఁడు

కర్మార్హము సం విణ చూ కర్మణ్యము

కర్మార్హుఁడు సం వి అ. పుం మనుజుఁడు చూ, మనుష్యుఁడు.

కర్మాలయము సా కర్మాగారము

కర్మి సం వి. న్ పుం 1 నాగరంగము* చూ, నారింజ, 2 మనుజుఁడు చూ, మనుష్యుఁడు, 3. అంతరంగము చూ, హృదయము 2; 4. ఒడలు చూ, శరీరము, 5 కొలువుకాఁడు చూ, సేవకుఁడు. 1

కర్మిణి. సం వి ఈ. స్త్రీ చూ, పూర్వమీమాంస.

కర్మిష్ఠుఁడు సం. విణ. కర్మయందు అధికనిష్ఠ గలవాఁడు.

కర్మువు. సం. వి. ఉ. న. పని చూ, ప్రయోజనము. 1.

కర్మేంద్రియపంచకము అం. వాక్కు, పాణి పాదము, పాయువు, ఉపస్థ (5): చూ, ఇంద్రియములు

కర్మేంద్రియపురి. అం. పురులు ఎనిమిదింటిలో నొకటి చూ, పురులు.

కర్మేంద్రియములు అం. వికారములు పదునారింటిలో నొకటి చూ, వికారములు.

కర్వటము సం. వి అ. న. 1. కోటచేతను అగడ్తచేతను దుర్గమమైన ప్రధాననగరము చూ, దేశము, 2 రెండువందల గ్రామములమధ్య నుండు మనోజ్ఞమైన గ్రామము 804 గ్రామములలో ముఖ్యగ్రామమని కొందఱు 400 గ్రామములలో నుండదగు గ్రామమని కొందఱు (త్రికాండశేషము) (రూ-ఖర్వటము.) చూ, దేశము

కర్వము సం వి అ పుం. ఎలుక చూ, మూషికము

కర్వరము సం వి అ పుం పెద్దపులి చూ, శార్దూలము

కర్వరి సం. వి ఈ స్త్రీ 1 గౌరి చూ, పార్వతి 1 2 ఇంగువమ్రాను* చూ, హింగువు 1

కర్వురుఁడు సం వి అ పుం రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1,

కర్వలి దే వి గాలి చూ, వాయువు (రూ-కయువలి)

కర్శము సం వి అ పుం ఒట్టుకసింద* చూ, పద్ద్రింఘ

కర్షకుఁడు. సం విణ 1 ఈడ్చువాఁడు చూ, తిగుచువాఁడు, 2 దున్నుకొని బ్రదుకు వాఁడు చూ, వ్యవసాయి.

కర్షచక్రము. సం. వి. అ. పుం. కత్తులసాన: చూ, సాన. 2.

కర్షణము. సం వి. అ. న. 1. ఈడ్చుట. చూ, లాగు 3, 2.=కరిసెనము దున్నుట చూ, వ్యవసాయము 2. 3 ఒఱపిడి చూ, పీడనము

కర్షణి. సం వి. ఇ స్త్రీ 1. కులట చూ అంకులాఁడి, ఈ. స్త్రీ 2. చిఱుపాల * చూ, మనుపాల.

కర్షఫల సం. వి అ. స్త్రీ ఉసిరిక *: చూ, శ్రీఫలి. 1.

కర్షఫలము సం. వి అ పుం తాఁడి * చూ, విభీతకము

కర్షము సం. వి అ. పుం, న. 1=కరిసె, అరపలము, పదునాఱుమాషముల యెత్తు చూ, ఫలము 1, (ముప్పావుతులమెత్తు అని పురుషోత్తమకవీయము), పుం 2 ఒరయిక చూ పీడనము

కర్షాపణము సం వి అ పుం పదునాఱుమాషములయెత్తు వెండినాణెము, ఎనిమిది చిన్నములయెత్తు వెండినాణెము. రూ-కార్షాపణము-కార్షాపణకము-కార్షికము)

కర్షిణి సం. వి ఈ స్త్రీ చిఱుపాల* చూ, మనుపాల

కర్షువు సం వి ఊ స్త్రీ. 1 కాలువ చూ, నది, 2 యజ్ఞార్థమైనదుక్కి. చూ, వ్యవసాయము. 2, 3 వార్తాకము * చూ, వం౯, 4 ఏఱు చూ, నది, ఉ పుం 5 పిడకనిప్పు చూ, నిప్పు

కర్సనము వై వి. 1=కర్షణము రూ-కరిసెనము. భార. శాం 1, ఆ. 31 చూ, వ్యవసాయము. 2, 2.=ఘర్షణము రూ-కరిసెనము చూ, పీడనము.

కర్హి. సం. అవ్య. ఎప్పుడు. చూ, ఎన్నఁడు 3.

కఱ. వై. వి 1.=కాలిః, నలుపు, హరి పూ. 8, ఆ. 156: చూ, వర్ణము 6, (రూ-కఱియ-కఱి-కఱియ-కఱ్ఱి-కఱ్ఱి- కారియ- కారు-కాఱియ.) (పురు-క)2 మరక, హరి. పూ.5, ఆ 120 చూ, మఱక. (రూ-కఱ్ఱ-గఱ్ఱ.)

కఱకంచుచీర ద్వ. వి చిత్రవర్ణపుకోక. చూ, వస్త్రము

కఱకంఠుఁడు వై వి.=గరళకంఠుఁడు. చూ, శివుఁడు (రూ-కఱకంఠుఁడు)

కఱకంఠుఁడు వై. గ్రా వి.—వై.—

కఱకంఠతలమానికము ద్వ గ్రా వి చందమామ చూ, చంద్రుఁడు

కఱకంఠతలయేఱు. ద్వ. గ్రా వి.—వై —

కఱకరి వై. విణ (కఱకు + అరి) 1= కర్కశ, కఠినుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2, 2. సేర్పరి. స్వా 4, ఆ 7 చూ, సమర్థుఁడు.

కఱకఱ. దే వి కంటుట పొద్దుపొడుచుట ఒరయుట తఱుగుట నమలుటలోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హాహాహా

కఱకటి దే వి. 1. బలాత్కారము చూ, బలవంతము, 2 బాధ, ఆము 5, ఆ. 61 చూ, దుఃఖము

కఱకు వై వి. 1=కర్కరమ్ గట్టి, హరి ఉ. 7, ఆ 183 చూ, బెడిదము, 2 కర్క. రూ-కఱుకు చూ, గఱుకు, వై విణ 3=కర్కర. గట్టి "కఱకునేల." చూ, బెడిదము, 4 రూ- కఱుకు. పరుసఁదనము "కఱకుమాట" మొ చూ. పరుషము.

కఱకుఁదనము. వై వి=కర్కరమ్ గట్టి చూ, బెడిదము

కఱకుగిలు వై అ క్రి =కర్కర. గట్టిదగు. కవిక 5, ఆ. 110 చూ, బిరుసగు.

కఱకుటమ్ము ద్వ. వి. రూ- కఱుకుటమ్ము వాఁడిగలబాణము చూ, బాణము. 1

కఱకుట్లు దే వి. బ శూల్యము చూ, మాంసము. (రూ-కఱుకుట్లు-కఱ్ఱకుట్లు-కఱ్ఱుకుట్లు.)

కఱకుసున్నము. ద్వ. వి. ఇసుక. స్వా. 5, ఆ 38 చూ, సికత 4.

కఱకులు. వై. వి. బ. పరుషవచనము చూ, పరుషము. 2.

కఱచు దే స. క్రి. 1. అలవాటుచేయు. చూ, వాడుకపడు, 2. కాటుచేయు. భార ఆది. 3, ఆ 208 చూ, మూకొను

కఱచుట దే వి. పంటితోకొటికి గాయపఱచుట. చూ, కాటు

కఱటి. దే విశే 1 దబ్బఱకాఁడు, "క. మతి యెఱిఁగి యెఱుఁగనొల్లని, కఱటిం దెలుపంగ" భార ఆది 4, ఆ. 72, హరి పూ 9 ఆ 224. చూ, వంచకుఁడు, 2 కుత్సితుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2, 3 అజ్ఞాని చూ, మూర్ఖుఁడు

కఱత. వై వి 1= కృత చేష్ట చూ, పని 2, 2. చెడుపని, లక్ష్మీ 4, ఆ 135 చూ, దుశ్చేష్ట.

కఱతలాఁడు వై. విశే =కృత (కఱతలు + ఆఁడు) చెడువ్యాపారము లవాఁడు, హరి పూ 5, ఆ 245 చూ, వ్యాధుఁడు 2.

కఱద వై వి =1 బుద్ధి చూ, బుద్ధి, 2 మాట చూ, వ్యాఖ్యాతము 2

కఱదు. దే. వి. మోసము చూ, వంచన

కఱదూపము వై వి కాలధూపము ధుంధుమారము భీ 3, ఆ 45 చూ, పొగ.

కఱనూనె ద్వ వి (కఱ్ఱ + నూనె) మ్రానితైలము చూ, తైలము

కఱపు. దే వి. 1. చెడుబోధ "గీ శకునికఱపు విని యసన్మార్గవృత్తికిఁ జొచ్చి యిట్టియెడరు తెగఁ జేకొనియె." భార. భీష్మ. 1, ఆ 30. చూ, బోధనము; స. క్రి. 2. ఎఱిఁగించు. చూ, బోధించు.

కఱపుట. దే వి. తెలియఁజేయుట చూ, బోధనము

కఱయి. దే వి. నలుపు చూ, వర్ణము 6

కఱవ. దే. వి ఒకానొక మూలిక* చూ, వృక్షము.

కఱవాడు దే వి 1. ఎండినచేఁప చూ, మత్స్యము. 1, 2 సిగబంతి చూ, భూషణము. 2.

కఱవు. దే వి 1 కాటకము, భార శాంతి. 4, ఆ 73, రామా 5, ఆ 148 చూ, దుర్భిక్షము, (ప్రకృతి — ఖర్వ పురుషోత్తమకవీయము) 2 పూరింపుకష్టనపుడు యేర్పఱచు కొనిన మితి, అచ్చ బాల, కాం 21

కఱి వై వి 1 = కాలం నలుపు చూ వర్ణము 6; 2 పసుగాని, చూ, భగము 12, 3 ఇంద్రుఁడు చూ, వేలుపుఱేఁడు, విశే. 4. నల్లనిది చూ, వర్ణము 6

కఱిచిలుకు ద్వ వి ఉండసురియ అను బాణము చూ, బాణము 1

కఱిచేడియ ద్వ వి గౌరి. చూ, పార్వతి 1

కఱినేల ద్వ వి ముప్పదిరెండుకుంటలపొలము చూ, భూమి 1

కఱిపక్షము వై వి = కాలపక్ష నెలయందలి రెండవ సగభాగము చూ, బహుళపక్షము.

కఱిమొన ద్వ వి కన్నుయొక్క మొన చూ, మొన

కఱిమొల. ద్వ వి అడ్డుకుతగిలించు నాగవాసము చూ, నాగవాసము

కఱియ. వై విశే= కాల. నల్లనిది. పాండు. 5, ఆ 268. చూ, వర్ణము 6.

కఱియావు. ద్వ. వి. నల్లనిఆవు. చూ, ధేనువు

కఱివేము ద్వ. వి. కాలశాకము, కరివేఁపాకు: చూ, బల. (రూ—కరివేఁపు)

కటివేలుపు. ద్వ. వి. కృష్ణుఁడు, నల్లనయ్య: చూ, విష్ణువు. 1. (రూ-కటివేల్పు)

కటివేల్పుడాకన్ను. ద్వ. వి. విష్ణువునకు వామ నేత్రము, చందురుఁడు చూ, చంద్రుఁడు.

కటివేల్పురిక్క. ద్వ వి శ్రవణము, తూపు రిక్క, తూపురూపురిక్క చూ, నక్షత్రము 1

కటివేల్పునిల్లాలు. ద్వ వి లచ్చి చూ, లక్ష్మి 1

కటివేల్పుతాయి. ద్వ వి కప్పుతాయి, నీలము చూ, రత్నము. 1.

కఱు దే. వి. 1. తీక్ష్ణము చూ, తీండ్రము, 2 చూ, రూ- కరుకు, 3 రూ-కఱకు చూ, పరుషము; 4 తాయిలోనగువానికిఁ గలుగఁ జేసెడు కఱకు చూ, గఱుకు, 5 బీరము చూ, శౌర్యము, స కి 6 ఒరయు, స్వా. 4, ఆ 58 చూ, రుద్ధ 1

కఱుకుటమ్మి. ద్వ వి చూ, రూ-కఱకుటమ్ము

కఱుకుట్లు దే. వి బ చూ, రూ- కఱకుట్లు చంద్రా. 6, ఆ 100

కఱుక్కు. దే వి. నఱకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము, ఉ. రా 7, ఆ 211 చూ, హూహూ.

కఱుకోల దే వి: చూ, రూ- కఱుగోల (వా)

కఱుగోల దే. వి (కఱ్ఱు + గోల) 1 వాఁత వేసెడు యినుపకమ్మి చూ, చేంపుడుఁగోడు పు, 2 నాఁగటిదుంపకొన నమర్చెడు ఇనుప కమ్మి కఱుకోల, కఱ్ఱు, కొఱు, నక్కు, (సం ప) — కుశి, కూటము, కృషకము- రూ- కృషికము

కఱుకు వై. వి.= కృతీ, నేర్పు, ఉ రా. 2, ఆ. 60, హరి. ఉ 10, ఆ. 251, ప్రబొ 3, ఆ 52 చూ, సామర్థ్యము 1

కఱుదులాఁడు. వై విణ (కఱుదులు + ఆఁడు) ఉపాయశాలి, నేర్పరి "క. కఱుదులాఁడగు చక్రికపటంపుటనువునఁదను మోసపుచ్చిన" హరి. ఉ. 7, ఆ. 36: చూ, సమరుఁడు

కఱ్ఱు. వై. వి. 1 = కాల. రూ- కఱ. నలుపు; హరి పూ 5, ఆ. 255: చూ, వర్ణము. 6; 2. మరక చూ, మఱక, 3. = కాష్ఠము, కొయ్య చూ, వంటచెఱకు.

కఱ్ఱుకుట్లు. దే. వి. బ చూ, రూ- కఱుకుట్లు.

కఱ్ఱుగుద్దలి దే వి. కాష్ఠగుద్దాలము చూ, ముద్గరము.

కఱ్ఱునూనె. దే వి. దారుతైలము చూ, తైలము.

కఱ్ఱుపెండలము దే. వి. ఒకరకము దుంప * చూ, పెండలము

కఱ్ఱుపుడ. దే వి. పెల్లగింపనుపయుక్తమైన పని ముట్టు, పంచ.నా 1, ఆ 248 చూ, కత్తివ 2.

కఱ్ఱి. వై వి. 1.= కాల నలుపు: చూ, వర్ణము. 6, 2 అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1, విణ. 3 కాలుఁడు. "తే గీ తెల్లదామరతూడు లట్టులల్లసిల్లు, కన్నుదోయినొప్పారెడు కఱ్ఱి యాతఁడు." హరి. పూ. 9, ఆ 255 చూ, నల్లనివాఁడు.

కఱ్ఱినెచ్చెలి ద్వ. వి. వెన్నుఁడు. చూ, విష్ణువు. 1.

కఱ్ఱినేస్తి ద్వ వి — పై —

కఱ్ఱు దే వి 1 నాఁగటి దుంపయందమర్చెడి యినుపపాళము చూ, కఱుగోల. 2; 2 డాగు: చూ, మఱక.

కఱ్ఱుకుట్లు దే వి. బ. చూ, కఱుకుట్లు. రుక్మాం 3, ఆ 226.

కఱ్ఱుగుద్దలి. ద్వ వి తొల్లిక, త్రవ్వుటకుపయుక్తమైన పాఱవంటి పనిముట్టు, కళా 4, ఆ 78 చూ, తొల్లిక

కల. సం. వి. ఆ స్త్రీ, విణ చూ, రూ- కళ, దే వి. (1) ఒరసావు చూ, మూర్ఛ, 2 అదర్శనము చూ, స్వప్నము 1.

కలంక వై. వి. 1 = కలంకమ్. గుఱుతు చూ, లక్షణము 1, 2.=కలుషము. దోషము చూ, పాపము, 3. ఒకానొక దేశము చూ, దేశము

విణ 4. కలఁగినది. (రూ-కలంకు- కళకు- కలచే.) చూ, వ్యాకులము.

కలంకనీరు. ద్వ. వి కలుషోదకము చూ, నీరు 1.

కలంకము. సం. వి అ. పుం.1. = కలంక గుఱుతు చూ, లక్షణము. 1, 2. ఇనుపచిట్టెము చూ, మండూరము, 3 రూ-కళంకము దూఱు చూ, నింద. 1, 4. కాలాయసముయొక్క మలము రూ-కళంకము

కలంకష. సం. వి ఆ. స్త్రీ. కరతాళి చూ, స్వరము, 2.

కలంకషము. సం. వి అ పుం. సింగము: చూ, సింహము.

కలంకారి దే. వి వ్రాఁతపనిబట్ట చూ, వస్త్రము.

కలంకి. సం విణ నిందతోఁగూడినది చూ, నిందాస్పదము.

కలంకు దే వి 1. గుఱుతు చూ, లక్షణము 1, 2 అపవాదము చూ, నింద 1, 3. కలంక, దోషము చూ, పాపము (ప్రకృతి — కలంక పురుషోత్తమకవీయము)

కలంకురము సం వి అ పుం అంబసాంభ్రమము చూ, నీటిసుడి

కలంజము సం వి అ పుం =గంజాయి* చూ, త్రిసూలిని.

కలంతి. వై వి =గళంతిక చూ, పాత్రము 6

కలంతాజా పా క్రిందఁగనఁబఱచు అదనపు సంగతి (ఫుట్ నోట్) (వాడుక)

కలందరము సం వి. అ. పుం. వర్ణసంకరజాతి విశేషము.

కలందాను. హిం వి.వ్రాఁతకలములుంచు పెట్టె

కలందిక. సం వి ఆ. స్త్రీ. సర్వవిద్య

కలందువు. సం. వి. ఉ. పుం ఒకరకముకూరాకు గోళి, ఘోళి

కలంబకంఠుఁడు. సం. విణ. చెవుడుగలవాఁడు చూ, మూఁగవాఁడు. 3.

కలంబము సం వి. అ. పుం 1. చూ, కూరనారః 2 అమ్ము. రూ-కళంబము చూ, బాణము.1, 3 కడిమి * చూ, నీపము

కలంబి సం వి ఈ స్త్రీ. తీఁగబచ్చలి * చూ, బచ్చలి

కలంబిక. సం వి ఆ. స్త్రీ తీఁగబచ్చలి కూర: కలంబువు.

కలంబుటము. సం. వి అ. న. అప్పుడు తఱచి తీసిన వెన్న, ఆవెన్న కాఁచిన నెయ్యి చూ, మంథజము

కలంబువు సం వి ఉ. పుం చూ, కలంబిక.

కలఁక. దే వి 1 దోసము చూ, పాపము, 2 కంటికలఁక చూ, బిడాలము 2 (రూ-కలఁగుఁడు- కలఁగుండు) (ప్రకృతి -కలువ పురుషోత్తమకవీయము)

కలఁకఁబాఱు దే అ క్రి కలఁతపడు, భాగ 10 స్కం పూ 54 చూ, సంక్షోభించు.

కలఁకపాటు ద్వ వి కలఁత, కళా 4, ఆ 175 చూ, సంతాపము

కలఁకు వై వి 1 =ఖలతానము చూ, స్థానము 1, 2 జగడము చూ, యుద్ధము, 3 కల్లము చూ, ఖలము

కలఁకువ దే వి కలఁత చూ, సంతాపము (రూ- కలఁగు కు- కలఁత - కలవఁబడు- కరకరి- కలచా ము- కలాప - కలాపము- కళవళము) (పురుషోత్తమకవీయము)

కలఁగఁబడు ద్వ అ క్రి. కలఁగు, భాగ ద్రోణ 4, ఆ 5, శివరా. 1, అ. 94 (స్వార్థమునపడు) చూ, సంక్షోభించు

కలఁగఁబాఱు దే అ క్రి. — పై — (రూ-కలఁగఁబడు- కలకఁబాఱు- కలఁగు- కలఁత పడు- కలగుండుకొను- కలగుండువడు- కల గొను- కళవరపడు- కళవరపోవు-కలంచేపడు

కళవళపడు- కళవళించు) (పురుషోత్తమ కవీయము.)

కలఁగు. దే. అ. క్రి —పై—

కలఁచియాడు. దే. స క్రి. (కలఁచి + ఆడు) కలఁగఁజేయు. భార విరా.1, ఆ 158 చూ, కలగుండువెట్టు.

కలఁచు దే. స క్రి. —పై—

కలఁత దే వి కలఁతపాటు చూ, సంతాపము (రూ-కలఁక)

కలఁతపడు. దే అ క్రి కలఁగు చూ, సంక్షోభించు

కలకంఠము సం వి అ పుం 1. కోయిల చూ, పికము, 2 తెలిపిట్ట చూ, హంస, 3 పారావతము చూ, పావురము, 4 అవ్యక్తమధురధ్వని చూ, స్వరము 2

కలకంఠీవీణాహంసస్వరము. పా. అష్టపుత్రివతీ లక్షణము చూ, లక్షణము 1

కలకండ దే. వి మధుశర్కర రూ-కల్కండ చూ, బెల్లము. 1 (దీనినే పటికబెల్లమందురు)

కలకము సం వి. అ పుం శకులమను చేప చూ, మత్స్యము 1

కలకల దే. వి. నవ్వుటయందగు ధ్వన్యను కరణము చూ, హాహా.

కలకలము సం. వి అ. పుం 1 = కోలకోల గుంపునఁబుట్టిన పెద్దమోత చూ, స్వరము 2, 2 యక్షధూపము చూ, సర్జరసము

కలకాలము పా ఎల్లప్పుడు చూ, సతతము 2

కలకు దే వి. కళ్ళెము చూ, వాగె (రూ-కళ్ళియము - కళ్ళె - కళ్ళెము - కళ్యము- గలాము- లగాము) (పురు-క)

కలక్టరు అం. మండలకరగ్రాహి, జిల్లాకు అధికారి (రూ- కలెక్టరు)

కలగర దే వి. గుంటగలగర * చూ, భృంగరాజము (రూ-గుంటకలగర- గుంటగలగర- గుంటగలిజేరు). (పురు-క)

కలగలపు దే. వి (కలపు + కలపు) 1. కలుపుఁగోలు చూ, బుజ్జగింత, (రూ-కలుపుఁగోలు- కల్పుఁగోలు- కలుపుఁగోలుతనము) 2. అనుకు గావండినకూర చూ, వ్యంజనము. 1. (రూ-కలగల్పు)

కలగల్పు. దే వి —పై.—(కలుపుఁగూరకు- పాండు. 4, ఆ 184)

కలగుండు, దే, వి 1 కలఁత చూ సంతాపము; 2 కలుషము చూ. పాపము

కలగుండుకొను. దే, అ క్రి కలఁగు. భార. ద్రోణ 1, ఆ. 293 చూ, సంక్షోభించు.

కలగుండుపడు దే అ. క్రి —పై—

కలగుండువెట్టు దే స క్రి. కలఁగఁజేయు. "సీ సాత్యకి యేచి ధృష్టద్యుమ్నుఁడును దానుగురుసైన్యములఁ గలగుండువెట్టె." భార. భీష్మ 3, ఆ 64 ఆలోడించు,కలఁచియాడు, కలఁచు,

కలగుడు దే. వి కలుషము చూ, పాపము

కలగూర దే వి (కలపు + కూర) పెక్కుదినుసులు కలసినకూరాకు చూ, వ్యంజనము 1.

కలగొను దే అ క్రి (కలపు + కొను)1 కలఁగు భార. విరా. 4, ఆ 169 చూ, సంక్షోభించు, 2 క్రిమ్మ ఉ, హరి 5, ఆ 107 చూ, వ్యాపించు

కలఘోషము సం వి అ పుం కోయిల చూ, పికము

కలచే దే వి కలుషము చూ, పాపము

కలజొన్న దే వి రూ- కలుజొన్న * చూ, ప్లక్షము.

కలటము సం వి. అ న ఇంటికప్పు చూ, పటలము

కలతిక సం వి. ఆ స్త్రీ భుజశిరస్సుక్రింద నాలుగు అంగుళములవఱకుగల ప్రదేశము.

కలతూలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సంభోగము తక్క-తక్కిన విషయముల యందు ఇచ్ఛగల స్త్రీ చూ. స్త్రీ, 2. కులట చూ. అంకు లాఁడి.

కలతెలుఁగు. దే. వి. నిజము చూ. సత్యము 1

కలత్రము. సం. వి. అ. న. 1 రూ- కళత్రము పెండ్లాము చూ. భార్య, 2 నితంబము, తొడలమీఁద నడుముక్రింది భాగము చూ. పిఱ్ఱ.

కలధూతము. సం. వి. అ. న. వెండిబంగారులో నగువాని నాణెము చూ. నాణెము

కలధౌతము. సం. వి. అ. న. 1 —వై.—, 2 బంగారు చూ. లోహము 1, 3 వెండి చూ. లోహము 1, 4 అవ్యక్తమధురధ్వని చూ. స్వరము. 2

కలధ్వని. సం. వి. ఇ. పుం. 1 అవ్యక్తమధురధ్వని చూ. స్వరము 2, 2 కోయిల చూ. పికము, 3 నెమలి చూ. మయూరము, 4 పారావతము చూ. పావురము

కలః. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 తెలియుట చూ. వ్యక్తము. 2, 2 పొందుట చూ. ప్రాప్తము 1, దే. వి. (1) సగడము చూ. యుద్ధము (రూ- కలను- కలఁకు- కయ్యము) (ప్రకృతి -కలహ పురుషోత్తమకవీయము)

కలనఁగోవరులతెన్ను. దే. వి. చూ. సూర్యుఁడు

కలనతపసి. వై. వి. = కలితాపస నారదుఁడు చూ. ముని 1 ప్రక

కలనతపసితల్లి. ద్వ. వి. -లువరాణి చూ. సరస్వతి

కలనము. సం. వి. అ. పుం. 1 వేతసము చూ. ప్రబ్బలి, న. 2. గుఱుతు చూ. లక్షణము 1, 3 దోషము చూ. పాపము.

కలను. వై. వి. 1 = ఖలమ్. తానము భార; శాంతి. 3, ఆ. 61: చూ. స్థానము 1. 2. ... కలిః. జగడము; రామా. 8, ఆ. 54: చూ. యుద్ధము, (యుద్ధభూమి అని కొందఱు.) 3 = ఖలః కళ్లము, విజ్ఞా. ఆ. కాం. 104: చూ. ఖలము. 4

కలప. దే. వి. 1 నాఁగటిచుంప చూ. నాఁగలి, 2. ఇల్లుకట్టుటకుపయోగించెడు దూలములు వాసములులోనగునవి; భార. అశ్వ. 1, ఆ. 56, 3 కఱ్ఱలగుట్ట "కలప అడితి."

కలపకట్టియ. వై. వి. = కలము, కఱ్ఱపుల్లతోఁ జేసిన కలము చూ. లేఖిని. (రూ-కలపకట్టె)

కలపడము. దే. వి. 1 ఒకసంఖ్యతో మఱియొక సంఖ్య కలుపుట, కూటము చూ. సంకలనము; 2 ముక్తవయస్సు వచ్చి పిల్లను గర్భములో కలుపుట చూ. గర్భాధానము

కలపతొల్పు. దే. వి. 1 నాఁగటిజోదు చూ. బలరాముఁడు, 2 నాలవగోలమువాఁడు చూ. శుక్రుఁడు.

కలపసంప. దే. వి. కఱ్ఱకోలు, పారి. పూ. 5, ఆ. 92 చూ. చేదకోలు.

కలపఁబండి. దే. వి. (కలపడము + పిండి) కలఁత, ఉ. ... 5 ఆ. 59 చూ. సంతాపము

కలపము. దే. వి. 1 కలుపుఁజేయుట. "కలతల యుండు నొక తెలిక కలపంబుఁజేసి తొలిగ్రొల్లి నూనెక్" ... 4, ఆ. 95, 2 పరిమళద్రవ్యములు చేర్చి కలిపిన గంధము "సీ కలపంబులభినవగంధంబులుఁ గూర్చి" భార. విరా. 1, ఆ. 107 చూ. మిశ్రము

కలపు. దే. వి. 1 రూ- కలుపు. మిశ్రదధి చూ. పెరుఁగు. 1, 2 కలియుట "ఇరువుర మనములకలపు." మార్క. 5, ఆ. 72; సక్రి 3. కలియఁజేయు "మగలయిలు వరుసఁగలపెను." రాఘ. 2, ఆ. 99.

కలబంద. దే. వి. గృహకన్యా*. చూ. కలబంద*.

కలభకర్ణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఉష్ట్రకర్ణి *.

కలభము. సం. వి అ. పుం 1. రూ-కళభము. ఏనుఁగుగున్న. చూ, హస్తి, 2 రూ- కళభము, ముప్పదియేండ్ల ఏనుఁగు చూ, హస్తి, 3. ఒకానొకచేఁప చూ, మత్స్యము 1,4 ఎలుకజీడి * చూ, భల్లాతకి.

కలభవల్లభము. సం వి. అ పుం. గోలుగు * చూ, పీలువు.

కలభి సం. వి. ఈ స్త్రీ ఆముదము చూ, వ్యడంబకము.

కలమము. సం వి అ పుం. 1 కలము చూ, లేఖిని, 2. వరిపైరు చూ, సస్యము, 3 లత్తుక చూ, లక్క, 4 ఎఱ్ఱబుడమలు చూ, ధాన్యము, 5 నల్లగుఱ్ఱము చూ, హయము, 6 మొలక చూ, మొక్క. 1, 7 ఇరువదియేండ్ల ఏనుఁగు చూ, హస్తి, 8 చారము * చూ. ప్రియ, 9 వరిపొట్ట చూ, పొట్ట 2

కలమోత్తమము సం. వి అ.పుం శాలిధాన్యము చూ, ధాన్యము

కలమరి దే విణ (కలము + అరి) ఓడ యెక్కిపోవువాఁడు భార. శాం 5, అ 588

కలము సం వి అ న. 1. రేతము చూ, రేతస్సు 1, 2. కోలి * చూ, గృధ్రసఖి, పు 3 పిన్నవరగోఁగు * చూ, పెలువు, 4 అజీర్ణము చూ, రోగము. 1, విణ 5 అవ్యక్తమధురాక్షరధ్వని చూ, స్వరము 2, దే. వి (1) కలువగంధము చూ, వాసన, (2) ఓడ, కాశీ 3, అ 123 చూ, హోడము, (3) పంద్రెండుతూముల కొలఁదిగలపరిమాణవిశేషము పర 3, ఆ. 156; వై వి (4)=కలమ లేఖని చూ, లేఖిని.

కలముఁడు. సం వి. అ పుం దొంగ. చూ, ముచ్చు. 1.

కలయ. దే. దక్రి. అంతట "క కొలువు కలయంగనుంగొని." భార. ఉద్యో. 2. ఆ. 115; చూ, పిమ్మట (రూ-కలయఁగ)

కలయంపి. దే. వి చుప్పుఁడుఁగుటకై కస్తూరి చందనములోనుగాఁగల సుగంధవస్తువులగలపి చల్లెడు నీరు చూ, పేన్నీళ్లు. (రూ- కలవడము- కలాఁపి) (పేన్నీళ్ళు అనునవి అపరిశుద్ధవస్తువులను శుద్ధిచేయుటయందు వాడెదరు)

కలయఁగ దే క్రి. చూ, కలయ

కలయఁబడు ద్వ అ క్రి (కలయుక + పడు) కలయు జై 3, అ 62 (స్వార్థమునపడు) చూ, ప్రార్థించు

కలయిక దే. వి. సంగమము చూ, సంయోగము (రూ-కలియిక-కలువ)

కలయు దే స క్రి 1 కామించు చూ, వలచు, 2 కూడు హ, స. 2, ఆ. 54 చూ, ప్రార్థించు, అ క్రి 3 అనఁగిపెనఁగు చూ, మేళగించు 1

కలయుమొలుసువ ద్వ వి మల్లయుద్ధములోని విశేషము చూ, మల్లశాస్త్రము

కలరవము సం వి అ పుం కపోతము చూ, పావురము

కలరా వా విషూచి, వమనవిరేచనవ్యాధి చూ, విషూచిక.

కలరు, దే. వి 1 కలిగినవారు "పాడియు సత్యముంగలరుపాండుతనూజులు." భాగ, ఆం 2 రంగు

కలరూపు ద్వ వి యాథార్థ్యము చూ, సత్యము. 1

కలలజము సం. వి అ. పుం చూ, సర్జరసము

కలలజోద్భవము సం వి. అ పుం సాలము*. చూ, మద్ది

కలలము. సం. వి అ పుం, న 1 = కరువు రూ-కలిలము గర్భపిండము చూ, పిండము, 2. జరాయువు చూ, మావి, 2.

కలవ దే వి 1 రూ-కలువ- కల్వ * చూ, పద్మము 1, 2 కలయుట చూ, సంయోగము, 3 కలసిన యిసుకయు సున్నమును, 4 కలుషములగు జలాగులు, విణ 5 కలసినది చూ, మిశ్రము (ప్రకృతి -కలుష- పురుషోత్తమునకు పీయుము)

కలవంటకము దే వి. (కలపు + వంటకము.) నూవుపొడిలోనగువానితోఁ గలపి వంటకము చిత్రాన్నము చూ, పాదగ (1)

కలవడము దే వి చూ, కలయంప

కలపడు ద్వ అ క్రి. (కలపు + పడు) కలయు "కలవడిమాటలఁ గ్రియములు" సుకం 3 ఆ 64 చూ, ప్రాపించు (రూ- కలయఁబడు- కలయు- కలియు - కలుగు - కల్గు - కలుపు)(పురు-క)

కలవరపడు గ్వ్రా. అ క్రి (కలవరము + పడు) కలఁతపడు చూ, సంక్షోభించు

కలవరపోవు దే అ క్రి (కలవరము + పోవు) —పై—

కలవరము దే వి 1 కలఁత చూ, సంతాపము, 2. చింత చూ, పశ్చాత్తాపము, 3 కలవరింత చూ, స్వప్నము 1 (రూ- కలవరింత- కలవరింపు- కలవలము - కలువరింత - కలువరింపు- కళవళము- పలవరింత) (పురు-క)

కలవరించు. దే అ. క్రి నైమటచిమాగాను అచ్చ ఆర కాం 96

కలవరింత. దే వి రూ - కలువరింత. కళా 5 ఆ 53· చూ, స్వప్నము 1 (రూ- పలవరింత.)

కలవరింపు దే వి —పై— (రూ- కలువరింపు.

కలవలము. దే వి. —పై.— (రూ-కలవరము.)

కలవాఁడు. దే. విణ. 1. ఆప్తుఁడు. "ఉ. శాంత సద్గుణ సర్వ సుఖసంతతికిఁ గలవాఁడు కాఁడె" భార ఉద్యో 2, ఆ 164 చూ, స్నేహితుఁడు 1, 2 ధనవంతుఁడు "సీ. ఆరయూట కలాప మర్థ్యాపే కలవానికేవర్గ్యమే నిర్ధరేశ్వ రునకు. నై. 4, ఆ 68 చూ, సంపన్నుఁడు, 3 శక్తుఁడు. "వినుమాపనికెల్లఁ బాండుపుత్రులె కలవారు" భార ఉద్యో. 3. ఆ. 201 చూ, లావరి

కలవాలము సం వి అ పుం.=కరవాలు, కత్తి చూ, రిష్టి 2.

కలవింకము సం వి. అ పుం 1. ఊరఁబిచ్చుక చూ పిచ్చిక, 2 కూఁకటిమూఁగ చూ, బృంగరాజము 3

కలశము సం వి అ పుం న. ఈ స్త్రీ 1 గుండిగ, కుండ చూ, భాండము 3. (రూ-కలసము-కలశి = నీళ్లకడవ) 2 అభి. యాస్త్ర విశేషము చూ, వ్యంజకము 1, అం 3.సాముద్రికశాస్త్రములు ముప్పదిరెండింటిలోనొకటి. చూ, సాముద్రికశాస్త్రములు

కలశరేఖ అగ లక్షణాంగములలో నొకటి చూ, లక్షణాంగములు.

కలశాబ్ధి సం వి ఇ పుం పాల్కడలి చూ, సముద్రము

కలశాబ్ధిజ సం వి ఆ స్త్రీ పాలకున్నిటి ప్రాంగణము చూ, లక్ష్మి 1

కలశి. సం వి ఇ ఈ స్త్రీ 1 కోలపొన్న * చూ, పృశ్నిపర్ణి 2 కుండ చూ, భాండము 3, పెరుగుఁజిలికెడు కుండ చూ, భాండము 3, 4. నీళ్లకుండ చూ, భాండము 3, 5 నక్కతోఁక పొన్న * పృగాలవిన్న

కలశీకీర్తని. సం వి ఈ. స్త్రీ కోలపొన్న *. చూ, పృశ్నిపర్ణి

కలశోదధి సం. వి ఇ. పుం పాలసముద్రము: చూ, సముద్రము.

కలసము. సం. వి. అ పుం. కుండ: చూ, భాండము. 3. పెరుఁగుజిలికెడు కుండ.

కలసి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ 1. కోలపొన్న* పృశ్నిపర్ణి, 2. పెరుఁగుఁజిలికెడు కుండ చూ, భాండము 3, 3 కుండ చూ, భాండము.3, 3. నీళ్ళకుండ చూ, భాండము. 3.

కలసికొను దే. అ. క్రి రూ- కలిసికొను చూ, సంయుక్తమగు

కలసీసుతుఁడు. సం వి. అ. పుం. 1 అగస్త్యుఁడనుముని చూ, ముని. 1, 2. వేలుపుటొజ్జ చూ, బృహస్పతి

కలసోదధి సం. వి. ఇ. పుం. పాలకడలి చూ, సముద్రము.

కలహంస సం వి. అ. పుం 1 కాదంబము, ధూమ్రవర్ణములైన ముక్కు కాళ్ళు రెక్కలుగలహంస, మధురముగాఁ బలుకుహంస చూ, హంస, 2 రాజహంస, ఎఱ్ఱని ముక్కు కాళ్లు గల హంస చూ, హంస, ("రాజహంసస్తు కాదంబే కలహంసే నృపోత్తమే. ౫౩ కలహంసస్తు కాదంబే రాజహంసే నృపోత్తమే." అని విశ్వకోశము), 3 రాజశ్రేష్ఠుఁడు చూ, రాజు 1, 4 కమలినీకలహంస నాటికయందు నాయకుఁడై చెప్పఁబడ్డరాజు చూ, రాజు.1 (రూ-కలహంసము)

కలహంసము సం. వి అ పుం.—పై—

కలహానాశనము. సం వి అ పుం నెమిలగుగు* చూ, పూతికరజము

కలహప్రియ సం. వి అ స్త్రీ. గోరువంక చూ, శారిక.

కలహప్రియుఁడు. సం వి. అ పుం నారదుఁడు చూ, ముని 1.

కలహము. సం. వి అ, పుం, న. 1 = కలన - కయ్యము. జగడము చూ, యుద్ధము, పుం. 2. సమరము చూ, యుద్ధము, 3. కత్తియొఱ చూ, ప్రత్యాకారము, 4. కట్టుట చూ, బంధము. 1; 5. శోభ: చూ, వెలుతురు. 1

కలహశీలుఁడు. సం. విశే. కచ్చెపోతు: చూ, పేచీకోరు.

కలహాంతరిత అం ముందుకోపముచేఁ బ్రియుని విడనాడి వెనుకపరితాపముతోం దెడు నాయిక, నాయికలు ఎనమండ్రులో నొకతె: చూ, నాయికలు

కలహాశనుఁడు సం. వి. అ. పుం. నారదుఁడు: చూ, ముని. 1.

కలహించు. సం అ క్రి జగడమాడు చూ, వాటులాడు

కలాంకురము సం. వి అ. పుం. బెగ్గురు చూ, సారసము.

కలాంకురుఁడు సం. వి. అ. పుం. కంసుఁడు: చూ, మూలదేవుఁడు

కలాంతరము సం. వి అ న 1. వృద్ధి. చూ, వడ్డి, 2. లాబము చూ, లాభము. 1

కలాంబిక సం వి ఆ స్త్రీ. వడ్డిబ్రదుకు: చూ, వృద్ధిజీవిక

కలాకూలము సం వి అ. న. విషము చూ, విసము 1.

కలాకేళి సం. వి. ఇ పుం మరుఁడు చూ, మన్మథుఁడు.

కలాచి సం వి ఈ. స్త్రీ.= కాళంజి. తమ్మపడిగము చూ, పాత్రము. 6.

కలాచిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ 1 తొట్టికట్టు చూ, ముంగిలి 2, 2 ఇంటికోన చూ, ప్రకోష్ఠము, 3. బుజేముతుద

కలాటీనము సం. వి అ పుం. ఏటిప్రింత చూ, వ్యాఘ్రాటము.

కలాదము సం వి. అ. పుం. 1. జొన్నపందు, 2. కుక్కలమైథునము చూ, సంయోగము

కలాదుఁడు సం. వి అ. పుం. 1. అగసాలె చూ, స్వర్ణకారుఁడు, 2. చందమామ: చూ, చంద్రుఁడు, 3. విద్యచెప్పినవాఁడు: చూ,

పంతులు. 1, 4 మాతులుఁడు చూ, మేనమామ, 5. మేనమామకొడుకు చూ, మేనబావ; 6. జ్ఞాతి చూ, దాయాఁదుడు, 7 కరిచిత్తుఁడు చూ, వ్యాఘ్రుఁడు 2; 8 మెండెపుగాము, రాహువు చూ, రాహువు. 2, 9. కేతుగ్రహము చూ, రాహువు. 2

కలానిధి. సం వి ఇ. పుం. 1 చేందురుఁడు చూ, చంద్రుఁడు, 2 ముక్కంటి చూ, శివుఁడు, 3 పండితుఁడు చూ, విద్వాంసుఁడు.

కలానువాది సం వి. ఇ. పుం 1. తుమ్మెద చూ, భ్రమరము; 2. చటకము చూ, పిచ్చుక, 3. కయిజా చూ, కాఁజా

కలాపకము సం. వి అ పుం 1. ఏనుఁగు మెడసంకెల చూ, శృంఖలము. 2, 2 పందొండుపేటల హారము చూ, భూషణము 2, 3. నొసటిబొట్టు చూ, బొట్టు 1.

కలాపతి. సం వి ఇ పుం. చేందురుఁడు చూ, చంద్రుఁడు

కలాపన దే. వి. కలఁత చూ, సంతాపము

కలాపము సం వి అ పుం 1 ఇరువదియైదు పేటలుగల స్త్రీలయొడ్డాణము చూ, భూషణము 2, 2 నెమలిపురి చూ, పింఛము 1, 3 అమ్ములపొది చూ, బాణము 1, 4 తొడవు చూ, భూషణము 2, 5 గుంపు చూ, సమూహము, 6. ఓంకారము చూ, ప్రణవము, 7 చెడ్డపలుకు చూ, చెడ్డమాట, 8 మణిఖచితమగు ప్రదేశములేక తిన్నె, 9. ఒడలు చూ, శరీరము, 10. తెలివి చూ, బుద్ధి, 11 ముక్తి చూ, మోక్షము 1, 12 చేయుట, 13. నర్తనమునందు రెండుకాళ్ళతోను మూఁడుమారులు నృత్యము చేయుట, 14. కళలలో భేదము; 15. వేదవాక్యము; 16. ఒకవిధమగు కాలము, దే. వి. (1) కలఁత చూ, సంతాపము.

కలాపి సం. వి. న్ పుం. 1. నెమలి చూ, మయూరము, 2. జువ్వి * చూ, ప్లక్షము, దే. వి. (1) రూ- కలయంపి. ఆం, భా ద్వి. పు. 23 చూ, పేన్నీళ్ళు

కలాపిని సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రాతిరి చూ, రాత్రి, 2 నాగరముస్త * చూ, తృణము.1

కలాపుఁడు సం. వి. అ పుం 1, కంసాలి చూ, స్వర్ణకారుఁడు, 2 చేందురుఁడు చూ, చంద్రుఁడు, 3 ఇనుఁడు చూ, సూర్యుఁడు, విణ. 4 వ్రాసెడువాఁడు చూ, శిల్పి.

కలాపూర్ణుఁడు. సం. వి అ. పుం. చేందమామ: చూ, చంద్రుఁడు

కలాబాక్షము సం వి అ పుం త్రిపుటధాన్యము చూ, ధాన్యము.

కలాభృత్తు సం వి త్ పుం. చేందమామ చూ, చంద్రుఁడు

కలానకము సం వి అ పుం. కలగధాన్యము. చూ. ధాన్యము

కలాయ సం వి. ఆ స్త్రీ గండదూర్వ * చూ, తృణము 1

కలాయకము సం వి అ పుం లంకలనెదువడ్లు చూ, ధాన్యము,

కలాయము సం. వి అ పుం. చేరము చూ, వర్తకము.

కలాయనుఁడు. సం వి అ పుం. నట్టువుఁడు చూ, నర్తకుఁడు

కలాయము. సం వి అ. పుం 1 గుండ్రని సెనగలు చూ, సెనగలు.(బోడసెనగలనివాడుక), 2. లంకలనెదువడ్లు చూ, ధాన్యము

కలాయి హిం పాత్రిలకు తగరముపూయుట.

కలాలాపము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము

కలాలి. హిం. వి. కల్లుసారాయిలమ్మువాఁడు.

కలావతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తుంబురువీణ చూ, వీణె. (తుంబురను గంధర్వునివీణె) (రూ-కళావతి), 2. కళలనుదెలిసినయాఁడుది, రూ-కళావతి. చూ, స్త్రీ, అం 3 తాళాధ్యాయప్రకరణములోని తతవాద్యములు ఇరువదింటిలో నొకటి చూ, తతవాద్యములు.

కలాలుఖానా హిం వి కల్లుసారాయలమ్ము దుకాణము.

కలావరు. అం. వి 1. (రూ- కళావరు.)-చీట్లాటలోని నలుపు గుఱుతుగల కాకితము. 2. నాసాభరణము చూ, భూషణము 2

కలావాదము. అం. శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టి తంత్రములలోనొకటి చూ, తంత్రములు

కలావికము సం. వి అ పుం. కోడి చూ, పుంజు.

కలావికలము. సం. వి. అ పుం చటకము చూ, పిచ్చుక.

కలాసకము. సం. వి. అ. పుం పదునాలుగంగములుగల నర్తనభేదము చూ, నాటకము 1 (తె ప — కలాసికి)

కలాసము. దే వి కుమ్మరి కుండలుచేయు సాధనము.

కలాసి హిం వి ఓడమీఁదిపనివాఁడు (రూ-కళాసి తెనుఁగునవాడుక)

కలాసికి వై వి.=కలాసకము చూ, నాటకము 1.

కలాహకము సం వి. అ పుం కాహళియను వాద్యము, నఫిరి చూ, వీణె

కలి సం వి ఇ పుం. 1 కయ్యము చూ, యుద్ధము, 2. జగడము చూ, యుద్ధము, 3 కలియుగము 4,32,000 వత్సరములకాలము చూ, యుగములు (చూ, ఊగము 2), 4 ఈఁచబోయిన కొలుగలఁ చూ, పంగువు, 5 శూరుఁడు చూ శూరుఁడు 2, 6 తాఁడె * చూ, విభీతకము, ఇ. స్త్రీ. 7. కల్లము చూ, వాగె, 8 నీలి *: చూ, రంజని; 9. ప్రపంచకముసిద్ధమైన మొగ్గ: చూ, మొగ్గ 1; 10. (1) కడుగు: చూ, శుక్తము. 1; (2) పులియఁబెట్టిన కడుగునీరు చూ, శుక్తము. 1.

కలింగ. సం వి ఆ. స్త్రీ. పెద్దపిఱుఁదులు గల యాఁడుది చూ, స్త్రీ

కలింగకము సం. వి అ పుం. కొడిసెకాయ చూ వత్సకము (ఇంద్రయవము)

కలింగము. సం వి అ. పుం. 1. కొడిసె *: చూ, వత్సకము, 2. కర్కారుకము *: చూ, పుచ్చె, 3. కూఁకటిమూఁగ చూ, భృంగరాజము 3, 4 సెమిలడుగు * చూ, పూతికరజము; 5. కళింగదేశము. చూ, దేశము, 6 కొడిసెకాయ చూ, వత్సకము (ఇంద్రయవము); 7 కొండ చూ, పర్వతము, 8. చక్కఁదనము చూ, సౌందర్యము

కలింగి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. కొడిసెకాయ చూ, వత్సకము (ఇంద్రయవము)

కలింగుఁడు సం విణ 1. నేర్పరి చూ, సమర్థుఁడు, పుం 2. వాయులింగము అనఁగా శ్రీకాళహస్తీశుఁడు (అని వాడుక)

కలింజకము. సం వి అ. పుం కటము చూ, చాఁప (రూ-కిలింజకము)

కలింజనము సం. వి అ పుం. మంగలిపల్లె చూ, దేశము

కలింజము. సం వి. అ. పుం. కటము చూ, చాఁప.

కలిందకన్య. సం వి. ఆ. స్త్రీ. యమునానది చూ, నది

కలిందజ. సం వి ఆ స్త్రీ. — పై —

కలిందము. సం వి. అ పుం 1. తాఁడె *, విభీతకము, పా. 2 కలిందమనుకొండ చూ, పర్వతము.

కలిందుఁడు. పుం. వి. అ. పుం. సూర్యుఁడు. చూ, సూర్యుఁడు.

కలిక. సం. వి. అ. పుం. స్త్రీ 1 = కళిక చూ, వాగ్; 2. మొగ్గ. చూ, మొగ్గ. 1

కలికము. సం. వి అ పుం 1 క్రౌంచ చూ, బకము, దే వి. (1) శైత్యనివారణార్థము కంటికి వేసెడు మందు.

కలికారకము. సం. వి. అ. పుం. సెమిలడుగు *: చూ, పూతికరజము.

కలికారకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. నారదుఁడు చూ, ముని. 1.

కలికారము. సం. వి. అ పుం. 1 కాఁకటి మూఁగ చూ, భృంగరాజము. 3, 2. కావ్యకమను పక్షి చూ, పీతమస్తకము, 3 సెమిలడుగు * చూ, పూతికరజము.

కలికారి. సం. వి. ఈ స్త్రీ ఉపవిష భేదము* చూ, విష.

కలికాలి. సం. వి ఈ స్త్రీ కలికాలియను చిరిగొట్టె * చూ, హాలిని

కలికి. దే వి 1 రూ- కల్కి, ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 2 రూ- కల్కి మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 3 కొంచెలకాఁడ చూ తెక్కు 1, 4. మనోజ్ఞము, ఉ హరి 3, ఆ. 147 చూ, సౌందర్యము

కలికోత్కలిక సా కావ్యలక్షణములోని క్షుద్ర ప్రబంధలక్షణమును తెలుపునది చూ, క్షుద్ర ప్రబంధము

కలిగించు. దే. స క్రి 1. కలుగఁజేయు చూ, సృజించు; 2 లేనిది కలుగఁజేయు చూ, సృజించు.

కలిగించుట. దే వి చూ, పుట్టించుట

కలిగొట్టు. దే. వి. పాటల * చూ, స్థాలి. 2.

కలితనము. దే. వి. సేర్పు. భార. విరా. 4, ఆ. 228: చూ, సామర్థ్యము. 1.

కలితము. సం వి. అ. పుం, స్త్రీ 1. కల్యము: చూ, వాగ్, విశ. 2. ఎఱుఁగఁబడినది: చూ విదితము 1, 3.పొందఁబడినది చూ,ప్రాప్తము.1.

కలితాంతము (గీతాలంబనము) సా ఒకానొక వృత్తము. ఇంగ్లీషు కొక్క పాదమునందు త, జ, జ, వ, గణములుగలదై ఎనిమిదవయింట యతిగల ఏకాదశ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా — "సామోద్భవవిశ్రమ సంయుతమై, వేమాఱుతజాలగ । విస్తృతమై, దామోదరదేవుక, ధల్వలుకన్, భూమింగలి తాంతము । పూర్ణముగున్ "

కలితాపసుఁడు సం వి అ పుం.= కలసతిపసి. నారదుఁడు చూ, ముని 1

కలితి, కల్తి హిం మిశ్రము, స్వచ్ఛము కానిది.

కలినుఁడు సం. వి అ 1 అప్పుఁడు చూ, స్నేహితుఁడు 1, 2 జ్ఞాతి చూ, దాయాదుఁడు, 3 చుట్టము చూ, బంధువు

కలిదైవత్య సం వి ఆ స్త్రీ. మునునాలుగవ తిథి, చతుర్దశి చూ, తిథి 1

కలిద్రుమము సం వి. అ పుం తాండ్ర * చూ, విభీతకము

కలినాశాంశము సా పద్యాంశములలోని 27-41 అంశము (లు) చూ పద్యాంశములు

కలిప్రియుఁడు సం వి అ పుం 1 నారదుఁడు చూ, ముని 1, 2 కోఁతి చూ, వానరము

కలిభుజశకము అం శకములుఅవేంటిలో నొకటి చూ, శకములు

కలిమము దే వి. సంపుడు. "వ అప్పుడ దంపి తిత్తొలిచి గాలిగొనవైచిన దుక్కు కలిమంబు గనుంగొని." భార. శాం. 3 ఆ. 285: చూ, మాంసము.

కలిమారకము. సం. వి అ. పుం. సెమిలడుగు *. చూ, పూతికరజము. (రూ-కలికారకము)

కలిమాలకము. సం.వి.అ.పుం: చూ, రూ.కలిమారకము

కలిమాలమఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఎకిమీఁడు. చూ, ప్రభువు. 2.

కలిమాల్యము. సం. వి. అ. పుం నెమిలడుగు * చూ, పూతికరజము

కలిమి దే వి. రూ- కల్మి 1. అతిశయము చూ, హెచ్చు. 2; 2. సంపద "క కలిమి యచేర్పులఁజేర్చును" భార. శాం. 1, ఆ.51 చూ, సంపత్తి. 1; 3. తానము చూ, స్థానము. 1; 4. కలుగుట. "ఇట్టిమహిమ కలిమికిఁ గతమెయ్యది." భార ఆర. 4, ఆ. 189. చూ, పుట్టించుట

కలిమిచెలి దే వి లచ్చి. చూ, లక్ష్మి. 1

కలిమిదండుగ ద్వ వి. నేరములేకున్నను ధనవంతునియొద్ద రాజు పుచ్చుకొనెడు ధనము

కలిమిలేములు. లో. భోగాములు చూ, కష్టసుఖములు. "కలిమిలేములు కావడికుండలు."

కలిమోహనము. సం. వి అ పుం పండ్లతోనిండిన మేడి * చూ, మేడి

కలియకట్టు దే. అ క్రి. 1. కలిపిగట్టిగా అంటఁగట్టు, 2 అంటుకట్టు చూ, తొ్రక్కు 3.

కలియఁబెట్టు. దే స క్రి. ఎనియఁజేయు చూ, ఎనుచు, ఎనుపు.

కలియిక దే వి చూ, రూ- కలయిక

కలియికలాగులు. పా ఒకానొక రతిబంధము. చూ, రతిబంధము

కలియు. దే. స క్రి రూ-కలయు పొందు చూ, పొ్రెంచు (కలుపు కలుపుఁగోలు ఇత్యాది సాధారణప్రయోగములంబట్టి ఇట్లు ఇకారమధ్యముగాను వ్రాయఁబడియె)

కలియుగము. అం 1. యుగములు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, యుగములు. (చూ, కలి 3) పా. 2. కలియుగంబున భూపతనలగ్నమే జన్మలగ్న మని శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. ఈసమయమునుబట్టి నన్మలగ్నము కళ్ళి వెళ్ళి వలెను.

కలియుగవర్జ్యములు అం. సముద్రయానము, అన్యవర్ణ స్త్రీని బెండ్లియాడుట, పుత్రోత్పత్తి మధుపర్కములయందుఁ బశువధము, శ్రాద్ధములయందు మాంసపరిగ్రహము, వానప్రస్థసన్న్యాసములు, పెండ్లియైన పడుచునకు మఱలఁబెండ్లి చేయుట, నరమేధాశ్వమేధ గోమేధములు, మహాప్రస్థానగమనము. (8)

కలిలము. సం వి అ. న. 1 ఆఁడుదాని రక్తమును మగవాని రేతస్సును కలిసినముద్ద. చూ, రేతస్సు. 1, పుం 2. గండ్రగొడ్డలి చూ, ముద్గరము, 3. పరస్త్రీ సంగమము చూ, సంయోగము, 4. ఎఱుఁగరానిది చూ, రహస్యము, 5 చొరరానిది చూ, దుర్గమము.

కలివ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ కశ్యము చూ, వాగె.

కలివి దే. వి రూ-కలివె * చూ, సొమ్మపుష్పఫల. (ప్రకృతి. కరివిందా. పురుషోత్తమ కవీయము.)

కలివె దే వి రూ—వై— (ప్రకృతి. కరమర్ద పురుషోత్తమకవీయము)

కలీనము. సం వి అ పుం. పచ్చగుఱ్ఱము చూ, హయము

కలీయము సం వి అ పుం, న కళ్లెము చూ, వాగె.

కలు దే వి రూ- కల్లు. 1. శిల.లక్ష్మి. 2, ఆ. 56. చూ, రాయి; 2 బండిచక్రము. కాశీ. 1, ఆ 77 చూ, బండికల్లు, వై వి. 3 మద్యము. ఉ. హరి 4,ఆ 132 చూ,సుర 1, 4 మద్యవిశేషము. చూ, సుర. 1

కలుఁగానుగు. దే వి. (కలు + కానుగు) తాఁయంతి. * చూ, వార్షికము. 1 (రూ- కలుఁగానుగు)

కలుఁగు. దే. వి 1 బొక్క: చూ, రంధ్రము 1; 2 గుహ అచ్చ. కిష్కిం, కాం 27 చూ, రంధ్రము. 1, 3. గర్తము· చూ, రంధ్రము 1 (రూ-కల్గు)

కలుఁగ్రానుగు దే. వి. చూ, రూ- కలుఁగానుగు.

కలుఁజో. దే వి చెలువుగానగువాని నీళ్ళుపో వుటకు తాటితోఁగట్టిన మార్గము· చూ, మరిగొమ్మ.

కలుకుక్క దే. వి. మనసు నొవ్వుటయందగు నను కరణము, సా 3, ఆ. 50 చూ, హాహాహా

కలుక్రాంత. దే. వి చూ, కలుఁగానుగు *.

కలుగచ్చు దే వి ఒకరకపుముగచ్చు *, చూ, సోఁపురాటి.

కలుగాను దే వి ఉలిగాను, చూ 1, ఆ. 127 చూ, గాను. (సుత్తిగాను అని వాడుక)

కలుగు దే అ క్రి 1 ఒప్పిదపగు భా. ఉద్యో. 4, ఆ 135 చూ, గవణిము, 2 పొందు భా ఆర 2, ఆ 110 చూ, వర్తించు, 3 పు హరి 6, ఆ 59 చూ, పర్యాప్తమగు 4 వర్తించు భాగ 9, స్కం చూ, పుట్టు 2, 5 ఆర 2, ఆ 141 చూ, సరిపడు 2, స క్రి 6 పొందు భాగ ఆది 1, ఆ. 231· చూ, ప్రాప్తించు (రూ-కల్గు)

కలుగొట్టు దే వి చూ, రూ-కలిగొట్టు *.

కలుచే. వై వి. 1 =కలుషమ్. గోఁ... భాగ. శాం. 4, ఆ. 183 చూ, పాపము, (రూ-కలుచము); 2. కలఁత· చూ, సంతాపము, 3. క్రోధము: వై. 5, ఆ.157· చూ, కోపము.

కలుచేపడు. వై. అ. క్రి. కలఁతపడు. లక్ష్మి. 5, ఆ. 4. చూ, సంక్షోభించు,

కలుజొవ్వి దే. వి· చూ, రూ- కలజొవ్వి *.

కలుపు దే. వి. 1. దధి "ఒల్పుఁబప్పులు పొడి కూర గుంపు కలుపున్ వడియంబులు." శశాం. 3, ఆ. 14 చూ, పెరుఁగు 1; 2. మిశ్రిదధి. చూ, పెరుఁగు. 1. (రూ-కలవు), 3. పైర లోని కసవులోనగునది చూ, అలుము; స.క్రి 4 కూర్చు, కలియఁజేయు చూ, సంధించు.3.

కలుపుఁగోలు. దే వి (కలుపు + కోలు) రూ- కల్పుఁగోలు. అభేదము "మ పోఁగాడు గురట్టి వారలకుఁ గల్పుంగోలు పుట్టింప." వ. దో్ర. 3, ఆ· చూ, బుజ్జగింత. 1

కలుపుఁగోలుతనము ద్వ వి. రూ- కల్పుఁగోలు తనము అభిప్రాయము; రామా. 5, ఆ 184· చూ, బుజ్జగింత 1

కలుపుట. దే వి 1 కలపడము చూ, సంకలనము, 2 రజస్వలాంతిగమున భార్యను భర్త తోఁ కలుపుట చూ, గర్భాధానము

కలుబంద దే. వి చూ, రూ-కలబంద *

కలుమంద దే వి —పై—

కలుము వై వి = కల్క, కలు, ...ఫము, ఆం, భా పరి 1 106 చూ, వాస

కలుగ్రుమ్ము దే వి అంపెడు చూ, నిప్పుతొ ...ఁకరుఁడు

కలుములఁరిబిడ్డ ద్వ వి సిరిచూలి చూ, మన్మథుఁడు

కలుములచెలి దే వి లచ్చి చూ, లక్ష్మి. 1.

కలువ వై వి. 1 = కైరవ రూ- కల్వ ఒకా నొకజలపుష్పము, ఉత్పలము: య 5, ఆ 104 చూ, పద్మము. 1, 2. కూడిక· చూ, సంయోగము.

కలువకంటి. ద్వ· వి.(కలువ + కన్ను)1.ఆఁడుది చూ, స్త్రీ; 2. కలువరేకులవంటి కన్నులు గల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ.

కలువడెము. వై. వి (కలువ + వడెము) ఉత్సవాదికాలములలో ధ్వజస్తంభములోనగువాని యందు వ్రేలఁగట్టెడు బంగారు కలువపూదండ, కళా. 2, ఆ 9, రా. అ, కాం 52, భార ఆది 6, ఆ 149 చూ, వితానము

కలువము దే. వి రూ-కల్వము. మందునూఱు ఱాయి చూ, రాయి.

కలువరాయఁడు వై. వి. చేందమామ చూ, చంద్రుఁడు (ఇట్లు కలువ ఱేఁడులోనగునవి)

కలువరింత దే వి చూ, రూ- కలవరింత

కలువరింపు దే వి —వై—

కలువఱాకట్టు. ద్వ. వి. శిలాబంధపుష్కరిణి చూ, సరస్సు. 1.

కలువ ఱేకు ద్వ వి. 1. కలువపూ ఱేకు చూ రూ- కల్వ ఱేకు, బ 2 రూ- కల్వ ఱేకు పిఱుఁదులమీఁది నఖక్షతము చూ, నఖక్షతము, బ. 3. కంటియందుఁజేయు నఖక్షతము, రూ-కల్వ ఱేకు చూ, నఖక్షతము.

కలువలదాయ. వై వి తమ్మికలవిందు "కలువల దాయ వంగడపుఁగోడవ" అచ్చ యు, కాం 79 చూ, సూర్యుఁడు (ఇట్లుకలువలసూఁడు)

కలువల ఱేనితోడు ద్వ వి లచ్చి చూ, లక్ష్మి 1.

కలువవిందు ద్వ వి కుముదబాంధవుఁడు రామా 6, ఆ 30 చూ, చంద్రుఁడు (ఇట్లు కలువచెలి)

కలువు దే. అ క్రి చూ, రూ- కలుగు (పుట్టుట — "ఉ. నీవుగలువక నియతోన్నతిఁగాంచెఁ దండ్రియున్" వసు 5, ఆ 15, పొందు.— "క రారాపుతేలచేసెదు, రారాసనుఁగలువఁ గలువరారా మేడక" సా. 2, ఆ. 128)

కలుషము సం. వి అ. న. 1.= కలుచే చూ, పాపము, 2. భయానకరసము, నవరసములలో నొకటి: చూ, రసములు, పుం 3. దున్నపోతు చూ, మహిషము, 4. కోపము-చూ, రోషము; 5 పులికడుగు చూ, శుక్తము. 1; 6. గాలి: చూ, వాయువు, 7 దుమ్ము చూ, రేణువు 1; 8 నెల చూ, మాసము. 1, విణ 9. కలఁకఁబాఱినది చూ, మలినము 3, 10 చరించునది చూ, తరళము, 11 చిత్రవర్ణముకలది చూ, వర్ణము 6.

కలుషించు. సం అ క్రి కలఁకఁబాఱు. పారి. ఉ 2, ఆ 29, భార విరా 2, ఆ 48. చూ, సంక్షోభించు

కలుషుఁడు సం వి. అ పుం. రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1

కలుసుఁగూర ద్వ వి (కలుసు + కూర) అనుకుగావండినకూర "కలుసుఁ గూరలును బజ్జిలుఁదియ్యచేరులుఁ బంచేగారలు నానవాలు జేసున్న" జై 3, ఆ 50 (కలగలుపుకూర అనివాడుక) చూ, వ్యంజనము 1.

కలోపనతి అం మధ్యమగ్రామగత మూర్ఛనలు ఏడింటిలో నొకటి చూ, మధ్యమగ్రామగత మూర్ఛనలు.

కల్కండ దే వి. చూ, రూ- కలకండ

కల్కఫలము. సం వి అ పుం దాడిమము * చూ, దానిమ్మ

కల్కము సం వి. అ పుం, న 1 కపటము చూ, వ్యాజము. 1, 2 కలుచే చూ, పాపము, 3 నెయ్యినూనెలోనగు వానియందు అడుగున నిలిచినమడ్డి చూ, మడ్డి 2, 4 ఏరుగడము చూ, మలము. 1, 5 మలసామాన్యము చూ, మలము, 1, (క్రొవ్వు, రేతస్సు, నెత్తురు, మెదడు, మూత్రము, విష్ట, గులిమి, చీమిడి, తెమడ, కన్నీరు, పుసి, చెమటయనుపం(డెం డువిధములయిన మలములు), 6 తాఁడే * చూ, విభీతకము

కల్కి. సం. వి. ఇ. పుం. 1 తాండ్ర * చూ, విభీతకము, 2. దశావతారములలో నొకటి చూ, అవతారములు. (రూ- కలికి), దే. వి. (1) రూ- కలికి అందుది చూ, స్త్రీ. (2) రూ- కలికి మనోజ్ఞురాలగు అందుది చూ, స్త్రీ

కల్కుఁడు. సం. విణ పాపాలముద్ద చూ, పాపాత్ముఁడు

[illegible] దే. వి. 1 చూ, రూ- కలుఁగు. 1- 2- 3, [illegible] క్రి. 2. చూ, రూ- కలుగు 1- 2- 3- 4- 5- 6-

కల్నేటు. దే. వి. కన్నియలేడి చూ, మనోప క్షము (ఆంధ్రపద పారిజాతము)

కల్పకము సం. వి. అ. పుం. 1 తెల్లతుమ్మ * చూ, విట్ఖదిరము, 2 కల్పవృక్షము *: చూ, వేలుపుఁజెట్టు, 3 కప్పూరము చూ, సిగము

కల్పకవద్వల్లి సం. వి. ఈ. స్త్రీ అడవికాఁకర చూ, సుషవి, 1

కల్పకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. నాపితుఁడు చూ, మంగలి

కల్పక్షయము సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మప్రళయము, త్రుంగుడు చూ, సంవర్తము 1 (బ్రహ్మదినప్రళయము)

కల్పన సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1 ఆయిత్తము చేయుటకై యేనుఁగునకుఁ గట్టిన నిడుత్రాడు, 2. కల్పించుట చూ, రచన

కల్పనము సం. వి. అ. న. 1. క్లృప్తి చూ, సంగ్రహము. 2, 2 కల్పన చూ, రచన, 3. మనోవ్యాపారము, ఎన్నిక చూ, సంకల్పము.

కల్పపాదపము. సం. వి. అ. పుం. కల్పవృక్షము చూ, వేలుపుఁజెట్టు.

కల్పము. సం. వి. అ. పుం. 1. బ్రహ్మప్రళయము, కల్పాంతము, త్రుంగుడు: చూ, సంవర్తము. 1; 2. దేవతరువు *: చూ, వేలుపుఁజెట్టు, 3. పాడి: చూ, సత్యము. 1, 4. బ్రహ్మదినము, 5. వేదాంగమైనవిధి: కథాప్రసంగము; 6 నియమగ్రంథము. చూ, శాస్త్రములు; 7. అవాంతరకల్పము: చూ, వికల్పము; 8. భ్రష్టముకాని ధర్మము, 9. వేదాంగకల్పశాస్త్రము, 10 స్వోచితధర్మమును వదలకుండుట; విణ 11. కొంచెము తక్కువగానున్నది, (నపుంసకలింగమును అగును), అం. 12. శాస్త్రములు ఆఱింటిలోనొకటి చూ, శాస్త్రములు, 13 వేదాంగములు ఆఱింటిలో నొకటి చూ, వేదాంగములు; 14. విద్యలు పదునాలుగింటిలోనొకటి చూ, విద్యలు, 15 కల్పమనఁగ కల్పించునది.= వేదములోఁ జెప్పఁబడియున్న దర్శపూర్ణమాసాది యాగములలోఁ జేరియున్న క్రియలు దేనితరువాత నేదియో ఆవరుసను బోధించెడిది యనుట ఈకల్పసూత్రములు నాలుగువేదములకును వానిలోఁ జేరిన ప్రతిశాఖకును ఒక్కొక్కగ్రంథము చొ॥ పుట్టియున్నట్టు కన్పట్టుచున్నవి అవియేలాగున్నను — ఒకయజుర్వేదమునకు కలిగియున్న నూటొక్కశాఖలలో కాలవశముచేత నశించినన్ని నశింపఁగ నిప్పటికి ఆపస్తంబ, బోధాయన, సత్యాషాఢ, భారద్వాజ, హిరణ్యకేశి, వైఖానససూత్రములని యాఱునిలిచియున్నవి. వీటిలో మొదటి రెంటిని వేదభాష్యములో సాయణాచార్యులని నామాంతరముగల మాధవాచార్యులవారు ప్రధానములుగ నెంచి వీనితో సమన్వయముగ వేదార్థమును వివరించియున్నారు ఆపస్తంబకల్పసూత్రమునకు 32 ప్రశ్నములు. బోధాయనకల్పసూత్రమునకు ౧౦౧ ప్రశ్నములు. వేదముశ్రుతియనిపించుకొనును. దానియందు విధింపఁబడిన కర్మములు శ్రౌతములనిపించుకొనును. అవి

ప్రధానకర్మలు, తదంగకర్మలు అని రెండు విధములు. వాటివిధమును కల్పసూత్రముల చేతఁ దెలిసి చేయించెడివారు ఋత్విక్కులు, శ్రౌతులు అనిపించుకొందురు. యజుర్వేద కల్పసూత్రజ్ఞులు అధ్వర్యులనిపించుకొందురు ఋగ్వేదకల్పసూత్రజ్ఞులు హోతలు, సామవేదకల్పసూత్రజ్ఞులు ఉద్గాతలు, అథర్వవేద కల్పసూత్రజ్ఞులు ఆగమికులు అనిపించుకొందురు ఇందులో కొన్ని గృహ్యసూత్రములు, ధర్మప్రశ్నములు అని వేఱువేఱుగా నున్నవి వానిలో వివాహోపనయనాది వైదికాచారములుకొన్ని ఖిలశాఖాశ్రుతిసిద్ధములైన ధర్మములను విధింపఁబడెను. ఆగ్రంథములు స్మృతులనియును వానియందు విధింపఁబడిన కర్మములు స్మార్తములనియు వాడఁబడును ఆపస్తంబకల్పసూత్రమునకు ధూర్తస్వామికృతమైన భాష్యముకలదు ఈలాగుననే ప్రతికల్పసూత్రమునకును వేఱువేఱు భాష్యములును వ్యాఖ్యానములునుకలవు. ఆపస్తంబముని చేసిన శ్రౌతప్రశ్నములేమి గృహ్యమేమి యావచ్ఛుభకర్మలను గుఱించినవే కాని మఱియొకటికాదు అనఁగ నౌపాసనము మొదలుకొని అశ్వమేధాంతము క్రతువులును, నిషేకాదిశ్మశానాంతములైన షోడశకర్మములును చెప్పఁబడినవనుట అయితే ఆపస్తంబముని శుభమునుబోధించిన తననోటనశుభమును బోధింపసమాధానములేనందున నంశమున గుఱించి తనశిష్యుఁడైన భరద్వాజమునిచేత చేయించెను ఆసూత్రములోఁ జెప్పఁబడినది యావత్తును ఔర్ధ్వదైహికము బ్రహ్మమేధసంస్కారమును అనిపించుకొనును ఈ యజుర్వేదము జ్ఞులయమునకు ముఖ్యమంత్రమై యున్నది. అనఁగా హోమములు మొదలైనవానికి నుపయోగించెడిది అనుట. అట్టి హోమములనందుకొనఁగల దేవతలను పేరుపేరువరుసల పిలుచుటకును పొగడుటకును నుపయోగించెడి మంత్రములు ఋక్కులు, అవి కలదిఋగ్వేదము ఒకదేవతను పొగడెడి ఋక్కులగుంపు స్తుతము=స్తోమము అనిపించుకొనును ఈఋక్కులలో మొదటివానినందుకొని వైదికములైన సప్తస్వరములతో పాడిన ఉద్గానము = అదే సామమనిపించుకొనును. ఋగ్వేదమున కాశ్వలాయన కల్పసూత్రము ప్రసిద్ధము. సామవేదమునకు ఛాందోగ్య కల్పసూత్రము ప్రసిద్ధము. ఈమూఁడు వేదము లేకగ్రీవమై అన్ని శాఖలవారికి సమస్తక్రతువులును నడిపించుచుండును అథర్వవేదమైన యీమూఁటినిఁ జెందక ప్రత్యేకముగా శ్యేనయాగము మొదలైన అభిచారికకర్మములనఁగా శత్రుసంహారము ప్రయోజనముగాఁగల జపహోమాదులనువానిని విధింపుచుండును అందులో అథర్వణభద్రకాళి మొదలైన యుగ్రదేవతల ప్రార్థనలు బహుఋక్కులయందుఁ గలిగియుండును ఆమంత్రములకు ఆకర్షణము, స్తంభనము, మారణము, మోహనము, వశీకరణము, ఉచ్చాటనము అనెడు షట్ప్రయోగములు మొదలైనవాటిని బోధించుటకై దూర్వాసకల్పసూత్రము మొదలైనవికలవు. అది యావత్తు మంత్రశాస్త్రము=ఆగమశాస్త్రమని పించుకొనును (చూ, ఉపవిద్యలు)

కల్పవృక్షము సం. వి. అ. పుం. 1. కోరినవస్తువులనిచ్చెడు దేవవృక్షసామాన్యము* చూ, వేలుపుఁజెట్టు, అం. 2 కల్పవృక్షములయిదింటిలోనొకటి. చూ, కల్పవృక్షములు, 3. మహాదానములు పదునాఱింటిలో నొకటి: చూ, మహాదానములు.

కల్పవృక్షములు అం. మందారము, పారిజాతము, సంతానము, కల్పవృక్షము, హరిచందనము.(5)

కల్పసూత్రములు పా. (అగ్ని వైశ్య సూత్రే) బోధాయనాది తొమ్మిది సూత్రములు.— 1 బోధాయనము, 2 ఆపస్తంబము, 3 సత్యాషాఢము, 4 ద్రాహ్యాయణము, 5 ఆగస్త్యము, 6 శాణ్డిల్యము, 7 ఆశ్వలాయనము, 8 శాంభవీయము, 9 కాత్యాయనము — ఇవి షోడశసంస్కారాత్మకములై కర్మప్రతిపాదితమగు పూర్వకాండమును మాత్రము వచించుటచే నీసూత్రములు పూర్వసూత్రములు, వైఖానసాది తొమ్మిది సూత్రములు.— 1 వైఖానసము, 2 శౌనకీయము, 3 భారద్వాజము, 4 అగ్ని వైశ్యము, 5 జైమినీయము, 6 (మా) వాధూలము, 7 మాధ్యందినము, 8 కాణ్డిన్యము, 9 కౌషితకము — ఇవి నిషేకాద్యష్టదశ సంస్కారాత్మకములై కర్మ ప్రతిపాదిత పూర్వకాణ్డమును జ్ఞానప్రతిపాదితమగు అపరకాణ్డమును వచించుటచే నీసూత్రములు అపర సూత్రములు. (చూ, ఆపస్తంబ... అచ్చుల అనుబంధములో) ఈసూత్రానుష్ఠాతలందఱును బ్రాహ్మణులే. ఇందొకరికంటె మఱియొకరు శ్రేష్ఠులనిగాని తక్కువవారనిగాని చెప్పుట మహాఋషుల దూషించుటయగును

కల్పాంతము సం వి అ పుం ప్రళయము, త్రుంగుడు చూ, సంవర్తము. 1.

కల్పించు. సం. స క్రి 1 కలిగించు చూ, సృజించు, 2. రచించు చూ, విరచించు.

కల్పితము సం వి అ. పుం 1 నిర్మించిన యేనుఁగు· చూ, హస్తి, విణ 2. రచియింపఁబడినది· చూ, విరచితము.

కల్మషము, సం. వి. అ. పుం. 1 కసటు చూ, పాపము; 2: చూ, హస్తపుచ్ఛము; పుం. 3. ఒకానొక నరకము; చూ, నరకములు; 4. నలుపు; చూ, వర్ణము.6, విణ.5 నల్లనిది· చూ, వర్ణము.6, 6. కలఁకఁబాఱినది చూ, మలినము. 3.

కల్మాని. సం. వి ఈ. స్త్రీ. పాండాను చూ, పాదపము. 1. (చూ, పాత్రము. 6)

కల్మషకంఠుడు. సం. వి. అ పుం. ముక్కంటి; చూ, శివుఁడు

కల్మషపాదుఁడు. సం వి. అ పుం. ఇక్ష్వాకు వంశీయుఁడగు అయోధ్యాధిపతి, సౌదాసుఁడనురాజు చూ, రాజు 1.

కల్మాషము సం వి అ. పుం. 1. చిత్రవర్ణము చూ, వర్ణము 6, 2. నలుపు. చూ, వర్ణము 6, 3 అలచందలు చూ, రాజమాషము, 4 కసటు చూ, పాపము, 5 కోపము చూ, రోషము, 6. నలుపెక్కువగాఁగల తెలుపు చూ, వర్ణము 6, విణ. 7 చిత్రవర్ణముగలది చూ, వర్ణము 6, విణ 8 నలుపెక్కువగాఁగల తెలుపుగలది చూ, వర్ణము 6, 9 నలుపుగలది చూ, వర్ణము 6

కల్మాషి సం వి ఈ స్త్రీ. 1 ఎఱ్ఱచుక్కలుగల తెల్లని వస్తువు, 2 కల్మాషి చూ, నది, 3 యమునానదియు చూ, నది 12, 4 గుదము చూ, ముడ్డి

కల్మషుఁడు సం వి, అ పుం రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1

కల్మి దే వి చూ, రూ- కలిమి.

కల్య సం వి అ స్త్రీ. 1. ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 2 =కల్లు. చూ, సుర. 1, 3. మంచిమాట· చూ, హితవచనము, 4 కరక* చూ, హరీతకి.

కల్యము. సం. వి అ. న. 1. వేకువ: చూ, వేగుబోము, 2.=కల్లు: చూ, సుర 1; 3 ప్రధానము. చూ, శ్రేష్ఠము; విణ. 4. ఏడమూగుఁడు: చూ, చెవిటిమూఁగ; 5. ఉపాయము

కలది. (మాట)· చూ, హితవచనము, 6 శుభమైనది. (మాట) చూ, హితవచనము, 7 రోగములేనిది చూ, వార్తము. 8, 8 సంపాదింపఁబడినది చూ, సంపాదితము, 9. తరుణమునఁ దగినది రూ-కాల్యము

కల్యాజగ్ధి సం. వి. ఇ. . స్త్రీ కల్యవర్తము చూ, ప్రాతరోభ్జనము

కల్యత్వము. సం వి. అ. న రోగములేమి అనామయము, ఆరోగ్యము

కల్యపాలుఁడు సం వి అ పుం. కబ్బిలి: చూ, సురాజీవి

కల్యవర్తము. సం వి. అ. పుం. కల్యజగ్ధి చూ, ప్రాతరోభ్జనము

కల్యాణ. అం. ప్లుతములలో నొకటి చూ, ప్లుతములు.

కల్యాణగోత్రి సం వి. అ. స్త్రీ. గంగానది: చూ, నది.

కల్యాణగోత్రిము సం వి అ. పుం. 1 మేరువు· చూ, పర్వతము, 2 అర్కపర్ణము * చూ, జిల్లేడు, 3 మంచిదారి చూ, సన్మార్గము

కల్యాణబీజము సం వి అ పుం. మసూరము బిల్లతలగడ చూ, లోడు.

కల్యాణము. సం వి అ న 1 క్షేమము చూ, శుభము 1, 2 చొక్కపుబంగారు చూ, లోహము 1, 3 బుద్ధి, వృద్ధియను ఓషధి ద్రవ్యాంగము చూ, వృద్ధి, 4. పెండ్లి చూ, వివాహము, 5 అక్షయము చూ, శాశ్వతము, విణ 6 మంగళకరమైనది చూ, శుభము 1.

కల్యాణి సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1 గౌరి చూ, పార్వతి. 1, 2 నేల చూ, భూమి. 1, 3 ఒకానొక రాగము· చూ, స్వరము 2 4 కారుమినుము చూ, మినుము, 5 ఆవు చూ, ధేనువు.

కల్యాణిక సం. వి. అ స్త్రీ మణిసిల: చూ, రాయి.

కల్యాణిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. బల *: చూ, ముత్తవపులగము, విణ. 2 కల్యాణ విశిష్టమైనది.

కల్యాపాలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కల్లమ్మువాఁడు: చూ, సురాజీవి.

కల్యుఁడు. సం వి. అ పుం. 1 దక్షుఁడు, నవబ్రహ్మలలో నొకబ్రహ్మ చూ, బ్రహ్మ 1; 2. నిగతరోగుఁడు చూ, వార్తుఁడు; 3. నేర్పరి చూ, సమర్థుఁడు, 4. మూఁగవాఁడు. చూ, మూఁగ 3, 5 చెవిటి చూ, బధిరుఁడు

కల్ల. దే వి 1. పరుషవచనము, పర 3. ఆ. 297 చూ, పరుషము. 2, 2. అసత్యవచనము, కళా. 3, ఆ. 246 చూ, వితథము; 3 తప్పు, సా. 2, ఆ 251 చూ, నేరము; 4. మోసము, అచ్చ. యు, కాం 116 చూ, వంచన, 5. తోఁటలోనగువాని వెలుగు. "వెలికల్లలైతురా వేల్పులకుముప్పుచో." ఉ, హరి. 4, ఆ 308 చూ, ప్రాచీనము. 1; విణ 6. అసత్యము చూ, వితథము; 7 పరుషము చూ, పరుషము. 2

కల్లంగిడి ద్వ వి సారాకొట్టు చూ, గృహము 1.

కల్లంబు అం విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, విన్నాణములు (రూ-కల్లము)

కల్లఁడు. సం విణ చెవిటి చూ, బధిరుఁడు.

కల్లజేగడము ద్వ. వి అభ్యాఖ్యానము: చూ, యుద్ధము

కల్లతనము. దే వి. 1 చెడ్డనడత, కాశీ. 4, ఆ. 90 చూ, తప్పునడత, 2. మోసము, భాగ. 6, స్కం. 5 చూ, వంచన,

కల్లత్వము సం వి. అ. న. స్వరభేదము చూ, స్వరము. 2; 2. చెవుడు· చూ, పెద్దవిన్నపము

కల్లము సం. వి. అ. పుం 1 కల్లమాట' చూ, వితథము, 2. పసుపు చూ, వర్ణము. 6, అం. 3. చూ, రూ-కల్లంబు, దే. వి (1)రూ- కళ్లము. చూ, ఖలము. 4.

కల్లరి. దే. విణ.(కల్ల + అరి) 1 రూ-కల్లరీఁడు అసత్యము పలుకువాఁడు' చూ, ముఖరుఁడు 2. తప్పుచేసినవాఁడు, సా 2, ఆ 278' చూ, బొంకులాఁడు, 3 మోసగాఁడు, అగ్ని అర, కాం. 66 చూ, వంచకుఁడు, 4 దుష్టుఁడు (లేక) దుష్టురాలు, అగ్ని బాల, కాం 86 చూ, వ్యాఘ్రుఁడు. 2.

కల్లరీఁడు. దే. విణ (కల్లరి + ఈఁడు) -పై- (స్వార్థము, ఈఁడు)

కల్లరుకు. దే వి మత్స్యవిశేషము, హంస 4, అ. 187. చూ, మత్స్యము 1

కల్లాసు వా కల్లుమీఁది అసు చూ, సరకము.4

కల్లి దే. వి. తోఁట లోనగువాని వెలుగు చూ, ప్రాచీనము. 1. (శాలచంద్రోదయము)

కల్లు. దే వి 1. కన్ను, కెల్లా 1, అ చూ, నేత్రము, 2. శిల, పై 8, అ 152 చూ, రాయి, 3 బండిచక్రము, భాగ కర్ణ 3, అ 342 చూ, బండికల్లు, పై వి =కల్లా 4 మద్యము, భాగ విరా 2, అ 93 చూ, సుర. 1, 5. మద్యవిశేషము, రా అ, కాం చూ, సుర 1, రూ-కలు 2-3-4-5

కల్లుకుండ. ద్వ వి. గంజ చూ, భాండము. 3

కల్లుగిన్నె ద్వ. వి. కల్లుత్రాగెడుగిన్నె, సరకము చూ, సుర. 2

కల్లుతేట. ద్వ. వి కల్లుపై తేతికతేట చూ, సురామండము.

కల్లుత్రాగుట. ద్వ వి: చూ, సరకము 2.

కల్లుపాక. ద్వ. వి. కల్లుగల ఇల్లు: చూ, గృహము 1.

కల్లుపెంట. ద్వ. వి కల్లమ్ముడుచోటు. చూ, కుండ (శ ర.)

కల్లుపడు ద్వ. అ. క్రి (కల్లు + పడు) యాత్రను పడు, స్వా. 5. ఆ 19, భల్లా. 2, ఆ చూ, స్తంభించు

కల్లుపడ్డన ద్వ వి కల్లుపడ్డింపు చూ, సరకము.5

కల్లుపడ్డింపు ద్వ వి. —పై —

కల్లుపెల్లి ద్వ. వి కల్లుసంద్రము చూ, సముద్రము

కల్లుసంద్రము ద్వ వి —పై.—

కల్లెలుక దే వి (కల్లు + ఎలుక) పొలములలోఁ గలుఁగులయందుండెడి యెలుక; స్వా 4, అ 25 చూ మూషికము

కల్లేదు దే. వి ఒకానొకపక్షి, స్వా 4, అ 58 చూ, పక్షి

కల్లేరు దే వి (కల్లు + ఏరు) వీర్యసంద్రపర్యాత [illegible] 3, [illegible] 2 చూ, [illegible]

కల్లోలము సం వి అ. పుం 1 పెద్దఅల చూ, అల 1 (రూ-కల్లోలము— పెద్దవాఁగులు,), 2 ఆనందము చూ, సంతోషము

కల్లోలిని సం వి స్త్రీ. ఏరు' చూ, నది

కల్లోలుఁడు సం విణ పగవాఁడు చూ, శత్రువు 1.

కల్వ పై. వి —పైన చూ, రూ-కలువ *

కల్వము దే వి' చూ, రూ కలువము

కల్వతేకు ద్వ వి చూ, రూ-కలువతేకు.

కల్వలదొరదారి. ద్వ. వి గారి చూ, సార్వతి.1

కల్హారము. సం వి. అ. న సౌగంధికము, ఇంచుక యెఱుపును దెలుపును గలిగి మిక్కిలి పరిమళముగల కలువ * చూ, పద్మము. 1

కవ. దే.వి. 1. జత, రూ-కవలి. "జక్కవకవ." చూ, సంగడి. 5, 2. యుగళము. "కన్ను

గవమొ.'' చూ, సంగడి, 5 (రెండర్థములు నొకటిగానే చెప్పుచున్నారు.)

కవకము. సం.వి.అ పుం.ముద్ద చూ, సాపాటు.

కవకవ. దే వి. 1 నవ్వుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము, జై. 6, ఆ 116. చూ, హాహా, 2. పలుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. ఉ, రా. 7, ఆ 283. చూ, హాహా, 3. వ్రేలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము, నళ. 3, భా. 971 చూ, హాహా

కవచపత్రము. సం. వి అ న బుజపత్తిరి * చూ, భూర్జము

కవచము. సం వి అ పుం. 1 బొందలము చూ, బొందడము, 2 తప్పెట, పటహము, ఢవణము చూ, వీణె, 3. కలజువ్వి * చూ, ప్లక్షము, 4 పర్పాటకము* చూ, తృణము 1, పుం, స్త్రీ 5 రొమ్ము చూ, వక్షము, 6 ఆకు చూ, పర్ణము 1, 7 రాత్రి మేలుకొనియుండుట. చూ, జాగారము, 8 సన్నాహము చూ, యత్నము

కవట దే వి 1 పెద్దకొమ్మ, భార విరా 1, ఆ. 162 చూ, శాఖ 1, విణ 2 లేత చూ. సుకుమారము. "కవటాకు" మొ

కవటి సం వి ఈ స్త్రీ కవాటము చూ, తలుపు.

కవడే దే వి వాద్యవిశేషము, ఆం, భా ప్ర నాట్య 128 చూ, వీణె (రూ-కవిడి)

కవణకాఁడు. దే. విణ మల్లగమనము దెలిసినవాఁడు, ఆం, భా ద్వి. కు 208

కవణము. వై వి.=ఖాదనమ్ గుఱ్ఱము మొదలగువానియొక్క ఉలవలు లోనుగాఁగల భక్ష్యము; జై 2, ఆ. 16 చూ, భక్ష్యము. (రూ-కవళము)

కవనము సం వి అ. పుం.కవిత్వమును చెప్పుట (వాడుక.)

కవను. దే. వి. కసవు; ఆం, భా. ద్వి. వ. 76. చూ, తృణము 1

కవపులుఁగు దే వి. జక్కవపక్కి. చూ, చక్రవాకము. (ఆం. ప చర. 31)

కవపుల్గుదాయ. దే వి. చెందురుఁడు చూ, చంద్రుఁడు.

కవయి సం వి ఈ. స్త్రీ చొఅచేఁప చూ, మత్స్యము 1

కవయుట. దే వి 1. రతి, చూ, సంయోగము, 2. కూడిక. చూ, సంయోగము.

కవర. సం వి ఆ. స్త్రీ. బర్బర * చూ, వాయింట

కవరకి సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1 కారాగారబంధము. చూ, బంధనాలయము, 2 శిఖ చూ, సిగ

కవరము సం విణ 1 శిఖ చూ, సిగ, 2 కూడుకొన్నది చూ, సంయుక్తము, 3 చెక్కఁబడినది చూ, రుషితము, పుం వి 4 ఉప్పు. చూ, లవణము. 1.

కవరి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొప్పు చూ, వేనలి.

కవరు వా వి 1 (వ్రాసినజాబును ఉంచెడు) కాగితపు సంచి (ఎన్వలిప్), 2 పైకప్పు.

కవర్గము. పా "క ఖ గ ఘ ఙ" (వర్ణవిభాగ ప్రకరణము —క ఖ గ ఘ ఙ-క వర్గము, చ ఛ జ ఝ ఞ-చ వర్గము, ట ఠ డ ఢ ణ-ట వర్గము, త థ ద ధ న-త వర్గము, ప ఫ బ భ మ-ప వర్గము. ఈ 25 అక్షరములకు 'స్పర్శము' లని పేరు) చూ, స్పర్శములు

కవఱలు. దే వి. బ పాచికలు, ఆము 1, ఆ.59 చూ, పాచిక

కవలకాయ దే వి చూ, అమడకాయ

కవలవారు దే వి అమడలు చూ, యమళశిశువులు.

కవలి. దే. వి. జీత· చూ, సంగడి. 5. (ఆంధ్ర పద పారిజాతము.)

కవలు దే. వి. 1. కుశలవులు, శ్రీరామపుత్రులు, ఉ,రా. 7, ఆ. 164· చూ, యమళశిశువులు; 2. నకులసహదేవులు, భాగ. భీష్మ 1, ఆ. 109; ఆంధ్రపద పారిజాతము చూ, యమళ శిశువులు, 3 కవబిడ్డలు చూ, యమళశిశువులు, 4. వేదాదిపఠనమునందుఁ గొంత సామ్యముచే నొకటి విడఁబడి మఱియొకటివచ్చి కలయుట. "సీ. ఎడనెడను గవల్గఁ ద్రిడఁబడకుండంగ గుణితులు మదిఁబాగుగాలిపి నిలిపి" కళా. 4, ఆ 41

కవలుకొను దే అ. క్రి వేదాదిపఠనమునందుఁ గొంత సామ్యముచే నొకటి విడఁబడి మఱియొకటి వచ్చి కలయు "ఎ గీ కవులజాని వేదపఠనంబు కవలుకొనియె" విక్ర. 4, ఆ 50· కవలువోవు

కవలువోవు దే. అ క్రి (కవలు + పోవు) —పై— "గీ కవలువోవుండఁ బుత్రుఁ కో కలుగకుంటి" పాండు 2, ఆ 19

కవళము. సం వి. అ పుం =కబళము, ముద్ద చూ, సాపాటు

కవసము సం వి. అ పుం కవచము చూ, బొందడము

కవాటము సం వి అ పుం, న. ఈ స్త్రీ చూ, తలుపు (రూ—కపాటము)

కవాటవక్రము సం వి అ న వృక్షభేదము చూ, వృక్షము

కవాటి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, తలుపు

కవాడము. అర. వి. ఎద్దులుమోయు బరువు

కవాతు హిం. వి. దండువారు చేయు సాధకము, కసరతు (డిల్లీ.)

కవార్యము, సం. వి. అ న, తామర *: చూ, [illegible]

కవి సం. వి. ఇ. పుం. 1=కయి. కావ్యకర్త: చూ, మాటలల్లువాఁడు, 2 శుక్రుఁడు: చూ, రాహువు. 2; 3 వాల్మీకి. చూ, ముని. 1; 4 పక్షివిశేషము చూ, పక్షి; పుం, విణ. ఇ. 5 పండితుఁడు· చూ, విద్వాంసుఁడు; ఇ. స్త్రీ 6 (గుఱ్ఱము) కళ్లెము· చూ, వాగె

కవించు దే స. క్రి రూ—కవియించు; భాగ.9, స్కం. 102· చూ, వ్యాపించు.

కవిక సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కళ్లెము· చూ, వాగె, 2. చోఱచేఁప చూ, మత్స్యము. 1; 3. కేగికాపుష్పము * చూ, వృక్షము.

కవికంఠభూషణము సా ఒకానొక వృత్తము ఈ వృత్తమునందొక్కొక్క పాదమునందు స, జ, స, స, స, ల, గ ములతోఁ గూడి తొమ్మిదింట యతిగాఁగల పదునెనిమిదవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము ఉదా— "నవకల్పవల్లి భ్రమం బుదిరి శ్రమతోడను బలె మంధరాంచాలపాళి [illegible] వాగెయకు ఘూర్ణి నెర్విమల — [illegible]" అప్ప 244 పాట చూ, వృత్తము 1

కవికర్ణరసాయనము సా ఈ గ్రంథకర్త సంకుసాల నృసింహకవి (16 శతాబ్ది)

కవికల్పద్రుమము సం. ఈ గ్రంథకర్త బోపదేవుఁడు చూ, కావ్యనాటకములు

కవికల్పితచరిత్ర సా ప్రబంధము

కవికైరవ చంద్రోదయము. సా ఈ గ్రంథకర్త అల్లమరాజు రామకృష్ణకవి (19 శతాబ్ది)

కవిచేయు దే. అ క్రి. 1. కవియు, జై. :5 ఆ. 109: చూ, వ్యాపించు; 2. కన్నువేయు, చూ, దృష్టించు.

కవిజనచకోర చంద్రోదయము. సా. ఈ గ్రంథ కర్త వారణాశి కాంతకవి.

కవిజనరంజనము. పా ఈగ్రంథకర్త అడిదము సూరకవి (18 శతాబ్ది)
కవిజ్యేష్ఠము. సం. వి అ. పుం. వాల్మీకిముని. చూ, ముని. 1.
కవిడి. దే. వి చర్మవాద్యవిశేషము చూ, వీణె
కవిత సం వి అ. స్త్రీ. 1. పాత్త్రము. చూ, పుస్తకము, బు. పుం. 2. కవి చూ, మాట లల్లువాఁడు
కవిత్రయము. పా. నన్నయ, తిక్కన, ఎఱ్ఱన చూ, త్రియము. (చూ, కవులు)
కవిత్వము. సం వి. అ పుం. 1.= కయితము: చూ, మాటలల్లుట, అం 2 అవధానములు యెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, అవధానములు
కవిత్వరచన. పా. ఛందస్సునకు సంబంధించినది (ఆశు, గర్భ, బంధ, చిత్రకవిత్వములు) చూ, ఉపవిద్యలు.
కవియము. సం వి అ పుం, స్త్రీ. కళ్ళెము చూ, వాగె.
కవియించు. దే స. క్రి రూ- కవించు చూ, వ్యాపించు.
కవియు దే. అ. క్రి 1 పర్వు, భార కర్ణ 2, అ. 281 చూ, వ్యాపించు, 2 కన్ను వేయు చూ, దృష్టించు
కవియుదెంచు. దే అ క్రి (కవియు + తెంచు) కవియు, భార. విరా 5, అ. 192 చూ, వ్యాపించు, 2. కన్ను వేయు చూ దృష్టించు
కవిరాజమనోరంజనము పా ఈగ్రంథకర్తకను పర్తి అబ్బయామాత్యుఁడు (18 శతాబ్ది)
కవిరాజవిరాజితము పా. ఒకానొక వృత్తము ఈవృత్తమునందొక్కొక్క పాదమునందు న, జ, జ, జ, జ, జ, జ, వ గణములుగలిగి ఎనిమిదింటఁ బదునాలుగింట నిరువదింట యతులుఁగల త్రియోవింశచ్ఛందస్సునందుద్భవించిన వృత్తము. ఉదా.— కలయఁగ నొక్కన, కారము నాఱుజ, కారములున్నవము, గాటము గానలరిపచోద్విర దాచలశైలము, లెత్రివిరామము, లందినిర । గ్గళ కవిరాజ విరాజితవృత్తము, రాణజనార్దన రమ్యకథా । వళులఁగ వీఁకలు, వర్ణనసేయఁగ, వ్రాలునజస్రము, వావిరిగ ” అప్ప 249 పుట
కవిరామాయణుఁడు. సం వి అ. పుం. వాల్మీకిముని: చూ, ముని. 1.
కవిరి వై వి.= ఖాదిరః కాఁచు చూ, రంగదము (గ్రహణికి మంచిది)
కవిరియుండ. ద్వ. వి. కాఁచువడియము. -వై.-
కవిల. వై వి = కపిలః కపిలవర్ణము, భార. ఆది 4, అ. 254 చూ, వర్ణము 6.
కవిలాసిక. సం. వి. అ స్త్రీ. వీణావిశేషము. చూ, వీణె
కవిలియ దే వి. ఘట్టించిన నీలపటుపువర్గ పుస్తకము లెక్కపుస్తకము “నీయకవిలియ నీ వ్రాసినలిపి ” పాండు 5, అ. 52 చూ, పుస్తకము (రూ-కవిలె)
కవిలె దే వి —వై— “కవిలెలోనున్న ప్రకారంబు ప్రజ పాపపుణ్యముల్ చిత్రగుప్తుండు తెలుప.” ఉ, రా. 3, అ 316. (గంటముతో వ్రాసిన తాటాకులప్రతి అనివాడుక)
కవివాల్మీకి సం. వి అ పుం చూ, కవిరామాయణుఁడు.
కవివేది సం విణ పండితుఁడు. చూ, విద్వాంసుఁడు
కవీయము సం వి. అ న కళ్లెము చూ, వాగె.
కవీశ్వరుఁడు. సం వి అ పుం 1 =కయిసరుఁడు కవులలో శ్రేష్ఠుఁడు. చూ, మాటలల్లువాఁడు, 2. అంచె చూ, హంస
కవీశ్వరులు. అం. సభాసప్తాంగములలో నొకరు చూ, సభాసప్తాంగములు. (చూ, అంగము 9)

కవు దే వి. వృత్తియందు కాను శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము "కవుఁదీఁగె" మొ: రూ- కా.

కవుఁగిలి. వై. వి = కోలః చూ, రూ- కౌఁగిలి.

కవుఁగిలించు. వై. స. క్రి: చూ, రూ- కౌఁగిలించు.

కవుఁగిలింత. వై వి: చూ, రూ- కౌఁగిలింత

కవుఁగిలింపు. వై వి. —వై.— (రూ- కౌఁగిలింపు.)

కవుఁజు. వై వి = కపింజలః చూ, రూ-కౌఁజు

కవుచు దే వి. 1. రూ- కౌచు: చూ, మాంసము, 2 చేఁపమీఁదిపొలుసు చూ, రూ- కౌచు-కాయ.

కవుడు వై. వి 1.= కపటః రూ- కౌడు చూ, వ్యాజము 1, 2 మోసము చూ సం -.

కవును దే వి 1 నడుము, రూ- కౌను చూ, మధ్యము 1, 2 అరచెప్పులు చూ, పాదుక, 3 విఁటిసడుము రూ- కౌను చూ, వింటినడుము

కవున్నిలు అం. అలోకన స

కవురు. దే వి వర్ణాధిక్యము రూ- కౌరు చూ, వర్ణము 6

కవులు గే వి 1 రూ-కౌలు పర్గా పైరికి ఎసుకు ఒడంబడిక—కదరో (తెన) ముచ్చిలక), అం 2 వన్నెయు, తిక్కన, ఎఱ్ఱన చూ, త్రయము (చూ, కవిత్రియము), 3 సభాంగములలోనొక రు చూ, సభాంగములు.

కవేరకన్య సం. వి ఆ స్త్రీ కావేరీనది చూ, నది.

కవేరజ. సం. వి అ. స్త్రీ. 1 కవేరరాజపుత్రిక చూ, పుత్రిక 1;2. కావేరీనది చూ, నది

కవేరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కావేరుఁడను రాజు: [illegible] రాజు. 1.

కవేలము సం. వి. అ న కలువ *: చూ పద్మము. 1.

కవోష్ణము. సం. వి. అ న. 1. ఇంచుకవేఁడి చూ, మందోష్ణము, (చూ, వేఁడిమి) విశే. 2 ఇంచుకవేఁడిగలది. చూ, మిడి. 4. (చూ వేఁడిమి)

కవ్యము. సం వి అ న పితృదేవతలకియ్యఁదగిన యన్నము. చూ, సాదము. (1)

కవ్యవాలము. సం. వి. అ పుం పితృగణవిశేషము చూ, యముఁడు

కవ్వంపుమలతిరితాడు. ద్వ. వి నాగుఁబాము; నేం, ఆం తిర్య 102 చూ, సర్పము.

కవ్వడ వై వి (కవ + వడి)=సవ్యసాచి, కిరీటి, భాగ ఆని. 6, ఆ. 82 చూ, విజయుఁడు 1 (పురుషోత్తమతీయము)

కవ్వపుఁగొండ ద్వ వి మంధాద్రి, లక్ష్మి 3, ఆ 35 చూ, పర్వతము (ఇట్లుకవ్వపుమల)

కవ్వపుఁబలగాల్పు. ద్వ వి వెన్నుఁడు, సాంబ. దేవ 4 చూ, విష్ణువు 1

కవ్వము దే వి చూ, మంథానము

కవ్వు దే స క్రి 1 కబళించు చూ, మ్రింగు, 2 అపహరించు చూ, కొంగిలించు

కవోష్ణము వా వి సల్లకిపోయువారి ధ్వన్యను కరణము చూ, [illegible]

కశ సం వి ఆ స్త్రీ 1 =కశ్యసము గుఱ్ఱపు కొరడా చూ, ముసింగాల. 2, 2 మాంసరోహిణి. సుగంధద్రవ్యము యొక్క భేదము చూ, రాంసగ్రము

కశము సం. వి అ పుం. బూతపిల్లి చూ మార్జాలము

కశాంకురుఁడు సం వి.అ. పుం. అశ్వశిక్షకుఁడు చూ, రేవంతుఁడు.

కశార్హుఁడు సం. విశే. చేబుకు దెబ్బలకు తగిన వాఁడు: కశ్యుఁడు.

కశిపువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. అన్నము చూ, సాదము (1), 2 బట్ట చూ, వస్త్రము, 3. అన్నవస్త్రములు చూ, కూడుగుడ్డ, 4. పఱుపు; భాగ 2, స్కం చూ, శయ్య. 1

కశీకరము సం వి. అ. పుం జలకణము చూ, నీరు 1.

కశేరుక. సం వి. ఆ స్త్రీ. వెన్నెముక చూ, శల్యము 1

కశేరుమధుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చ్యవను గ్రంథ్యము. చూ, రాజార్హము

కశేరుకము సం వి అ న 1 కమ్మరేగు * చూ, రేగు, 2 కొట్టిగడ్డ * చూ, సుపుష్పము, 3 వతురశ్రికము * చూ, ములువెలగ

కశేరువు సం వి. ఉ పుం 1 గజవిశేషము చూ, హస్తి; 2 నుసురు చూ, లలాటము, 3 చుక్క చూ, బొట్టు. 1, 4 ముస్తె * చూ, తృణము 1, 5 జంబూద్వీపముయొక్క భాగములోనగు నది, 6. బంగారము చూ, లోహము 1, ఊ స్త్రీ 7 తృణకందము చూ, తృణము 1

కశ్మలము సం వి అ న 1 మూర్ఛ చూ, రోగము 1, పుం 2 నిషాదగ్రామము, బోయపల్లె చూ, దేశము, విశ 3 రూ-కస్మలము కలఁకఁబాఱినది చూ, మలినము 3 (తద్భ= కసుమాలము) .

కశ్మీరము. సం వి అ. పుం. కాశ్మీరదేశము. చూ, దేశము.

కశ్మీరజన్మ. సం వి. న్. న. కుంకుమపువ్వు చూ, వహ్నిశిఖము.

కశ్యపనందనుఁడు సం. వి. అ పుం గరుత్మంతుఁడు చూ, హరివాహనుఁడు

కశ్యపము సం. వి. అ. పుం. చేఁప చూ, మత్స్యము 1.

కశ్యపుఁడు. సం. వి. అ పుం. కశ్యపముని, చూ, ముని. 1.

కశ్యము. సం వి అ. న 1 గుఱ్ఱము నడుము: చూ, హయము; 2 కల్లు చూ, సుర. 1, విణ. 3 కశకుఁదగినది

కశ్యుఁడు. సం విణ చూ, కశార్హుఁడు.

కష. సం వి. అ. స్త్రీ 1 దక్షునికూఁతులలో నొకతె, 2 పిన్నరేగడి దూలగొండ * చూ, స్వల్పదురాలభ

కషణము. సం వి అ న 1 ఒరయిక చూ, పీడనము, విణ 2. ఉడకనిది అపక్వము, ఆమము

కషణి సం వి ఈ. స్త్రీ. 1 కులట చూ, ఱంకులాఁడి, 2 కశ్మైము చూ, వాగె.

కషము సం వి అ. పుం 1 ఒఱగల్లు చూ, నికషము, 2 శాణము చూ, సాన.

కషాకుఁడు. సం వి. అ పుం. 1. చాయమగఁడు చూ, సూర్యుఁడు, 2 అగ్ని చూ, నిప్పు

కషాయ సం వి అ. స్త్రీ. పిన్నరేగడిదూల * చూ, స్వల్పదురాలభ

కషాయకృత్తు సం వి. త్ పుం. ఎఱ్ఱలొద్దుగు* చూ, లొద్దుగు

కషాయపుష్పకము సం వి. అ న. చెండ్రి * చూ, విట్ఖదిరము.

కషాయఫలము సం. వి. అ న.—వై.—

కషాయము సం వి. అ పుం 1. ఒగరు చూ, రసము, 2.=కసియము కాచినసారము అను పానము, కసియము-రూ- కస్సెము. (మందుతోఁగూడ జేర్చి పుచ్చుకొనెడు రసమనికొందఱు), 3 పూసికొనెడి చందనాది చూ, సుగంధము, 4. చందనాదులపూఁత చూ, పూఁత, 5. ఎఱుపు ఎక్కువకలిసిన తెలుపు చూ, వర్ణము. 6, 6. క్రముకము * చూ పోఁక, 7 నిర్యాసము చూ, బ్రానిబంక,

8. సౌరభము: చూ, పరిమళము. 1, 9. సరిగమపదనిస యను గీతము చూ, స్వరము. 2, 10 బాధ చూ, దుఃఖము, 11 విప్లవము చూ, విపత్తు, విణ. 12 ఎఱ్ఱనిది చూ, వర్ణము.6, 13 వాసనగలది చూ, వాసన

కషాయయవనాళము సం వి అ. పుం. తువరయావనాళ ధాన్యము చూ, ధాన్యము.

కషాయి సం. వి న్. పుం. నింబము * చూ, వేము. (సాలమని కొందఱు)

కషాయిక సం. వి ఆ స్త్రీ. నీరుదోమ చూ, మశకము.

కషి. సం. విణ. బాధకుఁడు చూ, హింసకుఁడు.

కషిక సం. వి. ఆ స్త్రీ పక్షిజాతి చూ, పక్షి (రూ-కషీక)

కషిరుఁడు సం వి అ పుం కృష్ణపుగొంగ చూ, ముత్తి 1. (రూ-కషేరుఁడు)

కషిణి. సం వి. ఈ స్త్రీ రెడ్డివారినానుబ్రాలు చూ, స్వర్ణక్షీరి

కషీక సం వి ఆ స్త్రీ 1 ఒరగల్లు చూ, నికషము, 2 పక్షిజాతి చూ, పక్షి (రూ-కషిక)

కషేరుఁడు సం వి అ పుం చూ, రూ-కషిరుఁడు

కషుఁడు సం వి అ పుం సానపెట్టుటకు ముగిలగు పనులచే జీవించెడు ఒకానొక జాతివాఁడు చూ, సానలవాఁడు

కషేరుక సం వి ఆ స్త్రీ చూ, రూ-కశేరుక

కషోపలము. సం వి అ పుం ఒరగల్లు చూ, నికషము

కష్టకష్టము- సం వి అ న =కటకట అయ్యయ్యో. చూ, సంతాపము. (రూ-కష్టముము)

కష్టకారకుఁడు. సం విణ కనుకట్టు చూ, హింసకుఁడు.

కష్టకారము. సం. వి. అ. పుం. కాఁపురము. చూ, సంసారము. 1

కష్టకాలము. సా. ఆపత్కాలము.

కష్టపడు. మి. అ క్రి (కష్టము + పడు.) 1.దుఃఖపడు. (శ.ర.) : చూ, నొగులు, 2. శ్రద్ధతో పాటుపడు (వాడుక)

కష్టము. సం. వి అ న. 1 నొగులు చూ, దుఃఖము, 2 గోసము చూ, పాపము, 3 అడవి చూ, విపినము, విణ 4 దుఃఖము కలది చూ, దుఃఖము, 5 పాపముగలది చూ, పాపము. 1, 6 చొరరానిది: చూ, దుర్గమము

కష్టములు అం ఇవి ఎనిమిది — దేశాంతరగమనము, భార్యావియోగము, ఆపత్కాల మందు బంధుదర్శనము, ఉచ్ఛిష్టభక్షణము, శత్రుస్నేహము, పరాన్నప్రతీక్షణము, భంగము దారిద్ర్యము. (8)

కష్టసుఖములు సా వి బకలిమిలేములు (తెప)- అవుగాములు- రూ-ఔగాములు, కలిమిలేములు

కష్టసాధ్యము. సం వి [illegible] గింమలాను, వారిక ఉ చూ, [illegible] 1

కష్టాపన్నుఁడు సం విణ చూ, కడగండ్లుపడువాఁడు

కష్టు [illegible] వై వి 1 = [illegible] గోసము, భాగ అ 6, అ 307 చూ, పాపము 1, 2 మాలిన్యము, పా 2, అ 55 చూ, మలినము

కసపిస దే వి మిక్కిలి నమలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, గాూావాూా

కసపుస దే వి తొట్టుపాటు, విక్రి 8, అ 87 చూ, సంభ్రమము

కసము సం వి. అ పుం. 1. ఒరగల్లు. చూ, నికషము వై. వి. 2.=కశా. కొరడా: చూ, మునికోల. 2.

కసరతు. హిం. వి. సాధకము: చూ, కవాతు

కసరు. దే. వి. 1. ఝంఝ, వానగాలి, స్వా.3, ఆ. 9: చూ, వాయువు, 2. రూ-కసురు. లజ్జ. చూ, సిగ్గు, 3 రూ-కసురు. కోపము, ఆము 5, ఆ 60. చూ, రోషము, 4 రూ-కసురు. తిట్టు: చూ, శాపము. 1, 5 రూ-కసురు, లాబము చూ, లాభము, అ. క్రి 6. రూ-కసురు చలించు, భాగ. 7, స్కం చూ, సలించు, స. క్రి 7 రూ-కసురు కోపించు "క అంపఁదగువారిఁ గసరుచు నంపి" స్వా. 5, ఆ. 7 చూ, రోషించు.

కసవు వై వి 1 =ఘాసః. కవను చూ, తృణము 1, 2 ఇంటిపెంట చూ, పెంట 1

కసవుఁగుప్ప. ద్వ వి (కసవు + కుప్ప) 1. ఇంటిపెంట చూ, పెంట. 1, 2. గడ్డివామి చూ, మేటి

కసవోత్పాటనము. సం. వి అ పుం. చూ, వాసకము *.

కసాయి దే వి అఘాతుఁడు. చూ, సంహారకుఁడు

కసి దే వి. 1 కోపము, "కసితీఱఁ గొట్టినది" చూ, రోషము; 2 దురద, హరి. ఉ 7, ఆ. 22 చూ, విదర్చిక, 3 కోరిక, హరిశ్చ 8, భా 890 చూ, వాంఛ, విణ 4 వృత్తియందుఁ గసిడి శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. "కసి కాటు" మొ

కసింద. వై వి =కాసమర్దః రూ-కారకసివింద-కసివెంద * చూ, బలుసు. (దీనియందు క్రిమి సంహారశక్తికలదు) (దీనిభేదము తీఁటకసింద)

కసిగాటు దే. విణ అయిష్టభక్షణము

కసిడి. దే విణ. అల్పము, పాండు. 4, ఆ 42 చూ, స్వల్పము

కసిపువు. సం వి ఉ. పుం 1 అన్నము చూ, సాదము. (1), 2, వలువ. చూ, వస్త్రము, 3 అన్నవస్త్రములు చూ, కూడుగుడ్డ, 4. పఱపు చూ, శయ్య. 1. (రూ-కశిపువు)

కసిమసగు. దే. అ క్రి 1. చెంగలించు; భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 139. చూ, విజృంభించు, స. క్రి, 2 ఖండించు; రామా. 5, ఆ. 203 చూ, సెలగు, 3 చంపు. "క. అసురుల మాటొపాయులఁ, గసిమసఁగఁగ" రామా 4, ఆ 8 చూ, సంహరించు.

కసిమసి దే. వి. తొట్రుపాటు "క విళసనము చేయునోయని, కసిమసిబెగడొందు భూతగణము" భాగ 7, స్కం. 456 చూ, సంభ్రమము (రూ-కసిమస-కళవళము-కళవళపాటు-కనుకని-కన్కని-కప్పరము) (పు-క)

కసిమిరి. దే. వి దురద. "దానవుండైన నాకీవే చేతులు చేసితీ కసిమిరింకట్లోర్తుక" ఉ, హరి. 5, ఆ 19 చూ, విదర్చిక. (రూ-కసి-నసిమిరి-నస-నుస) (పురు-క)

కసియము. వై వి 1 =కషాయము. రూ-కసెము. కస్సెము' చూ, కషాయము. 2, 2 రూ-కస్సెము నీటిఊటగలతావు చూ, స్థానము 1

కసివారు దే వి. సవారిమార్గము రూ-అసివారు

కసివెంద. వై వి =కాసమర్దః. రూ-కసింద * చూ, బలుసు

కసీదా, కసీదు హిం వి వస్త్రముమీఁద పూలుబుట్టాలు కుట్టుట. (శ ర.)

కసీసము వై వి 1, నలుపు చూ, వర్ణము. 6, 2. నీలకలధౌత వస్త్రము చూ, వస్త్రము, వై. విణ 3 నల్లనిది, ఆము 4, ఆ. 10 చూ, వర్ణము 6.

కసు. దే. విణ వృత్తియందుఁ గసుగుశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము "కసుగాయ." మొ

కసుఁగంను. దే. వి (కసురు + కందు) 1 నలుపు, మై. 1, ఆ చూ, వర్ణము 6,

2 పసిపాప, పా 3, ఆ. 38 చూ, శిశువు (రూ-కందువు-కందు.) (పురు-క)

కసుగందు. దే అ క్రి మిక్కిలివాడు, సై. 4, ఆ 34; భీ 4, ఆ. 46

కసుగందులు దే. వి. బ. మిక్కిలి వాడుటలు, కళా. 4, ఆ. 103. చూ,వసివాళ్లు.

కసుగాయ దే. వి. లేతకాయ. చూ, కలా టువు 2.

కసుగు. దే అ క్రి. 1. నలఁగు. "ద్వి. విసిగినఁ గసిగిన వెడనిద్రనొంది, నుసలిన నుసలిన" పారిజ్ఞా 2, భా 1541 చూ, కీడిలియగు, అం. పేర్చి. 2. నలఁగఁజేయు చూ, నలఁచు, 3. బాధపెట్టు, నవ 2, భా చూ, బాధించు. 4 నిర్మలమొనరించు చూ, సుద్దు 1.

కసుతుఁడు. సం. వి అ. పుం బ్రహ్మకొడుకు చూ, కజుఁడు.

కసుబా అన్య దే తాలూకాలోని ప్రధానపట్టణము చూ, దేశము

కసుమాలము సై విణ =కశ్మలము గలి ము. కాశీ 7, ఆ 206, నిర్వ 10, ఆ 122 (ఇక్కడ మలినమగుగా పొపుపుచుని [illegible] ము), చూ, మలినము (రూ-కసటు-మసటు-మసడు) (పురు-క)

కసురు దే వి 1 రూ-కసుగాయ "సెం పసిన పండు కాయ కసురేమి నుబ్బెను నేరి తించు." రా. యు, కాం (దీనికి వృత్తవుం దంత్యవర్ణలోపమును లేత [illegible] గమును గలుగును. "కసుఁగందు, కసుగాయ, కసు గాఁపు పూప వయసుమిటారి" మొ) చూ, కలాటువు. 2, 2 చూ, రూ-కసరు 2-3-4-5, అ. క్రి. 3. చూ, రూ-కసరు. 6; స క్రి 4: చూ, రూ-కసరు. 7.

కసూనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నునికొడుకు. [illegible]

కసెచేరలు. దే. వి. చొక్కాయబొందులు.

కసెము. సై వి. 1.=కచ్ఛ. రూ-కస్సెము, నీళ్లు చిదచిదమనెడు నేల : చూ, భూమి. 1; 2 =కషాయః. రూ-కస్సెము. ఒగరు: చూ, రసము.

కసేరుక. సం. వి ఆ. స్త్రీ వెన్నెముక చూ, కల్యము 1.

కసేగవు సం వి ఉ, పుం —సై.—

కసేవకుఁడు సం వి. అ పుం కుత్సితసేవకుఁడు: చూ, సేవకుఁడు 1.

కసైంధవము సం వి అ. పుం. నీటిగుఱ్ఱము చూ, వాయువు

కసోదరుఁడు సం వి అ పుం కుత్సితసోదరుఁడు చూ, సహోదరుఁడు

కస్తి సై వి 1 =కష్ట వను, ఉ, రా 6 ఆ 251 చూ, దుఃఖము, 2 =కష్ట. ఆపద చూ ఆపత్తు (రూ-కసటు-కిసమిస)

కస్తురి సై వి 1 =కస్తూరి లేడి పోక్కిలి; కళా 8, ఆ 223 చూ, మృగమదము, 2 కస్తూరి, దిక్కు, పేరు చూ, సివఁగి. 2.

కస్తురిపట్టెలు సై వి 1 [illegible] రూ-కస్తురిపట్టెలు చూ, సంధ్య, 2. ధాన్య విశేషము, [illegible] 1, ఆ చూ, ధాన్యము (రూ-కస్తురిపట్టెలు)

కస్తురిపట్టెలు సై. వి బ —సై —

కస్తురిపసుపు సై [illegible] గంధహరిద్ర చూ, వర్గము 6.

కస్తురిపిల్లి. సై వి. ఖనుఁగుపిల్లి చూ,మార్జాలము.

కస్తురిపల్లిచీర దే వి స్త్రీవస్త్ర విశేషము చూ, వస్త్రము

కస్తురిపీణియ. సై. వి. కస్తూరియుండెడి బొంకబొడ్డు, మృగనాభి "వ. కస్తురిపీణియలును, బిల్లిగడ్డలును." భల్లా. 8, ఆ: చూ, మృగమదము.

కస్తూరి సం. వి ఈ. స్త్రీ 1.=కస్తురి. చూ, మృగమదము. (వాతరోగులకు మందు. నరముల బలహీనత పోఁగొట్టును.), 2. కస్తురి పిల్లి చూ, మార్జాలము, 3. ఒకానొక నది చూ, నది, 4. పల్లము. చూ, రంధ్రము. 1, 5 ఆఁడుదానినుదురు చూ, లలాటము, అం 6. గంధములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి చూ, గంధములు, దే. వి. (1) ఱక్క పేరు, సా. 1, ఆ. 92. చూ, సివఁగి. 2.

కస్తూరినిగరాలు. ద్వి. వి. బ, ఒకరకము వడ్లు చూ, ధాన్యము.

కస్తూరిపట్టెలు. ద్వి వి బ —పై—

కస్తూరిపసుపు. పా. చూ, మామిడిఅల్లము *.

కస్తూరిబెండ పా చూ, లతాకస్తూరి*

కస్తూరిమల్లిక. సం వి ఆ స్త్రీ చూ, మృగమదవాస *

కస్తబ్ధుఁడు సం విణ గర్వితుఁడు చూ, పొగరుఁబోతు

కస్థిరము. సం వి అ న తగరము చూ, లోహము 1.

కస్మలము సం విణ రూ-కశ్మలము కలఁకఁబాఱినది చూ, మలినము 3

కస్యపస్మృతి అం మూలస్మృతులు పదుమూఁడింటిలో నొకటి చూ, మూలస్మృతులు

కస్సెము వై వి =చూ, రూ-కసెము

కహకహా. సం. వి. ఆ స్త్రీ రాక్షసహాసనమునందగు ధ్వన్యనుకరణము, స్వా 4, ఆ 95, కాశీ. 7, ఆ 29. చూ, హహాహహా

కహారము. సం వి అ పుం. నిట్రాడు చూ, స్తంభము 1.

కహల. సం వి ఆ స్త్రీ. నఫీరి, కాహలి చూ, వీణె.

కహ్లారము. సం. వి అ. న. 1 తెల్లకలువ * చూ, పద్మము. 1, 2 రూ-కహారము చూ, స్తంభము. 1.

కహేల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ జలక్రీడ. చూ, విలాసము 1.

కహోళుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక ముని: చూ, ముని. 1.

కహ్లారము. సం వి. అ. పుం మిక్కిలి పరిమళము గల కలువ *. చూ, పద్మము 1.

కహ్వము. సం వి. అ పుం. వక్కుకొంగ చూ, బకము.

కళ సం వి ఆ స్త్రీ. రూ-కల 1. ముప్పది కాష్ఠలకాలము, 540 ఱెప్పపాట్లుగల కాలము. (8సెకనులు.) (కాష్ఠ=$\frac{4}{15}$=18 ఱెప్పపాట్లకాలము.), 2 చంద్రునిలో పదునారవభాగము బో, 3 పాలు చూ, భాగము.1, 4. ఉషి చూ, వడ్డి, 5 స్త్రీరజస్సు చూ, రేతస్సు 1, 6 చిత్తరువువ్రాయుట లోనగు శిల్పులపని చూ, శిల్పము, 7. తాళప్రమాణమునందెనిమిది నిమిషములకాలము, 8 చూ, పదియాఱు, 9. బ. వాత్స్యాయనుఁడు చెప్పిన యఱువదినాలుగు బాహ్యక్రియలు, 10, బ ఆలింగనము, ముద్దుపెట్టుట మొదలగు నఱువదినాలుఁగభ్యంతరక్రియలు, 11. చదువు చూ, విద్య, 12 కూర్పుట చూ, సంధానము. 1, 13 బలువు చూ, భారము 1, న. 14 పురుషునిరేతస్సు చూ, రేతస్సు 1, పుం 15 పిన్నవరగోఁగు చూ, పీలువు, 16 అజీర్ణము చూ, రోగము 1, విణ 17. అవ్యక్తమధురధ్వని చూ, స్వరము 2, అం 18 తాళాధ్యాయములోని కాలప్రాణములు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, కాలప్రాణము, చూ, తాళము 2, దే వి. (1) సొమ్మ "గీ హరియురంబందెఁ గెంపు, సమరసంభ్రమము కళనొందె." చంద్రా 1, ఆ చూ, మూర్ఛ, (2) ఉపశాఖ, రెమ్మ "సీ. దక్షిణహస్త పద్మంబులఁ దాల్చి సలలితంపుఁ బువ్వారు కళలతోడ" ఫర. 3, ఆ: చూ, శాఖ. 1.

కళంకము. సం. వి. అ. పుం చూ, రూ- కలంకము

కళంకిబ్రాహ్మణులు పా నాగపూరుజిల్లాలోఁ గానంబడుదురు. పూర్వాచారము నుద్ధరించు నెన్నికఁగలిగి ప్రవర్తించుచుందురు వీరినితర బ్రాహ్మణులు నింద్యులుగా నెంచి కళంకీలను పేరు వ్యాప్తిచేసిరి చూ, బ్రాహ్మణులు

కళంకు దే వి చూ, రూ- కలంకు (తద్భవమని పురుషోత్తమకవీయము)

కళంబము. సం. వి అ. పుం అమ్ము, రూ -కలంబము చూ, బాణము 1

కళకళము సం వి అ. పుం= కోలకోల రూ- కలకలము చూ, స్వనము 2

కళకొంతులు పా తెలివితేటలు.

కళత్రభావము అం భావములు పండ్రెండింటిలోనొకటి చూ, భావములు

కళత్రము సం వి అ న 1 పెండ్లాము చూ, భార్య, 2 నితంబము చూ, పిఱ్ఱ, 3 కోట చూ, ప్రాకారము

కళపెళ దే వి ఉడుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము, రసి 4, ఆ 162 చూ, హూహూ

కళబుట్టు దే అ క్రి మూర్ఛిల్లు చూ, సొమ్మసిల్లు.

కళబుట్టుట. దే వి అగసాటు చూ, మూర్ఛ.

కళభము సం. వి అ పుం రూ- కలభము. 1 ఏనుఁగుగున్న చూ, హస్తి, 2 ముప్పదియేండ్ల ఏనుఁగు చూ, హస్తి.

కళమము. సం. వి అ పుం వరిపైరు చూ, సస్యము

కళలు. అం. 1. శబ్దరత్నాకరములోనివి. — 64 — ఇతిహాసము, ఆగమము, కావ్యము, అలంకారము, నాటకము, గాయకత్వము, కవిత్వము, కామశాస్త్రము, దురోదరము, దేశభాషాలిపిజ్ఞానము, లిపికర్మము, వాచకము, అవధానము, స్వరశాస్త్రము, శాకునము, సాముద్రికము, రత్నశాస్త్రము, రథాశ్వగజకౌశలము, మల్లశాస్త్రము, సూదకర్మము, దోహదము, గంధవాదము, ధాతువాదము, ఖనివాదము, రసవాదము, జలవాదము, అగ్నిస్తంభము, ఖడ్గస్తంభము, జలస్తంభము, వాక్స్తంభము, వయస్తంభము, వశ్యము, ఆకర్షణము, మోహనము, విద్వేషణము, ఉచ్చాటనము, మారణము, కాలవంచనము, పరకాయప్రవేశము, పాదుకాసిద్ధి, వాక్సిద్ధి, ఘుటికాసిద్ధి, ఐంద్రజాలికము, అంజనము, దృష్టివంచనము, స్వరవంచనము, మణిమంత్రౌషధాదిసిద్ధి, చోరకర్మము, చిత్రక్రియ, లోహక్రియ, అశ్మక్రియ, మృత్క్రియ, దారుక్రియ, వేణుక్రియ, చర్మక్రియ, అంబరక్రియ, అదృశ్యకరణము, దూతీకరణము, మృగయ, వాణిజ్యము, పాశుపాల్యము, కృషి, ఆసవకర్మము, ప్రాణిద్యూతకౌశలము, 2 గ్రంథసంజ్ఞాదర్పణములోనివి — 64. — అక్షరలక్షణ, అలంకార, ఇతిహాస, మీమాంస, తర్కశాస్త్ర, స్త్రీలక్షణ, పురుషలక్షణ, అశ్వలక్షణ, గజలక్షణ, గోలక్షణ, కన్యావాద, విషవాద, బలవాద, రసవాద, ధాతువాద, బ్రహ్మవాద, మృషావాద, ముద్రాగరుడ, క్షాత్ర, కర్మ, భూతశిలాపాత, అశ్వవైద్య, గజవైద్య, పశువైద్య, నరవైద్య, ఇంద్రజాల, మహేంద్రజాల, గోకర్ణ, గంకర్ణ, తృణావధాన, శబ్దావధాన, భూజావధాన, ఘంటావధాన, హస్తపాలన, నయనసంజ్ఞ, భాషావిశేష, భ్రమణ, మోహన, విద్వేషణ, ఉచ్చాటన, ఆకర్షణ, అంజన, అదృశ్య, భృగుమత, భేతాళమత, ఆయుధాభ్యాస, వాస్తుశాస్త్ర, శిల్పిశాస్త్ర, రథారోహణ, గజారోహణ, అశ్వారోహణ, రోగశాస్త్ర, భరతశాస్త్ర, మోహస్తంభన,

వయస్తంభన, అగ్నిస్తంభన, జలస్తంభన, ఖడ్గస్తంభన, ఘుటికాసిద్ధి, పాదుకాసిద్ధి, మంత్రసిద్ధి, పరకాయ, ప్రవేశ, దూరదృష్టి, దూరశ్రవణంబులు 3. కళలు — ఔపరిష్టము, దంతక్షతము, నఖక్షతము, సంప్రవేశనము, గళస్వనము, పురుషలీల, చుంబనము, కౌఁగిలి (ఇవి అఱువదినాలుగుభేదములయ్యె) 4 తాళప్రాణములు పదింటిలోనొకటి చూ, తాళప్రాణములు,(చూ, తాళము. 2) పా. 5 ద్రుతమంతమందు లేని శబ్దములు కళలు (I విభక్తులలో డు, ము, వు, లు, కూర్చి, కై, పట్టియొక్క సంబోధనములు కళలు, II. సమాపకక్రియలలోఁ బ్రథమోత్తమపురుష బహువచనంబును, మధ్యమపురుషంబునందు భయవచనంబులును, భూతార్థకబహువచనము కళలు, III అసమాపక క్రియలలోఁ క్త్వార్థకములు కళలు ఉ వచ్చి, రాక, చేసి, చేయక, చూచి, చూడక మొదలైనవి; IV. అర్థకములందుఁగళలు)

కళలుండుస్థలములు. అం. పాడ్యమి మొదలు పదునాఱుదినములలో కళలుండు స్థలములు — 1 తల, 2 ఎదుటిరొమ్ము, 3 చేతులు, 4 కుచములు, 5 తొడలు, 6 నాభి, 7 నొసలు, 8 కడుపు, 9 పిఱుఁదు, 10 వీఁపు, 11 చంకలు, 12 యోని, 13 మోఁకాళ్ళు, 14 పిక్కలు, 15 పాదములు, 16 బొట్టనవ్రేలు (శుక్లపక్షమున బొట్టనవ్రేలు మొదలుగ నెక్కుచు కృష్ణపక్షమున శిరము మొదలుగ దిగుచుండును.)

కళవరము. దే వి. మల్లబంధవిశేషము "గీ కళవరానకుఁజొచ్చి డొక్కరముపాత్తి " ఉ, హరి. 3 ఆ. 69. చూ, మల్లశాస్త్రము.

కళవసము దే. వి చర్మము. రూ- కళాసము. "చర్మనామము కళాసము కళవసమున" ఆం. భా, ద్వి. బ్ర. 177: చూ, తోలు. 1.

కళవళపడు. ద్వ. అ క్రి (కళవళము + పడు) 1 కలఁతపడు; జై 6, ఆ 151; సాసం. 5, ఆ 14 చూ, సంక్షోభించు, 2 తొట్రుపడు· చూ, సంభ్రమించు

కళవళపాటు ద్వ వి (కళవళపడుట) 1. కలఁతపాటు, నీలా 3, ఆ 14 చూ, స్థలనము 2, 2. తొట్రుపాటు "వేఁడుచుఁబోయిరెంతయుంగళవళపాటుతో " చూ, సంభ్రమము.

కళవళము దే. వి 1. తొట్రుపాటు, కాశీ 5, ఆ. 66 చూ, సంభ్రమము 1, 2 కలఁత, హరిశ్చ 5. ఆ 72 చూ, సంతాపము

కళవళించు దే అ క్రి 1 కలఁతపడు, హరి పూ 8, ఆ 176 చూ, సంక్షోభించు, 2. తొట్రుపడు, ఉ, హరి 5, ఆ 270 చూ, సంభ్రమించు.

కళాంజి దే వి తమ్మపడిగము చూ, పాత్రము. 6 (కలాచీశబ్దతద్భవమని పురు-కవీయము)

కళాజీవనిక అం. తంత్రములు అఱువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, తంత్రములు

కళానిధి సం. వి ఇ పుం చెందురుఁడు చూ, చంద్రుఁడు

కళాపూర్ణోదయము పా పింగళిసూరన్న విరచితము (16 శతాబ్ది)

కళామాంసి సం. వి ఈ స్త్రీ పృదుఫల * చూ, ద్రాక్ష

కళాయి దే. వి 1 గంగాళము చూ, పాత్రము 6, (నీలిమందు కాచెడు గంగాళము అనిశ. ర) 2. ఇత్తడిపాత్రములులోనగువానికిఁ బూసెడు సీసపుపూఁత· చూ, పూఁత 3 (రూ- కలాయి)

కళావతి చూ, రూ- కలావతి.

కళావర్త అం. అశుభావర్తములలో నొకటి చూ, అశుభావర్తములు.

కళావిలాసము ప్రా ఇదినన్నె చోడదేవకవి విరచిత గ్రంథము. (12 వ శతాబ్ది)

కళాశాస్త్రము అం సుగుణములు ఇరువదియెని మిదింటిలో నొకటి చూ, సుగుణములు

కళాసగందవడి. ద్వ. వి సున్నములోనగునది చూ, లేపము

కళాసము దే. వి చూ, రూ-కళవసము, నై 6, ఆ. 115.

కళాసారము అం శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టి తంత్రములలో నొకటి చూ, తంత్రములు

కళాసించు దే. అ క్రి నిర్వేదించు, విక్ర 5, ఆ 61 చూ, వేసరు 2

కళాస్థానములు అం బొట, వ్రేలికొన, అఱకాలు, పడము, మోకాటిచిప్ప, భగము, బొడ్డు, ఱొమ్ము చన్ను, పెం, కంఠము, చెక్కిలి, పెదవి, కనుఱెప్పు, నుదురు, తల (15)

కళింగ సం గ అ స్త్రీ 1 ఆడుపాది చూ, స్త్రీ; 2 కరక్కటిశృంగి *. చూ, శృంగి, అం 3 దేశములు ఏబదియాఱింటిలోనొకటి చూ, దేశము

కళింగకము సం వి అ పుం కొండిసెగత్తులు* చూ, మన్నికము

కళింగము సం వి అ న 1 కొండిసెకోడు* చూ, మన్నికము, 2 ఉర్వారుకము * చూ, పుచ్చ, 3 కూరకటిపుంగ చూ, భృంగరాజము 3, 4 వెరులియడుగు * చూ, పూతికరజము, అం 5 చూ, రూ-కళింగ 3

కళీయుఁడు సం. వి అ పుం కళీయుఁడను సర్పరాజు. చూ, సర్పము.

కళుకు. దే వి రూ-కళుక్కు. 1. కొంతి, యు.వి, ఆ. 98 చూ, వెలుతురు 1; 2 కిరణము చూ, మయూఖము. 1, 3. పక్షివిశేషము: చూ, పక్షి, 4 మార్గము కళా 1, ఆ.10 చూ, సురుము

కళేబరము సం. వి అ న మేను చూ, శరీరము

కళుక్కు. దే వి చూ, రూ-కళుకు

కళ్యము వై వి =ఖలీనః కళ్లెము. "సీ కళ్యాలఁబదిలఁబుగాని గుఱ్ఱంబులఁ గొత్తముట్టున కియ్య కొలఁ వెరవు," భాగ విరా 1, ఆ 95 చూ, వా (కళ్యాలు అని పురుషోత్తమకవీయము)

కళ్ల దే వి శైత్యముచే గట్టిపడినయుమ్మి, అచ్చకిపిక్కల, కాం 66 (ఇట్లు పరుసాదిగా కొన్ని గేశములందు వ్యవహారము) చూ, శ్లేష్మము

కళ్లు వై వి =ఖలం రూ-కళ్లాము చూ, ఖలము 4

కళ్లము వై వి = —వై—

కళ్లి దే వి చూ, కళ్ల "కళ్లి తెగిపడుటలేదు" (వాడుక)

కళ్లియము వై వి = కలికా రూ-కళ్లెము. "కత్తుల కళ్లియంవారి చుఁగా " కవిక 2, ఆ 72 చూ, వా

కళ్లె వై వి 1 = —వై—, దే వి 2 కళ్లి చూ, కళ్ల.

కళ్లెము వై వి =కలికా రూ-కళ్లియము చూ, వా "చిక్కుల గుఱ్ఱమునకు కక్కుల కళ్లెము."

కా

కా సం వి. ఆ స్త్రీ 1 కాకియఱచుటయం దగు ధ్వన్యనుకరణము, భార కర్ణ. 2, అ. 79 చూ, హూహూ, 2 సర్వనామ శబ్దము ఏ స్త్రీ, ఎవత చూ, స్త్రీ, విణ 3 కుత్సితశబ్దమునకు వృత్తియందువచ్చెడి ఆదేశము 'కాపురుషుఁడు." మొ, దే అవ్య (1) కదా, జై 1, అ 28 చూ, కద 3, దే ద్రి (2) ఇది అవధారణార్థకావ్యయము మీఁద వచ్చినపుడు ఇత్యర్థకమగును, భార అర 2, అ 14.

కాంక్ష. సం. వి అ. స్త్రీ. = కచ్చు కోరిక చూ, వాంఛ.

కాంక్షించు. సం, స. క్రి కోరు చూ, వాంఛించు

కాంక్షితప్రియము. సం వి అ. పుం. కాకాండము * చూ, చెప్పుతట్ట.

కాంక్షితము. సం విణ కోరఁబడినది

కాం సం వి. ఆ స్త్రీ. వస * చూ, విస

కాంగవీనము. సం. విణ కొఱ్ఱలుపండునేల చూ, భూమి 1.

కాంగేరుకి. సం. వి ఈ స్త్రీ నాగబల * చూ, బీఱ 2. (రూ-గాంగేరుకి)

కాంచనకదళి సం. వి ఈ స్త్రీ బంగారపు టనఁటి *· చూ, రంభ. 2.

కాంచనకము సం వి. అ న 1 అరిదళము చూ, హరిదళము, పుం 2. కాంచేనము * చూ, దేవకాంచనము

కాంచనకారిణి సం వి ఈ స్త్రీ.పిల్లపీఁచర * చూ, శతమూలి.

కాంచనక్షీరి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిఱుపాల * చూ, మనుపాల.

కాంచనగిరి సం. వి. ఇ. పుం. బంగరుకొండ· చూ, పర్వతము.

కాంచనచ్ఛలము సం వి. అ. పుం. చంపకము*: చూ, సంపెఁగ.

కాంచనపుష్పకము సం. వి అ న. ఒకానొక చెట్టు చూ, ఆహుల్య.

కాంచనపుష్పి సం వి. ఈ స్త్రీ. గణికారిక*: చూ, సెల్లి

కాంచనము. సం వి అ న 1. బంగారు: చూ, లోహము 1, 2 కింజల్కము· చూ, పక్ష్మము 4, పుం 3 ఉమ్మెత్త * చూ, హాలాపుష్పము, 4 చంపకము చూ, సంపెఁగ, 5 = కాంచేనము * చూ, దేవకాంచనము, 6 అహికేసరము * చూ, నాగకేసరము, 7 పున్నాగము * చూ, పొన్న, 8. వటము * చూ, మఱ్ఱి, 9 అంజూరు *: చూ, మేడి, 10 పసుపు చూ, వర్ణము. 6

కాంచనారము సం వి. అ పుం.= కాంచేనము * చూ, దేవకాంచనము.

కాంచనాలము సం, వి అ. పుం —పై.—

కాంచనాహ్వయము. సం వి అ పుం. 1 అహికేసరము* చూ, నాగకేసరము, 2 ఉమ్మెత్త *· చూ, హాలాపుష్పము

కాంచని సం వి ఈ. స్త్రీ. పసుపు చూ, వర్ణము 6

కాంచనీయ సం వి. ఆ స్త్రీ. కపిలము చూ, వర్ణము 6 (పసుపుమీఱిన యెఱుపు)

కాంచి సం వి. ఈ స్త్రీ. 1 ఒంటిపేటగల ఆఁడుదాని మొలనూలు చూ, భూషణము 2, 2. గురివెంద * చూ, తులాబీజము, 3 =కంచి. ఒకానొక పట్టణము (చూ, కంచి) చూ, దేశము, 4 పుణ్యనగరములు ఏడింటిలో నొకటి. చూ, పుణ్యనగరములు, 5. క్షేత్రములు

ఇరువదినాలుగింటిలో నొకటి. చూ, క్షేత్రములు

కాంచికము, సం. వి. అ. న. రూ- కాంజికము. పులికడుగు : చూ, శుక్తము 1

కాంచీపదము. సం. వి అ పు. పిఱుఁదు చూ, పిఱ్ఱ.

కాంచీనము. వై వి = కాంచనము * చూ, కేసరకాంచీనము.

కాంచు. తే. స క్రి 1. చూచు. చూ, వీక్షించు, 2 సక్తమగు చూ, ప్రార్థించు 3. నీల్గాడు చూ, ప్రసవించు, 4. భాగ్యము పొందు, భాగ అర. 2, అ 101

కాంజి సం వి. ఈ స్త్రీ 1 పెద్దతుమ్మికి * చూ, తుమికి, 2 = గంజి. పులికడుగు చూ, శుక్తము. 1

కాంజిక. సం వి. ఆ స్త్రీ తిప్పతీఁగె * చూ, సోమవల్లి

కాంజికము సం వి అ. న చూ, రూ- కాంచికము.

కాంజికవటకము సం వి అ పుం ఒకరకము వడియము చూ, వడియము

కాంజీరము సం వి అ పుం కింపాకము * చూ, ముసిఁడి.

కాంటకము సం వి అ - ముండ్లసమూహము చూ, సితాగ్రము

కాంఠము సం విణ కంఠసంబంధమైనది

కాండకటుకము సం. వి అ పుం కాకర * చూ, సువవి 1

కాండకాండకము సం. వి అ పుం రెల్లు* చూ, తృణము 1

కాండకారము సం వి. అ. న. క్రముకము * చూ, పోఁక.

కాండకీలకము. సం. వి. అ. పుం. లోధ్రము*: చూ, లొద్దుగు.

కాండగుండము సం. వి అ. పుం. తుంగగడ్డి* చూ, తృణము 1

కాండగోచరము సం వి అ పుం. ఇనుపచువ్వగల బాణము. చూ, బాణము. 1

కాండజాత సం. వి. ఆ. స్త్రీ తిప్పతీఁగె చూ, సోమవల్లి.

కాండని సం వి. ఈ స్త్రీ నూక్ష్మపర్ణి, రామతులసి * చూ, తులసి

కాండతిక్తకము. సం వి అ పుం. నేలవేము* చూ, భూనింబము

కాండతిక్తము సం వి అ పుం.—పై —

కాండత్రితయము అం జ్ఞా - కర్మ - [illegible] నలు (లేక విజ్ఞానములు) [illegible]

కాండనీలము సం వి అ పుం [illegible] లొద్దుగు.

కాండపటము సం. వి అ పుం 1 = గండపడము అపటి, తెర చూ, వస్త్రము, 2 పరితీసిగ చూ, తెరచాఁప

కాండపుంఖ సం వి. ఆ. స్త్రీ తెల్లవెంపలి * చూ, వెంపలి

కాండపుష్ప సం వి ఆ స్త్రీ. మత్స్యాక్షి * చూ, పొన్నగంటి

కాండపుష్పము సం వి అ , [illegible]సుగంధి పుష్పవిశేషము.

కాండపుష్పి సం వి ఈ స్త్రీ మత్స్యాక్షి* చూ, పొన్నగంటి

కాండపృష్ఠము. సం వి అ. న కర్ణధనుస్సు చూ, బాణము 1 (రూ- కాలపృష్ఠము.)

కాండపృష్ఠుఁడు సం విణ 1 రూ- కాండస్పృష్ఠుఁడు ఆయుధకుఁడు. చూ, శస్త్రాజీవుఁడు, 2 తల్లిదండ్రులయొద్ద వెలకు కొనిన కొడుకు, క్రీతుఁడు చూ, - పుత్రుఁడు. 1, 3. పరాయికొలమునకుఁ జెందినవాఁడు

కాండము. సం. వి అ. పుం, న. 1. కావ్యపరిచ్ఛేదము, అమరము, రామాయణము మొదలగు వానిలోని భాగము చూ, సర్గము 1, 2. గుంపు చూ, సమూహము, 3 అమ్ము చూ, బాణము 1, 4 జలము చూ, నీరు, 5 ఆకుల ఈనె చూ, పర్వరీణము 6 = కాండ తామర లోనగువాని కాడ చూ, బిసము 1, 7 దారము చూ, సూత్రము. 1, 8 దుబ్బు చూ, పైరుదుబ్బు, 9 మోదుగు లోనగువాని చిగురు చూ, సమిధ, 10. బోదె చూ, మ్రాను, (బీజాంకురము వృద్ధిపొందినప్పుడు (రాడికల్) అను మొదటివేరు భూమిలోనికి ... వును (ప్లూమ్యూల్) అను మొదటిశాఖ ఎండను గాలిని వెదకికొనుచు భూమిపైకి వచ్చును దీనికే ప్రకాండమని పేరు దీని లోపలి నిర్మాణములు.— ప్రకాండములో నాలుగు భాగములు కలవు 1 పట్ట లేక పైపొర, 2 లోపలిపొర, 3 కఱ్ఱభాగము, 4 బెండుభాగము ఏకబీజదళ వృక్షములలో దవ భాగము మధ్యనుండును ద్వీబీజదళవృక్ష ... భాగము మధ్యనుండును), 11 ... చూ, హయము, 12 ఏకాంతము చూ, రహస్యము 1, 13 అదను చూ, సమయము 1, 14. కాకిదొండ * చూ, దొండ, పుం 15 ఎలుక చూ, మూషికము, విణ. 16 కీడ్పఁబడినది చూ, హీనము. 1

కాండములు అం బాలకాండము, అయోధ్యా కాండము, ఆరణ్యకాండము, కిష్కింధా కాండము, సుందరకాండము, యుద్ధకాండము, ఉత్తరకాండము (7) (ఉత్తరకాండము అధికము.)

కాండరుహా. సం. వి. ఆ స్త్రీ. తక్కాలి *: చూ, వైజయంతి. 4

కాండర్షి. సం. వి. ఇ. పుం. వేదకాండము విశేషముగా అధ్యాపకముచేసిన ముని చూ, ముని 1.

కాండవంతుఁడు. సం. వి. త్ పుం రూ-కాండీరుఁడు అమ్ములు ఆయుధములుగాఁ గలవాఁడు చూ, విలుకాఁడు.

కాండశర సం వి ఆ. స్త్రీ. తిప్పతెల్లు*. చూ, బాణము 1 (రూ-కాండశరము)

కాండసంధి సం. వి ఇ. పుం. ముడి చూ, బుడిపి

కాండస్పృష్టుఁడు. సం విణ చూ, కాండపృష్టుఁడు.

కాండహీనము సం వి అ న. నాగముస్తె * చూ, తృణము 1

కాండిక సం వి ఆ స్త్రీ 1. లంక ధాన్యము చూ, ధాన్యము, 2. నూఁగుదోస * చూ, దోస

కాండీరము సం వి అ. పుం 1. ఉత్తరేను * చూ, శైఖరికము, 2 ఏనుఁగుపిప్పలి*. చూ, పిప్పలి 1; 3 లతాప్రభేదము చూ, లత. 1

కాండీరి సం వి ఈ స్త్రీ 1 ఉత్తరేను * చూ, శైఖరికము, 2 మంజిష్ఠ * చూ, మంజిటి

కాండీరుఁడు సం విణ ధనుర్ధరుఁడు చూ, విలుకాఁడు (దండమును ధరించినవాఁడు. అని కొందఱు)

కాండేక్షువు సం. వి ఉ పుం. 1. గొలిమిడి* చూ, మొగబీఱ, 2 తెల్లు* చూ, తృణము 1

కాండేరి సం. వి ఈ స్త్రీ కామదూతిక * చూ, నాగదంతి

కాండేరితము సం. విణ. కాండముచేత చెప్పఁబడినది

కాండేరుహా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తక్కాలి * చూ, వైజయంతి. 4

కాండ్రి దే వి. ఒకరకముగడ్డి చూ, తృణము. 1.

కాండ్రికాయ. వా ఈపదమును "చేదువుకొనక ముందు కాకరకాయ, చేదువుకొనిన పిదప కాండ్రికాయ" అను సామెతయందుపయోగింతురు.

కాండ్రించు వా. అ. క్రి. గట్టిగా గొంతుక చించుకొను

కాండ్రు. దే. వి పులి కూయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము స్వా.4,ఆ 8. చూ, హూహూ

కాంత. సం వి ఆ. స్త్రీ. 1 =గోతి. కోరఁదగిన ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 2 =గోతి ఆఁడుగి చూ, స్త్రీ, 3 అంకోలగిరి * చూ, ప్రియంగువు, వా. వి (1) మిక్కిలి కొంచెము (గోదావరీ మండలమున "కాంతి బెల్లము పెట్టుము" అని వాడుక.)(కాంతి=కాసంత-కాసింతి-కుల్లింత-కూసింత- కూస్తంత- కాస్తంగ ఇత్యాదులు తెలుచుగా వాడుచుందురు)

కాంతకుట్మలము సం వి అ పుం చిల్ల * చూ, సల్లకి

కాంతపక్షి సం వి. న్ పుం నెమలి చూ మయూరము

కాంతపుష్పము సం వి అ పుం కాంచనము* చూ, దేవకాంచనము

కాంతప్రదేశము పా అయస్కాంతము ఇనుపముక్కలను ఆకర్షించుటయును, ఇతర అయస్కాంతముల నాకర్షించుటయును, నిరాకరించుటయును గలదు. ఇట్టివ్యాపనము న్నప్పుడే ఈ కార్యములు కనఁబడు చున్నవి. కాని క్రియకర్మయముగా దూరము చేసినకొలఁది, ఆకర్షణశక్తి క్రమక్రమముగా తగ్గి తుదకు, కొంతదూరము వచ్చినతరువాత నేమియుకనఁబడదు. ప్రతి అయస్కాంతము కకు తనచుట్టును, అయస్కాంతత్వమును కనఁబడు ప్రదేశముండును. ఈ ప్రదేశము లోపలనే దీనిలక్షణములు కనఁబడు చున్నవి. ఈప్రదేశమునకు కాంతప్రదేశమని పేరు.

కాంతభస్మము పా శుద్ధిచేసిన అయస్కాంతములో నాలుగవపాలు గంధకముపెట్టి జిల్లేడుపాలను మర్దించి పిచ్చుకటు గొమ్మనగోరు పిండి ఆపరసమునను, మోదుగచెక్క రసమునను మర్దించి మూఁడుగఁ పుటములు పెట్టేది. పిచ్చుకటు అదేప్రకారము మూఁడు గజపుటములు పెట్టిన కాంతము భస్మమగును.

కాంతభస్మసిందూరము పా కాంతభస్మములో సగము ఇంగిలీకముపెట్టి దూలగొండ వేళ్ళ రసముతో మూఁడుదినములు మర్దించి యొత్తి ముద్ద మూసచేసి అందులో యీ మర్దించిన కాంతభస్మము పెట్టి ఆమీఁదను చీలమన్ను ఇచ్చి మూఁడు గజపుటములు పెట్టిన అయస్కాంతము బాలసూర్యునితో సమముగ సిందూరించును

కాంతము సం వి అ పుం 1. ఇనుము చూ, లోహము. 1, 2 రాయి చూ, రాయి (చంద్రకాంత సూర్యకాంత శబ్దములకును, తెల్పరాయి శబ్దములకును వెనుకవచ్చునపుడు) రాయి (చంద్రకాంతము, సూర్యకాంతము, అయస్కాంతము మొ వీనియర్థములు ఆయారాయి శబ్దములకడఁ జూడుము), 3 సూదంటురాయి గా రాయి, 4. వసంతుడు * చూ, ఫేనల ము 2, 5 పొత్తము * చూ, మామిడి, 6 ఇల్లు చూ, సదనము 1, విణ 7 సొగసు చూ, సౌందర్యము.

కాంతముశుద్ధి పా అయస్కాంతము నిమ్మపండ్ల పులుసులోను కలిలోను, పుల్లచల్లలోను రెండు దేసిగడియలు నాననేసిన శుద్ధి.

కాంతలకము సం. వి. అ. పుం తున్నకము *. చూ. నంది.

కాంతలోహము. సం. వి అ. న 1. సూదంటు రాయి చూ, రాయి, 2. కాంతలోహభస్మము. (ఈభస్మము రక్తమును పూరించును)

కాంతవల్లభరసము. పా. కాంతభస్మము 16 భా, ఉక్కురాపిడి 14 భా, మండూరము 12భా, శుద్ధిచేసిన వెలిగారము 10 భా, శుద్ధిచేసిన మణిశిల 8 భా, శుద్ధిచేసిన కర్పూరశిలాజిత్తు 6 భా, శుద్ధిచేసిన పాదరసము 66 భా, శుద్ధిచేసిన గంధకము 66 భా, యిటులవీనిని కల్వమునను నిచి నిమ్మపండ్లరసముతో మర్దించి ఆర్ద్రమూషలోగాని, గాజు కొప్పెలోగాని నునిచి వాలుకాయంత్రమున యేడు దినములు వండి స్వాంగశీతలమున కల్వమునను నిచి, మర్దించి చూర్ణముచేసి యందర్ధనిష్కపరిమాణమును ప్రత్యహము ప్రాతస్సాయంకాలముల తేనెతో సేవించిన పాండువు, క్షయ, గుల్మము, గ్రహణి, కాసశ్వాసలు, జ్వరము, వాంతులు, ప్లీహోదరము, అరుచి, అగ్నిమాంద్యము, కుష్ఠువు, మూలవ్యాధి, భగంధరము, వాతశూల హరించుటయేగాక కడువీర్యవృద్ధి, అగ్నిదీపనము, మనస్సంతోషము, శరీరముపుష్టి, కాంతి, బలము అనునవి లెస్సగాగలుగును ఇది విష్ణుదేవునిచే నిర్మింపఁబడిన కాంతవల్లభరసము అనఁబడును. (మండూరము=ప్రాఁతచిట్టెము ఆర్ద్రమూష = ఆవము - సూళెలో నుంచిన మూస)

కాంతాంఘ్రిదోహదము సం వి అ పుం అశోకము * చూ, హేమపుష్పము.

కాంతాచరణదోహదము సం. వి. అ పుం —పై—

కాంతాయసము సం వి. అ న సూదంటు రాయి చూ, రాయి

కాంతారకము సం. వి. అ పుం తెలుపుకలసిన పచ్చచెఱకు * చూ, రసాలము. 3.

కాంతారము. సం వి. అ. పుం. 1 చూ, కాంతారకము, 2 ఇక్షువు చూ, రసాలము. 3, 3. అడవి చూ, విపినము, 4 పెరడవి చూ, విపినము, 5 పోరానిత్రోవ చూ, మార్గము. 1; 6 దైవికమగు నాపద చూ, విపత్తు.

కాంతారి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. తెలుపుకలసిన పచ్చచెఱకు * చూ, రసాలము 3.

కాంతారుఁడు సం. వి అ. పుం. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు 1, 2 బమ్మ చూ, బ్రహ్మ 1, 3 ముక్కంటి చూ, శివుఁడు, 4 కాముకుఁడు చూ, వలపుకాఁడు, 5 వైరాగ్యము గలవాఁడు చూ విరాగుఁడు

కాంతాసమ్మితములు (కావ్యములు) అం. శాస్త్రములు మూఁడింటిలోనొకటి చూ, శాస్త్రములు (కావ్యము=ప్రబంధము)

కాంతాళపడు. ద్వి. అ క్రి. (కాంతాళము + పడు) ఈర్ష్యపడు చూ, సూడుకొను 2.

కాంతాళము దే వి 1 ఈర్ష్య, ఉ రా 6, ఆ. 61, విష్ణు పూ 2, ఆ చూ, సూడు 1, 2. తాలిమితేమి, ప్రభా 3, ఆ 42. ఓర్వమి; 3 కోపము చూ, రోషము

కాంతి. సం. వి ఇ స్త్రీ 1 జిగి చూ, వెలుతురు 1, 2 కోరిక చూ, వాంఛ, 3. రేణుకయను గ్రంథద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము, పా 4. ఒకానొకవృత్తము ఇందొక్కొక్క పాదమునందు త, జ, జ, వ గణములు గలిగి తొమ్మిదింట యతిగల ఏకాదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా — "శాంతుల్ కారి సంఖ్యను । రాజిలఁగా, సంతోషముతోడఁ ద । జాల, ముల్, చింతింపఁబడంబులఁ । జెందరమా, కాంతాహృదయేశ్వర । కాంతియగున్". చూ, వృత్తము 1, అం. 5 కావ్యగుణములు పదింటిలో నొకటి చూ, కావ్యగుణములు, 6. రసభావాదులలోని

గుణములు ఇరువదినాలుగింటిలో నొకటి. చూ, గుణములు.

కౌంతికుఁడు సం వి అ పుం ఈఁటె ఆయుధముగా గలవాఁడు చూ, ఈఁటెకాఁడు

కౌంతిక. సం వి. ఆ స్త్రీ కౌరుగచ్చె* చూ, సోమరాజి

కౌంతిదము సం వి అ. న పిత్తరోగము చూ, పిత్తము

కౌంతిదాయకము సం వి అ. న అంకసీకి * చూ మానిపసుపు

కౌంతిమతి సం వి ఈ స్త్రీ అలకాపట్టణము. చూ, దేశము

కౌంతిగజము సం వి స్ న కుంకుమము చూ, వహ్నిశిఖము 1

కౌంతీడితుఁడు సం వి. అ పుం. కాంతిచేత స్తోత్రము చేయఁబడ్డవాఁడు

కౌంతుఁడు సం వి అ పుం 1 మగఁడు చూ, భర్త 1, 2 అధిపతి చూ, ప్రభువు 2, విణ 3 అంగగాఁడు చూ, సొంగసగ్గవంగుఁడు

కౌందవము సం ... చూ, ...

కౌందవికుఁడు సం విణ పిండివంటలు చేయువాఁడు, కాంగుకుఁడు చూ, వంటవాఁడు

కాందారి దే ... రూ- కాంగారిమాంగరి - కౌఁదారి- కాఁగారిమాఁగారి- కౌంగారిమాందారి ప్రొద్దు అద్దుకరేయి చూ, రాత్రి

కౌందారిమాందారి దే వి —పై—

కాందారిమాందారిపొద్దు. దే వి. —పై—

కౌందిగ్భూతుఁడు. సం. విణ. భయముచేత పాఱిపోయినవాఁడు: చూ, భయద్రుతుఁడు,

కౌందిశీకుఁడు. సం. విణ. —పై—

కాందిశికుఁడు. సం. విణ. చూ, కౌందవికుఁడు,

కాంపిలము. సం వి. అ. పుం బ్రహ్మదత్తుఁడను వాఁడు ఏలుచున్న పట్టణము. (ఇతఁడు కుశబ్రహ్మయొక్క కొడుకైన కుశనాభుని నూఱుగురు కూఁతుండ్రకు పెనిమిటి, విశ్వామిత్రుని మేనత్తలకు మగఁడు) చూ, దేశము

కాంపిల్యము సం. వి. అ. పుం 1 చూ, కంపిల్లము *; 2. గుడారోచనియను సుగంధద్రవ్యము. చూ, రాజార్హము.

కాంపిల్లక సం వి. ఆ స్త్రీ గుడారోచనియను సుగంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము.

కాంపిల్లము సం వి అ పుం. —పై—

కాంపీలకము. సం వి అ పుం —పై—

కాంపీలము సం. వి అ పుం —పై—

కాంపేల్యము సం వి అ పుం. చూ, కాంపిలము

కాంసాఁడుపడ్డి ... వి వడ్డీకివడ్డి, చక్రవడ్డి.

కాంబలము సం విణ కంబళిచేతఁ గప్పఁబడినది (రథము) చూ, శకటము 1 (రూ- కాంబళము)

కాంబళము సం. విణ —పై—

కాంబవకము. సం వి అ న. శంఖారవము చూ, స్వరము 2

కాంబవికుఁడు సం వి అ పుం సం ... శంఖముల గాజులు చేసి యమ్ముకొనువాఁడు చూ, శాంఖికుఁడు

కాంబుక సం వి ఆ స్త్రీ అశ్వగంధ * చూ పెన్నేరు

కాంబోగి దే వి సస్యవిశేషము చూ సస్యము 1

కాంభోజము. సం వి అ. పుం 1. కంభోజమను దేశము, దేశములు ఏఁబదియాఱింటిలో నొకటి చూ, దేశము; 2. కాంభోజదేశపు గుఱ్ఱము చూ, హయము; 3. కాంభోజదేశపు ఏనుఁగు చూ, ... 4. కంభోజము, శంఖములలో

శ్రీవృక్షము చూ, సంకు 1, 5 తెల్లచేండ్రి, కదరము* చూ, వెలిచేండ్రి, 6 పున్నాగము* చూ, పొన్న.

కాంభోజి. సం వి ఈ స్త్రీ. 1 కారుమినుము*. చూ, మినుము, 2 తెల్లచేండ్రి* చూ, వెలిచేండ్రి, 3. బండిగురివెంద * చూ, తులాబీజము, 4. కాంభోజి అను రాగము చూ, స్వరము 2, 5 పులుగుడు * చూ, వాతంగిని, అం 6 కరుజభాషలు ఏడింటిలో నొకటి చూ, కరుజభాషలు, 7. మాళవకైశికిజవిభాషలు రెండింటిలో నొకటి చూ, మాళవకైశికిజవిభాషలు (చూ, భాష 1.)

కాంభోజిక సం వి ఆ. స్త్రీ నల్లదింటెన *. చూ, విష్ణుకాంత

కాంభోజీకృష్ణరక్తకము. సం వి అ. పుం గురివెంద * చూ, తులాబీజము

కాంసీయము సం. వి అ న కంచు చూ, లోహము 1

కాంస్యకారుఁడు సం. వి అ. పుం =కంచేరి చూ, స్వర్ణకారుఁడు

కాంస్యతాళము. సం వి. అ పుం 1 చిటితాళము చూ, వీణె, అం. 2 వాద్యములు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, వాద్యములు. (కాంస్యతాళాదులు ఘనములు), 3 ఘనవాద్యములు ఆఱింటిలో నొకటి చూ, ఘనవాద్యములు

కాంస్యనీలము సం వి. అ. పుం అంజనవిశేషము చూ, రసాంజనము

కాంస్యము. సం. వి అ న 1=కంచు చూ, లోహము 1, 2. బంగారు వెండి లోనగువానిచేఁ జేయఁబడి త్రాగుట కుపయోగపడు పాత్రము. చూ, పాత్రము. 6, 3. కంచుగిన్నె చూ, పాత్రము. 6, 4. ఝల్లరి, హుడుక్క. చూ, వీణె (పెద్దడోలువంటి వాద్యవిశేషమని కొందఱు.)

కాఁక దే వి. (రూ-కాఁగుడు- క్రాఁక-క్రాఁగుడు) 1. జ్వరము, చూ, రోగము. 1; 2 తాపము చూ, సంతాపము, 3 తపస్సు, వసు 2, ఆ. 46 చూ, తపము, 4 కోపము; జై. 1 ఆ. 64 చూ, రోషము, విణ 5 వేఁడియైనది చూ, మిడి. 4. "కాఁకవెలుఁగు" మొ,

కాఁకర. వై వి.=కారవేల్లః* చూ, సువవి 1, (కాఁకర, బీఱ, దో[illegible], చిక్కుడు మొదలగు తీఁగల [illegible] తడిపి పాదులకు ముల్లులను పంప సంధానముచేయ నిరంతరము ఫలించును. ఈ పాదుల మూలమునందు ముక్కచీమిడి నాలుకగీచిన యుమ్మివేసి తడిపినను, పాలతో తడిపినను రసయుక్తములయినవియును మనోహరములయినవియును ఫలించును) చూ, ఉపవిద్యలు, (మహావిద్యలు పదునెనిమిదింటిలో నెనిమిదవదగు ఆయుర్వేదమునందలి దోహదశాస్త్రములోఁ జెప్పఁబడియున్నది) చూ, దోహదశాస్త్రము.

కాఁకరవత్తి వై వి బాణసంచు విశేషము చూ, బాణసంచు.

కాఁకవెలుఁగు దే వి ఉష్ణరశ్మి, రామా 3, ఆ. 52. చూ, సూర్యుఁడు

కాఁగ. దే.క్రి హేత్వర్థకము చూ, హేతువు

కాఁగు దే వి (రూ-క్రాఁగు) 1 పెద్దబాన చూ, పాత్రము. 6, అ క్రి 2 తపించు చూ, సంతాపించు, 3 కోపపడు చూ, రోషించు.

కాఁగుడు దే వి రూ-క్రాఁగుడు. తపనము చూ, సంతాపము

కాఁచేర. వై. వి.=కాళహార. (రూ-కాఁజేర-

కాసర *, ఆం, భా ద్వి వ. 70 చూ, బుడ్డ బుడుసర

కాఁచి వై వి — కాకమాచి నల్లబుడుసర * చూ, వాయసి

కాఁచు. దే. వి 1 కవిరి చూ, రంగదము, స క్రి 2 కాఁగఁజేయు రూ-కాఁచు

కాఁచువడియము ద్వ వి కవిరిగుండ చూ, రంగదము

కాఁజేయు, దే స క్రి అగునట్లుఁజేయు కావించు

కాఁజీర వై వి = కాశహార * చూ, కాఁచీర

కాఁడ. వై. వి 1 = కాఁడః తామరతూఁడు చూ, బిసము. 1, 2 = కాండః అసల యీనె చూ, పర్వగీణము, 3 తొడిమ చూ వృంతము, 4 కూరాకు లోనగువాని కాఁడ కాడ

కాఁడి. దే వి 1 కడుగు చూ, శుక్తము 1, 2 ఎద్దు మొదలగువాని మెడమీఁదనుంచెడి ఎండి ... గువాని యుగము, భాగ విరా 5, ఆ 53 చూ, యుగము 5

కాఁడిగట్టు ద్వ వి ఒక్కొక్కరి నేలపై హద్దుగా నేర్పఱచిన కట్ట చూ, సీమ 1

కాఁడు దే అవ 1 ఒకానొక ప్రత్యయము. "నా సుకాఁడు, వన్నెకాఁడు" మొ, అ.క్రి 2 నాటు, జై 6, ఆ 85, పాండు 4, ఆ 43 చూ, మొలవేయు

కాఁదారి దే వి చూ, రూ-...ంగారి, భీ 1, ఆ. 112

కాఁదారిమాఁదారి దే వి — పై —, య 2, ఆ. 88

కాఁదారిమాఁదారిపొద్దు ద్వ. వి. — పై —

కాఁపడము. దే. వి. నొప్పి కలిగినచోట వేఁడి వస్తువుతో నొత్తుట.

కాఁపత దే. వి. శూద్రస్త్రీ చూ, స్త్రీ.

కాఁపది, దే వి. — పై —

కాఁపు దే. వి 1 గేస్తుఁడు స్వా 1, ఆ.66 చూ, యజమానుఁడు, 2. పంటపెట్టువాఁడు, భార శా 1, ఆ 81 చూ, హాలికుఁడు, 3. కాలిపుట్టువు, భో 4, ఆ 59 చూ శూద్రుఁడు, 4 కాఁపురము, ఆము 1, ఆ.10 చూ, విడిపట్టు, వా 5. చదరంగపు ఎత్తు "మంచి కాఁపుకాఁచి జంతువును నడపినాఁడు" చూ, ఎత్తు 6

కాఁపురి వా చూ, రూ-కాఁపది

కాఁపురము దే వి 1 నివాసము చూ, విడిపట్టు, 2. కుటుంబము, అచ్చ. బాల, కాం 11 చూ, సంసారము 1

కాఁపురించు దే అ క్రి కాఁపురముచేయు. చూ, వసించు.

కాఁపులకల్లను నోముపంట జా కాఁపులకు యప్రియము "ఒప్పు గాఁపులకల్ల నోముపంట" రసికజన మనోరంజనము

కాఁబట్టి దే అవ్య (కాఁగ + పట్టి) హేత్వర్థకము చూ, హేతువు

కాఁబట్టు దే అ క్రి (కాఁగ + పట్టు) కావలసియుండు. "అది నాకు కాఁబట్టును" "కాఁబట్టని కాఁపురము"

కాఁబడు దే అ క్రి (కాఁగ + పడు) ఒప్పిదమగు "చెలిమి కాఁబడుఁగాకిటు మాటలాడినఁగ" జై 2, ఆ 61 (స్వార్థమునపడు) చూ, రవణించు

కాఁబోలు దే క్రి.(కాఁగ + పోలు) జో నేమో

కాక సం వి అ స్త్రీ 1. కాఁచి * చూ, వాయసి, 2. కాకిదొండ * చూ, దొండ, 3. కాకకొల్లి *, సోలి, 4 కుక్క... చూ, వామేడి * చూ, బొమ్మమేడి, 5 కాకజంఘ * చూ, వెలమసంది; దే. అవ్య.(1) ఆశీరాద్యర్థకము.

"అట్టులకాక. ఉండెడుఁగాక ". చూ, దీవన; (2) తక్కినను నర్థమును తెలుపును చూ, వినా, (3) ఉత్తార్థకము, (4) ఇంతే కొఱుండ చూ, మఱియు.

కాకకంగువు. సం. వి ఉ స్త్రీ చీనకమను ధాన్యము చూ, ధాన్యము

కాకకల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ కాకజంఘ* చూ, వెలమసంది.

కాకకుష్ఠము. సం. వి అ న రూ- కాలకుష్ఠము చూ, రాజార్హము

కాకకృష్ణ సం వి ఆ స్త్రీ కంకుష్ఠము * చూ, స్వర్ణక్షీరిణి.

కాకగతి అం పురుషలక్షణాంగములలోని గతియందలి విశేషము (కాకగతి దుఃఖకరము) చూ, గతి (చూ, లక్షణాంగములు.)

కాకగుడము సం వి అ పుం తిలలు (బ) చూ, నువ్వులు.

కాకఘ్ని. సం వి ఈ. స్త్రీ నిప్పువన్నె గుత్తులకొనుగు* చూ, శాదఘ్నము

కాకచించ సం వి ఆ. స్త్రీ గురిజె * చూ, తులాబీజము.

కాకచించి సం. వి ఈ స్త్రీ —పై—

కాకచించిక. సం వి ఆ. స్త్రీ —పై—

కాకచ్ఛదము సం వి. అ. పుం మందపిచ్చుక చూ, పిచ్చుక.

కాకచ్ఛది సం వి. ఇ. పుం —పై—

కాకజంఘ సం వి ఆ స్త్రీ. 1. కాకకల * చూ, వెలమసంది, 2. కాకిదొండ * చూ, దొండ, 3 గురిజె* చూ, తులాబీజము

కాకజంఘులు. అం. పురుషలక్షణాంగములలోని జంఘుల (పిక్కలు) యందలి విశేషము. (కాకజంఘులైన రాజగు) చూ, లక్షణాంగములు.

కాకజంబుక. సం వి. ఆ. స్త్రీ. నేలనేరేడు *: చూ, నేరేడు.

కాకజంబువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. —పై—

కాకణంతి. సం వి ఈ స్త్రీ. గురిజె * చూ, తులాబీజము.

కాకణంతిక సం వి. ఆ. స్త్రీ —పై—

కాకణము సం. వి. అ న. కుష్ఠభేదము చూ, మండలము. 3

కాకణి సం వి ఈ. స్త్రీ 1 = కాణి నాలుగు మినపగింజలయెత్తు, 2. ఇరువది గవ్వలు; 3 ఒకగవ్వ, 4. ఒకగజములో నాలవవంతు, 5. ఒక అణాలో నాలవవంతు చూ, దుడ్డు; 6 పండ్రెండు అణాలయెత్తు కాకిణి -రూ- కాకిని

కాకతాళన్యాయము. కాకతాళీయము.	}	పా. కాకివ్రాలఁగానే అప్రయత్నముగ తాటిపండు పడిన రీతి.

కాకతిందుకము సం. వి. అ.పుం. కాకితుమ్మికి*: చూ, తుమికి.

కాకతిక్త సం. వి. ఆ స్త్రీ బండిగురివెంద*, చూ, తులాబీజము.

కాకతుండకము. సం. వి. అ. పుం. కమ్మరవాని కాలు చూ, సందంశకము.

కాకతుండఫల. సం. వి ఆ. స్త్రీ. కాకిదొండ* చూ, దొండ

కాకతుండము. సం. వి. అ. పుం. 1 అగలు చూ, రాజార్హము, 2 కాహళమను వాద్యము చూ, వీణె, 3. ఒకరకము బాణము చూ, బాణము. 1.

కాకతుండి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. గురుజె *: చూ, సప్తల, 2 హొన్నితడి: చూ, లోహము 1.

కాకతుండిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. గురిజె *.

చూ, తులాబీజము, 2. బండిగురివెంద* చూ, తులాబీజము.

కాకత్రోటిబింబన్యాయము పా కాకిముక్కున దొండపండుకట్టిన విధము

కాకదంతపరీక్ష వా. వ్యర్థవ్యాపారము. కాకికి దంతములుండవు కావున నవి పరీక్షించుట వ్యర్థమని. "సీ వానినేమడిగెదవ్వాఁడు గాక నీకేమి, యిది కాకదంతపరీక్షసుమ్ము." (కళాపూర్ణోదయము)

కాకదత్త సం వి. ఆ. స్త్రీ గురిజె * చూ, తులాబీజము

కాకధాతువు సం వి ఉ పుం కామంచి* చూ, తృణము 1

కాకధ్వజము. సం వి అ పుం బడబాగ్ని చూ, నిప్పు.

కాకధ్వని. సం వి ఇ పుం కాకికూఁత చూ, స్వరము. 2

కాకనచి. సం. వి. ఈ స్త్రీ గురిజె * చూ, తులాబీజము

కాకనామము సం వి. న్ పుం శ్రీవల్లి * చూ, బకపుష్పము.

కాకనాస. సం వి. ఆ. స్త్రీ కాకిగొండ * చూ, దొండ.

కాకనాసము సం వి అ పుం చూ, వికంటకము *.

కాకనాసిక సం వి ఆ. స్త్రీ 1 కాకిదొండ* చూ, దొండ, 2 కాకచించ* చూ, తులాబీజము.

కాకపక్షము. సం. వి అ పుం. 1. పిల్లజుట్టు చూ, సిగ 4, 2. జోనపము చూ, సిగ 4, 3. నీరుతుమికి * చూ, తుమికి

కాకపదము. సం వి. అ. పుం. 1. అడ్డముగాను పొడవుగాను ఉండుగీతలను వజ్రదోషము: చూ, రత్నము 1, 2. రతిబంధవిశేషము. చూ, రతిబంధము.

కాకపర్ణి. సం. వి ఈ స్త్రీ పిల్లపెసర* చూ, పెసర

కాకపాణి సం వి ఇ. పుం ముత్తెముయొక్క నల్లనికాంతిదోషము: చూ, ముత్తెము

కాకపాదము. సం వి. అ పుం, 1 అగ్నివృక్షము చూ, రేఁగు. 1; 2 తాళప్రాణాంగభేదము చూ, తాళము 2, అం 3. తాళాంగములు ఆఱింటిలో నొకటి (చూ, తాళాంగములు) చూ, అంగప్రాణములు.

కాకపి సం వి ఇ పుం కాకిపియనుపాము చూ, సర్పము

కాకపిండి సం వి ఈ స్త్రీ వెలిచే * చూ, పిండీతకము

కాకపికన్యాయము పా కోవెల కాకులలోఁ బెరిగియుఁ దుదకు వేఱుగఁబోవువిధము

కాకపిత్త సం వి ఆ స్త్రీ కాకతుండి * చూ, సప్తల

కాకపీలి సం వి ఈ స్త్రీ గురిజె * చూ, తులాబీజము

కాకపీలుకము సం వి అ పుం కాకితుమ్మికి* చూ తుమికి

కాకపీలువు సం వి ఉ స్త్రీ 1. గురిజె * చూ, తులాబీజము, 2 కాకితుమ్మికి * చూ, తుమికి, 3 కాకతుండి * చూ, సప్తల

కాకపుచ్ఛము సం వి. అ పుం కోయిల చూ, పికము

కాకపుష్టము. సం వి అ. పుం.—పై—

కాకపుష్పము. సం వి. అ. న. స్థౌణేయము * చూ, మాచిపత్రి.

కాకఫలము. సం. వి. అ. పుం. నింబ *: చూ, నిమ్మ

కాకఫలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కారముగలిగి పుల్లగానుండు నిమ్మపండు చూ, నిమ్మ.

కాకభంజి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గురిజె *: చూ, సప్తల.

కాకభాండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మహాకరంజము * చూ, శాదఘ్నము.

కాకభీరువు. సం. వి. ఉ. పుం. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.

కాకమద్గువు. సం. వి ఉ. పుం కూకురుగుండంగి చూ, దాత్యూహము

కాకమర్దకము. సం వి. అ పుం. ముసిణి *. చూ, ముసిఁడి

కాకమర్దము. సం. వి. అ పుం —పై—

కాకమల్లి సం వి. ఈ. స్త్రీ. అడవిమల్లె * చూ, మల్లె.

కాకమాచి. సం. వి ఆ. స్త్రీ = కామంచి-కాచి * చూ, వాయసి

కాకమాచిక. సం వి ఆ. స్త్రీ. —పై—

కాకమాత. సం వి. ఆ. స్త్రీ —పై—

కాకమాలి సం వి ఈ స్త్రీ కామంచి * చూ, తృణము. 1

కాకము. సం. వి అ. న 1. కాకులగుంపు చూ, వాయసము 1, 2 రతిబంధవిశేషము చూ, రతిబంధము, పుం 3 = కాకి చూ, వాయసము. 1, 4 కొండగోఁగు * చూ, పీతపుష్పము, విణ 5 అల్పము చూ, స్వల్పము

కాకముద్గ. సం వి ఆ స్త్రీ కాకిపెసర * చూ, పెసర

కాకమూచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కామంచి * చూ, తృణము. 1

కాకయవము సం వి. అ. పుం. గింజపట్టని ధాన్యము చూ, ధాన్యము.

కాకరక్త. సం. వి ఆ స్త్రీ గురిజె *: చూ, తులాబీజము.

కాకరుకము. సం వి అ పుం. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.

కాకరుకుఁడు సం వి. అ. పుం. మందుమాఁకులచేత ఆఁడుదానికి వశుఁడైనవాఁడు: చూ, స్త్రీవశీభూతుఁడు. (రూ-కాకరూకుఁడు.)

కాకరుతఫలము. (కాకికూఁతవు ఫలము.) పా. తూర్పు మొదలు ఈశాన్యమువఱకు యెనిమిది దిక్కులయందు కాకులు సూర్యోదయము మొదలు అస్తమయము వఱకు నాల్గొక్కొక్క దినమందు 3½— గడియ చొప్పున గుంపులు గూడి కూయుచున్నవి ప్రయాణాదులకుఁ బోవువారికి దిక్కులానురూపఫలములఁ గలుగఁజేయుఁగాన ఉదయానంతరము 3½— గడియవఱకు తూర్పున నుండెనేని ప్రయాణకర్తకు లాభమును 3½— గడియకు పిమ్మట 3½— గడియ వఱకు ఆగ్నేయంబున నుండెనేని శతృనాశమును దక్షిణంబున నుండెనేని బంధులాభమును, నైరృతిదిక్కున నుండెనేని ధనమును, పశ్చిమంబున వర్షంబును, వాయువ్యమున నర్థమును, ఉదగ్దిక్కున నుండెనేని ప్రాణహానియు, ఈశాన్యంబున నుండెనేని యల్పభయమును నీక్రమంబున ఫలముల నిచ్చుననియు, కాక మైథున దర్శనమయ్యెనేని తప్పక వ్యాధికరంబగుననియు తెలియవలెను, కాలామృతము. 211 శ్లో.

కాకరుతభీరున్యాయము పా. పగలు కాకికూఁత విని జడిసి పెనిమిటినిఁ గౌఁగిలించుకొను వెలఁది రాత్రి నర్మదానదిదాఁటి వెళ్లినరీతి

కాకరుహా. సం వి ఆ స్త్రీ. బదనిక * చూ, వదనిక.

కాకరుహము సం. వి. అ పుం. తిలలు చూ, నువ్వులు

కాకరూకము. సం. వి అ. పుం. 1. గుడ్లగూబ చూ, సకినంపుఁబులుఁగు, 2. అపదేశము చూ, వ్యాజము 1.

కాకరూకుఁడు సం. వి. అ. పుం 1. చూ, రూ-కాకరుకుఁడు; విణ. 2. అంగమొలవాఁడు చూ, దిగంబరుఁడు, 3 భయము కలవాఁడు చూ, వెఱపరి, 4 పేదవాఁడు చూ, బీదవాఁడు.

కాకరూటి. సం వి. ఇ. పుం. సూకరము చూ, పంది.

కాకలకము. సం. వి అ పుం. కుత్తుకయందు పైకిఁగనఁబడు బుడిపి చూ, గొంతుముడి.

కాకలము. సం. వి అ పుం 1 —పై.—, 2 = కాకితము. చూ, పటుపత్రిము

కాకలి. సం. వి ఈ స్త్రీ సూక్ష్మమైన యవ్యక్తాక్షర మధురధ్వని చూ, స్వరము 2.

కాకలీద్రాక్ష. సం వి ఆ స్త్రీ ఒకరకము ద్రాక్ష * చూ, స్వాదుఫల

కాకలీమూర్ఛన. అం గాంధర్వవేదమున రాగాధ్యాయమునందలి అవాంతరభేదములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, అవాంతరభేదములు.

కాకలీయుత. సం వి ఆ. స్త్రీ. సంగీతశాస్త్రములోని మూర్ఛాభేదము చూ, స్వరము 2

కాకలీరవము సం వి అ పుం కోయిల చూ, పికము.

కాకలూకము. సం వి అ పుం 1 గుడ్లగూబ చూ, పకినంపుఁబులుఁగు, 2 దంభము చూ, వ్యాజము. 1

కాకలూకుఁడు సం వి అ పుం 1 చూ, కాకరుకుఁడు, విణ. 2. అంగమొలవాఁడు చూ, దిగంబరుఁడు, 3 భయపడువాఁడు చూ, వెఱపరి, 4 పేదవాఁడు చూ, బీదవాఁడు.

కాకల్యంతరమూర్ఛన. అం. గాంధర్వవేదమున రాగాధ్యాయమునందలి అవాంతరభేదములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, అవాంతరభేదములు (అనుబంధములో)

కాకల్యంతరయుక్త సం వి. జ. స్త్రీ చూ, కాకలీయుత

కాకవంధ్య. సం వి. ఆ స్త్రీ వంధ్యలు ఆఱింటిలో నొకటి. చూ, వంధ్యలు. (శబ్దార్థకల్పతరువులో 'ద్వాదశవర్షాపత్యస్త్రియాం' అని కలదు.)

కాకవల్లరి సం వి ఈ. స్త్రీ ఎఱ్ఱడుందిఁగ* చూ, మానేరు

కాకశీర్షము సం. వి అ. పుం. శ్రీవల్లి *. చూ, బకపుష్పము

కాకశ్యామ సం. వి. ఆ స్త్రీ. నల్లతీఁగె, కృష్ణవల్లి* చూ, సురలి.

కాకసత్వ. అం కామశాస్త్రమునందలి ద్వాదశసత్వలలో నొకటి చూ, ద్వాదశసత్వలు

కాకసావర్త అం అశ్వశాస్త్రములోని అశుభావర్తములలో నొకటి చూ, అశుభావర్తములు.

కాకస్ఫురము సం వి అ పుం చూ, కాకమర్దకము *.

కాకస్త్రీ సం వి ఈ స్త్రీ. కాకఘ్ని * చూ, నిప్పువన్నె గుత్తుంగొనుగు

కాకస్ఫూర్జము సం వి అ. పుం కాకితుమ్మికి * చూ, తుమ్మిక

కాకస్వాహ సం వి ఆ స్త్రీ గురిజె * చూ, కులాబీజము

కాకాంగము సం వి ఆ, స్త్రీ సుగపాది * చూ, సుగపాలి

కాకాంగ సం వి. ఆ స్త్రీ కాకిదొండ * చూ, గొండ.

కాకాంగి సం. వి. ఈ స్త్రీ. —పై.—

కాకాంచి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

కాకాండ. సం వి ఆ. స్త్రీ. ఒకానొకతీఁగె*. చూ, లత, 1.

కాకాండము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెవ్వుటొట్టు*:

చూ, హంసపాది; 2. పెద్దవేము * చూ, వేము, 3. కాకితుమ్మికి *. చూ, తుమ్మికి.

కాకాండి సం వి. ఈ. స్త్రీ. మహాజ్యోతిష్మతి *. చూ, మానేరు.

కాకాండోలం. సం. వి అ స్త్రీ. —పై.—

కాకాండోలము. సం వి అ. పుం. మాషము* చూ, మినుము

కాకాంధము. సం వి స. పుం. పెద్దవేము *. చూ, వేము.

కాకాకులము సం విణ. కాకులచే నాకులమైనది

కాకాక్షిన్యాయము పా. కాకిచూపువలె నేకే నొకపక్కకు కొనగుననురీతి (కాకికి ఒక కన్ను కనపడును, అదిఎటు పనికలిగిననటున్న కన్ను కొన్పించును) (దేహళీదీపన్యాయ మిట్టిదే)

కాకాఖ్యము. సం వి అ న. కాకికలువ * చూ, పద్మము 1

కాకాదని సం వి ఈ స్త్రీ 1. గురిజే * చూ, తులాబీజము, 2 నల్లతెప్పి * చూ, లవణి, 3 పెద్దకాంచి * చూ, వాయసి.

కాకాను దే అవ్య నఞర్థకము చూ లేదు. 2.

కాకామ్రము సం వి అ. పుం. ఏఱువంగ *. చూ, వంగ.

కాకాయువు సం వి ఉ పుం ఎఱ్ఱడుం దీగె * చూ, మానేరు

కాకారి, సం వి. ఇ పుం గుడ్లగూబ చూ, పకిసంపుంబులుంగు

కాకాలము సం. వి. అ పుం బొంతకాకి చూ, వాయసము 1

కాకాసురుండు. సం. వి అ పుం 1. జయంతుండు,ఇంద్రునికొడుకు చు, పుత్రుండు. 1, 2. కాకాసురుండను రక్కసుండు చూ, రాక్షసుండు. 1.

కాకాహి. సం. వి ఇ. పుం కప్పు: చూ, మండూకము 1.

కాకి సం వి, ఈ. స్త్రీ 1. ఆండుకాకి: చూ, వాయసము. 1, 2. కాంచి *:చూ, వాయసి; వై. వి. (1) = కాకము కాకి చూ, వాయసము. 1, విణ. (2) అల్పము. "కాకికలువ." మొ చూ, స్వల్పము

కాకికలువ. వై వి = కాకకైరవ అల్లిపువ్వు*: చూ, పద్మము 1.

కాకికూంత. ద్వ. వి 1 కా, కాకియఅవు చూ, స్వరము. 2 (కావుకావు అనివాడుక); 2 చూ, కాకరుతఫలము.

కాకిచిప్ప. ద్వ. వి నీటియందలి గుల్ల, శంబూకం. "క అక్కడలిం గాకిచిప్పలు." య 8, ఆ 30 చూ, సంకు. 1.

కాకిచెఱకు. ద్వ. వి తేజనకము, చెఱకువంటి తృణము* చూ, తృణము 1

కాకిచావు. ద్వ. వి అకస్మికపుమృతి చూ, మరణము.

కాకిణి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1 = కాణి కర్షము నందు నాలవపాలు చూ, దుడ్డు, 2 ఒకపలములో నాలవపాలు చూ, కౌకణి. 6, 3 గవ్వ చూ, వరాటము, 4 కొలిచెడు కోల, 5 తూనికభాగము, 6 ఎఱ్ఱగురిజే * చూ, తులాబీజము

కాకిణీద్వయము. సం వి అ, న చూ, అరవీరసము

కాకితము. వై. వి.=కాకలము. చూ, పట పత్రము (రూ-కాకిదము- కాగితము- కాగిదము)

కాకితీపు దే. వి. మూర్ఛావిశేషము చూ, మూర్ఛ

కాకితుమ్మికి. ద్వ వి నల్లతుమికి * చూ, తుమికి.

కాకిదము. వై వి = కాకలము చూ. కాకి తము (వా)

కాకిదొండ. వై వి.= కాకతుండఫల, అడవి దొండ * చూ, దొండ.

కాకిని సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1 ఒక అణాలో నాల వవంతు, కాని చూ, దుడ్డు, 2 ఒక పలములో నాలవపాలు చూ, కాకిణి 6, 3 గవ్వ చూ, వరాటము. (రూ-కాకిణి.)

కాకినేరెడు ద్వ. వి కాకజంబువు, నేల నేరేడు* చూ, నేరేడు (రూ-కాకినేరేడు)

కాకిపిల్ల కాకికిముద్దు లో. ఎవనిపిల్లయంటు వానికి ప్రేమ.

కాకిపెసర ద్వ వి కాకముద్గ, పిల్లపెసర * చూ, పెసర

కాకిబంగారము. ద్వ వి గితాప్రికము చూ, బేగడ

కాకిబాతు ద్వ వి ఒకవిధమైన అడవిబాతు చూ, శరారి

కాకిమేడి ద్వ వి బొమ్మమేడి * చూ, బొమ్మ మేడి

కాకిమొక్కజొన్న ద్వ వి గి ఒకధాన్యము సజ్జ చూ, ధాన్యము

కాకిమొల్లు ద్వ వి కాకిచెఱకు* (దీని పుల్లలను చివ్వ వాండ్రు గురుచు) చూ, తృణము 1

కాకిలము సం. వి అ పుం కంఠమణి చూ, గొంతుముడి

కాకివన్నె ద్వ వి కాకివన్నెగల పందెపు కోడి పుంజు (వా) చూ, పుంజు

కాకివెదురు. ద్వ వి గుందరిము (గుందరిము = కాకిచెఱకు) *: చూ, శరము.

కాకిసొమ్ము వై. వి: చూ, కాకితీపు

కాకు. దే. వి. 1. గాసి; రామా. 6, ఆ 25. [illegible]కము. 1; 2. తిరస్కారము; కాశీ.5, ఆ. 88 చూ, వహేళనము, వికా. 8. పొల్లు చూ, వ్యర్థము, 4 ఉశక్కు చూ, శూన్యము 1

కాకుడు. సం. వి అ. పుం పిచ్చుకకుంటు చూ, సూరసూతుడు.

కాకుత్స్థుడు సం వి అ పుం శ్రీరాముడు. చూ, రాముడు

కాకుదము సం వి. అ న. తాలువు చూ, దవుడ

కాకున్నె. దే అవ్య. (కాక + ఉన్నె) నిశ్చయార్థకము, భార. ఆర 2, ఆ. 165 చూ, నిశ్చయము

కాకువు (కాకుస్వరము.) సం వి ఉ. స్త్రీ శోక భయాదులచే గలిగెడు ధ్వనివికారము చూ, స్వరము 2

కాకృత్యము సం వి అ న. 1 కూడనిపని చూ, వ్యలీకము, 2. చెడుపు చూ, పశ్చాత్తాపము.

కాకేందువు సం వి. ఉ. పుం కాకితుమ్మికి* చూ, తుమికి

కాకేక్షువు సం వి ఉ పుం 1. కత్తి చూ, రెల్లు. 2 2 ఒకచెఱకు, రెల్లు (శ గ) * చూ, తృణము 1

కాకేమి దే అవ్య (కాక + ఏమి) మఱియొకగా నిలేమిని తెలుపును, "వ అశుచిభావంబు కాంగాకేమి యుష్మత్సుపతి వరిపదియాదృష్టి గోనగగాకున్నదయ్యె" (అశుచిభావంబు కాంగాకేమి= అశుచిభావమును నేయునుట) భార ఆది 1, ఆ 98 చూ, అ (1)

కాకేష్టము సం వి అ. పుం నింబము * చూ వేము

కాకోచి సం వి. ఈ. స్త్రీ. కాకోచియను చేప చూ, మత్స్యము 1

కాకోచికము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కాకోటి. సం వి ఈ. స్త్రీ కావడి. చూ, భారయష్టి. (కావడిబద్ద)

కాకోడుంబరము. సం వి అ పుం. బమ్మమేడి* చూ, బొమ్మమేడి

కాకోడుంబరిక సం వి ఆ. స్త్రీ —పై.—

కాకోత్పలము సం వి అ న కొక్కెలువ* చూ, పద్మము 1.

కాకోదరము సం వి అ. పుం. 1. పాము చూ, సర్పము, 2 గుడ్లగూబ చూ, సకినంపుఁబులుఁగు, 3 శీఘ్రము చూ, వేగము. 3, 4. కాకమర్దకము * చూ, ముసిఁడి

కాకోదుంబరిక. సం వి ఆ స్త్రీ బమ్మమేడి* చూ, బొమ్మమేడి

కాకోలము సం వి. అ పుం, న 1 ఎఱ్ఱనిపాము విషము. (పుం అని కొ కొ తరువు) చూ, విసము 1, పుం 2 బొంతకాకి చూ, వాయసము 1, 3 రక్తవర్ణముగల యొకానొక పాము చూ, సర్పము, అం 4 నరకములు ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి చూ, నరకములు

కాకోలి సం వి ఈ. స్త్రీ. 1 = కారుకొల్లి* చూ, వాయసోలి, 2. తేలుమణి * చూ, వృశ్చికము 2

కాకోలుఁడు సం వి. అ పుం. కుమ్మరి చూ, చక్రి 5

కాక్షము. సం వి. అ పుం 1 కడకన్ను చూ, నేత్రము. 1, 2 మెల్లకన్ను చూ, నేత్రము 1

కాక్షి సం వి ఈ. స్త్రీ 1 తొగరి చూ, సురాష్ట్రిజము 1, 2. తొగరిమన్ను చూ, సురాష్ట్రిజము 2, 3 అడవితొగరి తీఁగె చూ, సురాష్ట్రిజము 3

కాక్షీవకము సం. వి అ పుం. మునగ* చూ, శిగ్రువు 1

కాక్షీవము. సం. వి. అ పుం. —పై.—

కాగడ. దే. వి (కాఁగు + గడ) చూ, రూ- కాగడా (వా)

కాగడా దే వి. (కాఁగు + గడ) కొయ్యకేక గుడ్డతోనే యేర్పఱచిన చేతిదివ్వటీ "జగతీ జ్యోతులు కాగడాలు." హంస. 3, ఆ. 28: చూ, దివిటి.

కాగరము అం ముప్పదిరెండు ఆయుధములలో నొకటి చూ, బాణము 1

కాగలము సం వి. అ పుం కాకితము చూ, పటుపత్రము

కాగారము సం వి అ. పుం 1 చెడ్డ ఇల్లు చూ, గృహము. 1, 2 గాలి ఇల్లు చూ, గృహము 1. (ఇట్టిపదములు పెక్కులూహ్యాంబులు.)

కాగిత పుఅట్టు ద్వ వి చూ, అట్టు 4

కాగితము పై వి = కాకలః చూ, పటుపత్రము (రూ- కాకిదము)

కాగిస దే వి ఒకరకముచేప చూ, మత్స్యము 1.

కాఘ్నణి సం వి. ఈ స్త్రీ మంట చూ, నిప్పు (ఇట్టిపదము లూహ్యంబులు)

కాచకుంభదీపన్యాయము పా లాంతరులోని దీపము ఎంతగాలివేసినను కదలకుండువిధము

కాచనికము సం వి. అ న పండ్లముతికి చూ, పండ్లపాఁచి

కాచపాత్రము సం వి. అ. న గాజుగిన్నె చూ, పాత్రము 6

కాచభాజనము సం వి అ న —పై.—

కాచమలము సం. వి. అ న గాజుప్పు. చూ, లవణము 1

కాచము. సం వి అ. న, పుం. 1. —పై.—, 2.= గాజు గాజుమన్ను చూ, భూమి. 1, 3 గాజుపూస చూ, పూస, 4. కావడిపట్టు చూ, శిక్యము. 2, 5 కంటితెవులు చూ, బిడాలము 2, 6 దుగ్గానిలో నాలవభాగము, దుగ్గానిలో పదియవభాగము (అని కొందఱు) (దుగ్గాని = రెండుదమ్మిడ్లు.

టంకమునకు పదియారుడబ్బులుకనుక అలెక్క-
ప్రకారము ఇక్కడ కానియనఁగా దమ్మిడి)
"శ్లో కాచాయనీచం కమనీయవాచా, .
స్థితే కుచేలే శ్రితమాకుచేలే" (తె ప) —
కాసు

కాచలవణము. సం వి. అ న 1 చూ, కాచమలము, అం 2 క్షారములు అయిదింటిలో నొకటి చూ, క్షారములు.

కాచలవణశుద్ధి. పా. ఇది చింతాకురసమున అడిపి యుండబెట్టిన శుద్ధి.

కాచసంభవము. సం వి అ. న చూ, కాచలవణము.

కాచస్థాలి సం వి ఈ స్త్రీ. పాటల* చూ, స్థాలి. 2. (రూ-కోలస్థాలి)

కాచహారిణి సం వి ఈ స్త్రీ నల్లయుప్పి * చూ, లవణి

కాచిఘము సం. వి అ పుం 1. బంగారు చూ, లోహము 1, 2 ఎలుక చూ, మూషికము

కాచిఘుఁడు సం వి అ. పుం.తిండిలేనివాఁడు.

కాచితము సం. విణ కావడి యుట్టియందుంచఁబడిన బిండె కుండలోనగునది చూ, శిక్యితము

కాచిమము సం. వి అ పుం చూ, దేవకులోద్భవము *

కాచివాచిని సం వి. ఈ స్త్రీ పొట్టిగుమ్మడి* చూ, మహాఫలము.

కాచు. దే అ. క్రి 1 (కాయ) కాచు, 2. (ఎండ) కాయు, అప్పు అర, కాం. 42, స క్రి. 3. బాధలు తొలఁగించి రక్షించు. "మముంగావుము ప్రోవుము" వారి. పూ 7, అ: చూ, రక్షించు; 4. ఎదురుచేరుచు చూ, ప్రతీక్షించు; 5 ఓర్చు, భార.ఉద్యో [illegible] అ. 114: చూ, సహించు; 6. చేరుచు: [illegible] రక్షించు.

కాచుట దే వి చూ, అపేక్ష. 2.

కాచుమేపరి. దే. వి. మాంసముతినువాఁడు చూ, మాంసాహారి

కాచువాఁడు దే వి చూ, రక్షకుఁడు.

కాజ దే వి. 1. ఒకరకముచెట్టు, "వెలితమ్మి కాజపువ్వులు ముడుంగ" పా. 2, అ 50 చూ, వృక్షము, 2 మహమ్మదీయులఆచారి

కాటకము దే వి కఱవు చూ, దుర్భిక్షము.

కాటపాలెబ్రాహ్మణులు పా కపూరియె బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు చూ, బ్రాహ్మణులు

కాటవము సం. వి అ. న చూ, కటుత్వము

కాటా హి వి పెద్దత్రాసు, ధాన్యాదులు తూఁచు పెద్దతక్కెడ చూ, త్రాసు.

కాటిక సం వి ఆ. స్త్రీ అడవి చూ, విపినము

కాటికాఁపరి దే వి శ్మశానమందు కాఁచువాఁడు

కాటికిఁగాళ్ళుచాఁచుట జా చావసిద్ధముగా నుండుట "నేనిప్పుడు నిరాశ్రయ తాదశ నుప్రగ్గి కాటికిఁగాళ్లుసాఁచుకొనియుంటిని" (నీతి చంద్రిక-విగ్రహము)

కాటిగాఁడు దే వి ఒకరకము పక్షి చూ, పక్షి

కాటిపాపఁడు దే వి (కాడు + పాపఁడు) గోపాలకుఁడు చూ, మహాసర్పుఁడు

కాటిపాపలవాండ్రు దే. వి బ జాలవిద్యచేసెడి ఆటవికజనవిశేషము

కాటిఱేఁడు దే. వి (కాడు + ఱేఁడు) ముక్కంటి, కాశి 3, అ 49 చూ, శివుఁడు (రూ-కాటేఱఁడు)

కాటు. దే. వి 1 మాడియడుగంటుట చూ అడుగంటుట, 2 కఱచినగాయము, లక్ష్మీ 4, అ. 48: చూ, నరుకు; 3 చూ, కఱచుట

కాటుక, దే. వి చూ, చోఁదు. 1.

కాటుకకంకి పా ఒకవిధమైన తెగులువలన చెడిపోయి నల్లఁబడిన జొన్నలోనగువాని వెన్ను.

కాటుకకంటిగుఱ్ఱము. దే వి. ఇంద్రాయుధమను గుఱ్ఱము చూ, హయము.

కాటుకకొండ. దే. వి. అంజనపర్వతము చూ, పర్వతము. (ఇట్లు కాటుకగుబ్బలి మొ)

కాటుకపట్టు. దే. అ. క్రి చూ, నలుపుపాఱు, స్వా 3, ఆ. 18

కాటుకపిట్ట. ద్వ. వి ఖంజరీటము చూ, పిచ్చుక.

కాటుకము సం వి అ. న కటుత్వము, కౌటవము

కాటుకరాయి దే వి సౌవీరాంజనము చూ, సౌవీరము 2

కాటుక కోరలపాము దే వి. పులిపెంజేర చూ, సర్పము

కాటులాడు. దే అ క్రి (కాటులు + ఆడు) కలహించు, భార. శాం 1, ఆ 45 చూ, వాటులాడు

కాటువోవు దే. అ. క్రి (కాటు + పోవు.) అడుగంటు చూ, శోషించు

కాటెట్టి దే వి. ఒకానొక క్షుద్రదేవత చూ, మహాలక్ష్మి 3. (రూ - కాటేటి)

కాటేటి. దే వి. —పై.—

కాట్రగడ. దే. వి. కంపకోట చూ, ప్రాచీనము 1.

కాట్రాయి. వా. వి. అడ్డుగావేసిన రాయి (పానకములో పుల్లవంటిది)

కాట్ఱేఁడు. దే. వి. (కాడు + ఱేఁడు) చూ, రూ-కాటిఱేఁడు; య. 2, ఆ. 3.

కాఠకము. పా. యజుర్వేదమున మహామంత్రములంగల యొక భాగము.

కాఠము సం. వి. అ. పుం. పాషాణము చూ, రాయి.

కాపిత్థఫలము. సం వి. అ. పుం. కపిత్థము * చూ, వెలఁగ. (పై పెంకు కండకాయ)

కాడు. వై. వి 1.=కటుః. వల్లకాడు చూ, శ్మశానము, 2 అడవి చూ, విపినము, 3 చేటు చూ, ఉత్త, 4. మఱపు చూ విస్మృతి

కాడుచేయు. వై. స. క్రి. నాశముచేయు, భీ.4, ఆ 80 చూ, పాడుచేయు

కాడుపడు. వై. అ. క్రి 1. రూ-కాడ్పడు. కలఁతపడు, హరి. ఉ 9, ఆ. 42; నిర్వ. 4, ఆ.76; చూ, సంక్షోభించు, 2. కనఁబడకపోవు: భార శాం. 3, ఆ. 158, భీ 4, ఆ. 53. (ప్రే కాడుపఱచు) చూ, వమ్ముపోవు.

కాడ్పడు వై. అ. క్రి —పై.—

కాణము సం వి అ. పుం. 1 కాకి చూ, వాయసము 1, 2. తెల్లకాకి చూ, వాయసము. 1, వై. వి. (1)=ఖాదన. గుఱ్ఱము మొదలగువాని యొక్కయులవలు లోనగుగాఁగల భక్ష్యము, భార. ఉద్యో. 1, ఆ.93 చూ, దాణా.

కాణయాచి. దే వి. 1. చిరకాల వాసస్థానము, రామా. 6, ఆ. 193 రూ-కాణాచి, విణ 2 చిరకాలానుభవము కలది రూ-కాణాచి

కాణాచి. —పై.— (1.- విజ 1, ఆ 20, 2.- కళా 3, ఆ. 191.)

కాణాదము అం. కణాదఋషి ప్రోక్తన్యాయశాస్త్రము (తర్కము రెండు విధములు,—న్యాయము, కాణాదము.) చూ, తర్కము.

కాణి వై. వి =కాకిణి చూ, దుడ్డు (రూ-కాని.)

కాణుఁడు సం. వి. అ. పుం. ఏకాక్షుఁడు. చూ, ఒంటికంటివాఁడు.

కాణుకము సం. వి అ. పుం. కాకి చూ, వాయసము. 1

కాణ్వులు. పా. మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణులలో నొకతెగ వీరు శుక్ల యజుర్వేదులలో నొక శాఖవారు వీరిది శతపథ బ్రాహ్మణము కాత్యాయన సూత్రము. ప్రథమశాఖీయులనంబడుదురు. చూ, బ్రాహ్మణులు

కాత. దే ద్రి. అగుఁగాక, అంగీకారార్థకము: చూ, సమ్మతి. 1 (ఆశీరర్థమునందు తద్ధర్మార్థక క్రియల కనుప్రయోక్తమగు శబ్దము. "అఖిల భూతములకు నానందమగుఁగాత" మార్క 8 ఆ 9 రూ- కావుత.

కాతరుఁడు. సం విణ. అధీరుఁడు, భయశీలుఁడు (అని కొందఱు) చూ, పిఱికి

కాతరము. సం. వి అ న. కొతలమను చేప చూ, మత్స్యము. 1.

కాతలము సం వి. అ న —పై—

కాతా, ఖాతా. హిం. వి ఇచ్చి పుచ్చుకోలు లెక్క.

కాతాళము దే. వి కోపము, హై. 7, ఆ. 94 చూ, కోపము

కాతిలలు సం వి. అ న బ పొట్టినువ్వులు *. చూ, నువ్వులు

కాతువరికి సం వి ఈ. స్త్రీ —పై—

కాతృణము సం. వి అ న కామంచి * చూ, తృణము. 1.

కాత్యాయనము అం. 1 బోధాయనాది తొమ్మిది సూత్రములలో నొకటి చూ, కల్పము, 2. స్మృతులు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, స్మృతులు. (కాత్యాయన స్మృతి.)

కాత్యాయని సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి.చూ, పార్వతి. 1, 2. సగము వయసు చెల్లి కావి చీరగట్టిన విధవ: చూ, స్త్రీ.

కాత్యాయనీయము. అం పంచసూత్రములలో నొకటి చూ, పంచసూత్రములు.

కాత్యాయనుఁడు. సం. వి. అ పుం. వరరుచి మహర్షి చూ, ముని 1.

కాత్సిష్ఠ. సం వి. ఇ స్త్రీ. తొవరిచన్ను చూ, సురాష్ట్రజము 2

కాదంబ సం. వి. ఆ స్త్రీ. పెద్దబోడతరము *: చూ, ముండరిక.

కాదంబకము. సం. వి అ పుం. అమ్ము. చూ బాణము. 1

కాదంబము. సం వి అ పుం. 1 —పై— (రూ- కదంబము- కడంబము- కలంబము.), 2 మధురముగాఁ బలుకు హంస చూ,హంస, 3 చెఱకు చూ,రసాలము. 3; విణ. 4. కడప చెట్టు సంబంధమైనది

కాదంబరము సం వి అ న.1 పెరుఁగుమీఁ తెట్టె చూ, మీఁగడ, 2. వాద్యవిశేషః చూ, వీణె, 3. ఎల్ల చూ, సీసు. 1, 4. క చూ, సుర 2, 5. కడిమిపూలకల్లు చ సుర 2, 6 పక్వమైన చెఱకురసమునఁ జే కల్లు, శీధువు. చూ, సుర 2.

కాదంబరి సం వి ఈ స్త్రీ. 1 క చూ, సుర 2. 2. ఆఁడుకోయి చూ, పికము 3. ఆఁడుగోరింక చ శారిక 1, 4 నలువరాణి. చూ, సరస్వతి 5 ఒకానొక కావ్యము చూ, కావ్యము 6 కాదంబరి కావ్యకర్త బాణుఁడు చ కావ్యనాటకములు

కాదంబరిబీజము. సం. వి. అ. న. సురాబీజ

కాదంబర్యము. సం. వి. అ. పుం. నీరుకడిమి చూ, నీపము

కాదంబిని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మేఘపంక్తి : చ మేఘము 1.

కాదరి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 ఒకానొకనది: చూ, నది; 2 పసుపు చూ, వర్ణము. 6, 3. లంజె: చూ, వేశ్య.

కాదలి సం వి ఈ స్త్రీ. అరఁటి * చూ, రంభ. 2. (రూ-కాదళి)

కాదా. దే అవ్య (కాదు + ఆ) చూ, కద. 3.

కాదాచిత్కము సం. విణ ఒకానొకప్పుడు కలుగునది చూ, కదాచిద్భవము

కాది సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కకారమును మొదలుఁ గాఁగలది. (కాదివిద్య యని మంత్రశాస్త్ర ప్రసిద్ధము)

కాదు దే అవ్య నఙ్ అర్థకము. చూ, లేదు 2

కాదె దే. అవ్య. (కాదు + ఎ) కాదా, భార. శాం. 1, ఆ 79. చూ, కద 3

కాదే దే అవ్య. (కాదు + ఏ) —పై.—; వి, పు. 7, ఆ. 183.

కాదేశాదులు. పా సూ - క్రి. పరి.- లాఁతిచో సహితము కాదేశాదులు కానంబడియెడి.— లాఁతిచో=ముత్తుపరమగునపుడే కాక యితర సందర్భములందును; కాదేశాదులు=కకారా దేశము వర్ణలోపములోనైనవి గలవు అగుట= కావుట. భావార్థక ప్రత్యయమైన "ట" ముత్తులలోఁ జేరలేదు ఇట్లే తక్కినవి చూ చునది. కావుతను-కాతను, అగుదును-కావు దును, కావునను-కానను, అనవుదును-అను దును-నావుదును, ఇత్యాదులు (విషయము తెలియుటకంతయు వివరింపఁబడియె) చూ, కావుట 2

కాద్రవేయుఁడు సం వి అ. పుం. కద్రువ కొడుకు, పాము: చూ, సర్పము

కాధేనువు సం వి ఉ. స్త్రీ. సుకత. చూ, ధేనువు (ఇత్యాదిపదము లూహ్యంబులు.)

కాన దే. అవ్య. 1. తెనుఁగు సంబోధనంబునఁ అను ప్రయుక్తమగు శబ్దము "తలికాన-సామికాన" మొ, దే. ద్రి. 2. కనుక చూ, హేతువు; పై. వి. 3.=కానన అడవి చూ, విపినము.

కానఁబట్టు. దే. అ. క్రి (కానన్ + పట్టు) కనఁబడు, రా యు, కాం. 15: చూ, ప్రత్యక్షమగు.

కానఁబడు. దే అ. క్రి —పై.—

కాననము. సం వి. అ న 1.=కాన-కోన. అడవి: చూ, విపినము, 2. ఇల్లు: చూ, సదనము 1:; 3 మనుష్యులు వేసి పెంచినతోఁట చూ, వనము. 2; 4. బ్రహ్మముఖము

కాననారి సం. వి ఇ. పుం జమ్మి * చూ, శమి.

కాననివాఁడు. దే విణ అంధుఁడు, భాగ. 7, స్కం 182 చూ, గ్రుడ్డి.

కానపుంజు. ద్వ. వి. గునపునకోడి. చూ, పుంజు.

కానరము. సం. వి అ. న. కాఱుపోతు. చూ, మహిషము.

కానరానడుగులుగలమేటి. దే. వి. పాము: చూ, సర్పము.

కానరానిచుక్క. ద్వ వి. అభిజిత్తు చూ నక్షత్రము 1.

కానరానివాఁడు. దే. వి. 1. అంధుఁడు. చూ, గ్రుడ్డి, 2 కనఁబడనివాఁడు; (సం. ప) — అంతర్హితుఁడు, అగోచరుఁడు, అదృశ్యుఁడు.

కానరేఁగు. దే వి ములువెలమ*' చూ, రేఁగు, 1.

కాని పై. వి 1 =కాకిణి. ఒకఅణాలో నాలవ వంతు, రుక్మాం. 3, ఆ 45 చూ, దుడ్డు; దే. అవ్య 2. వికల్పమును తెలుపును. "నేఁడు కాని రేపుకాని వచ్చును" చూ వికల్పము.2, 3 రూ- కానీ. తక్కినవనుసర్థము తెలుపును. భార. ఉద్యో. 2, ఆ 187 చూ, వినా, వా. 4 లక్ష్యపెట్టకుండుటను తెలుపును.

కానిక దే వి. ఉపహారము, భార. అను. 4, ఆ. 438: చూ, లంచము (రూ- కానిక)

కానికూడు. జా. తగనికూడు, నీచాన్నము. "కాని కూడు తినినను కడుపునిండవలెను"

కానిత్రోవ. దే వి. ఆకాశమార్గములేక నక్షత్ర మార్గము చూ, ఉత్పథము.

కానిపని దే. వి. చెడ్డపని చూ, వ్యళీకము. 2.

కానిపించు. దే. అ. క్రి 1. రూ- కనిపించు, కళా 2, అ 98 చూ, ప్రత్యక్షమగు; పే్రే. 2 కనఁజేయు. —పై.—

కానిమాట. దే వి. ఊరక మోపిననింద చూ, నింద 1.

కానివాఁడు దే. వి. అంచేద చూ, నిప్ప రోజకుఁడు.

కానిష్ఠినేయుఁడు సం వి. అ. పుం చెల్లెలి కొడుకు చూ, మేనల్లుఁడు

కానిస్టేబిలు. ఆం రక్షకభటుఁడు.

కానీ. దే. అవ్య 1 వికల్పమును తెలుపును, ఆము 2, ఆ. 26 చూ, వికల్పము. 2, 2. వినార్థకము. కాశీ 2, అ 9 చూ, వినా, 3. అలాగునేచేయుము అనుటను తెలుపును "అలాగునే కానీ"

కానీనుఁడు. సం వి అ పుం. 1 కన్యకకొడుకు చూ, పుత్రుఁడు, 2 చూ, కర్ణుఁడు, 3 వ్యాసుఁడు: చూ, ముని 1, అం 4 పుత్రులు పన్నిద్దఱిలో నొకఁడు చూ, పుత్రులు

కానీయరా. వా వి 1 వెఱపించెడుమాట, 2 అం గీకారమును తెలుపును. (రూ- కానీరా)

కాను. దే. వి. 1. నీళ్ళుకలియని మజ్జిగ చూ, మజ్జిగ, 2. ఉప్పుగడ్డి* చూ, తృణము. 1, వా కాలిభాగము.

కానుక. దే వి. రూ- కాన్క. ఉపహారము, భాగ. 10, స్కం. ఉ. 770: చూ, లంచము.

కానుగు. దే. వి. రూ- క్రొన్నగు :* చూ, కానుగుచెట్టు.

కానుపు. దే. వి 1. రూ- కాన్పు. ప్రసూతి చూ, ప్రసవము, 2. రూ- కాన్పు, చూపు, హరి ఉ. 7, అ చూ, లక్షణము 3.

కాన్క దే. వి చూ, రూ- కానుక.

కాన్పించు. దే. అ. క్రి చూ, రూ-కానిపించు.

కాన్పు దే వి చూ, రూ- కానుపు.

కాన్యకుబ్జము. సం. వి. అ. న. చూ, రూ- కన్యాకుబ్జము.

కాన్యజ. సం వి. ఆ స్త్రీ నలియను గంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము.

కాపంతము దే వి కుక్కనుగఱెడి కొయ్య; ఆం, భా. ద్వి కూ 290

కాపటికుఁడు. సం. వి అ పుం 1 ఇంద్రజాలికుఁడు చూ, ప్రాతిహారకుఁడు, 2. సిసువుఁడు చూ, శిష్యుఁడు, 3. కూరదినుసులను దినుటను విధించువాఁడు

కాపట్యము. సం. వి అ న జిత్తు, కపటము చూ, వ్యాజము 1.

కాపథము సం వి అ న 1 నీరు వట్టివేరు* చూ, వట్టివేరు, అం 2 కుత్సితపుత్రోవ చూ, మార్గము 1

కాపరి దే వి (కాపు + అరి) మనుపరి, భాగ 10. స్కం 482 చూ, రక్షకుఁడు

కాపాడు దే అ క్రి (కాపు + ఆడు) బాధలుతొలఁగించి రక్షించు చూ, రక్షించు.

కాపాడుట దే వి కాపుగడ: చూ, రక్షణము.

కాపాలము. సం. వి అ. న 1. అష్టాదశ కుష్ఠులలో నొకటగు వాతికకుష్ఠము చూ, మండలము. 3, అం 2. మతములు ఆఱింటిలో నొకటి చూ, మతములు, 3 అస్త్రములు ఏఁబదిమూడింటిలో నొకటి చూ, అస్త్రములు

కాపాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోమటిది : చూ, వైశ్య.

కాపాలికుఁడు. సం వి. అ పుం కాపాలిక మతము గలవాఁడు.

కాపాలికేయుఁడు. అం రుద్రులు పదునొకం డుగురిలో నొకఁడు. చూ, రుద్రులు.

కాపి. అం. వి.1 అచ్చేగములబంతి. చూ, వఱవడి, 2. నకలు: చూ, ప్రతి 2, 3. కాపీగింజ, 4. కాపీగింజల పొడి పాలలోకలిపి త్రాగెడి ద్రవపదార్థము, (రూ- కాపీ - కాఫీ)

కాపిలము. సం. వి. అ న. 1 కపిలమతము, 2. సాంఖ్యశాస్త్రము, అం. 3. ఉపపురాణ ములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, ఉప పురాణములు.

కాపిలుఁడు. సం. వి అ. పుం సాంఖ్యశాస్త్ర వేత్త.

కాపిశము సం వి. అ న కల్లు. గా, సుర. 2

కాపిశాయనము సం వి అ న —పై—

కాపిశాయిని. సం వి ఇ. న —పై—

కాపిశేయము సం. వి. అ. పుం పిసాసము చూ, భూతము.

కాపీనసము. సం వి అ పుం పడిసెము. చూ, రొంప.

కాపీరైటు అం. వి గ్రంథస్వామ్యము

కాపు దే వి 1. కాపుగడ చూ, రక్షణము, 2. కాయలు కాచుట. "మామిడిచెట్లు కాపు తక్కువ."

కాపుగడ దే. వి కాపు. రా అ, కాం. 138 పుట: చూ, రక్షణము.

కాపురుషుఁడు సం వి అ పుం. కుత్సితపురు షుఁడు కాపూరుషుఁడు, గేహేనర్ది.

కాపూరుషుఁడు. సం. వి అ పుం. —పై—

కాపృథ్వి. సం వి. ఈ. స్త్రీ చెడ్డనేల చూ, భూమి 1. (ఇట్టిపదము లూహ్యాంబులు)

కాపేయము. సం వి. అ న 1. కోఁతిబుద్ధి, 2. కోఁతికర్మ, 3. కోఁతులగుంపు, దే. వి. (1) కృపణత: చూ, దయ.

కాపోతము సం. వి. అ. న. 1 పావురముల గుంపు చూ, పావురము, 2. అంజనవిశేషము. చూ, సౌవీరము

కాపోతాంజనము. సం వి అ న అంజనవిశే షము చూ, సౌవీరము.

కాప్యకరము. సం. వి. అ పుం తన చిత్తమున పాపముంచి మాట్లాడుట. రూ- కాప్యకారము.

కాప్యకారము. సం వి అ పుం. —పై—

కాఫలము. సం. వి అ. పుం చూ, పినగుమ్మ డు *.

కాఫాలము సం వి. అ న. చెడుగొడ్డలి చూ, ముద్గరము.

కాఫి, కాఫీ. అం. వి చూ, కాపి. 3 – 4. "కాఫీహోటల్." (వా)

కాఫీటాక్కరము సం వి. అ. పుం. ఏనుఁగు చెడ్డ కూఁత చూ, స్వరము 2.

కామ. దే వి 1 తామరలోనగువాని కాఁడ, హరి పూ, 7, అ 51 చూ, బిసము. 1; 2. అకులసరము చూ, పర్వరీణము, 3. కూ రాకులోనగువాని కాఁడ చూ, కాఁడ. 4' 4 తొడిమె చూ, వృంతము, 5. గొడుగులో నగువాని దండము హరి పూ, 7, అ. 178; (కనకపు కామతోమరము, పడగ కామ, బంగరు కామకుంచె మొదలగునవి), 6 మగగుఱి. చూ, శిశ్నము, 7. చేనుమొన చూ, స్తనము 1

కామంగామి. సం విఋ న్ స్వేచ్ఛాగమనశీలుఁ డు కామగామి. కామచారి

కామంచి. వై. వి 1 = కామంజిక, కత్తృణము: చూ, తృణము 1 (రూ- కావంచి), 2. నల్ల బుడుసర * చూ, వాయసి

కామంజిక. సం వి. అ. స్త్రీ. = కామంచి. కత్తృ ణము *: చూ, తృణము. 1.

కామందకార్యర్థశాస్త్రము. పా. దండనీతియను శాస్త్రము చూ, విద్యలు.

కామంధమి. సం. వి. న్. పుం. కంచేరి చూ, కాంస్యకారుడు (చూ, స్వర్ణకారుడు)

కామకళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కలయిక, రతి. చూ, సంయోగము.

కామకళానిధి. పా. కామశాస్త్రమునందలి యొకానొక గ్రంథము.

కామకూటము సం. వి. అ. పుం. 1 వేశ్యాప్రియము, 2. వేశ్యావిభ్రమము, 3 బ్రహ్మరాక్షససంహతి.

కామకేళి సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1 సురతము చూ, సంయోగము, విణ. 2 షిద్దుడు చూ, విటుడు.

కామగుణము సం. వి. అ. పుం. చెలిమి చూ, స్నేహము. 1

కామఖడ్గదళ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బంగరుమొగలి చూ, మొగలి

కామగామి. సం. విణ. న్. చూ, రూ- కామంగామి

కామచారి. సం. విణ. న్. 1 —పై—, 2 కాముకుడు చూ, వలపుకాడు, 3 చటకము చూ, పిచ్చుక

కామజంబులు ఆం. ద్యూతము, వేట, స్త్రీ, పానము, అర్థదూషణము (౭)

కామజానము సం. వి. అ. పుం. కోయిల చూ, పికము.

కామజుడు సం. వి. అ. పుం. మరుడు చూ, మన్మథుడు.

కామత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మయ్యూకుపొన్న * చూ, సాలపర్ణి.

కామతాత. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు చూ, విష్ణువు. 1.

కామతాలము. సం. వి. అ. పుం. కోయిల చూ, పికము.

కామద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కామధేనువు. చూ, ధేనువు.

కామదుడు. సం. విణ. కోరికలనిచ్చువాడు.

కామదుఘ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, కామద.

కామదూతి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలిగొట్టు *. చూ, పాలి 2.

కామదూతిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాండేరి * చూ, నాగదంతి.

కామదేవుడు. సం. వి, అ. పుం. వలపురాయడు చూ, మన్మథుడు

కామధుక్కు సం. వి. హ్. పుం. 1. ముక్కంటి చూ, శివుడు, 2 సన్యాసి చూ, ముని 1. (యోగాభ్యాసముచేయు యోగి)

కామధుక్కు సం. వి. హ్. స్త్రీ. చూ, కామధేనువు

కామధేనువు సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1 కోరినవస్తువులిచ్చెడి వేల్పుగోవు చూ, ధేనువు, 2 మహాదానములు పదునారింటిలో నొకటి చూ, మహాదానములు

కామధ్వంసి సం. వి. న్. పుం. వలరాజుసూడు చూ, శివుడు

కామన సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇచ్ఛ చూ, వాంఛ

కామనము సం. వి. అ. పుం. కంగేలి * చూ, హేమపుష్పము, విణ. 2 ఇచ్ఛగలది చూ, వాంఛ; 3 చక్కనిది చూ, హృద్యము

కామనిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కనుపాప చూ, తారకము

కామనుడు సం. విణ. 1 ఇచ్ఛగలవాడు, స్త్రీ కాముకుడు చూ, వలపుకాడు, 2 అందగాడు చూ, సౌందర్యవంతుడు.

కామపత్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రతి. చూ, సంయోగము.

కామపాలుడు. సం. వి. అ. పుం. బలదేవుడు: చూ, బలరాముడు.

కామపీడితుఁడు. సం విణ. కామాతురుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

కామప్రదము. సం వి అ. పుం కలియిక లాగులు చూ, రతిబంధము

కామఫలము. సం వి. అ పుం మహారాజామ్రము*' చూ, మామిడి ,

కామమందిరము సం వి. అ. న. ఆఁడుగుఱి. చూ, భగము. 12.

కామమహము. సం. వి అ పుం. చైత్రపౌర్ణిమ, చిత్తానక్షత్రయుక్తమగు పున్నమ. చూ, పున్నమ

కామము సం వి అ. న 1. కోరిక చూ, వాంఛ, 2 మత్తు చూ, మదము 1, 3 పురుషరజస్సు చూ, రేతస్సు 1, పుం 4 ఇచ్ఛ, చూ, వాంఛ, 5 క్రి విణ. అ న ఇచ్ఛవచ్చినట్లు, అలవోక చూ, యథేచ్ఛము, అం 4 పురుషార్థములు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, పురుషార్థములు, 5. రాజముఖ్యగుణములు మూఁడింటిలో నొకటి, (స్వభార్యయందే) కామము చూ, రాజముఖ్యగుణములు, 6 అరివర్గములు ఆఱింటిలో నొకటి చూ, అరివర్గములు, 7 హేయగుణములు పదునాఱింటిలో నొకటి చూ, హేయగుణములు, పా 8 కామము అనఁగా మనస్సు మొదలగు నింద్రియములచేత కోరఁబడిన విషయానుభవ సుఖమును గోరుట. ఇది మన్మథదైవత్యమై ధర్మార్థములకంటె నిహపరలోక సుఖసాధకమై మోక్షకరంబై యుండును ("శ్లో బలం బలవతాంచాహం కామరాగవివర్జితమ్, ధర్మావిరుద్ధోభూతేషు కామోస్మిభరతర్షభ" అని భగవద్గీతలయందు సప్తమాధ్యాయమున ౧౧వ శ్లోకము. ఇట్టి భగవద్వచన ప్రమాణముచేత ధర్మార్థముల ననుసరించిన కామంబు సర్వాభీష్టంబుల నొసంగును. స్వకాంతయందు మంత్రకృతకామకళా విశేషముల వలన పుత్రసంతతి గలుగఁ బరలోకప్రాప్తి సాధకమగు. ఎట్టులనిన —"పున్నామ్నో నరకాత్త్రాయత ఇతిపుత్రః" అని చెప్పుటచే 'పు,' అనెడు నరకబాధ వలన రక్షించువాఁడు గనుక పుత్రుఁడు. ఈ పుత్రసంతతి వలన పుణ్యలోకము గలుగుననుటకు భారతము ఆది పర్వము 5 వ ఆశ్వా. మున పాండురాజు కథయును, ఈ పర్వమునందే 2 వ ఆశ్వాసమున జరత్కారుని కథయును ప్రమాణములై యున్నవి ఎట్లనిన.—పాండురాజు భార్యలతో శతశృంగపర్వతమున తపంబుసలుపుచుండి యొక్కనాఁడు దివ్యవిమానము లెక్కి వచ్చుచుఁబోవుచున్న బృందారక బృందమ్ములు నిండియున్న స్వర్గపుర మార్గంబున పుణ్యలోకంబుల కనాయాసంబున నుత్తరాభిముఖులగుచు నరుగు మునులంగాంచి మీ రెచ్చట కరిగెదరనిన వారు నేఁడు అమవస గాన చతుర్ముఖుని పూజించుటకై బ్రహ్మాండములో నుండు మునులును, పితృదేవతలును బోవుచుండిరి, గాన మేమును నక్కార్యంబు నకైఁ బోవుచుంటి మనిన నతండు నేను వత్తు నని భార్యాద్వయసహితుండై వచ్చుచున్న యతనిం గని మునులిట్లనిరి. ఓరాజోత్తమా, మీరు సుకుమారులు ఈ మార్గంబు గిరిగహనాదులచే దుర్గమంబును, దేవమార్గంబును గాన మీరు రావలదు, నిలువుఁడనిన, నప్పాండురాజు "అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి" అను వేదవచనంబున సంతానరహితులైరేని మునులకైనను నీమార్గంబు దుర్గమంబు గాన ముని శాపంబున సంతతిలేని తనకు పుణ్యలోక సుఖంబు లభింపమికిఁ గుంది యమ్మునులం బ్రార్థింప వారు దైవాధిష్ఠితంబగు సంతతి నీకుఁ గలిగి పుణ్యలోక సుఖంబనుభవింతువని

చెప్పినట్లును, జగత్కారుఁడు మునికుమారుని గాంచి యతని పితృదేవతలు నాలుగాశ్రమములలో గృహస్థాశ్రమము ముఖ్యమైనదిగాన నీవు యీ యాశ్రమము నొంది సంతానవంతుఁడవై మాకు పుణ్యలోకసుఖం బొసంగుమని చెప్పినట్లు చెప్పఁబడియున్నది కాశీఖండము 3, 4 ఆశ్వాసములలో విశ్వానరుని కథయందు ఈగృహస్థాశ్రమము ముఖ్యమైనదైనట్లు చెప్పఁబడియున్నది ఇట్టి గ్రంథస్థములగు కథలను విశ్వసించి యీ కామశాస్త్రిను సాంగంబుగ నిత్యంబులగు కామ్యకర్మంబు లాచరించి స్వభార్యయందు విషయానుభవం బనుభవించుచు పరదారాగమనము మొదలగు నిషిద్ధకార్యముల విడువవలయు నట్లు విడుచుట వలన పరమేశ్వరార్పణముగ సర్వకర్మకారియైన మనఃప్రసన్నత కలుగుఁగాన, ధర్మావిరోధి కామశాస్త్రము చతుర్థపురుషార్థ సాధకమగుటను సందియంబు లేదు ఈ శాస్త్రోత్పత్తిక్రమము ఋగ్వేదభాగములందుఁ జెప్పఁబడిన బ్రహ్మలలాటమునందుఁ బుట్టిన విశాలాక్షుని వలన నేర్పడిన వైశాలాక్షమను దండనీతి శాస్త్రములో నొకభాగమైన కామశాస్త్రము కృతయుగమునందు నందికేశ్వరునిచేత వేయి అధ్యాయములుగ సంగ్రహింపఁబడి త్రేతాయుగములో శ్వేతకేతు మహామునిచే నేనూరు అధ్యాయములుగ రచింపఁబడి, ద్వాపరయుగమున బాభ్రవ్య మహామునిచే నూటయేఁబది అధ్యాయములుగ సంక్షేపింపఁబడి, తరువాత దత్తక, చారాయణ, సువర్ణనాభ, ఘోటకముఖ, గోనర్దీయ, ఘోణికాపుత్ర, కూచిమార మునులచేత వైశిక, సాధారణ, రోగిక, కన్యాసంప్రయుక్తక, భార్యాధికార, పారదారిక, ఔపనిషదికములను సప్తాధికరణములుగ బాభ్రవ్యునిచే నేర్పఱిచి చెప్పఁబడిన వాని నొక్కొక్కరొక్కొక్క యధికరణమును మాత్ర మందుకొని కొందఱు విస్తారముగను కొందఱు సంక్షేపముగను సూత్రములను రచించుటవలన నుత్సన్నప్రాయమైన కామసూత్రమును చాణుక్యుఁడే వాత్స్యాయనుఁడను నామాంతరముతో ముప్పదినాలుగధ్యాయములు గల సప్తాధికరణీ శాస్త్రమును రచించెను ఈ శాస్త్రమునకు వజ్రఖడ్గ ధరాచౌర్య భాష్యమును భాస్కరనృసింహశాస్త్రి కృతవృత్తియను వ్యాఖ్యానమును పుట్టియున్నవి. పిమ్మట నీగ్రంథము ననుసరించి కొక్కోకము రతిరహస్యము, అనంగరంగము, కామకళానిధి మొదలగు శ్లోకగ్రంథములు పుట్టియున్నవి ఈ శాస్త్రమునందుఁ గల పురుషస్త్రీభేదములు, జాతిభేదములు, దూతీభేదములు, నఖక్షతములు, దంతక్షతములు, చుంబనములు, ఆలింగనములు, చిహ్నములు, అవస్థలు, రతిధ్వనులు, బంధములు మొదలగువాని భేదంబు లాయాపదంబులకడఁ జూచుకొనవలయును ")

కామయిత సం విణ. (ఋ-ఈ-ఋ) కాముకుఁడు చూ, వలపుకాఁడు

కామరుచి అం ధనుర్వేదములోని శస్త్రములలో నొకటి చూ, శస్త్రములు

కామరూప అం కామశాస్త్రమునందలి కామరూప దేశస్త్రీలలో నొకతె చూ, స్త్రీ

కామరూపము. సం వి అ. న. ప్రాగ్జ్యోతిషనగరము చూ, దేశము, పుం 2. కామరూపమను దేశము చూ, దేశము, విణ 3 మనోజ్ఞమగు రూపము చూ, సౌందర్యము, అం 4. ధనుర్వేదములోని శస్త్రములలో నొకటి చూ, శస్త్రములు.

కామరూపి. సం. వి ని. పుం 1. ఊసరవెల్లి చూ, సరటము; 2. ఖేచరుఁడు: చూ, విద్యాధరుఁడు.

కామరూపిణి సం వి. ఈ. స్త్రీ. అశ్వగంధ *: చూ, పెన్నేరు

కామరేఖ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. బోగముది చూ, వేశ్య

కామల సం. వి. ఆ స్త్రీ. = కామెల చూ, పసరిక.

కామలత సం వి. ఆ. స్త్రీ. మగగుఱి, చూ, శిశ్నము

కామలము. సం. వి. అ. పుం 1 = కామల చూ, పసరిక, 2. మరుభూమి చూ, భూమి 1, 3 వసంతఋతువు. చూ, మాసద్వయము (చూ, ఋతువులు.)

కామలుఁడు. సం. విణ 1 కాముకుఁడు చూ, వలపుకాఁడు, 2. లంజెకాఁడు చూ, విటుఁడు,

కామవతి. సం వి ఈ స్త్రీ. అంకపీలి*· చూ, మ్రానిపసుపు.

కామవల్లభ సం వి ఆ. స్త్రీ. చెందిరిక· చూ, వెన్నెల

కామవల్లభము సం. వి అ పుం ఆమ్రము *· చూ, మామిడి.

కామవృంత సం. వి ఆ స్త్రీ కలిగొట్టు * చూ, స్థాలి 2

కామవృక్షము. సం. వి అ పుం బదనిక * చూ, వదనిక.

కామవృద్ధినామము సం. వి అ. పుం. పొట్టి కొమ్మలూడలుగల చెట్టు చూ, హ్రస్వశాఖాశిఫము.

కామశరము సం. వి. అ పుం ఆమ్రము * చూ, మామిడి.

కామశాస్త్రము. సం వి. అ. న. కొక్కోకము మొదలైనవి చూ, కామము. 8

కామసఖము. సం. వి అ. పుం. వసంతఋతువు చూ, మాసద్వయము (చూ, ఋతువులు.)

కామసుతుఁడు. మన్మథుని కొడుకు: చూ, విశ్వకేతువు

కామాంకుశము, సం. వి. అ. పుం. 1. గోరు: చూ, నఖము, 2 మగగుఱి చూ, శిశ్నము.

కామాంగము సం వి. అ. పుం ఆమ్రము *: చూ, మామిడి

కామాంతకము సం. వి అ. పుం. ఏడుపు చూ, దుఃఖము.

కామాంతకుఁడు. సం వి. అ పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కామాంధ. సం వి. అ. స్త్రీ. కస్తూరి: చూ, మృగమదము

కామాంధము సం. వి అ పుం. కోయిల చూ, పికము.

కామాటము వై. వి.= కర్మర: రామా. 8, ఆ. 185 చూ, మోటుపని.

కామాటి. వై. విణ.= కర్మర.(కామాటము + ఇ) మోటుపని చేయువాఁడు

కామాతురుఁడు. సం. విణ. కామార్తుఁడు· చూ, వలపుకాఁడు.

కామాధిదేవత సం వి ఆ స్త్రీ. త్రయోదశి తిథి చూ తిథి 1

కామాయుధము సం. వి అ. న. 1. కామదేవాస్త్రము చూ, బాణము. 1; 2. మహారాజచూతము * చూ, మామిడి.

కామాయువు. సం వి. స్ పుం గరుడుఁడు చూ, హరివాహనుఁడు

కామారణ్యము. సం వి అ. న. మనోజ్ఞమైన వనము చూ, వనము. 2

కామారి సం వి. ఇ. పుం ముక్కంటి చూ, శివుఁడు.

కామార్తుఁడు. సం. విణ చూ, కామాతురుఁడు

కామాలిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ కల్లు చూ, సుర.2.

కామాళువు. సం. వి ఉ. పుం: చూ, రక్తకాంచనము *

కామి సం వి ఇ. పుం. 1. కాముకుడు చూ, వలపుకాడు; విణ 2. —వై.—, వి ఇ. న. 3. జక్కవ. చూ, చక్రవాకము; 4 పారావతము చూ, పావురము, ఇ. స్త్రీ. 5 ఇచ్ఛ చూ, వాంఛ, 6. రతి, మన్మథుని భార్య చూ, భార్య, ఇ. పుం 7. లంజెకాడు చూ, విటుడు.

కామికము సం వి. అ. పుం 1 కన్నియలేడి చూ, మహాపక్షము, అం. 2 శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టి తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు

కామికాగమము. పా ఆగమములు ఇరువదియెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, ఆగమములు (చూ, ఉపవిద్యలు)

కామిని సం వి ఈ. స్త్రీ. 1 ప్రియసంగమమునందు మిక్కిలి ఆసగల యాడుది చూ, స్త్రీ, 2 ఆడుది చూ, స్త్రీ, 3 ఆడుజక్కువ చూ, చక్రవాకము, 4. ఆడుపావురము చూ, పావురము, 5. బదనిక * చూ, వదనిక, 6 అంకోలగిరి * చూ, ప్రేంకణము

కామినీశము సం వి అ పుం ముసగ * చూ, శిగ్రువు 1

కాముడు సం వి అ. పుం మరుడు చూ, మన్మథుడు

కాముక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంధపుష్పాలంకారముల యందపేక్షగల యాడుది చూ, స్త్రీ

కాముకకాంత. సం వి. ఆ స్త్రీ అతిముక్తలత, పూలగురివెంద *: చూ, తులాబీజము.

కాముకప్రియము సం వి. అ పుం. కస్తూరిపసుపు *: చూ, వర్ణము. 6

కాముకము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇరుగుడు *: [illegible] 2. నెమ్మి *: చూ, తిలాసము; 3 పూలగురివెంద * చూ, తులాబీజము; 4 కంగేలి * చూ, హేమపుష్పము; విణ. 5 ఇచ్ఛగలది చూ, వాంఛ

కాముకి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సంభోగమునందిచ్ఛగల యాడుది చూ, స్త్రీ

కాముకుడు సం. విణ కామయిత. చూ, వలపుకాడు

కామృతి సం వి ఇ స్త్రీ చెడ్డచావు చూ, మరణము (ఇట్టికర్థంబులుహాస్యంబులు)

కామృత్తిక సం వి. ఆ స్త్రీ చెడ్డమన్ను. చూ, భూమి. 1

కామెల వై వి = కామల. చూ, పసరిక.

కామేశ్వరి సం వి ఈ స్త్రీ పరాశక్తి చూ, మహాలక్ష్మి 3

కామేశ్వరుడు. సం వి అ పుం సగుణబ్రహ్మము.

కామేష్టము సం వి. అ. పుం గాడిమామిడి *. చూ, మామిడి

కామోత్సవము. సం వి అ పుం నూతనదంపతుల కలియిక చూ, సంయోగము

కామ్యదానము సం వి అ న కోరినది ఇచ్చుట చూ ప్రవారణము

కామ్యము సం వి అ న. 1 అగ్నిహోత్రాది, విణ 2 కోరదగినది చూ, వాంఛ, పుం. 3 సర్జకము * చూ, వేగిస

కాయ దే వి 1. చెట్టునందు గాచెడుకాయ చూ, శలాటువు. 2, 2. కఠినవస్తుసంస్పర్శనముచే హస్తాంగులయందు కాచెడు కాయ, భార వి రా. 2, ఆ 221 (సం ప) — కిణము, ఖాటి, 3 కంటితెవులు చూ, బిడాలము. 2, 4. పెసలులోనగువాని పైతోలు చూ, శింబ, 5. జూదమునందలి సారెలోనగునది. చూ, పాచిక; 6. వీణె సొరకాయ; పారిజా. 2, ఆ 106; పా. 7. కాయయనురీతి— పువ్వు

రజస్సంపర్కము కాఁగానే పుష్పదళము వాడి పోవును. అప్పుడు పుష్పమునకు గర్భోత్పత్తి యైనదనుకొనవలయును. తరువాత అండాశయము ముదిరి కాయయగుచున్నది ఈకాయ పక్వమై ఫలమగుచున్నది.

కాయకంటి. దే. వి (కాయ + కన్ను) రూ- కాయకన్నొంటి, కుబేరుఁడు· చూ, శ్రీదుఁడు.

కాయకన్ను. దే. వి కాయకాచినకన్ను చూ, నేత్రము 1

కాయకము. దే. వి జీవనము చూ, బ్రదుకు 1.

కాయజలము సం. వి. అ న ఉచ్చ: చూ, మూత్రము.

కాయజుఁడు సం. వి అ.పుం.రూ-కామజుఁడు, మరుఁడు· చూ, మన్మథుఁడు.

కాయధాన్యములు. పా. దక్షిణపుగాలిచేఁ బండెడు ఉలవ, పెసర, కంది మొదలగునవి ఈ తరగతి లోనివానిని పయరలు, అపరాలు అందురు చూ, ధాన్యము.

కాయపెండలము. దే వి ఒకరకము పెండలము * చూ, సముష్టిల

కాయబలనము సం వి. అ న కవచము చూ, బొందడము.

కాయమానము. సం. వి. అ న. పందిరి చూ, సదనము. 1

కాయమానములు అం. మల్లశాస్త్రములోనివి — విష్ణుచక్రము, రామబాణము, నాగబంధము, తొలకరిమెఱుపు, అల్లిమత్తు, విస్సందు, హస్తాభరణము, పదఖండనము, ఉరితాడు, లోబిత్తరి, వెలిబిత్తరి, సర్పాంకుశము (12)

కాయము సం. వి. అ పుం. 1. మేను చూ, శరీరము, 2. గుంపు· చూ, సమూహము, 3. అలవాటు: చూ, స్వభావము, 4 చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1, విశ. 5. ఋషిదేవతాకము, ఋషితర్పణ యోగ్యస్థానము. "స్వల్పాఙ్గుళ్యోర్మూలే కాయమ్." = చిటికెన వేలు దర్భవేళ్లు వీని మొదట ఋషితీర్థముండును పులస్త్యాదిప్రజాపతులు దేవతలుగాఁ గలిగినది. పులస్త్యాదిప్రజాపతులు ఋషులు గనుక ఆప్రదేశముల వలననే ఋషితర్పణము సేయవలెననుట అని భావము; అ. న. 6. చలిపందిలి (చూ, పానీయశాలిక.) చూ, సదనము. 1, అం. 7. కరణములు మూఁడింటిలో నొకటి, చూ, కరణములు (చూ, త్రియము.) దే వి (1) బాలింతకిచ్చెడు మందు, స్పర్శ్య చూ, మందు. 1.

కాయలరాసి ద్వ. వి. తప్పవడ్లుగలరాసి, అగాడి, కాయధాన్యము. "కాఁపు కాయలు కొలిపించినాఁడు" (కాయలు= గట్టిగింజలేని వడ్లు)

కాయవలనము. సం. వి అ పుం. కవచము చూ, బొందడము.

కాయస్థ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 ఉసిరిక * చూ, శ్రీఫలి. 1, 2 కరక * చూ, హరీతకి.(రూ- వయస్థ), 3 దారి: చూ మార్గము. 1, 4. కారుకొల్లి * చూ, వాయసోలి, 5 తొలసి*· చూ, తులసి, 6. ఆత్మ చూ, హంసుఁడు.2, 7 కాయతిజాతి.

కాయస్థుఁడు సం. వి. అ. పుం. 1 లెక్కవ్రాయువాఁడు, కరణము· చూ, పంజీకరుఁడు; 2 ఆత్మ చూ, హంసుఁడు. 2, 3 పరమాత్ముఁడు చూ, పరమాత్మ, 4. బ్రాహ్మణ స్త్రీయందు క్షత్రియునకు జన్మించినవాఁడు.

కాయారోహణేశ్వరుఁడు. సం వి. అ. పుం. నాగపట్టణమునందలి ఈశ్వరుఁడు చూ, శివుఁడు

కాయాసక్తి. సం వి. ఇ స్త్రీ. శరీరాభిమానము· కాయేహ

కాయిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ. నానాఁటివడ్డి: చూ, వడ్డి.

కాయికము. సం. విశే 1 శరీరసంబంధమైనది చూ, శారీరము, అం. 2. కర్మములు మూఁడింటిలో నొకటి: చూ, కర్మములు (చూ, క్రియము), దే. విశే.(1) సారములేనిది చూ, ఫల్గువు. 2.

కాయికవృద్ధి అం. ధనవృద్ధులు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, ధనవృద్ధులు

కాయిదా, ఖాయిదా హిం విధి, నిర్ణయము, కమీషను, అడితి

కాయిలా, ఖాయిలా. హిం. తెగులు, రోగము

కాయు. వై. అ. క్రి.— కాస్ ఎండ వెన్నెల లోనగునది ప్రకాశించు, కళా 8, అ. 10 చూ, ప్రకాశించు. 1

కాయుఁడు. సం వి అ. పుం కోమటి చూ, వైశ్యుఁడు

కాయుక్తి సం. వి. ఇ. స్త్రీ కుయుక్తి చూ, యుక్తి.

కాయువు. దే. వి. రూ— కాయ్వు 1 అనురాగము చూ, స్నేహము, 1, 2 కోరిక చూ, వాంఛ

కాయ్వు. దే వి —పై— (అనురాగము— "చ నీకరమునఁ బుష్పమూలమిటు కాయ్వునఁబట్టెదు మేదినీశ్వరా" మార్క— 5. అ 232)

కాయూక సం వి. ఆ స్త్రీ చెద్దపేను చూ, యూకము

కాయేంధనప్రియము. సం వి అ పుం. అగ్ని చూ, నిప్పు.

కాయేహ సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, కాయాసక్తి

కాయోపండో. జా. సఫలమో విఫలమో, అవునో కాదో, "పాలఁతి కాయో పండో పోయిన పనియన్నఁ జిలుకమాటకు నవ్వుసాలపుదేట." (విజయవిలాసము); "చేసినపని కాయో పండో యడుగుచునడుగ." (రసికజన మనోరంజనము)

కార సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. చెఱసాల: చూ, బంధనాలయము. (చూ, సదనము. 1.); 2 నిర్బంధము చూ, బలవంతము, 3 కుంటెనకత్తె చూ, కంభళి, 4 కరిపె చూ, వీణాదండము, 5. బంగరుపనికత్తె చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

కారండవము. సం. వి. అ పుం. కన్నియలేడి చూ, మహోపక్షము.

కారండవ్యూహుఁడు. సం వి. అ. పుం. బుద్ధభేదము చూ, బుద్ధుఁడు 1

కారంధమి సం. వి న. పుం 1. కంచు పనివాఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు, 2. ధాతువాదమెఱిఁగినవాఁడు చూ, రసవాది.

కారంభ సం వి ఆ స్త్రీ 1 అంకోలగిరి * చూ, ప్రియంకణము, 2. కుత్సితమైన గంధ చూ, స్త్రీ

కారంగము సం వి అ పుం వనపిప్పలి* చూ, పిప్పలి 1

కారకదీపకము సం వి అ న ఒకానొక అలంకారము క్రియాలిపై కార్యగుంభనము ఉ— వనిగెను వచ్చెను, చూచెను, మరలఁజెను చూ, అలంకారము 3.

కారకలగ్నము జ్యోతి. లగ్నప్రమాణమును 30 భాగలుగఁ జేయవలెను గ్రహములన్నింటిలోను ఎక్కువ భాగలను బొందిన గ్రహము ఆత్మకారకుఁడగును ఇట్టియాత్మకారకుఁడున్న రాశియే కారకలగ్నమగును

కారకము సం వి అ న 1. కర్మాదిషట్కము, విశే 2 చేయునది చూ, వ్యాపారము 1.

కారకములు అం వాక్యంబునఁగర్తకుఁ గ్రియకుఁ గలయన్వయసంబంధమును దెలుపునది కారకము "Karaka is the name given to the relation subsisting between a noun and a verb in a sentence." ఇది కర్త— కర (కర్మము)— కరణము— సంప్రదాన

ము— అపాదానము— అధికరణము అని యీయాఱువిధములు వివరణములాయాపదముల కడఁజూచుకొనవలెను

కారకసివింద. దే వి. కసింద * చూ, బలుసు.

కారకుఁడు. సం. విణ. 1. కర్త, చేయువాఁడు చూ, పనివాఁడు, పుం. 2 వశిష్ఠుఁడు చూ, ముని. 1, 3 అగస్త్యుఁడు: చూ, ముని 1.

కారకుక్షీయము. సం. వి అ. పుం శాల్వదేశము: చూ, దేశము.

కారగ్గి ద్వ. వి. (కారు + అగ్గి) దావానలము, కారుచిచ్చు, భార. ఆశ్ర 2, ఆ 163 చూ, నిప్పు

కారటము. సం విణ. కాకి సంబంధమైనది.

కారట్టు ఆం (క్యారట్టు) (1) రత్నముతూనిక. రతి ఒక క్యారట్టునకు 4 వడ్లగింజలు, (2) బంగారువన్నె, 24 వన్నెలపరిమితి.

కారడవి. ద్వ వి చిట్టడవి చూ, విపినము.

కారడుగు ద్వ వి (కారు + అడుగు) 1 రెండవకారు, 2 అల్పధాన్యము చూ, ధాన్యము

కారణ సం. వి ఆ. స్త్రీ. కాటియ చూ, యాతన.

కారణనిబంధనాప్రస్తుతప్రశంస సం. వి ఆ స్త్రీ. ఒకానొక అలంకారము చూ, హేతువు 2. (చూ, అలంకారము 3)

కారణమాల. అం ఒకానొక అర్థాలంకారము.— పూర్వ పూర్వములకుఁ గాని, ఉత్తరోత్తరములకుగాని క్రమముగ నొకదాని కొకటి హేతువులుగ వర్ణించుట. ఉ — విద్య వలన వినయము, వినయముచే గౌరవము, గౌరవమున ధనము ధనముచేత ధర్మము, ధర్మము వలన మోక్షము గలుగుచున్నది చూ, అలంకారము 3.

కారణము సం. వి. అ. న 1. సబబు చూ, హేతువు, 2 కొల చూ, వధము, 3. ఉపకరణము. చూ, పనిముట్టు, అం. 4. లక్ష్యములు ఆఱింటిలో నొకటి చూ, లక్ష్యములు.

కారణికుఁడు. సం. విణ. పాత్రాపాత్రములఁ బరిశోధించువాఁడు చూ, పరీక్షకుఁడు

కారపుఁజెక్క వై. వి. (కారము + చెక్క) దాక్షుత్వక్కు చూ, తోలు. 1

కారపుఁబడుగు ద్వ. వి. (కారము + పడుగు) గట్టి నూలిపడుగు, హంస. 2, ఆ. 11 చూ, మగ్గము

కారపుకిల్లీ. వా. వి. మసాలావస్తువులు చేరిన తాంబూలము (రూ- కారాకిల్లీ)

కారపుమన్ను ద్వ వి ఊషరమృత్తిక చూ, భూమి. 1.

కారభి సం. వి ఇ. పుం. ఇల్లింద*: చూ, మాతులుంగము

కారభూషణుఁడు. సం. వి. అ. పుం. శాక్య బుద్ధదేవుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

కారమిహిక సం వి ఆ. స్త్రీ. కర్పూరము చూ, సిరము

కారము సం. వి అ పుం. 1. = కోరు, కప్పము. చూ, సిస్తు. 1, 2 ఏర్పాటు చూ, నిజము. 2, 3. మంచుకొండ చూ, పర్వతము, 4. ఆయతము చూ, యత్నము, 5 కొల చూ, వధము, అం 6. రసములు ఆఱింటిలోనొకటి చూ, రసములు, వై. వి. (1) = క్షారః ఒఱ్ఱ, ఒఱ్ఱఁదనము, ఒఱ్ఱన, ఒఱ్ఱు, కారము, గాటు, (వా) వఱ్ఱ, (సం ప) — కటువు, క్షారము; (2) వస్త్రభావన పదార్థము చూ, సబ్బు, (3) ఉప్పుమన్ను, భార. శాం 3 ఆ 364. చూ, భూమి. 1, 4. నూలుతడిపెడి యొకానొక ద్రవద్రవ్యవిశేషము, 5. బిడ్డలకుఁబోసెడి మందు, చమ 1, ఆ. 82 చూ, మందు. 1.

కారయిత. సం. విణ. (ఋ ఈ ఋ.) కర్త చూ, పనివాఁడు

కారవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాఁకర * చూ, సుషవి 1.

కారవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఇంగువ(మాను* చూ, హింగువు. 1, 2 ఓమము* చూ, యవాని, 3. నల్లజీలకఱ్ఱ * చూ, సుషవి 2, 4 శతపుష్ప *: చూ, సదాప; 5 చిత్తా నక్షత్రము,ముత్తెపుసరము చూ, నక్షత్రము 1.

కారవీచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ కారవి * చూ, సదాప

కారవుఁడు సం వి అ. పుం. పిచ్చుకకుంటు చూ, నూరనూతుఁడు.

కారవేల్లకము సం వి అ. పుం.= కాఁకర * చూ, సుషవి. 1.

కారవేల్లము. సం వి అ. పుం = —పై— (రూ- కారవల్లి)

కారస్కరము. సం వి అ పుం, ఒకరకము చెట్టు కొలసీలుకము, ఉసీలువు

కారస్కరాటిక సం వి ఆ స్త్రీ శతపది, చెవిఁజొరీగుపాము చూ, సర్పము

కారాకిల్లి వా వి చూ, రూ- కారపుకిల్లి

కారాకు. గే. వి (కారు + ఆకు) 1 చెట్టు పండిన ఆకు, భాగ భీష్మ 1 ఆ. 204 చూ, పర్ణము 1, 2 ఎండాకు చూ, పర్ణము. 1.

కారాకూరము దే విణ 1. కలఁగినది చూ, మలినము 3, జా 2 చిందఱవందఱ "సారెకు కేకలువేయుచు, గారాకూరమయి మున్సుకళ గళపడఁగఁగా" (సారంగధరచరిత్ర), "కారా కూరంబులై రాక్షసులహృదయముల్ కొర్వ డఁగా" ఉ, రా. 1, ఆ 75.

కారాగారము. సం. వి. అ. న. చెఱ చూ, బంధనాలయము (చూ, సదనము. 1.)

కారాటు. దే. వి. వ్యాపించుట: చూ, వ్యాపనము.

కారామల్లు దే వి. బ. తెల్ల అలచేందలు: చూ, రాజమాషము.

కారాగుప్తుఁడు సం విణ చెఱయందున్నవాఁడు.

కారాబ్రాహ్మణులు. పా. ఉత్కళ దేశమున వసించు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు. వీరు శుక్లయజుర్వేదులు కాణ్వశాఖీయులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కారాయిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దకొక్కెర: చూ, బకము.

కారాలుమిరియాలునూఱుట. జా. మిక్కిలి కోపముచేయుట, మొదలు కారము, అందులో మిరియములు గూడ గలిపి నూఱినపక్షమున మఱింత కారముగానుండును "నోరెఱుఁగని వారిపై కారాలు మిరియాలు నూఱుచు" (ధర్మజరాజసూయము)

కారావేశ్మ. సం వి న్ న చెఱ చూ, బంధనాలయము (చూ, సదనము 1)

కారి సం వి ఇ. స్త్రీ 1 ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు కారికి, 2 నాఁటి మేఁడి చూ, మేఁడిలోఁక, 3 ఒకానొకచెట్టు కొర్య

కారించు సం క్రి = కరిక నొగుల్చు, లక్ష్మ 2, ఆ 113 చూ, బాధించు

కారిక. సం వి ఆ స్త్రీ 1 చూ, కారి. 1 2 = కొఱియ తినుట చూ, యాతన, 3 కృతి, చేయుట చూ, వ్యాపారము 1, 4 మంగలి పని చూ, ముండనము,గుట్టుపుని పెండ్లాము చూ, భార్య, 6 పద్యము చూ, వృత్తము.1.

కారికము దే. విణ. చేలువచేయని కొత్తది. (బట్ట) చూ, వస్త్రము.

కారిజము. పై. వి.= కౌశేయము. రూ-కార్జము, కడుపులో నీరుతిత్తిక్రింద నుండెడి మాంస ఖండవిశేషము, కొలఖండము; రుక్మాం. 3, ఆ. 226: చూ, యకృత్తు. (లివర్.)

కారిత సం. వి. ఆ. స్త్రీ అడిగినప్పుడిచ్చెడి వడ్డి, ఒడంబాటు వడ్డి చూ, వడ్డి

కారితవృద్ధి. అం ధనవృద్ధులు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, ధనవృద్ధులు.

కారితుఁడు. సం. విణ. చూ, శిక్షితుఁడు

కారియ. వై. వి 1. రూ-కాటియ. నలుపు చూ, వర్ణము 6, 2.=కారికా. రూ-కాటియ. వగః చూ, దుఃఖము.

కారియము వై. వి. 1.=కార్యమ్ కృత్యము, చేఁత: చూ, వ్యాపారము. 1, 2 =కార్యమ్. రూ-కర్జము, పని చూ, ప్రయోజనము 1

కారీషము సం వి. అ న. 1. కరీషముల సమూహము. (కరీషము=ఎఱుపిడక) చూ, పిడక, 2 అధర్వణమంత్రముల సమూహము చూ, ఆధర్వణము

కారు. వై వి =కాలః 1. జ్యేష్ఠమాసము మొదలు నాలుగేసినెలల కాలము "ముక్కారు" ఆయాలి, (సం ప) — కందాయము (ఆం, భా. మున తెలుగున కలదు) చూ, మాసద్వయము, 2. వర్షర్తువు, పాండు 4, ఆ. 19 చూ, మాసద్వయము 3 అదను, "ననకారు" చూ, సమయము 1, 4 నలుపు, "కారుమొగులు." చూ, వర్ణము. 6 దే వి 5 ఊషరపృథివి, భార. సౌ. 1, ఆ 31 చూ, భూమి. 1, 6 అడవి, "కారుచిచ్చు" చూ, విపినము, 7 ఎండకాలమున చేల్లెడు వరిధాన్యము చూ, ధాన్యము, 8 ముదిమి, "కారాకు" చూ, ముసలితనము, 9 కోరకము, నన, "కారుపిందె", చూ, మొగ్గ. 1, 10 రూ-కాఱు పటుకారు చూ, సందంశకము, వా 11. ధూమశకటభేదము, రహదారీని ఎద్దు లోనగునవి లాగనక్కఱలేకుండఁగ పోవునది (బస్సు-మోటారు-మోటారుకారు, ట్రామ్ డిసెల్ కారు-రైలు.). చూ, పొగబండి.

కారుండి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. జలగః చూ, బుడ్డపిడుఁదు.

కారుకంద దే. వి రూ- కాఱుకంద, వసతు వరి * చూ, నూగణము.

కారుకుఁడు. సం. విణ. వడ్లంగి . చూ, స్వర్ణకారుఁడు

కారుకొను. ద్వ. అ క్రి. రూ- కార్కొను-కాఱుకొను, నల్లబాఱు, భార భీష్మ. 2, ఆ. 169 చూ, సందడించు.

కారుకొమ్ముమెకము ద్వ వి దుప్పి చూ, పృషతము 1

కారుకోట్టి. వై, వి. = కాగోలి * చూ, వాయసోలి.

కారుకొల్లి వై. వి.= —వై —

కారుకోడి. ద్వ. వి అడవికోడి చూ, పుంజో. (రూ- కాఱుకోడి)

కారుగచ్చ. ద్వ వి వాగుజి * చూ, సోమరాజి

కారుగృహము సం వి. అ న వడ్లవాఁడు పని చేయుసాల, అన్వాసము చూ, సదనము. 1.

కారుచిచ్చు ద్వ. వి. (రూ- కార్చిచ్చు- కాఱుచిచ్చు - కాఱ్చిచ్చు) దావానలము, ఎరగలి చూ, నిప్పు.

కారుచు దే స క్రి 1. ఒలుకు, (రూ-కార్చు-కాఱుచు) చూ, వడుము, 2 కాఱఁజేయు రూ- కార్చు- కాఱుచు

కారుజము. సం. వి అ పుం. 1. కలుఁగానుగు, కాఱునువ్వు * చూ, వార్షికము. 1, 2 జగడము: చూ, యుద్ధము, 3 నురుగు చూ, ఫేనము, 4 గైరికము. చూ, సిలాజిత్తు, 5 నాభి, విషభేదము * చూ, విషము 1, 6 అహికేసరము * చూ, నాగకేసరము, 7. ఏనుఁగుపిల్ల చూ, హస్తి, 8 శిల్పిచిత్రము చూ, శిల్పము, 9 పుట్ట చూ, వల్మీకము

కారుజేనము. ద్వ వి గిలిగిచ్చె *. చూ, కణ పుష్పిక

కారుణికుఁడు సం. విశే. దయాళువు చూ, సురతుఁడు.

కారుణ్యము. సం. వి. అ న. రూ- కరుణ చూ, దయ.

కారునూవు. దే వి. జర్తిలము, రూ- కాఱు నువ్వు * చూ, వార్షికము 1

కారుపెసర. దే. వి. 1. ముద్గపర్ణి, పిల్లపెసర * చూ, పెసర, 2 వనముద్గము *. చూ, పెసర. (రూ- కాఱుపెసర)

కారుపోఁక. ద్వ వి శైలపూగము* చూ, పోఁక

కారుపోతు. దే. వి కాఱుదున్న చూ, మహిషము

కారుబుడమ దే వి. తీవ్రగంధము * చూ, బుడమ.

కారుమినుము. దే. వి మాషపర్ణి. రూ- కాఱు మినుము * చూ, మినుము

కారుమునగ. ద్వ వి. వనశిగ్రువు* చూ, శిగ్రువు.

కారువు. సం వి ఉ. పుం 1 విశ్వకర్మ చూ, పనివాఁడు, విశే 2 —పై—, 3 వడ్లంగి, శిల్పి చూ, స్వర్ణకారుఁడు

కారుషుఁడు సం వి. అ పుం 1. కరూశదేశస్థుఁడు రూ- కారూశుఁడు- కారూషుఁడు, 2 కరూశదేశాధిపతి రూ- కారూశుఁడు- కారూషుఁడు

కారూత్తముఁడు సం విశే శిల్పులలో శ్రేష్ఠుఁడు చూ, స్వర్ణకారుఁడు

కారూరు దే. వి. (కారు + ఊరు) అడవిపల్లె, హరి. పూ 5, అ. 143 చూ, దేశము.

కారూశము సం. వి. అ. పుం బృహద్గృహ, ఒకానొక దేశము చూ, దేశము

కారూశుఁడు. సం. వి అ పుం: చూ, రూ- కారుషుఁడు.

కారూషుఁడు. సం. వి. అ పుం: చూ, కారూశుఁడు.

కారె వై. వి = క్షార. ఉప్పుగడ్డి *. చూ, తృణము. 1

కారెము దే వి మళ్ళకు నీరెత్తెడు తాటిదోనె: చూ, తలము 2.

కారేలకి ద్వ వి (కారు + ఏలకి) ఏలాపర్ణి *. చూ, సన్నరాస్టము

కారోత్తమము. సం వి అ పుం కల్లుతేట చూ, సురామండము

కారోత్తరము సం వి అ పుం. 1 సురాగ్ర భాగము. చూ, సుర, 2. బావి. చూ, నుయ్యి.

కార్కటికము అం కామశాస్త్రమునందలి ఉత్తానకరణబంధములు నలుబదియొకటింటిలో నొకటి చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

కార్కటము. సం వి అ న. 1. —పై—, 2 రతిబంధవిశేషము చూ, రతిబంధము

కార్కరకము సం వి అ పుం పాలనురుగు చూ, ఫేనము

కార్కశ్యము సం వి అ న = కఱకుఁదనము, గట్టి చూ, బెడిదము.

కార్కొను ద్వ అ. క్రి చూ, రూ- కారుకొను

కార్ఖానా, ఖార్ఖానా హిం పనిచేయుస్థలము

కార్చిచ్చు దే వి రూ- కారుచిచ్చు చూ, నిప్పు

కార్చు దే స క్రి చూ, రూ- కారుచు

కార్జము. వై. వి = కాలేయము చూ, రూ- కాలిజము. (లివర్)

కార్తవీర్యరిపువు సం వి ఉ పుం. జమదగ్ని కొడుకు చూ, పరశురాముఁడు.

కార్తవీర్యార్జునుఁడు. అం 1. చక్రవర్తులు ఆఱుగురిలో నొకఁడు చూ, చక్రవర్తులు, పుం. 2. బాహుసహస్రభృత్తు: చూ, హైహయుఁడు.

కార్తవీర్యుఁడు సం వి అ పుం బాహుసహస్రభృత్తు చూ, హైహయుఁడు

కార్తస్వరము. సం. వి. అ న. 1. బంగారు చూ, లోహము. 1, 2 పెద్దదీనధ్వని చూ, స్వరము 2.

కార్తాంతికుఁడు స. వి. అ పుం జోస్యుఁడు చూ, సాంవత్సరుఁడు

కార్తికము సం. వి అ. పుం. కత్తెరనెల చూ, మాసము 1 (రూ- కార్తీకము- కార్తికికము- కృత్తికానక్షత్రయుక్తమైన పున్నమగల నెల శత్రులగెలువ నిశ్చయించినవారికి నుత్సాహముగలదు)

కార్తికి. సం వి ఈ స్త్రీ విశ్వేదేవులలో భేదము తద్విశేషములు — కాలుఁడు కువేరుఁడు కుషాక్షుఁడు, క్రతువు, క్షేత్రపాలుఁడు- క్షు. మొ చూ, విశ్వేదేవులు.

కార్తికికము సం వి అ. పుం చూ, కార్తికము

కార్తికేయుఁడు సం వి అ పుం కుమారస్వామి చూ, స్కందుఁడు

కార్తికేయప్రసువు సం వి ఊ స్త్రీ వెనకయ్యతల్లి చూ, పార్వతి 1

కార్తికోత్సవము సం వి. అ. పుం. చంద్రిక. చూ, వెన్నెల

కార్తీకము అం చూ, కార్తికము, మాసములు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, మాసములు.

కార్త్స్న్యా. సం. వి ఆ స్త్రీ 1 భుజంగాక్షి* చూ, సర్పాక్షి, 2. ఏలాపర్ణి* చూ, పిరంగిచెక్క.

కార్త్స్న్యము సం వి. అ. న అంతయు చూ, సర్వము

కార్తె. వై వి. 1. = కృత్తికా కృత్తికానక్షత్రము, భార. అను. 2, ఆ. 378 చూ, నక్షత్రము 1, 2 = కాంతి సూర్యుఁడుండు నక్షత్రము, "చిత్తకార్తె, స్వాతికార్తె." మొ. చూ, నక్షత్రము. 1.

కార్దమి. సం. వి ఇ పుం. కడలిరేఁడు; చూ, వరుణుఁడు.

కార్దమికము సం విణ బురదలోఁగూడు కొన్నది కార్దమికి

కార్దమికి సం వి ఈ. స్త్రీ —పై.—

కార్దముఁడు సం. వి. అ పుం చూ, కార్దమి.

కార్పటము సం వి అ. పుం 1. లాక్షు చూ, లక్క; విణ 2 చింపిగుడ్డల సంబంధమయినది

కార్పటికుఁడు సం. వి అ. పుం. 1 = కోమటి: చూ, వైశ్యుఁడు, 2. తీర్థము మోసుకొనిపోయెడు బాటసారి చూ, పాంథుఁడు, 3 పరాయివానిగుట్టు తెలిసినవాఁడు రూ- కార్పాటికుఁడు.

కార్పణ్యము సం. వి అ న. 1 కృపణత్వము, 2. విషవిశేషము చూ, విషము. 1.

కార్పాటికుఁడు సం. వి అ. పుం. 1. పరాయివానిగుట్టు తెలిసినవాఁడు చూ, కార్పటికుఁడు 3, 2 సిసువుఁడు చూ, శిష్యుఁడు.

కార్పారి వై వి = కార్యకారి చూ, వ్యవహర్త 2.

కార్పాసనాసిక సం వి ఆ. స్త్రీ కదురు. చూ, తక్కువు.

కార్పాసము సం వి అ పుం, న. 1. రూ- కర్పాసము * చూ, ప్రత్తి, విణ 2 నూలిచేత నేయఁబడినది (చీర) చూ, వస్త్రము.

కార్పాసి సం వి ఈ స్త్రీ రూ- కర్పాసి* చూ ప్రత్తి.

కార్పాసిక సం వి. ఆ స్త్రీ —పై—

కార్బారి వై. వి = కార్యకారి, రూ- కార్పారి చూ, వ్యవహర్త 2

కార్బీజ. ద్వ వి అడవిబీజ * చూ, బీజ. 2.

కార్బురము. సం. వి. అ. న 1. బంగారు చూ, లోహము. 1; 2 దోసము చూ, పాపము; 3. జలము చూ, నీరు 1, 4. ఆకాశము చూ, మిన్ను; విణ. 5 బంగరుచేఁజేయఁబడినది.

కార్మణము. సం. వి అ. న 1. చిల్లింగి, మూలికలచేతఁజేసెడి యుచ్చాటనాదిక్రియ చూ, మూలకర్మ విణ 2 నెఱవేఱుదాఁకఁ బని చేయునది.

కార్ముఁడు. సం విణ చూ, కర్మశీలుఁడు

కార్ముకము. సం వి అ న 1 విల్లు చూ, బాణము 1, 2 శాస్త్రము చూ, శాస్త్రములు, పుం 3 వెదురు *. చూ, వేణువు, 4. పెద్దవేప * చూ, వేము, 5 తెల్లతుమ్మ* చూ, విట్ఖదిరము, 6 వలము చూ, వంకడము, అం 7 ఇది–చాపము, ధనుస్సు, కోదండము అని త్రివిధము (ఇది బ్రాహ్మణాదుల ఉపనయనకాలము, ందు యజ్ఞోపవీతధారణముచేత నుక్షత్రియునకు వాముభుజాగ్రమందు నాస్త్రరక్షణ దీక్షాపూర్వకముగను ధరింపఁగఁగఁగా వేదవిధివాక్యములచేత విధింపఁబడియున్నది) చూ, బాణము 1.

కార్ముకుఁడు సం విణ చూ, పనివాఁడు

కార్య సం. వి అ స్త్రీ ఒకానొక చెట్టు చూ, కారి 8 (చూ, వృక్షము)

కార్యకము సం వి. అ పుం. గూసరతీఁ * చూ, వత్సాదని.

కార్యకర్త సం. వి. ఋ పుం. ఉత్సాహముచేఁ బనులు చేయువాఁడు చూ, వ్యవహర్త 2

కార్యకారణన్యాయము. పా. కార్యవస్తువుంబట్టి కారణవస్తువు ఉన్నట్లూహించురీతి.

కార్యకారి. సం. వి. న్. పుం: చూ, కార్యకర్త.

కార్యకుశలుఁడు సం. విణ. —పై.—

కార్యకూటుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పిసినిగొట్టు చూ, లోభి; 2. ఉన్మత్తుఁడు: చూ, వెఱ్ఱివాఁడు, 3. ఉన్మాదుఁడు చూ, మారకుఁడు.

కార్యక్షముఁడు. సం విణ. తాపములేనివాఁడు: చూ, వేఁడిమిలేనివాఁడు.

కార్యత్రియము అం సృష్టి, స్థితి, లయములు, (3) చూ, త్రయము

కార్యదర్శి సం విణ. (న్ ఈ. న్) (శక్రటరీ) చూ, కార్యకర్త.

కార్యనిబంధనాప్రస్తుతప్రశంస సం వి ఆ. స్త్రీ. ఒకానొక అలంకారము చూ, హేతువు 2.

కార్యపుటము సం వి. అ పుం 1 అశుచి భావము చూ, క్షపణము, 2 ఉన్మత్త *. చూ, వాలాయుమ్మెను

కార్యప్రద్వేషము సం వి అ పుం ఆలస్యము చూ విలంబము 1.

కార్యము సం. వి అ. . 1 = కారియము కృత్యము చూ, వ్యాపారము 1, 2.=కర్మము. పని చూ, ప్రయోజనము 1, 3. కారణము చూ, హేతువు. 4 ఉద్భూతఫలప్రాప్తి, ఫలాగమము ఫలమునకు కార్యము, కార్యము, వా 5 ఆరంభాదానము " అభ్యాయి కార్యము ఆశీర్వదించు తాంబూలము ఒసగి .... "(వివాహమునకుగాను కార్యమని వాడుక)

కార్యములుగెట్టించుట వా నెఱవేర్చుట. "సమరంబున నరిసేనలమట్టి కార్యము గట్టించుకొనువాఁడను "(ధర్మజరాజుగారిజయము)

కార్యసముద్భవుఁడు పా. స్వపక్షమువారేడు గురిలో నొకఁడు చూ, అహింభయము.

కార్యసిద్ధి అం అంగపంచకములోనొకటి చూ, అంగపంచకము.

కార్యాధికారి. అం.1.సాక్షులంపంద్రెండుగురిలో నొకఁడు: చూ, సాక్షులు; 2. అకృతసాక్షులలో నొకఁడు: చూ, అకృతసాక్షులు.

కార్యార్థిన్యాయము. పా. కార్యములుఁ గోరిన వారికి గర్వమేల ? గర్వమువలనఁ గార్యము చెడుననురీతి.

కార్యమునగ. ద్వ. వి. రూ- కాయమునగ, వనశిగుగ్గివు *: చూ శిగుగ్గివు 1.

కార్శ్యము. సం వి. అ. పుం 1 సర్జము * చూ, మద్ది, 2 ద్వాదశావస్థలలో నొకటి చూ, ద్వాదశావస్థలు (చూ, అవస్థలు)

కార్షకుఁడు. సం. వి. అ పుం 1 అరకాఁడు: చూ, వ్యవసాయి, 2 ఆకర్షించువాఁడు. చూ, తిగుచువాఁడు

కార్షాపణము సం. వి అ పుం. 1 పదియాఱు పణముల యెత్తు, 2. కర్షమెత్తు వెండిటంకము కార్షికము.

కార్షి సం. వి. ఈ స్త్రీ. నీటిపాచి * చూ, శైవలము. 1.

కార్షికము. సం వి అ పుం. కర్షమెత్తు వెండి టంకము కార్షాపణము 2

కార్షుఁడు సం విణ అరకాఁడు చూ, వ్యవసాయి

కార్ష్యము సం వి అ పుం చూ, రూ- కార్శ్యము *. 1

కార్ష్ణి సం వి ఇ పుం. 1 మరుఁడు చూ, మన్మథుఁడు; ఈ. స్త్రీ 2 పిల్లపీఁచెర * చూ, శతమూలి.

కార్ష్ణ్యము. సం వి అ. న నలుపు చూ, వర్ణము 6

కాలించు. దే స క్రి. ఏఁచు చూ, బాధించు

కాలియ. వై వి. రూ- కారియ. 1. నలుపు చూ, వర్ణము. 6, 2.= కొరకొ వగ చూ, దుఃఖము, 3 = కారికా. తినుకు, హరి, ఉ. 1, ఆ 163 చూ, యాతన, 4. కష్టము చూ, దుఃఖము

కాలియపడు. వై అ. క్రి. యాతనపడు; రా. సుం, కాం. 222. చూ, తినుకు.

కాలియపెట్టు. ద్వ. స. క్రి. యాతనపఱచు, భార. అను. 5, ఆ. 373.

కాఱు. దే. వి. 1. అజ్ఞానము, భార అను 4, ఆ 202 చూ, మఱపు 2; 2 కట్టు, డాగు: చూ, మఱక, 3 (రూ- కొఱ- పటుకాఱు- పటుకాఱు- పట్టుకాఱు-నీరుకాఱు) కంసాలి పనిముట్టు చూ, సందంశకము, విణ 4. దట్టము, భార ఆది 4, ఆ. 19 చూ, సాంద్రము. 2; 5 మిక్కిలి కాఱుట చూ, స్రవణము, దే అ. క్రి, వై అ క్రి. 6.= స్ఫురణ. వడియు చూ, స్రవించు, దే అ. క్రి. 7. ఊడు; హరి పూ, 4. ఆ 143 చూ, రాలు.

కాఱుకంద. దే వి. రూ- కొఱకంద *.

కాఱుకొను. దే అ. క్రి చూ, రూ- కార్కొను- కాఱుకొను.

కాఱుకోడి. ద్వ వి చూ, రూ- కొఱకోడి.

కాఱుచిచ్చు ద్వ. వి చూ, రూ- కొఱుచిచ్చు.

కాఱుచు. దే. స క్రి చూ, రూ- కొఱుచు

కాఱుమన్ను దే వి చూ, కొఱపోతు

కాఱునువ్వు. దే వి. జర్తిలము * చూ, రూ- కొఱనూవు

కాఱుపెసర దే వి: చూ, కొఱపెసర.

కాఱుపోతు దే వి చూ, రూ- కొఱపోతు (రూ- కొఱ్ఱోతు)

కాఱుమినుము దే వి చూ, రూ- కొఱమినుము

కాఱులు. దే వి బ 1 రూ- కాఱోడ్డము- కఱకులు- కరుసు, కల్ల అచ్చ. అ. కాం 30 చూ, వితథము, 2. కట్టెవిఱుపుమాట, పర. 3, ఆ. 294 చూ, పరుషము, 3 కూన్యమగుమాట, భార. ఉద్యో 3, ఆ. 107 చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

కాటెనుఁబోతు. ద్వ. వి. చూ, కారుపోతు.

కాట్రొడ్డెము. దే. వి. కట్టెబిగువుమాట చూ, పరుషము. (ఆ, భా. ప్రి. వాగ్వ. 117)

కాఱ్చిచ్చు. ద్వ. వి. 1 దావానలము చూ, రూ- కాఱుచిచ్చు- కాఱుచిచ్చు, 2 కుక్కటభేదము చూ, పుంజు, 3 ఒకానొక వేఁటకుక్క చూ, శునకము

కాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కలిగొట్టు * చూ, స్థాలి 2, 2. నల్లజీలకఱ్ఱ * చూ, సుషవి 2 3. నల్లతెగడ * చూ, సర్వానుభూతి, 4 నీలి * చూ, రంజని, 5 మంజిష్ఠ * చూ, మంజిటి

కాలంకతము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకచెట్టు చూ, వృక్షము

కాలంజరము. సం. వి. అ. పుం. కొండ చూ, పర్వతము.

కాలంజరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. [illegible]మాలి చూ, పార్వతి 1

కాలంజరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి చూ, శివుఁడు

కాలకంటకము. సం. వి. అ. పుం. రూ- కాలకంఠకము కూకుడుగుండంగి చూ, దాత్యూహము.

కాలకంఠకము. సం. వి. అ. పుం. —పై—

కాలకంఠము. సం. వి. అ. పుం. 1 —పై—, 2 ఊరఁబిచ్చుక చూ, పిచ్చుక, 3 నెమలి చూ, మయూరము, 4 చిటిప్రింత. చూ, వ్యాఘ్రాటము; 5 సర్జకము * చూ, వేఁగిస.

కాలకంఠిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జ్యేష్ఠాదేవి చూ, పెద్దమ్మ. 1.

కాలకంఠుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కఱకంఠుఁడు చూ, శివుఁడు; 2. [illegible] చూ, [illegible]

కాలకందకము. సం. వి. అ. పుం. నీరుపాము చూ, సర్పము.

కాలకము. సం. వి. అ. పుం. తిలకము; చూ, పుట్టుమచ్చ

కాలకర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాలకంఠిక. చూ, పెద్దమ్మ. 1

కాలకర్ణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కాలకలా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాలముయొక్క నేర్పాటు చూ, కాలనియతి, కాలనియమము

కాలకలము. సం. వి. [illegible] కృకము, ముచ్చిలిగుంట[illegible] చూ, [illegible]

కాలకాములు. బం. [illegible] విశ్వేదేవులు [illegible] చూ, విశ్వేదేవులు

కాలకా[illegible] [illegible] చూ, [illegible]

[illegible] సం. వి. అ. [illegible] చూ, [illegible] 1

కాల[illegible] [illegible] చూ, [illegible] 2

కాల[illegible] [illegible] చూ, [illegible]

కాల[illegible] [illegible] స్త్రీ. [illegible] * చూ, [illegible].

కాలకగుంటు? సం. వి. అ. పుం. [illegible] చూ, [illegible]

కాలకుష్ఠము. సం. వి. అ. న. [illegible]కుష్ఠము, [illegible]కుష్ఠమను [illegible]జాతి [illegible]ంధ్యము; చూ, రాజా[illegible]ము.

కాలకూటము. సం. వి. అ. న. 1. విషభేదము చూ, విసము. 1; 2. విషవిద్యాతంత్రము చూ, మాయము. 1; 3. ఆయుర్వేదౌషధములలో నొకటి. ఇది చేయువిధము—(శుద్ధి

చేసినవి) వసనాభి 11 పా, పాదరసము 6 పా, ఇంగిలీకము 7 పా, తాళకము 7 పా, తామ్ర భస్మము 8 పా, గంధకము 5 పా, మణిశిల 6 పా, కనకతాడి ఉసిరికలు 3 పా, శొంఠి పిప్పలి, మిరియాలు 3 పా, నేపాళములు 2 పా, పొంగించిన వెలిగారము 4 పా, వీనిని కల్వమందుంచి చిత్రమూలము, తెల్లజిల్లేడు, మునగ, వరగోగు, దుట్టుపువేరు, వీని రసముతో ఒక్కొక్కదినము నూరి గురిగింజంత మాత్రలుచేసి అల్లము, శొంఠి మున్నగునసుపానములతో సేవించిన సన్నిపాతములు క్షయలు మున్నగు రోగములు తగ్గును

కాలకృత్తు సం. వి త్ పుం. సూరుడు చూ, సూర్యుడు

కాలక్షేపము సం వి అ. పుం 1 సర్గప్రతిసర్గాది పంచలక్షణములతోఁ గూడిన బ్రాహ్మాది. ఇవి పదునెనిమిది చూ, పురాణములు, వా 2 వృథాగాచేయు నాలస్యము. చూ, విలంబము 1

కాలఖంజనము సం వి అ న చూ, కారిజేము

కాలఖాండము. సం వి అ న.—పై —

కాలగుంజే సం వి ఆ స్త్రీ నల్లగురివెంద * చూ, తులాబీజము

కాలగ్రంథి సం వి ఇ పుం ఏఁడాది చూ, సంవత్సరము

కాలచక్రము సం వి అ. న 1 కాలరూపమైన చక్రము అం 2 అస్త్రములలో నొకటి చూ, అస్త్రములు (దండచక్రము, కాలచక్రము విష్ణుచక్రము మొ.)

కాలజము అం మేఘములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ మేఘములు

కాలజ్ఞము. సం. వి. అ పుం 1. కోడి చూ, పుంజు, 2. కోయిల. చూ, పికము

కాలజ్ఞుడు. సం. వి అ పుం. జోస్యుడు చూ, సాంవత్సరుడు.

కాలటుక. దే వి (కాలు + అటుక) కుండలు దించుటకై రెండు మొనలు ఇరుప్రక్కల గోడలయందుఁ బొదిగి యూఁతగాఁ గాళ్లుమంచి యడ్డముగా నమర్చిన మ్రాను

కాలతాళము సం వి అ పుం ఉలిమిరి * చూ, శ్వేతపుష్పము

కాలత్రయము అం. భూతకాలము, భవిష్యత్కాలము, వర్తమానకాలము. (3) చూ, త్రయము

కాలధర్మము. సం. వి అ పుం 1. చావు చూ, మరణము, 2. కాలముయొక్క ధర్మము

కాలధూమము సం వి అ పుం = కటిదూపము, కచమాలము చూ, పొగ.

కాలనిర్యాసము. సం వి అ పుం గుగ్గిలము * చూ, మహిసాక్షి

కాలనేమియపనారి సం. వి ఇ పుం వెన్నుడు, (త్రికాండశేషము, స్వర్గ 31) చూ, విష్ణువు 1.

కాలనేమిరిపువు సం వి ఉ పుం —పై —

కాలపంచకము. అం ప్రాతస్సంగమ మధ్యాహ్నాపరాహ్ణ సాయంకాలములు (5)

కాలపత్రి. సం. వి ఈ. స్త్రీ గచ్చ * చూ, సోమరాజి.

కాలపరిమాణము పా 1 దీనిలోని మానము - సెకనులు, నిమిషములు, గంటలు దినములు, నెలలు, సంవత్సరములు 60 సె = 1 ని, 60ని = 1గం, 24గం = 1 ది, 30ది = 1 నె, 12 నె = 1 సం (ఇదియే కాలపరిమానము), 2 కాలపరిమాణమును తెలిసికొనుట - భూమధ్యరేఖ ఒక వలయము అగుటచే, దానియందు 360 అంశలు గలవు భూమి తనచుట్టును తిరుగుచుండుటచేత సూర్యుడు ఉదయుమయి క్రమక్రమ

ముగా ఆకాశముపైకెక్కి తరువాత దిగి అస్తమించిపోయినట్లు మన కగపడుచున్నది. కాఁబట్టి భూమియందలి ప్రతిస్థానమునందును దినమునకొక సారి ఆకాశమునందు సూర్యుఁడు ఉచ్ఛస్థానము (ఎత్తయినస్థానము)ను పొందుచున్నాఁడు. దీనికే మధ్యాహ్నమని పేరు. ఒక మధ్యాహ్నమునకును మఱియొక మధ్యాహ్నమునకును, మధ్య గడచిపోవు కాలమునకు "సౌరదినము" అని పేరు. సంవత్సరము పొడవునను ఈ సౌరదినపరిమాణము సమానముగా నుండదు కాని వీని సగటుపరిమాణమును కనుఁగొనినయెడల నది "మాధ్యమసౌరదినము" అగుచున్నది ఇట్లేర్పడిన దినమును 24 గం గాను ఒక గంటను 60 ని. గాను, ఒక నిమిషమును 60 సె గాను భావించి జనులు వాడుచున్నారు. మనముండు భూమి పూర్ణముగా తన చుట్టును అనఁగా 360 అంశలగుండ 24 గంటలలో తిరుగు చుండుటచేత 1 అంశగుండ, 15 నిమిషములలో తిరుగుచున్నది ఇట్లు కాలముయొక్క మూలము అయినదినము భూభ్రమణమునుబట్టి యేర్పడినను, కాలపరిమాణమును గడియారములను యంత్రముల సాహాయ్యముచే కనుగొనుచున్నాము ఈ యంత్రముల యందలి ముండ్లు గంటలను, నిమిషములను సూచించును చూ, కాలప్రమాణము. (చూ. అహఃపరిమాణము 1)

కాలపరిమితి పా ఆయుష్యము

కాలపర్ణము, సం వి అ పుం, నంది * చూ నందివర్ధనము

కాలపర్ణి. సం. వి.ఈ స్త్రీ. మాయ్యారుపాన్న* చూ, పాలపర్ణి

కాలపాలకము సం వి అ న. కంకుష్ఠమృత్తిక. చూ, భూమి. 1.

కాలపాశము. అం. అస్త్రములలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు. (ధర్మపాశము, కాలపాశము, వరుణపాశము. మొ)

కాలపీలుకము. సం వి అ. పుం చూ, కారస్కరము *

కాలపురుషదానము అం. షోడశమహాదానములలో నొకటి చూ షోడశమహాదానములు

కాలపురుషుఁడు. సం వి. అ. పుం 1. యముని సహాయుఁడు, 2 జ్యోతిశ్శాస్త్రము చూ, జ్యోస్యము. (చూ, శాస్త్రములు) 3. ఈశ్వరుఁడే కాలపురుషుఁడు. కాలపురుషునికిని, లగ్నములకును గ్రహములకును నక్షత్రములకును గల సంబంధ మేమి.—కాలపురుషునికి— మే = శిరస్సు, వృ = ముఖము, మి = వక్షస్సు, కర్క = హృదయము, సిం = కుక్షి, కన్య = కటి, తు = వస్తి(నాభిలింగ మధ్యప్రదేశము,) వృశ్చి = వ్యంజనము (పురుషచిహ్నమైన లింగము), ధ = ఊరుయుగము, మ = జానుయుగళము, కుం = జంఘాద్వయము, మీ = అంఘ్రిద్వయము, రవి = ఆత్మ, చం = మనస్సు, కు = శక్తి, బు = వాక్కు, గు = జ్ఞానము, శు = ఇంద్రియ సుఖములు, శ = దుఃఖము నక్షత్రములు ఇరువదియేడిటియొక్క 108 పాదములును పైనచెప్పిన మేషాది పండ్రెండు లగ్నములయి యున్నవి గనుక నక్షత్రములు గూడ నీశ్వరస్వరూపమే యని గ్రహింపఁదగినది ఇంగ్లండులోనుంచి శ్రీజార్జి చక్రవర్తిగారు ఆయా యుద్యోగములకు దగిన యధికారుల నేర్పఱిపించి వారి మూలకముగ మనకు శుభాశుభముల నిప్పించుచు హిందూదేశములోనుండు మనల నెట్లు పాలించుచుండిరో యాలాగుననే యీశ్వరుఁడు తన స్వరూపములగు నక్షత్రములను, లగ్నములను గ్రహములను మనకొఱకు నేర్పఱిచి వారిమూలకముగ మనకు శుభాశుభములను గలు

జేయుచున్నాఁడు. (కాలపురుషుఁడు=ఈశ్వరుఁడు.)

కాలపృష్ఠము. సం. వి. అ. న. 1. కర్ణుని విల్లు. చూ, బాణము. 1, 2 విల్లు చూ, బాణము. 1, 3 ఒకరకము ఇఱ్ఱి. చూ, హరిణము 1, 4. కంకము చూ, రాబందు.

కాలపేయి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. నల్లతెగడ * చూ, సర్వానుభూతి.

కాలప్రకాశిక సం వి. ఆ. స్త్రీ. ముహూర్త గ్రంథము

కాలప్రభాతము, సం వి అ న. శరదృతువు చూ, మాసద్వయము.

కాలపరిమాణము సం వి అ న. 1 కాలము యొక్క కొలత —ఒక మనుష్యునియొక్క పదునెనిమిది ఱెప్పపాట్ల కాలము=కాష్ఠ ($\frac{4}{15}$ సెకను), ముప్పదికాష్ఠల కాలము=కల (8 సెకనులు), ముప్పది కలలుగల కాలము= క్షణము (4 నిమిషములు), పండ్రెండు క్షణముల కాలము=ముహూర్తము (48 నిమిషములు=రెండుగడియలు), ముప్పది ముహూర్తముల కాలము=అహోరాత్రము=రేయింబగలు=ఒక దినము, ఏడు అహోరాత్రముల కాలము=వారము, పదిహేను అహోరాత్రముల కాలము=పక్షము, రెండు పక్షముల కాలము = నెల, రెండు నెలలకాలము = ఋతువు, మూఁడు ఋతువుల కాలము=అయనము, రెండుఅయనముల కాలము = సంవత్సరము చూ, కాలపరిమాణము, 2 వైద్యశాస్త్రమునందలి సప్తవిధ దోషములకు కాలపరిమాణము పదునైదు దినములనియు లేదా యేడు దినములనియు శాస్త్రవేత్తలు వచించియున్నారు.

కాలప్రాణము. అం. గాంధర్వ వేదమునందలి తాళాధ్యాయములోనివి. ఇవి పండ్రెండు - క్షణము, లవణము, కాష్ఠ, నిమేషము, కళ చతుర్భాగము, అనుద్రుతము, ద్రుతము (బిందువు), లఘువు, గురువు, ప్లుతము, నిశ్శబ్దము (కాకపదము)

కాలబలనము. సం వి. అ న వర్మము, కవచము చూ, వారవారణము.

కాలబలము పా షడ్బలములు ఆఱింటిలో నొకటి చూ, షడ్బలములు (కాలబలము = చంద్ర, శని, కుజులు రాత్రులు బలిష్ఠులు రవి, గురు శుక్రులు పగలు బలులు బుధుఁడు రాత్రింబగళ్లు బలవంతుఁడు శుక్లపక్షమందు శుభగ్రహములును, కృష్ణపక్షమందు పాప గ్రహములును బలవంతులు, తమ మాసమందును, తమ హోరయందునుతమ వారమందును నున్న సూర్యాదిగ్రహంబులు బలవంతులు.)

కాలభృత్తు సం. వి త్ పుం. ఒంటిపోఁగు చూ, బలరాముఁడు

కాలభాండిక సం. వి అ స్త్రీ. మంజిష్ఠ * చూ, మంజిష్టి

కాలమాఘనీయము పా నిబంధగ్రంథము

కాలమానము సం వి అ పుం 1. నల్లగోగ * చూ, పర్ణాసము; వా 2. కాలముయొక్క స్థితి

కాలమాలము. సం వి అ. పుం చూ, కాలమానము. 1

కాలము సం వి అ పుం 1 తఱి. చూ, సమయము. 1, (ఈశ్వర స్వరూపము. దీనిచేత లెక్కపెట్టఁబడును ప్రేరేపింపఁ జేయునది దీనివలన సుఖదుఃఖాదు లీయఁబడు చున్నవి) 2. చావు. చూ, మరణము, 3 =కఱ నలుపు చూ, వర్ణము 6, 4 ఎఱ్ఱచిత్రమూలము *: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము, 5 తాడి * చూ, తాడు. 2, 6. = కాకు చూ, కాలత్రయము, విణ 7 = కఱ నల్లనిది చూ, వర్ణము. 6, అం 8. తాళప్రా

ణములు పదింటిలో నొకటి చూ, తాళప్రాణములు; (చూ, తాళము 2), 9. ద్రవ్యములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, ద్రవ్యములు

కాలములు. అం 1 ఉదయము, మధ్యాహ్నము, సాయంత్రము. (3) (ప్రాహ్ణము, అపరాహ్ణము, మధ్యాహ్నము) చూ, త్రయము, 2 గ్రీష్మము, వర్షము, శీతము (3) చూ, త్రయము, 3 చూ, కాలత్రయము. 4 చూ, కాలపంచకము

కాలముష్కకము సం వి అ పుం ముష్కకము * చూ, మొక్కము (ముక్కలు చెట్టు.)

కాలమూలము సం వి అ పుం ఎఱ్ఱ చిత్రమూలము * చూ, వహ్నిసంజ్ఞకము

కాలమేషి సం వి ఈ స్త్రీ మంజిష్ఠ * చూ, మంజిష్ఠి

కాలమేశిక సం వి ఆ స్త్రీ —పై— (రూ - కాలమేషిక)

కాలమేషి సం వి ఈ స్త్రీ 1 —పై—, 2 కొయ్యిచేమ * చూ, సోమరాజి, 3 తెల్లతెగడ * చూ సర్వానుభూతి

కాలమేషిక సం వి ఆ స్త్రీ 1 చూ, రూ- కాలమేశిక, 2 తెల్లతెగడ * చూ, సర్వానుభూతి

కాలయాపనము వా చూ, కాలక్షేపము 2

కాలయుక్తి సం వి. ఇ పుం ప్రభవాది అఱువది వత్సరములలో నొకటి చూ, సంవత్సరములు (రూ- కాళయుక్తి)

కాలరసము సం. వి. అ. పుం చూ, మహిషాక్షము *

కాలరాత్రి. సం వి ఇ. స్త్రీ. 1. గౌరి చూ, పార్వతి. 1; 2 ఒకానొక రాత్రి: చూ, రాత్రి; 3. భీమరథీనది: చూ, నది.

కాలరి. దే. వి (కాలు + అరి) 1. కాలిబంటు. (రూ- కాలిబంటు- కాలుమానిసి- కాలువురు- కాల్వురు- కాల్బంటు.) చూ, భటుఁడు 1; 2 రూ- కాలారి. వారిపన్ను చూ సిస్తు 1, 3 సమాచారమును దెలిసికొని పోయెడు వాఁడు, భార ఉద్యో 1. అ 87: చూ, రాయబారి.

కాలరూపాంశము. పా షష్ట్యంశములలో నొకటి చూ, షష్ట్యంశములు

కాలలవణము సం వి అ న. బిడలవణము; చూ, లవణము 1

కాలవ వై. వి = కుల్య రూ- కాలువ చూ, నది.

కాలవలనము సం వి అ న కవచము చూ, వారవాణము

కాలవిగ్రుసస్యక సం వి ఆ. స్త్రీ ఒకరకము తీఁగ * చూ, లత. 1

కాలవిలంబము వా చూ, కాలయాపనము

కాలవృంతి సం వి ఆ స్త్రీ పాటలి *. చూ స్థాలి 2

కాలవృంతము సం వి అ. న అడవిఉలవలు చూ, సరేణ

కాలవృంతి సం వి ఇ స్త్రీ పాటలి * చూ, స్థాలి 2

కాలశాకము సం వి అ పుం కటివేపాకు* చూ, బల

కాలశారము సం వి అ పుం. ఉడుము చూ, చిక్రోడము.

కాలశాలి సం వి ఇ పుం కృష్ణశాలి ధాన్యము చూ, ధాన్యము

కాలశేయము సం. వి. అ న. చల్ల చూ, మజ్జిగ

కాలసర్పము సం వి. అ పుం. కృష్ణసర్పము, నల్లత్రాఁచు: చూ, సర్పము.

కాలసారము సం. వి. అ. న పీతచందనము చూ, సుగంధము

కాలసూత్రము. సం. వి. అ న ఇనుపతంతులు గల నరకవిశేషము, నరకములు ఇరువదియొక టింటిలో నొకటి చూ, నరకములు

కాలసేయము. సం. వి అ న చల్ల చూ, మజ్జిగ

కాలస్కంధము సం వి అ పుం 1 చీకటి మ్రాను * చూ, తమాలము, 2 తిందుకము* చూ, తుమికి, 3 సర్జకము * చూ, వేగిస, 4. పొగడ * చూ, వకుళము

కాలస్ఫాలి సం వి. ఈ. స్త్రీ పాటల * చూ, స్ఫాలి 2

కాలహీనము సం వి అ పుం లోధ్రము * చూ, లొద్దుగు

కాలాంజనము సం వి అ పుం. కాలాంజన పర్వతము చూ, పర్వతము.

కాలాంజని సం వి ఈ. స్త్రీ పొట్టికొమ్మ లూడలుగల చెట్టు చూ, హ్రస్వశాఖా శిఫము

కాలాంతకుఁడు సం వి అ పుం ముక్కంటి. చూ, శివుఁడు.

కాలాంతరము పా వేఱుసమయము

కాలాంశము పా షష్ట్యంశములు అఱువదింటి లో నొకటి చూ, షష్ట్యంశములు

కాలాకురికుఁడు. సం వి అ పుం. కావ్యకర్త చూ, శిక్షితాక్షరుఁడు

కాలాగురువు. సం. వి. ఉ న నల్లఅగలు చూ, రాజార్హము

కాలాగ్న్యంశము పా. షష్ట్యంశములు అఱువ దింటిలో నొకటి చూ, షష్ట్యంశములు.

కాలాగ్ని. సం వి ఇ. పుం ప్రళయకాలము నందలి అగ్ని: చూ, నిప్పు

కాలాగ్నిభైరవము. అం శివప్రోక్తములగు చతు ష్షష్టితంత్రములలో నొకటి చూ, తంత్రములు

కాలాగ్నిరుద్రరసము పా. శుద్ధిచేసిన పాదరస ము, వసనాభి, గంధకము, అజామోదము, త్రిఫలములు, సర్జక్షారము, యవక్షారము, చిత్రమూలము, సైంధవలవణము, జీలకఱ్ఱ, సౌవర్చలవణము, వాయువిడంగములు, శుద్ధిచే సిన వెలిగారము, త్రికటుకములు వీనినెల్ల సమ భాగములుగ దంచి చూర్ణముచేసి దీనికి సమ ముగ మూఁడుదినములు కలిలో నానఁబెట్టిన విషముష్టివిత్తుల చూర్ణమునుకల్పి కల్వమున నిమ్మపండ్లరసముతో ఒకదినము మర్దించి మిరి యపుగింజలంత మాత్రలుచేసి నెయ్యి మిరి యపుచూర్ణము లోనగు వాని అనుపానముతో నొసంగిన అగ్నిమాంద్యము, కుక్షివాతము మొదలగు యెనుబదివాతములు, గుల్మము, గ్రహణి హరించును ఇది పూజ్యపాదునిచే వచింపఁబడినది.

కాలాగ్రజుఁడు. సం వి. అ. పుం చూ, మనువు.

కాలాదర్శము పా. ఒకానొకనిబంధనగ్రంథము.

కాలానుజ సం వి ఆ. స్త్రీ యమునానది. చూ, నది

కాలానుజుఁడు సం వి. అ. పుం శని. చూ, రాహువు 2

కాలానునాది సం వి న్ పుం. 1. తుమ్మెద చూ, భ్రమరము, 2. ఊరఁబిచ్చుక చూ, పిచ్చుక, 3. కముఁజు. చూ, రూ- కాఁజు, 4 చాతకము చూ, వానకోయిల.

కాలానుశారిబ. సం. వి. అ స్త్రీ. తగరము: చూ, లోహము. 1.

కాలానుసారకము. సం. వి. అ. న. తగరము, నంది * చూ, నందివర్ధనము.

కాలానుసారి. సం వి. న్ న. 1 దేవదారుబంక తోఁ జేసిన ధూపద్రవ్యము: చూ, రాజా

ర్హ్యము; 2 మురయానెడు గంధద్రవ్యము. చూ, సల్లకి, ఈ. స్త్రీ. 3. మామెన * చూ, శారిబ.

కాలానుసార్యకము. సం. వి. అ. న. జాపకమనెడి కొండయందుఁ బుట్టిన నల్లచందనము, నల్ల అగలు * చూ, రాజార్హ్యము.

కాలానుసార్యము సం. వి. అ. పుం, న. ఇనుగుడు *. చూ, శింశుప, న 2 నల్లఅగలు * చూ, రాజార్హ్యము, 3 అశ్మపుష్పము * చూ, ఱాపువ్వు, 4 తగరము, నంది * చూ, నందివర్ధనము. (గ్రంధి తగరమని అభిధానరత్నమాల)

కాలాపుఁడు సం. వి. అ. పుం 1. రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1, 2 నెమలి చూ, మయూరము.

కాలభుఁడు సం. వి. అ. పుం 1 నైర్పలి చూ, మూలజోఁడు, 2 జేముఁడు చూ, యముఁడు.

కాలాయసము. సం. వి. అ. న. ఇనుము చూ, లోహము 1

కాలారి దే. వి. రూ- కాలరి దారిపన్ను చూ, పిస్తు 1.

కాలి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ- కాళి 1 గౌరి చూ, పార్వతి 1, 2 గౌరీభేదము చూ, పార్వతి. 1, 3 మట్టుబచ్చలి *. చూ, బచ్చలి, 4. నల్లజీలకర్ర * చూ, సుషవి 2, 5 నీలి* చూ, రంజని, 6 నఖముచిప్ప చూ, నఖము, 7. క్రొత్తమబ్బు చూ, మేఘము. 1, 8. శంతనునిభార్య చూ, భార్య, న్ పుం 9 పగటిజోతి. చూ, సూర్యుఁడు.

కాలింగము సం. వి. అ. న. రూ- కాళింగము. 1. ఒకానొక పండు. రూ- కాళింగము, కాలిందకము; పుం. 2. కర్కారుకము *: చూ, పుచ్చె; 3. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

కాలింగి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దదోస *, చూ, దోస.

కాలింగిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లతెగడ *. చూ, సర్వానుభూతి.

కాలింగుఁడు సం. వి. అ. పుం. రూ- కాళింగుఁడు. 1. వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు. 1, 2 కాళింగుఁడను పాము చూ, సర్పము, 3 మంత్రవిద్య తెలిసినవాఁడు చూ, మాంత్రికుఁడు, 4 కళింగదేశపు రాజు చూ, రాజు. 1.

కాలిదకము సం. వి. అ. న. ఒకరకము పండు చూ, కాలింగము 1

కాలింది సం. వి. ఇ. పుం రూ- కాళింది 1 నీటియావు చూ, ధేనువ, ఈ. స్త్రీ. 2 యమునానది చూ, నది, 3 చిఱుతేఁకు * చూ, బారంగి, 4 కాకిదొండ * చూ, దొండ, 5 గింటెన * చూ, దింటెన, 6 సగరమహారాజు తల్లి కాళింది, 7 కృష్ణుని అష్టభార్యలలో నొకతె కాళింది, 8 కాళిందియనునది. చూ, నది

కాలిందికర్షణుఁడు సం. వి. అ. పుం రూ- కాళిందికర్షణుఁడు ఒంటిపోఁగు చూ, బలరాముఁడు

కాలిందీభేదనుఁడు సం. వి. అ. పుం రూ- కాళిందీభేదనుఁడు. —పై—

కాలిందీసువు సం. వి. ఊ. స్త్రీ 1 సూర్యుని భార్య చూ, భార్య, 2 యమునితల్లి

కాలిందీసోదరుఁడు సం. వి. అ. పుం. జేముఁడు చూ, యముఁడు

కాలిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ- కాళిక. 1 గౌరి చూ, పార్వతి. 1, 2. పార్వతీభేదము చూ, పార్వతి. 1; 3. ద్రుపదరాజుకూఁతురు: చూ, ద్రౌపది, 4. అగ్నిచిత్రు: చూ, అగ్ని; 5. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6,

6. చీఁకటి చూ, మేచకము. 1, 7 ఆఁడు కాకి చూ, వాయసము, 8 నూఁగారు చూ, రోమరాజి, 9 పొగబంతి చూ, పొగ, 10. బంగారునందలి దోషము చూ, లోహము. 1, 11. కల్లు చూ, సుర. 1, 12 క్రొత్తమబ్బు చూ, మేఘము 1. 13. మబ్బుగుంపు చూ, మేఘము. 1, 14. వెల్లఁబాటు చూ, వైవర్ణ్యము, 15 తేలు చూ, వృశ్చికము. 1, 16 పాలలోని పురుగు, క్షీరకీటకము చూ, పురుగు, 17 నెలవడ్డి చూ, వడ్డి 18 జటామాంసి * చూ, మాంసి 1, 19. తేలుకొండి * చూ, వృశ్చికము 2, 20 పటోలి * చూ, పొట్లు, 21 కాళికాదేవి చూ, మహాలక్ష్మి 3

కాలికంచేను. దే. వి. బాలక్రీడా విశేషము: చూ, బాలక్రీడ.

కాలికము సం వి అ న. 1 నల్లఅగలు చూ, రాజార్హము, 2 అగ్నిచిత్తు చూ, బొగ్గు

కాలికవృద్ధి అం. ధనవృద్ధులు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, ధనవృద్ధులు

కాలితనయము. సం వి. అ పుం దున్నపోతు చూ, మహిషము

కాలితొట్రుపాటు దే. వి ఉద్ఘాతము చూ, కాలుజారుట.

కాలిత్రోవ దే వి. (కాలు + త్రోవ) ఒకఁడు నడిచిపోఁదగిన దారి చూ, మార్గము 1

కాలిదాసకుఁడు సం వి. అ పుం కాళిదాసకవి చూ, రఘుకారుఁడు. (రూ- కాళిదాసకుఁడు)

కాలిదాసుఁడు సం. వి అ. పుం —వై— "రఘుకారః కాళిదాసో మేధారుద్రశ్చ కోటిజిత్." త్రి. శే 186 (రూ- కాళిదాసుఁడు)

కాలినడ. దే వి. (కాలు + నడ) రూ- కాల్నడ చూ, పాదచారము.

కాలిని. సం. వి ఈ. స్త్రీ. ఆర్ద్రానక్షత్రము చూ, నక్షత్రము. 1

కాలిపాదువ. దే. వి మల్లయుద్ధములోని పెలఁకువ చూ, మల్లశాస్త్రము.

కాలిపుట్టువు దే. వి (కాలు + పుట్టువు) అడుగుపుట్టువు చూ, శూద్రుఁడు.

కాలిబంటు ద్వ వి (కాలు + బంటు) పదాతి. రూ- కాల్బంటు చూ, భటుఁడు 1.

కాలిబోను. దే వి. (కాలు + బోను) మృగముల కాళ్లు తగులుకొన నొడ్డియుండెడి యురితో సంతసపఱచిన మ్రాను, స్వా. 4, ఆ. 37 చూ, బోను.

కాలియ వై వి = కాళికా. పిశాచము; మార్క. 1, ఆ. 286 చూ, భూతము

కాలియొబ్రాహ్మణులు. పా కపూరియొబ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు చూ, బ్రాహ్మణులు. (చూ, కపూరియొబ్రాహ్మణులు)

కాలిసంకెల. జా. అడ్డగింత, నిరోధము. "తరుణీతనుగంధము కాలిసంకెలై నెరయఁగనిల్చి" (శివలమాళ్వ చరిత్ర)

కాలీకము సం వి. అ, పుం. క్రౌంచ చూ, బకము (రూ-కలీకము.)

కాలీచి సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1 =కచ్చేరి. న్యాయవిచారణస్థలము చూ, సభ 2, 2 =కచ్చేరి. యముని కొలువుసావడి. త్రి శే, చూ, సభ. 2. ఆ౦ 3 బాలురు చదువుచోటు: చూ, పారశాల. (రూ-కాలేజి.) (చూ, సదనము 1.)

కాలీదాసుఁడు సం వి. అ. పుం చూ, రూ- కాలిదాసుఁడు.

కాలీపతి సం. వి ఇ పుం ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కాలీయకము సం వి అ. న. 1. పీతవర్ణసుగంధికాష్ఠము చూ, రాజార్హము, 2 దారుహరిద్ర *. చూ, మ్రానిపసుపు.

కాలీయము. సం. వి. అ. న. 1. నల్లఅగలు, కాపకపర్వతమునఁ బుట్టిన కృష్ణచందనము చూ, రాజార్హము; పుం. 2 కాళీయసర్పము చూ. సర్పము.

కాలీశుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1. ముక్కంటి చూ, శివుఁడు; 2. నీటిఱేఁడు చూ, వరుణుఁడు.

కాలు. దే. వి. 1. అడుగు చూ, పాదము 1, 2. ¼ భాగము చూ, పాతిక; 3 మంచిపుఁగోడు లోనగునది. "కంగటికాలు నమ్మఁదగుకైదువు." శై 5, ఆ. 85 చూ, మంచిపుకోడు, అ. క్రి 4. దగ్ధమగు చూ, మండు.

కాలుఁడు సం వి అ పుం. 1 జముఁడు చూ, యముఁడు, 2. దేవగణ విశేషము చూ, దేవతావిశేషము 3 ముక్కంటి చూ, శివుఁడు, 4 శని చూ, రాహువు 2

కాలుకొను దే. స క్రి. కాలూఁను రూ-కాల్కొను, కాలుకొలుపు

కాలుకొలుపు దే. ప్రే —పై—

కాలుగదల్చుట జా నడచుట, వెల్లుట "తెరువుకొసంత కాలుగదల్చినంతన గొంతెతెవాగను." (ధర్మజరాజసూయము)

కాలుచు దే స క్రి రూ-కాల్చు చూ, దహించు

కాలుచ్చులు దే. వి బ తేళ్లు మొదలగువానిని పట్టుటకు నుపయోగమగు రజ్జుసాధనము చూ, వాగుర

కాలుజాఱుట. ద్వ వి కాలితొట్రుపాటు, (సం ప) -ఉద్ఘాతము ("కాలుజాఱినను నోరుజాఱినను కూడిరానేరవు.")

కాలుత్రొక్కికొనివచ్చుట. జా. వెంబడివచ్చుట "మీకునుమాకును నీవైరంబెక్కడనుండి కాలుత్రొక్కికొని వచ్చెనో యెఱుఁగను." (ధర్మజరాజసూయము.)

కాలుదవ్వుట జా. కయ్యమునకు సిద్ధపడుట - అఁబోతు పోట్లాడునపుడు కాలిచే నేల త్రవ్వును అందువలన రెండవదానికి రోషమెక్కును "దవ్వుదవ్వుగా నిలిచి చివ్వకుఁ గాలుదవ్వుచు." (ధర్మజరాజసూయము.)

కాలుదివియ. ద్వ. వి కాగడా చూ, దివిటి

కాలుద్రవ్వు దే. అ క్రి (కాలు + త్రవ్వు.) కారణము లేక యుద్ధమునకు యత్నించు రూ-కాల్ద్రవ్వు

కాలుగ్రొక్కు. దే వి (కాలు + త్రొక్కు) 1 రూ-కాల్ద్రొక్కు పెండ్లి చూ, వివాహము, అ క్రి 2 రూ-కాల్ద్రొక్కు కదియు చూ, సమీపించు

కాలుబలము మి వి. పదాతిసేన, మంది చూ, సైనికుఁడు 1 (రూ- కాల్బలము)

కాలుమడి. దే వి రూ-కాల్మడి, ఉచ్చ చూ, మూత్రము

కాలుమడుచు దే అ క్రి మూత్రవిసర్జనము చేయు రూ-కాల్మడుచు

కాలుమానిసి ద్వ వి పదాతి, భార ద్రోణ 3, ఆ, 48 చూ సైనికుఁడు 1

కాలువ వై వి 1 =కుల్య రూ-కాలవ-కాల్వ, ఆను 6, ఆ 8 చూ, నది, 2 రూ-కాల్వ పాంపరి, భా భీష్మ 3, ఆ 234 చూ, వెల్లి 4

కాలువురు దే వి బ, రూ-కాల్వురు పదాతి చూ, సైనికుఁడు 1

కాలుష్యము సం వి అ న రూ-కలుషము కలఁక చూ, పాపము 1.

కాలెండరు ఆం తారీఖుల సూచిక (రూ-కేలెండరు.)

కాలేజము. సం. వి. అ. న.=కాలిజము: చూ, యకృత్తు. (లివర్.)

కాలేజి, కాలేజీ. ఆం. పెద్దపుంది బాలురు చేసు వుచోటు. చూ, పాఠశాల. (చూ, సదనము.1)

కాలేయకము. సం వి అ. న. 1. పీతవర్ణ సుగంధకాష్ఠవిశేషము చూ, రాజార్హము, 2. జాపకము, నల్లఅగలు చూ, రాజార్హము, 3 అంకపీలి * చూ, మ్రానిపసుపు, 4. ఋంకుమ పువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము.

కాలేయము సం వి అ న, -పై.- (8. కస్తురి పసుపు అని కొందఱు.)

కాలేయుఁడు సం. వి. అ పుం. 1. కాలకేయుఁడనెడు రాక్షసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1, 2. పార్వతికొడుకు. చూ, పుత్రుఁడు 1.

కాల్కొను. దే. స. క్రి చూ, రూ-కాలుకొను, రా కిష్కిం, కాం. 468

కాల్చు దే స క్రి చూ, రూ-కాలుచు.

కాల్ద్రివ్వ దే. అ క్రి చూ, రూ-కాలుద్రవ్వ, భార. శాం 3, ఆ. 15

కాల్ద్రొక్కు దే వి, అ క్రి చూ, రూ-కాలుద్రొక్కు

కాల్నడ. దే వి చూ, రూ-కాలినడ, భార. భీష్మ 1, ఆ 154

కాల్పకము సం వి. అ పుం అంకపీలి * చూ, మ్రానిపసుపు

కాల్పము సం, వి అ పుం. —పై.—

కాల్బంటు. ద్వ వి చూ, రూ-కాలిబంటు

కాల్బంట్లు ఆం చతురంగములు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, చతురంగములు

కాల్బలము చూ, కాలుబలము.

కాల్మడి దే. వి చూ, రూ-కాలుమడి, హరి పూ. 6, ఆ 5

కాల్మడుచు. దే. అ. క్రి చూ, రూ-కాలుమడుచు.

కాల్య. సం వి. ఆ స్త్రీ కట్టుటకు ఈడు వచ్చిన యావు. చూ, ధేనువు.

కాల్యకము సం. వి. అ పుం. 1. కచోరము *: చూ, షడ్గ్రంథ, 2 దారుహరిద్ర *· చూ, మ్రానిపసుపు.

కాల్యము సం వి అ. న 1 రూ-కల్యము. తెల్లవాఱుగడ చూ, వేగుజాము, విణ. 2. తరుణమునకుఁదగినది చూ, కల్యము 9.

కాల్వ వై. వి =కుల్య చూ, రూ-కాలువ.

కాల్వురు దే వి బ చూ, రూ-కాలువురు.

కావంచి. వై వి =కామంజిక * చూ, రూ-కామంచి

కావటి సం వి ఈ స్త్రీ.=కావడి చూ, స్కంధాటిక.

కావడి. వై వి.=కావటి —పై —

కావడించు వై స క్రి కావడియందెత్తు "వ. నంజుడులుచేవడిం బ్రావడించక కావడించి ప్రొద్దస్తమింపునంతకు" పాండు 3, ఆ 87

కావడిబద్ద ద్వ వి చూ, కావటి.

కావడిమట్టు ద్వ వి ఉట్టి చూ, శిక్యము 1

కావరము. సం. వి అ న 1. నాఁచు * చూ, శైవలము, దే వి (1) క్రొవ్వు చూ మదము 1 (రూ-కండకావరము- కావలము.), (2) గర్వము చూ, హంకారము

కావరి. దే వి రూ-కావరుఁడు దుర్మదుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2

కావరించు దే అ క్రి క్రొవ్వు చూ, మదించు.

కావరుఁడు దే. వి చూ, రూ-కావరి, భార ఆర 6, ఆ 62

కావలము దే వి. 1 క్రొవ్వు చూ, మదము 1, 2. దోసము, వి, పుం 3, ఆ. 135 చూ, పాపము

కావలయు. దే అ. క్రి. (కాక + వలయు) అగుట యావశ్యకమగు. "అపని యిప్పుడు కావలయును", 2 కోరఁదగినదియగు "ఆయిల్లు కట్టుటకింక నూఱు రూపాయలు కావలయును", 3. అవు. "వాఁడు నీకేమి కావలయును" (ఏమి =ఏవిధమైనబంధువు.)

కావలి దే వి, ఏలుబడి, ఉ, హరి. 2, ఆ 128 చూ, రక్షణము

కావలికాఁడు దే. విణ. కాచువాఁడు చూ, రక్షకుఁడు

కావలిబొట్టు, ద్వ వి.(రూ-కావిరిబొట్టు-కావు) బిడ్డలకు రక్షగానుంచెడు నల్లని తిలకము చూ, బొట్టు 1

కావా దే వి అశ్వమండలగతి "క. కావా తిరిగెడు మారుని, మావులు నానపుడునికటు మండలగతులన్" భద్రా. 4, ఆ

కావారము సం. వి అ. న. నాఁచు * చూ, శైవలము

కావారి సం. వి ఈ స్త్రీ మొగలాకు లోనగు వానితోఁ నేర్పఱుపఁబడిన గొడుగు చూ, ఛత్రము

కావి దే వి 1 ఎఱుపు చూ, వర్ణము 6, 2 బ కాషాయవస్త్రము, (శ ర) చూ, వస్త్రము

కావించు దే స క్రి చూ, కాఁజేయు, భార ఆర 2, ఆ 253

కావిగొను దే అ క్రి (కావి + కొను) ఎఱ్ఱనగు, స్వా 2, ఆ 71 చూ, పల్లటిల్లు

కావిగోఁచిదారి ద్వ వి సన్యాసి. చూ, ముని 1

కావిచీర దే వి కాషాయవస్త్రము చూ, వస్త్రము.

కావితాలుపు దే వి చూ, కావిగోఁచిదారి.

కావిరి. దే, వి. నలుపు, ఉ, హరి 5, ఆ 210 చూ, వర్ణము. 6.

కావిరిబొట్టు. ద్వ వి చూ, రూ- కావలిబొట్టు; భాగ. 10, స్కం. పూ. 297.

కావిటాయి దే. వి కరినిక, ఎఱ్ఱని సుద్దటాయి చూ, రాయి

కావు దే వి 1. అఱచుట ఏడ్చుట లోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము, పాండు 1, ఆ. 145 చూ, హాహా; 2 కాకికూఁత చూ, స్వరము 2, 3 పాఁతఱ లోనగువాని పైకప్పు, స్వా. 4, ఆ. 60, 4 కావలిబొట్టు చూ, బొట్టు. 1, 5. కాదు నఞ్ అర్థకము: చూ, లేదు. 2, 6. కుమ్మరివాని ఆవము ఆవము-రూ-ఆవము, (సం ప) -ఆవాపము

కావుట. దే వి. 1 ఒప్పిదమగుట. "ఇది సిద్ధము కావుటెటింగి." భార. ఆది 1, ఆ. 138, భార శాం 6, ఆ. 385 చూ, అగుట, పా. 2 అగుట=కావుట.-భావార్థక ప్రత్యయమైన 'ట' ముత్తులలోఁ జేరలేదు చూ, కాడేశాదులు.

కావుత. దే ద్రి చూ, కాత "శుభప్రతిపాది గావుతన్." స్వా 1, ఆ. 2.

కావున దే ద్ర. హేతువునుదెలుపునది. "కావున విభజించియడుగ." స్వా 1, ఆ. 67: చూ, హేతువు

కావుపాఁతఱ దే వి ధాన్యముంచెడి కుండ చూ, భాండము 3

కావులగలాఁడు. దే వి సన్యాసి, సాంబ. మాన, 7 చూ, ముని 1.

కావులు. దే వి బ యతిశాటీలు చూ, వస్త్రము

కావృకము సం వి అ. పుం 1 కోడి. చూ, పుంజు, 2. పచ్చని తుంగముస్తె *: చూ, తృణము 1, 3 చక్రవాకపక్షి చూ, చక్రవాకము, 4 కలికోరమనుపక్షి చూ, పీతమస్తకము.

కావేరి. సం. వి ఈ స్త్రీ 1 కవేరుఁడను రాజుకూఁతురు, కావేరీనది చూ, నది, 2 భోగముదాన చూ, వేశ్య, 3 పసుపు చూ, వర్ణము 6, అం 4 గంగలు అయిదింటిలో నొకటి చూ, గంగలు (చూ, నది.)

కావేషము. వా వి పగ చూ, విరోధము. 1. "కావేషములు పెరిగి కచ్చేరీలకెక్కిరి"

కావేషి. వా వి.—పై —"కావేషీలు కొంపలు తీయుచున్నవి"

కావ్య. సం. వి ఆ స్త్రీ 1 పూతనయనురాక్షసి చూ, రాక్షసి. 1 2 తెలివి చూ, బుద్ధి

కావ్యకర్త. సం వి. ఋ. పుం కాలాక్షురికుఁడు చూ, శిక్షితాక్షురుఁడు

కావ్యగీతప్రియత్నము. పా నాయకస్వరూపములలో నొకటి. చూ, నాయకస్వరూపములు.

కావ్యగుణములు అం. శ్లేషము, ప్రసాదము, మాధుర్యము, సౌకుమార్యము, సమత, అర్థదీపనము, ఔదార్యము, కాంతి, ఓజము, సమాధి (10)

కావ్యచోరము సం వి అ. పుం చూ, చంద్రరేణువు

కావ్యదోషములు. పా. ఇవి పదఅర్థగతములై దోషములతో నిండియుండును పదగతములు వాక్యగతములు నని పదదోషములు ద్వివిధము — అందుపదదోషములు 17 అప్రయుక్తము (కవులు ప్రయోగింపనివి) అపుష్టార్థము (ప్రస్తుతోపయోగములేని ప్రయోగము) నేయార్థము (తనకేసంకేతమైనది) అసమర్థము (అప్రసిద్ధము) నిరర్థకము (పదపూర్ణము) గ్రామ్యము (వ్యాకరణనిషిద్ధమైన పామరభాష) చ్యుతసంస్కారము (వ్యాకరణ దూష్యము) గూఢార్థము (అర్థము వెల్లడికానిది) అన్యార్థము (వేఱర్థమిచ్చునది) అశ్లీలము (సిగ్గుగల్గించునది) అప్రతీతము (శాస్త్రపురాణాదులలోని మాటలు వాడుట) అప్రయోజకము (విశేషము లేకుండుట) క్లిష్టము (దూరాన్వయము) సందిగ్ధము (సందేహార్థమిచ్చునది) విపరీతధీప్రదము (విరుద్ధార్థముఁ దోపించునది) అవిమృష్టవిధేయము (అప్రధానవర్ణనము) పరుషము (శ్రుతికటువు) (చూ, అర్థదోషములు), (పద, వాక్య, అర్థ దోషములు అని మతియొక గ్రంథము)

కావ్యనాటకములు పా. అధ్యాత్మరామాయణము- విశ్వామిత్రుఁడు, అనర్ఘ రాఘవనాటకము- మురారి, అభిజ్ఞాన శాకుంతలనాటకము- కాళిదాసు, అమరుకము- అమరుకుఁడు, ఉత్తరరామచరిత్ర-భవభూతి, ఉపమాన చింతామణి- గంగేశోపాధ్యాయుఁడు, ఋతుసంహారము- కాళిదాసు, కర్పూరమంజరి- కవికల్పద్రుమము- ఓపదేవుఁడు, కాదంబరి- బాణుఁడు, కావ్యాదర్శము- దండి, కావ్యప్రకాశిక- మమ్మటభట్టు, కిరాతార్జునీయము- భారవి, కుమారసంభవము- కాళిదాసు; కువలయానందము- అప్పయ దీక్షితులు, కృష్ణకర్ణామృతము-లీలాశుకుఁడు, కృష్ణవిజయము-కుసుమాయుధుఁడు, గంగాలహరి-జగన్నాథపండితరాయఁడు, గీతగోవిందము, చంద్రాలోకము- జయదేవుఁడు, చిత్రమీమాంస- అప్పయదీక్షితులు, చోరపంచాశత్తు- బిల్హణుఁడు, దశకుమారచరిత్రము- దండి, దశరూపకము- ధనంజయుఁడు, నరకాసురవ్యాయోగము - ధర్మసూరి, నలోదయము- కాళిదాసు, నాగానందనాటకము - శ్రీహర్షుఁడు, నాట్యప్రదీప- సుందరమిశ్రుఁడు, నైషధము - శ్రీహర్షుఁడు, పంచతంత్రము - విష్ణుశర్మ, పండితరాయ శతకము- పండితరాయఁడు, పుష్పబాణవిలాసము- కాళిదాసు, ప్రతాపరుద్రీయము- విద్యానాథుఁడు, ప్రసన్నరాఘవ

నాటకము-జయదేవుఁడు ప్రియదర్శిక నాటిక- శ్రీహర్షుఁడు, భట్టికావ్యము-భట్టి; భాగవతము- వ్యాసముని, భాట్టరహస్యము- ఖండదేవుఁడు, భారతము- వ్యాసముని, భారతచంపు- లక్ష్మణ కవి, భోజచరిత్ర- వల్లాలుఁడు, మాధవచంపు- భట్టాచార్యుఁడు, మాలతీమాధవీయము- భవభూతి; మహానాటకము- హనుమంతుఁడు, మహావీరచరిత్ర-భవభూతి, ముద్రారాక్షసము- విశాఖదత్తుఁడు, మేఘసందేశము- కాళిదాసు, మృచ్ఛకటిక- శూద్రకుఁడు, యాదవరాఘవపాండవీయము - చిదంబరుఁడు, రఘువంశము- కాళిదాసు, రత్నావళినాటకము- శ్రీహర్షుఁడు, రసతరంగిణి- రసమంజరి- భానుకర మిశ్రుఁడు, రామాయణచంపు - భోజుఁడు, రామాయణము- వాల్మీకముని, వసంతతిలక భాణము- వరదాచార్యులు, వాసవదత్త- సుబంధుఁడు, విక్రమోర్వశీత్రోటకము- కాళిదాసు, విశ్వగుణాదర్శము - వేంకటాధ్వరి, విద్వన్మనోతరంగిణి - భట్టాచార్యులు, వేణీసంహారము- భట్టనారాయణుఁడు, శృంగారభూషణము- బాణుఁడు, శిశుపాలవధ, మాఘుఁడు, శివభద్రము- కవివరుఁడు, సాహిత్యరత్నాకరము- వారణాశిబ్రహ్మభట్టు, సాహిత్యదర్పణము- విశ్వనాథుఁడు, సాహసాంకము- పరిమళుఁడు, సూర్యశతకము- మయూరుఁడు, అభిరామమణి- కావ్యప్రదీపిక- కుసుమాంజలి- చండకౌశికనాటకము- చంద్రశేఖరచంపు- నాట్యాలోచన- నాట్యశేఖరము- నాటకావతారము- నాటకరత్నకోశము- నాట్యవిలాసము- రాజముకుట - రూపచింతామణి మొదలగు కావ్యనాటకములు మఱికొన్ని గలిగి యుండెను

కావ్యపాకములు అం ద్రాక్షాపాకము, నారికేళపాకము, కదళీపాకము. (3) (పాకత్రయము): చూ, త్రయము.

కావ్యప్రకాశిక పా ఈగ్రంథకర్త మమ్మటభట్టు చూ, కావ్యనాటకములు

కావ్యము సం వి అ న 1. = కబ్బము, కవికృతగ్రంథము, కృతి చూ, పుస్తకము, 2. కావ్యము- విశ్వశ్రేయస్కరము, 3. కావ్యము- కవికల్పితమైనది దీనికి గ్రంథము, కతియని పేర్లు గద్యకావ్యము, పద్యకావ్యము, మిశ్రకావ్యము నని కావ్యము ముత్తెఱంగులు. వచనకావ్యము, గద్యకావ్యము. ఇది పద్యకావ్యమువలె ఛందోబద్ధముగాదు గాని తక్కిన సకలలక్షణములు గలిగియుండును (నీతిచంద్రిక మొ) గణయతిప్రాసనియమము గలది పద్యకావ్యము (తిక్కనసోమయాజి నిర్వచనోత్తర రామాయణము మొ) గద్యపద్యములు కలిసియున్నది మిశ్రమకావ్యము (మనుచరిత్ర మొ), 4 కావ్యము- దృశ్యము, శ్రవ్యము నని ద్వివిధము దృశ్యము (చూడఁదగినది) నాటకము (మురారి- శాకుంతలములోనగునవి) శ్రవ్యము (వినఁదగినది) రామాయణాది గ్రంథములు మఱియు నిందు ఉపాఖ్యానము, ఇతిహాసము, శాస్త్రము, పురాణము, ప్రబంధము నని పెక్కుభేదములున్నవి, 5 కావ్యము మఱలఁ త్రివిధము,— కాంతాసమ్మితము (ప్రబంధము) సుహృత్సమ్మితము(పురాణము) ప్రభుసమ్మితము (వేదము), 6 నాటికలు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి ఇదిదేవమనుష్యమిళితము, కావ్యము — ఒక అంకము, ప్రణయకథ మధ్యమధ్యపాటగలది ఇత్యాది.

కావ్యములు అం రఘువంశము, కుమారసంభవము, మేఘసందేశము, భారవి, మాఘము. (5)

కావ్యరీతులు అం వైదర్భి, గౌడి, పాంచాలి (3)

కావ్యలింగము. అం అర్థాలంకారములలోనొకటి. కార్యముచేఁ గారణమును కారణముచేఁ గార్యమును సమర్థించుట వాక్యార్థహేతు

కము, పదార్థహేతుకము ననిద్వివిధము. ఉ — మదనుఁడయోడుచువు. నామది దిరి లోచనుఁడుండె చూ, అలంకారము. 3.

కావ్యవృత్తులు అం. కైశికి, ఆరభటి, సాత్వతి, భారతి (4) చూ, వృత్తులు.

కావ్యస్వరూపము. పా. దోషరహితము, గుణాన్వితము, ధ్వని, రస,రీతి, వృత్తి, పాక, శయ్యా, శబ్దార్థాలంకారభరితమును కలసి కావ్యస్వరూపమందురు

కావ్యాదర్శము పా. ఈగ్రంథకర్త దండి చూ, కావ్యనాటకములు

కావ్యార్థాపత్తి. అం. అర్థాలంకారములలో నొకటి కైముతి(ఇంకేల) న్యాయమునవర్ణించుట ఉ —వనితనీమొగమునకు శశియెయోడె· పద్మములనింకఁజెప్పనేల ? · చూ, అలంకారము 3.

కావ్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం శుక్రుఁడు, భార ఆది 6, ఆ 119 చూ, రాహువు 2.

కాశ. సం వి ఆ స్త్రీ కాశతృణము* చూ, తృణము 1.

కాశకము సం వి అ. పుం వెలుఁగు· చూ, వెలుతురు 1

కాశకుశావలంబనన్యాయము. పా దర్భదొరకని చో రెల్లు దర్భగాఁ బెట్టుకొనినవిధము.

కాశగర్భము సం. వి. అ పుం ఆశ్వలాయన దర్భ* చూ, తృణము. 1.

కాశమర్దము, సం వి అ పుం చూ, రూ-కాసమర్దము *.

కాశము సం. వి అ పుం, న. 1 కుందు రెల్లు* చూ, శరము (చూ, తృణము. 1.) 2 ఆశ్వలాయనదర్భ * చూ, తృణము. 1, 3 కాశీయనుపుణ్యక్షేత్రము(రూ, కాశి) చూ, దేశము, అ. పుం.4. వెలుఁగు: చూ, వెలుతురు. 1, 5. క్షుతము చూ, తుమ్ము, 6 దగ్గు చూ, దగ్గు అం. 7. దర్భలు పదింటిలో నొకటి చూ, దర్భలు.

కాశహార. సం. వి. ఆ స్త్రీ· = కాంచీర-కాసర * చూ, బుడ్డబుడుసర.

కాశాల్మలి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ· పిన్నబూరుగ * చూ, శాల్మలి.

కాశి సం. వి. ఇ స్త్రీ. అం. 1. వారణాసి. ఏఁబదియాఱు దేశములలో నొకటి· చూ, దేశము, 2 పుణ్యనగరములు ఏడింటిలో నొకటి చూ, పుణ్యనగరములు, 3. క్షేత్రములు ఇరువదినాలుగింటిలో నొకటి (చూ, కాశీ క్షేత్రము) చూ, క్షేత్రములు, 4 అలసట చూ, శ్రమము.1,న్.విణ. 5. కాశరోగ యుక్తుఁడు

కాశికిఁబోయినను గర్మముమానదు. లో. చేసిన కర్మ అనుభవింపకతప్పదు.

కాశిరాజు సం వి.అ పుం. కాశిరాజనుఋషి· చూ, ముని. 1. (త్రి. శే.)

కాశీక్షేత్రము. పా ఇదియొక పుణ్యక్షేత్రము. ఇందలి దైవములు.— సాక్షీవినాయక,విశ్వనాథ సంధ్యాఆరతి, మహాకాళి, దుర్గాదేవి, అన్నపూర్ణ, కాలభైరవ, కాశీ విశ్వనాథ, పంచముఖీ పరమేశ్వర, దండిరాజగణేశ, విశ్వనాథశయనఆరతి, వందేకాశీ, కాశీవిశాలాక్షి శనిదేవ, దండపాణి, మొదలగువారు

కాశీనాథుఁడు. సం, వి. అ. పుం. ముక్కంటి చూ, శివుఁడు.

కాశీరాజు సం. వి అ పుం. దివోదాసుఁడు· చూ, రాజు. 1.

కాశీవిశాలాక్షి అం. అక్షులు ముగ్గురిలోనొకతె చూ, అక్షులు

కాశూల. సం వి ఆ స్త్రీ. బోగముదాన చూ, వేశ్య

కాశేక్షువు. సం. వి. ఉ. పుం. కందు రెల్లు *. చూ, శరము. (చూ, తృణము. 1)

కాశ్మద్విపము. సం వి అ పుం. గుమ్మడు * చూ, మహాఫలము.

కాశ్మరి సం. వి. ఈ స్త్రీ. —పై— (రూ- కాష్మరి - కాశ్మర్యము - కాష్మర్యము - కాశ్వరి)

కాశ్మీరజన్మము. సం. వి. న్. న. కుంకుమపువ్వు, చూ, వహ్నిశిఖము

కాశ్మీరజ. సం వి. అ. స్త్రీ అతివస * చూ, విస.

కాశ్మీరజము. సం. వి. అ. న 1 కుష్ఠభేదము చూ, మండలము, 2. కుంకుమపువ్వు చూ, వహ్నిశిఖము, 3: చూ, పుష్కరమూలము

కాశ్మీరజామృత సం. వి. ఆ. స్త్రీ మృదుఫల, ద్రాక్ష * చూ, స్వాదుఫల.

కాశ్మీరము. సం వి. అ. న. 1 కుంకుమపువ్వు చూ, వహ్నిశిఖము, 2 మెట్టతామరదుంప* చూ, పద్మము 1, 3 చూ, పుష్కరమూలము *, 4 కౌసెయులి, ఊయితోలిచెడియులి చూ, వృక్షాదనము. 1, అం 5. ఏఁబదియాఱు దేశములలో నొకటి (రూ - కశ్మీరము) చూ, దేశము.

కాశ్మీరి సం వి ఈ. స్త్రీ. ద్రాక్ష, గోస్తని* చూ, స్వాదుఫల.

కాశ్యపము సం. వి అ పుం 1 కాశ్యపమను చేప: చూ, మత్స్యము. 1, 2. మృగవిశేషము చూ, మృగము. 1, పా. 3. గోత్రవిశేషము చూ, గోత్రికులు· (చూ, ప్రవర)

కాశ్యపసగోత్రము. అం గోత్రములలోనొకటి చూ గోత్రములు (చూ, ప్రవర) (రూ- కశ్యప- కస్యపస- కాశ్యప- కాశ్యపము)

కాశ్యపి సం వి. ఇ. పుం. 1. అనూరుఁడు చూ, సూరసూతుఁడు, 2. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు, ఈ. స్త్రీ 3. పుడమి: చూ, భూమి. 1.

కాశ్యపుఁడు. సం. వి. అ. పుం. అనూరుఁడు చూ, సూరసూతుఁడు 2. కణాదముని· చూ, ముని 1

కాశ్యపేయుఁడు సం. వి. అ. పుం. సూరుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు

కాశ్వరి. సం. వి. ఈ స్త్రీ రూ- కాశ్మరి * చూ, మహాఫలము.

కాషాయము. సం. వి అ. పుం =కాసె. 1 కావి చీర చూ, వస్త్రము, విణ 2. కాషాయవర్ణముచే నెఱ్ఱనైనది చూ, వర్ణము 6

కాషాయమోహిని. సం. వి ఈ. స్త్రీ. నలువరాణి, చూ, సరస్వతి

కాషాయవల్లభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కాషాయి సం వి. ఈ. స్త్రీ. కాషాయవర్ణముచేత నెఱ్ఱనైనది చూ, వర్ణము. 6.

కాష్ఠ. సం. వి ఆ స్త్రీ 1 పదునెనిమిది రెప్పపాట్లకాలము, తాళమానాష్టలవకాలము: చూ, తాళము 2, 2=కడ దిక్కు చూ, హరిత్తు, 3 అడవిమామెన * చూ, శారిబ, 4. మేర చూ, సీమ, 5 దారుహరిద్ర * చూ, మ్రానిపసుపు, 6, అతిశయము చూ, హెచ్చు. 2; 7. తెడ్డు చూ, దర్వి. 1, 8 కొమ్మపనస * చూ, పనస. 2; 9. ఉనికి· చూ, స్థానము. 1, 10. గౌరవము చూ, మర్యాద.

కాష్ఠకదళి. సం వి ఈ స్త్రీ. కొమ్మఅరఁటి* చూ, రంభ 2

కాష్ఠకము. సం. వి అ. న అగరు చూ, రాజార్హము.

కాష్ఠకారి సం. వి. ఈ. స్త్రీ కందురీఁగ· చూ, మక్షిక.

కాష్ఠకీటము. సం. వి. అ. పుం. నుసిపురుగు చూ, పురుగు.

కాష్ఠకుట్టము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక పక్షి: చూ, పక్షి.

కాష్ఠకుంభి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ పాదిరి * చూ, స్థాలి. 2.

కాష్ఠకుద్దాలము. సం. వి. అ. పుం. కఱ్ఱగుద్దలి. చూ, ముద్దరము.

కాష్ఠకోష్ఠ. సం వి ఆ. స్త్రీ. మామెన *. చూ, శారిబ.

కాష్ఠజంబువు. సం వి. ఊ. స్త్రీ. నేలనేరేడు* చూ, నేరేడు

కాష్ఠతంతువు సం. వి. ఉ. పుం ఆరుద్రపురుగు. చూ, పట్టుపురుగు

కాష్ఠతక్షకుఁడు. సం వి. అ పుం. రథకారుఁడు, వడ్లవాఁడు చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

కాష్ఠదారువు సం. వి ఉ పుం దేవకాష్ఠము చూ, సూక్ష్మదారువు.

కాష్ఠద్రువు. సం. వి. ఉ. పుం. పలాశము * చూ, మోదుగు.

కాష్ఠధాత్రీఫలము. సం. వి. అ. న. ఉసిరికె * చూ, శ్రీఫలి. 1.

కాష్ఠధృక్కు. సం. వి. ఋ పుం. బడబాగ్ని. చూ, నిప్పు

కాష్ఠపాటల సం.వి. ఆ. స్త్రీ తెల్లకలిగొట్టు* చూ, స్థాలి 2.

కాష్ఠపాటలి. సం. వి ఇ. స్త్రీ. —పై—

కాష్ఠమరి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. సొద, చితి చూ, శ్మశానము

కాష్ఠమల్లము. సం. వి. అ పుం. పాడె చూ, శవయానము,

కాష్ఠము. సం. వి. అ. న. 1 కఱ్ఱ,కొయ్య చూ, వంటచెఱకు,వా.2.వల్లకాఁడు చూ, శ్మశానము

కాష్ఠలేఖకము సం. వి. అ పుం. ఘుణము చూ, పురుగు.

కాష్ఠలోహి సం వి. న్. పుం. వాతర్ధిలోహయుక్తముద్గరము. చూ, ముద్గరము.

కాష్ఠవల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. ఖట్వ *, చూ, సుకాష్ఠ, 2. కటుకరోహిణి *. చూ, కటులాదని. 1.

కాష్ఠశారిబ. సం. వి. ఆ స్త్రీ తెల్లసుగంధిపాల * చూ, శారిబ.

కాష్ఠాంబువాహిని. సం వి. ఈ. స్త్రీ. కాష్ఠముచే చేయఁబడిన అంబువాహిని, దోని చూ, పణోడము

కాష్ఠీల. సం. వి ఆ. స్త్రీ కదళి *: చూ, రంభ 2.

కాష్ఠీలము సం. వి. అ.పుం. 1. రాజార్కము* చూ, జిల్లేడు, 2, ఉచ్చింత*: చూ,కుండ. 5.

కాస వై. వి = కచ్ఛ. దట్టి, చూ, వస్త్రము. (ఇది ఎదంతముగా వాడుక.)

కాసకందము. సం. వి అ. పుం. కొంకణదేశపు ఆలువ చూ, పంది. (చూ, శూకరము.)

కాసఘ్నము. సం. వి. అ పుం. తౌళసి* చూ, తులసి

కాసఘ్ని. సం. విశే ఇ. 1. కంఠ నల్లెరు మొదలగునవి నలిపిన పులప; ఈ. స్త్రీ. 2. కసింద*. చూ, బలుసు

కాసజిత్తు, సం, వి. త్ స్త్రీ. చిఱుతేఁకు* చూ, భారంగి.

కాసనాశిని సం వి. ఈ స్త్రీ. కర్కటకశృంగి* చూ, శృంగి.

కాసనుత్తు సం. వి, త్ పుం చేఁతిపొట్లు *. చూ, పొట్లు

కాసందీబటిక సం. వి ఆ స్త్రీ. వేశవారవిశేషము. చూ, సంబారము.

కాసమర్దకము. సం. వి. అ పుం.=కసింద *: చూ, బలుసు

కాసమర్దనము సం. వి. అ. పుం. చేఁతిపొట్లు *: చూ, పొట్లు.

కాసమర్దము. సం. వి. అ. పుం 1. =కసింద * చూ,బలుసు; 2. గుల్మభేదము* చూ,పొద.2.

కాసము. సం. వి. అ. పుం. ఉక్కిస. చూ, దగ్గు

కాసర. వై వి = కౌశహర * చూ, రూ- కౌచేర.

కాసరకూసర. జా. చెడుట, వెఱవేఱకపోవుట

కాసరము. సం. వి. అ. పుం. ఎనుపోతు. చూ, మహిషము.

కాసరవడ్లు దే. వి బ. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కౌసలనాటిబ్రాహ్మణులు. పా. వీరినే కౌసలే యులు, కోసలేయులు అని అందురు. వీరు శుక్లయజుర్వేదులు. ప్రథమశాఖీయులనియు, వాజసనేయులనియు అందురు. చూ, బ్రాహ్మణులు. (రూ- కోసలనాటి బ్రాహ్మణులు)

కౌసా. దే. వి. దాసీపుత్రుఁడు

కౌసారము. సం. వి. అ పుం. 1. కొలను చూ, సరస్సు. 1, 2. బ. కొఱ్ఱలు చూ, ధాన్యము

కౌసారి. సం. వి. ఇ. పుం కసింద *. చూ, బఱుసు.

కౌసాలువు. సం. వి ఉ. పుం చూ, కాస కందము

కౌసించు. వై. స. క్రి. కౌసెగాఁగట్టు "ద్వి కడు మైలపేలికి గాసించు." హరిశ్చ. 2, భా. 1381.

కౌసియ వై. వి రూ- కౌసె.1 = కచ్ఛ కట్టి చూ, వస్త్రము, 2. గ్రావకారుఁడు చూ, జాతిపనివాఁడు

కాసీఁడు. వై వి గ్రావకారుఁడు, పర. 5, అ 48 చూ, జాతిపనివాఁడు

కాసీసభస్మము. పా చూ, అన్నభేదిభస్మము

కాసీసము సం. వి. అ న = కసీసము. మయిలు తుత్తము. చూ, రసాంజనము.

కాసు. వై. వి. 1. = కాకణీ. కౌచ 1, దుగ్గానిలో నాలవభాగము, దుగ్గానిలో పది [illegible] అని పురుషోత్తమకవీయము: చూ, కాచము. 6, దుగ్గాని = రెండుదమ్మిడ్లు. టంకమునకు పది యాఱు డబ్బులు కనుక ఆలెక్కప్రకారము ఇక్కడ కానియనఁగా దమ్మిడీఅని శబ్దరత్నాకరము) ,2 పసుపెసురూపాయల [illegible] బంగారునాణెము(వాడుక)(కాసుధర తెలియుచు గా మాఱుచుండును)"కమసాలి కాసులపేరు చేసెను. " ,3 ధనము చూ, విత్తము. 1

కౌసువీసము జా కొంచెము. (పైసలో 80 వ వంతు అని ఉపన్యాసదర్పణము) "కాసువీస మేని వసూలుచేయ శక్యముకాదయ్యె " (ధర్మజరాజనూయము)

కాసువు సం వి. ఉ. పుం, న. 1. కుత్సితవా క్యము చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2, 2. శక్తియను నాయుధవిశేషము చూ, బాణము. 1, ఉ. స్త్రీ. 3. మతి. చూ బుద్ధి, 4 తెవులు: చూ, రోగము 1, 5 కాంతి చూ, వెలుతురు 1, 6. మాట చూ, వ్యాఖ్యాతము.2.

కౌసె. వై. వి రూ- కాసియ 1 =కచ్ఛ. దట్టి చూ, వస్త్రము, 2 గ్రావకారుఁడు. చూ, జాతిపనివాఁడు, 3 జాయితోలుచుపని

కౌసెగట్టు వై. అ క్రి. కచ్చెగట్టు చూ, దట్టీగట్టు.

కౌసెకోక. వై. వి దట్టి చూ, వస్త్రము

కాసెనిల్కడ. దే. వి మల్లశాస్త్రములోని విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, విన్నాణములు.

కాసెయులి దే వి (కాసె + ఉలి) జాయి తొలిచెడి ఉలి, టంకము. చూ, వృక్షా దనము. 1.

కౌసెవాఁడు. దే. వి చూ, జాతిపనివాఁడు

కౌసెవోయు. దే. అ క్రి. (కౌసె + పోయు) (వస్త్రమును) గోఁచివలె వెనుకకు చెక్కు..

కాహళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నఫిరి. కాహళవాద్యము చూ, వీణె.

కాహళజఙ్ఘ సం వి. ఆ. స్త్రీ. సుఖలక్షణముఁ గల యాఁడుది చూ, స్త్రీ.

కాహళప్రియ సం. వి ఆ. స్త్రీ. గోరింక. చూ, శారిక.

కాహళి. సం వి. ఆ స్త్రీ. 1.= కాళియ చూ, కాహళ, 2. ఒకానొక అప్సర స్త్రీ: చూ, వేలుపులు. 2

కాహళిజంఘులు. అం స్త్రీలక్షణాంగములందలి జంఘుల (పిక్కలు) యందలి విశేషము (కాహళిజంఘులైనను గజజంఘులైనను సుఖవతి యగు) చూ, స్త్రీ లక్షణాంగములు

కాహళము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోడి. చూ, పుంజు, 2. శబ్దమాత్రము, సద్దు చూ, స్వరము. 2, 3 పిల్లి చూ, మార్జాలము, 4. బృహడ్ఢక్క, కాహళవాద్యము. చూ, వీణె, 5 పక్కి. చూ, పక్షి, న 6. అతిశయము చూ, హెచ్చు. 2, 7. కష్టము. చూ, దుఃఖము, 8 అవ్యక్తవాక్యము చూ, స్వరము. 2, విణ. 9. పామరోక్తి చూ, స్వరము 2, 10. ఎండినది చూ, శుష్కము. 2, 11 పెల్లయినది, అతిశయించినది చూ, హెచ్చు 2, 12. చెడ్డది, ఖలము: చూ, పాపము 1, (తెనుఁగు కావ్యములందు వాద్యమను నర్థమందును తఱుచుగ ఇది పుంలింగముగాఁ గానఁబడుచున్నది. "సీ. పణవమర్దళశంఖపటహకాహళవేణుభేరీధ్వనుల మిన్ను పిక్కటిలఁగ." భాగ. 10, స్కం పూ. 1740. మొ.), అం 13. పంచమహావాద్యములలో నొకటి చూ, పంచమహావాద్యములు

కాహళాపుష్పము. సం. వి. అ. పుం.ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము

కాహలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కాళియ, నఫిరి, కాహళవాద్యము: చూ, వీణె; 2. యౌవనస్త్రీ, తరుణి చూ, స్త్రీ; 3. వాయించెడి యొకానొక కుండ చూ, వీణె (చూ, భాండము) 3, 4. మర్మార్గుఁడు: చూ, వ్యాఘ్రుఁడు, అం.5 సుషిరవాద్యములు పదింటిలో నొకటి చూ, సుషిరవాద్యములు

కాహళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నఫిరి చూ, వీణె. (రూ- కాహళి)

కాహళికుఁడు. సం వి. అ. పుం. కాహళియూఁదువాఁడు. పర. 5, ఆ. 91

కాహి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. కొడిసె * చూ, వత్సకము.

కాళంజి వై. వి. = కలాంచి, తమ్మపడిగము చూ, పాత్రము. 6 (రూ- కాళాంజి - కళాంజి- కళాసిక)

కాళయుక్తి సం వి. ఇ పుం, ప్రభవాదియఱువది సంవత్సరములలో నొకటి. చూ, సంవత్సరములు.

కాళహస్తి పా చూ, కాళేశ్వరము.

కాళాంజి. వై వి. = కలాంచి చూ, రూ- కాళంజి.

కాళి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1 గౌరి చూ, పార్వతి.1, 2.పార్వతీభేదము చూ,పార్వతి.1, (ఆదిశక్తులలో నొకతె చూ, ఆదిశక్తులు), 3. కాళిక చూ, బొగ్గు, 4 నల్లజీలకఱ్ఱ* చూ, సుషవి. 2 పా వి (1)మనుష్యాదులులేనిచోటు.

కాళింగము సం. వి అ పుం. 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి, 2. నేలగుమ్మడి * చూ, భూమికర్కారువు.

కాళింగి. సం. వి ఈ స్త్రీ: చూ, పుచ్చ * (నక్కదోసతీఁగె అని విశ్వకోశము)

కాళింగుఁడు. సం. వి అ. పుం. పాము చూ, సర్పము.

కాళింది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 యమునానది చూ, నది, 2. నీటియావు: చూ, ధేనువు. (రూ-కాళింది), అం. 3. భిన్నషడ్జకజభావలు పదునేడింటిలో నొకటి చూ, భావ,

కాళిందీభేదనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-కాళిందీభేదనుఁడు.

కాళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 = కాళియ చూ, కాళిక, 2. నల్లజీలకఱ్ఱ * చూ, సుషవి. 2.

కాళికాదేవి అం. దిక్పాలభార్యలు ఎనమండుగురిలో నొకతె చూ, దిక్పాలభార్యలు

కాళికాపురాణము. అం. ఉపపురాణములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, ఉపపురాణములు. (కాళీపురాణము)

కాళిదాసుఁడు సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కాళిదాసుఁడు.

కాళియ. వై వి. = కౌమాళిక. బూరగొమ్ము, నఫిరి, రుక్మాం 2, ఆ. 108 చూ, వీణ.

కాళీపురాణము. అం. చూ, కాళికాపురాణము.

కాళీయుఁడు సం వి. అ. పుం. కాళీయుఁడను సర్పము చూ, సర్పము.

కాళె వై. వి.=చూ, రూ-కాళియ.

కాళ్లజెఱ్ఱి. దే వి. చెవిచొరు పాము చూ, సర్పము

కాళ్లు పట్టుకొనుట. జా. బ్రతిమాలుకొనుట "పొట్టకై యట్టిహీనుని కాళ్లుపట్టుకొని కష్టపుజీవనము జీవించుటకంటె" (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

కి.

కి. దే అప. షష్ఠీవిభక్తియందు వచ్చెడు ప్రత్యయము కు, యొక్క, లో, లోపల.

కిమ్. పుం. విశే. మ్. 1 జ్ఞానేచ్ఛ, ఊహ చూ, యోచన; 2. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము; 3. దూఱు చూ, నింద. 1; 4. రీతి చూ, విధము 1, అవ్య 5. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము; 6. దూఱు చూ, నింద. 1; 7. అదియో యిదియో యను సందియము, 8. మఱియొక పక్షము, 9. కొంచెము: చూ, స్వల్పము, 10. మరల. చూ, వెండియు, 11 ఎక్కుడు, అతిశయము చూ, హెచ్చు. 2, 12. కారణము చూ, హేతువు; 13. కాదనుట: చూ, లేదు. 2,

కింక. దే. వి. 1. కోపము, భార. ద్రో. 3, ఆ 15 చూ, రోషము (రూ-కింకిరి-కినుక-కినుకము- కినుపు- కిన్క.), 2. పశువులను మేఁకలను చంపెడి ఒకరకము తెగులు చూ, పశురోగము.

కింకనీరు. వా వి శిశువులు పోయపెట్టినపుడు దృష్టిదోషము పోవుటకై మూఁడు బొగ్గులు వేసి తీయు పారాణినీళ్లు, (పారాణి=పసుపు సున్నము కలిపినది.)

కింకర సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దాసి: చూ, బానిస

కింకరి సం వి. ఈ. స్త్రీ. —పై —

కింకరుఁడు. సం. వి అ పుం. 1 పరిచారకుఁడు చూ, సేవకుఁడు, విశే. 2 కూలివాఁడు చూ, సంబళకాఁడు.

కింకిణము. సం. వి ఆ. పుం, రూ-కింకిణి, పాంజేబు చూ, భూషణము. 2.

కింకిణి. సం వి. ఈ స్త్రీ. 1. —పై.—, 2 చిఱుగంట చూ, భూషణము. 2, 3. కావరేఁగు *: చూ, రేఁగు. 1, 4 గిలక *: చూ, ఘంటారవ

కింకిర. సం.వి.ఆ. స్త్రీ. నెత్తురు చూ, రక్తము. 1

కింకిరము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల చూ, పికము, 2. తుమ్మెద చూ, భ్రమరము. 1; 3 గుఱ్ఱము: చూ, హయము, న. 4. ఏనుఁగు గండస్థలము: చూ, లెంప. 2. (చూ, హస్తి.)

కింకిరాటము సం వి. అ. పుం. రూ-కింకరాతము * చూ, వస్న్వె 15.

కింకిరాటుఁడు. సం వి. అ. పుం చూ, రూ- కింకిరాతుఁడు.

కింకిరాతము సం. వి. అ. పుం 1. కొండగోనుఁగు* చూ, పీతపుష్పము; 2. పచ్చపువ్వుల పెద్దగోరంట *: చూ, మహాసహా, 3. రూ- కింకరాటము * చూ, వస్న్వె. 15.

కింకిరాతుఁడు. సం. వి.అ పుం. మరుఁడు చూ, మన్మథుఁడు. (రూ-కింకిరాటుఁడు.)

కింకిరి. సం. వి. న్. పుం 1 కొనరేఁగు * చూ, రేఁగు. 1, దే. వి (1) కోపము, ఉ, హరి.4, ఆ 68 చూ, రోషము, (2) అపవాదము చూ, నింద. 1.

కింకిరిపడు ద్వ. అ క్రి. 1 కోపగిల్లు. "క అతఁ డెంతరేఁగితిట్టిన,మతిఁగింకిరిపడక."మార్క.2, ఆ. 158 చూ, రోషించు, 2. అసహ్యపడు, హరిశ్చ. 2, భా 1583: చూ, రోఁతపడు.

కింకిరిపాటు. ద్వ. వి. 1. కోపపడుట చూ, రోషము, 2. అసహ్యపడుట చూ, రోఁత.2.

కింకిరుఁడు సం. వి. అ. పుం. మదనుఁడు చూ, మన్మథుఁడు.

కింగిరి దే విశ. అల్పము చూ, స్వల్పము.

కించ. సం అవ్య 1. కడఁక చూ, యత్నము, 2. విశేషము, ఇంతేకాదు చూ, హెచ్చు 2, 3 సాంతము: చూ, వెరసి 2

కించన సం. అవ్య అసాకల్యము

కించనము సం వి అ. పుం. ఏనుఁగుచెవిఆరు, హస్తికర్ణదళము చూ, హస్తికర్ణపలాశము.

కించిత్తు సం. అవ్య.=కించు. ఇంచుకంత చూ, స్వల్పము.

కించిదర్థకములు. పా. ఇంచుక, కొంచెము, కొంత.

కించిలికము. సం. వి. అ.పుం. రూ-కించులుకము, మీఁదిగాలి: చూ, వాయువు.

కించులికము సం వి. అ పుం. మహీలత, ఎఱ్ఱ, వానపాము చూ,సర్పము.(రూ-కించులిపము.)

కించులిపము. సం వి. అ. పుం —పై.—

కించులుకము. సం వి. అ. పుం 1. —పై.—, 2. మీఁదిగాలి రూ - కించిలికము చూ, వాయువు, అం 3 వాయువులు ఎనిమిదింటిలో నొకటి చూ, వాయువులు.

కించు వై విశ. అల్పుఁడు చూ, హీనుఁడు. (రూ-క్రించు-క్రించుఁడు.)

కింజ సం. వి ఆ. స్త్రీ. వింటినారియొక్క శబ్దము చూ, స్వరము. 2.

కింజము సం. వి అ న. 1. అకరువు చూ, పత్కృము. 4, 2 పుష్పపరాగము చూ, పుప్పొడి, 3. నాగకేసరపుష్పము: రూ-కింజలము-కింజల్కము

కింజలము సం వి అ. పుం —రూ-పై.—

కింజల్కము. సం వి. అ పుం. —రూ-పై.—

కింజుఁడు. సం విశ. నిరర్థకజన్మము కలవాఁడు: చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు.

కింతనువు సం వి. ఉ పుం. లూత చూ, సాలెపురుగు.

కింధి సం. వి. న్. పుం ఘోటము చూ,హయము.

కింపచానుఁడు. సం విశ. 1 రూ - కింపచాన్నుఁడు. అతిలోభి చూ, లోభి, 2. పిసినిగొట్టు చూ, లోభి.

కింపచాన్నుఁడు సం. విశ —పై —

కింపచుఁడు సం విశ. —పై.—

కింపాకము సం. వి. అ పుం కొంజీరము, విషముష్టి * చూ, ముసిడి.

కింపాకుఁడు సం వి అ. పుం. 1. నిరర్థకుఁడు. చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు, విశ. 2. మూఢుఁడు: చూ, మూర్ఖుఁడు, 3 మాతృశాసితుఁడు.

కింపురుషము. సం. వి అ పుం. 1. మనుష్య ముఖమున్ను పక్షిశరీరమున్ను గలిగిన దేవతావిశేషము, పుష్కాలి చూ, దేవతాభేదము; అం 2 భారత వర్షములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, వర్షములు (రూ-కింపూరుషము = కింపురుష లోకము)

కింపురుషుఁడు. సం. వి అ పుం అశ్వముఖమును నరశరీరముగల దేవయోని విశేషము చూ, దేవతాభేదము.

కింపూరుషము. అం. చూ, రూ-కింపురుషము.2

కింభర సం. వి. ఆ. స్త్రీ నళియను గంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము

కింవదంతి. సం. వి.ఇ, ఈ స్త్రీ. జనులాడుకొను మాట, వానుడి చూ, వ్యాఖ్యాతము 2

కింవా సం. అవ్య 1: చూ, అథవా, 2 వికల్పార్థకము చూ, వికల్పము. 9

కింశారువు సం వి. ఉ. పుం 1 అమ్ము చూ, బాణము. 1, 2 వరిముల్లు చూ, సితాగ్రము; 3 రాపులుఁగు చూ, రాబందు.

కింశుక. సం వి. ఆ స్త్రీ ఎక్కుడుఁదీఁగె * చూ, మానేరు.

కింశుకము. సం. వి అ పుం. 1 పలాశము * చూ, మోదుగు, (దీనిమొగ్గ అంగారితము). 2. పాముయొక్క కుబుసము చూ, నిర్మోకము 3, 3 ఆవిక చూ, వస్త్రము. (చొక్క అని కొందఱు), 4. కవచము చూ, బొందడము, 5 తున్నము * చూ, నంది

కింశులుకము. సం. వి. అ. పుం. పలాశవృక్ష విశేషము * చూ, మోదుగు.

కింస్తుఘ్నము. అం. బవాదికరణములలో నొకటి. చూ, కరణము. 2

కింస్విత్తు. సం. అవ్య. 1. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము; 2. లేనా చూ, రూచన.

కికకిక దే. వి. నవ్వుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హాహా. (రూ-కికాకిక.)

కికాకిక దే. వి. —పై.—, కళా. 1. అ. 40.

కికి. సం వి న్. పుం, ఈ స్త్రీ. చాషము: చూ, పాలపిట్ట

కికింకిరి. దే వి 1 కోపవికారము కినుక; 2. అసహ్యము. చూ, రోఁత 2

కికిదివి. సం. వి ఇ. పుం చూ, కికి. (రూ- కికి- కికీదివి- కికీదీవి)

కికీదివము సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కికీదివి సం. వి. ఇ. పుం. 1. —పై.— 2 శివుని నుదుటియందుండు కన్ను, ఎఱగన్ను చూ, నేత్రము 1

కికీదీవి సం వి. ఇ. పుం. రూ- కికీదివి చూ, పాలపిట్ట.

కికురించు దే. స క్రి మోసపుచ్చు, స్వా. 3, అ 129 చూ, వచించు (రూ- కికురపెట్టు- కికురువోడుచు- కిక్కురించు- కిక్కురపెట్టు)

కికురింత దే వి. 1 మోసము చూ, వంచన; 2. వంచనకరణము. (రూ- కికురింపు- కిక్కురింపు- కికురు- కిక్కురు- కిక్కురింత)

కికురింపు దే. వి —పై—

కికురు దే వి —పై —

కికురుపెట్టు దే స. క్రి. (కికురు + పెట్టు) మోసపుచ్చు, రామా. 3, ఆ. 145 చూ, వంచించు

కికురువోడుచు దే స. క్రి. (కికురు + పొడుచు) —పై.—, భాగ. 10, స్కం. పూ. 481.

కిక్కస సం. వి. ఆ స్త్రీ, బ. గర్భిణీస్త్రీలకు స్తనములు మొదలగు ప్రదేశములందుండు రేఖలు, కండూరేఖలు చూ, కండూరేఖలు, (1) క్రొవ్విపవంటి తృణము, నడము *: చూ, తృణము 1.

కిక్కసకసవు. దే. వి. కిక్కస* చూ, తృణము.1.

కిక్కురిసికొను. దే అ. క్రి. ఇఱుకైన తావులో కూర్చుండు ఇఱికికొను. (వా)

కిక్కురించు. దే. స. క్రి చూ, రూ- కికురించు, రా. యు, కాం. 267.

కిక్కురింత. దే. వి చూ, రూ- కికురింత

కిక్కురింపు దే. వి —పై— (రూ- కికురింపు.)

కిక్కురు దే. వి చూ, రూ- కికురు.

కిక్కురుమనకుము జా మాటలాడకుము, నోరెత్తకుము.

కిక్కురువెట్టు దే. స. క్రి చూ, రూ- కికురువెట్టు, రసి. 3, ఆ 90.

కిక్కురువొడుచు దే స క్రి చూ, రూ- కికురువొడుచు.

కిక్కెస దే. వి 1 బలాత్కారము చూ, బలవంతము, 2 మిక్కిలి కదియుక, పా 3 ఆ 38

కిఖి సం. వి. ఇ స్త్రీ 1 చిన్ననక్క, కొంకనక్క చూ, సృగాలము, ఇ. పుం.2 కోఁతి చూ, వానరము

కిగ్గాడి వై. విశే 1 అంబేద కళా. 8, ఆ 133 చూ, నిష్ప్రయోజనుఁడు, 2 = కీకట. క్రూరుఁడు చూ, వ్యాధుడు 2 (రూ- కిగ్గాడీ- కీగాడి)

కిగ్గాడీ. వై విశే —పై.— (కీగాడి)

కిచిడీ దే వి చూ, రూ- కిచ్చడి.

కిచకిచ దే. వి పక్షులులోనగువాని కూఁత యందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హాహాహూహూ

కిచకొట్టు దే అ క్రి కూయు, రా కిష్కిం, కాం. 199 చూ, శబ్దించు.

కిచకిచకొట్టు. దే అ క్రి. —పై.—

కిచ్చడి దే. వి. 1 నానావస్తువులు చేర్చి వండిన చిత్రాన్నవిశేషము, కలవంటకము చూ, సాదము. (1), వా 2. కిచిడీ అనియు పిచిక సన్నములు అనియు పిచికసాంబఅనియు పిలువఁబడు ఒకరకము వడ్లు చూ, ధాన్యము.

కిట పా వీణె మృదంగము మొదలగు వాద్యములలో నొకటి. (తిక- ధిమి- కిట- ఝణము) చూ, స్వరము 2.

కిటకిట దే వి 1. వీణె మొదలగువాని బిరడ త్రిప్పుటయందగుధ్వన్యనుకరణము; వైజ. 1, ఆ 118 చూ, హాహాహూహూ, వా. 2 ఇద్దఱు (లేక) పెక్కురు యెడములేకుండఁగ క్రిక్కిఱియుట. "మనుష్యులు కిటకిటలాడుచు కూర్చున్నారు "

కిటి సం. వి ఇ పుం. పంది చూ, సూకరము.

కిటికి దే. వి. రూ- కిటికీ చూ, గవాక్షము.

కిటికీ దే వి. —పై.—

కిటిభము సం. వి అ. పుం. కేశకీటము, పేను చూ, యూకము.

కిటుకు దే. వి 1. కపటము, వి, పు 7, ఆ 94 చూ, వ్యాజము. 1, 2 గుట్టు, కళా. 5, ఆ 38 చూ, మర్మము 1

కిట్టమి దే వి పగ చూ, విరోధము. (రూ- గిట్టమి)

కిట్టము సం. వి అ న. శరీరమునుండి వెలువడు మలసామాన్యము- (ఇవి పండ్రెండు.— క్రొవ్వు, రేతస్సు, నెత్తురు, మెదడు, గులిమి, మూత్రము, విష్ఠ, చీమిడి, తెమడ, కన్నీరు, కంటిపుసి, చెమట) చూ, మలము. 1.

కిట్టవర్జితము సం వి. అ న. శుక్రము- చూ, రేతస్సు 1

కిట్టాలము సం వి. అ. పుం. 1 రాగిగాజు: చూ, భూషణము 2, 2 రాగిపాత్రము: చూ, పాత్రము 6, 3. ఇనుపచిట్టెము చూ, మండూరము

కిట్టికోల. దే వి ఇఱికించుటకుగానొక తట్టు

కొనలఁజేర్చి కట్టి చిన్నకోలలతో నేర్పఱుపఁబడిన సాధనము.

కిట్టిబము సం వి అ.న. ఉప్పునీళ్ళు చూ, నీరు. 1

కిట్టు. దే. అ. క్రి, స క్రి. చేరు, భార. ద్రో. 1, ఆ. 388, భార అర. 1, ఆ 102 చూ, సమీపించు

కిట్టుబడి. వా వి. గిట్టుబడి.

కిణము సం. వి అ పుం. 1. కఠినవస్తుసంస్పర్శముచే హస్తాదులయందుఁ గాచెడి కాయ, 2 గాయపుకాయ, 3 యోన్యర్శమను మూలవ్యాధి. చూ, రోగము. 1.

కిణాలయము సం. వి అ.న వెళ్ళెము, పిల్యమ్ము * చూ, సురవర్తి

కిణి. సం వి ఇ స్త్రీ. ఉత్తరేణి * చూ, శైఖరికము.

కిణితము సం వి అ.న వాయుదేవుని విల్లు చూ, బాణము 1

కిణిహి. సం వి ఈ. స్త్రీ 1. ఉత్తరేను * చూ, శైఖరికము, 2 = గినియ తెల్లగినియ* చూ, శిరీషపత్రి, 3.= గినియ. నల్లగినియ *: చూ, శిరీషపత్రి.

కిణ్వము. సం వి అ న 1 పెళ్లెము,పిల్యము* చూ, సురవర్తి, 2 రూ- కణ్వము కల్లుతీయు పదార్థము,సురాబీజము చూ,సుర 2, 3 తెలికపిండి. చూ, పిణ్యాకము, 4 దోషము చూ, పాపము 1.

కిత దే వి దేవతార్పణమునకై కళ్ళమున నొకదెసఁబోసెడు మూఁడు దోసిళ్ళరాసి

కితకిత వా వి చెక్కిలిగింత

కితవము సం వి అ. పుం. 1 ఉమ్మెత్త * చూ, హాలాపుష్పము, 2 చండాయను గ్రంథ్యము చూ, రాజార్హము.

కితవుఁడు. సం వి అ. పుం 1. జూదమాడువాఁడు చూ, పందెకాఁడు, విణ, 2 మోసగాఁడు చూ, వంచకుఁడు. 1, 2. మదించినవాఁడు: చూ, మత్తుఁడు

కితాబు. వా. వి. బిరుదు, గౌరవచిహ్నము.

కితువు సం వి. ఉ. పుం. నాట్యమందలి పదునాలుగంకములలో నొకటి చూ, నాటకము.1.

కిత్త. దే. వి చేతనాచేతనాగ్ని: చూ, నిప్పు (రూ- కిత్తు)

కిత్తనార దే వి చేఁగనార, మోటుగుడ్డ

కిత్తలి. దే వి నాగరంగజాతీయము *: చూ, శర్కరాంకము.

కిత్తి. వై. వి. అగ్ని, ఆం, భా ప్రి. స్వ. 48 చూ, నిప్పు

కిత్తు దే వి చూ, రూ- కిత్త

కిదుకు దే. అ క్రి 1. బిడ్డలు నిద్రలేచునపుడాలస్యముచే నొకవిధముగా మూలుగు, భాగ. 10, స్కం. పూ 225 చూ, స్వరము. 2, 2 బిడ్డలు తల్లిదండ్రులులోనగు వారినేదేని కావలసి పీడించునపుడొకవిధముగామూలుఁగు; హరిశ్చ 1, భా. 2341 చూ, స్వరము. 2.

కినియు దే. అ. క్రి 1. కోపించు చూ, రోషించు (రూ- కినువడు- కిన్వడు- కింకిరిపడు) 2 చేరు, హంస 2, ఆ. 47 చూ, సమీపించు.

కినుక దే వి కోపము, భార. ద్రో 3, ఆ. 225 చూ, రోషము. (రూ- కిన్క- కినుకము- కినుపు)

కినుకకాఁడు. దే విణ. కోపముగలవాఁడు చూ, రోషణుఁడు

కినుకము దే. వి కోపము చూ, రోషము

కినుపు దే వి. —పై—, కాశీ. 4, ఆ 148.

కినువడు. ద్వ. అ క్రి (కినుపు + పడు) రూ- కిన్వడు కోపపడు, భార విరా. 4, ఆ. 218 చూ, రోషించు

కిన్క. దే. వి. చూ, రూ- కినుక.

కిన్నర. సం వి. ఆ. స్త్రీ. = కిన్నెర. ఒకరకము వీణె చూ, వీణె.

కిన్నరసత్వ. అం. కామశాస్త్రములోని ద్వాదశసత్వలలో నొకటి. చూ, ద్వాదశసత్వలు

కిన్నరాంశము అం షష్ట్యంశములలో నొకటి చూ, షష్ట్యంశములు.

కిన్నరి. సం వి ఈ స్త్రీ 1. = కిన్నెర ఒక రకము వీణె చూ, వీణె, 2 కిన్నర స్త్రీ. చూ, స్త్రీ

కిన్నరుఁడు. సం. వి. అ పుం 1 అశ్వముఖమును నరశరీరముగల దేవయోని విశేషము (చూ, కింపురుషుఁడు). చూ, దేవతావిశేషము

కిన్నరేశుఁడు. సం వి. అ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు

కిన్నరేశ్వరుఁడు. సం వి. అ. పుం.—పై.—

కిన్ను. సం. అవ్య 1. అడుగుట చూ, ప్రశ్నము, 2. సందియము చూ, సంశయము, 3 ప్రాఁతది చూ, పురాతనము, 4 పూజ్యము చూ, మహితము, 5 చెప్పరానిది చూ, అవాచ్యము.

కిన్నెర పై. విణ. = కిన్నెర ఒకరకము వీణె, పై 1, ఆ 5 చూ, వీణె.

కిన్వడు. ద్వ. అ. కిరి చూ, రూ- కినువడు, హరి. పూ 9, ఆ 85.

కిఫాయతు హిం వి లాభము

కిమర్థకము. సం అవ్య. ఏమి.

కిమస్తుఘ్నము. అం. కరణములు పదునొకండింటిలో నొకటి చూ, కరణములు.

కిమిల. సం వి. ఆ. స్త్రీ. విశేషసంతానముగల యాఁడుది చూ, స్త్రీ.

కిమీరము సం వి అ పుం. నారింజే * చూ, కర్బురాంకము.

కిము సం. అవ్య. 1. వికల్పాత్మక సంశయము, ఇదేవో అదేవో చూ, సంశయము, 2 చక్కగా నెలియుంట, సంభావన, గౌరవము: చూ, సన్మానము, 3 విమర్శ: చూ, విచారణ, 4. మనోవ్యాపారము చూ, సంకల్పము; 5 నిద్దుర చూ, స్వప్నము 2.

కిముడు దే విణ. అల్పము, అం. భా తృ. వి. 16 చూ, స్వల్పము.

కిముత సం. అవ్య 1. నిర్భరము, పెల్లు, అతిశయము: చూ, హెచ్చు 2, 2. అదోయిదో యను సంశయము. చూ, సంశయము, 3 అడుగుట చూ, ప్రశ్నము

కిమ్మతు. వా వి. వెల. రూ-కిమ్మత్తు

కిమ్మీరము. సం వి. అ పుం 1. రూ- కిర్మీరము చిత్రవర్ణము చూ, వర్ణము. 6, 2. నారదబ్బ * చూ, కర్బురాంకము, విణ. 3. చిత్రవర్ణముగలది చూ, వర్ణము. 6.

కిమ్మీరుఁడు. సం వి. అ పుం కిమ్మీరుఁడను రక్కసుఁడు. చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

కియజేతిక సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. ఉత్సాహము చూ, సంతోషము; 2. ప్రయత్నము చూ, యత్నము

కియదేషిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ. ప్రౌఢిమ చూ, సామర్థ్యము 1.

కియూహము సం. వి. అ పుం ఎఱ్ఱనిగుఱ్ఱము చూ, హయము.

కియ్య. దే వి. (క్రింద + య) ఒకయక్షరము క్రిందియకారము రూ- కియ్యము- కియ్యవడి

కియ్యము. దే వి. —పై.—

కియ్యవడి దే. వి —పై.—

కిరంజి. సం. వి. ఇ పుం. 1 కరతలము చూ, హస్తము, 2. నీలమణి దోషము చూ, రత్నము. 1

కిరకుఁడు సం. వి. అ పుం. లేఖకుఁడు, రూ- కిరికుఁడు చూ, వ్రాఁతకాఁడు.

కిరణపృథక్కరణము షా. పట్టకముగుండ వస్తువులను చూచునప్పుడు వస్తువులుపైకి లేచినటు

లనో క్రిందికిదిగినటులనో కనఁబడుటయేగాక దానిచుట్టును వింతవింతరంగులు కానవచ్చును. అవి ఊదా, నీలిమందువర్ణము, నలుపు, ఆకుపచ్చ, పసుపు, నారింజపండువర్ణము, ఎఱుపు రేఁడురంగులుగ లిగియుండును. ఈసప్తవర్ణములన్ని, సూర్యుని తేజమందు మిళితమై తెల్లగా నుండును. ఈ తెల్లని కిరణములు పట్టకము మీఁద పడినప్పుడు దానియందలి వివిధవర్ణకిరణములు, వేఱువేఱుగా వంగుటచేత అవితిరిగి మిళితమగుటకు వీలులేక, వివిధవర్ణములుగా గోడమీఁదఁబడుచున్నవి. ఇట్లు తెలుపురంగు మొదలైన మిశ్రవర్ణములను వివిధవర్ణములుగా విభజించుటకు పృథక్కరణమని పేరు

కిరణమాలి. సం. వి న్. పుం. వెలుఁగుఱేఁడు చూ, సూర్యుఁడు.

కిరణము. సం. వి. అ పుం. 1. వెలుఁగు చూ, మయూఖము. 1, అం 2. ఆగమములు ఇరువదియెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, ఆగమములు. (చూ, ఉపవిద్యలు)

కిరణావళి అం పంచమపాదనజాంతర భాషలు మూఁడింటిలో నొకటి చూ, పంచమపాదవజాంతరభాషలు (చూ, భాష 1)

కిరము. సం. వి అ. పుం రూ- కిరి వరాహము చూ, సూకరము

కిరాటుఁడు సం. వి. అ పుం కోమటి చూ వైశ్యుఁడు.

కిరాత సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మందాకిని చూ,నది.

కిరాతకము. సం. వి. అ. పుం. నేలవేము * చూ, భూనింబము.

కిరాతతిక్తము. సం. వి. అ. పుం —పై—

కిరాతార్జునీయము. పా. ఈగ్రంథకర్త భారవి.

కిరాతాసి. సం. వి. న్. పుం. గరుత్మంతుఁడు: చూ, వారివాహనుఁడు.

కిరాతి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1 కిరాతస్త్రీ చూ, స్త్రీ, 2 గౌరి చూ, పార్వతి 1, 3. గంగ: చూ, నది, 4. కుంటెనకత్తె చూ, శంభళి.

కిరాతుఁడు. సం. వి అ పుం నెమిలి పింఛము ధరించి అడవియందు తిరిగెడుబోయ చూ, వ్యాధుఁడు 1

కిరాణా. వా వి చిల్లరదినుసులు. రూ-కిరానా.

కిరాయి. వా. వి బాడుగ, కూలి

కిరి సం వి ఇ పుం వరాహము చూ, సూకరము.

కిరికము. సం. వి అ పుం. కపటజూదము చూ, వ్యవహారము 4, 2 దేవతలయొక్క డెందము చూ, హృదయము 2, 3 దేవాలయము చూ, వేలుపుటెంకి

కిరిశుఁడు సం. వి. అ పుం చూ, రూ- కిరశుఁడు

కిరిటి. సం వి. న్ న 1 హింతాలఫలము చూ, హింతాలము, ఇ పుం 2 కోడి చూ, పుంజు (రూ- కిరీటి)

కిరీటధారణసమయము వా గ్రహసమయములు ఇరువదియేడింటిలో నొకటి, సుఖము, గజారోహణము మొదలగునవి గలుగును చూ, గ్రహసమయములు

కిరీటము సం వి అ పుం, న ఒకవిధమైన రాజుల తలపాగ, సార్వభౌముని బొమిడికము. చూ, సీసకము 1

కిరీటి. సం వి న్. పుం 1 = క్రీడి అర్జునుఁడు చూ, విజయుఁడు 1, 2 కోడి చూ, పుంజు. (రూ- కిరిటి)

కిరీటిక. సం వి ఆ స్త్రీ. జీవకమను పేరుగల గ్రంథ్యము చూ, రాజార్హము.

కిరీటిపచ్చ. వై. వి.= గారుడ 1 మరకతము, వసు. 4, ఆ. 78, విజ 8, ఆ. 26 చూ, రత్నము 1, 2. నీలము: చూ. రత్నము. 1

కిరుడెస. వై. వి. =గృధ్రసి. రొండిలోని వాత రోగము; ఆం, భా. ద్వి మ. 126 చూ, రోగము. 1

కిరుసు. దే వి. ఇరుప్రక్కల వాదరగలిగి వాటమైన కత్తి, క శా. 7, ఆ 12. చూ, కృష్టి 2.

కిర్మి. సం వి. ఈ. స్త్రీ 1. పలాలము, గింజలేని వరిపోచేలోనగునది, మోడు చూ, తృణము 1, 2 ఇల్లు చూ, సదనము. 1, 3. స్వర్ణపుత్త్రలిక చూ, పుత్త్రలిక, 4 లోహ పుత్త్రలిక చూ, పుత్త్రలిక.

కిర్మీరజిత్తు. సం వి త్ పుం భీమసేనుఁడు చూ వృకోదరుఁడు.

కిర్మీరత్వక్కు సం వి చ్ స్త్రీ. నాగరంగము*: చూ శర్కరాంకము

కిర్మీరభిత్తు సం వి ద్. పుం చూ, కిర్మీరజిత్తు.

కిర్మీరము సం. వి. అ పుం 1 నాగరంగ * చూ, శర్కరాంకము, 2. కర్బూరవర్ణము: చూ, వర్ణము 6

కిర్మీరసూదనుఁడు. సం వి అ పుం చూ, కిర్మీరజిత్తు

కిర్మీరుఁడు సం వి. అ. పుం చూ, రూ-కిమ్మీరుఁడు

కిర్లి దే వి. మల్లశాస్త్రములోని విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి, ఆం, భా ద్వి. ఉ 209 చూ, విన్నాణములు. (రూ- కిర్లము - కిల్లి- కెర్లి- కెల్లి) (పురుషోత్తమకవీయము)

కిఱకిఱ దే. వి. 1 రథనేమి ధ్వని చూ, హూహూ

కిఱుఁజెప్పు. దే వి రూ- కిఱ్ఱుఁజెప్పు, నై. 8, ఆ. 126 చూ, పాదుక.

కిఱుకు, దే వి 1. మోసము చూ, వంచన (రూ- కిఱక్కు- కిఱిక్కు), 2. తిప్పు, జై. 6, ఆ 284 చూ, విహారము.1, విణ 3 తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.

కిఱుకుపాఱుచు. దే , క్రి తిరుగు; భాగ. 10 స్కం పూ. 756 చూ, సంచరించు.

కిఱుచు. దే విణ తక్కువైనది చూ, హీనము 1. "కిఱుచునేల"

కిఱ్ఱు దే వి ధ్వన్యను కరణవిశేషము చూ, హూహూ.

కిఱ్ఱుఁజెప్పు. దే వి: చూ, రూ- కిఱుఁజెప్పు. (ఇట్లు కిఱ్ఱుమెట్టు)

కిఱ్ఱుగానుగు దే. వి. ఒకానొక బాలక్రీడ: చూ, బాలక్రీడ

కిల సం అవ్య 1 వార్త, లోకవాడుక చూ, సమాచారము. 2, 2 సంభవించుననుట: చూ, సంభావ్యము, 3 ఉచితముకానిది చూ, అనుచితము, 4 కారణము చూ, హేతువు, 5 కల్ల చూ, వితథము, 6 అక్రమము. చూ, ఆగ్రహము. 3, 7 తలఁపు చూ, స్మృతి. 1, 8. ఊరడించుట: చూ, సమాశ్వాసము

కిలకించితము సం వి అ స, స్త్రీ రూ- కిలికించితము 1 రోషాశ్రుహర్ష భీత్యాదుల సంకరరూపమగు స్త్రీయొక్క శృంగారచేష్టా విశేషము చూ, హావము, అం 2 శృంగార చేష్టలు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, శృంగారచేష్టలు

కిలకిల సం వి అ స్త్రీ 1. హర్షధ్వని చూ, స్వరము 2 దే వి (1) నవ్వుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము, వసు. 6, ఆ. 74, య 5, ఆ. 81 చూ, హూహూ

కిలకిలఁబలుకు దే. అ క్రి చూ, కిలకిలలాడు

కిలకిలలాడు. దే. అ. క్రి. (కిలకిలలు + ఆడు) కిలకిలధ్వనిచేయు, నీలా 2, ఆ. 81 చూ, శబ్దించు.

కిలకొట్టు. దే. అ. క్రి మ్రోగు, చెలఁగు చూ, శబ్దించు.

కిలాటము సం వి అ. పుం. 1.పాలవిఱుగుడు. చూ, పాలు. 1, 2. జున్ను. చూ, పాలు.1, (పాలు కాచేగా మిగిలినగడ్డయని హారావళి)

కిలాటి. సం. వి ఈ స్త్రీ. 1. -పై -, న్.పుం 2 వెదురు. చూ, వేణువు.

కిలాతము. దే వి. గుఱ్ఱము, యు 2, అ. 39. చూ, హయము.

కిలారము. దే. వి ఘోషము, పసులమంద. రూ- కీలారము చూ, ధేనువు.

కిలారి. దే. వి (కిలారము + ఇ) రూ- కీలారి. ఆవులఁగాపరి, గొల్లవాఁడు చూ, మహాశూద్రుఁడు

కిలారించు దే అ. క్రి. కిలకిలమని మ్రోఁగు చూ, శబ్దించు.

కిలారుచు దే. అ. క్రి. 1 —పై—, 2. బొబ్బరించు. చూ, శబ్దించు (రూ- కిలార్చు)

కిలార్చు. దే. అ క్రి —పై.—

కిలార్థకములు. పా కద- కదా- కాదా- కా

కిలాసఘ్నము సం వి అ పుం.ఒకరకముచెట్టు చూ, వృక్షము.

కిలాసము సం వి అ న. 1 దేహమునందు గలిగెడి యొకదినుసుపొడ చూ, సిధ్మము, 2 సెబ్బెముగలది చూ, సిధ్మము.

కిలాసి. సం.విణ (న్. ఈ న్) సెబ్బెముగలవాఁడు చూ, సిధ్మలుఁడు

కిలింజకము సం వి అ పుం కటము చూ, చాఁప

కిలింజము సం వి అ పుం, న చూ, నూత్న దారువు *.

కిలికించితము. సం. వి అ న చూ, రూ- కిలకించితము (రూ- కీలికించితము)

కిలిమము. సం. వి. అ. న. దేవదారువు* చూ, నూత్నదారువు.

కిల్కము. సం వి అ. న. దోసము: చూ, పాపము. 1.

కిల్కి. సం వి ఇ పుం గుఱ్ఱము:చూ హయము.

కిల్బిషము సం. వి అ న. 1. దోసము చూ, పాపము. 1; 2. తప్పు: చూ, నేరము, 3. తెవులు: చూ, రోగము.1, 4.నల్లత్రాఁచు విషము చూ, విసము. 1

కిల్లాకు. ద్వ. వి (కిల్ల + ఆకు) చీటి, కువల 2, అ. 24, కళా. 7, అ. 24 చూ, పురోణి. (రూ- ఉల్లాకు- కిల్లాకుచీటి - కిళాకుచీటి- కిళ్లాకుచీటి) (పురుషోత్తమకవీయము)

కిల్లాకుచీటి. ద్వ వి- —పై.—

కిల్లాడి వా. వి మాయ, దగా.

కిల్వి సం వి. న్. పుం. గుఱ్ఱము చూ,హయము.

కివకివ దే వి ధ్వన్యనుకరణవిశేషము చూ, హూహూహూ

కివ్వు. దే. అ క్రి తునుఁగు చూ, మడియు.

కిశలము. సం వి అ. పుం, న. చిగురు చూ, విద్రుమము

కిశలయము సం వి అ. పుం, న —పై—

కిశోరము సం వి. అ పుం. గుఱ్ఱపుపిల్ల చూ, హయము, 2 తైలపర్ణి, చిల్లపడ్డి * చూ, సల్లకి, 3 లూత చూ, సాలెపురుగు, 4 చాగ * చూ, ప్రివ, విణ. 5 విడువఁబడినది చూ, సముజ్ఝితము

కిశోరుఁడు. సం వి. అ. పుం 1 వేఁడివేలుపు చూ, సూర్యుఁడు, విణ 2. యౌవనావస్థకలవాఁడు చూ, శిశువు

కిష్కుచతుశ్శతము. సం వి. అ న నూఱుబారల దూరము చూ, నల్వము.

కిష్కింధ. అం కాండలు అఱింటిలో నొకటి. చూ, కాండలు

కిష్కింధము. సం. వి. అ. పుం. ఓఢ్రదేశము నందలి యొకానొకకొండ: చూ, పర్వతము.

కిష్కింధాధిపుఁడు. సం. వి. అ పుం. వాలి తమ్ముఁడు, సుగ్రీవుఁడు చూ, వానరము

కిష్కింధి సం వి. ఈ స్త్రీ కిష్కింధ పర్వతమునందలి గుహ: చూ, రంధ్రము. 1.

కిష్కింధ్య. సం. వి. ఆ స్త్రీ. —పై.—

కిష్కింధ్యము సం. వి అం. పుం: చూ, రూ- కిష్కింధము

కిష్కువు సం. వి. ఉ. స్త్రీ 1. జేన చూ, వితస్తి, 2. ప్రకోష్ఠము చూ, ముంజేయి, 3. రెండుజేనలకొలఁది హస్తము చూ, మూర.1, పుం 4 నిందితుఁడు చూ, వ్యాధుడు 2.

కిస. దే వి నెమలికూఁత చూ, స్వరము. 2 (రూ- కేక- కేకిస- కేస) (ప్రయ- కి)

కిసమస. దే. వి. వ్యథ, విజ 3, ఆ. 37 చూ, దుఃఖము

కిసము సం. వి అ న చిగురు చూ, కిసలము

కిసరు. దే వి. 1. కోపవికారము, ఆము 4, ఆ 175 చూ, కికింకిరి 1, 2 అంటుసోఁకుట వలన పసిబిడ్డలకు తలిగెడిదోషము

కిసలము. సం వి అ న. చూ, కిసము (రూ- కిసాలయము- కిసాలము-కిసలయము-కిసము)

కిసలయము సం వి అ. న. —పై —

కిసాలము. సం వి. అ. న —పై —

కిసాలయము, సం. వి. అ. పుం, న —పై.—

కిసాలున దే. వి ధ్వన్యను కరణము చూ, హుహూహుహూ

కిసిమిసిపండు. నా వి లఘుద్రాక్షాఫలము.

కిసుక. వై. వి =కృషి చూ, వ్యవసాయము.

కిసుమీను. దే. వి· చూ, లఘుద్రాక్షు *.

కిస్తీ హిం వి 1. వంతుచొప్పున చెల్లించు ద్రవ్యము, వాయిదా, వా వి 2. లంకణము. "వాఁడుజ్వరముచేకిస్తీలు చెల్లించుచుండెను"

కిస్తీబంది. హిం వి. వాయిదాల యేర్పాటు.

క్రిస్మసుపండుగ వా. వి. క్రీస్తుజన్మదినోత్సవము

కిళ్ళీ. వా. వి. పరిమళద్రవ్యములతోఁ గూడిన తాంబూలము. (రూ-కిళ్ళీ) (చూ, కారాకిళ్ళీ)

కీ.

కీఁక. వై వి. 1 =ఘీంకారః రూ-గీఁక. ఏనుఁగు కూఁత, బృంహితము చూ, స్వరము 2, 2 నెమలి కూఁత చూ, స్వరము 2.(ఆంధ్రపదాకరము)

కీఁచేట్లాడు. దే. అ. క్రి. (కీఁచు + ఆటలు + ఆడు) కలహించు చూ, వాటులాడు.

కీఁచు దే వి. 1. ధ్వన్యనుకరణవిశేషము, భో 5, ఆ 94 చూ, హుహూహుహూ, 2 అశ్రావ్య ధ్వని చూ, స్వరము. 2.

కీఁచుతలగడ దే వి. అదిమినపుడు కీఁచుకీఁచను నట్లు లోపల విల్లుపెట్టి కుట్టినతలగడ చూ, లోడు

కీఁచుబిళ్ళ. దే వి —పై.—

కీఁచుబుఱ్ఱ దే వి —పై.—

కీఁచుతాయి. దే. వి. ముసురు కుమ్మరపురుగు: చూ, యమకీటకము (చూ, పురుగు)

కీకటము. సం వి. అ పుం. 1 గుఱ్ఱము: చూ, హయము, 2 మగధదేశము చూ, దేశము, స్త్రీ 3. కల్లు చూ, సుర 2, విశే. 4 పిసినివాఁడు (శ.ర) చూ, లోభి, 5 పేదవాఁడు (శ ర) చూ, బీదవాఁడు, రూ- కీకటుఁడు)

కీకటుఁడు సం వి. అ. పుం. —4. 5 పై.—

కీకశాశ్వము. సం. వి అ. పుం పక్కి చూ, పక్షి. (రూ- కీకసాస్యము)

కీకసము సం. వి అ. న 1. ఎముక చూ, శల్యము. 1, పుం 2 నులిపురుగు · చూ, పురుగు

కీకసాత్మజుఁడు, సం వి. అ పుం నైరృతి చూ, మూలశేఁడు

కీకసాస్యము సం వి. అ. పుం: చూ, రూ-కీకశాస్యము.

కీకి. సం. వి. ఇ. పుం చూ, పాలపిట్ట.

కీకిదివి సం వి ఇ పుం రూ- కికిదివి, కికీదివి. —వై—

కీగాడి వై వి. = కీకట రూ- కిగ్గాడి- కిగ్గాడీ తుందురిఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2.

కీచకజిత్తు సం వి త్. పుం. భీమసేనుఁడు• చూ, వృకోదరుఁడు.

కీచకభిత్తు సం వి ద్ పుం. —వై—

కీచకము. సం. వి అ పుం 1 గాలితాఁకున మ్రోగెడు వెదురు చూ, వేణువు, 2. ఒకానొకచెట్టు చూ, వృక్షము.

కీచకారాతి సం. వి ఇ పుం చూ, కీచకజిత్తు.

కీచకుఁడు సం వి. అ పుం 1 కీచకుఁడను రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1, 2 అధముఁడు చూ, హీనుఁడు, 3. నలుఁడు చూ, బాహుకుఁడు

కీచనిసూదనుఁడు సం వి అ పుం చూ, కీచక జిత్తు

కీటకము. సం వి అ• పుం 1 కీటము• చూ, పురుగు, (కీటకములు వాని ఱెక్కల భేదములను బట్టి ఉద్భిజ్జములవలెనే కొన్ని యనులోమములుగ విభాగింపఁబడుచున్నవి. 1 కోశియాప్టరములు -- కోశములవలె సమర్పఁబడి యుండు ఱెక్కలుగలవి ఉ - బరిణె పురుగులు బొద్దింకలు, 2 హైమెనాప్టరములు — పొరలవంటి ఱెక్కలు గలవి ఉ.- తేనెటీఁగలు, చీమలు, తుమ్మెదలు, 3 లెపిడాప్టరములు -పొలుసు ఱెక్కలుగలవి - ఉ సీతాకోకచిలుకలు, దీపపు పురుగులు, 4 డిప్టరములు -రెండు ఱెక్కలుగలవి ఉ -ఈఁగలు, 5 హెమిప్టరములు -సగము ఱెక్కలుగలవి ఉ.-నల్లులు, 6 ఆర్థాప్టరములు -నిడివి ఱెక్కలు గలవి ఉ - మిడుతలు; 7 న్యూరాప్టరములు --నాడులుగల ఱెక్కలు గలవి. ఉ.- తూనీఁగలు.), 2.ధరణిః చూ, భూమి.1, విణ. 3 కఠినము చూ, బెడిదము; 4, నిష్ఠురమైనది

కీటకుఁడు. సం విణ. నిష్ఠురుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2

కీటఘ్నము సం వి. అ. పుం గంధకము, అంగడి మందినుసు• చూ, సౌగంధికము. 4.

కీటజ సం. వి ఆ. స్త్రీ. లత్తుక చూ, లక్క.

కీటపాది. సం వి ఈ. స్త్రీ. హంసపాదిక * చూ, హంసపాది.

కీటపాదిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ. —వై—

కీటమణి. సం. వి. ఇ. పుం. మిడుఁగుఱుఁబురువు చూ, పట్టుపురుగు. (చూ, పురుగు)

కీటమాత. సం వి ఆ. స్త్రీ. హంసపాదిక *• చూ, హంసపాది.

కీటమారి సం వి. ఈ. స్త్రీ —వై.—

కీటమాలిక. సం వి. ఆ స్త్రీ —వై—

కీటరాజము. సం. వి అ పుం కుమ్మరి పురుగు• చూ, యమకీటకము. (చూ, పురుగు)

కీటు దే వి 1 ఉపేక్ష చూ, నుందెమేలము.1, 2 గోడపెట్టునపుడొక తడవ యుంచెడు మట్టిపాడవు, మట్టిముద్దల పాడవు (రమారమి 3 అడుగుల ఎత్తు) గోడలోని భాగము చూ, పలుఁగుగోడ

కీడు వై వి 1. కసటు, దోసము, మార్క 3, ఆ 315, భార ఆశ్ర 1, ఆ 153 చూ, పాపము. 1, 2. అపకారము చూ, హాని 2, 3 అపరాధము, లక్ష్మీ 4, ఆ 118 చూ, నేరము, 4 ఆపద చూ, విపత్తు, 5. అశుభము, చేవుగుఱుతు, భార స్త్రీ 2, ఆ 58 చూ, లక్షణము 1, విణ 6 అధమము, భార. అశ్వ. 4, ఆ 218 చూ, హీనము. 1, 7 చేవుగుఱుతు గలది, అశుభకరము. "కీడే కురువంశమున కితనిరాక " భార, ఉద్యో. 3, ఆ 171 చూ, లక్షణము. 1.

8 = ఖేట చెడ్డది, భార. ఉద్యో 3, ఆ 285 చూ, దుష్టము

కీడుపడు. వై. అ క్రి రూ-కీడ్పడు. తక్కువ పడు చూ, లోపించు.

కీడుపాటు. వై వి 1. తక్కువపాటు, భార విరా. 1, ఆ. 103 చూ, లోపము 2, 2. చెవుగులుతు, అశుభము: చూ, లక్షణము 1. (రూ కీడ్పాటు.)

కీడెంచిమేలెంచుట. శా. దోషము గ్రహించి మేలు తెలిసికొనుట. ఉదా -ఎంచునుగీడెంచి మేలెంచుట మందిదిగాన నిటుల నీకు వినిపించితి (ధర్మజరాజసూయము.)

కీదేరము సం వి అ. పుం. చిత్తికూర * చూ, భండీరము.

కీడ్పడు వై అ క్రి చూ, రూ-కీడుపడు.

కీడ్పాటు వై వి చూ, రూ-కీడుపాటు

కీత దే వి 1 తక్కువ చూ, లోపము. "కీత నేల" మొ, 2 లోకువ చూ, వెలితి 2, వా. 3 హుళక్కి, "సీకుకీత-నీపనికీత" చూ, శూన్యము 1

కీతు దే వి. కొబ్బరియాకులచాప చూ, చాప

కీదృక్షుఁడు సం విశే. ఏలాటివాఁడు రూ-కీదృశుఁడు, (తె ప) — ఎటువంటివాఁడు

కీదృశము సం విశే చూ ఏలాటి

కీదృశుఁడు సం విశే చూ, రూ-కీదృక్షుఁడు

కీనము. సం అవ్య 1 గొప్పతనము చూ, యోగ్యత, 2. ఆశ్చర్యము. చూ, వింత 1, 3 పాలించేడము· చూ, రక్షణము, 4 సంతసము చూ, సంతోషము, 5 జలము చూ, నీరు. 1

కీనాశము. సం. వి అ పుం ఏకాంతము చూ, రహస్యము

కీనాశుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1. జముఁడు. చూ. యముఁడు, 2. రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1, విశే. 3 ఒంటినున్నచోఁ జెంపెడువాఁడు, 4 దున్నెడువాఁడు: చూ, వ్యవసాయి, 5 పిసినివాఁడు. చూ, లోభి. 1; 6 పేదవాఁడు: చూ, బీదవాఁడు; 7. కటికివాఁడు, పశ్విఘ్నుఁడు· చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కీనీరునేల. దే. వి నీరుముంపు నేల . చూ, భూమి. 1.

కీయాహామము. సం. వి. అ పుం. గేదెదూడ చూ, మహిషి

కీరకము. సం. వి అ. పుం. 1 ఒకానొకచెట్టు. చూ, వృక్షము, 2 పాపపణము· చూ, లాభము 1

కీరకుఁడు సం వి అ పుం. క్షపణకుఁడు, బౌద్ధమతస్థుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

కీరము సం. వి. అ. పుం 1. అంబాలము * చూ, మామిడి, 2. చిలుక: చూ, శుకము; 3. పల్లె చూ, దేశము; న. 4. నంజోఁడు చూ, మాంసము, 5. కాశ్మీరదేశము: చూ, దేశము.

కీరవర్ణకము. సం. వి అ. న స్థౌణేయమను పేరుగల సుగంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హ్మము

కీరితి వై వి = కీర్తి, హంస 1, ఆ. 15 చూ, యశస్సు

కీరిష్టపు. సం వి అ పుం. అక్షోటము *. చూ, పీతపుష్పము.

కీరేష్టము. సం. వి. అ. పుం 1 ఆమ్రము * చూ, మామిడి; 2 అఖోటము *· చూ, పోఁక, 3. జలమధూకము * చూ, మధూకము

కీర్ణకోశము. సం. వి. అ. పుం భగవిశేషము చూ, భగము 12.

కీర్ణము. సం విశే 1. కప్పఁబడినది చూ, ప్రచ్ఛన్నము, 2. చిమ్మఁబడినది చూ, విపులము; 3 నొప్పింపఁబడినది చూ, వేధితము, 4 విడువఁబడినది చూ, సముజ్ఝితము.

కీర్తన సం వి. ఆ స్త్రీ 1 కీర్తి. చూ, యశస్సు వా వి 2. రాగము చూ, స్వరము 2

కీర్తనము. సం వి అ. న 1. పొగడిక చూ, స్తోత్రము, అం. 2. భక్తిలక్షణములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, భక్తిలక్షణములు

కీర్తనీయము. సం. విణ. పొగడఁదగినది: చూ, స్తుత్యము.

కీర్త్యగౌడబ్రాహ్మణులు పా గౌడులలో నొకతెగవారు యజుర్వేదులు హిరణ్యకేశీయసూత్రము కలవారు. చూ, బ్రాహ్మణులు

కీర్తి. సం వి ఇ స్త్రీ. 1 = కీరితి చూ, యశస్సు, 2 విరివి చూ, విస్తారము 1, 3 తేట చూ, స్పష్టము, 4 అడుసు చూ, బురద, 5. తావు చూ, స్థానము. 1, 6 అనుగ్రహము చూ, సాకతము 2, అం 7. ఐశ్వర్యములు ఏడింటిలో నొకటి, చూ, ఐశ్వర్యములు.

కీర్తించు. సం స క్రి పొగడు, భార ఆది 3, ఆ. 20 చూ, స్తుతించు

కీర్తితము సం విణ పొగడఁదగినది చూ, స్తుత్యము

కీర్తితాళము, అం. జన్యతాళములు నూటయొకటింటిలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు

కీర్తిప్రతాపసుభగత్వము అం. నాయకస్వరూపములు అయిదింటిలో నొకటి చూ, నాయకస్వరూపము

కీర్తిబంధము. అం కామశాస్త్రమునందలి ఉద్ధితకరణ బంధములలో నొకటి చూ ఉద్ధితకరణబంధములు (చూ, బంధములు)

కీర్తిభాజుఁడు సం విణ జ్. కుంభసంభవుఁడు చూ, ద్రోణుఁడు

కీర్తిమంతుఁడు సం. వి త్. పుం. వసుదేవుని పెద్దకొడుకు చూ, పుత్రుఁడు 1.

కీర్తిశేషుఁడు. సం వి అ. పుం. కీర్తిని భూమియందు వదలి శరీరమును చాలించినవాఁడు. "రాముఁడు కీర్తిశేషుఁడయ్యె."

కీర్మి. సం వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పలాశము *. చూ, మోదుగు, 2. కొమ్మ చూ, శాఖ, 3 చిన్న సూరకత్తి చూ, రిష్టి. 2.

కీర్షంతబ్రాహ్మణులు పా. మహారాష్ట్రులలో నొకతెగవారు. ఋగ్వేదులు. ఐతరేయబ్రాహ్మణమునకుఁ జేరినవారు ఆశ్వలాయన సూత్రమువారు. వీరు గోమాంచల నది సమీపమున పంచక్రోశదేశమందు నివసించియున్న పన్నిద్దరు బ్రాహ్మణుల సంతతివారనియు సహ్యాద్రికాండమునఁ జెప్పియున్నది చూ, బ్రాహ్మణులు

కీల. సం వి ఆ స్త్రీ మోఁచేతిదెబ్బ.

కీలక సం. వి అ పుం ప్రభవాది యఱువది వత్సరములలో నొకటి చూ, సంవత్సరములు. (రూ- కీలకము)

కీలకము సం. వి. అ పుం 1 —పై.—; 2 శివకము, పసులఁగట్టెడు గూటము. చూ, స్తంభము, 3. అగ్ని చూ, నిప్పు, అం 4 సంయుతహస్తములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, సంయుతహస్తములు, దే వి. (1) జీవస్థానము చూ, మర్మము 1 (రూ- కీలు- కిటుకు)

కీలము. సం. వి. అ న 1 జలము చూ, నీరు.1, పుం. 2 మంట చూ, నిప్పు, 3. మొరడు, స్థాణువు చూ, వృక్షము, 4 గసిక, శంకువు. చూ, మేకు, 5 చిల్లకోల, తోమరము. చూ, సర్వల, 6 కూర్పరము: చూ, మోఁచేయి, 7.= కిల్ల. లేశము చూ, స్వల్పము (ఇది కడపటియర్థముతక్క తక్కినయర్థములయందు ఆకారాంత స్త్రీలింగము అగును.) పా.8. స్త్రీ కేసరము. (స్టైల్)

కీలరి. వై. విణ. (కీలు + అరి) కీలెఱిఁగినవాఁడు చూ, మర్మజ్ఞుఁడు

కీలసంస్పర్శము. సం. వి. అ పుం ఒకానొక చెట్టు. చూ, వృక్షము.

కీలాగ్రము పా (స్త్రీగాత్ర) (కీలాగ్ర) మెప్పుడును చిగురుగానుండి పుప్పొడిని పట్టుకొని యుండును. ఒకప్పుడు గాలివలన వచ్చిన పుప్పొడి రేణువులనాపుటకై కీలాగ్రమందు నీఁకలవలె నుండును ఉ — వరి. బొప్పాయి మొ)

కీలాధి. సం వి. ఇ పుం కడలి చూ, సముద్రము.

కీలారము. దే వి చూ, రూ- కిలారము, భో. 6, ఆ. 313.

కీలారి. దే వి చూ, రూ- కిలారి, భార. వి రా. 1, ఆ 100

కీలాలము సం. వి అ. న. 1. నెత్తురు చూ, రక్తము. 1, 2. జలము చూ, నీరు 1, 3. పాము పడిగెభాగము చూ, సర్పము, 4 కెంపు చూ రత్నము. 1, 5. తేనె చూ, మధువు 5

కీలాలపుఁడు సం. వి అ పుం రక్కసుఁడు. చూ, రాక్షసుఁడు. 1

కీలి సం వి. న్ పుం. అగ్ని చూ, నిప్పు.

కీలించు. సం. స. క్రి తగుల్చు చూ, పెట్టు 5

కీలితము. సం విణ. కట్టఁబడినది చూ, సితము

కీలితుఁడు. సం విణ. చౌర్యాద్యపరాధమున బొండకొయ్య మొదలగుదానిచేతఁ గట్టువడిన వాఁడు చూ, సంయతుఁడు

కీలు. వై. వి 1 కపటము. చూ, వ్యాజము. 1, 2 కీలకము, వై. 8, ఆ 139 చూ, మర్మము. 1, 3. ఉపాయము, భో 6, ఆ 103 చూ, వెరవు, 4. = కీల ఎముకకీలు, సులభముగ యిటునటు వంగుట తిరుగుటలోనగు వాని కనుకూలముగా నేర్పఱచినమఱ (లేక) మొత్రము, సంధి. (జాయంటు), విజ. 1, ఆ. 106 చూ, మాటు, (ఇందుకు సంబంధించిన శాస్త్రపరిభాషాపదములు — సంస్కృతమున.- సంధి, అక్షకాంసఫలకసంధి, గుల్ఫసంధి, ప్రితరసంధి, చూడావలయదంతచూడసంధి, ఉదూఖలసంధి, ఉఖలా ముసలకసంధి, కర కూర్చాన్తరీయసంధి, కరతలసంధి, ఖల్లకోరసంధి, పరశుకాపృష్ఠకశేరుకసంధి శిరోగ్రీవ సంధి, కూర్పరసంధి, సందంశకోరసంధి, దశనోదూఖలసంధి, శ్రోణిసంధి, పాదతలసంధి, పశ్చిమకపాలచూడావలయసంధి, పశ్చిమకపాల దంతచూడాసంధి, కరాంగుళీసంధి, ప్రకోష్ఠాన్తరీయసంధి, పరస్పరకోరసంధి, గ్రీవాస్తసీవనీసంధి, అంససంధి, అక్షకోరస్సంధి, పాద కూర్చాన్తరీయసంధి, హనుముండసంధి జంఘానుజంఘాస్థిసంధి, చక్రకోరసంధి. ఇత్యాది. మఱియు తెనుఁగున. — బంతిగిన్నెకీలు, బొంగరపుకీలు, మడతబందుకీలు, జారెడుకీలు. మొ), 5 మానులోనగువాని పైపూసెడి యొకానొక ద్రవద్రవ్యము. "తాటిపట్టెలకు కీలుపూసినారా?" హల్లుపరమగుచో దీనియుత్వము నకు వికల్పముగా లోపమువచ్చును కీల్పొమర్త మొ.)

కీలుఁడు సం. వి అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు

కీలుకత్తి వై. వి మడతకత్తి చూ, రిష్టి. 2.

కీలుకాఁడు వై వి. తారి, దారి, భార ద్రో. 3, ఆ 62 చూ, సూత్రధారుఁడు.

కీలుకొను ద్వ అ క్రి 1 తగులు, వై 3, ఆ 42 చూ, లంకించు 1, 2 నాటు, భార. కర్ణ 1, ఆ. 27 చూ, మొలవేయు (ప్రే. కీలుకొలుపు.)

కీలుగంటు ద్వ వి. జాఱు గాముడిచిన వెండ్రు కలదామిడి రూ-కీల్గంటు ధమ్మిల్లము చూ, వేనలి (ఇట్లు కీలుజేడ- కీల్జడ, కీలుముడి- కీల్ముడి.)

కీలుగుడ్డ. వా. వి. కీలురంగు వేసిన బట్ట.

కీలుపడు వై. అ క్రి. తగులు, (ప్రే) కీలు పఱచు — "ఎ, గీ. యౌవనలీలా వికాసహాస, హేలనాదులఁ జిత్తంబు గీలుపఱచి" భాగ 8, స్కం. 1, ఆ. 17) చూ, లంకించు 1.

కీలుబొమ్మ. ద్వ. వి. 1. సూత్రధారి యనఁబడు స్త్రీ చూ, స్త్రీ, వా. 2. ఎముకతో సమర్పఁబడిన బొమ్మ. (రూ-కీల్బొమ్మ.)

కీలెఱిఁగి వాతఁబెట్టినట్లు. లో సంధి తెలిసికొని రతు వేసినట్లు.

కీల్గంటు. ద్వ వి: చూ, రూ-కీలుగంటు.

కీల్బొమ్మ. ద్వ. వి చూ, రూ-కీలుబొమ్మ

కీవాడ దే వి. ఊరుచుట్టునుండు పాటిపొలము చూ, భూమి. 1

కీశ. సం వి. ఆ స్త్రీ. చేక్కురకేళీ అరఁటి * చూ, రంభ. 2

కీశపర్ణము. సం. వి అ. పుం. ఉత్తరేణి* చూ, శైఖరికము.

కీశపర్ణి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. —వై.—

కీశము సం వి. అ. పుం 1 కోఁతి చూ, వానరము, 2 దిక్కుల నడిమిచోటు చూ, దిగంతరము, 3. పక్కి: చూ, పక్షి, విణ 4 దిస మొలది.

కీశవల్లి సం వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తరేణి * చూ, శైఖరికము

కీశుఁడు. సం వి అ పుం 1 యుద్ధమందు నేర్పరి చూ. సమర్థుఁడు, 2. వెలుఁగు ఱేఁడు. చూ, సూర్యుఁడు.

కీస వా అవ్య కొంచెము, కాశీ 5 ఆ 214 చూ, స్వల్పము "కీసవాటా వచ్చినది"

కీసబత్తీస వా. వి. ఒకరకము అరఁటి చూ, రంభ 2

కీసర. దే. వి 1 చిత్తిలోనగువాని లోపలిపొర, హంస. 4 ఆ 156 చూ పొర. 4, విణ 2. అల్పము. "కీసరపాలు" మొ

కీసరబాసర. వా. వి. అర్థముగాని భాష.

కు.

కు. సం. వి. ఊ స్త్రీ. 1 పుడమి చూ, భూమి 1 (ఇది తెనుఁగున వ్యస్తముగాఁ బ్రయోగింపఁబడదు — కుతలము, కుధరము ఇత్యాది సమస్త పదములు ప్రయోగింపఁబడును), 2 సారాయి. చూ, సుర 1, విణ. 3 వృత్తియందుఁ గుత్సితశబ్దమునకు వచ్చు నాదేశము "కుజనుఁడు, కుతర్కము" మొ, అవ్య 4 అల్పము చూ, స్వల్పము "కోష్ణంకవోష్ణమ్", 5 దోషము చూ పాపము. "త్యజేత్కుజనసంగతిమ్.", 6 దూఱు చూ, నింద 1 "కుభోజనమ్", 7 వారణము, చూ, నిరోధము 1, దే అప (1) షష్ఠీవిభక్తి యందు వచ్చెడు ప్రత్యయము "రామునకు-సోమునకు" మొ చూ, కి, పా (క్రి (2) ఈ ధాతువు యుష్మదర్థములఁ గువర్ణకంబయగు ఉదా — ఈకు, నీకు మీకు యుష్మదర్థ మనఁగా 'నీవు' అను నర్థముగలది ఈకి నీకి, మీకి యనుట తప్పు (3) ఉకార ఋకారంబులకు "కు" షష్ఠిపరమగుచో నగాగమంబు తఱచుగ నగు. ఉదా — రామునకు- గురువునకు, ధాతృనకు-నేతృనకు తఱచుగ ననుటచే బచ్చుకు-ఉత్సవముకు, వంతుకు ఇత్యాది మహాకవి ప్రయోగంబు లెక్కడ నేనిఁ గలవు

కుంక దే వి బాలవిధవ, రండ (చూ, విధవ) మా, స్త్రీ (రూ-కుంకి)

కుంకటి వై వి రూ-కూఁకటి 1 జొట్టు చూ, సిక 4, 2 పిల్లజుట్టు చూ సిక 4, విణ 3 ప్రధానము చూ, శ్రేష్ఠము. "కుంకటివేరు" మొ

కుంకటివేరు ద్వ. వి. తల్లివేరు రూ-కూఁకటివేరు. చూ, వేరు, 1. (ద్విబీజదళ వృక్షములకు మాత్రము కుంకటివేరు ఉండును

ఉదా.—మఱ్ఱి, మామిడి, చిక్కుడు, తుమ్మ, ఆవ. మొ.)

కుంకుడు దే వి చూ, ఫేనిలము. 2 *

కుంకుడుఁబురుపు. దే వి ఒకానొక యెఱ్ఱ పురుగు చూ, పురుగు

కుంకుమపువ్వు. మి.వా వి (కుంకుమము + పువ్వు) అగ్నిశిఖ యను అంగడిదినుసు చూ, వహ్నిశిఖము 1 (రూ-కుంకుమపూవు)

కుంకుమప్రియము సం వి అ పుం వేళ్ళయందు కాయలు కాచు మేఁడి * చూ, మేడి.

కుంకుమము సం. వి అ న చూ, కుంకుమపువ్వు

కుంకుమాంశ పా ఏగ్రహాంబునకైనను షోడశవర్గ చేయఁగా ఎనిమిది వర్గంబులు స్వవర్గంబులు వచ్చెనేనిఁ గుంకుమాంశయగును.

కుంకమము. వై వి. 1.=కుంకుమమ్ము నుదుటఁ బెట్టుకొను రాగద్రవ్యవిశేషము చెందిరము చూ, సింధూరము 1, 2 చూ, కుంకుమపువ్వు

కుంగని సం వి ఈ స్త్రీ. మహాజ్యోతిష్మతి* చూ, మానేరు

కుంచనము సం వి అ న కంటిరెప్పలు చూ, బిడాలము 2

కుంచఫల సం వి ఆ స్త్రీ గుమ్మడి * చూ, మహాఫలము

కుంచము సం వి అ పుం 1 =కుంచేము. నాలుగు మానికెలు, ¼ తూము. ½ ఇరుస. చూ, ప్రస్థము 2, 2 చామరము చూ, సురటి, 3 బపాలిండ్లు చూ స్తనము

కుంచి సం. వి. ఇ పుం అష్టముష్టిపరిమాణము

కుంచిక. సం వి ఆ స్త్రీ 1 బీగముతీసెడు వంకర యినుపకమ్మి కుంచెకోల చూ, బీగము, 2 గురివెంద * చూ, తులాబీజము, 3 నల్లజీలకఱ్ఱ*. చూ, సుష.వి.2, 4. మెంతి. చూ, మేంథి, 5 ఒకానొకచేఁప: చూ, మత్స్యము 1.

కుంచిత. అం గాంధర్వవేదములోని భావాధ్యాయప్రమేయమునందలి సంచారీ భావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు ఇరువదింటిలో నొకటి చూ సంచారీభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు. (రూ-కుంచితము.)

కుంచితము. సం. వి అ న. 1 ఒక విధమగు నిద్దుర. చూ, స్వప్నము. 2, 2. ఒక విధమగు రెప్పపాటు అనఁగా కనురెప్ప వంచుట; 3 గ్రంథితగరము చూ, లోహము 1, 4 క్రిందిప్రక్క తాను దీర్ఘముగాఁ జాచుట, విణ 5 వంకరైనది చూ, వంకర, అం 6 మల్లశాస్త్రమునందలి ప్రచారములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, ప్రచారములు, 7 గండక్రియలు ఆఱింటిలో నొకటి చూ, గండక్రియలు, 8 చరణక్రియలు ఆఱింటిలో నొకటి చూ, చరణక్రియలు, 9. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, కరణములు

కుంచియ వై వి రూ-కుంచె 1. = కుంచిక. చామరము, కళా. 8, ఆ 230 చూ, సురటి, 2 సాలెవాఁడు పడుగు సరిచేసెడు సాధనము చూ మగ్గము, 3 చిత్తరువు వ్రాసెడు తూలిక చూ, లేఖిని, 4 కుచ్చు, పట్టులోన గునాని కుచ్చు చూ, జేడగంట, 5 కుచ్చెయిడినబట్ట చూ, వస్త్రము, 6 కుంచెకోల రూ-కుంచె చూ, బీగము, 7 గోడకు సున్నముకొట్టెడు కట్టె చూ మట్టె 4

కుంచులిక సం వి ఆ స్త్రీ కంచులిక చూ, వస్త్రము

కుంచె వై వి =కుంచిక చూ, రూ-కుంచియ (కుచ్చు - పా 1, ఆ 24, సాలెవాఁడు పడుగు సరిచేసెడు సాధనము.- హంస. 2, ఆ 11, చామరము - పాండు. 2, ఆ. 172)

కుంచెకోల ద్వ వి కుంచిక చూ, బీగము.

కుంచెము. వై. వి =కుంచము: చూ, ప్రస్థము 2.

కుంచు దే. క్రి. క్రుంగఁజేయు, కవిక. 2, ఆ. 101.

కుంజకంబళి. అం తంత్రములు అఱువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, తంత్రములు.

కుంజము. సం. వి అ పుం, న 1. పొదరిల్లు: చూ, సదనము 1, 2. కంటికిక్రింద మొదలు చెక్కిళ్లపార్శ్వము, పానుపు చూ, పార్శ్వము 2, 3 ఏనుఁగుకటుసురలు చూ, పార్శ్వము. 2, 4. ఏనుఁగుకొమ్ము చూ, పల్లు 1; (చూ, హస్తి), పుం. 5. కొండ చూ, పర్వతము

కుంజర. సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1 ఏఱుజాజి * చూ, సుభిక్ష, 2. పాటల * చూ, స్థాలి 2, 3. ఆఁడుఏనుఁగు చూ, హస్తి

కుంజరక్షారమూలము సం. వి. అ. న మూలకము * చూ, ముల్లంగి

కుంజరపిప్పలి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. గజపిప్పలి * చూ, పిప్పలి 1.

కుంజరము. సం. వి అ పుం 1 ఏనుఁగు చూ, హస్తి, 2. కేశము చూ, వెండ్రుక 1, 3. ఉత్తరపదమైనచో శ్రేష్ఠము చూ, శ్రైష్ఠ్యము, 4 రచ్చమాను * చూ, రచ్చ 7 (రావి అని కొందఱు.)

కుంజరాక్షి. సం వి ఈ స్త్రీ గచ్చ * చూ, సామరాజి

కుంజరారాతి సం వి ఇ పుం సెరబము చూ, శరభము 1 (ఇది విచార్యము)

కుంజరాలుకము సం వి అ న ఒకరకము అనబ * చూ, సాఱ

కుంజరాశనము. సం. వి అ పుం. పిప్పలము * చూ, రావి

కుంజరి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడేనుఁగు చూ, హస్తి.

కుంజరుఁడు. సం వి అ. పుం. 1. ఇనుఁడు. చూ, సూర్యుఁడు, 2. నలువ చూ, బ్రహ్మ.1, 3. కుంజరుఁడను ముని చూ, ముని 1

కుంజలము. సం వి. అ. న. పులియఁబెట్టిన కడుగునీరు చూ, శుక్తము 1.

కుంజవల్లరి సం. వి. ఈ స్త్రీ కుంజిక * చూ, నికుంజికామ్ల.

కుంజిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. నల్లజీలకఱ్ఱ * చూ, సుషవి 2, 2 కుంజవల్లరి * చూ, నికుంజికామ్ల

కుంట. వై వి 1 = కుండమ్ కొలను. చూ, సరస్సు 1, 2. రూ-గుంట పల్లము చూ, రంధ్రము, 3. చెఱువు చూ, సరస్సు 1, 4. ఒక ఘనగజము. (ఒక గజము పొడవు- ఒక గజము వెడల్పు- ఒక గజము లోతు (లేక) ఎత్తుగల ప్రదేశమును కుంట అందురు., "చెఱువు ఎన్నికుంటలు త్రవ్విరి"

కుంటకము. సం. విణ క్రొవ్వినది చూ, స్థూలము 2.

కుంటదూలము దే వి. కడదూలమునకును గోడకును నడ్డముగానుండు చిన్న దూలము చూ, రూ-గుంటదూలము.

కుంటనేల దే వి పదియాఱుబారల పొడవు వెడల్పుగల నేల చూ, భూమి. 1

కుంటముక్కు దే. వి ఒకానొక చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

కుంటి. దే విణ రూ-కుంటు. 1 కాలువిఱిగినవాఁడు, ఖంజుఁడు, భార అర. 1, ఆ. 301 చూ, నూరనూతుఁడు, 2 కుంటి, పంగువు, స్వభావమునఁ గాలులేనివాఁడు, కా 5, ఆ 179 చూ, నూరనూతుఁడు, (రూ-కుంటు-కుంటుపిచ్చుక-పిచ్చుకకుంటి-పిచ్చుకకుంటు-పిచ్చుగుంటు), 3. పంగుత్వము, కుంటు; చూ, సొట్ట.

కుంటికత్తె వై. వి తార్చునట్టి స్త్రీ; అం, పదా 2-66 చూ, శంభళి (రూ-కుంటిన కత్తియ- కుంటినకత్తె- కుంటెనకత్తియ- కుంటెనకత్తె.)

కుంటిగాము ద్వ. వి. శనిగ్రహము: చూ, రాహువు. 2

కుంటిది వా వి. పంగుస్త్రీ చూ, పిచ్చుక కుంటిది.

కుంటినకత్తియ వై వి.=కుట్టని చూ, రూ-కుంటికత్తె (రూ-కుంటినకత్తె)

కుంటు దే విణ చూ, రూ- కుంటి 1-2-3, 4 కాలునేలఁ జక్కఁగా మోపక నడచు, భో. 5, ఆ 31 చూ, కుంటుగించు.

కుంటుగించు. దే. అ క్రి: చూ, కుంటు 4.

కుంటుపడు ద్వ అ క్రి 1 కుంటియగు, భార, అను 4, ఆ 285. చూ, పొట్టుపడు, 2.చెడు, వై. 4, ఆ, 101 చూ, నశించు, 3 తగ్గు, రామా. 8, ఆ, 153 చూ, సుక్కు 9; 4 తెగు, రాఘ 4, ఆ 169 చూ, భేదిల్లు.2

కుంటుపిచ్చుక దే విణ కాలులేనివాఁడు, పాండు 5, ఆ. 261 చూ, సూరనూతుఁడు

కుంటువాఱు దే అ క్రి (కుంటు + వాఱు) బలహీనమగు, అచ్చ. బాల, కాం 42 చూ, వడియు

కుంటెన. వై. వి 1. రూ- కుంటెనకాఁడు-కుంటెనీఁడు తార్చెడువాఁడు, రాజ 2, ఆ 70 చూ, దూతుఁడు, 2. కుంటెనకుచ్చులు ఈడ్పులనెడు చెవినగ చూ, భూషణము. 2 (కుంటేళ్లు అనివాడుక)

కుంటెనకత్తియ. వై వి = కుట్టని తార్చునట్టి స్త్రీ. రూ- కుంటెనకత్తె చూ, శంభళి

కుంటెనకాఁడు. వై. వి.=కుట్టన. తార్చువాఁడు, విక్ర 8, ఆ. 54. (స్వార్థమున కాఁడు) చూ,

కుంటెనకుచ్చులు వై వి బ. ఈడ్పులనెడు చెవినగ చూ, భూషణము 2. (కుంటేళ్ళు అని వాడుక)

కుంటెనముడి ద్వ వి. తాటాకుల పుస్తకమునకు నడుమనుండెడు దారపుముడి.

కుంటెనీఁడు. వై వి. (కుంటెన + ఈఁడు) = కుట్టన, విక్ర. 7, ఆ. 124 చూ, రూ- కుంటెనకాఁడు.

కుంఠకుఁడు సం.విణ =గొంటు చూ, మూర్ఖుఁడు

కుంఠనము. సం వి అ న మొక్కపోవుట.

కుంఠము సం. వి అ. పుం. 1 మొనఁబోయిన యాయుధము: చూ, బాణము 1, 2 పారపోటు చూ, ప్రమాదము, 3 వజ్రము చూ, రత్నము 1, 4 పాము చూ, సర్పము; 5 ఖర్వము చూ, హ్రస్వము 2

కుంఠితము. సం. విణ మొక్కపోయినది చూ, సంకుచితము.

కుంఠుఁడు సం వి అ పుం 1 అవివాహితుఁడు చూ, పెండ్లిలేనివాఁడు, 2. తెలివిలేనివాఁడు చూ, మూర్ఖుఁడు, 3 అలసుఁడు చూ, సోమరి,(వికృతి- గొంటు అని పురు-క)

కుండ వై వి.= కుండీ 1. మట్టిపాత్రము చూ, భాండము, 3, 2. మేడమీఁదికలశము, య. 1 ఆ. 78 చూ, భాం ము 3, 3 గుండ్రని కుండ, అం, భా.ద్వి 246 చూ, భాండము 3, 4 ఘటము చూ, భాండము. 3, 5 తైలాదిపాకపాత్రము చూ, పాత్రము 6, 6 ఇరుసుతగిలించెడు బండి కంటెనడిమిగుబ్బ, భార. కర్ణ. 3, ఆ 350, బ. 7 ఏనుఁగు కుంభస్థలము; అచ్చ బాల, కాం. 20 చూ, హస్తి, (వృత్తియందు పాత్రమాత్రపరము. "కంచుకుండ - బంగరుకుండ" మొ), వా 8.

కుండంగము సం వి అ పుం పొదరిల్లు చూ, సదనము. 1 (చెట్లచేత మూయఁబడినతావు)

కుండఁగి దే వి కొండముచ్చు. చూ, వానరము. (రూ- కొండంగి)

కుండకబ్రాహ్మణులు. పా. మహారాష్ట్రబ్రాహ్మణులలో నొకతెగ వీరు బ్రాహ్మణునివలన బ్రాహ్మణజారిణియందు కలిగినవారు వీరిలో ఆపస్తంబసూత్రులును ఆశ్వలాయన సూత్రీయులునుగూడ కలరు చూ, బ్రాహ్మణులు

కుండకీటుడు సం. వి అ పుం 1 చెడిపోయిన బ్రాహ్మణస్త్రీ కొడుకు చూ, పుత్రుఁడు. 1, 2 దాసిని కామించినవాఁడు చూ, వలపుకాఁడు, 3 చార్వాకవచనవాక్యము లెఱింగినవాఁడు.

కుండగోఁకరి ద్వ విణ (కుండగోఁకు + అరి) వంటవాఁడు, ద్వి నళ 2, భా 299 చూ, సూపకారుఁడు

కుండగోలకము సం వి. అ. న. పులియఁబెట్టిన కడుగునీరు చూ, శుక్తము. 1.

కుండగోలదాల్పు ద్వ.వి సన్న్యాసి చూ, ముని 1

కుండపాయ్యము సం. వి అ పుం. జన్నము చూ, యజ్ఞము

కుండపోఁగులు ద్వ వి బ కుండల విశేషము, నీలా 3, ఆ 49. చూ, భూషణము 2.

కుండబిరుసులు దే వి బాణసంచులోని విశేషము చూ, బాణసంచు

కుండమార్చు. ద్వ స క్రి ఒకటిచ్చి మఱియొకటిని పుచ్చుకొను

కుండమార్పు. ద్వ. వి ఒకటినిచ్చి మఱియొకటిని పుచ్చుకొనుట; కా 5, ఆ 19 చూ, వినిమయము. 1.

కుండము. సం వి. అ. న 1 వంటకుండ చూ, భాండము, 3, 2 కలశము: చూ, భాండము 3, 3. తైలాదిపాకపాత్రము: చూ, పాత్రము 6; (ఈ యర్థములందిది ఆకారాంత స్త్రీలింగము నగు), 4 గుడిలోనిగుంట, స్వర్గతటాకము చూ, సరస్సు. 1, 5. హోమగుండము చూ, నిప్పు, 6 తూనికగుండు చూ, పడికట్టు, 7 దాఁచుకొన్న సొమ్ము చూ, విత్తము 1 (చూ,లిబ్బి.2), పుం 8 కొండ చూ, పర్వతము.

కుండరాసి వై. వి =కుంభరాశి చూ, రాశి 2

కుండలచ్ఛదము సం వి అ న అటుకమామిడి* చూ, మామిడి.

కుండలము సం. వి అ.న 1 పోఁగు (యజ్ఞము చేసినవారు ధరించు కర్ణభూషణము) చూ, భూషణము 2; 2 = గుండ్రము చూ, వర్తులము, 3 త్రాడు చూ, సూత్రము 1.

కుండలి. సం. వి. ఈ స్త్రీ 1. ఉప్పి* చూ, లవణి (నల్లఉప్పి అని కొందఱు); 2 తిప్పతీఁగ*. చూ, సోమవల్లి, 3 గొండ్లి, భార. విరా 1, ఆ 240 చూ, నృత్యము, న్.పుం. 4 పాము చూ, సర్పము, 5. నెమలి చూ, మయూరము, 6. నీటిఱేఁడు చూ, వరుణుఁడు, 7. కోవిదారము * చూ, దేవకాంచనము, 8 కుబేరుఁడు చూ, శ్రీదుఁడు, విణ 9. పోఁగులుగలవాఁడు, యజ్ఞముచేసినవాఁడు; అం 10 చూ,ఉద్ధతము 2 (కుండలీనృత్యము)

కుండలించు. సం స. క్రి చూ, సున్నచుట్టు

కుండలి నాగబంధము పా.శబ్దాలంకారములలో నొకటి చూ, హేతువు 2.

కుండలీకరణము సం. వి అ. న చూ, సున్నచుట్టుట.

కుండలీనృత్యము. అం. కుండలి చూ, ఉద్ధతము 2.

కుండల్యాది. పా ఒకానొక లేహ్యము చూ, లేహ్యములు.

కుండానుఁగు. ద్వ. వి (కుండ + అనుఁగు) చూ, గోరక్షు *.

కుండాశీ. సం. విణ న్ చూ, భగభక్షకుఁడు

కుండీ. సం. వి ఈ స్త్రీ. 1 కమండలువు, గిండి చూ, పాత్రము. 6, 2 వంటకుండ చూ, భాండము 3, దే వి (1) నలుచేదరపు నూయి రూ- కుండియ చూ, సరస్సు 1.

కుండిక సం. వి ఆ. స్త్రీ రసాతలము. పాతాళ లోకములలో నొకటి చూ, లోకము 1

కుండికామతము అం. శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టి తంత్రములలో నొకటి చూ, తంత్రములు

కుండినము. సం. వి అ. పుం కుండినమను పట్టణము చూ, దేశము.

కుండినుఁడు. సం వి అ. పుం కుండినుఁడను ముని చూ, ముని. 1.

కుండియ దే వి. నలుచేదరపు నూయి రూ- కుండె. చూ, సరస్సు 1.

కుండీ దే. వి. —పై.—

కుండీరుఁడు సం. వి అ పుం 1 మానిసి చూ, మనుష్యుఁడు, విణ. 2 బలవంతుఁడు చూ, లావరి.

కుండుఁడు. సం వి. అ పుం గూఢజుఁడు, మగఁడుండఁగ ఱంకుమగనికిఁ బుట్టినకొడుకు చూ, పుత్రుఁడు 1

కుండె. దే వి చూ, రూ- కుండియ.

కుండెవల దే వి. ఒకరకమువల. చూ, వల. 1.

కుండ్రిణాచి. సం వి ఇ స్త్రీ. తెల్లబల్లి చూ, బల్లి.

కుంతము. సం. వి. అ. పుం 1. = కొంతము, ఈఁటె చూ, బాణము 1, 2 కోపభావము చూ, కోపము, 3 అడవి గోధుమలు గవేధుకము చూ, ధాన్యము, అం 4 దిక్పాలాయుధములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, దిక్పాలాయుధములు; 5 ఆయుధములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, బాణము. 1.

కుంతలపక్షము. సం వి. అ పుం. కేశసమూహము: చూ, వెండ్రుక. 1.

కుంతలము సం. వి. అ. పుం. 1 కేశము: చూ, వెండ్రుక. 1; 2 జవము చూ, వేగము, 3; 3. నాఁగలి చూ, లాంగలము; 4 పాము చూ, సర్పము, 5.=కొంతము. కుంతాయుధము. చూ, బాణము 1, 6. యవలు చూ, ధాన్యము, అం 7. దేశములు ఏఁబదియాఱింటిలో నొకటి చూ, దేశము

కుంతలవర్ధనము. సం. వి అ పుం గుంటగలగర*: చూ, భృంగరాజము 1.

కుంతలిక సం వి.ఆ. స్త్రీ. కవ్వముగుత్తి: చూ, పాలిక

కుంతలోశీరము సం. వి. అ న. నూఁగుదోస *: చూ, దోస.

కుంతాలము. సం. వి. అ. పుం. = కోదాడు *: చూ, శ్రీతాళము.

కుంతాళి. సం వి. ఇ. స్త్రీ. = —పై.—(ఒకరకము తాటిచెట్టు)

కుంతి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 =గొంతి, పాండవుల తల్లి, పాండురాజు భార్య చూ, భార్య, 2. రేణుకమను గంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము, 3 గుగ్గిలపుఁజెట్టు చూ, మహిసాక్షి; 4 అందుగు * చూ, సల్లకి

కుంతీభోజము సం. వి. అ. పుం అప్లపంపర * చూ పంపరపనస.

కుంతీభోజుఁడు సం. వి అ. పుం. ఒకానొక రాజు చూ, రాజు 1

కుంథనము సం. వి. అ. పుం మూలుగుట చూ, మూలుగు 1

కుంథువు. సం. వి ఉ. పుం. 1. బౌద్ధవిశేషము చూ, బుద్ధుఁడు; 2 జినచక్రవర్తి విశేషము: చూ, రాజు. 1.

కుంద వై. వి. 1 = గుంధ. కంబము చూ, స్తంభము, 2. అట్టహాసకము *: చూ, కూటపుష్పము.

కుందకము. సం వి. అ పుం. 1 కుందురువృక్షమను గ్రంథ్యము· చూ, రాజార్హము, దే. వి. (1) అభ్యంతరము· చూ, మండలము 1, (2) లోటు చూ, లోపము. 2

కుందనము దే. వి. అపరంజి చూ, లోహము.1.

కుందమము సం. వి. అ పుం. పిల్లి చూ, మార్జాలము.

కుందము. సం. వి అ. పుం, న 1. మాఘ్యము*: చూ, మొల్ల, పుం 2. కుబేరుని నిధి చూ, లిబ్బి 2, 3 బండికంటికితిరుగుడు చూ, బండికన్ను, 4 కుందురువృక్షమను గ్రంథ్యము చూ, రాజార్హము, 5 కత్తులకుఁబట్టు సాన చూ, సాన, 6. పువ్వు: చూ, సుమము, అం.7. నిధులు తొమ్మిదింటిలోనొకటి చూ, నిధులు, 8. జన్యతాళములలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు (చూ, తాళము. 2)

కుందరము. సం. వి. అ పుం. ఒకరకము తృణము * చూ, తృణము 1.

కుందరుకి సం వి అ పుం చూ, రూ-కుందురుకి.

కుందరువు సం వి. ఉ పుం చూ, రూ-కుందురువు.

కుందహితము సం.వి అ. పుం వాయులోకము చూ, లోకము. 1

కుందారము సం వి అ పుం. పంది· చూ, సూకరము

కుంది. దే వి దీపముంచు ప్రమిదె చూ, ప్రమిదె (చూ, పాత్రము 6.) (జాయిలోనగువానిచేఁ జేయఁబడిన పాత్రమని కొందఱు) (రూ-కుందియన-కుందెన)

కుందికాళ్లు. దే వి. బ. బాలక్రీడా విశేషము చూ, బాలక్రీడ

కుందిని సం వి ఈ. స్త్రీ 1 తామరతీఁగ * చూ, బిసము. 1, (చూ, పద్మము. 1), 2. పద్మసమూహము. రూ, పద్మము. 1.

కుందియన. దే. వి చూ, రూ- కుంది, వి, పు· 7, ఆ. 125

కుందు. దే. అ. క్రి. 1 శోకము· చూ, దుఃఖము; 2. వగ చూ, దుఃఖము, 3 తక్కువ; వై. 7, ఆ 115 చూ, వెలితి, అ. క్రి 4 ఏడ్చు; భార. ద్రో. 2, ఆ 324 చూ, శోకించు; 5 కుంగు, భార అర 4, ఆ 94 చూ, స్రుక్కు 4, 6. దుఃఖించు· చూ, స్రుక్కు 5, 7 తగ్గు, భార. విరా. 3, ఆ. 132 చూ, స్రుక్కు. 9, 8 కాలు చేకుఁగా నేల నానించినడచు చూ, వెళ్లు 8.

కుందుఁడు. సం వి అ పుం వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు 1.

కుందురము. సం. వి. అ పుం. 1. కుందురువృక్షమను గ్రంథ్యము· చూ, రాజార్హము, అం. 2 దర్భలు పదింటిలో నొకటి చూ, దర్భలు·

కుందురుకము. సం. వి. అ పుం చూ, కుందురము 1.

కుందురుకి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. రూ-కుందరుకి అందుగు *. చూ, సల్లకి

కుందురువు సం వి. ఉ. పుం రూ-కుందరువు కుందురము చూ, రాజార్హము.

కుందుకెల్లు. దే. వి. ఇక్ష్వారిక * చూ, శరము· (చూ, తృణము. 1)

కుందువు. సం వి. ఉ. పుం. కుందురువు. చూ, రాజార్హము.

కుందెన దే వి 1. రూ-కుంది చూ, ప్రమిదె; 2 వడ్లుదంపుగుంట, భల్లా. 4, ఆ: చూ, ఱోలగుంట, 3. ఒకానొకచెట్టు· చూ, వృక్షము.

కుందెనకొమ్ము. దే. వి. కుందేటికొమ్ము: చూ, శశశృంగము.
కుందెనగిజి. దే. వి. ఒకానొక బాలక్రీడ. చూ, బాలక్రీడ
కుందెనగుడి దే వి.—పై —, కాళ. 3, ఆ.33.
కుందెలు దే. వి చెవులపోతు. రూ- కుందేలు, భార ఆది 6, ఆ. 187 చూ, శశము.
కుందేటికొమ్ము. దే వి. (కుందేలు + కొమ్ము) 1 కుందెనకొమ్ము చూ, శశశృంగము, విశ.2. పూళక్కి చూ, శూన్యము. 1.
కుందేటివల. దే. వి. కుందేళ్ళనుపట్టు వల చూ, వల 1.
కుందేలు దే. వి చూ, రూ- కుందెలు.
కుందుర్విణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లబల్లి చూ, బల్లి
కుంపటి. దే వి. చలికాచుకొనుటలోనగువానికై నిప్పుకలుంచెడు పాత్రము, హసంతి, ద్వి రా ఆర 153 చూ, పొయ్యి.
కుంపె. దే వి. తాంబూలపాత్రము,రూ-కంపె, కుప్పె చూ, పాత్రము 6
కుంపెన. దే వి. చెవినగ, అంటుజోడు చూ, భూషణము. 2
కుంపెరుగు. దే వి (కుండ + పెరుగు) అడుగు పెరుగు, ద్రప్పము, ఆం, భా ద్వి. వై 259 చూ, పెరుగు. 1
కుంపిణి. ఆం. వి. ఆంగ్లేయ ప్రభుత్వము వారు
కుంబ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దుప్పటి, స్థూల శాటకము చూ, వస్త్రము, 2. యజ్ఞశాలకు జుట్టు నిడిన అతిగహనమైన వెలుగు. చూ, ప్రాచీనము. 1.
కుంభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ భోగముది చూ, వేశ్య.
కుంభకము. సం. వి అ పుం 1. కుండ' చూ, గాండము. 3, 2. ఊపిరి బిగబట్టి చేయు ప్రాణాయామము: చూ. కుంభకాదిత్రయము, అం. 3. నాడీక్రియలుమూడింటిలో నొకటి చూ, నాడీక్రియలు. (రూ- కుంభము)
కుంభకర్త్రి. సం. వి. ఈ స్త్రీ కలశములను జేసెడు ఆడుది: చూ, స్త్రీ
కుంభకాదిత్రయము. అం రేచకము, పూరకము, కుంభకము (3) చూ,త్రయము,(కుంభకము- రూ-కుంభము.)
కుంభకారజాతి. అం జాతులుపదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, జాతులు.
కుంభకారి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1 చూ, కుంభకర్త్రి; 2. కుళుత్థాంజనము చూ,రసాంజనము, 3 అడవి ఉలవలు' చూ, సరటి, 4. మణిసిల' చూ, రాయి, 5. కుమ్మరస్త్రీ చూ, కుమ్మరత.
కుంభకారిక. సం వి. ఆ స్త్రీ. అడవి ఉలవలు చూ, సరటి.
కుంభకారుడు సం. వి. అ. పుం. = కుమ్మర చూ, మృత్కారుడు
కుంభచ్ఛేదము సం. వి. ఆ. పుం. అంకుశము చూ, సృణి.
కుంభజము. సం వి. అ పుం అశ్వత్థము* చూ, రావి.
కుంభజుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. గురువు చూ, ద్రోణుడు; 2 అగస్త్యుడు' చూ, ముని. 1
కుంభతుంబి, సం. వి ఈ స్త్రీ అలాబుప్రభేదము * చూ, సొఱ.
కుంభదాసి సం వి. ఈ స్త్రీ. కుట్టని చూ, శంభళి
కుంభదీపికాన్యాయము. పా కుండలోఁబెట్టిన దీపము పైకిఁ గాన్పింపకుండినను లోపలనే వెలుఁగుచుండుననురీతి.
కుంభద్రోణముగా. జా అపరిమితముగా. కడవలతోఁ దూములతో దిమ్మరించినట్లు. "అకాలవర్షంబుఁగురియింపఁ బంపుమొగుళ్ళగముల

బగళంబు లేలు కుంభద్రోణములు గాఁగ" (హరవిలాసము) "పాథోభరశ్రేణి కుంభద్రోణమ్ములు గుర్రిమ్మరించె విమలాంభఃపూరధారావళిన్" (పాండురంగ), "కుంభద్రోణములుగాఁగ వానగురిసెన్ ఘోరాంబుధారాకృతిన్." (వైజయంతి)

కుంభబీజకము. సం వి. అ.పుం గుత్తి సెమిలడుగు :చూ, పూతికరజము.

కుంభము సం. వి. అ న 1. గుగ్గిలము * చూ, మహిసాక్షి; 2. దంతి చూ, ముకూలకము, 3. తెల్లతెగడ * చూ, సర్వానుభూతి, పుం. 4. రూ- కుంభి. కుండ. చూ, భాండము. 3, 5 ఏనుఁగు కుంభస్థనము చూ, హస్తి,(ఏనుఁగు కుంభస్థనమునకుదిగువనున్న ప్రదేశము అని అమరుఁడు), 6. కుండెఁడు, 7. వేయిపండ్లు, 8.కుంభకప్రాణాయామము చూ, రూ-కుంభకము. 3; 9. అన్నపురాసి చూ, పాదము.1, 10. కుంభరాశి చూ, రాశి. 2; 11.=గుబ్బ :చూ, మేకుతల, అం. 12. రాసులు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, రాసులు.

కుంభయోని. సం వి. ఇ పుం. 1 తుమ్మి * చూ, తుమికి, 2 ద్రోణాచార్యుఁడు చూ, ద్రోణుఁడు, 3. అగస్త్యుఁడు చూ, ముని 1, 4 వసిష్ఠుఁడు· చూ, ముని. 1

కుంభల సం వి అ. స్త్రీ: చూ, ముండితిక *.

కుంభశాల. సం. వి. ఆ స్త్రీ కుంభనిర్మాణాది గృహము చూ, సదనము 1

కుంభసంధి. సం వి. ఇ పుం. కుంభస్థనముల సంధిప్రదేశము చూ, ఆరక్షము 1

కుంభసంభవుఁడు సం వి. అ. పుం 1. అగస్త్యుఁడు: చూ, ముని. 1, 2 ద్రోణాచార్యుఁడు: చూ, ద్రోణుఁడు.

కుంభాండము. సం. వి. అ. పుం. గుమ్మడి * చూ, మహాఫలము,

కుంభాండి. సం. వి ఈ స్త్రీ. —పై.—

కుంభాండుఁడు. సం. వి అ పుం బాణాసురుని మంత్రి· చూ, మంత్రి 1

కుంభారతి. మి. గ్రా వి. ఆరాత్రికా విశేషము ·చూ, అళిఘారతి.

కుంభి. సం. వి ఇ స్త్రీ 1. పినగుమ్మడు * చూ,మహాఫలము, ఈ. స్త్రీ 2 కలిగొట్టు* చూ, స్థాలి. 2, 3. నేలకలిగొట్టు*· చూ, స్థాలి. 2, 4. నీరుప్రబ్బ * చూ, ప్రబ్బలి, 5 తీఁగపాఁచి * చూ, శైవలము, 6 పంటకుండ చూ. భాండము 3, న్. పుం. 7. ఏనుఁగు చూ, హస్తి, 8 కుమ్మరి చూ, చక్రి. 5, 9. మొసలి చూ, మత్స్యము 1, 10. గుగ్గిలము * చూ, మహిసాక్షి.

కుంభించు సం. స. క్రి. (ఊపిరి) బిగఁబట్టు చూ, బిగఁబట్టు

కుంభిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ 1. నీటిపాఁచి* చూ, తృణము 1, 2. కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2.

కుంభికము సం వి అ. పుం, స్త్రీ వారిపర్ణి * చూ, శైవలము.

కుంభిని. సం వి ఈ స్త్రీ 1. నేల చూ, భూమి 1, 2 ఆఁడేనుఁగు చూ, హస్తి.

కుంభిపాకి సం వి ఈ స్త్రీ. పినగుమ్మఁడు* చూ, మహాఫలము

కుంభిలము. సం వి అ. పుం. శాలమనుచేఁప చూ, మత్స్యము. 1.

కుంభిలుఁడు సం వి అ. పు. 1. చోరుఁడు చూ, ముచ్చు. 1, 2 పరుల శ్లోకభావముల హరించువాఁడు. చూ, ముచ్చు. 1; 3.కన్నపుదొంగ: చూ, ముచ్చు. 1, 4 భార్యతోడఁ బుట్టినవాఁడు: చూ, శ్యాలుఁడు.

కుంభీకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పున్నాగము*

చూ, పొన్న, 2 కుంభిక, తీఁగపాఁచి * చూ, తృణము. 1.

ంభీనసము. సం. వి అ. పుం. 1. పాము చూ, సర్పము, 2 విషజ్వాలలు క్రిక్కుడుపాము చూ, సర్పము

కుంభీనసి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 ఆఁడుపాము చూ, సర్పము, 2. లవణాసురునితల్లి

కుంభీపాకము అం నరకములు ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి చూ, నరకములు

కుంభీరమక్షిక సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఘోణి, నీరుపట్టేఁగ చూ, మక్షిక

కుంభీరము సం వి. అ పుం. 1. మొసలి చూ, మత్స్యము. 1, (కాఱుమొసలి అనికొందఱు), 2. పాము చూ, సర్పము.

కుంభీరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. దొంగ చూ, ముచ్చు. 1.

కుంభీలము. సం వి.అ పుం. 1. ఒకానొక చేఁప చూ, మత్స్యము 1, 2. కాఱుమొసలి చూ, మత్స్యము 1, అం. 3 నరకములు ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి చూ, నరకములు.

కుంభీలుఁడు సం. వి అ. పుం దొంగ. చూ, ముచ్చు 1

కుంభుఁడు. సం వి అ. పుం. 1 కుంభకర్ణుని కుమారుఁడు ఒకానొక రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1, 2 వైశికుఁడు, బహువేశ్యోప భోగరశికుఁడు చూ, విటుఁడు

కుంభోలూఫలకము సం వి అ. న గుగ్గిలము* చూ, మహిసాక్షి. (కుంభోలూఖలకము అనికొందఱు.)

కుకరి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేల్లరాఁడు చూ, దండవిష్కంభము.

కుకరుఁడు సం విశే. 1. కుణి, ఈఁచేఁబోయిన చేయిగలవాఁడు. చూ, కోణి, 2. చెడ్డవరి [illegible]రాజు: చూ, రాజు. 1

కుకీలము. సం. వి అ పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

కుకుందరము. సం. వి. అ. న. 1 పిఱుఁదిమీఁది గుంత. చూ, గుంత 2; 2 ఒకానొక చెట్టు. చూ, కుక్కరదుప్రు.

కుకుమఁడు సం విశే చూ, దూ- కూకుదుఁడు.

కుకుభ. సం వి. ఆ. స్త్రీ ఎఱ్ఱాకులతోఁటకూర: చూ, శాకము 1.

కుకురము. సం. వి అ. పుం. 1. సితావరము*: చూ, శాకము. 1, 2 గండివనము *. చూ, స్థౌణేయము, 3 కుక్క చూ, శునకము; 4 ఏఁబదియాఱు దేశములలో నొకటి చూ, దేశము.

కుకురుఁడు. సం వి అ. పుం. ఒకానొక రాజు: చూ, రాజు. 1.

కుకూటి సం. వి న్. పుం. బూరుగు *. చూ, శాల్మలి.

కుకూలము సం. వి. అ. న. 1. వసినాటినగుంట, పుం. 2 ముర్మురము, కుమ్మ: చూ, నిప్పు; 3 కవచము చూ, బొందడము. అం. 4. అగ్ని భేదములు నాలుగింటిలో నొకటి. చూ, అగ్నులు

కుకోలము. సం వి అ, న కోలి, బదరి * చూ, రేఁగు.

కుక్క వై వి 1 = కుర్కుర. వేపి. చూ, శునకము, విశే. 2 కుత్సితము, నికృష్టము, కీడ్వఁబడినది, అధమము. చూ, హీనము 1

కుక్కగొడుగు ద్వి. వి. ఛత్రికము * చూ, పుట్టగొడుగు. (ఇది ఋతురక్తమును, మూత్రమును జారీచేయును)

కుక్కగొడుగులు. పా బూజులో నొకజాతియైనను కుక్కగొడుగుల కాకారముగలదు. ఇవి తెల్లఁగాను, మృదువుగానునుండి లావైన ప్రకాండముతోఁ జిన్న గొడుగును బోలియుం

డును ముదిరిన కుక్కగొడుగును దెచ్చి కాగి తేమమీఁద చిదిమినయెడల నల్లని చూర్ణము రాలును. ఈచూర్ణములో స్త్రీ పురుష బీజములుండును. దీనివలననే కుక్కగొడుగులసంతతి వృద్ధియగుచున్నది.

కుక్కతోలసి. వై. వి. = కుర్కురతులసి, ఫణిజ్ఝకము * చూ, తులసి. (దీని ఆకుయొక్క పసరు తామర పోఁగొట్టును)

కుక్కతోఁకఁబట్టుకొని గోదావరినియీఁదుట. లో. ఉదా.— క్రొత్తవాని సాహాయ్యంబునఁ బ్రత్యయంబునిడికడఁది మార్తురఁబరిమార్తుమంటు శునకవాలంబుఁ బట్టుకొని కడలి గడవఁగడగుట. (నీతిచంద్రిక - విగ్రహము) (శునకవాలము = కుక్కతోఁక)

కుక్కపాల ద్వ. వి. వటపత్రిక * చూ, విశల్య 5

కుక్కబూరుగు ద్వ. వి. ఒకానొకబూరుగు * చూ, శాల్మలి.

కుక్కముల్లు ద్వ వి ఒకానొకరోగము చూ, రోగము 1

కుక్కమూతిపిందె ద్వ వి కాపుడిగినప్పుడు గలిగెడు పిందె. చూ, శలాటువు. 2

కుక్కమేడి ద్వ వి కాకోదుంబరిక * చూ, బొమ్మమేడి

కుక్కవాయింట ద్వ వి శ్వానబర్బర * చూ, వాయింట (దీనిపసరు చెవిలోపోసిన పోటు, చీము తగ్గును)

కుక్కవావింట. ద్వ వి —పై—

కుక్కి దే. వి 1 పల్లము చూ, రంధ్రము, 1, 2. త్రాళ్ళువదలి పల్లముపడిన మంచెము; భో 5 ఆ 288 చూ, మంచెము; 3 చిన్నమంచెము: చూ, మంచెము; విణ. 4. మిక్కిలి లోఁతుగలది: చూ, లోఁతు, 2.

కుక్కినపేను వా. వి. గోటితో నొక్కినపేను. "కుక్కినపేనువలె అణఁగియున్నాఁడు."

కుక్కిపడు. ద్వ అ. క్రి. (కుక్కి + పడు) పల్లముపడు, వి, పు. 4, ఆ. 315.

కుక్కు. దే. స క్రి. (గోరుతోపేను) నొక్కు; (బట్టలు పెట్టెలో) నొక్కు; (గొంతుకలో ముద్ద) నొక్కు మొ చూ, పిసుకు. 1.

కుక్కుట. అం. మల్లశాస్త్రములోని గతులు పంద్రెండింటిలో నొకటి. చూ, గతులు.

కుక్కుటకము. సం. వి అ. పుం 1. గంపపులుఁగు చూ, బెళగువ్వ, 2 కోడి. చూ, పుంజు.

కుక్కుటధ్వజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కుమారస్వామి. చూ, స్కందుఁడు.

కుక్కుటపుదండ అం. మల్లశాస్త్రములోని దండలు పంద్రెండింటిలో నొకటి చూ, దండలు

కుక్కుటమంటపము సం వి, అ పుం, ముక్తిమండపము చూ, సదనము 1

కుక్కుటమర్దకము. సం. వి అ పుం గోడసాల* చూ, దేవగంధ.

కుక్కుటమస్తకము. సం. వి అ న. చవ్యము* చూ, విష.

కుక్కుటము సం వి అ పుం. 1.= కోడి చూ, పుంజు, 2 అడవికోడి చూ, పుంజు 3 గంపపులుఁగు: చూ, బెళగువ్వ, 4 కపటము: చూ, వ్యాజము. 1, 5 కుక్క చూ, శునకము, బ. 6. మిణుఁగుఱులు చూ, నిప్పు, అం. 7 తిర్యక్కరణబంధములు యెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, తిర్యక్కరణబంధములు, 8 దండలు పంద్రెండింటిలో నొకటి చూ, దండలు, 9 ఆసనములుముప్పదింటిలోనొకటి చూ, ఆసనములు.

కుక్కుటాండభస్మము. పా. పొదిగిన కోడిగ్రుడ్డు డిప్పలోని క్షారలవణము 3భా, ఇంగిలీకము

1 భ్యాతముల పాకులరసముతోనూతి బిళ్ళచేసి 25 పిడకలతో, పుటము వేసి నిమ్మపండ్ల రసముతో సూర్యపుటము బెట్టవలెను. అప్పుడు సిందూరించును ఇది శిశువులకు జ్వరము, కఫము, దగ్గు మున్నగునవి తగ్గించును

కుక్కుటాండము సం. వి. అ. పుం. వ్రీహివిశేషము. చూ, ధాన్యము

కుక్కుటాభము సం వి అ. పుం కుక్కుటతుల్యవనచరమను పాము. చూ, సర్పము.

కుక్కుటాహి. సం వి ఇ. పుం —పై—

కుక్కుటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అడవికోడి, పెట్ట చూ, పుంజు,2 అసత్యపునడక, 3 బూరుగు* చూ, శాల్మలి

కుక్కుటుఁడు. సం. వి అ. పుం. నేర్పరి చూ, సమర్థుఁడు, 2 కిరాతపుత్రుఁడు 3. శూద్రపుత్రుఁడు (విశ్వకోశము)

కుక్కుడు. దే వి అనుముడు చూ, పీడనము.

కుక్కుదుఁడు సం వి అ పుం. సాలంకృత కన్యాదాత రూ-కూకుదుఁడు

కుక్కుభము సం. వి అ పుం 1 గంపపులుఁగు: చూ, బెళగువ్వ, 2. అడవికోడి చూ,పుంజు

కుక్కురద్రువు. సం. వి. ఉ. పుం. ఒకానొక చెట్టు చూ, కురుందరము 2.

కుక్కురము, సం. వి. అ న 1. స్థౌణేయమను గ్రంథ్యము, గండివనము* చూ,రాజార్హము, 2. కౌకపుష్పము* చూ, మాచిపత్రి, పుం. 3 రూ-కుర్కురము.= కుక్కు: చూ, శునకము; 4. దశార్హదేశము: చూ, దేశము.

కుక్షము. సం వి. అ పుం. జఠరము చూ, భ్రూణము. 1. (చూ,కడుపు)

కుక్షి. సం. వి. ఇ. పుం, స్త్రీ 1 —పై.—, 2. నీలమణియొక్క తెల్లగాఁ బైకెగయు రేఖారూపదోషము చూ, రత్నము. 1, అం 3. పురుషలక్షణాంగములు ఏఁబది యెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, లక్షణాంగములు. (చూ, కడుపు). 4 స్త్రీలక్షణాంగములు ఏఁబది యెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (చూ, కడుపు)

కుక్షింభరి సం. విశే. ఇ. ఉదరంభరి. చూ, పొట్టకూటివాఁడు.

కుక్షిస్థమక్షికాన్యాయము. పా. కడుపులోఁబడిన యీఁగ తినినయన్నమంతయు వెడలఁగ్రక్కించిన రీతి.

కుక్షిస్ఫురణావర్తి అం. అశ్వశాస్త్రములోని అశుభావర్తములలో నొకటి చూ, అశుభావర్తములు.

కుక్ష్యావర్తి అం —పై—

కుఖునకము సం వి. అ పుం 1. ఎలుక చూ, మూషికము, 2. పంది: చూ, సూకరము.

కుచండిక సం. వి ఆ. స్త్రీ. చౌఁగ * చూ, స్రువ

కుచందనము సం. వి. అ న. 1 ఎఱ్ఱగందము చూ, వాసన, 2. ఎఱ్ఱగందము * చూ, పత్రాంగము 1, 3. కుష్ఠము చూ, మండలము 3, 4 బుఖజేత్రి * చూ, భూర్జము, 5 కుంకుమము చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

కుచఫలము. సం వి అ పుం. దాడిమము.* చూ, దానిమ్మ.

కుచమర్దనము సం. వి అ. న. ఒకరకము బాహ్యరతి చూ, రతిబంధము.

కుచము. సం. వి అ పుం చన్ను చూ, స్తనము.

కుచములు అం. చుంబనస్థానములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, చుంబనస్థానములు.

కుచరుఁడు. సం విశే. 1. తిన్నఁగా నడువనేరనివాఁడు, 2. పరుల దోషమును చెప్పువాఁడు, నిక్కపుమాటలాడువాఁడు: చూ, నీవాడుఁడు.

కుచాంగేరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ చుక్రిక *: చూ, పులిచింత.

కుచాననము. సం. వి. అ. న. చూచుకము. చూ, స్తనము

కుచాలింగనము. సం వి అ. న. ఆలింగనములు పదునాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ఆలింగనములు (చూ, సంశ్లేషము 1.)

కుచాశ్లేషము. అం. జాతస్మరాలింగనములు యెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, ఆలింగనములు.

కుచికము. సం వి అ పుం, న అంధాహి అను చేఁప చూ, మత్స్యము 1

కుచేల. సం వి. ఆ. స్త్రీ చిఱుబొద్ది *. చూ,

కుచేలము. సం వి అ. పుం. = కుచ్చెలిగంత చినిఁగినబట్ట: చూ వస్త్రము, బైరాగులబొంత (అని కొందఱు)

కుచేలి. సం వి ఈ. స్త్రీ: చూ, కుచేల * విద్ధకర్ణి

కుచేలోపాఖ్యానము పా. ఈగ్రంథమునకుకర్త గట్టు ప్రభువు. (18 శతాబ్ది)

కుచ్చి దే వి చిన్నగుడిసె. చూ, సదనము 1.

కుచ్చితము. వై విణ = కుత్సితము, కీడ్వఁబడినది చూ, హీనము. 1

కుచ్చితుఁడు వై విణ.=కుత్సితుఁడు. చెనఁటి చూ, వ్యాధుఁడు 2.

కుచ్చిళ్ళు. వై వి బ.గుచ్చీరూ-కుచ్చెళ్లు వలిభము. చూ, పింజె 4

కుచ్చె వై వి 1 —పై.— (బ కుచ్చెళ్ళు) (రూ- కుచ్చెల- కచ్చె), 2 కొంపులతోఁ జేసినపని

కుచ్చెతీయు. ద్వ స క్రి. (రత్నములను) సానఁ బట్టు.

కుచ్చెల దే. వి 1. ఎనిమిది గొఱ్ఱులకొలఁది, 2 కంకులతోడి జొన్నచొప్ప లోనగువాని ప్రోవు; 3 కుచ్చె. చూ, పింజె. 4.

కుచ్చెలి. దే. వి: చూ, రూ- కుచ్చెలి *.

కుచ్చెళ్ళు. వై వి. బ.= గుచ్చీ: చూ, రూ,- కుచ్చిళ్ళు; 2 ఒకరకము బాలికాక్రీడ: చూ బాలికాక్రీడ

కుచ్చెలి. దే వి ఒకదినుసు కూరాకు *: చూ, ఘోలి.

కుచ్చెలిగంత. వై. వి = కుచేల రూ- కుచ్చెలిబొంత, పర. 1, ఆ. 181. చూ, వస్త్రము, సన్యాసులులోనగువారు ధరించెడు బొంత. (అని కొందఱు)

కుచ్చెలి. బొంత వై వి.= —పై.—, య 3, ఆ. 56 (రూ- కుచ్చెలి- గుచ్చెలి)

కుచ్చు. వై వి. = గుచ్ఛము. గుత్తి చూ, పూగుత్తి, 2 టెక్కెపుగుడ్డయొక్క క్రింది కొన కుచ్చు చూ, జల్లి. 3. జడగంటు,చూ, భూషణము. 2, బ. 4 కొనచెవినగ చూ, భూషణము. 2, 5. స్త్రీలజడయందుఁ జేర్చియల్లుకొనెడి నగ చూ, భూషణము 2.

కుచ్చుమీను వై వి. మిక్కిలిపుచ్ఛముగల చేఁప, గండోలము. చూ, మత్స్యము 1.

కుచ్చులమెకము. వై వి (కుచ్చులు + మెకము) చమరీమృగము చూ, సవరపుమెకము.

కుజ. సం. వి ఆ. స్త్రీ 1. కాత్యాయనీదేవి చూ, పార్వతి 1, 2. శ్రీరాముని భార్య చూ, సీత

కుజంభలుఁడు. సం. వి. అ పుం. చేంపి దోఁచుకొను దొంగ, పగటిదొంగ (అని కొందఱు). చూ, ముచ్చు. 1.

కుజంభిరుఁడు. సం. వి అ పుం. —పై —

కుజంభిలుఁడు. సం వి అ. పుం. —పై.—

కుజనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కుత్సితపురుషుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు 2.

కుజపుష్ప. సం వి. ఆ. స్త్రీ. కృష్ణవల్లి, సురలి * చూ, తాంబూలవల్లిక.

కుజప్రియము సం వి అ. పుం. విద్రుమము: చూ, రత్నము. 1.

కుజము. సం వి. అ. పుం.1 చెట్టు చూ, వృక్షము, 2. కుజయనుదుర్గతి చూ, నరకము.

కుజలము. సం. వి అ న పులికడుగు: చూ, శుక్తము. 1

కుజవారము సం వి. అ పుం. మంగళవారము చూ, వారము. 1

కుజాష్టమభృగుషట్కదోషము. పా. అనఁగా- అంగారకుఁడు వివాహలగ్నమునకు యెనిమిదింటనుండిన మృత్యుప్రదుఁడనియు, నిదియే కుజాష్టదోషంబనియు, మఱియు, నీశుభలగ్నమునకు ఆఱింట శుక్రుఁడుండిన భృగుషట్కదోషమనియు దీనికిఁ బైనఁజెప్పిన ఫలమనియు కుజ శుక్రులు గ్రహయుద్ధమందు శత్రువుచేత జయింపఁబడినను, తిరస్కరింపఁబడినను, శత్రుక్షేత్రముల నీచక్షేత్రములను పొందినను అస్తమానమును బొందియుండినను బలరహితులగుట వలన దోషములేదని కొందఱియభిప్రాయమైన నాయభిప్రాయము గ్రంథకర్తకు నత్యాశ్చర్యమగుననియాభిప్రాయము. కాలామృతము 77 శ్లో॥

కుజుఁడు. సం వి అ పుం 1 అంగారకుఁడు చూ, రాహువు. 2, (కుజునకు స్వవర్గములు 3, శుభవర్గములు 11, పాపవర్గములు 5, కుజ దశ ఏడువత్సరములు, కుజునికి మిత్రులు= గురు, చంద్ర, రవులు, శత్రువు=బుధుఁడు, సములు= శుక్ర, శనులు ఇత్యాది, 2 నరకాసురుఁడు చూ, మహీసుతుఁడు.

కుజ్ఝిళము. సం. వి. అ పుం. కుజ్ఝిళమను చేఁప చూ, మత్స్యము. 1.

కుజ్ఝటి. సం వి. ఈ స్త్రీ పొగమంచు చూ, హిమము

కుటంకము సం. వి. అ పుం ఇంటికప్పు చూ, పటలము.

కుటంగకము. సం. వి. అ. పుం. వృక్షలతాదులు గల యడవి చూ, విపినము.

కుటంనటము సం. వి. అ. న. 1. రూ- కుటన్నటము దుండుగము *: చూ, శోణకము, 2. తుంగముస్తె * చూ, ముస్తకము

కుటకము. సం వి. అ. పుం. చేల్లరాడు: చూ, దండవిష్కంభము.

కుటచము సం. వి. అ. పుం. = కొడిసె, రూ- కుటజము * చూ, వత్సకము (ఇది వర్షర్తువునఁ బూచును)

కుటజము. సం వి అ పుం. 1 = —వై.— (రూ- కూటజము), 2 అగిసె * చూ, శుకనాసము, 3 ద్రోణము *: చూ, తుమికి.

కుటజుఁడు సం వి అ. పుం. 1 అగస్త్యుఁడు. చూ, ముని 1, 2. కుంభజుఁడు. చూ, ద్రోణుఁడు

కుటన్నటము. సం వి అ. న చూ, రూ- కుటంనటము.

కుటపము సం వి అ. పుం. 1 ఇంటితోఁట చూ, వనము 2, 2. మానెడు, (విశ్వకోశము) చూ, సేరు

కుటపుఁడు సం వి అ పుం. కుటపుఁడనుముని: చూ, ముని 1.

కుటమంగళము సం వి. అ. పుం అరుణాశ్వము చూ, హయము.

కుటము సం వి. అ. పుం, న. కుండ చూ, భాండము 3, పుం. 2 గుడిసె చూ, సదనము 1 (గృహమనివిశ్వకోశము), 3. చెట్టు: చూ, వృక్షము, 4 అంచు చూ, చెంగు

కుటరము. సం వి. అ. పుం. చేల్లరాడు చూ, దండవిష్కంభము. (రూ- కంఠరము)

కుటరాజము. సం వి. అ. పుం. మెఱుఁగుబెట్టె: చూ, సర్పము

కుటరి సం వి. ఈ స్త్రీ 1. చేల్లరాడు చూ, దండవిష్కంభము; 2 కవ్వపుగుత్తి చూ, మంథానము.

కుటరుణ. సం. వి ఆ. స్త్రీ త్రివృత *. చూ, సర్వానుభూతి.

కుటరువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. డేరా చూ, సదనము. 1, 2. ఎండ్రికాయ చూ, పీత, 3. పిట్ట చూ, పక్షి.

కుటలము. సం. వి. అ. న ఇంటికప్పు చూ, పటలము. (ఇంటిమూరుఅని హారావళి)

కుటహారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దాసి చూ, పరిచారిక.

కుటాక దే వి. ఒకానొకపక్షి. చూ, పక్షి

కుటారము సం. వి. అ. న. సంభోగము. చూ, సంయోగము, 2 గొంగడి చూ, రల్లకము.

కుటి సం. వి. ఇ. పుం. 1 చెట్టు చూ, వృక్షము, 2. ఒడలు చూ, శరీరము, ఇ. స్త్రీ 3 = కోటి అయుధపుఅంచు చూ, వాదర, 4 బాడప చూ, బుడిపి, ఇ పుం, స్త్రీ 5 గుడిసె చూ, సదనము. 1, 6. సభాగృహము, గుడిసె (అని కొందఱు) చూ, సదనము 1, (రూ- కుటిక-కుటీరము), ఈ స్త్రీ. 7 నీళ్ళుమోసెడు పనికత్తె చూ, పరిచారిక, 8 మురయను గంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము, 9. వివిధవర్ణముల పూలగుత్తి చూ, పూగుత్తి.

కుటిక సం వి. ఆ స్త్రీ = గుడిసె సభాగృహము(అని కొందఱు) చూ, సదనము 1

కుటిచరము సం వి. అ. పుం జలసూకరము చూ, సూకరము

కుటితము సం విశ వంకరైనది చూ, వంకర

కుటిరము సం వి. అ న. రూ- కుటీరము = గుడిసె చూ, సదనము 1

కుటిల సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. ఒకానొకయేఱు. చూ, నది; విశ. 2. వంకరైనది. చూ, వంకర.

కుటిలకేశము. సం. వి అ పుం. పాత్రిశస్త్ర్యలక్షణము. చూ, లక్షణము 1.

కుటిలము సం విశ వంకరైనది చూ, వంకర

కుటిలిక. సం వి ఆ స్త్రీ. మంగలవాఁడు వెండ్రుకలూడదీసెడు సాధనము: చూ, తండసము.

కుటిలుఁడు సం. వి అ. పుం అన్యాయుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2.

కుటీచకము సం. వి అ పుం గాడిదె చూ, రాసభము

కుటీచకుఁడు. సం వి అ పుం. 1. ఒకానొక యతి. చూ, ముని 1, 2. వంకరదారిఁ బోవువాఁడు, 3 పుత్రాన్నముచే జీవించువాఁడు, (త్రి శే) చూ, పుత్రాన్నాదుఁడు.

కుటీచరకుఁడు సం. వి అ పుం. ఒకానొకయతి చూ, ముని 1

కుటీచరము. సం వి అ పుం. ఎండ్రికాయ, (త్రి శే.) చూ, పీత

కుటీరము సం వి అ పుం, న 1. = గుడిసె, రూ-కుటిరము చూ, సదనము 1, పుం 2 కంబడి చూ. రల్లకము; 3 రథము. చూ, శకటము

కుటుంగకము. సం వి అ. పుం. 1. వృక్షలతాదులుగల గృహము చూ, సదనము 1, 2 వృక్షములు లతలుగల యడవి చూ, విపినము, 3 ఇంటికప్పు చూ, పటలము

కుటుంబము సం. వి. అ. పుం పెండ్లాము బిడ్డలు లోనగువారు చూ, సంసారము 1.

కుటుంబి. సం వి న్ పుం 1 కుటుంబపోషకుఁడైనవాఁడు, విశ 2. అరకాఁడు. చూ, వ్యవసాయి.

కుటుంబిని. సం.వి ఈ. స్త్రీ. పురంధ్రి చూ, స్త్రీ.

కుటుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-కూటుఁడు. చూ, ఊతిపనివాఁడు.

కుటుంవు. సం. వి. అ. పుం. న గృహము. చూ, సదనము

కుట్టకుఁడు సం. విణ రూ-కుట్టాకుఁడు. ఛేదించువాఁడు చూ, నఱకువాఁడు.

కుట్టడము దే వి కుట్టుపని.

కుట్టనము. సం. వి అ న. ఛేదనము. చూ, నఱుకుఁడు

కుట్టని సం వి. ఈ. స్త్రీ. కుంటెనకత్తె చూ, శంభళి.

కుట్టమితము సం. వి అ. న దంతపీడనాదులచేఁ గోపభావమభినయించినను లోపల మిక్కిలి యానందమును పొందునట్టి స్త్రీలయొక్క శృంగారచేష్టా విశేషము చూ, హారము (రూ-కుట్టిమితము)

కుట్టాకుఁడు. సం. విణ. చూ, రూ-కుట్టకుఁడు.

కుట్టారము. సం. వి అ పుం. కొండ. చూ, పర్వతము.

కుట్టారుగలు దే వి. బ. (కుఱుచ + ఆరుగలు) కోద్రవవిశేషము. మూఁడు నెలలకుఁ బండు కుఱుచయారుగలు చూ, ధాన్యము

కుట్టావలు. దే. వి. బ (కుఱుచ + ఆవలు) ఒక రకము ఆవాలు చూ, సర్షపము.

కుట్టి సం. వి ఇ పుం. కోవిదుఁడు చూ, విద్వాంసుఁడు

కుట్టినతేలు, కుట్టకున్న కుమ్మరపురువు లో ఉదా.—అస్మదీయక్షాంతికి ఫలంబుతోడనఁ గలిగె. కుట్టినందేలందుఱ్ఱి కుట్టకున్నం గుమ్మరి పుర్వందుఱ్ఱిగాదే (నీతిచంద్రిక-మిత్రభేదము)

కుట్టిమము. సం. వి అ పుం, న 1. ఱాతికట్టనపునేల, నెలకట్టు. చూ, భూమి 1, పుం 2. దాడిమము * చూ, దానిమ్మ

కుట్టిమితము అం. రూ-కుట్టమితము. శృంగారచేష్టలు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, శృంగారచేష్టలు.

కుట్టియ దే. వి. గుదస్థానము. రూ-కుట్టె చూ, ముడ్డి

కుట్టిహారిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దాసి: చూ, పరిచారిక.

కుట్టీరము. సం. వి అ. పుం కొండ. చూ, పర్వతము.

కుట్టు. దే వి. 1. శూలరోగము, కొంచెము కడుపునొప్పి (అని కొందఱు) చూ, శూల, 2 కుట్టుఁడు చూ, మాసిక. 1, 3. కుట్టుట చూ, స్యూతి. 1, 4 ప్రియ్యలో క్రిక్కిరిసి యుండు బూడిదె లోనగునది చూ, భస్మము, స. క్రి. 5, ఆకులుకుట్టు చూ, పొడుచు. 8, 6. గడ్డకుట్టు చూ, పొడుచు. 9, 7. తేలు లోనగునవి కుట్టు; భార అర 1, అ 251. చూ, పొడుచు. 6; 8. చీమకుట్టు. చూ, పొడుచు 10. (నల్లికుట్టు, దోమకుట్టు మొ)

కుట్టుకోడ. ద్వ. వి కుట్టుపోఁగులు చూ, భూషణము 2.

కుట్టుడాకు దే. వి. (కుట్టుడు + ఆకు) పుల్లియ చూ, విస్తరి.

కుట్టుడు దే వి. కుట్టుట, రూ-కుట్టు.

కుట్టుతేలు. దే వి 1. క్షుద్రుఁడు. చూ, వ్యాధుఁడు. 2, 2. ముల్లు చూ, సితాగ్రము.

కుట్టుపనివాఁడు. వా వి: చూ, కుట్రపువాఁడు

కుట్టుపోఁగులు, దే వి ఉంగరమువంటి వట్టి పోఁగులు చూ, భూషణము. 2.

కుట్టుపోయు. దే స. క్రి కుట్టు

కుట్టుసుఱు దే. వి. (కుఱుచ + ఉసుఱు) కొఱ ప్రాణము, కొంచెముమిగిలియున్న ప్రాణము చూ, ప్రాణము 6

కుట్టె. దే వి చూ, రూ- కుట్టియ.

కుట్మము స^. వి. అ. న నన చూ, మొగ్గ 1

కుట్మలము. సం. వి. అ న 1. నరకవిశేషము చూ, నరకములు, పుం. 2 అరవిరిమొగ్గ చూ, మొగ్గ. 1. (రూ- కుడ్మలము)

కుటరి. దే వి 1. కుచ్చితము చూ, హీనము.1, 2 మోసము చూ, వంచన.

కుటరిపువాఁడు. దే. వి. కుట్టుపనిచేయువాఁడు చూ, సౌచికుఁడు.

కుఠరము. సం వి అ పుం 1 చేల్లరాడు,రూ- కుటరము చూ, దండవిష్కంభము, 2 తుంగ ముస్తె * చూ, ముస్తకము.

కుఠము. సం వి. అ. పుం. రూ- కుటము చెట్టు . చూ, వృక్షము.

కుఠాకువు. సం వి. ఉ పుం. ఒకానొక పిట్ట చూ, పక్షి.

కుఠాటంకము. సం. వి. అ. పుం, న. చెట్టు చూ, వృక్షము.

కుఠారము. సం. వి. అ. పుం. 1 —పై—, 2 = గొడ్డలి, స్వధితి చూ, ముద్గరము

కుఠారి. సం వి. న్. పుం జమదగ్ని కొడుకు : చూ, పరశురాముఁడు.

కుఠారువు. సం వి ఉ పుం 1. చెట్టు చూ, వృక్షము, 2 కోఁతి చూ, వానరము, 3 చూ, శస్త్రకారుఁడు.

కుఠి సం. వి ఇ. పుం. 1 కొండ చూ, పర్వతము, 2 చెట్టు చూ, వృక్షము

కుఠికము సం. వి. అ. పుం మృత్కలి, కుష్ఠము చూ, మండలము 3

కుఠేరకము. సం వి అ పుం 1 నల్లగగ్గెర * : చూ, పర్ణాసము, 2 గగ్గెర * చూ, పర్ణాసము.

కుఠేరజము సం. వి. అ పుం. 1-2. —పై— 3 తెల్లతొళసి * చూ, తులసి

కుఠేరువు. సం. వి. ఉ పుం.చామరవాతము చూ, వాయువు.

కుడక. దే. వి. 1. నారికేళ పేశము చూ, కొబ్బెర. 2, 2 గంధము మొదలగునవి యుంచు పాత్రి: చూ, పాత్రము. 6.

కుడపము. సం. వి అ. పుం. మానిక. చూ, సేరు 1 (రూ- కుడవము)

కుడవము. సం వి అ. పుం —పై—

కుడి. సం వి ఇ. పుం. 1. దేహము చూ, శరీరము, దే వి (1) అపసవ్యము "కుడికన్ను- కుడికాలు- కుడిచేయి- కుడిప్రక్క." మొ చూ, వలపల, (2) కుడు పు, పంచ నా. 4 ఆ. 100 చూ, సాపాటు

కుడిచికూర్చుండుట జా తీరికగానుండుట "ఆ గోపాలుఁడు కుడిచికూర్చుండలేక చెట్టుగొట్టి పైన వేసికొనెను" (ధర్మజ), కుడిచికూర్చుండి పెతఁదెచ్చు కొంటిమొకటి " ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము

కుడితి దే వి. కడుగు చూ, శుక్తము 1

కుడినీరు ద్వ వి. త్రాగఁదగినజలము "కుడినీరు మేడలు." వసు 4, ఆ 72 చూ, నీరు 1.

కుడిపి వై వి = కురూపి, భో 5, ఆ. 341 చూ, కురూపి

కుడిభుజమగుట. జా తోడుపాటగుట "కుడి భుజమైరమ్మ గొబ్బునసెనుపోతు, కానకల్ జేతునూకాలతల్లి" (కవిచకోర చంద్రోదయము)

కుడిమిగాఁడు. దే వి రూ-కుడిమివాఁడు చూ, వ్యాళగ్రాహి

కుడిమివాఁడు దే వి —పై—

కుడియడుగుపకువడి దే వి 1 మల్లశాస్త్రము లోని పరువళ్ళు పండ్రెండింటిలోనొకటి చూ, పరువళ్లు, 2 విసరులు పదునాలుగింటిలోనొకటి చూ, విసరులు

కుడివరదండ అం. మల్లశాస్త్రములోని దండలు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, దండలు.

కుడివరభ్రంగి. అం —పై—

కుడిశము. సం. వి. అ. పుం. = గుడి. కుడిశమను చేఁప చూ, మత్స్యము. 1

కుడిసుడిగలబొడ్డు అం. ఉత్తమస్త్రీ సామాన్య లక్షణములలో నొకటి: చూ, ఉత్తమస్త్రీ సామాన్యలక్షణములు.

కుడుంగము. సం. వి. అ పుం 1 పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1, 2 ఒకానొక చేప చూ, మత్స్యము 1.

కుడుక దే. వి తక్కెడతట్ట చూ, స్యోనము.

కుడుక్క అం. అనద్ధవాద్యములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, అనద్ధవాద్యములు.

కుడుక్కకము సం. వి. అ పుం తాళపాత్రిణ భూతమైన యొకానొకకళ చూ, తాళము 2

కుడుచు. దే స. క్రి రూ-కుడ్చు. 1 అనుభవించు, భార శల్య 1, అ. 37 (దిగులు కుడిచి ఇత్యాదులయందు దిగులుబొంది యని యర్థము), 2. త్రావు "చేన్నుగుడిచెను" చూ, త్రాగు, 3. తిను, భార ఆది 5, అ. 228 చూ, భుజించు

కుడుపము సం వి. అ. పుం 1. చర్మాచ్ఛాదిత వాద్యములలో నొకటి చూ, వీణె, 2 మానిక చూ, సేరు 1

కుడుపరి దే విణ (కుడుపు + అరి) 1. అనుభవించువాఁడు, 2. భుజించువాఁడు, అచ్చ అర, కాం. 114 చూ, తినువాఁడు

కుడుపు. దే వి 1 భోజనము, భార అను 2, అ. 89 చూ, సాపాటు, 2 అనుభవము విజ్ఞా వ్య, కాం చూ, భుక్తి. 2, పే్రి. 3 కుడువఁజేయు

కుడుము. దే వి మోదకము చూ, భక్ష్యము.

కుడుములతిండికాఁడు దే వి. పిళ్ళారి చూ, వినాయకుఁడు 1

కుడువఁబోవుచుఁగూరలచేవులఁడుఁగ నేల లో

ఉ.— "ఏరీతినింతమిక్కిలి ।
చేరికగానాడితనియె సిద్ధుఁడు చూడం ।
గారారె కుడవఁబోవుచుఁ ।
గూరంజేవులడుగ నేల కోమలియనియెన్."
(కళా పూర్ణోదయము)

కుడుహుంచి సం. వి ఈ. స్త్రీ క్షుద్రకార వేల్లము * చూ, సువవి 1

కుడ్చు. దే స క్రి చూ, రూ- కుడుచు

కుడ్మలము. సం వి. అ పుం అరవిరిమొగ్గ. చూ, మొగ్గ 1 (రూ- కుట్మలము)

కుడ్యకము. సం వి అ. న. గోడ చూ, మఱుఁగుగోడ

కుడ్యకారుఁడు. సం వి. అ పుం గోడ పెట్టువాఁడు చూ, త పీవాఁడు

కుడ్యచ్ఛేద్యము. సం. వి అ. న ఖానికము, కన్నపుగత్తి చూ, రిష్టి. 2

కుడ్యమత్సి సం వి ఈ స్త్రీ. గౌళి చూ, బల్లి

కుడ్యమత్స్య సం వి. ఆ. స్త్రీ —పై—

కుడ్యము. సం. వి అ. న. 1 = గోడ చూ, మఱుఁగుగోడ, 2 అంగరాగము చూ, పూఁత 3

కుణంజము. సం. వి అ. పుం ఒకానొకచెట్టు అరణ్యవాస్తుకము, కుణంజరము, కుణంజి.

కుణంజరము. సం వి అ పుం —పై—

కుణంజి. సం. వి న్ పుం —పై—

కుణకము సం. వి. అ పుం = కున్న - కున్నఁడు - కూన, పిల్ల, భాగ 5, స్కం. 1, అ 105 చూ, శిశువు

కుణపము సం వి అ పుం 1 పీనుఁగు చూ, శవము, 2. అస్త్రవిశేషము చూ, బాణము 1, పుం విణ 3 దుర్గంధము చూ, వాసన

కుణపి సం. వి ఈ స్త్రీ 1 పీతిగోరువంక చూ, పిట్యారిక, 2 దుర్గంధము చూ, వాసన 3. పీనుఁగు చూ, శవము.

కుణాలము సం. వి. అ పుం కుణాలమను దేశము. చూ, దేశము.

కుణి. సం వి ఇ. పుం. 1 నంది * చూ, నంది వర్ధనము, విణ. 2. రూ-కూణి ఊంచచేతుల వాఁడు చూ, కోణి (పీలచేతులవాఁడని విశ్వకోశము)

కుణిందము. సం. వి. అ. పుం నాదము. చూ, స్వరము, 2

కుణుంజము సం. వి అ పుం నెంచలికూర * చూ, వనవాస్తుకము

కుణుంబము. సం. వి అ పుం. కొయ్యతోఁట కూర * చూ, మారిషము

కుణుఁడు. సం వి. అ. పుం రూ- కూణుఁడు ఇనుఁడు చూ, సూర్యుఁడు.

కుతకుత. దే వి. ఉడుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము (తుకతుకకుమాఱురూపము) చూ, హూహూ

కుతటకము సం వి. అ. పుం 1 పచ్చ పెద్ద గోరంట *· చూ, మహాసహా, 2 పచ్చపువులు గోరంట * చూ, మహాసహా

కుతనువు సం వి. ఉ పుం. కుబేరుఁడు చూ, శ్రీదుఁడు.

కుతపము సం వి అ పుం 1 ద్రోణము, కుతుపము చూ వీణె, 2 చిన్న సిద్దె చూ, సిద్దె, 3 ఆవు చూ, ధేనువు, 4 అగ్ని చూ, నిప్పు, 5. దర్భ * చూ తృణము 1, 6. నువ్వు * చూ, నువ్వులు, 7 మేఁకతుప్పటి, కంబళి చూ, రల్లకము, 8 పదియాఱు వత్సరముల ఏనుఁగు చూ నాస్తి, 9 పగటియందు పదునాలుగు గడియలమీఁద పదునాఱుగడియల నడిమికాలము పగటిని పదునేను పాళ్లుచేసి అందెనిమిదవపాళ్ళు పోగా నెనిమిదవ పాలు (అని అమరము) 10. చెడుతపము, (ఇట్లు.—వెఱు—అర్థములుగలవి కుతర్క—ము, కుతంత్రము, కుతీర్థము, కుతూలము, కుతృష్ణ, కుతార్కికము. ఇత్యాదులవ్యాఖ్యలు)

కుతపుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. తోఁడఁబుట్టిన దాని కొడుకు చూ, మేనల్లుఁడు. 2. ఇనుఁడు చూ, సూర్యుఁడు, 3. పాఱుఁడు: చూ, బ్రాహ్మణుఁడు, 4. అతిథి: చూ, విందు; 5. బాల్యుఁడు: చూ, శిశువు.

కుతత్థ్యము సం. విణ. అసభ్యము. (మాట), పామరోక్తి చూ, వ్యాఖ్యాతము 2

కుతానువు సం వి. ఉ పుం. 1 ఓర్వలేని వాఁడు· చూ, నూడుకాఁడు, 2 దురాచారుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2, 3 పాము చూ, సర్పము

కుతి దే. వి. శోకము, అం, భా. ప్ర 185: చూ, దుఃఖము (రూ- కుతికలపాటు-కుతిల-కుతిలపాటు- కుతిలము)

కుతిక. దే వి రూ- కుత్తిక- కుత్తుక- కుతుక, వి, పు 7. ఆ 11 చూ, మెడ

కుతికంటు దే వి (కుతిక + అంటు) బంగారు రేకుతోఁ బట్టెగా మెడకంటియుండునట్లు చేసి యుంచుకొనెడు స్త్రీభూషణవిశేషము, హంస. 2. ఆ. 190. (కూనపూసలకుతికంటు-నాకబలికుతికంటులోనగునవి)రూ-కుత్తికంటు చూ, భూషణము 2

కుతికలపాటు దే వి. 1 విచారము చూ, సంతాపము, 2 బాధ చూ, దుఃఖము.

కుతినీ దే వి ఒకదినుసుపట్టు, రసి 5, ఆ 148 చూ, పట్టము 2

కుతిల దే వి బాధ, హరిశ్చ 4, ఆ 191 చూ, దుఃఖము

కుతిలపడు. ద్వ. అ. క్రి గాసిల్లు, పాండు. 3, ఆ 20, (ప్రే. కుతిలపఱచు) చూ, బాధపడు

కుతిలపాటు. దే. వి. కుతిలపడుట. యు. 1, ఆ. 95 చూ, దుఃఖము

కుతిలపెట్టు దే. స. క్రి నొప్పించు, భార. శాంతి, 2, ఆ. 89: చూ, బాధించు,

కుతిలము దే. వి. శోకము చూ, దుఃఖము.
కుతుంబకము సం వి అ. పుం. ద్రోణము * చూ, తుమికి
కుతుక దే వి రూ- కుత్తుక, రాజ. 3, ఆ 190. చూ, మెడ.
కుతుకము సం వి. అ న. 1. అనుభవింపని కోరికయందలి యాస, తమి, అపూర్వవస్తువును కోరుట చూ, వ్యసనము, 2. కోరిక. చూ, వాంఛ, 3 ఆనందము చూ, సంతోషము (రూ- కౌతుకము- కుతూహలము- కౌతూహలము.)
కుతుపము. సం వి. అ పుం 1 చిన్నసిద్దె చూ, సిద్దె, 2 గడప చూ దేహళి
కుతువు సం. వి ఊ. స్త్రీ పెద్దసిద్దె చూ, సిద్దె
కుతూహలము. సం వి అ. న 1 కోరిక చూ, వాంఛ, 2 ఆనందము చూ, సంతోషము, 3. నాయికకు మనోజ్ఞమైన వస్తువును చూచుటయందుఁగల లోలత్వము, అపూర్వ వస్తువును గోరుట. (అని అమరము) చూ, వ్యసనము,విణ 3 మేలుతరము చూ, శ్రైష్ఠ్యము, 4 ఆశ్చర్యము చూ, వింత 1, అం. 5. శృంగారచేష్టలు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, శృంగారచేష్టలు
కుతృణము సం వి అ న నీటిపాచి * చూ, శైవలము
కుతేర. వా గొంతుకవఱకు " వానికి నామీఁద కుతేరకోపము కలదు" (గోదావరీమండలమున వాడుక)
కుత్కీలము సం. వి అ పుం 1 కొండ, వై. 1, ఆ 191, (కుకీలముఅని కొందఱు) చూ, పర్వతము, 2 తామరతూఁడు చూ, బిసము.1, 3 సానులముంగిట మొలచిన తీఁగె * చూ, వృక్షము.
కుత్తిక. దే. వి: చూ, రూ- కుతిక.
కుత్తికంటు దే వి: చూ, రూ- కుతికంటు
కుత్తు సం వి త్ పుం. 1 కొడుకు: చూ, పుత్రుఁడు. 1, 2 కుత్సితుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
కుత్తుక దే వి చూ, రూ- కుతిక
కుత్తుకగంటువాఁడు దే. వి కఱకంఠుఁడు, ఆంధ్ర ప సుర. 10 చూ, శివుఁడు
కుత్తుకబంటి. దే వి కంఠముపర్యంతము
కుత్రము. సం. వి. అ. న గోమము చూ, మండపము.
కుత్స సం వి ఆ స్త్రీ దూఱు చూ, నింద 1
కుత్సనము. సం. వి అ న. —వై.—
కుత్సల సం వి అ. స్త్రీ. నీలి * చూ,రంజని.
కుత్ససగోత్రము. అం. గోత్రములలో నొకటి చూ, గోత్రములు, (చూ, ప్రవర)
కుత్సించు. సం అ. క్రి 1. అసహ్యపడు, కాశీ 4 ఆ 18 చూ, రోఁతపడు, స. క్రి 2 దూఱు చూ, నిందించు.
కుత్సితము సం. వి. అ న. 1 కుష్ఠమనుమందు చూ, మందు. 1, విణ. 2. =కుత్సితము.కీడ్వఁబడినది చూ, హీనము. 1
కుత్సితుఁడు. సం విణ.= కుచ్చితుఁడు, జాత్యాచారాదులచేతనిందితుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2
కుత్సీరము. సం. వి. అ న. వడ్డిబ్రతుకు చూ, వృద్ధిజీవిక
కుథము సం. వి అ పుం 1 పవిత్రము, దర్భ చూ, తృణము. 1, 2 ఏనుఁగుమీఁదఁ బఱచెడి యొజ్జుకంబళి, చిత్రకంబళము (అని కొందఱు) ఈయర్థమునం దాకారాంత స్త్రీ లింగమును గలదు) చూ, రల్లకము, 3 అల్లిక జేడ. చూ, వేనలి 1
కుథరము. సం వి అ. పుం. 1. రూ-కుదరము గుఱ్ఱము చూ, హయము, 2 ఒకానొకపక్కి. చూ, పక్షి.

కుధాకువు. సం వి ఉ పుం. 1 కోఁతి చూ, వానరము, 2. రూ- కుపాకువు, ఇనుఁడు చూ, సూర్యుఁడు; 3 రూ- కుపాకువు. అగ్ని చూ, నిప్పు, 4. పరాయివానిని తపింపఁజేయువాఁడు చూ, హింసకుఁడు (కుధాకుఁడు అని పుం- కవీయము)

కుదప. దే వి 1 నీళ్ళుగట్టి అడుసుగాదున్నుట చూ, రొంపిదుక్కి, 2 పెరుఁగుచిదప రూ- కుమప చూ, పెరుఁగు 1, 3 పెరుఁగుగడ్డ. రూ- కుదుప చూ, పెరుఁగు 1.

కుదరము. సం వి. అ. పుం = గుఱ్ఱము రూ- కుధరము చూ, హయము.

కుదవ. దే వి ఉపనిధి. చెప్పక మాపక యుంచిన యిల్లడ, రూ- కుదువ చూ, వాడిక

కుదించు దే ప్రే కుదియించు, కుదియఁజేయు, కుదుచు, జై 6, ఆ 245

కుదికిలఁబడు దే అ క్రి ముఖము పైకెత్తుకొని ముడ్డి నేలమోవ గొంతుకూర్చుండు, రంగ. యు 409 చూ, కుదికిలు

కుదికిలు. దే అ క్రి —పై—(చదికిలువంటిది) ఉ, హరి 3, ఆ 64

కుదియఁజేయు దే ప్రే చూ, కుదించు

కుదియించు దే ప్రే —పై—

కుదియు దే అ క్రి 1 అడఁగు, భార విరా. 2, ఆ 47 చూ, సుక్కు 4, 2 క్రుంగు, భార అశ్వ 3, ఆ 72 చూ, మ్రుంగు, 3 తగ్గు, అను. 4, ఆ 208 చూ, స్రుక్కు 9, 4 మరలు, నివర్తిల్లు, మార్క 3, ఆ 371 చూ, వటిల్లు.

కుదిర వై వి = కుదరః గుఱ్ఱము చూ, హయము (రూ- కుదిరము)

కుదిరించు. దే ప్రే చూ, కుదురుచు

కుదిరిక. దే వి 1 అమరిక, రీతి చూ, విధము; 2. నిలుకడ చూ, పాదు, 3. నిశ్చింత చూ, మదిమది. 4 అందము చూ, సౌందర్యము.

కుదిలిక. దే. వి కుదులుట

కుదుకనగోలు. దే వి. మోసము, హరిశ్చ. 3, భా 1329 చూ, వంచన.

కుదుచు. దే. ప్రే చూ, కుదించు. య. 2, ఆ 24

కుదుప దే. వి 1 దుర్మాంసపిండము చూ, మాంసము, 2. మోసము, నిర్వ 7, ఆ. 84 చూ, వంచన, 3 రూ- కుదప పెరుఁగుగడ్డ చూ, పెరుఁగు 1, 4 పెరుఁగుచిదప రూ- కుదప చూ, పెరుఁగు. 1.

కుదుపు దే వి 1 స్వభావమునఁ గాలులేనివాఁడు, కాశీ 5, ఆ 291, భీ. 5, ఆ 22 చూ పంగువు, వా, 2 ఇటునటు ఊఁపు.

కుదురు దే వి 1 రీతి చూ, విధము. 1, 2 అగసాలెవాని కుంపటి, నీలా 3, ఆ 3 చూ, ప్రొయ్యి, 3 నిలుకడ చూ, పాదు, 4. నిశ్చింత చూ, మదిమది, 5. కుండలోనగునవి కుదిరికగా నిలుచుట కేర్పఱచిన పీఠము చూ, మట్టు. 3, 6. అవాపము; రామా. 4, ఆ. 148 చూ, పాదు 1, 7 ఆశ్రయము, భార విరా 2, ఆ 122 చూ, ప్రాపు. 2, 8. అందము చూ, సౌందర్యము, అ క్రి 9 అనుకూలమగు చూ, సరిపడు. 2, 10 స్థిరమగు చూ, స్థిరపడు, 11 స్వస్థమగు చూ, రెక్కొను (రోగము నివారణమగు)

కుదురుకొను దే అ క్రి కదలక నిలుచు, నెలకొను, విక్ర 2, ఆ, 70 చూ, మట్టుపడు. (ప్రే కుదురుకొలుపు)

కుదురుచు. దే. ప్రే. కుదురఁజేయు కుదిరించు - రూ- కుదుర్చు.

కుదురుపడు ద్వ. అ క్రి రూ- కుదుర్పడు. 1 నెలకొను చూ, మట్టుపడు, 2 తిరపడు జై. 7, ఆ 38 చూ, స్థిరపడు (ప్రే కుదురుపఱచు)

కుదురుపాటు ద్వ. వి కుదురుపడుట రూ- కుదుర్పాటు

కుదుర్చు దే ప్రే చూ, రూ- కుదురుచు

కుదుర్పడు ద్వ అ. క్రి చూ, రూ-కుదురుపడు

కుదుర్పాటు. ద్వ వి చూ, రూ-కుదురుపాటు

కుదులు. దే. అ క్రి చలించు చూ, సలించు.

కుదువ దే వి 1 అగావు, ఆధి చూ, తాకట్టు, 2 కుదవ చూ, వాడిక

కుదువపెట్టు దే స క్రి చూ, తాకట్టుంచు

కుద్దాలము సం వి అ పుం 1 = గుద్దలి రూ- కూద్దాలము చూ, ముద్గరము, 2 రూ- కూద్దాలము, కాంచనము* చూ, యుగపత్రికము

కుద్యము సం వి అ పుం రూ-కుద్యము చూ, మఱుఁగుగోడ

కుద్రము సం వి. అ న ఒకానొక ఇల్లు చూ, సదనము 1

కుద్రవము సం వి అ. పుం బ. అళ్లు రూ- కోద్రవము చూ, ధాన్యము

కుధరము సం వి అ పుం కొండ చూ, పర్వతము

కుధ్రము సం. వి అ పుం 1 —పై—, 2 చంద్రకాంతమణి చూ, రత్నము 1.

కునఖము సం వి అ న ఒకానొక క్షుద్ర రోగము చూ, రోగము 1.

కునటగంధిని సం వి ఈ. స్త్రీ త్రివృత * చూ, సర్వానుభూతి

కునటి సం వి ఈ స్త్రీ 1 మణిసెల, నైపాళి, నేపాళదేశపు మణిసిల (అని కొందఱు) చూ, రాయి, 2. ధాన్యాకము, ఒకగకము సస్యము చూ, సస్యము.

కునష్ఠి వా వి =కొనటి, కుంటి చూ, పంగువు.

కునళి. సం వి. ఈ. స్త్రీ కాకనామము * చూ, బకపుష్పము.

కునహాము సం వి. అ. పుం. 1 చండయను గ్రంధ్యము చూ, రాజార్హమము; 2. ఆకాశము చూ, విన్ను.

కునాభి సం. వి ఇ. పుం. 1 వాతమండలి చూ, వాయువు, 2 నిధి చూ, లిబ్బి 2.

కునాశకము సం వి అ. పుం. 1. తీఁటుకసింద * చూ, సముద్రాంత, 2. పిన్నరేగటి దూలగొండి * చూ, స్వల్పదురాలభ.

కునికిపడు. ద్వ అ క్రి తూఁగిపడు: చూ, నిద్రించు

కునికిపాటు ద్వ వి తూఁగిపడుట చూ, ప్రమీల.

కును దే అ క్రి. తూఁగు చూ, నిగ్రించు.

కునుస్తు. వా. వి చూ, కునష్ఠి (రూ- కునుష్ఠు)

కున్న వై వి = కుణకః చూ, రూ- కూన (బిడ్డ — లక్ష్మీ. 5, ఆ 27)

కున్నఁడు వై వి = కుణకః బాలుఁడు చూ, శిశువు

కున్ననము సం వి అ న 1 గాజుచిప్ప చూ, పాత్రము 6, 2. పెద్దకుండ చూ, భాండము 3

కున్నారము సం వి అ న గాజుచిప్ప చూ, పాత్రము 6.

కుపసము వై. వి = కూర్పాసః రూ- కుప్పసము 1 పాముపొర చూ, సీదరము 3, 2 రవిక చూ, వస్త్రము, 3 అరచేట్టు, కాశీ 7, ఆ 40 చూ, వస్త్రము, 4 నిడుచేట్టు చూ, వస్త్రము.

కుపితుఁడు సం. విణ రూ-కోపితుఁడు, కోపి: చూ, రోషణుఁడు.

కుపిని సం వి న్ పుం. జాలరి చూ, వలఱేఁడు (పడవ నడపువాఁడని త్రికాండశేషము)

కుపీలువు. సం వి. ఉ. పుం 1 ఒకానొక చెట్టు చూ, కారస్కరము, 2. తిందుకము* చూ తుమికి

కుప్రాయము. సం విణ. కుత్సితము చూ, హీనము 1

కుప్రాయుఁడు. సం. విణ. జాత్యాచారాదులచేత నిందితుఁడు, కుత్సితుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2

కుపోదకి సం. వి. ఈ స్త్రీ. ఉపోదకి * చూ బచ్చలి

కుప్ప దే. వి 1 వడ్లరాసి చూ, రాశి, 2 వంపఁబడిన వేళ్ళుగల పుడిసిలి చూ, పట్టిలి.

కుప్పఁగూర. దే వి కుప్పవడుట, భార. అశ్వ 1, ఆ 31, నిర్వ. 5, ఆ 88 రూ- కుప్పనఁగూర

కుప్పతిప్పలు జా. సమృద్ధి "అట్టినీవిత్తరి కుప్పతిప్పలుగా మోళ్ల దుముకులాడుచు నన్ను భక్షింపనోల్లక" (నీతిచంద్రిక-సంధి)

కుప్పితిలు. దే. అ. క్రి కుప్పగాఁజేయు, జై 5, ఆ. 57 చూ, రాసిపడు

కుప్పనఁగూర దే వి చూ, రూ- కుప్పఁగూర, భార, కర్ణ 2, ఆ 298, భో 7, ఆ 125

కుప్పము. దే వి 1 గ్రామము చూ, దేశము, 2 చెంబడివారిపల్లె చూ, దేశము

కుప్పవడు దే అ క్రి చూ, కుప్పతిలు

కుప్పవేత. వా, వి కోసినపనల నొకచోటచేర్చి బొంగరమువలె వేసిన రాశి (దనిగాదిని కోసిన వెంటనే నూర్చుట పాడుక)

కుప్పసము వై వి = కూర్పాసః చూ రూ- కుప్పసము (అరచేట్ట — ఆము 6, ఆ 6, నిడుచేట్ట — రా యు, కాం, అవిక.— ఆము 5, ఆ 104, సామయొక్క వైతోలు — జై 6, ఆ 42)

కుప్పి దే వి 1. అవాక్పుష్పి * చూ, సదాప, 2 పింగాణిచిప్ప చూ, పాత్రము 6, 3 గాజుగిన్నె, చూ, పాత్రము 6 (రూ-కుప్పియ-కుప్పె.)

కుప్పించు వై. అ క్రి = గుంభ. ఊపిరిపట్టు రామా 6, ఆ 93

కుప్పింపు దే వి లంకింపు చూ, లంఘు

కుప్పిగంతుకొను ద్వ అ క్రి దుముకు, భో 7, ఆ 39 చూ, లంఘించు.

కుప్పిగంతులు ద్వ వి బ బాలక్రీడావిశేషము, వి, పు. 7, ఆ. 202 చూ, బాలక్రీడ.

కుప్పిలు దే. వి. బ 1 ఒకానొక బాలికాక్రీడ చూ, బాలికాక్రీడ, అం 2 పాదక్రియలలో నొకటి చూ, పాదక్రియలు.

కుప్పియ వై వి= కూపి రూ- కుప్పె 1 పింగాణిచిప్ప చూ, పాత్రము 6, 2 గాజుగిన్నె చూ, పాత్రము 6, 3. గొడుగు మీఁదిగుబ్బ. చూ, గుబ్బ 2, 4 ఇత్తడిలోనగువానితోఁజేసి యెద్దుకొమ్ముకొనఁదగిల్చెడు గుబ్బ, 5 స్త్రీ శిరోభూషణము చూ, భూషణము 2, 6 తాంబూలపాత్రము చూ పాత్రము 6 7 గిండి చూ, భాండము 3, 8 కత్తియొఱయొక్క మొదటకట్టెడిభూషణము, అరడా

కుప్పె వై వి = —వై— (గాజుగిన్నె — పా 2, ఆ 53 స్త్రీ శిరోభూషణము — హంస 1, ఆ 276,)

కుప్పెంటు. దే వి చూ, ఋరితమంజరి* (పీనసపెచ్చి తగ్గించును)

కుప్పెకోల ద్వ వి ఖుదిరకము, భార. ద్రో 3, ఆ. 270 చూ, రిష్టి. 2 (చూ, బాణము.1)

కుప్యము సం వి అ న వెండిబంగారుఁదక్క తక్కిన రాగి కంచు మొదలైన లోహము చూ లోహము 1

కుప్రియుఁడు సం విణ జఘన్యుఁడు చూ కూదుడ్రుఁడు.

కుబరము సం. వి. అ పుం రూ- కూబరము పోలుకట్టె చూ, యుగంధరము

కుబుసము. వై వి 1 పాముపొర చూ, సీదరము 3, 2 అరచేట్టు. చూ, వస్త్రము 3. తలుపునకుఁ గ్రిందుమీఁదుల నుంచెడు కూచేము చూ, ఓలుమాను

కుబేరకము సం వి అ పుం నంది * చూ, నందివర్ధనము.

కుబేరము సం వి అ పుం 1 —వై—, 2 కుంకుమము చూ, వహ్నిశిఖము

కుబేరశిఖ అం శిఖలు అయిదింటిలో నొకటి చూ, శిఖలు

కుబేరాంశము అం. షష్ట్యంశములలో నొకటి చూ, షష్ట్యంశములు

కుబేరాక్షము సం వి అ పుం బాలక్రీడా విశేషము, పాండు 4, అ 134 చూ, బాలక్రీడ

కుబేరాక్షి సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1 కలిగొట్టు* చూ, స్థాలి. 2, 2 తీఁగెకానుగు * చూ, శాదఘ్నము, 3 గచ్చ * చూ, సోమరాజి

కుబేరాచలము. సం. వి అ పుం కైలాసము చూ, పర్వతము.

కుబేరుఁడు సం వి అ పుం. 1. నవనిధుల కధిపతి, ధనదుఁడు చూ, శ్రీదుఁడు, 2 కోమటి చూ, వైశ్యుఁడు, విణ 3 కుమ్మరవాఁడు చూ, మృత్కారుఁడు, అం 4 దిగధిపతులలో నొకఁడు చూ, దిగధిపతులు

కుబ్జ సం. వి ఆ స్త్రీ 1 పొట్టియావు చూ, ధేనువు, 2 పటోలి * చూ, పొట్లి.

కుబ్జకంటకము. సం వి. అ పుం. తెల్లతుమ్మ* చూ, విట్ఖదిరము

కుబ్జకము. సం వి. అ. పుం 1. తినిశము * చూ, వంజులము 2, 2 ఒకానొక చెట్టు చూ, వృక్షము.

కుబ్జపుష్ప సం వి ఆ. స్త్రీ సల్లతీఁగె * చూ, తాంబూలవల్లిక

కుబ్జపుష్పి సం వి ఈ. స్త్రీ. సప్తల * చూ, విరజాజి.

కుబ్జము సం వి. అ. పుం 1. గజవిశేషము చూ, హస్తి, 2 పుష్ప వృక్షవిశేషము * చూ, వ్నాకము, 3 ఉత్తరేణి * చూ, శైఖరికము; 4 ఖడ్గము చూ, రిష్టి. 2

కుబ్జిక సం వి ఆ. స్త్రీ 1. వీణాతంత్రులవలనఁ బుట్టిన స్వరభేదము చూ, స్వరము 2, 2 సప్తల * చూ, విరజాజి, 3 = గొజ్జెంగి చూ, గొజ్జెఁగ

కుబ్జుఁడు సం విణ = గుజ్జు. మఱుగుజ్జు, గడులుఁడు చూ, వామనుఁడు (రొమ్మునగాని వీఁపునగాని కణితిగలవాఁడు)

కుబ్రము సం వి, అ. న. 1 వనము చూ, విపినము, 2 కుండలము చూ, భూషణము. 2, 3 తంతువు చూ, సూత్రము 1, 4 శరణము చూ, రక్షణము, 5 బండి చూ, శకటము 1

కుమడియొబ్రాహ్మణులు పా. చూ, కపూరిమొబ్రాహ్మణులు

కుమరము. అం దేశములు ఏఁబదియాఱింటిలో నొకటి చూ, దేశము.

కుమార సం వి ఆ. స్త్రీ. కుమారినది చూ, నది

కుమారకము సం వి అ. పుం తిక్తశాకము * చూ, శ్వేతపుష్పము.

కుమారకుఁడు. సం. వి. అ. పుం కుమారస్వామి చూ, స్కందుఁడు.

కుమారజీవము సం వి అ. పుం. అక్షఫలము * చూ, పుత్రజీవి.

కుమారపాలుఁడు సం. వి. అ. పుం. శాలివాహనుఁడను రాజు. చూ, రాజు. 1.

కుమారబ్రాహ్మణులు. పా. మైధిలులలో నొక తెగ వారు వీరిలో సామవేదులు కొందఱును శుక్లయజుర్వేదులు కొందఱును కలరు చూ, బ్రాహ్మణులు. (చూ, మైధిలులు)

కుమారభృత్య సం వి. ఆ. స్త్రీ గర్భవతిచర్య (సం. ప) —గర్భిణ్యవేక్షణము, బాలతంత్రము. (త్రికాండశేషము.)

కుమారము. సం వి అ. న. 1 చొక్కపు బంగారు: చూ, లోహము 1, పుం 2. గుఱ్ఱపుపిల్ల చూ, హయము, 3 చిలుక చూ, శుకము, 4 అవురుగడ్డి, వీరణము * చూ, తృణము. 1, 5 ఉలిమిరి * చూ, శ్వేతపుష్పము

కుమారయువు. సం. వి. ఉ పుం యువరాజు చూ, రాజు 1

కుమారలలిత (తిలక) పా ఒకానొక వృత్తము ఇది ఒక్కొక్క పాదమునకు జ, స, గ గురువులు గలదై ఏడవ ఛందస్సునందు బుట్టిన వృత్తము ఉదా —"సుమాయుధనిభాంగా, రమాహృదయనాథా, కుమారలలితా వృత్తమొప్పు జసగాప్తిన్" చూ, వృత్తము 1

కుమారవాహిని సం వి న్ పుం నెమలి చూ, మయూరము

కుమారవ్యాకరణము. అం వ్యాకరణములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, వ్యాకరణములు

కుమారసంభవము అం. 1 ఇది కాళిదాస కృతకావ్యము చూ, కావ్యనాటకములు 2 కావ్యములయిదింటిలో నొకటి చూ, కావ్యములు

కుమారసువు సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1 గంగ చూ, నది, 2. గౌరి చూ, పార్వతి 1

కుమారస్వామి. సం వి న్. పుం =కొమరుసామి చూ, స్కందుఁడు.

కుమారారామము. అం. ఆరామము లయిదింటిలో నొకటి చూ, ఆరామములు.

కుమారి సం వి. ఈ స్త్రీ. 1 =కొమరిత చూ, పుత్రిక. 1, 2 కన్య, పెండ్లికాని ఎనిమిదేండ్ల పడుచు చూ, స్త్రీ, 3 దుర్గ చూ, పార్వతి 1, 4 సీతా [illegible] చూ, సీత, 5 కుమారీనది చూ, నది, 6 జంబూద్వీపము చూ, లంక 1, 7. నల్లపిచ్చుక అనఁడు ఊరపిచ్చుక (అని కొందఱు) చూ పిచ్చుక, 8 కలబంద * చూ, కలబంద, 9 చేమంతి * చూ, చేమంతి, 10 పిన్నగోరంట * చూ, మహాసహా, 11. సప్తల * చూ, విరజాజి.

కుమారిక సం వి ఆ స్త్రీ 1 బొండుమల్లె * చూ, వృత్తమల్లిక, 2 = కూఁతురు చూ, పుత్రిక 1, 3 కుమారికాతీర్థము

కుమారికె వై వి =కుమారీ చూ, పుత్రిక 1

కుమారిలు దే అ, క్రి కుములు, పా 1, ఆ 114 చూ, పొరలు

కుమారుఁడు సం వి అ పుం 1 = కొమరుసామి రూ- కుమారస్వామి చూ, స్కందుఁడు, 2 = కొమరుఁడు కొడుకు చూ, పుత్రుఁడు 1, 3. బాలుఁడు. (ఎనిమిదేండ్ల లోపు బాలుఁడు) చూ, శిశువు, 4 (నాటకోక్తియందు) యువరాజు చూ, రాజు 1, 5 ప్రెగ్గడ చూ, మంత్రి. 1, 6 గుఱ్ఱమును నడిపించెడువాఁడు చూ, అశ్వపాలకుఁడు, 7 పూర్వజైన విశేషము చూ, బుద్ధుఁడు 1

కుమారోపవాహము సం వి అ పుం. కోడి చూ, పుంజు

కుమాలకము సం వి అ పుం. సౌవీరదేశము చూ, దేశము

కుమి. దే వి రూ- కుమ్మి, ఒకరకము పాణక; ఆం, భా. ద్వి వై. 240 చూ, పంటసాల

కుముఖము. సం. వి అ పుం. పంది చూ, సూకరము

కుముటు. దే వి 1 ఒకరకమైన కంఠబిలమున నెత్తు వికారము: చూ, వాంతి, 2 కాసరోగము చూ, దగ్గు; అ. క్రి 3 ఒకరకమైన కంఠబిలమున వికారమెత్తు, డోకు చూ, వెడలఁగొట్టు

కుముత్తు సం విణ ద్ 1. పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి, 2 సంతోషము లేనివాఁడు చూ, కుముదుఁడు

కుముద సం. వి ఆ స్త్రీ. 1 గుమ్మడు * చూ, మహాఫలము, 2 పేఁకు * చూ, మహాఫలము, 3 ఆఁడుయేనుఁగు చూ హస్తి; 4. ధాతకి * చూ, సుభిక్ష, 5 చూ, శాలపర్ణి *

కుముదక్రియ అం క్రియాంగములు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, క్రియాంగములు (చూ, అంగము. 9)

కుముదబాంధవము సం. వి అ పుం కర్పూగము చూ, సిరము.

కుముదబాంధవుఁడు సం వి అ పుం కలువవిందు చూ, చంద్రుఁడు.

కుముదము సం. వి అ న 1. ఎఱ్ఱతామర* చూ, పద్మము 1, 2 రూ- కుముద్వంతము, తెల్లకలువ * చూ, పద్మము 1, 3 బ్రహ్మజటయను ఓషధి * చూ, బ్రహ్మజట; 4. కనుగ్రుడ్డుచుట్టు నుండెడి తెల్లనిభాగము చూ, నేత్రము 1, పుం 5 నైరృతి దిక్కునందలి యేనుఁగు, దిగ్గజము చూ, హస్తి, 6 కుముదమను పాము చూ, సర్పము, 7 నిర్జలభూమి చూ భూమి 1, 8 శివుని శంఖము చూ, సంకు. 1, 9 గాలి చూ, వాయువు, 10. పీనుఁగు. చూ, శవము

కుముదవతి సం వి ఈ స్త్రీ 1. కుముద్వతీనది చూ,నది, 2 కలువలగుంపు చూ,పద్మము 1

కుముదవర్ణి. అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి అనువర్ణములు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, అనువర్ణములు

కుముదాత్ముఁడు. సం వి. అ. పుం ఒక్కానొక పితృదేవత చూ, యముఁడు

కుముదాధారము సం వి. అ పుం వాయులోకము చూ, లోకము 1.

కుముదాయితుఁడు సం వి అ పుం వేఁడివేలుపు చూ, సూర్యుఁడు

కుముదావాసము సం. వి అ పుం కుముదప్రాయదేశము చూ, దేశము

కుముది సం. వి. ఈ స్త్రీ 1 పినగుమ్ముడు * చూ, మహాఫలము, 2. పేఁకు* చూ, మహాఫలము (కొన్ని నిఘంటువులలో రెంటియందును భేదము గాన్పింపదయ్యె)

కుముదిక సం వి. ఆ. స్త్రీ. — పై. — (=గుమ్మడు)

కుముదిని. సం వి ఈ స్త్రీ 1 తెల్లకలువతీఁగె * చూ, పద్మము 1, కుముదములుగల దేశము (అని కొందఱు.), 2 కలువలుండే కొలను చూ, సరస్సు 1, 3 కలువలగుంపు చూ, పద్మము 1.

కుముదినీపతి సం వి ఇ పుం చందురుఁడు చూ, చంద్రుఁడు

కుముదుఁడు సం వి అ పుం 1 కుముదుఁడను కోఁతి చూ, వానరము, 2 కుముదుఁడను రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1, 3.యముని కొడుకు చూ, పుత్రుఁడు 1, 4 సంతసము లేనివాఁడు చూ, కుముత్తు 2

కుముదేశుఁడు సం వి అ పుం. చందురుఁడు చూ, చంద్రుఁడు

కుముద్వంతము. సం విణ (శ్ ఈ త్) తెల్లకలువలు తఱచుగాఁ గలది (దేశము) చూ, దేశము

కుముద్వతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-కుముదవతి- కుముదిని కుముదవతీ నది చూ, నది, 2 కలువలగుంపు చూ, పద్మము 1, 3 కలువలుండు సరస్సు చూ, సరస్సు 1, 4 తెల్ల కలువతీగె * చూ. పద్మము. 1. కుముదములుగల దేశము (అని కొందఱు), 5. కుశుని పెండ్లాము చూ, భార్య 1, అం. 6 శ్రుతులు ఇరువదిరెండింటిలో నొకటి చూ, శ్రుతులు.

కుములు దే అ క్రి లోలోపలఁ దపించు, కుమారిలు చూ, పొగులు

కుమోదకుఁడు సం వి అ పుం వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు

కుమ్మ దే వి. 1 ఊక నిప్పు చూ, నిప్పు, 2. నీరుపోసిన నిప్పు చూ, నిప్పు, 3. జ్వాల లేని నిప్పు చూ, నిప్పు

కుమ్మక్కు వా. వి 1 గూఢ పురాణి, రహస్యపు ఆలోచన, 2 దొమ్మి

కుమ్మర వై వి 1 =కుంభకారక కుండలు చేసి జీవించెడు జాతి "కుమ్మరవాఁడు, కుమ్మరది", 2 నలుపు చూ, వర్ణము 6

కుమ్మరగువ్వ. ద్వ వి ఖంజరీటము చూ, పిచ్చుక

కుమ్మరచెట్టు ద్వ వి కుమ్మరపానిక * చూ, కృష్ణముఁజము

కుమ్మరత ద్వ వి కుమ్మరది (సం ప) — కులాలి కుంభకారి.

కుమ్మరపురుగు వై వి ఒకానొక పురుగు చూ, గుమకీటము (మూర్ఖులకు, బాలపాపచిహ్నలకు పంచిది)

కుమ్మరపానిక ద్వ వి చూ, కుమ్మరచెట్టు *

కుమ్మరపొలిక ద్వ వి రూ- —వై—

కుమ్మరవాఁడు దే వి కుమ్మరి. చూ, మృత్కారుఁడు.

మ్మరసారె. దే. వి కులాలచక్రము

కుమ్మరసారెచుక్క ద్వ. వి విశాఖ చూ నక్షత్రము. 1

కుమ్మరసారెలు. దే వి బాలక్రీడా విశేషము. చూ, బాలక్రీడ

కుమ్మరి వై.వి (కుమ్మర + ఇ) కుమ్మరవాఁడు చూ, మృత్కారుఁడు

కుమ్మరించు దే ప్రే కుమ్మరిలఁజేయు

కుమ్మరింపు దే వి మల్లశాస్త్రములోని విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి. అం, భా ద్వి క 209 చూ, విన్నాణములు.

కుమ్మరిలు దే అ క్రి 1 నీళ్లు లోనగునవి కుండలోనగువానియందుండి పడు, 2 డొల్లు, హరి పూ. 5, ఆ 150 చూ, రాలు

కుమ్మి దే వి చూ, రూ-కుమి, పాండు 4, ఆ. 149

కుమ్ము వై స క్రి 1 పొట్టునిప్పు కుకూలము చూ, నిప్పు, స క్రి 2 నలియఁగొట్టు, 3 రూ-క్రుమ్ము చూ, పొడుచు, వా వి. 4 జగడము, "కొంపలోకుమ్ము పెట్టినాఁడు"

కుమ్ముదిగఁడుచు వా స. క్రి మంటెనకుమ్మి దిమ్మిసతో అణఁగొట్టు

కుమ్ముసుద్ది ద్వ వి సంకేత వృత్తాంతము చూ, సమాచారము 2

కుమ్మె దే వి క్రుమ్ముడు, సా. 2, ఆ 230 చూ, పోటు 4

కుమ్మెబ్రాహ్మణులు. పా శైవబ్రాహ్మణుల లోని కర్ణాటకుల గొ నొక తెగవారు చూ, బ్రాహ్మణులు

కుమ్మెలువోవు దే. అ. క్రి గాయమగు, శశాం 4, ఆ 169

కుయి దే వి (రూ-కుయ్యి- కూఁక- కూఁత- కూయి) 1. మొఱ, ఆము. 2 ఆ 48 చూ, స్వరము 2, 2. కావలి, రుక్మాం.2, ఆ 101: చూ, రక్షణము

కుయ్యి దే. వి. —వై—(మొఱ — భా గ 1, ఆ. 280.) (కుంయి అని ఉచ్చారణ)

కురంకరము. సం వి. అ. పుం బెగ్గురు. చూ, సారసము.
కురంకురము సం వి అ. పుం మగబెగ్గురు, పుష్కరము, (హారావళి) చూ, సారసము
కురంగనయన సం వి ఆ స్త్రీ. లేడికన్నుల వంటి కన్నులుగల యాఁడుది చూ, స్త్రీ, 2 అతివ చూ స్త్రీ.
కురంగనాభి సం వి. ఇ పుం కస్తూరి: చూ, మృగమదము
కురంగపాణి. సం వి ఇ పుం. ముక్కంటి చూ, శివుఁడు
కురంగమము సం. వి అ పుం 1 జింక చూ, హరిణము 1, 2 హరిణభేదము చూ. హరిణము 1
కురంగము సం వి అ. పుం 1-2 —పై—, 3 కోఁతి చూ, వానరము
కురంగిక. సం వి ఆ స్త్రీ ముద్గపర్ణి * చూ, పెసర
కురంజి. అం స్త్రీ రాగములు ఇరువదినాలుగింటి లో నొకటి చూ, స్త్రీ రాగములు.
కురంజీయోమము వా వి ఓమము *. చూ, కురాసానియోమము
కురంటు దే వి దగ్గఱ చూ, సమీపము. 1
కురంటుక సం వి ఆ స్త్రీ తుమ్మి * చూ, తుమికి
కురంటకము. సం వి అ పుం 1 = గోరంట పచ్చగోరంట * చూ, మహాసహా, (పచ్చ పువ్వుల ... లుగోరంట, పచ్చపువ్వుల పెద్దగోరంట అని కొందఱు) 2 పచ్చచేమంతి * చూ, సేమంతి
కురంటి సం. వి ఈ. స్త్రీ 1 కొయ్యబొమ్మ చూ, సాలభంజిక, ఇ పుం 2 పచ్చపూవుల ములుగోరంట * చూ, మహాసహా.
కురండకము సం. వి. అ పుం. చూ, కురంటుక*
కురండనాశి. సం. వి న్. పుం కార్పాసము* చూ, పత్తి.
కురండనాశిని సం వి. ఈ స్త్రీ—పై.—
కురండము సం వి అ పుం బుడ్డ చూ, వట్టవాఁపు
కురక సం వి ఆ స్త్రీ అంగుగు * చూ, సల్లకి.
కురకటము సం వి అ న = గుగ్గురుకూర * చూ, హస్తిని
కురకము సం వి అ పుం ఎఱ్ఱనిముక్కును కాళ్ళునుగల పెన్నడపులుఁగు చూ, పెన్నడపులుఁగు
కురచిల్లము సం వి అ పుం ఎండ్రకాయ చూ, పీత
కురటుఁడు సం. వి అ పుం చర్మకారుఁడు చూ, మాదిగ
కురపము సం వి అ పుం =కోడపము గుఱ్ఱము దోమెడుఁ గొఱపము చూ గొఱపము
కురము దే వి పశువులకుఁ గలిగెడు శీతరోగము, మనుష్యులకుఁ గలిగెడు శీతరోగము (అని కొందఱు) చూ, రోగము 1 (చూ, రొంప)
కురరము సం వి అ పుం. 1 ఉత్క్రోశము చూ, పెన్నడపులుఁగు, 2. టిట్టిభము. చూ, లకుముకి, 3 గోరువంక చూ, శారిక 1
కురరి సం వి ఈ స్త్రీ 1 =కురువు, ఆఁడు గొఱ్ఱె చూ, మేషము. 1, 2. ఆఁడులకుముకి చూ, లకుముకి
కురలబ్రాహ్మణులు పా పంచగౌడులలోని సరస్వతులలో మొదటితెగవారు చూ, కపూరియె బ్రాహ్మణులు (చూ, బ్రాహ్మణులు)
కురలము సం వి అ పుం 1 నుదుట చలించే ముంగురులు చూ, వెండ్రుక 1, 2 కురరము చూ, లకుముకి.
కురవ దే వి. కొండదారి యా- కురువ: చూ, మార్గము 1

కురవకపులుఁగు. దే వి. ఖంజనము, మంద పిచ్చుక చూ, పిచ్చుక.

కురవకము సం వి అ. పుం 1. ఎఱ్ఱగోరంట*, (దీనికి దోహదక్రియ ఆలింగనము) చూ, మహాసహ, 2 ఎఱ్ఱచేమంతి* చూ, సేమంతి (ఎఱ్ఱపువ్వుల పెద్దగోరంట, ఎఱ్ఱపువ్వులములు గోరంటఅని కొందఱు), 3. అహిచ్ఛత్రము* చూ, పుట్టగొడుగు 2 వసంతకడిమి * చూ, నీపము

కురవము సం వి అ పుం 1. తిలకము* చూ, నువ్వులు, 2 కుత్సితపుధ్వని చూ, స్వరము 2.

కురస సం. వి. ఆ స్త్రీ ఎద్దునాలిక * చూ, గోజిహ్వా.

కురసము సం వి అ పుం. మద్యభేదము, చూ సుర 1

కురళము అం గమకములు పదునైదింటిలో నొకటి చూ, గమకములు

కురాళము. దే వి 1 అశ్వాద్యాచ్ఛాదనవస్త్రము చూ, వస్త్రము, 2. కాయమాన విశేషము చేపారము- రూ- చేప్పరము- సేపరము

కురాసాని దే వి. ఖురసాను దేశము చూ, దేశము

కురాసానివోమము దే వి ఓమము * చూ, యవాని (నరముల బలహీనతను పోఁగొట్టును)

కురి సం. వి. ఈ స్త్రీ తృణధాన్యము చూ, ధాన్యము

కురిచీ. దే వి. రూ- కుర్చీ, ఉసి 1, చూ ఆ 61, పీఁట

కురిడి దే వి. లోపలనీరింకినకొబ్బెర చూ, కొబ్బెర (రూ- కురిడీ- కుడ్రి)

కురిడీ. దే వి —పై—

కురిమిడి దే. వి మడిచుట్టువేసిన కట్ట, గనిమ చూ, సేతువు. 1.

కురిమిడిగట్టు. దే. వి. —పై—

కురియు. దే. స క్రి. 1. గుప్పించు. తొలుకు, వాన కురియు చూ, వర్షించు, అం. పేరి 2. కురియించు, హరి పూ- 4, ఆ. 161.

కురీరము సం వి అ న. మైధునము చూ, సంయోగము

కురు దే వి తొడ చూ, సక్థి.

కురుంబ. సం. వి. ఆ స్త్రీ ఏనుఁగు తుమ్మి * చూ, తుమికి

కురుంబము సం వి అ పుం 1 గుంపు చూ, సమూహము, 2 చేఁపలవల చూ, వల 1.

కురుంబి సం వి ఈ. స్త్రీ సింహపిప్పలి * చూ, సైంహలి.

కురుంబిక సం వి ఆ స్త్రీ చూ, కురుంబ

కురుజు దే వి 1. దూలమునుమోఁది గుజ్జు న, గుజ్జు 5, 2 మంచియ, విజ 2 ఆ 89 చూ, మంచె, 3. పొట్టివాఁడు చూ, వామనుఁడు

కురుక దే వి. నిద్ర, చూ, స్వప్నము 2 (రూ- కురుకు- కూరుకు- కూరుకుపాటు- కూర్కు- కూర్కుపాటు- గురక- గుఱక)

కురుకండకము సం. వి అ న మూలకము * చూ, ముల్లంగి

కురుకము సం వి అ పుం చెముడు కాకి చూ, హాయసము 1

కురుకుంచిత సం వి ఆ స్త్రీ బంధుమిత్ర సంభాషణము చూ, వ్యాఖ్యాతము 2

కురుక్షేత్రము సం వి అ పుం 1. ఏఁబదియాఱు దేశములలో నొకటి, వినశనము చూ, దేశము (చూ, కురువు 3), 2 కౌరవులదేశము చూ, దేశము

కురుజీ దే. వి చిన్న కంట్లము

కురుజు దే వి. 1. ఒకానొక డేగ: చూ, శ్యేనము, 2 ఈఁకలురాల్చినపక్షి, అణుజో చూ గూఁటిగువ్వ, (చూ, పక్షి), 3. సేనవెట్టె

మధువు 5, 4 బాణపుసంచువర్గ, హంస 3, ఆ 29 చూ, బాణసంచు

కురుజుతేనె. దే. వి ఒకరకముతేనె చూ సుధువు 5

కురుటకము సం వి అ పుం గురుగు * చూ, హస్తిని.

కురుఘుబ్రాహ్మణులు. పా పంచగౌడులలోని సారస్వతులలో రెండవ తెగవారు. చూ, ఆచార్య అను బ్రాహ్మణులు (అమ్మలు అను బంధములలో చూడుము)

కురుప దే వి గొఱ్ఱెతుప్పటు కంబళి నేయు గొల్ల చూ మేకలకాపరి

కురుపగొఱ్ఱె ద్వ వి దేహమునందు నిడుపు బొచ్చుగల గొఱ్ఱె చూ, వేషము 1.

కురుపిల్లము సం, వి అ పుం ఎండ్రకాయ చూ, పీత

కురుపు దే వి చూ, రూ- కురుపు

కురుబిల్వకము సం వి అ పుం 1. ఒకరకము వడ్లు చూ, ధాన్యము, 2 అడవియులవలు చూ, సరటి

కురుబిల్వము సం వి అ పుం పద్మరాగమణి చూ, రత్నము 1

కురుబిస్తము సం వి అ పుం పలమెత్తుబంగారము రూ-కురువిస్తము చూ, లోహము 1.

కురుమ. దే వి గొఱ్ఱెతుప్పటు, కంబళి నేయు గొల్లజాతి

కురుమగొఱ్ఱె దే. వి చూ, కురుపగొఱ్ఱె

కురుమవాఁడు దే వి చూ, కురుప.

కురుమాడు దే వి ఇంటిపార్శ్వభాగముల కప్పు రూ- కుఱుమాడు.

కురుమాపు. దే. వి కొంచెపుమాపు

కురుమిండ. దే. వి. క్షుద్రజలచరము చూ, మత్స్యము 1

II2

కురురాజు. సం. వి. అ. జ. పుం దుర్యోధనుఁడు: చూ, రాజు 1.

కురు౹౹ వై వి = కురళ-కురుళ. 1 ముంగురులు. భార. విరా. 2, ఆ. 156, కళా. 1, ఆ. 26 చూ, వెండ్రుక 1, 2 కేశఘుయ 4, ఆ. 89 చూ, వెండ్రుక. 1.

కురువ. దే వి కొండమీఁది కాలిత్రోవ. రూ- కురవ. చూ, మార్గము. 1.

కురువడ్లు దే వి ఒకరకమువడ్లు చూ, ధాన్యము

కురువర్షను. అం వర్షములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, వర్షములు

కురువిందము. సం వి. అ. పుం 1. మదించిన కోయిల కండ్లవంటి యెఱ్ఱనికెంపు (ఇదికాలపు రమునందు పుట్టినది పసుపుదాలు కలది మధ్యమజాతిరత్నము) చూ, రత్నము 1. (చూ, మాణిక్యము), 2. మాణిక్యము: చూ, రత్నము 1, 3 అద్దము చూ, ముకురము, 4 ఇంగిలికము. చూ, హింగుళము, 5 నిడుముస్తె * చూ, తృణము 1, 6 వ్రీహివిశేషము చూ, ధాన్యము, 7 మాషము చూ, మినుము, క 8 కాచలవణము చూ, లవణము 1

కురువిల్లము. సం వి అ. పుం పద్మరాగమణి చూ, రత్నము. 1

కురువిస్తము. సం వి అ పుం. చూ, రూ- కురుబిస్తము

కురువు అం 1 భారతవర్షములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, వర్షములు, 2. ఏఁబదియాఱు దేశములలో నొకటి, కురుక్షేత్రము చూ, దేశము, సం వి ఉ న 3. దుర్యోధనుఁడు చూ, కురురాజు, 4 అన్నము చూ, సాదము. (1), 5 కంటకారిక * చూ, వాఁకుడు

కురువేరు. ద్వ. వి. (కురులు + వేరు) రూ- కుఱు వేఱు* చూ, హ్రీబేరము. (చలువచేయును)

కురువేరుదంటునారి. ద్వ. వి. మన్మథుని నాలవ వింటియొక్క నారి. వేంక. ఆం. 9 చూ, మౌర్వి 1.

కురుళము. సం. వి అ. పుం. ముంగురులు. (వైజయంతి నిఘంటువు) . చూ, వెండ్రుక.1

కురూపి. సం. విణ.= కుడిపి. వికారస్వరూపము గలది. అనాకారి, కుడిపి

కురూప్యము. సం. వి. అ. న. రంగము చూ, లోహము 1.

కుర్కురము సం వి. అ న 1 స్థౌణేయమను గ్రంథ్యము, గండివనము చూ, రాజార్హము, పుం. 2, కుక్క: చూ, శునకము.

కుర్చిక సం. వి ఆ స్త్రీ. సూచి చూ, సూది

కుర్చీ. దే వి చూ, రూ- కురిచీ.

కుర్ణజము సం వి అ. పుం కులంజనము * చూ, కులంజనము.

కుర్దనము సం వి. అ. న కందుకాదిక్రీడ చూ పరిహాసము. (రూ- కూర్దనము - కర్దనము - ఖుర్దనము)

కుర్పరము. సం వి అ. పుం రూ- కూర్పరము. చూ, మోచేయి

కుర్పాసకము. సం వి అ పుం, న 1 అరచట్ట, రూ- కుర్పాసము చూ, వస్త్రము, 2 ఱవిక చూ, వస్త్రము

కుర్పాసము. సం వి అ పు. —పై—

కుర్వంతుడు. సం విణ భృత్యుడు. చూ, సేవకుడు

కుర్వాణుడు సం. వి. అ. పుం 1. —పై—, 2 పనివాడు చూ, సమర్థుడు, విణ 3 చేయువాడు, చేయించువాడు (అని విశ్వకోశము)

కుఱగటు దే. వి దగ్గఱ చూ, సమీపము(రూ- కుఱగలి-కుఱరంటు)

కుఱగలి దే వి —పై—; జై 1, అ 57.

కుఱకుఱ. దే. విణ అల్పము. రామా. 7, ఆ.42 చూ, స్వల్పము

కుఱినువ్వులు దే. వి బ. ఒకరకమునువ్వులు. రూ- కుఱునువ్వులు. చూ, నువ్వులు.

కుఱు దే విణ వ్యుత్పత్తియందు గుఱుచేశబ్దము నకు మీదివర్ణములోపింపగా మిగిలినరూపము. (ఉదా.— కుఱుగద్దియ, కుఱుగనుపు, కుఱుగటి, కుఱుగేలు, కుఱుమాపు మొ అచ్చుపరమగుచో ఱకారమునకు టకారద్వయమాదేశంబగు కుట్టారుగ, కుట్టుముక, కుట్టుసుఱు, కుట్టూపిరి, కుట్టూముపు మొ)

కుఱుకు దే వి ప్రావు భార ద్రో. 4, అ.88 చూ, రాశి 1

కుఱుగడ ద్వ వి (కుఱుచే + గడ) దండము, జై 5, అ 20 చూ, వేత్రము 1

కుఱుచే దే వి హ్రస్వస్వరము చూ, స్వరము 2, 2 =కూర్పాస పొట్టిచొక్కాయ చూ వస్త్రము, 3 పొట్టివాడు చూ, వామనుడు, విణ 4 పొట్టి చూ, హ్రస్వము (కొన్నియెడల వ్యుత్పత్తియందంత్యవర్ణలోపము చూ, కుఱు)

కుఱుచేదనము దే వి 1 కుబ్జత్వము చూ, పొఱుడ, 2 వామనత్వము

కుఱుచేపడు ద్వ అ క్రి తగ్గు. చూ, స్రుక్షు 9.

కుఱుచేలు. దే వి బ నాట్యవిశేషము. వసు 5, ఆ 75 చూ, నృత్యము.

కుఱునువ్వులు దే వి బ. చూ, రూ- కుఱి నువ్వులు.

కుఱుపు దే వి. రూ-కురుపు చూ, వ్రణము.

కుఱుమట్టము. దే విణ మిక్కిలి వంగినది, వినతము, వినమ్రము భాగ. 8, స్కం. 538 చూ, వేల్లితము. 2.

కుఱుమాడు దే వి చూ, రూ-కురుమాడు.

కుఱుంవు. దే వి. తొండ, పాండు. 5 ఆ 136 చూ, సక్థి.

కుఱువేరు ద్వ వి చూ, రూ-కుసువేరు*.

కుఱ్ఱ దే. వి 1. కొడుకు. అచ్చ బాల, కాం 25 చూ, పుత్రుఁడు. 1, 2 బిడ్డఁడు చూ, శిశువు, 3 బాలుఁడు. భాగ 7, స్క-0 370 చూ, శిశువు, 4 కోడె, ఎనుపోతు చూ, మహిషము.

కుఱ్ఱఁడు దే వి చూ రూ-కుఱ్ఱ 1-2-3 (బిడ్డఁడు.-పర 1, ఆ 189.)

కుఱ్ఱి దే వి పాఁడి యావు. భార ఆది 7, ఆ 102 చూ, ధేనువు.

కుఱ్ఱు దే అ క్రి కూయు చూ, బృంహించు

కులంజనము. సం. వి. అ పుం చూ కుర్ఞజము*

కులంజము. సం వి అ పుం —పై.—

కులంభరుఁడు. సం వి అ పుం చోరుఁడు చూ, ముచ్చు. 1

కులకము సం వి అ న. 1 ఒక క్రియతో ముగిసెడుపద్యములసమూహము. రూ-కుళకము 2 చేఁతిపాట్లు* చూ, పాట్లు, పు౦ 3. పుట్ట చూ, వల్మీకము, 4 కాకితుమ్మికి* చూ, తుమికి, 5 నాకము చూ, స్వర్గము, 6 హరిత సర్పము చూ, సర్పము; 7 రూ-కులుంకము నాలుక పై పాఁచి. చూ, రసనామలము

కులకర్కటి సం వి ఈ స్త్రీ. చీనాకర్కటి* చూ, దోస

కులకుఁడు సం విణ. 1 మేదరవాఁడు చూ, మేదరి, 2 శిల్పికులప్రధానుఁడు చూ, స్వర్ణకారుఁడు, 3 కులమునకుపెద్దవాఁడు రూ-కులికుఁడు.

కులకుల. దే వి ఒకానొక ధ్వన్యనుకరణము చూ, హహాహాహా

కులక్కము. సం వి. అ. పుం కరతాళి చూ, స్వరము. 2

కులక్షయ సం వి. ఆ స్త్రీ. దూలగొండి * చూ, శూకశింబి.

కులఘ్నాంశము. అం. షష్ట్యంశములలో నొకటి. చూ, షష్ట్యంశములు

కులచూడామణి అం శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టితంత్రములలో నొకటి. చూ, తంత్రములు

కులజుఁడు సం వి అ పుం కులీనుఁడు. చూ, సజ్జనుఁడు.

కులట సం వి ఆ. స్త్రీ. 1. అంకుటాలు చూ, అఁకులాఁడి. 2 భిక్షుమెత్తుకొనెడి పతివ్రత. చూ, స్త్రీ, 3 నేలయుసిరిక * చూ, భూమ్యామలకి

కులటి సం. వి. ఈ స్త్రీ మణిసిల చూ, రాయి.

కులత్థ సం. వి ఆ. స్త్రీ అడవి యులవలు చూ, సరటి

కులత్థము సం. వి. అ. పుం. రూ- కులుత్థము. ఉలవలు చూ, సరటి

కులత్థిక సం వి. ఆ. స్త్రీ 1 చూ, కులత్థ; 2 కుళుత్థాంజనము చూ, రసాంజనము.

కులదేవత. సం వి. అ. పుం. ఇలువేలుపు చూ, గృహదేవత

కులధర్మములు అం. ధర్మశాస్త్రములోని ధర్మములు అయిదింటిలో నొకటి చూ, ధర్మములు

కులధారకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ- కులాధారకుఁడు. కొడుకు చూ, పుత్రుఁడు 1.

కులనాశము సం. వి అ. పుం ఒంటె చూ, లొట్టిపిట్ట.

కులపతి సం వి. ఇ. పుం. 1 కులస్వామి, 2 గోత్రప్రధానుఁడు, 3. కులనాథుఁడు. (ఇట్లు కులేశ్వరుఁడు)

కులపర్ణ సం వి. ఆ. స్త్రీ. కాకనాసిక *: చూ, దొండ

కులపర్వతము. సం. వి. అ పుం. ప్రధాన పర్వతము. చూ, పర్వతము

కులపర్వతములు అం. హిమవంతము, వింధ్యము, నిషధము, మాల్యవంతము, పారియాత్రము, గంధమాదనము, హేమకూటము (7) (చూ, పర్వతము)

కులపాలకము సం. వి. అ న. చేపలవల చూ, వల 1.

కులపాలిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ 1 తల్లిదండ్రులచే నిచ్చి పెండ్లిచేయఁబడిన స్త్రీ చూ, స్త్రీ, 2 వ్యభిచారముచేయక తనకులమును మానమును కాపాడుకొను స్త్రీ చూ స్త్రీ, 3 బిడ్డలుగల స్వజాతి పెండ్లాము చూ భార్య

కులమదము అం. 1 మదములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, మదములు, 2 మదములు మూఁడింటిలో నొకటి. చూ మదములు

కులమిత్రుఁడు పా వైశ్యుఁడు శూద్రస్త్రీని వివాహము చేసికొనినయెడల ఆ స్త్రీయందు పుట్టినవాఁడు కులమిత్రుఁడనంబడును

కులము సం వి అ. న 1.= కొలము వంశము చూ, వంగడము "బ్రాహ్మణకులము", 2 (సంతతియొక్క మూలపురుషుని తెలుపునది) గోత్రము చూ, వంశము, 3, 3 కొలను చూ, సరస్సు 1, 4 ఇల్లు చూ, సదనము 1, 5. రేఁగుపండు చూ, రేఁగు, 6 తెగ చూ, సమూహము, 7. ఒడలు గా, శరీరము (సామాన్యదేహములలో నొకటిఅని త్రికాండశేషము), 8 ఊరు చూ, దేశము, 9 తక్కోలపుట్లు * చూ, వైజయంతి, 10 చేఁతిపాట్లు చూ, పాట్లు, అం. 11. పాశములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, పాశములు.

కులమువారు అం. 1 అకృతసాక్షులు ఆఱుగురిలో నొకరు. చూ, అకృతసాక్షులు, 2 సాక్షులు పదునొకండుగురిలో నొకరు : చూ, సాక్షులు.

కులవలము సం. వి అ. న. కలిలము: చూ, రేతస్సు 1.

కులశేఖరాళ్వారు అం. ఆళ్వారులు పండ్రెండుగురిలో నొకరు చూ, ఆళ్వారులు.

కులశ్రేష్ఠి. సం వి న్ పుం 1. పేదరివాఁడు చూ, మేదరి, 2 శిల్పికులప్రధానుఁడు చూ, స్వర్ణకారుఁడు

కులశ్రేష్ఠుఁడు సం వి. అ. పుం —వై.—

కులసంభవుఁడు సం. విశ. బీజ్యుఁడు మంచి వంశమునందుఁ బుట్టినవాఁడు చూ, సజ్జనుఁడు

కులసము సం వి అ పుం గొప్పబట్ట చూ, వస్త్రము

కులసారము అం. శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టి తంత్రములలో నొకటి చూ, తంత్రములు.

కులసౌరభము సం వి అ. న. ఇంద్రి * చూ, మరువము

కులస్త్రీ సం వి. ఈ స్త్రీ చూ, కులపాలిక.

కులహాండకము సం వి అ. పుం 1 నీళ్ళసుడి చూ, సుడి 1, 2. ఆరణి చూ, సుడి 1

కులాంకురుఁడు సం వి. అ పుం. గ్రామదేవత పే: మూలదేవుఁడు

కులాచలము. సం వి అ పుం కులాద్రి చూ, పర్వతము

కులాటము సం వి. అ పుం.క్షుద్రమత్స్యభేదము చూ, మత్స్యము 1

కులాధారకుఁడు. సం వి అ పుం కొడుకు చూ, పుత్రుఁడు 1

కులాయము సం వి. అ పుం 1 = గూఁడు. నీడము, పట్టుగూఁడు చూ, సదనము 1, 2, చోటు చూ స్థానము 1, 3 ఒడలు చూ, శరీరము

కులాయస్థము. సం. వి. అ. పుం పిట్ట చూ, పక్షి.

కులాయిక సం. వి ఆ. స్త్రీ. పిట్టగూడు: చూ, సదనము. 1.

కులాలకీటన్యాయము. పా కుమ్మరపురుగు మంటిలో దూరియుండినను మట్టి యంటుకొననిరీతి

కులాలము సం వి అ పుం 1 గంపపులుఁగు చూ, బెళగువ్వ, 2, అడవికోడి: చూ పుంజు, న. 3 చెట్టుతొఱ్ఱ చూ, రంధ్రము. 1, పుం. 4 ఊముకనిప్పు చూ, నిప్పు, 5. వీలుమద్ది* చూ, మద్ది, 6. గుగ్గులువు * చూ, మహిసాక్షి

కులాలి సం వి ఈ స్త్రీ 1 అడవియులవలు చూ, సరటి, 2 కనుపాలవిత్తులు, కుళుత్థాంజనము చూ, రసాంజనము, 3 కుమ్మరది చూ, కుమ్మరిత

కులాలుఁడు సం వి. అ. పుం. కుమ్మరవాఁడు చూ, మృత్కారుఁడు

కులాహకము సం వి అ పుం 1. తొండ చూ, సరటము, 2 ఒకరకము చెట్టు చూ, వృక్షము.

కులాహము. సం వి అ పుం ఇంచుక పసుపు రంగు చూ. వర్ణము 6

కులాహలము సం వి అ పుం క్షుద్రవృక్షవిశేషము చూ, వృక్షము

కులి. సం వి ఇ పుం 1. = కేలు చేయి చూ హస్తము, ఈ స్త్రీ 2 అప్పలి * చూ, వాఁకుడు*, 3 పత్ని చూ, భార్య, 4 జ్యేష్ఠ భగిని చూ, జ్యేష్ఠ 4, న్, పుం. 5 కోవిదారము* చూ యుగపత్రికము, 6 తమ్ముఁడు పెండ్లిచేసినవాఁడైయుండఁగా పెండ్లిలేని పెద్దవాఁడు.

కులింగకము సం వి అ పుం ఊరపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక

కులింగదృక్కు సం వి శ్ స్త్రీ. గచ్చ* చూ, సోమరాజి

కులింగము. సం వి అ. పుం 1 చటకము చూ, పిచ్చుక, 2. కాకి చూ వాయసము

కులింగి సం వి ఈ. స్త్రీ. కర్కాటకశృంగి * చూ, శృంగి

కులికము సం. వి అ పుం. 1. కులికమనుపాము చూ, సర్పము, 2. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము

కులికుఁడు. సం విఅ 1. మేదరివాఁడు చూ, మేదరి, 2 కులసత్తముఁడు చూ, సజ్జనుఁడు; 3 శిల్పికులప్రధానుఁడు చూ, స్వర్ణకారుఁడు, 4 చూ, కులకుఁడు 3.

కులిపి దే. వి మేఁకలుకాచు వాఁడు చూ, మేఁకలఁగాపరి

కులిరము సం వి అ పుం ఎండ్రకాయ చూ, పీత

కులిశనాయకము సం వి అ పుం. శృంగారబంధవిశేషము చూ, రతిబంధము.

కులిశము సం వి అ పుం, న 1 వజ్రాయుధము చూ, బాణము. 1, పుం. 2 కులిశమను చేఁప చూ. మత్స్యము 1, 3 వజ్రము. చూ, రత్నము 1

కులిశాంకుశ సం వి ఆ. స్త్రీ. బౌద్ధవిద్యాదేవీ విశేషము చూ, బుద్ధుఁడు 1

కులిశాసనుఁడు. సం వి అ పుం శాక్యముని చూ, ముని.1

కులీనకము సం వి అ. పుం వనముద్గము* చూ, పెసర

కులీనత సం వి ఆ స్త్రీ. మంచికులమునఁ బుట్టుట (తె ప).— ఇలువడి-రూ-ఇల్వడి.

కులీనసము సం. వి అ న జలము చూ, నీరు 1

కులీనుఁడు సం. వి అ. పుం మంచికులమునఁ బుట్టినవాఁడు చూ, సజ్జనుఁడు

కులీరము. సం వి అ పుం. 1 ఒకానొకచేఁప చూ, మత్స్యము. 1, 2. ఎండ్రకాయ చూ, పీత; 3 ఆలయము చూ, వేలుపుటెంకి.

కులీరశృంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ కులుంగి* చూ, శృంగి.

కులీశము. సం వి. అ పుం కులిశమను చేప చూ, మత్స్యము. 1

కులుంగి. సం. వి ఈ. స్త్రీ కర్కాటకశృంగి* చూ, శృంగి.

కులుండు. సం. వి అ. పుం చూ, కులికుండు

కులుకము. సం. వి. అ. న రూ- కులకము, నాలుకమునకి చూ, రసనామలము.

కులుకు దే. వి. 1. శృంగారపుకదలిక అం, భా. ప్రి 130, "కులుకులాడి." చెం చూ, విలాసము, 2. వణకుట; పర 4, ఆ 101 చూ, లోలము, అం. శ్రే 3. కదలించు య. 4. ఆ. 25, అ కి. 4 శృంగారముగ కదులు చూ, సలించు, స కి 5. అలరు పాన. 1, ఆ 10 చూ, పూయు, 6 ఒలుకు కాశీ 3, ఆ. 118 చూ, పోయు, 7 చేల్లు పర. 4. ఆ. 227 చూ, వెదచేల్లు, 8 వేయు. సా. 2, ఆ. 54 చూ, విసరు 8

కులుకులాడి దే. వి (కులుకులు + ఆడి) కులుకుల స్త్రీ చూ, స్త్రీ.

కులుక్కగుంజ. సం వి ఆ స్త్రీ. గులాగ్ని చూ, తోకచుక్క

కులుత్థము సం వి అ పుం రూ-కుళుత్థము చూ, ఉలవ.

కులుత్థిక. సం వి ఆ స్త్రీ 1 ఉలవ* చూ, సరటి, 2 కులుత్థాంజనము చూ, రసాంజనము (రూ-కుళుత్థిక)

కులుప. దే వి. ఉలుపడ చూ, శోఫ.

కులుపుకాయి దే. వి రాజాపుత్రపుకాయి. చూ, రత్నము. 1

కులోడ్డీశము అం. శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టి తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు

కుల్మలము సం. వి. అ న. దోషము: చూ, పాపము. 1.

కుల్మాభిషుతము. సం. వి. అ. పుం. పులియబెట్టిన కడుగునీరు చూ, శుక్తము. 1. (కుల్మాషము-అభిషుతము అని రెండు పేళ్లుగా కొందఱు)

కుల్మాషము. సం వి అ. న.= రూ-కుల్మాసము. 1. —పై—, పుం 2 కాఱుమినుములు చూ, మినుము; (గోధూమవిశేషమని శబ్దరత్నాకరము), 3. అలచేందలు చూ, రాజమాషము, 4 కురువిందము, మదించిన కోయిల కండ్లవంటి యెఱ్ఱనికెంపు చూ, రత్నము 1; 5 ఓవరధాన్యము చూ, ధాన్యము, 6 తెల్లముది మేకపోతు చూ, మేషము 1. 7. గుగ్గిళ్లు చూ, పొళి

కుల్మాసము సం. వి అ న —పై—

కుల్య సం వి ఆ. స్త్రీ 1.=కయ్య నదినుండి త్రవ్వినకాలువ చూ, నది, 2 తూముకాలువ చూ, నది, 3 కులస్త్రీ చూ, స్త్రీ; 4 తిప్పతీఁగె* చూ, సోమవల్లి

కుల్యము సం. వి అ. న 1 ఎముక. చూ, శల్యము 1, 2 పృష్ఠము చూ, వెనుక 1, 3 ఎనిమిది ద్రోణముల పరిమితి, నాలుగు కుంచములకొలఁది(అనికొందఱు) చూ, తూము 3,4 ఆమిషము చూ మాంసము. 1, 5 చేట చూ, సూర్పము. 1, విశ. 6. మంచికులమునఁ బుట్టినది, 7 కులమునకు హితమైనది

కుల్యుఁడు సం వి అ పుం. 1 పెద్దఱ చూ, మంత్రి, 2. గౌరవింపఁదగిన మనుష్యుఁడు, 3 సత్కులసంభవుఁడు చూ, సజ్జనుఁడు, 4 కులమునకు యిష్టుఁడు.

కుల్లస్సు వా వి. 1. దోషము,"దానియందలి కుల్లస్సు బయలుపడినది.", 2. రహస్యము. "వాని వ్యవహారమందలికుల్లస్సు తెలిసినది." (రూ- ఖుల్లస్సు.)

కువ దే వి. రూ-కువ్వ-కుప్ప- కూటువ-కూటువు, భార ఆది. 6, ఆ. 83 చూ, రాశి 1.
కువంగము సం వి. అ. న సీసకము చూ లోహము 1
కువకాలుక. సం వి అ. న, ఘూలీశాకము * చూ, చేతరాసి
కువజ్రికము. సం. వి. అ న వైకాంతమణి, చూ, రత్నము 1.
కువము, సం. వి అ. పుం 1. కలువపువ్వు చూ, పద్మము 1, 2 నల్లఁగలువ* చూ, పద్మము.1,
కువరము. సం. వి అ పుం తువరము, ఒగరు చూ, రసము. 5
కువలము సం. వి అ న కలువపువ్వు చూ, పద్మము 1, 2 కలువ* చూ, పద్మము 1; 3. నల్లఁగలువ* చూ, పద్మము 1; 4 రేఁగు పండు చూ, రేఁగు, 5. ముత్యము; చూ, రత్నము 1 (చూ, ముత్తెము.), పుం 6 రూ- కువలి. గొల్లె * చూ, రేఁగు (తి). అని శబ్ద రత్నాకరము)
కువలయప్రియుఁడు సం వి అ పుం చేందు రుఁడు చూ, చంద్రుఁడు
కువలయము సం వి అ. న 1 కలువ * చూ, పద్మము 1, 2. నల్లఁగలువ* చూ, పద్మము.1, (రూ- కువలము-కువము- కువాలయము-కువాలము-కువేలము-కూవలము), 3 చూ, భూవలయము, 4. మోసపుకడియము చూ, భూషణము. 2
కువలయానందము. అం ఈ గ్రంథమునకు కర్త అప్పయ్యదీక్షితులు చూ, కావ్యనాటకములు
కువలాయికము సం వి. అ పుం ఒకరకము హంస చూ, హంస
కువలాయితము. సం. వి అ పుం, చిందపిట్ట చూ, పిన్నగ్రద్ద.
కువలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బదరి* చూ, రేఁగు
కువాడము. వై. వి. = కపటు. కువాటు. రూ- కువ్వాడము- కువాళము, కపటము: చూ, వ్యాజము 1.
కువాదుఁడు సం విణ. రూ-కువాదుఁడు పరుల దోషమును పలుకువాఁడు, నికృష్టపు మాటలాడువాఁడు (అని కొందఱు) చూ, కుచేరుఁడు 2.
కువాహలము సం. వి. అ పుం ఒంటె చూ, లొట్టిపిట్ట.
కువాళము వై వి 1 = కపటు చూ, రూ- కువాడము, దే వి 2 వాహనము లోనగువాని గవుసెన, ఆం. భా ద్వి మ 159 చూ, వస్త్రము
కువిందుఁడు సం వి అ పుం. తంతువాయుఁడు. చూ, సాలెవాఁడు.
కువేణి సం. వి ఈ స్త్రీ. మత్స్యధాని, చేఁపల బుట్ట చూ, వల 1.
కువేరకము. సం వి. అ పుం. నంది *. చూ, నందివర్ధనము.
కువేరాక్షి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. పాటలి* చూ, స్థాలి 2
కువేరాచలము సం వి. అ పుం. కైలాసపర్వతము (ఇట్లు కువేరాద్రి.)
కువేరుఁడు సం వి అ పుం చూ, దేవతా విశేషము
కువేలము సం. వి అ న 1 కలువ * చూ పద్మము.1, 2. కలువపువ్వు చూ, పద్మము 1
కువ్వ దే వి చూ, రూ-కువ.
కువ్వాడము. వై. వి చూ, రూ-కువాడము.
కువ్వాళము. వై. వి. —వై.—
కుశ సం. వి అ. స్త్రీ. 1 త్రాడు. చూ, పాశము 1, 2 గుఱ్ఱపుకళ్లెము: చూ, వాగె, 3. తియ్యదోస* చూ, దోస, 4. కొండ మామిడి* చూ, మామిడి.

కుశపము సం. వి అ పుం పానపాత్రము. చూ, పాత్రము 6

కుశపుష్పము. సం. వి అ న స్థౌణేయమను గ్రంథ్యము. చూ, రాజార్హము

కుశము. సం. వి. అ న. 1 నీళ్లు చూ, నీరు. 1; పుం, న 2 = కొసె, పవిత్రము, దర్భ *. చూ, తృణము 1, పుం. 3 కుశద్వీపము చూ, లంక. 1, 4 ద్వీపములు ఏడింటిలో నొకటి చూ, ద్వీపములు; 5 పలుపు చూ, వల్లె. 2, న 6. పొగడుట. చూ, స్తోత్రము, 7 గణనము. చూ, సంకల్పము; 8. ఉదుంబరము* చూ, మేడి; అం 9. దర్భలు పదింటిలో నొకటి. చూ, దర్భలు

కుశలప్రశ్నము సం వి అ. పుం క్షేమమును అడుగుట చూ, స్వాగతము

కుశలము. సం. వి. అ. న 1.=కుసులు క్షేమము చూ, శుభము 1, 2 తనివి చూ, సౌహిత్యము, 3. పుణ్యము చూ పుణ్యము, విణ. 4 నేర్పరి (శబ్దరత్నాకరము) చూ, సమర్థుడు, 5 నేర్పు (అమరము) చూ, సామర్థ్యము, వా విణ 6 చిన్నది "మాయిల్లు కుశలము", 7 ఇఱుకైనది "మాయిల్లు కుశలమగుటచే గూర్చుండుటకైనను స్థలము చాల నిదయ్యె"

కుశలవులు సం వి. అ పుం. బ శ్రీరాముని పుత్రులు, కవలబిడ్డలు (ఏకోక్తిచే కుశలవులు) చూ, యమళశిశువులు

కుశలి. సం వి ఈ స్త్రీ అశ్మంతకము* చూ, పాలిందితము.

కుశలుడు సం విణ నేర్పరి చూ, సమర్థుడు (రూ- కుశలవంతుడు.)

కుశస్థలము సం. వి అ. న. కాన్యకుబ్జదేశము చూ, దేశము.

కుశస్థలి సం. వి ఈ. స్త్రీ 1 ఎద్దునాలిక *. చూ, దార్విక, 2 అంతర్వేదియను పుణ్యక్షేత్రము చూ, భూమి 1.

కుశాకరము సం. వి అ పుం అగ్ని చూ, నిప్పు

కుశాక్షము సం వి అ. పుం కోతి చూ, వానరము (కుశాక్షుడు)

కుశామ్లిక సం వి ఆ స్త్రీ కొండమామిడి * చూ, మామిడి.

కుశారణి. సం వి ఇ పుం. దుర్వాసుడు చూ, ముని. 1.

కుశాలి సం వి న్ పుం 1 చెయ్యి చూ హస్తము, విణ 2 కుత్సితుడు చూ, వ్యాధుడు 2

కుశాల్మలి సం వి ఇ పుం. పెన్నబూరుగు * చూ, శాల్మలి

కుశి. సం వి ఈ స్త్రీ 1. కఱ్ఱు (ఇనుముతోఁ జేసిన వస్తువు) చూ, కలుగోల 2, న్ పుం 2. వాల్మీకిముని చూ, ముని 1

కుశింశప సం వి. ఆ స్త్రీ పచ్చయిరుగుడు, కపిలశింశుప * చూ, శింశుప

కుశింశుప సం వి ఆ. స్త్రీ కంపిలురు, భస్మగర్భ* చూ, శింశుప

కుశిక సం వి ఆ స్త్రీ గవేధుక, అడవిగోధుమలు చూ ధాన్యము

కుశికము సం వి. అ పుం 1 అగోవికారము, 2 కల్కము, నూనెమడ్డి చూ, మడ్డి. 2, 3. మస్తిష్కము చూ, మెదడు, 4 తాడి* చూ, శ్రీతాళము, 5 ఏపె * చూ, మద్ది

కుశికుడు సం. వి అం పు కుశికమహాముని చూ, ముని 1, 2 విశ్వామిత్రుని తండ్రి.

కుశీదము సం. వి అ. న 1 రక్తచందనము చూ, సుగంధము, 2. వడ్డిబ్రదుకు చూ, వృద్ధిజీవిక.

కుశీలము సం వి. అ పుం 1 ఘాతుక వ్యాపారము, 2 క్రూరసర్పము చూ, సర్పము, 3 తేలు చూ, వృశ్చికము, 4. కొండ చూ, పర్వతము

కుశీలవుఁడు. సం వి అ పుం 1 చారణుఁడు, నానాదేశ సంచారకుఁడైన నట్టువుఁడు చూ, నర్తకుఁడు, 2 చారణుఁడు, నానాదేశ సంచారకుఁడైన బట్టువాఁడు చూ, వంది, 3 వాల్మీకి చూ, ముని 1, 4 భిక్షుకుఁడు చూ, యాచకుఁడు, 5 పాటకాఁడు చూ, సీకారి

కుశీలవులు సం వి అ పుం. బ చూ, కుశలవులు. (ఏకోక్తిచే కుశీలవులు)

కుశీవశుఁడు. సం వి అ పుం వాల్మీకి చూ, ముని. 1.

కుశుఁడు సం. వి అ పుం 1 శ్రీరాముని పెద్ద కొడుకు, న. 2 వేదము చదివినవాఁడు, 3 విశ్వామిత్రునితాత, విణ 4 పాపిష్ఠుఁడు, చూ, పాపాత్ముఁడు, 5 మదించినవాఁడు చూ, సోమరి, 6. జాత్యాచారాదులచే నిందితుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2

కుశూలము సం వి అ పుం 1 తుషానలము చూ, నిప్పు, 2 ధాన్యపుకొట్టు చూ, పంటసాల

కుశేశయము. సం. వి అ. న 1 తామరపువ్వు చూ, పద్మము 1, 2 బెగ్గురు చూ, సారసము, పుం 3. కొండ చూ, పర్వతము, 4. కొండగోఁగు * చూ, పీతపుష్పము.

కుషకము సం వి అ. పుం రూ- కుషికము. కృమకము చూ, కలుగోల 2.

కుషలము. సం. విణ. కుశలము చూ, శుభము 1

కుషాకువు. సం. వి ఉ. పుం. 1 కోఁతి చూ, వానరము; 2. రూ- కుధాకువు ఇనుఁడు చూ, సూర్యుఁడు, 3 అగ్ని చూ, నిప్పు, పుం, విణ. 4. అన్యుని సంకటపెట్టువాఁడు చూ, హింసకుఁడు.

కుషికము. సం వి అ న ఫాలము, నాఁగటికఱ్ఱు చూ, కలుగోల. 2.

కుషీదము. సం. వి అ న వడ్డిబ్రదుకు చూ, వృద్ధిజీవిక

కుష్ఠకము సం వి. అ. న సత్తు, సీసము చూ, లోహము. 1.

కుష్ఠకావర్తి. అం అశుభావర్తములలో నొకటి: చూ, అశుభావర్తములు.

కుష్ఠగంధ. సం వి ఆ. స్త్రీ. బల్య * చూ, పెన్నేరు

కుష్ఠగంధి సం వి. ఇ. న ఏలవాలుకము *: చూ, దోస.

కుష్ఠఘ్నము. సం. వి అ పుం. 1. పెద్దటేఁకు* చూ శాకోటము, 2 చండ్రి చూ, విట్ఖదిరము, 3 లఘుడము, సన్నపాకుల ఎఱ్ఱగన్నేరు * చూ, హయమారకము, 4 చేఁతిపొట్ల * చూ, పొట్ల, 5. హితావళి, కుష్ఠమునుమందు చూ, మందు. 1

కుష్ఠఘ్ని సం వి ఈ స్త్రీ 1 విడంగము * చూ, వాయువిళంగము, 2. కాకోదుంబరిక *. చూ, బొమ్మమేడి

కుష్ఠనాశనము. సం వి అ, పుం. 1. వారాహీకంద * చూ, సూరణము, 2. తెల్లావాలు* చూ, సర్షపము, 3 క్షీరీశ * చూ, క్షీరకంచుకి.

కుష్ఠనాశిని. సం. వి. ఈ స్త్రీ. కాకుగచ్చ*: చూ, సోమరాజి

కుష్ఠనుత్తు సం వి ద్ స్త్రీ. అడవిపత్తి * చూ, పత్తి

కుష్ఠము సం వి అ. న. 1 = కుష్టు పులుము. చూ, మండలము 3, 2 = కోష్టు చెంగల్వకోష్టు * చూ, పారిభావ్యము, 3 మంచి

వాసన చూ, వాసన; పుం 4 విష భేదము చూ, విసము 1.

కుష్ఠసూదనము. సం. వి అ. పుం ఆరగ్వధము*: చూ, రేల.

కుష్ఠహంత. సం వి. బు పుం హస్తికంద * చూ, ముల్లంగి

కుష్ఠహంత్రి. సం. వి ఈ స్త్రీ వాకుచి * చూ, మందు. 1.

కుష్ఠహరి. సం వి ఈ స్త్రీ. పాఁచి * చూ శైవలము

కుష్ఠహృత్తు సం. వి. ద్ పుం చేండ్ర *. చూ, విట్ఖదిరము.

కుష్ఠారి సం. వి. ఇ పుం 1 ___పై.___, 2 తుష్మ*. చూ, విట్ఖదిరము; 3. పటోలము * చూ, పొట్ల, 4 గంధకము * చూ, చందనము.

కుష్ఠి. సం. విణ. న్. కుష్ఠరోః

కుష్ఠరోగముగలజాతకుఁడు పా 1 షష్ఠాధిపతి సప్తమమందుండి కేతుసంబంధము గలిగినపుడును(శుభగ్రహసంబంధము లేకుండవలెను), 2 చంద్రబుధలగ్నాధిపతులు రవి రాహువులతో గలిసినను, లేక వారి యంశలయందున్నను నల్లకుష్ఠును, 3 చంద్రబుధలగ్నాధిపతులు కుజశనులతోగలిసినను, వారి యంశలయందున్నను, 4 షష్ఠాధిపతి బుధ, చంద్ర, శుక్రులతో గూడి లగ్నమందుండి, లగ్నాధిపతి షష్ఠమమందున్నను శ్వేతకుష్ఠును, 5 షష్ఠాధిపతి రవితోఁగూడి, లగ్నమందున్న రక్తకుష్ఠును, 6 షష్ఠాధిపతి శనితోఁగూడిలగ్నమందున్న నల్లకుష్ఠును, 7 కారకాంశరాశికి నాల్గవ స్థానమందు చంద్రుఁడుండి శుక్రునిచేఁ జూడఁబడినయెడల తెల్లకుష్ఠును, 8. కారకాంశరాశికి నాల్గవ స్థానమందు చంద్రుఁడుండికుజుఁడు చూచిన యెడల పెద్దకుష్ఠును; 9. కారకాంశరాశికి నాల్గవస్థానమందున్నఁ జంద్రునికేతువుచూచిన నల్లకుష్ఠును; 10. లగ్నమున చంద్రుఁడును శనికుజులు ద్విద్వాదశములలోనునుండి యా చంద్రుఁడు రవిచేఁ జూడఁబడినపుడును, 11. చంద్రుఁడుగాని, బుధుఁడుగాని లగ్నాధిపతియై రాహుకేతువులతోఁగూడి శనిచేఁ జూడఁబడినపుడును, 12. రవి, చంద్ర బుధ, శుక్రులు కలిసియుండి లగ్నాధిపతికిఁ బాప సంబంధమున్నపుడును కుష్ఠు గలిగియుండును.

కుష్మలము. సం వి అ. న కత్తిరించుట చూ, ఛేదనము

కుష్మాండము సం వి అ పుం 1 గుమ్మడి* చూ, మహాఫలము, 2 భ్రూణము చూ, శిశువు.

కుష్మాండి సం వి ఈ. స్త్రీ. 1 గౌరి చూ, పార్వతి 1, 2 గుమ్మడు *. చూ, మహాఫలము.

కుష్మాండికము సం వి. అ పుం గుమ్మడు * చూ, మహాఫలము.

కుష్మాండుఁడు సం వి అ. పుం దేవతాగణ విశేషము చూ, దేవతావిశేషము.

కుసలము సం వి అ. న, రూ- కుశలము చూ, శుభము. 1

కుసి దే వి 1 గండియందుఁ జొప్పించుటకుగాను సన్నగాఁజెక్కిన మంచెపుపట్టెలోనగు వాని చివర, (శబ్దరత్నాకరము), ఆం, భా. ద్వి. 164 కూచము కొస, 2. వగ చూ, దుఃఖము

కుసింబి. సం వి ఈ. స్త్రీ కందిపొట్టు చూ, శింబి.

కుసిగుంపులు. దే. వి బ బాధ చూ, శ్రమము.1.

కుసితము. సం వి. అ. పుం. జనపదము. చూ, దేశము.

కుసిని అన్య. దే. వి. వంటయిల్లు చూ, సదనము. 1

కుసినివాఁడు. అన్య దే వి. హీనజాతులకువంటచేయువాఁడు (వాడుక). చూ, సూపకారుఁడు.

కుసిలించు. దే. అ. క్రి. అతృప్తిచే దుఃఖించు కుసులు

కుసిలింత. దే. వి అతృప్తిచే దుఃఖించుట

కుసీదకుఁడు సం విణ. వడ్డికిచ్చి జీవనముచేయువాఁడు చూ, వార్ధుషికుఁడు.

కుసీదము. సం. వి అ. న. వడ్డికిచ్చి జీవనము చేయుట చూ, వృద్ధిజీవిక

కుసీదికుఁడు. సం. విణ చూ, కుసీదకుఁడు.

కుసీదుఁడు. సం. విణ. —పై.—

కుసుంబపువ్వు వై వి. = కుసుంభ. కుసుంభా పువ్వము. చూ, వహ్నిశిఖము. 2. (కఫము తగ్గించును.)

కుసుంబా వై. వి = —పై.—

కుసుంబాపిండి వా వి. దీనియందు 5 భా, నత్రజని, 1¼ స్ఫురత్వంచామ్ల జనిదమునుకలవు.

కుసుంభకము. సం వి అ పుం. పీతదారువు * చూ, మ్రానిపసుపు

కుసుంభము సం వి అ న. 1 =కుసుమ చూ, కుసుంబపువ్వు, 2. బంగారు చూ, లోహము 1; న 3 లత్తుక. చూ, లక్క, 4. కుసుంబా పూవురంగు చూ, వర్ణము 6, పుం. 5. కమండలువు చూ, పాత్రము. 6

కుసుంభరాగము సం. వి అ పుం. బయటికిమాత్రమువిశేషముగాఁగనఁబడి లోపలబొత్తిగా లేని అనురాగము. (చూ, పూర్వరాగము) చూ, త్రియము

కుసుమ. దే. వి 1 రూ-కుసుమ ఆర్తవము చూ, ముట్టు. 1, 2= కుసుంభము కుసుంబపువ్వు, కాశీ. 7, ఆ 5 చూ, వహ్నిశిఖము. 2, 3. కుసుంభవర్ణము; వై 8, ఆ 5 చూ, చెందిరిక, 4. ఒకానొక చెట్టు చూ,వృక్షము; 5. సస్యకోసు మము: చూ,సస్యము.1, 6. పుండునందలి మొలక. చూ, వ్రణము, బ. 7. వడ్లు, ఆము 1, ఆ. 66. చూ, ధాన్యము.

కుసుమగర్భకము. సం. వి అ. పుం. పూలుముడిచిన కొప్పు చూ, వేనలి

కుసుమపురము. సం. వి. అ .న ఒకానొకనగరము: చూ, దేశము.

కుసుమపూవు వై. వి. = కుసుంభపుష్పము చూ, వహ్నిశిఖము 2.

కుసుమపూరాజనాలు. దే. వి. బ. కుసుమవడ్లు: చూ, ధాన్యము

కుసుమవిచిత్రము. పా. ఒకానొకవృత్తము ఇందొక్కొక్క పాదమునందు న, య, న, య, గణములు గలిగి ఏడింటయతిగల ద్వాదశచ్ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము. ఉదా —"కుతలములోనం । గుసుమవిచిత్రం,బతిశుభదంబై । యగుయతు లన్నం,దతనయ మొప్పున్,నయలినుమాసై, సతతము విద్వజ్జనులనుతింపన్." చూ, వృత్తము 1.

కుసుమాంజనము సం వి. అ న. రీతిపుష్పము చూ, రసాంజనము

కుసుమాకరము సం వి. అ పుం మాఘమాసము చూ, మాసము 1

కుసుమాత్మకము సం వి. అ. న. కుంకుమము చూ, వహ్నిశిఖము 1

కుసుమాధిపము. సం వి అ. పుం. చంపకము చూ, సంపెఁగ

కుసుమాధిరాట్టు సం వి. జ్. పుం. —పై.—

కుసుమాయుధుఁడు. సం వి అ.పుం.మదనుఁడు. చూ, మన్మథుఁడు.

కుసుమార్ద్రాది పా ఒకానొక లేహ్యము. చూ, లేహ్యములు

కుసుమాలుఁడు సం. వి. అ. పుం. పగటిదొంగ, (హారావళి): చూ, మ్రుచ్చు. 1.

కుసుమాసవము. సం వి. అ. పుం. తేనె. చూ, మధువు. 5

కుసుమితలతావేల్లిత. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఈవృత్తమునందు మ, త, న, య, య, య, గణములు గలిగి పదునెండవయింట యతిగల అష్టాదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము ఉదా.— "వేమారెన్నంగాఁగుసుమితలతా- వేల్లితన్మత్తయాయల్, శ్రీమార్తాండ శ్రాంతియుఁగుదిరినం -జెన్నుమీరున్నరిత్రిక్, గామేపల్లీశుంగక కవసనుం - గంజనేత్రిక్ శుభాంగుక్, గోమద్బాలుంగాలయవనహరుం- గుంజరేంద్రాద్రిత్రాశుక్" చూ, వృత్తము 1

కుసుము. వై. వి. రూ-కుసుసు. ఆర్తవము: చూ, ముట్టు 1

కుసుమేషువు సం. వి. అ. పుం. మదనుఁడు చూ, మన్మథుఁడు.

కుసులి దే. వి పొట్టివాఁడు చూ, వామనుఁడు

కుసులు. దే. అ. క్రి చూ, కుసిలించు (శబ్దరత్నాకరము); వై. వి = కుశల. సుఖము అని పురుషోత్తమకవీయము)

కుసువు సం. వి. ఈ పుం కించులుకము చూ, సర్పము.

కుసూలము సం వి. అ. పుం. 1. రూ- కుశూలము వ్రీహ్యాగారము చూ, పంటసాల, అం 2 ఆయుధములు ముప్పదిరెండింటిలోనొకటి చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు (చూ, బాణము. 1)

కుసృతి సం వి. ఈ స్త్రీ 1. నిక్ృతి, కల్పితభావము చూ, వ్యాజము 1, 2 శాంబరి, ఇంద్రజాలము మొదలైన మాయ చూ, మాయము 1.

కుస్టు. వై వి.= కుష్ఠము చూ, మండలము 3 (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

కుస్తరించు. దే స. క్రి. 1 ఊరడించు, భీ 3, ఆ. 10 చూ, సమాశ్వాసించు, 2 సమాధానపఱచు, విక్రి. 6, ఆ. 38, 3. దిద్దు; కాశీ. 7, ఆ. 47, చూ, సవరించు, 4. చేఱచు, య. 1, ఆ. 77 చూ, పటుతలించు.

కుస్తిమ్మ్కము. సం. వి అ. పుం. 1. అరఁటిచెట్టు యొక్క మూలము చూ, రంభ 2, 2 కస్తూరి పూఁత చూ, పూఁత. 3, 3 ముట్టుదాని కౌఁగిలింత చూ, సంశ్లేషము.

కుస్తిష్కుఁడు సం వి. అ పుం. పగవాని చాయఁడు.

కుస్తుంబరి సం వి. ఈ స్త్రీ = కొతిమిరి ధాన్యాకము * చూ, వితున్నకము. 1

కుస్తుఁబురువు సం వి ఉ న = కొతిమిరి —వై—

కుస్తుభుఁడు. సం. వి అ. పుం. వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు. 1

కుహకజీవి సం విణ న్ మాయాజీవి చూ ప్రాతిహారకుఁడు

కుహకము. సం వి. అ పుం మోసము చూ, వంచన

కుహకస్వనము సం వి అ. పుం 1 కుక్కుటము చూ, పుంజు, 2 అడవికోడి: చూ, పుంజు

కుహకస్వరము సం. వి అ పుం —వై—

కుహణము. సం వి అ పుం కాహళము, బూరచూ, వీణె

కుహణుఁడు సం. వి అ. పుం జారుఁడు చూ, అంకుమగఁడు.

కుహన సం వి ఆ. స్త్రీ అర్థాపేక్షచేతనగు కపటచర్య చూ, కుహాన

కుహనము సం. వి అ. పుం 1. ఎలుక: చూ, మూషికము, 2 పాము చూ, సర్పము, విణ 3 ఈర్ష్యగలది చూ, నూడు.1, న. 4 ఒకరకముకుండ చూ, భాండము. 3; 5. గాజో గిన్నె చూ, పాత్రము 6, 6. ఉండ: చూ, గోళము. 2

కుహానుఁడు. సం. వి అ. పుం 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు, విణ 2. అసహనుఁడు: చూ, నూడుకాఁడు; 3 అన్నానులకొఱకై డంబముగా ధ్యానమౌనవ్రతాదుల ధరించి వేసము తోఁదిరుగు టక్కరి సన్యాసి: చూ, ముని.1.

కుహరము. సం. వి. అ. న. 1. గుహ చూ, రంధ్రము. 1, 2 తొఱ్ఱ చూ, రంధ్రము 1, 3. బెజ్జము: చూ, రంధ్రము 1, 4. ఇంద్రజాలాదిమాయ చూ, మాయము 1, 5 ఇంటిచూరు చూ, వెలిసె, 6 మొంగము చూ, వదనము 2, 7. ఊలివులాగ చూ, శ్రోత్రము, 8 కంఠధ్వని చూ, స్వరము. 2, 9. కుత్తుక చూ, మెడ, 10 దగ్గఱ చూ, సమీపము.1, పుం 11 తెల్లతుమ్మ * చూ, విట్ఖదిరము, 12 కుహరమను పాము. చూ, సర్పము.

కుహరి సం. వి న్. పుం గారడీఁడు చూ, ప్రాతిహారకుఁడు

కుహరితము సం. విణ. 1. రతికూజితము: చూ స్వరము 2, పుం 2 రూ-కుహూరుతము కోకిలధ్వని· చూ, స్వరము. 2, 3 ధ్వని చూ, స్వరము 2

కుహరుఁడు సం. వి అ పుం కుహరుఁడను రాజు చూ, రాజు 1

కుహళి సం వి. ఆ స్త్రీ. రూ-కుహళి-కూహళి కాళి, జై 5, ఆ 142 చూ, వీణె

కుహళి సం. వి ఈ. స్త్రీ. పూగపుష్పిక, వివాహసంబంధమగు పువ్వుతాంబూలము చూ, పోకపాత్ర.(చూ, పోఁక)

కుహాళి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, రూ- కుహళి (అ, పా ప్ర నాట్య)

కుహువు సం వి. ఉ. పుం. 1. కుబేరుఁడు చూ, శ్రీదుఁడు. 1 ఊ. స్త్రీ. 2 చంద్రకళ కానరాని యమవస చూ, సూర్యేందుసంగమము, 3. కోకిలధ్వని· చూ, స్వరము. 2

కుహూకంఠము సం. వి. అ పుం కోయిల చూ, పికము

కుహూముఖము. సం. వి అ. పుం —పై.—

కుహూరవము. సం. వి. అ పుం —పై —

కుహూవు సం వి ఊ. స్త్రీ: చూ, రూ- కుహువు 2-3, 3. మంచుకొండ యందుఁ బుట్టిన కుహూనది చూ, నది.

కుహేళిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ హిమాని, మూడమంచు చూ, హిమము

కుళాయ. వై వి.= ఖోలకః రూ- కుళ్ళాయ· టోపి, పటరచితమకుటము ఉ, రా. 5, ఆ 270 చూ, వస్త్రము. (రూ-కుళాయి-కుల్లా-కుళ్ళాయ- కుళ్ళాయి)

కుళాయి వై. వి = —పై —

కుళింగము సం వి అ. పుం అడవి పిచ్చుక· చూ, పిచ్చుక.

కుళీరము. సం. వి. అ. పుం ఎండ్రకాయ చూ, పీత

కుళుత్థము సం వి. అ. పుం: చూ, రూ- కులుత్థము

కుళుత్థాంజనము సం వి అ. న కనుపాలవిత్తులు: చూ, రసాంజనము

కుళుత్థిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ చూ, రూ-కులుత్థిక.

కుళుపు దే వి ఉంగరముఁబొదిగెడు విశాలమగుమణివిశేషము చూ, రత్నము 1

కుళ్ళా వై వి = ఖోలకః టోపి చూ, రూ- కుళాయ

కుళ్ళాయ వై వి = —పై— పా 2, ఆ 16

కుళ్ళాయి. వై. వి = —పై —

కుళ్లు. దే అ క్రి చూ, రూ- కుళ్లు

కుళ్లుపోతు. దే విణ. క్రుళ్లగించు స్వభావము కలవాఁడు. వేమన.1147 చూ, రూ-క్రుళ్లుపోతు.

కూ

కూ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1 పుడమి చూ, భూమి 1 దే. అవ్య. (1) పిలువఁగా పామరజనులెచ్చరించుకొనుటయందువచ్చుధ్వని, (2) బాలబాలికలు ఆటలయందొకరి నొకరు పిలుచుకొనుటయందు వచ్చుధ్వని, (3) ఏకాంతస్థలములకుఁ బోవువారలొకరినొకరు పిలుచుకొనుటయందు వచ్చుధ్వని, (4) పొగబండినిలుచుటయందును, పోవుటయందును వెలువరించు ధ్వనివిశేషము, "పొగబండి 'కూ' అని కూయుచున్నది."

కూఁక. దే వి అఱపు. చూ, స్వరము 2 (రూ- కూఁత)

కూఁకట. దే. వి సెమలిసిగ చూ, సిక. 1.

కూఁకటి. వై. వి. = కూకట 1. జుట్టు, భార అర 6, ఆ 250 చూ, సిక. 4, 2. పిల్లజుట్టు, కాశీ. 4, ఆ. 69: చూ, సిక. 4, విణ. 3. పరిధానము, కళా. 1, ఆ 26 చూ, శైరీష్యము.

కూఁకటిపువ్వు. ద్వ. వి. ధూమ్యాటము చూ, భృంగరాజము.

కూఁకటిగుడ్డేంగి ద్వ. వి కాకమద్గువు చూ, దాత్యూహము

కూఁకటిగువ్వ ద్వ వి భరద్వాజము చూ, వ్యాఘ్రాటము.

కూఁకటిముష్టి. ద్వ. వి రూ- కూఁకటిమూఁగ చూ, భృంగరాజము

కూఁకటిమూఁగ. ద్వ వి. —పై.—

కూఁకటివేరు ద్వ. వి చూ, రూ- కుంకటివేరు.

కూఁకటివేళ్ళతోఁ బెల్లగించుట. జా సమూలముగా నాశనముచేయుట "ఆతని రాజధానిం గూఁకటివేళ్ళతోఁ బెల్లగించి పేరులేకుండ నేలమట్టము గావింతు" (నీతిచంద్రిక-సంధి)

కూఁకలువేయు. దే. అ. క్రి కూకలువేయు

కూఁకలు. దే. వి బ. చూ, మందలింపులు -

కూఁకు దే. అ క్రి. అస్తమించు; ఆం, భా. తృ. 96 చూ, నింగివడు (రూ-క్రుంకు)

కూఁత. దే వి 1. కూయుట, ఆం, భా ప్రి 115. చూ, స్వరము. 2, 2 కంఠధ్వని చూ, స్వరము 2, 3 మృదంగాది ధ్వని చూ, స్వరము 2.

కూఁతకైదువు దే వి శంఖము చూ, సంకు. 1.

కూఁతనేల దే. వి (రూ- కూఁతపట్టు- కూఁతపట్టునేల- కూఁతవేటు) కోసు చూ, పరువు 2. (రెండువేల విండ్లుపట్టుకొలఁది, క్రోశము)

కూఁతపట్టు. దే వి. —పై—

కూఁతపట్టునేల దే వి. —పై.—

కూఁతవాటు. దే వి చక్రాయుధము: చూ, బాణము. 1

కూఁతవేటు దే. వి చూ, రూ- కూఁతనేల, హరి. 3, ఆ 65

కూఁతు. దే వి. రూ- కూఁతురు చూ, పుత్రిక. 1

కూఁతుకూఁతురు. దే. వి దౌహిత్రి చూ, మనుమరాలు

కూఁతుకొడుకు. దే. వి. దౌహిత్రుఁడు చూ, మనుమఁడు

కూఁతుబిడ్డ దే. వి దేవగంగ చూ, నది

కూఁతురు దే. వి చూ, రూ- కూఁతు.

కూఁతురుబుడమ దే వి నూఁగుదోస * చూ, దోస (పైత్యశాంతి, మోహశాంతి, రక్తవమనము కట్టును)

కూకీ. దే వి ఒకరకము పావురము (ప్రాస్యాంతమని కొందఱు) చూ, పావురము

కూకీపలుకు దే. వి. రతికూజితము (చూ, కూజితము. 2, కూజితములు) చూ, స్వరము 2.

కూకు దే. వి. అమితు, ఆం, భా. ద్వి. బ్రి, 172 చూ, పాలవిఱుఁగుడు.

కూకుదుఁడు. సం విణ. వధుని సత్కరించి యలం

క్రతురాలగు కూఁతునిచ్చువాఁడు చూ, రూ- కుకుమంఁడు

కూఁకురుగుండఁగి దే. వి రూ-కూఁకటిగుడ్డంగి చూ, దాత్యూహము

కూఁకురుగుండె. దే వి రూ—పై.—

కూకువు. సం వి. ఊ స్త్రీ. ఎఱిమిదేండ్లవఱకుఁ బెండ్లిలేని పడుచు చూ, స్త్రీ

కూచము సం వి అ పుం చన్ను చూ, స్తనము

కూచి దే. విణ 1 యుద్ధయాత్రికు సైనికులు హెచ్చరిక పఱుటకై యుద్ధవాద్యములను వాయించుట, 2 వాఁడి చూ, వాలు. 6

కూచిక. సం వి అ. స్త్రీ కలము చూ, లేఖిని

కూచిమారముని అం. సప్తాధికరణములలో నొకటగు ఔపనిషదికమును రచించినవాఁడు (చూ, ఔపనిషదికము) చూ, ముని. 1, (చూ, సప్తాధికరణములు-కామశాస్త్రము)

కూచిమారుఁడు. అం పురుషజాతులు నాలుగింటిలో నొకతరగతివాఁడు చూ, పురుషజాతులు.

కూచేము దే వి 1 గూటము చూ, త్రోలు మ్రాను, 2, కంబము చూ, స్తంభము, 3 పట్టె కాగము చూ, కుసి. 1.

కూజితము సం వి అ న 1 పక్షి ధ్వని. చూ, స్వరము 2, 2. కూకీపలుకు, స్త్రీపురుషుల రతికాలమున కలిగెడు కంఠధ్వని. చూ, స్వరము 2

కూజితములు (లేక) పలుకులు అం. (రతికూజితములు)= పెమలి- హంస- లకుముకి- కోకిల- పావురము (5)

కూజో వా. వి ఒకరకము మూతిపాడవుగల పాత్రము చూ, పాత్రము 6.

కూటకము సం వి. అ. న. 1 = గొడగ. ఏడికోలలేని నాఁగలి చూ, లాంగలము 1; 2. ఫాలము చూ, కఱుగోల, పుం. 3. వెండుగ్రికలకొప్పు చూ, వేనలి, 4 కికీదివి. చూ, పాలపిట్ట, 5. కమ్మరవాని సమ్మెట: చూ, సమ్మెట

కూటకృత్తు సం వి. త్ పుం 1 ముక్కంటి. చూ, శివుఁడు, 2 కరణము చూ, పంజీకరుఁడు; 3. ఉమ్మెత్త * చూ, హాలాపుష్పము

కూటజము సం. వి. అ పుం. రూ- కుటజము. కొడిసె * చూ, వత్సకము.

కూటతానములు అం గాంధర్వవేదమునందలి రాగాధ్యాయములోని తానములు మూఁడింటిలో నొకటి. చూ, తానములు

కూటపాలకము సం వి అ. పుం పిత్తజ్వరము చూ, రోగము. 1.

కూటపుష్పము సం వి. అ పుం. 1. కూటపుష్పమను చెట్టు -అట్టహాసకము, (తె. ప).— కుంద; 2 కుందము *. చూ, మొల్ల

కూటపూర్వము సం వి అ. పుం త్రిదోషజ్వరము. చూ, రోగము 1 (ఏనుఁగులయొక్క త్రిదోషజ్వరమని కొందఱు)

కూటమి. దే. వి 1 కూడిక. చూ, సంయోగము, 2 సురతము చూ, సంయోగము.

కూటము సం వి అ. పుం, న 1 అమ్ము. చూ, బాణము 1, 2. ఆకాశములోనగునవి; 3 కపటము. చూ, వ్యాజము. 1, 4. కఱ్ఱు చూ, కఱుగోల, 5 కొండకొమ్ము. చూ, శిఖరము, 6 గవను, పెద్దవాకిలి. చూ, సదనము. 1, 7. గారడము చూ, మాయము. 1, 8 ఏడుపు: చూ, దుఃఖము; 9 =కూటువ పోగు. చూ, రాశి. 1, 10. బొంకు చూ, వితథము; 11 కూటయంత్రము. చూ, బోను, 12. సంపెట: చూ, సమ్మెట, పుం. 13 ఇల్లు: చూ, సదనము.1; 14. విఱిగినకొమ్ముగలఎద్దు. చూ, వృషభము. 1; 15. పుట చూ, వల్మీకము;

16. లెక్కకలియకూడడము చూ, సంకలనము, 17 కాసెయులి చూ, వృష్ఠొదనము, పుం న.18 కష్టపడిచేయవలసినపనిని కష్టపడక చేయునట్లు ఏర్పఱచిన సాధనవిశేషము చూ, యంత్రము. "అచ్చుకూటము" మొ, 19 నిక్కము చూ, నిజము 2, 20. ఇనుపగుదియ చూ, ముద్గరము. 21. దోషము చూ, పాపము 1, దే వి. (1) రూ- కూటాను. కొలువుకూటము భార ఉద్యో. 3, ఆ.152, చూ, సభ 2, (2) చావడి, చవికె రూ- కూటాము చూ, సదనము 1

కూటయంత్రము. సం వి అ న. వ్యాఘ్రాదులను పట్టెడిబోను, గాలము (అని కొందఱు) చూ, బోను.

కూటయుద్ధము సం వి. అ పుం ఒకరకము యుద్ధము: చూ, యుద్ధము.

కూటవార్తాకి సం వి ఈ స్త్రీ. కప్పురపువంగ* చూ, వంగ.

కూటశాల్మలి సం వి. ఇ. స్త్రీ. కొండబూరుగు, రోచనము * చూ, వారిజము.

కూటసాక్షి సం విణ న్. మిథ్యాసాక్షి చూ, సాక్షి (ఇట్లు కూటసాక్ష్యము, కూటవృత్తి కూటవాది, కూటాగారము ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

కూటస్థము సం విణ 1 ఎల్లకాలము నొక్కరూపయియుండెడినది (ఆకాశాదికము), న 2 వ్యాఘ్రనఖమనుగంధ్యము చూ, రాజార్హము

కూటస్థుడు. సం వి. అ పుం. అన్వయుడు చూ, మూలపురుషుడు.

కూటాగారము సం. వి అ. న. 1 మేడమీది యిల్లు: చూ, సదనము. 1, 2. ఇంటికప్పు చూ, సదనము 1.

కూటాము. దే. వి చూ, రూ- కూటము.

కూటాయువు సం. వి. ఉ. పుం గుగ్గిలము * చూ, మహిసాక్షి.

కూటికుండ దే వి అన్నపుకుండ: చూ, భాండము 3

కూటినీళ్లు దే వి పుల్లనీళ్లు చూ, శుక్తము. 1.

కూటిముత్తెము ద్వ. వి మనుష్యులచేఁ జేయఁబడునట్టి ఒకరకము ముత్యము చూ, ముత్తెము.

కూటిసారా దే వి. అన్నమునఁబుట్టినసారాయి చూ, సుర 2.

కూటు. దే వి ధాన్యముంచుటకు వెంటితో నేర్పఱచెడు గరిసె చూ, పంటసాల

కూటుఁడు. సం వి అ పుం జాయి తోలుచువాఁడు, కాసీఁడు చూ, జాలిపనివాఁడు

కూటువ. దే వి (రూ- కూటువు- కూటు) 1 ప్రోగు, రసి 3, ఆ. 80 చూ, రాశి 1, 2 దండు, ఆం, పదా. నర 111 చూ, సేన 1, 3 ప్రాణిసమూహము చూ, సమూహము

కూటువమూక దే వి ప్రోత్సాహపఱచి అక్కడక్కడ వెదకి తెచ్చిన పిఱికిబలము, భార ఉద్యో 2, ఆ. 208, దశ 4, ఆ. 117 చూ, సేన 1

కూటువు. దే. వి చూ, రూ-కూటువ. (గుంపు. అచ్చ అర కాం 26)

కూడ దే ది సహితమనునర్థమును దెలుపునది, వి, పు 7, ఆ 1098 చూ, సైతము

కూడఁబడు దే అ క్రి (కూడన్ + పడు) చేరు, హరి. 5, ఆ 280 చూ, సమీపించు.

కూడఁబెట్టు దే స. క్రి (కూడన్ + పెట్టు) చేర్చు, విక్ర 2, ఆ 168 చూ, సంగ్రహించు

కూడముట్టు. దే స క్రి. తఱుముకొనిపోవు: చూ, వెంబడించు.

కూడలి దే. వి. రెంటిమూఁటికూడిక "కూడలి త్రోవ". చూ, సంభేదము. 1

కూడలిబాయి దే. వి. ఎల్లబాయి (ఇది హద్దు తెలుపును) చూ, బాయి.

కూడలివాయి ద్వ వి. రెండు పంచేలు చేరెడు మూల నేర్పఱచిన నీటిదారి

కూడిక దే. వి 1. చేరిక చూ సంయోగము, 2 కూడుకొన్న శబ్దార్థములయొక్క భావకర్మములు చూ సాహిత్యము 1

కూడు దే వి. 1 అన్నము గా సాదము 1, అం పే 2. కూడఁబెట్టు. "లెక్కఁగూడు- మతిఁగూడు." చూ, సంగ్రహించు, అ క్రి. 3 అతుకు గా. సంధించు, 4 అనువుపడు. యుక్తమగు; భార శాం 1 ఆ. 251 చూ, సరిపడు 2, స క్రి 5 పొందు చూ, ప్రాప్తించు.

కూడుగుడ్డ దే వి. అన్నవస్త్రములు, కశిపువు చూ, సాదము. (1)

కూడుదల దే వి మిగులు చూ, లాభము. 1

కూడ్యము. సం. వి అ న రూ- కుడ్యము = గోడ చూ, మఱుఁగుగోడ.

కూణి సం విణ ఇ చూ, రూ- కుణి. 2

కూణిక. సం. వి ఆ స్త్రీ. కొమ్ముబూర చూ, వీణె.

కూతము సం వి అ న అభిప్రాయము చూ, స్మృతి. 1

కూత్తముఁడు సం వి అ పుం. భూమిలోనుత్తముఁడు (ఇట్లు కూత్తారణము, కూత్తీర్ణము, కూత్తుంగము, కూత్ఫుల్లము ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

కూదరుఁడు సం. వి అ. పుం కుత్సితమైన కడుపుగలవాఁడు. (ఇట్లు కూద్గతము, కూదయము, కూదంతము ఇత్యాదులూహ్యంబులు)

కూద్దాలము. సం వి అ పుం చూ, రూ-కుద్దాలము. 1-2.

కూన. వై. వి-=కుణకః. 1 రూ- కున్న- కుఱ్ఱ. పిల్ల. ఆం, భా ద్వి 99. చూ, శిశువు, 2. రూ- కున్న- కుఱ్ఱ. బిడ్డ అచ్చ. బాల, కాం. 76: గా, శిశువు.

కూనగుంత వై వి మీటు మొదలుఆనెడు పల్లము, హంస. 1, ఆ. 193.

కూనమ్మ వా. వి నడుమ నేరనిది. (ఆఁడుది) "కుంటికూనమ్మ"

కూనలమ్మ. వా. వి పిల్లలతల్లి. "కూనలమ్మకూన లౌకై మ్యావు అని అఱచుచున్నది."

కూని-కూనీ. వా. వి హత్య.

కూనేగారివైద్యము. పా కూనేదొరగారు తెచ్చిన ప్రకృతిశాస్త్రచికిత్స. (తొట్టివైద్యము.)

కూన్నతుఁడు సం వి. అ పుం. భూమియందున్నతుఁడైనవాఁడు (ఇట్లు కూన్నమ్రుఁడు, కూన్నామము, కూన్నేత, కూన్నేయుఁడు. ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

కూపకము. సం. వి అ పుం 1 ఆఁడుదాని పిఱుఁదులమీఁది గుంటలు: చూ, గుంత 2, 2 చెలమ. చూ, సరస్సు 1; 3 ఓడకంబము చూ, స్తంభము 1; 4 చేతిసిద్దె చూ, సిద్దె.

కూపకూర్మన్యాయము పా నూతిలోనున్న తాఁబేలు ఆనూయియే సమస్త ప్రపంచమని యూహించినవిధము.

కూపఖననన్యాయము. పా. కొంపలంటుకొనిన తరువాత నూయి త్రవ్వనారంభించిన విధము

కూపగండము. సం వి అ పుం విధవాలక్షణము చూ, లక్షణము 1

కూపమండూకన్యాయము పా నూతిలోని కప్ప ఆనూయియే సమస్త ప్రపంచమనుకొను విధము. (కూపస్థమండూకన్యాయము)

కూపము సం వి అ పుం. 1 బెజ్జము. చూ, రంధ్రము. 1, 2. పిఱుఁదిమీఁది గుంత. చూ, గుంత. 2, 3. ఓడకంబము: చూ, స్తంభము. 1,

4. చెలమ చూ, సరస్సు. 1, 5 ఉదపానము చూ, నుయ్యి, అం. 6. సప్తసంతానములలో నొకటి. చూ, సంతానములు.

కూపాంగము. సం. వి అ. పుం. గగురుపాటు చూ, రోమాంచలము.

కూపాండక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ ఉసిరిక * చూ, శ్రీఫలి.

కూపారము సం. వి అ పుం. కడలి : చూ, సముద్రము.

కూపాలయము సం. వి అ పుం 1. కమఠము చూ, తాఁబేలు, 2. గుడిసె. చూ, సదనము.1.

కూపి సం. వి ఈ. స్త్రీ: చూ కుప్పియ 1-2.

కూపిక సం. వి ఆ. స్త్రీ. నీటినడిమి కొండ చూ, పర్వతము.

కూపీ. వా వి. గుట్టు, రహస్యము. (రూ-కూబీ)

కూపెట్టు దే అ క్రి (కూయి + పెట్టు) 1 అఱచు, కాశీ 7, అ చూ, శబ్దించు. 2 మొ అయిడు. ఆను. 4, అ. 204 చూ, రోదించు

కూబరము. సం వి. అ పుం. 1. బండినొగ చూ, రూ- కుబరము, 2. ఏనుఁగు చూ, హస్తి, 3. కపోణి చూ, మోఁచేయి, విణ 4.= కోమరు. మనోజ్ఞము చూ హృద్యము.

కూబరద్రుపు. సం వి. ఉ పుం తినిశము * చూ, వంజులము.

కూబరి. సం వి. న్. పుం. రథము. చూ, శకటము

కూమము సం వి. అ. న. సరోవరము. చూ సరస్సు. 1

కూయి దే. వి 1 రూ- కుయి- కుయ్యి మొఱ భార విరా. 2, అ 177 చూ, స్వరము 2 2 రూ- కుయి- కుయ్యి. కావలి భార.విరా. 5, అ 284: చూ, రక్షణము

కూయు. దే. అ. క్రి. 1. అఱచు: చూ, శబ్దించు, 2. మొఱపెట్టు: చూ, రోదించు.

కూర వై వి 1 శాకము చూ, వ్యంజనము.1, 2. ఆకు పువ్వు కాయలోనగు భేదములచే పది విధములుగలది చూ, శాకము 1.

కూరకాడ దే వి కూర చూ, శాకము. 1. (తోఁటకూరకాడలోనగునవి)

కూరనార. దే వి — వై —

కూరటు. దే వి. పొరలుటు చూ, లుంఠనము

కూరసెల్లి. దే. వి సెల్లి * చూ, శ్రీపర్ణము. 1

కూరపసుపు. దే. వి. కూరలోవేయుపసుపు చూ, వర్ణము. 6

కూరము సం. వి అ న అన్నము చూ, సాదము (1)

కూరముక్క దే వి. కూరలోని తునుక

కూరముక్కు దే. వి ఒకరకము చేప చూ, మత్స్యము 1.

కూరరము సం వి అ పుం కపోణి చూ, మోఁచేయి

కూరాడు. దే వి కాఁచినకలి చూ, శుక్తము 1

కూరిచి. దే అవ్య రూ- కూర్చి గుఱించి ఉద్దేశార్థమునందు ద్వితీయావిభక్తితోఁ చేరివచ్చునది. "రామునిఁగూరిచి, సోమునిగూరిచి"

కూరిమి దే వి రూ- కూర్మి చెలిమి చూ, స్నేహము 1

కూరు దే అ. క్రి. 1 కలుగు భార భీష్మ 2, అ 364 చూ, పుట్టు 2, 2 దూసుకొని పోవు భార. ఉద్యో 3, అ 268 చూ, దుస్సిపోవు, స. క్రి. 3. పొందు వారి ఉ 9, అ. 44. చూ, ప్రాప్తించు

కూరుకు దే వి 1. రూ- కూర్కు నిద్దుర. భాగ. 10, స్కం పూ 1714 చూ, స్వప్నము. 2, అ క్రి 2 కునికిపడు, వై. 3,అ 116 చూ, నిద్రించు (ఇక్కడ కూరుకుటయనఁగా మందముగా నుండుట అనియర్థము)

కూరుకుపాటు దే. వి. చూ, రూ- కురుక- కూర్కుపాటు

కూరుకువాఁడు. దే. వి. రూ. కూర్కువాఁడు చూ, నిద్రాళువు.

కూరుకొను. దే. అ. క్రి. 1. చొచ్చు, రూ. కూర్కొను చూ, సోఁకు. 4, అం ప్రే 2. రూ. కూర్కొను చొప్పించు, క్రుక్కు: చూ, చొప్పుఅచు

కూరుచు. దే. అ. క్రి. 1 రూ. కూర్చు, ప్రియపడు చూ, సంధించు 2, ప్రే 2. రూ. కూర్చు. కూడఁబెట్టు చూ, సంగ్రహించు

కూరుచుండు దే అ క్రి (కూరిచి + ఉండు) ఆసీనుఁడగు రూ. కూర్చుండు కాశీ. 5, ఆ. 40 చూ, వేంచేయు

కూరుచుండుట దే వి. ఉపదేశము చూ, స్థితి 2

కూరుచున్నవాఁడు దే వి రూ. కూర్చున్నవాఁడు చూ, ఉపవిష్టుఁడు

కూరుపరి. దే విశే. (కూరుపు + అరి) ఘటకుఁడు. కూర్పున్నట్టివాఁడు రూ. కూర్పరి చూ, సంధాయకుఁడు

కూరుపు. దే వి. రూ. కూర్పు ఘటన చూ, సంధానము 1

కూరుమొన. దే వి యుద్ధసన్నద్ధసేన చూ, సేన 1

కూర్కు దే వి చూ, రూ. కూరుకు

కూర్కుపాటు దే. వి చూ, రూ. కూరుకుపాటు

కూర్కువాఁడు దే వి చూ, రూ. కూరుకువాఁడు.

కూర్కొను దే అ క్రి చూ, రూ. కూరుకొను (చొచ్చు — రామా 3 ఆ. 93, క్రుక్కు — భార స్త్రీ. 1, ఆ 142)

కూర్చ. సం. వి. ఆ స్త్రీ 1. తనయాలు చూ, భార్య, 2 కళము చూ, తృణము. 1, 3 కపటము చూ, వ్యాజము. 1, 4. పీఠము చూ, పీఁట.

కూర్చకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. బట్టలకుకుట్టు శిల్పి జాలెవాఁడు చూ, సూచికుఁడు.

కూర్చకేసరము సం. వి. అ. పుం. కొబ్బరి * చూ, నారికేళము.

కూర్చపర్ణిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ దూసరితీగ * చూ, వత్సాదని

కూర్చము. సం. వి అ. పుం, న 1 దర్భపిడికిలి చూ, పిడికిలి, 2. కనుబొమల నడుము చూ, భ్రూమధ్యము, 3 పెరిగిన మీసగడ్డములు చూ, శ్మశ్రువు, 4. మెచ్చు చూ, స్తోత్రము, 5 మోసము చూ, వంచన, 6. కఠినము చూ, బెడిదము, 7. కపటము చూ, వ్యాజము 1; పుం 8. జెండాకుచ్చులు చూ, పత్రవక; 9 దంభము చూ, హంకారము, 10 పొగడిక చూ, స్తోత్రము

కూర్చశిరము. సం వి. అ. పుం. జీవకమనెడి గంధద్రవ్యము * చూ, రాజార్హము.

కూర్చశేఖరము. సం వి అ. పుం చూ, కూర్చకేసరము. *.

కూర్చావర్తి అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి అశుభావర్తములలో నొకటి చూ, అశుభావర్తములు.

కూర్చి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 చిత్తరువు వ్రాయు పొగర చూ, వైధనిక, అవ్య 2 చూ, రూ. కూరిచి.

కూర్చిక సం. వి ఆ స్త్రీ. 1 కుంచెకోల: చూ, బీగము, 2. జున్ను (ఇది ద్వివిధము.— దధికూర్చిక, తక్రకూర్చిక) చూ, పాలు 1, 3 చిత్తరువువ్రాసెడు తూలిక చూ, లేఖిని, 4 ముకుళము చూ, మొగ్గ. 1, 5 సూచి చూ, సూది, 6 బట్టలకుట్టు, బట్టముడి (అని కొందఱు) చూ, తున్నవాయము, 7. కనుబొమ చూ, భ్రూవు, 8 గడ్డము చూ, చిబుకము, 9. వలపుకీలు. చూ, పోఁకముడి; 10. బంక. చూ, మ్రానిబంక.

కూర్చు దే. అ. క్రి చూ, రూ- కూరుచు.

కూర్చుండఁబడు. ద్వి. అ క్రి.(కూర్చుండన్ + పడు) కూర్చుండు, (స్వార్థమునపడు) భార. భీష్మ. 1, ఆ 188 చూ, వేంచేయు.

కూర్చుండు. దే. అ క్రి చూ. రూ- కూరుచుండు. (వ్యాకరణవిషయము — ధాతువులలోనగువానికి ధాతువుఁజేరి ప్రత్యేకార్థములుగలవగునవి శబ్దపల్లవంబులనఁబడు. 'కూరుచు + ఉండు' కూరుచు అను ధాతువునకు ఉండు అనుధాతువు చేర్చఁగా నేర్పడిన 'కూర్చుండు' అను శబ్దమునకు ఆధాతువుల యర్థంబునకంటె భిన్నమైన యర్థమున్నది. కావున "కూరుచుండు" అనునది శబ్దపల్లవము "కూర్చొను" యనునది యపశబ్దము మేలుకొను అనుచోట మేలుఅనునదిధాతువుగాదు మేలుకొనుఅనునది భిన్నార్థముగలదై శబ్దపల్లవమయ్యెడి.— ఇట్లు నిలుచుండు - పరుండు- పన్నుండు- అఁకొను- ఈఁకొను-ఈయకొను- ఇయ్యకొను- రక్కొను-(తెక్కొను-మేకొను- మయికొను- మేలుకొను- మేలుకను- మేలుకాంచు- అలవడు - ఏలుపడు- చొప్పడు- వెలవడు- తలపోయు- వాసపోవు-ఆపోవు- కొంపోవు- కొనిపోవు- విజయంచేయు- విజయముచేయు- విచ్చేయు - వేంచేయు- అందిచ్చు లోనైనవి శబ్దపల్లవంబులు)

కూర్దనము. సం. వి. అ. న. స్త్రీ పురుషులవంవిహారము రూ- కుర్దనము. కందుకాదిక్రీడ చూ, విలాసము. 1.

కూర్దని. సం. వి. ఈ స్త్రీ చైత్రశుద్ధ పౌర్ణమి చూ, పున్నమ.

కూర్పరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కుట్రపువాఁడు చూ, సూచికుఁడు.

కూర్పరము. సం. వి. అ పుం. 1. రూ- కుర్పరము: చూ, మోఁచేయి, 2. జానువు. చూ, మోఁకాలు; 3. మండ: చూ, సీలమండ.

కూర్పరి దే వి 1. రూ-కూరుపరి చూ, సంధాయకుఁడు, 2. మార్వీమధ్యతంతుబంధము చూ, మార్వి 1, విణ 3 సంధానముచేయునది. (పిశేమ్యనుబి కొందఱు)

కూర్పాసకము సం వి అ పుం, న. 1 = కుఱుచ అరచేట్టు, గొంతుక మొదలుపాదముల దాఁక వేసికొనుచొక్కాయ (అనికొందఱు) చూ, వ___ము, 2.= కుబుసము చూ, ఆవిక (చూ, వస్త్రము)

కూర్పాసము సం వి అ. పుం.1-2 — పై —, 3 కవచము చూ, వారవాణము

కూర్పు. దే వి చూ, రూ- కూగుపు

కూర్మకము అం ఉత్తానకరణబంధములు నలుబదియొకటింటిలో నొకటి చూ, ఉత్తానకరణబంధములు

కూర్మపృష్ఠకము సం వి అ. న మూఁకుడు చూ, పాత్రము 6

కూర్మపృష్ఠము సం వి అ. పుం 1 తెల్లపెద్ద గోరంట * చూ, మహాసహా, 2. తాఁబేలు వెనుకప్రిక్క

కూర్మము సం వి అ పుం 1 కమఠము చూ, తాఁబేలు. అం 2 ఉపవాయువులు అయిదింటిలో నొకటి చూ, ఉపవాయువులు.(చూ, వాయువు), 3 అవతారములు పదింటిలో నొకటి చూ, అవతారములు, 4 పురాణములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి. (6000 శ్లోకములు కలది) చూ, పురాణములు, 5 సంయుతహస్తములు ఇరువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, సంయుతహస్తములు.

కూర్మమోహము. అం. మోహచతుష్టయమునందీయఁబడిన మతాంతరములు మూఁడింటిలో నొకటి చూ. మోహచతుష్టయము

కూర్మరాట్టు. సం వి జ్ పుం. 1 ఆదికూర్మ మగు విష్ణువు. చూ, విష్ణువు. 1, 2 గుఱ్ఱపు ముఖముగల చేప చూ, మత్స్యము 1

కూర్మాంగన్యాయము పా తాఁబేలు తన తల కాళ్లు మొదలగునవి లోపలకులాగుకొని భద్ర పఱచుకొను విధము

కూర్మావతారము. అం చూ, కూర్మము. 3. (చూ,అవతారములు) (ఇందులవృత్తాంతము - పూర్వము అమృతమును సంపాదించుటకు దేవ తలును రాక్షసులును గలిసి పాలసంద్రమును దఱచిరి. అందుకు మందరగిరియను పర్వతముఁ గవ్వముగఁ జేసికొనిరి. వాసుకియనుపామును దాఁడుగఁ జేసికొనిరి. అప్పుడు అందు అమృతము పుట్టెను ఆబరువైన గిరిసముద్రమున మునుఁగకుండుటకు శ్రీమహావిష్ణువే తాఁబే లయి కొండక్రిందనుండి తనవీఁపున దానిమో సెను దీనినే కూర్మావతారమందురు)

కూర్మిక సం వి. ఈ. స్త్రీ వీణయొక్క తంతుల నుండి పుట్టు స్వరాశ్రియమైన యొకానొక క్రియ చూ, స్వరము. 2

కూలంకష. సం వి. ఆ స్త్రీ. ఏఱు చూ, నది.

కూలంకషము సం వి అ పుం. మున్నీరు చూ, సముద్రము.

కూలఁబడు ద్వ అ క్రి. (కూలన్ + పడు) కూలు,పడు రామా 8 అ 61 చూ, దొరలు (స్వార్థమున పడు)

కూలకము. సం. వి. అ. పుం, న 1 స్తూపము, మట్టిమొదలగు వానిదిబ్బ చూ, భూమి. 1, 2. ఎడగడ్డ చూ. తీరము, పుం. 3 లక్క జనించుకొండ, కృమిపర్వతము చూ, పర్వతము.

కూలదిక్కు. సం వి శ్ స్త్రీ చెలియలిగట్టు చూ, తీరము,

కూలము. సం వి అ. న. 1 దరి. చూ, రోధస్సు; 2. గుంటు, పల్లము చూ, రంధ్రము. 1, 3. స్తూపము, మట్టిలోనగువాని దిబ్బ చూ. భూమి 1 4 మూఁకవెనుక చూ, సేన. 1; 5 కొండకొమ్మ, కూటము చూ, శిఖరము; 6 = కొలను, తటాకము చూ, సరస్సు. 1

కూలవతి సం వి. ఈ స్త్రీ. ఏఱు చూ, నది

కూలహంటకము. సం వి అ. పుం. నీళ్ళసుడి: చూ, సుడి 1

కూలహాలము సం. వి. అ. పుం. శ్రావణి * చూ, బోడతరము.

కూలి. దే. వి 1 పనిచేసినవానికిఁగా నిచ్చెడు ధనము వేమన. 1168 చూ, వేతనము, 2 పన్ను. మార్క 5, ఆ. 138 చూ, సిస్తు 1.

కూలివాఁడు దే వి జీతగాఁడు చూ, సంబళకాఁడు

కూలు దే. వి. 1 లవిత్రమూలము చూ, లవిత్రము, అ. క్రి 2 పడు చూ, కూలఁబడు; 3 చచ్చు. భార ఉద్యో. 2, అ. 271 చూ, మరణించు

కూలుచు దే ప్రే. రూ-కూల్చు. 1.పడఁజేయు, 2 చంపు చూ, మరణించు

కూల్చు. దే ప్రే —పై— (పడఁజేయు — భార సభా. 2 అ 296)

కూవరము. సం విణ మనోజ్ఞము చూ హృద్యము

కూవరి సం వి న్ పుం రథము చూ,శకటము 1.

కూవలము. సం. వి అ. న అనేక రంగులుగల కలువపువ్వు చూ, పద్మము 1.

కూశ్మాండకము సం వి అ పుం రూ-కూష్మాండకము * చూ, మహాఫలము.

కూశ్మాండము సం వి. అ పుం —పై—

కూష్మాండకము సం వి అ పుం —పై.—

కూష్మాండము సం. వి అ పుం 1 —పై.—, 2. ఒకానొక పిశాచము: చూ, భూతము,

3. భూ్రిణము, భ్రూణవిశేషము (అనికొందఱు). చూ, శిశువు, అం. 4. ప్లుతములలో నొకటి. చూ, ప్లుతములు.

కూష్మాండస్తేయన్యాయము పా గుమ్మడికాయల దొంగయనిన బుజము తడవిచూచుకొనెననిన రీతి.

కూష్మాండి సం వి. ఈ, స్త్రీ గౌరి. చూ, పార్వతి. 1.

కూష్మాండుఁడు సం వి అ. పుం దేవతాగణ విశేషము. చూ, దేవతావిశేషము

కూసము. వై వి.= కూర్పాస చూ, రూ- కుప్పసము- కుబుసము.

కూసలేఁగుట జా వా.సర్పకంచుకముతో సమమగుట "వాని వ్యవహారమంతయు కూసలే అయ్యె." (కోసలేఁగుట అనికొందఱు)

కూసువిద్య వా.వి.అలవాటయినపని "అభ్యాసము కూసువిద్య."

కూహకుఁడు. సం. విణ. 1. ఈర్ష్యాళువు చూ, నూడుకాఁడు, 2. మోసకాఁడు చూ, వంచకుఁడు 1.

కూహన. సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, రూ- కుహన

కూళ వై. విణ = క్రూర. రూ- కూళఁడు కుత్సితుఁడు రసి 3, ఆ 89 వేమన 1164 చూ, వ్యాధుఁడు 2.

కూళతనము దే విణ.కుచ్చితము చూ,హీనము.1

కూళుఁడు వై. విణ 1 = క్రూర కుచ్చితుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2, 2 మూఢుఁడు చూ, మూర్ఖుఁడు

కూశ్వాపిడలు. దే వి. ఒకరకపుపిండివంట చూ, భక్ష్యము.

కృ

కృ. సం అవ్య. ఎక్కడ చూ, యత్ర. 1.

కృంతత్రము సం వి. అ న. నాఁగలి చూ, లాంగలము 1.

కృంతనము సం. వి. అ న. కత్తిరించుట చూ, ఛేదనము

కృకణము. సం వి అ పుం 1. కక్కెర, పిన్న కక్కెర (అని కొందఱు) చూ, బకము, 2 కృమి చూ, పురుగు

కృకము సం వి. అ పుం. కంఠనాళము చూ, బొండుగ, 2 కంఠము చూ, మెడ, 3 ముచ్చిలిగుంటమీఁది బుడిపి చూ, బుడిపి.

కృకరము సం వి అ. పుం. 1. ఉపవాయువులు అయిదింటిలో నొకటి చూ, ఉపవాయువులు. (చూ, వాయువు, 2 కక్కెర, పిన్నకక్కెర (అని కొందఱు- రెండు నొకటియే యనికొందఱు) చూ, బకము; 3 చవ్యమను మందుదినుసు చూ, రాజార్హము, 4 కరవీరము* చూ, హయమారకము

కృకరుఁడు సం వి. అ. పుం ముక్కంటి చూ, శివుఁడు

కృకల సం వి ఆ స్త్రీ శొండి * చూ, పిప్పలి 1

కృకలాశము సం వి అ పుం రూ- కృకలాసము 1 ఊసరవెల్లి చూ సరటము, 2 తొండ చూ, సరటము.

కృకలాసము సం వి అ పుం —వై.—

కృకలాసుఁడు సం. వి. అ పుం గర్వగ్రస్తుఁడు చూ, పొగరుఁబోతు

కృకవాకుధ్వజుఁడు. సం వి. అ పుం కుమారస్వామి చూ స్కందుఁడు.

కృకవాకువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1 కోడి చూ, ఫుంజు, 2 నిశాకరమనుగ్రామపుకోడి చూ,

పుంజో, 3. మైలచాయతొండ చూ, సరటము, 4. తొండ. చూ, సరటము, 5 నెసలి చూ, మయూరము

కృకాటిక సం వి అ స్త్రీ. పెడతల, పెడతల యందలి ముచ్చిలిగుంట (అనికొందఱు) చూ. పెడతల

కృకలాసము. సం వి అ పుం చూ, నూ- కృకలాసము.

కృకరము సం. వి అ పుం చిల్లుపడ్డి* చూ, సల్లకి.

కృఛ్రము. సం వి అ న 1 కసటు చూ పాపము 1, 2 బాధ చూ, దుఃఖము, 3 సాంతపనాదికము, నటియు అతికృఛ్రము- అర్ధకృఛ్రములను గుఱించి యిదివరకు వ్రాయఁబడియె మిగత కృఛ్రములను వివరములును కొంతవఱకు నిచ్చుట తెలుపఁబడును.— 1 కృఛ్రాతికృఛ్రము — ఇరువదియొక్క దినములు పాలుత్రాగియుండుట, 2. చాంద్రాయణవ్రతము — వ్రతారంభమగు బహుళ పాడ్యమినాఁడు పదునాలుగు కబళములు భుజించి విదియమొదలుకొని క్రమముగ దినమునకొక కబళమువంతున తగ్గించుకొనుచువచ్చి అమవసనాఁడు యేమియుఁదినక ఉపవసింపవలయును శుక్ల పాడ్యమినాఁడు ఒకకబళము భుజించి విదియమొదలుకొని ఒక్కొక్క కబళమువంతున యెక్కువగ భుజించుచు పూర్ణిమతో వ్రతము సమాప్తినొందింపవలయును. ఇట్లు ఒక నెల ఆచరించుట చాంద్రాయణవ్రతము, కబళము= కోడిగ్రుడ్డంత పరిమాణము అంతకంటె యెక్కువగా గ్రహించినయెడల పుణ్యలోకప్రాప్తిగాని పాపనివారణముగాని కలుగఁజాలదు, 3. తప్తకృఛ్రము — మూఁడుదినములు వేఁడి నీరును, మూఁడుదినములు వేఁడి పాలును, మూఁడుదినములు వేఁడినేయియును త్రాగి మూఁడుదినములు నేమియుత్రాగక తినక ఉపవసించుట తప్తకృఛ్రమనంబడును ఆఱుపలములనీరును, మూఁడుపలముల పాలును, ఒకపలము నేయియు త్రాగవలయును, 4 త్రిరాత్రికృఛ్రము — మూఁడుదినములుపవసించుట, 5 పరాకకృఛ్రము — ఇతరచింతలులేక నియమాన్వితుఁడై పండ్రెండుదివసము లుపవసించుట, 6. ప్రాజాపత్యకృఛ్రము — మూఁడు దినములు ఉదయమునందు భుజించి మూఁడుదినములు సాయంకాలమునందుభుజించి మూఁడు దినములయాచితముగ లభించిన దానినిభుజించి మూఁడుదినములేమియుఁదినక ఉపవసించుట— ప్రాజాపత్యకృఛ్రమునకు ప్రత్యామ్నాయములు చెప్పఁబడుచున్నవి — ౧ దేవ్యయుతము ఒక ప్రత్యామ్నాయము దేవ్యయుతమనఁగా పదివేలపర్యాయములు గాయత్రిని జపించుట, ౨ ప్రాణాయామశతద్వయము రెండవ ప్రత్యామ్నాయము అనఁగా ఇన్నూఱుపర్యాయములు ప్రాణాయామములుచేయుట; ౩ పుణ్యతీర్థమునందు అనార్ద్రశిరస్నానమును పండ్రెండు పర్యాయములు చేయుట మూఁడవప్రత్యామ్నాయము అనార్ద్రశిరస్నానము అనఁగా ఒకపర్యాయము స్నానముచేసి తలయాఱినతరువాత మరలస్నానముచేయుట. ఇటుల పండ్రెండుపర్యాయములు చేయుట; ౪. రెండామడ దూరమందున్న పుణ్యతీర్థమునకు యాత్రార్థముపోవుట యీనాలుగునూ కృఛ్రమునకు ప్రత్యామ్నాయములు; 7 సాంతపనకృఛ్రము — గోమూత్రము, గోమయము, గోక్షీరము, పెరుగు, నెయ్యి, కుశోదకము వీనిని క్రమముగ ఒక్కొక్క దినమునందు భుజించి యేడవనాఁడేమియు తినక ఉపవసించుట సాంతపనకృఛ్రమనంబడును, ఇంకను

పాదకృచ్ఛ్రము, త్రిపాదకృచ్ఛ్రము మున్నగు అంతర్భాగములును అందలకు ప్రాయశ్చిత్తములును విశేషించికలవు. కొంతవఱకు కాయా తావులందు చూడనగును, పంచగవ్యమును అందలి వివరణముఁగూడనిచ్చట అనవసరమైనను విషయ మొక చోటనే సుబోధకముగనుండుటకు వివరింపఁబడును.—పంచగవ్యము — గోమూత్రము, గోమయము, గోక్షీరము, గోదధి గోఘృతము, కుశోదకము అను నీయాఱుచేరిన దానికి నామము ఇది పవిత్రమైనది పాపములశోధించును. కృష్ణవర్ణముగలగోవుయొక్క మూత్రమును, శ్వేతవర్ణముగల గోవుయొక్క గోమయమును, తామ్రవర్ణముగలగోవుయొక్క పాలును, రక్తవర్ణముగల గోవుయొక్క పెరుగును, కపిలవర్ణముగల గోవుయొక్క నేతిని పంచగవ్యమునకు గ్రహింపవలయును ఇటుల ప్రత్యేకవర్ణములుగల గోవులు లభింపనియెడల గోమూత్రాదులైనద్రవ్యములను కేవలకపిల వర్ణముగలగోవుయొక్కసంబంధములేనివానినే గ్రహింపవలయును గోమూత్రమును ఒక పలమును, గోమయమును అంగుష్ఠార్ధమును, గోక్షీరము యేడుపలములును, గోదధిని మూఁడుపలములును, గోఘృతమును ఒకపలమును, కుశోదకమును ఒకపలమును పంచగవ్యము నిమిత్తము గ్రహింపవలయును, గాయత్రీ మంత్రముతో గోమూత్రమును "గంధద్వారాందురాధర్షాం" అను మంత్రముతో గోమయమును, 'ఆప్యాయస్వ' అనుమంత్రముతో క్షీరమును దధిక్రావ్ణోఅకారిషం' అను మంత్రముతో పెరుగును, 'శుక్రమసి' అనుమంత్రముతో ఆజ్యమును, 'దేవస్యత్వా' అనుమంత్రముతో కుశోదకమును గ్రహించి వీనినన్నిటిని అగ్ని సన్నిధిని ఉంచవలయును. ఈద్రవ్య [illegible] మును "ఆపోహిష్ఠా" అను ఋక్కుతో గలిపి "మానస్తోకే" అనియెడి మంత్రముతో అభిమంత్రింపవలయును ఈపంచగవ్యమును యేడింటికి తక్కువకాకట్టియు, కొనలుకలిగినట్టియు చిలుకరంగు కలిగినట్టియు, దర్భలతో గ్రహించి యథాశాస్త్రముగ పంచగవ్యమును హోమము చేయవలయును "ఇరావతీ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే, మానస్తోకే, శమగ్నిరగ్నిభిః" అనెడి మంత్రచతుష్టయముతో హోమ మొనర్చి హోమముచేయఁగా మిగిలిన పంచగవ్యమును బ్రాహ్మణులు త్రాగుదురు. ఆపంచగవ్యముంచిన పాత్రమునందు గోమూత్రాదికమును కలుపుట యెత్తుట మున్నగునవియన్నియు ప్రణవపూర్వకముగనే ఆచరింపవలయును ప్రజ్వలించునట్టి యగ్నిహోత్రము ఎండినట్టి కట్టెలనెటుల దహించునో అటేవిధముగా బ్రహ్మకూర్చము(పంచగవ్యము) యొక్క ప్రాశనము సకలప్రాణులదేహమునందుండు త్వగస్థిసంబంధమగు పాపజాలమును దహించును లోకత్రయమునందుండు దేవతలు ఈపంచగవ్యము నధిష్ఠించియున్నారు, కావున ఇయ్యది పవిత్రమగుచున్నది వరుణుఁడు గోమూత్రమునందును, గోమయమునందు అగ్నియును, దధియందువాయువును, క్షీరమునందు చంద్రుఁడును, నేతియందు సూర్యుఁడును ప్రవేశించియున్నారు కావునపంచగవ్యముసర్వదేవతామయము అని పరాశరస్మృతి మున్నగునవి చెప్పుచున్నవి) చూ, కృచ్ఛ్రాతికృచ్ఛ్రము, చాంద్రాయణవ్రతము, తప్తకృచ్ఛ్రము, త్రిరాత్రకృచ్ఛ్రము, పరాకకృచ్ఛ్రము, ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రము సాంతపనకృచ్ఛ్రము, పంచగవ్యము

కృచ్ఛ్రాతికృచ్ఛ్రము. పా ఇరువదియొక్క దినములు పాలుత్రాగియుండుట అన్నకు పెండ్లి కాకయున్నప్పుడు అతనియనుమతి లేకయే పెండ్లాడిన తమ్మునకు (పరివేత్త) పిల్లనిచ్చిన

కన్యాదాతకు యీప్రాయశ్చిత్తమువిధింపఁబడి యున్నది చూ, కృఛ్రము.

కృఛ్రారి సం. వి. ఇ పుం చూ, బిల్వాంతర*

కృఛ్రార్ధము పా చూ అర్ధకృఛ్రము

కృణువు సం వి ఉ పుం చిత్రకారుఁడు చూ, చిత్రకరుఁడు

కృతకము సం విణ. 1 మనుష్యులచేఁ జేయఁబడినది చూ, కృత్రిమము, (తె ప) — ఏలి, 2. బిడాలవణము చూ, లవణము. 1.

కృతకర్మ సం విణ (న్ ఈ. న్) నేర్పరి చూ, సమర్థుఁడు

కృతకిస్మయుఁడు సం విణ —సై—

కృతకాద్రి సం వి ఇ పుం క్రీడించుటకొఱకు నేర్పఱుపఁబడిన కొండ చేఁతిగట్టు చూ పర్వతము

కృతకృత్యుఁడు. సం విణ నెఱవేఱిన పని లవాఁడు చూ, సుకృతి 1

కృతకోటి సం వి ఇ. పుం 1 కాశ్యపముని. చూ, ముని 1, 2 ఉపవర్షముని చూ, ముని. 1

కృతగంధ సం వి ఆ స్త్రీ కందారి * చూ, దుష్టావేశ

కృతఘ్నుఁడు సం. విణ. చేసినమేలు మఱచినవాఁడు

కృతచ్ఛిద్ర సం వి ఆ. స్త్రీ. కోశాతకి * చూ, బీఱ. 2

కృతజిహ్వము సం. వి అ పుం గర్భండము * చూ, పుత్రజీవి

కృతజ్ఞము సం. వి. అ. పుం. కుక్క చూ, శునకము

కృతజ్ఞుఁడు సం. విణ.చేసినమేలుతలఁచువాఁడు చూ, శుభంకరుఁడు.

కృతత్ర. సం వి. ఆ. స్త్రీ త్రాయమాణ *. చూ, వార్షికము 1

కృతత్రాణ సం వి. ఆ స్త్రీ.కలుఁగానుగు*. చూ, వార్షికము. 1

కృతపడు. మి అ క్రి (కృతము + పడు) 1.కడచు భార. కర్ణ 1, అ 226 చూ,గతించు, 2 విడఁబడు మార్క 1, అ 97 చూ, విరియు 5

కృతపుంఖుఁడు సం విణ. గుఱితప్పకయేయువాఁడు చూ, సూటికాఁడు 2.

కృతఫలము సం వి అ న,తక్కలిపండు చూ, వైజయంతి

కృతమాల సం వి. ఆ స్త్రీ. మలయపర్వతము నఁబుట్టిన కృతమాలయనునది చూ, నది..

కృతమాలకము సం వి. అ పుం 1.నల్లగుడ్లగూబ చూ, సకినంపుఁబులుఁగు 2 రేల* చూ, ఱేల.

కృతమాలము సం వి అ. పుం ఆరగ్వధము * చూ, ఱేల

కృతము సం. వి అ న. 1. యుగములు నాలుగింటిలో మొదటిది చూ, యుగములు, 2 జాతకగ్రంథములంబట్టి— కృతయుగంబున గర్భాధానలగ్నమే జన్మలగ్నము (చూ, జన్మలగ్నసమయము), క్రి విణ 2. పెల్లు చూ, హెచ్చు 2, విణ 3. చేయఁబడినది చూ, వ్యాపారము 1, 4 నొప్పింపఁబడినది చూ, హింసితము

కృతముఖుఁడు సం విణ 1 నేర్పరి చూ, సమర్థుఁడు, 2 కృతపుంఖుఁడు చూ, సూటికాఁడు 2

కృతమూలకము. సం వి. అ. పుం నల్లగుడ్లగూబ చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.

కృతయుగము అం చూ, కృతము 1-2.

కృతలక్షణుఁడు సం విణ గుణములఁజేతఁబ్రసిద్ధిఁజెందినవాఁడు చూ, సరస్వతుఁడు. 3

కృతవేదన సం. వి ఆ స్త్రీ. చేఁతిబీఱ * చూ, బీఱ 2

కృతశ్రమము సం విణ. మహోత్సాహము చూ, సంతోషము.

కృతసాక్షులు. అం. లిఖితుఁడు, స్మారితుఁడు, యదృచ్ఛాభిజ్ఞుఁడు, గూఢుఁడు, ఉత్తరుఁడు. 5

కృతసాపత్నిక. సం. వి ఆ స్త్రీ మొదటి పెండ్లాము చూ, భార్య

కృతహస్తుఁడు. సం. వి అ పుం. 1 గురితప్పక యేయువాఁడు చూ, నూటికాఁడు 2, 2 నేర్పరి చూ, సమర్థుఁడు.

కృతాంత సం. వి ఆ స్త్రీ. రేణుకయనుగంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము.

కృతాంతజనకుఁడు సం. వి. అ పుం ఇనుఁడు చూ, సూర్యుఁడు

కృతాంతము సం. వి. అ. న 1 అశుభకర్మము చూ, దుశతి, 2 భాగ్యము చూ, సంపత్తి, 3 స్థిరమైనపక్షము చూ, సిద్ధాంతము 1

కృతాంతుఁడు. సం. వి అ పుం 1. జముఁడు చూ, యముఁడు, 2 ధూర్తుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2

కృతార్థుఁడు, సం. విణ ధన్యుఁడు చూ, సుకృతి 1

కృతాలయము సం వి అ. పుం కప్ప చూ, మండూకము. 1

కృతి సం వి ఇ స్త్రీ. 1 ఇరువది చూ, వింశతి, 2 వాగ్విషయకర్మ చూ, ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు, 3 ప్రయత్నము చూ, యత్నము, 4. వర్గగణితము చూ, వర్గు; 5 చేయుట చూ, వ్యాపారము 1, 6 నొప్పించుట చూ, దుఃఖము, 7. ప్రబంధము చూ, పుస్తకము, న్. పుం 8 చేదువరి చూ, విద్వాంసుఁడు, విణ 9 ధన్యుఁడు చూ, సుకృతి 1, 10 నేర్పరి చూ, సమర్థుఁడు, అం. 11 ఛందస్సులు ఇరువదియాఱింటిలో నొకటి చూ, ఛందస్సులు, 12. సప్తసంతానములలో నొకటి. చూ, సంతానములు. (చూ, ప్రబంధము) (చూ, కావ్యము)

కృతికరుఁడు సం. వి అ. పుం రావణుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

కృతికర్త. పా గ్రంథము విరచించినవాఁడు, కవి (చూ, కవులు) — కవులు యేడువిధములైరి. వివేకి, వాచక, రౌచిక, ఆర్థిక, శిల్పక, భూషణార్థి, మార్దవానుగులు. (వివేకి గణయతిప్రాస శబ్దార్థజ్ఞాని, అనుప్రాసబంధినియమములనెఱింగి చెప్పువాఁడు వాచకుఁడు, మృదుమధురముగఁ గవిత రచించువాఁడు రౌచికుఁడు, మితశబ్దములలో విపులార్థమిముడ్చువాఁడు ఆర్థికుఁడు, యమకాదులఁ జెప్పువాఁడు శిల్పకుఁడు, అలంకారములఁ బొంగుపఱచెడివాఁడు భూషణార్థి మృదుపదములలోనే విరశార్థమును గసమునుజూపువాఁడు మార్దవానుగుఁడు.) (చూ, కావ్యనాటకములు కావ్యము)

కృతిపతి సం వి ఇ పుం గ్రంథమునఁ కితమందిన వాఁడు

కృతిభర్త. సం వి ఋ. పుం — పై — (స్త్రీలింగమందు — కృతిభర్త్రి)

కృతుఁడు సం వి అ పుం. కసుపుకూటివాఁడు చూ, జిఘుత్సువు

కృత్తము సం విణ 1. ఛేదింపఁబడినది చూ, ఛేదితము, 2 కోయఁబడినది చూ, వృక్ణము

కృత్తి సం వి ఇ స్త్రీ 1 చర్మము చూ, తోలు. 1, 2 ఒకానొకదేవత చూ, వేలుపు, 3 చెట్టుపైపట్ట చూ పట్ట 1, 4 బుజపత్రి * చూ, భూర్జము, 5 కత్తిరించడము చూ, ఛేదనము

కృత్తిక సం. వి ఆ స్త్రీ = కత్తెర- కార్తి (ఆఱు నక్షత్రములు కలిసి మంగలికత్తివలె నుండును) ఇరువదియేడు నక్షత్రములలో నొకటి చూ, నక్షత్రము 1 (కృత్తియని విశ్వకోశము), 2. = కిత్తి- కిత్తు. అగ్ని చూ, నిప్పు.

కృత్తికాసుతుఁడు సం వి అ పుం. కుమారస్వామి చూ, స్కందుఁడు.

కృత్తివాసుఁడు సం వి స్ పుం. ముక్కంటి చూ, శివుఁడు

కృత్నువు సం. వి ఉ పుం శిల్పి చూ స్వర్ణకారుఁడు

కృత్య. సం వి. ఆ స్త్రీ. 1 చేయుట చూ, వ్యాపారము. 1, 2 ఒకానొక దేవత చూ వేలుపు, 3 రచించినముగ్గు చూ, రంగవల్లి

కృత్యము సం. వి. అ న. 1. పని చూ, వ్యాపారము 1, విణ 2 ధనాదులచే భేదింపఁదగినది (శత్రుగృహాది)

కృత్యుఁడు సం విణ. కుపితుఁడు చూ, రోషణుఁడు

కృత్రిమ సం వి. ఆ. స్త్రీ 1.గజపిప్పలి* చూ, పిప్పలి 1, 2 రసవాదమువలనఁ జేసిన వెండి. చూ, లోహము 1.

కృత్రిమకము సం. వి. అ. పుం తురుష్కమను గ్రంథ్యము చూ, రాజావర్తము.

కృత్రిమధూపకము సం వి అ పుం అనేకపరిమళవస్తువులు కూర్చిచేసినధూపద్రవ్యము చూ, వాసన.

కృత్రిమము. సం వి అ. న. 1.కృత్రిమపు ఉప్పు, బిడాలవణము- కాచలవణము (అనికొందఱు). చూ, లవణము 1, 2 చిల్లపడ్డి * చూ సల్లకి, పుం 3 జవాదియను గంధద్రవ్యము చూ. రాజావర్తము, 4 తురుష్కమను గంధద్రవ్యము చూ, రాజావర్తము, 5 శైలము చూ, రసాంజనము, 6 రతిబంధవిశేషము చూ, రతిబంధము, విణ 7 మనుష్యులచేఁ జేయఁబడినది, ఏలి చూ, కృతకము 1

కృత్రిముఁడు సం విణ 1 చూ, కపటి. 1. 2 క్రీతుఁడు: చూ, పుత్రుఁడు 1, అం 3 పుత్రులు నలుగురిలో నొకఁడు : చూ, పుత్రులు, 4. పుత్రులు పండ్రెండుగురిలో నొకఁడు చూ, పుత్రులు.

కృత్సము సం వి అ. న జలము చూ, నీరు.1.

కృత్స్నము సం వి అ న. 1 కడుపు. చూ, భ్రూణము 1, 2. జలము చూ, నీరు. 1, విణ 3 అంతయు. చూ, సర్వము

కృదంతము పా ధాతువులవలనఁగలుగు నామవాచకములు కృదంతములు.

కృదరము సం వి అ న ధాన్యాదిగృహము: చూ, పంటసాల, (చూ, సదనము. 1)

కృద్ధ. అం. గాంధర్వవేదమునందలి భావాధ్యాయప్రమేయములోని దృష్టులు ముప్పదియారింటి లో నొకటి చూ, దృష్టులు.

కృప సం వి ఆ స్త్రీ 1. కనికరము చూ, దయ, 2. దయారసము చూ, కరుణము.2

కృపణధనన్యాయము పా లోభివాని సొమ్ము పరుల పాలగుననువిధము.

కృపణము సం వి అ. పుం. 1. కీటకము చూ, పురుగు, విణ. 2 కుటిలమైనది

కృపణుఁడు సం, విణ. 1 పిసినిగొట్టు చూ, లోభి, 2. కుత్సితుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2

కృపాణకము సం వి. అ పుం కత్తి-పెద్దకత్తి చూ, రిష్టి 2

కృపాణము సం వి. అ పుం —పై—

కృపాణి సం వి. ఈ. స్త్రీ 1 —పై—; 2 , త్తెర చూ, బాణము 1

కృపాణిక సం వి ఆ స్త్రీ పెద్దకత్తి చూ, రిష్టి 2.

కృపాద్వైతుఁడు సం వి.అ పుం బుద్ధదేవుఁడు. చూ, బుద్ధుఁడు.

కృపాళువు సం విణ ఉ కనికరముగలవాఁడు చూ, దయాళువు

కృపి. సం వి ఈ స్త్రీ. ద్రోణుని పెండ్లాము. చూ, భార్య. 1.

కృపీటకము. సం. వి. అ. న. కచుష్ఠ చూ, భూర్జ్రము. 1

కృపీటము. సం. వి. అ. న. 1 —పై—, 2 జలము చూ, నీరు 1, 3. అడవి చూ, విపినము, 4 చిదుగు చూ, సమిధ.

కృపీటపాలము. సం. వి. అ. న. 1 ఓడతెడ్డు, కేనిపాతము చూ, పీలి 2, పుం. 2 కడలి చూ, సముద్రము; 3 గాలి చూ, వాయువు

కృపీటయోని. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని చూ, నిప్పు

కృపీసుతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. అశ్వత్థామ చూ, ద్రోణాయనుఁడు

కృపుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ద్రోణునిమఱఁది, (వ్యాసమహర్షి యనివిశ్వకోశము)

కృమి. సం. వి. ఇ. పుం. 1 కీటకము చూ, పురుగు, 2. చెట్లమీఁది నల్లపురుగు చూ, పురుగు, 3 లత్తుక చూ, లక్క

కృమికంటకము. సం. వి. అ. న. 1 క్రిమిఘ్నము* చూ, వాయువిళంగము, 2 చిత్రమూలము* చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము, 3 ఉదుంబరము * చూ, మేడి.

కృమిఘ్న. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పసుపు చూ, వర్ణము 6

కృమిఘ్నము. సం. వి. అ. పుం. 1 విడంగము చూ, వాయువిళంగము, 2 నీరుల్లి * చూ, పలాండువు, 3. లశునము * చూ, వెల్లుల్లి, 4 పారిభద్రము * చూ, సూక్ష్మవాసవు, 5 జీడి * చూ, భల్లాతకి

కృమిఘ్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విడంగము* చూ, వాయువిళంగము.

కృమిజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లత్తుక చూ, లక్క

కృమిజగ్ధము. సం. వి. అ. న. అగురు చూ, రాజార్హము

కృమిజము. సం. వి. అ. న. —పై—

కృమిరిపువు. సం. వి. ఉ. పుం. విడంగము* చూ, వాయువిళంగము

కృమిశుక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. జలశుక్తి చూ, సంకు. 1

కృమిశైలకము. సం. వి. అ. పుం. పుట్ట చూ, వల్మీకము.

కృమిలకము. సం. వి. అ. న. వనముద్గము * పెసర

కృవి. సం. వి. ఇ. పుం. తంతువాయుఁడు చూ, సాలెవాఁడు

కృశనము. అం. శస్త్రములలో నొకటి చూ, శస్త్రములు (చూ, బాణము 1)

కృశము. సం. విణ. 1 అల్పము చూ, స్వల్పము, 2 బక్కచిల్లినది చూ, బక్క, 3 సన్నము చూ, సూక్ష్మము 4

కృశమైనకడుపు. పా. ఉత్తమస్త్రీ సామాన్య లక్షణములలో నొకటి (పుత్రభోగభాగ్య సుఖములనుభవించును) చూ, ఉత్తమ స్త్రీ సామాన్యలక్షణములు

కృశాంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 అంకోలగిరి * చూ, ప్రియంగువు, విణ. 2 బక్కచిల్లినది (ఆఁడుది) చూ, స్త్రీ

కృశానురేతసుఁడు. సం. వి. స. పుం. ముక్కంటి చూ, శివుఁడు.

కృశానువు. సం. వి. ఉ. పుం. అగ్ని చూ, నిప్పు

కృశాశ్వి. సం. వి. న్. పుం. మేళముకట్టుకొని జీవించువాఁడు చూ, శైలూషుఁడు

కృశించు. సం. అ. క్రి. 1 బక్కచిల్లు చూ, సాటుసాటువోవు, 2 సన్నగిల్లు చూ, సన్నవాఱు

కృషకము. సం. వి. అ. పుం. రూ- కృషికము. ఫాలము చూ, కఱుగోల

కృషకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. దున్నువాఁడు చూ, వ్యవసాయి (రూ- కృషికుఁడు- కర్షకుఁడు- కార్షకుఁడు- కార్షికుఁడు)

కృపాణుఁడు. సం వి. అ పుం —పై—

కృపాణువు. సం వి. అ. పుం చూ, కృశానువు.

కృషి. సం వి ఇ స్త్రీ. 1 =కరిసనము, కిసుక చూ, వ్యవసాయము అం 2 మనుజవృత్తులు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, మనుజవృత్తులు. 3 అర్థవేదములోని అష్టవర్గములో నొకటి. చూ, అష్టవర్గము, 4 చతుష్షష్టి విద్యావివరణములలోని అర్థవేదము (యజుర్వేదోపవేదము) కృషియనఁగా —భూమియందున్న పైరుఁబెట్టుటకు నిర్ణయసింధువు, సస్యానందము, రెట్టమతశాస్త్రము మొదలగు గ్రంథములు గలవనియు, వానియందు వర్షలక్షణాదులు దెలుపఁబడి యున్నవనియు, వాణిజ్యము వ్యవహారము చేయునప్పుడు ధాన్యాదులఁ గొను కాలము, విక్రయకాలము, లాభవిధి, విక్రయనిషేధవస్తు వివరణములు గలవనియు దెలుపఁబడి యున్నవి) చూ, ఉపవిద్యలు

కృషికము. సం. వి అ పుం, న చూ, రూ—కృషకము.

కృషికుఁడు సం వి అ పుం 1 దున్నువాఁడు చూ వ్యవసాయి, విణ 2 దున్నుకొని జీవించువాఁడు చూ వ్యవసాయి

కృషిబలుఁడు సం. విణ దున్నుకొని జీవించువాఁడు చూ, వ్యవసాయి

కృషీవలము సం విణ కాకిదొండ * చూ, దొండ

కృషీవలుఁడు చూ, కృషికుఁడు

కృష్కరుఁడు సం వి అ పుం ముక్కంటి చూ, శివుఁడు.

కృష్టము సం. విణ 1. సీత్యము ఒకసారి దున్నఁబడనది (నేల) చూ, భూమి. 1, 2 ఈడ్వఁబడినది

కృష్టపచ్యము సం విణ వ్రీహిధాన్యము చూ ధాన్యము.

కృష్టపాక్యము సం. విణ చూ, కృష్టపచ్యము.

కృష్టి సం. వి ఇ స్త్రీ 1 దుక్కి చూ, కృషి. 1; పుం 2 చేదువ చూ, విద్వాంసుఁడు.

కృష్ణ సం వి ఆ స్త్రీ 1 కృష్ణానది చూ, నది, 2 యమునానది చూ, నది, 3. ద్రౌపది: చూ, స్త్రీ, 4 ద్రాక్ష * చూ, స్వాదుఫల, 5 నీలి * చూ, రంజని, 6 శొండి * చూ, పిప్పలి 1; 7 జీలకఱ్ఱ నల్లజీలకఱ్ఱ (అని కొందఱు)* చూ, సుషవి, 8. కృష్ణతులసి*: చూ, తులసి, 9 నల్లగలిజేరు *, చూ, వర్షకేతువు, 10 గుమ్ముడు* చూ, మహాఫలము; 11 అశోక * చూ, శసలాదని 1, 12 మామెన * చూ, శారిబ, 13 నల్లావలు * చూ, సర్షపము, 14 పర్పటి, ఉత్తరదేశపు సుగంధిద్రవ్యము చూ రాజార్హము, 15 కాకోలి *: చూ, వాయసోలి, 16 కారుగచ్చ* చూ, సోమరాజి, 17 గుగుగు * చూ, హస్తిని

కృష్ణకందము సం వి. అ న. ఎఱ్ఱకలువ * చూ, పద్మము 1

కృష్ణకర్ణామృతము పా ఈ గ్రంథము లీలాశుకుఁడు వ్రాసెను చూ, కావ్యనాటకములు

కృష్ణకర్ముఁడు సం. విణ (న్ ఈ న్) దురాచారుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2

కృష్ణకళ్యాణము పా ఈ గ్రంథమునకు కర్త అల్లమరాజు సుబ్రహ్మణ్యకవి (19 శతాబ్ది)

కృష్ణకాంభోజి సం వి ఈ స్త్రీ నల్లగురివెంద* చూ, ఉలాబీజము.

కృష్ణకాకము. సం వి అ పుం బొంతకాకి చూ, వాయసము. 1

కృష్ణకాష్ఠము. సం వి. అ, న కాలాగురువు చూ, రాజార్హము

కృష్ణకోహలుఁడు సం. వి. అ పుం జూదరి చూ, పందెకాఁడు,

కృష్ణగంధ సం వి. ఆ స్త్రీ 1. మునగ* చూ, శిగ్రువు 1, 2 కంకుష్ఠము*· చూ, స్వర్ణక్షీరిణి.

కృష్ణగర్భము. సం. వి అ పుం కట్ఫలము *. చూ, మహాఫలము

కృష్ణచంచుకము సం వి. అ. పుం చణకము* చూ, సెనగలు

కృష్ణచూడిక సం వి. ఆ స్త్రీ గురివెంద * చూ, తులాబీజము.

కృష్ణచూర్ణము. సం వి. అ న లోహమలము చూ, లోహము 1.

కృష్ణజన్మఖండము పా. ఈగ్రంథము గోపీనాథ వేంకటకవిరచించెను. (19 శతాబ్ది.)

కృష్ణజట. సం వి ఆ స్త్రీ జటామాంసి * చూ, మాంసి 1

కృష్ణజన్మస్థానము వా వి. బంధనాలయము 1, 2 శ్రీకృష్ణుడు పుట్టినచోటు

కృష్ణజీరకము, సం వి అ పుం నల్లజీలకఱ్ఱ * చూ, సుషవి 2

కృష్ణతండుల సం వి ఆ స్త్రీ త్రిపుట * చూ, బొల్లిబూసర

కృష్ణతామ్రము సం వి అ న. గోశీర్షచందనము చూ, చందన

కృష్ణతారము. సం వి అ పుం జింక చూ, హరిణము. 1.

కృష్ణతాలము సం వి అ పుం తమాలము * చూ, శ్వేతపుష్పము

కృష్ణతాలువి సం వి ఉ న. ద్వి దారిద్ర్యవతి యొక్క లక్షణము' చూ, లక్షణము 1.

కృష్ణతులసి సం. వి ఈ. స్త్రీ నల్లతొళసి * చూ, తులసి

కృష్ణత్రివృత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లతెగడ * చూ, సర్వానుభూతి.

కృష్ణదేహము సం వి అ పుం. తుమ్మెద· చూ భ్రమరము 1

కృష్ణద్వైపాయనుడు సం వి. అ పుం వేదవ్యాసుడు చూ, ముని. 1

కృష్ణధుత్తూరకము సం వి అ పుం నల్లఉమ్మెత్త * చూ, హాలాపుష్పము.

కృష్ణనామకము సం వి అ న బిడాలవణము చూ, లవణము 1

కృష్ణనింబము సం వి అ పుం కరివేప * చూ, బల

కృష్ణపక్షచతుర్దశి. అం పర్వములు అయిదింటిలో నొకటి చూ, పర్వములు.

కృష్ణపక్షతిథులు అం చూ, తిథులు

కృష్ణపక్షము. సం వి అ పుం 1 కటిపక్కము చూ, పక్షము 1, అం. 2 పక్షములు రెండింటిలో నొకటి చూ, పక్షములు

కృష్ణపక్షాష్టమి అం. పర్వములు అయిదింటిలో నొకటి చూ, పర్వములు

కృష్ణపర్ణము సం వి అ పుం. పెద్దమ్రింగ* చూ, శ్వసనము.

కృష్ణపర్ణి. సం వి ఈ. స్త్రీ కొలతులసి * చూ, తులసి

కృష్ణపాకఫలము సం వి అ పుం. కలివె * చూ, సామ్లపుష్పఫల (కృష్ణపాకఫల అని కొందఱు,)

కృష్ణపాకము. సం వి అ పుం. —పై.—

కృష్ణపాకి సం వి ఈ. స్త్రీ. నల్లగురిగింజ * చూ, తులాబీజము

కృష్ణపింగళ సం వి ఆ. స్త్రీ గౌరి చూ, పార్వతి. 1

కృష్ణపిండీతకము సం వి అ పుం. నల్లమ్రంగ* చూ శ్వసనము

కృష్ణపిండీకము సం. వి. అ పుం —పై.—

కృష్ణపిపీలి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లచీమ· చూ, పిపీలిక.

కృష్ణపులంగవము సం వి. అ పుం పెద్దకండ చీమ చూ, పిపీలిక.

కృష్ణపుష్పము సం. వి అ. పుం చూ, కృష్ణ ధుత్తూరకము*.

కృష్ణపుష్పి సం. వి ఈ. స్త్రీ. అంకోలగిరి * చూ, పేరింకణము

కృష్ణపుష్పిక సం వి. అ స్త్రీ చూ, కృష్ణ పుష్పము

కృష్ణఫల సం. వి ఆ. స్త్రీ. కౌరుగచ్చ* చూ, సోమరాజి

కృష్ణఫలపాకము సం. వి. అ పుం ఓంకిపండు చూ, సాఫ్లుపుష్పఫల

కృష్ణఫలము సం వి అ. న 1 తక్కోల * చూ, వైజయంతి, పుం 2 ఓంకపండు చూ, సాఫ్లుపుష్పఫల, 3 చూ, ఏంకిపండు 2

కృష్ణఖలి సం వి ఈ. స్త్రీ చూ కృష్ణఫల*

కృష్ణబర్బరకము సం వి అ. పుం. చిఱుతేకు* చూ, బారంగి

కృష్ణబీజము సం వి అ. న 1 కాలింగము * చూ, పుచ్చ, పుం 2. కుంకుడు * చూ, ఫేనిలము 2, 3. ఎఱ్ఱమునగ* చూ, శిగ్రువు 1

కృష్ణభూపాలీయము పా. ఈగ్రంథమునకు కర్త చంద్రికవి (19 శతాబ్ది)

కృష్ణభూమి సం వి ఇ స్త్రీ. నల్లనేల చూ, భూమి. 1

కృష్ణభూమిజ సం వి. అ స్త్రీ. గోమూత్రిక* చూ, తృణము 1

కృష్ణభేద. సం వి ఆ స్త్రీ రూ-కృష్ణభేది, కటుకరోహిణి * చూ, కటులాదని. 1

కృష్ణభేది సం. వి ఈ స్త్రీ —పై—

కృష్ణభోజిసుడు సం వి అ పుం జూదమాడెడి వాడు చూ, పందెకాడు

కృష్ణమల్లిక సం వి. అ. స్త్రీ నల్లగగ్గెర* చూ, పర్ణాసము.

కృష్ణము సం వి. అ న 1 ఇనుము. చూ, లోహము 1, 2. మరీచము చూ, మిరియము, 3 దోషము చూ, పాపము 1, 4 నీలాంజనము చూ, సౌవీరము 2, 5 కాలాగురువు చూ, రాజార్హము, పుం 6 నలుపు చూ, వర్ణము 6, 7 కాకి చూ, వాయసము 1, 8 కోకిలము చూ, పికము, 9 మన్ను చూ, మహిషము, 10 కృష్ణపక్షము చూ, పక్షము 1, 11 నల్లని కడుపుగల మందపిచ్చుక చూ, పిచ్చుక, 12 ఓంకి * చూ, సాఫ్లు పుష్పఫల, 13 ఏనుగు చూ, హస్తి, 14 (యజ్ఞమునకుం దగిన చిత్రవర్ణముగల) ఇఱ్ఱి చూ హరిణము 1, 15 శూద్రజాతి: చూ, వర్ణము 7, విణ 16 నల్లనిది చూ, వర్ణము 6

కృష్ణముద్గము సం వి అ. పుం నల్లపెసర * చూ, పెసర

కృష్ణమూర్తి అం చూ, కృష్ణావతారము

కృష్ణమూలి సం వి ఈ. స్త్రీ నల్లసుగంధి పాల * చూ, శారిబ

కృష్ణమూలిక సం. వి అ స్త్రీ. నల్లగగ్గెర * చూ, పర్ణాసము

కృష్ణరక్తకము సం వి అ పుం గురివెంద * చూ, తులాబీజము

కృష్ణరక్తిక సం వి ఆ స్త్రీ. —పై.—

కృష్ణరాయవిజయము. పా. ఈగ్రంథకర్త కుమారధూర్జటి(16 శతాబ్ది)

కృష్ణరుహ సం వి. ఆ స్త్రీ. కృష్ణవల్లి* చూ, సురలి (సురలి)

కృష్ణరేఖ. సం వి. ఆ స్త్రీ. హాస్యలక్షణము, చూ, లక్షణము 1

కృష్ణల సం వి ఆ స్త్రీ గురిజె ఎఱ్ఱగురిజె (అని కొందఱు)* చూ, తులాబీజము.

కృష్ణలకము సం వి అ. పుం. —పై—

కృష్ణలము సం వి అ న సేతిక, మూఁడుయవల యెత్తు వెండి చూ. లోహము 1

కృష్ణలవణము. సం వి అ న 1 సౌవర్చలవణము చూ, లవణము 1; 2 కాచలవణము చూ, లవణము 1

కృష్ణలోహము సం వి అ న. ఇనుము చూ లోహము 1

కృష్ణలోహమయము సం వి అ పుం చిట్టెము చూ, లోహము 1

కృష్ణలోహితము సం వి అ పుం 1 నలుపు మించఁగలసిన యెఱుపు, ధూమ్రము చూ, వర్ణము 6, విణ 2. నలుపుమించేఁగలసిన యెఱుపుగలది, ధూమ్రము చూ, వర్ణము 6

కృష్ణవక్త్రుఁడు సం వి అ పుం కోఁతి చూ వానరము

కృష్ణవర్త్మ సం వి న్ పుం 1 అగ్ని చూ నిప్పు, 2 దురాచారుఁడు చూ, వ్యధుఁడు 2, 3. తలగాము, రాహుగ్రహము చూ రాహువు 1

కృష్ణవల్కలము సం. వి. అ పుం ఏపె* చూ, మద్ది

కృష్ణవల్లి సం. వి ఈ స్త్రీ 1. కమ్మెరాకు తీఁగె నల్లతీఁగె* చూ, సురలి (సురలి), 2 మామెన * చూ, శారిబ

కృష్ణవల్లిక సం. వి ఆ స్త్రీ —పై—

కృష్ణవిజయము పా ఈ గ్రంథమునకు కర్త - కుసుమాయుధుఁడు చూ, కావ్యనాటకములు

కృష్ణవృక్షము. సం వి అ పుం అగరుమ్రాను * చూ చందనము

కృష్ణవృంత సం వి ఆ స్త్రీ 1 కలిగొట్టు* చూ, స్థాలి. 2, 2 కాఱుమినుము* చూ, మినుము, 3 పెగ్గుమ్మడు* చూ, శ్రీపర్ణి

కృష్ణవృంతిక సం. వి ఆ. స్త్రీ 1. గుమ్మడి* చూ, మహాఫలము, 2 పేటికావృక్షము చూ, పేటిక.

కృష్ణవేణి సం వి ఈ స్త్రీ 1 కృష్ణవేణి యను నది చూ, నది, అం 2 గంగలు నాలుగింటిలో నొకటి చూ గంగలు (రూ-కృష్ణవేణ)

కృష్ణవేణ్ణ సం వి ఆ. స్త్రీ —పై—

కృష్ణవ్రీహి సం వి ఇ పుం ఒకరకము వ్రీహిధాన్యము చూ, ధాన్యము

కృష్ణశారము సం వి అ పుం 1 యజ్ఞమునకుఁ దగిన చిత్రివర్ణపులేడి (రూ-కృష్ణసారము) చూ, హరిణము 1, 2 ఇరుగుడు* చూ, శింశుప 3 చెముడు * చూ, స్నుహి

కృష్ణశాలి సం వి ఇ పుం ఒకరకము శాలిధాన్యము చూ, ధాన్యము

కృష్ణశింశుప. సం వి ఆ స్త్రీ నల్లఇరుగుడు*: చూ, శింశుప

కృష్ణశిగ్రువు సం. వి ఉ పుం శోభాంజనము * చూ, శిగ్రువు 1

కృష్ణశీర్షక సం వి ఆ స్త్రీ గురివెంద* చూ తులాబీజము

కృష్ణశీర్షకము సం వి అ న అగరువు చూ, రాజార్హము

కృష్ణశృంగము సం వి అ పుం దున్నపోతు చూ, మహిషము

కృష్ణసఖి సం వి ఈ స్త్రీ జీలకఱ్ఱ*. చూ, సువవి 2

కృష్ణసర్పము సం వి అ పుం 1 నల్లత్రాఁచు చూ, సర్పము, 2 కేతకి * చూ, మొగలి.

కృష్ణసర్పరాజు. సం వి అ పుం కర్కోటకుడను మొదటిరకము పాము చూ, సర్పము.

కృష్ణసర్షపము సం వి అ. పుం, నల్లావలు *. చూ, సర్షపము.

కృష్ణసార సం. వి ఆ స్త్రీ ఇరుగుడు * చూ, శింశుప.

కృష్ణసారకము సం వి అ పుం 1 వెదురు చూ, వేణువు, 2 ఇరుగుడు* చూ, శింశుప, 3 చెముడు * చూ, స్నుహి, 4 యజ్ఞమునకుఁ దగిన చిత్రవర్ణపులేడి గా, హరిణము 1

కృష్ణసారథి సం వి. ఇ పుం అర్జునము, ఏఱుమద్ది * చూ, మద్ది

కృష్ణసారము సం వి అ పుం చూ, రూ-కృష్ణశారము.

కృష్ణస్కంధము సం వి అ. పుం కాలస్కంధము* చూ, తమాలము

కృష్ణహాయము సం వి అ పుం.సూర్యాశ్వము చూ, హాయము.

కృష్ణాంగన అం దిక్పాలపట్టణములు యెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, దిక్పాలపట్టణములు (చూ, దేశము)

కృష్ణాంగము సం వి అ న విషవిద్యాతంత్రవిశేషము చూ, మాయము 1.

కృష్ణాంజని. సం వి ఈ. స్త్రీ కాలాంజని * చూ, హ్రిస్వశాఖాశిఫము.

కృష్ణాగరువు సం వి అ న. నల్లఅగలు చూ, ర జార్హము

కృష్ణాచలము. సం వి అ పుం రైవతపర్వతము చూ, పర్వతము.

కృష్ణానది సం వి ఈ స్త్రీ. కృష్ణాజిల్లాయందు ప్రవహించుచున్న నది చూ, నది.

కృష్ణాభ. సం వి ఆ స్త్రీ చూ, కృష్ణాంజని*

కృష్ణాభ్యుదయము. పా. ఇది మండపాక పార్వతీశ్వర కవి రచించెను. (19శతాబ్ది)

కృష్ణామాహాత్మ్యము. పా ఈ గ్రంథమునకు కర్త తాతంభట్టు గురుమూర్తిశాస్త్రి (19 శతాబ్ది.)

కృష్ణామిషము. సం. వి అ న చూ, కృష్ణలోహము.

కృష్ణామ్లము సం. వి. అ. పుం చింత * చూ, తింత్రిణి

కృష్ణాయసము సం వి అ. న —వై.—

కృష్ణార్చి సం. వి. స్ పుం. అగ్ని చూ, నిప్పు

కృష్ణార్జకము సం వి అ. పుం 1 నల్లగర్గర* చూ, పరాసము, 2 నల్లతులసి* చూ, తులసి.

కృష్ణార్జునచరిత్రము. పా ఈ గ్రంథమునకు కర్త మంత్రిప్రెగడ సూర్యప్రకాశ కవి (19 శతాబ్ది)

కృష్ణార్జునసంవాదము పా ఈ గ్రంథమునకు కర్త వెలిచెరుగల వేంకటరామ ప్రధాని (19 శతాబ్ది)

కృష్ణార్పణము పా. శ్రీకృష్ణభగవానునికి సమర్పణము "నీవు చేసిన నతి కృష్ణార్పణము"

కృష్ణాలువు సం వి. ఉ. పుం. నీలాలువు, నల్లకంద * చూ, సూరణము.

కృష్ణావతారము అం ఇదియొక అవతారము (ఇందుల వృత్తాంతము.—కంసుఁడను రాజు తన చెల్లెలగు దేవకిని భావయగు వసుదేవునిఁ జెఱయందుంచెను వారలకుఁ బుట్టు కొడుకే తన్నుఁ జంపునని తెలిసికొనెను. అందువలన దేవకికిఁబుట్టిన బిడ్డలనందఱను జంపుచుండెను దేవకీదేవి యొక్క యెనిమిదవ కొడుకు శ్రీకృష్ణుఁడు ఇతఁడు పుట్టఁగానే వసుదేవుఁడు వ్రేపల్లెలో గొల్లలరాజగు నందుని యింటనితనిఁజాఁచెను. క్రమముగ శ్రీకృష్ణుఁడు పెరిగి పెద్దవాఁడయ్యెను తరువాతఁ గంసునిఁ జంపి తన తల్లిదండ్రులఁ జెఱవిడిపించెను. మొ ఇది దశావతారములలోఁ జేరియుండ లేదు)

కృష్ణావాసము. సం వి అ. పుం అశ్వత్థము *. చూ, రావి.

కృష్ణిక. సం వి. ఆ స్త్రీ 1 నల్లావలు * చూ, సర్షపము, 2. తవిఁదలను వడ్లు చూ, ధాన్యము; 3. నల్లపిచ్చుక. చూ, పిచ్చుక.

కృష్ణుఁడు. సం వి అ పుం 1 =కన్నయ్య (చూ, కృష్ణావతారము) వెన్నుఁడు (అన్నిటినిఁ జేయువాఁడు, దైత్యులను నలిపివేయువాఁడు, కృష్ణవర్ణుఁడు. గీత నుపదేశించిన శ్రీకృష్ణభగవానుఁడు మొ)· చూ, విష్ణువు.1, 2. వేదవ్యాసుఁడు· చూ, ముని 1, 3 అర్జునుఁడు (పాండవమధ్యముఁడు) చూ, విజయుఁడు. 1, 4 అగ్నిహోత్రుఁడు చూ, నిప్పు

కృష్ణేక్షువు సం. వి ఉ పుం నల్లచెఱకు * చూ, రసాలము 3

కృష్ణోదుంబరిక సం వి ఆ స్త్రీ కాకోదుంబరిక * చూ, బొమ్మమేడి.

కృష్య సం. వి ఆ స్త్రీ. 1 తాళప్రాణకళావిశేషము చూ, తాళము, 2, అం 2 తాళాధ్యాయములోని దేశీయక్రియలు యెనిమిదింటిలో నొకటి· చూ, దేశీయక్రియలు.

కృసరము. సం వి అ న. 1. పులగము చూ, సాదము. (1), 2 శ్రాద్ధమున నిమంత్రితులకు అభ్యంజనకాలమందు కలిపియిచ్చెడు నువ్వులు బెల్లము (నువ్వులపులగమని హారావళి)

క్లృ

క్లృప్తకీల. సం వి ఆ స్త్రీ వ్యవస్థాపత్రము, పట్టోలికా చూ, పట్టా.

క్లృప్తధూపము. సం వి అ పుం అందుగుబంకతోఁజేసిన ధూపద్రవ్యము, సిహ్లకము చూ, రాజార్హము.

క్లృప్తము సం విణ ఏర్పాటుచేయఁబడినది చూ, స్థితము. 3.

క్లృప్తి సం వి ఇ. స్త్రీ. 1 ఏర్పాటు · చూ, నిజము 2, 2. కల్పనము· చూ, సంగ్రహము.

క్లృప్తికుఁడు సం విణ క్రీతుఁడు చూ, పుత్రుఁడు 1

కె

కె దే విణ. వృత్తియందు కెంపుశబ్దమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము (దీనికి పరుషసరళములు పరమగునపుడు నుగాగమమును తదితరములుపరమగునపుడు మీఁదిదానికి ద్విత్వమునువచ్చును కెంగేలు కెఁజేడ, కెంజాయ కెంజిగి, కెంజిగురు, కెందలిరు, కెందళుకు, కెందామర, కెందోవ, కెంబట్టు, కెంబువ్వు, కెంబెదవి, కెన్నురువు కెమ్మొక్కు, కెమ్మోవి మొ)

కెంగట దే. వి తాళబీజము రూ- గెంగెట ఆం, భా ద్వి 78 చూ, తేగ

కెంజాయ దే వి ఎఱుపు వేం, ఆం 83 చూ, వర్ణము 6

కెంజిగురు దే వి ఎఱ్ఱనిచిగురు

కెందమ్మి ద్వ. వి (కెంపు + తమ్మి) ఎఱ్ఱదామర * చూ, పద్మము

కెందామర ద్వ. వి —పై—

కెందొగ ద్వ. వి. ఎఱ్ఱఁగలువ* చూ, పద్మము 1

కెంపు దే వి 1 ఎఱుపు భార విరా. 2, అ. 318 చూ, వర్ణము. 6, 2 పద్మరాగమణి చూ రత్నము 1, 3 అధరమందలి దంతక్షతము చూ, దంతక్షతములు, విణ, 4 ఎఱ్ఱనిది. చమ 1, ఆ 86 చూ, వర్ణము 6 (ఈయర్థమున వృత్తియందుఁగొన్నియెడల నంత్యవర్ణలోపము కెం)

కెంపుకంటి. దే వి. (కెంపు + కన్ను) కోయిల చూ, పికము

కెంపుకనులపులుఁగు. దే. వి —పై—. సాంబ. తిర్య. 7

కెంపుగాతు ద్వ వి అంగారకుఁడు. రూ- కెంపుగాము చూ, రాహువు 2

కెంపుగాము ద్వ వి. —పై.—

కెంపురా. ద్వ వి ఇనుఁడు ఆం, పదా సుర 21 చూ, సూర్యుఁడు.

కెంపుసవతు. ద్వ వి. స్వాతి చూ, నక్షత్రము 1

కెడ దే. వి వైపు. భాగ. ద్రోణ 4, అ 303. చూ, పార్శ్వము 1 (రూ- కెడను- కెలఁకు- కెలను- కెలవు- కెళవు)

కెడను దే. వి —పై.—

కెడపు దే. ప్రే 1 పడఁజేయు జై 3, అ 109, 2 త్రోయు రామా. 4, అ. 50, 3. చంపు "నిర్మూలంబుగ శత్రులం గెడపి" ద్వా 8, అ చూ, మరణించు

కెడయిక దే. వి. 1 పడుట చూ. పతనము, 2. చావు చూ, మరణము

కెడయు. దే అ క్రి 1 పతనమగు ఉ, హరి 2, అ 181 చూ, పడు 5, 2 చచ్చు చూ, మరణించు. 3 భేదమగు ఆం, భా త్రి 85. చూ వేఱుపడు, స. క్రి 4 ఉద్దేశించు చూ, విషయీకరించు.

కెడవు దే వి. పడుట చూ, పతనము

కెమ్మోవి దే వి ఓష్ఠము. సాంబ దేవ 51 చూ, పెదవి

కెమ్మోవిగుఱి దే వి. పలునొక్కు సాంబ దేవ. 51 చూ, దంతక్షతము

కెరకొట్టు. దే అ క్రి (కెరలు + కొట్టు) కలకలకూయు చూ, కిలకిలలాడు

కెరలియాడు దే అ క్రి (కెరలి + ఆడు) చెలరేఁగు ఉ, హరి. 5, అ 42 చూ, విజృంభించు. (కెరలువోడుచు- కెరయు - కెరలు- కేరు- కేరించు)

కెరలు. దే. అ క్రి. 1. అతిశయించు. "కెరలు క్రొర్కుల" స్వా. 6, అ. 35 చూ, ముమ్మరించు, 2 ఆగ్రహించు. స్వా. 6, అ 47 చూ, రోషించు, 3 కూయు స్వా. 3, అ. 111, 4 చూ, శబ్దించు, 5 చెలరేఁగు హరి ఉ 7, అ 42 చూ, విజృంభించు, 6 తొట్రుపడు రా. యు, కాం 408 పారట చూ, సంభ్రమించు

కెరలుచు దే ప్రే కెరలఁజేయు

కెరలువోడుచు. దే అ క్రి (కెరలు + పోడుచు) 1 వృద్ధిఁబొందు భాగ. 5, స్కం.1, అ.106 చూ వర్ధిల్లు, 2 చెలరేఁగు భాగ 8, స్కం. 295 చూ, విజృంభించు.

కెరసనాయిలు వా వి. మట్టినూనె చూ, తైలము (ఆం. కెరొసిన్ ఆయిల్)

కెరసనాయిలునీళ్లు. పా ఇవి కీటకాదులను ఊపిరిఁ దిరుగనీయక చంపును.— (¼ పౌను సబ్బును, 2 శేర్లయుడుకు మంచినీళ్ళలో గరగించి దీనికి 4 శేర్లు కిరసనాయిలు చేర్చి రెండును కవ్వముతో కలియునట్లు చిలికి యీ మిశ్రణము నుండి అవసరమగుదానికి 5 రెట్లు నీరుకలిపి చల్లవలెను)

కెర్జము వై వి కేరజమనుపక్కి రూ- కేరజము- కేర్జము చూ పక్షి

కెర్ల దే వి తాపము చూ, సంతాపము

కెర్లి ఋా, రూ- కిర్లి

కెలఁకు దే వి. 1 దిక్కు భార అర 3, అ. 297 చూ, హరిత్తు, 2 వైపు చూ, పార్శ్వము 1, స క్రి. 3 కలపెట్టు ఆము. 6, అ. 36, 4 ఉన్మూలించు "భగుని కన్నులు కెలఁకె" కాశీ 7, అ 95 చూ, భేదిల్లు 2

కెలను దే వి 1. దిక్కు చూ, హరిత్తు, 2. వైపు: చూ, పార్శ్వము 1 (రూ- కెలఁకు- కెలవు- కెళవు)

కెలయు దే అ. క్రి చెలరేఁగు. రా అర, కాం. 166. పారట చూ, విజృంభించు.

కెలవు దే వి 1. వైపు చూ, పార్శ్వము. 1, 2. అనురాగము కాశీ. 3, ఆ 144 చూ, స్నేహము. 1.

కెలసము. దే వి 1 అరసము చూ, సంతోషము, 2 ఉత్సాహము చూ, యత్నము, 3. కాంక్ష చూ, వాంఛ, 4 పని. భార ఆర. 6, ఆ. 30, భార ఆర. 5, ఆ. 228 చూ, వ్యాపారము 1.

కెల్లగించు దే. స. క్రి. 1 పెల్లగించు చూ, భేదిల్లు 2, 2 పురికొలుపు చూ, ప్రేరేపించు.

కెల్లి. పా చూ, రూ- కిల్లి- కెర్లి

కెళకుళి. వై వి = ఖేలాకూలమ్ నడబావి, క్రీడాసరస్సు చూ, సరస్సు 1. (రూ- కెళాకుళి- కెళాకూళి- కేళకుళి- కేళకూళి- కేళాకుళి- కేళాకూళి)

కెళగు దే. వి అర్ణవము. ఆం, పదా సర 68 చూ, ముట్టు 1.

కెళవు. దే. వి. 1 వైపు చూ, పార్శ్వము 1, 2. దూరము జై. 5, ఆ 53, ఆము 5, ఆ 26 చూ, విప్రకృష్టము.

కెళాకుళి వై. వి = చూ, రూ- కెళకుళి రసి 3, ఆ. 117

కెళాకూళి వై వి. = —వై.—

కే.

కే దే వి ధ్వన్యనుకరణము. హరి పూ 5, ఆ 215 చూ, హలాహలా (రూ- కేక)

కేంబుకము సం వి అ పుం. 1 కప్ప చూ, మండూకము. 1, 2 గాలవము * చూ, లొద్దుగు.

కేందువు సం. వి ఉ పుం. తిందుకము * చూ తుమ్మికి.

కేంద్రము- కేంద్రస్థానములు పా 1 జన్మలగ్నమునకు 1-4-7-10 స్థానములు కేంద్రములనఁబడును. జన్మలగ్నమె యొకటవ కేంద్రమగుచున్నది వీనికి కంటకములనియు పేరుగలదు, 2 రాశ్యుదయము చూ, లగ్నము. 3 గోళము యొక్క మధ్యప్రదేశమునకు కేంద్రము (లేక) కేంద్రస్థానము అని పేరు

కేక. సం వి ఆ. స్త్రీ 1 = కేస. నెమలికూఁత చూ, స్వరము 2, దే వి (1) పెద్దకూఁత, రూ- కే. చూ, స్వరము 2.

కేకయము సం వి అ పుం 1 దేశములు ఏఁబదియాఱింటిలో నొకటి చూ, దేశము, 2. స్త్రీలు కాళ్ళనుధరించు అందియ చూ, భూషణము 2

కేకయి సం. వి. ఈ స్త్రీ చూ, కైకేయి

కేకయుఁడు సం. వి అ. పుం కేకయదేశపు రాజు చూ, రాజు 1.

కేకరము- సం. వి అ పుం 1 కడకన్ను చూ, నేత్రము 1, 2 మెల్లకన్ను చూ, నేత్రము 1

కేకరాక్షన్యాయము పా మెల్లకంటివాఁడు ఒకనివైపు చూచుచుండ మఱియొకనివైపుఁ జూచుచున్నట్లు గాన్పించువిధము.

కేకరించు సం. స క్రి 1 కటాక్షించు హరి పూ. 7, ఆ, 196 చూ, చూపు, దే. అ. క్రి (1) కేకలువేయు చూ, శబ్దించు, (2) సకిలించునట్లు శబ్దించు చూ, శబ్దించు.

కేకరింత దే వి 1 కేకలువేయుట, 2. సకిలించునట్లు శబ్దించుట. ఆము 5 ఆ 60

కేకరుఁడు సం. వి. అ పుం వలియుఁడు చూ, మెల్లకంటివాఁడు.

కేకలబండి వా. వి. రైలు చూ, పొగబండి (చూ, కమ్మలపైబండి.) (చప్పుడుతోఁగూడి ...

కేకాలము సం. వి. అ పుం. నెమలి: చూ, మయూరము.

కేకావలము సం. వి. అ పుం —వై.—

కేకి సం వి న్ పుం —వై.—

కేకిశిఖ. సం వి అ స్త్రీ. బర్హిపర్ణి * చూ పూతికరజము.

కేకిస. దే వి నెమలికూఁత ఆం, పదా. 5-33 చూ, స్వరము 2

కేకిసలు దే వి బ. 1 చూ, చేప్పట్లు, 2 సతి హంస 4, ఆ. 213, బహు 2, ఆ 41 చూ, నమస్కారము, 3 నతివిశేషము చూ, నమస్కారము.

కేకుందకము. సం వి అ పుం కుడుము చూ, భక్ష్యము.

కేకుందము సం వి. అ పుం. —వై.—

కేకేయి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, రూ-కైకయి.

కేజు. దే వి 1 అడుసు చూ, బుగద, వా. వి. 2 దావా రూ- కేసు

కేటతాఁడు దే వి యమపాశము నీలా. 1, ఆ. 22 చూ, సూత్రము 1

కేటభ సం వి అ. స్త్రీ గౌరి చూ, పార్వతి 1

కేటాయించు. వా. క్రి వేఱుపఱుచు (రూ- ఖేటాయించు)

కేటలాగు. వా వి రూ- కేట్లాగు అమ్మకము నకు సిద్ధపఱచిన పాత్రములు లోనగువాని పట్టిక.

కేట్లాగు వా వి —వై —

కేడ. దే వి ధూర్తుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2

కేడము వై వి = ఖేటకము డాలు చూ, హారిగ. (రూ- కేడియము- కేడెము- కేవడము- కేళెము)

కేడి. వా వి, ప్రాత నేరస్థుఁడు "కేడీలరిజస్టరు" (రూ- కేడీ- కేళీ)

కేడించు దే అ. క్రి 1 తొలఁగు చూ, విరియు 5, స. క్రి 2 అలక్ష్యముచేయు చూ, రూ- క్రేడించు, 3 ఎడఁబాయు. ఆం. భా. తృ 85 చూ, వేఱుపడు. (కేటాయించు అని వాడుక.)

కేడియము వై. వి = ఖేటకము డాలు. రూ- కేడెము చూ, హారిగ

కేడెము వై. వి = —వై —

కేణిక సం వి అ స్త్రీ. డేరా చూ, సదనము 1

కేతకము సం. వి. అ పుం = గేదఁగి * చూ, మొగలి

కేతకి సం వి ఈ స్త్రీ 1 = —వై.—(ఇది శివపూజకనర్హము), 2. జాజి * చూ, మాలతి, వా 3 ఒకానొక తైలము చూ, తైలము

కేతకీకుసుమన్యాయము వా మొగలిపూవుసుగంధము లదిరియైనను ముండ్లచేత కోసికొనశక్యము కాదు అనెడి విధము

కేతనము సం వి అ న. 1. టెక్కెము చూ, సిడము, 2 గుఱుతు చూ. లక్షణము 1; 3 ఇల్లు చూ, సదనము 1, 4 పిలుచుట, బ్రాహ్మణుల నిమంత్రణముచేయుట (అనికొందఱు) చూ, సంబోధనము.

కేతుధరము సం వి. అ పుం గాలి చూ, వాయువు

కేతుధరుఁడు. సం వి అ పుం టెక్కెముపట్టువాఁడు చూ ధ్వజధరుఁడు.

కేతుప్రియము సం వి అ న వైడూర్యము చూ, రత్నము 1.

కేతుభము సం వి అ పుం మబ్బు చూ, మేఘము. 1

కేతుమతి వా ఒకానొక వృత్తము — ఇందు బేసిపాదములందు స, జ, స, గురువులును, సరిపాదంబుల భ, ర, న, గగములును గలిగి

ఏడింటుయతిగల వృత్తము. ఉదా.— "జతచే
సులన్న- జనగముల్, ఖాతిసరిగ భరే- ఘనగ
గంబుల్- యతిశైలసంఖ్య. నమరగా."
చూ, వృత్తము. 1.

కేతుమాలము అం వర్షములు తొమ్మిదింటిలో
నొకటి. చూ. వర్షములు.

కేతురత్నము. సం వి అ న. వైడూర్యము చూ,
రత్నము 1

కేతువు. సం. వి ఉ పుం కేతువనునొక గ్రహము
చూ, రాహువు. 2 (చూ ఆశ్లేషా భవము) కేతు
వునకు శుభవర్గములు 13, పాపవర్గములు 3,
కేతుదశావత్సరములు ఏడు) ఇత్యాది. 2 టె
క్కెము చూ, సిడము. 3 గుఱుతు చూ,
లక్షణము 1, 4 అగ్ని చూ, నిప్పు, 5 కాంతి
చూ, వెలుతురు 1, 6 దుమగతికేతువు చూ,
తోకచుక్క, 7 తక్కెల * చూ, వైజ
యంతి, అం 8 గ్రహములు తొమ్మిదింటిలో
నొకటి చూ, గ్రహములు

కేదంతి సం వి ఇ. పుం అనిరుద్ధుడు చూ,
విశ్వకేతువు

కేదగము సం వి అ పుం 1. తుమ్మ * చూ,
కొట్టిదిరగు 2 రూ- కేదారము ఊడుపుమడి
చూ, భూమి 1 (చూ, రూ- కేదారము)

కేదారకటుక సం వి అ స్త్రీ కటుకరోహిణి*
చూ, శతపలాదని 1

కేదారము సం వి అ పుం, న 1 వరిమడి చూ,
భూమి 1, (కైదారకము - కైదార్యము-
కేదారికము), 2 వరిపండు నేల, ఊడుపుమడి
చూ, భూమి 1 (కైదారము- కైదార్యము-
కేదారికము), పుం 3 కొండ చూ, పర్వతము,
4 కేదారపర్వతము చూ, పర్వతము, 5 కుసుర
చూ, పాదు 1, 6 కాశీపట్టణమునందలి పుణ్య
క్షేత్రములలో నొకటి. (కేదారఘట్టమని
ఖ్యాతుక.)

కేదారశృంగము సం వి అ న బోదారసింగి *
చూ, మూర్ధజకరంజము

కేదారుడు సం వి అ. పుం ముక్కంటి చూ,
శివుడు (కార్తీకమాసములో పున్నమముం
దొక శుక్రవారంబునగాని పున్నమనాడుగాని
కేదారేశ్వరుని వ్రతమాచరింతురు)

కేనతి సం. వి ఈ స్త్రీ కుస్మకునిభార్య చూ,
భార్య.

కేనారము సం వి అ పుం 1. కుంభీపాకమను
నరకము చూ, కుంభీపాకము. (నరకములు
ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి చూ, నరకములు),
2 చెక్కిలి, పుర్రెపై దేశము (అనికొందఱు)
చూ, లెంప 2, 3 సంధి చూ, బుజ్జగింత
(ఇది విచార్యము)

కేనారుడు సం వి అ పుం. ముక్కంటి చూ,
శివుడు

కేనిపాతకము సం వి అ పుం చుక్కాను, ఓడ
తెడ్డు (అని కొందఱు) చూ, పీలి 2

కేనిపాతనము సం వి అ. పుం. —పై—

కేనిపాతము సం వి అ పుం —పై—

కేమము సం వి అ. న పులిపిరికాయ చూ,
వ్రణము. 1

కేముకము సం. వి అ పుం ఒకానొక చెట్టు
చూ, వృక్షము.

కేయూరబాహుచరిత్రము పా ఈగ్రంథమునకు
కర్త మంచనకవి (13 శతాబ్ది)

కేయూరము సం వి అ న 1 భుజకీర్తులు
చూ, భూషణము. 2, పుం 2 ఒకానొక
రతిబంధము చూ, రతిబంధము

కేరజము వై వి = గేరడ్డ రూ- కేరిజము-
కేర్జము- కెర్జము చూ, పక్షి.

కేరడము దే వి. 1. ఉపేక్ష హరి. పూ. 1, అ.
180 చూ, మందెమేలము. 1, 2. తిరస్కా
రము ఉ. హరి. 5, అ. 276 చూ, వహేల

నము, 3. తిరస్కారపుమాట. ఉ రా. 1, ఆ 89 చూ, వ్యాఖ్యాతము 2, 4 వంకర మాట కా. 2, ఆ 21 చూ వ్యాఖ్యాతము 2, 5. ఒయ్యారము. గా, విలాసము, 6 ఎగతాళి చూ, పరిహాసము.

కేరడములుచే దే వి ధూర్తుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2

కేరడములుచేదనము దే వి ధూర్తత్వము చూ, నీచుతనము

కేరడించు దే స క్రి వక్రము చేయు వసు 5, ఆ 76 చూ, వంకరపోవు

కేరలము సం వి అ న 1 చిత్రతండులము * చూ, వాయువిళంగము, 2 దేశములు ఏఁబది యాఱింటిలో నొకటి చు, దేశము (రూ- కేరళము)

కేరలి సం వి ఈ స్త్రీ. 1 జ్యోతిర్గ్రంథ విశేషము, ఒకరకము వేఁపుడుపిండి చూ, సాదము (1), 2 అహోరాత్రము చూ రోజు

కేరించు దే అ క్రి చెలరేఁగు, య 5, ఆ 76 చూ, విజృంభించు

కేరింత దే వి అలరింత చూ, హాస్యము 1

కేరిజేము వై వి = గేరజ్జ రూ- కేరిజేము చూ, పక్షి

కేరు దే అ క్రి 1. ఉల్లసించు. కుక్షి 2, ఆ 16 చూ, యత్నించు 2 చెలరేఁగు కళా 6 ఆ 195 చూ, విజృంభించు 3 కుతూహలపడు కుక్షి 5, ఆ 26 చూ, సంతోషించు, స క్రి 4 అనాదరించు. అచ్చ అర కాం 32 చూ, తిరస్కరించు, 5 అపహసించు పా 4, ఆ 67 చూ, వెక్కిరించు.

కేరుపు. దే వి జృంభణము చూ, విజృంభణము

కేర్జము వై వి = గేరజ్జ రూ- కేరిజేము చూ, పక్షి

కేల. సం. వి ఆ స్త్రీ. 1 మోఁచేతిపోటు చూ, పోటు. 4, 2 గసిక చూ, మేకు. 3. మంట చూ, నిప్పు

కేలకుఁడు. సం వి. అ. పుం కత్తి వాయిపైన ఆడెడువాఁడు చూ, ప్లవకుఁడు

కేలాసము సం వి అ. పుం కైలాసము చూ, పర్వతము

కేలి సం వి ఇ, పుం స్త్రీ చూ, రూ- కేళి.

కేలికము సం వి అ. పుం. అశోకము *. చూ, హేమపుష్పము

కేలికల సం వి ఆ స్త్రీ సరస్వతీదేవియొక్క వీణె చూ, వీణె

కేలికళావతి సం వి. ఈ స్త్రీ మన్మథునిభార్య చూ, భార్య.

కేలికిలము సం వి అ పుం గుమ్మడు* చూ, మహాఫలము

కేలికీర్ణము. సం వి అ పుం ఒంటె. చూ, లొట్టిపిట్ట

కేలికుంచిక సం వి ఆ. స్త్రీ భార్యతోఁబుట్టువు చూ శ్యాలిక

కేలికోశుఁడు సం వి అ పుం నటుఁడు చూ, శైలూషుఁడు

కేలివృక్షము సం వి అ పుం కదంబము* చూ, నీపము

కేలు వై వి = కలి కలికి 1 చేయి చూ, హస్తము, 2 తొండము భార అర. 6, ఆ 229 చూ, శుండము

కేలుదమ్మి వై వి పద్మమువంటి హస్తము చూ, హస్తము.

కేలుపట్టు వై వి పాణిగ్రహణము చూ, వివాహము (రూ- కేల్పట్టు)

కేలుమొగుట వై వి. చేమోడ్పు చూ, నమస్కారము (రూ-కేలుమొగుపు- కేలుమొగ్గ- కేలుమోడుపు- కేలుమోడ్పు- కేల్మొగుట-

కేల్మొగుడ్చు- కేల్మోడుపు- కేల్మొడ్చు- కేల్మోడుపు- కేల్మోడ్చు)
కేలుమొగుపు వై వి. —పై —
కేలుమొగ్గ. వై వి —పై —
కేలుమోడుపు వై వి —పై.—
కేలుమోడ్చు. వై వి —పై —
కేల్పట్టు వై వి చూ, రూ- కేలుపట్టు
కేల్మొగుడు వై వి చూ, రూ- కేలుమొగుడు.
కేల్మొగుడ్చు. వై. వి —పై —
కేల్మొడుపు వై వి —పై —
కేల్మొడ్చు వై వి. —పై.—
కేల్మోడుపు వై వి —పై.—
కేల్మోడ్చు. వై వి —పై —
కేవ దే వి దగ్గఱ అం, భా త్వ 242 చూ, సమీపము. 1
కేవడము వై వి చూ, రూ- కేడెము స్వా. 4, ఆ. 28
కేవరి దే వి (కేవు + అరి) కేవు పుచ్చుకొను వాఁడు చూ, సుంకరి
కేవలద్రవ్యము సం వి అ న మరిచము చూ, మిరియము.
కేవలము సం వి అ న 1 నిర్ణయింపఁబడినది. చూ, స్థితము 3, 2 జ్ఞానవిశేషము చూ, బుద్ధి, విణ 3 అంతె చూ, సర్వము, 4 ఒకటి చూ, వంచి
కేవలి సం వి న్ పుం 1. బుద్ధదేవుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు 1, 2 శాక్యబుద్ధదేవుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు 1, 3 జైనవిశేషము చూ, బుద్ధుఁడు 1
కేవలుఁడు సం వి అ. పుం పరమాత్మ చూ. హంసుఁడు.
కేవు దే. వి ఓడకిచ్చెడు కూలి చూ, తరపద్రవ్యము.
కేశకలాపము. సం వి. అ పుం 1. వెండ్రుకలముడి చూ, ముడి 3, 2 వెండ్రుకలసమూహము చూ వెండ్రుక 1
కేరకారము సం వి అ పుం 1. కరఫలము చూ, గోటపము 2 ఒక్కరకము చెఱకు * చూ, రసాలము 3
కేశకీటము సం వి అ పుం. పేను చూ, యూకము
కేశఖండనము సా. పుట్టినవెండ్రుకలు తీయుట ఇందుకు కాలనిర్ణయము — పుత్రవిషయమై పుట్టినదిమొదలు సరినెలలైన 2-4-6 నెలలయందును, స్త్రీవిషయమై బేసినెలలైన 3-5-7 నెలలయందును, ఉభయులకు నుత్తరాయణమందును, పూర్వాహ్ణమందును, అశ్వి- మృ- పున- పుష్య- హ- చి- స్వా- శ్ర- ధ- శత- రేవతినక్షత్రముల యందును, సోమ-బు-గు-శుక్ర వారములయందును, 3-8-13-30-తిథులు వదలి మిగత తిథులయందను కేశఖండనము చేయవలెను కాలామృతము 20 శ్లో
కేశగర్భకము సం వి అ పుం కబరి. చూ, వేనలి
కేశఘ్నము సం వి అ న పేనుకొఱుకుట చూ, బట్టతల
కేశచ్ఛిత్తు సం వి ద్ పుం నాపితుఁడు చూ, మంగలి
కేశటము సం వి అ పుం 1 భాగము చూ, మేషము 1, 2 అంటుపేను చూ, యూకము, 3 దుండిగము * చూ, శోణకము, 4 కామదేవునియొక్క శోషణమను బాణము చూ, బాణము. 1
కేశటుఁడు సం వి అ. పుం 1. వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు 1, 2 తోడఁబుట్టినవాఁడు, భ్రాత చూ, సహోదరుఁడు.
కేశనామము సం. వి న్. న చూ, రూ- కేశాంబునామము *.

కేశపక్షము. సం. వి అ పుం. కేశసమూహము (రూ- కేశపాశము - కేశహస్తము) చూ, వెండ్రుక 1.

కేశపద్ధతి సం వి. ఇ స్త్రీ పాపట చూ, సీమంతము 1

కేశపల్లి సం. వి ఈ స్త్రీ ఉత్తరేను * చూ, శైఖరికము

కేశపాశము సం వి అ పుం చూ, రూ- కేశపక్షము.

కేశపాశి. సం వి ఈ స్త్రీ సిగ, మొగవాని జొట్టు (అని కొందఱు) చూ, సిక. 4

కేశబంధము సం వి అ పుం 1 (పువ్వులు ముడిచిన) కొప్పు చూ వేని, అం 2 నృత్తహస్తములు ఇరువదితొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, నృత్తహస్తములు

కేశభువు సం వి ఊ పుం ముక్కంటి చూ, శివుడు

కేశమథని సం వి. ఈ. స్త్రీ. జెమ్మి * చూ, శమి.

కేశమార్జకము. సం వి అ న కంకతము చూ, ప్రసాధని

కేశమార్జనము సం వి అ న —పై—

కేశము సం వి అ పుం 1 తలవెండ్రుక చూ, వెండ్రుక 1, 2 కురువేరు * చూ, హ్రీబేరము

కేశముష్టి సం వి ఇ పుం 1 విషముష్టి* చూ ముసిడి, 2. మహానింబము * చూ. వేము, 3 చూ, తేనెమ్రాను

కేశముష్టిక సం. వి ఆ స్త్రీ. విషముష్టి * చూ, ముసిడి

కేశముష్టికము సం వి. అ. పుం పెద్దవేము * చూ, వేము

కేశరంజనము. సం. వి. అ. పుం గుంటగలగర * చూ, భృంగరాజము. 1.

కేశరంజని సం వి. ఈ స్త్రీ పిన్నగోరంట * చూ, మహాసహ

కేశరము సం. వి అ. పుం, న. రూ- కేసరము. 1. అకరువు చూ, పక్ష్మము 4; 2. విషవిశేషము చూ, విసము 1, 3. అహికేసరము * చూ, నాగకేసరము, 4 పొగడ * చూ, వకుళము 5. పున్నాగము * చూ, పొన్న; 6. = కేసరజూలు, సింగములోనగువాని మెడమీది వెండ్రుక చూ, వెండ్రుక 1, న. 7 ఇంగువ * చూ, హింగువు 2, 8. వింజామరము చూ, సురటి, 9 లవంగపుపువ్వు చూ, లవంగపుష్పము

కేశరామ్లము సం. వి. అ పుం మాదీఫలము *. చూ, మాతులుంగము.

కేశరి సం వి. న్ పుం రూ-కేసరి. 1. సింగము: చూ, సింహము, 2 గుఱ్ఱము చూ, హయము, 3 పున్నాగము * చూ, పొన్న; 4 అహికేసరము * చూ, నాగకేసరము.

కేశరుహా సం వి. ఆ. స్త్రీ భద్రదంతిక * చూ, విశల్య 5.

కేశరూప. సం వి ఆ స్త్రీ వృక్షోపరిస్థక్షము, బదనిక చూ, వదనిక

కేశవము సం వి అ పుం పున్నాగము* చూ, పొన్న

కేశవర్ధని సం వి. ఈ స్త్రీ 1 సహదేవి * చూ, ముత్తవపులగము, వా 2 వెండ్రుకలు పెరుగు తైలము (దుకాణములలో విక్రయమునకు దొరకును.)

కేశవాయుధము సం వి అ న 1 రథాంగము చూ, బండికన్ను, పుం 2 ఆమ్రము* చూ, మామిడి

కేశవాలయము సం వి. అ పుం అశ్వత్థము * చూ, రావి.

కేశవావాసము. సం. వి అ పుం. —పై—

కేశవుఁడు. సం వి. అ పుం. 1 రూ—కేశిఘ్నుఁడు—కేశి. వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు (కేశవాయస్వాహా=ప్రవర్తియందు, బ్రహ్మ విష్ణు రుద్రస్వరూపులుగాను లయమందొక పరమాత్మగా నుండుటయే స్వభావము గాగలవస్తువే కేశవుఁడు అట్టి వస్తువు నాపాపములను భస్మీకరించుఁగాత! అనిభావము: చూ, ఓమ్), 2 ఎనిమిదేండ్లబాలుఁడు చూ, శిశువు, విణ 3. మంచితలవెండ్రుకలు గలవాఁడు చూ, సుకేశుఁడు

కేశవేశము. సం వి అ. పుం కొప్పు చూ, వేనలి.

కేశహంత్రిఫల సం వి. ఆ స్త్రీ. జమ్మి * చూ, శమి.

కేశహంత్రి. సం. వి ఈ స్త్రీ. —పై—

కేశహస్తము. సం వి. అ. పుం చూ, కేశపక్షము.

కేశాంతజములు అం చూ, ఆగంతుకములు (అనుబంధములో చూడుము)

కేశాంబునామము సం. వి న్ న. కురువేరు * చూ, హ్రీబేరము.

కేశాకర్షణశక్తి. పా. మనమొక గుడ్డ పేలికనుగాని, అద్దుడుకాగితమునుగాని, మఱియే సచ్ఛిద్రపదార్థమునుగాని యొకచివరనీటిలో బెట్టినయెడల తన నీటిమట్టముకంటె కొంత పైకెగఁబ్రాఁకను దీపపువత్తి చమురును పైకి లాగుకొనుట చూచుచున్నాము ఇట్లు ద్రవపదార్థమును పైకి లాగుకొనుశక్తి కేశాకర్షణశక్తి (Capillarity) అనఁబడును

కేశాకేశి సం అవ్య సిగపట్లపోట్లాట: చూ, యుద్ధము

కేశారుహా. సం వి. ఆ. స్త్రీ చూ, కేశవర్ధని*

కేశార్హా. సం వి ఆ స్త్రీ పెద్దనీలి * చూ, రంజని.

కేశాహ్వము. సం. వి. అ. పుం. కురువేరు* చూ, హ్రీబేరము.

కేశి. సం వి. న్ పుం 1 ఒకానొక రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1, 2. ప్రచేతసుఁడు చూ, వరుణుఁడు. 1, 3 కురువేరు* చూ, హ్రీబేరము, 4 వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు 1, 5 సింగము చూ, సింహము విణ 6 మంచి తలవెండ్రుకలు గలవాఁడు; చూ, సుకేశుఁడు, ఈ స్త్రీ. 7 నఖముచిప్ప చూ, నఖము, 8 నీలి * చూ, రంజని, 9 చిప్పగడ్డి* చూ, తృణము 1, 10 చూ, అజలోమ * 11 జటామాంసి * చూ, మాంసి 2, 12 పిల్లపీచర * చూ, శతమూలి

కేశిక సం వి ఆ స్త్రీ పిల్లపీచర *. చూ, శతమూలి

కేశికుఁడు సం విణ. మంచి తలవెండ్రుకలుగలవాఁడు చూ, సుకేశుఁడు

కేశిని సం వి. ఈ స్త్రీ 1 కట్లతీఁగె * చూ, పర్యంకపాళిక, 2. పద్మపుతీఁగె * చూ, శంకిని, విణ 3 మంచి తలవెండ్రుకలుగలది. (ఆఁడుది) చూ, స్త్రీ

కేశిసూదనుఁడు సం వి అ పుం శ్రీకృష్ణుఁడు. చూ, విష్ణువు. 1

కేశిహానుఁడు సం వి న్ పుం —పై—

కేశుఁడు సం వి అ పుం 1 నీటిఱేఁడు చూ, వరుణుఁడు, 2 వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు 1.

కేశ్యము సం. వి అ న 1 కృష్ణాగురువు చూ, రాజార్హము, పుం. 2 గుంటగలగర * చూ, భృంగరాజము.

కేస దే వి. = క్వేశ. నెమలికూఁత. అం, భా ద్వి 96 చూ, స్వరము. 2

కేసర సం. వి ఆ. స్త్రీ కార్పాసము *. చూ, ప్రత్తి

కేసరపూరకము సం వి. అ పుం ఫుల్లమాదీఫలము * చూ, మాతులుంగము

కేసరబ్రాహ్మణులు. పా. పంచగౌడులందలి సారస్వతులలోని మాఁదవతెగవారు చూ. బ్రాహ్మణులు. (చూ, ఆమగోత్ర బ్రాహ్మణులు.)

కేసరము. సం. వి. అ. పుం. న చూ, రూ- కేశరము.

కేసరవరము. సం వి అ న కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

కేసరాంజనము. సం. వి. అ. పుం గుంట గలగర * చూ, భృంగరాజము.

కేసరామ్లము సం. వి. అ. పుం. బీజపూరము *. చూ, మాతులుంగము.

కేసరి సం వి. న్ పుం. 1 సింగము చూ, సింహము; 2 గుఱ్ఱము: చూ హయము, 3 పున్నాగము* చూ, పొన్న, 4 అహికేసరము* చూ, నాగకేసరము, 5 హనుమంతుని తండ్రి: చూ, వానరము, 6 మాదీఫలము * చూ, మాతులుంగము, 7 రక్తశిగ్రువు * చూ, మునగ, వై వి (1) = ఖేచరః ఖేచరమను వృగము చూ, ఖేచరము, (2) ఒకరకము వరిపైరు చూ, సస్యము, (3) బ కేసరి యను వడ్లు చూ, ధాన్యము

కేసరిక సం. వి ఆ స్త్రీ సహదేవి * చూ, ముత్తవపులగము

కేసరిజుఁడు సం. వి. అ పుం ఆంజనేయుఁడు చూ, వానరము

కేసు వా వి 1 అచ్చుకూర్పు అక్షరములు గల గళ్లతొట్టె, 2. వావా (చూ, కేజు) " కేసు వాయిదా వేసిరి. "

కేళకుళి వై వి = ఖేలాకులమ్ (క్రీడాసరస్సు). కవిక 2, ఆ 57 చూ, రూ- కెళకుళి

కేళకూళి. వై వి.= -పై- విక్ర. 5, ఆ. 19. భీమ. 3. ఆ 190

కేళాకుళి. వై. వి.= —పై —

కేళాకూళి వై వి.= —పై.—

కేళి సం వి ఇ. పుం. స్త్రీ = కేళిక గేలి రూ- కేలి 1 పురుషులు స్నేహమున స్త్రీలు లోనగువారిని గద్దించుట కొట్టుట పరిహసించుట మొదలుగాఁగలది, 2 ఆట చూ, విలాసము. 1, 3 ప్రియునితోడి విహారమునందలి నాయికయొక్క క్రీడ చూ, విలాసము 1; 4 స్త్రీపురుషులు వినోదమునిమిత్తమైయాడెడు చతురంగము మొదలైన యాట చూ, విలాసము 1, 5 పుడమి చూ, భూమి 1; వా. 6 ప్రాఁతదొంగ, కేడి "నిన్ను కేళీల రిజిస్టరులో చెప్పినారు"

కేళిక వై వి = కేళి శరీర హస్త నేత్రాభినయములచేత భావమును తెలుపుచు నాడెడు ఆట రామా 2, ఆ 131 చూ, నృత్యము.

కేళికిలుఁడు సం విణ. నవ్వించువాఁడు: చూ, హాస్యగాఁడు

కేళిముఖము. సం వి అ. న. పరియాచకము చూ, పరిహాసము

కేళిశిలుఁడు సం విణ చూ, కేళికిలుఁడు.

కేళీలు. పా సస్యమునందు అక్కడక్కడఁ గనఁబడు సామాన్యపు మొక్కలు (Sports)

కై

కై. దే. అవ 1 చతుర్థీవిభక్తియందు వచ్చెడు ఒక ప్రత్యయము కొఱకు, వై వి 2 = కర. చేయి. రూ-కయి ఉ. రా. 6, ఆ 56 చూ, హస్తము, 3 తొండము రూ-కయి చూ, శుండము, (దేశ్యముని శబ్దరత్నాకరము), వా. 4 కోపము చూపుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము "మాట్లాడిన 'కై' అని మీఁదపడెదవు. నీతో మాటలాడుటెట్లు చూ, హాహాహూ (రూ-కయి-కయ్యి.)

కైక. వై. వి.=కైకేయి రూ- కయికా. అచ్చ అ, కాం 49, వేమన 1167 చూ, కైకేయి

కైకట్టు ద్వ. వి చూ, రూ-కయికట్టు.

కైకయి సం. వి ఈ స్త్రీ చూ, రూ-కైకేయి.

కైకలవాఁడు దే వి చూ.రూ-కయికోలవాఁడు

కైకానుక దే వి చూ, రూ- కయికానుక గా మా. 2, ఆ. 5, య 1, ఆ. 104

కైకుండికము. సం. వి. అ. న కుడుములరాసి చూ, భక్ష్యము

కైకేయి. సం వి. ఈ స్త్రీ =కయిక- కైక. కేకయరాజుకూఁతురు, దశరథుని భార్య భరతునితల్లి. కేకయి-కేకేయి-కైకయి, (తె ప) - కయిక-కైక

కైకొను దే అ క్రి చూ, రూ-కయికొను (పూను -ఉ, హరి 4, ఆ 96, లక్ష్యపెట్టు - భార శాం 3, ఆ. 173)

కైకొలుపు. దే ప్రే చూ, రూ-కయికొలుపు భో 4, ఆ. 74

కైకోల. దే వి చూ, రూ-కయికోల

కైకోలవాఁడు దే. వి: చూ, రూ-కయికోలవాఁడు

కైకోలు దే వి చూ, రూ-కయికోలు (అంగీకారము — భో గ 8. స్వా 192, గ్రహణము -కా 1, ఆ 5.)

కైచోఁపులు దే వి. బ చూ, రూ-కయిచోఁపులు హంస 4, ఆ. 213

కైజీతకాఁడు. దే వి శంబలాయుధసేవి. ఆం భా. ద్వి 185 చూ, గురిమాసి

కైజీతము ద్వ. వి చూ, రూ-కయిజీతము

కైజా దే. వి చూ, రూ-కయిజా చంద్రా 2, ఆ 58.

కైజామోర. దే. వి హయశిరఃకంపము.

కైజాఱు. దే. అ. క్రి చూ, రూ-కయిజాఱు.

కైజో వై. వి =పింజలు. చూ, రూ-కయిజో (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

కైటజము సం వి. అ పుం. కుటజము* చూ, వత్సకము

కైటభ సం వి ఆ స్త్రీ గౌరి చూ, పార్వతి.1.

కైటభజిత్తు సం వి త్. పుం వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు 1

కైటభహానుఁడు సం వి న్. పుం. —పై—

కైటభారి సం వి. ఇ పుం —పై.—

కైటభి సం. వి ఈ. స్త్రీ. దుర్గ చూ,పార్వతి 1.

కైటభుఁడు సం వి అ పుం. కైటభుఁడను రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు. 1

కైటర్యము సం వి అ పుం 1 కట్ఫలము* చూ, పినగుమ్మడు, 2 నింబము* చూ, వేము, 3 మహానింబము* చూ, వేము, 4 ఈమెత్తి* చూ, హాలాపుష్పము

కైరికము సం, వి అ పుం కొండనిమ్మ*: చూ నిమ్మ

కైడర్య. సం వి ఆ స్త్రీ. 1 నల్లగినియ* చూ, శుకనాసము 1, 2. కటివేము* చూ, బల

కైడర్యము సం వి అ పుం 1 కటివేము* చూ,బల, 2 కట్ఫలము* చూ, పినగుమ్మడు, 3 నెమలియడుగుమాని* చూ, పూతికరజము, 4 గుమ్మడు* చూ, మహాఫలము

కైడువు దే వి చూ, రూ-కయిదువు

కైత వై వి =కవితా చూ, రూ-కయిత.

కైతకము సం వి అ న 1 కేతకీపుష్పము చూ, మొగిలి (గేదంగిపువ్వు), 2 తిక్తకటుకము* చూ, శమలాదని 1

కైతట్టు దే వి గిండి చూ, పాత్రము 6

కైతము. వై. వి.=కవితా చూ, కైత

కైతవము. సం వి అ, న 1 కపటము చూ, వ్యాజము 1, 2 జూదము చూ, వ్యవహారము. 4, 3. వైడూర్యమణి. చూ,రత్నము.1

కైతవాపహ్నుతి. అం అలంకారములలో నొకటి చూ, హేతువు 2.

కైతాళము మి. వి. చేతితో వాయించు కంచు తాళము చూ, వీణె

కైదండ దే. వి చూ, రూ-కయిదండ

కైదారకము సం వి అ న కేదారముల సమూహము (కేదారము = వరిమడి) (రూ-కైదారికము-కైదార్యము.); చూ, భూమి 1

కైదారము సం వి అ. న 1 —పై—' పుం. 2 శాలిధాన్యము చూ, ధాన్యము

కైదారికము సం వి అ న చూ, కైదారకము

కైదారిణము. సం వి అ న —పై—

కైదార్యము. సం వి అ న —పై.—

కైది దే వి చూ, ఖైది

కైను దే. వి చూ, రూ-కయిను

కైనవ దే. వి రూ-కైదువు 1. ఆయుధము చూ, బాణము 1, 2 కత్తి చూ, రిష్టి. 2.

కైనువు దే వి —పై— రూ-కయినువు భార ద్రో 5, ఆ 51, హరిశ్చ 4, ఆ 71

కైనితము. పా కైనితము అను ఖనిజము పటికయొక్క పొటాసియపు టెరువు ఇందు 13% వఱకు పొటాష్ ఉండును (పొటాష్ యెరువు కాండ వృద్ధిని గలిగించును)

కైపదము వై వి = కవిపద భో 2, ఆ. 50 చూ, రూ-కయిపదము

కైపాల ద్వ వి 1 మంగలికత్తి చూ, హడపము 2, వై. వి 2 = కక్షపాల బైరాగుల జోలె చూ, పాత్రము. 6 (రూ-కకపాల-కక్కపాల)

కైపు దే వి చూ, రూ-కయిపు (అందము.-రామా 2, ఆ 07, విజృంభణము -వేమన1170 పాండు 4, ఆ 19, విధము -రామా 6, ఆ 103)

కైఫీయతు. హిం వి సమాధానము చూ, కయిఫీయతు

కైముడి ద్వ. వి చూ రూ-కయిముడి

కైముతిక న్యాయము పా అధికములు పొందు బాధలకంటె అల్పములు పొందు బాధలెక్కువ కావను రీతి

కైమోడుపు ద్వ వి చూ, రూ-కయిమోడుపు. హంస 4 ఆ. 213 (రూ- కైమోడ్పు-కయిమోడుపు- కయిమోడ్పు)

కైరడు దే వి చూ, రూ- కయిగడు

కైరవడి. వై వి = ఖాదిరవటిక చూ, రూ-కయిరవడి

కైరవము సం వి అ పుం 1 కేతకి * చూ, మొగలి, 2 = కలువ * చూ, పద్మము 1

కైరవి సం వి న్. పుం 1 చందమామ చూ, చంద్రుడు, ఈ. స్త్రీ 2 చంద్రిక చూ, వెన్నెల, 3 మెంతి * చూ, మేథి, 4. వేపు డుపిండి చూ, సాదము. (1)

కైరవిణి సం వి ఈ స్త్రీ కలువలుండుకొలను చూ, సరస్సు. 1

కైరవుడు సం వి అ పుం. 1 వైరి చూ, శత్రువు 1; 2 కితవుడు చూ వంచకుడు 1

కైరాతతండులము సం వి అ పుం విడంగము* చూ, వాయువిళంగము

కైరాతము సం వి అ న 1 నేలవేము* చూ, భూనింబము, 2 శంబరచందనము చూ వాసన

కైరాతుడు సం వి అ పుం బలవంతుడు చూ, లావరి

కైరాలము సం వి అ న విడంగము * చూ, వాయువిళంగము

కైరాలి. సం వి ఈ స్త్రీ బో, ముజ చూ, వేశ్య.

కైలాగు దే. వి చూ, రూ- కయిలాగు

కైలాటకాఁడు దే. విణ (కైలాటము + కాఁడు) చూ, రూ—కయిలాటకాఁడు.

కైలాటము దే వి. 1 మాయోపాయము కాశీ 6, ఆ 141 చూ, రూ- కయిలాటము, 2. నతివిశేషము చూ, నమస్కారము, 3. కుత్సితము చూ, హీనము 1

కైలాసనాథుఁడు సం వి అ పుం కుబేరుఁడు. చూ, శ్రీదుఁడు.

కైలాసనికేతనుఁడు సం వి అ. పుం. ముక్కంటి చూ శివుఁడు

కైలాసమందిరుఁడు సం వి అ పుం —పై—

కైలాసము సం. వి. అ. పుం కుబేరుని యునికిపట్టు, కుబేరుని పట్టణము, ఈశానుఁడుండు వెండికొండ చూ, పర్వతము.

కైలాసౌకసుఁడు. సం వి స్. పుం కుబేరుఁడు చూ, శ్రీదుఁడు

కైలు. దే. వి చూ, రూ- కయిలు

కైవడి వై వి = కైవర్తి చూ, రూ- కయివడి. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

కైవడిముస్తె వై. వి = కైవర్తీముస్తకమ్ చూ, రూ- కయివడిముస్తె చూ, ముస్తకము.

కైవర్తము సం వి అ న = కైవడిముస్తె * —పై—

కైవర్తముస్తకము సం వి. అ న = —పై.—

కైవర్తముస్తకము సం. వి అ న —పై—

కైవర్తి సం వి ఈ స్త్రీ = కయివడి- కైవడి—పై.— (తుంగ అని కొందఱు)

కైవర్తిక సం వి ఆ స్త్రీ —పై—

కైవర్తిముస్తకము చూ, రూ- కైవర్తముస్తకము

కైవర్తీముస్తకము —పై.—

కైవర్తుఁడు. సం. వి అ పుం. జాలరి, పడవ నడుపువాఁడు (అని కొందఱు) చూ, వలకాఁడు.

కైవలము సం. వి అ. న. విడంగము * చూ, వాయువిడంగము.

కైవల్యము సం వి అ. న 1. ముక్తి చూ, మోక్షము. 1, 2. విషయేచ్ఛారహితత్వము చూ, వైరాగ్యము, 3 ఏకాంతము చూ రహస్యము. 1.

కైవల్యుఁడు సం విణ. గొప్పవాఁడు. చూ, హేమాహేములు (మోక్షార్హుఁడనునపుడు వాడెదరు)

కైవళి. వై. వి = కైవర్తి చూ, రూ- కయివళి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

కైవసము. దే వి. అధీనము చూ, వశము 1

కైవారపుచేతులు. దే. వి బ ఒకానొకనతి చూ, నమస్కారము.

కైవారము సం. వి అ న. 1 వందిస్తోత్రము నై. 7, ఆ 89 చూ, స్తోత్రము, దే వి, వై. వి (1): చూ, రూ- కయివారము

కైవారముసేయు ద్వ స. క్రి చూ, రూ-కయివారముసేయు

కైవారి. సం. వి. న్ పుం బట్టువాఁడు హరి పూ 1, ఆ 4 చూ, వంది

కైవు దే వి చూ, రూ- కయివు (ఉన్మాదము — ఉ హరి. 2, ఆ 750)

కైవ్రాలు దే. అ క్రి చూ, రూ-కయివ్రాలు. (ఒఱగు—విక్ర 4. ఆ 39, పక్షులుల్లోనగునవి క్రిందికిదిగు —ఉ, రా 3, ఆ 108, కాఱు —ఆము 4 ఆ 85)

కైవ్రాలుచు దే ప్రే చూ, రూ- కయివ్రాలుచు

కైశికము సం వి అ. న. 1 వెండ్రుకలసమూహము చూ, వెండ్రుక. 1, పుం 2 శృంగారరసము చూ, రసములు.

కైశికి అం 1. కావ్యవృత్తులు నాలుగింటిలోనొకటి: చూ, వృత్తులు; 2 ఒక కావ్యవృత్తి.— “మృదువయిశృంగార, కరుణరసములను దెలుపు అరరచన. ఇందు టవర్గము తప్ప కకారము

మొదలు మకారము దనుకనుండు నక్షరములు పూర్ణానుస్వారపూర్వకముగాఁ గలదియు, దీర్ఘములులేని రేఫణకారములును, సమాసము లేకపోవుటగాని, కొలఁది సమాసములుండుట గాని గలదియు, మధురపదములతో సంబంధముకలుగునట్టిది యునగు మాధుర్యము గలిగి యుండును ఉదా.—అలతాంగులు మందమందయానంబుల నందంపు నింపుఁగొలుప మెలంగుచు, లతాంతంబుల పువ్వులంగోయలం జిదుముచు, మందహాసంబులు ముఖారవిందంబుల నంకురింప, చిలుకపలుకుల నకిలించు మృదుతర వచన రచనవిశేషంబుల నన్యోన్యంబు నెరగించుచు, సంచరించుచుండిరి" (ఉపన్యాసదర్పణము), 3 అంశములు అఱువది మూఁడింటిలో శుద్ధజాతులు యేడున్నూ గాక మిగత జాతులుపదునొకటింటిలో అఱువదియగు యీ కైశికి అఱువిధంబులుగలదై యున్నది చూ, అంశములు (ఇది గాంధర్వ వేదమునందలి రాగాధ్యాయములోనిది), 4. పంచమజభావములుపదింటిలోనొకటి (చూ పంచమజభావములు) చూ, భావ. 1.

కైశికుఁడు. సం. వి అ పుం. చెందమామ చూ, చంద్రుఁడు.

కైశిక్యము సం. వి అ పుం 1 పెద్దపేఁకు *: చూ, శాకోటము, 2 తలవెండ్రుకల గుంపు చూ, వెండ్రుక 1

కైశోరము సం. వి. అ. న. పండ్లు మొలచినది మొదలు మూఁడేండ్లవఱకుగల వయస్సు చూ, వయస్సు 1

కైశ్యము సం. వి. అ న తలవెండ్రుకల గుంపు, కొప్పు (అని కొందఱు) చూ, వెండ్రుక 1

కైసన్న. వై. వి. పిలుపు చూ, సంబోధనము

కైసరుఁడు. వై. వి. = కవీశ్వరః· చూ, రూ-కయిసరుఁడు.

కైసాటిచుక్క. ద్వ వి చూ రూ- కయిసాటిచుక్క

కైసేఁత. ద్వ వి చూ రూ- కయిసేఁత.

కైసేతకాఁడు ద్వ వి అలంకరింపఁబడినవాఁడు· చూ, భూషితుఁడు.

కైసేయు. ద్వ స క్రి చూ, రూ-కయిసేయు (అలంకరించు — విక్ర. 4, అ 192, పూజించు.— భీ 4, అ 203)

కైసేయువాఁడు ద్వ వి అలంకర్త చూ, అలంకరిష్ణువు

కొ.

కొంకగొనుగు దే వి కొండగోఁగు· చూ, పీతపుష్పము

కొంకణము అం. దేశములు ఏఁబదియాఱింటిలో నొకటి వేరున 1172 చూ. దేశము. (రూ-కోఁకణము)

కొంకణస్థబ్రాహ్మణులు పా వీరిని చిత్రపావనులంచురు పరశురామమూర్తి అఱువదియందిని పవిత్రులుగాఁజేసి బ్రాహ్మణత్వమునీయఁగా బ్రాహ్మణులైనట్లు సహ్యాద్రి కాండమునఁ జెప్పఁబడియున్నది చూ, బ్రాహ్మణులు

కొంకనక్క ద్వ వి. చిన్నజాతినక్క, కిఖి. భార అశ్వ 2, అ 117 చూ, సృగాలము,

కొంకర దే వి వంపు చూ, వేల్లితము 2

కొంకరలువోవు దే. అ. క్రి. (కొంకరలు + పోవు) శైత్యాదులచేతఁ గాళ్ళుచేతులులోనగునవి నిగిడికొను. రామా 7, అ. 258 చూ, వంకరవోవు

కొంకి దే వి రూ- క్రొంకి. 1. వంపుచీల చూ, రూ క్రొంకి, 2 అందనిపండ్లులోనగు వానిఁ గోయుటకు ఉపయుక్తముగా వంకర చిల్లదోపినకోల: క్రొంకి, దోఁటి; బ. 3.ముచ్చి

లిగుంతకుఁ బార్శ్వములనుండెడి యెముకలు చూ, శల్యము 1, 4 మోఁకాలిచిప్పకు లోతట్టు రెండుప్రక్కలనుండెడియెముకలు చూ, శల్యము 1 (కొంకివేళ్ళు= గొంకివలెనుండు వేళ్లు.)

కొంకిపురుగు వా వి మనుజునిశరీరముఁ బ్రవేశించి హింసించు ఒకానొక పురుగు (నులిపురుగువంటిది) చూ, పురుగు

కొంకు దే వి 1 భయము చూ, వెఱపు 2 చూ, వెనుదీయుట విక్రి 3, ఆ 97, 3 జంకు చూ, సంకోచము 3, అ క్రి 4 జంకు విక్రి 7, ఆ 127 చూ, భయపడు, 5 వెనుకదీయు చూ, వెనుదీయు 1, 6 మోమోడు చూ, సంకోచించు

కొంకుపాటు ద్వ వి 1 భయపడుట కవిక 4, ఆ 107, 2 సంకోచపడుట హంస 3 ఆ 220, 3 సొలుపాటు చూ, స్ఖలనము 2

కొంకువోవు దే అ క్రి (కొంకు + పోవు) కాళ్ళేతులు నిగుడుకొను, భార శాం 3, ఆ 313 చూ, వంకరపోవు (రూ- కొంకరలు వోవు- కొరవోవు)

కొంగ వై వి = క్రుఞ్ క్రౌంచము చూ, బకము

కొంగకాళ్ళవాఁడు ద్వ. విణ. నిడుపుమోఁకాళ్ల వాఁడు చూ, ఊర్ధ్వజానువు 1

కొంగవాలు వై వి = కృకవాల. మాదిగకత్తియ. 2, ఆ 10 చూ, రిష్టి. 2

కొంగు దే వి చూ, చెంగు

కొంగుపసిఁడి జా కొంగుబంగారు సులభముగానభీష్టమునుదీర్చునది. " కోప మొకింతలేని బుధకోటికిఁగొంగుపసిఁడి " (విజయవిలాసము)

కొంగుమాయు దే అ. క్రి చూ, సమర్తాడు.

కొంగోడువడు ద్వ అ. క్రి (కొంగోడు + పడు) అవనతమగు చూ, వ్రాలు. 8

కొంగోడువోవు దే అ క్రి (కొంగోడు + పోవు) —పై—

కొంచించు దే అ క్రి రూ- కొంచు రసి 5, ఆ 139 చూ సంకోచించు

కొంచియము. వై విణ = కించిత్ రూ- కొంచెము 1= కుంచః న్యూనత చూ, వెలితి 2 విణ 2 అల్పము కాశీ 3, ఆ 140 చూ, స్వల్పము

కొంచెకత్తె వై వి (కొంచెము + కత్తె) 1 సామాన్యురాలు చూ, స్త్రీ 2 అల్పురాలు చూ, స్త్రీ

కొంచెకాఁడు. ద్వ విణ (కొంచెము + కాఁడు) 1 అల్పుఁడు చూ, హీనుఁడు, 2 సాధారణుఁడు చూ, సామాన్యుఁడు

కొంచెకొంచెము వై వి. (కొంచెము + కొంచెము) ఇంచించుక చూ, స్వల్పము

కొంచెతనము వై. వి (కొంచెము + తనము) అల్పభావము అచ్చ అర, కాం 28 చూ, సన్నఁదనము

కొంచెపడు. వై అ క్రి (కొంచెము + పడు) 1 తక్కువపడు భో 6, ఆ 191 చూ, లోపించు 2, 2 సన్నగిల్లు చూ, సన్నవాఱు.

కొంచెము వై వి, విణ చూ, రూ-కొంచియము (న్యూనత — భాగ 1, స్క 95)

కొంచె వై వి = క్రౌంచః 1 క్రౌంచపర్వతము చూ, పర్వతము, 2 కొంగ భార భీష్మ 2, ఆ 30 చూ, బకము.

కొంచెగుబ్బలి ద్వ వి క్రౌంచపర్వతము చూ, పర్వతము (ఇట్లు కొంచెమల)

కొంచెదీవి వై. వి = క్రౌంచద్వీపము చూ, లంక. 1

కొంచెమలఁగొట్టిన జాణఁడు. ద్వ వి. కుమారస్వామి. ఆం, భా స్వ. 44. చూ, స్కందుఁడు.

కొంచెమొగ్గరము. ద్వ. వి. క్రౌంచవ్యూహము

కొంచెసారము. వై. వి.=క్రౌంచస్వరము మధ్యమస్వరము: చూ, స్వరము. 2.

కొంచు. దే. వి. 1. మలినస్వేదము. ఆం, భా. ప్రి. నా. 140 చూ, స్వేదము, వై అ. క్రి. 2 జంకు. భార ఆది 5, ఆ 166: చూ, సంకోచించు. (రూ- కొంచించు - కొంజు- కొంగు)

కొంజు. వై. అ. క్రి. రూ- కొంచు. భాగ 10 స్కం. పూ. 1817 చూ, సంకోచించు.

కొంట దే వి కొనుట. (అనుప్రయుక్తమైన కొను ధాతువునకును రూపమిట్లెఱుంగునది కనుఁగొంట- కయికొంట- పయికొంట మొ)

కొంటె. దే వి॥ అకార్యశీలుఁడు, భో. 5, ఆ. 331 చూ, వ్యాఘుఁడు 2

కొంటెతనము. దే. వి. గూ. పైశున్యము.

కొంటెపనులు. దే. వి బ చూ, ఆగడములు

కొండ. వై వి = కుండ మల చూ, పర్వతము.

కొండంగి. వై వి = కుండగ చూ, రూ- కుండఁగి (రూ- కొండెంగ, కుండంగి, కొండముచ్చు)

కొండకంది ద్వ. వి. 1 సస్యవిశేషము చూ, సస్యము, బ 2. కొండకందులను ధాన్యము చూ, సురాష్ట్రజము

కొండకసింద. వై.వి.ఒకరకము కసింద * చూ, బలుసు (దీనివేరుయొక్క కషాయముజ్వరమును, మన్యపుజ్వరమును తగ్గించును)

కొండకాకి. వై. వి. అద్రికాకము చూ, వాయసము 1

కొండకాలువ వై. వి. ఝరము. చూ, నది

కొండకావితాయి. దే వి. ఇంగిలికము చూ, హింగుళము.

కొండకొన. వై. వి. కొండకొమ్ము చూ, శిఖరము. 1

కొండకొమ్ము ద్వ. వి. —వై.—

కొండకోఁతి ద్వ. వి.బాలక్రీడావిశేషము చూ బాలక్రీడ

కొండకోట ద్వ. వి. వరణాకారమైన కోట: చూ, పర్వతము.

కొండకోలు ద్వ వి కొద్దియగుట.

కొండగాఁడు ద్వ వి కొండెము చెప్పువాఁడు చూ, తంటులమారి. 1

కొండగుద్దలి వై. వి త్రాళ్లు పెకలించుగుద్దలి: చూ, ముద్గరము

కొండగుఱుతు ద్వ. వి సామాన్యలక్షణము చూ, లక్షణము. 1.

కొండగోనుగు. ద్వ. వి. అక్షోటము * చూ, మృదుద్రుమము.

కొండగొఱియ వై వి =కుండకురరి గాడిదవంటి మృగము, రోహిషము చూ, మేషము 1.(రూ- కొండగొఱ్ఱియ- కొండగొఱ్ఱె)

కొండగోఁగు. ద్వ వి చూ, కొండగోనుగు *.

కొండగోను ద్వ. వి. —వై.—

కొండగోల ద్వ. వి ఒకానొకమృగము చూ, మృగము.

కొండచేటియ ద్వ. వి. తటము, చూ, చేటియ

కొండచిలువ. ద్వ వి కొండపాము, అజగరము చూ, సర్పము (కొండచెలువ అని వాడుక)

కొండచీమ. ద్వ వి ఉద్దీపకము చూ, పిపీలిక.

కొండచూలి. ద్వ. వి గటాత్రిచూలి. భాగ 9, స్కం. 514 చూ, పార్వతి, 1. (ఇట్లుకొండరాచూలి)

కొండజొన్న. వై వి.= కుండజూర్ణ. 1. ఒకరకము సస్యము: చూ, సస్యము, బ 2 జొన్నలను ధాన్యము చూ, ధాన్యము.

కొండతంగేడు.ద్వ వి.శైలగోశ్రేణి* చూ తంగేడు

కొండతలక్రిందఁ బెట్టుకొని రాళ్ళకుపరువెత్తినట్లు. లో. తనకోరిక దగ్గఱనే ఫలించుచుండఁగా అది తెలిసికొనక దూరమేగినవిధము. (ఉయ్యా

లలోని బిడ్డంగానక ఊరంతయు వెదకుట వంటిది)

కొండతేనె ద్వ. వి. కొండయందుఁబుట్టిన తేనె చూ, మధువు 5.

కొండతిప్పతీగె ద్వ వి కోఁతి (ఇట్లు తిప్పతీగె మొ) చూ, వానరము

కొండనడుము ద్వ వి చూ, కొండచేతియ.

కొండనాలుక ద్వ వి. 1 చిఱునాలుక, గళశుండిక చూ, రోగము 1, 2. తాలూర్ధ్వనూత్మజిహ్వ చూ, రసన

కొండపగతుఁడు ద్వ వి ఇంద్రుఁడు చూ వేలుపుఱేఁడు.

కొండపగులు ద్వ వి చూ, లోయ

కొండపలుకు ద్వ వి పర్వతబిలమునందలి ప్రతిధ్వని చూ, స్వరము. 2.

కొండపిండి. వై. వి. నగ భేది ఆం, భా ద్వి వ 65 చూ, పిండికొండ (మూత్రకృచ్ఛ్రము పోఁగొట్టును)

కొండపిండికొట్టుట. జా. దుర్ఘటమైన కార్యము సాధించుట "వేము ముగ్గురము పనికి మొగ్గితిమేని గొండపిండి కొట్టనేర్తుము" (ధర్మజరాజసూయము)

కొండప్రత్తి వై వి ఒకరకము ప్రత్తి * చూ, ప్రత్తి

కొండబూరుగు ద్వ వి కూటశాల్మలి * చూ, వారిజము

కొండబెండ ద్వ వి 1 తస్కరి * చూ, పద్గ్రంధ, 2 కచ్చూరకము * చూ, పద్గ్రంధ

కొండమల్లయ్య ద్వ వి ముక్కంటి చూ, శివుఁడు.

కొండమల్లె. వై వి =కుండమల్లికా గిరిమల్లిక* చూ, వత్సనాభము

కొండమామిడి ద్వ వి. కోశామ్రము * చూ, మామిడి

కొండమారేడు ద్వ. వి. గంధగర్భము * చూ మారేడు.

కొండము. వై. వి. =కుండమ్ గుండము, నిప్పులగుండము ఆం, భా ద్వి. వై 241 చూ, నిప్పు.

కొండముచ్చు. ద్వ వి గోలాంగూలము, నల్లని మూఁతిగల కోఁతి వేమన 1180. చూ, వానరము (రూ- కొండమ్రుచ్చు - కొండముసువ)

కొండముసువ ద్వ వి —వై—

కొండమ్రుచ్చు ద్వ వి —వై—

కొండయల్లుఁడు ద్వ వి (కొండ + అల్లుఁడు) చూ, కొండమల్లయ్య.

కొండయూట ద్వ వి చూ, సెలయూట.

కొండరాచూలి ద్వ వి చూ, కొండచూలి.

కొండఱెక్కలుఁగొట్టినదణి ద్వ వి ఇంద్రుఁడు సాంబ దే 11 చూ, వేలుపుఱేఁడు

కొండఱేఁడు ద్వ వి హిమవంతుఁడు భోజ 5, ఆ 191 చూ, పర్వతము

కొండల్లము వై వి =కుండార్ల (కొండ + అల్లము) తృణపుష్పిక * చూ, శృంగిబేరము

కొండవాఁడు ద్వ వి కొండబోయ చూ, వ్యాధుఁడు. 1

కొండవీటిజంగము ద్వ వి చూ, కొండమల్లయ్య. ఆం, సం దేవ 6

కొండసిక వై వి పర్వతశృంగము చూ, శిఖరము

కొండాటము. దే వి ఆనందము వీర 1, ఆ 201 చూ, సంతోషము.

కొండాడు దే అ. క్రి. పొగడు చూ, స్తుతించు

కొండి దే వి 1. తేలుతోఁక చూ, వాలము 1, 2. ఱెక్కతలుపునకుఅంచులయందుఁగొట్టెడు తేలు తోఁకవంటి యినుపగొళ్ళెము. (రూ- కొండె. చూ గొళ్ళెము

కొండిక వై విణ = కణిక రూ- కొండొక 1. చిన్న య. 4, ఆ 127, పాండు 2, ఆ 60 చూ, స్వల్పము, 2 బాలుఁడు చూ, శిశువు, 3. బాలిక చూ, స్త్రీ.

కొండికనాఁడు ద్వ. వి బాల్యకాలము

కొండికవాఁడు ద్వ వి బాలుఁడు సాంబ మాన 5 చూ, శిశువు.

కొండియ. దే వి రాజులలోనగువారు మొగము తట్టు వేసికొనెడు వెండ్రుకలముడి (రూ- కొండె చూ, ముడి 3 కొండెసిగ అనివాడుక)

కొండియము. వై వి. = కుండకీట 1. రూ- కొండెము, చాడి చూ, తంటా; 2 పిశునత్వము చూ, పైశున్యము (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

కొండియుఁడు. వై విణ = కుంటకీట (రూ- కొండీఁడు కొండెము చెప్పువాఁడు భార శాం 3, ఆ 469 చూ, సూచకుఁడు 1 (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

కొండీఁడు వై విణ —పై— మార్క 2 ఆ 96

కొండె దే వి. 1 తేలుతోఁక చూ, వాలము 1, 2 చూ, రూ- కొండియ.

కొండెంగ వై వి = కుండగః కొండయంగుండెడి నల్లకోఁతి హరివ 2, భా 1059 చూ, వానరము

కొండెకత్తె ద్వ విణ (కొండెము + కత్తె) కొండెము చెప్పునది (ఆఁడుది) చూ, స్త్రీ

కొండెకానితనము దే వి. కొండెతనము చూ, పైశున్యము

కొండెగాఁడు దే. విణ (కొండెము + కాఁడు) చూ, రూ- కొండియఁడు,

కొండెము. దే. వి చూ, రూ- కొండియము. (తంటా.— అచ్చ. బాల, కాం. 21)

కొండెవల దే. వి చేఁపలఁబట్టుటకు ఒకఁడు వేసెడు వల: చూ, వల 1

కొండొక. వై. విణ 1 రూ- కొండిక. చిన్న రాఘ. 1, ఆ 71 చూ, స్వల్పము, 2. కొంచెము "కొండొక సేపు" చూ, స్వల్పము; 3 రూ- కొండిక బాలుఁడు భార. స్త్రీ 2, ఆ 84 చూ, శిశువు

కొండ్ర దే వి మళ్ళింటిదున్నినచాలు కాశీ. 4 ఆ 299 చూ, గొంట్రు.

కొండ్రకైదువు దే. వి నాఁగలి చూ, లాంగలము 1

కొంత వై స (కొంచెము + అంత) ఇంచుక కొలఁది "కొంతనవ్వు" చూ, స్వల్పము

కొంతము వై వి = కుంతము. అత్తలము: చూ, బాణము 1

కొందఱు. వై. స. (కొంత + వారు) కొంతశబ్దమునకు మహన్మత్యర్థక బహువచనరూపము: చూ, అపరము. 8.

కొందలపడు ద్వ అ. క్రి (కొందలము + పడు) కలఁతపడు చూ, సంక్షోభించు.

కొందలపాటు ద్వ వి. కలఁత, కొందలపడుట: చూ, సంతాపము.

కొందలము దే వి 1 —పై— భార విరా. 4, ఆ 172, 2 వగ చూ, దుఃఖము.

కొందలించు దే అ క్రి. కలఁతపడు చూ, సంక్షోభించు.

కొందు దే స క్రి. నజ్జుగనుఱుకు (నజ్జు = అణువు)

కొంప దే. వి 1 లొంప, చిన్న ఇల్లు. చూ, సదనము. 1, 2 ఇల్లు సానం 5, ఆ. 211, వేమన 1190 చూ, సదనము 1. (నిందమొదలగు సమయములయందే యిదిప్రయోగింపఁబడును)

కొంపచెఱుపు. దే వి చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు

కొంపతీయుట జా. మోసముచేసి నష్టపుచ్చుట, గుట్టుచెప్పుట వెలి.

కొంపోవు దే స. క్రి (కొని + పోవు) రూ- కొనిపోవు, తీసికొనిపోవు. పరిభా. 3, ఆ 143: చూ, లాగించు.

కొకిబికి. దే. విణ చక్కనతప్పినది. స్వా. 4, ఆ 73.

కొక్కరాయి. వై. వి.= క్రుఞ్ పక్కకొంగ రూ- కొక్కఱాయి. చూ, బకము

కొక్కరించు దే అ. క్రి 1 (కోఁతి) వెక్కిరించు. రా సుం, కాం. 274 పొరటు చూ, వెక్కిరించు. 2, 2. (పక్షులు కాళ్ళతో) కెల్లగించు పంచ. నా. 2, ఆ. 281 చూ, ఛేదిల్లు.

కొక్కరింత దే వి. కొక్కరించుట.

కొక్కఱాయి వై వి.—. చూ, కొక్కరాయి

కొక్కి. దే. విణ. ఎచ్చు తక్కువైనది చూ, గొడ్డి.

కొక్కిస. దే. వి మల్లశాస్త్రమునందలి విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, విన్నాణములు.

కొక్కు దే వి. పందికొక్కు వేమన. 1173 చూ, మూషికము.

కొక్కురవుతు. ద్వ. వి. గణపతి చూ, వినాయకుఁడు 1 (రూ- కొక్కురౌతు)

కొక్కెర. వై వి.= క్రుఞ్. (రూ- కొక్కిర- కొక్కిరాయి - కొక్కురాయి - కొక్కెర- కొక్కు - కొక్కరాయి - కొక్కఱాయి). భార. శాం. 3, ఆ. 478 చూ, బకము

కొక్కెరతోలివేల్పు. ద్వ.వి.బకాసురుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు, 1.

కొక్కెస. దే. వి.ఒకానొకచెట్టు చూ, వృక్షము.

కొక్కొరోకో దే. వి. కోడికూయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కాశీ. 3, ఆ. 285 చూ, [illegible]

కొక్కొరోకో. దే వి.—పై—(కొత్తరూకో యనివాడుక)

కొక్కోకము పా. 1 చూ, కామము, 2 ఈ గ్రంథమునకు కర్త ఎఱ్ఱనకవి (16 శతాబ్ది)

కొచ్చెమాట. దే వి తొందరమాట చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2

కొజ్జె దే వి, రూ- కొజ్జా. రాణివాసపు కావలివాఁడు, ఆం, పదా సర. 44. చూ, సౌవిదల్లుఁడు.

కొజ్జా దే వి —పై— భో. 4, ఆ. 319

కొటారము. దే వి ధాన్యాదిరాసులుండెడి చోటు వసు 2, ఆ. 149 చూ, పంటసాల. 2 ఉప్పురాసులుండెడి చోటు "ఉప్పుకొటారు" (ఇట్లుగోదావరీమండలమునవాడుక) చూ, భూమి 1 (రూ- కొటారు-కొట్టరువు-కొఠారు)

కొటారి దే. వి ఉగ్రాణపువాఁడు, బస.2 భా 46 చూ, కొట్టుపెద్ద

కొటారు. దే. వి చూ, రూ-కొటారము. అచ్చ. బాల, కాం 8

కొటిక వై వి. = 1 ఖేటకః రూ- కొట్టిక గ్రామము జై. 1, ఆ 86 చూ, దేశము, 2 పొట్టివాఁడు చూ, వామనుఁడు. 3 =కరేర పిసినిగొట్టు చూ, లోభి

కొటికాఁడు దే. వి రూ- కొట్టికాఁడు జై. 8, ఆ. 41 చూ, వేగువాఁడు (రూ- కొట్టికాండ్రు కోటికాండ్రు- గొట్టికాండ్రు.)

కొటికీబ్రాహ్మణులు. పా వీరు ఉత్కళదేశపు బ్రాహ్మణులు. ఋగ్వేదులు. ఆశ్వలాయనసూత్రమువారు చూ, బ్రాహ్మణులు.

కొట్టఁబడినవాఁడు. దే. వి. చూ, ఆహతుఁడు.2.

కొట్టకొన దే. వి. (కొన + కొన) అన్నిటికిఁ గొన: చూ, [illegible]

కొట్టడి వై వి.=కోష్ఠము. సామగ్రులుంచెడు గది చూ, పంటసాల

కొట్టము. దే. వి. 1 హల్లీసకము, కోలాటము ఆం, భా పరి నా. 180. చూ, వ్యంజకము.1, (రూ- కొట్టాము), వై వి = కోష్ఠ. 2. అనుకూలమగు సాల చూ, సదనము 1, 3 పసులు లోనగువానికిఁ గట్టెడుసాల చూ, సదనము. 1, 4. ఉగ్రాణము చూ, పంటసాల (చూ, సదనము. 1)

కొట్టరువు దే వి: చూ, రూ- కొటారు.

కొట్లాడు దే అ క్రి (కొట్టు + ఆడు)1 జగడమాడు చూ, వాటులాడు, 2 గాసిల్లు, భాగ. 6, స్కం 43 చూ, బాధపడు.

కొట్టాము దే వి ఒకానొకదేశము స్వా 1, ఆ 37 చూ, దేశము, వై వి 2 = కోష్ఠ చూ, రూ- కొట్టము 2-3-4

కొట్టి దే. వి. రూ- కోటి. రాజ్యసమాచారము. చూ, వేగు.

కొట్టిక వై వి. = ఖేటకః. ఊరు చూ, రూ- కొటిక

కొట్టికాఁడు దే వి చూ, రూ- కొటికాఁడు ఆము 3, ఆ 26.

కొట్టికోలాహలముచేయుట జా ఎక్కువ గంద్రగోళము చేయుట (చెండి చెకపికలాడుట) "ఎగి.కొట్టి కోలాహలముఁజేసికూలఁగ్రుమ్మి చెండి చెకపికలాడమా యుండెనేని" (సార 1, ఆ. 74.)

కొట్టిగడ్డ. దే వి నమ్మదుంప*. చూ, సుప్పమ్ము

కొట్టినపిండి. జా. స్వాధీనము, ఎఱిఁగినది "ఉ కోమలినాథు సెట్టియెడఁగొట్టిన పిండి సమస్తలోక ములో." కళా. 6, ఆ. 34 (బెల్లమువండిన పొయ్యివంటిదనివాడుక)

కొట్టు. వై వి. 1.=కోష్ఠము. ఉ. గ్రాణము అచ్చ. శాల, కాం. 21. చూ, ఘంటసాల. (చూ, సదనము 1), నే. వి 2. చతురుపాయములలో నొకటి (కొట్టు = దండ) (చూ, ఈఁగి): చూ, ఉపాయములు, 3. అడుపు చూ, మొత్తు. 1; స. క్రి. 4. అడుచు చూ, మొత్తు 2, అం 5 కామశాస్త్రమునందలి చిహ్నములు రొమిదింటిలో నొకటి చూ, చిహ్నములు.

కొట్టుపడు ద్వ అ. క్రి వ్యయమగు. చూ, వ్యయించు

కొట్టుపెద్ద. ద్వ వి చూ, కొటారి

కొట్టులాడు దే అ. క్రి (కొట్టులు + ఆడు) పోట్లాడు చూ, వాటులాడు.

కొట్టులాట దే వి రూ- కొట్లాట చూ యుద్ధము

కొట్టె. దే. వి. 1. మట్టియొుఉలయంతటి దళము గల కాఁగు ఆం, భా ద్వి వై. 240. చూ, పాత్రము 6, 2 కొట్టు చూ, పంటసాల (చూ, సదనము. 1)

కొట్నము దే వి. 1 వడ్లదంపు చూ, దంపుడు, 2 వివాహతంత్రములలో నొకటి, వడ్లదంపు. "పేరటాండ్రు కొట్నాలపాట పాడుచున్నారు" చూ, దంపుడు, 3 ఊడిగము. య 2, ఆ. 61 చూ, శుశ్రూష.

కొట్రి వై వి. 1 =ఖట్టేరక రూ- కొట్రి పొట్టివాఁడు చూ, వామనుఁడు, దే వి 2 పిండిలోనగువానినుడకఁబెట్టుటకుఁ బెట్టెడి రొసరు కాశీ 3, ఆ 36 చూ, నఖంపచము.

కొట్రి వై. వి.=ఖట్టేరక చూ, రూ-కొట్రి 1.

కొట్లమారి దే విణ (కొట్లు + మారి)కొట్లుపడు స్వభావముగలవాఁడు

కొట్లాట దే. వి చూ, కొట్టులాట.

కొఠారు వా. వి = కోష్ఠము ఆం, భా. ద్వి 15 మా, రూ- కొటారు.

కొాశే వా. వి. 1 సాహుకారు ఇల్లు. చూ, సదనము. 1, 2 వర్తకసంఘము.

కోడపము. వై. వి = కురప చూ, గోఅపము.

కోడమ దే వి ముఖభాగమునఁగట్టు లేక నడుమవలవలె నల్లికగలయూఁతవంటియొక మత్స్యగ్రహణసాధనవిశేషము, అడ్డకోడమ, తిట్టివల. 1

కోడవలి. దే వి. లిక్కి చూ, లవిత్రము (చిన్నకోడవలిని "గిద్ద" అని గోదావరీమండలమున వాడెదరు)

కోడస వై వి. = కుటజ కొండమల్లె రూ- కోడిస * చూ, వత్సకము

కోడి. వై వి = కోటి దీపశిఖ పాండు. 2, ఆ 127 చూ, సిగ. 4.

కోడిద దే వి. నికుంచ్యచతురంగుళి, వంచిన చేర అం, భా ద్వి 140 చూ, రూ- కోడిదిలి- కోణిదిలి

కోడిది. దే. వి. కోడిదిచెట్టు పంచ వేం 1, ఆ 598 చూ, రూ- కోడ్డి

కోడిదిలి దే వి రూ- కోణిదిలి 1 చూ, రూ- కోడిద, 2 చూ, ఫుడిసిలి

కోడిమె దే వి 1 దోషము జై 1, ఆ. 2 చూ, పాపము 1, 2 అనృతవాక్కు చూ, వితథము, 3 అపదూఱు కగా 5, ఆ 56 చూ, నింద 1, 4 కష్టము చూ, దుఃఖము, 5 చేఁపలబుట్ట అం, భా ప్ర వారి 159 చూ, వల 1, 6 దురవస్థ చూ, పీనుఁగుపెంట

కోడిమెలాఁడు దే విణ (కోడిమెలు + ఆఁడు) పాపాలపుద్ద చూ, పాపాత్ముఁడు

కోడివె దే వి 1. అబద్ధోక్తి: చూ, వితథము, 2 కష్టము చూ, దుఃఖము 3 చేఁపలబుట్ట చూ, వల. 1, 4 దురవస్థ చూ, పీనుఁగుపెంట.

కోడిస. వై వి =కుటజః. రూ- కోడిసె* చూ, వత్సకము.

కోడిసె. వై. వి = —పై.— (దీనికాయ ఇంద్రియవము)

కోడిసెకాయ దే. వి చూ, ఇంద్రియవము. (గ్రహణి అతిసారాదులలో వాడెదరు)

కోడిసెపాల దే వి —పై—

కోడిసెపాలు, దే వి —పై—

కోడుఁగురు దే వి (రూ- కోణుఁగురు-కోణుగురు) దీపముయొక్క చిట్టెము చూ, సిగ 4.

కోడుకఁడు వై వి = కుణకః (రూ-కోడుకు- కోడుక్కు- కన్నకోడుకు) చూ, పుత్రుఁడు 1

కోడుకు వై వి = కుణకః. 1 —పై—, అం, 2 స్త్రీరక్షకులు ఆఱుగురిలో నొకఁడు చూ, స్త్రీరక్షకులు

కోడుకులు అం గయాపిండదానార్హులు ముప్పదియొనమండుగురిలో నొకరు చూ, గయాపిండదానార్హులు.

కోడుకులు చెడుట అం. నష్టములు ఏడింటిలో నొకటి చూ, -ష్టములు

కోడుపు. వై వి 1 = కోణ గంటలోనగువానిని వాయించెడుసన్నకొయ్య (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము) చూ, కోణము 3, దే వి. 2 బలములోనగువాని కోపు చూ, బలపము, 3 తంతివీణాటుటుకుబంగారులోనగువానితోఁ జేసి వ్రేలికి వేసికొనెడుగోరు చూ, నఖము, 4 వెదురుకనుపుల నడిమిభాగము చూ, బుడిపి

కోడుమ దే వి బిందెవంటికుండ చూ, భాండము 3.

కోడుక్కు. వై. వి = కుణక చూ, రూ- కోడుకఁడు

కోడ్డి దే. వి చూ, రూ-కోడిది జై 3, ఆ 74

కోణజా దే వి వాకిటి కావలియిల్లు చూ, సదనము 1

కోణత. దే వి. 1. కుక్కనుగట్టెడు కొయ్య చూ, స్తంభము. 1; 2 మల్లపరికరవిశేషము

ఆం, భా. ద్వి క్షు. 207: చూ, మల్లపరికర విశేషము (రూ- కోణతము)

కోణతము. దే వి —వై— (కుక్కనుగట్టెడు కోయ్య — "బిరుదుగల్గినయింటఁ బెరిగినకోణతంబువిప్పినంతనకుక్క వెడలఁజెప్పు" వేణుగోపాల శతకము, మల్లపరికరవిశేషము — శశాం. 2, ఆ 117)

కోణిఁగె దే వి కుప్ప, దిబ్బ కృష్ణ. 1, ఆ 20 (పేరిక) చూ, రాశి 1.

కోణిగ దే వి ముంజూరు, వాచూరు స్వా 6, ఆ 8 చూ, వెలిసె, (చూ, సదనము 1)

కోణిగె దే వి —వై—

కోణిద దే వి ఒకరకముజాతి చూ, వర్ణము 7

కోణిదిలి దే. వి చూ, రూ- కోడదిలి

కోణుఁగురు. దే వి చూ, రూ- కోడుఁగురు.

కోణుజు దే వి చూ, పిఱుఁజు

కోణుదురు దే. వి చూ, రూ- కోడుఁగురు

కోతిమిరి వై వి 1 = కుస్తుంబరి (రూ- కోతిమెర- కోతిమెరి- కొత్తమరి- కొత్తిమిరి) * చూ; విత్తున్నకము(ఇది దనియాలమొక్క వీని విత్తనములను దనియాలుఅని వాడెదరు నేత్రరోగములను, పైత్త్యాదులను సంహరించును) చూ, దనియాలు

కోతిమెర వై. వి.= —వై—

కోతిమెరి వై వి = —వై—

కోతుకు దే వి. రూ- కోదుకు 1 వర్ణలోపము గలమాట ఆం, భా పర్వ వాగ్వ 119 చూ, వ్యాఖ్యాతము 2, 2 జేంకు చూ, సంకోచము 3, అ క్రి 2 వర్ణలోపముగా మాటాడు చూ, కోతుకుపడు, 4 సంకుచితమగు. రసి 5, ఆ 46 చూ, సంకోచించు

కోతుకుపడు దే అ క్రి 1 (మాట) లుప్తవర్ణమగు చూ, కోతుకు 3, 2 సంకుచితమగు హంస. 2, ఆ. 80: చూ, సంకోచించు.

కొత్తడము దే వి (రూ- కొత్తళము- కొత్త ళము - కొత్తడము) కోటబురుజు చూ, సదనము 1

కొత్తడి. దే వి చూ, రూ- కొత్తడి

కొత్తమరి వై. వి గ్రా, రూ- కోతిమిరి.

కొత్తము దే వి తాటిపండ్లయందు విత్తులేనికండ. రూ- కొత్తెము

కొత్తముట్టు దే వి 1 నూలిపోగు అతుకు, 2 ప్రథమరజస్వల (అనివాడుక.)

కొత్తళము దే వి చూ, రూ- కొత్తడము.

కొత్తిమిరి వై. వి చూ, రూ- కోతిమిరి *

కొత్తెము దే. వి 1 చూ, రూ- కొత్తము, వా వి 2 దెబ్బ "నీవుచేసిననేరమునకు నాలుగు కొరడా కొత్తెములు విధించితిని."

కొత్వాలు హిం వి పోలీసు అధికారి. (శబ్దరత్నాకరము)

కోద దే వి. రూ- కొదవ, కొఱఁత, నిర్వ. 5, ఆ. 105. నిర్వ 6, ఆ 63, కాశీ 7, ఆ 70 చూ, వెలితి 2

కోదమ దే వి 1 పశుపక్ష్యాదులపిల్ల, ఆం భా. ద్వి 99 చూ, శిశువు. ("సింగపుకోదమ- అంచకోదమ- తేఁటికోదమ" మొ), 2 ఆఁడు మేఁకపిల్ల చూ, మేషము 1, విఙ. 3 యౌవనముతల చూపినది, (పశుపక్ష్యాదికము) (కోదమపెంటి- కోదమ తుమ్మెద " మొ), 3 వృషము "కోదమపిడుగు." చూ, స్థిరము.

కోదమ పేనుఁగు దే వి ఏనుఁగు గున్న: చూ, హస్తి.

కోదమల్లు. వై వి బ కోతిమెరవిత్తులు చూ, దనియాలు

కోదరు దే అ క్రి 1. అతిశయించు హరి.ఉ 7, ఆ. 193 చూ, ముమ్మరించు, 2 చెదరు చూ, వెల్లివిరియు, 3. ఎగయు చూ, రేఁగు.

కోదవ. దే వి చూ, రూ-కోద-కోదువ. రామా. 3, ఆ 65

కోదుకి దే విణ —పై.— ఆం, భా త్రృ. వి 24.

కోదుకు చూ, రూ- కోతుకు 1-2-3-4 (సంకోచించు "క. ఒదుగుచు లక్షణమెఱుఁగక, కోదుకుచు బ్రాసంబువడియుఁగూడక." కవిగజాంకుశము); వి. 5. రూ- కోదుగు పెడమోము చూ, మాఱుమొగము

కోదుపు. దే. స. క్రి ఏదేని నోట వేసికొని మ్రింగక ఊరక నవలు చూ, సాపడు.

కోదువ. దే వి రూ- కోదవ చూ, వెలితి 2.

కోద్ది దే వి. 1. రూ- కోఁది- కోద్ది- కొలత రా బాల, కాం. 20 చూ, పరిమితి, 2 అల్పము. ఆం, భా త్రృ 67 చూ, స్వల్పము

కోద్దికాఁడు దే వి 1 అల్పుఁడు చూ, హీనుఁడు, 2 క్షుద్రుఁడు ఆం, భా. త్రృ 13 చూ, వ్యాధుఁడు 2

కోద్దికోద్ది దే. అవ్య అల్పార్థకము, ఆం, భా. త్రృ. 67 చూ, పాటపాట

కోద్దిగావినుట దే వి చూ, సవసవ

కోన వై వి 1 రూ- కోన. చివర చూ, సుద 3, 2 చెట్టుకొమ్మచివర, భార శాం 3, ఆ 394 చూ, సుద 3

కోనకాడ పా చూ, కోనదిమ్మ.

కోనకోను. ద్వ అ. క్రి. ప్రయత్నించు, భార. శాం 3, ఆ 211-212 (కొన్నిట సరళాదిగానున్నది) (రూ- కోలుకోను- కోల్కొను-గొనకోను)

కోనచెవి ద్వ వి చూ, చెవికొణక

కోనటి. వై. విణ =కునష్టి. అంగహీనుఁడు భార అను. 5, ఆ. 93 చూ, నూరనూతుఁడు

కోనదిమ్మ. పా పుష్పగర్భమునందలిభాగములగు పొట్టు, కోనదిమ్మ, కోనకాడయను భాగములలో నిదియొకటి. (స్త్రీగాత్ర)

కోనరిక్క. వై. వి రేవతి, అచ్చ. బాల, కాం 132 చూ, నక్షత్రము 1.

కోనలిడు ద్వ. అ క్రి. (కోనలు + ఇడు) ఎచ్చరిలు, భాగ 9, స్కం 577 చూ, వర్ధిల్లు.

కోనలుసాగుట జా. వృద్ధిపొందుట, చిగుర్చుట, (అగ్రము లెదుగుటను బట్టి వచ్చినది) "వినెడు వేడుక మదిలోనఁ గొనలుసాఁగ." (రసికజనమనోరంజనము)

కోనలొత్తు ద్వ. అ క్రి. (కోనలు + ఒత్తు) —పై.—, రా బాల కాం. 25 పొరట

కోనసాగు ద్వ అ క్రి 1 —పై—. ఉ. హరి 4, ఆ 178, 2 సమకూడు చూ, సిద్ధించు

కోనాకులుమేయుట. జా. చిట్టచివరనుగల ఆకులు తినుట.

కోని ద్వ స ఏ. (కొంతశబ్దమునకు అమహద్గకబహువచనాదేశము) కొంతసంఖ్యగలవి. నిర్వ 7, ఆ 63 (హల్లుపరమగుచో ఇకారలోపము, పాండు. 4, ఆ 147) చూ, రూ- కొన్ని

కోనిపోవు దే స క్రి రూ- కొంపోవు చూ, లాగించు

కోనియాట దే. వి (కోనియాడుట) 1. నుతించుట, భార ద్రో. 1, ఆ 73 చూ, స్తోత్రము, 2. ఆదరించుట చూ, సన్మానము, 3 కాపాడుట. భార అర 5, ఆ 44 చూ, రక్షణము, 4 కొలుచుట, హరి ఉ. 3, ఆ 53 చూ, శుశ్రూష. 2.

కోనియాడు దే స. క్రి. (కోని + ఆడు) 1 నుతించు. రూ- కొండాడు చూ, స్తుతించు, 2 ఆదరించు. మార్క. 7, ఆ. 19 చూ, సంభాళించు, 3. కాపాడు. భార. కర్ణ. 2, ఆ. 54 చూ, రక్షించు.

కొనివచ్చు. దే స క్రి అనయించు చూ, తెచ్చు

కొను దే అ. క్రి 1 నాటు మార్క. 7, ఆ 275. చూ, మొలవేయు, 2 అనువుపడు. భార విరా 4, ఆ. 197 చూ, సరిపడు. 2, స క్రి 3 అపహరించు మార్క 2. ఆ 119 చూ, ముచ్చిలించు, 4 వెలకుఁదీయు చూ, విలుచు, 5 గ్రహించు రా యు, కాం 863 చూ, పుచ్చుకొను, 6తీసికొను భార మహా 1, ఆ 115 చూ, తీసికొను 7 పట్టుకొను భార ఆది.8 ఆ 148 చూ, పట్టుపడు, 8 పరిగ్రహించు భార. శాం 4, ఆ 150 చూ, పుచ్చుకొను, 9 లక్ష్యపెట్టు భార ఉద్యో 4, ఆ 224 చూ, లెక్కసేయు, 10 వేఁయు భార భీష్మ. 3 ఆ 319, యు 2, 4 చూ, వేయు 3, 11 పరిహారణముచేయు ఆం భా త్రి క్రి 132 చూ, మొత్తు 2 (5 6 7 8 అర్థములు స్వల్ప భేదముగలవియై యున్నవి)

కొనుగోలు దే వి 1. క్రియము చూ, పణము, 2. నట్టువుఁడు కొలిపించుట

కొనుజు దే. వి రూ- కొణుజు హరి పూ 5, ఆ చూ, పిడుఁజు

కొనుట దే వి. క్రియము చూ, పణము

కొనుబడి దే వి. — వై. —

కొనుమొదలు దే వి కొనుటకిచ్చినధనము చూ, విత్తము 1

కొన్నాళ్ళు ద్వి. వి బ (కొన్ని + నాళ్ళు) కొన్నిదినములు

కొన్ని. ద్వి స వి చూ, రూ-కొని (చూ, అన్ని)

కొపురు వై. వి. 1 కొండకొమ్ము (రూ-కొప్పరము- కొప్రము- కొమ్ము) అచ్చ కిష్కిం, కాం 103 చూ, శిఖరము 1, 2 ఉన్నతి. రూ- కొప్పరము అచ్చ. ఆర, కాం 23 చూ, పొడవు. 2.

కొప్పరము వై. వి 1 కొండకొమ్ము రూ-కొపురు చూ, శిఖరము 1. 2. ఉన్నతి. రూ- కొపురు. చూ, పొడవు. 2. 3 మూఁపు ఆం, భా ద్వి. మ 137 చూ, స్కంధము 1, 4. ఎసకము, ఉ, హరి 6 ఆ 108 చూ, విజృంభణము, విణ 5 వికసించినది "రోగముతో కొప్పరమైనచో" దాశరథిశతకము చూ, విజృంభితము

కొప్పరించు వై అ క్రి 1 అతిశయించు పా 2, ఆ 53 చూ, మున్మురించు, 2. చెలరేఁగు. ఉ, హరి 4 ఆ 256 చూ, విజృంభించు

కొప్పరింత వై వి 1. అతిశయించుట చూ, హెచ్చు 2, 2. ఎసకము చూ, విజృంభణము

కొప్పు దే. వి 1 తలయందుదోఁపిన వెండ్రుకల ముడి వేమన 1192 చూ, వేనలి, 2 వింటికొన చూ, వింటికొప్పు; 3. ఇంటి నడికొప్పు, మొగుడు చూ, సదనము. 1

కొప్పువల ద్వి వి జేడబిల్ల. ఆం, భా. ద్వి మ.147 చూ, భూషణము. 2.

కొప్పెర వై వి 1 చిప్పతీసిన టెంకాయ చూ, కొబ్బరికాయ, 2. నారికేళపేశము చూ, పేసెము, 3 = కర్పర వెడల్పుముఖముగల పెద్దపాత్రము జై. 4, ఆ. 110 చూ, పాత్రము 6

కొప్రము వై వి చూ, రూ- కొప్పరము. (కొండకొమ్ము — నీలా 1, ఆ 28)

కొబ్బరి దే వి చూ, రూ-కొప్పెర 1-2 (రూ- కొబ్బెర)

కొబ్బరికల్లు దే వి నారికేళాసవము చూ, సుర 2.

కొబ్బరికాయ దే. వి. టెంకాయ. చూ, ముక్కంటిపండు (అవిదీర్ఘకరిఫలము) (దీనినీరు భోజనానంతరమునఁ ద్రాగినచో అజీర్తివ్యాధి నివారించును) (రూ- కొబ్బెరకాయ)

కొబ్బరిత్రాడు దే వి కంబరత్రాడు చూ, త్రాడు (చూ, సూత్రము. 1)

కొబ్బరినూనె దే. వి కొబ్బరిముక్కల చేసురు చూ, తైలము.

కొబ్బరిపండు దే. వి చూ, కొబ్బరికాయ నీలా 1, ఆ 7.

కొబ్బరిబొండము. దే. వి —పై—

కొబ్బరియుండ దే వి మోండము భక్ష్య విశేషము: చూ, భక్ష్యము

కొబ్బెర దే వి. రూ- కొబ్బరి.

కొబ్బెరకాయ. దే. వి చూ, రూ- కొబ్బరికాయ

కొబ్బెరపిండి వా. వి ఈపిండియందు 3¼ భాసత్రజనియును, 1 భా స్ఫటత్వంచాషుజని దమును గలవు

కొమ. దే వి. 1 మండ. రూ- కొమ్మః చూ, శాఖ, 2. ఆఁడుది రూ- కొమ్మ చూ, స్త్రీ (రూ- కొమ్మ- కోమ-కోమలి)

కొమరసామి వై వి. = కుమారస్వామి. భీ 2, ఆ 28 చూ, స్కందుఁడు.

కొమరాలు ద్వ వి (కొమరు + ఆలు) 1. యౌవనవతి చూ, స్త్రీ, 2 సౌందర్యవతి చూ, స్త్రీ (రూ- కొమరితె- కొమరె- కొమిరె)

కొమరిత వై వి = కుమారీ కూఁతురు చూ, పుత్రిక 1 (రూ-కొమారిత-కొమరె-కొమారి-కొమారితె- కొమార్త- కొమార్తె)

కొమరితె. వై వి = —పై—

కొమరు వై వి. 1 వృత్తియందు కొమిరెశబ్దమునకగు ఆదేశము. "కొమరాలు" మొ, 2 మేలు దూలముమీఁది గుజ్జు (బ కొమరులు) చూ, గుజ్జు 5, 3 =కూబర మనోజ్ఞత. భార విరా. 1, ఆ 228 చూ, హృద్యము, విశ. 4. మనోజ్ఞము. చూ, హృద్యము, 5. అందము: చూ, సౌందర్యము.

కొమరుఁడు వై. వి.= కుమార 1. రూ- కొమారుఁడు కొడుకు చూ, పుత్రుఁడు 1, 2 కుమారస్వామి చూ, స్కందుఁడు, 3 పిన్నవయసువాఁడు చూ, శిశువు

కొమరుఁదనము వై. వి. (కొమరు + తనము) యౌవనము. కళా 4, ఆ 49 చూ, వయస్సు 1.

కొమరుఁబాయము. వై వి. (కొమరు + పాయము) —పై— కళా 4, ఆ. 156

కొమరుడాలు ద్వ వి కోడి చూ, పుంజు

కొమరుసామి. వై వి = కుమారస్వామి చూ, స్కందుఁడు (రూ- కొమరసామి)

కొమరె వై వి.= కుమారి 1 అప్పుడేయౌవనము పుట్టుచున్న ఆఁడుది రూ- కొమిరె చూ, స్త్రీ, 2 కూతుఁరు చూ, పుత్రిక. 1.

కొమరేఱు ద్వ వి. (కొమర + ఏఱు) స్వామి పుష్కరిణి చూ, నది

కొమారి. వై. వి. = కుమారీ కూఁతురు (చూ, రూ- కొమరిత) చూ, పుత్రిక 1

కొమారిత వై వి = —పై—

కొమారితె వై వి.= —పై.—

కొమారుఁడు వై. వి = కుమారః రూ- కొమరుఁడు చూ, పుత్రుఁడు 1. (బ కొమారులు- కొమాళ్లు)

కొమార్త వై వి. = చూ, రూ-కొమారిత య. 4, ఆ 57

కొమార్తె వై వి.= —పై—

కొమార్తెలు. అం గయాపిండదానార్హులు ముప్పదితొమ్మండుగురిలో నొకరు చూ, గయాపిండదానార్హులు.

కొమిర వై. వి = కుమార. పిన్నవయసువాఁడు చూ, శిశువు (రూ-కొమరుఁడు-కొమారుఁడు)

కొమిరె వై. వి.= కుమారి. చూ, రూ- కొమరె (యౌవనవతి — ఉ. రా. 4, ఆ. 210)

కొమ్మ. దే. వి చూ, రూ-కొమ 1-2; 3 కపిశీర్షకము భో. 2, ఆ 46 చూ, కోటకొమ్మ

కొమ్మటెంకిమెకము దే. వి కోతి చూ, వానరము

కొమ్మతారుపుగుల్ల. దే వి ఎడకత్తియ చూ, శంభళి

కొమ్మత్రిమ్మరి దే. వి కోతి. అచ్చ యు, కాం 123, వేమన. 1193 చూ, వానరము.

కొమ్మదాటుమెకము దే వి.—పై.— వేంక, అం. 93.

కొమ్మనంటి. దే వి (కొమ్ము + అనంటి) కొమ్మరంటి * చూ, రంభ 2.

కొమ్మనగొజ్జెపిండి. ద్వ వి నిత్యపుష్పిక * చూ, పూతిక.

కొమ్మనగొలిమిడి దే వి చూ, మూలఫల *

కొమ్మనగోర. దే వి ఒకరకము చెట్టు చూ, వృక్షము

కొమ్మమెకము. ద్వ. వి కోతి. య. 3, ఆ. 28 చూ, వానరము

కొమ్మరంటి. దే వి (కొమ్ము + అరంటి) చూ, కొమ్మనంటి *

కొమ్మి దే వి రూ- క్రొమ్మి ఎఱ్ఱగోరంట * చూ, మహాసహ

కొమ్ము దే వి 1, ఉకారముయొక్క రూపాంతరనామము, 2 ఎద్దులోనగువాని కొమ్ము చూ, శృంగము 1, 3 ఉత్సాహము భాగ. 10, స్కం పూ 1144 చూ, యత్నము, 4. కొపురు, సిగరము అచ్చ యు, కాం. 241 చూ, శిఖరము 1, 5. కొమ్మ హ,స. 2, ఆ. 16 చూ, శాఖ, 6 అగ్రము, కొన భో 5, ఆ 27 చూ, సుడ 3, 7 పల్లకిబొంగు చూ, బొంగు, 8. బలము భాగ 10 స్కం. ఉ 187 చూ, శక్తి 1, 9 బూరకొమ్ము కాళ 3, ఆ. 86 చూ, వీణె, 10. మాదిగవాఁడు కొమ్మంచు పాత్రము చూ, పాత్రము 6, 11. పసుపులోనగువా యెండిన నిడుపాటిగడ్డ చూ, వేరు 1 12 చిమ్మనగ్రోవి చూ, శృంగము. 3 13 ఏనుఁగుదంతము భార భీష్మ 2, ఆ 211 చూ, పల్లు 1, (చూ, హస్తి), 14.పం కోఱ పా 1, ఆ 49 చూ, పల్లు. 1, 15 గ ఫుండ్లవాఁడు బంధముతగిలించెడు కత్తిపి లోని వంకరకొయ్య

కొమ్ముకాఁకర ద్వ వి ఒకరకముకాఁకర * చూ సుషవి 1.

కొమ్ముకాఁడు దే వి 1. పంది చూ, సూక రము 2 అగసాలె వసు 1, ఆ 61 చూ స్వర్ణకారుఁడు, 3 కొమ్మూఁదెడు మాదిగ వాఁడు అం భా. ద్వి. కూ. 289: చూ బోయనేఁడు

కొమ్ముకాఁటు. దే. వి. పంది సాంబ. తిర్య 5 చూ, సూకరము

కొమ్ముచేఁప దే వి. ఒకానొక ఆఁడుచేఁప శృంగి. చూ, మత్స్యము 1.

కొమ్ముటేనుఁగు దే వి. (కొమ్ము + ఏనుఁగు మగయేనుఁగు విక్ర. 5, ఆ. 187 చూ, హస్తి

కొమ్ముపనస. దే వి. కాష్ఠ * చూ, పనస 2.

కొమ్ముపెసర దే వి ఒకరకము పెసర * చూ, పెసర. (చూ, ధాన్యము)

కొమ్ముపెసలు. దే. వి. బ —పై—

కొమ్ముపొల్ల దే వి కన్యాకుబ్జము * చూ, పొట్ల

కొమ్ముబూర దే వి. బూరగొమ్ము చూ, వీణె.

కొమ్ముమూచేకమ్మ. దే. వి కొమ్ములుగలమూచేకమ్మ చూ, స్త్రీ

కొమ్ము వాఁడు దే. వి కొమ్మూఁదెడు మాదిగవాఁడు చూ, బోయనేఁడు.

కొమ్మసుద్దులాడుట. జా. సంకేతవృత్తాంతములు పల్కుట.

కోయిక్యాలబ్రాహ్మణులు. పా నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగ చూ, బ్రాహ్మణులు

కోయిసా. వా. వి చూ, రూ- క్వైనా.

కోయినాలబ్రాహ్మణులు. పా చూ, కోయిక్యాల బ్రాహ్మణులు

కోయినాగ్రిలబ్రాహ్మణులు. పా —పై—

కోయుగూర ద్వ. వి. (కోయు + కూర) కోయదగిన నల్లతోటకూర * చూ, మారిషము (రూ- కొయ్యగూర- కొయ్యుగూర)

కొయ్య. దే. వి. 1 = కఱ్ఱ కొయ్య చూ, వంటచెఱకు (చూ, వేత్రము 1.), 2 మ్రాఁకు మ్రాను, చెట్టు చూ, వృక్షము, 3 చూ, ఊడిత

కొయ్యగరిటె వా వి అగప చూ, దోకి

కొయ్యగాలు. దే వి. (కోయు + కాలు) కోఁతకోసినమోడు చూ, మోడు.

కొయ్యగూటము దే. వి దున్నిన మంటిగడ్డలు చితుకఁగొట్టునది చూ, రూ- కొయ్యగూటాము, (సం. ప) — కోటిశము- రూ- కోటీశము

కొయ్యగూటాము. దే. వి —పై.—

కొయ్యగూర. దే వి చూ, రూ- కోయుగూర*

కొయ్యతెడ్డు దే వి 1 ఓడతెడ్డు చూ, సిలి 2, 2 కఱ్ఱగరిటె. చూ, దర్వి. 1 (కొయ్యగరిటె అనియు వాడుక)

కొయ్యతోటకూర. దే వి చూ కోయుగూర*

కొయ్యద్రిప్ప దే వి అడబండ చూ వ్యాధుఁడు 2.

కొయ్యుగూర. దే వి: చూ, రూ- కోయుగూర*

కొరక. దే. వి. బీటినేల చూ, భూమి. 1. (చూ, విశీతము) (రూ- కొగను- కొఱఁకు- కొఱను- కరు)

కొరడా. వా వి కశ, చేబుకు చూ, మునికోల. 2.

కొరకు గే వి. 1 వంకరగాక సరిగానుండెడి యిందధనుస్సు రూ- కొఱడు చూ, బాణము. 1, వై వి 2 = కాటు గుడ్లగూబ చూ, సకినంపుఁబులుఁగు. 3 ఒకరకముచేఁప చూ, మత్స్యము 1

కొరద దే వి ఒకరకముచేఁప హంస. 4, ఆ 187 చూ, మత్స్యము. 1.

కొరనాసింగడు ద్వ వి చూ, దుమ్మలగొండి.

కొరను దే వి చూ, కొరక

కొరపంజి దే వి 1. ఎఱుకువాఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 1, 2. ఎఱుకుది చూ, సోదకత్తె.

కొరవి వై వి 1 కదంబము * చూ, నీపము 1, 2 = కురవకః ఎఱ్ఱగోరంట * పా 4. ఆ 10 చూ, మహాసహ.

కొరసానిగండు ద్వ వి చూ, కొరనాసిగండు. (శబ్దరత్నాకరము)

కొరి దే వి చెప్ప నడిమివెండ్రుక చూ, వెండ్రుక. 1

కొర్నగండు ద్వ వి చూ, కొరనాసిగండు

కొఱ గే వి 1 రూ- కొఱ్ఱ. పారీనము చూ, మత్స్యము 1, 2 రూ- కొఱ్ఱ ప్రియంగువు చూ, ధాన్యము (బ- కొఱలు- కొఱ్ఱలు), 3 కొఱఁత ఉ, హరి 4, ఆ 272 చూ వెలితి. 2, 4 చిత్తరువులు వ్రాయుటలోనగు శిల్పులపని చూ, శిల్పము, 5 కార్యము, అక్కఱ చూ, ప్రయోజనము 1, విణ. 6 ప్రయోజకము హరి ఉ. 6, ఆ. 144 చూ, ప్రయోజనము. 1.

కొఱఁకు. దే. వి. 1. కొరను. పసులు మేయుచుండె చూ, భూమి. 1; 2 పశువులెరయేటితినుచోటు, కొఱను: చూ, భూమి. 1.

కొఱఁత దే వి న్యూనము: చూ, వెలితి 2

కొఱఁతనుఱుకు. దే. విణ.(కొఱఁతన్ + ఉఱుకు) 1. అకార్యముచేయువాఁడు. భా॰ ఉద్యో 1, ఆ. 343 చూ, వ్యాధుఁడు 2, స. క్రి 2. అకార్యముచేయు భార స్త్రీ 1, ఆ 17, హరి. పూ 7, ఆ 29

కొఱఁతపాటు దే. వి తక్కువపాటు చూ లోపము 2.

కొఱకచ్చు దే వి కొఱవి రామా. 2, ఆ. 94 చూ, నిప్పు (కొఱకంచుఅనియు వాడుక)

కొఱకరానికొయ్య జా. మూర్ఖుఁడు, చెప్పినమాట వినని వాఁడు

కొఱకు. దే అవ్య.చతుర్థీవిభక్తియందువచ్చెడుఒకానొక ప్రత్యయము కళా 2 ఆ 6 చూ, కై 1.

కొఱకొఱ దే. వి కోపవికారము అచ్చ బాల, కాం 82.

కొఱకొఱలాడు. దే అ. క్రి (కొఱకొఱలు + ఆడు) కోపగించు చూ, రోషించు.

కొఱగానివాఁడు దే వి అప్రయోజకుఁడు.ఆం, భా త్ర 27 చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు

కొఱగామి. దే వి. (కొఱ + కామి) 1. అకార్యము. ఉ, హరి. 5, ఆ 148 చూ, వ్యలీకము. 2, 2 దుర్లక్షణము. స్వా 4, ఆ 62 చూ, లక్షణము 1, 3.దోషము.భార ఉద్యో 2, ఆ 22 చూ, పాపము 1

కొఱడు దే వి 1. ఒకరకము ఆయుధము కళా 8 ఆ 98 చూ, రూ- కొరడు 1, 2 మ్రాని మోడు చూ, వృక్షము

కొఱడుకోల దే వి చూ, కొరడు 1.

కొఱదుపాటు దే అ క్రి చూ, తిమురుపట్టు

కొఱను దే వి చూ, కొఱఁత

కొఱనోము దే. వి తక్కువనోము

కొఱపము వై. వి = క్షురప- క్షురప్ర 1 గుఱ్ఱముమీఁదో మెడుగొఱపము, (ఇట్లు పరుషాదిగాఁ గొన్ని దేశములయందు వ్యవహారము) (కొడపముఅని కొందఱు) చూ గొఱపము, 2.అర్ధచంద్రబాణము చూ, బాణము 1

కొఱప్రాణము మి. వి కుట్టుసులు ఆము 3, ఆ 23 చూ, ప్రాణము. 6

కొఱముట్టు దే వి ఉపకరణము చూ, పనిముట్టు

కొఱలు. దే. అ క్రి. 1 ఒప్పు ఆం, భా. త్ర. 83 చూ, సమ్మతించు, 2 ఉండు.భార స్త్రీ. 2, ఆ 87 చూ, వసించు, 3 ప్రకాశించు య. 3. ఆ. 161 చూ, వెలుఁగు, స క్రి 4 పొందు. భార. ఆను 5 ఆ 553 చూ, ప్రాపించు.

కొఱవ దే వి ఒకానొక తక్కువజాతి. చూ, వర్ణము 7

కొఱవత దే. వి. కొఱవది

కొఱవవాఁడు దే వి ఒకానొక తక్కువజాతి వాఁడు

కొఱవి. దే వి చూ, కొఱకచ్చు భార అర. 6 ఆ 226

కొఱవిచీమ దే వి పెద్ద యెఱ్ఱచీమ చూ, పిపీలిక

కొఱవిచేఁదలగోఁకికొనుట లో.ఉదా — "జలధిఁబడఁగడఁ పెమును నను,వలసు నరభ్రాంతిసీకు వైరంబేలా,బలవంతునితోఁ కొఱవిం దలగోఁకికొనంగఁదగునె దనుజాధీశా " (రామాభ్యుదయము)

కొఱవితాల్పు దే వి పిశాచము సాంబ నేవ 19 చూ, భూతము

కొఱవిదయ్యము దే వి ఒకానొక దయ్యము నై 2, ఆ 122 చూ, భూతము

కొఱవోవు దే అ క్రి (కొఱ + పోవు) మూర్ఛిల్లు భాగ అశ్వ 2, ఆ 22 చూ, సొమ్మసిల్లు

కొఱసంది ద్వ వి అయము, జీవస్థానము నిగ్వ 10, ఆ. 29 చూ, మర్మము 1

కొఱు దే వి మేకు రూ- కొఱ్ఱు చూ, శూలము

కొఱుకు. దే వి ఒకరకము మేహరోగము చూ, సవాయి 1

కొఱుకుపుండు దే. వి —పై.—

కొఱ్ఱ దే వి చూ, రూ- కొఱ.

కొఱ్ఱమీను —పై— (వేయికోఱలచేఁప అని వాడుక)

కొఱ్ఱు దే వి. చూ, రూ- కొఱు.

కొల. దే వి 1. కసటు: చూ, పాపము. 1, 2 హింస చూ, వధము

కొలఁకు, వై వి = కూల. రూ- కొలను. చూ, సరస్సు 1

కొలఁకువు వై. వి = —పై.—

కొలఁది దే వి 1. రూ-కొల్ది పరిమాణము చూ, పరిమితి, విణ 2. రూ- కొల్ది సాధ్యము. హరి పూ 5, ఆ 34. చూ, శక్యము.

కొలకొల వై వి = కలకలము నై 3, ఆ 13 చూ, స్వరము 2

కొలగాఁడు దే వి (కొలత + కాఁడు) ధాన్యము కొలుచువాఁడు (ఇక్కాలంబున కొలతకొలుచుటమానివేసి తూనిక తూయుచున్నారు కావున కొలగానిని కాటాదారుఁడని వాడెదరు)

కొలగారము దే వి. కొలగానికి ధాన్యాదులు తూచినందుకు ఇచ్చెడుకూలి "మంగాప్రిమమున సంవత్సరమునకు కొలగారపుపాటు మూఁడు వందల తూపాయలుండును"

కొలత దే. వి. 1 కొలఁది చూ, పరిమితి (చూ, కాలపరిమాణము), 2 (ధాన్యాదులను) కుంచేము మున్నగువానితో కొలుచుట రూ- కొలారకము- కొలువడి, 3 (సర్వేకుసంబంధించిన) భూములను గొలుసుతో కొలుచుట, 4 వస్త్రాదులను) కొలతబద్దతో కొలుచుట, ఇందుకు సంబంధించిన శాస్త్రపరిభాషా పదములు — కొలత (మెషర్), కొలబద్ద, మానము, ప్రమాణము, భాజకము; అపవర్తకము, సామాన్యాపవర్తకము, మఱియు సామాన్య ప్రమాణము, గరిష్ఠసామాన్యప్రమాణము, దైర్ఘ్యమానము, ద్రవమానము, భారమానము, భూఫలమానము- వర్గమానము, ఘనమానము, పొడవు కొలత, చతురపుకొలత మున్నగునవి) ప్రకృతి శాస్త్రములయందు ముఖ్యమైన కొలతలు ఉదా- (1) పొడవుకొలత. 12 అంగుళములు = 1 అడుగు, 3 అ = 1 గజము, 220 గజములు = 1 ఫర్లాంగు, 8 ఫ = 1 మైలు, (2) చదరపుకొలత 12 × 12 చదరపు అంగుళములు = 1 చదరపు అడుగు, 3 × 3 చ. అ = 1 చదరపుగజము; 4840 ఎకరములు = 1 చదరపుమైలు, (3) ఘనకొలత పొడవును, వెడల్పును, ఎత్తును హెచ్చవేయుటచే సమ ఘనపదార్థముల పరిమాణమేర్పడుచున్నది, మఱియు — (4) మీటరుమానము. 10 సహస్రాంశమీటరులు = 1 శతాంశ మీటరు 10 శ మీ = 1 దశాంశమీటరు, 10 ద. మీ = 1 మీటరు, 10 మీ = 1 దశమీటరు, 10 ద మీ = 1 శతమీటరు, 10 శ మీ = 1 సహస్రమీటరు, ఒక అంగుళములో సుమారు $2\frac{1}{2}$ శతాంశమీటరులు గలవు అడుగునుండి చతురపుటడుగును, ఘన అడుగును యేర్పడునట్లే శతాంశమీటరునుండియే చదరపు శతాంశమీటరు ఘనశతాంశమీటరును యేర్పడుచున్నవి. 100 × 100 = 10,000 చదరపుశతాంశమీటరులు = 1 చదరపుమీటరు, 10 × 10 × 10 = 1000 ఘన

శతాంశమీటరులు = 1 ఘనదశాంశమీటరు, 1000 ఘనశతాంశమీటరులకు " లీటరు " అని పేరు, మఱియు గాజు కొలపాత్రియు, రాతి పరిమాణము, కాలపరిమాణము, ద్రవ్యరాశి- దానికొలత గ్రాము మున్నగునవియు కలవు. గజము, సెకను, పౌనులు బ్రిటిషు పద్ధతిమానములు అనియు శతాంశమీటరు, సెకను గ్రాములు మీటరుపద్ధతిమానములు అనియు బరఁగుచున్నవి మీటరు పద్ధతికి ఫ్రెంచి పద్ధతి యనియు నామాంతరముగలదు మొ.

కొలను వై వి =కూల రూ-కొలఁకు-కొల్కు చూ, సరస్సు 1.

కొలము. వై వి = కులము 1 వంశము చూ, వంగడము, 2 సజాతీయప్రాణిసమూహము య. 4, ఆ 15 చూ, వంగడము

కొలారకము. దే వి. ధాన్యాదుల కొలత వేం అం మాన. 70 చూ, కొలత 2

కొలారము దే వి. నడుమబయలును నాలుగు ప్రక్కలఁ గట్టడములుగల యిల్లు, రూ-కొల్లారము చూ, సదనము 1 (రూ- కొలారు- కొల్లారము- కొల్లారు- చుట్టు కొల్లారము)

కొలారు దే వి —వై—

కొలారుబండి దే. వి గాడీ. రూ- కొల్లారు బండి- కొల్లాబండి చూ, శకటము 1

కొలి దే వి బిల్లగోడాడునప్పుడు బిల్లఁబెట్టి కొట్టుటకుఁ ద్రవ్వినపల్లము. ఉ, హరి. 5, ఆ 306 చూ, రంధ్రము. 1.

కొలికి దే వి ముక్కునంటిసకంటిమూల,2 హరగములోనగువాని తగిల్చెడు వంకరకమ్మి,3 పరిపాకము వీర 3, ఆ 56, హరిశ్చ 2, భా 170 చూ, పరువు, 4 కంఠము చూ, మెడ

కొలికిపూస దే వి కొలికికిఁదగిలించెడు పూస

కొలికిముడి దే. వి చూ, వదలుముడి

కొలిపించు. దే. అ క్రి 1 నట్టువుఁగు కొనుగోలుచేయు. ప్రే 2. ధాన్యాదికము కొలువఁజేయు

కొలిమి. దే వి కమ్మరి నిప్పుంచెడు పల్లము మార్క 3 ఆ 315 చూ, రంధ్రము. 1

కొలిమిడి దే వి రూ- గొలిమిడి * చూ, మొగబీర

కొలిమితిత్తి ద్వ వి (కమ్మరవాని) కొలిమి యూఁదెడు తిత్తి చూ, భస్త్రి

కొలియాప్టరములు పా కీటకములవర్గీకరణములో నొకటి కోశములవలె సమర్పఁబడియుండు ఱెక్కలుగలవి ఉదా — బరికొపురుగులు, బొద్దింకలు (గా, ఆర్తాప్టరములు)

కొలుచు దే వి 1 దవసము భార శా 1, ఆ 31. చూ, ధాన్యము, 2 వరిధాన్యము. మార్క. 2, ఆ 114 చూ, ధాన్యము,స.క్రి. 3. ఉపాసించు. భార సభా. 1, ఆ. 139 చూ, సేవించు, 4 ధాన్యాదికముకొలతచేయు భార. శా. 1, ఆ 31

కొలుపు దే. వి 1 గ్రామశక్తికిచేసెడు ఉత్సవము చూ, పండుగ. 2, అ క్రి 2 నట్టువుఁడు కొలిపించు, 3 అంగీకరించు. భార భీష్మ. 3, ఆ 253: చూ, సమ్మతించు; 4 యుక్తమగు భార అను 1, ఆ 11,పంచ. నా 1, ఆ 506, భో 4, ఆ 36 చూ, సరిపడు 2, 5 చెల్లు. హరిశ్చ. 1, భా.2188. చూ, సను 5, అం ప్రే 6. పురికొలుపు భార భీష్మ 3, ఆ 151 చూ, ప్రేరేపించు, 7 కలిగించు. జై 3, ఆ 70 చూ, పుట్టించు, 8. కనుగీటు,సైగచేయు నీలా. 1, ఆ 84 చూ, గీటు, 2, 9. అనుపయుక్తమైన కొనుధాతువునకు ప్రేరణమునందు వచ్చెడి రూపము "అడలుకొలుపు - పురికొలుపు." మొ.

కొలువడి దే వి (కొలుచు + వడి) చూ, కొలత. 2

కొలువాసములు దే వి బ. చొక్క చూ, మత్స్యము. 1

కొలువు. దే. వి రూ- కొల్వు 1 ఓలగము భార విరా 1, ఆ. 246 చూ, సభ. 2, 2 గ్రామశక్తికి చేసెడు ఉత్సవము ఆం, భా. ప్రి నా 48 చూ, పండుగ 2, 3. ఊడిగము చూ, శుశ్రూష 2, 4 ఉద్యోగము చూ, హోదా

కొలువుకాఁడు దే. వి చూ, సేవకుఁడు (రూ- కొలువుడుకాఁడు- కొల్వుడుకాఁడు)

కొలువుకూటము దే. వి ఆస్థానమండపము చూ, సభ. 2.

కొలువుగొను. దే స.క్రి. (కొలువు + కొను) సేవకునిగా పరిగ్రహించు భార విరా 1, ఆ 224

కొలువుడుకాఁడు దే వి చూ, రూ- కొలువుకాఁడు

కొలె. దే ద్రి మొదలుకొనియనునర్థమును దెలుపునది. వసు 4, ఆ 76 చూ రూ- కోలె

కొల్ది చూ, రూ- కొలఁది. నీలా 3, ఆ 13

కొల్లు దే. వి చూ, రూ- కొలుచు పంచ నా 3, ఆ 112

కొల్పుడుచేయి. దే వి ఒకరికమునతి చూ, నమస్కారము

కొల్ల. దే వి. దోఁపుడు చూ, తలపాటు 2.

కొల్లకత్తె ద్వ విణ. కొల్లపెట్టునది (ఆఁడుది), దొడ్డకత్తె చూ, ముచ్చు 1 (చూ, స్త్రీ)

కొల్లకాఁడు. దే విణ. కొల్లపెట్టువాఁడు, దొంగ చూ, ముచ్చు. 1

కొల్లకొట్టు. దే స క్రి. 1. కొల్లపెట్టు, అపహరించు (రూ- కొల్లగొను- కొల్లపెట్టు- కొల్లలాడు- కొల్లాడు) చూ, ముచ్చిలించు, 2 (అధికలాభమును) గడించు చూ సంపాదించు

కొల్లగొను దే స క్రి —పై—

కొల్లపెట్టు దే స క్రి కొల్లకొట్టు చూ, ముచ్చిలించు

కొల్లలాడు. దే స క్రి (కొల్లలు + ఆడు) —పై—

కొల్లవోవు దే అ క్రి (కొల్ల + పోవు) చూ, ఱపోవు చూ, పతివోవు

కొల్లాడు దే స క్రి (కొల్ల + ఆడు) చూ, కొల్లపెట్టు కాశీ 2, ఆ 37

కొల్లాబండి. దే వి చూ, రూ- కొలారుబండి

కొల్లాయపంచె దే వి చిన్నఅంగవస్త్రము, కొల్లాయగుడ్డ (అని కొందఱు) చూ, వస్త్రము

కొల్లారము దే వి చూ, రూ- కొలారము.

కొల్లారు. దే వి —పై—

కొల్లారుబండి దే వి చూ, రూ- కొలారుబండి

కొల్లి దే వి ఒకానొక చెట్టు చూ, వృక్షము

కొల్వు దే వి చూ, రూ- కొలువు

కొల్వుడుకాఁడు. దే వి చూ, రూ-కొలువుకాఁడు ఆం, భా ద్వి 184.

కొవ్వొత్తి వా వి చూ, రూ- క్రొవ్వొత్తి

కొస దే వి 1. కొన కవిక 4, ఆ 166 చూ, సుద. 3, 2 ఉపయుక్తముకాని తృణాదుల యగ్రాంశము, 3 పట్టికాగ్రము ఆం, పదా. 4-40 చూ, రూ- కుసి 1, 4 కొరడాకఱ్ఱ కొననుకట్టెడి సన్ననితోలు

కొసరు దే వి 1 కోరిక ఉ, హరి 5, ఆ 120 చూ, వాంఛ, 2 ఏదేనొకవస్తువునుదీసికొన్నదానికిచ్చెడుపెచ్చు చూ, పెచ్చు 4, 3 పొగడిక శశాంక, ఆ 97 చూ, స్తోత్రము, 4. జెంకు భార విరా 2, ఆ 128 చూ, సంకోచము 3, 5 అతిశయము. చూ, హెచ్చు 2. అ క్రి

6 చెలరేఁగు. కాశీ 5, ఆ 167 చూ, విజృంభించు, 7 జంకు పర 5, ఆ 250 చూ, సంకోచించు, 8. ప్రార్థించు ఉ హరి 8, ఆ. 120. చూ, వేఁడికొను

కొస్సె దే వి. = కుశ దర్భ దబ్బ చూ, తృణము 1

కొహాలి. అం. గాంధర్వవేదమునందలి రాగాధ్యాయములోని భాషాంగములు పదునొకటింటిలో నొకటి. చూ భాషాంగములు (చూ, భాష 1)

కో.

కో దే. వి. 1 అఱపునందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హాహాహూ, వా వి 2. రహస్యముగ పిలుచుటయందును, బహిరంగముగ గట్టిగా పిలుచుటయందును స్వరభేదమునుబట్టి సూచించు ఒకానొక యక్షరము

కోంకణకము సం వి అ పుం చూ, రూ- కోంకణము 2.

కోంకణము సం వి అ న 1. కోంకణమను నాయుధము చూ, బాణము. 1 పుం 2 ఏఁబదియాఱు దేశములలో నొకటి, రూ- కోంకాణము- కొంకణము చూ, దేశము, 3 కోంకణమను పక్షి: చూ, పక్షి, 4 కోంకణమనుచేప చూ, మత్స్యము 1

కోంకణాసుతుఁడు. సం వి అ పుం జమదగ్ని కొడుకు చూ, పరశురాముఁడు

కోఁగటు. దే వి. క్షౌరము చూ, ముండనము (రూ గొఱుగుట, గోఁగుట)

కోఁగు దే వి 1 వాష్పాంబురాశి. అం, పదా 6-52 చూ, నాఱు 1, స క్రి. 2 క్షౌరము చేయు చూ, గొఱుగు

కోఁగుట. దే వి క్షౌరము అం, భా ద్వి 1 బ 177 చూ, ముండనము

కోఁచే. దే. వి. పిటికి చూ, వెఱపరి.

కోఁచేవాఱు దే అ. క్రి. (కోఁచ + పాఱు) బెదరు. ప్రభా 2, ఆ 58 చూ, భయపడు.

కోఁడు దే స క్రి. బియ్యములోనగువానిని చేటలోఁబోసి ప్రక్కవాటుగా నిటునటు త్రిప్పు చూ, మల్చు

కోఁత దే వి కోయుట చూ, లవనము.

కోఁతపట్టు దే అ, క్రి. కోఁత కోయనారంభించు.

కోఁతపడు ద్వ అ క్రి. ఖండితమగు. చూ, ప్రక్కవాఱు

కోఁతి. దే వి మల్లు రూ- క్రోఁతి చూ, వానరము.

కోఁతికొమ్మచ్చి. దే. వి. బాలక్రీడా విశేషము. చూ, బాలక్రీడ

కోఁతిగాఁడు. దే వి చూ, కోఁతిబెంకి

కోఁతిబెంకి దే వి —పై—

కోఁతికోఱ దే వి. కపిదంతము చూ, ఇ. 5

కోఁతిపిట్టమామిడి. దే వి. ఒకరకముమామిడి* చూ, మామిడి

కోఁతిపుల్లలు దే వి బ మగ్గపుపలకదారములను మీఁదికిదిగిల్చెడు పుల్లలు

కోఁతిమామిడి దే వి. రసాలము * చూ, మామిడి (అంబాళముఅని శబ్దరత్నాకరము)

కోదాఁడు వై వి. = కుంతాల. తాళవృక్షవిశేషము * హంస 4, ఆ. 11 "ఏఁదాఁడు అనిన కోదాఁడు అనును" చూ, శ్రీతాళము

కోక దే వి 1 వలువ. పర. 1, ఆ 36 చూ, వస్త్రము, 2 చీర చూ, వస్త్రము

కోకదము సం వి అ పుం. బిలేశయము చూ, తెలుమేపరి.

కోకదేశము. సం వి అ. పుం కపోతము. చూ, పావురము.

కోకనద చ్ఛవి స గ ఇ పుం. 1 ఎఱుపు గు, వర్ణము 6, విణ 2 ఎఱ్ఱని చూ వర్ణము 6.

కోకనదము సం. వి అ న 1. చెంగలువ చూ పద్మము 1; 2. చెందమ్మి చూ, పద్మము 1

కోకనదుఁడు సం. వి అ. పుం ముక్కంటి. చూ, శివుఁడు.

కోకబంధువు సం. వి ఉ. పుం ఇనుఁడు చూ, సూర్యుఁడు.

కోకము. సం వి అ. పుం 1 జక్కవ చూ చక్రవాకము; 2. తోఁడేలు. చూ, వృకము, 3 గౌళి. చూ, బల్లి, 4. కప్ప చూ, మండూకము 1, 5 ఈఁదు * చూ, హింతాలము, 6. కొండగోఁగు * చూ, మృదుద్రుమము 7. బట్ట చూ, వస్త్రము.

కోకస్కారము సం వి అ పుం చూ, మునిఁడి*

కోకాగ్రము సం. వి అ. పుం ఏఱువంగ * చూ, వంగ

కోకాహము. సం వి. అ. పుం కప్ప చూ, మండూకము 1.

కోకిల అం. కామశాస్త్రమునందలి పలుకులు (లేక) కూజితములు అయిదింటిలో నొకటి చూ, కూజితములు (రూ - కోకిలము)

కోకిలనయనము సం. వి అ పుం చూ, కోకిలాక్షకము *.

కోకిలప్రియము. అం తాళాధ్యాయప్రకరణములోని జన్యతాళములు నూటయొకటింటిలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు (చూ, తాళము 2.)

కోకిలము సం వి. అ పుం. 1 = కోయిల చూ, పికము, 2. ఇంగాలము చూ, నిప్పు, 3 చిలుక చూ, శుకము; న. 4. రేఁగుపండు. చూ, రేఁగు; వా. వి. 5. గానముయొక్క మాధుర్యము మెచ్చు కొనుటకు నుపయోగించు నది) కోకిలస్వరము చూ, స్వరము 2 (ఇట్లు కోకిలధ్వని), అం 6 రూ- కోకిల.

కోకిలాక్షకము సం వి అ పుం ములుగోరిమిడి *. చూ, మొగబీర

కోకిలాక్షము సం వి అ పుం — పై —

కోకిలానందము. సం వి అ పుం రాజామ్రము*. చూ, మామిడి

కోకిలావాసము. సం వి అ పుం — పై —

కోకిలుఁడు. సం వి అ. పుం ముక్కంటి చూ, శివుఁడు

కోకిలేక్షువు సం. వి. ఉ పుం. కృష్ణేక్షువు * చూ, రసాలము. 3

కోకిలేష్ట సం. వి అ స్త్రీ. మహాజంబువు * చూ, నేరేడు.

కోకిలోత్సవము సం. వి అ పుం రాజామ్రము* చూ, మామిడి.

కోకుఁడు. సం. వి అ పుం, 1 వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు 1, 2 అన్న చూ, సహోదరుఁడు, 3 ఒకానొక పండితుఁడు చూ, విద్వాంసుఁడు

కోఁగిరి - రూ - ఖోగిరి హిం వి గుఱ్ఱపుజీను

కోగెల. వై. వి. = కోకిలః (శ ర) చూ, పికము

కోజాగరము సం వి అ పుం ఆశ్వయుజపౌర్ణమి చూ, పున్నమ

కోట వై వి = కోట్టః 1 ప్రహారి. (పట్టణము చుట్టుగల ప్రహారి అని శబ్దరత్నాకరము) చూ, ప్రాకారము; 2 దుర్గపురము భార తా. 2, ఆ 284 చూ, దేశము; అం 3. రాజ్యాంగములు ఏడింటిలోనొకటి, దుర్గము చూ, రాజ్యాంగములు.

కోటఁడు. వై. వి = కొట్టు. గుడ్లగూబః చూ, పక్షిసంపుఁబులుఁగు.

కోటకొమ్మ ద్వ. వి కోటమీఁదిదళము చూ, సదనము. 1.

కోటకొరడు ద్వ. వి. అలంగము. చూ, వప్రము 2. (రూ- కోటకొఱడు)

కోటకొఱడు ద్వ వి.—పై—

కోటబురుజు ద్వ వి అట్టడి చూ, సదనము 1

కోటరము సం వి అ పుం, న 1. చెట్టుతొఱ్ఱ చూ, రంధ్రము 1, దే. వి. (1) కోడంట్రము. భార ఉద్యో 3, అ 112 (రూ-కోటరికము- కోటతికము- కోట్రము- కోడంట్రము- కోడంట్రికము- కోడండ్రము- కోడరికము- కోడతికము) చూ, స్నుపాత్వము

కోటరి సం. వి ఈ. స్త్రీ రూ- కోటవి. బలాత్కారముగా వస్త్రము విడుచునట్లుచేయు ఆఁడుది చూ, స్త్రీ

కోటరికము దే వి. కోడంట్రము చూ, స్నుపాత్వము (రూ - కోటతికము రామా. 1, ఆ 2.)

కోటరింపు దే. వి పెద్దపులికూఁత చూ, స్వరము. 2

కోటవి. సం వి ఈ స్త్రీ 1 దిసమొలది (ఆఁడుగి) నగ్నిక చూ, స్త్రీ, 2 దుర్గ చూ, పార్వతి 1

కోటాకు వా వి అక్షము తాటిచెట్టులోనగు వానియందు పుట్టెడు ముడుతవీడని లేఁతయాకు మొలక చూ, మొవ్వ

కోటానఁగోటులు మి వి. బ. (కోటులు + కోటులు) రూ- కోటానఁగోట్లు. తద్వి తండములు, అసంఖ్యాకములు విక్ర 5. ఆ.130 " కోటానఁగోటులై కోట కొమ్మలయందున వ్యుత్పన్నని - ప్రాణంబులగుమాణిక్యపేప బులు " (కళాపూర్ణోదయము)

కోటి. సం వి ఇ స్త్రీ 1. అంచు చూ, చె గు 2. అతిశయము హెచ్చు. 2, 3 అటక చూ, వింటికొప్పు. 4 చివర. చూ, సుద. 3, 5. కోటిసంఖ్య, సంఖ్యావిశేషము, 1,00,00,000. వేమన 1200 చూ, సంఖ్య1, 6 ఆయుధధార. చూ, వాదర, 7.=కొడి. దీపపుకొడి. చూ, సిగ. 4, వా. 8. జాతకము "సిద్ధాంతినాకోటివ్రాసెను. ", అం. 9. గజశాస్త్రములోని గురుమతమున వ్యూహాంగములు ఏడిటిలో నొకటి చూ, గురుమతమున వ్యూహాంగములు ; 10. శుక్రమతమున వ్యూహాంగములు అయిదింటిలో నొకటి చూ, శుక్రమతమున వ్యూహాంగములు, 11 సంఖ్యాభేదములు ముప్పదియాఱింటిలో నొకటి చూ, సంఖ్యాభేదములు; దే. వి. (1) రాజ్యసమాచారము. రూ- కొట్టి ఆము 3, ఆ. 17 చూ, వేగు

కోటింగు వా. వి పూఁత, పూఁతపై పూఁత. పైపొర, పొరపైపొర.

కోటికము సం. వి. అ. పుం. ఆరుద్రపురుగు: చూ, పురుగు, 2 చూ, కోటిశము.

కోటికాఁడు. దే. వి. రూ- కోటికాఁడు - కొట్టికాఁడు. ఆము. 3, ఆ. 26 చూ, వేగువాఁడు.

కోటికిఁబడగెత్తుట. జా కోటికిమించిన ద్రవ్యము కలిగియుండుట "అననిట్టి పలువయఱపుల, కును గోటికిఁబడగయెత్తి గుఱియగు పెద్ద, న్నినునమ్మరాదు గాక." (కళాపూర్ణోదయము) "కోటికిఁబడగెత్తి కోమట్లులోను. " (దసరా పద్యము)

కోటిజిత్తు సం వి త్. పుం. కాళిదాస కవి చూ, రఘుకారుఁడు

కోటిఫలి పా గోదావరీమండలమునందలి దక్షిణకాశీయనఁబడు ఒకానొక పుణ్యక్షేత్రము (ఇచ్చట సోమేశ్వరుని ఆలయముగలదు. ఇచ్చట లవృద్ధగౌ మీఁది మాత్సాగము నాపహారి) , ఘుమ. 1

కోటిరము సం వి. అ పుం జేఱ చూ, వేసలి.1,

కోటివర్ష. సం వి ఆ స్త్రీ స్పృక్కయను గంధద్రవ్యము * చూ, రాజార్హము.

కోటివర్షము. సం. వి అ న. బాణపురము రూ- కోటీవర్షము చూ, దేశము

కోటిశము. సం వి అ. పుం. మట్టిగడ్డలుకొట్టెడు కొయ్య. రూ- కోటీశము చూ, కొయ్యగూటము రూ- కోటిశకము (అనికొందఱు)

కోటీరము. సం. వి. అ. పుం 1 కిరీటము చూ, సీసకము 1, 2. నకులము చూ, ముంగిస. 3 ఆరుద్రపురుగు చూ, పురుగు, 4 ఇంద్రధనుస్సు చూ, బాణము. 1.

కోటీరుఁడు. సం. వి అ పుం ఇంద్రుఁడు చూ, వేలుపుఱేఁడు

కోటీవర్షము సం వి. అ. న చూ, రూ- కోటివర్షము.

కోటీశము సం. వి. అ. పుం చూ, రూ- కోటిశము ("లోష్టఘ్నః కోటీశః" అని రత్నకోశమందు ఆర్యావృత్తముచేఁ జెప్పెను గనుక దీర్ఘమధ్యమమును గలదు)

కోటు వా. వి 1. ఎదుటిభాగమున బొత్తపునను గుండీలుతగిలించు ఒకరకము చొక్కాయి. చూ, వస్త్రము, 2. పేకాటలోగెలుపురంగు చెప్పియాడెడు ఆట "నాఆటకోటు డైమను తురఫు పట్టుతీయుము"

కోటేరు. దే వి. దక్కికిఁ బోవునపుడుగాని దుక్కియై మరలివచ్చునపుడుగాని దుంపమీఁదుగా కాఁడికితగిలించిన నాఁగలి పర 5, ఆ. 28. చూ, లాంగలము

కోట్టము. సం. వి అ పుం = కోట. 1 దుర్గపురము చూ, దేశము, 2 ఇంటిలోపలి యిల్లు చూ, సదనము 1.

కోట్టవి సం వి. ఈ. స్త్రీ గౌరి. చూ. పార్వతి.1.

కోట్టవీపురము సం. వి. అ న. బాణపురము చూ, కోటివర్షము

కోట్టారము. సం వి. అ. పుం 1 నీటిపల్లము చూ రంధ్రము 1, 2. భద్రముస్తైలు * చూ, వత్సకము, 3 కూపము చూ, నుయ్యి, 4 నలుచేదరగపునుయ్యి చూ, నుయ్యి, 5 తామరకొలను చూ, సరస్సు 1, 6 చెట్టు చూ, వృక్షము, విశ. 7 నగరసంబంధమైనది

కోట్రము దే వి చూ, రూ- కోటరము వి, పు 5, ఆ 185

కోరము. సం వి. అ. పుం మండలాకారమైన కుష్ఠము చూ, మండలము. 3.

కోరరపుష్పి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బొద్ది * చూ, వృద్ధదారకము.

కోరరము సం వి అ పుం అంకోలము * చూ, మహాయమళపత్రిక

కోడంట్రము దే వి రూ- కోటంటికము కళా. 7 ఆ 89 చూ, స్నుషాత్వము

కోడంట్రికము దే వి. —పై—. ఉ రా. 4, ఆ 206

కోడండ్రము. దే వి —పై—

కోడరికము దే వి. —పై—

కోడటికము. దే వి (కోడలు + టికము) —పై—

కోడలు దే వి (కొడుకు + ఆలు) కుమారుని భార్య (హల్లుపరమగుచో వికల్పముగాను త్వలోపంబగు "క. కలదాకాంద్రవసతి శశి, కలదాననఁజాలునొక వికారపుఁగోడల్, కలదా లోల కటాక్షాం, చల దామనిబద్ధతరుణజన ఖంజనయై" పాండు 3, ఆ 60. సంధిని వర్ణలోపవర్ణవికారములు) చూ, స్నుష

కోడాడు దే అ క్రి. గాసిఁబడు భాగ 9, స్కం. 483 చూ, బాధపడు.

కోడి. పై వి. = కుక్కుటము. 1 అజ్జివాలు చూ, పుంజు, 2 కుక్కుట స్త్రీపురుషసామాన్యము. చూ, పుంజు.

కోడికూఁత ద్వ వి చూ కోళ్ళక్కూరము

కోడికోడి. వా వి. నడచుచున్న తేలు నిలచుటకు నుచ్చరించుశబ్దము. (కోడివచ్చి పొడిచిచంపు నని తేలు అభిప్రాయపడి నిలచునట!)

కోడిగ. దే. వి రత్నములు ఇరువదింటిసంజ్ఞ రూ- కోడీ చూ, రత్నము 1.

కోడిగము. దే వి 1 విలాసచేష్ట చూ, విలాసము 1, 2 ఎగతాళి చూ, పరిహాసము.(రూ- కోడిగెము)

కోడిగీఁడు దే. వి. కోడిగముచేయువాఁడు విక్రి. 7, అ 124.

కోడిగెము. దే వి చూ, రూ- కోడిగము

కోడిదేగ దే. వి ఒకవన్నెగలపందెపుకోడిపుంజు చూ, పుంజు

కోడిపీఁట వై వి = కుక్కుటపీఠ నొగచివర క్రింద నెత్తుగా నుంచెడు మోపుడుకొయ్య అను కర్షము చూ, పంగలగుంజె 2

కోడిపోరు దే వి. ప్రాణవద్యూతము. ఆం, భా. ద్వి. 306 చూ, పాచిక

కోడిబడి దే. వి. పసిపిల్లలకు చేసియిచ్చెడు తినుబండము. హంస 1, అ 105: చూ, భక్ష్యము

కోడిబుడమలు. దే వి. ఒకరకము బుడమలు చూ, ధాన్యము.

కోడియ వై వి. = కూటు. రూ- కోడె- కోడెదూడ, గిత్త, వత్సము, మోయుటకును దున్నుటకును పనుపడఁదగిన వయసుగల కోడె చూ, వృషభము 1 (దేశ్యపదమని శబ్దరత్నాకరము)

కోడీ. దే. వి. కోడిగ చూ, రత్నము 1.

కోడుతాలు దే అ క్రి పండినపైరు మిక్కిలి యెండు.

కోడు వా స క్రి 1. పిండిలోనగువానిఁ జేటతోఁ జెరగుచు తనవైపునకు అందుల మెతికలు వచ్చునట్లుచేయు, వై వి. 2. = ఖట్వా మంచెపుకోడు, బల్లకోడు, పీఁటకోడులోనవి (దేశ్యపదమని శబ్దరత్నాకరము). స్తంభము. 1, దే వి 3 ఊరిదరి నీటిపల్ల చూ, రంధ్రము 1

కోడుకొను వా స. క్రి పిండిలోనగువ జేటతోఁ జెరగుచు తనవైపునకు అందుగల మెతుకలు వచ్చునట్లుచేసికొను.

కోడె దే. వి 1 కాఁడిమరపఁదగినదూడ రూ- కోడియ, 2 లంజెకాఁడు కవిక అ 99 చూ, విటుఁడు, విఱ. 3 తరుణ రామా 1, అ. 141 చూ, పడుచుది

కోడెకాఁడు దే వి 1 రూ- కోడె లంజెడు, రామా. 1, అ 141 చూ, విటుఁ 2. రూ- కోడీఁడు, పిన్నవయసువాఁ చూ, శిశువు

కోడెటెక్కెమువానన్న. దే. వి గణపతి ఆం దే. 6 చూ, వినాయకుఁడు 1.

కోడెత్రాఁచు దే. వి పురుషసర్పము చ సర్పము

కోడెదూడ దే. వి చూ, రూ- కోడిం

కోడెరవుతు. ద్వ వి. వృషభవాహనుఁడు చ శివుఁడు (రూ కోడెరౌతు)

కోణంగి. వై. వి. 1 అంగములను వికారముజూపి బిచ్చమెత్తెడు దాసరి రూ- కోణవాఁడు- కోణాంగి వై. 1, అ 42 చు సాతాని, 2 హాస్యగాఁడు రూ- కోణగివాఁడు- కోణాగి చూ, శైలూషుఁడు.

కోణంగివాఁడు ద్వ వి —వై—

కోణపుఁడు సం వి అ పుం నైరృతి చ మూలకేఁడు (రూ- కాణపుఁడు)

కోణమానము. పా 60 సెకనులు=1 నిమిష 60 ని =1 డిగ్రి. 30 డి = 1 సైను 90 డి 1 క్వాడ్రాఁటు (సమకోణము, 4 క్వా (360 డి) = 1 వృత్తము (చుట్టుకొలత)

కోణము సం వి. అ పుం 1 = గోబ. ఇల్లు లోనగువాని మూల (చూ, ఏంగిలు) తద్విశేషములు.— త్రిభుజములు — సమకోణత్రిభుజము, గురుకోణత్రిభుజము, లఘుకోణత్రిభుజము, సమత్రిభుజము సమద్విభుజము, విషమత్రిభుజము, సమకోణవిషమత్రిభుజము, గురుకోణవిషమత్రిభుజము, లఘుకోణవిషమత్రిభుజము మొదలగునవి, చతుర్భుజములు, సమాంతరచతుర్భుజములు — విషమాయితము, ఒరగుడుచేదరము, చదరము, సమకోణదీర్ఘచతురస్రము ఇత్యాది మూలలు — ఉత్తరము- ఈశాన్యము, తూర్పు-ఆగ్నేయము, దక్షిణము- నైరృతి, పడమర- వాయవ్యము మున్నగువాని మూలలను కోణములని పేరు చూ, విదిక్కు, 2 = కోన అంచు అగ్రము చూ, సుద 3, 3 = కోడుపు గంటలోనగువాని వాయించెడు కోడుపు చూ, కోడుపు 1, 4 లగుడము, దుడ్డుగోల చూ, వేత్రము 1 5 కోణమనువాద్యము చూ, వీణ. (వీణాదివాద్యముల వాయించు కోడుపు), 6. ఆయుధధార చూ, వాదర, 7. దున్నపోతు చూ, మహిషము, 8 గోఁచి చూ, బొట్టము, 9 వాద్యశాల చూ, సదనము 1, పా 10 జన్మలగ్నమునకు 5-9 రాసులు త్రికోణములనఁబడును వీనికి కోణములనియుఁగూడ పేరుగలదు

కోణాంగి వై వి చూ, రూ- కోణంగి

కోణాశ్వుఁడు సం వి అ పుం జేముఁడు చూ, యముఁడు

కోణి సం వి ఇ విణ ఈఁచుకపోయిన చేతులవాఁడు చూ, వంకరచేతులవాఁడు

కోణుఁడు. సం. వి. అ.పుం.శని చూ, రాహువు2,

కోదండము సం. వి అ. పుం. 1. విల్లు చూ, బాణము, 1; 2 నాలుగుమూరలవిల్లు చూ, బాణము 1, 3 వెదురువిల్లు చూ బాణము 1, పుం 4 కనుబొమ చూ, భ్రూవు, 5. కోదండమను దేశము చూ, దేశము, 6. పచ్చ పెద్ద గోరంట* చూ, మహాసహా, అం 7 ఆయుధములు ముప్పది రెండింటిలో నొకటి చూ, బాణము 1: (చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు); 8 బాణాగ్రము పదివిధములు అందు ప్రసిద్ధిగల బాణముయొక్క సంధాన విసర్జనాదిక్రియల కాస్పదమైన కార్ముకముల లోని త్రివిధములగు చాపము - ధనుస్సు - కోదండము అను వానిలోనిదియొకటి (చూ, కార్ముకము), జే వి (1) బాలురను దండించుటకై పట్టుకొని వ్రేలాడునట్లు మోఁదఁ గట్టెడు త్రాడు చూ, సూత్రము 1.

కోదండరామములు దే వి బ ఒకరకముపడ్లు చూ, ధాన్యము

కోదరము సం వి అ పుం ఉండ్రి* చూ, వెలిచెండ్రి.

కోద్ఘాటము సం వి. అ న. గృహభేదము. (గృహభేదములు — కుటీరము, కోద్ఘాటము, పిరరము) చూ, సదనము. 1.

కోద్రింగము సం. వి. అ. పుం అరప చూ, మంచె.

కోద్రవము సం వి అ పుం కోరదూషము, అళ్ళు చూ, ధాన్యము

కోధము సం వి అ పుం 1 దుష్టత్వము చూ, కటితము, 2 నేత్రరోగము చూ, బిడాలము 2, 3. నీళ్ళుకలియని చేల్ల చూ, మజ్జిగ

కోన. వై వి = కోణః. 1 అడవి అచ్చ అర, కాం 49 చూ, విపినము; 2. శైలదీర్ఘకోణము చూ, అడవ, 3. కొండలయందలి పఱుఁగుచోటు వసు. 3. ఆ 79, 4. మూల సా 3, ఆ. 232 చూ, విదిక్కు, 5. కోన. హరి ఉ 8. ఆ. 178. చూ, సుద. 3, 6. దేశవిశే

వము అడవియందుండెడుపల్లె (అనికొందఱు) ఆము 1, ఆ, 36 చూ, దేశము, దే. వి 7 గోసమూహము చూ, ధేనువు.

కోనతిమ్మరి ద్వ వి కోఁతి, వనచరము అచ్చ యు, కాం 480 చూ, వానరము

కోనపునికి. ద్వ వి కోఁతి, వనౌకసము అచ్చ కిష్కిం. కాం 11. (ఇ్న కోనటెంకి) చూ, వానరము.

కోనఱేఁడు. ద్వ. వి. నైర్ృతి చూ, మూల ఱేఁడు

కోనసీమబ్రాహ్మణులు. పా వీరు ద్రావిడుల లో నొక తెగవారు ఈద్రావిడులలో కోన సీమద్రావిడులు, తుమ్మగుంటద్రావిడులు, పుదూరు ద్రావిడులు అను బ్రాహ్మణులు కలరు వీరు ముప్వురును కృష్ణయజుర్వేదులు. ఆపస్తంబసూత్రులొక కొందఱు బుగ్వేదు లొక కొందఱునైయున్నారు. వైదిక లౌకిక ములయందఱి సమర్థులు చూ, బ్రాహ్మణులు.

కోనేఱు ద్వ వి చుట్టును మెట్లుగల నలుచేద రపుగుంట, పుష్కరిణి చూ, సరస్సు (రూ- కోనేఱు)

కోనేఱు ద్వ వి —వై—

కోపఘ్నము సం వి అ న బ్రహ్మచేత మొదట తెలిసికొనఁబడిన వేదము చూ, వేదము

కోపకత్తె మి వా విణ. (కోపము + కత్తె) కోపముగల (ఆఁడుది) చూ, స్త్రీ

కోపకాఁడు మి. వా విణ (కోపము + కాఁడు) కోపముకలవాఁడు కాశీ 4, ఆ 40. చూ, రోషణుఁడు.

కోపగించు వై. స క్రి. = కోపించు చూ, రోషించు (రూ- కోపగిల్లు)

కోపగిల్లు వై. అ క్రి. కోపపడు చూ, రోషించు.

కోపన. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. భామిని కోపము గల ఆఁడుది, రతిసమయమున కోపముగల ఆఁడుది (అని కొందఱు) చూ, స్త్రీ, విణ. 2. కోపముగలది

కోపనకము సం వి అ పుం చోరకమను గ్రంధ్యము * చూ, రాజార్హము

కోపము సం వి అ పుం క్రోధము, కినుక చూ, రోషము

కోపలత సం. వి ఆ స్త్రీ. కర్ణస్ఫోటు *: చూ, బొల్లిబూసర.

కోపి. సం విణ (న్. ఈ న్.) 1 కోపముగల వాఁడు చూ రోషణుఁడు, పుం 2 జలపారావతము చూ, పావురము

కోపించు సం స క్రి = కోపగించు చూ, రోషించు.

కోపితుఁడు. సం వి. అ పుం = కోపకాఁడు: చూ, రోషణుఁడు

కోపు దే. వి 1 వైపు శశాం. 4, ఆ. 142· చూ, పార్శ్వము 2, 2 రూ- కొప్పు వింటి కొన భాగ 1, స్కాం. 468 చూ, వింటి కొప్పు, 3 రీతి ఉ, రా, 8, ఆ 112: చూ, విధము 1, 4 మద్యము "తనరు సారాయి కోపన " వేం. ఆం. 72 చూ, సుర. 1, 5 మద్యవిశేషము చూ, సుర 1, 6 అజ్ఞ· చూ, సమయము 1, 7 చేఁపలను గుదిగ్రు చ్చునట్టి సూది చూ, సూది. 8. నిమిత్తము. య. 2, ఆ 54 చూ, హేతువు, 9 నాట్య ముతీర్పు య. 4, ఆ 12 చూ, నాటకము 1, 10 అందము రసి 1, ఆ 36 చూ, సౌంద ర్యము, 11 కడ్డి చూ, శలాక; 12. బలపము లోనగువానికడ్డి చూ, బలపము, 13 ఆట, గొండ్లి చూ, వ్యంజకము. 1, బ 14. నతి. చూ నమస్కారము, 15 నాట్యగతిభేదము, చూ, నాటకము 1.

కోపుదారుఁడు దే వి. సరసులను వైనుండి తెచ్చి అమ్మెడువాఁడు. చూ, విక్రయికుఁడు.

కోపుపరువడి అం 1 విసరులు పదునాలుగింటి లోనొకటి చూ, విసరులు 2 పరువళ్లు పంద్రెండింటిలోనొకటి చూ, పరువళ్లు (విసరులు- పరువళ్లు ఒకటియేఅని కొందఱు)

కోపువాఱు దే అ క్రి (కోపు + పాఱు) అందగించు చూ, రమ్యమగు

కోపోక్తి. సం. వి ఇ. స్త్రీ పరుషోక్తి చూ, పరుషము 2.

కోప్రలాయితములు పా తిరుచనాపల్లి జిల్లాలోఁ గొన్నిచోట్ల శిలాభావముఁజెందిన జంతువుల రెట్టలనిఁ జెప్పఁబడుటాళ్లు ఇవి నేలలో గొంతలోఁతున దొరకును. వీనిలో రమారమి 22 % స్ఫురత్ప్రంచామ్లజనిదముండును

కోమ దే. వి 1 గోపురమువలె పెరిగినపుట్టచివర. హరిశ్చ. 1, భా 1962 చూ, కోవ, 2 ఆఁడుది అచ్చ ఆర, కాం 96 చూ, స్త్రీ

కోమటి వై వి = గోమతి, కార్పటిక వేమన 1204 చూ, వైశ్యుఁడు

కోమటిది. వై వి అర్య చూ, వైశ్య

కోమటియొక్క ఏకాంతపులెక్క. పా —

డోకరు	0-0-1
అవారుడోకర్లు	0-0-2
ఉద్దండోకర్లు	0-0-3
బటువుగదిక	0-0-6
రికారు	0-1-0
రికారుసార్థా	0-1-6
అవారురికారు	0-2-0
అవారురికారు సార్థా	0-2-6
ఉద్దంరికార్లు	0-3-0
ఉద్దంరికారు సార్థా	0-3-6
గరిలేక వెసిలి	0-4-0
గరిసార్థా	0-4-6
పాలరికార్లు	0-5-0
చెలిరికార్లు	0-6-0
పోతురికార్లు	0-7-0
రలరికార్లు	0-8-0
రలరికారు సార్థా	0-8-6
నౌరికార్లు	0-9-0
అంగళిరికార్లు	0-10-0
గేవురికార్లు	0-11-0
బావురికార్లు	0-12-0
తేవురికార్లు	0-13-0
అంగలపోగు రికార్లు	0-14-0
అంగలపాల రికార్లు	0-15-0
రుకారు	1-0-0
రుకారు ఎసిలి	1-4-0
రుకారుసార్థా	1-8-0
రుకారుపావు రికారు	1-12-0
రుకారురుకారు	2-0-0
ఉద్దంరుకార్లు	3-0-0
పోగురుకార్లు	4-0-0
పాలరుకార్లు	5-0-0
చెలిరుకార్లు	6-0-0
పోతురుకార్లు	7-0-0
రలరుకార్లు	8-0-0
నౌరుకార్లు	9-0-0
అంగళి	10-0-0
ఇత్తు	20-0-0
వుద్దనఅంగళ్లు	30-0-0
పోగుఅంగళ్లు	40-0-0
పాలఅంగళ్లు	50-0-0
సతుకు	100-0-0
సతుకుసార్థా	150-0-0
అవారుసతుకులు	200-0-0
అవారుసతుకుసార్థా	250-0-0
వుద్దనసతుకులు	300-0-0
వుద్దనసతుకులు సార్థా	350-0-0
పోగుసతుకులు	400-0-0
పాలసతుకులు	500-0-0
ఢకారు	1000-0-0

కోమటిసాక్ష్యము పా ఉభయవాదులకును పనికిరాని సాక్ష్యము (వాడుక.)

కోమల సం. వి. ఆ స్త్రీ. క్షీరిక * చూ, పాల, 2 = కోమలి చక్కఁదనముగల ఆఁడుది చూ, స్త్రీ.

కోమలపాణితలే. సం. వి అ న. (ద్వివచనము) భాగ్యవంతులయొక్క లక్షణము చూ, లక్షణము 1.

కోమలము సం వి అ న 1 నీళ్లు చూ నీరు 1, 2 పగడములోని దోషము, చూ, రత్నము 1, 3 నిర్జలదేశము చూ, దేశము, 4 శివునిచేతి జింక చూ, హరిణము. 1, 5 వసంతఋతువు చూ, మాసద్వయము, వివ 6 మృదువు చూ, సౌందర్యము 3.

కోమలవల్లిక సం వి ఆ స్త్రీ బదనిక * చూ, వదనిక.

కోమలాంశము పా షష్ట్యంశములలో నొకటి. చూ, షష్ట్యంశములు.

కోమలి. వై వి 1.= కోమలాం. ఆఁడుది' చూ, స్త్రీ; 2.=కోమలాం చేకూఁదనముగల ఆఁడుది చూ, స్త్రీ.

కోమలికము వై వి = కోమల చేకూఁదనము. రా ఆర, కాం. 1, అ 148 చూ, సౌందర్యము.

కోమలుఁడు. సం వి అ. పుం 1 కాముకుఁడు; చూ, వలపుకాఁడు, 2 గొల్లవాఁడు చూ, మహాశూద్రుఁడు.

కోమాసిక సం. వి. అ స్త్రీ. జాలిక చూ, వల 1

కోయ దే వి ఒకజాతిబోయ చూ, వ్యాధుఁడు 1.

కోయంబుత్తూరు నాఁగలి. వా.వి ఇది యొకరకము నాఁగలి దీనికి పెద్దమడక యని పేరు దీని భాగములు నాఁగటిదుంప, కఱుకోల, ఏఁడికోల, మేఁడి, పిడి, నాఁగటికుఁ పయోక్కూఅడ్డుకోఁత చూ, లాంగలము. 1.

కోయవాఁడు. దే. వి చూ, కోయ

కోయష్టికము సం. వి. అ. పుం చీఁకుఁగొక్కెర. చూ, బకము

యిల వై వి. 1.=కోకిలము రూ-కోవెల. హరి. పూ 8, అ. 35' చూ, పికము, దే. వి 2 రూ-కోవెల. వర్తుల దీర్ఘదేవాలయము: చూ, వేలుపుబెంకి, 3. ఒకానొక దివ్యస్థలము కాశీ 5, అ 288 చూ, వేలుపుబెంకి.

కోయిలతెగదణి దే. వి మరుఁడు వేం అం 8 చూ, మన్మథుఁడు.

కోయు. దే. స. క్రి. 1. తీఁగెలు లోనగువాని ఛేదించు చూ, లవించు, 2. పువ్వులు లోనగువాని గిల్లు చూ, చిదుము. 1.

కోయుతోఁటకూర. దే వి కోసినకొలఁదిని పెరిగెడు కోయుగూర (కొయ్యతోఁటకూర- కోయితోఁటకూర అని కొందఱు) చూ, మారిషము.

కోర దే. వి. 1 కల్లుత్రాగెడు గిన్నె, చషకము లక్ష్మి 3, అ. 94: చూ, సుర 2; (చూ, పాత్రము 6); 2. గిన్నె. వి, పు. 7, అ 386 చూ, పాత్రము. 6, 3 కంచేము, భోజనపాత్రము, తట్ట. స్కా. 5, అ. 96: చూ, పాత్రము 6, విణ 4 వైద్య. "కోర మీసము-ముచ్చుగోర" చూ, విపులము

కోరంగము. సం. వి అ పుం. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి 1

కోరంగి సం వి. ఈ స్త్రీ. 1. చిట్టేలకి*' చూ, పత్రిల, 2. పిప్పలితీఁగె* చూ, పిప్పలి 1; 3. కురంగేశ్వరుని దివ్యస్థలము. చూ, భూమి 1.

కోరకము. సం వి. అ. పుం, న. 1. రూ-క్షారకము. ముకుళము' చూ, మొగ్గ 1, 2. అరవిరి మొగ్గ చూ, మొగ్గ. 2, 3. తామరతూఁడు: చూ, బిసము. 1. (చూ, పద్మము. 1), 4 రూ-కోలకము. తక్కోలము*: చూ, వైజయంతి, 5 చోరమను సుగంధద్రవ్యము*' చూ, రాజార్హము; పుం. 6. ఎముకకీలు: చూ, మాటు

కోరకొండె. దే వి.బి లు లోనగువారికి ముఖపార్శ్వమునకు వేసెడు కొండె, కోరసిగ: చూ, ముడి 3

కోరగించు వై అ. క్రి 1. ముకుళించు. స్కా.3, అ 78 చూ, సుక్కు. 8, 2 =కోరకః అంకురించు. విక్ర 4, అ. 31 చూ, మొలకెత్తు

కోరడి దే వి ఆవరణగా వేసిన పొడిమట్టిగోడ, కరగోడ చూ, ప్రాచీనము 1.

కోరదూషము సం. వి అ పుం బ. అళ్లు' చూ, ధాన్యము.

కోరము. వా. వి 1 చూ, రూ-కోఱము; స. క్రి. 2 కోరు ధాతువునకు వ్యతిరేక రూపము (అడుగకు.)

కోరవాయి. ద్వ.వి. కోమ్మశీర్ష సమగు వాయువు. ఆం, భా. ద్వి. మ. 125 చూ, వాయువు

కోరవోవు. దే అ. క్రి (కోర + పోవు) కొంక రలుపోవు. విక్ర. 1, అ. 200 చూ, వంకర పోవు.

కోరసిగ. ద్వ. వి: చూ, కోరకొండె రామా 2, అ 110.

కోరా దే. విణ. కారికము, అనాహతము చూ, వస్త్రము (కోరామల్లు- కోరానైను అని వాడుక)

కోరాడ రామచంద్రశాస్త్రి పా వీరు ఘన వృత్తము మున్నగు గ్రంథములను విరచించిరి కోనసీమయందలి నడవపల్లి వాస్తవ్యులు శిష్టు కృష్ణమూర్తికవికి సమకాలికులు.

కోరాడు దే స క్రి. (కోరి + ఆడు) 1 కోరు ఏనుగు లోనగునవి కొమ్ములతో నేలఁబొడిచి దుమ్మెత్తి పైకిఁజల్లు. ఆము 4, అ 153, ఉ, హరి 6, అ 9: చూ, గంటు, 2 కోరు, పంది ముట్టెతో నేలకెల్లగించు చూ, బుడ్డగించు, 3 కోరు, దుమ్ము లోనగువాని నెత్తి పైకిఁజల్లు రామా 1, అ 206 మా, క్రోడాడు, 4 కోరు, తుతిచేయు. చూ, సెలగు

కోరాబంగారు దే వి మట్టుపుబంగారు చూ, లోహము 1.

కోరామల్లు వా. వి చూ, కోరా.

కోరాము వా వి చూ, కోఱము 1. (రూ- కోఱాము)

కోరింద. దే. వి రూ-కోరెంద. 1 లక్కగలిగెడి యొకానొక తీఁగె, జతూక * చూ, ముచపత్ర, 2. కోరిందపొద చూ, ముచపత్రి (కోరిందదగ్గునకు మంచిది)

కోరిందపూసలు. దే. వి. ఆటవికులు ధరించు గాజుపూసలు

కోరిక దే. వి. 1. ఇచ్ఛ చూ, వాంఛ; 2 కోరుట భార. శాం 6, అ 284. చూ, వాంఛ, 3 దేవతాదులవలన పొందఁబడిన కోరిక. చూ, వరము. 3, విణ 4. అభీష్టము. ఉ, రా 7, అ 121 చూ, వాంఛ

కోరికలీరికలెత్తుట. జా. కోరికలభివృద్ధినొందుట "ఉపవాసాయాసంబులచే గ్రుక్కుచుఁ గోరిక లీరికలెత్త బిడ్డలంగని " (ధర్మజరాజనూయము.)

కోరికలుడుగుట. అం. నియమములు పదింటిలో నొకటి చూ, నియమములు.

కోరికి దే. వి రూ-కోర్కి- కోరిక భార. ద్రో 1, అ 1092 చూ, వాంఛ

కోరికె దే వి —పై— (రూ- కోర్కె- కోరికి—కోర్కి-కోరిక.)

కోరు వై వి 1 =కారః ధనేతర వస్తురూపమైన కప్పము రామా 8, అ 38 చూ, సిస్తు 1, 2 బందకము చూ, తాకట్టు, స క్రి 3 ఇచ్ఛించు చూ, వాంఛించు, 4 చూ, కోరాడు (1-2-3-4 అర్థములు.)

కోరుట. అం దశావస్థలలో నొకటి చూ, దశావస్థలు

కోరుటు వా వి చూ, కోర్టు.

కోరువాఁడు ద్వ వి ఆశంసిత, ప్రియవస్తువును కోరువాఁడు: చూ, వాంఛితుఁడు

కోర్కి. దే వి చూ, రూ-కోరికి.

కోర్టు. ఆం వి. న్యాయసభ, కోరుటు.

కోఱ. వై. వి. = ఖరు. 1. పందికోఱ. చూ, పల్లు. 1, 2 పాముకోఱ. చూ, పల్లు 1, 3. కోఱపల్లు, దంష్ట్ర హరి. పూ. 4, అ.143 చూ, పల్లు 1.

కోఱడము దే. వి. 1. అపహాస్యము. నిర్వ. 5, అ 77. చూ, పరిహాసము, బ. 2 అపహాస్య వచనము. నిర్వ. 8, అ. 99. చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2; 3. బాధః చూ, దుఃఖము.

కోఱము. వా. వి. కొబ్బెరకోరెడు పనిముట్టు (రూ-కోరము-కోరాము-కోఱాము.)

కోఱాము. వా. వి. —పై.—

కోఱుడుపాఱ. వా. వి. అవదారణ విశేషము చూ, ముద్గరము (రూ-గోఁకుడుపాఱ- దోఁకుడుపాఱ-దోఁకుడుఁబాఱ)

కోల. సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1 చవ్యమను గ్రంథ్యము* చూ, రాజార్హము, 2 పిప్పలితీఁగె* చూ, పిప్పలి 1, 3 బదరి*. చూ, రేఁగు, దే. వి. (1) మగగుతి చూ, శిశ్నము, (2) శరము. హరి. ఉ.4, ఆ. 155 చూ, బాణము 1, (3) వంటకట్టె భార విరా. 1, ఆ 211 చూ, వంటచెఱకు, (4) దండము భార అశ్వ. 3, ఆ. 105 చూ, వేత్రము 1, బ. (5) ఉత్సవాదులలో దేవునికిఱుప్రక్కలను వెలిగింపఁబడు దీపములు, (కోలలసంబరము), విణ (6) కోలన, దీర్ఘము, " కోలనిమ్మ. " మొ చూ, పొడవు 2

కోలంబకము. సం వి అ పుం. వీణెయొక్క సర్వాంగము చూ, వీణె

కోలక. సం వి. ఆ. స్త్రీ ఊడుగు *, దాని ఫలము (అని కొందఱు) చూ, మహాయమళపత్రిక.

కోలకంతుఁడు సం. వి అ పుం. వెన్నుఁడు. చూ, విష్ణువు. 1

కోలకందము. సం వి. అ. పుం మహాకందము* చూ, వెల్లుల్లి.

కోలకము సం. వి. అ. న 1 తక్కోలము* చూ, వైజయంతి, 2 మరీచము చూ, మిరియము, 3 ఇనుపగోలునుతో కుట్టిన కుళ్లాయి చూ, వస్త్రము, 4 పుట్ట చూ, వల్మీకము, 5 ఊడుగు * చూ, మహాయమళపత్రిక 6. బహువారము *: చూ, శ్లేష్మాతకము

కోలకర్కటిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, మధుఖర్జూరిక *.

కోలకోలైఁతులు దే. వి బ. కోఁతికొమ్మచ్చి యను ఒకానొక బాలక్రీడ చూ, బాలక్రీడ.

కోలగ్గెర. దే వి. కాళ్లకు దారమును పెనఁచి యెద్దులను మూటకట్టుగా కట్టెడు కట్టు. ఆము. 6, ఆ. 27

కోలచర్వితము. అం. కామశాస్త్రమునందలి దంతక్షతములు ఏడింటిలో నొకటి చూ, దంతక్షతములు

కోలచర్వితము అం —పై.—. (కోలదర్వితము అని కొందఱు.)

కోలజెముడు దే వి యామళకంటకము *. చూ, స్నుహి.

కోలజొన్న దే. వి చూ, ఔద్దానలము.

కోలదబ్బ దే. వి ఒకరకము దబ్బ * చూ, శర్కరాంకము.

కోలదళము. సం. వి అ. పుం. నలియాడు గంధద్రవ్యము* చూ, రాజార్హము. (రేఁగాకు పేరుగలది)

కోలదివియ. ద్వ. వి. వెలుతురుకట్టెల దివటీ. భార విరా. 3, ఆ. 4 చూ, దివటీ. (రూ-కోలదివ్వె.)

కోలన వా విణ. దీర్ఘము చూ, పొడవు. 2.

కోలనాసిక సం. వి ఆ స్త్రీ బంకిణి* చూ, రంభ 2

కోలనిమ్మ దే వి. పొడవునిమ్మ *. చూ, నిమ్మ

కోలపాల. దే. వి అర్కపుష్పిక* చూ, చిత్రపత్రిక

కోలపుచ్ఛము. సం వి అ. న రాపులుఁగు చూ, రాబందు

కోలపొన్న. దే. వి. అంఘ్రిపర్ణి * చూ, పృశ్నిపర్ణి

కోలఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొమ్మనగొట్టెపిండి*; చూ, ఘూలిక.

కోలము. సం. వి. అ. న. 1. రేఁగుపండు చూ, రేఁగు; పుం 2 పంది చూ, సూకరము, 3. తెప్ప: చూ, హోడము, 4 ఒడి చూ, వక్షము, 5. ఉత్సంగము. చూ, క్రోడము, 6. కౌఁగిలి· చూ, సంశ్లేషము, 7 తలపత్రి· చూ, శల్యము. 1, 8. నఖముచిప్ప చూ, నఖము; దే. వి, (1) వేషము ఆము 4, ఆ. 96 చూ, వేసము.

కోలమూలము. సం. వి అ. న పిప్పలిమూలము*· చూ, పిప్పలి 1.

కోలమెఱుఁగు. దే వి. ఐరావతి,నిలువు మెఱుఁగు. హరి పూ. 7, ఆ 160: చూ, విద్యుతు 1. (చూ, ఎలెక్ట్రిసిటీ.)

కోలలవారు, దే.వి. బ. వేత్రధరులు. ఉ, హరి 8, ఆ. 27.

కోలవల్లి సం. వి. ఈ స్త్రీ 1. గజపిప్పలి* చూ, పిప్పలి. 1, 2. చవ్యమను గ్రంధ్యము*. చూ, రాజార్హము. (రూ-కోలవల్లిక.)

కోలవల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ చవ్యమను గ్రంధ్యము* చూ, రాజార్హము. (రూ-కోలవల్లి.)

కోలవస. ద్వ. వి. జటిల* చూ, మాంసి 1

కోలాంచము. సం వి. అ. పుం కోలాంచమను దేశము· చూ, దేశము.

కోలాట. వా. వి. రూ-కోలాటము చూ, వ్యంజకము. 1.

కోలాటకమ్మ. దే. వి. ఒకరకము కమ్మ కళా 7, ఆ. 66 చూ, భూషణము. 2.

కోలాటము దే. వి. (కోల + ఆట) చేతులఁ గోలలుంచుకొని యాడెడియాట చూ, కోలాట. (చూ, ఉద్ధతము)

కోలాహలము సం వి అ. పుం 1. కలకలము చూ, స్వరము 2, 2. ఒకానొక కొండ చూ, పర్వతము; అం. 3 గాంధర్వవేదమునందలి రాగాధ్యాయములోని రాగాంగములు పదమూఁడింటిలో నొకటి చూ, రాగాంగములు, 4. టక్కజభాషలు ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి చూ టక్కజభాషలు (చూ, భాష. 1)

కోలి. సం వి ఈ. స్త్రీ. 1. బదరి*: చూ, రేఁగు, 2 గంగరేఁగు* చూ, లికుచము; 3 చూ, గృధ్రనఖి, 4· చూ, కపికోలి*.

కోలు దే వి 1. కోల్ల భార భీష్మ 3,ఆ 280· చూ, తలపాటు 2, 2. అనుప్రయుక్తమైన కొను ధాతువునకు భావార్థకరూపము. "ఇచ్చుకోలు-పుచ్చుకోలు" మొ, విణ 3. పెద్ద. "కోలుపులి-కోలుమొసలి- కోలుమూఁపులు" మొ చూ, పొడవు 2, క్రి విణ. 4. మిక్కిలి. "కోలుమసఁగు.": చూ, హెచ్చు. 2.

కోలుకాఁడు దే వి 1 నియమించెడి యధికారి. పంచ. నా. 1, ఆ 254 చూ, న్యాయాధిపతి, 2. కావలివాఁడు: చూ, రక్షకుఁడు, 3 సుంకరి క్రిందిబంటు చూ, సేవకుఁడు.

కోలుకొను. దే. అ క్రి. రూ- కోల్కొను. 1 ఉత్సహించు చూ, యత్నించు, 2 తేఱుకొను చూ, తెకొ్కను, 3 చూ, వర్ధిల్లు

కోలుతల. దే వి. రూ- కోల్తల. ఎదుటనిలిచి యుద్ధము చేయుట చూ, యుద్ధము, 2. (యుద్ధ) సన్నాహము: చూ, యుద్ధము; 3 ఉత్సాహము చూ, యత్నము.

కోలుపడు ద్వ అ. క్రి. రూ-కోల్పడు. 1. చెడు. చూ, నశించు, 2. అగపడు· చూ, ప్రత్యక్షమగు, స. క్రి 3. పోఁగొట్టుకొను చూ, భంగించు (ప్రే-కోలుపఱుచు.)

కోలుపాటు. ద్వ వి. రూ-కోల్పాటు. 1. చేటు చూ, హాని. 2; 2 పోఁగొట్టుకొనుట: (రూ-కోల్పాటు-కోలుపోక-కోల్పోక.)

కోలుపోక. దే. వి. రూ-కోల్పోక. పోఁగొట్టుకొనుట. భార. ద్రో. 3, ఆ. 13: రూ-కోలుపాటు-కోల్పాటు.

కోలుపోవు. దే. అ క్రి 1 చెడు భార విరా. 2, ఆ 262 చూ. నశించు, స. క్రి 2 పోఁగొట్టుకొను, మార్క 6, ఆ 11 చూ, భంగించు (ప్రే కోలుపుచ్చు)

కోలె దే వి. 1 వెన్నుకోసినకాఁడ భార. ఆది 8, ఆ 118, ద్ర. 2 చూ, రూ-కొలె భార. విరా 1, ఆ. 74

కోలెంరము. సం. వి అ. పుం గాడిద చూ, రాసభము.

కోలెముక దే. వి (కోల + ఎముక.) రూ-కోలెమ్ము, కశేరుక చూ, శల్యము 1

కోలెమ్ము. దే వి -పై- (రూ-కోలెమ్ముక)

కోలెమ్మిక. దే వి —పై—

కోల్కొను. దే. అ క్రి చూ, రూ-కోలుకొను (ఉత్సహించు.-భార ఉద్యో. 4, ఆ 90, తేఱుకొను -జై. 7, ఆ 19, వర్ధిలు.-పాండు. 4, ఆ 19)

కోల్తల దే వి చూ, రూ-కోలుతల (ఎదుట నిలిచి యుద్ధముచేయుట - భార శల్య 1, ఆ 337, యుద్ధసన్నాహము.-భార విరా. 3, ఆ 183, అచ్చ యు, కాం. 237)

కోల్పడు ద్వ అ క్రి చూ, రూ-కోలుపడు (చెడు -భార కర్ణ 3, ఆ. 24, అగపడు - హరి పూ 8, ఆ 103, పోఁగొట్టుకొను - భార. అర 3, ఆ 325, భార ఉద్యో 2, ఆ 162)

కోల్పాటు. ద్వ వి చూ, రూ-కోలుపాటు. (చేటు -భార. కర్ణ 3, ఆ. 275, పోఁగొట్టుకొనుట -రా అర, కాం 1, ఆ 21)

కోల్పులి. దే వి. పులి: చూ, శార్దూలము. 1.

కోల్పోక. దే వి చూ, రూ-కోలుపోక.

కోల్య. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, పిప్పలి. 1*.

కోవ. దే. వి. 1. బిడ్డలకు గొంతునందుఁ గలిగెడి వ్యాధి. చూ, రోగము. 1; 2. పుట్టుచివర: చూ, కోవ 1, వా 3. ముత్యాలకోవ, హారములో నొకభాగము (అని కొందఱు); 4 వంశానుక్రమము

కోవరము దే వి. శత్రువులెత్తివచ్చుటను దెలిసికొనుటకై యుంచు కావలి. రూ-కోవురము: చూ, రక్షణము

కోవా వా. వి. పంచదార కలిపిన పాలముద్ద చూ, భక్ష్యము, (కోవాబిళ్లలు-దూద్ పేడా అనియు వాడుక)

కోవి వా. వి. 1. సస్యాదినాళము. రూ- క్రోవి-క్రోల-క్రోలు చూ, నాళము. 5, 2. నాళము చూ, లాడము.

కోవిదారము సం వి అ. పుం కాంచనము* చూ, యుగపత్రికము.

కోవిదుఁడు సం వి అ. పుం చేదువరి చూ, విద్వాంసుఁడు

కోవు దే వి అరుపునందగు ధ్వన్యనుకరణము. కాశీ. 2, ఆ 35 చూ, హహాహా

కోవురము. దే వి చూ, రూ-కోవరము. స్వా. 3, ఆ. 54

కోవెల చూ, రూ-కోగెల-కోయిల. (గుడి - ఉ, రా 7, ఆ 26, కోకిలము -య. 2, ఆ 49)

కోశకారము సం వి అ పుం. ఒకరకము చెఱకు* చూ, రసాలము 3, 2. కొబ్బరి* చూ, నారికేళము, 3 కన్ను చూ, లోచనము, 4. నవ్వుదుంప * చూ, సుపుష్పము, 5 పట్టుపురుగు. చూ, పురుగు

కోశదివ్యము అం దివ్యములయిదింటిలో నొకటి చూ, దివ్యములు. (దివ్యప్రమాణభేదమునకు పేరు 'దివ్యయోః' అనుదానికి 'దివ్యయోః

అని పరించి ప్రకాశించువానికిని పేరు అని కొందఱు.)

కోశపదము ఆరూఢ మెనిమిదివిధములు. అందులో నిది యొకటి. దీని నే కోశారూఢమందురు చూ, ఆరూఢము

కోశఫల. సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1 రాజకోశాతకి*: చూ, బీఱ. 2, 2 ములుదోస* చూ, దోస; 3. తక్కోలపుపండు చూ, వైజయంతి.

కోశఫలము సం వి. అ. న. 1. తక్కోలము*: చూ, వైజయంతి, 2. తక్కోలపుపండు చూ, వైజయంతి.

కోశము. సం వి. అ పుం, న రూ-కోషము 1. కత్తియొఱ చూ, నిచోళము; 2 గ్రుడ్డు. చూ, పేశీకోశము, 3 పెసలు లోనగువాని పైపొట్టు చూ, బరడు, 4 జొంజికాయబరడు చూ, బరడు, (పైపెంకు కండకాయలన్నియు నింపఁజేరును ఉదా — మారేడు- వెలగ- ఆనబ మొ), 5, బొక్కసము. "కోశాగారము" చూ, పంటసాల, 6 పాత్రము, పాత్రములగుంపు. నిఘంటువు (అనికొందఱు) "కోశవానాచార్య" చూ, పుస్తకము, 7 శాస్త్రము చూ, శాస్త్రములు; 8 కరఁగి పోసిన వెండి బంగారముల ముద్ద చూ, లోహము. 1, 9 దేహము చూ, శరీరము, 10 సొగసు చూ, సౌందర్యము, 11 యోని లోపలితావు చూ, భగము 12, 12. వట్ట చూ, వృషణము, 13 మగగుఱి చూ, శిశ్నము, 14 పూమొగ్గ చూ, మొగ్గ 1, 15. ఇల్లు చూ, సదనము. 1, 16. జాతి ఫలము చూ, జొంజికాయ, 17. కడుపు చూ, భ్రూణము. 1, 18, చషకము చూ, పాత్రము 6, 19 యోని: చూ, భగము 12; పుం. 20. నెమిలితోఁక మొదలు; 21. కడుపునకు నడిమిభాగము; 22. సప్తాంగములలో నొకటి చూ, సప్తాంగములు. (చూ, అంగము 9.)(ఇందు కొన్ని పుంలింగములనియు, కొన్ని నపుంసకలింగములనియు, కొన్ని పుం, న. లింగములనియు భిన్నాభిప్రాయములు కానఁబడుచున్నవి)

కోశములు. అం. తత్వవిషయమున పంచకోశములు.—అన్నమయము, ప్రాణమయము, మనోమయము, విజ్ఞానమయము, ఆనందమయము. (5)

కోశలము సం. వి అ. పుం రూ-కోసలము. అయోధ్యాపట్టణము చూ, దేశము.

కోశాంగము, సం. వి. అ. న. ఇత్కటము చూ, ఖరచ్ఛదము

కోశాతకి. సం. వి ఈ స్త్రీ. 1 ఆవడ* చూ, బీఱ. 2, 2 ఉత్తరేను* చూ, శైఖరికము, 3 పటోలిక* చూ, పొట్ల, 4 బదరి* చూ, రేఁగు, 5 బడబాగ్ని చూ, వహ్ని

కోశాత్ఫలము సం. వి. అ పుం స్థౌణేయమను గ్రంథ్యము*. చూ, రాజార్హము

కోశామ్రము సం. వి. అ పుం కొండమామిడి, తుమ్మెదమామిడి (అని కొందఱు)* చూ, మామిడి.

కోశారూఢము అం చూ, కోశపదము

కోశావర్తి. అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి అశుభావర్తములలో నొకటి చూ, అశుభావర్తములు

కోశి సం. వి ఈ స్త్రీ. రూ-కోషి మీఁగాలు సగము కప్పియుండు ఇనుపపాదరక్షు చూ, పాదుక

కోశిక. సం వి. ఆ స్త్రీ 1 మల్లెతీఁగ*. చూ, మొల్ల, 2. బిచ్చగానిగిన్నె చూ, పాత్రము. 6. (రూ-కోషిక.)

కోశిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముద్గపర్ణి*. చూ, పెసర.

కోశాషఫలము. సం. వి. అ. న. కేల* చూ, కేల.

కోషకము. సం వి అ పుం 1 గుడ్డు చూ, పేశీకోశము 2 వట్ట చూ, వృషణము

కోషకారము సం వి. అ. పుం 1 చెఱకు * చూ, రసాలము 3, 2 ఒకరకము చెఱకు * చూ, రసాలము 3, 3 ఒకరకము కీటకము చూ, పురుగు

కోషచంచువు సం. వి ఉ పుం బెగ్గురు చూ, సారసము

కోషఫల. సం. వి ఆ. స్త్రీ పీతఘోష* చూ, మృదుద్రవము.

కోషఫలము సం వి అ న చూ, కోశఫలము

కోషము సం వి. అ. పుం. న చూ, రూ-కోశము

కోషల. సం వి ఆ స్త్రీ అయోధ్యాపట్టణము చూ, కోశలము.

కోషకాయిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ ఛురిక చూ, కత్తి 2.

కోషాతకము. సం వి అ పుం. కేశము చూ, వెంట్రుక 1.

కోషాతకి. సం. వి ఈ స్త్రీ. బడరి* చూ, రేగు.

కోషి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. చూ, రూ- కోశి

కోషిక. సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, రూ-కోశిక.

కోష్టు వై వి.=కుష్ఠ చెంగల్వకోష్టు* చూ, పారిభావ్యము. (వీర్యపుష్టిచేయును. దగ్గు కుష్ఠు నివారించును)

కోష్ట్రి. సం. వి ఈ. స్త్రీ 1 రూ-క్రోష్ట్రి ఆడునక్క చూ, సృగాలము, 2 నల్లనేల గుమ్ముడు * చూ, భూమికర్కారువు, 3 నీటిపిప్పలి *. చూ, పిప్పలి. 1.

కోష్ఠము. సం. వి. అ. పుం. 1. లోకడుపు చూ, భూణము 1, 2. సామగ్రులుంచెడుకొట్టు: చూ, పంటసాల; 3. ఇంటిలోపలియిల్లు: చూ, సదనము 1; 4 గాదె చూ, పంటసాల, విణ. 5. తనకుసంబంధించినది: చూ, స్వకీయము·

కోష్ణజలము సం. వి. అ న. 1 అత్తెసరు చూ, నఖంపచము, 2 ఇంచుక వేడినీరు· చూ, నీరు 1

కోష్ణము. సం వి అ న 1. ఇంచుక వేడి చూ, మందోష్ణము (చూ, వేడిమి.) విణ 2. ఇంచుక వేడిమికలది. చూ, మందోష్ణము. (చూ, వేడిమి)

కోసము వా అవ్య నిమిత్తమును తెలుపునది. "దానికోసము-వానికోసము"

కోసల సం.వి ఆ. స్త్రీ కోసలపురి చూ, దేశము.

కోసలనాటి బ్రాహ్మణులు వా చూ, రూ-కౌసలనాటిబ్రాహ్మణులు

కోసలము. సం. వి. అ. పుం 1. ఏబదియారు దేశములలో నొకటి చూ, దేశము, 2 అగ్ని చూ, వహ్ని.

కోసలాత్మజ. సం వి ఆ స్త్రీ కౌసల్యాదేవి, దశరథుని పెద్దభార్య, శ్రీరామునితల్లి కౌశల్య-రూ-కౌసల్య.

కోసతేయులు వా వి బ. చూ, కోసలనాటి బ్రాహ్మణులు

కోసలోత్తర. సం. వి ఆ స్త్రీ. కోసలోత్తర దేశ స్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

కోసు వై. వి.=క్రోశః. రెండువేలవిండ్ల పట్టు కొలది· చూ, పరువు. 2

కోసుగడ్డ వా. వి (కాలిఫ్లవర్) శరీరమంతయు శుభ్రపఱచు దుంప

కోస్తా వా వి. సముద్రతీరప్రాంత ప్రదేశము.

కోహకము. సం. వి. అ. పుం దేహమణంచు కొన్న పిల్లి చూ, మార్జాలము.

కోహటకుఁడు సం.వి. అ. పుం. దొమ్మరవాఁడు చూ, వంశనర్తి

క్రోహాటికుఁడు సం వి. అ పుం —పై—
క్రోహాళము సం. వి. అ పుం. 1 బాకా, కాహాళమనువాద్యము. చూ, వీణె, 2. బజాఱు మాట చూ, వ్యాఖ్యాతము 2, 3 మద్య భేదము చూ, సుర. 2
క్రోహాళీయము అం భరతశాస్త్ర గ్రంథములలో నొకటి చూ, భరతశాస్త్రగ్రంథములు.
క్రోహళుఁడు. సం వి అ పుం 1 నాట్యశాస్త్ర ప్రవర్తకుఁడైన క్రోహళుఁడను ముని చూ, ముని 1, అం 2 శాస్త్రప్రవర్తకులలో నొకఁడు చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.
క్రోహహో దే వి పరిహాసమునందగు ధ్వన్యనుకరణము. ఆము 4 అ 35 చూ, హహాహహా
క్రోళె. దే విణ 1. ఆశ్చర్యమునొందినవాఁడు. ఆం, భా. త్ప వి 9 చూ, విలక్షుఁడు, 2 పిఱికి. చూ, వెఱపరి.
క్రోళతనము దే. వి భయశీలత్వము. చూ, వెఱపు

క్రౌ.

క్రౌ దే వి వృత్తియందు క్రౌనుశబ్దమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము "క్రౌఁ దీఁగ." మొ చూ, రూ-కవును.
క్రౌంకము సం వి. అ. పుం క్రౌంకమను దేశము చూ, దేశము.
క్రౌంకిణము సం, వి. అ. పుం. రూ-కొంకణము చూ, దేశము
క్రౌంచము. సం. వి. అ పుం. క్రౌంచపర్వతము చూ, పర్వతము.
క్రౌండిన్యము. సం. వి అ. పుం. 1. పెద్దతుమ్మి* చూ, తుమికి, 2. వైఖానసాది తొమ్మిది సూత్రములలో నొకటి చూ, కల్పసూత్రములు.
క్రౌండిన్యస. అం గోత్రములలో నొకటి ప్రవరం. వశిష్ఠ (వాశిష్ఠ) మైత్రావరుణ, కౌండిన్య: చూ, గోత్రము (చూ, ప్రవరము.)
క్రౌండిన్యుఁడు సం వి. అ పుం. విష్ణుగుప్తుఁడు, కౌండిన్యుఁడను ఋషి చూ, ముని, 1.
క్రౌంతి సం. వి ఈ స్త్రీ రేణుకయను గంధద్రవ్యము * చూ, రాజార్హము
క్రౌంతికుఁడు సం. విణ. ఈఁటె క[illegible] ప్రాసికుఁడు.
క్రౌంతేయము సం. వి అ. పుం ఏఱుమద్ది *. చూ, మద్ది
క్రౌఁగిలి. వై. వి. 1=చూ, రూ-కవుఁగిలి. అం.2 చూ, కళలు. 3. (చూ; గళస్వనము)
క్రౌఁగిలించు. వై. స. క్రి. చూ, రూ-కవుఁగిలించు.
క్రౌఁగిలింత వై. వి. చూ, రూ-కవుఁగిలింత.
క్రౌఁగిలింపు. వై. వి: చూ, రూ-కవుఁగిలింపు.
క్రౌజు. వై వి =కపింజలః రసి 1, అ 115. రూ-కంజు- కముఁజు- కయిజు- కవుఁజు- కైజు-కయిదు-కైదు, (సం ప) —కపింజలము, కలానువాది- రూ-కాలానువాది.
క్రౌకృత్యము సం వి. అ న. 1 అకార్యము చేయుట, 2 పశ్చాత్తాపపడుట చూ, పశ్చాత్తాపము
క్రౌక్కుటకందలము. సం వి. అ పుం. కొండచిలువ చూ, సర్పము,
క్రౌక్కుటికుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1 కపటము కలవాఁడు చూ, కపటి, 2 చేరవ చేసుచుచ్చఁ బోయెడివాఁడు.
క్రౌక్షింభర్యము సం వి అ. న. పొట్టపోసికొను వానితనము
క్రౌక్షేయకము సం. వి. అ పుం. కత్తి చూ, రిష్టి. 2
క్రౌచు. దే వి. చూ, రూ-కవుచు.

కౌటకుఁడు సం వి అ పుం మృగపక్ష్యాదు లనుజంపి విక్రయించి జీవించువాఁడు చూ, వైతంసికుఁడు

కౌటజము. సం. వి అ. పుం కొడిసె* చూ, వత్సకము

కౌటతక్షుఁడు సం. వి అ పుం స్వతంత్రముగా పనిచేయు వడ్లంగి· చూ, స్వర్ణకారుఁడు

కౌటిలికుఁడు. సం. వి అ పుం. 1 అగసాలె చూ, స్వర్ణకారుఁడు, 2 దుష్టుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2

కౌటిల్యము. సం వి అ న వంకరతనము (రూ-కుటిలము)

కౌటిల్యుఁడు సం వి అ, పుం వాత్స్యాయన ముని చూ, ముని 1

కౌడు వై. వి. 1 = కపటము చూ వ్యాజము 1, 2. మోసము· చూ, వంచన (రూ-కవుడు)

కౌణపదంతుఁడు. సం, వి. అ పుం. భీష్ముఁడు చూ, శాంతనవుఁడు

కౌణపుఁడు. సం వి అ పుం నైరృతుఁడు: చూ, మూలఱేఁడు,

కౌతుకము సం వి అ. న 1 తమి, తహతహ, అనుభవింపని కోరికయందలి యాశ చూ, వాంఛ, 2 కోరిక చూ, వాంఛ, 3 పెండ్లి యందు చేతఁగట్టుకొనెడు తోరము చూ, వ్రతసూత్రము, 4 ఉత్సవము చూ, పండుగ 2, 5. స్త్రీపురుషుల పరిహాసము చూ, పరిహాసము, 6 పైపైవచ్చినమేలు చూ, శుభము. 1, 7. ఆనందము చూ, సంతోషము, 8 పాట లోనగు సుఖము చూ, సంతోషము, 9 పెండ్లి చూ, వివాహము, 10 దేవేంద్రుని తేరు చూ, శకటము 1

కౌతూహలము. సం వి. అ న తమి చూ, కౌతుకము. 1. (నై 6, ఆ 8)

కౌద్రవికము సం. వి. అ. న. సౌవర్చలవణము చూ, లవణము 1.

కౌద్రవీణము. సం విణ ఆళ్లుపండునది (పొలము)· చూ, భూమి 1.

కౌను దే వి చూ, రూ-కవును.(వింటినడుము.— "చ. పిడికెఁడు కౌనుఁగొప్పఁగని పేర్మిఁ దివ్రకసమాంగిఁ జేసితేఁ, బిడికెఁడు కౌనుఁ గొప్పఁబయిఁజేర్చు గుణంబును గంటినంచు." ఆము 1, ఆ 9 (వృత్తియందిది పూర్వపదం బగునపుడును వర్ణంబునకు వికల్పంబుగ లోపం బగు "ఆసదు కౌఁదీఁగ యల్లాడుచుండ." భార, విరా 4, ఆ 26 నూడిజగాకవున్, తేఁగుట్రినునుంగవున్ అని ఉత్తరపదముగా నుండునపుడు అంత్యోకారంబునకు లోపము గలుగ కొందఱు చెప్పియున్నారు, శ ర.)

కౌపము సం. వి.అ న.నూతినీరు చూ, సలిలము

కౌపీనము సం. వి. అ. న 1 =గోణము గోఁచి చూ, బొట్టము, 2. అకార్యము· చూ, వ్యళీకము 2, 3 స్త్రీపురుషుల గుఱి చూ, భగము 12, పుం 4. కదలుటః చూ, లోలము, 5 ఎఱుపు చూ, వర్ణము. 6, 6 మనస్సు చూ, హృదయము

కౌమోదకి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. విష్ణువుయొక్క గద చూ, బాణము 1. (రూ-కౌమోదకి.)

కౌబేరము. సం వి అ న 1. చెంగల్వకోష్టు* చూ, పారిభావ్యము, 2 పాలుపిండి కలిపి వండిన పిండివంట చూ, భక్ష్యము

కౌమారము సం వి. అ. న. 1 బాల్యమునకు అవవివయోవస్థ (మూఁడవయేడు మొదలు ఎనిమిదేండ్లవఱకునైన ప్రాయము) చూ, వయస్సు 1, అం 2 అవస్థలు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, అవస్థలు.

కౌమారి అం 1 బ్రాహ్మ్యాది సప్తమాతృకలలో నొకతె చూ, మాతృకలు; 2. దుర్గ చూ, పార్వతి. 1

కౌమారీభైరవతంత్రము అం శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టితంత్రములలో నొకటి చూ, తంత్రములు.

కౌముదము. సం. వి. అ. పుం. కార్తికమాసము చూ, మాసము. 1

కౌముది సం. వి ఈ స్త్రీ. 1 రూ-ముది చంద్రిక చూ, వెన్నెల, 2 ఉత్సవము, కార్తికోత్సవము (అని కొందఱు) చూ, పండుగ 2, 3. ఒకానొక గ్రంథము. "సిద్ధాంతకౌముది.", పా 4. ఒకానొక వృత్తము. ఇదిఒక్కొక్క పాదమునందు న, త, త గురువులతోఁగూడి ఆఱింట యతి గలిగి పదవఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా —"మునినుతా కౌ - ముదివృత్త మె, ప్పును నతాంగం- బులఁ బద్యలిఁ, దునిమెఁ బాల- స్స్య భూపుత్రికై, కినుక రావ- క్షితీశుండనన్."

కౌముదీచారము. సం. వి అ పుం, న ఆశ్వయుజ పూర్ణిమ, శరత్కాలపూర్ణిమ చూ, పున్నమ

కౌముదీద్రువు. సం వి. ఉ. పుం. దీపపుస్తంభము, శిఖాతరువు చూ, స్తంభము 1.

కౌముదీపతి సం వి. ఇ పుం చెందురుఁడు చూ, చంద్రుఁడు

కౌముదీవృక్షము సం. వి. అ పుం చూ, కౌముదీద్రువు.

కౌమోదకి సం వి. ఈ స్త్రీ. చూ, రూ- కౌపోదకి

కౌమోది సం వి ఈ. స్త్రీ —పై—

కౌయ దే వి. 1 క్షుద్రజలచరము చూ, మత్స్యము. 1, 2 చేఁపమీఁదిపొలుసు చూ, శల్కము. 3

కౌరవులు పా. కురురాజుయొక్క సంతతి

కౌరవ్యము. సం. వి అ. పుం దేవయోని సర్ప విశేషము: చూ, సర్పము.

కౌరవ్యుఁడు. సం. వి అ పుం. కౌరవేయుఁడు, కురువంశజుఁడు.

కౌరు దే. వి వర్ణాధిక్యము, రూ- కవురు హంస 3, ఆ. 193 చూ, వర్ణము 6.

కౌరులు. దే వి బ నాట్యగతిభేదము. చూ, నాటకము 1

కౌర్ప్యము సం వి అ పుం వృశ్చికరాశి చూ, రాశి 2.

కౌర్మము. సం వి అ న. రతిబంధవిశేషము చూ, రతిబంధము

కౌలకేయుఁడు సం వి అ పుం అసతీపుత్రుఁడు: చూ, పుత్రుఁడు 1

కౌలటినేయుఁడు. సం. వి. అ పుం భిక్షుకియైన పతివ్రతకొడుకు చూ, పుత్రుఁడు. 1 (రూ- కౌలటేయుఁడు)

కౌలటేయుఁడు సం వి అ పుం 1 —పై—, 2. రూ-కౌలటేరుఁడు ఱంకుటాలి కొడుకు చూ, పుత్రుఁడు 1

కౌలటేరుఁడు సం వి అ పుం —పై—

కౌలవ అం బవాదికరణములుపదునొకటింటిలో నొకటి. చూ, కరణము. 14 (చూ కరణములు. 2)

కౌలికుఁడు. సం.వి అ పుం చూ, పాషండుఁడు.

కౌలీనము సం వి అ న 1 గొప్పవంశమునం దలి పుట్టుక, 2 స్త్రీపురుషుల గుటి చూ, భగము 12, 3 పశుపక్ష్యాదుల జగడము చూ,యుద్ధము, 4 జగడము చూ,యుద్ధము; 5 నిందింపఁదగినపని చూ, ప్రయోజనము. 1, 6. అపవాదము చూ, నింద. 1

కౌలీర. సం వి అ స్త్రీ. కర్కటశృంగి* చూ, శృంగి.

కౌలు, దే వి. పట్టా. రూ-కవులు రాజులు లోనగువారు ప్రజలు లోనగువారికిచ్చునట్టి యొడంబడిక, అభయ పత్రిక. "కౌలు కట్టాలు.": చూ, ముచ్చిలకా.

కౌలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కౌలమతస్థుఁడు చూ. అన్వయికుఁడు.

కౌలుత్థీనము సం. విణ ఊలవలుపండునది(నేల). రూ-కౌళుత్థీనము చూ, భూమి. 1.

కౌలేయకము సం వి అ పుం 1. కుక్క- చూ, శునకము, విణ 2 మంచికులమునఁ బుట్టినది

కౌలేయకుఁడు సం వి అ పుం 1 కులీనుఁడు చూ, సజ్జనుఁడు; 2 ఇంద్రుఁడు చూ, వేలుపు ఱేఁడు, 3 మిక్కిలి స్త్రీలోలుఁడు చూ, వలపుకాఁడు

కౌలేయుఁడు సం విణ. కులీనుఁడు చూ, సజ్జనుఁడు.

కౌల్యుఁడు సం విం. —పై—

కౌశక. సం వి ఆ స్త్రీ 1. ప్రిమ్మిద చూ, ప్రిమిదె (చూ, పాత్రము. 6), 2 గిన్నె. చూ, పాత్రము. 6

కౌశము. సం. వి అ. న కాన్యకుబ్జము చూ, దేశము.

కౌశలము సం వి అ న నేర్పరితనము చూ సామర్థ్యము 1 (రూ-కౌశల్యము.)

కౌశలి సం వి. ఈ స్త్రీ 1 కుశలప్రశ్నము చూ, స్వాగతము. 2 వర్తమానము చూ సందేశము

కౌశలేయుఁడు సం వి. అ పుం శ్రీరాముఁడు. చూ, రాముఁడు

కౌశల్య సం వి ఆ స్త్రీ చూ, కోసలాత్మజ

కౌశల్యము. సం. వి అ న చూ, రూ-కౌశలము.

కౌశాంబి. సం వి ఈ. స్త్రీ వత్సపట్టణము చూ, దేశము.

కౌశికప్రియుఁడు. సం. వి అ. పుం శ్రీరాముఁడు. చూ, రాముఁడు

కౌశికఫలము.సం. వి. అ. పుం. కొబ్బరి* చూ, నారికేళము

కౌశికము సం వి. అ. పుం 1. గుగ్గిలము*. చూ, మహిసాక్షి; 2 గుడ్లగూబ: చూ, పకి నంపుఁబులుఁగు, 3. నకులము చూ, ముంగిస; 4. అశ్వకర్ణము*. చూ, మద్ది, 5 ఖజాంజి. మొదలగు బొక్కసమునకు అంగము, అ 6. శృంగారరసము, రసములు తొమ్మిదింటి లో నొకటి చూ, రసములు.

కౌశికస. అం గోత్రములలో నొకటి చూ, గోత్రములు. ప్రవరము- వైశ్వామిత్ర, అఘమర్షణ, కౌశిక చూ, గోత్రము. 18

కౌశికాత్మజుఁడు సం. వి అ. పుం. అర్జునుఁడు. చూ, విజయుఁడు

కౌశికాయుధము సం వి అ. న. ఇంద్రధనుస్సు చూ, బాణము 1

కౌశికారాతి సం వి. అ పుం. కాకి. చూ, వాయసము 1.

కౌశికి. సం. వి. ఈ స్త్రీ 1. గౌరి చూ, పార్వతి 1, 2. కౌశికి యను గోదావరీనది చూ, నది, 3. కౌశికి యను గ్రంథము, 4 అడవిలోని యిల్లు. చూ, సదనము 1, 5. పిల్లి యొక్క వమనము చూ, వాంతి.

కౌశికీపతి సం వి. ఇ.పుం. ఈశానుఁడు, ఈశానరుద్రుఁడు చూ, శివుఁడు.

కౌశికుఁడు సం. వి. అ పుం 1 విశ్వామిత్రుఁడు చూ ముని 1, 2 ఇంద్రుఁడు చూ, వేలుపుఱేఁడు, 3 నిఘంటువు తెలిసినవాఁడు, 4. పాములవాఁడు చూ, వ్యాళగ్రాహి, 5. కుమ్మరివాఁడు చూ, మృత్కారుఁడు; 6 సామవేదమును జెప్పెడి ఋత్విక్కు. చూ, యజ్ఞకర్త

కౌశికోజ్యము సం వి అ పుం. శాఖోటు*. చూ, బరివెంక

కౌశీతకి సం వి ఈ స్త్రీ అగస్త్యుని పెండ్లాము, రూ-కౌషీతకి: చూ, భార్య 1.

కౌశేయము. సం వి. అ పుం కౌశేయమను మేఘము చూ, మేఘము. 1, 2 కౌశేయమను బాణము· చూ, బాణము. 1; విణ 3 రూ- కౌషేయము. పట్టుది (చీర) చూ, వస్త్రము.

కౌశికుఁడు సం. వి. అ. పుం. విశ్వామిత్రుఁడు, రూ-కౌషికుఁడు చూ, ముని. 1.

కౌషికి సం వి.ఈ స్త్రీ.1: చూ, రూ కౌశికి. 2 గౌరి చూ, పార్వతి. 1.

కౌషీతకము అం. వైఖానససూత్రములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, కల్పసూత్రములు

కౌషీతకి సం.వి ఈ స్త్రీ చూ, రూ- కౌశీతకి

కౌషేయము. సం. విణ చూ, రూ- కౌశేయము 3

కౌసలి. అం. భిన్నపంచమిజవిభాష. చూ, భాష.1 (చూ, భిన్నపంచమిజవిభాష)

కౌసల్య. సం. వి. ఆ స్త్రీ, చూ, రూ-కౌశల్య

కౌసల్యాజని. సం వి ఇ. పుం. శ్రీరాముఁడు చూ. రాముఁడు.

కౌసల్యాపరిణయము. పా ఈగ్రంథమునకు కర్త శ్రీపాద వేంకటాచల కవి (19వ శతాబ్ది)

కౌసల్యుఁడు. సం వి అ పుం. కౌసల్యుఁడను రాజు చూ, రాజు. 1

కౌసీద్యము. సం వి అ న. 1 కుసీదభావము, 2 ఆలస్యము చూ, విలంబము 1, 3 కునికిపాటు చూ, ప్రమీల

కౌసు. దే వి. సంజాడు· చూ, మాంసము,

కౌసుంభము. సం. వి అ. న. 1. కుసుమధాన్యము: చూ, ధాన్యము; పుం. 2. అడవికుసుంబపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము 2. విణ. 3 కుసుంబాపువ్వుచేత నెఱ్ఱనైనది చూ, వర్ణము. 6,

కౌసుంభి. సం. విణ.—3. పై—

కౌసుమము. సం. వి. అ. న. 1. పూఁదేనె చూ, మకరందము, 2 కుసుమధాన్యము చూ, ధాన్యము

కౌసుమేపరి. దే వి పలలాసి. (ఆం. భా. త్రి 6.)

కౌస్సృతికుఁడు సం వి అ పుం ఇంద్రజాలము మొదలగు గారడీ విద్యలు చేయువాఁడు చూ, ప్రాతిహారకుఁడు.

కౌస్తుభము. సం వి అ పుం విష్ణు వక్షస్థలము నందలి మణి చూ, రత్నము 1

కౌస్తుభవక్షుఁడు సం వి అ పుం. వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు 1

కౌక్షుత్థీయము. సం విణ రూ- కౌలుత్థీయము చూ, భూమి 1

క్న

క్నయి సం వి ఇ. పుం చిందపిట్ట, చూ, పిన్నగ్రద్ద

క్యూ

క్యూకర్బిటములు. పా ఇందలిజాతులు సామాన్యముగా తీఁగెలుగానుండి ప్రాఁకుట కనుకూలమగు నులితీఁగెలు గలిగియుండును అండాశయములును కింజల్కములును వేఱువేఱు పువ్వులందుండును. ఇందలి ముఖ్యజాతులు.- గుమ్మడి, కాఁకర, బూడిదగుమ్మడి. ఆనబ, పొట్ల బీఱ మొ

క్యూసెకు. పా. ఇదియొక నీటి పరిమాణము ఒక సెకను కొక ఘనపుటడుగు పాఱుటకు మానముగ (యూనిట్) తీసికొందురు ఈ పరిమాణమునకు 'క్యూసెకు' అని పేరు

క్ర

క్రంగు, దే వి (మ్రోఁగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హుహూహూ.

క్రంచేఱ దే దశ్రి క్రి విశే శీఘ్రముగా, ఝడిత్యర్థకము చూ, వేగము 3 (రూ-క్రంచేర.)

క్రంత వై. వి 1 సంకేతోశ్రవ భాగ 10, స్కం. 1717· చూ, మార్గము 1, 2=రంధ్రగర్త. చిల్లి జై 2 అ. 68 చూ, రంధ్రము. 1, దే వి 3 పెండ్లికొడుకువారు పెండ్లికూఁతునకుఁ దీసికొనిపోయెడి ప్రధాన ద్రవ్యము ఆము 6, అ 130, 4 రచ్చ. హరిశ్చ 2, భా 643 చూ, సభ 2

క్రందనము సం వి అ న 1=క్రందు ఆర్పు, ఆర్తకంఠధ్వని చూ, స్వరము 2, 2=క్రందు ఏడ్పు, ధ్వనియుక్తరోదనము చూ, స్వరము. 2, 3 =క్రంకా. యుద్ధమందలి భటులమ్రోఁత చూ, స్వరము 2, 4. పిలుపు చూ, సంబోధనము, పుం. 5 పిల్లి చూ, మార్జాలము.

క్రందితము సం వి అ న 1. ఏడ్పు, మొఱఁబెట్టి ఏడ్చుట చూ, స్వరము 2, 2 పిలుపు చూ, సంబోధనము.

క్రందిలు వై అ క్రి రూ-క్రందిల్లు మ్రోఁగు చూ, శబ్దించు.

క్రందిల్లు వై అ క్రి.—పై— వీర, 4, అ 62

క్రందు. వై. వి 1 =క్రంద మ్రోఁత భార శాం. 4, అ 412 చూ, స్వరము 2, 2=క్రంద అతిదారుణధ్వని చూ, స్వరము. 2, 3 సందడి చూ, స్వరము 2, 4. ఉపద్రవము హరి. పూ 8, అ 182 చూ, విపత్తు, 5 అతిశయము చూ, హెచ్చు 2, 6. తఱుచు. భార ద్రో. 3, అ 6 చూ, మొత్తము, అ. క్రి.7. మ్రోఁగు చూ, శబ్దించు, 8 ఆఘోషించు. భార. అను, 4, అ, 263: చూ, విలపించు.

క్రందుకయ్యము ద్వ. వి దొమ్మియుద్ధము. భార. భీష్మ 2, అ 380: చూ, యుద్ధము.

క్రందుకొను ద్వ. అ క్రి 1 అతిశయించు. జై 7 అ. 74 చూ, ముమ్మరించు, 2 తఱచు భార ఆర. 4, అ. 406 చూ, దండడించు. (ప్రే క్రందుకొలుపు)

క్రంప దే వి 1 రూ-కంప చూ, ముండ్లపొబ్బు, 2. కంటకాదిభారము చూ, ప్రాచీనము 1.

క్రకచ సం వి. ఆ స్త్రీ కేతకి* చూ, మొగలి

క్రకచచ్ఛదము సం. వి అ పుం —పై—

క్రకచపత్రము సం వి అ పుం. పాలటేఁకు, తేఁకు (అని కొందఱు)* చూ, బారంగి

క్రకచపాదము సం వి అ పుం తొండ చూ, సరటము

క్రకచపృష్ఠి సం. వి ఈ స్త్రీ. ఱంపపుతోఁక చేఁప, కవయియను చేఁప చూ, మత్స్యము. 1

క్రకచము సం. వి అ పుం. 1 =కరగసము రంపము చూ, ఱంపము, 2 కరీరము* చూ, వెణుతురు, అం 3 = కరగసము ధనుర్వేదమునందలి ముప్పదిరెండాయుధములలో నొకటి చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు (చూ, బాణము. 1)

క్రకచారకము సం వి అ పుం గుజ్జుపుకొరడా చూ, మునికోల 2

క్రకణము సం వి అ పుం పిన్నకొక్కెర చూ, బకము

క్రకరము సం వి అ పుం. 1 =కకెర. —పై—, 2 రంపము చూ ఱంపము, 3. కరీరము* చూ, వెణుతురు

క్రకరుఁడు సం వి అ పుం పేదవాఁడు చూ, బీదవాఁడు

క్రక్కస. వై వి ణ =కర్కశ. కఠినము వై 5 అ. 116 చూ, బెడిదము.

క్రక్కు దే వి 1 కడుపునవికారమెత్తి తిన్నది వెడల నుమియుట' చూ, వాంతి, 2. కక్కు తెవులు చూ, వాంతి, స క్రి 3 కడుపున వికారమెత్తి తిన్నది వెడలనుమియు చూ, వెళ్లగొట్టు.

క్రక్కుగు దే. వి చూ, క్రక్కు

క్రక్కున దే దృ క్రి విణ చూ, క్రంచేఱ (రూ-గ్రక్కున-గ్రక్కున-క్రచ్చేఱ-క్రన్న.)

క్రక్కర. వై వి = క్రకర చూ, రూ- కక్కర

క్రచ్చ దే వి కాంక్ష చూ, వాంఛ (రూ- క్రచ్చు- కచ్చు)

క్రచ్చేఱ దే ద్ర క్రి విణ (క్రచ్చు + ఉఱ) క్రంచఱ భార ఉద్యో 1, ఆ 176, రా యు, కాం 1447 చూ, వేగము 3, 2. నిష్కల్మషముగా. భార అర 7, ఆ, 367.

క్రచ్చు దే వి 1 కాంక్ష చూ, వాంఛ, 2 మాలిన్యము చూ, మలినము, 3. పేనినత్రాఁడు లోనగువానియం దుపయుక్తము నిత్యధాదుల యంశము, స. క్రి 4 చు కొను రామా 5 ఆ 199 చూ, వేష్టించు

క్రచ్చుకొను దే స క్రి చుట్టుకొను. వసు 4, ఆ 57 చూ, వేష్టించు

క్రతుచతుష్టయము అం. ప్రథమచష్టోమము, ద్వితీయోక్థ్యము, తృతీయాతిరాత్రము, జ్యోతిష్టోమము. (4)

క్రతుదక్షులు అం వీరు విశ్వేదేవులు పదిమంది లోనివారు చూ, విశ్వేదేవులు

క్రతుధ్వంసి సం. వి న్. పుం. జన్నపుగొంగ చూ, శివుఁడు

క్రతుపశువు. సం వి. ఉ. పుం గుఱ్ఱము చూ, హయము

క్రతుపావకము సం వి అ. పుం యజ్ఞవహ్ని' చూ, వహ్ని. 1.

క్రతుపురుషుఁడు సం వి అ పుం వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు

క్రతుభుజుఁడు. సం వి జ్. పుం జన్నపుదిండి, దేవత చూ, వేలుపు

క్రతురాజము. సం వి అ పుం. రాజసూయయజ్ఞము. చూ, యజ్ఞము

క్రతువు. సం వి ఉ. పుం 1. జన్నము, యూపస్తంభముగల యజ్ఞము (అని కొందఱు): చూ, యజ్ఞము, 2 సప్తఋషులలో నొకఁడు (చూ, ఋషి) చూ, ముని 1, 3 విశ్వేదేవవిశేషము చూ, దేవతావిశేషము; 4 కుచాగ్రము: చూ, స్తనము, 5. బూడిదె. చూ, భస్మము, 6. పెసరపప్పు: చూ, సూపము, అం 7 బ్రహ్మలు తొమ్మండుగురిలో నొకఁడు చూ, బ్రహ్మ. 1.

క్రతూత్తమము సం వి. అ పుం చూ, క్రతురాజము.

క్రథనకము సం వి. అ న సితాగురువు చూ, రాజార్హము

క్రథనము సం వి అ న. కొల చూ, వధము.

క్రన్న. దే దృ క్రి విణ 1 ఝుడిత్యర్థకము, క్రంచఱ, భార సభా 2, ఆ 268 చూ, వేగము 3, 2. పశ్చాదర్థకము భార సభా.2, ఆ 208 చూ, పిమ్మట, 3. పునరర్థకము. భార ఆది 3, ఆ 168, చూ, వెండియు

క్రన్నన దే దృ శీఘ్రముగా, ఝుడిత్యర్థకము ఆం భా త్ర 71, చూ, వేగము 3.

క్రమకుఁడు సం. వి అ. పుం స్త్రీ. వేదమును క్రమాంతముఁ జదివినవాఁడు

క్రముచ్ఛదము సం. వి. అ పుం చూ, జిల్లేడు*

క్రమణము సం. వి. అ. న అడుగిడుట: చూ పాదము 1.

క్రమభ్రష్టము. అం. (అక్రమము) (శబ్దహీనము) క్రమముదప్పుట వాక్యదోషములు ఇరువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, వాక్యదోషములు ఉదా — మొదటివరుసను దప్పించి దానికి భిన్నముగఁ దరువాత వ్రాయుట రామభరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నులు. కైకేయీసుమిత్రాకౌసల్యానందనులు ఇట్లు క్రమము దప్పించి వ్రాయరాదు రామభరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నులే వరుసఁ జెప్పఁబడిరో యావరుసన వారితల్లుల పేర్లఁ జెప్పవలయును ముందు వెనుక చెప్పుటచేఁ గ్రమము భంగమయ్యెను రామ భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులు కౌసల్యా కైకేయీసుమిత్రా నందనులని చెప్పవలయును

క్రమపూరకము. సం. వి. అ. పుం. అటికమము* చూ, బకపుష్పము

క్రమము. సం వి అ పుం 1 సొరిది చూ, విధము 1, 2 అడుగిడుట చూ, పాదము 1, 3. అఱుముట చూ, తలపాటు 2, 4 బలిమి చూ, శక్తి 1, 5 వడఁదు చూ, లోలము, 6 వేదములోని క్రమము, 7 వేదశాస్త్రములచేత నిర్ణయింపఁబడిన విధి 8 అంజె చూ, పాదము 1, అం. 9 క్రమాలంకారము, (చూ, అలంకారము 3) చూ, హేతువు 2, 10 సంచారీవర్ణగతాలంకారములు ఇరువదియైదింటిలో నొకటి (చూ, అలంకారము 3, చూ, సంచారీవర్ణగతాలంకారములు

క్రమరేచితము అం స్థాయీవర్ణగతాలంకారములు ఏడింటిలో నొకటి (చూ, అలంకారము.3) చూ, స్థాయీవర్ణగతాలంకారములు

క్రమశీర్షము సం వి అ న ప్రాకారగృహము చూ, సదనము 1

క్రిమి సం వి. ఇ పుం చూ, రూ- కృమి.

క్రమించు. సం. ఛ. క్రి. 1. అతిక్రమించు, అని. 3 అ 14 చూ, దాఁటు. 6, 2. ఆక్రమించు భార మా. 1, అ 10 చూ, వెంబడించు.

క్రిమికంటకము సం. వి అ న 1 చిత్రాంగము చూ, హ్నిసంజ్ఞికము 2 విడంగము* చూ, వాయువిళంగము, 3. ఉదుంబరము*. చూ, మేడి.

క్రిమిఘ్నము సం వి అ న. విడంగము* చూ, వాయువిళంగము

క్రిమిజ సం వి ఆ స్త్రీ చూ లక్క.

క్రిమిజము సం వి అ న అగురు చూ, గాజార్హము

క్రిమిశత్రువు సం వి ఉ పుం విడంగము* చూ, వాయువిళంగము.

క్రముకము. సం వి. అ న 1 పోఁకపండు; చూ, పోఁక, 2 తమ్మలము, తాంబూలపు బీడీ చూ, వీడియము, పుం 3. పూగము* చూ, పోఁక, 4 ఎఱ్ఱలొద్దుగు * చూ, లొద్దుగు, 5. గంగరావి * చూ, రావి, 6 నాగముస్తె* చూ, వత్సకము, 7 కార్పాసము* చూ, ప్రత్తి, 8 ప్రత్తికాయ చూ, ప్రత్తి.

క్రముకి సం వి ఈ స్త్రీ పూగము * చూ, పోఁక

క్రమేలకము. సం వి అ పుం ఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట.

క్రమేలము సం వి అ పుం —పై—

క్రమ్మట దే ద్రి క్రి విశ రూ- క్రమ్మఱ- క్రన్న. పునరర్థకము మరల అం, భా తృ 69 చూ, వెండియు

క్రమ్మరిలు దే. అ క్రి (రూ-క్రమ్మఱఁబడు- క్రమ్మఱిల్లు-క్రమ్మఱు) మరలు, నివర్తిల్లు అం, భా తృ. 114 చూ, వలిరిల్లు.

క్రిమ్మఱి దే. ద్వి. క్రి విణ. చూ, క్రిమ్మట

క్రిమ్మఱఁబడు. దే అ క్రి (క్రిమ్మఱన్ + పడు) చూ, రూ-క్రమ్మరిలు భార ఉద్యో 3, ఆ 393 (స్వార్థమునపడు)

క్రిమ్మఱిలు దే అ. క్రి -పై- (రూ-క్రమ్మఱిల్లు)

క్రిమ్మఱిల్లు, దే అ క్రి -పై- (పాండు 4 ఆ 80)

క్రిమ్మఱు. దే అ క్రి -పై-, (భార అర 6 ఆ 327.)

క్రిమ్మఱుచు దే ప్రే క్రిమ్మఱఁజేయు భార. అర 3, ఆ 170 చూ, మరలించు

క్రిమ్ము దే అ క్రి 1 కవియు భార అర 3, ఆ 113, రా అర 2, ఆ 393 చూ, వ్యాపించు, 2 పైకొను. భార స్త్రీ 2, ఆ 64 చూ, క్రిమ్ముదెంచు

క్రిమ్ముదల, దే వి క్రిమ్ముట

క్రిమ్ముదెంచు దే అ క్రి (క్రమ్ము + తెంచు) పైకొను భార విరా 2, ఆ. 70 చూ, క్రిమ్ము 3 (స్వార్థమున తెంచు)

క్రియము. సం వి అ పుం 1. ఖరీదు చూ, వెల. 1, 2 (వెలయిచ్చి) కొనుట చూ, పణము

క్రియవిక్రియము. సం వి. అ పుం కొనుట అమ్ముట చూ, వాణిజ్యము

క్రియవిక్రియములుచేసి తిరుగఁబడుట అం వివాదములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, వివాదములు.

క్రియవిక్రయికుఁడు సం వి అ పుం (సరకును) కొని యమ్మెడువాఁడు చూ, వర్తకుఁడు

క్రియారోహము సం వి అ పుం 1 అంగడి చూ, దుకాణము, 2 అంగడివీధి చూ, మార్గము. 1

క్రియించు సం స క్రి. (సరకును వెలయిచ్చి) కొను; చూ, విలుచు.

క్రయికుఁడు. సం. వి. అ పుం. (సరకును వెలయిచ్చి) కొనువాఁడు చూ. విలువకాఁడు.

క్రియ్య వై వి.=కుల్య. కాలువ. రా. యు, కాం. 698 చూ నది (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

క్రియ్యఁబడు. ద్వ. అ క్రి (క్రయ్యన్ + పడు) కలయు చూ, వలచు (స్వార్థమునపడు.)

క్రియ్యము సం విణ కొనుటకు అంగడియందు పఱపఁబడినది (సరకు) చూ, దుకాణము.

క్రియ్యు. దే. అ క్రి చూ, క్రియ్యఁబడు (రూ-కిర్యు-కుర్యు.)

క్రిల్లవడు ద్వ అ క్రి ఎండు. "తరులెల్లఁ గ్రల్ల వడఁగా." హరి. పూ 6, ఆ 37: చూ, మిడుకు. 8.

క్రివ్యదుఁడు. సం వి. అ. పుం రక్కసుఁడు రూ-క్రివ్యాదుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1

క్రివ్యము సం వి.అ న పొల చూ, మాంసము

క్రివ్యాత్తు సం. వి ద్ పుం 1 రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1, 2 మాంసము తిను వాఁడు: చూ, మాంసభక్షకుఁడు

క్రివ్యాదుఁడు సం వి అ పుం —పై—

క్రివ్యాశి సం వి. న్ పుం —పై—

క్రిష్ట. సం విణ ఋ కర్షకుఁడు చూ, వ్యవసాయి

క్రా.

క్రాంత సం వి. ఆ. స్త్రీ బృహతి * చూ, వాకుడు.

క్రాంతము. అం ఆకాశమండలములు పదింటిలో నొకటి చూ, ఆకాశమండలములు

క్రాంతి. సం వి ఇ స్త్రీ 1 అడుగిడుట చూ, పాదము. 1, 2 ఆక్రమణము చూ, పురి. 4, 3 నడవడి చూ, వర్తనము 1, 4 గీఱ చూ, రేఖ. 3, పా. 5. = కాన్తి నక్షత్రములు భూమియందు మనమున్నచోటి మధ్యాహ్న రేఖను దాటుటకు "క్రాంతి" (ట్రాన్సిట్) అని పేరు

క్రాంతికము. అం. చుంబకములు పొందైనింటిలో నొకటి. చూ. చుంబకములు.

క్రాంతిపాతములు. పా క్రాంతివృత్తము ఖగోళ మధ్యరేఖను గలియు రెండు స్థానములకు క్రాంతిపాతములని పేరు (సూర్యుఁడు మార్చి 21 తేదీయందును, సెప్టెంబరు 23 తేదీ యందును యీ స్థానములయందుండును)

క్రాంతిమండలపువంపు పా సూర్యఘటిని పరిశీలించుటవలన దక్షిణాయన ప్రారంభమందు సూర్యునికి ఉత్తరమున $23\frac{1}{2}$ అంశలు పతనమును, ఉత్తరాయణ ప్రారంభమందు దక్షిణమున $23\frac{1}{2}$ అంశలు పతనమును ఉండుట స్పష్టమగును ఈ కోణము సూర్యుని క్రాంతి వలయమునకును, ఖగోళమధ్య రేఖకును మధ్య గలది కాఁబట్టి క్రాంతివలయము యొక్క వంపు $23\frac{1}{2}$ అంశలు అని తెలియుచున్నది

క్రాంతివృత్తము పా. సంవత్సరమున కొకసారి సూర్యుఁడు ఆకాశమునందు ప్రయాణముచేయు వలయాకార మార్గమునకు క్రాంతివృత్తమని పేరు.

క్రాంతువు సం వి ఉ పుం పక్కి. చూ, పక్షి

క్రాఁక దే వి చూ, రూ-కాఁక

క్రాఁగు దే అ. క్రి. చూ, రూ-కాఁగు 2-3 (తపించుటకు — భార. శాం 1, ఆ. 23)

క్రాఁగుడు దే వి చూ, రూ-కాఁగుడు

క్రాఁచు. దే. ప్రే చూ, రూ-కాఁచు. 2.

క్రానుఁగు దే వి చూ, రూ-కానుఁగు*

క్రాయకుఁడు సం వి అ పుం. క్రయికుఁడు చూ, విలువకాఁడు

క్రాయు. దే స. క్రి 1 ధ్వనిపూర్వకముగా కళ్లలోనగువానిని కంఠమునుండి నోటికిఁ దెచ్చికొను. కాశీ 4 ఆ. 269,2. ఉమియు ఆము 4, ఆ. 81: చూ, తూపాడుచు, 3. క్రక్కు. చూ, క్షౌరగొట్టు.

క్రార. దే వి (క్రయ్యు + ర.) (జడ్డైన యొక యక్షరముతో) కలయు రేఫము: రూ-క్రారవడి, గిలుక.

క్రారవడి దే వి — పై.— (స్వార్థమునవడి)

క్రాలు దే అ క్రి. 1 ఒప్పు. ఆం, భా తృ. 83 చూ, సమ్మతించు, 2 (టెక్కుము) అల్లలాడు రా ఆ, శాం 52 చూ, సలించు, 3. గిరగిరఁదిరుగు భార ద్రో 5, ఆ 317: చూ, వేష్టించు, 4. చెదరు భాగ 6, స్కం 425 చూ, వెల్లివిరియు. 5 సంచలించు రా ఆర, శాం 187 పొరటు. చూ, సలించు, 6 తొట్రుపడు. భార ద్రో. 4, ఆ 29 చూ, సంభ్రమించు, 7. మెలఁగు. వి, పు 7, ఆ 339 చూ, వర్తించు, 8 ప్రవర్తిల్లు నిర్వ 6, ఆ 6 చూ, వర్తించు

క్రాలుగంటి దే వి. (క్రాలు + కన్ను) 1 చలించునట్టి కన్నులుగల ఆఁడుది. చూ, స్త్రీ; 2 ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

క్రాలుగచ్చె. దే. వి. కలుగచ్చె*: చూ, సోమరాజి.

క్రాసుపరీక్షు. పా. అడ్డుసవాలు.

క్రాస్టాఫ్. అం వి. ఆఫ్‌సెట్టుకోలత యొక్క మార్గమును చూపు సమకోణపుటిళ్ల

క్రి.

క్రి దే. విణ వృత్తియందుఁ గ్రిందుశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము (దీనికి పరుషసరళములు పరములగునపుడు నుగాగమమును తదితరములు పరములగునపుడు పరవర్ణకమునకు ద్విత్వమును వచ్చును. ఉదా- క్రిందల, క్రియ్యాట మొ.) (ఇది దీర్ఘాంతమునగు: చూ, క్రీ)

క్రించు వై విణ =కించిత్ అల్పుఁడు రూ-క్రించుఁడు-క్రించు. భాగ 9, స్కం. 116 చూ, హీనుఁడు.

క్రించుఁడు. వై. విణ.- రూ-పై - ఉ. రా 8, ఆ. 96.

క్రింద దే అవ్య. అధస్సంజ్ఞ ఆం, భా తృ 67 చూ, దిగువ

క్రిందల దే వి. (క్రిందు + తల) క్రిందగుతల పాండు 2, ఆ 29.

క్రిందపడఁజేయుట. జా జయించుట "సీ కినుక మీఱునసంతగిరి క్రిందుపడఁజేసె." పా. 1 ఆ 23.

క్రింది నేల షా వి సామాన్యముగ వైనేల 8 అంగుళముల లోఁతువఱకును గలది దానికి క్రింది భాగమంతయు 'క్రింది నేల' అనఁబడును.

క్రిందు. దే. వి. 1 అధోభాగము ఆము 4, ఆ. 177 చూ, దిగువాటు, 2. గతకాలము "క్రింద జరిగినవన్ని పోనీ యిఁక జరగవలసినది యోచింపుము" (వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము చూ, క్రి-క్రీ.)

క్రిందుపడు. ద్వ అ. క్రి అడుగుఁకుపడు ఉ, రా 3, ఆ 83 అడుగుపడు, క్రిందుపడు, (మి.ప) -అధమమగు. (ప్రే క్రిందుపఱచు.)

క్రిందుపఱచు ద్వ ప్రే) అధఃకరించు, తక్కువపఱచు (అనికొందఱు)

క్రిందుపఱచుట ద్వ వి తక్కువపఱచుట (సం ప) - అధఃకరణము, అధఃకారము.

క్రిక్కు దే వి బట్టువాఁడు. వేంక అం 32 చూ, పారసుఁడు

క్రిక్కిఱించు దే అ క్రి రూ-క్రిక్కిఱియు. ఎడము లేక వ్యాపించు జై 8, ఆ 127. చూ, వ్యాపించు

క్రిక్కిఱియు దే. అ క్రి. 1. —పై.— భార. విరా 3. ఆ. 216 (క్రొన్నిచోట్ల వృత్తియందంత్యవర్ణలోపము "క్రిక్కిఱితి చేస్న దోయి." మొ) స క్రి 2. అత్తు. ఆం, భా తృ 119 చూ, ప్రాపించు.

క్రిక్కు దే వి చూ, రూ కిటుకు

క్రిమి సం వి ఇ పు. 1. రూ-క్లిమి కీటకము చూ, పురుగు, 2 చెట్లమీఁది నల్లపురుగు చూ, పురుగు, 3. లత్తుక చూ, లక్క, 4 లూత చూ, సాలెపురుగు

క్రిమికంటకము సం వి అ న 1. ఎలుకచెవి * చూ, భల్లాతకి, 2. అంజూరు * చూ, మేడి, 3 విడంగము * చూ, వాయువిళంగము.

క్రిమిఘ్న సం వి ఆ స్త్రీ. ధూమ్రపత్రిక * చూ, పొగచెట్టు.

క్రిమిఘ్నము సం.వి. అ. పుం 1 విడంగము* చూ, వాయువిళంగము, 2 పలాశము *: చూ, మోదుగు

క్రిమిఘ్ని సం వి ఈ స్త్రీ. కార్లుగచ్చ *· చూ, సోమరాజి.

క్రిమిజ. సం వి ఆ స్త్రీ. లత్తుక చూ లక్క

క్రిమిజము. సం వి. అ న అగురువు చూ, రాజావర్తము

క్రిమిజిత్తు. సం వి ద్ పుం విడంగము* చూ, వాయువిళంగము

క్రిమిద్రుమవు సం వి. ఉ పుం తుమ్మెదమామిడి * చూ, మామిడి

క్రిమినల్ లా ఆం. వి. నేరములకు సంబంధించిన చట్టము.

క్రిమిలూనము సం. వి అ. పుం. 1 ఈఁగ· చూ, మక్షిక, 2 పిల్లిమెంగము.

క్రిమిశాత్రవము సం. వి అ పుం. చెండ్రి *: చూ, విట్ఖదిరము

క్రిమిశైలము సం. వి. అ. పుం. పుట్ట చూ, వల్మీకము.

క్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ధాత్వర్థకము (వ్యాపారావబోధకము క్రియ. ఉదా.— 'చంపెను' అనునది యొక్క వ్యాపారమును గురించి బోధించును గనుక క్రియ చూ, క్రియలు 2 చేయుట (చూ, కర్మ 1) చూ, విధి, 3. చేష్ట, చేఁత చూ, వ్యాపారము 1, 4 పని చూ, ప్రయోజనము 1; 5 ఆరంభము చూ, యత్నము, 6 పూజ చూ, సపర్య, 7 ఉపాయము చూ, వెరవు, 8 చికిత్స చూ, వైద్యము, 9 పాపపరిహారార్థముచేసెడు కర్మము చూ, ప్రాయశ్చిత్తము, 10 వ్యవహారమునందు నిశ్చయమును బుట్టించునట్టి లిఖితము సాక్ష్యములోనగునది 11 ఖైదు. (చూ, బంధనాలయము) చూ, సదనము 1 (శిక్షను అనుభవించు స్థలము అని వాడుక, శిక్షఅనఁగా జరిమానా అనియును ఖైదు అనియును రెండర్థములను వాడుక.), 12 రీతి. భార. సౌ. 1, ఆ 168, చూ, విధము 1; 13 తాళప్రాణ విశేషము (చూ, అంగము. 9) చూ, తాళము 2, 14 స్త్రీపురుషులకు సంతోషకరమగు విలాసము, వేడుక చూ, విలాసము 1, 15 మేషరాశి చూ, రాశి 2, అం 16 తాళప్రాణములు పదింటిలో నొకటి. చూ, తాళప్రాణములు (చూ, తాళము. 2)

క్రియము సం వి అ. పుం మత్స్యాక్షి * చూ, పొన్నగంటి, వా 2 అష్టకము "క్రియదస్తావేజు." (క్రియమును క్రియామని వాడుచున్నారు)

క్రియలు అం 1 క్రియలు.—తత్సమములు, ఆచ్ఛికములు అని రెండువిధములు, సంస్కృత ధాత్వాదులకు 'ఇంచు' చేర్పఁగానైనవి తత్సమ క్రియలు; మిగిలినవి ఆచ్ఛికములు, క్రియలు.-సకర్మకము, అకర్మకము, సమాపకక్రియ, అసమాపకక్రియ, క్రియాకాంక్షాసమాపకములు, నామాకాంక్షాసమాపకములు, వర్తమానార్థకము, భూతార్థకము, భవిష్యదర్థకము తద్ధర్మాద్యర్థకము ఆశీరాద్యర్థకము, శత్రర్థకము, తుమున్నాద్యర్థకము, ఆనంతర్యార్థకము, చేదాద్యర్థకము మొదలయినవి. క్రియలు కర్త్రర్థకము, కర్మార్థకము అని ద్వివిధము. అవి ప్రేరణమందును, ఆత్మనేపది మున్నగు వానియందును వర్తించుచుండును అం 2. మణి, మంత్రము, ఔషధము అని క్రియలు త్రివిధము చూ, త్రియము.

క్రియాంగము అం. గాంధర్వవేదములోని రాగాధ్యాయమునందలి అష్టాదశపదార్థములలో నొకటి చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

క్రియాంగములు అం భావక్రియ స్వభావక్రియ, శివక్రియ, మకతక్రియ, త్రినేత్రక్రియ, కుముదక్రియ, హానుక్రియ, ఉమిక్రియ, ఇంద్రక్రియ, నాగకృతి ధాన్యకృతి, విజయక్రియ (12) (చూ, అంగము 9)

క్రియాకాంక్షాసమాపకము. పా క్త్వార్థకము లోనగు క్రియలు క్రియాకాంక్షాసమాపకములు ఉదా.— హనుమంతుఁడు లంకఁ జొచ్చి సీతను జూచెను ఇచటఁ జొచ్చి యనునది యసమాపక క్రియ, 'లంకఁజొచ్చి' యనఁగానే 'ఏమిచేసెను' అను ప్రశ్నము రాగా (సీతను) జూచెను అని ప్రత్యుత్తరము ఈ 'చూచెను' క్రియగావున నది క్రియాకాంక్షాసమాపకము

క్రియాకారము సం వి. అ. పుం. పట్టుదల. చూ, ప్రతిజ్ఞ 1.

క్రియాకారుఁడు. సం. వి అ పుం క్రొత్త శిష్యుఁడు చూ, శిష్యుఁడు

క్రియాకాలములు అం. భూతకాలము, భవిష్యత్కాలము, వర్తమానకాలము (3): చూ, త్రియము.

క్రియానాంది. అం. నాంది శుద్ధనాంది, క్రియానాంది యని ద్వివిధము వానిలో నిదియొకటి (అక్షతలు, పుష్పములు దోయిలించి సభ్యుల మీఁదఁజల్లుచు మంగళగీతముఁబాడుట (క్రియానాంది.)

క్రియావంతుఁడు. సం. విణ (త్. ఈ త్) పనియందు పూనికగలవాఁడు.

క్రియావతి సం. వి. ఈ స్త్రీ పనిని నెఱవేర్చు ఆఁడుది చూ, స్త్రీ

క్రియావాది సం. వి న్- పుం ప్రమాణవాది

క్రియాశక్తి. అం శక్తులు అయిదింటిలో నొకటి చూ, శక్తులు.

క్రియేంద్రియము. సం వి. అ న. కర్మేంద్రియము.

క్రియ్యు. వై. అ క్రి. = కృశ్. కృశించు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 707. చూ, సాటుసాటువోవు

క్రిస్టమస్ సెలవులు. వా. వి. బ డిశెంబరు నెల తుదివారపు దినములు.

క్రిస్టియను. వా వి చూ, క్రైస్తవుఁడు

క్రీ

క్రీ. దే విణ. వృత్తియందుఁ గ్రిందుశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. ("ఉదా — క్రీఁగడుపు క్రీఁదొడ క్రీనీడ, క్రీయూట" మొ ఇక్కడ దీర్ఘాంతము గాన నిండుసున్నయును పరవర్ణమునకు ద్విత్వమును రాదయ్యె. చూ, క్రి.)

క్రీఁగడుపు ద్వ వి (క్రిందు + కడుపు) పొత్తికడుపు చూ, వస్తి 2. (చూ, కడుపు)

క్రీఁదొడ. దే వి (క్రిందు + తొడ) తొడను లోపలిభాగము: చూ, తొడ.

క్రీడ. సం. వి ఆ స్త్రీ. 1. గొండిలి అల్లాట: చూ, విలాసము. 1; 2 ఎగతాళి. చూ, పరిహాసము, 3 దూఱు: చూ, నింద. 1

క్రీడనము సం వి. అ. న. ఖేలన చూ, విలాసము, 1.

క్రీడము సం, వి. అ, పుం 1. [illegible] విశేషము చూ, తాళము 2, 2 క్రీడ: చూ, పరిహాసము.

క్రీడాకిరాతుఁడు. సం వి అ పుం. ముక్కంటి చూ, శివుఁడు.

క్రీడాతాళము. అం జన్యతాళములు మూటుబదికొండింటిలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు.

క్రీడాదురము. సం వి అ పుం ఆచ్ఛోనకాయలు చూ, బాలికాక్రీడ

క్రీడాద్యూతము సం వి అ పుం. పందెమువేసి యాడెడు ద్యూతము చూ, వ్యవహారము 4

క్రీడాద్యూతుఁడు సం వి అ. పుం. ఖరీఖలుఁడు పందెమువేసి యాడెడువాఁడు చూ, పందెగాఁడు

క్రీడాభిరామము పా ఈ గ్రంథమునకు కర్త వల్లభరాయకవి (15 శతాబ్ది)

క్రీడారత్నము సం వి అ. న 1 రతి (మహాసుఖమునిచ్చు సంభోగము) చూ, రతిబంధము, 2. కూడిక చూ, సంయోగము.

క్రీడారథుఁడు సం వి అ పుం క్రీడార్థరథుఁడు

క్రీడాస్థానము. సం వి అ న చూ, నాట్యశాల

క్రీడి. వై వి=కిరీటి. అర్జునుఁడు చూ, విజయుఁడు 1

క్రీడించు సం. అ క్రి. ఆట్లాడు చూ, చెరలాడు.

క్రీడిచెలితేరు. దే. వి గరుత్మంతుఁడు చూ, హరివాహనుఁడు. (సాంబ. దేవ. 15.)

క్రీడిత. అం. భావాధ్యాయ పరిమేయములోని భూచారులు పదునాఱుగురిలో నొకఁడు చూ, భూచారులు

క్రీతకిక. సం వి. ఆ స్త్రీ నీలి* చూ, రంజని.

క్రీతసుఁడు సం వి. అ పుం తల్లిదండ్రులయొద్ద వెలకుఁగొన్న కొడుకు చూ, పుత్రుఁడు 1.

క్రీతానుశయము అం ధర్మశాస్త్రమునందలి వ్యవహారపదములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, వ్యవహారపదములు

క్రీతుఁడు సం. వి. అ. పుం. 1 చూ, క్రీతసుఁడు, అం 2 పుత్రులు పదునెనిమిదిమందిలో నొకఁడు చూ, పుత్రులు

క్రీనీరుసేల. దే వి చూ, రూ-కీనీరుసేల

క్రీవాడ ద్వ వి (క్రిందు + వాడ) పాటిపొలము చూ, భూమి. 1.

క్రు

క్రుంకు దే వి. రూ-క్రుంకుడు అస్తమించుట చూ, అస్తమనము, 2 మునుక చూ, స్నానము 1, అ. క్రి 3 చావు. ఉ, హరి 6, ఆ 180 చూ, మరణించు, 4 అస్తమించు చూ, వింగివడు, 5. స్నానముచేయు చూ, నీళ్ళాడు 2

క్రుంకుకొండ దే. వి సూర్యుఁడు అస్తమించు కొండ చూ, పర్వతము (ఇట్లు క్రుంకొమల)

క్రుంకుడు దే. వి చూ, రూ- క్రుంకు

క్రుంకుమొగట్టు ద్వ వి చూ, క్రుంకుకొండ య 3, ఆ 35

క్రుంగఁబడు ద్వ అ క్రి (క్రుంగన్ + పడు) 1. రూ-క్రుంగిలు-క్రుంగు రా యు, కాం 651 (స్వార్థమునపడు) చూ మ్రుంగు, 2 దిగఁబడు చూ, మ్రుక్కు. 4

క్రుంగిలు దే. అ క్రి.—పై.—

క్రుంగు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ- క్రుంగిలు.

క్రుంచ సం వి ఆ. స్త్రీ. ఒకరకమువీణ: చూ వీణె.

క్రుంచము. సం వి చ్ పుం. 1 = కొంచె రూ-క్రౌంచము చూ, బకము, 2.=కొంచె క్రౌంచపర్వతము. చూ, పర్వతము.

క్రుక్కి దే వి 1 మోసము చూ, వంచన వా. 2 త్రాళ్లుతెగిన నులకమంచము, "ఈ క్రుక్కిలో పరుండుట కష్టము" (రూ ముక్కి.)

క్రుక్కు దే స క్రి 1. వేలు లోనగువానిఁ జేతిబొటనవ్రేలిగోటితో చేదుపు చూ, రూ- ముక్కు, 2. అడఁచు స్వా 3, ఆ 97 చూ పిసుకు. 3, 3 బలనంతమున లోపలవేసి క్రుక్కు. వి పు 7, ఆ 234 చూ, తుఱుగు.

క్రుక్కుడు దే వి. క్రుక్కుటు.

క్రుచ్చిక. వా. వి. గొప్పుతవ్వు పనిముట్లలో నిది యొకటి క్రుచ్చికతో ముందునుండి వెనుకకు త్రవ్వుదురు ఇందువలన త్రవ్వినభాగము వరల త్రొక్కివేయఁబడదు దీనిని లోఁతుగ దింపి కల్లుమొక్కలను వెళ్ళగానికి దీని వేయవచ్చును గాని పని మిగుల నాలస్యగును. (గొప్పుతవ్వు పనిముట్లు —గుద్దలి, గాడ్డాలికము, చిన్నగాడ్డాలికము త్రొక్కిక త్రిశూలము, దంతి పండ్లగుద్దలి లోనగునవి) చూ ముద్గరము.

క్రుధ సం. వి ఆ స్త్రీ కోపము చూ, రోషము (ఇది ధకారాంతమునగు ఇట్లు క్రుత్- క్రుద్ మొం)

క్రుద్ధుఁడు. సం విణ. కోపము నొందినవాఁడు: చూ, రోషణుఁడు.

క్రుమ్మరిలు. దే అ. క్రి రూ - క్రుమ్మరిల్లు - క్రుమ్మరు, తిరుగు చూ, సంచరించు

క్రుమ్మరిల్లు దే. అ. క్రి —పై.—

క్రుమ్మరు. దే అ. క్రి చూ, క్రుమ్మరిల్లు

క్రుమ్ము దే వి 1 (కొమ్ముల) పొడుపు చూ, పోటు 4, స క్రి 2 రూ-క్రమ్ముడు-క్రుమ్ము యు 2, ఆ 17 చూ, పొడుచు

క్రుమ్ముడు దే. వి చూ, క్రుమ్ము 1

క్రుమ్ముడువడు. ద్వి అ. క్రి. (క్రుమ్ముడు + పడు) చూ, పోటుపడు.

క్రుమ్ములాడు దే. అ క్రి (క్రుమ్ములు + ఆడు) క్రుమ్ముకొని పోట్లాడు. కాశీ 2, ఆ. 104

క్రుయ్యఁబాఱు. ద్వి అ క్రి (క్రుయ్యన్ + పాఱు) 1 క్రుయ్యు, కృశించు పారి పూ.6, ఆ 144 చూ, సొటసొటవోవు, 2 క్రుయ్యు. వెనుకంజవేయు. పారి. పూ 8, ఆ. 116 చూ, వెనుదీయు 1

క్రుయ్యు వై అ. క్రి=కృశ —పై—

క్రుష్టము సం వి అ స. 1.=గోడు ఏడుపు చూ, దుఃఖము, 2.=గోడు సద్దు, అలికిడి. చూ, స్వరము. 2

క్రుళ్లగించు దే అ. క్రి రూ-క్రుళ్లు-కుళ్లు. (మనసులో) దుఃఖించు చూ, క్రుక్కు. 5

క్రుళ్లగింత దే వి (మనసులో) దుఃఖించుట చూ, దుఃఖము

క్రుళ్లు దే. అ. క్రి. చూ, రూ-కుళ్లు (మనసులో దుఃఖించు -భాగ 6, స్కా౦. 509, అవియు- భో. 6, ఆ 150)

క్రుళ్లుపోతు. దే విశే క్రుళ్లగించు స్వభావము గలవాఁడు చూ రూ-కుళ్లుపోతు

క్రూ.

క్రూరకంద సం. వి. అ స్త్రీ. కసరుగలకంద, దురదకంద *· చూ, సూరణము

క్రూరకర్మ సం. వి. న్. పుం. కటుతుంబి *: చూ, సొర.

క్రూరకర్ముఁడు సం. వి. న్. పుం. భయంకరమగు పనిచేయువాఁడు చూ, ఇత్వరుఁడు.3.

క్రూరక్షువకము సం. వి అ. పుం నెరవెంద *· చూ, రాజవృక్షము.

క్రూరగంధ. సం. వి. అ. స్త్రీ చూ, కంధారి*,

క్రూరదృక్కు సం. విశే శ్. 1 పిశునుఁడు: చూ, హీనుఁడు; పుం 2. శని చూ, రాహువు 2.

క్రూరదృష్టి సం వి. ఇ. పుం అంగారకుఁడు చూ, రాహువు 2.

క్రూరధూర్తము. సం. వి అ. పుం. ఉమ్మెత్త *· చూ, హాలాపుష్పము.

క్రూరము సం వి అ పుం. 1. నెరవంజి *· చూ, సరవెంద, 2 పూగము* చూ పోఁక, 3 గుగ్గిలము * చూ, మహిసాక్షి, 4 ఎఱ్ఱగన్నేరు*· చూ హయమారకము, 5 డేగ*: చూ, శ్యేనము, 6 రాఁబులుఁగు చూ, రాబందు న 7 భయానకరసము రసములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి, చూ, రసములు, 8. అన్నము చూ, సాదము (1); విశే 9 వేఁడిగలది చూ, వేఁడిమి, 10 నొప్పించునది, 11 భయంకరమైనది చూ, రౌరవము 2, 12 గట్టిది చూ, బెడిదము

క్రూరరావి. సం. వి. న్ పుం బొంతుకాకి చూ, వాయసము 1

క్రూరలోచనుఁడు. సం. వి. అ పుం శని చూ, రాహువు 2

క్రూరాకృతి సం. వి ఇ. పుం రావణుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు. 1

క్రూరు దే విశే. వాఁడి భార. స్త్రీ. 2, ఆ. 20 చూ, వాలు. 6.

క్రూరుఁడు. సం. వి అ. పుం. 1. దయలేనివాఁడు, పరపీడానిరతుఁడు (అని కొందఱు) చూ, నిర్దయుఁడు, 2. కఠినుఁడు: చూ,

వ్యాఘ్రుఁడు. 2; 3. ఘాతకుఁడు. చూ, హింసకుఁడు; 4 కినుకకాఁడు, చూ, రోషణుఁడు; 5 భయానకరసముగలవాఁడు

క్రూసిఫరములు పా ఆవకుటుంబములోనివి.- ఈ జాతిపుష్పములు నాలుగు ఆకర్షణపత్రములను, నాలుగు రక్షకపత్రములను గలిగి క్రాస్ వలె నుండును (చూ, ఆవ, చూ, సర్షపము.) కాయలలో రెండఱలుండును (ఇందు ఆవ, క్యాబేజీ, ముల్లంగిచేరును.)

క్రె

క్రెడిటరు ఆం వి. ఋణప్రదాత

క్రే

క్రే. దే. విణ. వృత్తియందు క్రేవ శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. (ఉదా — క్రేఁగన్ను-క్రేఁగయి మొ)

క్రేంకృతము సం వి అ న 1 హంసధ్వని. చూ, స్వరము 2. 2 కొంగధ్వని చూ, స్వరము 2

క్రేఁటు దే అ క్రి 1 రూ-క్రేఁటుకొను-క్రేశించు గొంతదుప్రతీఱుటకు సకిలించునట్లు శబ్దించు చూ, శబ్దించు, 2 తొట్రుపడు చూ, సంభ్రమించు

క్రేఁటుకొను దే. అ క్రి -పై- (శబ్దించు - స్వా 3, ఆ 92. స్వార్థమునకొను.)

క్రేఁగన్ను. దే వి (క్రేవ + కన్ను) కడకన్ను, కటాక్షము చూ, నేత్రము 1.

క్రేఁగయి ద్వ వి (క్రేవ + కయి) 1 హస్తాగ్రము అచ్చ.యు, కాం 18 చూ, హస్తము, 2. వామహస్తము చూ, పుట్టిచెయి (చూ, హస్తము.)

క్రేడి. దే. వి. సంబావుతోఁగలసిన కాయలోనగు ఎత్తువడ్లు చూ, ధాన్యము.

క్రేడించు దే అ క్రి. 1 తొలఁగు. భార. ద్రో 1, ఆ 374 చూ. విరియు 5, స క్రి 2 అలక్ష్యముచేయు భార. భీష్మ. 2, ఆ. 38 చూ, రూ-కేడించు 2

క్రేడిసేయు దే స క్రి (క్రేడి + చేయు) రూ-క్రేణిసేయు పరిహాసముచేయు. హై 5, ఆ 42 చూ, వెక్కిరించు.

క్రేణి దే వి 1 ఉన్నతపదము కవిక. 2, ఆ. 19, 2 ఎగతాళి చను 1 ఆ 68 చూ, పరిహాసము

క్రేణించు దే స క్రి అలక్ష్యముచేయు రామా. 1, ఆ 188 (రూ-కేడించు-క్రేడించు)

క్రేణిసేయు దే స క్రి (క్రేణి + చేయు); చూ, రూ-క్రేడిసేయు- క్రేడించు భార. విరా 1, ఆ 234

క్రేతొట్టు దే అ క్రి చూ, గట్టొరయు "వ క్రేతొట్టుకడల్గక్రైవడిఁ గలయబెరయ" ఉ, హరి 2, ఆ. 64

క్రేపు దే వి 1 (పర్వత) శిఖరము "గిరిక్రేపులు మూఁపులు" స్వా 3, ఆ 6 చూ శిఖరము, 2 దూడ "క క్రేపులరూపముల నేఁజరించెదననుచుక్" భాగ 10, స్కం పూ 510: (చూ, వత్సము 2), చూ, ధేనువు

క్రేయో దే వి వెడలఁగొట్టుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హుహూహూ.

క్రేవ దే. వి వైపు చూ, పార్శ్వము 2. (వృత్తియందంత్యవర్ణలోపము చూ, క్రే)

క్రేవు దే వి సింహనాదమునందగు ధ్వన్యనుకరణము. అని 4, ఆ 46 చూ, హుహూహూ

క్రేళ్లు దే వి. బ ఉన్నతి, రా యు, కాం 2280. చూ, పొడవు. 2

క్రేళ్లుదాఁటు దే. అ. క్రి. 1 రూ-క్రేళ్లుఱుకు-క్రేళ్లువాఱు ఎగిరిపడు చూ. లంఘించు, 2 గంతులిడు స్వా 2, ఆ 7 చూ, లంఘించు

క్రేళ్లుబ్బు దే అ క్రి (క్రేళ్లు + ఉబ్బు) అతిశయించు కా ౕ, ఆ. 102 చూ, ముష్కరించు

క్రేళ్లుఱుకు దే అ క్రి (క్రేళ్లు + ఉఱుకు) 1 ఎగిరిపడు చూ, లంఘించు, 2 గంతులిడు కళా. 7 ఆ. 72 చూ, లంఘించు, 3 దూఁకు, హరి పూ 7, ఆ 105 చూ, లంఘించు

క్రేళ్లువాఱు దే అ క్రి (క్రేళ్లు + పాఱు) గంతులిడు, భార భీష్మ 2, ఆ 70 చూ, లంఘించు

క్రై

క్రైలు దే వి రూ- కైలు ధాన్యమునుఁజిచి కొలుచుట, ఒబ్బిడి చూ, నూర్పు

క్రైలుదారి. దే.వి క్రైలుచేయించెడి యధికారి.

క్రైసిస్. ఆం వి విషమపరిస్థితి.

క్రైస్తవత్రిపుటి ఆం (Christian Trinity) తండ్రి, కుమారుఁడు, పరిశుద్ధాత్మ క్రైస్తవ త్రిపుటియొక్క భావము వైదికమతము నుండియే గ్రహింపఁబడినది చూ, త్రయము.

క్రైస్తవుఁడు. వా వి క్రిస్టియను, క్రైస్తవ మతమును స్వీకరించినవాఁడు.

క్రొ

క్రొ దే. విశే. వ్యుత్పత్తియందుఁ గ్రొత్తశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము (దీనికంటెఁ బరములైన పరుష సరళ స్థిరవర్ణములకు ద్విత్వము కలుగును —క్రొక్కన్ను, క్రొక్కారు, క్రొగ్గండి, క్రొచ్చాలిక. క్రొత్తళుకు. క్రొ తలిరు. క్రొత్తావి. క్రొన్నన. క్రొన్నలువు. క్రొన్నురువు, క్రొన్నెత్తురు, క్రొన్నెల క్రొన్నేయి, క్రొమ్మంచు. క్రొమ్ముసుగు. క్రొమ్మావి. క్రొమ్మించు, క్రొమ్మించుఁగులు, క్రొమ్ముడి, క్రొమ్మెఱుఁగు, క్రొమ్మొగడ. క్రొమ్మొల్క, క్రొమ్మోలక, క్రొవ్వాఁడి, క్రొవ్విరి, క్రొవ్వెద. క్రొవ్వేఁడి మొ కొన్నిచోట్లఁ దత్సమపదము పరమగునపుడును ద్విత్వము కానఁబడుచున్నది "శ్రీ పుష్కలావర్తములు లోనుగాఁగల క్రొమ్మేఘములువృష్టి కురియకుండ" భీ. 3, ఆ 87, కొన్నియెడల పరుషములు పరములగునపుడు దీనికి నుమాగమము వచ్చును క్రొంజాయ, క్రొంజెమట, క్రొందమ్మి, క్రొందలిరు, క్రొంబంట, క్రొంబదను, క్రొంబసిఁడి, క్రొంబసిమి క్రొంబుట్టము, క్రొంబువ్వు. క్రొంబూఁగ, క్రొంబూఁగడ మొ) కొన్నిచోట్లఁ దత్సమపదములు పరమగునపుడును నుమాగమము కానంబడియెడి. ఉదా.- క్రొంబులకలు మొ.) (శ ర.)

క్రొంకి. దే వి చూ, రూ-కొంకి

క్రొంచే వై. వి =క్రౌంచః చూ, రూ-కొంచే

క్రొంజిగురులవిల్కాఁడు ద్వ వి మరుఁడు ఆం, భా. ప్ర స్వ 45 చూ, మన్మథుఁడు

క్రొక్కారము దే వి చూ, క్రొడికూఁత.

క్రొత్త దే. విశే 1 నవీనము. కాశీ 1, ఆ. 39 చూ, నూతనము, 2 అపూర్వము కళా. 6. ఆ 9 అపురూపము, అబ్బురము రూ-అబ్రము, అరుదు, (సం ప) —అనిదఁపూర్వము, అపూర్వము. (వ్యుత్పత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము చూ, క్రొ.)

క్రొత్తడము. దే వి: చూ, రూ-కొత్తడము. య 1, ఆ 8.

క్రొత్తడి దే వి. రూ-గొత్తడి-కొత్తడి 1 మగనాలు. భార ఉద్యో. 3, ఆ 187 చూ, స్త్రీ 2. పతివ్రత: చూ, స్త్రీ..

క్రొత్తముట్టు. దే.వి. 1.వడుక నారంభించినప్పుడు ఏకుననుండి పురిలేక చేఁగఁదీసి కదురునకంటించెడు నూలు భార. విరా. 1, ఆ 95 చూ, నూలుపోఁగతుకు, 2 ప్రథమార్తవము, సమరత చూ, ముట్టు 1

క్రొత్తవాఁడు దే వి చూ, నూతనుఁడు

క్రొత్తళము దే వి చూ, రూ-క్రొత్తడము

క్రొన్ననవిలుకానితండ్రి. దే. వి వెన్నుఁడు. ఆం, భా. ప్ర స్క 38 చూ, విష్ణువు 1.

క్రొన్నెలలు. దే. వి బ కపోలోరుకటోపరి ప్రదేశములయందలి నఖక్షతములు చూ, నఖక్షతము

క్రొమ్మి వై. వి. = కురువక-కురవక. ఎఱ్ఱగోరంటు*. ఆం, భా. ద్వి వ. 53 చూ, మహాసహ.

క్రొమ్ముడి దే. వి కేశబంధవిశేషము చూ, వేనలి.

క్రొవ్విదము. దే. వి (క్రొవ్వు + ఇదము) 1 దుష్కార్యము చూ వ్యాపారము 1, 2. పరుషము లక్ష్మీ. 3, ఆ 75 చూ, పరుషము.

క్రొవ్వు. దే వి. 1 గరువము చూ, హంకారము, 2 కడుపులో బొడ్డుక్రిందనుండెడి యుల్లిపొరవంటి క్రొవ్వు. చూ, వప 1, 3 మస్తిష్కము చూ, మెదడు, 4 కావరము చూ, మదము. 1, 5 బలము చూ, శక్తి. 1, వా 6. పొల చూ, మాంసము, 7. కండరములలోని చేమురు చూ, తైలము, అ క్రి 8. పోతరించు చూ, మదించు

క్రొవ్వుగొను. దే అ. క్రి. (క్రొవ్వు + కొను) పోతరించు. వారి. పూ 9, ఆ. 72 చూ, మదించు.

క్రొవ్వులు పా. ఇవి కర్బనము, ఉదజని, ఆమ్లజని అను మూఁడింటి సంయోగముచేత నేర్పడు పదార్థములేగాని యింకను ఉదజని పరమాణువులు ఆమ్లజనిపరమాణువులకంటె రెట్టింపున కెక్కువగానుండును. నేయి మొదలైన జంతుశరీరమునందలి క్రొవ్వులు. ఇవి క్రొవ్వు పదార్థముల కుదాహరణములు. (శేట్కృ.)

క్రొవ్విద దే వి. క్రొప్పు చూ, వేనలి.

క్రొవ్వొత్తి. వా వి.రూ-క్రొవ్వొత్తి క్రొవ్వుతోఁ జేయఁబడిన కడ్డీవంటి దీపపువత్తి చూ,వత్తి.

క్రో

క్రోఁతి దే. వి చూ, రూ-కోఁతి. రా యు, కాం. 376.

క్రోడకన్య సం. వి ఆ స్త్రీ. వారాహీకంద* చూ, సూరణము.

క్రోడచూడ సం. వి. ఆ. స్త్రీ మహాశ్రావణిక * చూ, బోడతరము.

క్రోడపర్ణి. సం. వి ఈ. స్త్రీ కంటకారిక * చూ, వాఁకుడు.

క్రోడపాదము సం. వి అ. పుం. కమరము: చూ, తాఁబేలు.

క్రోడము సం. వి అ, న, ఆ స్త్రీ. 1. ఒడి, తొడపైభాగము చూ, తొడ, 2 ఱొమ్ము రెండుభుజముల నడిమిభాగము (అని కొందఱు) చూ, వక్షము, అ. పుం. 3 పంది చూ, సూకరము, 4. ఏనుఁగు చూ, హస్తి, 5. ఉదకము చూ, సలిలము, 6 శని చూ రాహువు. 2

క్రోడాంఘ్రి. సం. వి ఇ. పుం: చూ, క్రోడపాదము.

క్రోడాడు. దే. అ క్రి. దుమ్మెత్తిచల్లు. (రూ-కోరాడు-కోరు.)

క్రోడాయుధము సం వి. అ. పుం. ముక్కంటి చూ, శివుఁడు.

క్రోడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, క్రోడకన్య *

క్రోడీకరణము. సం. వి. అ. న 1. ఆలింగనము చూ, సంశ్లేషము; 2. క్రోడీకరించుట.

క్రోడీకరించు. సం స క్రి. ఒకటిగాచేర్చు

క్రోడీకృతి. సం. వి. ఇ స్త్రీ చూ, క్రోడీకరణము.

క్రోడీముఖము. సం వి. అ. పుం. పిల్లచేప. చూ, మత్స్యము. 1

క్రోడుఁడు సం. వి. అ పుం. 1 శని చూ, రాహువు 2, 2. ముక్కంటి చూ, శివుఁడు

క్రోధము సం వి అ. పుం. 1 త్రుంచఁబడినది. చూ, త్రుటితము, 2 నేత్రభేదము చూ నేత్రము. 1

క్రోధుఁడు సం వి అ పుం మరుఁడు చూ, మన్మథుఁడు

క్రోధజము సం వి. అ పుం మోహము చూ వలపు 2

క్రోధజములు అం వాక్పారుష్యము, దండపరుషము. (2)

క్రోధన. సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎద్దునాలుక * చూ, బెండ, 2 కొండబెండ * చూ, షడ్గ్రంథ, 3. కోపవతి చూ. స్త్రీ, అం 4 సంవత్సరములు అఱువదింటిలో నొకటి చూ, సంవత్సరములు.

క్రోధనుఁడు సం విణ చూ, రోషణుఁడు.

క్రోధము సం వి అ పుం. 1 రూ-క్రుత్తు-క్రుధము. కోపము చూ, రోషము, 2 ఎనుపోతు చూ, మహిషము, అం 3 రసస్థాయీభావములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ రసస్థాయీభావములు (రోషము), 4 శత్రులు ఇరువదింటిలోనొకటి చూ, శత్రులు, (క్రోధ అని కొందఱు), 5 అరివర్గములు ఆఱింటిలో నొకటి చూ, అరివర్గములు.

క్రోధమూర్ఛితము. సం. వి అ. పుం. చోరమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము

క్రోధమూర్ఛితుఁడు. సం. విణ ఎక్కువకోపము గలవాఁడు చూ, రోషణుఁడు

క్రోధయుక్తుఁడు. సం. విణ. —పై—

క్రోధి. సం. వి. న్ పుం. 1. సంవత్సరములు అఱువదింటిలో నొకటి చూ, సంవత్సరములు, విణ. పుం 2 కోపము గలవాఁడు చూ రోషణుఁడు

క్రోధించు సం. అ క్రి కోపగిల్లు చూ, రోషించు

క్రోధుఁడు సం. వి అ పుం క్రోధుఁడను ఒక రాజు చూ, రాజు 1

క్రోయు దే స క్రి విషమముగాచోఁచు "నాలుకలు క్రోయు మహోరగరాజయుగ్మముం జేరి" భార అర. 6, ఆ 178

క్రోరు అం వి కోటినూఱులక్షలు (1,00 00,000)

క్రోల దే వి చూ, క్రోవి 1

క్రోలు దే వి 1 క్రోల ఆము 3, ఆ 20 చూ, క్రోవి 1, 2 తామరనాళము చూ, బిసము 1, స క్రి 3 తిను స్వా 3, ఆ 51 చూ, సాపడు, 4 పానముచేయు హరి పూ 5, ఆ 196 చూ. త్రాగు, 5. గ్రహించు భార. విరా 2, ఆ 35 (రూ-క్రొలలు) చూ, పుచ్చుకొను, 6 అనుభవించు హరి. ఉ 7, ఆ 204. చూ, భుజించు 2

క్రోలుకసవు ద్వ. వి నడము, కిక్కిసకసవు* చూ, తృణము

క్రోలుగచ్చ దే వి చూ, రూ-క్రొలుగచ్చ *

క్రోలుచు దే. అ క్రి. రూ-క్రోల్చు. కూయు: చూ, శబ్దించు (ప్రే. క్రోలఁజేయు -లక్ష్మీ 1, ఆ 17)

క్రోలెముక. దే వి చూ, రూ-క్రోలెముక

క్రోల్చు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-క్రోలుచు.

క్రోవ. దే. వి 1 సరము రామా 7, ఆ. 14౦ చూ, భూషణము. 2, 2. దర్పామయము అం, భా ద్వి. 128.

క్రోవి దే. వి. 1 తామరనాళము చూ, బిసము. 1; 2 సస్యాదినాళము చూ, నాళము. 5. వై వి 3 =కురవక. ఎఱ్ఱగోరంట* భాగ ఆది, 4. ఆ 20 చూ, మహాసహ, దే వి 4. ఊఁదు గ్రోవి చూ, గొట్టము, 5. ఆసుపోసెడిగొట్టము. హంస 2, ఆ 11, 6 తుపాకి, అగ్నిప్రసరణాయుధము చూ, బాణము. 1, 7 బుడ్డి. నీలా 3, ఆ 90 చూ, పాత్రము 6, 8 భూమిలోపల నీళ్లువచ్చుట కేర్పఱచిన దారి, భార అర. 4. ఆ 332, 9 మూష కళా. 8, ఆ 9 చూ, మూస.

క్రోశతాలము. సం వి అ. పుం ఢక్కా. చూ, వీణా.

క్రోశధ్వని సం. వి ఇ. పుం. —పై—

క్రోశద్వయము. సం. వి అ. న రెండుకోసులు చూ, పగువు. 2.

క్రోశము సం. వి. అ. పుం =కోసు చూ, కోసు

క్రోశయుగము. సం వి అ న చూ, క్రోశద్వయము

క్రోష్ట సం. వి. ఋ. పుం. నక్క చూ, సృగాలము.

క్రోష్టము సం. వి. అ. పుం న గెనుసు* చూ, గెనుసుగుంప

క్రోష్టుకమేఖల సం వి ఆ స్త్రీ కోలపొన్న* చూ, పృశ్నిపర్ణి.

క్రోష్టుపుచ్ఛి సం. వి ఇ స్త్రీ -పై-

క్రోష్టుపుచ్ఛిక సం వి ఆ. స్త్రీ 1 -పై-, 2. క్షుద్రక్షుపవిశేషము చూ, గోలోమిక

క్రోష్టుఫలము సం. వి. అ పుం. గార* చూ, హింగుది

క్రోష్టువిన్న సం. వి. ఆ. స్త్రీ నక్కతోఁక పొన్న*: చూ, సృగాలవిన్న.

క్రోష్టువు సం. వి ఉ. పుం. నక్క: చూ, సృగాలము.

క్రోష్టేక్షువు. సం వి. ఉ. పుం. తెల్లచెఱకు*: చూ, రసాలము 3

క్రోష్ట్రి సం. వి ఈ స్త్రీ 1 ఆఁడునక్క, రూ-క్రోష్ట్రి చూ, సృగాలము, 2 తెల్లనేలగుమ్ముడు * చూ, భూమికర్కారువు; 3 లాంగలి * (లాంగలిశబ్దమునకు తఱి గొజ్జరయు, నీరుపిప్పలియు నర్థములు). చూ, హాలిని

క్రోష్ఠి సం వి ఈ స్త్రీ నల్లనేలగుమ్ముడు*. చూ, భూమికర్కారువు.

క్రౌ

క్రౌంచదారణుఁడు. సం.వి.అ పుం గుహుఁడు, కుమారస్వామి చూ, స్కందుఁడు.

క్రౌంచపదము. పా ఒకానొక వృత్తము ఇది యొక్కొక్క పాదమునందు భ, మ, స, భ, న, న, న, య గణములు గలిగి పదునొకటవయింటను యతిగల ఇరువదినాలుగవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము ఉదా.- "ప్రాంచితలీలన్శంకరవంది-పక్రికటితవిరతులు- భమసభనాన్యల్, క్రౌంచపదీవృత్తమ్మగుఁ జెన్నారఁగఁ బలుకుదురిలఁ-గవివరులెల్లన్." చూ వృత్తము 1.

క్రౌంచము సం వి అ పుం = కొంచె. 1. క్రౌంచమను కొండ రూ-కౌంచము చూ, పర్వతము 1, 2 క్రౌంచమను ద్వీపము చూ, లంక 1, 3 క్రౌంచమనుపక్షి చూ, బకము; ఆం 4 ద్వీపములు ఏడింటిలో నొకటి. చూ, ద్వీపములు, 5. ఆసనములు ముప్పదింటిలో నొకటి చూ, ఆసనములు, 6. ఒకానొక వ్యూహము

క్రౌంచాదనము. సం. వి. అ. న. 1. మృణాలము చూ, బిసము. 1, 2. చించోటకమను తృణము. చూ, తృణము. 1, 3 పిప్పలిటీంగా* చూ, పిప్పలి. 1.

క్రౌంచాదని. సం వి. ఈ స్త్రీ. పద్మబీజము చూ, పద్మము. 1.

క్రౌంచానుజము. సం. వి. అ. పుం. మైనాక పర్వతము. చూ, పర్వతము

క్రౌంచారాతి సం. వి ఇ. పుం చూ, క్రౌంచదారణుఁడు.

క్రౌంచారి సం.వి ఇ పుం 1 -పై- 2 కార్తవీర్యారిపువు చూ పరశురాముఁడు.

క్రౌంచాస్త్రము. అం. అస్త్రములు ఏఁబది మూఁడింటిలో నొకటి చూ, అస్త్రములు.

క్రౌను. ఆం వి. 1. కొలతలోభేదము (ఇట్లు క్రౌను పెన్, క్రౌను పేపరు మొ), వా వి. 2. $2\frac{1}{2}$ షిల్లింగులు (రు 2-0-0 విలువగల నాణెము.)

క్రౌర్యము. సం. వి అ న. క్రూరభావము

క్ల

క్లమథము సం. వి. అ పుం. (పుష్పాదులు) వాడుట చూ, మ్లాని.

క్లమము. సం వి అ. పుం. 1 -పై-, 2 బడలిక చూ, శ్రమము 1

క్లా

క్లాంతము. సం. విణ. బడలినది

క్లాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, క్లమథము.

క్లి

క్లితకము. సం వి అ. న రూ-క్లీతకము. అతిమధురము* చూ యష్టిమధుకము.

క్లితకిక సం. వి. ఆ స్త్రీ. రూ-క్లీతకిక. నీలి*: చూ, రంజని

క్లిన్నము సం వి 1 ఆర్ద్రిత చూ, పదను 2, విణ 2 తడిసినది చూ, వోదము

క్లిశితము సం విణ దారిద్ర్యాదులచేత క్లేశము నొందినది చూ, దుఃఖితము

క్లిష్టము సం వి అ న 1. ఒకానొక శబ్దదోషము. పదదోషములు పదునేడింటిలో నొకటి. చూ, పదదోషములు క్లిష్టము అనఁగా. — దూరమైన యర్థముకలది. ఉదా.— పవనాశనేంద్రధరమకుటాలంకారమణి జనకపుత్రీరమణ కుమారరూపదీపితుఁడు, (మన్మథుఁడని చెప్పుట కింతదూరము చెప్పుట దోషము) దీనినే క్లేష్టము అందురు (చూ, ఉపన్యాసదర్పణము 228 పొఁగట), విణ చూ, క్లిశితము, 3 పూర్వోత్తరవిరుద్ధమైనది (వాక్య) చూ, వ్యాఖ్యాతము 2.

క్లిష్టుఁడు సం. వి ణ క్లేశితుఁడు చూ, దుఃఖితుఁడు

క్లీ

క్లీ సం వి. న్ పుం. నపుంసకుఁడు చూ, షండుఁడు

క్లీతకము. సం వి అ న చూ, రూ-క్లితకము.

క్లీతకిక సం. వి. ఆ స్త్రీ. చూ, రూ-క్లితకిక.

క్లీబని. సం. వి. ఈ స్త్రీ. అంబుదఫలి* చూ మూలుగు, 2.

క్లీబము. సం. వి. అ. న. 1. నపుంసకము చూ, షండము, విణ. 2. విక్రమములేనిది

క్లీబుఁడు సం. వి అ. పుం. నపుంసకుఁడు చూ, పండుఁడు.

క్లీవుఁడు. సం వి అ పుం 1 —పై.—, 2 పౌరుషహీనుఁడు.

క్లే

క్లేదము. సం. వి అ న. తడి చూ. పదను 2

క్లేదుఁడు సం. వి అ. పుం. చూ, హిమాంశువు

క్లేదువు సం వి ఉ పుం 1. —పై—, 2. జన్ని చూ, సన్నిపాతము 1.

క్లేశము సం వి అ పుం 1 వగ చూ, దుఃఖము, 2 కోపము చూ, రోషము, 3. కృషి చూ, వ్యవసాయము

క్లేశితము సం విణ చూ, క్లిశితము

క్లై

క్లైమాక్సునాఁగలి వా వి ఇదియొకరకము ఇనుపనాఁగలి. (ఇందలి భాగములు — తల్లికొఱు, కఱ్ఱు, చెక్కకొఱు, దూలము, మేళ్లు, పిడులు, చక్రము, చక్రధ్వజము అడ్డుకళ్లెము, నిలువుకళ్లెము) చూ, లాంగలము. 1 (దీని వెలరు 22-8-0 లు)

క్లో

క్లోమము సం వి న్ న. 1. కడుపులోనొక ప్రక్కనుండెడి యెఱ్ఱని మాంసము, చూ, మాంసము, 2. ఉచ్చబుడ్డ చూ, మూత్రకోశము

క్వ

క్వ సం. అవ్య ఎక్కడ చూ, యత్ర 1

క్వంగువు. సం. వి ఉ. పుం చూ, రూ-కంగువు.

క్వణనము సం వి. అ. పుం 1. వీణ లోనగువాని మ్రోఁత. చూ, స్వరము. 2; 2. చిన్నకుండ చూ, భాండము 3

క్వణము సం. వి అ పుం —పై— (నపుంసకమని కొందఱు) (రూ-క్వాణము)

క్వథితము. సం. విణ చక్కఁగా కాఁగినది: చూ, బ్బంగుడు. 1.

క్వయినా-క్వైనా ఆం వి ఇది మలేరియా జ్వరములకు పరమౌషధము.

క్వా

క్వాణము సం వి అ పుం చూ రూ-క్వణము

క్వాథము సం. వి అ పుం 1 బాధ చూ, దుఃఖము, 2 వృత్కురసము.

క్వాథోద్భవము సం వి అ న తుత్థాంజనము, మ్రానిపసుపునవండిన అంజనవిశేషము చూ, రసాంజనము

క్వి

క్విటిరెంటు. వా. వి ఈనాముల (మాన్యముల) మీఁద వేయఁబడిన పన్ను (రూ-క్విట్రెంటు (ఆంగ్లపదమువాడుకపదమయ్యె)

క్విట్రెంటు వా వి.—పై— "క్విట్రెంటు యీనాము"

క్షు

క్షు సం వి అ పుం 1 అడ్డగించుట చూ, నిరోధము 1, 2 పగ చూ, విరోధము 1; 3. క్షేమము చూ, శుభము 1, 4 దుస్వప్నము చూ, స్వప్నము 2, 5 క్షత్రియుఁడు చూ, రాజు. 1, 6 రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁ

డు. 1, 7 నరసింహస్వామి. చూ, నరసింగఁడు, 8. ఓమ్కు చూ, పక్షము, 9. వ్యాకరణశాస్త్రము; చూ, వ్యాకరణము, 10. ఓరుపు. (స్త్రీలింగమని కొందఱు) చూ, శాంతము 1, 11. పుడమి, పంటభూమి (అని కొందఱు) చూ, భూమి 1, 12 కల్పము చూ, సంవర్తము 1, 13 మెఱుపు చూ, విద్యుత్తు. 1, 14. నాశము చూ, రుత్తు, స్త్రీ 15 నిద్రి చూ, స్వప్నము 2.

క్షమ్ సం వి అ. న 1 క్షేత్రము చూ, భూమి 1, 2 చెట్టు చూ, వృక్షము

క్షంత సం విణ (ఋ. ఈ ఋ) ఓర్పరి చూ, సహనుఁడు

క్షణంక్షణము. సం వి అ. పుం వెంటువెంటనే, అప్పటికప్పుడు

క్షణకము సం. వి అ న పిన్నముల్లంగి* చూ, ముల్లంగి

క్షణతువు సం వి. ఉ. పుం గాయము చూ, నలుకు

క్షణద సం వి ఆ. స్త్రీ 1. రేయి: చూ, రాత్రి, 2 పసుపురంగు చూ, వర్ణము. 6

క్షణదము సం వి అ న ఉదకము చూ, సలిలము.

క్షణముఁడు. సం వి. అ పుం, జోస్యుఁడు చూ, సాంవత్సరుఁడు.

క్షణనము సం. వి అ న కొల చూ, వధము.

క్షణనిశ్వాసము సం వి అ పుం శిశుమారమను జలజంతువు చూ మత్స్యము 1.

క్షణప్రభ. సం. వి ఆ స్త్రీ రూ-క్షణిక, మెఱుపు చూ, విద్యుత్తు 1.

క్షణభంగురము సం వి. ఆ. స్త్రీ క్షణమైన నుండనేరనిది అచిరము, అనిత్యము, అనూర్జితము, అశాశ్వతము.

క్షణము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఘటికయందాఱవపాలు (ఘటిక=24 నిమిషములు), నాలుగు నిమిషములు, ముప్పదికలలుగల కాలము చూ, కాలపరిమాణము, 2 తిరునాళ్ల చూ, పండుగ 2, 3 వ్యాపారములేమి, 4 కాలము: చూ, సమయము. 1, 5. పరమాణువు చూ, రేణువు 1; 6 ఇల్లు చూ, సదనము 1, 7 సంరక్షణము, చూ, రక్షణము, 8 మృదుత్వము చూ, సుకుమారము, 9 క్షణికము చూ, వ్రేల్నడి, అం 10 కాలప్రమాణములు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, కాలపరిమాణము

క్షణించు సం స క్రి భోజనార్థము వరించు రూ-క్షణియించు.

క్షణిక. సం వి ఆ. స్త్రీ మెఱుపు చూ, విద్యుత్తు 1

క్షణికము సం విణ 1. క్షణమాత్రస్థాయి చూ, స్వరము 2, వా 2 రెప్పపాటుకాలము చూ, వ్రేల్నడి

క్షణిని. సం. వి. ఈ స్త్రీ రేయి చూ, రాత్రి.

క్షణియించు సం స. క్రి చూ, రూ-క్షణించు

క్షణుఁడు సం వి అ పుం 1 ఒకరికి లోఁబడినవాఁడు చూ, పరాధీనుఁడు, 2 వ్యాపారము లేనివాఁడు, 3. అంబేద చూ, నిష్క్రియోజకుఁడు

క్షతఘ్నము సం. వి. అ పుం 1 లాక్ష చూ, లక్క, 2. లాక్షారసము చూ, లక్క.

క్షతఘ్ని సం వి ఈ. స్త్రీ లాక్ష, చూ లక్క

క్షతజము సం. వి. అ న 1. నెత్తురు చూ, రక్తము. 1, 2 చీము చూ, రక్తము 1

క్షతము సం వి. అ. 1. గాయమునొందినది, 2 నాశమునొందినది, చూ, శుచి.

క్షమవిధ్వంసి. సం వి. న్. పుం. బొద్ది*: చూ, వృద్ధదారకము

క్షతహారము. సం. వి. అ. న. అగురు చూ. రాజార్హము

క్షతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. గాయము చూ, నరుస, 2 నాశము చూ, రుత్తు

క్షత్త. సం. వి. ఋ. పుం. 1 శూద్రస్త్రీయందు క్షత్రియునికిఁ బుట్టినవాఁడు, క్షత్రియస్త్రీయందు శూద్రునికిఁ బుట్టినవాఁడు (అని పాఠాంతరము) చూ, పుత్రుఁడు 1, 2 దాసీపుత్రుఁడు చూ, పుత్రుఁడు 1, 2 ద్వారపాలకుఁడు చూ, ప్రతిహారుఁడు, 4 నలువ చూ, బ్రహ్మ 1, 5. తేరుపూన్పరి చూ, సారథి, 6 మఱఁదివలనఁబుట్టినసంతానోత్పత్తి, 7 చేప చూ, మత్స్యము 1

క్షత్రదూతి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవాఁకుడు *: చూ, వాఁకుడు

క్షత్రధనము సం. వి. అ. పుం. పెద్దచేఁమఅనుగ * చూ, సాఱ.

క్షత్రబంధువు సం. వి. ఉ. పుం. స్వధర్మము లేక క్షత్రియునకు బంధుమాత్రుఁడైనవాఁడు (ఇది నిందయందు వచ్చును) చూ, రాజు 1

క్షత్రము. సం. వి. అ. న. మేను చూ, శరీరము

క్షత్రియ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాచేది చూ, స్త్రీ (క్షత్రియజాతియందుఁ బుట్టి క్షత్రియునికి గాని మఱియొకనికి గాని పెండ్లామైనదాని పేరు)

క్షత్రియబ్రాహ్మణులు. పా. ధనుర్వేదమునందతివిశేషప్రజ్ఞగలవారై రాజులనుసేవించుచు అధ్యయనయాజనదానములను త్రికర్మలయందతిఉత్సాహముగలవారే క్షత్రియబ్రాహ్మణులు. చూ, బ్రాహ్మణులు (దశవిధబ్రాహ్మణులలోనివారు)

క్షత్రియాణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, క్షత్రియ.

క్షత్రియారి సం. వి. ఇ. పుం. క్రౌంచారి చూ, పరశురాముఁడు

క్షత్రియి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రాచవాని పెండ్లాము చూ, భార్య.

క్షత్రియుఁడు సం. వి. అ. పుం. రాచవాఁడు: చూ, రాజు 1

క్షత్త్రుఁడు సం. వి. అ. పుం. —వై.—

క్షద్మ. సం. వి. న్. న. అన్నము చూ, సాదము. (1.)

క్షప సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 రేయి చూ. రాత్రి, 2. పసుపు చూ. వర్ణము 6

క్షపణకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. బౌద్ధమతస్థుఁడు: చూ. బుద్ధుఁడు. 1.

క్షపణము. సం. వి. అ. న. 1 అశుచిభావము: చూ, కార్యప్రతుము, విణ 2 సిగ్గులేనిది చూ, నిర్లజ్జము

క్షపణుఁడు సం. వి. అ. పుం. చూ, క్షపణకుఁడు.

క్షపణ్యువు సం. వి. ఉ. పుం. తప్పు చూ, నేరము

క్షపాకరుఁడు సం. వి. అ. పుం. చందురుఁడు చూ, హిమాంశువు.

క్షపాచరుఁడు సం. వి. అ. పుం. రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు. 1

క్షపాటుఁడు సం. వి. అ. పుం. 1 -వై-, 2 యమదూత: చూ, యముఁడు

క్షపాత్యయము సం. వి. అ. పుం. రూ-క్షపావ్యయము ప్రభాతము చూ. వేగుజాము

క్షపాపతి సం. వి. ఇ. పుం. చూ. క్షపాకరుఁడు.

క్షపిత. సం. విణ. ఋ. ఓర్పరి. చూ, సహనుఁడు

క్షపితము సం. వి. అ. న. చూ, భాగహారము

క్షమ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 రూ-క్ష్మా ఓర్పు, (పుంలింగమని కొందఱు) చూ, శాంతము 1, 2 నేల చూ, భూమి 1, 3 గౌరి చూ, పార్వతి 1, 4. రేయి చూ, రాత్రి, పా. 5. (క్షప) ఒకానొక వృత్తము ఇందొక్కొక్క పాదమున న, న, త, త. గురువులు గలిగి యేనిమిదవయింట యతిగల త్రయోదశచ్ఛం

దన్నునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.— "క్రమమున నిభవిభ్రాంతినాతాఁగయు క్షమగ నుకవిపద్వ్యాంబు లూహించినక్, క్షమలనఁ బరఁగుం- గంజపత్రేక్షణా, సుమశరజనకా శూర వంశోత్తమా." చూ, వృత్తము 1.

క్షమము. సం. విణ. 1. యుక్తము చూ, సమీచీనము. 1, 2 చాలునది.

క్షమాదంశము. సం వి అ. పుం మునగ *: చూ, శిగ్రువు. 1.

క్షమాపణ. పా శరణుచొచ్చుట

క్షమావంతుఁడు. సం విణ త్. ఓరుపరి చూ సహనుఁడు.

క్షమి సం. విణ (న్ ఈ. న్) —పై.—

క్షమించు సం. స. క్రి ఓర్చు చూ, సహించు

క్షమిత సం విణ (బు ఈ బు) చూ, క్షమి

క్షమియించు. సం స. క్రి చూ, క్షమించు

క్షముఁడు సం విణ 1. శక్తుఁడు చూ, లావరి, 2. నేర్పరి చూ, సమర్థుఁడు, 3 హితవును చెప్పువాఁడు. చూ, హితవరి

క్షయ ఆం చూ, క్షయము 7

క్షయకరము. సం వి. అ పుం జీడి * చూ భల్లాతకి.

క్షయతరువు. సం వి ఉ పుం పాదిరి* చూ, స్థాలి. 2

క్షయథువు సం వి ఉ పుం కాసరోగము: చూ, దగ్గు

క్షయము సం వి అ పుం 1. —పై.—, 2 అణఁదెవులు చూ, రోగము. 1, 3 రూ- క్షయి చెడుట, తగ్గుదల చూ, వెలితి 2, (క్షయము, స్థానము, వృద్ధి ఇది యీ త్రివర్గములలో నొకటి చూ, వర్గము). 4 ప్రళయము చూ, సంవర్తము 1, 5 ఇల్లు చూ, సదనము 1, 6 నాశనము చూ, రుత్త, 7. క్షయనామ సంవత్సరము (రూ-క్షయ- అక్షయ) చూ, సంవత్సరము, 8. శత్రువున కంటెఁ దాను దగ్గియుండుట.

క్షయరోగజాతకుఁడు పా. 1. షష్ఠమమున బుధకుజులుండి శుక్రచంద్రులచేఁ జూడఁబడి పాపగ్రహాంశలయందున్నపుడును, 2 బుధుఁడు కుజయుక్తుఁడై షష్ఠమమందుండి శుక్రచంద్రులచేఁ జూడఁబడుచు క్రూరాంశలయందున్నపుడును, 3. రాహువు షష్ఠమమందును లగ్నాధిపతి అష్టమమందునుండి చంద్రుఁడు పాపయుక్తుఁడై యుండునపుడును, 4. శని కుజులమధ్యనుందుఁజంద్రుఁడును, మకరమందు సూర్యుఁడు నుండునపుడును, 5 లగ్నమునకు అష్టమమందుఁ జంద్రుఁడుండి 6-8 స్థానములలో రాహువుండి, ఆరాహువునకు నేనిమిదింట శనియుండునపుడును, 6 కారకాంశ రాశికి నాల్గవస్థానమునగాని, యైదవస్థానమునగాని కుజరాహువుల సంబంధముండి చంద్రదృష్టి యున్నపుడును క్షయరోగముండును.

క్షయరోగముచే చనిపోవుజాతకుఁడు పా జన్మలగ్నకారకలగ్నములకు తృతీయమునఁ జంద్రసంబంధమున్న క్షయవలన మరణముకలుగును

క్షయించు సం అ, క్రి క్షీణించు, తగ్గు చూ, సుక్కు 4.

క్షయ్యము సం విణ క్షయింపఁదగినది.

క్షరము సం వి అ. న 1 ఉదకము చూ, సలిలము, పుం 2 మబ్బు చూ, మేఘము 1, 3. మహాపిండీతకము *· చూ, శ్వసనము, 4. కోకిలాక్షము* చూ, మొగబీర

క్షవకము సం. వి అ పుం 1 జిల్లెడు* చూ, జిల్లేడు, 2 ఉత్తరేణి * చూ, శైఖరికము, 3 రాజిక * చూ, సర్షపము, 4 అడవితొలసి *: చూ, తులసి, 5 కొడిసె*: చూ, వత్సకము; 6 మోదెన * చూ, శివమల్లి, 7. కాసరోగము చూ, దగ్గు.

క్షువర్యత్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ. చూ. శోక *.

క్షువథువు. సం వి. ఉ పుం 1. క్షుతము, చూ, తుమ్ము, 2 కాశరోగము చూ, దగ్గు, 3 ఎక్కిలి చూ, హిక్క 1

క్షువపత్రి. సం వి ఆ స్త్రీ ఏనుఁగు తుమ్మి * చూ, తుమికి

క్షువము సం వి అ పుం 1 క్షుతము చూ, తుమ్ము, 2 నల్లనియావాలు చూ, సర్షపము

క్షువరము. సం వి అ న 1 మంగలిపని చూ, ముండనము, వా వి 2 అపజయము "నీ వ్యాజ్యము క్షువరమైనది" (గోదావరీమండల ప్రాంతమున వాడుక) (క్షౌరము యొక్క రూపాంతరమని కొందఱు) (వాడుక)

క్షా

క్షా సం వి ఆ స్త్రీ. 1 నిద్ర చూ, స్వప్నము 2, 2. ఓరిమి చూ, శాంతము 1

క్షాంతము సం, విణ. ఓర్వఁబడిన తిట్టుకొట్టు మొదలైనది చూ, సోఢము

క్షాంతి సం వి ఇ. స్త్రీ. ఓర్పు చూ, శాంతము 1,

క్షాత్రము. సం వి అ. న. క్షత్రధర్మము

క్షామము సం వి అ పుం 1. కఱవు చూ, దుర్భిక్షము విణ 2 తక్కువైనది చూ, హీనము 1, అం 3. జరరకిృయలు మూఁడింటి లో నొకటి చూ, జరరకిృయలు

క్షామవతి. సం వి ఈ స్త్రీ. యాగవిశేషము చూ, యజ్ఞము.

క్షామవతీష్టి. సం వి ఇ. స్త్రీ —పై.—

క్షాముఁడు. సం. వి అ. పుం. బలవంతుఁడగు పురుషుఁడు చూ, లావరి.

క్షారకము. సం. వి. అ. పుం. 1. కసుగాయః చూ, శలాటువు. 2; 2 (పక్షులు మత్స్యములు లోనగువానిఁబట్టివేసెడు) బుట్ట చూ. వల. 1; 3 పసుపుమొగ్గ, మొగ్గలగుత్తి (అని కొందఱు) చూ మొగ్గ 1, 4 నెరవంజి* చూ, సరవేంద, న 5 మూలకము, పెద్దముల్లంగి (అని కొందఱు) చూ, ముల్లంగి

క్షారణము. సం వి అ న తిట్టుట చూ శాపము 1.

క్షారతైలము సం. వి అ న. పక్వమైనతైలము చూ, తైలము

క్షారత్రయము సం వి అ న. త్రివిధక్షారములు చూ, లవణము 1

క్షారదళి సం వి ఆ స్త్రీ చూ, లొద్దుగు*.

క్షారదశకము సం వి అ న దశవిధక్షారములు చూ లవణము 1

క్షారద్రావణము సం. వి అ.న మార్దము, చౌటి ఉప్పు చూ, లవణము. 1

క్షారద్రువు సం వి ఉ పుం 1 కింశుకము* చూ, మోదుగు, 2. ఘంటాపాటలి* చూ, మొక్కము.

క్షారభూమి సం వి ఇ స్త్రీ. చౌటినేల చూ, భూమి 1

క్షారమధ్యము సం వి అ పుం ఉత్తరేణి* చూ, శైఖరికము

క్షారము సం వి అ పుం. 1 ఉప్పు చూ, లవణము 1. 2 =కారము ఒజ్జి చూ, కారము. 1, 3 గాజు, గాజుమన్ను చూ, భూమి 1, 4 బూడిదె చూ, భస్మము, 5. యవక్షారము, యవలవలన గలిగిన ఉప్పు చూ, లవణము 1, 6 వెలిగారము, టంకణము చూ, లవణము.1, 7. సజ్జికాక్షారము చూ, లవణము 1,

క్షారములు. వా. ఖటికి ఉదజనితము, సోడియ ఉదజనితము, పొటాసియ ఉదజనితము, మగ్న ఉదజనితము. (అల్కాలీస్) (ఉదజనితము గూడ క్షారమనఁ బడుచున్నది)

క్షారమృత్తిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఉప్పుమన్ను: చూ, భూమి. 1.

క్షారమేలకము. సం. వి. అ. పుం. సర్వక్షారము చూ, లవణము 1.

క్షారవృక్షము సం. వి. అ. పుం. ముష్కకము* చూ, మొక్కము

క్షారశ్రేష్ఠము. సం. వి అ న 1. వజ్రక్షారము చూ, లవణము. 1, పుం. 2 పలాశము* చూ, మోదుగు, 3. ముష్కకము* చూ, మొక్కము

క్షారషట్కము సం. వి. అ న షడ్విధక్షారములు: చూ, లవణము 1

క్షారసింధువు సం. వి. ఉ. పుం. ఉప్పుసముద్రము: చూ, సముద్రము

క్షారాచ్ఛము సం. వి. అ న సముద్రపు ఉప్పు, సైంధవలవణము (అని కొందఱు). చూ, లవణము 1

క్షారాబ్ధి. సం. వి. ఇ పుం చూ, క్షారసింధువు

క్షారాయము. సం. వి అ. పుం కాలముష్కకము* చూ, మొక్కము

క్షారాష్టకము. సం వి. అ న. ఎనిమిదివిధముల క్షారములు చూ, లవణము 1

క్షారిక సం వి. అ. స్త్రీ ఆఁకలి చూ, బుభుక్ష.

క్షారితము. సం విణ కాఁచినది చూ, స్రుతము.

క్షారితుఁడు. సం విణ పరస్త్రీగమనాదిదోషములచే దూషింపఁబడినవాఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

క్షారోదము. సం. వి. అ పుం చూ, క్షారాబ్ధి.

క్షావకము సం. వి. అ. పుం. నెరవంజి *. చూ, నరవెంద.

క్షాళనము. సం. వి. అ. న, కడుగుట: చూ, ప్రక్షాళనము.

క్షాళితము సం. విణ. కడుగఁబడినది: చూ, ప్రక్షాళితము.

క్షి

క్షి. సం.విణ ఇ 1 నివాసము: చూ, స్థానము 1; 2 గతి, నడవడి చూ, వర్తనము 1, 3 కల్పక్షయము చూ, సంవర్తము 1.

క్షితము సం విణ క్షీణము చూ, హీనము 1

క్షితి సం.వి ఇ స్త్రీ 1 నేల చూ, భూమి 1; 2 ఉనికి చూ, స్థానము 1, 3. చిటికవేయునంతకాలము చూ, వేగిఱ్ఱుడి, 4 నాశము: చూ, చత్తు, 5 ఇల్లు చూ, సదనము 1; 6 సంఖ్యావిశేషము, క్షితియనులెక్క. చూ, సంఖ్య 1, 7 కాలభేదము చూ, సమయము 1, 8 రోచనమను గంధద్రవ్యము చూ రాజార్హము, అం 9 శ్రుతులు ఇరువదిరెండింటిలో నొకటి చూ, శ్రుతులు

క్షితికణము సం. వి అ పుం. ధూళి. చూ, రేణువు. 1

క్షితిక్షమము సం వి అ పుం. చేండ్ర*. చూ, వెలిచేండ్ర.

క్షితిజము సం వి అ పుం 1. వేస్తరము చూ, వేసడము, 2. నేలవేము * చూ, భూనింబము, 3. మంగళగ్రహము

క్షితిధరము. సం. వి. అ. పుం నేలతాలుపు, కొండ. చూ, పర్వతము

క్షితిపతి. సం వి. ఇ. పుం భూమీశుఁడు. చూ, రాజు 1 (ఇట్లు క్షితిపాలుఁడు, క్షితుపుఁడు మొ.)

క్షితిపుత్రుఁడు. సం వి. అ, పుం. నరకరాజు: చూ, రాజు 1

క్షితిబదరి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. భూబదరి* చూ, రేఁగు. 1

క్షితిరుహము సం. వి అ పుం. చెట్టు చూ, వృక్షము

క్షితివర్ధనము. సం. వి. అ. పుం పీనుఁగు: చూ, శవము

క్షితివ్యుదాసము. సం. వి అ. పుం గర్తము చూ, రంధ్రము 1

క్షితిసంభూతము సం. వి అ న అట్టుప్పు చూ, లవణము. 1.

క్షితీశ్వరాంశము అం షష్ట్యంశములలో నొకటి చూ, షష్ట్యంశములు

క్షిత్యాదితి సం వి. ఈ స్త్రీ. విష్ణుమూర్తి తల్లి

క్షిత్వా సం. వి న్ పుం. గాలి చూ, వాయువు

క్షిద్రము. సం. వి. అ పుం. 1 తెగులు చూ, రోగము 1, 2. విషాణము, కొమ్ము చూ, శృంగము 1

క్షిద్రుఁడు సం వి అ. పుం ఇనుఁడు చూ, సూర్యుఁడు.

క్షిప సం. వి అ స్త్రీ 1. క్షేపణము చూ, విమోచనము, 2 రేయి చూ, రాత్రి

క్షిపక సం వి. అ స్త్రీ.—1. పై—

క్షిపకుఁడు. సం వి. అ పుం. యోద్ధ చూ భటుఁడు. 1

క్షిపణి. సం వి ఇ పుం 1 అస్త్రము, చూ, బాణము 1, ఇ స్త్రీ. 2 నౌకాదండము చూ, పీలి 2, 3 జాలవిశేషము చూ, వల 1, 4. మంత్రము చూ, మంత్రము 1, 5 యజ్ఞమునందు యజుర్వేదతంత్రము నడపువాఁడు చూ, అధ్వర్యుఁడు

క్షిపణువు. సం. వి ఉ పుం. గాలి చూ, వాయువు.

క్షిపణ్యువు సం వి. ఉ. పుం. 1. వసంతర్తువు చూ, మాసద్వయము, 2 దేహము చూ, శరీరము, విణ. 3. సురభి చూ, రాజార్హము.

క్షిపము. సం. వి అ పుం 1 ఎఱ్ఱమూతికోఁతి చూ, వానరము, 2 క్షేపణము, ప్రేరేపించుట చూ, విమోచనము.

క్షిప్త. సం వి అ స్త్రీ రాతిరి. చూ, రాత్రి.

క్షిప్తము సం. విణ 1 త్రోయఁబడినది చూ, విద్ధము, 2 వైవఁబడినది, పాతఁబడ్డది చూ, స్థాపితము 1, న 3. యోజితము, లెక్క కలియఁగూడడము చూ, సంకలనము, అం. 4. జంఘాక్రియలు అయిదింటిలో నొకటి చూ, జంఘాక్రియలు.

క్షిప్నువు సం విణ ఉ. తిరస్కరించువాఁడు చూ, నిరాకరిష్ణువు

క్షిప్రకము సం. వి అ. న పొడిపిండి చూ, సాదము (1)

క్షిప్రము సం. క్రి. విణ, అ. న. 1. శీఘ్రము చూ, వేగము. 3, విణ 2. వడిగలది: చూ, వేగము 3 (క్షిప్రాదులు.— క్షేపిష్ఠము, క్షోదిష్ఠము, ప్రేష్ఠము, వరిష్ఠము, స్థవిష్ఠము, బంహిష్ఠము), అం. 3. మల్లశాస్త్రములోని ప్రచారములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి. చూ, ప్రచారములు

క్షిప్రశ్యేనము. సం వి. అ. పుం. ఏటిప్రింత చూ, వ్యాఘ్రాటము.

క్షియ. సం. వి అ. స్త్రీ. క్షయము, తగ్గుదల. చూ, వెలితి. 2.

క్షీ

క్షీణకోణము. పా (Angle of Declination) ఈ కోణమునకు ప్రస్తుతమున లండను పట్టణమందు, ప్రథమట 16 అంశల 45 కలలును,

న్యూలయాల్కు పట్టణమందు పడమట 7 అంశలును పరిమాణము కలదు: (చూ, కోణము.)

క్షీణము. సం. విణ. క్షయించినది: చూ హీనము 1.

క్షీణించు సం. అ. క్రి. క్షీణమగు: చూ, గ్రుక్కు. 4.

క్షీబుడు సం. విణ. తాగుబోతు, క్రొవ్విన వాడు (అని కొందఱు) చూ, మత్తుడు

క్షీరకంఠుడు. సం వి. అ పుం బాలకుడు చూ, శిశువు. (రూ-క్షీరకంరకుడు)

క్షీరకంద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ పాలనేలగుమ్ముడు* చూ, భూమికర్కారువు. (ఇట్లు క్షీరకందము)

క్షీరకాండకము. సం. వి అ పుం 1 జెముడు* చూ, స్నుహి, 2 చూ, జిల్లేడు*.

క్షీరకాకోలి. సం. వి ఈ స్త్రీ పిన్నపాల* చూ, మనుపాల (రూ-క్షీరకాకోలిక)

క్షీరకాష్ఠ. సం వి ఆ. స్త్రీ గల్లమఱ్ఱి* చూ, మఱ్ఱి.

క్షీరకీటము. సం. వి అ పుం. దుగ్ధజాతకీటము చూ, పురుగు.

క్షీరక్షురము సం వి అ, పుం పాలతాయి చూ రాయి

క్షీరజము సం వి అ న 1 దధి చూ పెరుగు 1, విణ. 2 క్షీరజాతద్రవ్యము చూ రాజార్హము

క్షీరదళము సం వి అ పుం చూ, జిల్లేడు*

క్షీరద్రుమము సం వి అ పుం 1 అశ్వత్థము* చూ, రావి, 2 వటము* చూ, మఱ్ఱి

క్షీరధేనువు. సం వి ఉ స్త్రీ. దానార్థమై యేర్పఱచిన ఆవు చూ, ధేనువు.

క్షీరనాశము. సం వి అ. పుం పెద్దటేకు* చూ, శాకోటము (రూ-క్షీరనాశకము)

క్షీరనీరము. సం వి. అ. న 1 ఆలింగనవిశేషము: చూ, సంశ్లేషము, 2. దుగ్ధజలము చూ, సలిలము.

క్షీరపర్ణి. సం. వి. న్. పుం: చూ, జిల్లేడు*.

క్షీరస్ఫాకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తిందుకము*: చూ, యవతిక్త.

క్షీరఫల సం వి. ఆ స్త్రీ. కలివె* చూ, సామ్లపుష్పఫల

క్షీరబల సం. వి. ఆ. స్త్రీ —పై—

క్షీరము. సం వి, అ. న 1 దుగ్ధము చూ, పాలు 1, 2 నీళ్ళు (శునక క్షీరము శూనారము) చూ సలిలము, పుం 3 వటము* చూ, మఱ్ఱి, 4 చాపము చూ, పాలపిట్ట, 5 క్షీరసముద్రము చూ, సముద్రము, 6 తీపు చూ, మాధుర్యము

క్షీరమోరట సం వి ఆ స్త్రీ చేకొండ * చూ, మోరట

క్షీరవతి సం వి ఇ స్త్రీ పాలుగలది చూ, అస్తిక్షీర.

క్షీరవల్లి సం వి ఈ స్త్రీ పాలనేలగుమ్ముడు* చూ, భూమికర్కారువు

క్షీరవికృతి సం వి ఇ స్త్రీ జున్ను చూ, పాలు 1. (చూ, కూర్చిక 2)

క్షీరవిదారి. సం వి ఈ స్త్రీ చూ, క్షీరవల్లి (రూ-క్షీరవిదారిక)

క్షీరవిషాణిక సం వి ఆ స్త్రీ క్షీరకాకోలి* చూ, మనుపాల

క్షీరవృక్షము సం వి అ పుం 1. ఉదుంబరము* చూ, మేడి, 2 క్షీరిక చూ, పాల

క్షీరశాయి? క్షీరశిరుడు సం వి అ పుం శ్రీరాముడు చూ, రాముడు.

క్షీరశుక్త సం వి ఆ. స్త్రీ 1 తెల్లనేలగుమ్ముడు* చూ, భూమికర్కారువు, 2 పిన్నపాల చూ, మనుపాల

క్షీరశుక్ల సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, క్షీరశుక్త.1

క్షీరశుక్లము సం వి. అ పుం జలకంటకము చూ, మత్స్యము. 1.

క్షీరసము. సం. వి. అ పుం పాలమీఁదిమీఁగడ: చూ, మీఁగడ

క్షీరసాగరకన్యక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, లచ్చి: చూ, లక్ష్మి 1 (ఇట్లు క్షీరసాగరసుత, క్షీరాబ్ధిజ, క్షీరాబ్ధితనయ మొ)

క్షీరసారము. సం వి అ పుం చూ, క్షీరసము

క్షీరాకరము. సం. వి అ పుం పాలసముద్రము చూ, సముద్రము.

క్షీరాణి. సం వి ఈ స్త్రీ. పిన్నపాల* చూ, మనుపాల

క్షీరాన్నము సం. వి అ న. పరమాన్నము చూ, పాదము (1)

క్షీరాబ్ధి. సం వి ఇ పుం చూ, క్షీరాకరము.

క్షీరాబ్ధిజము సం వి అ న. 1 సముద్రపుఉప్పు చూ, లవణము 1, 2 మౌక్తికము చూ, రత్నము 1

క్షీరాబ్ధిజుఁడు. సం వి అ. పుం చూ, చంద్రుఁడు (ఇట్లు క్షీరాబ్ధితనయుఁడు)

క్షీరావి. సం వి ఈ స్త్రీ పిన్నపాల* చూ, మనుపాల (రూ-క్షీరావిక)

క్షీరాశము సం వి అ పుం అంచె, చూ, హంస

క్షీరాహ్వము సం వి అ పుం సరళ* చూ, సర్వానుభూతి

క్షీరి సం వి న్ పుం 1 చూ, జిల్లేడు, 2 చిఱుపాల* చూ, మనుపాల, 3 వటము* చూ, మఱ్ఱి, 4 పాదిరి* చూ, స్థాలి, 2, 5 కొండగోనుఁగు* చూ, మృదుద్రుమము (ఈకారాంత స్త్రీలింగమని కొందఱు)

క్షీరిక సం వి ఆ స్త్రీ చూ, పాల*

క్షీరిణి సం వి ఈ స్త్రీ 1. చిఱుపాల * చూ, మనుపాల, 2 కంకుష్ఠము* చూ, స్వర్ణక్షీరిణి, 3 చూ, జిల్లేడు*.

క్షీరేక్షువు సం. వి ఉ పుం చూ, మృదుద్రుమము*.

క్షు

క్షుణము సం వి అ పుం. కుంకుమము*: చూ, ఫేనిలము, 2

క్షుణము సం విశ 1. పొడిచేయఁబడినది; వా 2. పూర్తిగా చేయఁబడినది, న 2 గుణకారము, చూ, హెచ్చవేఁత

క్షుణ్ణుఁడు సం విశ వ్యుత్పన్నుఁడు చూ, సజ్జనుఁడు.

క్షుత సం. వి ఆ స్త్రీ రూ-క్షుతము చూ, తుమ్ము

క్షుతము సం వి త్. స్త్రీ 1 —పై— (అకారాంత నపుంసకలింగమని కొందఱు), ధ్. 2. ఆఁకలి. (తకారాంతమని కొందఱు) చూ, బుభుక్ష, విశ 3 వాఁడిగా చేయఁబడినది, నిశితము చూ, శితము 1

క్షుతాభిజననము సం వి అ. పుం బ నల్లని ఆవాలు * చూ, సర్షపము (రూ క్షుతాభిజనము-క్షుధాభిజననము)

క్షుత్తు సం వి ధ్ స్త్రీ 1 ఆఁకలి చూ బుభుక్ష, అం 2 షడూర్మిలలో నొకటి చూ, ఊర్ములు.

క్షుదము, సం వి అ పుం తండులాదిచూర్ణము చూ, నురుము

క్షుద్రి సం. వి ఆ స్త్రీ 1 ఈఁగ, అడవియీఁగ (అని కొందఱు) చూ, మక్షిక, 2 తేనెటీఁగ చూ, మక్షిక, 3 బోగముది చూ, వేశ్య, 4 అంగహీనయగు ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 5 నాట్యమాడెడు ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 6 హింసించెడు ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 7 చేఁతలాసి* చూ, చేఁతరాసి, 8 అస్పృశి* చూ, వాఁకుడు, 9 దొమ్మరిది చూ, వంశనర్తి, 10 రక్తము విఱిగి గాయములోనగు వానియందుండి కాఱెడి నీరు చూ, పులినీరు, 11, అ

దేవనోద్ధములు: చూ, ధాన్యము; 12. నల్ల ఉప్పి*: చూ, లవణి.

క్షుద్రకంటకి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, వాఁకుడు*.

క్షుద్రకంబువు. సం. వి. ఉ. పుం క్షుద్ర శంఖము; చూ, సంకు. 1

క్షుద్రకము. సం. వి. అ పుం చూ, కుప్పెకోల

క్షుద్రకారలిక. సం వి ఆ స్త్రీ. అడవి కాఁకర*. చూ, సుపవి. 1. (ఇట్లు క్షుద్రకారవేల్లము-క్షుద్రకారవేల్లి)

క్షుద్రకులిశము. సం. వి అ పుం. వైక్రాంత మణి చూ, రత్నము 1.

క్షుద్రఘంట. అం ఘనవాద్యములు ఆటెంటిలో నొకటి. చూ, ఘ- వాద్యములు.

క్షుద్రఘంటిక సం వి ఆ స్త్రీ కింకిణి (కాలి గజ్జెలు-పాంజేబులున్ను) చూ, భూషణము 2

క్షుద్రఘోలి సం. వి ఈ స్త్రీ చివిల్లి కాక్షుపము* చూ, కేఁగు 1

క్షుద్రచందనము సం వి అ న 1 రక్తచందనము చూ, వాసన, 2 కుచందనము చూ, పతాంగము

క్షుద్రచూడము సం వి అ పుం పక్షివిశేషము చూ, పక్షి

క్షుద్రజంతువు సం వి ఉ పుం శతపది, కట్లజెఱ్ఱి, చూ, సర్పము

క్షుద్రజాతిఫలము సం వి అ న. ఉసిరిక* చూ, శ్రీఫలి 1

క్షుద్రజీర సం వి ఆ స్త్రీ. తిప్పతీఁగ* చూ, సోమవల్లి

క్షుద్రజీవము సం. వి. అ. పుం సన్న జీలకఱ్ఱ* చూ, సుషవి. 2

క్షుద్రతులసి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. తెల్లగగ్గర* చూ, పర్ణాసము

క్షుద్రదంశిక సం. వి ఆ స్త్రీ. అడవియీఁగ చూ, మక్షిక,

క్షుద్రదురాలభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిన్న కేఁగడి దూల*: చూ, స్వల్పదురాలభ.

క్షుద్రదుస్స్పర్శ. సం వి. ఆ. స్త్రీ. —పై. —

క్షుద్రపత్ర. సం. వి ఆ. స్త్రీ. చాంగేరి* చూ, పులిచింత.

క్షుద్రపత్రము. సం. వి. అ. పుం చూ, క్షుద్రతులసి.

క్షుద్రపత్రి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. వచ* చూ, విష.

క్షుద్రపర్ణము సం వి అ పుం 1 తెల్లగగ్గర* చూ, పర్ణాసము, విణ 2. సూక్ష్మపత్రము*: చూ, ప్రిబ్బలి

క్షుద్రపాషాణభేద సం వి ఆ స్త్రీ. క్షుపము* చూ, హ్రస్వశాఖాశిఫము.

క్షుద్రపిప్పలి. సం. వి. ఈ స్త్రీ అడవిపిప్పలి*. చూ, పిప్పలి 1.

క్షుద్రప్రబంధము. పా (కలికోత్కలిక, జయపద, మాలిని, చక్రవాళ, మంజరి, ముక్తపద గ్రస్తాదులు గలది)

క్షుద్రఫల. సం వి ఆ. స్త్రీ 1 గోపాలకర్కటి* చూ, బుడమ, 1, 2 కాకినేరేడు* చూ, నేరేడు, 3 కంటకారి* చూ, పెద్దసాఁపర, 4 చూ, వాఁకుడు

క్షుద్రఫలము. సం వి అ. పుం నేలపోఁక* చూ, పోఁక.

క్షుద్రబల సం వి ఆ. స్త్రీ. పిన్న ముత్తవపులగము* చూ, ముత్తవపులగము.

క్షుద్రము సం విణ. కొంచెము చూ, స్వల్పము.

క్షుద్రమూలకము సం.వి అ న. పిన్న ముల్లంగి*. చూ, ముల్లంగి.

క్షుద్రమౌక్తికము. సం. వి. అ. న. ఉమ్మాయముత్తియము చూ, రత్నము. 1 (చూ, ముత్తెము.)

క్షుద్రరస. సం. వి ఆ. స్త్రీ కానుగు* చూ, శాదఘ్నము

క్షుద్రవార్తాకి. సం వి ఈ స్త్రీ. తెల్లవాఁకుడు * చూ, వాఁకుడు

క్షుద్రశంఖము సం వి ఉ పుం కంటకుఁడు చూ, శత్రువు. 1

క్షుద్రశమ సం. వి. ఆ స్త్రీ. నల్లగినియ * చూ, శుకనాసము 1

క్షుద్రశీర్షము సం వి అ పుం నయూరశిఖ* చూ, పూతికరజము

క్షుద్రశుక్తి సం వి. ఇ స్త్రీ జలశుక్తి చూ, సంపు. 1

క్షుద్రశ్యామ. సం. వి. ఆ స్త్రీ అగ్నిభాస * చూ, మానేరు.

క్షుద్రశ్వేత సం వి. ఆ స్త్రీ గినియ * చూ, శుకనాసము. 1

క్షుద్రసహా సం. వి ఆ స్త్రీ 1 ముద్గపర్ణి కాఱుపెసర* (అని కొందఱు) చూ, పెసర, 2. ఇంద్రవారుణి * చూ, పెద్దపాఁపర.

క్షుద్రహింగులిక సం. వి ఆ స్త్రీ చూ, వాఁకుడు *.

క్షుద్రాండమత్స్యసంఘాతము సం వి. అ పుం చిఱుమీనుల కదుపు, పోతాధానము చూ, మత్స్యము. 1

క్షుద్రాంబుపణస. సం వి అ పుం చూ, నిమ్మ *. (రూ-క్షుద్రామ్లపణస) (ఆకారాంత స్త్రీలింగమని కొందఱు)

క్షుద్రాగ్నిమంథము సం. వి. అ. పుం. పిన్నగెల్లి * చూ, శ్రీపర్ణము. 1.

క్షుద్రాధావని సం వి ఈ. స్త్రీ చూ, వాఁకుడు *

క్షుద్రాపామార్గము. సం వి అ పుం ఎఱ్ఱఉత్తరేణి * చూ, శైఖరికము (రూ-క్షుద్రాపామార్గకము.)

క్షుద్రాభయాది అం. ఒకానొకలేహ్యము. చూ, లేహ్యములు.

క్షుద్రామలకము. సం.వి అ. న. ఆమలకము*: చూ, శ్రీఫలి 1

క్షుద్రామ్రకము. సం వి. అ పుం. కొండమామిడి పోఁకమామిడి * (అని కొందఱు) చూ, మామిడి (రూ- క్షుద్రామ్రము.)

క్షుద్రామ్ల సం వి ఆ స్త్రీ 1. అమ్లలోణిక*. చూ, పులిచింత, 2 నక్కదోస *: చూ దోస

క్షుద్రామ్లపణస సం వి.అ పుం చూ, క్షుద్రాంబుపణస *.

క్షుద్రిక సం. వి ఆ స్త్రీ. దంశము చూ మక్షిక.

క్షుద్రుఁడు. సం విణ 1 అధముఁడు చూ హీనుఁడు, 2 పిసినిగొట్టు చూ, లోభి 3 హింసించువాఁడు చూ, హింసకుఁడు 4 పనికిరానివాఁడు చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు.

క్షుద్రేంగుది సం వి ఈ స్త్రీ తీఁటుకసింద* చూ సముద్రాంత.

క్షుద్రోత్పలము సం వి అ న. కాకికలువ * చూ, పద్మము 1

క్షుద్రోదుంబరిక సం వి. ఆ. స్త్రీ. కాకోదుంబరిక *. చూ, బొమ్మమేడి.

క్షుద్విబోధకము సం వి అ పుం నెరవంజి * చూ, సరవెండ

క్షుధ సం. వి ఆ స్త్రీ =గోద. ఆఁకలి చూ బుభుక్ష

క్షుదాభిజననము. సం వి అ. పుం. రాజిక * చూ, సర్షపము

క్షుధితము సం విణ ఆఁకలిగొన్నది.

క్షుధితుఁడు సం. విణ ఆఁకలిగొన్నవాఁడు చూ, బుభుక్షితుఁడు.

క్షుపము సం వి. అ పుం. పొట్టికొమ్మలుగల చెట్టు *: చూ, హ్రస్వశాఖాశిఫము.

క్షుపాలువు. సం వి. ఉ. పుం. పానీయాలువు: చూ, సుమవి. 1

క్షుబ్ధము సం. విణ. 1 కలఁతపెట్టఁబడినది చూ, సకలము; వి. అ పుం. 2. చల్లకవ్వము చూ, మంధానము.

క్షుభితము. సం విణ చూ, క్షుబ్ధము. 1.

క్షుమ సం. వి ఆ. స్త్రీ 1. నీలి * చూ, రంజని; 2 నూనెయగిసె *. చూ, శుక నాసము. 1

క్షురకము సం వి అ. పుం 1. గొలిమిడి * చూ, మొగబీర, 2 చూ, పల్లేరు *, 3 బొట్టుగు * చూ, నువ్వులు

క్షురకర్మ. సం వి న్ న మంగలిపని * చూ, ముండనము

క్షురపత్త్రము సం వి అ పుం కుశతృణము * చూ, తృణము 1 (చూ, శరము)

క్షురపుష్పకము సం వి అ పుం మోదెః * చూ, శివమల్లి

క్షురప్రిగము సం వి అ పుం చూ, క్షురప్రము (నపుంసక లింగమని కొందఱు)

క్షురప్రము సం వి అ. పుం = కోలపము 1 అర్ధచంద్రబాణము "అర్ధచంద్రః క్షురప్రస్స్యాత్" హాలాయుధనిఘంటువు చూ రిష్టి 2 (చూ, బాణము 1), అం 2 బాణాగ్రములు పదింటిలో నొకటి చూ, బాణాగ్రములు.

క్షురమర్ది సం వి న్ పుం చూ, మంగలి

క్షురము సం వి. అ పుం 1 = చూరి- సురి- చురియ చుఱకత్తి చూ, రిష్టి 2, 2 చూ, మంగలికత్తి, 3. గొలిమిడి * చూ, మొగబీర, 4 చూ, పల్లేరు*, 5. కందుకొల్లు * చూ, శరము (చూ, తృణము 1.)

క్షురాంగము. సం. వి. అ పుం ఏనుఁగుపల్లేరు* చూ, పల్లేరు.

క్షురి. సం. వి. న్. పుం. క్షౌరకుఁడు చూ, మంగలి.

క్షురిక సం వి. ఆ స్త్రీ 1 రూ-క్షూరిక ఖరపత్త్ర* ", బరివెంక; 2 ఒకరకమమంటికుండ చూ, భాండము. 3; 3 చూ, మంగలికత్తి

క్షురికాబంధము. అం శబ్దాలంకారములలో నొకటి చూ, శబ్దాలంకారములు (చూ, అలంకారము 2, చూ, హేతువు 2)

క్షుల్లకము సం వి అ పుం 1 = గుల్ల, నత్తగుల్ల చూ, సంకు. 1, విణ 2 అల్పము చూ, స్వల్పము, 3 సన్నని నూలుపోఁగు చూ, పోఁగు.1, 4 పేదటికము చూ, బీదతనము.

క్షుల్లకుఁడు సం. వి అ పుం 1 రూ-ఖులకుఁడు, నీచుఁడు చూ, హీనుఁడు, 2 దరిద్రుఁడు చూ, బీదవాఁడు

క్షుల్లము సం వి అ పుం సన్నపునూలుపోఁగు చూ, పోఁగు 1

క్షువు సం వి ఉ పుం చూ, సింహము

క్షే.

క్షేడము సం వి అ పు 1 కర్కోటకమను పాము చూ, సర్పము, 2 సరళము చూ, రాజార్కము

క్షేత్రగణితము. పా (స్పేస్ వర్క్) ప్లాను డ్రాయింగు, సర్వేకొలతగలది (చూ, కోణము, చూ, ఏంగిలు.)

క్షేత్రజ సం వి. ఆ స్త్రీ 1 చూ, వాఁకుడు*, 2 నక్కదోస* చూ, దోస, 3 శిల్పికాది తృణవిశేషము*. (గోమూత్రిక, శిల్పిక, చణిక.) చూ, తృణము 1, 4 ఇతరునివలన తనభార్యయందుఁబుట్టిన కన్య చూ, పుత్రిక 1.

క్షేత్రజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. దేవరాది న్యాయము ననుసరించి భర్త మున్నగువారిచేత నియమింపఁబడిన భార్యయందు ఇతరునివలన పుట్టినకొడుకు చూ, పుత్రుఁడు 1

క్షేత్రజ్ఞుఁడు. సం. వి. అ పుం 1 జీవుఁడు చూ, హంసుఁడు. 2. విణ 2 నేర్పరి. చూ, సమర్థుఁడు.

క్షేత్రదూతి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, వాఁకుడు*.

క్షేత్రపాలుఁడు సం. వి అ పుం చూ, దేవతా విశేషము

క్షేత్రము సం వి అ. న 1 వరిమడి చూ, భూమి. 1, 2 గణితశాస్త్రవిశేషము చూ, కరణము. 7 (చూ, క్షేత్రగణితము). 3. పెండ్లాము చూ, భార్య, 4. ఒడలు చూ, శరీరము, 5 సిద్ధస్థానము (ఏనుఁగుయొక్క హస్త, వదన, దంత, శిరో, నయన, కర్ణ, గ్రీవా, గాత్రో, రః, కాయ, మేఢ్ర, పదములు క్షేత్రము లనఁబడును), 6 ఇల్లు చూ, సదనము 1, 7 ఆఁడుగుఱి చూ, భగము 12, 8 గోడ చూ, మఱుఁగుగోడ, పా 9 షోడశవర్గులో నాకటి గ్రహ మే రాశియందుండునో ఆరాశికి క్షేత్రమని పేరు చూ, షోడశవర్గు.

క్షేత్రమునకు నవవర్గగణితము పా చూ, ఏకాదశవర్గగణితము (నవవర్గ గణితక్రమమునకు కాలామృతము 243 శ్లోకము చూడుము)

క్షేత్రరుహా. సం.వి ఆ. స్త్రీ. వాలుకీకర్కటి* చూ, దోస.

క్షేత్రాజీవుఁడు. సం. విణ దున్నుకొని బ్రదుకువాఁడు చూ, వ్యవసాయి

క్షేత్రియము. సం. విణ. మడియందుఁ బుట్టినది (తృణము)* చూ, తృణము. 1

క్షేత్రియుఁడు. సం విణ అ. పరదారరతుఁడు చూ, వలపుకాఁడు.

క్షేపణము. సం. వి. అ. న. ప్రేరేపించుటు చూ, విమోచనము.

క్షేపణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 ఓడవలుపుగడ. దూ- క్షేపణీ చూ, పీలి. 2, 2. ఒకానొకవల: చూ, వల. 1, 3. చూ, ఒడిసెల.

క్షేపణ్యావు సం. వి. ఉ. పుం. 1. గాలి: చూ, వాయువు; 2 వసంతఋతువు (చైత్ర వైశాఖమాసములు) చూ, మాసద్వయము. (చూ, ఋతువులు.)

క్షేపము సం వి. అ. పుం 1. చిమ్ముట: చూ, విక్షేపము, 2. త్రిల్లు చూ, హుంకారము, 3 దూఱు చూ, నింద. 1; 4 లేపనము చూ, పూఁత 3, 5 ప్రేరణము: చూ, విమోచనము, 6 తిరస్కారము చూ, వహేలనము, 7. ఆలస్యము చూ, విలంబము 1, 8 త్రోయుట, నడపుట, గడపుట చూ, విమోచనము, 9. ఇచ్ఛలేనిబుద్ధి, వికల్పము చూ, బుద్ధి, 10 గుత్తి. చూ, పూగుత్తి

క్షేపిష్ఠము. సం విణ మిక్కిలి వేగముగలది (క్షిప్రము=శీఘ్రము) చూ, వేగము 3

క్షేపీయము సం విణ (స్. ఈ. న్) - పై -

క్షేపుఁడు సం. వి. అ పుం. జాత్యాచారాదులచేత నిందితుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

క్షేమ. సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1, గౌరి చూ, పార్వతి. 1, 2 లింగిదొండ * చూ దొండ.

క్షేమంకరుఁడు. సం. విణ చూ, శుభంకరుఁడు (ఇట్లు క్షేమకర్త- క్షేమకారుఁడు.)

క్షేమకము సం. వి అ. పుం. చోరమను గంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము.

క్షేమకృత్తు సం వి త్ పుం. గరుడుఁడు చూ, హరివాహనుఁడు.

క్షేమతండులము. సం వి అ పుం. ప్రయాణ కాలమందు వట్టిచేతఁబోక యింటనుండి కొలఁదిగాఁ గట్టుకొనిపోయెడు బియ్యము చూ, బియ్యము.

క్షేమము. సం. వి అ. పుం, న. 1 =సేమము చూ, శుభము 1, 2. కలిగినది చెడకుండుట, పుం. 3. బృహచ్ఛదము*: చూ, బలురక్కసి, 4. చండయను గంధద్రవ్యము* చూ, రాజార్హము, 5 గరుడుఁడు· చూ, హరివాహనుఁడు, 6. తుమ్మ *· చూ, విట్ఖదిరము

క్షేమాఫల సం వి ఆ. స్త్రీ. ఉదుంబరము * చూ, మేడి (రూ- క్షేమఫల)

క్షేమిని సం వి.ఈ. స్త్రీ· చూ, బలురక్కసి*.

క్షై

క్షైత్రము సం వి అ న. 1. క్షేత్రముల సమూహము (క్షేత్రము = వరిమడి) చూ, భూమి 1, 2 పట్టుఉప్పు చూ, లవణము 1

క్షైరేయి. సం వి. ఈ స్త్రీ రూ- క్షైరేయము, పరమాన్నము: చూ, సాదము (1)

క్షో

క్షోడము సం వి అ పుం కంబము చూ, స్తంభము 1

క్షోణి సం వి. ఈ స్త్రీ. 1 నేల చూ, భూమి 1, 2. ముంజతృణముచే నల్లిన బ్రహ్మచారి మొలత్రాడు రూ-క్షోణీ చూ, మొలత్రాడు, 3 సంఖ్యావిశేషము చూ, సంఖ్య 1, 4. నల్లజీలకఱ్ఱ*· చూ, సుషవి 2

క్షోణీరథుఁడు సం వి. అ. పుం. ముక్కంటి. చూ, శివుఁడు

క్షోదము. సం. వి అ. పుం. 1. నూఱుట: చూ సురుము, 2. పొడి. చూ, సురుము.

క్షోదితము సం వి. అ.న పొడి: చూ, సురుము

క్షోదిష్ఠము. సం. విశ. మిక్కిలి క్షుద్రమైనది (క్షుద్రము=అల్పము), చూ, స్వల్పము

క్షోదిష్ఠుఁడు. సం. విశ. మిక్కిలి క్షుద్రుఁడు చూ, హీనుఁడు.

క్షోదీయము సం. విశ (స్. ఈ స్) చూ, క్షోదిష్ఠము.

క్షోభము సం వి అ పుం 1 =చోపు కలత చూ, సంతాపము, 2. దోఁపుడు· చూ, తలపాటు 2,3 క్షోభమనులెక్క చూ, సంఖ్య1.

క్షోభించు. సం అ క్రి కలఁతపడు· చూ, సంక్షోభించు

క్షోభిణి. అం శ్రుతులు ఇరువదిరెండింటిలో నొకటి చూ, శ్రుతులు

క్షోభితము. సం విశ. కలఁతపెట్టఁబడినది, చూ, సకలము

క్షోమము, సం. వి. అ న 1 రూ- క్షౌమము· వెలిపట్టుబట్ట చూ, వస్త్రము 2 అట్టడి చూ సదనము. 1, అం 3 భావాధ్యాయ ప్రమేయములోని గండక్రియలు అఱువదింటిలో నొకటి చూ, గండక్రియలు.

క్షౌ

క్షౌణి సం. వి. ఇ స్త్రీ, ఈ. స్త్రీ. పుడమి రూ- క్షౌణీ చూ, భూమి 1.

క్షౌణీప్రాచీరము. సం వి అ పుం సంద్రము చూ, సముద్రము.

క్షౌద్రపటలము. సం వి. అ. న తేనెపెర చూ మధుపటలము

క్షౌద్రము సం. వి అ న. 1. తేనె· చూ, మధువు. 5, 2. ఉదకము చూ, సలిలము, పుం.6

లావుకపిట్ట చూ, లావుక; 4 చూ, సంపెఁగ*.

క్షౌద్రమేహము. సం వి అ పుం ప్రమేహరోగము చూ, రోగము 1.

క్షౌమకము సం వి అ పుం చోరమను గంధద్రవ్యము* చూ, రాజార్హము

క్షౌమము సం వి. అ న నారచీర (చెట్టు నారతో నేసిన బట్ట) చూ, వస్త్రము, 2 నూనెయగిసె నారచీర చూ, వస్త్రము, 3 కుందేటి తుప్పటి చీర చూ, వస్త్రము, పుం, న 4 తెల్లచీర చూ, వస్త్రము, 5 తెల్లనిపట్టుబట్ట, తెల్లని పట్టుచీర (అని కొందఱు) చూ,వస్త్రము, 6. యుద్ధార్థము వాకిటిమండపముమీఁద గాని, కొత్తళముమీఁదగాని యేర్పఱచినగది, మేడలయొక్క వెనుకప్రక్కఁగట్టిన యింటి పేరు (అని కొందఱు) చూ, సదనము. 1.

క్షౌమి. సం. వి ఈ, స్త్రీ అతసి* చూ, శుకనాసము 1.

క్షౌరకాలము పా అశ్వి-మృ-పున- పుష్య- హ-చి-స్వా-వి-శ్ర-ధ-శత ఈ నక్షత్రములును, సో-బుధవారంబులును ప్రశస్తంబులు జ్యే-రే మధ్యమంబులు ఆరోగ్యస్నాన మృతకర్మయాగారంభకాలములయందును, కాశ్యాదిపుణ్యక్షేత్ర కాలములయందును, వివాహదినంబునకు పూర్వదినంబునందును, కారాగృహవిముక్తికాలంబునందును, క్షౌరనిషేధతిథ్యాదులును శుభకరంబులు. (క్షౌరనిషేధ తిథులు= నందరిక్తతిథులు, పంచపర్వంబులు, పితృతిథులు, ఉభయాష్టములు. మఱియు రాత్రి వ్రతదినములు, భోజనానంతరము.)

క్షౌరము. సం. వి అ న చూ, రూ- క్షువరము

క్షౌరికుఁడు. సం వి. అ పుం 1. నాపితుఁడు చూ, మంగలి, అం, 2. పదునెనిమిది జాతులలో నొకఁడు: చూ, జాతులు.

క్ష్ణు

క్ష్ణుతము. సం. విణ. వాఁడి చేయఁబడినది: చూ, శాతము. 1

క్ష్మ

క్ష్మా. సం వి. ఆ స్త్రీ. నేల చూ, భూమి.1, 2 నిద్ర చూ, స్వప్నము. 2

క్ష్మాజము. సం వి. అ.పుం చెట్టు. చూ,వృక్షము

క్ష్మాభృత్తు సం వి త్. పుం. 1 కొండ చూ, పర్వతము; 2. (క్షత్రియుఁడు కాకపోయినను) జనులను భూమిని రక్షించువాఁడు, ఱేఁడు చూ, రాజు. 1

క్ష్మము. సం వి అ. న. 1. ఉనికి చూ, స్థానము 1, 2 రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు.1

క్ష్మాహారము. పా ఇది యొకానొక వృత్తము. ఇది యొక్కొక్క పాదము మ, స, య, త, స, మ గణములతోఁ గూడి తొమ్మిదింట, పదమూఁడవయింట, యతిగల అష్టాదశ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా— బాహాబాహినిదమలో-భ్రాతల్ దొడ్డ-పగలఁ బోరాడం, గాహంవీరుఁడగుబుధు - క్షోణీ సున్ జ-గతిని గూలంగా, నాహోయేసిన నరపా లారత్నేషు-యతులు పొందంగా, క్ష్మాహారంబు మనయుత-న్మంబుల్ చెంది - మనుచు నందంబై" చూ, వృత్తము. 1

క్ష్వ

క్ష్వంక సం. వి. ఆ. స్త్రీ =చింకలిక్క. ఎఱ్ఱని మొగముగల ఆఁడుకోతి చూ,వానరము.

క్ష్వంకము. సం. వి అ పుం. ఎఱ్ఱని మొగముగల మొగకోఁతి. చూ, వానరము

క్ష్వే

క్ష్వేడ సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. సింహనాదము: చూ, స్వరము 2, 2. (వెదురు) సలాక: చూ, శలాక.

క్ష్వేడము సం. వి. అ. న. 1. ఆవడపువ్వు * చూ, బీఱ 2, 2. ఎఱ్ఱజిల్లేడుకాయ చూ, జిల్లేడు, పుం 3. చెవుడు చూ, బాధిర్యము, 4 మోగుట: చూ, స్వరము. 2, 5 విషము చూ, విసము. 1, విణ. 6. పొందరానిది, 7 వంకరైనది చూ, వేల్లితము 2.

క్ష్వేడితము సం వి. అ. న సింహనాదము చూ, స్వరము 2.

క్ష్వేళ. సం. వి ఆ. స్త్రీ 1 —పై—, (రూ- క్ష్వేడ- క్ష్వేడితము- క్ష్వేళితము), 2 చేతిబీఱ * చూ, బీఱ. 2

క్ష్వేళము. సం. వి అ పుం. విషము చూ, విసము, 1.

క్ష్వేళితము సం. వి. అ. న. సింహనాదము. చూ, స్వరము. 2 (రూ- క్ష్వేడితము)

ఖ

ఖ ఒకయక్షరము సం. వి. అ. పుం. 1 గరుడుడు చూ, హరివాహనుడు, 2 కత్తి చూ, రిష్టి. 2, 3 వినుపోరులు చూ, స్వర్గము 4 బంగారు చూ, లోహము 1, 5 శాంతరసము చూ, రసములు, 6 మణి చూ, రత్నము. 1, 7. ఇంచుకంత చూ, స్వల్పము, 8 దీనుడు చూ, బీదవాడు, 9. సున్న చూ, శూన్యము. 1, 10. దవాగ్ని చూ, వహ్ని. 1, 11. నిశ్చయము చూ, సత్యము 1, 12. ఇనుడు: చూ, సూర్యుడు, పా. 13. కంఠ్యములలో నొకటి: చూ, కంఠ్యములు.

ఖమ్. సం. వి. అ న. ఇంద్రియము (నేత్రాదీంద్రియములు) చూ, హృషీకము; 2. సుఖము చూ, సంతోషము; 3. ఆకసము. చూ, విన్ను, 4. వినుపోరులు చూ, స్వర్గము 5. రిక్క: చూ, నక్షత్రము 1; 6. పురము చూ, భూమి. 1; 7. బిలము: చూ, రంధ్రము 1; 8. దంతధావనము చూ, పలుదోముట; 9 పెట్టుకోలు చూ, సంవేశము, 10 కరుణ చూ, దయ, 11 ఫలకము చూ, పలక, 12 అభావము చూ, శూన్యము. 1, 13 అభ్రకము చూ, బేగడ, 14 ప్రోలు: చూ, దేశము, 15. సున్న (గుణింతముల బిందువు) చూ, బిందువు. 2, 16 శంఖధ్వని చూ, స్వరము. 2, 17 అలంబుష వృక్షఫలము.

ఖకరము సం వి అ పుం చూర్ణకుంతలము, చూ, వెండ్రుక 1

ఖంఖ. సం వి ఆ స్త్రీ 1 అశ్వగమన విశేషము చూ, హయము, 2 దూలగొండి * చూ, శూకశింబి, 3 నాట్యము చూ, నాటకము. 1

ఖంఖటుడు. సం వి అ, పుం కఠినుడు చూ వ్యాధుడు, 2.

ఖంఖిరి సం వి ఈ స్త్రీ ఆడునక్క చూ, సృగాలము (రూ-ఖంఖేరి)

ఖంగుఖింగు వా వి. ఆయుధము లొకటితో నొకటి తాకునప్పుడు కలిగెడు ధ్వన్యనుకరణము కళా, 8, ఆ. 108 చూ, హుళాహుళా

ఖంజ సం వి ఆ స్త్రీ 1 ఛందోవిశేషము చూ, ఛందస్సు, 2. తృణవిశేషము * చూ, తృణము. 1, 3. పసపు చూ, వర్ణము 6, 4 దూది చూ, ప్రత్తి, విణ 5 కుంటిది. చూ, నూరసూతుడు.

ఖంజకారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శమీధాన్యము చూ, ధాన్యము.

ఖంజకుఁడు. సం. విణ. కుంటికాలివాఁడు: చూ, సూరసూతుఁడు.

ఖంజఖేటము. సం. వి. అ. పుం. కాటుకపిట్ట చూ, పిచ్చుక

ఖంజఖేలము. సం. వి. అ పుం. —పై—

ఖంజనతరము సం. వి. అ న యతిమైథునము చూ, సంయోగము.

ఖంజనము. సం వి అ పుం. 1. మందపిచ్చుక కాటుకపిట్ట (అని కొందఱు) (భాద్రపద మాసము మొదలాఱు నెలలు కనిపించేక తిరుగునది) చూ, పిచ్చుక, 2 భరద్వాజము చూ, వ్యాఘ్రాటము

ఖంజనిక సం వి ఆ స్త్రీ. హాపుత్రిక యను పక్షి. చూ, హాపుత్రిక

ఖంజపాదము. సం వి. అ. పుం =గంజేన. బాల క్రీడావిశేషము చూ, బాలక్రీడ.

ఖంజము సం. వి అ పుం 1. కొల చూ, వధము, న. 2 బల్లెము చూ, బాణము 1, అం. 3 అసంయుతహస్తములు నలువది యైదింటిలో నొకటి చూ, అసంయుత హస్తములు

ఖంజరి సం. వి ఈ స్త్రీ. 1. వాద్యవిశేషము చూ, వీణె, అం. 2 మాళవకైశికిజభాషలు పదమూఁడింటిలో నొకటి చూ, మాళవకైశికిజభాషలు (చూ, భాష. 1)

ఖంజరిష్ట సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, మించిలి *

ఖంజరీటము సం వి అ పుం మందపిచ్చుక, కాటుకపిట్ట (అని కొందఱు) చూ, పిచ్చుక

ఖంజరీటి సం వి ఈ స్త్రీ. ఆఁడుకాటుకపిట్ట చూ, పిచ్చుక.

ఖంజలేఖము సం వి అ పుం. భరద్వాజము చూ, వ్యాఘ్రాటము.

ఖంజుఁడు సం విణ. ఖోడుఁడు, కుంటికాలి వాఁడు చూ, సూరసూతుఁడు.

ఖండ. సం. వి ఆ. స్త్రీ. గర్భాధానాదివిధి ప్రతిపాదకగ్రంథము, 2 గర్భాధానఖండ, వధూవరులాసీనులైయుండఁగా గర్భాధానాత్పూర్వము బ్రాహ్మణులచే చెప్పఁబడు మంత్ర విశేషము. (ఇక్కాలమున నిదియె ముహూర్త కాలమనివాడుక.)

ఖండకథ సం వి.ఆ. స్త్రీ చూ, పరికథ (చూ, ఆఖ్యాయిక.)

ఖండకము సం వి అ. పుం, న. గోఁచి: చూ, బొట్టము.

ఖండఖండితము సం. వి అ. పుం పంచదార వేసిన గోదుమపూరి. చూ, భక్ష్యము

ఖండగుత్త మి వి. చూ, గుండుగుత్త, గుత్త. చూ, స్వాధీనపుగుత్త

ఖండచతురము. అం (అర్ధచతురము) అసంయుత హస్తములు నలువదియైదింటిలో నొకటి చూ, అసంయుతహస్తములు.

ఖండజము. సం. వి అ పుం గుడము చూ, బెల్లము. 1

ఖండధార. సం వి ఆ స్త్రీ. కత్తెర చూ, బాణము, 1

ఖండనము. సం. వి. అ. న నఱకుట చూ, నఱకుడు.

ఖండపత్రిక. సం. వి ఆ స్త్రీ. ఉల్లాసు చూ, పురోణి.

ఖండపరశువు సం వి ఉ పుం 1. ముక్కంటి చూ, శివుఁడు, 2 చూ, పరశురాముఁడు, 3 రాహువు అనుగ్రహము చూ, రాహువు, 4 సున్నము పూయువాఁడు చూ, తాపీ వాఁడు, 5 ఖండామలకమనెడు మందు, 6 విరిగిన పల్లుగల యేనుఁగు. చూ, హస్తి, 7 వట్రివముస్తె * చూ, తృణము 1. (రూ-ఖండపర్శువు)

ఖండపాలము సం వి. అ పుం. బిళ్లకుడుము చూ, భక్ష్యము.

ఖండపుంఖిక సం. వి. ఆ స్త్రీ రూ- ఖండ పుంఖిక * చూ, ములువెంపలి.

ఖండప్రస్తారము అం తాళాధ్యాయములోని ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణములు పందొమ్మిదిం టిలో నొకటి చూ, ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణ ములు.

ఖండము. సం. వి అ పుం,, న. 1.=కండ. తునుక: చూ శకలము,పుం 2. పులకండము. చూ, బెల్లము 1, 3 రత్నదోషము చూ, రత్నము 1, 4 తాళప్రాణజాతివిశేషము, సంగీతశాస్త్రమునందు లయచేయుటయందలి భేదము చూ, తాళము. 2, 5 తొమ్మిది చూ, ముమ్మూఁడు, విణ. 6 =కండిక. కొంత భాగము చూ, సగము

ఖండములు అం.బ 1. భూఖండములు -ఆసియా, యూరోపా, ఆఫ్రికా, ఆస్ట్రేలియా(ఓషియానియా) (ఇవి పూర్వార్ధగోళములోనివి), అమెరికా (ఇది పశ్చిమార్ధగోళములోనిది) పరిపాలకులు పరిపాలనావిధానమునుబట్టి భూమిని పెక్కు రీతుల విభజించియున్నారు)' చూ, దేశము, 2 అష్టాదశమహాపురాణములయొక్క నామములలో రెండవదగు పాద్మము=౫ ఖండములు ౫౦౦౦౦, పదమూఁడవదగు స్కాందము=౫౦ ఖండములు ౧౦౦౦౦౦అని చెప్పఁబడియున్నది చూ, పురాణములు (చూ, ఉపపురాణములు), 3 తాళాధ్యాయములోని జాతిక్రియలు అయిదింటిలో నొకటి చూ, జాతిక్రియలు (చూ, తాళము 2), అం 4. భరతము, ఇంద్రము, చదురు, గభస్తి, నాగము, తామ్రము, తారుణి, సౌమ్యము, గంధర్వము. (9), వా. వి. బ. 5 తునియలు, 6. తుత్తునియలు.

ఖండలవణము. సం. వి అ న బిడలవణము చూ, లవణము. 1.

ఖండశర్కర. సం. వి ఆ. స్త్రీ.=కండచక్కెర. పులకండము' చూ, బెల్లము. 1.

ఖండా. దే.వి =కరండకః. పెద్దకత్తి. శశా. 8, ఆ 66 చూ, కత్తి 2.

ఖండానుస్వారము పా. ఇది సిద్ధమని సాధ్యమని ద్వివిధము. కాఁక-వీఁక-ఈఁక-తోఁక ఇత్యాదులందలి యరసున్న సిద్ధఖండానుస్వారము. వచ్చెన్ కమలాక్షుఁడు అనునది సంధియందు 'వచ్చెఁగమలాక్షుఁ' డని యగును ఇందలిది సాధ్యఖండానుస్వారము. (చూ, సంధిసూత్రము వ్యాకరణమున 32.) అనుస్వారము-బిందువు:—(1) పూర్ణానుస్వారము (నిండుసున్న) -(1) సిద్ధపూర్ణము, (2) సాధ్యపూర్ణము, అనుస్వారము-బిందువు -(2) ఖండానుస్వారము (అరసున్న) -(1) సిద్ధఖండము, (2) సాధ్యఖండము (చూ, అనుస్వారము) (చూ,ఉపన్యాసదర్పణము 68-99పొరటలు)

ఖండాభ్రకము అం. దంతక్షతములు ఏడిం టిలో నొకటి. చూ, దంతక్షతము

ఖండాభ్రము సం వి అ. న 1 మేఘశకలము చూ, మేఘము 1, అం 2. స్త్రీలదంతక్షత విశేషము చూ, దంతక్షతము, (చూ, రతిబంధము)

ఖండార్జిత. అం లేహ్యములలో నొకటి చూ, లేహ్యములు

ఖండించు. సం స క్రి నఱకు చూ, సెలగు

ఖండిక. వా వి చిన్న పల్లె చూ, దేశము.

ఖండికము సం వి అ పుం హారేణువు, ధాన్యవిశేషము, నూఁగుదోస (అని కొందఱు) చూ, ధాన్యము

ఖండిత సం. వి. ఆ స్త్రీ 1. నాయకుఁడు రాత్రి మతియొకదానియింటికిపోయి యాచిహ్నములతో రాఁగా చూచి కోపమునొందిన నాయిక (చూ, నాయిక)' చూ, స్త్రీ, అం 2

అవస్థాభేదంబుచే శృంగారనాయిక లష్టవిధము లైరి. వారిలో నీమెయొకతె చూ, నాయికలు

ఖండితమగు మి. అ క్రి: చూ, తెగు

ఖండితము సం. విణ 1 నఱకఁబడినది. చూ, విచ్ఛిన్నము. 3, వా. 2 స్వష్టపఱచునది

ఖండిని. సం వి. ఈ స్త్రీ. పుడమి చూ, భూమి. 1

ఖండిరము సం. వి అ పుం. రూ-ఖండీరము. పచ్చి పెసర*· చూ, పెసర

ఖండీ. హిం వి పుట్టి.

ఖండీరము సం వి అ. పుం చూ, రూ-ఖండిరము*

ఖండుకము సం వి అ.పుం. గుజ్జునారికెడము* చూ, నారికేళము

ఖండువా వా వి రూ-కండువా పైబట్ట చూ, వస్త్రము (అంచులుగల బట్ట)

ఖండేందుశుభ్రుఁడు సం వి అ పుం ముక్కంటి చూ, శివుఁడు

ఖంబు సం వి.|అ. న. 1. ఆకసము చూ, విన్ను, 2 నాకము. చూ, స్వర్గము, 3 అభావము చూ, శూన్యము 1, 4 ఇంద్రియము చూ, హృషీకము, 5 తెలివి చూ, బుద్ధి, 6 పట్టణము చూ, దేశము, 7 వరిమడి చూ, భూమి 1, 8 సుఖము చూ, సంతోషము, 9. బిందువు చూ, సున్న. 1

ఖకుంతలుఁడు సం వి. అ పుం. ముక్కంటి చూ, శివుఁడు

ఖగఖాసము సం వి అ న చెట్టుతొఱ్ఱ చూ, రంధ్రము. 1.

ఖగపతి సం వి ఇ పుం గరుడుఁడు చూ, హరివాహనుఁడు

ఖగము. సం వి అ. పుం. 1 పక్కి· చూ, పక్షి, 2 అమ్ము చూ, బాణము 1,3 సూర్యాది చూ, గ్రహములు, 4 దేహము చూ, శరీరము, 5 గాలి చూ, వాయువు

ఖగవక్త్రము. సం. వి. అ. పుం లకుచము*: చూ, రేఁగు.

ఖగవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుడమి· చూ, భూమి. 1.

ఖగవల్లి. సం వి. ఈ స్త్రీ ఆకాశవల్లి*: చూ, పద్మము 1

ఖగశత్రువు సం వి ఉ. పుం కోలపొన్న*· చూ, పృశ్నిపర్ణి

ఖగాంతకుఁడు సం వి అ పుం చూ, ఖగపతి

ఖగాసనము సం. వి. అ పుం. ఉదయపర్వతము. చూ, పర్వతము

ఖగాసనుఁడు సం. వి. అ పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

ఖగుఁడు సం. వి అ. పుం 1. వెలుఁగుఱేఁడు. చూ, సూర్యుఁడు; 2 చేందురుఁడు· చూ, హిమాంశువు, 3 దేవుఁడు· చూ, వేలుపు.

ఖగేంద్రధ్వజుఁడు. సం. వి. అ పుం చూ, ఖగాసనుఁడు

ఖగేంద్రుఁడు సం వి. అ. పుం గరుడుఁడు. చూ. హరివాహనుఁడు.

ఖగేశ్వరుఁడు. సం వి. అ పుం — పై —

ఖగోళము. సం వి అ.పుం ఆకాశమండలము చూ, విన్ను.

ఖగ్గడము సం వి అ. పుం ఒకరకముగడ్డి* చూ, తృణము 1

ఖచమసుఁడు. సం వి. అ. పుం. చేందురుఁడు చూ, హిమాంశువు.

ఖచరప్లుతము. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదమునందు న-భ-భ-మ-స-స వగణములుగలిగి పదురెండవయింట యతిగల వింశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా — "యమునలోఁ జొరనోడిన నానా-పాత్రికృతజంతువులం బ్రిమో, దమునఁ

ఖోర్రి చంటుకై కలంచంగా ధర్మమునన్ జను దెంచి ఘోరంగముగా బుట్టిన కాలియు సంహా రంబొనరించిన కృష్ణుఁడు, ర్యవమిరావువూలో డ సభామ్నస్వల్ - రాజిలవా ఖచరప్లుతన్." (ఇం దు పాలవపాదమున ఏలనో గణము తప్పినది) (అప్పకవీయము): చూ, వృత్తము. 1.

ఖచరము. సం. వి. అ. పుం. 1. పక్కి. చూ, పక్షి; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము 1, 3. గాలి చూ, వాయువు.

ఖచరుఁడు సం వి అ పుం 1 దేవుఁడు చూ, వేలుపు, 2 వెలుఁగుఱేఁడు: చూ, సూర్యుఁడు, 3 రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ఖచించు. సం. స. క్రి రూ-ఖచియించు, చెక్కు చూ, పొదుఁగు

ఖచితకము సం. వి అ న. సక్తువము, పొడిపిండి చూ, సాదము. (1)

ఖచితము సం. వి. అ పుం 1. బ్రహ్మయొక్క ఖడ్గము చూ, రిష్టి 2, విశ. 2 = కచ్చితము కూర్పఁబడ్డగి. చూ, సంయోజితము, 3 చెక్కఁ బడినది; చూ, రుషితము

ఖజ. సం వి. ఆ. స్త్రీ 1. కవ్వము చూ, మంథానము, 2 చేప్పట, చపేటము, ప్రహస్తము చూ, హస్తము, 3. గరిటె చూ, దర్వి 1

ఖజకము సం. వి. అ పుం చేల్లకవ్వము చూ, మంథానము

ఖజపము సం వి అ న 1. నెయ్యి చూ, తైలము. 2, పుం 2. కొయ్యతెడ్డు చూ, పీలి 2, 3 మిల్లి చూ, దర్వి 1

ఖజలము సం వి. అ న 1. మంచు చూ, హిమము, 2. ఆకాశగంగ చూ, నది.

ఖజాక. సం. వి.అ స్త్రీ. గరిటె చూ, దర్వి. 1.

ఖజాకము. సం. వి అ పుం. పక్కి చూ, పక్షి

ఖజానా. పా. వి. ధనాగారము : భాండాగారము.

ఖజిత్తు. సం. వి. త్. పుం. బుద్ధవిశేషము: చూ బుద్ధుఁడు. 1.

ఖటాౘరియు బ్రాహ్మణులు: పా. పంచగౌడుల లోని సారస్వతులలో రెండవ తెగవారు: చూ ఆచార్య అను బ్రాహ్మణులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఖజ్జా. హిం. వి. కజ్జా

ఖటోద్యోతి సం. వి. స్. పుం చూ, సూర్యుఁడు

ఖటుకుఁడు సం. వి అ పుం. మనువు వదుర్చు వాఁడు చూ, నాగవీటుఁడు.

ఖటము సం వి అ పుం 1. తెమడ; చూ, శ్లేష్మము, 2 పిడికిలి చూ, ముష్టి 2, 3 కంబము. చూ, స్తంభము. 1, 4. లోఁతుబావి చూ, నుయ్యి, 5. తాళ్లుతోలిచెడియుల్లి చూ వృక్షాదనము. 1

ఖటి సం వి. ఈ. స్త్రీ. పలకపుల్ల చూ, బలపము

ఖటిక. సం వి అ స్త్రీ. 1 = కడ్డీ. — పై —, 2 చూ, శ్వేతజ*.

ఖటికము పా (కాల్సియమ్) ఇది విడిగా దొరకక సంయోగస్థితిలో మాత్రము దొరకుచున్నది ఇది ముఖ్యముగ కర్బనితరూపమునను, గంధకిత రూపమునను భూమియందు కనఁబడుచున్నది. నత్తగుల్లలు, సీమసున్నము, సున్నపురాలు మొదలగువానియందు ఖటికకర్బనిత రూపము నను, హారశోరము అనుదానియందు ఖటిక గంధకితరూపమునను ఉన్నది ఖటికము హ్లోరినముతో కలసి నాపరాయియగుచున్నది మొ (ఇందుకు సంబంధించిన శాస్త్రపరిభాషా పదములు — ఖటికామ్లజనిదము, ఖటిక ఉదజనితము, ఖటికకర్బనితము, ఖటికగంధకితము, ఖటికనత్రితము. ఖటికాయితము, ఖటికశిల, ఖటికభూములు, ఖనిజములు. మొ.)

ఖటిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, ఖటి

ఖటువు. సం. వి. ఉ. పుం పాడె చూ, శవయానము

ఖట్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, మంచెము

ఖట్టి. సం వి. ఇ స్త్రీ చూ, ఖటువు (పుం అని కొందఱు)

ఖట్టిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ 1. —పై.—, 2.=గద్దె చూ, పీఁట; 3 =కంకటి. చూ, మంచెము.

ఖట్టికుఁడు సం వి.అ పుం. 1. జీవాంతకుఁడు. చూ, వేఁటకాఁడు, 2 =కటిక చూ, సంహారకుఁడు

ఖట్టేరకుఁడు సం. విశే.=కొట్రి పొట్టివాఁడు చూ, వామనుఁడు.

ఖట్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1 =కంగటి చూ, మంచెము, 2 కన్లైతీఁగ * చూ, పర్యంకపాళిక

ఖట్వము. అం సంయుతహస్తములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, సంయుతహస్తములు.

ఖట్వాంగపాణి సం. వి ఇ పుం ముక్కంటి చూ, శివుఁడు (ఇట్లు ఖట్వాంగభృత్తు)

ఖట్వాంగము సం వి అ న 1 శివునివిల్లు చూ, బాణము. 1, 2. మంచెపుకోడు లోనగునది చూ, మంచెపుకోడు

ఖట్వాంగి సం వి ఇ పుం చూ, ఖట్వాంగపాణి

ఖట్వాంగుఁడు సం వి అ. పుం దిలీపుఁడు, సూర్యవంశీయపురాజు చూ, రాజు. 1

ఖట్వాసూఢుఁడు, సం వి. అ పుం అవినీతుఁడు: చూ, సముద్ధతుఁడు.

ఖట్వి. సం వి ఈ. స్త్రీ. ఖట్వమను తీఁగె * చూ, సుకోష్ఠ

ఖడక్కిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సింహద్వారము నకుఁగల చిన్నవాకిలి. చూ, పక్షద్వారము: చూ, వాకిలి. 1.

ఖడము. సం. వి. అ. పుం, న. లఘుతృణము*: చూ, తృణము. 1

ఖడువు. సం వి. ఊ. పుం. రూ-ఖటువు: చూ, మృతశయ్య. (చూ, శవయానము.)

ఖడ్గకోశన్యాయము పా ఒఱచూచి కత్తికలదని జడిసి పాఱిపోయినరీతి

ఖడ్గకోశము సం. వి అ. పుం. కత్తియొఱ. చూ, పరివారము.

ఖడ్గటము సం. వి. అ. న. పెద్దఱెల్లు*. చూ, తృణము. 1

ఖడ్గపత్రము సం. వి. అ. పుం. చెఱకు*: చూ, రసాలము. 3

ఖడ్గపిధానకము సం. వి అ. న. రూ-ఖడ్గపిధానము. కత్తియొఱ. చూ, పరివారము

ఖడ్గపిధానము. సం. వి. అ. న. —పై—

ఖడ్గబంధము పా శబ్దాలంకారములలో నొకటి. చూ, శబ్దాలంకారములు. (చూ, హేతువు 2, అలంకారము 3)

ఖడ్గము. సం వి అ. న. 1 ఖడ్గలోహము. చూ, లోహము. 1, పుం 2 =కగ్గ విష్ణునికత్తి, ముప్పదియంగుళములకంటె నెక్కువైనకత్తి. (దేవతలను సంతోషపెట్టునది). చూ, రిష్టి 2, 3 =కటికమెకము. ఖడ్గమనెడు మృగము చూ, శరభము. 1, 4. ఖడ్గమృగము కొమ్ము చూ, శృంగము. 1, 5 చోరమను గ్రంథ్యము. చూ, రాజార్హము, 6. చేఁపపిల్ల. చూ, మత్స్యము 1, అం. 7. కటారి, ముప్పదిరెండాయుధములలో నొకటి చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు (చూ, బాణము 1.)

ఖడ్గారీటము. సం వి. అ. పుం డాలు: చూ, హారిగ.

ఖడ్గారీటుఁడు. సం వి. అ. పుం. అసిధారావ్రతము గావించువాఁడు

ఖడ్గి. సం. వి. న. పుం. 1. ఖడ్గమృగము: చూ, రూ-ఖడ్గము. 8; విశ. 2. కత్తిగలవాఁడు, అసికుఁడు, (తే. ప):—కటారికాఁడు, కత్తికలాఁడు; 8. పూర్వ జైనవిశేషము. చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

ఖడ్గికము. సం. వి అ. పుం. గేదెపాలపైఁగల నురుగు: చూ, పాలు. 1

ఖడ్గికుఁడు. సం. వి. అ పుం. దళపతి. చూ, సైనికుఁడు.

ఖడ్గుఁడు. సం వి. అ పుం. బుద్ధశిష్యభేదము చూ, బుద్ధుఁడు. 1

ఖణ్కృతము సం వి. అ న. 1. గొలుసుల చేప్పుడు. చూ, స్వరము. 2, 2 ఆయుధముల చేప్పుడు చూ, స్వరము. 2.

ఖతమాలము. సం. వి. అ పుం 1. ధూమము చూ, పొగ, 2. మబ్బు చూ, మేఘము 1.

ఖతిలకము. సం వి. అ. పుం. వెలుఁగుఱేఁడు. చూ, సూర్యుఁడు.

ఖత్తు. హిం. వి 1. రీతి, 2 ఉత్తరము, వా వి. 3 జీత "ఇద్దఱకును ఖత్తుకలిసినది."

ఖదాయతీబ్రాహ్మణులు పా ఘూర్జరబ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు. వీరు ఋగ్వేదులు యజుర్వేదులునై ఆపస్తంబకాత్యాయన సూత్రీయులు ఖేడాజిల్లాలోని వాత్రకగట్టుననుండు ఖదాయతుపురమువల్ల వీరికీ పేరు కలిగినది. చూ, బ్రాహ్మణులు

ఖదిక. సం వి ఆ. స్త్రీ. బ పేలాలు చూ, సాదము (1).

ఖదిర. సం వి. ఆ స్త్రీ ముడుఁగుఁదామర *: చూ, సోఁకుడుముడుఁగు. (ఖదిరమువలె సూక్ష్మపత్రముగలది.)

ఖదిరము సం. వి. అ. పుం =కదిరము. రూ-ఖదిలము చండ్ర*. చూ, వెలిచెండ్ర (కంపుచెండ్ర అనియు.)

ఖదిరవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొండ *: చూ, ముచ్చపత్రి.

ఖదిరాసారము. సం. వి. అ. పుం. చూ, ఖదిరము *.

ఖదిరి. సం వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-ఖదిర

ఖదిరిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ. లాక్షు: చూ, లక్క.

ఖదిరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుఁడు చూ, వేలుపుఱేఁడు.

ఖదిరోద్భూతము సం వి అ పుం. కవిరి చూ, రంగదము. (కవిరిచెట్టుఅని కొందఱు)

ఖదిరోష్ట్రము. సం వి.అ. పుం తిల్వకమను గంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము

ఖదిలము సం. వి అ. పుం: చూ, రూ-ఖదిరము.

ఖదూరవాసిని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బుద్ధశక్తి విశేషము చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

ఖద్ది జే. వి. బలము. స్వా 4, అ 8 చూ, శక్తి 1.

ఖద్యుతము. సం. వి అ. పుం. చూ, రూ-ఖద్యోతము.

ఖద్యుతుఁడు. సం వి. అ పుం. రూ-ఖద్యోతుఁడు చూ, సూర్యుఁడు

ఖద్యోతనుఁడు. సం వి. అ. పుం. —పై.—

ఖద్యోతము సం. వి అ. పుం. 1. మిణుఁగురుపురువు చూ, పురుగు, 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

ఖద్యోతుఁడు. సం వి అ. పుం: చూ, రూ-ఖద్యుతుఁడు.

ఖనకము. సం. వి అ. పుం. రూ-ఖానకము. 1. ఎలుక. చూ, మూషికము, 2. పందికొక్కు: చూ, మూషికము; 8. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1.

ఖనకుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1. ఉప్పరవాఁడు (తె.ప):-ఉప్పర-రూ-ఉప్పరవాఁడు-ఉప్పరి,

2 కన్నుపుడోంగః చూ, ముచ్చు. 1; 3. చిత్తతత్వము నెఱిఁగినవాఁడుః చూ, విద్వాంసుఁడు, విణ 4. ఖాతకుఁడు చూ, త్రవ్వెడువాఁడు

ఖననము. సం. వి. అ. న చీల్చుటః చూ, విదారణము. 1.

ఖనాల పా. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారుః చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఖని సం. వి ఇ. స్త్రీ.=గని. రూ-ఖాని. రత్నములు, లోహాదులు పుట్టెడుచోటు. చూ, భూమి. 1.

ఖనిజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గనియందుఁబుట్టినవెండి. చూ, లోహము 1.

ఖనిజము. సం. వి అ. పుం గనియందుఁ బుట్టిన బంగారము చూ, లోహము. 1.

ఖనిత్రము. సం. వి. అ. న 1 గడ్డపాఱ చూ, ముద్గరము, 2 గుద్దలి· చూ, ముద్గరము, 3.=గునపము: చూ, ముద్గరము.

ఖనిత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గడ్డపాఱః చూ, ముద్గరము.

ఖనిశాజలము సం వి. అ పుం మంచు చూ, హిమము

ఖపుటుఁడు సం వి. అ పుం 1. అన్నమాకు లోఁబెట్టుకొనక చేతఁబెట్టుకొని భుజించు వ్రతముగలవాఁడు చూ,వ్రతి 2, 2 కప్పెర బిచ్చమెత్తుకొని తినెడు తపసి చూ, ముని.1.

ఖపురము. సం. వి అ పుం. 1 =జేబర. పోఁక జేబరః చూ, పోఁక, 2. పోఁకమ్రాను * చూ, పోఁక, 3. నిర్యాసముః చూ, మ్రాని ఒంక, 4. నాగముస్తె * చూ, ముస్తకము, 5. తెల్లకల్లి * చూ, వెల్లుల్లి; న. 6 దైవపురముః చూ, దేశము, 7 అనకము (చూ, మృదంగము, 1)· చూ, వీణె, 8. ఘటముః చూ, భాండము 3.

ఖపురుఁడు. సం విణ. మాంద్యుఁడుః చూ, సోమరి.

ఖభ్రాంతి సం. వి. ఇ పుం. చిల్ల *ః చూ, సల్లకి.

ఖమణి. సం. వి. ఇ. పుం వెలుఁగుఱేఁడు· చూ, సూర్యుఁడు.

ఖమీలనము సం. వి. అ. న. కునికిపాటుఃచూ, ప్రమీల

ఖమూలి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. జలతృణము*. చూ, తృణము. 1.

ఖమూలిక. స. వి. అ. స్త్రీ. —వై.—

ఖయ్యులు పా వర్గ ప్రథమ ద్వితీయవర్ణములు, (వ్యాకరణము.)

ఖర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దావరదంగి*· చూ, దేవతాళము, 2 నీలి *. చూ, రంజని, అం. 3 ప్రభవాది యఱువది సంవత్సరములలో నొకటి· చూ, సంవత్సరములు

ఖరకరుఁడు. సం. వి. అ. పుం చూ, ఖమణి.

ఖరకుటి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. మంగలియిల్లు చూ, సదనము. 1.

ఖరకోణము. సం. వి. అ. పుం. తీతువుపిట్ట·చూ, తీతువు.

ఖరక్వాణము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

ఖరగంధ సం వి ఆ. స్త్రీ. జిజిలికాబీజ *ః చూ హ్రస్వగవేధుక.

ఖరగృహము సం. వి అ. న చూ, ఖరకుటి

ఖరగ్రహము సం వి. అ. న —వై.—

ఖరఘాతనము. సం. వి అ. పుంః చూ, నాగకేసరము *.

ఖరచ్ఛదము. సం వి. అ పుం 1. పెద్దఱేఁకు*. చూ, శాకోటము, 2 తృణవిశేషము* చూ, తృణము. 1, 3 గుడ్లగూబ. చూ, సకినంపు

బులుఁగు; 4. కుందుతెల్లు *: చూ, శరము (చూ, తృణము. 1.)

ఖరజము. సం. వి. అ. పుం. రూ-కరజము. గోరు. చూ, నఖము.

ఖరణస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ఖరణసి. వాఁడి ముక్కుగలయాఁడుది. చూ, స్త్రీ.

ఖరణసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.— (రూ-ఖరణస-ఖరణసి)

ఖరణసుఁడు. సం. విణ. రూ-ఖురణసుఁడు: చూ, వాఁడిముక్కువాఁడు.

ఖరధ్వంసి. సం. వి. న్. పుం. శ్రీరాముఁడు చూ, రాముఁడు

ఖరనాదిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రేణుకయను గంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము.

ఖరపత్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 శాఘోటు * చూ, బరివెంక, 2. ఖరబుసము * చూ, మరువము.

ఖరపత్రికము. సం. వి. అ. పుం. 1. యావనాళశరము *. చూ, తృణము 1, 2. వాసనగలయొకానొక చెట్టు చూ, మరువము

ఖరపత్రము. సం. వి. అ. పుం. రూ- -పై-

ఖరపత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గోజిహ్వా* చూ, దార్వీక

ఖరపత్రిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేఁతరాసి* చూ, శకుల

ఖరపాత్రము. సం. వి. అ. న. లోహపాత్రము చూ, పాత్రము. 6

ఖరపాదాఢ్యము సం. వి. అ. పుం చూ, వెలఁగ*.

ఖరపుంస్వరము సం. వి. అ. పుం బిడ్డలులేని విధవయగుటకు గుఱుతు. చూ, లక్షణము 1.

ఖరపుష్ప సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాయింట*.

ఖరపుష్పము. సం. వి. అ. పుం. చూ, మరువము *.

ఖరప్రియము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పావురము.

ఖరబుసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మరువము*.

ఖరమంజరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తరేను *: చూ, శైఖరికము.

ఖరము సం. వి. అ. పుం. 1 గాడిద: చూ, రాసభము, 2 కంచరగాడిద చూ, రాసభము, 3. తేనె చూ, మధువు. 5, 4 ఎండుపోఁక చూ, పోఁక, 5 దేవతాడి* చూ, దేవతాళము, 6. రెండు దర్భలు * చూ, తృణము. 1, న 7. పదను చూ, వాఁడిమి; 8. రూ-ఖురము వేఁడి చూ, వేఁడిమి, విణ. 9.=కర తీక్ష్ణమైనది, తీవ్రమైనది.

ఖరరోమ. సం. వి. న్. పుం. ఖరరోమ యను దేవయోనిసర్పవిశేషము. చూ, సర్పము.

ఖరలము సం. వి. అ. న. సాముచేయు గరిడిసాల చూ, సదనము. 1.

ఖరవుఁడు సం. విణ. చూ, ఖర్వుఁడు.

ఖరవృక్ష సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జీలుగు * చూ, స్వర్ణపుష్పి.

ఖరశబ్దము సం. వి. అ. పుం చూ, లకుముకి

ఖరశాకము. సం. వి. అ. పుం చూ, బారంగి *.

ఖరసాణము అం ఏఁబదియాఱు దేశములలోనొకటి చూ, దేశము

ఖరసోందము. సం. వి. అ. న. చూ, ఖంపాత్రము.

ఖరస్కంధ సం. వి. ఆ. స్త్రీ పేరీఁదు* చూ, మధుఖర్జూరిక.

ఖరస్కంధము సం. వి. అ. పుం. చూ, మోరటి*

ఖరస్వర సం. వి. ఆ. స్త్రీ గంధవతి * చూ, వనమల్లి

ఖరాంశువు సం. వి. ఉ. పుం చూ, సూర్యుఁడు

ఖరాగరి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గరాగరి చూ, దేవతాళము *.

ఖరాగా. హిం. క్రి. విణ. సరిగా, స్థిరముగా.

ఖరాబ్జాంకురకము. సం.వి అ. న వైడూర్యమణి: చూ, రత్నము 1.

ఖరారము. సం. వి అ. పుం. కొరడా. చూ, మునికోల. 2

ఖరారు. వా వి. ఏర్పాటు.

ఖరారునామా. వా. వి. ఏర్పాటుపత్రము.

ఖరాశ్వ సం వి ఆ స్త్రీ. 1. ఓమము చూ, యవాని, 2. మయూరశిఖ * చూ, భూతిక రజము

ఖరాశ్వన్యాయము. పా చూడఁగా గుఱ్ఱము గాడిదెయైనరీతి.

ఖరాహ్వము సం వి. అ. న. అజమోద చూ, యవాని.

ఖరీఖలము. సం వి. అ. పుం 1. పందెపుజూదము చూ, వ్యవహారము. 4

ఖరీఖలుఁడు. సం. వి.అ పుం చూ, క్రీడాద్యుతుఁడు.

ఖరీసు వా వి. వెల (బాలచంద్రోదయమను నిఘంటువు) చూ, వెల

ఖరుఁడు. సం. వి. అ పుం. 1. ఖరాసురుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు 1, విణ. 2 జీతగాఁడు చూ, సేవకుఁడు, 3. వాఁడిమి గలవాఁడు, 4. వేఁడిమిగలవాఁడు

ఖురరము. సం వి. అ పుం గోరు చూ, నఖము.

ఖురలు. పా ఖయ్యలు, శరలు(వ్యాకరణము)

ఖరువు. సం. వి ఉ పుం 1. చూ, శివుఁడు, 2. గుఱ్ఱము చూ, హయము; 3. బ్రాహ్మణ స్త్రీయొక్క గర్భము చూ, భ్రూణము. 1, 4 =కోఱ చూ, పల్లు. 2, 5 వాఁడి చూ, వాఁడిమి, 6 గర్వము చూ, హంకారము, 7 చూ, వాయువు, విణ 8 తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6

ఖర్చు. వా వి. వెచ్చము, వ్యయము,

ఖర్జువు. సం. వి ఊ. స్త్రీ 1.=గజ్జి. తీఁట: చూ, విదర్చిక, 2. ఒకానొక పురుగు చూ, పురుగు; 3. చిట్టీఁదు*: చూ, మధుఖర్జూరిక; 4. మెఱుపు చూ, విద్యుత్తు 1 (చూ, ఎలెక్ట్రిక్)

ఖర్జూరము. సం వి అ. న. 1. వెండి: చూ' లోహము 1, పుం. 2. తేలు చూ, వృశ్చికము.1, 3.=కజ్జూరము-గజ్జూరము. రూ-ఖర్జూరి. పేరీఁదు * చూ, మధుఖర్జూరిక (ఖర్జూరపు పండు అని వాడుక) (నరములకు బలము నిచ్చును రక్తపైత్యము,రక్తక్షయ తగ్గించును. కాఫీగా వాడెదరు);బ. 4. ఒకరకము ధాన్యము చూ, ధాన్యము, 5. బొబ్బరి *: చూ, శాకపుష్పము.

ఖర్జూరి. సం వి ఈ. స్త్రీ. 1. చిట్టీఁదు * చూ, మధుఖర్జూరిక, 2 నేలతాడు *. చూ, హిరణ్యపుష్పి

ఖర్వటము. సం వి. అ న. 1. పాలెము చూ' దేశము, 2. కొండదొననాశ్రయించి యుండెడు పల్లె చూ, దేశము; 3. కమ్మరి వడ్లంగి లోనగువారిపల్లె చూ, దేశము, 4. నన్నూఱు గ్రామములుగల పరగణాలకు ముఖ్యగ్రామము చూ, దేశము. (ఖర్వటమని కొందఱు)

ఖర్పరము. సం వి. అ. పుం. 1. బిచ్చెమెత్తెడు కప్పెర, రూ-కర్పరము చూ, పాత్రము 6, 2 కటాహము రూ- కర్పరము చూ, పాత్రము. 6, 3 =కప్పెర. రూ-కర్పరము తలపుఱ్ఱె చూ, శల్యము. 1, 4 ఒకరకము బట్ట చూ, వస్త్రము, 5 గొడుగు చూ, ఛత్రము, న 6 మయిలతుత్తము. చూ, రసాంజనము,

ఖర్పరి సం వి ఈ. స్త్రీ పాలతుత్తము చూ, రసాంజనము

ఖర్పరీతుత్థము. సం. వి అ న. —పై.—

ఖర్పరుఁడు. సం. వి అ పుం 1 దొంగ చూ, ముచ్చు. 1, 2 ధూర్తుఁడు చూ, వ్యాఘుఁడు 2, 3. లంజెకాఁడు. చూ, విటుఁడు.

ఖర్మము, సం. వి. అ. న. 1. పట్టుబట్ట: చూ, వస్త్రము; 2. పౌరుషము చూ, శక్తి.1; వా.వి. 3. ప్రారబ్ధము. "నీఖర్మము అంతే." కోపములో బలుకునపుడు కర్మమనుపదమును ఖర్మమని వాడుదురు.)

ఖర్వశాండము. సం. వి. అ, పుం పొట్టికణుపుల చెఱకు *: చూ, రసాలము 3.

ఖర్వగ్రంథిత్వము సం. వి. ఉ. పుం -పై-

ఖర్వటము. సం వి. అ. న. రూ-కర్వటము చూ, ఖర్వటము.

ఖర్వత్వము. సం. వి. అ. న. పదునాలుగు అంగములు గల నర్తనము చూ, నాటకము 1.

ఖర్వము. సం. వి. అ.న. 1. సంఖ్యావిశేషము చూ, సంఖ్య. 1, 2. కుబేరునినిధి చూ, లిబ్బి 2, విశ. 3 పొట్టి. చూ, హ్రస్వము, 4. స్వల్పమైనది చూ, స్వల్పము, 5. అధమము చూ, హీనము, 1

ఖర్వాటుఁడు. వా విశ చూ, ఖలతి.

ఖర్వాపేక్షితఫలన్యాయము. పా. పొట్టివాఁడు అందనిపంటికిఁ జేయిఁజాచినరీతి

ఖర్వుఁడు. సం విశ. రూ-ఖరవుఁడు 1 చూ, వామనుఁడు, 2. క్షుద్రుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2

ఖలతి సం. విశ. ఇ చూ, బట్టతలవాఁడు (ఖలితి అని త్రికాండశేషము)

ఖలదానము సం వి అ, న కళ్లము. చూ, ఖలము 4.

ఖలపువు సం విశ (ఉ. ఊ ఉ) కళ్లము నూడ్చువాఁడు: చూ, బహుకరుఁడు.

ఖలము సం వి. అ. న 1 చోటు చూ, స్థానము. 1, 2 నేల చూ, భూమి. 1, 3 =కలుచు దోసము చూ, పాపము. 1, పుం. 4 =కల్లము పండినపంట యొబ్బిడి చేయించెడితావు: ఖలదానము, ఖాలి(తె.ప) - కల్లము-రూ-కలను-కల్లము-కళ్లము-కళ్లాము; -గళాము: తద్వి —కళ్లముల సమూహము (సం.ప):-ఖలిని-రూ-ఖల్య; 5. వెదురు: చూ, వేణువు; 6. తమాలము *: చూ, [illegible]ము; 7 ఉమ్మెత్త *: చూ, హాలాపుష్పము, [illegible] 8. అధమము: చూ, హీనము. 1, 9. క్రూరము చూ, శౌరము. 2, 10 తక్కువ: చూ, స్వల్పము.

ఖలయజ్ఞము. పా కళ్లమునందు ధాన్యమును ధర్మముచేయుట. (ఇందువలన రైతు చెట్లునఱకుట, భూమినిదున్నుట, క్రిమికీటకాదులఁజంపుట మొదలగు పాపములచే విముక్తుఁడగును.)

ఖలాసార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ గబ్బిలము చూ, తైలపాయిక. 1

ఖలావస్థ. అం గ్రహములకుఁగల అవస్థలు పదింటిలో నొకటి, (నీచయందున్న గ్రహము ఖలావస్థనుబొందును.= స్త్రీకలహము, నష్టము. అశుభము కలుగును) చూ, అవస్థలు.

ఖలితి సం. విశ. ఇ చూ, రూ-ఖలతి

ఖలినము సం. వి అ పుం, న =కళ్యాలు చూ, రూ-ఖలీనము (రూ- ఖలీనము- కలీయము- కలిక-కలివ-కలి-కవి-కవిక)

ఖలిని సం వి ఈ స్త్రీ 1 రూ-ఖల్య కళ్లముల సమూహము చూ, ఖలము 4, 2 ఖలుల సమూహము, 3 మురయనెడు గంధద్రవ్యము*· చూ, రాజార్హము, 4. అర్కోషిప్న* చూ, నేలతాడి

ఖలిశము. సం వి అ. పుం. ఖలిశమను చేఁప చూ, మత్స్యము 1.

ఖలీకారము సం. వి. అ న. అపకారము. చూ, హాని. 2.

ఖలీనము. సం. వి అ పుం. = కళ్యాలు. గుఱ్ఱపుకళ్లెము రూ-ఖలినము: చూ, వాగె

ఖలీయము సం. వి. అ. పుం. —పై —

ఖలు సం అవ్య. 1. నిషేధము చూ, వద్దు, 2. వాక్యాలంకారము చూ, హేతువు 2, 3 ఎఱుఁగనిచ్ఛయించుట చూ, వాంఛ, 4. ఊరడించుట చూ, సమాశ్వాసము, 5. దుఃఖించుట చూ, దుఃఖము. 1, 6. కారణము చూ, హేతువు 1; 7. నిశ్చయము చూ: సత్యము. 2, 8. ఆజ్ఞ చూ, సెలవు.

ఖలుఁడు. సం వి. అ పుం. 1 తెలుఁగుఱేఁడు; చూ, సూర్యుఁడు, విణ. 2 దుర్మార్గుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2, 3 నీచుఁడు చూ, హీనుఁడు.

ఖలుక్కు సం వి. జ్ న చీఁకటి చూ, మేచకము 1

ఖలూరిక. సం. వి ఆ స్త్రీ గరిడీసాల చూ, సదనము. 1.

ఖలేకపోతన్యాయము పా కళ్ళములోఁ బావురములు వ్రాలి గింజెలు దినుచుండఁగా వానినిఁ బట్టుటకై యెఱుకలవాఁడు వల వేయఁగా నవి యన్నియు నొక్కమారుగా లేచి వల యెత్తుకొనిపోయెనను రీతి (అన్నియు నొక్కమారుగా లేవకున్న వల మీఁదికి లేవదు.)

ఖలేశము సం. వి. అ. పుం చూ, రూ-ఖలిశము.

ఖలేశయము సం వి. అ. పుం. —పై—

ఖల్య. సం వి ఆ. స్త్రీ. రూ-ఖలిని. కళ్లముల సమూహము చూ, ఖలము. 4

ఖల్లము. సం. వి అ. పుం. 1 చర్మము చూ, తెరడు, 2.=గొల్లము. పల్లము, చాల లోఁతు. చూ, రంధ్రము. 1, 3 ఒకరకముబట్ట చూ, వస్త్రము, 4. చాతకము చూ, వానకోయిల, 5 పిఱుఁదు: చూ, పిఱ్ఱ, విణ. 6. లోఁతైనది, నిమ్నము. చూ, రంధ్రము. 1.

ఖల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వాతరోగము. చూ, రోగము. 1; పుం. 2. వస్త్రవిశేషము చూ, వస్త్రము; 3 పల్లము చూ, రంధ్రము. 1, 4. చర్మము: చూ, తెరడు; 5: చూ, వానకోయిల

ఖల్లిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ. బూరెల మూఁకుడు: చూ, పాత్రము 6.

ఖల్లిటుఁడు. సం విణ ఖలితి చూ, బట్టతలవాఁడు

ఖల్లీటుఁడు సం. విణ —పై—

ఖల్లీథుఁడు సం. విణ —పై—

ఖల్వము సం. వి. అ పుం 1 కంది *: చూ, సురాష్ట్రజము, అం 2 భావాధ్యాయప్రమేయములోని జరరక్రియలు మూఁడింటిలో నొకటి చూ, జరరక్రియలు.

ఖల్వాటుతాళఫలన్యాయము. పా బట్టతలవాఁడొకఁడెండకుఁ దాళఁజాలక తాటిచెట్టు క్రిందికిఁ బోఁగాఁ దాటిపండు వాని తలపైఁ బడెను తల పగిలెను అనురీతి (నిర్భాగ్యుఁడెక్కడికి పోయిన నాపదలు నక్కడకే పోవును)

ఖల్వాటబిల్వీయ న్యాయము. పా నీడ నపేక్షించి బట్టతలవాఁడు మారేడుచెట్టు క్రిందికి రాఁగా కాయ నెత్తిమీఁదఁ బడి నెత్తి చిల్లి పడినరీతి.

ఖల్వాటుఁడు. సం. విణ (అ ఈ. అ.) చూ, బట్టతలవాఁడు.

ఖవల్లి సం. వి ఈ స్త్రీ. ఆకాశవల్లి * చూ, పద్మము 1

ఖవేదాంశ. అం షోడశవర్గులోనిది యొకటి. లగ్నమును నలువది సమభాగములు చేయుటకే ఖవేదాంశయని పేరు. ఖవేదాంశ కనుఁగొనవలసిన గ్రహమే లగ్నమునందెన్నవ భాగమునందున్నదో తెలిసికోఁవలెను అట్లు గ్రహమున్న రాశి యోజరాశియైనయెడల మేషాదిగను, యుగ్మరాశియైనయెడల వృషభాదిగను, గ్రహమెన్నవ భాగమందున్నదని గనుఁ

గొవఁబడెనో యన్నవరాశి ఖవేదాంశ యనఁ బడును. ఆరాశ్యధిపతియే ఖవేదాంశాధిపతి యగును: చూ, షోడశవర్గు.

ఖశ సం. వి. అ. స్త్రీ. మురభునుగంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము.

ఖశము. సం. వి. అ. పుం ఖశవనుదేశము. చూ, దేశము.

ఖశేటము. సం వి అ. పుం. ఖలిశమను చేప చూ, మత్స్యము 1.

ఖశ్వాసము. సం. వి. అ పుం. గాలి చూ, వాయువు.

ఖపుష్పము. సం. వి. అ. న. 1 క్రోధము చూ, రోషము, 2 బలాత్కారము' చూ, బలవంతము.

ఖసంచారిపురము సం. వి అ న. మేడ చూ, సదనము 1.

ఖసము సం వి. అ పుం పాము చూ, విదర్భిక.

ఖసముఁడు సం. వి. అ. పుం' చూ, బుద్ధుఁడు.1

ఖసర్పణుఁడు. సం. వి అ. పుం. బుద్ధవిశేషము చూ, బుద్ధుఁడు 1

ఖసాత్మజుఁడు. సం. వి అ పుం. రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు. 1

ఖసూచి సం వి ఇ ప్రీతి భలేనివాఁడు.

ఖస్ఖసము సం. వి. అ పుం.=గసగసా * చూ, సూక్ష్మతండులము

ఖస్తని. సం వి. ఈ. స్త్రీ పుడమి చూ, భూమి 1.

ఖస్ఫాటికము. సం. వి. అ. పుం. 1 సూర్యకాంతమణి: చూ, రత్నము. 1, 2. చంద్రకాంతమణి చూ, రత్నము. 1.

ఖఘూరిక. సం. వి అ. స్త్రీ. సాముకూటము: చూ, సదనము 1

ఖా.

ఖాండవము. సం. వి. అ. న. ఇంద్రునియొక్క ఒకానొక వనము: చూ, విపినము.

ఖాండికము. సం. వి. అ పుం. కుడుము: చూ, భక్ష్యము.

ఖాండ్యాల. పా. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఖాఖసము సం వి అ. పుం. పిండాలువు, చోఱకంద * చూ, సూరణము.

ఖాచి. సం. వి ఇ. పుం. పాడె చూ, శవయానము

ఖాజికము. సం వి. అ పుం పేలాలు, పేలపిండి (అనికొందఱు) చూ, సాదము (1).

ఖాటము. సం వి అ. పుం. చూ, ఖాచి

ఖాటి సం వి ఇ. స్త్రీ. 1 =కట్టువు. -వై.-, 2. కిణము (గాయముపడి కాయగాచినది) చూ, కాయ. 2, 3 బాలురకు సోఁకు గ్రహము. చూ, భూతము

ఖాటిక. సం. వి అ. స్త్రీ చూ, ఖాచి.

ఖాణము. వై వా వి =ఖాదన గుఱ్ఱము మొదలగువానియొక్క యులవలు లోనుగాఁగల భక్ష్యము, కోణము. విజ. 1, ఆ. 128 చూ, దాణ

ఖాతకము సం. వి. అ. న =గాతము అగడ్త (యా-ఖాతిక) చూ, పరిఖ

ఖాతకుఁడు. సం విణ 1 చూ, త్రవ్వెడువాఁడు, 2. అప్పుతీసెడువాఁడు: చూ, ధనగ్రాహకుఁడు.

ఖాతము సం వి. అ. న 1. పుష్కరిణి (నలుచదరముగాఁ ద్రవ్వినబావి) చూ, సరస్సు.1; పా. 2. గాతము, వివరము. ఇందుకు సంబంధించిన శాస్త్రపరిభాషా పదములు — దీర్ఘకానిరాపరిఖ, అగ్రితలుఖాతము, హనుసంధి

స్థలకఖాతము, దంతమూలబిలాఖ్య ఖాతము, అధరఅంసకపాలకొఖాతము, అశ్వగ్రంథిధర ఖాతము, మధ్యమమహాఖాతము, నాకపృష్ట్య (నా సా)ఖాతము, పోషణికాఖాతము, పశ్చిమ మహాఖాతము, అంసకపాలికొపృష్ఠతల ఖాతము, శంఖఖాతము మొ.

ఖాతభువు. సం వి ఉ పుం అగడ్త చూ పరిఖ

ఖాతా హిం వి. కొతా

ఖాత్రము సం. వి. అ. న. 1 ఖాతము చూ, సరస్సు 1, 2 ఖనిత్రము' చూ, ముద్గరము, 3 భయానకరసము, దారుణము చూ, రసములు, 4. వనము చూ, విపినము

ఖాదకుఁడు సం విణ. 1. తినువాఁడు చూ, భక్షకుఁడు, 2 అప్పుతీయువాఁడు చూ, ధనగ్రాహకుఁడు.

ఖాదనము. సం వి. అ న. 1. తినుట చూ, సాపాటు, 2 =కాణ. తిండి, ఖాణము (పశువులదాణ) చూ, సాపాటు, 3. దంతము చూ, పల్లు 2

ఖాదితము సం విణ. తినఁబడినది చూ, భుక్తము. 2

ఖాదిరము సం. వి అ పుం.=కవిరి చూ, రంగదము.

ఖాదిరవటకము సం. వి. అ. పుం.=కవిరియుండ-కయిరవడి. చూ, రంగదము.

ఖాదిరసారము. సం. వి. అ. పుం గోఁజు చూ, బందన

ఖాదుకుఁడు. సం విణ. జంతువులఁ జెంపుకుక్క (ఖలుఁడు): చూ, హింసాలుకుఁడు.

ఖాద్యము. సం. వి. అ న. 1 =కజ్జాయము చిఱుతిండి చూ, భక్ష్యము.

ఖాన్ బ్రాహ్మణులు అం మైథిలులలో నొక తెగవారు. వీరు శుక్లయజుర్వేదులు. కాణ్వ మాధ్యందినశాఖలవారు' చూ, బ్రాహ్మణులు. (చూ, మైథిలులు).

ఖానకము సం. వి అ పుం. పందికొక్కు' చూ, మూషికము.

ఖాని. సం వి. ఇ, ఈ స్త్రీ =గని: చూ, రూ-ఖని

ఖానికము. సం. వి అ. న. కన్నపుకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

ఖానిలుఁడు సం. విణ. కన్నపుదొంగ చూ, ముచ్చు. 1.

ఖాపగ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంగ: చూ, అంచేల విడిది

ఖామందు. వా. వి యజమాని. "ఖామందుల వారిదయ."

ఖాయము వా వి స్థిరము "మన బేరము ఖాయము.

ఖాయిదా వా. వి. కాయిదా. "ఖాయిదా కొట్టు."

ఖాయిలా వా. వి. కొయిలా. "ఖాయిలా మనిషి"

ఖారి సం. వి. ఈ స్త్రీ. పుట్టిసేల. (పుట్టి = ఎనిమిది యకరములు, రెండు పందుములు, నాలుగుఏఁదుములు, 20 తూములు)(ఇద్దుము అని కొందఱు.)

ఖారికము. సం. వి. అ పుం. పెద్దఈఁడ* చూ, శర్కరాంకము.

ఖారీకము. సం విణ. పుట్టెడు విత్తులు విత్తఁదగినది (పొలము) చూ, భూమి 1.

ఖారీభము. సం వి. అ. పుం చూ, ఖారికము*.

ఖారీవాపము. సం.వి అ పుం' చూ, ఖారీకము.

ఖాలి సం వి ఈ స్త్రీ. కళ్లము: చూ, ఖలము 4.

ఖాసా. వా. విణ స్వంత

ఖాసావాఁడు. వా. వి. దాసీపుత్రుఁడు చూ, కాసా

ఖాళీ. వా. వి. ఆక్రమింపఁబడనిది. ఉత్తది. "మాయిల్లు ఖాళీ."

ఖి

ఖింఖిరము. సం. వి. అ. పుం. 1. వారివాలకము * చూ, రాజార్హము, 2. ఒకరకము నక్క: చూ, సృగాలము, 3 ఖట్వాంగమను శివుని యాయుధము. చూ, బాణము 1.

ఖిఖి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ చూ, రూ-కిఖి

ఖిదిరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, చంద్రుఁడు.

ఖిద్యమానము. సం. విణ. తపింపఁజేయునది (రోగము) చూ, రోగము. 1.

ఖిద్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, బీదవాఁడు.

ఖిన్నము. సం. విణ.=ఖిన్న-ఖిన్నన. ఖేదము నొందినది: చూ, దుఃఖితము.

ఖిన్నుఁడగు. మి. అ. క్రి. చిన్నవోవు. చూ, ఖిన్నవోవు

ఖిన్నుఁడు. సం. విణ. 1. అవమానముఁ జేసినందువలన నిశ్చేష్టుఁడుగా నుండెడు వాఁడు, 2. కార్యము నిష్ఫలమైనందువలన దుఃఖించెడు వాఁడు. చూ, దుఃఖితుఁడు, 3 తిరస్కరింపఁబడినవాఁడు చూ, పరిభూతుఁడు.

ఖిలము. సం. విణ. 1 దున్ననిది (నేల) చూ, భూమి. 1, 2. నికరమైనది, నిగ్గు చూ, సారాంశము.

ఖిలీభవించు. సం. అ. క్రి. చెడు చూ, నశించు.

ఖు

ఖుజ్జాకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, దేవతాళము *.

ఖుత్తము. సం. వి. అ. న. సంగీత గమక భేదము. చూ, స్వరము. 2.

ఖుద్దున. వా. క్రి. విణ. స్వంతముగా, ఎదురుగా.

ఖురకము. సం. వి. అ. న. 1 తెల్లతగరము చూ, లోహము 1, పుం. 2 తిల *. చూ, నువ్వులు, 3. తిల్వకము * చూ, రాజార్హము

ఖురకుటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మంగలిపొది చూ, మండపము 2

ఖురణస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వాఁడిముక్కు గల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ.

ఖురణసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.— (రూ-ఖరణస-ఖరణసి)

ఖురణసుఁడు. సం. విణ. స. (అ. ఆ. అ) రూ-ఖరణసుఁడు చూ, వాఁడిముక్కువాఁడు.

ఖురప్రము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక బాణము, చూ, బాణము 1

ఖురము. సం. వి. అ. పుం. 1 =గొరిసె చూ, వింఖము, 2 నఖమనెడు గంధద్రవ్యము * చూ, రాజార్హము, 3 గోరు చూ, నఖము; 4 రేఁగాకు చూ, కోలదళము

ఖురముఖము. సం. వి. అ. న. బూరగొమ్ము చూ, వీణె

ఖురళము. సం. వి. అ. న.=గరిడీ. గరిడీసాల చూ, సదనము. 1.

ఖురళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 =గరిడీ చూ, సాము. 3. (స్త్రీ-నపుంసకమని కొందఱు), 2 =గరిడీ. గరిడీసాల (రూ- ఖురళిక-ఖురళము-ఖలూరిక) చూ, సదనము 1, 3 శాస్త్రాభ్యాసము చూ, యోగ్య.

ఖురళీకారంగ ప్రసంగము. అం. ధనుర్వేదములోని ప్రమేయములు నలుబదియాఱింటిలో నొకటి చూ, ప్రమేయములు.

ఖురాకము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక మృగము. చూ, మృగము. 1.

ఖురాలకము. సం. వి. అ. పుం.=గొరక. ఇనుప బాణము: చూ, బాణము. 1.

ఖురాలికము. సం. వి. అ. పుం. 1. —పై—, 2. తలగడ: చూ, లోడు.
ఖురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుఱ్ఱపుపరుగులలో నొక విధము చూ, హయము
ఖుర్దనము. సం వి. అ. న రూ-కుర్దనము-కూర్దనము క్రీడ చూ, విలాసము. 1.
ఖులాసా వా. వి. రూ-కులాసా. 1. నెమ్మది, ఆరోగ్యము. "మీరు ఖులాసా కలిగినదా?" 2. కుశలము. "మీరు ఖులాసాగానున్నారా?" 3. ఆనందము. "నాకు ఎంతో ఖులాసాగా నున్నది" (ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)
ఖుల్లకము. సం. విణ. =గోఅకము. క్షుల్లకము, అల్పము చూ, స్వల్పము.
ఖుల్లకుఁడు. సం విణ. చూ, హీనుఁడు.
ఖుల్లమము. సం వి అ. పుం. త్రోవ. చూ, మార్గము 1
ఖుల్లస్సు. వా వి' చూ, రూ-కుల్లస్సు.

ఖే

ఖేంఖాణము. సం. వి అ. పుం. గుఱ్ఱము చూ, హయము
ఖేగమనము సం. వి. అ పుం కాలకంరపక్షి చూ, వ్యాఘ్రాటము.
ఖేచరము సం వి. అ పుం 1.=కేసరి. గిసరి చూ, సింహము, 2 పారదము చూ, పాదరసము, న. 3. కాసీసపర్వతమునఁ బుట్టిన ధాతువు, విణ. 4 అంతరిక్షమందు సంచరించునది
ఖేటకము సం వి. అ పుం, న 1 =కేడెము రూ-ఖేటము డాలువాలు చూ, హరిగ, 2 ఒకానొక గ్రామము. (1-2 అర్థములు నపుంసకములనిశబ్దరత్నాకరము) చూ, దేశము, పుం. 3 తెమడ చూ, శ్లేష్మము.
ఖేటము సం. వి అ. పుం, న. 1. పంటకాఁపు లుండెడు పల్లె చూ, దేశము, 2. వర్తకులుండెడు పేట: చూ, దేశము, 3 రూ-ఖేటకము =కేడెము డాలువాలు: చూ, హరిగ; 4 తెమడ, చీమిడి (అవికారందము). చూ, శ్లేష్మము, 5. మృగయ చూ, వేఁట. 8; 6. చర్మము చూ, బెరడు, పుం. 7. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1, 8 పటికబెల్లము: చూ, బెల్లము. 1, 9 సూర్యాది: చూ, రాహువు. 1; 10 పిట్ట చూ, పక్షి; 11. దయ్యము పొందలగునది చూ, భూతము. 2, 12. బలరాముని గదాయుధము: చూ, ఖాణము 1, విణ. 13 అధమము: చూ, హీనము. 1.
ఖేటుఁడు సం. విణ. 1. అల్పుఁడు చూ, హీనుఁడు 2. దూఱఁబడినవాఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2
ఖేడావాలురను బ్రాహ్మణులు పా ఘూర్జర బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు. వీరు యజుర్వేదులు బోధాయనఖాదిరాది గృహ్యసూత్రములవారు చూ, బ్రాహ్మణులు
ఖేదము సం వి. అ. పుం శోకము చూ, దుఃఖము.
ఖేనసము సం. వి. అ పుం. వానప్రస్థమనెడు నొక యాశ్రమములోని భేదము' చూ, వానప్రస్థము (చూ, ఆశ్రమము 2)
ఖేయము. సం. వి అ. న. 1. అగడ్త చూ, పరిఖ; 2 నీళ్లుపాఱుటకుఁ గట్టిన ఆనకట్ట చూ, సేతువు. 1
ఖేర. సం. వి. ఆ స్త్రీ రూ-ఖేల. క్రీడ చూ, విలాసము 1
ఖేల. సం వి ఆ. స్త్రీ. —పై—.
ఖేలకము. సం వి అ. పుం 1. బిడ్డ చూ, శిశువు, 2 పుట్ట చూ, వల్మీకము, 3=కుళ్లాయ. చూ, వస్త్రము, 4. పోఁకచిప్ప చూ, పోఁక,

ఖేలి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. బల్లెము చూ, బాణము, 1, 2. పక్కి. చూ, పక్షి, పుం. 3: చూ, సూర్యుఁడు.

ఖై

ఖైది. వా. వి: చూ, ఖైది

ఖైదు. వా. వి. చూ, కయిదు-ఖైదు.

ఖో

ఖోడకశీర్షము. సం. వి. అ. న. ప్రాకారగృహము చూ, సదనము 1.

ఖోడుఁడు. సం. విణ. కుంటివాఁడు చూ, సూరసూతుఁడు

ఖోరుఁడు సం. విణ —పై.—

ఖోలకము సం. వి. అ పుం 1=కుల్లాయి చూ, వస్త్రము, 2 పోఁకచిప్ప చూ, పోఁక, 3 పుట్ట: చూ, వల్మీకము, 4. నాకము చూ, స్వర్గము.

ఖోలుఁడు సం. విణ చూ, ఖోడుఁడు.

ఖోల్ముకుఁడు. సం వి అ. పుం అంగారకుఁడు చూ, రాహువు 2

ఖ్య

ఖ్య సం. వి. అ. స్త్రీ. ఖ్యాతి: చూ, యశస్సు

ఖ్యా

ఖ్యాతము. సం విణ. వాసికెక్కినది చూ, యశస్సు.

ఖ్యాతి. సం. వి ఇ. స్త్రీ. 1 వాసి: చూ, యశస్సు; 2. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము.

ఖ్యాతుఁడు. సం. విణ. ప్రసిద్ధికెక్కినవాఁడు చూ, విశ్రుతుఁడు.

గ

గ ఒకయక్షరము సం. వి అ. పుం. 1 సరిగమపదని స యను సప్తస్వరములలో మూఁడవ యక్షరమగు "గ" అనునది గాంధారస్వరాధారము చూ, స్వరము. 2, 2. గంధర్వుఁడు, దేవయోనివిశేషము: చూ, దేవతావిశేషము, 3 విఘ్నేశ్వరుఁడు· చూ, వినాయకుఁడు. 1; న 4. గానము· చూ, స్వరము. 2, ఆ. స్త్రీ 5 లోఁతు లేకపోవుట, 6 సంతోషవాక్యము చూ, శబ్దము 2 అం 7 కంఠ్యములలో నొకటి చూ, కంఠ్యములు.

గమ్. సం వి అ న గీతము చూ, స్వరము. 2

గంగ సం వి. ఆ స్త్రీ 1. గంగానది (హరశిరస్సువలన భూమినిఁ బొందినది) చూ, నది, 2 దేవతా స్త్రీ చూ, వేలుపులు 2, 3 గౌరి చూ, పార్వతి 1, దే. విణ (1) పూజింపఁదగినది, "గంగగోవు" మొ చూ, సత్తు, (2) గొప్పది "గంగరావి" మొ చూ, విపులము

గంగక సం వి ఆ. స్త్రీ గంగానది చూ. నది

గంగచిప్పలు. దే వి బ. దృఢకర్పరములు.

గంగడోలు దే వి. ఆవులకును, ఎద్దులకును మెడక్రింద వ్రేలాడెడు తోలు చూ, సాస్న

గంగనమ్మ. ద్వ వి రూ గంగమ్మ-గంగానమ్మ ఒకానొక గ్రామదేవత చూ, మహాలక్ష్మి 3

గంగమయిలావు. ద్వ వి (గంగమయిల + ఆవు) నలుపును పసుపును గలిసిన వర్ణముగల ఆవు చూ, ధేనువు.

గంగమ్మ. ద్వ. వి. (గంగ + అమ్మ) చూ, రూ-గంగనమ్మ.

గంగరావి. దే. వి. బ్రహ్మదారువు*: చూ, రావి.

గంగరేఁగు. వై. వి.=కర్కంధూ. పెద్దరేఁగు*. చూ, లికుచము. (రూ-గంగరేను) (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గంగరేను. వై. వి.= —వై.—

గంగలు. అం. పంచగంగలు — కావేరి, తుంగభద్ర, కృష్ణవేణి, గౌతమి, భాగీరథి, ఆకాశగంగ మందాకిని, పాతాళగంగ భోగవతి

గంగవెట్టి. దే. వి. గంగమ్మ వెట్టి. (బ గంగవెట్టులు).

గంగాక సం. వి ఆ. స్త్రీ చూ, రూ-గంగక

గంగాచిల్లి. సం. వి.ఈ స్త్రీ 1 చిల్లవిశేషము* చూ, సల్లకి, 2. చీరపిట్ట చూ, విశ్వక

గంగాజలములు సం వి. అ న ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

గంగాజలవర్ణి. అం అను వర్ణములు పంద్రెండింటిలో నొకటి చూ, అవవర్ణములు.

గంగాజుఁడు. సం. వి అ. పుం. 1 భీష్ముఁడు చూ, శాంతనవుఁడు, 2 కుమారస్వామి చూ, స్కందుఁడు.

గంగాటేయము సం. వి. అ పుం గంగాటేయమను చేఁప, గలానిలము. చూ, మత్స్యము. 1.

గంగాధరము సం వి అ పుం. 1. ఆకాశము చూ, మిన్ను, 2. కొండ చూ, పర్వతము' 3 ఎక్కలవరుస, 4 కడలి చూ' సముద్రము

గంగాధరుఁడు సం. వి అ పుం. మిన్నువాఁక తాలుపు చూ, శివుఁడు

గంగాపిత. సం వి ఋ. పుం. భగీరథుఁడను రాజు చూ, రాజు 1

గంగాపుత్త్రుఁడు సం. వి. అ పుం భీష్ముఁడు చూ, శాంతనవుఁడు

గంగాలహరి. పా. ఈ గ్రంథమును జగన్నాథ పండితుఁడు రచించెను చూ, కావ్యనాటకములు.

గంగావతరణము అం కరణములు నూటయేనిమిదింటిలో నొకటి చూ, కరణములు.

గంగాసుతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, గంగాజుఁడు

గంగాస్నానము. అం స్నానములు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, స్నానములు

గంగాళము. దే వి. ఇత్తడి రాగిలోనగువానితోఁ జేసిన నీళ్ళకొప్పెర చూ, పాత్రము. 6.

గంగి దే. వి. 1. బిచ్చెపుదాసరులు శృంగారించి తీసికొనివచ్చెడి యెద్దు చూ, వృషభము, విశ. 2. పూజ్యము "గంగెద్దు." చూ, సత్తు, 3 యజ్ఞకర్మమునకుఁ దగినది చూ, యజ్ఞియము.

గంగిరెద్దు. దే వి. రూ-గంగెద్దు చూ, వృషభము 1.

గంగెద్దు. దే వి. —వై.—

గంగెద్దులాట. దే వి చూ, బాలక్రీడ.

గంజ సం వి. ఆ. స్త్రీ 1 కల్లమ్మెడి యిల్లు చూ, సదనము. 1, 2 గని చూ, భూమి 1

గంజము సం వి అ పుం. న. 1 =కణజము గాదె. చూ, పంటసాల, పుం 2 తిరస్కారము చూ, వహేలనము.

గంజి వై. వి = కాంజిక అన్నరసము చూ, వారుపుడు

గంజిక సం వి ఆ స్త్రీ కల్లమ్మెడి యిల్లు చూ, సదనము 1

గంజిగుల్ల వై వి. నీటిబుగ్గవలె లేచెడి బొబ్బ: చూ, విస్ఫోటము

గంజితొరక. ద్వ వి గంజిమీఁదిమీఁగడ చూ, సాదము. (1)

గంజెన వై వి. 1 =ఖంజపాద క్రీడ అం, ఛా ద్వి శూ 307 గంజెనగాలు (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము), 2 =ఖంజన. కుంటుట

గంజెనగాలు దే. వి చూ, గంజెన. 1.

గంజా. వై. వి 1. గంజాయి*. చూ, జెడగాంజే, 2. = కళంజః. రూ-గంజాయి- గంజావి*: చూ, త్రిశూలిని (కొబ్బరినీటితో కడిగి యెండించిన శుద్ధి. దీనికి విజయ యనియు మఱియొకపేరు) 3=కలంజ. గాంధారి. మత్తువస్తువు. (రూ-గంజాయి-గంజావి-గంజా-గాంజే)

గంజాయి వై. వి —పై.—

గంజావి. వై వి. —పై.—

గంజీ. దే వి. బజారు (అప్ర) చూ, దుకాణము

గంట. వై. వి 1= ఘంట ($2\frac{1}{2}$ గడియలు, 60 నిమిషములు) చూ, ఘంట 2= ఘంట. ఒకానొక వాద్యము చూ, వీణా, దే వి 3 గడ్డిదుబ్బు*. చూ, తృణము. 1.

గంటకట్టు దే అ క్రి గంటయేర్పడినది యగు.

గంటకఱ్ఱ దే వి. సస్యగుచ్ఛము. చూ, పొట్టకఱ్ఱ.

గంటకొట్టు. దే. స క్రి 1 గంట వాయించు, వా స క్రి 2. చచ్చు "వానికి కలరావచ్చి గతరాత్రి గంటకొట్టెను."

గంటము దే. వి. అయోలేఖిని, తాటాకుమీఁద వ్రాయుటకుపయుక్తమైన యినుప సాధనము చూ లేఖిని

గంటలమ్మ వై వి (గంటలు + అమ్మ) రూ-గంటాలమ్మ ఒకానొక గ్రామదేవత చూ, మహాలక్ష్మి 8

గంటవేఁట. ద్వ వి వేఁటలలో భేదము చూ, వేఁట 8.

గంటాలమ్మ. వై వి చూ, రూ-గంటలమ్మ

గంటి. దే వి 1 ఖేదము చూ, దుఃఖము, 2 గాయము చూ, నరుకు, వై. వి 3 =గపటికా. రూ-గంటె. సజ్జపైరు.బ. సజ్జలు, చూ, సజ్జ (చూ, ధాన్యము)

గంటిపోట్లాటలు. దే, వి బ చూ, బాలక్రీడ

గంటీలు. దే. వి. బ కర్ణవేష్టనము. చూ, భూషణము. 2.

గంటు దే. వి. 1. గనుపు చూ, బుడిపి, 2 దారములోనగువానిముడి చూ, ముడి 2, 3 వెండ్రుకలముడి చూ, ముడి. 3, 4 రూకల ముడి చూ, ముడి. 4, 5 కోపము చూ, రోషము, 6 ఒకానొక కేశబంధము చూ, వేనలి, 7. గాయము. చూ, నరుకు, స. క్రి 8. గాయముచేయు.

గంటుబారంగి ద్వ వి. డావరడంగి * చూ, బారంగి. (ఇది కఫము, శ్వాసము, పీనస జ్వరము, వాతము హరించును.)

గంటువెట్టు దే స. క్రి (గంటు + పెట్టు) (కోపముచే మొగము) ముడుచు చూ, ముడుచు

గంటె దే వి 1 రూ-గరిఁటె-గతిఁటె (ఇనుముతోఁగాని, ఇత్తడితోఁగాని చేసిన తెడ్డు) చూ, దర్వి 1 (చూ పాత్రము. 6), వై. వి 2 = చూ, రూ-గంటి 3

గంటెకాయ. దే వి ఒకరకము చెట్టు చూ, వృక్షము

గంటెసము దే వి అక్షులితో క్రి చూ శబ్దము 2

గంట్లకచోరము. దే వి చూ, మద్గ్రంధ *

గంట్లకానుగు. దే వి చూ, శాదఘ్నము *

గంట్లము దే వి గర్భిణుల కోరిక, దోహదము చూ, వేవిళ్లు.

గండ దే వి చూ, మిక్కుటబడి "గండదల గండదీపము" మొ)

గండఁడు వై. వి =గండః చూ, హంవీరుఁడు. 2

గండకత్తెర. వై. వి 1. = కంరకర్తరి. పెడను కత్తిరించెడి యొకానొక కత్తెర రూ-గండ్రకత్తెర: చూ, బాణము. 1, జా. 2. దాఁటశక్యముగాని కష్టము. చొప్పుసక్కై

మెడకుఁ గత్తెరఁదగుల్చుకొనుట "అత్తతి దండఁజేరి కుత్తుకకు గండకత్తెర పొసంగినగతి గడగడవడంకుచు." (ధర్మజరాజసూయము)

గండకము, సం. వి. అ పుం. 1 = గెండ. చేఁపపిల్ల చూ, మత్స్యము. 1, 2 పర్వతమునందుండి జాఱినరాయి చూ, రాయి, 3 చూ, శరభము 1, 4 చూ, విఘ్నము, 5 అర్ధచంద్రాకారమైన తలగడ చూ, లోడు, 6 చూ, జోస్యము, 7, చూ, వేఱుపాటు 1; 8 సంఖ్యావిశేషము చూ, సంఖ్య. 1, 9. గుఱుతు చూ, లక్షణము 1, 10 ఉపాయము చూ, వెరవు

గండకారి సం వి ఈ. స్త్రీ చేంద్ర ముడుఁగుఁదామర (అని కొందఱు) * చూ, వెలిచేంద్రి.

గండకాలి. సం వి ఈ స్త్రీ. —పై.—

గండకి సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. గండకీనది చూ, నది, అం 2 క్షేత్రము లిరువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, క్షేత్రములు

గండకుసుమము సం వి అ న ఏనుఁగుమదము చూ, మదము 1

గండకూపము. సం వి. అ పుం. పర్వతము యొక్క పైప్రదేశము చూ, పర్వతము

గండక్రియలు. అం కంపితము, కుంచితము, పూర్ణము, క్షోమము, ఫుల్లము, సమము. (6)

గండగొడ్డలి. వై వి = కంఠకుఠారః. రూ_ గండ్రగొడ్డలి చూ, ముద్గరము.

గండగొడ్డలితాలుపు. ద్వ. వి చూ, పరశురాముఁడు

గండడఁగు. ద్వ. అ. క్రి. (గండ + అడఁగు) 1. పరాక్రమహీనుఁడగు, 2. చచ్చు వసు 4, ఆ. 31. చూ, మరణించు.

గండదల దే వి చూ, గండ

గండదూర్వ. సం. వి ఆ స్త్రీ. ఒకరకము దూర్వ * చూ, తృణము. 1

గండపెండరము ద్వ. వి. శూరులు పండితులు లోనగువారు బిరుదుగా కాలను ధరించెడి యందెము అచ్చ. యు, కాం. 202 (రూ_ గండపెండారము- పెండరము- పెండారము- పెండెరము- పెండేరము- పెండెము) చూ, భూషణము. 2

గండపెండారము ద్వ వి. (గండఁడు + పెండారము) —పై —

గండఫలి సం వి ఈ. స్త్రీ చూ, రూ_గంధఫలి.

గండభేరుండము. సం వి అ పుం రూ_భేరుండము. ఒకానొకపక్షి (పక్షివిశేషమని చెప్పుచున్నారుగాని ప్రయోగములయందు మృగపర్యాయములతోఁ జేర్చి చెప్పఁబడియున్నది. శబ్దరత్నాకరము) ఏనుఁగులదిండి. చూ, పక్షి

గండమాల సం. వి ఆ స్త్రీ గలగండమను రోగము చూ, వ్రణము

గండము సం వి అ. పుం 1 ఏనుఁగుచెక్కిలి చూ, హస్తి, 2 చెక్కిలి చూ, లెంప. 2, 3. విష్కంభాది యిరువదియేడు గ్రహయోగములలో నొకటి: చూ, యోగములు. (గండములు.-జలగండము, సర్పగండము మొ.), 4 చూ, శరభము 1, 5. గుండ్రాయి చూ, రాయి, 6 గుఱుతు చూ, లక్షణము. 1, 7 గుఱ్ఱపుఅలంకారము చూ, భూషణము. 2. (చూ, హయము), 8 పుండు చూ, వ్రణము, 9. పొక్కు. చూ, వ్రణము (చూ, విదర్చిక), 10 నీటిమీఁది బుగ్గ చూ, బుద్బుదము 1, 11 నఖక్షతస్థానభేదము. చూ, నఖక్షతము, 12 చూ, హుంకారము, 13. మాలానక్షత్రము మొదలగు దుష్టనక్షత్రముల

భాగము, 14 అపాయము: చూ, హాని 2, 15 ఉపాయము చూ, వెరవు.

గండములు. అం నాట్యోపయోగులైన యంగములు పందొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, అంగము 9

గండరగండఁడు వై వి =గండగండ శూరుల కెల్ల శూరుఁడు చూ, హంవీరుఁడు.

గండరించు దే అ. క్రి పుట్టు చూ, పుట్టు 2, ప్రే 2 పుట్టించు చూ, పుట్టు. 2.

గండరులు వై వి. బ=ఖండ. తునుకలు. రూ-గండ్రులు చూ, శకలము 4

గండరువు. దే. వి ఒత్తిరూప మేర్పఱచుటకై తొలిచినయచ్చు చూ, పడియచ్చు

గండవడము వై. వి =కొండపటః తెర చూ, వస్త్రము.

గండశైలము సం. వి. అ పుం. 1 కొండనుండి భూకంపాదులవలన జారిన పెద్దఱాయి, (కపోలమువలె వెడల్పయి నునుపైన శైలము, స్థూలమైన శైలము అని కొందఱు) చూ రాయి, 2 చూ, పికము, 3 చూ, లలాటము

గండసూచితము అం కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, కరణములు

గండాడు ద్వ అ క్రి (గండు + ఆడు) చూ, సంభోగించు.

గండారపుబొమ్మ వా వి దృష్టిదోషమును పోఁగొట్టు విగ్రహము శ, హారి 1, అ

గండారి. సం వి. ఇ. పుం చూ, యుగపత్రికము*.

గండారు. దే. వి చూ, బంధనాలయము

గండాలి. సం. వి. ఈ స్త్రీ రూ-గుండాల. 1. తీఁగగఱిక* చూ, తృణము 1, 2. గండదూర్వ*· చూ, తృణము 1, 3 తెల్లగఱిక* చూ, తృణము. 1, 4 గంధనాకులి*: చూ, సర్పాక్షి.

గండావర్తి. అం అశ్వశాస్త్రమునందలి అశుభావర్తములలో నొకటి చూ, అశుభావర్తములు

గండి వై వి=ఖండ-గతి. 1. బిలము చూ, రంధ్రము 1, 2 చిల్లి· చూ, రంధ్రము. 1; 3 సందు చూ, సరి. 9, 4. పగుల్లు వారిన సందు చూ, సరి 8, 5 నీళ్లధికముగా వచ్చుటచేతఁ దెగిన చెఱువుకట్ట సందు. రూ-గండిక; చూ, రంధ్రము. 1

గండిక. వై వి =__వై __

గండివాఁగ. ద్వ వి కన్నపుదొంగ చూ, ముచ్చు. 1.

గండివనము వై వి =గ్రంథిపర్ణము పచ్చాకు* చూ, రాజార్హము.

గండీరము. సం వి అ. పుం. 1. చిత్తికూర* చూ, భండీరము 2, పుం 2 ఏఱువంగ. గురుజెకూర (అని కొందఱు)* చూ, వంగ, తురుజెకూర* చూ, తురుజె, 4 చవ్యము* చూ, రాజార్హము, 5 జెముడు* చూ స్నుహి.

గండీరి సం వి ఈ స్త్రీ 1. చిత్తికూర* చూ, భండీరము 2, 2 త్రికంటకము* చూ, ములుజెముడు, 3 చెముడు*· చూ, స్నుహి.

గండీరుఁడు సం. వి.అ పుం చూ, హంవీరుఁడు

గండు దే. వి. 1. = గండ పౌరుషము చూ, శక్తి 1, 2 = గండ. బలము చూ, శక్తి 1, 3 పశుజాతియందు మగది స్వా. 4, అ. 53 చూ, పోతు, 4. తిర్యక్పుష్పమందు నాపచారికము, 5 కష్టము· చూ, దుఃఖము, విణ. 6. అసాధ్యము చూ, ముగ్గొయ్య, 7. పెద్దది. "గండుమొగము" మొ: చూ, విపులము.

గండుఁగోయిల ద్వ. వి పొగరుఁ గోయిల: చూ, పికము

గండుఁడు. సం. వి అ పుం చూ, గండీరుఁడు

గండువు. సం వి ఉ. పుం, స్త్రీ. తలగడ చూ, లోదు.

గండూపదము సం. వి అ పుం ఎఱ్ఱ. చూ, సర్పము

గండూపది సం వి ఈ స్త్రీ. ఆఁడు ఎఱ్ఱ చూ, సర్పము

గండూషము సం వి అ. పుం 1 చూ, పుక్కిలింత, 2 చూ, పుడిసిలి, 3 చూ, తొండము చివర,

గండూషించు సం. స క్రి చూ, పుక్కిలించు.

గండె వై వి =గడ (రూ-గెండ-గెండె) చేఁప చూ, మత్స్యము 1

గండోలము. సం వి. అ, పుం 1. గుడము చూ, బెల్లము 1, 2 గ్రాసము చూ, సాపాటు, 3 కుచ్చులమీను చూ, మత్స్యము. 1.

గండోలి స. వి ఈ స్త్రీ రూ-గంధోలి. 1. ఎఱ్ఱతుమ్మెద చూ, భ్రమరము, 2. =కణుఁదురీఁగ చూ, మక్షిక, 3. ఆఁడు హంస చూ, హంస, 4 భద్రానది చూ, నది, 5 భద్రముస్తె* చూ, తృణము. 1, ఇ 6 శటి.* చూ, విష

గండ్ర దే. విణ 1 దుష్టుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2, 2 పెద్దది "గండ్రచీమ" "గండ్ర యినుక." మొ చూ, విపులము, బ. 3 పరుసఁదనము స్వా 5, ఆ 17 చూ, పరుషము, వై వి. 4 =ఖండ ఖండములు చూ, శకలము 4, 5 చెఱువు మొదలగు వానిఖండము, గండ్రిక, గనియ-రూ-గనె చూ, సరస్సు 1.

గండ్రకత్తెర. వై వి = చూ, రూ-గండకత్తెర

గండ్రగొడ్డలి. వై.వి = చూ, రూ-గండ గొడ్డలి.

గండ్రచీమ. దే వి. పెద్దనల్లచీమ చూ, పిపీలిక.

గండ్రనూకలు. దే. వి బ. తండులఖండములు (ముదుగునూకలు) చూ, నూక.

గండ్రించు వై. స. క్రి =ఖండించు: చూ, సెలగు.

గండ్రిక. వై. వి.=ఖండమ్: చూ, గండ్ర. 5.

గండ్రికలు. వై.వి. బ =ఖండ. ఖండములు చూ, శకలము. 4.

గంత. సం విణ (ఋ ఈ. ఋ) 1 పోవువాఁడు చూ, పాంథుఁడు; వై. వి. (1)= కంథా మెత్తగాఁ బఱచుకొనుటకై ప్రాఁత గుడ్డలనుజేర్చి దట్టముగాఁ గుట్టిన బొంత చూ, వస్త్రము, (2)ఎద్దులోనగు వానిమీఁదవేసెడు గంత చూ, వస్త్రము, వా (3)కండ్లకుఁగట్టిన నగంత చూ, కనుమరుపు, 4. సందుదారి చూ, మార్గము.1, 5. బిలము చూ, రంధ్రము.1.

గంతవ్యము సం. విణ పొందఁదగినది. చూ, లభ్యము 1.

గంతవ్యుఁడు. సం. విణ పోఁదగినవాఁడు చూ, బాటసారి

గంతు దే వి 1. దుముకు చూ, లంఘు, 2. అశ్వగతివిశేషము. ఆం, భా.ద్వి 198 చూ, హయము

గంతుకొను దే అ క్రి. 1 దుముకు చూ, లంఘించు, 2 చచ్చు సా. 1, ఆ. 107 చూ, మరణించు

గంతులు. ఆం. (చూ, అడుగులు) (భావాధ్యాయప్రమేయములోని పాదక్రియలు తెలుఁగు వాడుకయందు సాధారణముగ అడుగులు, అడవలు, గంతులు అనుచున్నారు. విశేషముగనైన కుప్పిలు, పేరెములు, అల్లీలు, మొగ్గలు, మెఱములు మొదలుగ వాడుచున్నారు.) చూ, పాదక్రియాలు.

గంతువు సం వి ఉ పుం. చూ, గంతవ్యుఁడు.

గంత్రి సం. వి ఈ స్త్రీ గాడీ బండి: చూ, శకటము. 1.

గంత్రిరథము సం. వి అ. పుం. —వై.—

గందకము. వై. వి. 1 = గంధకము. చూ, సౌగంధికము. 4, 2 = గంధకము. అగరుమ్రాను* చూ, చందనము.

గందపటక. వై. వి. = గంధపట్టా చందనలేపనము. (రూ- గందపట్టై- గందెపట్టై)' చూ, పూఁత. 3

గందపట్టియ వై. వి =1 —వై.—, 2.=గందపటికా తలుపుమీఁదనమర్చెడు యడ్డుకొయ్య. రూ-గందపట్టె చూ, స్కంధపట్టిక.

గందపట్టె వై వి.= —వై.—

గందపుఁగొండ. వై.వి =గంధకుండ (గందము + కొండ) మలయపర్వతము (ఇట్లు గందపుమల మొ.) చూ, పర్వతము

గందపుఁగొండతెంకి. ద్వ. వి. గాలి. అం, పదా. కుర. 35 చూ, వాయువు.

గందపుఁబొడి. ద్వ వి (గందము + పొడి) కొన్ని గంధద్రవ్యములుఁజేర్చి చేసినపొడి చూ, బుక్కా (చూ, కురుము)

గందపుకుడక. ద్వ వి. చందనముంచుకొను పాత్రి చూ, కుడక. (చూ, పాత్రము 6)

గందపుమ్రాను. ద్వ వి. (గందము + మ్రాను) చూ, చందనము *.

గందపొడి. ద్వ వి. (గందము + పొడి) చూ, రూ-గందపుఁబొడి-గందవొడి

గందమమ్మునది అం కామశాస్త్రములోని దూతీచతుష్టయమునందలి మూఁడవదానిలోని పదునార్గురిలో నొకతె చూ,దూతీచతుష్టయము.

గందమాదనము. సం వి. అ. పుం చూ, రూ- గంధమాదనము.

గందము. వై వి.—గంధః చూ, వాసన

గందరగోళము వా. వి కంధరాగోళము. రూ- గంద్రిగోళము. 1. అల్లరి చూ, రద్దు 2, 2. చెప్పుడు: చూ, స్వరము. 2, 3. కలకలధ్వని. చూ, స్వరము. 2.

గందవొడి ద్వ. వి· చూ, రూ-గందపుఁబొడి

గందసరులు. ద్వ. వి. బ ఒకరకముపడ్లు చూ, ధాన్యము.

గందెపట్టియ. వై వి.—గంధపట్టికా· చూ,రూ-గందపట్టియ. 2.

గందెపట్టె వై. వి = —వై.—

గంద్రిగోళము వా. వి చూ, రూ-గందరగోళము.

గంధ. సం వి ఆ. స్త్రీ. 1. సంపెంగమొగ్గ చూ, సంపెఁగ, 2. కటి* చూ, విష, 3. పరిమళము చూ, వాసన

గంధకతృణము సం.వి అ. న కామంచిగడ్డి* చూ, తృణము. 1.

గంధకభస్మము. అం.ఒకరకము ఔషధభస్మము. చూ, భస్మములు

గంధకము. సం వి. అ పుం. 1.—గందకము చూ, సౌగంధికము 4 (రూ-గంధికము); 2.—గందకము. అగరుమ్రాను *. చూ, చందనము, 3. మునగ * చూ, శిగ్రువు. 1, 4 నారింజ * చూ, శర్కరాంకము 5.గంధపాషాణము చూ, సౌవీరము 2. (అమరశిలాగంధకము, కడ్డీగంధకము మొ.), పా. 6. ఇది ఘనపదార్థము గనులలో అసంయోగస్థితియందును సంయోగస్థితియందును గూడ దొరకును. ఉపధాతువులలో నొకటి (ఇందుకుసంబంధించిన శాస్త్రపరిభాషాపదములు - గంధకిదములు- గంధకితములు, గంధకాయితములు, గంధకామ్లము, గంధకికామ్లము, గంధకద్వ్యామ్లజనిదము, గంధకత్ర్యామ్లజనిదము, గంధకపుసేలలు మొ.) (శుద్ధి.—ఇనుపమూఁకుడులోనుంచి ఆముదముతోఁగాని మేకపంచితముతోఁగాని, ఆవుపాలతోఁగాని యుడికించిన గంధకము శుద్ధియగును. (విరేచనకారి, రక్తశుద్ధి)

గంధకారి. సం.వి ఈ. స్త్రీ. ముడుఁగుఁదామర*: చూ, పద్మము. 1.

గంధకారిక సం. వి ఆ స్త్రీ. సైరంధ్రి. చూ, స్త్రీ.

గంధకాష్ఠము సం వి అ. న శంబరచందనము చూ, వాసన (అగరుకడ్డి.)

గంధకుటి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. గంధమునకు ఉనికిపట్టు, మురయనెడు గంధద్రవ్యము * చూ, రాజార్హము.

గంధకుసుమ సం వి. ఆ స్త్రీ కూరసెల్లి * చూ, శ్రీపర్ణము. 1.

గంధకేలిక. సం. వి ఆ స్త్రీ. కస్తూరి చూ, మృగమదము.

గంధకోకిల సం వి ఆ. స్త్రీ గంధద్రవ్యవిశేషము చూ, రాజార్హము

గంధగజము. సం వి అ. పుం. మదపుటేనుఁగు. చూ, హస్తి.

గంధగర్భము సం. వి. అ పుం కొండమారేడు*: చూ, మారేడు.

గంధచేలిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ చూ, గంధకేలిక.

గంధతులసి. సం వి ఈ స్త్రీ కృష్ణతులసి* చూ, తులసి

గంధతూర్యము. సం. వి. అ. న వాద్యవిశేషము చూ, వీణె

గంధతృణము. సం వి అ. న వాసనగడ్డి* చూ, తృణము 1

గంధత్వక్కు. సం వి. చ్. న. ఏలవాలుకము* చూ, దోస.

గంధదళ. సం వి. ఆ స్త్రీ. ఒకరకము ఓమము, అజమోద*. చూ, యవాని.

గంధధూమజము. సం వి అ పుం. స్వాదువను గంధద్రవ్యము*. చూ, రాజార్హము

గంధనము సం. వి. అ. న. 1 ఎతిఁగించుట, 2. నలుగిడుట, 3. నొప్పించుట. (పరునిహింసించుటకై కొండెములు చెప్పుట); 4. వెలిఁగించుట, 5 సూచించుట, పుం. 6. వ్రీహిధాన్యము: చూ, ధాన్యము

గంధనాకులి. సం వి ఈ. స్త్రీ. 1. గంథాలి (గంధముచేత ముంగిసలకు సంతోషము నిచ్చునది) * చూ, సర్పాక్షి; 2. చవ్యమను గ్రంధ్యము* చూ, రాజార్హము; 3. అందుగు*; చూ, సల్లకి, 4 రాస్న. చూ, సన్నరాష్ట్రము; 5. ఒకరకము కంద* చూ, సూరణము

గంధనామము సం వి. న్ పుం. ఎఱ్ఱతులసి*: చూ, తులసి.

గంధనాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ నాసిక: చూ, ముక్కు. 1.

గంధనిలయ సం. వి ఆ. స్త్రీ నవమాలిక*: చూ, విరజాజి.

గంధపత్త్రి సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1 కూరసెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1, 2. నల్లయతివస* చూ, వస, 3. అందుగు* చూ, సల్లకి.

గంధపత్త్రము సం వి. అ. పుం 1. కూరసెల్లి* చూ, శ్రీపర్ణము 1, 2 చూ, హారితాళ్కేయము*, 3. తెల్లతొళసి*: చూ, తులసి. 4: చూ, మరువము*, 5 చూ, నారంగి*; 6 నారింజ* చూ, శర్కారాంకము, 7 చూ, మారేడు*.

గంధపత్త్రి సం వి ఈ. స్త్రీ. 1. అంబష్ఠ*. చూ, యూథిక. 1, 2 చూ, పెన్నేరు*, 3. చూ, యవాని

గంధపత్త్రిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 కూరసెల్లి*. చూ, శ్రీపర్ణము 1, 2 చూ, యవాని

గంధపర్ణకము సం. వి. అ. న చూ, మాచిపత్త్రి.

గంధపలాశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శటి* చూ, వస.

గంధపాషాణము సం. వి. అ. పుం. గంధకము. చూ, సౌవీరము 2.

గంధపిండీతకము. సం. వి. అ. పుం. వెలిచే*: చూ, పిండీతకము

గంధపిప్పలకము. సం. వి. అ. పుం. కలజువ్వి*: చూ, ప్లక్షము.

గంధపిశాచిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ చూ, పొగ.

గంధపీత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూరసెల్లి*. చూ, శిగ్రుపర్ణము 1.

గంధపుష్ప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. —పై.—, 2 చూ, మొగలి*, 3 నీలి*: చూ, రంజని, 4 చూ, పర్ణాసము.*.

గంధపుష్పము. సం వి అ పుం 1 ఊడుగు* చూ, మహాయమళపత్రిక, 2 చూ, ప్రబ్బలి*, 3 చూ, శ్లేష్మాతకము.

గంధపుష్పాద్యాభరణసమయము పా గ్రహసమయములు ఇరువదియేడింటిలో నొకటి చూ, గ్రహసమయములు (రాజ్యము గలుగును)

గంధప్రియ. సం. వి ఆ. స్త్రీ. అందుగు* చూ, సల్లకి.

గంధఫణిజ్జకము. సం. వి. అ. పుం. రక్తతులసి* చూ, తులసి.

గంధఫల సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మెంతి* చూ, మేంథి, 2 చూ, ప్రేంకణము*, 3 విదారి* చూ, భూమికర్కారువు, 4. అంసుగు* చూ, సల్లకి

గంధఫలము సం వి. అ. పుం. 1 చూ, వెలగ, 2 చూ, మారేడు*, 3 చూ, తేజఃఫలము*.

గంధఫలి సం వి. ఈ. స్త్రీ = రూ-గండఫలి 1: చూ, ప్రేంకణము*, 2 సంపెంగ మొగ్గ (గంధమే ఫలముగాఁగలది): చూ, సంపెఁగ

గంధబంధువు సం. వి ఉ. పుం చూ, మామిడి.*.

గంధబహుల. సం. వి ఆ. స్త్రీ చూ, సర్వ జుంటి*.

గంధబిడాలిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పునుఁగు*.

గంధబిల్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, పర్ణాసము*.

గంధభాండము సం. వి అ. పుం. కలజువ్వి*: చూ, ప్లక్షము

గంధమాంసి. సం వి ఈ. స్త్రీ. జటామాంసి* చూ, మాంసి.

గంధమాత సం వి ఋ. స్త్రీ. పుడమి చూ, భూమి 1 (ఆకారాంతమని కొందఱు)

గంధమాదనము. సం వి. అ. పుం రూ-గంధమాదనము.(పుం, స్త్రీ లింగమనికొందఱు)1.గంధమాదనమనుకొండ (ఇది మేరుపర్వతమునకుఁ దూర్పుననుండునది) చూ, పర్వతము, 2. కులపర్వతము లేడింటిలో నిది యైదవది చూ,కులపర్వతములు, 3 వర్షపర్వతము లెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, వర్షపర్వతములు, 4 గంధమాదనుఁడను కోఁతి చూ, వానరము, 5. మగతుమ్మెద చూ, భ్రమరము. 1, 6 మదపు టేనుఁగు చూ, హస్తి, 7. గంధకము చూ, సౌవీరము.2, 8. కొమ్ము చూ, శృంగము 1.

గంధమాదని. సం. వి ఈ స్త్రీ 1 కల్లు చూ, సుర.1, 2 చూ, వదనిక*, 3. చీడయను గంధద్రవ్యము* చూ, రాజార్హము.

గంధమాదిని. సం వి. ఈ. స్త్రీ 1 చూ,లక్క, 2 పురమను గంధద్రవ్యము* చూ, రాజార్హము

గంధమాలతి సం వి ఈ స్త్రీ. ఒకానొక గంధద్రవ్యము* చూ, రాజార్హము

గంధమాలిని సం. వి ఈ. స్త్రీ మురయను గంధద్రవ్యము*. చూ, రాజార్హము

గంధము సం వి. అ. పుం. 1.=గంధము. రూ-గంధసము చూ, వాసన; 2. గంధకము * చూ, సౌగంధికము. 4, 3. గర్వము చూ, హంకారము, 4 లేశము చూ, స్వల్పము, 5. తోడుసు చూ, సంబంధము, 6 ఇంద్రియ

విషయము లయిదింటిలో నొకటి· చూ, ఇం ద్రియవిషయములు, 7. షోడశోపచారము లలో నొకటి చూ, షోడశోపచారములు-ఉప చారములు. 1, 8 భోగము లెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, అష్టభోగములు-భోగములు, 9. ప్రకృతు లెనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, ప్రకృతులు.

గంధములు. అం. కర్పూరము, కస్తూరి, పునుగు, జవ్వాజి, అగరు, పన్నీరు, అత్తరు శ్రీగంధము. (8)

గంధమూల, సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1 తెల్లసుగంధి పాల*: చూ, శారిబ, 2 ముణుఁగుఁదామర* చూ, పద్మము 1, 3. కర్పూరపుబెండ * చూ, షడ్గ్రంధ, 4. అందుగు* చూ, సల్లకి, 5. అతివస * చూ, విష.

గంధమూలకము సం వి. అ. పుం అతివస * చూ, విష.

గంధమూలఘ్నము. సం. వి అ. పుం 1 పెద్ద ఏఁకు *· చూ, శాఖోటము.

గంధమూలము. సం వి. అ. పుం. 1, అడవి కచోరము *: చూ, షడ్గ్రంధ, 2 కొండ బెండ * చూ, షడ్గ్రంధ

గంధమూలి సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గంట్లకచోరము * చూ, షడ్గ్రంధ, 2. నల్లఅతివస * చూ, విష.

గంధమూలిక సం వి ఆ స్త్రీ. 1 ఉసిరిక కాయ చూ, శ్రీఫలి 1; 2. శటి *: చూ, విష, 3 కచోరము * చూ, షడ్గ్రంధ.

గంధమూషి సం వి ఈ. స్త్రీ చుంచు (వాసన గల యెలుక) చూ, మూషికము

గంధమూషికము సం వి అ పుం. —పై—

గంధమృగము సం వి. అ పుం. పునుఁగుపిల్లి చూ, మార్జాలము.

గంధమోదనము సం. వి. అ పుం. గంధనము చూ, సౌవీరము 2.

గంధమోహిని. సం వి. ఈ. స్త్రీ. సంపెంగ మొగ్గ చూ, సంపెఁగ

గంధరసము. సం. వి. అ. పుం. బాలెంతకిచ్చెడు మందు చూ, బోళము

గంధరసాంగకము. సం. వి అ పుం శ్రీవేష్ట మను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము.

గంధరాజము. సం. వి. అ పుం. 1 జవాదియను గంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము, 2 చంద నము: చూ, వాసన, 3 ముద్దము *: చూ, పెసర; 4 చూ, గుగ్గులువు *

గంధరాజీ. సం. వి ఈ. స్త్రీ. నఖియను గంధ ద్రవ్యము * చూ, రాజార్హము.

గంధర్వము. సం. వి. అ పుం. 1 =కటుకరము· (పెద్ద కడుపును, వట్రువతోఁకయును గల మృగము)· చూ, శరభము. 1. (ఒంటెపిల్ల అనియు), 2.=కత్తళుఁడు గుఱ్ఱము చూ, హయము, 3. అంతరపిశాచము· చూ, భూతము, 4. మగకోయిల చూ, పికము, 5 పశువు చూ, మృగము 1, అం 6 ఖండ ములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి. చూ, ఖండ ములు

గంధర్వవేదము అం చూ, రూ-గాంధర్వ వేదము.

గంధర్వసత్వ. అం కామశాస్త్రములోని ద్వాదశ సత్వలలో నొకటి చూ, ద్వాదశసత్వలు.

గంధర్వహస్తకము. సం వి. అ పుం. ఆముదము *· చూ, వ్యడంబకము

గంధర్వహస్తము. సం. వి అ. పుం —పై—

గంధర్వులు సం వి అ. పుం. బ. రూ-గాంధ ర్వులు 1. దేవలోకమునందుఁబాడెడు విశ్వా వసుఁడు మొదలగువారు (గానముచేయు నపుడు హా యను శబ్దమును పలికెడువాఁడును-

హాహా యని పాడెడువాఁడును వీరు దేవగంధర్వులు.) చూ, దేవతాభేదము, 2. పాటపాడువాఁడు చూ, సీకారి, అం. 3. దేవతలయిదుగురిలో నొకరు చూ, దేవతలు.

గంధలక్ష్మీప్రయోగము. అం. తంత్రములు అఱువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, తంత్రములు.

గంధలేశిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జవ్వాదిపిల్లి: చూ, మార్జాలము.

గంధలోలుప సం. వి ఆ. స్త్రీ ఈఁగ చూ, మక్షిక.

గంధవంతము. సం వి త్ పుం కస్తూరి చూ, మృగమదము.

గంధవతి. సం వి ఈ. స్త్రీ. 1. కల్లు చూ, సుర 2, 2. వ్యాసునితల్లి, 3 నేల చూ, భూమి 1, 4 చూ, వనమల్లి*, 5 మురయను గంధద్రవ్యము * చూ, రాజార్హము, 6 గంధవతీ పట్టణము (వాయులోకమునఁ బ్రసిద్ధము). చూ, దేశము, అం. 7. దిక్పాలపట్టణము లెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, దిక్పాలపట్టణములు (చూ, దేశము)

గంధవధువు సం. వి. ఊ స్త్రీ. 1. శటి* చూ, విష, 2 చీడ యను గంధద్రవ్యము * చూ, రాజార్హము

గంధవల్కలము. సం వి అ న లవంగపుచెక్క. చూ, వరాంగకము

గంధవహ సం వి. ఆ స్త్రీ: చూ, ముక్కు (రూ-గంధవాహ.)

గంధవహాలము సం వి అ పుం చూ, తులసి*.

గంధవహము సం వి అ. పుం 1 చూ, మయూరకము, 2 చూ, భ్రమరము, 3 చూ, మూకరము, 4 కల్లుకుండ చూ, భాండము 3.

గంధవహుఁడు సం. వి అ. పుం. రూ-గంధవాహుఁడు 1. గాలి చూ, వాయువు, 2. దూవకుఁడు. చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

గంధవాహ. సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, రూ-గంధవహ.

గంధవాహుఁడు. సం వి అ. పుం: చూ, రూ-గంధవహుఁడు

గంధవిహ్వలము. సం. వి. అ పుం. యవలను గోధుమలు చూ, ధాన్యము.

గంధవృక్షకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మద్ది*.

గంధవేశిక. సం. వి అ స్త్రీ. చూ, రూ-గంధలేశిక.

గంధవ్యాకులము. సం. వి అ. న చూ, వైజయంతి.

గంధశటి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. శటి * చూ, విష.

గంధశాకము సం వి అ న. 1. నెల్లికూర * చూ, శీర్షపర్ణము 1 (సువర్ణశాకము), 2 బగారు చూ, లోహము. 1.

గంధశాలి సం వి ఇ పుం శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము

గంధశుండిని సం. వి. ఇ. పుం చుంచు చూ, మూషికము.

గంధసారము సం వి అ పుం 1 పచ్చగందము చూ, వాసన, 2. చూ, పెసర *.

గంధసోమము సం వి.అ న తెల్లఁగలువ*. చూ, పద్మము. 1

గంధాంకూరి. సం వి న్. పుం చూ, మరువము *

గంధాఖువు సం వి ఉ. పుం. చుంచు చూ, మూషికము

గంధాఢ్య సం. వి ఆ స్త్రీ. 1 మురయను నోషధి* చూ, రాజార్హము; 2 నెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము 1, 3 తరుణి చూ, స్త్రీ, 4 గోడసాల * చూ, దేవగంధ.

గంధాఢ్యము. సం. వి. అ. న 1 జవాది యను గంధద్రవ్యము * చూ, రాజార్హము;

2. చందనము. చూ, వాసన, పుం.
3. నారింజే *· చూ, శర్కరాంకము

గంధారి సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1 గంజాయి * చూ, త్రిశూలిని, 2. పిన్నరేగడిదూలగొండి* చూ, స్వల్పదురాలభ.

గంధాలువు సం వి ఉ స్త్రీ. రూ-గంధాళువు అశ్మజాత *. చూ, పుత్రిధాత్రి)

గంధాశ్మము. సం వి. న్ పుం. గంధకము, సౌవీరము (అని కొందఱు) చూ, సౌగంధికము. 4, (చూ, సౌవీరము 2)

గంధాహ్వము సం వి అ. పుం ఆలుగడ్డ కచోరము * చూ, షడ్గ్రంథ

గంధాళి సం వి. ఈ స్త్రీ కచోరము * చూ, షడ్గ్రంథ.

గంధిక. సం వి ఆ. స్త్రీ. చూ, గంధాశ్మము

గంధికము. సం. వి అ పుం చూ, రూ-గంధకము. 1

గంధిని సం వి ఈ స్త్రీ· చూ, గంధకుటి *.

గంధిపర్ణము సం. వి అ పుం; చూ, పొన్న*.

గంధిలము సం వి అ. పుం 1. వఱడు చూ, సృగాలము, విణ. 2 వాసనగలది చూ, వాసన.

గంధోత్కటి. సం. వి. అ స్త్రీ దమనకము*, చూ, శరము.

గంధోత్తమ. సం వి.అ. స్త్రీ. కల్లు· చూ, సుర.2

గంధోత్పలాహ్వయ. సం వి అ స్త్రీ చూ, సహదేవి. *.

గంధోలి: చూ, రూ-గండోలి,

గంప దే. వి. కండోలము చూ, సజ్జ 1

గంపచిక్కులు. బా. గుంటచిక్కులు, ఆలవికాని బాధలు,

గంపపులుఁగు. దే. వి రూ-కంపపులుఁగు చూ, బెళగువ్వ.

గంబుర. వై వి.= కర్పూరము చూ, సిరము. (రూ-గంబురము- గంబురా- గంబూర-గంబూరము-గంబూరు.)

గఁబురము వై వి.= —వై.—

గంబురా. వై. వి = —వై —

గంబూర. వై వి = —వై.—(సా. 2,ఆ. 54)

గంబూరము. వై. వి = —వై.— (వసు 6, ఆ 84.)

గంబూరరాజనాలు. దే వి. బ. ఒకరకమువడ్లు చూ, ధాన్యము

గంబూరు. వై వి.= చూ, గంబుర

గంభారి సం వి ఈ.స్త్రీ. కంభారి, గుమ్ముడు, పెద్దగుమ్ముడు (అని కొందఱు) *. చూ, మహాఫలము

గంభారిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ —వై —

గంభి. సం వి ఈ. స్త్రీ చూ, నిమ్మ*.

గంభీరనాభి సం వి. ఈ. స్త్రీ. స్త్రీపూజ్యలక్షణము చూ, లక్షణము. 1.

గంభీరము. సం. వి అ పుం 1 చూ, నిమ్మ*, 2. పంకజము చూ, పద్మము 1, 3 అగరు మ్రాను* చూ, చందనము, 4 బుజ్జంత్రము: చూ, వేదము, 5 గంభీరధ్వని· చూ,స్వరము. 2 (విణ అనికొందఱు), 6 రూ-గభీరము. బాడవ చూ, భూమి. 1, విణ 7. రూ-గభీరము. లోఁతుగలది చూ, లోఁతు 2.

గంభీరవేది సం. వి న్. పుం. తోలుతోఁగు నట్లును నెత్తురు కాఱునట్లును కండ యూడునట్లును బరిగోలలతోడను అంకుశములతోడను పొడిచి యెంతబాధపెట్టినను ఒడ లెఱుఁగకుండునట్టి మదపుటేనుఁగు చూ, హస్తి. (చూ, గజశాస్త్రము)

గంభీరిమ సం. వి. న్ పుం గంభీరభావము· రూ-గభీరిమ

గగనకుసుమన్యాయము పా ఏమియులేదనురీతి,

గగనకుసుమము. జా. ఏమియులేనిది చూ, నభః కుసుమము.

గగనధ్వజము. సం. వి. అ. పుం. మబ్బు. చూ, మేఘము. 1.

గగనధ్వజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, సూర్యుఁడు.

గగనము. సం. వి. అ. న. 1. ఆకాశము చూ, విన్ను, 2. నడక చూ, వర్తనము 1, అం. 3 చక్రములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, చక్రములు, వై విణ. (1) = ఘన-గహన. దుర్లభము వసు. 3, ఆ 99 చూ, వెక్కసము. 3

గగనాధ్వగుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, గగనధ్వజుఁడు

గగనేచరము సం. వి. అ. పుం. 1. (సూర్యాది) గ్రహము చూ, రాహువు 2, 2 (అశ్విన్యాది) రిక్క చూ, నక్షత్రము

గగనోత్సుకుఁడు సం. వి. అ. పుం. అంగారకుఁడు. చూ, రాహువు 2.

గగనోల్ముకుఁడు సం. వి. అ. పుం.—పై—

గగుఱు దే. వి. పులకాంకురము. చూ, రోమాంచము (రూ-గగుఱుపాటు- గగుర్పాటు- గగుఱుపు- గగుర్పు- గగ్గుఱు- గఱు- గఱుదాల్పు- గఱుపాఱు)

గగుఱుపాటు. ద్వ. వి. —పై.—

గగుఱుపు. దే. వి —పై—

గగుఱుపొడుచు దే. అ. క్రి. రోమాంచితమగు చూ, పులకరించు.

గగుఱుపొడుపు దే. వి. చూ, రూ-గగుఱు

గగుర్పాటు. ద్వ. వి —పై.— (వేంకటేశాంధ్రము. 44)

గగుర్పు. దే. వి. —పై.—

గగుర్పొడుపు. దే. వి. —పై.—

గగ్గ. వై. వి.=గద్గద. బొంగుగొంతు, సంతోషాదులచేతఁ గలిగెడు గొంతడుపు. ఆం. భా. ప్ర. శ 122 చూ, స్వరము. 2

గగ్గుఱు. దే. వి. చూ, రూ-గగుఱు

గగ్గులకాఁడు. దే. వి. ధాన్యమురాల్చిన కంకుల సమూహము చూ, వెన్ను.

గగ్గులు. దే. వి. బ. గింజలురాల్చిన కంకులు. చూ, వెన్ను.

గగ్గెర. దే. వి. చూ, పర్ణాసము.* (తెల్లగగ్గెర, నల్లగగ్గెర అని ద్వివిధము.)

గగ్గోలు. దే. వి. 1. చూ, వెఱపు; 2. కలఁత. చూ, సంతాపము, వా 3. గందరగోళము "వానిగగ్గోలు హెచ్చుగా నున్నది": చూ, రద్దు 2.

గగ్గోలుపడు. ద్వ. అ. క్రి. (గగ్గోలు + పడు) కలఁతపడు చూ, సంక్షోభించు

గచ్చ దే. వి. రూ-గచ్చె-గ్రచ్చ* చూ, సోమరాజి. (గచ్చపప్పు నేతిలో వేయించిన శుద్ధి సర్పశూలలు, ఋతుశూలలు, జ్వరము పోఁగొట్టును.)

గచ్చకాయలాట దే. వి. చూ, బాలక్రీడ.

గచ్చపొద కదలించినట్లు లో. ఉదా.- "కుచ్చితురాలైన యచ్చపలలోచనం జూచి పౌరులందఱు గచ్చుకొని గచ్చపొదఁ గదలించిన కైవడి విచ్చలవిడి నోరికివచ్చినట్లు వెచ్చానకిచ్చువారును." సారంగధరచరిత్రము

గచ్చు దే. వి. 1. కాంతి. చూ, వెలుతురు, 2 లేపనము. చూ, పూఁత. 3, 3 గారపూఁత చూ, పూఁత 3, వై విణ. 4 వర్ణలోపముగాని, పదలోపముగాని కలిగినది (మాట) రూ-గ్రచ్చు. ఆం. భా. ప్ర. వాగ్వ 118 చూ, శబ్దము. 2

గచ్చుకొను దే. స. క్రి. వాయురోగము మొదలగువాని చేత బిగిసికొను: చూ, పట్టుకొను.

గచ్చులాఁడి దే వి. (గచ్చులు + ఆఁడి) బయటికి యోగ్యురాలివలె నటించునట్టి ఆఁడుది చూ, స్త్రీ.

గచ్చువిచ్చగు దే అ క్రి (గచ్చువిచ్చు + అగు) (కార్య) వైకల్యమగు (ఆంధ్రనామశేషము) చూ, వైకల్యమగు

గచ్చువిచ్చు దే వి. 1. అయిమూయు చూ, వైకల్యము, 2 తాఱుమాఱు చూ, వ్యత్యయము

గజకంద సం వి అ. పుం చూ, ముల్లంగి*

గజకణ సం వి ఆ స్త్రీ. గజపిప్పలి* చూ, పిప్పలి. 1

గజకర్ణ అం. కళలు అఱువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, కళలు

గజకర్ణము సం వి. అ పుం 1. ఏనుఁగు చెవి వంటి యొకరకము విసనకఱ్ఱ చూ, సురటి, 2 చూ, బలురక్కసి*, అం 3 ఇంద్రజాలవిశేషము చూ, ఐంద్రజాలికము, అవాంతరములు, ఉపవిద్యలు

గజకూర్మాశి సం వి న్ పుం గరుడుఁడు చూ, హరివాహనుఁడు

గజక్రీడ. సం వి ఆ స్త్రీ. ఏనుఁగు ఆట చూ, హస్తి

గజక్రీడితము అం కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, కరణములు

గజచిర్భిట సం వి ఆ. స్త్రీ చూ, శ్రీపర్ణి*

గజచిర్భట సం వి ఆ స్త్రీ చూ, పెద్ద పాఁపర*

గజచిర్భిటు. సం వి ఆ. స్త్రీ—పై —

గజచోదని. సం వి ఈ స్త్రీ. చేఁతిబీఱ* చూ, బీఱ. 2

గజచ్ఛోటీయము. అం. తానములు మూఁడు అందు సర్వతానములు ఇరువదియెనిమిది అందు రి-ధ. హీనతానములు ఏడు. వానిలో గజచ్ఛోటీయమొకటి చూ, రి-ధ. హీనతానములు (చూ, సర్వతానములు): చూ, ఉపవిద్యలు.

గజచ్ఛాయ. సం. వి ఆ స్త్రీ. 1. కొండ: చూ, పర్వతము, 2 ఒకానొక పుణ్యకాలము

గజచ్ఛాయము సం. వి. అ పుం దున్నపోతు చూ, మహిషము.

గజజాతులు అం భద్రము, మందము, మృగము, (3) చూ, హస్తి (చూ, గజము_గజశాస్త్రము).

గజఝంప అం జన్యతాళములలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు: (చూ, తాళము. 2)

గజఢక్క. సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఏనుఁగుపైనుండు నగారా, మదామాత్న్ము చూ, వీణె.

గజత సం వి ఆ స్త్రీ ఏనుఁగుల గుంపు చూ, హస్తి

గజతుండము అం. భావాధ్యాయపరిమేయము నందలి అసంయుతహస్తములు నలుబదియైదింటిలో నొకటి చూ, అసంయుతహస్తములు.

గజదండ అం. మల్లశాస్త్రమునందలి దండలు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, దండలు.

గజదంతఫలము సం. వి అ పుం చూ, దోస*.

గజదంతము సం వి అ పుం. 1. అభినయహస్తవిశేషము చూ, వ్యంజకము 1, 2. ఏనుఁగుపల్లు చూ, పల్లు 1. (చూ, నాగదంతము); అం 3 భావాధ్యాయ పరిమేయమునందలి సంయుతహస్తములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, సంయుతహస్తములు, 4 నృత్తహస్తములు ఇరువదితొమ్మిదింటిలో నొకటి. చూ, నృత్తహస్తములు.

గజదానము. సం. వి అ న. ఏనుఁగుమదము చూ, మదము 1.

గజనిమీలనము. సం వి. అ. న. కపటము చూ, వ్యాజము 1.

గజనిమీలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముందు ఒప్పుకొని వెనుకలేదని వాదించుట. చూ, విసంవాదము.

గజపర్ధనన్యాయము. పా గజశర్ద (గజశ్రిద్ధు అని వాడుక)

గజపాదపము. సం వి. అ పుం. పాదిరి* చూ, స్థాలి.

గజపిప్పలి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. ఏనుఁగుపిప్పలి* చూ, పిప్పలి 1 (వాతమును శ్లేష్మమును అగ్నిమాంద్యమును పోఁగొట్టును)

గజపిప్పల్లి శుద్ధి. పా. గజపిప్పల్లి కలిలోఁగాని మేఁక మూత్రములోఁగాని యొకజాము భావన చేసిన శుద్ధి.

గజపుటము. సం. వి అ. పుం ఔషధము వండుటకేర్పఱచిన గజములోఁతుగల గొయ్యి చూ, రంధ్రము. 1.

గజప్రియము. సం వి అ. పుం. చామలు చూ, ధాన్యము

గజబంధని. సం. వి. ఈ స్త్రీ ఏనుఁగును కట్టెడి చోటు. చూ, స్థానము. 1

గజభక్షకము. సం వి. అ. పుం చూ, రావి *.

గజభక్ష్య సం వి. ఆ. స్త్రీ. అందుగు* చూ, సల్లకి (గజభక్ష అని కొందఱు)

గజమదములు. అం. దానము, సీధువు, సాగరము, శీకరము, శిక్యము, మదము, ఘర్మము, మేఘము (8) (తదితరములకు చూ, హస్తి)

గజమాచలము. సం వి. అ. పుం, స్త్రీ చూ, సింహము.

గజము. సం. వి. అ. పుం 1 ఏనుఁగు చూ, హస్తి, (ఇందుల వివరము లన్నియు 'హస్తి' అను పదముకడఁ జూచుకొనవలెను.) 2. మూఁడడుగుల కొలఁది, 36 అంగుళములకొలఁది; 3. వాస్తుస్థానవిశేషము; 4. సేనాంగములు నాలుగింటిలో నొకటి (చతురంగబలము) చూ, సేనాంగములు. (చూ, అంగము. 9), 5 దండలు పం(డ్రెండిం)టిలో నొకటి చూ, దండలు, 6 గతులు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, గతులు, 7 (గోభూతిలాది) మహాదానములు పదునాఱింటిలో నొకటి చూ, మహాదానములు. 1, 8 (తులాపురుషహిరణ్యగర్భాది) మహాదానములు పదునాఱింటిలో నొకటి. చూ, మహాదానములు. 2, 9 (గోవు, గజము మొదలగునవి) దానములు పదునాఱింటిలో నొకటి చూ, దానములు

గజమోటనము. సం. వి. అ. పుం, న చూ, సింహము.

గజయాన సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1 ఏనుఁగునడవంటి నడగల ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 2 ఆఁడుది, చూ, స్త్రీ, (ఇట్లు ఇభయాన మొ)

గజరక్షు అం. తంత్రములు అఱువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, తంత్రములు

గజరిపువు సం. వి ఉ. పుం ఏనుఁగుగొంగ చూ, సింహము

గజలక్షణము అం కళలు అఱువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, కళలు

గజలీలము అం జన్యతాళములలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు (చూ, తాళము 2.)

గజవదనుఁడు సం వి అ. పుం చూ, వినాయకుఁడు 1

గజవల్లభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గిరికదళి*: చూ, రంభ. 2, 2 అందుగు*. చూ, సల్లకి.

గజవిద్విషము. సం. వి అ పుం. చూ, పాఁపర*

గజవిలసితము. పా ఒకానొకవృత్తము. ఇది యొక్కొక్క పాదమునందు భ, ర, న, న, న, గురువులుండి ఎనిమిదింట యతిగల షోడశ

ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము ఉదా.-"బాల సరోజనాభ-వరదతను మిళితజం, బాల దిగంబరాస-మసృణకబళ కరలం, బాలకమంగళావ-హాగజవిలసితమున, న్గాలు భరేఫనాస-గము లిభవిరమమునై" చూ, వృత్తము 1

గజవైద్య అం కళలు అఱువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, కళలు

గజశ్రద్ధ వా. వి నిర్భాగ్యుఁడు. (గజశ్రద్ధ అనియు వాడుక)

గజశాస్త్రము. పా గజములనుగూర్చి మృగచర్మీయము, రాజపుత్రీయమను గ్రంథములయందు వివరింపఁబడియున్నది అట్టిగ్రంథంబులిప్పు డరుదుగా నుండుటవలన విస్తరించుట దుర్లభము "శ్లో త్వగ్భేదాచ్ఛోణిత స్రావాన్మాంసస్య చ్యవనాదపి । ఆత్మానం యోనజానాతి తస్య గంభీరవేదితా॥ చిరకాలేనయోవేత్తి శిక్షాం పరిచితామపి । గభీరవేది ర్విజ్ఞేయస్సగజోగజవేదిభిః॥" అని రాజపుత్రీయ, మృగచర్మీయములయందు "సీ. పొగడపూవంటి కంపుల మదాంబువులును మధువర్ణ దంతశంబములు మెఱయ, భీకరస్వరచారు బృంహితంబులు ఘనాంగారకగ్రహకాంతి కన్నులమర, నిలఁజొట్టు వడు తుండములమించు ఘూర్ణాంగ మెత్తగంబై పిఱుంద త్తమిల్లఁ, గటములుత్కటములై నిటలములొ ఒటువులై సిబ్బెంపు మొగములనుబ్బుమీఱ, స్వర్ణకక్ష్యాంకుశ ప్రాసశరధిశార్ఙ్గ ఖేటకుథఘంటి కావ్యలంకృతులు చెలువ, మెసఁగుగంభీరవేది భద్రేభశతము, నల్లువరునిచ్చె గంధర్వవల్లభుండు" స్వా 5, ఆ 98 చూ, గంభీరవేది (చూ, హస్తి.)

గజసాహ్వయము సం. వి అ.న. హస్తినాపురము, చూ, దేశము

గజహంసగతి. సం. వి. ఇ స్త్రీ. రాజపత్నిలక్షణము చూ, లక్షణము.1.

గజాఖ్యము. సం వి. అ. పుం చూ, జిల్లేడు*.

గజాగ్రణి. సం వి. ఈ స్త్రీ. ఐరావతమను యేనుఁగు చూ, హస్తి.

గజాజీవుఁడు. సం. వి అ. పుం చూ, హస్త్యారోహుఁడు.

గజాదిమదము. సం వి. అ. పుం. మత్తు: చూ, మదము. 1.

గజాననుఁడు. సం వి అ. పుం. ఏనుఁగు మోము సామి చూ, వినాయకుఁడు. 1.

గజారి. సం. వి ఇ పుం 1. ఏనుఁగుగొంగ: చూ, సింహము, 2 చూ, ఏనుఁగుల గొంగనూఁడు; 3 ఒకానొక చెట్టు చూ, వృక్షము

గజారోహణ. అం. కళలఱువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, కళలు.

గజారోహణశరప్రయోగవిభాగము అం. ధనుర్వేదమునందలి ప్రమేయములు నలుబదాఱింటిలో నొకటి చూ, ప్రమేయములు.

గజాశన సం, వి ఆ. స్త్రీ 1. అందుగు * చూ, సల్లకి, 2 పద్మమూలము. చూ, పద్మము. 1

గజాశనము. సం వి అ పుం చూ, రావి *.

గజాసురారి సం. వి. ఇ పుం చూ, శివుఁడు.

గజాస్యుఁడు సం వి అ పుం చూ, గజాననుఁడు

గజాహ్వ సం వి ఆ. స్త్రీ 1 ఏనుఁగుపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి 1, 2. హస్తినాపురము. చూ, దేశము,

గజాహ్వము. సం. వి. అ. న. హస్తినాపురము చూ, దేశము.

గజాహ్వయము సం వి అ. న —పై—

గజిబిజి దే వి 1 సందడి చూ, స్వరము. 2, 2 కలఁత చూ, సంతాపము; 3. నలఁగుడు: చూ, పీడనము, విణ 4 కలఁగినది చూ, సకలము, 5 నలఁగినది చూ, పీడితము.

గజిబిజించు. దే అ. క్రి. కలఁగు చూ సంక్షోభించు

గజిముచ్చు. దే. వి. గరిడిముచ్చు: చూ, ముచ్చు (గజదొంగ-గడిదొంగ అని వాడుక)

గజ్జ వై. వి.= కచ్ఛూః-ఖర్జూ. తీఁటకుఱుపు: చూ, విదర్చిక (చూ, వ్రణము.)

గజ్జియ. దే. వి కింకిణి. రూ-గజ్జె: చూ, భూషణము. 2

గజ్జె దే. వి. ——పై.——

గజ్జెగొలుసు. ద్వ వి. పాఁజేబు చూ, భూషణము. 2.

గజ్జెలపట్టెడ. దే. వి. చూ, దవురుగళ్లి.

గజ్నియాలబ్రాహ్మణులు. పా. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులు. వారి జాతులయొక్క నామములలో నొకతెగవారు చూ, బ్రాహ్మణులు.

గజే. వై. విణ. పెద్ద. "గజేనిమ్మ." చూ, విపులము.

గజేగజే దే. వి వడఁకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము పారిశ్చ 3, ఆ. 106 చూ, హూహూహూ.

గజేనిమ్మ. ద్వ. వి. డహువు చూ, లకుచము *.

గజేను దే వి. కపటము చూ, వ్యాజము. 1

గజేము. దే వి. తుపాకికి మందుగట్టించెడి యినుపసలాక. చూ, శలాక

గజోబు వా. వి. కొద్దిగా వానకురియుట

గజ్జే దే వి. తొడసందు చూ, వంక్షణము

గజ్జేలు అం కామశాస్త్రములోని నఖక్షత స్థానములలో నొకటి. చూ, నఖక్షతస్థానములు.

గజ్జా. వై వి. మత్తు. పాండు. 4, ఆ 37. చూ, మదము. 1.

గజ్జూరము వై. వి =ఖర్జూరము *: చూ, మధుఖర్జూరిక (రూ-కజూరము- కజ్జూరము-కజ్జూరము)

గటక దే. వి. పిండితోఁ జేసిన జావ: చూ, పాదము. (1)

గట్ట. వై వి =ఘట్టన. సిద్ధనోటికి వేసి గట్టించెడు బిరడ చూ, బిరడ

గట్టన. వై వి.=ఘట్టన గట్టించుట చూ, దిమ్మిస.

గట్టి. దే. విణ. 1 =కఠినము చూ, బెడిదము, 2. దృఢము చూ, స్థైర్యము 1, 3 ఉచ్చైర్నాదముకలది "వాఁడుగట్టిమాటాడెఁడు.", 4. ధీరము చూ, శౌర్యము 1

గట్టించు. వై స. క్రి గట్టనచేయు.

గట్టిసబోది. దే వి చూ, బాలక్రీడ.

గట్టిపడు. దే అ క్రి. చూ, గడితపడు

గట్టివ ద్వ విణ. (గట్టి + వా) 1 ధూర్తుఁడు. పా 1, ఆ. 127 చూ, వ్యాధుఁడు 2, 2. గట్టిగమాటలాడువాఁడు చూ, వక్త. 13 రూ-గట్టివా. గట్టిగ మాటలాడునది చూ, స్త్రీ, 4 ధూర్తురాలు. రూ-గట్టివా చూ, స్త్రీ.

గట్టివయసుది. ద్వ విణ. ప్రౌఢ చూ, స్త్రీ

గట్టివా ద్వ. వి రాలు చూ, రూ-గట్టివ. 3-4.

గట్టివాఁడు. దే విణ నేర్పరి చూ, సమర్థుఁడు. (మహాత్మ్యమహాదర్థకరూపము గట్టిది

గట్టివాతనము. దే విణ. స్త్రీధార్ష్ట్యము

గట్టివాయి. ద్వ. విణ ధూర్తురాలు చూ, స్త్రీ.

గట్టివాల్బోటులు ద్వ వి. బ పువ్వులావికలు చూ, స్త్రీ.

గట్టివాలు. ద్వ. వి రూ-గట్టువాలు. సైరంధ్రి (పర్వతమువలెఁ బ్రవర్తించునది అనఁగా పురుషసాంగత్యముఁగోరక ధైర్యముతో నుండునది యని వ్యుత్పత్త్యర్థము) చూ, స్త్రీ

గట్టు. వై వి.=ఘట్టు. 1 ఒడ్డు చూ, తీరము, 2. కొండ చూ, పర్వతము, 3 చెఱువుకట్ట. చూ, సేతువు 1, 4. మళ్లకువేసినగట్టు: చూ, సేతువు. 1.

గట్టుఁదిరిమ్మరి. ద్వ. వి. (గట్టు + తిరిమ్మరి) అగచరము, కోఁతి (ఇట్లు తిప్పతిరిమ్మరి, మలతిరిమ్మరి మొ) చూ, వానరము.

గట్టుగ. దే. అవ్య చూ, బిగ్గర.

గట్టుతాలుపు ద్వ వి చూ, విష్ణువు. 1.

గట్టుదాయ. వై. వి చూ, వేలుపుఱేఁడు.

గట్టుపట్టి. వై వి 1 గౌరి చూ, పార్వతి 1, 2 మైనాకపర్వతము చూ, పర్వతము

గట్టురాచూలి. ద్వ వి —వై.—

గట్టులఱేఁడు ద్వ వి. హిమవంతుఁడు చూ, పర్వతము

గట్టువా ద్వ. విణ చూ, రూ-గట్టివా.

గట్టువాను వై. వి = కఠినవాక్ పరుషభాషణుఁడు

గట్టువాలు ద్వ విణ. 1 సైరంధ్రి చూ, రూ-గట్టివాలు, శే వి 2. విచ్చలవిడియై యొకరి యిండ్లనుండి శృంగారించుట లోనగు పనులు చేయునట్టి ఆఁడుది చూ. స్త్రీ.

గట్టువిలుకాఁడు ద్వ. వి శైలధన్వుఁడు చూ, శివుఁడు (ఇట్లు గట్టువిల్కాఁడు- గుబ్బలివిలుకాఁడు మొ)

గట్టువిలుతుఁడు ద్వ వి —వై.— (ఇట్లు రూ-గట్టువిల్తుఁడు-మలవిలుతుఁడు మొ)

గట్టువిల్దారి ద్వ వి —వై—(ఆంధ్ర. పదా. సుర 10)

గట్టొరయు దే అ క్రి చూ, క్రొత్తొట్టు

గట్రాచూలి. ద్వ వి చూ, రూ-గట్టురాచూలి జై. 7, అ 92

గట్లయొకిమిఁడు ద్వ వి చూ, రూ-గట్టులఱేఁడు

గట్లయేలికమనుమఁడు ద్వ వి కుమారస్వామి సాంబ శే 7 చూ, స్కందుఁడు

గడ వై. వి. 1 =కాండ. నిడుపాటికోల. (ఏతపుగడ, చెఱకుగడ, వెదురుగడ మొ.): చూ, స్తంభము. 1, 2 =ఘటా. గుంపు చూ, సమూహము, 3 ఓడకంబము చూ, స్తంభము 1, 4. కంబము చూ. స్తంభము 1 (ఇక్కడ గడయనఁగా అరఁటిచెట్టుయొక్క అడుగుభాగము), 5 = కాండ వెదురు చూ, వేణువు, 6 =గణన. ఎన్నిక. చూ, సంకల్పము.

గడకము సం వి అ. పుం. గండె చేప చూ, మత్స్యము 1 (జెల్లలని కొందఱు.)

గడగడ. దే. వి వడఁకుట నీరు త్రాగుట లోనగువానియందగు ననుకరణము చూ, హలాహలా.

గడగడలాడు దే అ క్రి (గడగడలు + ఆడు) వడఁకు చూ, వణఁకు 2.

గడచీల. శే వి. ఏతపుబానయం దమర్చియుండెడు దండెపుబీఁటలు తగుల్చుటకు గడతలనుండెడు చీల

గడదేశజము సం వి అ. న సాంబరలవణము చూ, లవణము 1

గడన వై. వి 1 =గణన ఎన్నిక చూ, సంకల్పము, 2 =గణన పొగడిక చూ స్తోత్రము, 3 ఆర్జన చూ, సంపాదనము, 4.=ఘటన కూర్పు

గడనకత్తె వై వి భోగముది చూ, వేశ్య

గడనపడఁతి ద్వ వి —వై.—

గడప శే వి, వాకిటిక్రిందిభాగము రూ-కడప చూ, దేహళి

గడపడము వా వి పంటకోఁపులు పాలేరువాండ్రకు యిచ్చు ధాన్యాదికము గడపుఁదల-రూ-గడుపుఁదల

గడపుఁదల వా వి —వై.—

గడబిడ వా. వి. అల్లరి రూ-గడబిడి.

గడబిడి. వా వి.—వై.—

గడమంచె వా. వి రూ-గడవంచె చూ, బడ్డీ

గడము. సం. వి. అ పుం. 1.=గండె చూ, మత్స్యము. 1, 2 అడ్డము చూ, నిగ్గోధము 1, 3 చూ, విఘ్నము, 4 చూ, పరిఖ, 5 అడ్డ పాటు చూ, వ్యవధానము. 3, 6 గడమను దేశము. చూ, దేశము, దే వి (1) కుండ లోనగువాని మూత ఆం, భా ప్రి. ది 95 చూ, శరావము. (రూ-గడి.)

గడయంతము సం. వి. అ. పుం మబ్బు చూ, మేఘము 1.

గడరుగోయిల ద్వ. వి చూ, రూ-గండుఁ గోయిల

గడలవణము సం. వి. అ న. సంబరదేశమునఁ బుట్టిన ఉప్పు చూ, లవణము. 1

గడవంచె వా వి: చూ, రూ-గడమంచె

గడసాదన వై వి వ్యాయామము చూ, సాము. 3

గడసె దే వి అటుక (అప్రి) చూ, మసెల.

గడి. సం వి ఇ పుం 1 ఏఁడాది చూ, సంవత్సరము, దే వి. (1) చూ, శరావము, (2) ఎల్ల చూ, సీమ 1, (3) వాప్యాంకుర విశేషము, (4) బలము చూ, శక్తి 1, (5) మరియాద చూ, సన్మానము, (6) కోట బురుజు చూ, సదనము 1, వా వి (7) (బట్ట మడత) హద్దు; (8) క్షేత్రగణితసంబంధమగు భాగము (బ. గళ్లు) "స్పేసువక్క పొత్తము నిండుగ నెన్నియో గళ్లుగలవు", (9)(తలుపు యొక్క) అడ్డు "అడ్డుగడి వేయుము" (గడియ), (10) (చెవులు దిమ్మెక్కినపుడు కలుగు) అడ్డు "చెవులు గళ్లుపడ్డవి" మొ, (11) (చిదరంగపు) గడి (12) (ఉప్పుబట్టె, చెడుగుడి లోనగు నాటలయందలి) గీత. "గడిదాఁటిరమ్మ." మొ.

గడించు. వై. స క్రి =ఘుట. రూ-గడియించు 1 ఆర్జించు చూ, సంపాదించు, 2.కల్పించు. చూ, సృజించు.

గడించుపడఁతి. ద్వ వి చూ, వేశ్య

గడించువాఁడు ద్వ వి చూ, సంపాదించు వాఁడు

గడికట్టు ద్వ. వి చూ, ఆరితీఱు.

గడికాళ్లువేయు. దే. స క్రి. (రెండురెండు పశువులను) ఒక్కొక్క కాలుచేర్చి లంకెవేయు. చూ, లంకె వెట్టు. 3

గడితపడు వై. అ క్రి. (గడితము + పడు). చూ, గట్టిపడు

గడితము వై వి. 1 రూ-సుగ్గడితము సాంద్ర వస్త్రము: చూ, వస్త్రము, 2 =ఘటిత. తఱచు చూ, మొత్తము, 3 మునుగు చూ, లావు 8 విణ 4 తఱచైనది చూ, మొల్లము, 5 ముదుగైనది చూ, స్థూలము

గడితాడు దే వి (రెండురెండు పశువులను) ఒక్కొక్క కాలుచేర్చి లంకెవేసెడు- పలుపు చూ, సూత్రము 1

గడితేఱు దే అ క్రి (గడి + తేఱు) చూ, సమర్థుఁడగు

గడిదొంగ దే వి, ఒళ్లు వెఱిఁగినదొంగ, గజదొంగ చూ, ముచ్చు. 1.

గడిపోతు దే విణ. ఆఁబోతు చూ, వృషభము

గడిబిడి వా వి. చూ, రూ-గడబిడి

గడిమెకము దే వి వేట్రునకుం జిక్కని మెకము. చూ, మెకము

గడియ వై వి 1 =ఘుటిక ఇరువదినాలుగు నిమిషముల కాలము రూ-గడె, (సం ప) — ఘటిక, తద్విశేషము.-అరగడియ - (తె ప) - అరగడియ, (సం ప):-అర్థఘటిక, కథకము, 2.=ఘుటిక. గడెమ్రాను, రూ-గడె. "తలుపు గడియ.", చూ, విష్కంభము. 2.

గడియమాృను. ద్వ వి. రూ-గడే మాృను చూ, విష్కంభము 2

గడియారము వై. వి.=ఘంటికారము- ఘటీకార ము కాలపరిమాణమును తెలుపునట్టి యొక యంత్రము పా 2, ఆ 50 చూ, ఘటీ కారము,(గడియారమునుబట్టి క్షేత్రగణితమునకు సంబంధించిన విశేషాంశములన్నియు తెలిసికొన వచ్చును చూ, ఏంగిలు, కోణము)

గడివడ దే.క్రి. కఠినముగనుండెడి వడియము చూ, వడియము.

గడివాఁడు దే వి ఎల్లలవద్ద కాఁపున్నవాఁడు

గడివోతు. దే. వి ఒకానొక పక్షి చూ, శున కము.

గడు. దే వి. ఒకానొక దాయపు ఆం, భా. ద్వి ప. 38 చూ, చెక్క.

గడుపుఁదల. వా వి చూ, గడపడము. (రూ- గడపుఁదల).

గడురుఁడు సం విణ బొక్కిపోయినవాఁడు చూ, వామనుఁడు

గడులుఁడు సం విణ.—వై.— (పొడుగునఁ గాని వెడల్పునఁగాని కణితిగలవాఁడు)

గడువు సం వి ఉ పుం 1 —వై.—, 2 గ్రం థి, మాంసగ్రంథి చూ, బుడిపి, దే వి (1) మర్యాద చూ, సన్మానము, (2) నిర్ణయ కాలము చూ, మితి.

గడుసరి. దే విణ (గడుసు + అరి) 1. అసా ధ్యుఁడు, వై విణ 2 = కఠినుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2, 3 =కఠిన. శూరుఁడు సాంబ. మానవ 31 చూ, హంవీరుఁడు. 2. 4=కఠిన ధైర్యముగలవాఁడు చూ, దిట్టరి. (దేశ్యమని శ ర.)

గడుసు. దే వి 1 కాఠిన్యము చూ, బెడిదము, 2 ధైర్యము చూ, స్థైర్యము, విణ. 3 కుజ నుఁడు. చూ, వ్యాధుఁడు 2, 4 కుత్సిత స్త్రీ చూ, స్త్రీ., 5 అసాధ్యము. చూ, ముగ్గో య్య, 6 కఠినము చూ, బెడిదము

గడుసుకుంక వా వి. గడుసరివాఁడు

గడుసుపడు ద్వ అ క్రి. (గడుసు + పడు) ధీరుఁ డగు పాండు 3, ఆ 14.

గడుసువాఁడు వా వి. నేర్పుగా తనపని నిర్వ హించుకొను సమర్థుఁడు

గడే వై వి =ఘటిక చూ, రూ-గడియ

గడెంకొట్టుట వా వి వ్యవసాయముచేయుట. (భద్రాచలప్రాంతమున వాడుక)

గడెత్తు. వా వి 1 దాఁటుకొనిపోవుటకు యెత్తు, 2 యుక్తిపైయుక్తి, 3 పెద్దఆలోచన చూ, యోచన

గడెత్తువాఁడు వా వి ఎత్తులమారి

గడేమాృను దే వి.గడియ చూ,విష్కంభము. 2

గడేకారి. వా వి 1 అల్లరిచేయువాఁడు, 2 తా ళ్లుచెక్కి మిద్దెకట్టువాఁడు (భద్రాచలప్రాం తమున గొండాలు అని వాడుక).

గడేకారిజెట్టు వా వి అల్లరిగుంపు.

గడేరము సం వి అ పుం. 1 మబ్బు చూ, మేఘము. 1, వా. వై. వి 2 =ఘటీకారము చూ, రూ-గడియారము (భద్రాచలప్రాంత మున వాడుక)

గడోత్థము సం వి అ న. గడలవణము చూ, లవణము. 1

గడోలము సం వి అ. పుం 1 గుడము చూ, బెల్లము 1, 2 గ్రాసము చూ, సాపాటు.

గడ్డ వై వి 1 =గండః కురుపు చూ, వ్రణ ము, 2. = కందః, మూలము చూ, వేరు. 1, 3 మంటిగడ్డ చూ, భూమి 1, 4. ద్వీపము చూ, లంక 1.

గడ్డకట్టు దే. అ క్రి చూ, ముద్దకట్టు.

గడ్డపలుగు ద్వ. వి చూ, పలుగుగుంటక.

గడ్డపాఱ ద్వ. వి. ఖనిత్రము చూ, ముద్గరము

గడ్డపార్రియ్య. ద్వ. వి. గడ్డలపార్రియ్య చూ, పార్రియ్య

గడ్డము వై. వి. = గండ. 1 గడ్డువ చూ, శ్మశుర్రువు, 2. గడ్డము మీసమును చూ, శ్మశుర్రువు.

గడ్డర సం. వి ఆ స్త్రీ ఆఁడుగొ్ఱె. చూ, మేషము 1

గడ్డవేళ్లు. పా. ఆకులలో తయారుకాఁబడు ఆహారము యెక్కువగా నున్నపుడీవేళ్లయందా యాహారమును భద్రము చేసికొనును ముల్లంగి చిలగడము పెండలము, పిల్లితేగలు మొ (చెట్లుకు గడ్డవేళ్లుండును. వీనికి ప్లషీరూట్సు అనిపేరు) చూ, ఆకు. 2

గడ్డి. దే వి. కసవు చూ, తృణము (పచ్చిగడ్డి, ఎండుగడ్డి అని ద్వివిధము ఎండుగడ్డి = వట్టిగడ్డి అనివాడుక)

గడ్డికట్టుట. దే వి చూ, ఆబంధము 1.

గడ్డికటుంబము పా. (గార్రిమినె) వెదురు, చెఱకు, చోడి, జొన్న, వరి, మొక్కజొన్న, గటిక, సజ్జ, చామ కొఱ్ఱ, గోధుమ మొ (చూ, ఏకద్విబీజదళవృక్షములు-ఏకబీజదళము)

గడ్డిగఱచుట జా 1 చిక్కులుఁబడుట, 2 లంచేములఁబట్టుట, వా 3 గడ్డి నోటఁబెట్టుకొని తినుట

గడ్డితినుట —పై—

గడ్డిపాము. దే వి. ఒకానొక పాము చూ, సర్పము.

గడ్డిపిట్ట. ద్వ. వి ఒకరకము పిట్ట చూ, పక్షి.

గడ్డిపెట్టు వా స క్రి, 1 చీవాట్లుపెట్టు (గోదావరీమండలమున వాడుక); 2 గడ్డితినిపించు

గడ్డిబొద్దు. దే వి. 1. చుట్టకుమురు. చంద్రరేఖా విలాపము. 1, ఆ. 69 చూ, సుట్టు. 3, వా. వి. 2 పొశవుగను గుండర్రముగను చుట్టి బండి మీఁదవేయు ఎండుగడ్డిచుట్ట చూ, బొద్దు 2. (గోదావరీ పార్రింతమున వాడుక)

గడ్డిమేటి వా వి కసవుఁగుప్ప చూ, మేటి.

గడ్డివామి వా వి —పై—

గడ్డిమొలతార్రిడు దే. వి. ముంజదర్భల మొలతార్రిడు, ముంజే: చూ, సూతర్రము 1

గడ్డు. దే. విశ. 1. అసాధ్యము చూ, ముగ్గొయ్య (రూ- గండు-గడుసు), 2 మిక్కిలి "గడ్డపనులు-గడ్డుఆకు" మొ చూ, హెచ్చు1, 3. బలాత్కారము చూ, బలవంతము

గడ్డుకము. సం వి అ పుం. రూ-గడ్డూకము. జలపార్రము చూ, పార్రము. 6.

గడ్డుకొను. దే అ క్రి చూ, ముమ్మరించు

గడ్డూకము సం వి అ పుం చూ, రూ-గడ్డుకము

గడ్డెనబొద్దు దే వి చూ, బాలకీర్రిడ.

గణకకర్మము సం వి.అ న లెక్కవ్రాయుట

గణకర్ణిక. సం వి ఆ స్త్రీ చూ, పెద్దపాఁపర*

గణకి సం. వి. ఈ స్త్రీ. జ్యోతిషిక స్త్రీ చూ సాంవత్సరుఁడు (చూ, స్త్రీ)

గణకుఁడు. సం వి అ పుం. జోస్యుఁడు చూ సాంవత్సరుఁడు, 2 = కరణము చూ, పంజీకరుఁడు (రూ-గణికుఁడు).

గణగణ దే వి 1. ఘంటాధ్వనియందగుననుకరణము చూ, హూహూ, 2 చుఱుకుగ మాటలాడుటయందగుననుకరణము చూ హూహూ

గణచక్రికము సం వి అ న. ధార్మికులకు భోజనముచేయుట.

గణన సం వి ఆ స్త్రీ, అ న. 1 =గడన ఎన్నిక చూ, సంకల్పము, 2. రూ-గణనము లెక్కపెట్టుట చూ, సంఖ్య 1.

గణనము. సం. వి అ న లెక్కపెట్టుట చూ రూ-గణన 2.

గణనాయిక సం. వి ఆ స్త్రీ గౌరి చూ, పార్వతి. 1.

గణనీయము సం విణ లెక్కపెట్టఁదగినది (నక్షత్రాదులు) చూ, సంఖ్యేయము (రూ-గణేయము-గాణేయము)

గణపతి సం వి ఇ పుం చూ, వినాయకుఁడు 1

గణపర్వతము సం వి అ పుం కైలాసము చూ, పర్వతము. (ఇట్లు గణాచలము)

గణము సం వి అ పుం 1. గుంపు చూ, సమూహము, 2 ప్రమథుల సమూహము చూ, సమూహము, 3 సేనావిశేషము. (ఇరువదియేడు రథములు అన్నియేనుఁగులు ఎనుబదియొక్క గుఱ్ఱము నూటముప్పదియైదురు కాల్వురునుగలది) చూ, సేన 1 (మూఁడుగుల్మములొకగణము), పా 4. గురులఘువర్ణముల కూడికకలది. సామాన్యముగా గురులఘువులు మూఁడుకూడినది గణము. కాని రెండు-మూఁడు-నాలుగు-ఐదువర్ణములుగల గణములుం గలవు చూ, అష్టగణలక్షణము-ఉపగణములు (సులభముగ గుర్తించు శ్లోకము-"ఆదిమధ్యావసానేషు యరతాయాంతిలాఘవం, భజసాగౌరవంయాంతిమనౌతుగురులాఘవే" మఱియు-న, హాలు (2) సూర్యగణములు, భ, ర, త, నగ, నల, సలములు (6) ఇంద్రగణములు, తగ, తల, రగ, రల, భగ, భల, మల, నగల సలగ, నగగ, నలల, సగల, సలగ, సలల లు (14) చంద్రగణములు, చంద్రగణము లక్కరాదు లందగు, తఱచుగ నింద్రసూర్యగణములె యుపయుక్తములు. పద్యములనుబట్టి యీయీగణములు నిన్నిగణములునని నియమముండును.)

గణరాత్రిము సం వి. అ న పెక్కురాత్రుల సమూహము చూ, రాత్రి.

గణరూపకము. సం వి. అ. పుం. వెల్లిజిల్లేడు, జిల్లేడు (అని కొందఱు)* చూ, జిల్లేడు

గణరూపము. సం. వి అ. పుం. అర్కము*: చూ, జిల్లేడు

గణరూపి సం వి న్ పుం, తెల్లజిల్లేడు*· చూ, జిల్లేడు

గణవతి సం వి ఈ స్త్రీ. ధన్వంతరితల్లి: చూ, పాలకాఖ్య.

గణవతీసుతుఁడు సం. వి. అ. పుం దివోదాసుఁడను రాజు చూ. రాజు 1

గణహాసకము. సం. వి అ. పుం. 1. నల్లకచోరము, చోరమను గంధద్రవ్యము (వాడుక)*. చూ, రాజార్హము, 2. చండయను గంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము, 3: చూ, బలురక్కసి*

గణహాసము. సం వి. అ పుం. చోరమనుగంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము.

గణాగ్రణి సం వి. ఈ పుం· చూ, వినాయకుఁడు 1

గణాధిపతి సం. వి ఇ పుం. 1 చూ, శివుఁడు, 2 చూ, వినాయకుఁడు. 1 (ఇట్లు గణాధిపుఁడు)

గణి సం వి ఇ. పుం. 1 చూ, గణనము; 2 సాంగముగా వేదాధ్యయనముచేసినవాఁడు. (అనఁగా ఋక్కు-యజస్సు-సామము-అథర్వణవేదములను, శిక్ష-వ్యాకరణము-ఛందస్సు-నిరుక్తము-కల్పమను ఆఱువేదాంగములను జదివినవాఁడు.) (సం, ప) అధ్యాపకుఁడు, ఉపాధ్యాయుఁడు, గురువు

గణించు. సం. స క్రి. 1 ఎంచు చూ, లెక్కించు, 2 చూ, లక్ష్యపెట్టు

గణిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ 1 భోగముది చూ, వేశ్య, 2 ఆఁడేనుఁగు చూ, హస్తి. 3 అడవిమొల్ల* చూ, యూధిక. 1, 4 శతపుష్పి*:

చూ, సదాప, 5. ఇల్లిండ* చూ, మాతులుంగము, 6 నెల్లి, కూరనెల్లి (అని కొందఱు)*. చూ, శ్రీపర్ణము 1

గణికారిక. సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, గణిక. 6*.

గణికుఁడు. సం. వి. అ. పుం చూ, రూ-గణకుఁడు. (అని కొందఱు)

గణితము. సం. వి అ. న. 1 అంకవిద్య చూ, సంఖ్య 1. (చూ, గణితశాస్త్రము), విణ 2 ఎంచఁబడినది, సంఖ్యాతము చూ, సంఖ్య.1, అం. 3. అవధానములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అవధానములు.

గణితములు. అం అంకగణితము, క్షేత్రగణితము.

గణితవ్యము. సం. విణ. ఎంచఁదగినది. చూ, సంఖ్యేయము

గణితశాస్త్రము. పా. గణితశాస్త్రమనఁగా — క్షేత్రము, బీజము, అంకము, భిన్నము అని యనేక భేదములుగలవు ఇందుకుఁ బ్రధాన గ్రంథములు లీలావతి, విమలవతి మొ చూ, ఉపవిద్యలు. (ఇందుకు సంబంధించిన శాస్త్ర పరిభాషాపదములు — గణితము — శుద్ధగణితము, మిశ్రగణితము. కాతన్వలిగణితము, చక్రభాస, అచ్ఛాదక, అపచక్రాలద, మాగాత్మక, అతిపరవలయ, అతిచక్రాలద అతిత్రిచ్ఛేద. ఇలామూల పరవలయ, కరణి మొ, మఱియు.— భిన్నము :— సంశ్లిష్ట భిన్నము, సంయుక్తభిన్నము, అవిరామభిన్నము, దశాంశ భిన్నము, అపక్రమ భిన్నము, మిశ్రభిన్నము, క్రమభిన్నము, అంశబోధక భిన్నము, లుప్తభిన్నము, సాధారణభిన్నము. మొ.)

గణితి. వా వి ఎంచఁదగినలెక్క "మనుష్యుల గణితి, పశువులగణితి." మొ

గణిల్లు. దే. వి. ఎద్దు అంకెవేయుట లోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గణుతి వై వి 1.—గణన ఎన్నిక చూ, సంకల్పము, 2. పొగడ్త: చూ, స్తోత్రము, 3 గుఱి చూ, లక్ష్యము. 1.

గణుతించు వై స. క్రి. 1 ఎంచు: చూ, లెక్కించు, 2 పొగడు: చూ, స్తుతించు, 3. లెక్కపెట్టు చూ, లెక్కసేయు.

గణుతిచేయు వై స. క్రి. ఎంచు చూ, లెక్కించు

గణెము దే. వి. వేషధారులు ధరించెడు లక్కసొమ్ము: చూ, భూషణము. 2.

గణేయము. సం. విణ చూ, రూ-గణనీయము

గణేరుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ కుంటెనకత్తె చూ శంభళి

గణేరువు సం వి ఉ స్త్రీ. 1. బోగముది చూ, వేశ్య, 2. ఏనుఁగు చూ, హస్తి, పుం 3. కొండగోఁగు * చూ, మృదుద్రుమము

గణేశకుసుమము. సం వి అ పుం ఎఱ్ఱగన్నేరు చూ హయమారకము

గణేశభూషణము సం వి అ. న కుంకుమపువ్వు చూ, వహ్నిశిఖము 1

గణేశుఁడు సం వి అ పుం చూ, శివుఁడు.

గణోత్సాహము. సం. వి అ. పుం కుచ్చుల మీను చూ, మత్స్యము. 1

గణ్యుఁడు సం విణ ఎంచఁదగినవాఁడు చూ, సంఖ్యావంతుఁడు. 2.

గతజలసేతుబంధనన్యాయము. పా. నీరు పోయిన తరువాత గట్టువేసిన విధము

గతజలసేతుబంధనము. జా గతించినదానికి విచారించుట నీరుపోయినతరువాత సేతువుగట్టుట "చ. గతజలసేతుబంధనము గాదె యికం బరితాపమొందుట." (శంతనూపాఖ్యానము.

గతపడు మి అ క్రి (గతము + పడు 1. కడచు చూ, సను. 3, 2 చచ్చు: చూ మరణించు.

గతము. సం. వి. అ. న. 1. పోక చూ, ప్రయాణము, విణ 2. పోయినది: చూ, హీతము.3, 3 తెలియఁబడినది. పొందఁబడినది (అని కొందఱు) చూ, వ్యక్తము 2.

గతసన్నకము సం. వి అ పుం మదముడిగిన యేనుఁగు, నిర్మదము చూ, హస్తి

గతి సం వి ఇ స్త్రీ. 1 పోక (గతులు మూఁడు.— దానము, భోగము నాశము)· చూ, వర్తనము 1, 2 =గండి. త్రోవ చూ, మార్గము 1, 3 నాడిపుంటికంటిత్రోవ, 4. ఉపాయము: చూ, వెరవు, 5 తెలివి చూ, బుద్ధి, 6 బాల్యము లోనగు దశ చూ, వయస్సు. 1, 7. చందము (ఈయర్థమునకు తెనుఁగున వాడుక) చూ, విధము. 1, 8 మూఁడునొకటి. చూ, నాలుగు, 9. సెల వేసినకుఱుపు చూ, వ్రణము. 1, 10 పయనము చూ, యాత్ర, 11 బ అవస్థ, దశ (చూ, అవస్థలు, ద్వాదశావస్థలు), అం 12. సాముద్రికశాస్త్రమునందలి పురుషలక్షణాంగములు ఎఁబదియెనిమిదింటిలో నొకటి (గతి = నడక — వృషభము, సింహము, శార్దూలము, గజము, హంసగతిగలిగిన రాజగు, శుకగతిభోగియగు, శ్వాన ఉష్ట్ర, మహిష, సూకరగతులైన భాగ్యహీనుఁడగు, నీటితరగల గతి దరిద్రవ్యక్తియగు, కాకగతి దుఃఖకరము, ఉలూకగతిరోగకరము) చూ, లక్షణాంగములు, 13 స్త్రీ లక్షణాంగములు ఏఁబదియెనిమిదింటిలో నొకటి (గతి =నడక —హంసవలె నేనుఁగువలెనున్న రాజపత్నియగు. భూమియదురునట్లు నడిచిన సర్వజనవిరోధురాలగు)· చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు, 14 రసభావాదులందలి గుణములు ఇరువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, గుణములు

ఁతించు. సం. అ. క్రి: చూ, గతపడు.

గతితత్పురుషము. పా. అస్తమయము-పురస్కారము-తిరస్కారము- సత్కారము- అలంకృతి ఇత్యాదులు గతితత్పురుషములు

గతిబలము. పా. విసరుటవలన గలుగు ·లము.

గతిభేదములు. అం. ఋషి, స్నాతకుఁడు, యతి, శాండిలుఁడు, ద్వయాతిగుఁడు, మాలికుఁడు, లోచకుఁడు, ఔర్వ్యుఁడు, ఖపుటుఁడు. (9)

గతిల సం.వి. అ. స్త్రీ. గతిలయను నది· చూ, నది.

గతివిశేషములు. అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి (వీధిలో) గతివిశేషములు:—ఉరశ్చాలి, శిరశ్చాలి, పృష్ఠలము, బధ్యమానకము, ఆలీఢము, ప్రత్యాలీఢము, ఉపధ, పాదచారి, సర్వగము. (9).

గతుకు దే వి 1. రూ-గదుకు ఎంగిలితినుట. చూ, సాపాటు, స. క్రి. 2. రూ-గదుకు. ఎంగిలితిను చూ, సాపడు (కతుకు అనియు వాడుక.)

గతులు అం. మల్లశాస్త్రములోనివి —హరి, గజము, వ్యాఘ్రము, పక్షి, నరుఁడు, మహిషము, జంబుకము, మర్కటము (కుక్కుటమని కొందఱు), హరిణము, మార్జాలము, చటకము, తాండవము, (12). చూ, మల్లశాస్త్రము.

గత్త. దే వి రూ-గత్తము. ఎరువు చూ, పిడక.

గత్తము దే వి —పై.—

గత్తర దే వి 1. ఉపద్రవము చూ, విపత్తు, 2 దోషముయొక్క ప్రకటనము చూ, రద్దు 2, విణ. 3. దోషమువలన ప్రకటితమైనది చూ, రద్దు 2.

గత్తు. దే వి మూత్రగంధము (గచ్చుకంపు-గత్తుకంపు అని వాడుక) చూ, వాసన

గద సం వి అ. స్త్రీ 1.=గుదియ, నాలుగు మూరలు నిడివిగలదండము: చూ, బాణము 1, 2. పాదిరి* చూ, స్థాలి 2, అం. 3. విష్ణ్వాయుధములయిదింటిలో నొకటి: చూ, విష్ణ్వాయుధములు, 4. ముప్పదిరెండాయుధములలో

నాకటి: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు. (చూ, బాణము. 1.)

గదమాయించు. వా. క్రి. చూ, గద్దించు

గదము. సం వి అ. పుం. తెవులువిషము(అని కొందఱు) చూ, రోగము. 1

గదయిత్నువు. సం. విశ ఉ 1 కాముకుఁడు: చూ,వలపుకాఁడు, 2 మిక్కిలి అసహ్యముగ మాటలాడువాఁడు, జల్పాకుఁడు (పుంలింగమని కొందఱు) చూ,వక్త. 1

గదాంబరము సం వి. అ. పుం మబ్బు. చూ, మేఘము. 1 (గదాంవరము అనియు)

గదాఖ్యము. సం వి. అ న కుష్ఠము చూ, మండలము 3

గదాగదులు సం. వి. అ. పుం స్వర్వైద్యులు

గదాగ్రజుఁడు. సం వి అ పుం గదునియన్న చూ, విష్ణువు 1

గదాగ్రణి. సం. వి. ఈ పుం. క్షయరోగము చూ, దగ్గు, (ఇకారాంతమని కొందఱు).

గదాధరుఁడు సం. వి అ. పుం చూ, గదాగ్రజుఁడు,

గదాభృత్తు (గదాభృతుఁడు) సం వి. త్ పుం —వై.—

గదారాతి. సం. వి ఇ. పుం ఔషధము చూ, మందు. 1.

గదాహ్వము సం వి అ న చూ, గదాఖ్యము

గది సం. వి. న్. పుం 1. గదనుధరించినవాఁడు. చూ, విష్ణువు 1, విశ. 2. తెవులుగలవాఁడు చూ, వ్యాధితుఁడు; డే. వి (1) ఇంటిలోపలియఱ చూ,సదనము. 1."పడకగది, వంటగది" మొ, (2) రెండుదూలముల మధ్యప్రదేశము, కాను (అని వాడుక), కాళీభాగము,

గదుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కృష్ణుని తమ్ముఁడు, కృష్ణునియన్న (అని కొందఱు).

గదుకు. డే. స క్రి చూ, రూ-గతుకు.

గదుగుడు డే వి. గళనము. ఆం, పదా నర. 109 చూ, జాఱుడు.

గదుము డే స. క్రి రూ-గద్దించు చూ, జేళిపించు.

గదుముకొను డే స క్రి —వై —(స్వార్థమునకొను).

గదురు డే వి చెడు కంపు. పాండు. 2, ఆ. 56 చూ, వాసన

గద్గదము. సం విశ = గద్గ. డగ్గుత్తికపడినది (మాట) చూ, శబ్దము 2

గద్గదస్వరము సం వి అ. పుం. 1. ఎనుపోతు చూ, మహిషము, 2 మన్మనము, డగ్గుత్తికపడిన యెలుఁగు చూ, స్వరము. 2

గద్గదిక సం వి అ. స్త్రీ.=గద్గ చూ, గద్గదము

గద్ద వై వి =గృధ్రి. రూ-గ్రద్ద చూ, దాక్షాయ్యము

గద్దకత్తె వై. వి అసాధ్యురాలు (రూ-గద్దఱి-గడుసు-గరాసు) చూ, స్త్రీ.

గద్దగోరు వై. వి 1 =గృధ్రిఖుర గరుడిగోరు, రూ-గ్రద్దగోరు చోరసాధనవిశేషము చూ, ములుబంతి, వా వి 2 అందమునకై తాళిపు చెవులగుత్తిలో తగిలించి మొలత్రాడున నుంచుకొనెడి వెండిలోనగువాని ఆభరణము చూ, భూషణము 2

గద్దన డే వి గద్దింపు

గద్దముక్కుచేఁప ద్వి. వి కంకత్రోటమనుచేఁప చూ, మత్స్యము. 1

గద్దముక్కువాఁడు ద్వి. విశ రూ-గ్రద్దముక్కువాఁడు చూ, వాఁడిముక్కువాఁడు.

గద్దఱి డే. వి దిట్టతనముకలది "గద్దఱిగద్ద." చూ, స్త్రీ.

గద్దఱికాఁడు. డే విశ. దిట్టతనము కలవాఁడు.

అచ్చ. సుం, కాం. 12 చూ. దిట్టఁడు (స్వార్థమున కాఁడు).

గద్దించు వై అ క్రి = గర్జించు కోపమున అద లించు. రూ-గదుము-గదుముకొను చూ, గదు ము (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

గద్దియ వై.వి రూ-గద్దె 1 చూ, సింహాసనము, 2 = ఖటికా ఉన్నతపీఠము పీఠము (అని కొందఱు) చూ, పీఁట, 3 = గద్యా ఎఱుక-చూ, సోదె, 4 = గద్యాణ దీనారము, వైఁడినాణెము చూ, లోహము 1.

గద్దువ. వై. వి. = గండ గడ్డము చూ, శ్మశ్రువు. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

గద్దె. వై. వి = చూ, రూ-గద్దియ

గద్దెకాఱులది ద్వ వి ఒకరకము కోడి చూ, పుంజు

గద్దెపొంకము. ద్వ వి 1 పరువునకుఁ దగిన గౌరవంపు మాట చూ, శబ్దము. 2, జా. 2 అధికారి పీఠముపైఁ గూర్చుండి చెప్పు మాటలు

గద్య. అం (గద్యము) అసంఖ్యాబద్ధములగు రగడ, గద్య, ద్విపద, దండకము మంజర్యాదులలో నిదియొకటి (చూ, గద్యము)

గద్యకావ్యము అం. కావ్యములు మూఁడింటిలో నొకటి చూ, కావ్యము, (ఇది పద్యకావ్యము వలె ఛందోబద్ధము గాదు గాని తక్కిన సకల లక్షణములు కలిగియుండును సితచంద్రికమొ)

గద్యము. సం వి అ. న. 1. = గద్దె వచనము (గద్యఅని వాడుక) (యగణతగణజగణాదులును, పాదములేని కవనము) (సూ-గద్యంబున నుచ్చారణ శ్రవణపారుష్యవిరహితంబుగ యథాయోగ్యత వక్తయిచ్చకొలఁది సంధి విడదీయనగు.); 2. చెప్పఁదగినది చూ, వక్తవ్యము

గద్యాణము సం.వి అ. పుం = గద్దె 1 బంగారు వరహా రెండుధరణములయెత్తు వెండి (అని కొందఱు) చూ, లోహము 1

గనగన దే వి 1 తపించుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ, 2 మండుటు, నిప్పులు ఎఱ్ఱగనగుటలోనగు వానియందలినను కరణము. (కర్మధారయసమాసమునందు దీనికి నిగాగమంబువచ్చును "గనగనని నిప్పులు." చూ, హూహూ.

గనప. దే. విశె పెద్ద గూ, విపులము (రూ-గఱువ-గజే-గంగ)

గనపరాకులు దే. వి బ. గన్నేరాకులవంటి ముల్కులు.

గనము వై వి = ఘన అధికము చూ, హెచ్చు 1.

గనయము దే వి 1. నీవీబంధము చూ, పోఁక ముడి, 2. అటని పా 4, ఆ. 81 చూ, వింటి కొప్పు.

గని వై వి 1 = ఖని బంగారులోనగునవి పుట్టు చోటు చూ, భూమి 1, 2 బిలము చూ, రంధ్రము 1

గనిమ దే వి మడికిఁ జుట్టు నేర్పఱచిన చిన్న కట్ట రూ-గనిమె చూ, సేతువు 1

గనిమె. దే వి — వై —

గనియ వై వి = కణ రూ-గనె 1 ఖండము చూ, శకలము 4, 2 చెఱువు మొదలగువాని ఖండము చూ, గండ్రి 5.

గనీబు దే వి ఒఱ చూ, నిచోళము (తలగడయొఱ = గలీబు అని వాడుక).

గనుపు దే వి 1 రూ-కనుపు. వెదురుచెఱకులోనగు వానియందెడ నెడనేర్పడి యుండుముడి, పర్వము చూ, బుడిపి. వా. 2. దెబ్బవాపు. చూ, బొప్పి

గనె. వై. వి = చూ, రూ-గనియ.

గన్నేర. వై వి =కరవీరము.రూ-గన్నేరు-గన్నేరు (ఎఱ్ఱగన్నేరు, తెల్లగన్నేరు, పచ్చగన్నేరు అని త్రివిధము) చూ, హయమారకము (ఇది విషముగాన లోపలకియ్యకూడదు దీనివేరు గర్భస్రావము గలిగించును) (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గన్నేరాకమ్ము. ద్వ వి (గన్నేరు+ఆకు+అమ్ము) గన్నేరాకువంటి యలుఁగుగల బాణము చూ, బాణము 1

గన్నేరు వై వి.=చూ, రూ-గన్నేర.

గన్నేరు వై వి= —పై.—

గపటిక సం వి ఆ స్త్రీ =గంటె వరిగవెరు, పెద్దారుగవెరు చూ, సస్యము 1.

గప్పాలు. వా వి బ గొప్పలు, టప్పాలు, డచ్చీలు, డబక్కులు, డాబులు, డాబుసరులు, బడాయిలు, వంకాయకోఁతలు, సొఱకాయకోఁతలు, (అతిశయపుమాటలు)

గబాలు వా. వి దాఁటుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హుటాహుటా

గబీగుబీ. వా. వి నేల అదరునట్లు వడిగా నడచుట, గ్రుద్దుటలోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హుటాహుటా

గబీలు వా వి. మండుట, కూలుట, గుద్దుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ హుటాహుటా.

గబుకు వా వి రూ-గబుక్కు, చేటుకు. "గబుకున గ్రుద్దినాఁడు." "గబుకు గబుకు ముద్దలు మ్రింగినాఁడు"

గబుక్కు వా వి.—పై —(అవ్య.-గబుక్కున, చేటుక్కున మొ.) "గోడ గబుక్కున కూలినది." (వాడుక.)

గబ్బ వై వి =కపటము. కూబీ: చూ, వ్యాజము. 1

గబ్బాటు. దే వి. 1 కలఁత· చూ, సంతాపము, విణ. 2. వెలతక్కువైనది, అనర్ఘము.(షసుపు, కంద, చేమ, గెనసు, పెండలము మొ.)

గబ్బి. వై. వి 1 కపటము. ఆం, భా. ప్ర 188. చూ, వ్యాజము 1, 2 =గర్వ గాంభీర్యమును బట్టి కుక్కకిడఁబడినపేరు. స్వా. 4, ఆ. 32 చూ, సివఁగి 2, విణ. 3 =గర్వి గర్వముగలవాఁడు చూ, పొగరుఁబోతు.

గబ్బిడము. దే వి రూ-గబ్బిలము చూ, తైలపాయిక (రూ- గబ్బిడా- గబ్బిడాయి- గబ్బిలము-గబ్బిరాయి-గబ్బిలాయి.)

గబ్బిడా దే. వి —పై.—

గబ్బిడాయి. దే వి.—పై.—

గబ్బిరాయి. దే. వి —పై.—

గబ్బిలము దే వి —పై.—

గబ్బిలాయి దే వి —పై.—

గబ్బిలి. దే వి పిడికిలి చూ, ముష్టి 2

గబ్బిస దే వి ఒకానొక మూలిక*: చూ, వృక్షము

గబ్బు దే. వి 1. చెడుకంపు జై 3, ఆ. 74 చూ, వాసన, 2 గంధము ఆం,భా ప్ర. 106 చూ, వాసన, వై.వి. 3.=గర్వము పాండు. 1, ఆ 117 చూ, హంకారము, 4. మత్తు చూ, మదము 1, 5. కక్కుభము చూ, బెళగువ్వ.

గబ్బుచీఁకటి దే. వి. గాఢాంధకారము చూ, మేచకము 1

గబ్బుచెంకమెకము. ద్వ వి ఏనుఁగు.చూ, హస్తి.

గబ్బులుఁగు. దే వి. ఒకరకముళకున పక్షి, భాసంతము చూ, బెళగువ్వ

గభస్తి సం వి ఇ. పుం 1 సూర్యకిరణము, సూర్యచంద్రాదుల రశ్మి (అని కొందఱు)· చూ, హాయనము. 2, 2 ఇనుఁడు చూ, సూర్యుఁడు; 3. ఆగ్నాయి, స్వాహా, అగ్ని పెండ్లాము. చూ,భార్య, అం. 4. ఖండములు తొమ్మిదిటిలో నొకటి చూ, ఖండములు.

గభస్తిమంతుఁడు. సం. వి త్. పుం. చూ, సూర్యుఁడు

గభస్తిహస్తుఁడు సం వి. అ. పుం —పై—

గభస్త్యస్త్రము. అం. ధనుర్వేదమునందలి అస్త్రములు ఏఁబదిమూఁడింటిలో నొకటి చూ అస్త్రములు (చూ, బాణము 1 శస్త్రములు, ముప్పదిరెండాయుధములు)

గభీరము సం వి అ న =1 చూ, రూ-గంభీరము 6, వి 2 నీచస్థానము చూ, స్థానము 1, విణ. 3 చూ, రూ-గంభీరము 7

గభీరిక సం. వి. ఆ స్త్రీ బృహఢక్క చూ, వీణె

గభీరిమ సం వి న్ పుం చూ, రూ-గంభీరిమ

గభోలికము. సం. వి అ పుం చిఱుసెనగలు చూ, సెనగలు.

గభోళి. సం వి ఇ. స్త్రీ. ఒఱగుదిండు చూ, లోడు

గమకము సం. వి అ పుం. 1. సంగీతశాస్త్రమునందలి స్వరవిన్యాసభేదము చూ, స్వరము 2, 2 క్రిందిపెదవిక్రింది గుంట చూ, పెదవి (చూ, రంధ్రము. 1), విణ. 3 తోఁపఁజేయునది, అం 4 రాగాధ్యాయములోని అష్టాదశ పదార్థములలో నొకటి చూ, అష్టాదశ పదార్థములు, దే వి (1) లావు చూ, స్థూలము 2, (2) ఆధిక్యము చూ, హెచ్చు 1, (3) ప్రయత్నము చూ, యత్నము, విణ (4) మనోజ్ఞము చూ, హృద్యము.

గమకములు అం రిరిపువు, స్ఫురితము, కంపితము, లీనము, ఆందోళితము, వల్లి, త్రిభిన్నము, కురళము, ఆహతము, ఉల్లాసితము, ప్లావితము, గుంఫితము, ముద్రితము, నామితము, మిశ్రము (15) చూ, ఉపవిద్యలు

గమకారిత్వము. సం వి. అ. న చూ, రభసము

గమకించు దే అ. క్రి చూ, యత్నించు

గమగమ దే వి. వాసనకొట్టుటయందగునను కరణము స్వా. 2, ఆ 55. చూ, హూహూ.

గమగమించు దే అ. క్రి గమగమయని వాసనకొట్టు (తె, ప) గమాయించు.

గమథుఁడు సం విణ తెరువరి చూ, పాంథుఁడు.

గమనము సం వి. అ న 1 రూ-గమము పోక చూ, వర్తనము 1, 2 చూ, ప్రమాణము, 3 తలఁపు చూ స్మృతి 1, 4 కోరిక చూ, వాంఛ, అం 5 తర్కశాస్త్రమునందలి పంచవిధకర్మములలో నొకటి చూ, కర్మములు

గమనించు సం అ క్రి 1 పోవు చూ, వెళ్ళు 3, 2 తలఁచు చూ, యోచించు.

గమనిక సం వి ఆ స్త్రీ 1 నడవడి చూ, వర్తనము 1, దే. వి. (1) చందము చూ, విధము. 1

గమము సం. వి అ పుం 1. నడవడి చూ, వర్తనము 1, 2. పయనము చూ ప్రయాణము, 3 త్రోవ చూ, మార్గము 1

గమళ్లవాఁడు దే వి క్షత్రియస్త్రీకి శూద్రునకుంబొడమి అయిదువిధముల సారాయి నమ్మువాఁడు చూ, సురాజీవి

గమాయించు దే అ క్రి చూ, గమగమించు

గమి సం విణ న్ 1. తెరువరి చూ, పాంథుఁడు, దే వి (1) గుంపు, రూ-గుమి-గుమురు-గుబురు. చూ, సమూహము, విణ 2 తఱచు చూ, మొత్తము

గమించు సం. అ క్రి. పోవు. రూ-గమియించు. చూ, వెళ్ళు 3.

గమికత్తె ద్వ వి. అంతఃపురమునందు కావలియుండెడు ఆఁడుది శశాం. 4, ఆ 164 చూ, స్త్రీ.

గమికాఁడు. దే వి 1 కాకి చూ, వాయసము, 2 అధిపతి చూ, ప్రభువు 2, 3 దళపతి చూ, సైనికుఁడు, 4 అల్పసైన్యాధిపతి చూ, సైనికుఁడు (ఆం, భా ద్వి 184.), 5 ముఖ్యుఁడు చూ, శ్రేష్ఠుఁడు

గమికొను దే. అ. క్రి అంటలుఁగట్టు చూ, ప్రోగుపడు

గమియించు సం అ క్రి చూ, రూ-గమించు

గమిష్ఠువు సం వి. ఉ. పుం 1 కురుక్షేత్రము చూ, దేశము, 2. గాలి చూ, వాయువు.

గమ్మత్తు వా వి 1 వేడుక, 2 తమాషా, 3 కనుకట్టు, 4 రహస్యము.

గమ్మ. దే. వి 1 వాసనకొట్టుటయం దగునను కరణము వసు 5, ఆ 106 చూ, హూహూ, వా వి 2 తుమ్మబంక చూ, జిగురు

గమ్మన వా అవ్య. త్వరితముగ "గమ్మన వెళ్లి రమ్మ"

గమ్యము సం విణ పొందఁదగినది చూ, ప్రాప్యము

గయ. సం వి ఆ. స్త్రీ 1 ఫల్గునీ నదీతీరమున నుండు గయ యను పట్టణము చూ, దేశము, 2 తీర్థవిశేషము చూ, భూమి 1, అం 3 క్షేత్రములు ఇరువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, క్షేత్రములు. (విశేషము — శిరోగయ-గయ, నాభిగయ-భువనేశ్వరము, పాదగయ-పీఠికాపురము)

గయము. సం. వి అ. పుం పశువు చూ, మృగము. 1

గయాపిండదానార్హులు అం పిండదానక్రమము-శ్లో॥ ఆదౌపితా, తథామాతా, । సాపత్నీ. జననీ, తథా । మాతామహస్సపత్నీకాః । ఆత్మపత్నీ, తథైవచ । సుత, భ్రాతృ। పితృవ్యాశ్చ । మాతులాశ్చసభార్యకాః, దుహితా, భగినీ, చైవ । దౌహిత్రో, భాగినేయకః, । పితృష్వసా, మాతృష్వసా,। జామాతా, భావుక, స్నుషా, । శ్వశుర, శ్యాలక, శ్చైవ । స్వామినో, గురురర్థినః॥ తా —తండ్రి, తల్లి, సవతితల్లి, భార్యాయుక్తమాతామహులు, స్వభార్య, కొడుకు, అన్న, పిన్నపెదతండ్రులు, భార్యా యుక్తమైన మామలు, కూఁతురు, అప్ప, దౌహితుౖఁడు, మేనల్లుఁడు, మేనత్త, పినతల్లి పెదతల్లులు, జామాత (అల్లుఁడు), అప్పచెల్లెండ్రి భర్త, కోడలు, మామ, శ్యాలకుఁడు, రాజు, గురువు, దాసదాసీలు వీరు పిండోదక క్రమపద్ధతిలోనివారు, రెండవ విధము.— తండ్రి, తాత, ముత్తాత, వారి తల్లిదండ్రులు, తల్లి, అత్త, ఆమెయత్త, మాఱుతల్లి, ఆమె తల్లిదండ్రులు, వారి తల్లిదండ్రులు, తల్లితల్లి, ఆమెతల్లి, ఆమెతల్లికిఁదల్లి, వారిబిడ్డలు, తన భార్య, తనబిడ్డలు, తన యన్నదమ్ములు, తన పెదతండ్రి, పినతండ్రులు, మేనమామలు, వారిభార్యలు, వారిసంతతులు, తనతోఁబుట్టువులు, వారిబిడ్డలు, వారిభర్తలు। బిడ్డనిచ్చిన యత్తమామలు, వారిసంతతులు, తనకన్నమిడి కాపాడినవాఁడు, మంత్రోపదేశము చేసిన వాఁడు, చదువుచెప్పినవాఁడు, వసుగుచేయించినవాఁడు, పెండ్లిచేయించినవాఁడు, భయముడిపి యాదరించినవాఁడు, అప్పిచ్చినవాఁడు, వానిభార్యలు, కొడుకులు, కొమార్తెలు, తన దాయాదులు (88) (ఇందు రూఢములగు పదములు మాత్రము శీర్షికాపదములుగ గ్రహింపఁబడియె.) (సంజ్ఞావివరణదర్పణము)

గయావళీబ్రాహ్మణులు పా. I ఘూర్జరబ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు వీరు యజుర్వేదులు. ఖేడాజిల్లాలో చేరిన అదాస నడ్యాద గ్రామములయందుఁ గానంబడియెదరు: చూ,

బ్రాహ్మణులు, 2 గయయందలి ఫల్గునీనది యందు పిండములను వేయించు క్షేత్రపురోహితులు (హిం గయావాలా)

గయాళము దే వి. రూ-గయ్యాళము ధిక్కారపుమాట చూ, శబ్దము 2

గయాళి దే. విణ. ధిక్కరించుచు మాటలాడునది రూ-గయ్యాళి చూ, స్త్రీ

గయాళించు దే అ. క్రి. ధిక్కరించి మాటలాడు చూ, రూ-గయ్యాళించు.

గయాళు దే వి రూ-గయ్యాళు సేద్యముచేయుటకుఁ దగని పొలము చూ, భూమి, 1.

గయిరమ్మ వై వి =గౌరి చూ, రూ-గవరమ్మ (వాడుక). "గయిరమ్మ పండుగ" చూ, పార్వతి 1

గయుఁడు. సం. వి. అ పుం 1 ముక్కంటి చూ, శివుఁడు, 2. గయుఁడను కోఁతి చూ, వానరము, 3 గయుఁడను రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1, అం. 4 మహారాజులు పదునాలుగురిలో నొకఁడు చూ, మహారాజులు-రాజు 1

గయ్యాళము దే వి చూ, రూ-గయాళము

గయ్యాళి దే విణ చూ, రూ-గయాళి "నీవెంత గయ్యాళిగంపవే."

గయ్యాళించు. దే అ క్రి. చూ, రూ-గయాళించు. కళా 3, అ 222

గయ్యాళు దే వి చూ, రూ-గయాళు

గర. సం. వి అ. స్త్రీ 1 భోజనము చూ, సాపాటు, దే వి. (1) మంటిగడ్డ, మంటిముద్ద చూ, భూమి. 1.

గరకట్టు. దే అ. క్రి గడ్డకట్టు. జై. 6, ఆ. 196 చూ, ముద్దకట్టు (రూ-గరమును-గరవడు)

గరకొను. దే అ. క్రి —పై—

గరగ. వై. వి. _కరకా. రూ-గరిగ. 1 చిన్నకుండ, పెండ్లిలో వసంతముంచెడు గరగముంత (అనికొందఱు) చూ, భాండము. 3; 2. నీళ్లు త్రాగుటలోనగువాని కుపయోగించెడు చిన్న పాత్రము చూ, పాత్రము. 6, 3. గ్రామదేవత (అమ్మవారు) ఘటము. "నూకాలమ్మ గరగ" చూ, పాత్రము. 6

గరగడ దే వి. (గరగ + గడ) నూనె మొదలగునవి చిన్ననోరుగల పాత్రములలోఁ బోయుటకు అడుగున ఆఁదోఁకవలె కోవియమర్చి చేసిన విశాలమగు ముఖపాత్రవిశేషము, గళ్లా చూ, పాత్రము. 6

గరగముంత. వా వి చూ, గరగ. 1, 2.

గరగర. దే.విణ. నైర్మల్యము: చూ,సొచ్ఛెము.2.

గరగరనివాఁడు. దే. వి. మేదురుఁడు; చూ, మినమిననివాఁడు

గరగరిక దే వి. 1. నైర్మల్యము చూ, గరగర, 2 అందము చూ, సౌందర్యము, 3. తెలివి: చూ, బుద్ధి

గరఘ్నము సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లగన్నేర * చూ, పర్ణాసము, 2. బర్బరము * చూ, బారంగి

గరఘ్ని. సం వి ఈ స్త్రీ గరఘ్ని యనుచేప చూ, మత్స్యము 1.

గరజి. సం. వి. ఇ పుం. కరణములు పదునొకటింటిలో నొకటి చూ, కరణము. 14 (చూ, కరణములు 2)

గరడి వై. వి.= చూ, రూ-గరిడి. 2

గరణము సం. వి అ. న. భోజనము: చూ, సాపాటు (తెనుఁగు అని కొందఱు)

గరదము. సం వి అ. న. విషము చూ,విసము. 1.

గరదుఁడు సం. విణ విషముపెట్టువాఁడు.

గరపనేల. ద్వ వి. మెరకనేల (గులకఱాలచే గట్టియైనది) చూ, భూమి. 1

గరభము సం వి. అ. పుం. చూ, రూ-గర్భము.

గరమాపంచకము. అం. రేలపండు, తుంగముస్తెలు, కరక్కాయ, కటుకరోహిణి, పిప్పలీమూలము. (5)

గరము సం. వి. అ. పుం 1. (గరము=గరజి) చూ, గరజి, 2. రూ-గరళము కృత్రిమ విషము "గరస్తుకృతకమ్ విషమ్" అ పా. ప్రి భో. చూ, విసము. 1, 3 వత్సనాభి*. చూ, విష. 1, 4. ఒకానొక రోగము చూ, రోగము. 1

గరలారి. సం. వి. ఇ. పుం. మరకతమణి చూ, రత్నము. 1

గరవడు. దే. అ క్రి. (గర + పడు). చూ, గడ్డకట్టు.

గరళము సం వి అ న. 1 విషము: చూ, విసము. 1, 2. సర్పవిషము చూ, విసము 1, (కడుపులోగాని పేగులలోగాని పుండుగల రోగులకు గరళముతోఁ గూడిన మందులు వాడకూడదు); 3. వత్సనాభి * చూ, విష 1, 4. గార * చూ, హింగుది, 5 కసవుప్రోగు చూ, వెంటి, 6 కొలఁది. చూ, పరిమాణము.

గరళముఖము సం వి. అ. పుం పాము చూ, సర్పము.

గరళాంశము అం షష్ట్యంశములలో నొకటి. చూ, షష్ట్యంశములు.

గరవ్రితము. సం వి అ పుం నెమిలి చూ, మయూరము.

గరాగరి సం వి.ఈ. స్త్రీ 1. రూ-ఖరాగరి* చూ, దేవతాళము, వా. విణ. (1) ఉన్నదున్నటుల, సత్యమైనది (తెలుఁగున గోదావరీమండల ప్రాంతమున వాడుక.)

గరాత్మకము. సం వి.అ న శోభాంజనబీజము*. చూ, శిగ్రువు 1.

గరాధిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, లక్క.

గరాసు వై విణ 1. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2, 2. కుత్సితస్త్రీ చూ, స్త్రీ, 3.=క్రివ్యాసి. రక్కసి చూ, రాక్షసి 1.

గరి. సం వి ఈ స్త్రీ చూ, దేవతాళము *, వా వి (1) వాఁడి చూ, వాలు 6, (2) నాలుగు అణాలు చూ, కోమటివాని లెక్క.

గరిండము. సం. వి అ. న. చూ, పడక.

గరిఁటె. దే. వి చూ, రూ-గంటె. 1 (రూ-గటిఁటె)

గరికపూజలమెచ్చుగబ్బివేల్పు. మి ద్వ. వి చూ, వినాయకుఁడు 1.

గరిగ. వై. వి =కరకా చూ, రూ-గరగ.

గరిడి వై. వి 1 చోటు చూ, స్థానము. 1, 2.=ఖురళి సాముకూటము రూ-గరిడీ-గరడి చూ, సదనము. 1, 3 గడసాదన రూ-గరిడీ. కళా 7, అ.34 చూ, సాము 3, 4. దగ్గఱ. రాఘ. 2, ఆ 18 చూ, సమీపము. 1.

గరిడిముచ్చు ద్వ వి. గడిముచ్చు. మంచివానివలె దగ్గఱఁజేరియుండి సమయము చూచి దొంగిలించెడుదొంగ కళా 2, ఆ 45 చూ, ముచ్చు. 1.

గరిడీయ. వై. వి =కరండికా పూలబుట్ట: చూ, సజ్జి.

గరిడీ వై. వి (రూ-గరడి-గరిడి) 1 = ఖురళి సాముకూటము వసు 4, ఆ 72 చూ, సదనము 1, 2 గడసాదన చూ, సాము. 3.

గరిత వై. వి. =గృహస్థా. 1. ఇల్లాలు చూ, భార్య, 2 పతివ్రిత. అచ్చ యు, కాం.356: చూ, స్త్రీ.

గరిమ. సం. వి. న్. పుం, 1. రూ-గరిమము. గొప్పతనము చూ, యోగ్యత అం. 2. అణిమాద్యష్టసిద్ధులలో నొకటి: చూ, సిద్ధులు

(విభూతులు), పా 3. (బరువు) ఒకవస్తువును భూమి యెంతశక్తితో నాకర్షించునో ఆశక్తి పరిమాణమే ఆవస్తువుయొక్క గరిమ (దీనివలన బరువునకును, ద్రవ్యరాశికిని గల భేదము తేటపడుచున్నది): గరిమము.

గరిమనాభి. పా పదార్థముయొక్క మధ్యతూకము (సెంటర్ ఆఫ్ గ్రావిటీ.)

గరిమము చూ, గరిమ, అం 4. తర్కశాస్త్రమునందలి పంచవిధకర్మములలో నొకటి చూ, కర్మములు. 2

గరిమిడి. దే వి 1. రూ-గఱిక. దూర్వ* చూ, తృణము 1, 2. ఎల్లెలుక· చూ, మూషికము

గరిమిడికొక్క దే వి —2 పై — స్వా 4, అ 25.

గరియ. దే వి రూ-గరుగు * గా·, ములుగ

గడివడి వై వి.=ఖాదిరవటకము చూ, రంగదము

గఱువడీయము వై. వి =—పై—

గరివి వై వి.=గర్వి. గర్వముగలవాఁడు చూ, పొగరుఁబోతు.

గరివించు వై వి.=గర్వించు చూ, హుంకరించు.

గరిష్ఠము. సం విశ 1 మిక్కిలిగురువు మిక్కిలి బరువైనది చూ, స్థవిష్ఠము

గరిష్ఠసామాన్యపరిమాణము. పా (గ్రేటెస్టు కామన్ మల్టిప్లికేషన్)

గరిసె. వై. వి =కర్ష 1. రూ-గఱిసె. గంజ. ధాన్యముంచెడుకొట్టు చూ, పంటసాల, 2 రూ-గఱిసె మానవిశేషము (గరిసె = 8 మలకపుట్లు, 7½ పల్లెపుట్లు, 15 పందుములు, 30 ఏదుములు, 150 తూములు, 600 కుంచెములు.) (గోదావరిజిల్లాలో వాడుక)

గరిసెబావి. వై. వి, మెల్లెలతో గరిసెవలెనల్లి భూమిలోపలికి కుంచియుత్తెడునూయి చూ, నుయ్యి.

గరు. దే వి· చూ, రూ-గఱుగు

గరుగు దే వి· చూ, గరియ.

గరుజు వా వి అక్కఱ, అగత్యము, అవసరము. "నాకేమి? గరుజు అనుకొన్నావా?" (గోదావరీమండలప్రాంతమున వాడుక)

గరుటామంతుడు వై. వి. = గరుత్మంతుఁడు (రూ- గరుటాలమంతుఁడు- గరుడాలమంతుఁడు-గరుటి- గరుడి) చూ, హరివాహనుఁడు.

గరుటాలమంతుఁడు. వై. వి.= —పై —

గరుటి వై వి.= —పై.—

గరుడండు. దే వి ఒకానొక కోడి చూ, పుంజు.

గరుడకంబము వై వి =(విష్ణువు గుడియందలి) గరుడస్తంభము చూ, స్తంభము. 1, (విస్సారపుసంభాషణమందు గాడిదెగుడ్డు గరుడకంబము అని గోదావరీమండలమున వాడెదరు)

గరుడతాళము సం. వి. అ పుం తాళప్రాణకళావిశేషము చూ, తాళము 2

గరుడధ్వజుఁడు సం వి అ. పుం· వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు 1.

గరుడపక్షము అం భావాధ్యాయప్రమేయమునందలి నృత్తహస్తములు ఇరువదితొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, నృత్తహస్తములు.

గరుడపచ్చ వై వి మరకతము చూ, రత్నము 1

గరుడప్లుతము అం. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, కరణములు

గరుడము. అం. 1 సంయుతహస్తములు ఇరువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, సంయుతహస్తములు. 2 జన్యతాళములలో నొకటి: చూ, జన్యతాళములు.

గరుడసరులు. వై, వి బ. మేలైన శాలిధాన్యము చూ, ధాన్యము.

గరుడస్తంభము సం. వి. అ. పుం.=చూ, గరుడకంబము.

గరుడాంకితము. సం. వి. అ. న. మరకతమణి. చూ, రత్నము 1.

గరుడాంజనము. అం. అంజనములలో నొకటి. చూ, అంజనములు.

గరుడాగ్రజుఁడు సం. వి. అ. పుం. గరుత్మంతుని యన్న: చూ, సూరసూతుఁడు.

గరుడారతి ద్వ. వి. ఆరాత్రికావిశేషము చూ, అళ్ళఘూరతి

గరుడాశ్మము సం. వి. న. పుం. చూ, గరుడాంకితము.

గరుడి వై. వి.=గరుడః. చూ, గరుటామంతుఁడు.

గరుడిరవుతు. వై. వి.= గరుడరాహుత్త. చూ, విష్ణువు 1 (రూ-గరుడిరౌతు.)

గరుడుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=గరుడి. చూ, హరివాహనుఁడు.

గరుడోత్తరము సం. వి. అ. న. చూ, గరుడాంకితము.

గరుత్తు. సం. వి. త్. పుం. 1.=గతి. పక్షము చూ, ఱెక్క. 1, 2. ఇనుఁడు చూ, సూర్యుఁడు, 3. ధ్వని చూ, స్వరము. 2.

గరుత్మంతము. సం. వి. త్. పుం. పక్కి చూ, పక్షి.

గరుత్మంతుఁడు. సం. వి. త్. పుం. 1 =గరుటామంతుఁడు. చూ, హరివాహనుఁడు.

గరుదాల్పు. ద్వ. వి. చూ, గగురు.

గరుద్వ్యోధి సం. వి. న్. పుం. భారతీపక్షి చూ, వ్యోమనాసిక.

గరుపనేల. ద్వ. వి. చూ, రూ-గరపనేల

గరుపాటు. ద్వ. వి. చూ, రూ-గగురు (శకాం 3, ఆ. 64.)

గరుపాటుమొన. ద్వ. వి. పందిమూఁతి ముట్టె. (శబ్దరత్నాకరము.)

గరుపొడు. దే. అ. క్రి: చూ, గగురుపొడుచు.

గరుసు. వై. విణ. 1.=ఖరభూ. (గులకఱాలచే గట్టియైనది) నేల: చూ, గరపనేల, 2. విరివి చూ, విస్తారము. 1.

గరువతనము. దే. వి. 1 చూ, నియమము; 2 (శృంగార) గర్వము చూ, హంకారము

గరువపడు. వై. అ. క్రి.=గర్వపడు చూ, హంకరించు.

గరువము వై. వి. 1.=గర్వము. రూ-గరువతనము. అచ్చ యు, కాం. 116 చూ, హంకారము, 2.=గౌరవము చూ, సన్మానము

గరువు దే. వి. 1 =గర్వము. చూ, హంకారము. 2 చెక్కిలి. స్వా. 5, ఆ. 58. చూ, లెంప 2, వై. విణ. 3=ఖరభూ. రూ-గరుసు స్వా. 4, ఆ. 60 చూ, గరపనేల.

గరుసు దే. వి. 1. మేర చూ, మర్యాద, 2 చర్మము చూ, బెరడు, 3. ముఖభీతి. చూ, మోమోటము, వై. విణ. 4.=ఖరభూ. ఆం, భా. ద్వి. భూ. 4 చూ, గరపనేల

గర్గము సం. వి. అ. పుం. 1. దేవయోని సర్ప విశేషము చూ, సర్పము, 2 గర్గముని చూ, ముని. 1

గర్గరము సం. వి. అ. పుం. గర్గరమనుచేఁప చూ, మత్స్యము 1

గర్గరి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెరుఁగుచిలికెడు కుండ, తరిగడవ చూ, మంథని

గర్గాటము సం. వి. అ. పుం. యోగనాలిక యను చేఁప చూ, మత్స్యము 1.

గర్జ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గర్జనము (మేఘము లోనగువాని) ధ్వని చూ, స్వరము 2, 2 ఏనుఁగుధ్వని. చూ, స్వరము. 2, 3 సింహధ్వని చూ, స్వరము. 2, 4. వ్యాఘ్రధ్వని. చూ, స్వరము. 2.

గర్జకము. సం. వి. అ. పుం. గర్జకమను చేఁప చూ, మత్స్యము. 1.

గర్జనము. సం. వి అ. న. 1 చూ, గర్జ. 1, 2 చూ, రోషము.

గర్జము సం. వి. అ. న 1. ఏనుఁగుధ్వని చూ, స్వరము 2, 2. (మేఘములోనగువాని) ధ్వని చూ, గర్జ 1.

గర్జాఫలము, సం వి. అ. పుం 1 చూ, సముద్రాంత *, 2. పోరు చూ, యుద్ధము, 3 చూ, బెదరింపు, 4 చూ, ప్రేరేచుట

గర్జి సం. వి ఇ. పుం మేఘధ్వని చూ, స్వరము. 2.

గర్జించు సం అ. క్రి. 1 (మేఘము లోనగునవి) ధ్వనించు చూ, శబ్దించు, 2 కోపించు చూ, రోషించు, 3. = గర్దించు చూ, గదుము.

గర్జితము. సం వి అ. న చూ, గర్జము.1-2; పుం 3 మదపుటేనుఁగు చూ, హస్తి.

గర్తజంబుకన్యాయము పా గుంటనక్కచేష్టల రీతి.

గర్తము సం. వి. అ పుం 1 = గుంట (క్రంత. గోయి-గర్త పల్లము. (గొయ్యి, బొక్కనున్న): చూ, రంధ్రము 1, 2. పిఱుఁదుల మీఁదిగుంతలు చూ, రంధ్రము 1, 3 (త్రిగర్త దేశవిశేషము చూ, దేశము

గర్తాటము సం వి. అ. పుం 1. ఎలుక చూ, మూషికము, 2 పందికొక్కు చూ, మూషికము

గర్తిక సం వి ఆ స్త్రీ. పట్టుసాలెవాని యిల్లు చూ, సదనము. 1

గర్దభకము సం వి అ పుం తెల్లఁగలువ * చూ, పద్మము 1

గర్దభగదము సం వి అ పుం ఒకానొకరోగము; చూ, రోగము. 1.

గర్దభచందనన్యాయము. పా. గాడిద మీఁద నెంత గంధపుచెక్క వేసినను దాని వాసన తెలిసికొనలేనిరీతి.

గర్దభము సం. వి అ. న. 1 చూ, గర్దభకము*, 2 చూ, వాయువిళంగము *, 3 దావరడంగి * చూ, దేవతాళము, పుం. 4. గాడిద చూ, రాసభము, 5 క్షుద్రరోగము(స్త్రీలింగమని కొందఱు) చూ, రోగము. 1

గర్దభశాఖ సం వి ఆ స్త్రీ చిఱుతేఁకు * చూ, పారంగి.

గర్దభశాఖము సం. వి అ పుం —పై.—

గర్దభశాఖి సం వి ఈ స్త్రీ. —పై.—

గర్దభాంజనక సం. వి. ఆ స్త్రీ చూ, దేవతాళము *.

గర్దభాండము సం వి అ పుం కలజువ్వి, జువ్వి (అనికొందఱు)* చూ, ప్లక్షము

గర్దభాహ్వయము. సం వి. అ పుం కుముదము* చూ, పద్మము 1.

గర్దభి సం వి. ఈ. స్త్రీ తెల్ల వాఁకుడు *: చూ, వాఁకుడు

గర్దభిక. సం వి ఆ స్త్రీ. క్షుద్రరోగవిశేషము చూ, రోగము. 1

గర్ధనము సం విశే. 1 దూ-గృధ్నువు. ఇచ్ఛగలవాఁడు ఇచ్ఛగలది (అనియు) చూ, వలపుకాఁడు; 2 పరద్రవ్యాసక్తుఁడు. చూ, లుబ్ధుఁడు. (గర్ధనము అనిశర) గర్ధనుఁడు అనికొందఱు)

గర్పము. సం వి అ పుం చూ, గర్దభాండము*

గర్పాడు దే. అ క్రి తిండితిను ఆం, భా. క్రి 97 చూ, మేఁపుమేయు

గర్భండము సం వి అ పుం. కాయబొడ్డు. చూ, నాభిగుడకము

గర్భకము సం వి అ న వెండ్రుకల లోపల ముడుచుకొన్న పూదండ చూ, భూషణము 2

గర్భకరము. సం వి. అ పుం చూ, పుత్రజీవి*.

గర్భకవిత్వము పా. ఒక పద్యములో నొకటి రెండు మూఁడు పద్యముల గణాది నియమ సమన్వితముగ నిముడ్చుట. (కవిరచనమే కవి

త్వము, ఇది నాలుగు విధములు —ఆశుకవిత్వము, బంధకవిత్వము, గర్భకవిత్వము, చిత్రకవిత్వము అని) ఈనాలుగువిధములలో గర్భకవిత్వమొకటి చూ, మాటలల్లుట

గర్భఘాతిని. సం వి ఈ స్త్రీ. చూ, శూకశింబి *

గర్భదము సం. వి. అ పుం చూ, గర్భకము *

గర్భనుత్తు. సం వి. త్. పుం ఒకరకము అతివస * చూ, విమ.

గర్భపాతకము. సం. వి అ పుం. ఎఱ్ఱమునగ *: చూ, శిగ్రువు 1

గర్భపాతన. సం వి ఆ స్త్రీ గుమ్మడి * చూ, మహాఫలము

గర్భపాతనము సం వి అ పుం. రీఠాకరంజము * చూ, పూతికరజము.

గర్భపాతము సం వి అ పుం, కుంకుడు* చూ ఫేనిలము.

గర్భపాతని సం. వి ఈ స్త్రీ చూ, హలిని *

గర్భపాతిని సం వి ఈ స్త్రీ. —పై—

గర్భము సం వి అ పుం, 1 =కడుపు చూ, భ్రూణము 1. (చూ, కడుపు, కుక్షి), 2 =కడుపు కడుపులోని పిండము (గర్భసంస్కారములు మూఁడు —ఆధానికము, పుంసవనము సీమంతోన్నయనము) కడుపులోని పిల్ల చూ, భ్రూణము. 1, 3 స్త్రీగర్భము. చూ, భ్రూణము 1, 4 బిడ్డ (నపుంసకమని కొందఱు) చూ, శిశువు, 5 పనసపండుతొక్క, 6 అన్నము చూ, సాదము (1), 7 అగ్ని చూ, నిప్పు, అం 8. నాటకసంధులయిదింటిలో నొకటి చూ, నాటకసంధులు (చూ, సంధి 3.); విణ 9 కొలిమితిత్తి, పవనసంకటము చూ, భస్త్ర, 10. ఇంటిలోపలియిల్లు, అపవరకము చూ, సదనము 1

గర్భవతి. సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, చూలాలు.

గర్భశయ్య సం. వి ఆ స్త్రీ. గర్భోత్పత్తిస్థానము చూ, మావి 2

గర్భాగారము. సం వి అ. న. శయనగృహము లోనిల్లు (అని కొందఱు) చూ, సదనము 1

గర్భదము. అం తానములు మూఁడు. అందుసర్వతానములు ఇరువదెనిమిది అందు ని-గ-హీనతానములు ఏడు. అందు గర్భదమొకటి చూ, ని-గ-హీనతానములు. (చూ, సర్వతానములు)

గర్భాధానపుఖండ. పా. చూ, ఖండ.

గర్భాధానము. సం. వి అ. న. 1. యుక్తవయస్సువచ్చిన పిల్లను భర్తతో ప్రప్రథమమునఁ గలుపుట చూ, శోభనము, 2. గర్భమును ధరించుట, అం 3 కర్మములు పదునాఱింటిలో మొదటిది చూ, కర్మములు, పా 4. గర్భాధానమునకు ముహూర్తకాలము —తిథులు —2-3-5-7-10, వారములు —బు, గు, శు, సో, నక్షత్రములు —రో-ఉఫ-హ-స్వా-అనూ-ఉషా- శ్ర-శ- ఉభా- పూభా, లగ్నములు.—వృ-మి-సిం-కన్య- వృశ్చి- తు-ధ-కుం-మీ, త్యాజ్యములు — పంచపర్వపితదినములు

గర్భాశయము సం. వి అ పుం గర్భమును జొట్టుకొనియుండెడి సంచి చూ, మావి 2

గర్భాష్టముఁడు సం. వి అ పుం. ఎనిమిదవ నెలలోఁ బుట్టిన బాలుఁడు, దేవమానుఁడు చూ, శిశువు

గర్భిణి సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1 చూ, గర్భవతి, 2 చూ, మనుపాల *.

గర్భిణ్యవేక్షణము సం వి. అ. న గర్భిణీ స్త్రీచర్య చూ, బాలతంత్రము.

గర్భోణి సం వి. ఈ స్త్రీ రూ-గర్భోని అర్ధచంద్రాకారపు తలగడ చూ, లోడు

గర్భోని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై—

గర్భోపఘాతిని సం. వి ఈ. స్త్రీ. కట్టినతర్వాత నాఁబోతుపొటిఁగా నీచుకొన్నయావు చూ, ధేనువు.

గర్ముత్తు. సం. వి త్. న 1. గంటెలు, చామలు, సజ్జలు మొ * చూ, సస్యము (తృణధాన్యవిశేషమును, తృణమును అనఁబడును), పుం. 2 ఇనుఁడు. చూ, సూర్యుఁడు, 3. కిరణము. చూ హాయనము. 2, స్త్రీ 4 ఎండించిన వరుగు చూ, వరుగు 1, 5. బంగారు చూ, లోహము 1, 6 తీఁగె *; చూ, లత 1 (రూ-గర్ముతీ)

గర్ముటిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ. వ్రీహిభేదము. చూ, ధాన్యము

గర్మోటిక సం వి. ఆ. స్త్రీ. జరడీతృణము * చూ, తృణము. 1

గర్వటి. సం వి. ఈ. స్త్రీ చూ, గర్ముత్తు. 4

గర్వము సం వి. అ పుం 1 =గరువము. చూ, అహంకారము (ఐశ్వర్యము- రూపము-తారుణ్యము-కులము-విద్య-బలము-ఇష్టవస్తు లాభాదులచే నితరులను ఎఱుఁగక యుండుట-ఇది గర్వమను శృంగార రసైక దేశ వ్యభిచారిభావము), 2 కొవరము చూ, మదము 1, అం 3 సంచారి భావములు ముప్పదిమూఁడింటిలో నొకటి చూ, సంచారిభావములు (ఓగోరి కొండలం జెందునటులఁ జెండి తెచ్చినమాకు నీవొకడవెనుకే)

గర్వాటుఁడు సం. వి. అ. పుం. ద్వారపాలకుఁడు చూ, వేత్రధారుఁడు

గర్వి. సం విశ. (న్ ఈ న్) =గరివి గర్వముగలవాఁడు చూ, పొగరుఁబోతు

గర్వించు. సం. అ క్రి. =గరివించు చూ, అహంకరించు.

గర్వితుఁడు సం. విశ. చూ, గర్వి.

గర్హ. సం వి. ఆ స్త్రీ. దూఱు చూ, నింద. 1.

గర్హణము. సం. వి అ. న. చూ, గర్హ.

గర్హించు సం. స క్రి. దూఱు చూ, నిందించు.

గర్హితము. సం విశ నిందింపఁబడినది. చూ, హీనము. 2

గర్హ్యము సం. విశ. నికృష్టము. చూ, హీనము, 1.

గర్హ్యవాది సం విశ (న్. ఈ న్.) నిందింపఁదగు మాటలాడువాఁడు, కద్వదుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2 (గర్హ్యవాదికంటె కద్వదుఁడు నిందింపఁదగు మాటలు కొంచెముగ ఆడును ఇదియె వారిద్దఱికిఁగల భేదము)

గర్హ్యుఁడు సం విశ 1 అధముఁడు చూ, హీనుఁడు, 2 జాత్యాచారాదులచే నిందితుఁడు. చూ, వ్యాధుఁడు 2

గఱగఱ దే వి 1 భక్ష్యములు నమలుటయందగుధ్వన్యనుకరణము రూ-కఱకఱ చూ, హూహూ, 2 కొరిన్యము చూ, బెడిదము.

గఱగఱలాడు దే అ క్రి (గఱగఱలు + ఆడు) గఱగఱయని మ్రోఁగు చూ, శబ్దించు.

గఱగొఱ దే వి. తక్కువ చూ, వెలితి 2

గఱి వై వి 1 =గరుత్ ఱెక్క: చూ, ఱెక్క 1, 2. =గరుత్ బాణముఱెక్క చూ, ఱెక్క, వా వి 3 (అరుజాయి, పెద్దపులి నాలుక, నోటిపూఁతగలవాని నాలుక లోనగువానియందలి)గఱుకు చూ, గఱుకు 2, 4 తాటికమ్మ (తొడిమె) కు ఇటునటుగల గఱుకు "గఱికమ్మ-గఱిగమ్మ"

గఱిఁటె. దే వి చూ, రూ-గరిఁటె

గఱిక. దే. వి 1 దూర్వ * చూ, తృణము. 1. (దీనిరసము మూత్రమును జారీచేయును. మూత్రము వెంటపడు రక్తము తగ్గించును. పీనస, గ్రహణి, అతిసారముకట్టును దీనివేరు చితుకకొట్టి పెరుఁగుతోనిచ్చిన సెగరోగము

పోవును.), అం 2 అర్ఘ్యములెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, అర్ఘ్యము

గఱికచెక్క. ద్వ వి. పచ్చికతోఁడి మట్టిపెల్ల, పచ్చికపెల్ల (గఱికమోడిచెక్క అనియు). చూ, భూమి. 1.

గఱికమ్మ వా. వి. గఱుకుగలతాటికమ్మ (తొడిమె) రూ-గఱిగమ్మ చూ, మదురుకమ్మ

గఱికమ్మి. ద్వ వి గఱిబద్ద (సంధిని వర్ణలోప వర్ణవికారములు)

గఱికనూదులు ద్వ వి. బ శాలిధాన్యము చూ, ధాన్యము

గఱిగమ్మ. వా. వి (గఱుకు + కమ్మ): చూ, రూ-గఱిఁగమ్మ. "గరివిమాటు గఱిఁగమ్మ సదును" "మదురుపోయుటకు గఱిగమ్మలు తీసికొని రమ్మ."

గఱిచిప్ప ద్వ వి ముత్తెపుఁజిప్ప చూ, సీపి

గఱిబద్ద ద్వ వి. (గఱుకు + బద్ద) గఱుసుతోఁడి తాటాకుబద్ద. చూ, గఱికమ్మి.

గఱిసె. వై వి= చూ, రూ-గరిసె

గఱుకు దే. వి 1 కొడవలి లోనగువానికక్కు- రూ-కక్కు-కఱసు-కఱుకు, వా వి. 2: చూ, గఱి 3

గఱుగు. దే వి చూ, గరియ *.

గఱువ. వై. విశ 1 =గురు, పెద్ద చూ, విపులము, 2 =గురు గుర్వీ గొప్పవాఁడు. ప్రభా 3, ఆ. 5 చూ, హేమాహేములు

గఱువు. వై. వి = చూ, రూ-గరువు 3

గఱ్ఱు. దే వి త్రేఁచుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గఱ్ఱె. దే. వి చేఁపలఁబట్టెడు సాధనము (దీని ఆకారము తిత్తివంటిదిగాని యిది మిక్కిలి పెద్దది): చూ, వల. 1

గలంతిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ. గరిగెపిడత చూ, పాత్రము 6.

గలఁతియ. వై. వి =గలంతికా గిండిచెంబు చూ, పాత్రము 6 (రూ-గలఁతి-గలంతి-గలంతియ-గళంతి-గళంతియ)

గలకంబలము. సం. వి అ పుం ఆఁబోతు గంగడోలు, ఆవులకు మెడక్రింద వ్రేలాడునది చూ, సాస్న (రూ-గళకంబళము)

గలగండము. సం వి అ పుం గలగండమాల చూ, వ్రణము. (రూ-గళగండము)

గలగల దే వి 1 కదలుట, చెట్లఆకులు రాలుట, ఫలాదులురాలుట యందగుధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ, 2 భూషణములు మ్రోయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 6, ఆ 197 చూ, హూహూ

గలజేర దే వి. రూ-గలిజేరు * చూ, వర్షకేతువు (రూ-గలజేరు-గలిజెర-గలిజెరు-గలిజేరు) (ఇది మూత్రము జారీచేయును.)

గలజేరు దే వి —పై—

గలతరించు దే అ క్రి (మేను) జల్లుమను.

గలపడించు. దే. వి చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు

గలబ. దే వి. కలఁత చూ, సంతాపము

గలబరించు. దే అ క్రి కలఁగు చూ, సంక్షోభించు

గలబా-గల్బా వా వి కలఁత చూ, సంతాపము

గలమేఖల సం. వి. ఆ స్త్రీ. సూత్రాళి, గళసూత్రము చూ, భూషణము 2. (రూ-గళమేఖల.)

గలవ్రతము సం వి. అ పుం. నెమిలి చూ, మయూరము (రూ-గళవ్రతము)

గలశుండి. సం వి ఈ. స్త్రీ చూ, గొంతుముడి. (రూ-గళశుండి)

గలశుండిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ. కొండనాలుక. చూ, రసన (రూ-గళశుండిక)

గలస్తని. సం వి. ఈ. స్త్రీ. ఛాగి చూ, మేష ము. 1. (రూ-గళస్తని)

గలానిలము. సం వి అ పుం. ఒకరకముచేఁప చూ, మత్స్యము. 1 (రూ-గళానిలము)

గలాము. వై. వి = ఖల్ల. కల్లెము, చూ, ఖలము 4.

గలిజేర దే. వి చూ, రూ-గలజేర *.

గలిజెరు దే. వి. —పై —

గలిజేరు దే వి. —పై.—

గలిబిలి దే. వి. 1 సందడి చూ, స్వరము. 2, 2. అలికిడి. చూ, స్వరము. 2.

గలీబు. వా వి చూ, రూ- గనీబు.

గలేగండము. సం వి అ. పుం. ఒకరకము పక్షి చూ, పక్షి. (రూ-గళేగండము)

గలేస్తని. సం వి ఈ స్త్రీ చూ, రూ-గలస్తని. (రూ- గళేస్తని)

గల్యా. సం వి ఆ స్త్రీ 1. = రూ-గళ్యా. కుతి కలగుంపు చూ, మెడ, 2 పోటుగళ్ళముల సమూహము

గల్యము సం వి అ న. ఉమ్మి చూ, రసనా మలము

గల్ల దే. వి 1 బొత్తిగా గింజెపట్టని ధాన్యము, పొల్ల, పొల్లు చూ, ధాన్యము, 2 మాదిగవాఁడు తోలునానవేసెడి చేట్టి చూ, భాండము 3.

గల్లచాతురి. సం వి. ఈ స్త్రీ. ఒకరకము తలగడ చూ, లోడు

గల్లము. సం వి. అ. పుం. చెక్కిలి చూ, లెంప 2

గల్లు దే. వి భూషణములు మ్రోయుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము కళా. 3, ఆ. 25 (ఆమ్రేడితమునందు గల్లుగల్లు- గలుగల్లు.) చూ, హూహూ

గల్వర్కము. సం. వి అ. పుం 1. చషకము చూ, పాత్రము. 6, 2. మద్యపానపాత్రము చూ, పాత్రము. 6; 8. ఇంద్రనీలమణి చూ, రత్నము. 1.

గవఁకు దే వి. దుర్గమ పురద్వారము చూ, పెద్ద వాకిలి (రూ- గవను- గవని- గవిని- గవఁకు- గవుకు.

గవఁసు దే. వి —పై. —

గవడగొయ్యి వా. వి. 1 చిక్కులోఁబడిన వ్యవహారము; 2 బయటికి రావీలులేని గొయ్యి.

గవతము. దే. వి. రూ-గవదము. కసవు చూ, తృణము. 1

గవద వా. వి. రూ-గవుద చెక్కిలి "గవద బిళ్లలు." చూ, లెంప. 2.

గవదము. దే వి చూ, రూ-గవతము.

గవని దే. వి. —పై —

గవను దే వి —పై.—

గవయము. సం. వి అ. పుం. 1. అడవి ఆవు: చూ, ధేనువు, 2 = గోవ. గురుపోతు, మృగ విశేషము చూ, శరభము. 1

గవరన వై వి = గౌర ఎఱుపు చూ, వర్ణము. 6.

గవరనమెంటు. వా. విణ ప్రభుత్వసంబంధమగు, గవర్నమెంటు.

గవరనరు వా. వి రాష్ట్రపాలకుఁడు, గవర్నరు

గవరమ్మ వై. వి = గౌరి (రూ-గయిరమ్మ- గైరమ్మ) "గవరమ్మ సంబరము" చూ, పార్వతి, 1. (వాడుక.)

గవరాజము సం వి. అ. పుం. ఎద్దు: చూ, వృషభము.

గవలము. సం. వి. అ న. 1 ఎనుపకొమ్ము: చూ, శృంగము 1, పుం 2. నల్ల ఎనుఁబోతు: చూ, మహిషము.

గవాక్షము. సం వి అ పుం, న. కిటికి చూ, వాతాయనము.

గవాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పిన్నపాఁపర* (ఎద్దుకండ్లవంటి పువ్వులు గలది) చూ,

పాఁపర, 2 గోపాలకర్కటి: చూ, బుడమ*; 3. మల్లికాలత * చూ, మొల్ల; 4. దింటెన* చూ, విష్ణుక్రాంత, న. పుం. 5 పెద్దపేఁకు* చూ, శాకోటము.

గవాక్షుఁడు. సం. వి అ పుం. గవాక్షుఁడను కోఁతి. చూ, వానరము.

గవాచి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. గవాచియను చేఁప చూ, మత్స్యము. 1

గవాదనము. సం. వి అ. న. ఘాసము * చూ, తృణము. 1.

గవాదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పెద్ద పాఁపర *, 2. పసులు మేయుకంచె, కొఱను: చూ, భూమి. 1; 3, దింటెన * చూ, విష్ణుక్రాంత.

గవాదిని. సం వి ఈ. స్త్రీ చూ, రూ-గవాదని. 3.

గవామయము అం. తానములు 3. అందు కూటతానములు 28 అందు రహీనతానములు 7, రిహీనతానములు 7, గహీనతానములు 7, మహీనతానములు 7. వీనిలోని రహీనతానములు ఏడింటిలో గవామయ మొకటి చూ, రహీనతానములు (ఈవివరణము కూటతానములను పదముకడఁజేర్చి చదువుకొనవలెను) (చూ, ఉపవిద్యలు.) చూ, కూటతానములు చూ, తానములు.

గవాలూకము సం. వి. అ. పుం: చూ, గవయము

గవాషిక సం వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, లక్క

గవి సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1 ఆవు చూ, ధేనువు, 2 పాలుపితుకు చెంబు చూ, పాత్రము 6, వై. వి. (1)=గహ్వర. గుహా. స్వా 4, అ. 46 చూ, పణఁకు, (2) పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.

గవిని. దే. వి: చూ, గవక.

గవిలెము దే వి. గంధములో రాచి కలిపెడు విత్తు

గవిసె వై. వి =కోశ. గాదె చూ, పంటసాల (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

గవిసెన. వై. వి =కోశ రూ-గవుసెన-గౌసెన చూ, నిచోళము(దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గవీనము సం విశే ఆశితము, అంతకుముందే ఆవులు మేసినది (పొలము), మునుపు ఆవులుండినది (పొలము) (అని కొందఱు). చూ, భూమి 1.

గవుండ్లవాఁడు వై. వి =గోండ రూ-గౌండ్లవాఁడు సారాయినమ్మువాఁడు, కల్లుగీయువాఁడు (అనికొందఱు) చూ, సురాజీవి

గవుఁడు. వై వి 1.=గోండః —వై.— (రూ-గౌఁడు),2. కాఁపువారిపట్టపుపేరు రూ-గౌఁడు.

గవుకు దే. వి చూ, గవక.

గవుడసరము దే వి. ఆఁడువారి నగ చూ, భూషణము. 2.

గవుద. వై వి. =గండ రూ-గౌద చెక్కిలి: చూ, లెంప.2 (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గవుర దే. వి రూ-గౌర. బెహారి చూ, వర్తకుఁడు.

గవురమ్మ. వై. వి= చూ, గవరమ్మ.

గవురు దే. వి. రూ-గౌరు. 1 కపటము. ఆం. పదా చర, 10· చూ, వ్యాజము. 1, 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి, 3. కాపాలిక: చూ, వీణె, 4 గవులి: చూ, బల్లి, వై. వి. 5.=గౌరి చూ, పార్వతి. 1. (రూ-గౌరు)

గవులు. దే. వి. రూ-గౌలు 1. దుర్గంధము. చూ, వాసన; 2 గంధము చూ, వాసన.

గవులి. దే వి రూ-గౌళి-గౌరు. శకునములు చెప్పెడు బల్లి: చూ, బల్లి.

గవుసెన. వై. వి. =కోశః. రూ-గౌసెన-గవిసెన. వీణె మొదలగువాని యొఱ. చూ, నిచోళము.

గవేడువు. సం. వి ఉ. స్త్రీ. అడవిగోధుమలు. వట్టివడ్లు. రూ-గవేధువు. చూ, ధాన్యము

గవేధుక సం. వి. అ. స్త్రీ. —పై.—. "గవేధుర్నా గవేధుకః" రత్నకోశము.

గవేధువు. సం. వి ఉ. పుం, స్త్రీ. —పై —

గవేరుకము సం. వి. అ న. —పై.—

గవేళక. సం. వి. అ స్త్రీ. ఒకరకముచెట్టు చూ, వృక్షము

గవేషణ. సం వి. అ. స్త్రీ. 1. ఆమంత్రణార్థము వెదకుట (శ్రాద్ధబ్రాహ్మణులను వెదకుట)· చూ, పర్యేషణ, 2 వెదకుట· చూ, వెదకుడు.

గవేషించు. సం. స. క్రి. అరయు· చూ, వెదకు.

గవేషితము. సం. విణ. వెదకఁబడినది చూ, మృగితము.

గవ్య. సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆవులమంద చూ, ధేనువు, 2 వింటినారి చూ, మౌర్వి 1, 3 రెండుకోసులు చూ, పరువు 2

గవ్యము సం వి. అ. న. 1. వింటినారి చూ, మౌర్వి. 1, 2 చూ, రాగద్రవ్యము, విణ. 3 ఆవుపాలు లోనగునవి; 4. ఆవునకు హితమైనది. (చూ, గవ్యములు)

గవ్యములు. అం.=పంచగవ్యములు - గోమూత్రము, గోమయము, గోఘృతము, గోదధి, గోక్షీరము, (5) (ఇవి పవిత్రమైనవి పాపములను పోఁగొట్టునవి.)

గవ్యాదని. సం వి. ఈ స్త్రీ చూ, పెద్ద పాఁపర *.

గవ్యూతము. సం. వి. అ. న. రెండుకోసుల దూరము· చూ, పరువు. 2

గవ్యూతి. సం. వి ఇ. స్త్రీ. 1 —పై.— (ఈకారాంతమనియు, పుం-స్త్రీ. లింగమనియు కొందఱు)

గవ్వ. దే. వి. ఒకరకము శంఖము· (చూ, వరాటము). చూ, సంకు. 1

గవ్వచోకము. ద్వ. వి చూ, వెలిగారము.

గవ్వము దే. వి. క్షుద్ర జలచరము చూ, మత్స్యము. 1.

గవ్వసరులు దే. వి. ఒకరకము వడ్లు· చూ, ధాన్యము.

గవ్వసాంబ్రాణి. వా వి. గవ్వపలుకుసాంబ్రాణి, ఒకరకము అంగడివస్తువు· చూ, సాంబ్రాణి. 1.

గశకము. సం. వి. అ. పుం. 1. నూనెమడ్డి, తైలశేషము చూ, మడ్డి. 2, 2. మేకు చూ, గసి 2

గస. దే. వి కాసము: చూ, దగ్గు.

గసకము సం. వి. అ. పుం.=గసగస. నల్లమందువిత్తు చూ, సూక్ష్మతండులము.

గసగస. వై వి.=ఖస్ఖసము. గసకము -పై.-

గసగసాలు. వై. వి. బ =—పై — (గ్రాహణి కట్టును, వీర్యపుష్టి చేయును)

గసి. వై. వి. 1. చూ, గశకము 1, 2. మేకు· వారిశ్చ 2, అ 6 చూ, శూలము

గసిక. దే. వి 1 అమ్ము చూ, బాణము. 1; 2 మేకు చూ, శూలము, 3. సలాక· చూ, శలాక, 4. త్రవ్వుట కనువుగా కొనచెక్కిన కొయ్య చూ, కత్తవ 2.

గసిబిసి. దే విణ చూ, రూ-గజిబిజి.

గసిరా దే. వి ప్రవాళము. అం. పదా-4-5· చూ, రత్నము. 1.

గస్తాలు. దే వి. బ. మల్లబంధ విశేషము చూ, మల్లశాస్త్రము.

గస్తి. వా. వి చూ, గస్తు.

గస్తీలు. దే వి బ (గస్తు + ఈలు) కావలివారు. "గస్తీలరిజస్టరు": చూ, రక్షకుఁడు.

గస్తు. దే వి. (రాత్రులందు ఊరుతిరిగి కాచు) కావలి చూ, రక్షణము.

గహన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూర్వ మీమాంసా శాస్త్రము. మీమాంసలు రెండింటిలోనొకటి (చూ, ఉపవిద్యలు. చూ, ఉత్తరమీమాంస) చూ, మీమాంసలు.

గహనము. సం. వి. అ. న. 1. అడవి. చూ, విపినము; 2. గుహ. చూ, రంధ్రము. 1, 3. వగ: చూ, శోకము, విశ. 4. ఎఱుఁగరానిది, 5 చొరరానిది: చూ, దుర్గమము.

గహరము సం. వి. అ.న. పాయికిఁ బెట్టెడి కట్టె పిడక (అనికొందఱు) చూ, పిడక

గహీనతానములు. అం రాగాధ్యాయమునందలివి.—సర్వస్యదక్షిణము, దీక్ష, సోమము, సమిత్తు, స్వాహాకారము, తనూనపాత్తు, గోదాహము. (7) (చూ, ఉపవిద్యలు చూ, గవామయము). చూ, తానములు

గహ్వరము. సం వి. అ. న. 1 అడవి చూ, విపినము, 2 =గవి. కొండగుహ. చూ, రంధ్రము. 1; 3. వగ. చూ, శోకము, 4. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; పుం. 5 పొదరిల్లు (నపుంసకమని కొందఱు) చూ, సదనము 1; విశ. 6. రంధ్రముతోఁగూడినది.

గహ్వరి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. నేల చూ, భూమి. 1

గళంతిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=కలంత-గలంతియ చూ, రూ-గలంతిక.

గళకంబళము సం. వి అ. పుం చూ, రూ-గలకంబలము.

గళకర్తరి అం. విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, విన్నాణములు.

గళగండము. సం. వి. అ. పుం చూ, రూ-గలగండము.

గళగర్తము. సం. వి. అ. పుం. కుత్తుక మొదట గలగుంట, అంగిటిగుంట చూ, వావిక.

గళగళ. దే. వి. చెప్పుట, త్రాగుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ

గళనము సం వి అ న చూ, జాఱుడు

గళము. సం. వి అ. పుం 1. కుత్తుక చూ, మెడ, 2 చూ సర్జరసము.

గళమేఖల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, రూ-గలమేఖల.

గళవ్రతము సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-గలవ్రతము

గళశుండి. సం వి ఈ స్త్రీ. చూ, రూ-గలశుండి.

గళశుండిక. సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, రూ-గలశుండిక.

గళస్తని. సం వి. ఈ. స్త్రీ చూ, రూ-గలస్తని

గళస్వనము. అం. కళలు ఎనిమిదివిధములు ఆయెనిమిదింటిలో గళస్వనము అయిదవది చూ, కళలు 3.

గళాంకురము, సం వి. అ. పుం. కొండనాలుక చూ, గలశుండిక

గళానిలము సం వి. అ. పుం. చూ, రూ-గలానిలము

గళావర్తి. అం అశ్వశాస్త్రమునందలి అశుభావర్తములలో నొకటి. చూ, అశుభావర్తములు.

గళితమగు. మి అ క్రి ఊడు. చూ, రాలు

గళితము. సం విశ. 1 జాఱినది చూ, స్రస్తము, 2. తినఁబడినది చూ, భుక్తము 1.

గళేస్తని సం. వి ఈ స్త్రీ చూ, రూ-గలస్తని

గళోద్భవము సం. వి. అ న గుఱ్ఱము మెడమీఁదిసుడి. చూ, రోచమానము. (చూ, సుడి 1.)

గళ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, రూ-గల్య

గళ్ల. దే వి. రూ-కళ్ల: చూ, శ్లేష్మము

గల్లా. వా. వి. గరగడ

గల్లి వా వి ఇఱుకువీథి చూ, సందు 5. (చూ, మార్గము 1) గల్లీ (అనియు)

గల్లుగల్లు. వా వి. కింకిణ్యాది ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గల్లువేయు వా. స. క్రి చూ, గడికొల్లు వేయు

గల్లెము. దే. వి పాలమీఁగడ వంటి తెల్ల కొబ్బెర చూ, గుంజు. 2

గా

గాంగటకము. సం. వి. అ పుం గాంగటకమను చేఁప చూ, మత్స్యము. 1.

గాంగటము. సం. వి అ. పుం. —పై—

గాంగటేయము సం వి అ పుం —పై—

గాంగము. సం. విణ. (అ. ఈ. అ) గంగ యందుఁబుట్టినది

గాంగచరితము. సం వి. అ. న సూర్యనిశంఖము చూ, సంకు. 1

గాంగాయని సం వి. ఇ పుం. 1. భీష్ముఁడు చూ, శాంతనవుఁడు, 2 కుమారస్వామి చూ, స్కందుఁడు.

గాంగుఁడు సం. వి. అ పుం. —పై—

గాంగేయము సం. వి. అ న 1. బంగారు. చూ, లోహము 1, పుం 2. ఇల్లిశమను చేఁప చూ, మత్స్యము. 1, 3 వెన్నెముక చూ, శల్యము 1, 4 తామర, తృణవిశేషము (అనికొందఱు) (చూ, తృణము. 1.), (గంగయందుఁబుట్టినది)* చూ, పద్మము. 1

గాంగేయుఁడు. సం. వి అ. పుం చూ, గాంగాయని.

గాంగేరి సం వి ఈ. స్త్రీ. చూ, పులిచింత *

గాంగేరుకము. సం.వి. అ. పుం; చూ బలుసు*.

గాంగేరుకి సం. వి ఈ స్త్రీ. 1: చూ, బీఱు*; 2. జిబిలిక *. చూ, హ్రస్వగవేధుక. (రెండర్థములొక్కటియే యనికొందఱు.)

గాంగేష్టి సం. వి ఇ. స్త్రీ 1 మౌక్తికము: చూ, ముత్తెము. (చూ, రత్నము 1); 2 కటుశర్కరా లత*: చూ, ముత్తెపుతీఁగ.

గాంజికాయము. సం వి అ పుం. మీల వల్లంకి: చూ, వర్తిక

గాంజె దే. వి =కలంజ గాంధారి * చూ, జెడగాఁజె.

గాండివము సం వి అ పుం, న. రూ-గాండీవము 1. అర్జునుని విల్లు (నునుపుగాఁ జేయఁబడని గణుపులు గలది) చూ, బాణము 1, 2 విల్లు చూ, బాణము. 1.

గాండీవము. సం వి అ. పుం, న. —పై—

గాండీవి. సం. వి. న్. పుం 1. అర్జునుఁడు. చూ, విజయుఁడు. 1, 2. అర్జునము* చూ, మద్ది.

గాండ్రించు దే అ క్రి. (ముఖము) ఉబ్బు "ముఖము గాఁడ్రింపుగా నున్నది."

గాండ్రు దే వి చూ. రూ-కాండ్రు "పులి గాండ్రుమనెను"

గాండ్ల. దే వి నూనెఅమ్మి జీవించెడుజాతి. "గాండ్లవాఁడు-గాండ్లది"

గాండ్లవాఁడు దే వి రూ-గాల్లవాఁడు చూ, తెలుకలవాఁడు.

గాంతుఁడు సం. విణ 1. తెరువరి చూ, పాంథుఁడు, 2 పాటకాఁడు చూ, సీకారి

గాంత్రి సం వి ఈ స్త్రీ రూ-గంత్రి చూ, శకటము 1

గాందిని సం వి ఈ. స్త్రీ గంగానది చూ, నది

గాందినీసుతుఁడు. సం. వి. అ. పుం భీష్ముఁడు. చూ, శాంతనవుఁడు

గాంధర్వము. సం వి అ న 1 రూ-గంధర్వము. పాట చూ, స్వరము. 2, 2. గంధర్వగానము చూ, స్వరము 2. (చూ, ఉపవిద్యలు), 3 గుఱ్ఱము చూ, హయము, 4. కన్యావరులు పరస్పరేచ్ఛచేతఁ జేసికొను వివాహము. వివాహములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, వివాహము, 5. దినముయొక్క ఏడవభాగము చూ, దినభాగములు

గాంధర్వవేదము అం. రూ- గంధర్వవేదము. విద్యలు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, విద్యలు (చూ, ఉపవిద్యలు.) (ఇందుకు సంబంధించినవి.—నృత్తగీతవాద్యము, అవాంతరములు, భావాధ్యాయము, రాగాధ్యాయము, తాళాధ్యాయము, నాటకపరీక్ష మొ.)

గాంధర్వాస్త్రము అం. అస్త్రములు ఏఁబదిమూఁడింటిలో నొకటి చూ, అస్త్రములు

గాంధర్వి సం. వి ఈ స్త్రీ. సామవేదము చూ, వేదము.

గాంధర్వులు. అం చూ, రూ-గంధర్వులు.

గాంధారగతిని అం భాషాంగములు పదునొకటింటిలో నొకటి చూ, భాషాంగములు (చూ, భాష. 1)

గాంధారగ్రామ గీతమూర్ఛనలు అం. నంద, విశాల, సుముఖి, చిత్ర, చిత్రవతి, సుఖ, ఆలాప (7). (తానముల వివరమునందు షడ్జమధ్యమగ్రామములలోఁ జెప్పఁబడిన మూర్ఛనాసప్తకద్వయములో ప్రత్యేక మవాంతరభేదములు నాలుగు కలవు. ఐటిచేత నొక్కొక్క సప్తక మిరువదెనిమిది భేదములుగానైనది. (చూ, అవాంతరభేదములు, అచ్చులఅనుబంధములో) చూ, తానములు.

గాంధారగ్రామము. అం. గ్రామములు మూఁడింటిలో నొకటి: చూ, గ్రామములు.

గాంధారదేశస్త్రీ. అం దేశస్త్రీలలో నొకతె: చూ, స్త్రీ (చూ, దేశస్త్రీలు)

గాంధారపంచమి. అం 1 గాంధర్వవేదమునందలి రాగాధ్యాయములోని అంశములు63, అందుగలజాతులు11లోనిదియొకటి చూ, అంశములు, 2. టక్కజభాషలు ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి. చూ, టక్కజభాషలు (చూ, భాష. 1.)

గాంధారపంచమిజభాష అం. గాంధారియను భాష చూ, గాంధారి. 5.

గాంధారము. సం. వి. అ. పుం. 1. గాంధారమనుస్వరము, రణధ్వని (అని కొందఱు); చూ, స్వరము. 2, 2 సిందూరము చూ, వహ్నిశిఖము 1, 3 బాలెంతబోలు చూ, బోళము, అం 4 దేశములు ఏఁబది యాతింటిలో నొకటి చూ, దేశము, 5. సంగీతస్వరములు ఏడింటిలో నొకటి.(గాంధారము-గ) చూ, స్వరము 2, చూ, సంగీతస్వరములు (చూ, సప్తస్వరములు చూ, ఉపవిద్యలు.)

గాంధారరాజము. సం వి అ పుం. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

గాంధారవీధిక అం భిన్నషడ్జకజభాషలు 17 లో నొకటి చూ, భిన్నషడ్జకజభాషలు. (చూ, భాష 1.)

గాంధారి. సం వి ఈ స్త్రీ 1.=గంజాయి*: చూ, జేడగాఁజే (గాంధారిదుంప), 2 ధృతరాష్ట్రునిభార్య గా,భార్య (దుర్యోధనాదుల తల్లి), అం 3. సౌవీరజభాషలు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, సౌవీరజభాషలు (చూ, భాష 1.), 4 గాంధర్వవేదములోని రాగాధ్యాయమునందలిఅంశములు63 అందుగల శుద్ధజాతులు7లో నిదియొకటి చూ, అంశములు, 5 చూ, గాంధారపంచమిజభాష, 6. భిన్నషడ్జకజభాషలు 17 లో నొకటి చూ, భిన్నషడ్జకజభాషలు. (చూ, భాష. 1.)

గాంధారేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. దుర్యోధనుఁడు చూ, సుయోధనుఁడు.

గాంధారోదీచ్యత. అం. గాంధర్వ వేదమునందలి రాగాధ్యాయములోని అంశములు 63, అందు గలజాతులు 11 లో నిదియొకటి చూ, అంశములు.

గాంధికుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1 లేఖకుఁడు చూ, పంజీకరుఁడు, 2. సుగంధవస్తువులను విక్రయించువాఁడు చూ, విక్రయికుఁడు.

గాంభీరి. అం భాషాంగములు పదునొకటింటిలో నొకటి చూ, భాషాంగములు. (చూ, భాష 1.)

గాంభీర్యము. సం. వి అ న 1. గంభీరభావము, 2 భ్రూనేత్రాది వికారములచేత కొంచెము తెలియఁదగిన మనోవికారవిశేషము చూ, హావము; అం 3, గుణములు ఇరువదిమూఁడింటిలో నొకటి చూ, గుణములు.

గాఁజేర. దే వి =గాంధారి * చూ, జేడగాఁజే

గాఁడి వై వి. 1 తొలిచికాని, త్రవ్వికాని నిడుపుగా నేర్పఱచిన పల్లము. "గాఁడిపలక" మొ చూ, రంధ్రము 1, 2 పసులు నీరు త్రాగుటకు గాఁడియేర్పడ జాతితోఁగట్టిన తొట్టి చూ, నిపానము, 3 పసులఁగట్టు చోటఁ గసవువేయుటకుఁ బలకలు లోనగు వానితో గాఁడిగా నేర్పఱచిన స్థానము. చూ, తొట్టి. 3, వా 4 పగులు, బీటిక చూ, స్ఫోటము, 5. (గుండిగలతో వండుట కనువుగా త్రవ్విన) నిడుపాటి పొయ్యి: చూ, పొయ్యి.

గాఁడిగడుగు. దే స క్రి (గాఁడి + కడుగు) సంచయనముచేయు

గాఁడిపొయ్యి దే. వి చూ, గాఁడి. 5.

గాఁడు దే వి. 1. కామమదము చూ, మదము 1, 2 గుదము చూ, ముడ్డి, పా 3. వ్యాకరణంబున —సూ 16 నీచత్వంబునఁ బుంలింగంబున, నేకవచనంబునఁ గొన్ని సంజ్ఞావాచకంబులకు 'గాఁడు' చేరుచోఁ బ్రాతిపదిక మికారాంతమగు. ఉదా —రామ నీచార్థంబునఁ బుంలింగంబున నేకవచనంబున 'రామిగాఁడు'. ఇట్లు సుబ్బిగాఁడు-పాపిగాఁడు మొ కాఁడు అనునది యిట్లయ్యెననియెుఱుంగునది, దే.స.క్రి 4 నాఱులోనగువాని గ్రుచ్చు చూ, నాఱు నాటు

గాగర దే.వి రూ-గాగరా.(స్త్రీలుకట్టుకొను) పావడ చూ, వస్త్రము

గాగరా దే వి —వై—

గాజె వై. వి.=గంజ. రూ-గాదె చూ, పంటసాల.

గాజేంగి. వా వి చూ, గులాబి*

గాజోపరుఁజో. ద్వ వి. ఖడ్గముష్టిసంగ్రహస్థలము, ఆం,భా,ద్వి కు.215 చూ, రూ-పరుజో

గాజు. వై. వి = కాచ 1 ఒకరకము మన్ను చూ. భూమి 1, 2 గాజుప్పు చూ, లవణము. 1, బ. 3 గాజుమట్టితోఁజేసిన వలయము, హస్తభూషావిశేషము చూ, భూషణము 2

గాజుకప్పెరలు దే. వి బ. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

గాజుకాయ వా వి. గాజుబుడ్డి చూ, సీసా.

గాజుగిన్నె వా వి కాచపాత్రము చూ, పాత్రము. 6.

గాజుపూస దే వి.=కాచము చూ, పూస

గాజుప్పు ద్వ వి (గాజు + ఉప్పు) కాచలవణము చూ, లవణము. 1

గాజుమన్ను ద్వ. వి కాచమృత్తిక చూ, భూమి 1

గాజులగాఁడు దే. వి ఒకరకము కోఁడి చూ, పుంజు

గాజులవాండ్రు. ద్వ వి. బ గాజులమ్మెడు బలిజెలు: చూ, బలిజె

గాజువాఱు. ద్వ అ క్రి (గాజు + పాఱు) కాంతిహీనమగు, హరిశ్చ 5, ఆ. 89 చూ, వెల్వెలఁ బాఱు

గాటము వై.విశే. అధికము కళా 1, ఆ.124 చూ, హెచ్చు. 1; 2. అతిశయము. ఆం భా ప్ర. 66 చూ, హెచ్చు 2, 3.=గాఢ.కారిన్యము. చూ, బెడిదము, 4=.గాఢ. దట్టము. చూ, సాంద్రము. 2

గాటు. వై. వి =కటు. కారము "పొగాకు గాటుగా నున్నది" చూ, కారము (1)

గాడబము. సం. వి అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1

గాడి. దే వి రూ-గాడీ కొలారుబండి చూ, శకటము 1

గాడిద వై వి 1 =గర్దభ రూ-గాడిదె-గాడ్దె చూ, రాసభము, వా వి 2 తప్పు చేసిన వానిని తిట్టెడి తిట్టు. రూ-గాడిదె.

గాడిదకాళ్లవాఁడు ద్వ వి ముట్టుపోఁకాళ్ల వాఁడు చూ, సంజ్ఞావు.

గాడిదగడపర. ద్వ వి వృషగంధిక* చూ, శ్వసనము. 2. (గర్భస్రావము కలిగించును).

గాడిదగత్తము. వా వి. గాడిదలద్ది. చూ, గుజ్జుపు యెరువు.

గాడిదగుడ్డు. వా వి 1 నిస్సారమును సూచించు మాటయందును, తిరస్కారమునందును, అతిశయోక్తియందును, అహంభావమునందును, వక్రగతినిఁ బోవువారియెడలను మొదలగు వాని యందుపయోగింపఁబడు ఊఁతపదము, 2 గాడిద కనుగ్రుడ్డు

గాడిదపులి ద్వ వి. కొరగానిగండు చూ, దుమ్ములగొండి.

గాడిదె.=: చూ, రూ-గాడిద.

గాడీ దే వి: చూ, రూ-గాడి.

గాడుపు దే.వి రూ-గాడ్పు: చూ, వాయువు.

గాడుపుకొడుకు దే. వి 1 హనుమంతుఁడు చూ, వానరము, 2. గాలిచూలి చూ, భీముఁడు

గాడుపుమేపరి దే. వి పవనాశనము చూ, సర్పము.

గాడుపుసంగడీఁడు. దే. వి వాయుసఖుఁడు చూ, నిప్పు

గాడ్పు. దే వి చూ, రూ-గాడుపు.

గాడ్పుటరదపుదొర. దే. వి చూ, మన్మథుఁడు. సాంబ. దేవ. 8

గాఢము. సం.క్రి. విశే అ. న.=గాటము. 1.అతిశయము. చూ, హెచ్చు. 3, విశే. 2. అధికము చూ, హెచ్చు 1.

గాఢముష్టి. సం. వి ఇ. పుం. 1. ఖడ్గము చూ, రిష్టి. 2, 2 గండ్రగొడ్డలి: చూ, ముద్గరము, 3 పిసినిగొట్టు చూ, లోభి

గాఢావటి. సం వి ఈ స్త్రీ. (స్త్రీపురుషులు వినోదమునిమిత్తమై యాడెడు చతురంగము మొదలగునవి) ఆట. చూ, విలాసము. 1.

గాణ వై వి 1.=గాయనః. రూ-గాణుఁడు. పాటకాఁడు కళా 2, ఆ 79 చూ, సీకారి, 2.=గాయనీ రూ-గాణి- గాణీ. స్వా 5, ఆ 71 చూ, పాటకత్తె చూ, స్త్రీ

గాణాపత్యము. అం. (గాణపతము) మతములు ఆఱింటిలో నొకటి చూ, మతములు.

గాణి వై. వి =గాయని. చూ, గాణ. 2.

గాణిక్యము సం. వి. అ. న. భోగముచానల గుంపు చూ, వేశ్య.

గాణీ. వై వి.=. చూ, రూ-గాణి. 2 వసు 2, ఆ. 11.

గాణుఁడు వై వి. = గాయన చూ, సీకారి

గాణేయము సం. విణ గణనీయము

గాత సం వి. ఋ. పుం. 1. పాటపాడు వాఁడు చూ, సీకారి, వై వి (1)=ఘాతము. దెబ్బ చూ, మొత్తు 1

గాతము. వై వి =ఖాత పల్లము, గుహ (అని కొందఱు) చూ, రంధ్రము 1

గాతవము సం. వి. అ. న గంధర్వగానము చూ, స్వరము. 2

గాతి. వై వి తిండి చూ, సాపాటు (వా)

గాతికలఁగు. దే అ క్రి చూ, వేఁటుపడు

గాతువు సం. వి ఉ పుం 1. మగకోయిల చూ, పికము, 2 తుమ్మెద చూ, భ్రమరము, 3 దిట్టమైనపాటకాఁడు (విణ పాటకాఁడు) చూ, సీకారి, 4. చయనముచేసిన వాఁడు అగ్నిచిత్తు (ఇదివిచార్యము), అహితాగ్ని, 5. సోద చూ, శ్మశానము (అగ్నిచిత్తు అను పదమునకీయర్థము కలదని కొందఱు), ఉ. స్త్రీ. 6. భూమిలో ఉఱుముట చూ, స్తనితము, విణ 7 కోపి చూ, రోషణుఁడు

గాత్రభంగ సం. వి. ఆ స్త్రీ దూలగొండి* చూ, శూకశింబి

గాత్రమార్జని. సం వి ఈ. స్త్రీ దేహము తుడుచుకొను బట్ట చూ, వస్త్రము

గాత్రము సం వి అ న 1 దేహము చూ, శరీరము, 2 అవయవము చూ, విశేషము 3, 3. ఏనుఁగుయొక్క ముందటిపిక్క లోనగు చోటు (ఈ యర్థము నందిది ఆకారాంత స్త్రీలింగము) చూ, హస్తి (వెనుకటికాళ్లు మొదలుగాఁగల భాగము అవరము), 4 కంఠము: చూ, మెడ, దే. విణ. (1) లావు చూ, స్థూలము

గాత్రవృత్తము. సం. వి. అ పుం. తడ *: చూ, మహాబల.

గాత్రసంకోచి. సం. వి. న్. పుం. 1. పిల్లి చూ, మార్జాలము; 2. తొండ. చూ, సరటము.

గాత్రసంప్లవము. సం వి. అ. పుం. ప్లవపక్షి చూ, మహాపక్షము

గాత్రానులేపని. సం వి. ఈ. స్త్రీ. సుగంధద్రవ్యములు కూర్చి చేసినగంధపుబిళ్ల చూ, వర్తి 3

గాథ సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చరిత్రము చూ, సమాచారము 2, 2. పద్యము, శ్లోకము చూ, వృత్తము. 1, 3 పాట చూ, స్వరము 2, 4. చెక్కుఁబఱుపఁబడని భాష, ప్రాకృతభాష (అని కొందఱు) చూ, భాష. 1, 5 ముందుగాఁజెప్పెడి వాగ్విశేషము చూ, సమాచారము. 2, 6 పూర్వికుల చరిత్రము చూ, సమాచారము. 2; 7 ఊహ చూ, రోచన, 8. వాయులక్ష్మి చూ, వాయువు.

గాథకుఁడు సం. వి అ పుం, విణ (అని కొందఱు). పాటకాఁడు చూ, సీకారి

గాధము సం వి అ పుం. 1. చోటు చూ, స్థానము. 1, 2. ఇచ్ఛ చూ, వాంఛ

గాద దే వి చెమటకాయలతఱుచు

గాదము. దే. వి 1. వైరులోనికసవు చూ, తృణము. 1, 2 ఆకు చూ, పర్ణము. 1; 3.కదుము. ఆం, భా ద్వి. 130 చూ, బొప్పి.

గాదిలి దే వి 1. ప్రేమము చూ, స్నేహము 1, 2. చుట్టము చూ, బంధువు

గాదె వై వి =గంజ చూ, గాజె.

గాధము సం వి. అ పుం 1. మిట్ట చూ, భూమి. 1, 2 కోరిక: చూ, వాంఛ, విణ 3 కొట్టఁదగినది: చూ, ప్రహతము 1

గాధిజుఁడు. సం. వి. అ. పుం విశ్వామిత్రఋషి చూ, ముని. 1.

గాధిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంగానది: చూ, నది

గాధిపురము. సం వి. అ. న కన్యాకుబ్జదేశము చూ, దేశము

గాధిభువు సం. వి ఊ పుం: చూ, గాధిజుఁడు.

గాధేయుఁడు సం వి అ పుం. —పై.—

గాధేరము. సం వి. అ పుం. చూ, గాంధేరము

గానము. సం. వి. అ. న పాట. (పాడఁబడునది): చూ, స్వరము 2, అం 2 భోగములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, భోగములు.

గానశాస్త్రపండితుఁడు పా. గాయకదోషములు లేక ఆఱుమార్గములను (ఘనము-రాగాలాపము-మధ్యమకాలము-పంద్రాయెత్తు-పల్లవి-పదకీర్తన, వర్ణములు, స్వరజితులు. రాగమాలికలు) వినికిఁజేయఁదగినవాఁడు. చూ, సీకారి.

గానిఁగ. దే వి రూ- గానుఁగ- గానుఁగు- గాన్గు). చూ, పరంజము 1

గానిని. సం వి. ఈ స్త్రీ. వచః: చూ, విష.

గానుఁగ. దే. వి చూ, రూ-గానిఁగ.

గానుఁగపిండి ద్వ. వి చూ, తెలికపిండి. (ఎరువులకిది ప్రశస్తము) రూ- గానుఁగుపిండి- గాన్గుపిండి

గానుఁగాటు ద్వ. వి చూ, ఆటు. 5

గానుఁగు. దే వి చూ, రూ-గానిఁగ.

గానుఁగుపిండి. ద్వ వి చూ, రూ-గానుఁగ పిండి.

గాన్గుపిండి. ద్వ వి —పై—

గాబ. దే వి రూ-గాబము ఒకరకము గడ్డి "ఇక్కడ గాబ నిండ పెరిగియున్నది." చూ, తృణము. 1.

గాబము దే వి —పై.—

గాబరా. వా. వి కలవరము "పెద్దపులిని చూడఁగానే గాబరా చెందినది"

గాబు దే.వి. కొప్పెర ఆం, భా ద్వి 245 చూ, పాత్రము 6.

గామ. దే. వి. ఒకరకము చీమ. చూ, పిపీలిక.

గామము. వై. వి. = గ్రామము. చూ, దేశము.

గామిడి. వై విశ = గ్రామణి. మేలుబంతి చూ, శ్రేష్ఠుఁడు

గాము వై. వి = గ్రహము 1 (సూర్యాది) గ్రహము (చూ, గ్రహము) చూ, రాహువు. 2, 2 పిశాచము: చూ, భూతము

గాములఱేఁడు. ద్వ వి. చూ, సూర్యుఁడు.

గాయకము. దే. వి 1 అసరు. సా. 2, ఆ. 66: చూ, మర్మము 1, విశ 2 గూఢము సా 3, ఆ 204 చూ, రహస్యము 1, వా. 3 హెచ్చువెలగలది చూ, ప్రియము 4

గాయకుఁడు సం వి అ. పుం, విశ. (అని కొందఱు) 1. పాటపాడువాఁడు చూ, సీకారి, వై విశ. (1)=గ్రాహకః గ్రహణశక్తిగలవాఁడు చూ, గ్రహీత

గాయకులు. అం సభాంగము లేదు గురిలోనొకరు (చూ, సభాంగములు, సభాసప్తాంగములు) చూ, అంగము. 9

గాయత్రి సం వి. ఈ స్త్రీ 1 షడక్షరీ మంత్రము ("గాయంతం త్రాయతేయస్మాద్గాయత్రీ తేనకథ్యతే." గానముచేయువానిని అనఁ గామననముచేయువానిని రక్షించునది గావుఁ గాయత్రియనఁబడును) ఈమంత్రము ద్విజుల కుపనయన కాలమందు గురువులచే నుపదేశింపఁబడుటచే దీనికి గురుమంత్రమనియుం, బ్రహ్మోపదేశమనియుఁ బేళ్లుగలవు గాయత్రీ మంత్రము వేదత్రయమందును గలదు. (ఓంభ్

భూర్భువఃస్వః । తత్స † వితుర్వరేణ్యం

భర్గోదేవస్యధీమహి । ధియోయోనః ప్రచో

యాత్ ॥ శుక్లయజుర్వేదః అ 40 మం 35, అ 3 మం 35, అ 22 మం 9, అ 30 మం 2; కృష్ణయజుర్వేదః. కాండ 1. ప్రశ్న 5 అనువాకం 6 పదము 4 పనస 24, కాం 4. ప్ర 1. అ 11 ప 1 ప 43, ఋగ్వేదః మం 3. అను 5. సూ 62. మం 11; సామ వేదః ఉ. ప్ర 6. అ 3 మం 10)

*దక్షిణదేశమందు 'సువః' అని వ్యవహరింతురు.

† "తథ్స" అని కొన్ని మైసూరు వేదప్రతులయందు గలదు "ప్రథమోష్మపరేద్వితీయః" పాణిని, ప్రథమము ('త' ను) ఊష్మము (స) పరమైనపుడు ద్వితీయము ("థ") అగునని కొందఱి మతము

§ దక్షిణదేశపు సాంప్రదాయానుసారముగ "రే", "యా" లపై దీర్ఘస్వరితమున్నది

1 2 3 1ర 1ర 3
ఓ 3 మ్ త త్స వి తు ర్వ రే ణ్యం
1 2 3 1 2
భ ర్గో దే వ స్య ధీ మ హి ।
2 3 1 2 3 1 2
ధి యో యో నః ప్ర చో ద యా త్॥
సామవేదః

ఇందు ఓ 3 మ్ అనునది ప్రణవము. ప్రతి వేదమంత్రమునకును ముందును చివరను దీని నుచ్చరింపవలెనని ఋషులమతము. "భూర్భువస్వః" (భూః- భువః- స్వః) అను నీమూఁడును మహావ్యాహృతులు. చతుర్వింశత్యక్షరాత్మకంబగు "తత్సవితుర్వరేణ్యం, భర్గో దేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్." అనునది ముఖ్యమైన గాయత్రీమంత్రము. గాయత్రీమంత్రము ఎనిమిదేసి అక్షరములతోఁ గూడుకొనిన మూఁడుపాదములుకలది. ఇందు మొదటిపాదమునం దేడక్షరములు మాత్రమే యున్నవి అందులకుగాను "వరేణ్యం" అను పదమును సామవేదమునందువలె "వరేణియం" అని విడదీసిగాని "ఓం"కారమును కలిపిగాని యెనిమిది అక్షరములుగ లెక్కించుచున్నారు. ("ఇయాదిపూరణః" అని పింగళఛందమునం దున్నది) "నగాయత్ర్యాః పరంమంత్రం" అన్న పెద్దలు నుడివినట్లు సర్వమంత్రములయందును గాయత్రీమంత్రమగ్రస్థానమలంకరించియున్నది. గాయత్రీమంత్రమునకు ఋషి విశ్వామిత్రుఁడు అనఁగా మంత్రద్రష్ట. ఈమంత్రమును మంత్రార్థమును దెలిసికొని విస్తరించి ప్రచారము చేసినవాఁడు "సవితా" దేవత అనఁగా ప్రతిపాద్యవిషయము సృష్టికర్తయగు పరమేశ్వరుఁడు. "(నిచృద్) గాయత్రి" ఛందస్సు. స్వరము "షడ్జమము." గాయత్రీమంత్రము శుక్లయజుర్వేదమున నాలుగుసార్లును, కృష్ణయజుర్వేదమున రెండుసార్లును, ఋగ్వేదమున నొకసారియు, సామవేదమున నొకసారియు వచ్చినది. కాని శుక్లయజుర్వేదమున 36, 3 లో వ్యాహృతియుతముగ నున్నది. అక్కడ మాత్రము స్వరము "మధ్యమము." తక్కిన చోట్ల స్వరము "షడ్జమము" చూ, మంత్రము 1 (చూ, గాయత్రీమంత్రార్థవివరణ మను గ్రంథము), 2. రూ-గాయత్రము గాయత్రీఛందము. ఛందస్సులు ఇరువదియాఱింటిలో నొకటి చూ, ఛందస్సులు. (ఇది ఆఱక్షరముల పాదముగలది. కడమఛందస్సులు ఆమీఁద నొక్కొకయక్షరము అధికముగాగల పాదముగలవి. ఇది తనను జపించినవానిని రక్షించునది గాయంతులనఁగా వైద్యులు, వారిని రక్షించునది), ఈ స్త్రీ. న్. పుం. 3. చంద్రః: చూ, వెలిచంద్ర (చూ, విట్ఖదిరము.)

గాయత్రీబ్రహ్మచారి. సం. వి న్ పుం బ్రహ్మచారి విశేషము. చూ, వటువు

గాయని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=గాణి. (పాట పాడునది) చూ, పాటకత్తె: (మా, స్త్రీ)

గాయనుఁడు. సం వి. అ. పుం, విణ (అని కొందఱు) 1.=గాణః చూ, సీకారి, 2 జల్పాకుఁడు: చూ, వక్త, 1.

గాయమానములు. అం. బ చూ, రూ-కాయమానములు. ఆం భా. ద్వి. తు. 205

గాయము. దే వి. తుతి చూ, నఱుకు.

గార దే. వి. 1. ఇసుకఁజేర్చి దంచినసున్నము చూ, లేపనము, 2. మణిదోషవిశేషము చూ, రత్నము. 1, 3. ఇంగుదిః చూ, హింగుది

గారకాఁడు దే వి. సున్నమునుపూయువాఁడు చూ, తాపీవాఁడు

గారడము వై. వి 1=గారుడః విషమంత్రము. చూ, మంత్రము. 1, 2. మాయ. అచ్చ యు, కాం, 827 చూ, మాయము 1, 3. మోసము చూ, వంచన.

గారడి. వై. వి (గారడము + ఇ) 1 = గారుడః. రూ-గారడీఁడు- గారడివాఁడు. పాములవాఁడు ఆం. భా పరి. వా 148 చూ, వ్యాళగ్రాహి, 2.=గారుడః. మాయ చూ, మాయము. 1. (రూ-గారడీ)

గారడివాఁడు. ద్వ.వి. 1. పాములవాఁడు చూ, వ్యాళగ్రాహి, 2. ఐంద్రజాలికుఁడు ఆం, భా. ద్వి 287 చూ, ప్రాతిహారకుఁడు.

గారడీ వై వి. = :చూ, రూ-గారడి

గారడీఁడు. వై వి (గారడము + ఈఁడు) —వై.—

గారపండు. దే వి. చూ, ఇంగుదము

గారపూఁత దే. వి: చూ, ఓరు

గారబము. వై. వి.=గౌరవము: చూ, స్నేహము. 1. (మరియాద అని కొందఱు.)

గారము. వై. వి. = గౌరవము. —వై—, 2.=గౌరవము. అచ్చ బాల, కాం 178. చూ, మర్యాద, వా. వి. 3 ఆజ్ఞనతిక్రమించునట్లులవాటుపడుట "మాపిల్లలు గారము చేత బడికివెళ్లరు." (రూ- గారాబము- గారాబు- గారాము- గారవము.)

గారవము —వై—

గారవించు వై స క్రి 1 గౌరవపఱచు చూ, సన్మానించు, 2 ఆదరించు చూ, సంభావించు

గారవింపు చూ, గారము

గారవిలు వై. అ క్రి గౌరవపడు చూ, రూ-గారవిల్లు

గారవిల్లు వై అ క్రి. రూ—వై.— (విజ.2, అ 39)

గారాబము చూ, రూ-గారము

గారాబు —వై.—

గారాము —వై—

గారిత్రము సం. వి అ న ఓదనము చూ, సాదము (1)

గారియ. వై వి = ఘారిక రూ- గారె, వడ చూ, భక్ష్యము.

గారు దే అప పూజ్యత్వమును దెలుపునది. "అయ్యగారు-అమ్మగారు" మొ

గారుడచిత్తు సం. వి త్ పుం గారుడచయన మను యజ్ఞమునుచేయువాఁడు.

గారుడము సం వి అ పుం. 1. =కిరీటి గరుడపచ్చ చూ, రత్నము 1, 2.=గారడము. విషమంత్రము, (విషమునుబోఁగొట్టు మంత్రశాస్త్రము) చూ, మంత్రము. 1, 3 సూర్యునిగమనము, 4. బంగారు చూ, లోహము 1, విణ 5 గరుఁడునిది, అం 6. గరుడపురాణము పురాణములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, పురాణములు (ఇది 12000శ్లో గలది), 7 వ్యాసకరణ బంధములు ఇరువదొకటి. అందు గీతములు పది. భావ

దూషితములు పదునొకండు. గారుడము భావదూషితములలో నొకటి (చూ, వ్యాకరణబంధములు) చూ, భావదూషితములు, 3 ఏకవింశతిస్థానకములలో నొకటి. చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు

గారుడి సం వి ఈ స్త్రీ. చూ, వత్సాదని*

గారుడికుఁడు. సం. వి అ పుం 1 పాముల వాఁడు చూ, వ్యాళగ్రాహి, 2 విష వైద్యుఁడు. చూ, వైద్యుఁడు.

గారుత్మతపత్రిక. సం వి ఆ. స్త్రీ పచ్చాకు*: చూ, హరితపత్రిక

గారుత్మతము సం వి అ న పచ్చ,మరకతము చూ, రత్నము 1

గారువు. అం దూతీచతుష్టయములోని మొదటి దానియందలి ఆఱింటిలో నొకటి చూ, దూతీచతుష్టయము

- రె. వై. వి.=ఘారి చూ, రూ-గారియ

గార్గి సం వి ఈ. స్త్రీ రూ-గార్గ్యము. గర్గ గోత్రమందుఁబుట్టిన యాఁడుది చూ, స్త్రీ.

గార్గేయసగోత్రము పా గోత్రములలో నొకటి చూ, గోత్రములు (చూ, ప్రవర)

గార్గేష్ట సం వి ఆ స్త్రీ బండిగురివెంద * చూ, శ్వేతపాకి

గార్గ్యుఁడు సం. వి అ. పుం 1 గర్గగోత్రమందుఁ బుట్టినవాఁడు, 2. గార్గేయమహర్షి చూ, ముని 1

గార్దభము. సం వి అ పుం 1.=గాడిద చూ, రాసభము, అం 2 వ్యాకరణబంధములు ఇరువదొకటి అందు అదూషితములు పది భావదూషితములు పదునొకండు గార్దభము భావదూషితములలో నొకటి (చూ, వ్యాకరణబంధములు) చూ భావదూషితములు

గార్దభసత్వ. అం ద్వాదశసత్వలలో నొకటి చూ, ద్వాదశసత్వలు.

గార్ధ్యము. సం. వి అ. న ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ.

గార్భిణము సం వి అ న చూలాండ్రయొక్క గుంపు, గార్భిణ్యము చూ, భ్రూణ.

గార్భిణ్యము సం వి అ న —పై.—

గార్హపత్యము సం వి. అ. పుం 1 ఒక శ్రౌతాగ్ని, యజ్ఞమునందు వేదికకుఁ బడమట గుండ్రని గుండమునందుండు అగ్ని చూ, వహ్ని 1,అం. 2. అగ్నులు అయిదింటిలో నొకటి చూ, అగ్నులు, 3 అగ్నులు మూఁడింటిలో నొకటి చూ, అగ్నులు

గార్హస్థ్యము సం వి. అ. న. 1. గృహస్థధర్మము ఆశ్రమములు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, ఆశ్రమము 2, 2. తాంబూలము చూ, వీడియము

గాలకాఁడు దే.వి. (గాలము + కాఁడు) చేపలను పట్టువాఁడు చూ, వలకాఁడు

గాలకురాలు, దే. వి. పాశిక చూ, స్త్రీ.

గాలనము. సం వి అ న తిట్టుట చూ,శాపము. 1.

గాలము దే వి రూ-గాలాము చూ, మత్స్యబంధనము(దీని భేదములు,-ఉంటగాలము-గోరుగాలము అని. ఇదియె గోరుగాలము) చూ, వల 1

గాలవము సం వి అ పుం 1. తెల్లలొద్దుగు* చూ,లొద్దుగు, 2 మంగ* చూ శ్వసనము 2

గాలవుఁడు సం వి అ పుం 1 గాలవముని చూ, ముని 1, 2 మహాతలమున క్రింది యాఱవలోకమునందుండు ఋషి చూ,ముని. 1.

గాలాము దే వి చూ, రూ-గాలము పాండు 2, అ 187.

గాలి సం వి ఇ పుం 1 తిట్టు చూ, శాపము 1, దే వి (1) గాలి చూ, వాయువు (రూ - గాడుపు - గాడ్పు), (2) దయ్యము చూ, భూతము "దీనికి గాలి సోఁకినది", (3) మృగములదేహవాసన. స్వా. 4, అ 42

చూ, వాసన, పా. (4) ఒకభాగము అమ్లజనియు, నాలుగుభాగములు నత్రిజనియు శుద్ధమిశ్రమును బొందుటచే నేర్పడినది మనవాతావరణము.

గాలించు దే స క్రి 1 బియ్యములోనగువానిని నీళ్లలోపోసి రాళ్లులేక శోధించు చూ, శోధించు 1, 2 బియ్యములోనగువానిని చేటలోఁబోసి ప్రక్కవాటుగా నిటునటు త్రిప్పు చూ, కోడు, 3 అన్వేషించు చూ, వెదకు

గాలింపు దే వి చూ, శోధనము

గాలికుంటు దే. వి పశువులకు గోరిజేలయందు పుండుపడెడు రోగము చూ, పశురోగము.

గాలిగాఁడు దే వి గాడిద చూ, రాసభము

గాలిగుడి ద్వ వి పరివేషము చూ, వఱదగుడి

గాలిగొను దే అ క్రి (గాలి + కొను) చూ, గాలిపాఱు

గాలిగ్రుడ్డు దే విణ. పేద (అప్రి) చూ బీదవాఁడు

గాలికొడుకు దే వి 1 అగ్ని చూ, వహ్ని 1 2 చూ భీముఁడు, 3 హనుమంతుఁడు చూ, వానరము

గాలితంత్రి. దే వి ఆకాశము చూ, మిన్ను.

గాలితేరెక్కుమన్నీఁడు దే వి చూ, మన్మథుఁడు ఆం, భా ప్ర 45

గాలిదిండి. దే వి (గాలి + తిండి) పవనాశనము అచ్చ యు, కాం 3 చూ, సర్పము

గాలిసెచ్చెలి. దే వి అగ్ని వాయుసఖుఁడు చూ, వహ్ని 1

గాలిపంట దే. వి నిర్దయములేని పంట చూ, సస్యము

గాలిపటము ద్వ వి చూ, బాలక్రీడ

గాలిపడగ. ద్వ వి —పై—

గాలిపాఱు. దే అ. క్రి: చూ, గాలిగొను.

గాలిమాట దే. వి. జనశ్రుతి చూ, శబ్దము.

గాలిమేఁతరి. దే వి చూ, గాలిదిండి.

గాలిమేపరి దే వి. —పై—

గాలియిల్లు దే. వి. గాలికిరయొగిరిపోవునట్లు కట్టిన యిల్లు చూ, సదనము 1

గాలిలేని దీప కలిక చందము. లో గాలిలేమిచే నిటునటు కదలని దివ్వె రీతి. "ఆ. గాలిలేని దీపకలికచందంబున నిశ్చలాత్మ యెన్న నిర్వికారంబున, నుండెనేని." వేమన. 1274.

గాలివాన దే వి 1 ఝంఝు, గాలితోడి వాన చూ, వాన. 1, 2. ఝంఝు, వానగాలి. చూ, వాయువు

గాలివేఁత దే వి 1 గాలికొట్టుకం, 2 ఒకరకము జ్వరము చూ, రోగము 1

గాలిసూడు. దే వి. మబ్బు ఆం, పదా సుర. 143. చూ, మేఘము 1

గాలోడ్యము సం వి అ న పద్మబీజము. చూ, పద్మము 1

గావ దే వి ఒకానొకపక్షి చూ, పక్షి

గావంచె వా వి కొల్లాయగుడ్డ చూ, వస్త్రము.

గావు దే వి పొలి చూ, బలి

గావుకోడి ద్వ వి ఒకానొక మూలిక* చూ, వృక్షము

గావుపట్టు దే వి 1 గట్టిపట్టు, స క్రి 2 చంపు. సా 1. ఆ 92 చూ, సంహరించు, 3 నాశముచేయు చూ, సరిపెట్టు

గాసటబీసటు దే వి సలక్షణముగా చేదువు. లక్ష్మి 1, ఆ 9. చూ, విద్య

గాసము వై వి = గ్రాసము చూ, సాపాటు

గాసి దే వి 1 అలసట చూ, శ్రమము. 1, విణ 2. గాసినొందినది చూ, అంజెలి గుంజెలి. 1

గాసిఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. (గాసిక + పడు), చూ, బాధపడు.

గాసిఁబెట్టు దే. స. క్రి. (గాసిక్ + పెట్టు) చూ, బాధించు

గాసిచేయు ద్వ స క్రి చూ, సరిపెట్టు

గాసియగు దే అ. క్రి. (గాసి + అగు) నాశమగు చూ, పొకారు

గాసిలు దే అ క్రి రూ-గాసిల్లు 1 చూ, బాధపడు, 2 శ్రమపడు చూ, వేసరు 2, 3 చూ, రోషించు (ప్రేరణమందు రూపము గాసించు.)

గాసిల్లు. దే అ క్రి —పై—

గాహనము సం వి అ న చూ, స్నానము

గాహము సం వి అ పుం 1. —పై.—, 2 ప్రాకృతశ్లోకము

గాహితము సం విశ మునిఁగినది చూ, విగాహితము

గాళికుఁడు దే విశ. 1 ధీరుఁడు విజ 1, అ. 76 చూ, దిట్టఁడు, 2 చూ, ప్రౌఢుఁడు.

గాళ్లవాఁడు దే విశ చూ, రూ-గాండ్లవాఁడు.

గి

గి. దే అవ నిందయందు ప్రాస్వాదియైన ఆమ్రేడిత శబ్దముయొక్క యాద్యక్షరమునకు వచ్చెడి యాదేశము (చంద్రుఁడు గింద్రుఁడు, చిలుక గిలుక, వరములు గిరములు మొ)

గింగురు దే. వి. వింటినారినుండి బాణము వెడలుటయందును, చెవులు గళ్లుపడుటయందును నగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హుహూహుహూ.

గింజె దే వి. రూ-గిజెరు- గిజారు- గురుజు- బగుఱుములు చూ, వి త్తనము

గింజుకొను దే అ. క్రి. బిడ్డలు వెలికిలఁబండుకొని యేడ్చునప్పుడు కాళ్లు విదలించు చూ, విదిలించు.

గింటన. దే. వి. రూ-గింటెన-వింటెన. గిరిపర్ణి* చూ, విష్ణుక్రాంత.

గింటెన. దే వి —పై—

గింటెము దే వి జెంటనేతబట్ట. కళా. 7, ఆ 181 చూ, వస్త్రము (రూ-గెంటెము-రెంటెము-రేఁటెము)

గిండి దే వి సన్నని మెడగల చెంబు చూ, పాత్రము 6 (బ గిండులు-గిండ్లు)

గిండిచెంబు దే వి —పై—

గిచ్చు దే స క్రి. రూ-గీచు గీటుగీచు చూ, వ్రాయు.

గిజిగాఁడు దే. వి రూ-గిజ్జిగాఁడు పచ్చపిట్ట చూ, హరితము 3

గిజ్జిగాఁడు దే. వి —పై.—

గిజేగిజే దే వి. తన్నుకొనుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హుహూహుహూ

గిజేగిజేగొను దే అ క్రి (గిజేగిజే + కొను) తత్తఱపడు అచ్చ, యు, కాం. 217 చూ, సంభ్రమించు

గిజేగిజేలాడు దే అ క్రి (గిజేగిజేలు + ఆడు) —పై—

గిజారు దే. వి 1 మామిడిపండు లోనగువానియందుండు పేసము చూ, పేసెము, వా. వి 2 ముసురు "గిజారువంకాయ చూ, వృద్ధము.

గిటక దే విశ రూ-గిట్టు-గిడ్డ-గిఱుక. పొట్టి. చూ, వామనుఁడు

గిటగిట దే వి పండ్లుకొఱుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము, స్వా 5, ఆ. 19: చూ, హుహూహుహూ

గిటగిటన దే విశ. 1 అల్పము చూ, స్వల్పము, 2. కృశము చూ, బక్క, 3 అలకన. చూ, సూక్ష్మము 4, వి. 4 అలకన చూ, సూక్ష్మము. 4

గిటగిటమను. దే అ క్రి. (గిటగిట + అను) వడఁకు, పరిభా.2, ఆ. 83 చూ, వణఁకు 2.

గిట్ట దే వి. 1. పశులకాలిగోరు చూ, వింఖము, 2 అమ్కు. అచ్చుయు, కాం 191. చూ, బాణము 1

గిట్టమి దే వి పగ చూ, విరోధము

గిట్టించు దే అ. క్రి గిట్టుబడియగు. (పై చావఁజేయు)

గిట్టింపు దే వి 1 (అమ్మకమునందలి)లాభము రూ-కిట్టుబడి-గిట్టుబడి చూ, లాభము 1, 2 చావు చూ, మరణము

గిట్టు దే. అ క్రి 1. అనుకూలించు చూ, పొందుపడు, 2. చచ్చు చూ, మరణించు, 3 చెడు చూ, నశించు

గిట్టుబడి. దే వి (అమ్మకమందలి) లాభము. రూ-కిట్టుబడి-గిట్టింపు చూ, లాభము 1

గిడస. దే విణ పొట్టి "గిడసవంకాయ" చూ, హ్రస్వము

గిడిగి. దే వి మద్దువు చూ, వీణె

గిడిగిల్లు. దే వి బ 1 నతి చూ, నమస్కారము, 2. నతివిశేషము చూ, నమస్కారము

గిడిబిడి దే వి చూ, గిడిగి

గిడియ. దే వి పటహావిశేషము ఆం, భా ప్రనా 127 చూ, వీణె

గిడుగు దే వి (రూ- గొడుగు- గొడుపు) కొమతేనిగొడుగు చూ, ఛాత్రి

గిడ్డ దే విణ. పొట్టి చూ, వామనుఁడు.

గిడ్డంగి దే వి 1 సరుకులుంచి అమ్మెడియిల్లు (చూ, పంటసాల) చూ, సదనము. 1, 2 చెఱసాల: చూ, బంధనాలయము.

గిడ్డి వై.వి 1. ఆవు, పొట్టిఆవు (అని కొందఱు) చూ, ధేనువు, 2 పొట్టి చూ, వామనుఁడు.

గిడ్డు. దే. వి. ఒకరకముడేగ చూ, శ్యేనము.

గిత్త దే. వి. రూ-గిబ్బ 1. ఎద్దుపట్టునికోడె చూ, వృషభము. 1, 2. ఎద్దు: చూ, వృషభము.1.

గిత్తతత్తడి రేఁడు దే.వి. నందివాహనుఁడు చూ, శివుఁడు (ఆం. పదా ను. 10.)

గిత్వము. సం. వి. అ పుం ప్రాణవాయువు చూ, వాయువు

గిద్ద దే వి. 1 సోవుసోల రూ-గిద్దె చూ, ప్రస్థము. 2, వా వి 2 చిన్నకొడవలి చూ, లవిత్రము.

గిద్దు దే వి చూ, రూ-గిడ్డు

గిద్దె. వా. వి చూ, రూ-గిద్ద 1.

గినియ వై వి =కిణిపా-కిణిహి నల్లగిసె * చూ, శుకనాసము 1 (గినియనే నల్లగినియు అందురు)

గినిమాడు. దే స క్రి (గినుము + ఆడు) చూ, వంచించు.

గినుము దే. వి చూ, వంచన

గిన్నియ దే వి రూ-గిన్నె చూ, పాత్రము 6

గిన్నె. దే. వి —పై—

గిబ్బ దే. వి 1 అచ్చుబెద్దు చూ, వృషభము 1, 2 ఎద్దు చూ, వృషభము 1

గిబ్బరాతు ద్వ. వి చూ, గిత్తతత్తడి రేఁడు

గిబ్బరాతు సఖుఁడు ద్వ వి కుబేరుఁడు. ఆం, భా. ప్ర. 51 చూ, శ్రీగుఁడు

గిర. సం వి ఆ స్త్రీ 1. వాక్కు చూ, శబ్దము; 2 చూ, సరస్వతి

గిరక దే వి రూ-గిఱక. నూతిరాట్నము చూ, రాట్నము

గిరకతాడి దే. వి. ఈఁదాడి*: చూ, హింతాళము.

గిరకతాడు దే. వి —రూ· పై—

గిరగిర దే. వి తిరుగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా 6, ఆ 14 చూ, హూహూ.

గిరజా వా. వి. రూ-గిరదా-గిఱజా, గీర చూ, సిగ. 4. (చూ, వెండ్రుక. 1.)

గిరణము. సం. వి అ. న: చూ, మ్రింగుడు

గిరదా. వా. వి. చూ, రూ-గిరజా.

గిరవు. దే వి: చూ, తాకట్టు.

గిరస దే విశ పిత్తికి: చూ, వెఱపరి

గిరాకి. వా. విశ: చూ, గాయకము.

గిరాటువేయు. దే. స. క్రి (ఱాయి) ఊవ్వ చూ, వైచు

గిరి. సం. వి ఇ స్త్రీ 1: చూ, సొపాటు, పుం 2. కొండ చూ, పర్వతము, 3. ఏనుఁగు చూ, హస్తి, 4 గుండుఱాయి, కొండమండి పడినఱాయి (అని కొందఱు) చూ, రాయి, 5 గళము చూ, మెడ, 6 కందుకము చూ, బంతి 3; 7 యతిసంప్రదాయ జ్ఞానార్థమైన గుఱుతు చూ, లక్షణము 1, 8 అచ్చనగాయలు చూ, బాలికాక్రీడ, 9 నేత్రరోగము చూ, బిడాలము 2, విశ 10 పూజ్యము, పూజింపఁదగినవాఁడు (అని కొందఱు) చూ పూజ్యము.

గిరిక సం. వి. ఆ స్త్రీ 1 చిట్టెలుక చూ, మూషికము, 2. జీలగ చూ, బుడ్డపిసుఁదు, 3 వసు రాజుభార్య, కోలాహాలపర్వతమునకును శుక్తిమతినదికినిఁ బుట్టిన స్త్రీ చూ, స్త్రీ, 4. గౌరి చూ, పార్వతి 1, 5 అనాథ చూ, విధవ, 6. అడవిమల్లె* చూ, మల్లె

గిరికంట(ర)కము. సం. వి. అ. పుం వజ్రము చూ, రత్నము. 1.

గిరికఁరము, సం వి అ పుం వజ్రాయుధము, నూఱంచులవాలు చూ, బాణము 1

గిరికదంబము. సం. వి అ పుం చూ, నీపము*.

గిరికదళి సం. వి. ఈ స్త్రీ. కొండఅరఁటి* చూ, రంభ. 2

గిరికము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బొంగరము

గిరికర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దింటెన* చూ, విష్ణుక్రాంత.

గిరికర్ణిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1 —పై.— (నల్లదింటెన అని కొందఱు); 2 తెల్లగిరియ*. చూ, శుకనాసము 1, 3. నేల: చూ, భూమి. 1.

గిరికాఖ్యము సం వి. అ. పుం. నీరిప్ప* చూ, మధూకము.

గిరికోల సం వి. ఆ స్త్రీ ఊసుగు* చూ, మహాయమళపత్రిక.

గిరిగిటులు. దే వి. బ, ఆడునప్పుడు వాయించెడు కంచుతాళము, రూ-గిర్గిటులు చూ, వీణె.

గిరిగుడము. సం. వి అ పుం. కందుకము: చూ, బంతి 3

గిరిజ సం వి.ఆ. స్త్రీ. 1. గౌరి చూ, పార్వతి.1; 2 చూ, మాతులుంగము*.

గిరిజంబీరము. సం. వి. అ పుం కొండనిమ్మ *. చూ, నిమ్మ.

గిరిజము సం. వి. అ. న 1. అభ్రకము చూ, బేగడ, 2 బంగారు లోనగునది. చిట్టెము (అనియు) ఇనుము (అనియు కొందఱు): చూ, లోహము. 1, 3 చూ, సిలాజిత్తు, 4 చూ, మధూకము *, 5 కొడిసె* చూ, వత్సకము, విశ 6. కొండయందుఁబుట్టినది

గిరిజానుజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, కలుఁగానుగు * చూ, వార్షికము. 1

గిరిజామలము. సం. వి. అ న: చూ, గిరిజము. 1

గిరిజ్వరము. సం. వి. అ పుం వజ్రము చూ, రత్నము. 1

గిరిధన్వుఁడు సం వి. న్. పుం చూ, శివుఁడు.

గిరిధరుఁడు. సం. వి అ. పుం గట్టుతాలుపు (కూర్మమై మందరగిరిని ధరించెననుట (లేక) కృష్ణుఁడై గోవర్ధనగిరిని ధరించెననుట) చూ, విష్ణువు 1

గిరిపక్షభిత్తు సం. వి ద్. పుం: చూ, గిరికంరము.

గిరిపీలువు సం. వి ఉ పుం, న. చిట్టీత* చూ, మధుఖర్జూరిక.

గిరిభవము. సం. వి. అ. పుం. జువ్వి *. చూ, ప్లక్షము.

గిరిమల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొడిసె * చూ, వత్సకము.

గిరిమానము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు; చూ, హస్తి.

గిరిమృత్తు. సం. వి. ద్. స్త్రీ. జేగురుఱాయి. చూ, రాయి.

గిరిమేదము. సం. వి. అ. పుం. వెలితుమ్మ * చూ, విట్ఖదిరము

గిరియకము. సం. వి. అ. పుం. అచ్చనగాయలు చూ, బాలికాక్రీడ.

గిరియాకము. సం. వి. అ. పుం. చర్మవస్త్రాది కృతమైనబంతి. చూ, బంతి 3

గిరివర్తికము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకపక్షి. చూ, పక్షి

గిరివాటకము. సం. వి. అ. పుం. నూఁగుదోస, శైలేయము *. చూ, దోస.

గిరివాసి. సం. వి. న్. పుం. చూ, ముల్లంగి *.

గిరిశాలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అపరాజిత *. చూ, విష్ణుక్రాంత

గిరిశుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-గిరీశుఁడు. 1. కొండయల్లుఁడు చూ, శివుఁడు, 2. ఈశానుఁడు చూ, గిరీశుఁడు 3.

గిరిసారము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, గిరిజము 2, 2. మలయాపర్వతము, శివలింగము (అని కొందఱు) చూ, పర్వతము, 3. మగటిమి. చూ, శిశ్నము

గిరిసింగన్నవృత్తి. మి. వి. చూ, బాలక్రీడ

గిరిసుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరి. చూ, పార్వతి 1

గిరిసెము. వై. వి. =శిరీషము *. చూ, శిరీషము.

గిరిస్తని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుడమి. చూ, భూమి 1.

గిర్గిటులు. దే. వి. బ. చూ, రూ-గిరిగిటులు

గిరీశుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, శివుఁడు; 2. హిమవంతుఁడు చూ, పర్వతము, 3. ఈశానుఁడను నష్టదిగధిపతులలో నొకఁడు చూ, దిగధిపతులు; 4. పదునొకండుగు రుద్రులలో నొకఁడు చూ, రుద్రులు, 5. బృహస్పతి: చూ, వేలుపుటొజ్జ 6. నలువ చూ, బ్రహ్మ 1.

గిర్వాణుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-గీర్వాణుఁడు

గిఱక. దే. వి. ఇ. 1. పొట్టివాఁడు చూ, వామనుఁడు, 2. చూ, రూ-గిరక

గిఱకతాడు. ద్వ. వి. చూ, రూ-గిరకతాడు.*

గిఱజా. వా. వి. చూ, రూ-గిరజా

గిఱి. దే. వి. వలయాకారపురేఖ, బరి. చూ, రేఖ. 3

గిఱికొను. దే. స. క్రి. చూ, వేష్టించు

గిఱిపిల్లాఁడి. దే. వి. స్త్రీలు కాలఁధరించెడి మూఁడవవ్రేలిపిల్లాఁడి చూ, భూషణము 2

గిఱుకు. దే. వి. 1. తప్పుడ్రాలను గిఱికినగిఱుకు చూ, తుడుపు, ~ క్రి. 2. అక్షరములు బటువుగా నేర్పడ వ్రాయక వంకరటింకరగాగీచు, 3. తప్పువ్రాఁతను తుడుచు

గిఱుక్కు. దే. వి. పరాలుబడుటయందగు ననుకరణము చూ, హాహాహా

గిఱుపు. దే. స. క్రి. 1. (కన్ను)త్రిప్పు అచ్చయు, కాం. 125 చూ, గీఁటు 2, 2. కదలునటులఁజేయు, కదలించు

గిఱ్ఱు. దే. వి. తిరుగుటయందగు ననుకరణము: చూ, హాహాహా. (ఆమ్రేడితమందు గిఱ్ఱు గిఱ్ఱు)

గిఱ్ఱుపురుగు. ద్వ. వి. చెట్లయందుండి ఎల్లప్పుడు గిఱ్ఱుమని కూయునట్టి యొక పురుగు చూ, పురుగు.

గిలక. దే వి 1. గిలగిలమ్రోఁగు బాలక్రీడా సాధనము చూ, బాలక్రీడ, 2. గిలగిలమని మ్రోఁగెడి యినుపతగటిబిళ్ల, 3 గిలగిచ్చ* చూ, శణపుష్పిక (రూ-గిలగిచ్చె-గిలగింత-గిలగిల-గిలిగిచ్చె-గిలిగిట్టు-గిలిగిచ్చె, వా వి 4 నీరుతోడు సాధనములలో నొకటి చూ, రాట్నము, 5. నరముజారెడిఅండవ్యాధి (వా)

గిలకబండి దే వి. చిన్నచక్రములబండి చూ, ఓ టము 1.

గిలకచు దే, స. క్రి. 1 వేళ్లతోఁకలఁచు చూ, గిలకొట్టు, 2 (కవ్వముతో) చిలుకు చూ, మథించు

గిలకొట్టు దే స క్రి. 1 చూ, గిలకరించు. 1. పాండు. 1, ఆ 117, 2 కుదిలించు సా. 1, ఆ 44, 3 (వేళ్లతో) పుణుకు చూ, పుడుకు. 5

గిలగింత దే వి. రూ-గిలిగింత * చూ, శణ పుష్పిక

గిలగిచ్చ దే వి. —పై.—

గిలగిల. దే వి 1 —పై—, వా వి. 2 తిండిలేక మలమలమాడుటయందగునను కరణము చూ, హుహూహూ

గిలగ్రాహము సం వి. అ పుం. నక్రము: చూ, మత్స్యము 1.

గిలనము సం వి అ న తిండి చూ, సాపాటు

గిలము సం. వి అ పుం చూ, నిమ్మ*

గిలాబ. వా. వి గచ్చుచేయుట రూ-గిలాబా

గిలాబా వా వి. —పై—

గిలి సం వి. ఇ స్త్రీ. 1. చూ, సాపాటు, దే. వి (1) చూ వెలపు

గిలిగించు దే స. క్రి గిలిగింతపెట్టు

గిలిగింత దే వి. 1. (రూ-గిలిగిలింత-చేక్కిలిగింత- చేక్కిలిగిలి) అన్యకరస్పర్శముచేతఁ గలిగెడు చంక మొదలైన యంగముల సంకోచము చూ, చేక్కిలిగింత; 2 చూ, రూ-గిలగింత *

గిలిగిచ్చె. దే వి చూ, రూ-గిలగిచ్చె *

గిలిగిట్టు దే. వి. —పై —

గిలిగిలింత దే వి. —పై.—

గిలితము సం. విణ మ్రింగఁబడినది. రూ-గళితము-గిళితము. చూ, భుక్తము 2.

గిలుక దే వి చూ, కాఁక.

గిలుసు. దే ? మొక్కలలోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము పారిజా 2, ఆ, 98 చూ, హూహూ.

గిలుసుపలుసు దే వి చూ, కూకీపలుసు

గిలుగాడు. దే స. క్రి చూ, రూ-గిలుబాడు.

గిలుగాడుట. దే వి రూ-గిలుబాడుట చూ, ముచ్చిలి.

గిలుగిచ్చె దే వి చూ, రూ-గిలిగిచ్చె*.

గిలుపు దే స క్రి (కన్ను) గిఱుపు చూ, రూ-గిఱుపు. 1.

గిలుబాడు. దే స క్రి (గిలుబు + ఆడు) రూ-గిలుగాడు పాండు 3, ఆ 16 చూ, ముచ్చిలించు,

గిలుబాడుట. దే వి చూ, రూ-గిలుగాడుట.

గిలుబు దే వి రూ-గిలువు-గిలుబుకోలు అపహరణము చూ, ముచ్చిలి

గిలుబుకొను దే స క్రి చూ, గిలుబాడు.

గిలుబుకోలు దే వి చూ, రూ-గిలుబు. సా 3, ఆ 34

గిలుబుచేయు ద్వ స క్రి (గిలుబు + చేయు) చూ, గిలుబాడు

గిలువు దే వి చూ, రూ-గిలుబు.

గిల్లకన్ను. దే వి మెల్లకన్ను చూ, నేత్రము 1

గిల్లచూపు. దే. వి చూ, మెల్లచూపు

గిల్లు దే. వి. రూ-గిల్లుడు. 1 చూ, నఖక్షుముత,

స. క్రి. 2. నఖక్షతముచేయు: చూ, చిదుము, 3. ఆకులులోనగువానిఁగోయు చూ, చిదుము.

గిల్లుడు దే. వి. రూ-గిల్లు. చూ, నఖక్షతము.

గివులు. దే స క్రి. 1. గోఁకు. రూ-గీలు.చూ, అక్కు, 2 భేదించు చూ, భేదిల్లు. 1

గిష్ణుఁడు. సం.వి అ.పుం. 1. సామవేదవేత్త. చూ, వేదాంతి. 1, 2. గాయకుఁడు. చూ, సీకారి.

గిసరి దే. వి = చూ, కేసరి 1.

గిళనము. సం. వి. అ న తినుట చూ, సాపాటు.

గిళితము సం. విశ: చూ, రూ-గిలితము.

గీ

గీ. సం. వి. ర్. స్త్రీ 1. చూ, సరస్వతి, 2. చూ, వాక్కు; దే అవ. (1) నిందయందు దీర్ఘాది యైన ఆమ్రేడితశబ్దముయొక్క ఆద్యక్షరము నకు వచ్చెడి ఆదేశము (దేవుఁడు గీవుఁడు, వాలి గీలి, సాత్యకి గీత్యకి మొ)

గీఁక. వై వి =ఘీఙ్కారః చూ, రూ-కీఁక.

గీఁకు. దే స. క్రి చూ, అక్కు.

గీఁటు. దే స. క్రి. 1. (పండ్లు)కొఱుకు, 2 (కన్ను) గిలుపు. వై. 8, ఆ. 65 చూ, గిలుపు. 1, 3. చిమ్ము చూ, విసరు. 8

గీఁత. దే. వి. 1. గీటు. చూ, రేఖ. 3, వా. వి. 2.బ్రహ్మవ్రాసిన నుదుటిగీటు చూ, రేఖ 3, 3 అనాదరము చూ, వహేలనము

గీఁతకట్టియ ద్వ. వి వడ్లవాఁడు గీఁతలుగీయుట కుపయోగించెడు పలక. (రూ-గీఁతకట్టె)

గీచు. దే. స క్రి. రూ-గీయు గోటనొక్కి వ్రాయు, గీటుగీచు చూ, రూ-గిచ్చు

గీటడంగుట. దే. వి. చచ్చుట. చూ, మరణము.

గీటడఁగు దే. అ. క్రి. చచ్చు చూ, మరణించు (ప్రే గీటడఁచు)

గీటు. దే. వి చూ, గీఁత 1. 2. (రూ-గీఁత-గీఱ-గీఱుగోటు).

గీటునఁబుచ్చు. దే. స క్రి. అనాదరించు వై. 8 ఆ. 39. చూ, తిరస్కరించు.

గీట్లబద్ద ద్వ. వి కాగితములోనగు వానియందు గీట్లువేయుట కుపయోగించెడు కోల.

గీత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గ్రంథవిశేషము.

గీతగోవిందము. పా. ఈగ్రంథమునకు కర్త జయదేవుఁడు: చూ, కావ్యనాటకములు.

గీతము. సం.వి.అ న. 1. పాట. ధ్రువాదులతోఁ జేర్చినపాట. చూ, స్వరము 2, 2 గానశాస్త్రము, 3. ఒకానొక పద్యము-దీనికిఁ బ్రతి పాదమునకైగేని గణములు నాలవగణాది యందేవిశ్రమము చూ, వృత్తము 1, విశ. 4. పలుకఁబడినది, చెప్పఁబడుచేయఁబడినది (అని కొందఱు) చూ, శబ్దము. 2.

గీతి. సం వి. ఇ స్త్రీ 1. పాట చూ, స్వరము.2, 2 గోపకులగీతము చూ, స్వరము. 2, 3. చంద్ర*. చూ, వెలిచేంద్ర, 4. గీతము చూ, తేఁటగీతి.

గీపెట్టు ద్వ అ.క్రి. (గీఁక + పెట్టు) 1. ఏనుఁగు కూయు. అచ్చ యు, కాం 322 చూ, శబ్దించు, 2 మొఱపెట్టు చూ, రోదించు; 3 మ్రోయు. పాండు. 3, ఆ. 182 చూ, శబ్దించు.

గీము. వై వి =గృహమ్ ఇల్లు. చూ, సదనము.1.

గీయు. దే. స క్రి గీఁతగీయు చూ, వ్రాయు.

గీరణగింజెలు. దే. వి. బ (రూ-గీరనంగింజెలు-గీరన గింజెలు) రేఖికాబీజకేళి చూ, బాలక్రీడ.

గీరథుఁడు సం వి. అ. పుం చూ, వేలుపుటొజ్జ.

గీరనంగింజలు. దే.వి బ: చూ, రూ-గీరణగింజెలు. కళా 6, ఆ. 200

గీరనగింజలు. దే. వి బ. —వై —శశాం. 2, ఆ 19

గీరా. వా. వి. చూ, రూ-గిరజా.

గీర్ణి. సం. వి ఇ స్త్రీ. మ్రింగుట చూ, సాపాటు.
గీర్దేవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ చూ, సరస్వతి.
గీర్పతి సం వి ఇ. పుం. రూ-గీష్పతి· చూ, గీరథుఁడు.
గీర్లత సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, మహాజ్యోతిష్మతి*.
గీర్వాణకుసుమము. సం. వి అ. న చూ, లవంగము*.
గీర్వాణము. సం. వి అ. పుం దేవభాష· చూ, భాష. 1.
గీర్వాణుఁడు. సం. వి. అ. పుం దేవుఁడు:చూ, వేలుపు.
గీఱ. దే. వి. గీఁత చూ, రేఖ. 3
గీఱు దే స. క్రి. రూ-గివుఱు. 1 గీఁకు చూ గుక్కు; 2 భేదించు. లక్ష్మి 1, ఆ. 95 చూ, భేదిల్లు. 1
గీఱుగాజులు. ద్వ. వి. బ ఒకరకము గాజులు చూ, భూషణము. 2.
గీఱుడు. దే. వి 1. గోఁకుడు; 2. భేదనము చూ, స్ఫోటము.
గీఱునామము దే. వి. గీఱగలిగిన నామము· చూ, పంగనామము.
గీలు దే. అ. క్రి. కాలు· చూ, స్రవించు.
గీలుకొనుట దే వి. అభిముఖమగుట చూ, రూ-గీల్కొనుట.
గీలుకొలుపుట. దే వి పుష్పాదులు ధరించుట· చూ, రూ-గీల్కొలుపుట.
గీల్కొనుట. దే. వి చూ, రూ-గీలుకొనుట.
గీల్కొలుపుట. దే.వి చూ, రూ-గీలుకొలుపుట
గీవు. దే వి చూ, రూ-గిరవు (అప్ర.)
గీష్ణువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నటుఁడు: చూ, నర్తకుఁడు; 2. గాయకుఁడు: చూ, సీకారి
గీష్పతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. (రూ-గీఃపతి-గీర్పతి)· చూ, వేలుపుటొజ్జ 2 పండితుఁడు· చూ, సమర్థుఁడు

గు

గుంభము. సం వి అ పుం.=గుత్తి-గొత్తు.(వికసించిన) పువ్వులగుత్తి చూ, పూగుత్తి.
గుంజ సం వి. ఆ. స్త్రీ 1.=గురిజ. పూసగురివెంద *. చూ, శ్వేతపాకి, 2. రూ-గృంజన* చూ, ముల్లంగి, 3 అవ్యక్తమధురధ్వని: చూ, స్వరము 2, 4 ఉప్పళము: చూ, భూమి 1; 5 తప్పెట చూ, వీణె, 6. సితారు అనువాద్యము చూ, వీణె, 7 ప్రమాణములచేత విషయమును పరిశీలించుట చూ, విచారణ, 8· చూ, మాతులుంగము *.
గుంజకము సం. వి. అ పుం చూ, వృద్ధదారకము *
గుంజకృత్తు. సం వి త్ పుం. తుమ్మెద· చూ, భ్రమరము 1.
గుంజనము సం వి అ న 1 గునగునమను చేప్పుడు చూ, స్వరము. 2, 2 తుమ్మెదలరొద చూ, స్వరము. 2
గుంజము. సం వి అ పుం 1· చూ, పూగుత్తి.
గుంజర సం వి అ స్త్రీ చూ, సుభిక్ష *
గుంజాగ్నిన్యాయము పా. గురివెందగింజలను నిప్పనుకొనుట
గుంజితము సం. వి. అ. న చూ, గుంజనము.
గుంజిలిపెట్టు. దే స క్రి. గోపనముచేయు
గుంజిళ్లు దే. వి. బ చేతులుకట్టుకొని రెండు కాళ్లు చేర్చిపెట్టి కూర్చుండిలేచుట. (రూ-గుంజీలు)
గుంజిళ్లుపెట్టించుకొనువేల్పు. ద్వ వి· చూ, వినాయకుఁడు. 1.

గుంజీలు. వా వి. బ చూ, రూ-గుంజిళ్లు

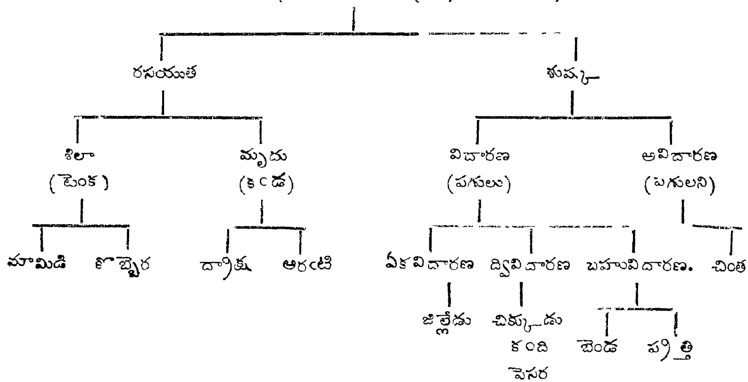
గుంజె వై. వి.=కుంభ 1. కంబము. చూ, స్తంభము 1, 2. కట్టుగొట్టు చూ, స్తంభము 1

గుంజెనకుగు దే. వి 1 ఎలుఁగుగొడ్డాట, స. క్రి 2 పరిహాసముచేయు చూ, వెక్కిరించు. 3

గుంజాటన. వా వి వ్యసనము

గుంజు. దే. వి. 1. తాడు ఈఁగు లోనగువాని మోవు మొదలు, 2 తాటితేగ మొనయందు బుట్టలోనుండెడు గిజురు కొబ్బరి (అని కొందఱు), (కొన్నిచోట్ల పుస్తెలోని మెదటికిని అర్థముగలదు) చూ, పేసెను, స. క్రి. 3 ఈడ్చు హరిశ్చ 4, ఆ 162, హరిశ్చ 5, ఆ 17, 4 ఉతుకు. చూ, ఫులుము 4

గుంజాకాయలు పా. (కాయలు (లేక) ఫలములు)

(చూ, ఏక, ద్విబీజదళవృక్షములు-ఏకబీజదళము)-

1 సామాన్య ఫలములు (ఒంటి అండాశయము మొక్కటే) —చిక్కుడు, పెసర మొ

2 సోగరఫలములు (పెక్కు అండాశయములు గలది) —సంపెఁగి

3. మిశ్రిమ ఫలములు (—పై—) —నారింజి

4 పుష్పసమూహపరిణామఫలము (పూవులే విత్తనములుగలది) —అనాస.

5 వృంతపరిణామఫలము (దొంగపండు) —జీడిమామిడి

6 సవృంతపుష్పసమూహపరిణామఫలము —వట్టి

7. శరీరాదులనంటుజాతి —అంట్రింతలు. మొ

గుంజుకొను దే వి వెనుకకును ముందునకును తన్నులాడుకొను.

గుంజులాడు దే స క్రి. (గుంజులు + ఆడు) చూ, పెంటిగొను.

గుంట. వై. వి 1 =కుండమ్- గర్తమ్. రూ-కుంట కొలను చూ, సరస్సు 1, 2 =కుండమ్. రూ-కుంట చెఱువు: చూ, సరస్సు 1 3.=కుండమ్ రూ- కుంట పల్లము, చూ రంధ్రము. 1, 4. భూపరిమాణవిశేషము

చూ, రూ-కుంట. 4, 5. వల్లించినకొండ్రి. ఆం. భా ద్వి 233 చూ, గొంటు్రి, 6 పిటి దిమిడిగుంత చూ, పిట్ట, వా వి 7 (విశాఖపట్టణప్రాంతమున) బాలిక "మా గుంటను పెండ్లిఅయినది" చూ, స్త్రీ, 8. ఆడుగుతి చూ, భగము. 12

గుంటడు. వా వి (విశాఖపట్టణప్రాంతమున) బాలుడు చూ, శిశువు

గుంటక. దే వి గుంటుగు దున్నివిత్తులుచల్లిన వెనుక నేల సవరచేయు సాధనము. చూ, పాపటము (ఇది దక్షిణ జిల్లాలలోను గుంటూరు కృష్ణా జిల్లాలలోను వాడెదరు)

గుంటగలకర. ద్వ వి: చూ రూ-గుంటగలగర* (రూ-గుంటగలిజేరు-కలగరం) (వాడుక)

గుంటకోరిన ద్వ. వి అగ్నిప్రసరణాయుధమను పిరంగి చూ, బాణము 1

గుంటగలగర ద్వ. వి చూ, భృంగరాజము* (దీనివలన తేలువిషము, జ్వరము, పచ్చకామెరలు హరించును.)

గుంటగలిజేరు ద్వ వి —పై.—

గుంటచాల్లు ద్వ వి బ చూ, బాలక్రీడ

గుంటదూలము. వై వి చూ, రూ-కుంటదూలము

గుంటనక్క వై వి కిఖి చూ, సృగాలము

గుంటప్రొయ్యి ద్వ వి గుంటత్రవ్వి యేర్పఱిచిన పొయ్యి చూ, పొయ్యి

గుంటి దే వి. 1. చేనిబాగము రూ-గుంటు, 2 దున్నుట మొదలగువాని కేర్పఱచుకొన్న భాగము రూ-గుంటు

గుంటు నా. వి —పై—

గుంటుగు దే వి చూ, గుంటక.

గుంఠితము సం విణ (ధూళి మొదలగువానిచే) కప్పబడినది చూ, రూషితము

గుండ దే వి. 1: చూ, రూ-గుడ్డ 1-2, వై వి. 2. పొడి చూ, చూర్ణము.

గుండంగి. దే వి నీరుకోడి: చూ, ప్లవము.

గుండడు. దే వి దాసుడు చూ, సేవకుడు

గుండకము సం వి అ పుం 1 దమ్ము. చూ, రేణువు 1 2 =గుడక. ఉగ్గుచిప్ప చూ, పాత్రము 6, 3 అవ్యక్తమధురధ్వని, మధురభాషణము (అని కొందఱు: చూ, స్వరము 2, విణ 4 మలినము చూ మైల 6

గుండక్రియ అం స్త్రీ రాగములు ఇరువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, స్త్రీరాగము (చూ, స్వరము, 2)

గుండగొయ్య ద్వ విణ (గుండ + కొయ్య) కష్టుడు చూ, వ్యాఘుడు 2 (గుండగొయ్య అని కొందఱు)

గుండతుంగ ద్వ. వి రూ-గుండ్రతుంగ. తుంగ గటికగడ్డి (అని కొందఱు,* చూ, తృణము 1.

గుండము సం వి అ పుం 1. —పై—, వై.వి. (1)=కుండము నిప్పులగుంట చూ, వహ్ని 1. (హోమగుండముఅని వాడుక) (2)=కుండము. గొయ్యి, పల్లము చూ, రంధ్రము. 1.

గుండా దే విణ చూ, దిట్టుడు

గుండాకము వై వి =గుణాలయ దేశా చూ, సదనము 1

గుండాల సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, గుండతుంగ*.

గుండాలువు. సం. వి ఉ పుం నీళ్లమీదబలిసి పాకేకూర* చూ పాదుడు

గుండాసిని సం వి ఈ స్త్రీ చూ, గుండతుంగ*

గుండిక సం వి ఆ స్త్రీ. గుండికమనునది. చూ, నది

గుండికము సం వి అ పుం. ఓయ్యములోనగువాని పిండి చూ, చూర్ణము.

గుండిగ వై వి = కుండికా చూ, పాత్రము 6

గుండియ దే. వి. చూ, రూ-గుండె

గుండియురాయివడి జా. ఒడలెఱుంగక. "మూర్ఛ

లంబాయెఱుకుందూరమునుండి కాంచి గుండి యరాయివడి యంగమాకంపింప నెలుక కిట్లనియె " (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

గుండిలము సం. వి. అ పుం. మద్దెలమ్రోఁత. చూ, స్వరము. 2

గుండీ వై. వి 1.=కరండము. బరణి చూ, పాత్రము. 6, వా. వి 2. చూ, బొత్తాము.

గుండు. వై. వి =ఖండమ్ 1. కొండ అచ్చ సుం, కాం 57. చూ, పర్వతము, 2 గుండ్రపు రాయి చూ, రాయి, 3 తూనికగుండు చూ, పడికట్టు, 4 ఔటుగుండు చూ, పిరంగిగుండు, 5 కపిలెగుండు చూ, రాయి, 6. పెద్దరాయి చూ, రాయి, 7 గోళకము ఆం, భా ద్వి 275: చూ, పూస, దే వి. 8 గుల్మము చూ, పాద 2, 9 గుఱ్ఱము చూ, హయము, వా వి. 10 (వెండ్రుకలు గొఱుఁగఁబడిన) తల. "బోడిగుం ్ " చూ, శిరము 1, 11. (తప్పినలెక్క-పై నుంచఁబడిన) సున్న. "గుండుసున్న" చూ, సున్న 1. మొ.

గుండుకొను ద్వ. స క్రి చూ, వేష్టించు. (అ క్రి. గుండుగిలు)

గుండుగుత్త వై. వి చూ, ఖండగుత్త

గుండుజెల్ల ద్వ వి పెద్దగంప చూ, సజ్జ 1.

గుండుపులుఁగు. ద్వ వి. చూ, బటువుగువ్వ.

గుండుబెండు. వా. వి. ఇలారము ఇటునటు బెసఁగకుండుటకై చుట్టునుకట్టిన కట్టు.

గుండుమల్లె ద్వ వి చూ, వృత్తమల్లిక*.

గుండుములుపుగాఁడు దే వి ఒకానొకపిట్ట చూ, పక్షి.

గుండుసూది వా. వై. వి. తలగల సూది. చూ, సూది.

గుండె దే వి రూ-గుండియ 1 చూ, హృదయము (కుడికర్ణిక-కుడిజఠరిక, ఎడమకర్ణిక-ఎడమజఠరిక అను నాలుగుగదులుఁగలిగి రక్తముతో నిండినదై గుప్పెడు పరిమాణముగల (ప్రాణాధారపు భాగము), 2 చూ, మనస్సు.

గుండెకాయ. దే వి చూ, హృదయము.

గుండెగాలి. దే. వి ప్రాణవాయువు చూ, వాయువు.

గుండెచెఱువగుట. జా. భయకంపితములు పుట్టుట. "ఆ హాళాహళింగాంచి వారిగుండె చెఱువైపోయెను." (ధర్మజరాజసూయము.)

గుండెలుతీసినబంటు జా. దయాదాక్షిణ్యాదులు లేని బంటువంటి హృదయముగలవాఁడు.

గుండ్ర. వై. విశే. = కుండల వృత్తియందు గుండ్రమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము (ఉదా.- గుండ్రకంబము- గుండ్రకడుపు మొ)

గుండ్రతుంగ. ద్వ వి చూ. రూ-గుండతుంగ*.

గుండ్రదనము. దే. వి చూ, వర్తులము.

గుండ్రన వై వి =కుండల —పై.—

గుండ్రము వై విశే = కుండల —పై.— (కొన్నియెడల వృత్తియందుఅంత్యవర్ణలోపము. చూ, గుండ్ర.)

గుండ్రలు. దే. వి. బ. 1 పిండికొట్టి చెరుగఁగా వెనుకనిలిచిన ఉండ్రలు చూ, మొఱములు; 2. చెఱుకురాట్నపు కంబములు, చూ, స్తంభము. 1.

గుండ్రలుకొలుపు. దే. అ. క్రి గుడ్లగూబ కూయు భాగ. 1, స్కం. 342 చూ, శబ్దించు.

గుండ్రా. వై. వి = గుండ్రా: చూ, గుండతుంగ *. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము) (రూ-గుండతుంగ-గుండ్రతుంగ)

గుండ్రాయి. ద్వ వి (గుండు + రాయి) పొత్తరము, కల్వపుగుండు (అని కొందఱు) చూ, రాయి.

గుండ్రించు. దే. అ క్రి. కడుపులోత్రిప్పు: చూ, త్రిప్పు.

గుండ్రింపు దే వి 1. కడుపులో వికారము చూ, వికారము 1, 2 గుండ్రించుట.

గుంత వై వి 1 =కుండము-గర్త పల్లము చూ, రంధ్రము 1, 2.=గర్త రూ గుంట. పిఱేఁదిమీఁదిగుంటు చూ, పిఱ్ఱ

గుందలము సం. వి. అ పుం మర్దలశబ్దము చూ, స్వరము. 2.

గుంద్ర. సం, వి. ఆ స్త్రీ. 1 =కుంద్రా.నాగముస్తె* చూ, తృణము 1, 2. మోరటి* చూ, పేంకణము, 3 తెల్లు * చూ, తృణము 1

గుంద్రము. సం వి.అ. పుం. 1 కాకిచెఱకు* చూ, తృణము. 1, 2 ఒకానొకపక్కి చూ, పక్షి.

గుంద్రమూల సం వి ఆ. స్త్రీ ఏరకాతృణము * చూ, తృణము 1.

గుందాలము సం. వి. అ పుం చూ, వెన్నెల పులుఁగు

గుంధము సం. వి. అ పుం =గుంజే చూ, స్తంభము 1.

గుంపించు దే స, క్రి 1 కుప్పవేయు చూ, రాసిపడు, 2 అతిక్రమించు భాగ. 7. స్కం, 270. చూ, దాఁటు 6.

గుంపు దే. వి. ప్రాణిసమూహము చూ, సమూహము

గుంపుగాఁడు దే వి· చూ, పోగుపడు.

గుంపెన. దే. వి 1 ఒకానొక చెట్టు· చూ, వృక్షము, 2 ఎసకము చూ, విజృంభణము

గుంఫనము సం వి అ న రూ-గుంభనము: చూ, మాటలల్లుట

గుంఫము. సం. వి. అ. పుం 1. —వై —; 2. బాహుభూషణము. చూ, భూషణము 2, 3. ఒకానొక అలంకారము: చూ, హేతువు. 2

గుంఫించు సం. అ. క్రి. గుంఫితమగు

గుంఫితము సం. విశే 1 కూర్పఁబడినది: చూ, సంయోజితము, అం 2 గమకములు పదునైదింటిలో నొకటి చూ, గమకములు.

గుంబము దే. వి: చూ, రూ-గుమ్మము.

గుంభితము సం విశే చూ, రూ-గుంఫితము.

గుంభనము. సం. వి అ. న చూ, రూ-గుంఫనము.

గుంభము సం వి. అ. పుం. —వై—

గుక్క వా వి చూ రూ-గుక్క.

గుక్కఁడు. వా వి చూ, రూ-గుక్కఁడు.

గుఁగలీబ్రాహ్మణులు పా వీరు యజుర్వేదులు వల్లభమత సంప్రదాయ ప్రవర్తకులు. వీరు కృష్ణవిగ్రహముల నర్చింపుచు జీవించువారు వీరితెగ బొంబాయి యందధికముగ గలదు చూ, బ్రాహ్మణులు.

గుగ్గిలపుఁజెట్టు. ద్వ. వి చూ, మహిసాక్షి *

గుగ్గిలము వై వి. 1 =గుగ్గులువు -వై-; 2 =గుగ్గులు గుగ్గులువృక్షముయొక్క బంక.

గుగ్గిలముశుద్ధి పా త్రిఫలకషాయముతో డోలాయంత్రమున రెండుజాములు వండిన శుద్ధి

గుగ్గిళ్లు దే. వి బ చూ, పొరి.

గుగ్గులువు సం. వి ఉ. పుం 1 =గుగ్గిలము* చూ, మహిసాక్షి, 2. ఎఱ్ఱముసగ * చూ, శిగురు 1

గుచ్ఛకంటకము. సం వి అ పుం చూ, బ్రహ్మదండి *

గుచ్ఛకణిశము సం. వి అ పుం బ. చోళ్లు చూ, ధాన్యము.

గుచ్ఛకము సం వి. అ. పుం. 1.=కుచ్చు-గుత్తి-గొత్తు చూ, పూగుత్తి, 2. నెమలిపురి చూ, పింఛము 1, 3 గుల్మము చూ, పాద. 2, 4 ముప్పదిరెండుమణులు గ్రుచ్చిన హారము చూ, భూషణము 2, న. ఏ. గ్రంథి

పర్ణము * చూ, రాజార్హము (పుం అని కొందఱు.)

గుచ్ఛకరంజము. సం వి. అ. పుం కరంజ విశేషము * చూ, శాదఘ్నము.

గుచ్ఛకుసుమము. సం వి అ పుం. ఏడాకుల అరఁటి * చూ, రంభ 2.

గుచ్ఛదంతిక సం వి ఆ. స్త్రీ అరఁటి * చూ, రంభ. 2

గుచ్ఛపత్రము సం. వి అ. పుం 1. ఏడాకుల పొన్న * చూ, పొన్న, 2. కోరింద * చూ, ముఱ్ఱి.

గుచ్ఛపుత్రి. సం. వి. ఈ స్త్రీ చూ, బంతి 4.

గుచ్ఛపుష్ప సం. వి. ఆ. స్త్రీ —పై—

గుచ్ఛపుష్పము సం వి అ పుం 1 చూ, గుచ్ఛపత్రము 1 *, 2: చూ, పూతికరజము*

గుచ్ఛపుష్పి సం వి ఈ స్త్రీ, చూ, సుభిక్ష*

గుచ్ఛపుష్పిక సం. వి ఆ స్త్రీ ఊల్లు* చూ, తృణము. 1

గుచ్ఛఫల సం. వి. ఆ స్త్రీ 1 చూ, వాయసి*, 2 చూ, స్వాదుఫల*, 3. కదలి* చూ, రంభ 2

గుచ్ఛఫలము సం. వి అ పుం చూ, సల్లకి*.

గుచ్ఛఫలికము సం వి అ పుం చూ స్వాదుఫల*

గుచ్ఛబంధ సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, గూడాల*.

గుచ్ఛబంధము పా. శబ్దాలంకారములలో నొకటి చూ, శబ్దాలంకారములు. (చూ, అలంకారము. 3.)

గుచ్ఛభద్ర సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గుచ్ఛబంధ*.

గుచ్ఛము. సం. వి. అ. పుం.=కుచ్చు-గుత్తి-గొత్తు (రూ-గుత్సము-గుత్సకము-గుంఛము – గుళుచ్ఛము-గుళుత్సము- గులుత్సకము.). చూ, గుచ్ఛకము 1-2-3-4-5; పుం, 6. అల్లపు కొమ్ములవంటి వేళ్లగడ్డి, నడ్డివేళ్లగడ్డి, వృత్త తృణము చూ, తృణము. 1, 7. దుబ్బు, కసవుకాడ చూ, పొట్టకట్ట (చూ, తృణము.1.), 8 గుంపు చూ, సమూహము.

గుచ్ఛమాలిక. సం వి ఆ. స్త్రీ చూ, గుండాసిని*

గుచ్ఛార్ధము సం వి. అ పుం. పదియాఱు పేటల ముత్యాలహారము చూ, భూషణము. 2.

గుచ్ఛి సం వి ఈ. స్త్రీ. 1 చూ, గుచ్ఛకరంజము*, బ 2 =కుచ్చెళ్లు: చూ, పింజె 4.

గుచ్ఛేలి దే వి. ఘూర్ణి * చూ, కదుల.

గుజము. సం వి. అ పుం చూ, మాతులుంగము*

గుజరీ వా. వి చూ, రూ-గుజేరీ 4.

గుజ్జరి సం వి ఈ. స్త్రీ రూ-గుర్జరి ఎఱ్ఱాకుల తోఁటకూర* చూ, మారిషము.

గుజ్జెనగూళ్లు దే వి బ. (గుజ్జు + ఎన + కూళ్లు) 1 చూ, బాలక్రీడ, 2 బాలికలాడుకొనునపుడు గురుగులతో వండిన వంటకము: చూ, సాదము (1) (రూ-గుజ్జెన గూళ్లు)

గుజేగుజే. దే. విశ. అదుముడు. భాగ. 6, స్కం. 409 చూ, పీడితము.

గుజెగుజేతేఁకులు దే. వి బ: చూ, బాలికాక్రీడ, హంస. 5, అ 155.

గుజెగుజేలాడు దే అ క్రి (గుజెగుజేలు + ఆడు) (రూ-గుజెగుజేవోవు-గుజెగుజేలువోవు) తొక్కటపడు చూ, సంతాపించు.

గుజెగుజేవోవు దే అ. క్రి. —పై—

గుజెగుజేలువోవు దే. అ. క్రి. —పై—

గుజెగుజేలువోవుట జా. రహస్యమాడుకొనుట. "కొంతవడి పొట్టుపొర్లై గుజెగుజేలువోయి డాయఁజూచిన (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము)

గుజేరాతి పై వి.=ఘూర్జర. రూ-గజేరీ-జేరు-గుజ్జెరాతి-గుజ్జెరి. 1. నాట్యభేదము అం,

భా. ప్రి నా. 180 చూ, వ్యంజకము, 2 ఘూర్జరభావ చూ, భావ. 1, 3. ఘూర్జరదేశము చూ, దేశము

గుజేరీ. 1 వై. వి.= —పై —, వా. వి 4 రూ-గుజరీ. సంతచోటు చూ సదనము.1

గుజేస్తా వా. వి. గడచిపోయినది. "సాలు గుజేస్తారెతు."

గుజారతు. వా. వి వశము

గుజాంతి దే వి ధనికుడు· చూ, విడిముడి గలవాడు

గుజూరు. దే వి చూ, రూ-గిజూరు

గుజ్జనగూళ్లు. దే. వి బ చూ, రూ-గుజ్జన గూళ్లు.

గుజ్జరాతి వై. వి చూ, రూ-గుజెరాతి 2-3.

గుజ్జరి. వై. వి. —పై — (రూ-గుజేరీ-గుజ్జెరీ)

గుజ్జరినుమును. అం మల్లశాస్త్రముగందలి నఱుకులు మూడింటిలో నొకటి చూ,నఱుకులు.

గుజ్జరివాడు. ద్వ. వి. ఘూర్జరుడు

గుజ్జు. దే వి. 1 ఊసుకగు రసద్రవ్యము, వై వి 2 =కుబ్జ కుబ్జత్వము చూ, పొఱకు, 3. పొట్టియెద్దు చూ, వృషభము 1, 4. గుంటకగుజ్జు, 5 దూలపుగుజ్జు కుగుజ్జు-కొమరు, 6 బండిపఱపుగుజ్జు, 7. కుబ్జ దారువు, విణ 8. పాపటపుగుజ్జు, 9. పొట్టి వాడు· చూ, వామనుడు

గుజ్జుకొమరులకు(దండ్రి) ద్వ వి చూ, శివుడు (ఆం. పదా సుర 10)

గుజ్జుతనము వై వి =కుబ్జత చూ, గుజ్జు 2

గుజ్జునారికేడము వై వి చూ, అఖుండుకము

గుజ్జుపొట్ల వై వి పొట్టిపొట్ల * చూ, పొట్ల

గుజ్జుమామిడి దే. వి పొట్టిమామిడి * చూ, మామిడి.

గుజ్జువేలుపు. ద్వ వి చూ, వినాయకుడు. 1.

గుజ్జువేల్పుతండ్రి. ద్వ వి: చూ, శివుడు,

గుజ్జుసైదోడు ద్వ. వి: చూ, స్కందుడు. (ఆం పదా. సుర 19)

గుట సం. వి. ఆ స్త్రీ రేగుపండు· చూ, రేగు 1.

గుటక వా వి గుక్కెడునీటికొలత· చూ, నోరెడు

గుటకలుమ్రింగు. వా.వి చూ, రూ-గ్రుక్కలు మ్రింగు

గుటగుట దే వి. 1. అన్నముడుకుట- నీళ్లు త్రాగుట-ప్రాణములు వదలుట-కడుపులో త్రిప్పుట-పులికూయుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ, 2 పంది కూత చూ, స్వరము 2, 3 బ. పెద్దరికపు మాటలు స్వా. 5, ఆ 19 చూ, శబ్దము. 2.

గుటిక సం వి ఆ స్త్రీ. నల్లమట్టి*: చూ, మట్టి.

గుటుకు దే వి చూ, రూ-గుటుక్కు-గుడుక్కు (ఆమ్రేడితమందు గుటుగుటుకు) చూ, హూహూ.

గుటుక్కను. దే అ. క్రి. (గుటుక్కు + అను) 1 చూ, మరణించు, వా 2. లటుక్కున మ్రింగు, నమలకుండగమ్రింగు, త్వరితముగ మ్రింగు, మాయచేసిమ్రింగు మొ.

గుటుక్కు దే వి లటుక్కు మ్రింగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, రూ-గుటుకు·

గుటుగుటుకు వా వి (గుటుకు + గుటుకు). రూ-గుటుకు చూ, హూహూ

గుట్ట. వై వి =ఘుట్ట కుండ 1 కొండ చూ, పర్వతము, 2 చిన్నకొండ చూ, పర్వతము, 3 ప్రోవు చూ, రాశి. 2.

గుట్టు వై వి =గూఢ 1. కీలు చూ,మర్మము.1, 2 గాంభీర్యము చూ, పేరిమి.

గుట్టుబేడు. ద్వ. వి. (గుట్టు + పేడు) రాజమంత్రము బయలుపడుట

గుట్టుసాకిరి, వై. విణ = గూఢసాక్షి చూ, సాక్షి.

గుడ సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. ఉంట చూ, గోళము 2; 2. జెముడు * చూ, స్నుహి, 3. ద్రాక్ష * చూ, స్వాదుఫల; 4. నిద్ర చూ, స్వప్నము 2, 5. దూడతోఁగూడిన యావు చూ, ధేనువు, 6. జ్ఞానముద్ర.

గుడంబము. అం. మల్లశాస్త్రమునందలి ప్రచారములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, ప్రచారములు.

గుడక వై వి =గుండక. 1 టెంకాయబుఱ్ఱ లోనగునది, 2. చూ, పాలడ

గుడకము. సం. వి. అ. పుం. బెల్లముతో వండిన మందు చూ, మందు. 1.

గుడకరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱాకుల తోఁట కూర *. చూ, మారిషము 1.

గుడగుడ వా వి చూ, గుటగుట. 1.

గుడచి. సం. వి. ఈ స్త్రీ చూ, సోమవల్లి *.

గుడజిహ్వికాన్యాయము. పా. బెల్లము నాలుక మీఁద నున్నంతసేపే రుచి యనురీతి.

గుడతృణము. సం. వి. అ. పుం. చెఱకు* చూ, రసాలము. 3.

గుడత్రిణము సం వి అ. న -వై -(చెఱకుగడ అని కొందఱు)

గుడత్వక్కు. సం. వి. చ్ న చూ, వరాంగకము*. (గుడత్వచము అనియు.)

గుడదానము అం దశదానములలో నొకటి చూ, దానములు

గుడదారువు. సం. వి. ఉ న చూ, గుడత్రిణము *.

గుడద్రవము. సం వి అ. పుం చూ, లక్క.

గుడధేనువు సం. వి ఉ. స్త్రీ. బెల్లముతోఁ జేసిన ఆవు: చూ, ధేనువు.

గుడనాగాది. అం. రసాయనములలో నొకటి చూ, రసాయనములు.

గుడపము. సం. వి అ. పుం చూ, కృష్ణలము.

గుడపాకి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, శ్రీతాళము *

గుడపిండము సం వి. అ. పుం. బెల్లముతోఁ జేసిన పిండిపోఁకలు చూ, భక్ష్యము.

గుడపుష్పము. సం. వి అ పుం చూ, మధూకము *

గుడఫల సం వి ఆ. స్త్రీ 1 కామంచి * చూ, తృణము 1, 2. కాకమాచి * చూ, వాయసి.

గుడఫలము. సం. వి. అ పుం గోఁగు * చూ, పీలువు.

గుడబల. సం వి ఆ స్త్రీ చూ, పూతిక *

గుడబీజకము. సం వి అ న అంబాళము * చూ, మామిడి

గుడమంజరి సం వి. ఈ. స్త్రీ చూ, శణపుష్పిక *

గుడము. సం వి అ. పుం, నపుంసకము (అని కొందఱు) 1 రూ-గూడము చూ, బెల్లము 1, 2 గోళి (పుం, స్త్రీలింగమని కొందఱు) ఉంట చూ, ఘ్రాస, 3 ఏనుఁగుకవచము చూ, బొందడము, 4 చేయి చూ, హస్తము; 5 (యుద్ధమునకు) సన్నాహము చూ, యత్నము, 6 గిడమనుచేఁప చూ, మత్స్యము 1, 7 తెవులు చూ, రోగము 1, న 8 కుంకుమము చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

గుడమూలము. సం వి అ పుం చెఱకు *: చూ, రసాలము. 3.

గుడశర్కర. సం. వి. ఆ స్త్రీ. బెల్లపుచక్కెర. చూ, బెల్లము.

గుడశిగ్రువు. సం. వి. ఉ. పుం ఎఱ్ఱమునగ * చూ, శిగ్రువు. 1.

గుడాక సం వి. ఆ స్త్రీ =గుటుకు, నిద్ర చూ, స్వప్నము 2

గుడాకు. మి వి గ్రా. (గుడము + అకు) బెల్లముతోఁ జేర్చి వర్ధించిన పొగాకు: చూ, పొగాకు

గుడాకేశము. సం. వి అ. పుం. తెల్లపువ్వుల నీరుల్లి * చూ, పలాండువు

గుడాకేశుఁడు సం వి. అ. పుం. 1 అర్జునుఁడు చూ, విజయుఁడు. 1, 2: చూ, శివుఁడు (గుహాకేశుఁడని కొందఱు.)

గుడారము వై.వి =గుణాలయః రూ-గుడారు- గూడారము-గూడారు-గుండారము) చూ, సదనము 1

గుడారు. వై వి = —వై.—

గుడాశ్రయము. సం. వి అ పుం చూ, మృదు ద్రుమము

గుడాసార. సం వి ఆ స్త్రీ చూ, స్వాదు ఫల *

గుడి దే. వి 1 ఇకార రూపాంతరనామము, 2. రూ-గుడుసు. ఆం భా ప్ర. ది. 80 చూ, పరివేషము, 3. వలయాకారపు రేఖ చూ, రేఖ 3 వై. వి. 4 = కుటి దేవాలయము చూ, వేలుపుటెంకి (చూ, సదనము 1), 5. = కుడిశ. ఒకచేఁప చూ, మత్స్యము 1.

గుడికట్టు దే వి గ్రామము నాలుగుదిక్కుల యెల్లల యేర్పాటు, గ్రామకంఠము- అయకట్టు (అని కొందఱు)

గుడికొను దే అ క్రి క్రమ్ము సా 3, ఆ 164 చూ, వ్యాపించు

గుడిగి. దే వి. చెడ్డి చూ, వస్త్రము

గుడిగుడి దే.విశ 1. అల్పము చూ, స్వల్పము, వా. వి 2 గంజాయి త్రాగుట లోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము· చూ, హూహూ

గుడిగుడిగుంచేములు వా. వి. బ చూ, రూ- గుడుగుడు గుంచేములు.

గుడిచుట్టు. దే వి చూ, పరివేషము.

గుడిజెల్ల. ద్వ వి ఒకానొక చేఁప చూ, మత్స్యము 1

గుడితిరుగు దే అ. క్రి. (గుడి + తిరుగు) గుండ్రముగా తిరుగు జై. 5. ఆ 35.

గుడినుండి గుడితాళ్లు తెగఁగోయుట లో. ఉదా. "క. కుడిచినయింటికి రెండే ప్పుడు దలఁతురసంగవలదు భూతలమెఱుఁగున్, గుడినుండియె గుడితాళ్లే, కృ...డుగాఁ గోయుట సగోత్ర గుణములు సుమ్మీ."

గుడిమ్రింగినవానికిఁ దల్పులప్పడములు లో. ఉదా "అలమి గుడిమ్రింగువానికిఁ దలుపులప్పడములు గాకుండునే." పాండురంగ మాహాత్మ్యము.

గుడిసి వై.వి.=కుటి ఆకుటి చూ, సదనము 1 (రూ-గుడిసె గుడుసు.)

గుడిసె వై వి. 1. = —వై.—, దే వి 2 ఒకవిత్తుగల చింతపండు చూ, చింతపండు.

గుడిసెవాటు ద్వ వి చూ, అంకులాఁడి.

గుడు వా. క్రి చేప్పరించు

గుడుకృ దే వి చూ, రూ-గుటుకు.

గుడుగుడు. వా. వి. 1 చిన్నహుక్కా, దే వి 2 పరగాత్తుట చిగుడాటు గంజాయి త్రాగుట, అన్నము కుడుచుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ

గుడుగుడుగుంచేములు దే వి బ చూ, బాల క్రీడ కాశీ 3, ఆ. 33

గుడుగురావిలము. దే వి. ఒకరకముపిట్ట చూ, పక్షి

గుడుచి సం వి ఈ స్త్రీ చూ రూ- గుడూచి *

గుడుప. దే. వి ఇనుపదుడ్డు చూ, ముద్గరము.

గుడుసరి. దే. విణ. (గుడుసు + అరి) చూ, కపటి.

గుడుసు. దే. వి. 1 గుడి. ఆం,భా ప్ర. ది 80: చూ, పరివేషము, వై వి 2 = కుటీర రూ- గుడిసె: చూ, సదనము. 1; విణ. 3 గుం డ్రము' చూ, వర్తులము.

గుడుసుకయిదువు దే వి విష్ణుచక్రము చూ, బాణము 1.

గుడుసువడు ద్వ అ. క్రి. (గుడుసు + పడు) గుండ్రమగు

గుడుసువాలు. దే. వి: చూ, గుడుసుకయిదువు

గుడూచి సం వి ఈ స్త్రీ రూ- గుళూచి తిప్పతీఁగె * చూ, సోమవల్లి

గుడెము దే వి. చిన్నపల్లె (రూ-గూడెము- గోడము-గోడెము) చూ, దేశము

గుడేరకము సం వి అ పుం తిండి చూ, సాపాటు.

గుడేరము సం. వి. అ పుం 1 —వై—, 2 చూ, గుడకము

గుడోద్భవ సం. వి అ స్త్రీ. శర్కర చూ, బెల్లము 1

గుడోపలన్యాయము పా బెల్లముఁగొట్టినట్లాయి వలె ననురీతి

గుడ్డ దే. వి రూ-గుండ 1 బట్ట చూ, వస్త్రము, 2 వ స్త్ర ఖండము చూ,వస్త్రము.

గుడ్డగొఁగుగు వా వి చూ, వారిత్రి

గుడ్డము. దే వి రూ- గుడ్డాము 1. చేను పాండు 3, ఆ 75 చూ, భూమి 1, 2. చేనుతునుక చూ, భూమి 1

గుడ్డి వా. విణ. రూ-గుడ్డి 1. అంధుఁడు చూ, రూ-గుడ్డి, వి. 2. అంధభావము. (విణ. అని కొందఱు) చూ, చీఁకు. 3 ఆట చెమ్మ ఆటలో వెలికిలఁబడ్డ ఒంటికాయ

గుడ్డిఖండ్‌షామసా. ద్వ. వి. చూ, క్రిమసుఁడు.

గుడ్డికొక్కెర. ద్వ. వి. చీఁకుఁగొక్కెర చూ, బకము.

గుడ్డికొక్కెరాయి. ద్వ వి —వై—

గుడ్డితనము దే వి. రూ-గుడ్డితనము చూ, చీఁకు.

గుడ్డు వా. వి 1 అండము రూ-గుడ్డు చూ, పేశికోశము, 2. సున్న. "నీలెక్క గుడ్డు"

గుడ్వలము. సం వి. అ పుం చూ, సీలమండ.

గుడ్భము సం వి. అ. పుం —వై.—

గుడ్లగుబ్బలి దే వి చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.

గుడ్లగూబ దే వి —వై.— (రూ-గుబ గూబ- గుడ్లగూబ-గుడ్లగుబ్బలి.)

గుణ. సం వి ఆ స్త్రీ. దూర్వ*' చూ,తృణము.1

గుణకబిందువు. అం. రదక్షతములు పదింటిలో నొకటి చూ, రదక్షతములు

గుణకము సం వి. అ పుం పెంపుడులెక్క, పూరకాంకము

గుణకహారపథకము పా ఎక్కములు

గుణకారము. పా చూ, హెచ్చవేత

గుణకారుఁడు సం వి అ పుం. చూ, వృకోద రుఁడు

గుణకీర్తనము. అం సామపంచకములో నొకటి చూ, సామపంచకము

గుణజ్ఞుఁడు సం విణ చూ, సమర్థుఁడు.

గుణత్రయపురి అం. పురులెనిమిదింటిలో నొకటి' చూ, పురులు

గుణధర్మములు అం ధర్మము లయిదింటిలో నొకటి చూ, ధర్మములు.

గుణధ్వని సం వి. ఇ పుం ధనుష్టంకారము: చూ, స్వరము 2

గుణని. సం వి ఈ. స్త్రీ. చూ, శీలనము

గుణనిక సం వి. ఆ. స్త్రీ 1 నాట్యమునందుఁ బ్రయోగింపఁదగిన యర్థము, 2 విలువిద్య మొదలగువాని నేర్చుకొనుట, 3. లోళ్లభా

ష్యము, 4 రెట్టించిన వడ్డి, 5. మరలమరల యను నర్థము

గుణనీయము. సం వి. అ న చూ, స్వభావము.

గుణపడు మి అ క్రి. (గుణము + పడు) చేకూఱఁ బడు చూ, సరిపడు 2.

గుణప్రియ. సం వి ఆ స్త్రీ. అతివస* చూ, విష.

గుణభ్రంశము. సం విశే. గుణనాశనము చూ, పర్యంతిక

గుణము. సం వి అ పుం 1 రూ-గూణము = గొనయము అల్లెత్రాడు: చూ, మౌర్వి 1, 2 త్రాడు, దారము (అని కొందఱు) చూ, సూత్రము 1, 3 = గొనము మడుఁగు "ఇను మడుఁగు-మమ్మడుఁగు" మొ చూ, రెట్టి 2 4 ఇంద్రియము చూ, హృషీకము, 5 అప్రధానకార్యము చూ, అప్రధానము 6 = గొనుబు. అలవాటు చూ, స్వభావము, 7 గుణకారము చూ, హెచ్చవేత, 8. మూఁడనుసంజ్ఞ (తిగ) చూ, మూఁడు, 9 శుల్కము చూ, సుంకము. 1

గుణములను గొనియాడుట. అం. సామములయి దింటిలో నొకటి చూ, సామములు

గుణములు అం 1 కావ్యగుణములు.—మాధుర్యము, ఓజస్సు, ప్రసాదము, శ్లేష, సౌకుమార్యము, అర్థవ్యక్తి, సమత, ఔదార్యము, కాంతి, సమాధి, సంశబ్దత, ప్రేయస్సు, ఔర్జిత్యము, విస్తరము, సౌక్ష్మ్యము, గాంభీర్యము, సంక్షేపము భావితము, సమ్మితత్వము, ప్రౌఢి, రీతి, ఉక్తి, గతి (23) (చూ, ఉపవిద్యలు), పదియని శబ్దరత్నాకరము.-శ్లేషము, ప్రసాదము, మాధుర్యము, సౌకుమార్యము, సమత, అర్థదీపనము, ఔదార్యము, కాంతి, ఓజస్సు, సమాధి. (చూ, కమ్మన. 2. మాధుర్యము= కమ్మన.) (వీనిలోవచ్చు పద్యకవిత్వముల లక్షణములు వృత్తరత్నాకరాదిఛందో గ్రంథములయందు వివరింపఁబడియున్నవి రీతులు, వృత్తులు, గుణములు, పాకములు, శయ్య, అలంకారములు, రసములు, ధ్వనులు మొద లగునవి వామనసూత్రము, వాత్స్యాయన సూత్రము, కావ్యాదర్శము, కావ్యప్రకాశము, సాహిత్యకౌముది, సాహిత్యచంద్రోదయము, సాహిత్యరత్నాకరము, సాహిత్యమీమాంస, ప్రతాపరుద్రీయము, కువలయానందము మొద లగు గ్రంథములందు లక్ష్యలక్షణములతోఁ గూడ వివరింపఁబడియున్నవి: చూ, ఉపవిద్యలు, చూ, కావ్యస్వరూపము, 2 సత్త్వాది - సత్త్వము, రజము, తమము (వీనికి శక్తులనియు నామాంతరముగలదు ఈమూఁడుగుణములు సాధ్వసస్ఫురితము, సతతోద్ధితమను భేదముల నాలువిధములగును) చూ, త్రయము, 3 సంధ్యాది —ఇవియాఱు —సంధి, విగ్రహము, యానము, ఆసనము, ద్వైధము (భేదము), ఆశ్రయము, 4. శక్త్యాది.—ఇవి యాఱు.— శక్తి, జ్ఞానము, బలము, ఐశ్వర్యము, వీర్యము, తేజస్సు - మఱియొక విధము - ఐశ్వర్యము, వీర్యము, యశము, శ్రీ జ్ఞానము, వైరాగ్యము 5 శబ్దాది.—ఇవియైదు —శబ్దము, స్పర్శము, రూపము, రసము, గంధము (ఇవి యైదును భూతగణములు), 6 త్యాగశౌర్యాది, 7. ఐశ్వర్యాది, 8 శుక్లాది, పా 9 ఏ, ఓ, అర్, అవ్, 10 పరీక్షు యందుత్తీర్ణుఁడైన వాని ఫలితము (మార్కులు.)

గుణరహితము అం ఆకాశము లయిదింటిలో నొకటి. చూ, ఆకాశములు.

గుణలయని సం వి ఈ. స్త్రీ. —వై.—

గుణలయనిక సం వి ఆ, స్త్రీ. గుడారము: చూ, సదనము. 1

గుణలయిని. సం వి ఈ. స్త్రీ —వై —

గుణవంతుఁడు. సం విశే. త్రి. చూ, సమర్థుఁడు

గుణవతి సం వి.ఈ స్త్రీ చూ, గుణలయనిక.

గుణవర్ణనము సం వి అ న చూ, స్తోత్రము

గుణవినుతి అం దశావస్థలలో నొకటి చూ, దశావస్థలు.

గుణవృక్షకము. సం. వి అ పుం ఓడకంబము చూ, స్తంభము. 1.

గుణసంధి. పా, అవర్ణమునకు ఇకు్కులు పరమైన పుడు గుణంబగు చూ, అపవాదము 9.

గుణసాగరుఁడు సం. వి అ. పుం. 1 చూ, బ్రహ్మ. 1, 2. బుద్ధవిశేషము చూ, బుద్ధుఁడు 1, విణ 3 సకలగుణాధారుఁడు

గుణాకరుఁడు. సం వి. అ. పుం 1 చూ, బుద్ధుఁడు 1, విణ 2. చూ, సమర్థుఁడు

గుణాన్వితము. పా చూ, కావ్యస్వరూపము (చూ, గుణములు)

గుణాలయము సం వి అ పుం.=గుణాకరము చూ, సదనము 1.

గుణి సం వి న్ పుం 1 విల్లు చూ, బాణము 1, విణ 2 గుణముగలవాఁడు చూ, సమర్థుఁడు.

గుణించు, సం స క్రి గుణకముచేయు.

గుణితము సం వి అ న 1. హల్లులలో అచ్చులను జేర్చిచెప్పుట (గుణింతమని వాడుక); విణ 2. గుణింపఁబడినది చూ, హెచ్చవేఁత, 3 రెట్టింపుగాఁ జేయఁబడినది చూ, హితము

గుణుఁడు. సం. వి అ. పుం 1 = గూణుఁడు చూ, వృకోదరుఁడు, విణ, 2 చూ, సూపకారుఁడు

గుణేశ్వరము. సం వి అ పుం. చిత్రకూటము: చూ, పర్వతము

గుణోజ్వల సం వి అ స్త్రీ. అడవిమొల్ల * చూ, యూథిక. 1.

గుణ్యము. సం. విణ. గుణింపఁదగినది

గుత్త. వై వి.=గుప్తి 1. ఫలప్రదమైన యొక సొత్తును ఆసొత్తుగలవానికి తత్ఫలార్థము తగిన ధనమిచ్చి తను యనుభవమున నుంచుకొనుట చూ, స్వాధీనపుగుత్త, వా వి 2 బట్ట చూ, వస్త్రము. 3. గుత్తెగ చూ, ఇజారా, 4 సమస్తమును ఒకేసారి వెలసుకొనుట జట్టి - రూ- జట్టీ

గుత్తకాఁడు ద్వ విణ చూ, పాలెగాఁడు

గుత్తగ వై. వి.=గుప్తి. రూ-గుత్తవ చూ, గుత్త 3.

గుత్తగొను. ద్వ స. క్రి (గుత్త + కొను) గుత్త యెత్తు కళా. 3, అ 73.

గుత్తము. వై. వి = గుప్త. 1. కచ్చితము చూ, సున్నితము, 2 బిగువు. చూ, లవణి

గుత్తవ వై వి.=గుప్తి, చూ, రూ-గుత్తగ.

గుత్తి. వై. వి. 1 = గుచ్ఛః. రూ-గుది-గొత్తు చూ, పూగుత్తి. 2 చూ, సీలమండ

గుత్తికగువ్వ ద్వ. వి. రూ - గువ్వగుత్తిక- గువ్వగుత్తుక*: చూ, రాజార్హము

గుత్తికవ్వము. ద్వ వి కటురి చూ, మంథానము

గుత్తినెమిలడుగుమాను ద్వ వి చూ, పూతికరజము*,

గుత్తిపండ్లు ద్వ వి. బ గుత్తులుగుత్తులుగా పండెడు పండ్లు

గుత్తిమల్లెలు, వై. వి బ ఒకరకమువడ్లు చూ, ధాన్యము.

గుత్తిలుగుత్తులు వై. వి. బ — వై —

గుత్తిపడు. వై అ క్రి (గుత్తి + పడు)ముడుఁగు చూ, ముక్కు 8

గుత్తులు. వై. వి. బః చూ, గుత్తిమల్లెలు.

గుత్థకము సం. వి. అ న గండివనము * చూ రాజార్హము

గుత్సకపుష్పము సం వి. అ. పుం, న చూ, గుచ్ఛపత్రము *.

గుత్సకము. సం. వి. అ పుం 1 = గుత్తి చూ, పూగుత్తి, 2 గ్రంథపరిచ్ఛేదము చూ, పుస్తకము.

గుత్సము సం వి. అ పుం 1 వరి లోనగు వాని గంటు చూ, పొట్టకట్టు (చూ, తృణము ౧ 1) 2 = గుత్తి చూ పూగుత్తి, 3 ముప్పదిరెండుమణులు గ్రుచ్చిన హారము చూ, భూషణము 2, 4 గండివనము * చూ రాజార్కము. 5 కంబము చూ, స్తంభము. 1.

గుత్సార్థము సం వి అ పుం చూ, గుచ్ఛార్థము

గుత్సికము సం. వి అ న చూ సురటి

గుదకీలకము సం వి. అ పుం చూ. మూలసంక

గుదకీలము. సం. వి అ. పుం —పై—

గుదగుదలాడు దే అ క్రి (గుదగుదలు + ఆడు) డగ్గుత్తికతో నేడ్చు చూ, రోదించు

గుదనాడి అం. నాడులు పదింటిలో నొకటి చూ, నాడులు

గుదము సం వి అ న=గుద్ద గా, ముడ్డి

గుదస్థానము అం రంధ్రములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, రంధ్రములు

గుదాంకురము. సం వి. అ పుం చూ, గుదకీలకము

గుదావర్తి అం అశ్వశాస్త్రమునందలి అశుభావర్తములలో నొకటి చూ, అశుభావర్తములు

గుది వై వి = గుచ్ఛ రూ-గుత్తి చూ, పూగుత్తి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము), దే వి. 2 చూ, సీలమండ ఆం, భా. ద్వి 135 3. ఆవులులోనగు వాని గ్రుచ్చిన పరము, వా వి. 4 పశుబంధరజ్జువు, 5 పదములకూర్పు. గుదికూర్పు చూ, మాటలల్లుట

గుదికోలు. దే. వి చూ, పార్ష్ణి

గుదికూర్పు దే వి చూ, మాటలల్లుట

గుదిగట్టు. దే. వి (గుది + కట్టు) దుష్టమగు[illegible]గోవు మొదలుగాగలవానికి మెడనుగట్టెడుకొయ్య. చూ, బండ 3

గుదిగుంజెలు ద్వ వి బ (పసులదొడ్డిలోనగు వానిద్వారమందు) నిలువుగాఁ బాఁతిన కంబములు చూ, స్తంభము. 1

గుదిగుంపులుచేయుట జా అవిచ్ఛిన్నము చేయుట "అదిగనుక దివిజవేశ్యల సదనంబున నున్నవానిసంతతితలఁపుల్ గుదిగుంపులుఁజేసి మథింపదె" నిరంకుశోపాఖ్యానము.

గుదిగొను దే. అ క్రి. (గుది + కొను) అతిశయించు చూ, ముమ్మరించు, 2. దట్టమగు చూ, వ్యాపించు, 3. మూటకట్టుగాఁ గూలఁబడు హరిశ్చ 4, ఆ 214 చూ, చోఁప చుట్టువడు

గుదిత్రాడు. దే వి. 1. దూడకాలికిఁ గట్టు త్రాడు చూ, సూత్రము. 1, వా వి. 2 పాలుపిదుకునపుడు ఆవు వెనుకటికాళ్లకు గట్టు త్రాడు చూ, బంధము 3 (చూ, సూత్రము 1)

గుదితోయు దే స క్రి కాళ్లుకట్టి త్రోయు హరిశ్చ 4, ఆ 84 చూ, తన్ను 2

గుదిబండ దే వి చూ, గుదిగట్టు

గుదియ వై వి = గదా (రూ-గుదె-గుదికట్టు-గుదిగట్టు) 1 చూ, గుదిగట్టు, 2 ఇనుపముద్దు ఆం, భా ద్వి. 216 చూ, ముద్గరము, 3 నాలుగుమూరలు నిడివిగల దండము చూ, బాణము. 1.

గుదియకట్టులు ద్వ.వి బ గుదిగుంజెలకడ్డముగాఁ జొప్పించెడు కట్టులు చూ, స్తంభము 1

గుదియతాలుపు ద్వ వి చూ, యముఁడు. అచ్చ. సుం, కాం. 23.

గుదివడు ద్వ అ క్రి. (గుది + పడు) చూ, బద్ధమగు.

గుదె వై. వి.=గదా చూ, రూ-గుదియ

గుద్ద. వై. వి =గుద చూ, ముడ్డి.

గుద్దలి. వై. వి=కుద్దాలః చూ, ముద్గరము

గుద్దలించు వై స. క్రి. 1. గుద్దలితోఁ బెల్ల గించు: చూ, భేదిల్లు. 1, 2 అన్వేషించు చూ, వెదకు

గుద్దు వా. వి 1 (రూ-గుద్దు-గుమ్ము) పిడి కిటిపోటు చూ, యుద్ధము, స. క్రి 2 పిడి కిటితో పొడుచు చూ, చేదుము

గుద్దులాట. వా. వి రూ గుద్దులాట ముష్టా ముష్టి చూ, యుద్ధము.

గుద్దులాడు వా అ క్రి చూ, రూ-గుద్దు లాడు.

గునక దే వి: చూ, రూ-గునుక.

గునకలు. దే. వి బ. తృణధాన్యము చూ, ధాన్యము.

గునగున. దే వి వేగముగ నడచుటయందగు ననుకరణము. చూ, హూహూ

గునపనకోడి. ద్వ వి చూ, పుంజు

గునపము వై వి =ఖనిత్ర చూ, రూ-గునుపము కళా 6, ఆ 8 (దెళ్ళమని శబ్దరత్నాకరము)

గునామొలనూలు దే. వి బిడ్డలుకట్టుకొనెడు కటిసూత్రవిశేషము (భానుమద్విజయము) చూ, భూషణము 2

గునియు దే అ క్రి 1 నర్తించు చూ, మలపు గొను, 2 కులుకు చూ, పూయు.

గునిసాడు. దే అ క్రి — వై — (మొదటి రూపము గునిసియాడు)

గునిసె వా. వి. పొట్టి. (రూ-గొనిసె-గొనబ-గొనప-గొనను-గున్న-గుజ్జు) చూ, వామ నుఁడు.

గునుక. దే. వి. అల్పధావనము: చూ, పరుగు 2. (రూ- గునుకు- గునుకుడు- గునుగుడు- గునుగుపరుగు)

గునుకు. దే. వి 1 — వై. — ఆం భా ద్వి 224, 2 తృణవిశేషము* చూ, తృణము 1, బ. 3 తృణధాన్యము చూ, ధాన్యము, అ క్రి 4 కొద్దిపరువుగా పరుగెత్తు చూ, పరుగెత్తు.

గునుకుడు దే వి చూ, గునుక. ఆం, భా ద్వి 224.

గునుకులు దే. వి బ. తృణధాన్యము చూ, ధాన్యము

గునుగుడు దే వి చూ, రూ—గునుకుడు.

గునుగుపరుగు దే వి — వై —

గునుపము వై వి =ఖనిత్ర చూ, రూ-గునపము

గునుపు కే వి రూ-గన్పు విలాసవిశేషము చూ, విలాసము

గున్న వై వి. 1 పిల్ల (ఏనుఁగు గున్న-పంది గున్న-మామిడిగున్న మొ) చూ, శిశువు, 2 చూ, వామనుఁడు, 3 ఏనుఁగుగున్న చూ, హస్తి, 4 క్షుపము చూ, హ్రస్వశాఖా శిఫము, 5 కురువమను చెట్టు* చూ, వృక్షము

గున్నంగి దే. వి ఒకానొక పక్షి— చూ, పక్షి

గుపారము అం రూ-గుబారము మల్లబంధ విశేషము చూ, మల్లశాస్త్రము

గుపారు దే వి. ఆఘోషణము ఆం, భా ప్రి 115 చూ, స్వరము 2

గుప్త సం వి ఆ స్త్రీ. 1 రాణివాసపు స్త్రీ చూ, శుద్ధాంతము (చూ, స్త్రీ), 2. దూ గొండి* చూ, కూకశింబి

గుప్తకేళి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. దాఁగిలిమూఁతలు చూ, బాలక్రీడ.

గుప్తచరుఁడు సం వి అ. పుం చూ, బ రాముఁడు

గుప్తము సం. విణ 1 కాపఁబడినది చూ, రక్షి తము, 2 దాఁచఁబడినది చూ, రహస్యము.

గుప్తరాగము. సం. వి. అ. పుం చూ, మొగలి

గుప్తస్నేహము. సం. వి. అ పుం చూ, మహా యమళపత్రిక*

గుప్తాసనము. సం. వి. అ. న. చూ, ఆసనములు.

గుప్తి సం వి ఇ స్త్రీ 1. కాపాడుట చూ, రక్షణము, 2 చూ, దాచుట, 3 చూ, బంధనాలయము, 4 పాతఱ చూ, లిబ్బి 2, 5 వడ్ల పాతఱ చూ, పంటసాల, 6. బొక్క చూ, రంధ్రము 1, 7 లోఁతైన గొయ్యి చూ, రంధ్రము 1, పుం 8 దాసుఁడు చూ, సేవకుఁడు, 9 చూ, యముఁడు

గుప్పఁగూర. దే వి చిందఱవందఱ చూ, సంతాపము

గుప్పలించు దే స క్రి 1 వస్త్రము మొదలగువాని ఊసును (ఉప్పలించుఅనియు వాడుక), 2 చూ, పుకిలించు, 3. ఉంచు చూ, పెట్టు. 5

గుప్పించు దే స.క్రి. 1 (బాణాదులను) ప్రయోగించు, గుప్పు చూ, ప్రయోగించు 2, 2 చూ, వర్షించు.

గుప్పిలి దే వి చూ, పిడికిలి (రూ-గబ్బిలి)

గుప్పు. దే. వి 1 ఎగయుట యందును, మోగ్రయుటయందును, వాసనకొట్టుటయందును, వైచుటయందును నగు ననుకరణము శశాం 1, అ. 106, స్వా 4 అ, 103 చూ, హూహూ, స. క్రి 2 ఉంచు చూ, పెట్టు 5, 3 చల్లు చూ, ప్రోక్షించు, 4 (దూడ పాలుత్రాగునపుడు తలతో) పొడుగును పొడుచు, 5 (బాణాదులను) ప్రయోగించు చూ, ప్రయోగించు 2. 6. విసరివైచు

గుప్పున. దే. ద్రి క్రి విణ శీఘ్రముగా చూ, వేగము 3.

గుప్పుమను. వా అ క్రి. ఒక్కమాఱుగా వెల్లడియగు

గుబ వై. వి =ఘూకము రూ-గూబ: చూ, సకిసంపుఁబులుఁగు.

గుబక వై వి. తలుపుగండె పట్టెమీఁది గుబ్బ.

గుబగుబ. దే. వి. కోకిలధ్వని యందగుననుకరణము చూ, హూహూ.

గుబారము అం చూ, రూ-గుపారము.

గుబాలు దే. వి. రూ-గుబేలు-గుబీలు. పడుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గుబాళించు దే అ క్రి. వాసనకొట్టు చూ, వలచు 1.

గుబిలి దే వి. 1 (రూ-గుమిలి గుబ్బలికాఁడు-గుబ్బిలికాఁడు- గులిబి-.గులిమి- గుల్మి) కనకొక్కి ఆం, భా. ద్వి సిం. 91 చూ, సకిసంపుఁబులుఁగు 2 గులిమి చూ, పింజూషము

గుబీలు వా. వి చూ, రూ-గుబాలు "గుండె గుబీలుమనుచున్నది."

గుబుకు దే. స. క్రి రూ-గుముకు. పిడికిటితో పొడుచు చూ, పొట్లాడు

గుబురు దే వి (రూ- గుమురు- గుమి- గమి- గుంపు) 1. దట్టము చూ, సాంద్రము; 2 గుంపు చూ, సమూహము, 3. వృక్షవిటపము.

గుబులు దే వి 1 చూ, బుగులు, 2 చూ, వెఱపు

గుబులుకొను దే. అ క్రి చూ, గుబాళించు. శశాం 3, అ 53

గుబుసు దే వి కపటము చూ, వ్యాజము. 1

గుబేలు వా వి చూ, రూ-గుబాలు.

గుబ్బ. వై వి. = కుంభ 1. కుచము చూ స్తనము (బ గుబ్బలు), 2 కంతి, ఆం, భా. ద్వి 74 చూ, బుడిపి, 3. గొడుగుమీఁది గుబ్బ కుప్పియ-కుప్పె, 4. తలుపుగండెపట్టె మీఁదిగుబ్బ చూ, బొగడ, 5. బాణము

నలుఁగుకొందిగుబ్బ. స్వా. 4, ఆ 115, విణ 6 గుండ్రమైనది చూ, బొండు. 2

గుబ్బకాయ దే వి. వీణాగ్రశలాటువు చూ, వీణె

గుబ్బటిలు వై అ క్రి. రూ-గుబ్బటిల్లు చూ, పరిభ్రమించు

గుబ్బటిల్లు వై. అ. క్రి —వై—.

గుబ్బతిలు వై. అ క్రి రూ- గుబ్బతిల్లు 1 ఉప్పొంగు. జై. 8, ఆ. 92 చూ, విజృంభించు, 2 అతిశయించు వసు 1, ఆ 135 చూ, ముమ్మరించు.

గుబ్బతిల్లు వై అ. క్రి —వై—

గుబ్బన. దే దృ క్రి విణ శీఘ్రముగా చూ, వేగము. 3

గుబ్బపేట. దే. వి 1. కొండకొన. అం, భా. ద్వి 30 చూ, శిఖరము, 2 కొండచేటియ చూ, చేటియ.

గుబ్బమ్రాను దే వి కుండలుచేయు సాధనము

గుబ్బలాఁడి. ద్వ.వి (గుబ్బలు + ఆఁడి) యువతి చూ, స్త్రీ

గుబ్బలి. దే వి కొండ చూ, పర్వతము

గుబ్బలికాఁడు దే వి ౽౽, గుబ

గుబ్బలిదొర దే వి హిమాద్రి చూ, పర్వతము.

గుబ్బలిపట్టిగుఱ్ఱము దే. వి చూ, సింహము

గుబ్బలివిలుకాఁడు. దే వి చూ, శివుఁడు

గుబ్బసరము వై వి.=గుంభసరః పలురకముల మణులు గ్రుచ్చినసరము. కళా 3, ఆ 204 చూ, భూషణము, 2.

గుబ్బిక. దే. వి చూ, వాగుర

గుబ్బిరి దే వి. ఒకానొక చెట్టు చూ, వృక్షము.

గుబ్బిలికాఁడు దే వి. గూబ చూ, సకినంపుఁ బులుఁగు.

గుబ్బు దే. వి. గుండె అదరుట యందగునను కరణము, కళా 4, ఆ 20; చూ, హల్లాహల్లా,

గుబ్బుమను. దే. అ క్రి (గుబ్బు + అను) గుండె గుబ్బనియదరు. కళా 4, ఆ 20 చూ, భయపడు

గుబ్బురను దే అ క్రి (గుబ్బు + అను) -వై.- రా. వి 2, ఆ 68 (ఆమ్రేడితమందు గుబ్బు గుబ్బురను)

గుబ్బెత వై వి. (గుబ్బ + ఎత) చూ, గుబ్బలాఁడి

గుగుగుమ దే వి 1 గుమగుమయను వాసన చూ, వాసన. 1, 2 వాసనకొట్టుటయందగు ననుకరణము చూ, హల్లాహల్లా

గుమాను వా. వి. 1 లోకమున పుట్టినవార్త, చూ, సమాచారము. 2 2 అనుమానము చూ, సందేహము

గుమాయింపు. వా వి ఎండవేఁడిమిచే చెమట పోసి తపించుట

గుమాస్తా వా వి క్రిందియుద్యోగి. (క్లర్కు)

గుమి. దే వి 1 గుంపు చూ, సమూహము, 2 రూ-కుమి ౽౽, పంటసాల.

గుమికాఁడు దే వి కాకి చూ, వాయసము

గుమితి దే వి రూ-గుమ్మితి శశాం 2, ఆ 17 చూ, బాణము 1

గుమిలి దే. వి చూ, రూ-గుబిలి

గుముకు దే స క్రి చూ, రూ-గుబుకు

గుముడు వై వి =కుముదా రూ-గుమ్ముడు* (తేఁతఆకులకు పాయము సెగలలోపనిచేయును) చూ, మహాఫలము

గుముర దే. వి చూ, రూ-గుబురు

గుమ్మ. దే. వి 1 పాలుపిండునప్పుడు వచ్చెడు ధార చూ, పీయు, 2 ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 3 గాజువంటి బొట్టు.

గుమ్మఁడు దే. విణ. అలంకరించుకొనువాఁడు. చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

గుమ్మటము. దే. వి 1. దీపముంచెడు కాగితపు

గాఁడు వా. వి. 2. ఉత్సవాదులయందు విగ్రహాదులనుంచి ఊరేగించు విమానాదికము

గుమ్మడి. వై వి.=కూశ్మాండము * చూ, మహాఫలము.

గుమ్మతీలు. దే వి బ చెవితమ్మెలనుంచుకొను నగ. చూ, భూషణము 2.

గుమ్మపాలు. వా వి. పొదుఁగుదగ్గఱ పాలు, అప్పుడెపిదికినపాలు. (రంగా. 1, ఆ 52) చూ, పాలు. 1.

గుమ్మము దే వి రూ-గుంబము చూ, వాకిలి.

గుమ్మాళి. దే. వి చూ, పాదుక

గుమ్మి. దే. వి గాదె చూ, పంటసాల

గుమ్మితి దే వి చూ, రూ గుమితి. కళాం. 2 ఆ 70

గుమ్ము దే వి 1 పిడికిడిపోటు చూ, యుద్ధము, 2 వాసనకొట్టుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము (అభిమన్యుద్విపద). చూ, హాహా, స. క్రి. 3. పిడికిటితోపొడుచు చూ, పోట్లాడు

గుమ్ముడు. వై.వి.=సముదా చూ, రూ-గుముడు (ఇది ద్వివిధము - పెదగుమ్ముడు, చిఁగుమ్ముడు అని ఇదే పెదగుమ్ముడు)

గుమ్మెట. వై. వి.=గుంభిత రూ-గుమ్మెత. 1. తుడుము చూ, వీణె (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము), అం. 2. వాద్యము లాటింటిలో నొకటి చూ, వాద్యములు. (రూ-గుమ్మెడ అని కొందఱు)

గుమ్మెత వై వి 1-2= —పై— (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము), 3 అల్పపటగృహము: చూ, సదనము 1.

గుమ్మెతకాఁడు దే వి గుమ్మెతవాయించు వాఁడు.

గురగాయిబ్రాహ్మణులు పా నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు చూ, బ్రాహ్మణులు

గురగుర. వై. వి 1=ఘుర్ఘుర. పందికూఁత చూ, స్వరము 2, 2. రూ-గుఱగుఱ దురద: చూ, విదర్చిక

గురణము సం వి.అ న రూ-గూరణము. ఉద్యోగము చూ, యత్నము

గురపిడి. దే వి అడవియావు చూ, ధేనువు

గురపోతు దే వి రూ గురుపోతు. చూ, శరభము 1

గురికొచ్చె దే. వి. చూ, బుద్ధి

గురిగ. దే. వి రూ-గురిగ-గురియ. ఆఁడుపడుచులు ఆడుకొను చిన్నపిడత చూ, భాండము 3

గురిగి దే వి. —పై—

గురిగింజ వై వి. = గుంజా. రూ-గురుగింజ. (గురిజె + గింజె) 1 గుంజాలత*: చూ, శ్వేతపాకి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము) 2 గురిజె పూస. చూ, శిలాపాకి, 3 ఒకానొక బాల క్రీడ చూ, బాలక్రీడ.

గురిజె. వై వి=గృంజన గుంజ (రూ-గుంజె-గురిగింజె-గురివెంద-గురువెంద* (ఇది త్రివిధము - ఎఱ్ఱగురిజె, తెల్లగురిజె, నల్లగురిజెఅని. ఇదే ఎఱ్ఱగురిజె) చూ, శ్వేతపాకి.

గురిమానిసి ద్వ వి చూ, కైజీతకాఁడు

గురియ. దే వి చూ, గురిగి

గురివెంద ద్వ వి (గురిజె + వెంద) చూ, గురిజె*.

గురు దే వి రూ-గురుపోతు గుఱపోతు-గోరు చూ, శరభము. 1

గురుంటకము సం. వి అ. న. తిలమయూరము. చూ, మయూరము

గురుఁడు. సం వి. ఉ పుం చూ, గురువు 2 (చూ, గ్రహములు.)

గురుక. దే. వి. నిద్దుర. ఆం, భా ప్ర. 141 చూ, స్వప్నము

గురుకు దే వి 1 చూ, పశురోగము, వా. వి 2 ఊపిరికట్టు చూ యాకము.

గురుగింజే ద్వ వి చూ, రూ-గురిగింజే 1-2

గురుగు వై వి =కురకట భూరుండి* చూ, హస్తిని. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

గురుగుండితము సం విణ చెక్కఁబడినది చూ, సంయోజితము

గురుగుపల్లిక ద్వ. వి చూ, గురుగు.*

గురుఘ్నము. సం. వి. అ. పుం తెల్లావాలు* చూ, సర్షపము.

గురుజే. దే వి. ఉత్తుండి*. చూ, సప్తల.

గురుజా దే. వి వజ్రము ఆం, భా ద్వి 278 చూ, రత్నము 1

గురుజు వా వి చూ రూ-గుగ్గు. 5.

గురుతు దే వి చూ, రూ-గుఱుతు

గురుత్వాకర్షణము పా లాగిపట్టెడి ఆకర్షణశక్తి

గురుదైవతము సం వి. అ పుం పుష్యమి చూ, నక్షత్రము. 1.

గురుపంచమూలము అం. ఇవి అయిదు -మారేడు వేరు, దుండిలపు వేరు, గుమ్ముడు వేరు, కలిగొట్టు వేరు, కూరనెల్లివేరు

గురుపత్నీగమనము అం మహాపాతకము లయి దింటిలో నొకటి చూ, మహాపాతకములు

గురుపత్రి సం వి ఆ స్త్రీ చింత* చూ, తింత్రిణి

గురుపత్రము సం వి అ న వంగము చూ, లోహము 1

గురుపోతు దే. వి. చూ, రూ-గురపోతు ఆం, పదా. 5-20.

గురుప్రణామష్ఠేయము అం ధనుర్వేదమునందలి ప్రమేయములు నలుబదాఱింటిలో నొకటి. చూ, ప్రమేయములు

గురుప్రియము సం వి అ. పుం పుష్యరాగము. చూ, రత్నము 1.

గురుభార్య అం. మాతలైదుగురిలో నొకతె. చూ, మాతలు

గురుమర్దలము సం వి అ పుం. డిండిమ వాద్యము చూ, స్వరము. 2

గురుమేరునష్టము అం ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణ ములు పందొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణములు

గురుమేరూద్దిష్టము అం —పై—

గురుమేరువు అం 1. ప్రస్తారములు పదింటిలో నొకటి చూ, ప్రస్తారములు, 2 ప్రస్తార ప్రత్యయప్రాణములు పందొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణములు

గురురత్నము సం వి అ న చూ, గురు ప్రియము

గురులఘుక్రియ పా ఇదే మేరుచక్రము

గురువందనము అం. సుజ్ఞానదాయకములు పదిం టిలో నొకటి చూ, సుజ్ఞానదాయకములు

గురువారము సం వి అ. పుం. బృహస్పతి వారము చూ, వారము

గురువు సం వి ఉ పుం. 1 ఉపాధ్యా యుఁడు చూ, పంతులు. 1, 2 బృహస్పతి యను గ్రహము చూ, రాహువు 2, 3 కులముపెద్ద, 4 తండ్రి చూ, పిత రుఁడు 1, 5 తండ్రితోఁడఁబుట్టినవాఁడు చూ, పితరుఁడు 1, 6. తాత, తండ్రితండ్రి చూ, పితామహుఁడు. 1, 7. అన్న చూ, సహోదరుఁడు (చూ, జ్యేష్ఠుఁడు 1), 8 ఆలుమగల తండ్రి, మామ చూ, శ్వశు రుఁడు, 9 మేనమామ చూ, మామకుఁడు, 10. పురోహితుఁడు. చూ, యాజ్ఞికుఁడు, 11. ఏలిక చూ, రాజు 1, 12 కాపాడు వాఁడు చూ, రక్షకుఁడు, 13. నిషేక వివా

పోదులు చేయించు ఉపాధ్యాయుఁడు (లేక) తండ్రి, యథాశాస్త్రముగ పంచదశకర్మములు చేసినవాఁడు (అని కొందఱు) చూ, పిత రుఁడు 1, 14 = గుర్వి-గుఱువ. ప్రసిద్ధిఁ జెందిన వాఁడు చూ, యశస్వి, 15 బరువు చూ, భారము 1, 16 వేదము చదివించు వాఁడు చూ, గణి 2, 17 కీర్తిభాజుఁడు చూ, ద్రోణుఁడు, విణ 18 గొప్పది చూ, విపులము, 19 భరింపఁగూడనిది, 20 ఉత్తమమైనది, 21 అలఘువు, 22 ముసలితనము లేనిది (నశింపనిది), అం 23 తాళాంగము లేడింటిలో నొకటి (చూ, అంగము 9) చూ, తాళాంగములు, 24. గాంధర్వవేదము నందలి తాళాధ్యాయములోని కాలప్రాణములు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, కాల ప్రాణము, దే వి (1) వేగపుపురుగు చూ, పురుగు.

గురువునకు పుచ్చిపోదు జా. గురువునకు అపకారము

గురువుదేఱు దే అ క్రి. (గురువు + తేఱు) జిఱ్ఱునచిప్పిలు.

గురువునకు పంగనామము. జా గురుతిరస్కారము

గురువులువాఱు. దే అ క్రి 1 అతిశయించు చూ, మిక్కురించు, 2 వేగపుపురువుగాపాఱు

గురుసంకీర్తనము అం ధనుర్విద్యావిలాసమందలి ప్రమేయములు నలుబదాఱింటిలో నొకటి చూ, ప్రమేయములు

గురుసు దే. వి 1. జీవస్థానము చూ, మర్మము. 1, 2 మేర చూ, సీమ 1, 3 బీరము చూ, శౌర్యము, 4 పశువులతోఁక చివర వెండ్రుకలు మొలుచుటకాధారముగా నుండు తావు, వా.వి 5 తిరుగలిపై గుంటకొయ్య చూ, గురుజు.

గురుసులు. దే వి బ కేశపాశములు

గురుసేవ అం. శరసరహితములు పదింటిలో నొకటి చూ, శరసరహితములు.

గుర్గుకించుమెకము. ద్వ వి పంది వేం. ఆం 93: చూ సూకరము.

గుర్గురింత దే వి —పై— సాంబ తిగ్య 5.

గుర్జరి సం వి. ఈ. స్త్రీ ఎఱ్ఱాకుల తోఁటకూర* చూ, మారిషము

గుర్తించు. దే స క్రి. గుఱుతుపట్టు చూ, లెక్క సేయు

గుర్తు దే. వి చూ, రూ-గుఱుతు.

గుర్వి సం వి ఈ స్త్రీ 1 గర్భిణి చూ, భ్రూణ, 2. గురుపత్ని చూ, భార్య

గుర్విణి. సం వి ఈ స్త్రీ గర్భిణి చూ, భ్రూణ.

గుర్వు వై విణ=గురుః అధికము చూ, హెచ్చు 1.

గుర్వెట్టు. దే. అ. క్రి చూ, రూ-గుఱువెట్టు.

గుఱక వై. వి=గుడాక 1. నిద్రయందలి ధ్వని. రూ గుఱ్ఱు చూ. స్వరము 2 (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము), 2 నిద్దుర చూ, స్వప్నము 2.

గుఱగుఱ దే వి 1 చూ, రూ-గురగుర. 2; 2 దురదయందగు ననుకరణము చూ, హుహూహూ

గుఱము వై వి=కుదర రూ-గుఱ్ఱము చూ. హయము

గుఱాలగోచి దే వి చూ, సాహిణి

గుఱి. దే. వి 1. గుఱుతు చూ, లక్షణము 1, 2 లెప్పము చూ, లక్ష్యము. 1, 3 దృష్టాంతము చూ, నిదర్శనము. 1, 4 నిర్ణయము. చూ, నిజము 2, 5 గడువు వాండు 5, ఆ 51 చూ, మితి, 6 అభిప్రాయము చూ, స్మృతి 1, వా అప 7 స్త్రీ పురుషులగుఱుతు లనుసూచించుగుఱుతు (ఆఁడుగుఱి-మగగుఱి)

గుఱించు దే స. క్రి. 1 చూ, గుర్తించు, 2. చూ, స్పృశించు, 3 చూ, వివయీకరించు

గుటికట్టు దే వి 1 అంచు చూ, మైజాఱు, 2 గడువు చూ, మితి.

గుటికాఁడు దే విణ. లక్ష్యము తప్పక యేయు వాఁడు చూ, సూటికాఁడు. 2

గుటికొంౘ దే వి 1 జీవస్థానము చూ, మర్మము. 1. 2. స్థానము చూ, వెలితి 2.

గుటికొను. దే స. క్రి చూ, లెక్కసేయు.

గుటిచి దే అప (రూ - కూరిచి - కూర్చి - గుటించి) చూ, రూ-కూరిచి

గుఱక. వై. వి =గుడాక చూ, రూ-గుఱ్ఱు. 2-3-4-5

గుఱుక వై వి = —వై—

గుఱుకొను ద్వ అ క్రి చూ, యత్నించు

గుఱుగుఱ్ఱు దే వి. ఒఱులుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ

గుఱుతు దే వి 1. రూ-గురుతు- గుర్తు- గుఱి- గుఱ్ఱు చూ, లక్షణము 1, 2 మేర, లక్ష్మ. 1. అ 142 చూ, సీమ 1

గుఱుతుపట్టు దే. స. క్రి చూ, లెక్కసేయు

గుఱుతుపొడుచు దే అ క్రి చూ, గుఱువెట్టు.

గుఱుతులు పా (చేదువుటకు గుఱుతులు) సులభముగ నన్వయించుకొనుకొఱకు గ్రంథమును వాక్యములుఁగాను, వాక్యాంశములుఁగాను విభజించుటకయి వివిధవిరతులను దెలుపుసంజ్ఞలు

, వాక్యాంశ బిందువు (కామ) అన్వయమునందు సమీపసంబంధమును గలిగియు నింౘుక విరతి నపేక్షించు వాక్యాంశముల తుద, నీగుఱుతు వాడఁబడును — "సూర్యుఁడు, చంద్రుఁడు, నక్షత్రములు, ఆకాశము నలంకరించెను. ఇదియేకమాత్రకాలపువిరతినిదెలుపును.

; అర్ధబిందువు. (సెమికోలన్) మహావాక్యములోని ముఖ్యవాక్యములయంతమందీ గుఱుతువచ్చును.— నీటియందు బెండ్లు తేలును, గానిగుండ్లు తేలవు ఇది ద్విమాత్రకాలపువిరతిని దెలుపును.

న్యూనబిందువు. (కోలన్) దూరసంబంధముగల రెండు ప్రత్యేకవాక్యములనడుమ నీ గుఱుతు వచ్చును —లోకములో నాకంబెం బ్రాహ్మఁడు లేఁడనుకొను ఒకరినిమించిన వారొకరుండ సేయుంౘురు. ఇది మూఁడుమాత్రల కాలపు విరతిని దెలుపును.

. బిందువు. (ఫుల్ స్టాప్) భిన్నవాక్యముల యంతమందీ గుఱుతువచ్చును —పాపమునకు భయపడుము మనుష్యుల కోపమునకు భయపడకుము. ఇది నాలుగుమాత్రల కాలపు విరతిని దెలుపును.

ఈవిరతులను దెలుపు గుఱుతులుగాక అర్థానురాగములైన ధ్వన్యాదులను సూచించు గుఱుతులును, మఱికొన్ని వెఱగుఱుతులును గలవు.

? ప్రశ్నార్థక-చిహ్నము. ప్రశ్నార్థక వాక్యముల తుద నీగుఱుతువచ్చును— ఎవరక్కడ? నీవు సంస్కృతముం జదివితివా?.

! రాగచిహ్నము ఆశ్చర్యము, సంతాపము మొదలగువానినిఁ దెలుపు పదములయు, వాక్యములయు తుద నీ గుఱుతువచ్చును — ఆ! ఇవి యేటిమాటలు! అయ్యో! ఎంత మంచివాఁడుపోయెను!

" " అనువాద చిహ్నము (కొటేషన్) గ్రంథాంతరమునుండి గ్రహింపఁబడిన వాక్యాదులకిరుప్రక్కల నీగుఱుతులుండును "దుర్బలస్యబలంరాజా" అనవినమే

( ) వృత్తాకారము [ ] వలయితము. అముఖ్యములగునట్టికాని, పర్యాయములగునట్టి కాని పదములయొక్కయు, వాక్యములయొక్కయు రెండుప్రక్కల నీగుఱుతులు వేయఁబడును.—దాశరథికి (రామునకు) నమస్కారము. నిష్కారణముగ నీఁచుడు [పాపమునకు వెఱవఁడు కాఁబట్టి] సత్పురుషుల కెగ్గు చేయును.

ఎ. హంసపాదము ఈగుఱుతు లుప్తవర్ణాదులమీఁద వ్రాయఁబడియున్నవని తెలుపును.

* తారకము } ఈ గుఱుతులు రెండును
† శూలము } గ్రంథమునందలి విషయములను గూర్చి యడుగున వ్రాయఁబడిన కారికలు మొదలగు గాంచఁ జూడుమని చదువు వానికిం దెలుపుట కుపయోగింపఁబడును

గుఱుములు. దే వి బ. గింజెలు చూ. విత్తనము

గుఱువెట్టు దే. అ క్రి (గుఱ్ఱు + పెట్టు) గుఱకయిడు అచ్చ యు, కాం 225 రూ-గుర్వెట్టు-గుఱుతుపాడుచు.

గుఱ్ఱపుఁజుక్క వై వి (గుఱ్ఱము + చుక్క) అశ్విని చూ, నక్షత్రము 1.

గుఱ్ఱపుఁజొంగ ద్వ. వి విషభేదము చూ హాలాహలము 3

గుఱ్ఱపుఁదొడవు ద్వ వి అశ్వాభరణము చూ, భూషణము. 2 (చూ, భాండము 2, చూ హయము)

గుఱ్ఱపుఁబీఁట వై వి (గుఱ్ఱము + పీఁట ద్వార బంధముమీఁదనుంచెడు గుఱ్ఱపుమూతికొయ్య

గుఱ్ఱపుతోఁక ద్వ వి అశ్వవాలము చూ, హయము.

గుఱ్ఱపుపిల్ల వై వి అంబరీషము చూ, హయము

గుఱ్ఱపుమూఁక. ద్వ వి గుఱ్ఱములగుంపు చూ, హయము

గుఱ్ఱపుమోమువేల్పు ద్వ. వి కింపురుషుఁడు చూ, దేవతాభేదము.

గుఱ్ఱపురౌతు ద్వ. వి అశ్వారోహకుఁడు చూ, హయము.

గుఱ్ఱపుసుడి ద్వ వి ఆవర్తి (ఆవర్తము) చూ, హయము

గుఱ్ఱపుసారము. వై. వి ధైవతము, సప్తస్వరములలో నొకటి. చూ, స్వరము. 2.

గుఱ్ఱపెక్కుడు. వా. వి చూ, బాలక్రీడ

గుఱ్ఱము. వై వి =ఘుఱ. 1. రూ-గుఱము. (దీనికి బహువచనమున గుఱ్ఱాలనియు రూపముగలదు. పాండు 2, ఆ 38). చూ, హయము, అం. 2 దిక్పాలవాహనములలో నొకటి చూ, దిక్పాలవాహనములు. (కుబేరుని వాహనము.)

గుఱ్ఱములు. అం బ. చతురంగబలములోని జంతువులు; చూ, చతురంగములు, చదరంగము

గుఱ్ఱు దే వి 1. కోపమునందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ, వై.వి. 2 =గుఱక. నిద్రయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము), 3 నిద్రయందగు ధ్వని. చూ, స్వరము. 2 (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.). 4 కడుపులోని కపటము చూ, వ్యాజము. 1, 5 కోపము. చూ, రోషము.

గుల సం వి ఆ స్త్రీ 1. జెముడు *. చూ. స్నుహి; వా. వి. (1) దురద చూ, విచర్చిక.

గులక వై వి 1 ఒకానొక రాయి చూ, రాయి, వా. వి 2 కొబ్బరి తాడి లోనగు వాని పూలనంటియుండు భాగములు గుల్ల-డొలక-డొల్ల చూ, బోలు

గులకరించు దే అ. క్రి చూ, రవణించు

గులగుల దే. వి. 1. పుట్టలను కోరాడుటయందగు ననుకరణము చూ, హూహూ; 2 బ. చూర్ణము చూ, నుసుము 3 నలఁగుడు. పాండు. 4, ఆ 296. చూ, పీడనము; 4 రూ-గుఱగుఱ దురద చూ, విచర్చిక.

గులప దే వి చూ, సాహిణి

గులము. సం వి. ఆ పుం గుడము చూ, బెల్లము. 1.

గులాబి వా వి. చూ, గాజెంగి * (చూ. గులాబీ కుటుంబము.)

గులాబీకుటుంబము. షా ఈకుటుంబలక్షణములు - ఆకులు -జంటలుగా కణుపుల కిరువైపులను బుట్టుచుండును అవి పుట్టినచోట గణుపుపుచ్ఛములుండును ఆకులఅంచులు రంపపుపండ్లవలె నుండును ఆకులు మిశ్రమపత్రములై జంటలుజంటలుగా 5 మొదలు 7 వఱకు లఘుపత్రములను గలిగి యుండును మిశ్రమపత్రాగ్రమునందొక లఘుపత్రము మిగిలియుండును దీనినే "ఇంపారిపిన్నేట్" అందురు కణుపుపుచ్ఛములఁ బుట్టుచున్న తీఁగెయాకులను గాపాడుచుండును

పువ్వు — పుష్పములు క్రమపుష్పదళవంతములై (రెగ్యులర్) పుష్పమాలక్రిందుగా తొడిమ యుబ్బియుండును రక్షకపత్రములు 5, పుష్పదళములు సాధారణముగా 5 గాని, 5 నకు మించిగాని యుండె కేసరములనేకములుగా రక్షకపత్రముల నట్టుభాగమునఁ బుట్టును గులాబిపుష్పము పూలరాణి యను బిరుదముగలది

కొమ్మ — కొమ్మలకు ముండ్లుండును ఈముండ్లు చెట్లను శత్రువులనుండి కాపాడును ఇవి పట్టమీఁద పెరుగును గాన యుపశాఖలుకానేరవు చూచేను, నిమ్మ మొదలగు ని ముండ్లు మాత్రనునుండెపుట్టి పట్టను గలిగి యుండును గాన నవి యుపశాఖలనఁబడును

అంటు — శాఖలను అంట్లుకట్టవచ్చును

విత్తనము — వృంతాగ్రమందుబ్బిన భాగములో బీజమేర్పడును. పండు ఎఱ్ఱగా నుండును పక్షులాపండ్లు తినును గాని అందుగల గింజలు మఱియొకచోట విడుచును. అందుచే గులాబీకుటుంబము వృద్ధియగును (రోజాకుటుంబమనియు వాడుక.)

గులాము. పా. వి రూ-గుల్లాము. 1. దాసుఁడు చూ, సేవకుఁడు.(గులాపువాఁడు-గులాపాఁడు అనియు వాడుక), 2 దాసురాలు చూ, బానిస, 3 అశ్వశాలకుఁడు చూ, సాహిణి

గులి సం వి ఈ స్త్రీ 1 =గోలీ బాలు రాడుకొను చిన్నజాతి గుండ చూ, గోలీ; 2 =గల్ల తీఁటగుల్ల చూ, వ్రణము.

గులిక సం. వి ఆ స్త్రీ రూ-గుళిక.

గులిబి దే వి ఎూ, రూ గులిమి (ఇట్లు బకారోపధముగా కొందఱు)

గులిమి దే. వి రూ-గుల్మి చూ, పింజూషము

గులిమికడుపు దే వి చూ, గులిమితెడ్డు

గులిమితెడ్డు దే వి — పై —

గులివి. వా వి చూ రూ గులివి

గులుచ్ఛము సం వి అ పుం వికసించిన పువ్వులగుత్తి, (ఇట్లు- గులుచ్ఛకము- గులుఞ్ఛము- గులుఞ్ఛకము- గుళుచ్ఛకము-గుళుచ్ఛము-గుళుఞ్ఛకము గుళుఞ్ఛము)

గులూచి సం వి ఈ స్త్రీ రూ గళూచి 1 లప్పితీఁగె * చూ, సోమవల్లి 2 గుగ్గులువు * గానాక్షి, 3 చూ, స్వర్గము, 4 ...కవు చూ, బొట్టు 5 పర్వతిపాన్రోంగు చూ, పర్వతము.

గుల్ఫము సం వి అ పుం 1 (రూ-గుల్భము- గుడ్ఫము గుడ్భము) చూ, సిలమండ, 2 స్త్రీ కళాస్థానవిశేషము (అని కొందఱు). చూ, కళాస్థానములు

గుల్భము. సం వి అ పుం — పై —

గుల్భములు అం 1. పురుషలక్షణాంగములు ఏఁబదియెనిమిదింటిలో నొకటి. (గుల్భములు= చీలమండలు. సమములైనఁ బ్రశస్తములు): చూ, లక్షణాంగములు; 2 స్త్రీలక్షణాంగములు ఏఁబదియెనిమిదింటిలో నొకటి (సమములైన భాగ్యవతియగు) చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

గుల్మ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉసిరిక * చూ, శ్రీఫలి 1

గుల్మకేతువు సం. వి. ఉ. పుం. పుల్లప్రిబ్బ* చూ, ప్రిబ్బలి

గుల్మము. సం. వి. అ. పుం 1 బోదెలేనిచెట్టు చూ, పొద 2 (చూ. వృక్షము), 2 గుల్మరోగము, (కడుపులో వైశ్యముచేతఁ బుట్టిన మాంసగ్రంథి) చూ, రోగము. 1, 3 సేనావిశేషము (9 రథములు, అన్నియేనుఁగులు ఇరువదేడుగుఱ్ఱములు, నలుబదియైదు కాల్బలమును గలదియగు సైన్యవిశేషము (అని కొందఱు) చూ సేన 1, 4. సైన్యరక్షణము చూ, రక్షణము, 5 పురాభిముఖమైన రాజమార్గము చూ, మార్గము 1 6. గుల్మమను చేఁప చూ మత్స్యము 1, 7 చూ ప్లీహము, 8 కుండ చూ భాండము 3, 9 కోట మొదలగునది చూ, సదనము 1 10 గుంపు: చూ, సమూహము, 11 సాక్షి చూ, వాడ్డు (పుం. అని కొందఱు)

గుల్మమూలము సం వి అ పుం అల్లము * చూ శృంగబేరము

గుల్మరోగజాతకుఁడు సా వ్యయాధిపతి షష్ఠమందుండి పాపులచేఁ జూడఁబడుచున్నను, వ్యయాధిపతి షష్ఠమునందును షష్ఠాధిపతి వ్యయమునందుండ లగ్నాధిపతి బలహీనుఁడై పుడును, షష్ఠమునందు రవియుండి షష్ఠాధిపతి పాపులతోఁ గలసి పాపులచేఁ జూడఁబడ నప్పుడు శనికుజుల ధ్యమందుండు చంద్రుఁడును లగ్నమునందు నుండు పుడును, ... మునందు శనియుండ ... వ్యయాధిపతి పాపగ్రహానవాంశయుక్తుఁడైనను గుల్మరోగముండును.

గుల్మవల్లి. సం వి. ఈ. స్త్రీ చూ, సోమలత*

గుల్మవినాశము. సం. వి. అ. పుం వఁగోఁగు*: చూ పీలువు

గుల్మి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి 1, 2 ఏలా* చూ, పత్రల, 3 నివ్వా: చూ. వహ్ని. 1, 4 నల్లఉప్పి* చూ, లవణి, 5 డేరా చూ, సదనము 1 విణ 5 6 గుల్మరోగయుక్తుఁడు. దే వి (1): చూ, రూ-గులిమి

గుల్మిని సం వి ఈ స్త్రీ ఉలపము, దట్టముగా అల్లుకొనెడి తీఁగె (అని కొందఱు)* చూ, పొద 2 (చూ వృక్షము).

గుల్మ్యుఁడు సం. వి అ పుం 1 దండుకాపాడు వాఁడు చూ, సైనికుఁడు, 2 చూ, వైద్యుఁడు.

గుల్ల దే వి 1 = గుల్లి: గులి, నత్తగుల్ల, కప్పచిప్ప చూ, నంకు 1, 2 బొబ్బ, గులి, లెల్లివ్రణము (అని కొందఱు) చూ, వ్రణము, విణ 3 అల్పము చూ స్వల్పము, 4 లోపల యేమియు లేనిది చూ బోలు.

గుల్లకడియము వా వి. వరికప్ప మట్టుచుట్టును నూర్చునప్పుడు వేయు వరి

గుల్లకాఁడు దే విణ ఏమియు లేనివాఁడు "గుల్లకాఁడై ననయింటి గుఱుతు లడఁగ వచ్చిన" క్షేత్రియ చూ, బీదవాఁడు

గుల్లపడు దే అ క్రి చూ భంగపడు

గుల్లపుటికె దే వి చిన్నబుట్ట చూ, సజ్జె 1.

గుల్లాము దే వి చూ, రూ-గులాము

గుల్యము సం వి అ పుం. కమ్మన చూ, మాధుర్యము

గువాకము సం వి అ పుం రూ-గూవాకము 1 చూ, పోఁక*, 2. కఁదుకము చూ, వంతి 3, బ 3 చూ, మల్లెమొగ్గలు 2; 4. చేట చూ, శూర్పము, 5 చేండ్రి*: చూ, వెలిచేండ్రి, 6 గేదెయీనిక: చూ, ప్రసవము 6

గువాకువు. సం. వి.ఉ. పుం. చూ, గువాకము 1-3-4-6.

గువ్వ. దే వి 1.అడవిపావురము. పావురము(అని కొందఱు)"గువ్వ గూఁడెక్కెను రాజు మేడ యెక్కెను" చూ, పావురము, 2 పక్కి- చూ, పక్షి.

గువ్వకరి. దే. వి. గువ్వలగుంపు చూ, పక్షి.

గువ్వకరిగొను దే. స క్రి చూ, వేష్టించు జై. 4, ఆ. 72.

గువ్వకుత్తుక. దే వి. (అఁకటిచేతఁ గలుగు) హీనస్వరము పాండు 3, ఆ 20 చూ, స్వరము 2

గువ్వకుత్తికపడు ద్వ అ క్రి. (అఁకటిచేత) హీనస్వరమగు.

గువ్వకోలుగొను. దే. స క్రి రూ-గువ్వకోల్గొను. చూ, వేష్టించు

గువ్వగుత్తి ద్వ వి రూ - గువ్వగుత్తిక - గువ్వగుత్తుక-గుత్తికగువ్వ కపోతాంఘ్రి* చూ, రాజార్హము.

గువ్వగుత్తుక దే వి. —పై—

గుసగుస దే. వి రహస్యపుమాటల చెప్పుడు చూ, సల్లాపము చూ, స్వరము 2.

గుసగుసలుపోవు దే అ క్రి గుసగుసయని మాటలాడు. విజ 3. ఆ 107

గుహ సం వి ఆ స్త్రీ 1 =రాబ కొండయందు తొలువఁబడిన బిలము. చూ, రంధ్రము 1, 2 పల్లము. చూ, రంధ్రము 1, 3 చూ సృగాలవిన్న*, 4 చూ, సాలపర్ణి*, 5 చూ, పృశ్నిపర్ణి, 6 చూ, హృదయము, 7. చూ, సౌందర్యము

గుహాప్రియువు సం. వి ఊ. స్త్రీ. పార్వతీదేవి చూ, పార్వతి 1.

గుహాశేశుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, శివుఁడు.

గుహాశయము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మృదుర్మమము*, 2 చూ, శార్దూలము, 3 చూ, భల్లూకము, 4 చూ, సింహము.

గుహీనము సం వి. అ న వసనము. చూ, వస్త్రము.

గుహిలము సం వి అ. న చూ, విత్తము.

గుహీనము సం. వి. అ న వనము చూ, విపినము.

గుహుఁడు. సం వి. అ. పుం 1. కంచుఁడు: చూ, స్కందుఁడు, 2 ఎఱుకలవాఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 1

గుహ్య సం వి. ఆ స్త్రీ రూ-గృహ్య పేటు, శాఖానగరము చూ, దేశము

గుహ్యకుఁడు. సం వి అ పుం. 1. మాణిభద్రుఁడు మొదలగు గుహ్యకజాతి అనఁగా యక్షులను దేవతావిశేషము చూ, దేవతాభేదము, 2 గుహ్యకుఁడను పేరిఁటివాఁడు

గుహ్యకేశ్వరుఁడు సం వి. అ పుం. కుబేరుఁడు చూ, శ్రీదుఁడు

గుహ్యగురువు సం. వి ఉ. పుం చూ, శివుఁడు.

గుహ్యతంత్రము అం శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టి తంత్రములు అఱువదినాలుగింటిలో నొకటి: చూ, తంత్రములు

గుహ్యనిష్యందము సం వి అ. పుం. ఉచ్చ చూ, మూత్రము

గుహ్యపుష్పము సం వి అ పుం చూ, రావి*

గుహ్యబీజము సం వి అ పుం చిప్పగడ్డి* చూ, తృణము 1

గుహ్యభాషితము. సం. వి అ. న. 1 మంత్రము. చూ, మంత్రము 1, 2 గుప్తమైనది (మాట). చూ, శబ్దము 2

గుహ్యము. సం వి అ. న 1 ఏకాంతము చూ, రహస్యము 1, 2 పురీషమార్గము. చూ, ముడ్డి, 3 ఆఁడుగుఱి చూ, భగము 12. 4 స్త్రీపురుషులగుఱి చూ, భగము 12. పుం, న, (అనికొందఱు) 5. కమఠము. చూ, తాఁబేలు.

పుం. 6: చూ, హుంకారము, 7. నెపము చూ, వ్యాజము. 1, విణ 8. దాఁచఁదగినది చూ, రహస్యము 3

గుళిక. సం వి. ఆ స్త్రీ = గుళిగ పాదరసపు టుండ. చూ, ఫూస

గుళిగ. వై వి =గుళిక. —వై—

గుళుచ్ఛము. సం వి అ పుం =గుత్తి చూ, పూగుత్తి.

గుళుత్సకము సం వి అ పుం = —వై—

గుళుత్సము. సం వి అ. పుం = —వై—

గుళూచి. సం వి.ఈ స్త్రీ చూ, రూ-గులూచి

గుళ్లు దే వి. బ. కుందెనగుడియను బాలక్రీడ, చూ బాలక్రీడ వా 2. దేవాలయములు "గుళ్లు గోపురములు."

గూ

గూండ్రు. దే వి. గుడ్లగూబ కూఁత చూ, స్వరము 2.

గూండ్రించు దే అ. క్రి 1. (గుడ్లగూబ) కూయు చూ శబ్దించు, 2 (కడుపు) త్రిప్పు రూ-గుండ్రించు చూ, త్రిప్పు

గూఁటి వై. వి =ఘూటీ-ఘృష్టి. చూ,సూకరము

గూఁటిగువ్వ దే వి (గూఁడు + గువ్వ) ఈఁకలు రాల్చిన పక్షి చూ, పక్షి.

గూఁడు వై. వి. =కులాయ 1. నీడము చూ, సదనము. 1, 2 గోడయందు దీపముంచుట కేర్పఱిచినచోటు చూ, అరగూఁడు, 3 (పావురములు చిలుకలు లోనగునవియుండు) పంజరము చూ, పంజరము, 4. ఒకగుడిసె చూ, సదనము. 1. (ఈనాలుగర్థములును దేశ్యములని శబ్దరత్నాకరము), వా వి. 5 (బండి)గూఁడు.

గూఁడుకానుపు దే వి నీడోద్భవము అచ్చ, సుం, కాం, 57. చూ, పక్షి.

గూఁడుబండి దే. వి చాఁప కట్టినబండి చూ, శకటము 1.

గూటము వై వి. రూ- గూటాము = కూట. 1 గుంజె చూ, స్తంభము 1, 2 మేకు చూ, శూలము, 3 వడ్లవాని యొకానొక కొఱముట్టు రూ-గూటాము, 4 కుబుసము చూ, సీదగము 3

గూటాము వై వి. = —వై.—

గూడ దే వి 1 జెమ్మగూడ చూ, వారిత్ర, 2 వెదురుల తిరుగుడి తాటాకుల బుట్ట చూ, తిరుపగూడ 3 నీళ్లు చల్లెడు వెదురుబుట్ట చూ, సజ్జ 1, 4 పూవులులోనగునవియుంచెడు బుట్ట: చూ, సజ్జ 1, 5 మత్స్యములనుబట్టెడి యొకానొక సాధనము చూ, వల 1, 6. త్రాగుట కుపయోగమైన దొప్ప చూ, పాత్రము 6, 7 వెదురుపేళ్లతోఁ జేయఁబడు కోణాకృతి గల బుట్ట (నీరుతోడు సాధనము.) చూ సజ్జ 1.

గూడకట్టు దే వి. కచ్చములేక కట్టిన దోవతియడ్డకట్టు.

గూడచాఁప. వా వి గూడ. చూ, వారిత్ర.

గూడపాల దే వి చూ, శారిబ* (దూడపాల అని కొందఱు)

గూడబాతు దే వి. 1 ఒకరకము కొంగ చూ, బకము 2 ఒకరకము బాతు చూ, శరారి

గూదము. సం.వి అ పుం చూ రూ-గుదము 1

గూడారము వై. వి =గుడాలయ చూ, రూ-గుడారము

గూడారు వై వి. = —వై—

గూడెము దే వి (రూ- గోడెము - గోడెము - గుడెము) కొండవాన నాశ్రయించి యుండెడి బోయపల్లె అచ్చ బాల, కాం. 13 పీఠిక: చూ, రూ-గుడెము

గూఢజుఁడు సం వి. అ. పుం భార్యయందు తనచేఁ దెలియకుండ అన్యమగనికిఁ బుట్టిన

కొడుకు చూ, పుత్రుఁడు. 1. (చూ, గూఢోత్పన్నుఁడు).

గూఢనీడము. సం. వి. అ. పుం. కొటుకపిట్ట చూ, పిచ్చుక.

గూఢపత్రి. సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, భూమ్యాలకి*

గూఢపత్రము. సం. వి. అ. పుం చూ, వెణుతురు*.

గూఢపథము సం వి అ పుం అంతఃకరణము చూ, హృదయము 2

గూఢపాకి. సం. వి ఈ స్త్రీ చూ శ్రీతాళము*

గూఢపాత్తు సం వి త్ పుం కానరాని కాళ్లది, పాము. చూ, సర్పము

గూఢపురుషుఁడు సం. వి అ పుం చూ, వేగువాఁడు

గూఢపుష్పకము. సం. వి అ పుం బ చూ, సెనగలు.

గూఢపుష్పము సం వి అ పుం చూ, వకుళము.

గూఢఫలము. సం వి. అ పుం బదరి*: చూ, రేఁగు 1

గూఢమణి. సం వి ఇ స్త్రీ చూ, బాలికాక్రీడ

గూఢమార్గము సం వి అ పుం భూవోంతరమార్గము చూ, మార్గము 1

గూఢము సం వి. అ న =గుట్టు 1 ఏకాంతము చూ రహస్యము 2 స్త్రీపురుషుల గుటి చూ, భగము, 12, 3 అమేధ్యము చూ, గూథము, 1, విణ 4. దాఁచఁబడినది చూ, రహస్యము 3 (దాఁగియున్నది అని కొందఱు)

గూఢముష్కము. సం. వి. అ పుం. ఏనుఁగు చూ, హస్తి.

గూఢమైథునము. సం. వి. అ. పుం. కాకి చూ, వాయసము.

గూఢవర్చస్కము. సం. వి అ న. పురీషము. చూ, మలము 1.

గూఢవర్చస్సు సం వి స్ పుం. కప్ప చూ, మండూకము.

గూఢశల్లిక సం. వి ఆ స్త్రీ చూ, మహిళయ మళపత్రిక

గూఢసాక్షి సం విణ. (న్ ఇ న్) = గుట్టుసాకిరి (కృతసాక్షులేవురిలో నొకఁడు). చూ, కృతసాక్షులు (చూ, గూఢుఁడు)

గూఢాంగము సం వి. అ పుం చూ, తాఁబేలు.

గూఢాంఘ్రి సం. వి. ఇ పుం పాము చూ, సర్పము

గూఢార్థకము అం. పదదోషములు పసునేడింటిలో నొకటి చూ, పదదోషములు

గూఢార్థము అం కావ్యదోషములలో నొకటి (అర్థము వెల్లడికానిది) చూ, కావ్యదోషములు

గూఢుఁడు. అం 1. కృతసాక్షులేవురిలో నొకఁడు చూ, కృతసాక్షులు 2 సాక్షులు పదునొకండుగురిలో నొకఁడు చూ, సాక్షులు.

గూఢోక్తి అం. గూఢోక్త్యలంకారము అర్థాలంకారములు నూటెంటిలో నొకటి ఒకరిని గూర్చినది వేఱొకని సంగతిగా సూచించునట్లు వర్ణించుట ఉదా-"ఒరులచేను నీవు మేయఁదగునె అదె క్షేత్రస్వామి వచ్చుచున్నాఁడు వృషభ నివ్వలఁ బొమ్ము" చూ, అలంకారము. 3

గూఢోత్తరము. అం —పై—

గూఢోత్పన్నుఁడు సం వి. అ. పుం చూ, గూఢజుఁడు.

గూద. వా. వి. 1: చూ, దూ-గుడ్డ, 2 జొటీన పేరిగు. "గూదదిగినది."

గూథము. సం వి అ న. (పుం, న. అని కొందఱు) పురీషము: చూ, మలము, 1.

గూథలక్ష్మము. సం. వి అ. పుం ఒకానొక పక్షి చూ, పక్షి.

గూన దే వి పెద్దకుండ చూ, భాండము. 3

గూనము. సం విణ విసర్జింపఁబడిన మలాదులు (చూ, గూథము.)

గూనివాఁడు దే విణ. (గూను + వాఁడు) కుబ్జుఁడు చూ, వామనుఁడు

గూను దే వి 1 నడుమువంగిన వంపు, 2 కుబుచేదనము చూ పొఱడు

గూనుఁడు. సం విణ చూ విసర్గుఁడు (వాచక)

గూనుగిల్లు దే అ క్రి చూ, గూఱగావోవు.

గూబ వై వి 1 =ఘూకః రూ-గుబ చూ, పకిసంపుఁ బులుఁగు, దే వి 2 చూ, చెవి గూబ. 1

గూఁటతడ దే వి చూ, మహాబల*

గూబరి దే వి చూ, మాదిగ ఆం, భా, ద్వి శూ 289

గూరణము సం వి అ న చూ, రూ-గురణము

గూవనాలు దే వి బ బాలక్రీడ వి, పు 7 ఆ 202

గూవాకము. సం వి అ పుం చూ రూ-గువాకము

గూహనము సం వి అ. న ?, దాఁచుట

గూహనాలింగనము అం ఆలింగనములు పదునాలుగింటిలో నొకటి చూ, ఆలింగనములు

గృ

గృంజనము సం. వి. అ. న 1. విషము తిన్న పశువుయొక్క మాంసము, పొడిగినమాంసము (లేక) విషముపూసిన ఆయుధముచేఁ జంపఁబడిన పశుమాంసము (అని కొందఱు) చూ, మాంసము, పుం 2. తెల్లఉల్లి *. చూ, వెల్లుల్లి, 3 కారుముసగ * చూ, క్రుముప్పు.1; 4 =గురిజె గురిగింజె * చూ. ముల్లంగి

గృండీకము సం. వి అ. పుం పెద్దనక్క: చూ, సృగాలము

గృత్సుఁడు. సం వి అ. పుం చూ, మన్మథుఁడు

గృత్స్నుఁడు సం వి అ. పుం. వేదాంగములాతిఁటితోఁ గూడ వేదముఁజదివినవాఁడు చూ, బ్రాహ్మణుఁడు

గృధువు సం వి ఉ పుం 1 చూ, మన్మథుఁడు, 2 ఆసగలాఁడు చూ, లుబ్ధుఁడు 2, ఊ పుం 3 చూ, బుది

గృష్ణుత సం వి ఆ స్త్రీ అనురాగము చూ, స్నేహము 1

గృధ్నువు సం విణ ఉ చూ, గర్ధనుఁడు 1-2

గృధ్రంఖ. సం వి ఆ. స్త్రీ. ఉప్పి * చూ, లవణి

గృధ్రంఖి సం వి ఈ. స్త్రీ కలము, కోలి*

గృధ్రపత్రి సం వి ఆ స్త్రీ. చూ, పొగాకు

గృధ్రఫల సం వి ఆ స్త్రీ చూ, గృధ్రనఖి*

గృధ్రము సం వి అ పుం 1 =గద్ద చూ, దాక్షాయ్యము, విణ 2 చూ, లోభి

గృధ్రరాజము సం వి అ పుం చూ, హరి వాహనుఁడు.

గృధ్రవక్త్రి సం వి ఆ స్త్రీ చూ, గృధ్ర నఖి *

గృధ్రశీర్షి సం వి ఈ స్త్రీ 1 వృక్షాగ్రము చూ, సుద 3, 2. పద్మకేసరము. చూ, పక్ష్మము 4

గృధ్రనఖి సం వి. ఈ స్త్రీ చూ, గృధ్ర నఖి *.

గృధ్రసి సం వి ఈ స్త్రీ =కిరుదెస. దొండి లోని వాతము చూ, రోగము. 1.

గృధ్రిహాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, గృధ్రినఖ*.

గృధ్రాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, గృధ్రిపత్రి*

గృధ్రాణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై—

గృష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఒకతూరి యీనిన యావు చూ, ధేనువు, 2 పాఁచితీఁగె* చూ, శైవలము, పుం. 3 పంది చూ, సూకరము, విణ. 4 చూ, అవష్టబ్ధము

గృష్ణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1 చూ, పాషండుఁడు 2 పండుఁడు చూ, సొవిదల్లుఁడు.

గృహ. అం. చేతనరత్నములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, చేతనరత్నములు.

గృహకచ్ఛపము. సం. వి. అ. న. (నూఱెడు) సన్నికల్లు. తిరుగలి (అని కొందఱు). చూ, రాయి

గృహకన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, కలబంద*

గృహకపోతము. సం. వి. అ. పుం. చూ, పావురము.

గృహకాండము. సం. వి. అ. పుం. గజపిప్పలి* చూ, పిప్పలి 1

గృహకారి. సం. వి. న్. పుం. ఒకానొక పుఱుగు చూ, పురుగు

గృహగోధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, బల్లి

గృహగోధిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై—

గృహగోలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై—

గృహణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, శుక్తము 1

గృహతటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వీధి బజాఱు (అని కొందఱు) చూ, మార్గము. 1

గృహదాహకుఁడు. అం. ఇంటు నిప్పిడువాఁడు ఆతతాయిలు ఆఱుగురిలో నొకఁడు చూ, ఆతతాయి. 2

గృహదీపికాన్యాయము. పా. ఇంటు దీపమున్న ధ్యూఢల నిల్లంతయుఁ బ్రకాశింపఁజేయురీతి.

గృహదుశ్చరితము. అం. ప్రకాశింపఁజేయఁ గూడని పదికర్మములలో నొకటి చూ, ప్రకాశింపఁజేయఁగూడనివి.

గృహదేవత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గృహదైవము, ఇష్టదేవత, కులదేవత, (తె. ప) -ఇలువేలుపు.

గృహదైవము. సం. వి. అ. పుం. —పై—

గృహద్రుమము. సం. వి. అ. పుం. 1 చూ, సాలతేఁకు*, 2 పినగుమ్ముడు, తేఁకు* చూ, మహాఫలము, 3 పెద్దటేఁకు* చూ, శాకోటము

గృహధూమము. సం. వి. అ. పుం. చూ, పొగ.

గృహనాశనము. సం. వి. అ. పుం. చూ, పావురము

గృహనీడము. సం. వి. అ. పుం. చూ, పిచ్చుక.

గృహపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1 గృహస్థుఁడు, గృహవిత్తుఁడు, నిత్యాగ్నిహోత్రి) (అని కొందఱు) చూ, యజమానుఁడు, 2 పెగ్గడ. చూ, మంత్రి 1, 3 సదాదాత చూ, సత్రి, 4 తపాలో కొగితము తెచ్చెడువాఁడు (పోస్టుమేన్) చూ, వేగువాఁడు

గృహపోతకము. సం. వి. అ. పుం. ఇల్లు, వాస్తువు. చూ, సదనము 1

గృహబద్ధమార్జాలన్యాయము. పా. కలబంద యింట్లోఁగట్టిన పెరుఁగను పెరుఁగదు చావను చావదు అను విధము (పెరుఁగునని కొందఱు)

గృహబలిప్రియము. సం. వి. అ. పుం. కొంగ. చూ, బకము

గృహబలిభుక్కు. సం. వి. జ్. పుం. 1 చూ, పిచ్చుక, 2 కొంగ చూ, బకము, 3 కాకి చూ, వాయసము

గృహభూదారము. సం. వి. అ. పుం. పందికొక్కు చూ, మూషికము.

గృహమణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. దివ్వె చూ, స్నేహాశము.

గృహమాచిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ చూ, సకినంపుఁ బులుఁగు

గృహమార్జాలన్యాయము పా. బయటనున్నను నేనుంగునకుఁగల గౌరవము ఇంటనున్నను పిల్లికి లేదనువిధము

గృహము సం. వి అ న 1 =గీము ఇల్లు చూ, సదనము 1, 2 పెండ్లాము "జాయాతు గృహిణీ గృహమ్" అని హలాయుధనిఘంటువు (ఇది యీరెండర్థములయందును పుంలింగమునగును. అప్పుడు బహువచనాంతము) చూ, భార్య, అం 3. దానములు పదునాఱింటిలో నొకటి: చూ, దానములు, 2 మహాదానములు పదునాఱింటిలో నొకటి చూ, మహాదానములు

గృహమృగము సం. వి అ పుం కుక్క చూ, శునకము

గృహమేధి. సం వి న్ పుం: చూ, రూ-గృహస్థు

గృహయాప్యుఁడు సం వి అ పుం —పై—

గృహయాలువు సం. విణ ఉ గృహీత చూ, గ్రాహకుఁడు (గృహయాళువు అని కొందఱు)

గృహస్థు సం వి అ పుం =గేస్తు గ్రిస్తు. రూ గృహస్థుఁడు భార్యను పరిగ్రహించి ధర్మార్థకామములను నడపుచు వేదపారము వైశ్వదేవాగ్నిహోమము అతిథిపూజ పితృతర్పణము భూతబలియు ననెడు పంచయజ్ఞములను జేయుచు ప్రవర్తించువాఁడు ఇలువేలుపు చూ, యజమానుఁడు

గృహస్థుఁడు సం. వి. అ పుం —పై—

గృహస్థధర్మము సం. వి. అ పుం చూ, ఇంటి పట్టు.

గృహస్థూణము. సం. వి అ. న. నిట్రాడు చూ, స్తంభము. 1.

గృహాంతరము సం వి అ. న మూఁడుత్రోవలు కలిసిన త్రోవ. చూ, మార్గము 1

గృహాక్షము. సం. వి అ న. కిటికి చూ, వాతాయనము

గృహాగతుఁడు. సం. వి. అ. పుం అతిథి చూ, విందు 4

గృహాధిపుఁడు సం. వి అ పుం చూ, గృహస్థు.

గృహామ్లము సం. వి అ. న పులిగడుగు చూ, శుక్తము 1.

గృహాయనికుఁడు. సం వి అ పుం: చూ, గృహస్థు

గృహారామము. సం. వి. అ. పుం. ఇంటితోఁట చూ, వనము. 2

గృహాళిక సం. వి ఆ. స్త్రీ చూ, బల్లి.

గృహావగ్రహణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ గడప చూ, దేహళి.

గృహాశయ సం. వి ఆ స్త్రీ. చూ, తాంబూలి*.

గృహాశ్మ. సం వి. న్. పుం (నూఱెడు) సన్నెకల్లు తిరుగలి (అని కొందఱు) చూ, రాయి

గృహి. సం వి న్. పుం చూ, గృహస్థు.

గృహిణి సం వి ఈ స్త్రీ. 1. పెండ్లాము. చూ, భార్య, 2 ఎఱ్ఱతుమ్మెద చూ, భ్రమరము, 3 కణుఁగుఱుఁగ చూ, మక్షిక, 4: చూ, గృహామ్లము

గృహీత సం. విణ ఋ చూ, గృహయాలువు

గృహీతము సం. విణ. 1 గ్రహింపఁబడినది చూ, స్వీకృతము, 2 అందుబడి. చూ ప్రాప్తము.1, 3 తెలియఁబడినది, చూ. వ్యక్తము, 4. ధరింపఁబడినది చూ, హితము 2

గృహీతి సం వి ఇ స్త్రీ. (గ్రహింపఁజాలిన) బుద్ధి: చూ బుద్ధి

గృహైకదేశము సం. వి అ పుం. ఇంటిచోఁపా: చూ, సదనము 1.

గృహోదకము. సం వి అ. న. చూ, గృహామ్లము.

గృహోలిక. సం. వి ఆ స్త్రీ: చూ, బల్లి.

గృహ్యా సం వి ఆ స్త్రీ చూ, రూ-గుహ్యా.

గృహ్యకము. సం. వి. అ పుం. 1. పెంపుడు

మృగము లోనగునది చూ, దీపము, విణ
2. ఒకరివశమునన్నది. చూ, పరాధీనము.

గృహ్యాము సం వి. అ. న. 1 కర్మబోధక గ్రంథము చూ, పుస్తకము. పుం 2 పెంపుడు మృగము లోనగునది చూ, దీపము 3 గోడుగు గడ్డి* చూ, తృణము 1, 4 పేట చూ, గుహ్యా. విణ 5. లోబడినది చూ, వశము, 6. ఒకరి వశమునన్నది చూ, పరాధీనము.

గె

గెంగెట దే. వి చూ, రూ-కెంగట.

గెంజి. వా. వి: చూ, రూ-గంజి "కాసంత గెంజి తాగితిని" (హీనజాతుల వాడుక)

గెంజాయి. వై వి.=కలంజ* చూ, గంజా 1.

గెంటసము. దే. వి కట్టైవిరుపుమాట వసు 4, ఆ 44 చూ, శబ్దము. 2

గెంటించు. దే. అ క్రి 1. చలించు చూ, సలించు, వా. 2 (మెడపట్టి) త్రోయించు

గెంటు దే వి. 1. చలనము. కళా 3, ఆ 45 చూ, లోలము, అ. క్రి. 2 చలించు. హరిశ్చ 3, ఆ 12: చూ, సలించు, 3. తొలగు చూ, విరియు. 5, స. క్రి 4. త్రోయు చూ, నిషేధించు, 5 పచేరించు. కై 5, ఆ 11 చూ, ప్రయోగించు 2.

గెంటుట. వా వి త్రోపుడు చూ, నిషేధము.

గెంటువడు. ద్వ అ. క్రి (గెంటు + పడు) తర్క-. కై 8, ఆ 105: చూ, మిడివోవు.

గెంటెము. దే. వి: 1 జెంట నేతబట్ట. రూ-గింటెము. స్వా 5, ఆ 14: చూ, వస్త్రము, 2. దట్టము: చూ, సాంద్రము

గెండ. వై.వి 1=గండక-గడిక. చేపపిల్ల చూ, మత్స్యము. 1. 2. పౌరుషము చూ, శక్తి 1

గెండకము వై వి. = —పై—

గెండె వై వి= చూ, రూ-గెండ 1

గెగ్గలు దే వి గేలి చూ, పరిహాసము (అప)

గెచ్చె వా వి చూ, రూ-గచ్చె ఆం. భా. ద్వి. 49

గెజ్జె దే వి ఒకరకము చేప చూ, మత్స్యము 1.

గెట్టె. దే వి. గుత్తుపుడెక్క చూ, వింఖము

గెడ. దే వి 1. దగ్గఱ స్వా 5 ఆ 14 చూ, సమీపము; 2 జేత: చూ, సంగడి 5, 3 వేటకుడగిన యొకానొక సాధనము: చూ, బాణము 1, వై వి = కొండ. రూ-గడ 4 నిడుపాటికోల చూ, స్తంభము 1, 5 కంబము చూ, స్తంభము. 1, 6 వెదరు చూ, వేణువు, 7 ఓడకంబము (పడవతోయుపుడు) గడ (అని కొందఱు) చూ, స్తంభము 1 (వాడుక)

గెడ్డ వై వి = చూ, రూ-గడ్డ (వాడుక.)

గెడ్డము వై వి = చూ, రూ-గడ్డము (వాడుక.)

గెనయు. దే అ. క్రి పుష్టియగు చూ, పోషించు.

గెనసు దే వి చూ, రూ-గునుసు *

గెనుసు వా వి. —పై—

గెనుసుదుంప వా వి —పై—* ఉరలగడ్డ, గెనసు-రూ-గెనుసు-గెనుసుదుంప, (సంప)-అలుకము, అలుక-రూ-ఆలూవు, (సం స్కృ.

గెబ్బ పై వి 1=గ్రాసము చూ, హంకోరము. స క్రి 2 అపహరించు విజ 1, ఆ 150 చూ, ముచ్చిలించు. 3 గ్రహించు చూ, ప్రాపించు

గెఱ. దే వి గీత. భాగ. 1, స్కం 515 చూ, రేఖ 3

గెల. వై వి. = గుళుచ్ఛ. రూ-గొల (పూల యొక్కయు, కాయలయొక్కయు, పండ్ల యొక్కయు) గొల. చూ, పూగుత్తి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గెలివి. దే వి. 1. రూ-గెలివిడి: చూ, సంతోషము, 2 చూ, వికాసము.

గెలివికాఁడు. దే. వి. 1. చూ, సౌందర్యవంతుఁడు, 2 చూ హృష్టుఁడు

గెలివిడి దే వి 1: చూ, రూ- గెలివి 1, 2 రూ-గెల్విడి గెలుపు చూ, విజయము 1

గెలుచు దే అ క్రి 1 పోవు' చూ, వెళ్లు. 3 ఆం. పే 9. 2 పుష్పు చూ, పుష్పించు, స. క్రి 3 జయించు' చూ, విజయమునొందు

గెలుపము దే వి చూ, విజయము, 1

గెలుపు. దే. వి (రూ-గెల్పు- గెలివిడి-గెల్విడి-గెలుపము) —పై—

గెలుపుకాఁడు. దే విణ. 'మేలుచేయు' చూ విజయి

గెలుపుకొను దే స. క్రి చూ, గెలుచు. 3.

గెలుపుపేరుగలాఁడు దే వి పార్థుఁడు సాం దే. 16 చూ, విజయుఁడు. 1.

గెలుపుబాసయొడయఁడు. ద్వ వి. —పై— వేం. ఆం 19

గెలువము దే. వి. 1 చూ, రూ-గెలుపు, వా. వి 2 (వ్యతిరేకమంను) జయము పొందనేరము. "పందెము గెలువము."

గెల్పు దే వి చూ, రూ-గెలుపు

గెల్పుకొను. దే స క్రి చూ, రూ-గెలుపుకొను అచ్చ సుం కాం 160

గెల్లి దే వి ఉప్పుడుప్ప చూ, లవణము 1

గెల్లు వై. వి కలకలము చూ, స్వరము 2

గెల్విడి దే. వి చూ, రూ- గెలివిడి

గే

గేండుకము సం. వి. అ. పుం. చెండు చూ బంతి 3

గేండువు సం వి ఉ పుం. —పై—

గేండూకము. సం. వి అ. పుం. —పై—

గేంచుకము సం. వి. అ. పుం చూ, రూ-గేండుకము.

గేడెకాళ్లవాఁడు. దే విణ. చూ, కొంగకాళ్లవాఁడు

గేదంగి. వై వి. = కేతకి. రూ-గేదఁగి, పచ్చపూ మొఁగలి* (ఇది శివపూజకనర్హము): చూ, మొగలి.

గేదఁగి వై వి.= —పై—

గేదె దే వి 1. పొట్టిబఱ్ఱె' చూ, మహిషి; 2. బఱ్ఱె చూ, మహిషి

గేదెచెలప. దే. వి. మూఁడేండ్ల ఎనుపదూడ చూ, మహిషి

గేయము. సం. వి. అ. న. పాట, చూ, స్వరము 2, విణ 2. పాడఁదగినది' చూ, సంగీతము, 3 పాడునది చూ, సంగీతము.

గేయుఁడు. సం విణ. గానముచేయువాఁడు చూ, సీకారి.

గేరంజనము. సం. వి. అ. పుం. = ః చూ, కేరజము.

గేలి వై. వి = కేళి' చూ, పరిహాసము.

గేలికొట్టు ద్వ స. క్రి రూ-గేలికొను. పరిహసించు చూ, వెక్కిరించు 3.

గేలికొను ద్వ స క్రి. —పై—

గేష్ణువు సం. వి ఉ పుం. 1 చూ, గేయుఁడు' 2 నటుగుఁడు చూ, శైలూషుఁడు.

గేస్తు. వై వి = గృహస్థు' రూ-గేస్తుడు చూ, గృహస్థు

గేస్తుఁడు వై వి = —పై—

గేస్తురాలు ద్వ వి (గేస్తు+ఆలు) ఇల్లాలు చూ భార్య.

గేహము. సం వి అ పుం, న 1 =గీము. ఇల్లు చూ, సదనము. 1, న 2 పెండ్లాము చూ, భార్య

గేహావర్ణము సం వి. అ పుం. ఎఱ్ఱనిగుఱ్ఱము: చూ, హయము

గేహాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ గడప. చూ, దేహాళి

గేహి. సం వి. న్. పుం చూ, గృహస్థు

గేహేనర్ది. సం విణ న్ ఇంటిలోనుండి ప్రగల్భోక్తులు పలుకువాఁడు చూ, వక్త 1.

గేహేశూరన్యాయము. పా ఇంట్లో డంబములు కొట్టువాఁడే పనికిఁ బనికిరాఁడను విధము.

గేహేశూరుఁడు. సం. వి అ. పుం చూ గేహేనర్ది.

గై

గైంధార బ్రాహ్మణులు పా చూ, కర్పూరి సెబ్రాహ్మణులు. (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

గైతి సం వి ఈ స్త్రీ 1 సామవేదము: చూ, వేదము (చూ, ఉపవిద్యలు); 2 చూ, స్వర్గము.

గైతాల. పా నేపాళ గేళపు బ్రాహ్మణులలో నొక్క తెగ వారు చూ, బ్రాహ్మణులు.

గైరమ్మ వా. వై వి = గౌరి. రూ-గవరమ్మ "గైరమ్మసంబరము" చూ, పార్వతి 1

గైరి సం వి ఈ స్త్రీ నేలపిప్పలి* చూ శకులాదని 2

గైరికము సం వి. అ న జేగురురాయి: చూ రాయి 2 కాకిబంగారము చూ, బేడ, 3. బంగారు చూ, లోహము 1

గైరికాక్షము. సం. వి అ. పుం. జలమధూకము* చూ, మధూకము

గైరికుఁడు సం. వి. అ. పుం 1. చూ, కిరాతుఁడు 2. గానవిద్యావిశారదుఁడు. చూ సీకారి.

గైరేయకము సం వి అ పుం: చూ, కారుపోఁక*

గైరేయము సం. వి. అ. న చూ, సిలాజిత్తు.

గొ

గొ దే అవ్య. చూపుటయందువచ్చును. "అదిగో, ఇదిగో." మొ

గొంగ. దే వి చూ, శత్రువు

గొంగడి వై వి = కంబళి చూ, రూ-గొంగళి (దేశ్యని శబ్దరత్నాకరము)

గొంగడికాఁడు. దే వి ఒకానొకపక్షి చూ, పక్షి

గొంగడిపురుగు. వై. వి చూ కంబళిపురుగు.

గొంగళి. వై వి= చూ, రూ-గొంగడి (దే అని శ ర)

గొంగళ్లినేయువాఁడు. ద్వ వి చూ, అజాజీవుఁడు 2.

గొంజె దే వి రూ-గొడ్డు-గొడ్డురాలు-గొడ్రాలు. ఆం, భా ద్వి వై. 263 చూ, వంధ్య. (చూ, స్త్రీ.)

గొంటరి దే విణ (గొంటు + అరి) కుత్సితుఁడు, కఠినుఁడు (అనికొందఱు) శశాం 2, ఆ 116. చూ వ్యాధుఁడు. 2 (స్వార్థమున అరి)

గొంటి దే విణ మిష్టురాలు చూ, వెంబర (చూ, స్త్రీ)

గొంటు గే విణ. 1 దుష్టుఁడు స్వా 4, ఆ 14 చూ, వ్యాధుఁడు 2, వై వి; 2 =పురుషః కుత్సితుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2; 3 =పుంరః కుత్సితము చూ, హీనము 1, 4, బందలేనివక్క చూ, పోఁక

గొంటుకాఁడు ద్వ విణ కఠినుఁడు. "గొంటుకాఁడు మువ్వగోపాలరాయఁడు" క్షేత్రయ. (స్వార్థమున కాఁడు) చూ, వ్యాధుఁడు 2

గొంటుపోఁక. వై వి చూ, గొంటు 4

గొంట్రి. దే వి. సీతానివృత్తి చూ లాంగలము 1.

గొండాట. వా. వి (ఊపిరితిప్పుకొనుటకైనను తీఱిక లేనంత) పని. చూ, గోఁజాట.

గొండిలి వై. వి. = క్రీడ రూ-గొండి-గొండ్లి 1. కుండలాకార నృత్యము చూ, వ్యంజకము. 1; 2. ఆట, నృత్యము చూ, వ్యంజకము 1, 3. క్రీడ చూ, విలాసము. 1, 4 నర్తకి చూ, శైలూషి

గొండీలు. వై వి. బ ఒకానొక నటి చూ, నమస్కారము.

గొండెము. దే. వి. తలుపుచిలుకు రూ-గొండ్లెము- గొళ్లెము- గొళ్ళెము. అచ్చ బాల, కాం 21 చూ, విష్కంభము 2

గొండ్లి. వై. వి.= చూ, రూ-గొండిలి (నృత్యము -వసు 1, అ 104)

గొండ్లెము. దే వి చూ, రూ-గొండెము.

గొంతి వై వి =కుంతి రూ-గోతి 1 పాండురాజుభార్య చూ, కుంతి. 1, 2. ఆఁడుది చూ, స్త్రీ

గొంతు. వై. వి. 1.=కంఠము. రూ-గొంతుక చూ, మెడ (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము), 2 కంఠధ్వని "నీగొంతువిని వచ్చితిని" మా, స్వరము. 2, 3 కుక్కుటాసనము "గొంతు కూర్చున్నాఁడు." (మా. కుక్కుటము. 9) చూ, ఆసనములు.

గొంతుక వై వి =కంఠము. —వై.— (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము) (కంఠధ్వని —"నీవు అంతగొంతుక యెందుకు")

గొంతుకపోఁక ద్వ వి గొంతుముడి మా, ముడి 5

గొంతుమాలు. దే వి. మల్లశాస్త్రము నందలి విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, విన్నాణములు.

గొంతుముడి దే. వి కంఠమణి చూ, ముడి 5

గొంటెమకోర్కెలు జా. అలభ్యమైన కోర్కెలు. "కొసరి గొంటెమ కోరికల్ గోరనేని" పాండు. 4, అ 165.

గొంటెమగోరు. దే. వి (గొంటెమ + కోరు). చూ, లంజెసవరము* (లంజెసవరము - సవరత్రితెగసమూలముచితుకఁగొట్టిన 'కార్బన్ డైసల్ఫైడ్, వాసనవేయును దీనితో ప్రిపారణితైలము చేయుదురు)

గొంటెమ్మ. జా. వి (పంచమజాతివారుపూజించు) ఒకానొక గ్రామదేవత చూ, మహాలక్ష్మి. 3. (గొంతేనమ్మ - గొంతేలమ్మ అనియు నందురు)

గొంది. దే వి 1 మూల చూ, విదిక్కు, 2 పర్వతముయొక్క అత్యల్పకోణము చూ విదిక్కు.

గొండ్లి వై. వి=రూ-గొండ్లి చూ, రూ-గొండిలి. (శు పా.)

గొగ్గి దే వి 1. కిరీటము ఆం, భా ద్వి 204 చూ, సీసకము 1, 2 అరమ్యమౌక్తికము: చూ, రత్నము. 1, విణ 3 ఎచ్చుతక్కువైనది "గొగ్గిపండ్లు" ము చూ, కొక్కి

గొగ్గిటు దే వి బర్బరత్వము

గొగ్గిపండ్లవాఁడు దే.వి చూ, మిడిపండ్లవాఁడు. ఆం, భా ద్వి. 121

గొజ్జంగ. వై వి =కుబ్జిక పన్నీరుపూలచెటు (అనివార్యక)* కళా 5, అ 249 రూ-గొజ్జెంగి- గొజ్జెగి- గొజ్జెఁగ- గొజ్జిఁగ-గోజంగి- గోజఁగి, (సం ప) —కంటకార్యము కుబ్జిక.

గొజ్జఁగ వై వి =—వై —

గొజెంగి వై వి =—వై.—

గొజు దే వి ఇగిరిన పులుసుకూర లేనగునది (ఆం పద. పా)

గొజ్జెంగి వై వి= చూ, రూ-గొజ్జంగ. ఆం భా. ద్వి 52

గొజ్జెగినీరు వై. వి. పన్నీరు చూ, సలిలము.

గొజ్జెగిపువ్వు వై వి చూ, పన్నీరుపువ్వు

గొజ్జెగ వై వి = చూ, గొజ్జంగ. స్వా 3, అ. 84.

గొజ్జంగివాలు. ద్వ వి. ఒకరకము వడ్లు చూ, ధాన్యము

గొటగొట దే వి గొండ్రించుట లోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము సా. 1, ఆ 68 చూ, హుహూహూ

గొట్టము. దే. వి. చూ, ఊఁదుఁగోవి

గొట్టాలమ్మ. వా వి కలరాదేవత. చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

గొట్టి. దే వి చూ, నమ్మకుంపు*.

గొట్టికాండ్రు. దే వి. బ. చూ, వేగువాఁడు

గొట్టు. దే వి 1 చూ, శత్రువు రా, వి 3, ఆ 8, 2 చూ, వ్యళీకము 2, విణ. 3 కఠినము చూ, బెడిదము, 4 దుర్లభము చూ, వెక్కసము. 3, 5 చెడ్డది చూ, దుష్టము

గొట్టె వై వి.=ఘోటజటి* చూ, రేఁగు.

గొట్లియ. వై వి.=ఘోంటా రూ - గొట్లె బదరి* చూ, రేఁగు.

గొట్లె వై వి = — వై —

గొడఁగు. దే స క్రి మాట వెడలనీక నోటను గొణగొణయను చూ, రూ-గొణఁగు.

గొడగ వై వి =కూటకమ్ ఏడికోలలేనినాఁగలి, గొణగ, దుంప చూ లాంగలము. 1

గొడగర. దే వి రూ-గొడగరి చెప్పులుకుట్టి జీవించెడు జాతి చూ, మాదిగ

గొడగవాఁడు దే. వి రూ-గొడగర-గొడగరి-గొడారి గొడారివాఁడు-గోదలి చూ, మాదిగ

గొడగరి దే. వి (గొడగర + ఇ)— వై —

గొడవ దే వి. 1 ఆపద. స్వా 4, ఆ 63 చూ, విపత్తు 2 వగ స్వా 5, ఆ 13 చూ శోకము, 3 కలఁత చూ, సంతాపము, 4. అడ్డు చూ, నిరోధము. 1, 5 తప్పు చూ, నేరము, వా. వి. 6. కలహము "వారి యింటిలోని గొడవ వినలేము" చూ, యుద్ధము.

గొడిపాల. దే. వి. చూ, దేవగంధ* (గోడపాల అని కొందఱు)

గొడారి. దే వి చూ, రూ-గొడగరి

గొడారివాఁడు. దే వి — వై —

గొడిగ వై. వి =గుడికా గులకఱాయి: చూ, రాయి

గొడిగట్టె వా వి. 1. నిటారిడు, 2. పనికిమాలినవాఁడు.

గొడియ దే వి అందలముయొక్క ఒకానొక అవయవము చూ, రూ-గొడె.

గొడివె. దే. వి 1 కష్టము చూ, శోకము; 2. ఆపద, ఉపద్రవము (అనికొందఱు) చూ, విపత్తు.

గొడుగు దే. వి. రూ-గొడువు చూ, వారిత్రం

గొడుగుగడ్డి దే వి గుడ్డికొమంచి*: చూ, తృణము 1

గొడుగుపావలు ద్వ. వి బ గొడుగువలెనుండు పాదరక్షలు చూ, పాదుక.

గొడుగుబల్ల దే. వి. 1 తలుపుమీఁది కుబుసము తిరిగెడు పట్టె 2. ద్వారముమీఁదిచెక్క

గొడుగుమెట్టెలు. దే వి బ పాటముపెట్టి ఓరలు సన్నగాఁ దీర్చిన వెడలుపుమెట్టెలు.

గొడువు. దే వి. చూ, రూ-గొడుగు.

గొడె. దే వి చూ, రూ-గొడియ రా. వి 2, ఆ 43

గొడ్డ దే వి 1 బిఱుసు చూ, బెడిదము. వా వి 2. కోపము 'నామీఁద నీకింతగొడ్డమేల?': చూ, రోషము, దే. వి బ 3 బిరుసుమాట. రా వి 1, ఆ. 54 చూ, శబ్దము 2, విణ. 4 బిఱుసైనవాఁడు చూ, వ్యాఘ్రుఁడు 2

గొడ్డగము వై విణ =కుట్టక. బాధకము. చూ, హింసితము

గొడ్డతనము వై విణ మూఢత్వము.

గొడ్డలి. వై. వి =కుఠార చూ, ముద్గరము

గొడ్డు దే. వి. 1 గొడ్రాలితనము, 2 (ఈనిన పశువు) ఆవు (లేక) గేదె: చూ, వంధ్య. 2.

(చూ, ధేనువు). 3 గొడ్రాలు· చూ, వంధ్య (చూ, స్త్రీ), 4 పశువు జై 6, ఆ 265 చూ, మృగము 1, విణ 5 ఉళక్కి చూ, శూన్యము. 1, (గొడ్డంబలి = నూకలు లేని యంబలి, ఇట్లు గొడ్డుజావ గొడ్డు సంకటి గొడ్డేఱు = నీళ్లు లేని యేఱు, గొడ్డుచెట్టు = ఫలములేని చెట్టు ఇత్యాదులు)

గొడ్డుఁగాఁకర. ద్వ వి. (గొడ్డు + కాఁకర) కర్కాటకి *. చూ, సుషవి 1

గొడ్డుఁబోఁతు దే విణ. (గొడ్డు + పోతు) చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు.

గొడ్డుమాఁకు. ద్వ విణ అవకేశి చూ, వృక్షము

గొడ్డురాలు దే వి (గొడ్డు + ఆలు) రూ-గొడ్రాలు, వంధ్య చూ, స్త్రీ

గొడ్డువోవు దే అ. క్రి. (గొడ్డు + పోవు) పొల్లవోవు లక్ష్మి 4, ఆ 135 చూ, వ్యర్థమగు, 2 పౌరుషహీనమగు, 3 గొడ్రాలగు జై 6, అ. 115

గొడ్డేఱు దే వి (గొడ్డు + ఏఱు). 1. నీళ్లులేని యేఱు చూ, నది, స క్రి 2 గుత్తయెత్తు.

గొడ్రాలు దే వి చూ, రూ- గొడ్డురాలు. పాండు. 3, ఆ. 223

గొడ్రాలు బిడ్డ కుట్టే మెఱుఁగును లో ఉదా - "క లోలత విటుఁడయి వందా, నేలా తల్లుల సృజించు నిటు వేశ్యలకుం, గీలెఱుఁగక చెడి చెను విధి, కూళయి గొడ్రాలుబిడ్డ యట్టే మెఱుఁగున్" వైజ 3, ఆ 128

గోణఁగు. దే. అ. క్రి చూ, రూ-గొడఁగు.

గోణగ. వై. వి = కూటకమ్ చూ, రూ- గొడగ.

గోణగోణ దే వి గోణఁగుటయందగు ధ్వన్యను కరణము· చూ, హహాహహా

గోణగోణలాడు దే. అ క్రి. గోణగోణయను.

గోణిగలు. దే వి. ఒకానొకసతి: చూ, నమస్కారము.

గోణిజే దే. వి. తలుపుగ్రంథి తగిలించెడి యినుప చీల చూ, రూ-గోణిద

గోణిద దే. వి —పై—

గోణెము వా వి: చూ, రూ గొండెము.

గోతుపు దే వి సీలమణి విశేషము అం, భా. ద్వి వై 278 చూ, రత్నము 1

గోత్రడి దే వి చూ, రూ క్రొత్తడి (అం పద పా.)

గోత్తు దే వి 1. వెన్న మొదలగునవి పాసిపోయినకంపు చూ, వాసన, వై వి. 2 = గుచ్ఛము గా పూగుత్తి

గోద వై. వి 1 = క్షుధ ఆఁకలి చూ, బుభుక్ష, 2 కోపము చూ, రోషము (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

గోదకొను దే అ క్రి అతిశయించు. కళా.7, ఆ 117 చూ, ముమ్మరించు. 2 త్వరపడు చూ, సంభ్రమించు, 3 చూ, విజృంభించు.

గోదగోద దే. వి పర చూ, విరోధము 1.

గోదాము దే. వి ధాన్యాదుల నిలవఁజేయు పెద్దయిల్లు (అం గొడౌన్.) చూ, పంటసాల (చూ, సదనము 1)

గోనకొను. దే. అ క్రి చూ, యత్నించు. భార. శాం 3, ఆ 211-212 (ప్రే. గోనకొలుపు)

గోనను దే వి చూ, వామనుఁడు

గోనప దే వి 1 రూ-గోనమ అతిగిన నాఁగలి. చూ, లాంగలము 1, విణ 2 పొట్టి చూ, హ్రస్వము, 3 చూ, వామనుఁడు

గోనపు దే వి చూ, రూ-గునుపు.

గోనబ. దే వి చూ, వామనుఁడు

గోనబు దే వి. రూ-గోనము-గోవ, 1 మనోజ్ఞత చూ, హృద్యము, విణ. 2 మనోజ్ఞము చూ, హృద్యము, వై. వి 3 = గుణ రూ- గోనము· చూ, స్వభావము.

గొనబుకాఁడు దే. విణ చూ, సౌందర్యవంతుఁడు

గొనబుపాట దే వి కంచుపాట. చూ స్వరము 2

గొనపు దే. వి చూ రూ-గొనప (ఇట్లు మకారోపధముగాఁ గొందఱు)

గొనము వై వి.=గుణః 1 మడుఁగు చూ శక్తి 2 రూ-గొనయము చూ, మౌర్వి 1, 3 శౌర్యాదిగుణము చూ, గుణము 12

గొనయము వై వి 1.=గుణః వింటినారి చూ మౌర్వి 1, 2 అటని చూ, వింటినారి (రూ-గనయము)

గొనిసె దే వి చూ, వామనుఁడు

గొనుగు దే. వి రూ-గొలుగు* చూ, పిలువు

గొప్ప దే వి. 1 అధికము చూ, హెచ్చు 1 2 పెద్ద చూ, విపులము, వా. 3 గౌరవము చూ, సన్మానము, 4 స్థితికిమించిన వేషము చూ, డంబము 2

గొప్పగోడులు జా గొప్పతనమును కొద్దితనమును. (కొద్దితనము=ఏకువు అని కొందఱు)

గొప్పతనము. దే. వి చూ, యోగ్యత

గొప్పగుడారము ద్వ వి మహాపటగృహము ఆం. భా ద్వి 159 చూ, సదనము 1

గొప్పచేయు దే స. క్రి చూ, సన్మానించు.

గొప్పదెబ్బ వా వి పెద్దదెబ్బ, పెద్దఆపత్తు. చూ, విపత్తు.

గొప్పబొజ్జగలాఁడు ద్వ వి చూ, వినాయకుఁడు 1.

గొప్పబొజ్జమెకము. ద్వ. వి ఏనుఁగు: చూ, హస్తి

గొప్పమెయిప్రోడ. ద్వ వి చూ, వినాయకుఁడు. 1. (వేం ఆం. 61)

గొప్పగజ్జమెకము ద్వ వి. చూ, గొప్పబొజ్జమెకము సాం. తిర్య 2.

గొప్పలు వా. వి బ డంబములు. చూ, బడాయి 4.

గొప్పవాఁడు దే విణ అధికుఁడు చూ, హేమాహేములు

గొప్పుత్రవ్వు పనిముట్లు. పా. తొల్లిక, కుచ్చిక, త్రిశూలము, చిన్నగార్ధాళికము, గుద్దలి, గార్ధాళికము, పండ్లగుద్దలి, దంతి మొదలగునవి

గొప్పులు దే. వి. బ 1, పగిడిలోని కొద్ది కొద్ది మెరక భాగములు, వై. వి బ. 2 =గోపానసీ. పెండెలుజాతిరాక ముంజూరుసంగత్తుగా నమర్చినపట్టె

గొబ వై వి 1 =కోణ. గొంది, మూల చూ, విదిక్కు; 2 =గుహా చూ, పణఁకు

గొబడి దే. వి ఒకానొక పక్కి చూ, పక్షి

గొబ్బండు దే వి. (గొబ్బ + పండు) పెద్దపండు పాండు 1, ఆ 118 చూ ఫలము 1.

గొబ్బరము దే వి ఎరువు చూ, పిడక.

గొబ్బి దే వి 1 రూ-గొబ్బిమిడి-గొబ్మిడి-నీరు గొబ్బి-ములగొబ్బిమిడి) ఇక్షురసము*. చూ, మొగబీర (వీర్యవృద్ధికి మంచిది) 2.ధనుర్మాసపు దినములలో సాయంకాలములయందు గడపలకు ముందు బాలికలుపాటలుపాడి చేతులుతట్టుచుఁ జుట్టివచ్చి జేపించెడు నొకానొక వేడుక చూ, వేడుక 5, 3 సక్రాంతినపుడు బాలికలు పాటలుపాడి చేతులుతట్టుచుఁ జుట్టివచ్చి జేరపించెడు నొకానొక వేడుక చూ, వేడుక. 5

గొబ్బికాయలు దే వి ఒకరకమువడ్లు హంస 5, ఆ. 128 చూ, ధాన్యము.

గొబ్బిళ్లు దే వి బ. 1. చూ, బాలక్రీడ భో 7, ఆ. 39, 2: చూ, బాలికాక్రీడ 3 నతి చూ, నమస్కారము, 4 నతి విశేషము. చూ, నమస్కారము. 5 గొబ్బిళ్లపాట చూ, స్వరము 2.

గొబ్బున. దే ది క్రి. విణ 1. శీఘ్రముగా: చూ, వేగము 3, 2. సహసార్థకము.

గొయ్యి. దే వి రూ-గోయి పల్లము చూ, రంధ్రము 1.

గొరంకి వై వి =గోరంకు (రూ-గొరక-గొరవంక-గొరవక-గొరువంక-గోరువంక-గోర్వంక-గోరింక-గోరక-గోరిక-గోర-గోరంక-గోరఁకి-గోరంకి-గోశంక): చూ, శారిక

గొరక వై. వి 1 =ఖురాలక. నారసము. స్వా 4, ఆ. 45. చూ, బాణము 1, 2 =ఖురాలక అల్పసంతము ఆం, భా ద్వి 217 చూ, బాణము 1, 3 =ఖురాకము ఒకానొక మృగము చూ, మృగము 1, 4.=గోరంకు చూ, రూ-గొరంకి.

గొరకకట్టె వై వి.=ఖురాలకః 1. నారసము చూ, బాణము 1, 2 అల్పకుంతము చూ, బాణము 1, 3. అలుఁగువేసిన చేతికఱ్ఱ చూ, బాణము 1

గొరగ. దే. వి మైజారును గొలిచెడి యొకానొక మతస్థుఁడు

గొరగొర దే వి శీఘ్రము చూ, వేగము 3

గొరవంక. దే వి రూ-గొరంకి చూ, శారిక.

గొరవంకతేజిదణి ద్వ వి చూ, మన్మథుఁడు

గొరవక. దే. వి చూ, గొరవంక

గొరిజె. వై వి. 1.=ఖుర (రూ-గొరిసె-గొరిజె-గొరిజియ) పశువు కాలిగిట్ట చూ, వింఖము, 2 రూ-గొటిజె. డేరా చూ, సదనము 1.

గొరిజియ వై. వి =ఖుర చూ, రూ-గొరిజె 1

గొరిజె. వై. వి = —వై —

గొరిసె వై. వి = —వై —

గొరిసెగాలి. ద్వ. వి. పశువుల గొరిసెలనడుమ పుండై పురుగుపడెడి వ్యాధి చూ, పశురోగము.

గొరుగు. దే. వి: చూ, రూ-గొలుగు *.

గొరువంక దే. వి. చూ, రూ-గొరంకి

గొలకు. వై విణ =ఖుల్లకః. నీచుఁడు. లక్ష్మీ 4, ఆ 36 చూ హీనుఁడు

గొలగొల దే. వి ఒకానొక ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హలాహలా

గొలపము. వై వి =కురప. 1 గుఱ్ఱమును దోమెడు సాధనము రూ-కొలపము-కొడపము-గోలపము (సం ప)—కరఫలము, కేశకారము, 2. అర్ధచంద్ర బాణము. రూ-కొలపము చూ, బాణము. 1 (ఇట్లు సరశాదిగాఁ గొందఱు)

గొలపోతు దే వి చూ, రూ-గురపోతు.

గొటిజె వై వి చూ, రూ-గొరిజె 2.

గొటియ వై వి =ఖురీ రూ-గొఱె-గొఱ్ఱియ-గొఱ్ఱె. సాంబ. ౩. 6 చూ, మేషము. 1.

గొటియలనూడు. ద్వ వి. చూ, వృకము

గొలుగు దే స. క్రి. చూ, కోఁగు 2.

గొలుగుట. దే వి చూ, కోఁగుట

గొఱె. వై. వి. = చూ, రూ-గొటియ

గొఱ్ఱియ వై వి. = —వై.—

గొఱ్ఱు దే. వి 1: చూ, గుంటక, 2. ముప్పదిరెండుకుంటల కొలఁది గొఱ్ఱినేల

గొఱ్ఱె వై వి.= చూ, రూ-గొటియ

గొఱ్ఱెనుచ్చు ద్వ వి. గొఱ్ఱెపెంటిక: చూ, మలము. 1.

గొఱ్ఱెపాలు. ద్వ వి. అవిక్షీరము చూ, పాలు.1.

గొఱ్ఱెలమంద ద్వ వి. గొఱ్ఱెలగుంపు చూ, మేషము 1.

గొఱ్ఱినేల. దే. వి చూ, గొఱ్ఱు. 2.

గొల. వై. వి. = చూ, గెల పా 2, ఆ 69

గొలక. వై వి 1. =కలకలము రూ-గొల్ల-గోల చూ, స్వరము. 2, దే. వి. బ. 2. తాటిచేన్నులు. (గులకలనియు.)

గొలకు వై. వి. =కలకలము. సేనాదుల కలకలము. అం, భా ప్ర. 121 చూ, స్వరము 2.

గొలగొల వై. వి =కలకల. 1 కలకలము చూ, స్వరము. 2, 2 ధ్వన్యనుకరణము స్వా 5, ఆ 75 చూ, హహాహహా, 3. ధ్వని చూ, స్వరము. 2.

గొలిమిడి. దే వి. రూ- గొల్మిడి *: చూ, గొబ్బి 1.

గొలివె. దే. వి. 1. గొలివెన్నడి * చూ, తృణము 1, బ. 2 తృణధాన్యము· చూ, ధాన్యము.

గొలుగు దే. వి: చూ, రూ-గొనుగు *.

గొలుసు దే వి. 1. మెడను వేలాడు హారము లోనగునది (నగ), లలంతికావిశేషము చూ, భూషణము. 2, 2. చేతినగ చూ, భూషణము 2, 3. కాలినగ చూ, భూషణము 2, 4. కొప్పునగ: చూ, భూషణము 2, 5 (ఏనుగు లోనగువాని కాలికిగట్టెడు) నిగళము· చూ, శృంఖలము 2; 6 సంకెల చూ, శృంఖలము. 3, పా. 7. (భూమిని కొలుచు) గొలుసు· చూ, కొలత, 8 శిక్షార్హుని చేతులసంకెల, 9 శిక్షార్హునికాలిసంకెల, బొండ (అనికొందఱు), 10 రెండు ధూమ శకటములను సంధానముచేయు సంకెల' 11. గడియారపు గొలుసు; ఇత్యాదులు

గొలుసుపట్టె పా ఏఁడికోలనుబదులు త్రాళ్లతో గాని గొలుసుతోగాని లాగించు నొక పని ముట్టు చేదుపట్టె.

గొలుసుమోడి. దే వి. 1. కలిపివ్రాఁత, 2. కలిపి వ్రాసిన సంతకము చూ, సంతకము (గొలుసుకట్టువ్రాఁత అనియు.)

గొల్మిడి దే వి: చూ, రూ-గొలిమిడి *.

గొల్ల. వై. వి. 1.= గోపాలః: చూ, మహాశూద్రుఁడు, 2. = గోపాలః గొల్లజాతి (గొల్లవాఁడు-గొల్లది), దే. వి. 3. ద్వారపాలకుఁడు చూ, ప్రతిహారుఁడు, 4 ధనపాలుఁడు చూ శ్రీదుఁడు.

గొల్లఁడు వై. వి. = చూ, రూ-గొల్ల 1

గొల్లకావిడిచుక్కలు. వా. వి. బ చూ, పాలకావిడి చుక్కలు

గొల్లకిలారి ద్వ వి· చూ, గొల్ల 1.

గొల్లకీలారి. ద్వ వి —వై —

గొల్లజిడ్డు ద్వ వి చూ, శూలిని *.

గొల్లత వై వి =గోపాలస్త్రీ చూ, మహాశూద్రి.

గొల్లది వై. వి. = —వై.— (రూ-గొల్లత-గొల్లెత.)

గొల్లదొండు దే వి గొల్లదొండను చేఁప, చూ, మత్స్యము 1

గొల్లపల్లె ద్వ వి రూ-పల్లియ-పల్లె-పాలెము. వ్రేపల్లె చూ, దేశము.

గొల్లము. వై వి.=ఖలః. 1. లోఁతుగల పల్లము. ఈ, హరి 5 ఆ 306 చూ, రంధ్రము 1, 2. మిక్కిలి పల్లపుప్రదేశము, బాడువ చూ, భూమి 1

గొల్లవాఁడు ద్వ వి చూ, గొల్ల. 1.

గొల్లియున. దే వి రూ-గొల్లెన. గుడారము అల్పపటగృహము (అని కొందఱు) చూ, సదనము. 1

గొల్లు. వై వి —కలకలము గుంపునఁ బుట్టిన పెద్దమ్రోఁత. చూ, స్వరము 2

గొల్లెత. వై వి.= చూ, రూ-గొల్లత

గొల్లెన దే వి చూ, రూ-గొల్లియున.

గొల్లెనబండి దే వి గాడీ జై 2, ఆ 113 చూ, శకటము 1

గొవరు దే. వి· చూ, సంతాపము.

గొవరువోవు దే అ. క్రి. చూ, సంతాపించు.

గొహారు. దే వి. ఉపద్రవము. సా. 2, ఆ 180 చూ, శోకము.

గొల్లి. వై వి రూ-గొంల్లి: చూ, రూ-గొండిలి.
గొల్లెము. వా వి చూ, రూ-గొండెము

గో

గో. - అవ్య చూ, రూ-గొ
గోండము. సం. వి అ. పుం. గోండదేశము చూ, దేశము.
గోండుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1. పామరజాతి వాఁడు విణ (అని కొందఱు) చూ, హీనుఁడు. 3, విణ. 2 చూ, తుందిలుఁడు 2.
గోండ్రించు దే. అ. క్రి 1. (పులి) కూయు. చూ, శబ్దించు, 2. (ఎలుఁగు) కూయు. చూ, శబ్దించు.
గోండ్రిలు. దే అ. క్రి -పై.- (రూ-గోండ్రిల్లు.)
గోండ్రిల్లు. దే అ క్రి. —పై.—
గోండ్రు దే వి అంగలార్చుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హాహా
గోండ్రుకప్ప దే వి చూ, గోఁదురు
గోంబు సం. వి ఉ న: చూ, గోమూత్రము
గోఁకు దే స క్రి 1. రూ-గీఁకు చూ, ఆకు..., 2 గీఱు చూ, ఛేదిల్లు 1
గోఁకుడు దే వి. పాలుకాఁచినపుడడుగున నంటుకొనిన దానిసత్వము చూ మడ్డి 2
గోఁకుడుపాఱ దే వి చూ, దోఁకుడుపాఱ
గోఁగు దే వి రూ-గ్గ * చూ, మ్రాను, ద్రుమము ఇది ద్వివిధము — ఊరగోఁగు, కొండగోఁగు అని. ఇదియె ఊరగోఁగు. (మఱియు —గుట్టగోఁగు, ఎఱ్ఱగోఁగు, గాడ గోఁగు, దనాసరగోఁగు పుల్లగోఁగు, మెట్ట గోఁగు మొ)
గోఁగుట. దే. వి. చూ. రూ-కోఁగట
గోఁచి వై వి. = కచ్ఛ-కచ్ఛేడము చూ, భాట్లము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)
గోఁచికట్టు. దే వి బ్రహ్మచారి పాండు. 5, ఆ. 235 చూ, వటువు.
గోఁచికాఁడు. దే వి 1. —పై.—; విణ. 2 చూ, నిర్ధనుఁడు.
గోఁచిపాఁతరాయఁడు దొంగలమిండఁడు. లో ఉదా —"ఆ పేర్మినదరుగుండెపిక్క చెదరులేక, నుండవచ్చుఁ జేదయీలుపుఁదక్క, రమణ గోఁచిపాఁతరాయఁడు దొంగల, మిండఁడనెడు మాటమేలు దెలిసి" కుచేలోపాఖ్యానము
గోఁచిబాఁపడు. ద్వ. వి. చూ, వటువు
గోఁజాట దే. వి. గోఁజాడుట. గొండాట, గోఁజు.
గోఁజాడు. దే. స. క్రి. (గోఁజు + ఆడు) పీడించియడుగు. గోఁజు.
గోఁజు దే. వి 1 చూ, బందన, 2 చూ, గోఁజాట; స. క్రి 3 చూ, గోఁజాడు.
గోఁటు దే. వి. 1 కోకయంచున చేర్చి కుట్టెడు సన్నని సరిగపట్టె. చూ, పట్టె 7, 2 ఒయ్యారము చూ, విలాసము; 3. గీటు. చూ, రేఖ 3, బ 4. చేతినగ. చూ, భూషణము 2.
గోఁటుకత్తె ద్వ. విణ. ఒయ్యారము గలది. చూ, స్త్రీ
గోఁటుకాఁడు ద్వ. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు
గోఁదు దే. వి రూ-గోఁజు చూ, బందన
గోఁదురు దే వి పెద్దకప్ప రూ-గోఁదురుకప్ప-గోండ్రుకప్ప చూ మండూకము 1
గోఁదురుకప్ప. దే వి —పై —
గోకంటకము. సం వి అ. పుం 1 ఏనుఁగుపల్లేరు * చూ, పల్లేరు, 2. జాజి * చూ, స్థపుట, 3 గోవులగొరిసె: చూ, విఁఖుము.
గోకర్ణము సం. వి. అ పుం 1 పాము చూ, సర్పము, 2 కడఁతిమ్మృగము చూ, హరి

ణము. 1; 3 అడవిఏనుఁగు: చూ, హస్తి, 4. మృగశీర్షము చూ, నక్షత్రము. 1, 5. చూ. వెదురు; 6. మృగయు: చూ, వేఁట. 3; 7 చూ. స్తోత్రము, 8. జేనెఁడు కొలఁతకు కొంచెము తక్కువ, జిత్త. ఎక్కువ (అనిత్రికాండశేషము): చూ, లొడితిలి 9 కంచరగాడిద: చూ, రాసభము, 10. ప్రమథగణవిశేషము చూ, సమూహము, అం 11 అథర్వణవేదమునందలి అవాంతరములలో నొకటి: చూ, అవాంతరములు (చూ, ఉపవిద్యలు) 12 కళలఱువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, కళలు

గోకర్ణి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. పొఁగ*. చూ, స్రవ

గోకర్ణిక. అం. ముఖరజ్జువు (వాగె) లు పదునాలుగింటిలో నొకటి చూ, ముఖరజ్జువులు.

గోకిరటి సం వి. ఈ స్త్రీ చూ, గోరంకి

గోకిరాటి. సం వి. ఈ స్త్రీ —పై—

గోకిరాటిక సం వి ఆ స్త్రీ —పై—

గోకిలము సం వి. అ పుం 1 =రోఁకలి చూ, రోఁకలి, 2 నాఁగలి చూ, లాంగలము 1

గోకీలము సం. వి అ పుం —పై—

గోకుణికుఁడు సం. విణ బుగదయందున్న గోవును దీయ నుపేక్షించినవాఁడు, మెల్లకంటివాఁడు (అని కొందఱు) గోకులికుఁడు

గోకులము. సం వి అ. న. ఆవులమంద చూ, ధేనువు.

గోకులికము సం. వి. అ పుం అడుసునఁబడిన యెద్దు (గోఘుణికము అనికొందఱు) చూ, వృషభము. 1.

గోకులికుఁడు, సం. విణ 1 కేకరుఁడు చూ, మెల్లకంటివాఁడు, 2. చూ, గోకుణికుఁడు.

గోకృతము. సం. విణ. పేడ చూ, పిడక.

గోక్షీరన్యాయము. పా. గేదెపాలైనను ఆవుపాలు కొంచెము కలిసినయెడల పవిత్రమగు నను విధము.

గోక్షీరము. అం. పంచగవ్యములలో నొకటి. చూ, గవ్యములు

గోక్షురకము సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుపల్లేరు* చూ, పల్లేరు.

గోఖురము, సం వి అ. పుం —పై—

గోఖురి సం వి ఇ. పుం —పై—

గోగండ సం వి ఆ స్త్రీ కొండనాలుక* చూ, రసన

గోగంధనము సం వి అ. పుం 1 ఎదురుగాలి చూ, వాయువు, అం 2 వాయువులెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, వాయువులు

గోగణము సం. వి అ న గిరిండము చూ, పిడక

గోఘుణికము సం వి అ పుం చూ, రూ- గోకులికము

గోగృష్టి సం వి ఇ స్త్రీ అప్పుడే యీను చూలు ఆవు చూ, ధేనువు

గోగోయుగ్మము సం వి అ న ఆవులజంట చూ, ధేనువు

గోగోష్ఠము సం వి అ న ఆవులదొడ్డి చూ, సదనము 1

గోగ్రంథి సం వి ఇ పుం, 1 పసులకొట్టము: చూ, సదనము. 1, 2 ఏఱుపిడక. (ఎండిన ఆవుపేఁడ ఇంగుఁజేయును) చూ, పిడక, 3 ఎద్దునాలుక, బెండ* చూ, వార్శిక (ఒకానొక జంతువిశేషమని కొందఱు.)

గోఘృతము. సం. వి. అ న 1 ఆవునెయ్యి చూ, తైలము. 2, 2. ఇరాచరము: చూ, వడగల్లు, అం 3. పంచగవ్యములలో నొకటి చూ గవ్యములు.

గోఘ్నుఁడు సం. వి. అ. పుం అతిథి చూ, విందు. 4.

గోచరము. సం వి అ పుం 1. ఇంద్రియార్థము చూ, విషయము 3. (గోవులు = ఇంద్రియములు. అవి వీనియందు సంచరించును), 2 విషయము పంచభూతములు —రూప, రస, గంధ, స్పర్శ, శబ్దములు చూ, వ్యాపికము, స. రి. పసులదొడ్డి చూ, సదనము. 1 విశే 4. కనఁబడినది చూ, దృష్టము 2.

గోచరించు. సం. అ. క్రి చూ, ప్రత్యక్షమగు.

గోచారము సం. వి అ. పుం. సూర్యాది గ్రహములయొక్క మేషాదిరాసుల సంచారము.

గోచారఫలము పా "శ్లో. జన్మే రసాయదద్రి సువర్ణమూర్తి । ద్విపంచనందా రజితాఖ్యమూర్తిః । త్రిసప్తదిక్ష్వేవహి తామ్రమూర్తి । ర్గజార్క వేదేషుచ లోహమూర్తిః॥ తా -జన్మరాశి మొదలు గ్రహప్రవేశరాశి 1-6-11 యయిన సువర్ణమూర్తి బహులాభముచేయును 2-5-9 లు రజితమూర్తి శుభము నిచ్చును 3-7-10 లు తామ్రమూర్తి కొంచెము కష్టముఁజేయును 8 12-4 లు లోహమూర్తి బహుకష్టములు గలిగించును

గోజ సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, గోలోమిక *

గోజలము సం వి అ న చూ, గోమూత్రము

గోజాకరికము. సం. వి అ న, 1. మంగళము చూ, శుభము. 1, 2 చూ, వాఁడుడు (రూ- గోజాగరికము) *

గోజాగరికము సం. వి అ న —పై—

గోజిహ్వా. సం వి. ఆ స్త్రీ. 1 ఎద్దునాలుక చెండ * చూ, దార్విక, 2. అధోపుష్పి* చూ, బరివెంక

గోజిహ్విక సం.వి ఆ స్త్రీ, చూ, గోజిహ్వా 1

గోజెంగి. వై వి = కబ్జిక * చూ, రూ- గొజెంగి.

గోజేఁగి. వై. వి.= చూ, గోజంగి.

గోటదొర్లుడుకాయు. దే వి బ చూ, బాలక్రీడ.

గోటమీటుట జా, నిర్లక్ష్యముగాఁజేయుట.

గోటాపన వై. వి 1.=గరుత్పర్ణ పక్షియొఁక: చూ, ఱెక్క. 1, 2. ఎసకము చూ, విజృంభణము.

గోటికాయ. వా. వై వి.=గులి చూ, బాల క్రీడ (గోటిక్కాయ అనియు)

గోటినాటులు. ద్వ. వి. బ. చూ, నఖక్షతము

గోటి నెలవంకలు ద్వ. వి బ. —పై—

గోటినొక్కులు. ద్వ వి. బ —పై—

గోడ. వై వి = కుడ్యము (ఇటుకగోడ- మట్టిగోడ) చూ, మఱుఁగుగోడ.

గోడకాలు. ద్వ. వి. కోరడి. చూ, కరగోడ.

గోడగించు దే అ క్రి. 1 మాటాడు. పా 1, ఆ 47 చూ, వచించు, 2. మ్రోయు చూ, శబ్దించు, స క్రి. 3 చూ, తిరస్కరించు.

గోడచేర్పు ద్వ వి॰ చూ, మూర్ఖుఁడు.

గోడదొల్కులపోఁడ ద్వ వి ఎలుక చూ, మూషికము.

గోడపురుగు ద్వ వి 1. నల్లి చూ, మత్కుణము; వా. వి 2 తేలు: చూ, వృశ్చికము, 3. చూ, బల్లి.

గోడము దే వి చూ, రూ-గుడెము.

గోడలయందు చిత్రముల వ్రాయించుట. అం శోభనములెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, శోభనములు

గోడవాడము దే వి జెగడము ఆం పదా. నర 113 చూ, యుద్ధము.

గోడా వై వి = ఘోటః. మగగుఱ్ఱము చూ, హయము.

గోడాడు. దే. అ. క్రి. (గోడు + అడు) దుఃఖించు చూ, సుద్రుక్క. 5

గోడి దే. విశే. 1. అణఁగుడు, 2. చూ, వంకర.

గోడిగ. వై. వి. = ఘోటికా. ఆఁడుగుఱ్ఱము. చూ హయము.

గోడిపట్టెలు. దే వి. బ చూ, బాలక్రీడ

గోడివడు. ద్వ అ. క్రి. (గోడి + పడు) 1. అణఁగు: చూ, స్రుక్కు. 4; 2. వంపగు చూ, వంకరవోవు.

గోడిపెట్టు. దే స. క్రి. (గోడి + పెట్టు) వంగించు చూ, వంచు

గోడు. వై వి = క్లిష్టి వగ, ఏడుపు (అని కొందఱు) ఆం, భా. ప్రి 141. చూ, శోకము.

గోడుంబ. సం వి. ఆ స్త్రీ. గవాదని* చూ, పెద్దపాఁపర.

గోడుంబిక. సం వి. ఆ స్త్రీ —పై.—

గోడుపట్టె దే వి. గోలుసుపట్టెవంటి పట్టె

గోడెము. దే వి చూ, రూ-గుడెము.

గోణము వై వి = కౌపీనము రూ-గోవణము-గోణాము చూ, బొట్టము

గోణముదారి ద్వ. వి సన్న్యాసి చూ, ముని 1

గోణాము వై వి = కౌపీనము చూ, రూ-గోణము

గోణి. సం. వి ఈ. స్త్రీ 1 = గోనె. రెండు చేటల పరిమాణపు గోనెసంచి. చూ, సంచి, దే. వి. (1) ఎద్దు చూ, వృషభము 1.

గోతమాన్వయుఁడు సం. వి అ పుం శాక్యముని. చూ బుద్ధుఁడు 1

గోతము. దే వి రూ-గోతాము. 1. జనపనారసంచి చూ, సంచి, 2. మల్లులు సాదనకొఱకు ఇసుకనించియుంచుకొనెడు గోనె. స్వా. 4, ఆ. 8 చూ, సంచి, 3. ధనముంచు గోనె. చూ, సంచి

గోతముఁడు. సం వి అ పుం గౌతమముని చూ, ముని. 1

గోతాము దే వి చూ, రూ-గోతము

గోతి వై వి. = కాంత. ఆఁడుది చూ, స్త్రీ (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము గోఁతి అని కొందఱు)

గోతుంబ సం. వి ఆ స్త్రీ 1 పిన్నపాఁపర* చూ, పాఁపర, 2 చూ, పుచ్చ *, 3 చూ, బుడము*

గోతుంబము. సం వి అ పుం గవాదనీఫలము.

గోత్రి సం వి ఆ స్త్రీ 1 నేల చూ, భూమి 1, 2 గోవులగుంపు చూ, ధేనువు.

గోత్రజుఁడు సం విశ గోత్రమునఁ బుట్టినవాఁడు.

గోత్రభిదుఁడు. సం. వి. ద్ పుం ఇంద్రుఁడు, చూ, వేలుపు ఱేఁడు

గోత్రము. సం వి. అ పుం 1. కొండ చూ, పర్వతము, 2 చక్రము చూ, బండికల్లు, 3 పుడమి చూ, భూమి 1, 4 వేశ్యాగృహము చూ, సదనము 1, 5 ధనము చూ, విత్తము 1, 6. దారి చూ, మార్గము 1, న 7 నామము చూ, పేరు 1, 8 గొడుగు చూ, వారిత్ర, 9 అడవి చూ, విపినము, 10 బలిమి చూ, శక్తి 1, 11 పరిమడి చూ, భూమి 1, 12. కులము చూ, వంగడము, 13 వంశము, ఋషిసంతతి, చూ, ఋషిశ్రేష్ఠులు (చూ, ప్రవరము. 1) విప్రులకు. —వంశములు 7 (ఇవి త్రివిధములుగ నున్నవి)

	1	2	3	4	5	6	7
A	కశ్యప	అత్రి	భరద్వాజ	విశ్వామిత్ర	గౌతమ	జమదగ్ని	వశిష్ఠ
B	మరీచి	అత్రి	అంగిర	పులస్త్య	పులహు	క్రతువు	వశిష్ఠ
C.	కశ్యప	అత్రి	అంగీరస	కౌశిక	వశిష్ఠ	భృగు	అగస్త్య

☞ C క్రమము ననుసరింతము.—

1 కశ్యప = 1. కశ్యప (కాశ్యప). —ప్రవర.- (ఎ) కాశ్యప, ఆవత్సార, నైధ్రువ, (బి) కాశ్యప, అసిత, దైవల (దేవల), (సి) కాశ్యప, ఆవత్సార, అసిత,

2. శాండిల్య (శండిల). -ప్ర.- (ఎ) దేవల (దైవల), అసిత, (బి) కాశ్యప, దేవల (దైవల), అసిత, (సి) కాశ్యప, అసిత, దేవల (దైవల), (డి) కాశ్యప, ఆవత్సార, నైధ్రువ, రే (ఫ) భ, రై (ఫ) భ, శండిల, శాండిల్య, (ఇ) శాండిల, అసిత, దైవల (దేవల), [నైధ్రువ,

3. నిధ్రువ. -ప్ర.- కాశ్యప, ఆవత్సార,

4 రేఫ. -ప్ర.- కాశ్యప, ఆవత్సార, రైభ్య (రే (ఫ) భ, రై (ఫ) భ),

2 అత్రి = 1 ఆత్రేయ. -ప్ర - (ఎ) ఆత్రేయ, ఆర్చనాన, శ్యావాస్య, (బి) ఆత్రేయ, ఆర్చనాన, శ్యావాస్య, ధనంజయ, కానేన, వసుజాతసుమంగల, వామనకులజ, ఏకాదశార్షేయమున్నూ కలదు,

2. గవిష్ఠిర -ప్ర - ఆత్రేయ, గావిష్ఠిర, పౌర్వాతిథ,

3. ఆంగీరస = (ఇది ఆంగీరస(అ గౌతమ)గణము, ఆంగీరస (అ భారద్వాజ) గణము అని ద్వివిధము)ఆంగీరస(అ. గౌతమ) గణము.- 1 గౌతమ -ప్ర.- ఆంగీరస, ఆయాస్య, గౌతమ,

2 ఉతచథ్య -ప్ర.- ఆంగీరస, ఔతచాథ్య, గౌతమ, [గణ్య, గౌతమ,

3 రహూగణ -ప్ర.- ఆంగీరస, రాహు

4. సోమరాజక. -ప్ర.- ఆంగీరస, సౌమ్య రాజ, గౌతమ, [గౌతమ,

5 వామదేవ. -ప్ర.- ఆంగీరస, వామదేవ్య,

6. బృహదుక్థ -ప్ర - ఆంగీరస, బార్హదుక్థ, గౌతమ;

7. ఋతెషా. -ప్ర.- ఆంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ, వాందన, మాతవచస;

8. కక్షీవత్తు. -ప్ర - ఆంగీరస, ఔచథ్య, గౌతమ, ఔశిజ, కాక్షీవత్తు,

9 దీర్ఘతమ. -ప్ర.- ఆంగీరస, ఔచథ్య, దైర్ఘతమ;

10 పృషదశ్వ. -ప్ర - ఆంగీరస, పార్ష (దశ్వ) తస్య, వైరూప (లేక) అ (ఆ) ష్టాదంష్ట్ర, పార్ష (దశ్వ) తస్య, వైరూ (ప) ప్య,

11 రథీతర. -ప్ర.-(ఎ) ఆంగీరస, వైరూప్య, పార్ష (దశ్వ) తస్య; (బి) అ (ఆ) ష్టాదంష్ట్ర, వైరూప్య (ప), పార్ష (దశ్వ) తస్య,

ఆంగీరస (అ భారద్వాజ) గణము.—

12 భరద్వాజ (భారద్వాజ). -ప్ర.- ఆంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ,

13 అగ్నివేశ్య. —పై — [మౌద్గల,

14. మౌద్గల్య -ప్ర - ఆంగీరస, భార్మ్యశ్వ,

15 శ (ష) రమర్షణ. -ప్ర.- (ఎ) ఆంగీరస, పౌరుకుత్స్య, త్ర (త్రా) సదస్య, (బి) ఆంగీరస, విష్ణువర్థ, పౌరుకుత్స్య;

16 నితుందిల. -ప్ర.- ఆంగీరస, పౌరుకుత్స్య, త్ర (త్రా) సదస్య,

17. విష్ణువృద్ధ. —పై.—

18. పౌరుకుత్స. —పై.—

19 గార్గేయ (గర్గ) -ప్ర - (ఎ) ఆంగీరస, గార్గ్య, శై (న్య) న్య, (బి) ఆంగీరస, బార్హస్పత్య, గార్గ్య, (సి) భారద్వాజ, గార్గ్య, చ్యవన, (డి) ఆంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ, గార్గ్య, శై (న్య) న్య (లేక) ఆంగీరస, శై (న్య) వ్య, గార్గ్య,

20 హారిత -ప్ర - హారిత, అంబరీష, యౌవ నాస్య (లేక) మాంధాతృ, అంబరీష, యౌవనాస్య,

21. పింగ. —పై.—

22. శంఖ. —పై.—

23. దర్భ —పై.—

24. భైమగవ. —పై.—

25 కుత్స. —పై.—, ఆంగీరస, మాంధాత, కుత్స (అనియు వాడుక)

26 హారిత. -ప్ర.- ఆంగీరస, అంబరీష, యౌవనాస్య,

27 కణ్వ -ప్ర - ఆంగీరస, అజామీహ్య, కాణ్వ (లేక) ఆంగీరస, ఘౌర, కాణ్వ,

28. కపి -ప్ర - (ఎ) ఆంగీరస, ఉరుక్షయ (ఆర్క్షయ, ఔరుక్షయ), ఆమహైవ (ఆమహీయవ), (బి) ఆంగీరస, ఆమహైవ (ఆమహీయవ), ఉరుక్షయ (ఆర్క్షయ, ఔరుక్షయ),

29 స్వతంత్రకపి -ప్ర - (ఎ) ఆంగీరస, స్వతంత్రకపి, ఆమహైయ (ఆమహీయవ), (బి) ఆంగీరస, ఆమహైవ (ఆమహీయవ), ఉరుక్షయ (ఆర్క్షయ, ఔరుక్షయ),

30. శౌంగశైశిర -ప్ర - ఆంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ, కాత్య, ఆత్కీల (లేక) భారద్వాజ, కాత్య, ఆత్కీల

31. సంకృతి. -ప్ర - ఆంగీరస, గౌరివీత, సాంకృత్య (లేక) శాక్త్య, గౌరివీత, సాంకృత్య

32 పూతిమాష —పై.—

33. తండి —పై—

34. శంబు —పై—

35. శైవగవ —పై—

4. కౌశిక (విశ్వామిత్ర) = 1 కౌశిక. -ప్ర- వైశ్వామిత్ర, అఘమర్షణ, కౌశిక,

2 అఘమర్షణ —పై—

3. శ్రీమత -ప్ర.- వైశ్వామిత్ర, దైవశ్రవ, దైవతర,

4 కామకాయన —పై—

5 లోహిత. -ప్ర- వైశ్వామిత్ర, అష్టక,

6 అష్టక -ప్ర - వైశ్వామిత్ర, మాధుచ్ఛంద, అష్టక,

7. దేవరాజ. -ప్ర - వైశ్వామిత్ర, దేవరాజ (దేవరాత-దైవరాత), ఔద (న) (ర) ల,

8. చికిత -ప్ర - (ఎ) —పై—, (బి) దేవరాజ, ఔదర, వైశ్వామిత్ర

9 గాలవ -ప్ర - వైశ్వామిత్ర, దేవరాజ, ఔద (న) (ర) ల,

10. కాల —పై.—

1. బవ. —పై.—

12 మనుతంతు. —పై.—

13 కుశిక —పై—

14. కిత —పై—

15 ధనంజయ —పై.— [అజ్య,

16 అజ. -ప్ర - వైశ్వామిత్ర, మాధుచ్ఛంద,

17 రోహిణ -ప్ర.- వైశ్వామిత్ర, మాధుచ్ఛంద, రౌహిణ, [పౌరస,

18 పూరణ -ప్ర - వైశ్వామిత్ర, దైవరాత,

19 వారిధాపయంత —పై.—

20 కత -ప్ర. వైశ్వామిత్ర, కాత్య, ఆక్షీల,

21. వేణు -ప్ర - వైశ్వామిత్ర, గాధిన, రైణ,

22 వేణు. -ప్ర - వైశ్వామిత్ర, గాధిన, వైణ (వేను), [కాయన, కౌశిక,

23 శాలంకాయన -ప్ర - వైశ్వామిత్ర, శాలం

24 శాలాక్షు. —పై—

25 లోహితాక్షు —పై—

26 లోహితజహ్ను —పై—

5 వశిష్ఠ -1 కాండిన్య (కుండిన) -ప్ర - వాశిష్ఠ, మైత్రావరుణ, కౌండిన్య, 2 పరాశర, -ప్ర వాశిష్ఠ, శాక్త్య, పారాశర్య,

3 వశిష్ఠ -ప్ర - (ఎ) వాశిష్ఠ, (బి) వశిష్ఠ, ఐంద్రప్రమద, (ఇంద్రప్రమద) ఆభరద్వసు,

4 ఉపమన్యు -ప్ర - వశిష్ఠ, ఆభరద్వసు, ఇంద్రప్రమద (ఐంద్రప్రమద),

6 భృగు = 1. జామదగ్నివత్స -ప్ర - భార్గవ, చ్యావన, ఆప్నవాన, ఔర్వ, జామద (గ్న్య) గ్న్య,

2. శ్రీవత్స —పై—

3 జామదగ్ని ప్ర -భార్గవ, చ్యావన, ఆప్నవాన, ఆర్ష్టిషేణ, అనూపేత;

4 బిద -ప్ర - భార్గవ, చ్యావన, ఆప్నవాన, ఔర్వ, బైద, [సావేత,

5 యాస్క. -ప్ర.- భార్గవ, వైతహవ్య,

6. వాఘూల (వాధౌల) —పై—

7. మౌన. —పై—

8. మౌక. —పై.—

9. శార్కరాక్షి. —పై—

10. సార్ష్టి. —వై.—
11. సావర్ణి శాలంకాయన —వై.—
12 జైమిని —వై.—
13. దేవంత్యాయన. —వై.—
14. శైత్య -ప్ర.-భార్గవ, వైన, పార్థ,
15. మిత్రియువ -ప్రి - వాధ్ర్యశ్వ,
16 శునక -ప్రి - గార్త్సమద (గృత్సమద) (లేక) భార్గవ, శౌనహోత్రి, గార్త్సమద, (గృత్సమద),
17. అగస్తి=అగస్త్య -ప్రి - అగస్త్య, దార్ఢ్యచ్యుత, ఇధ్మవాహ (లేక) అగస్త్య, దార్ఢ్యచ్యుత, సోమవాహ. (ఇత్యాది)

☞ (సగోత్రికన్యల వివాహమాడరాదను సంశయమీ ప్రివరలవలనం దెలియగలదు. ఇందలి ప్రతిగోత్రినామముతుదను సకారముచేర్చి యుచ్చరింపవలెను) చూ, ప్రవరము

గోత్రములు పా బ చూ, గోత్రము 13.

గోత్రుండు సం. వి అ. పుం. 1. గోవులఁ గాచువాఁడు చూ, మహాశూద్రుఁడు, 2 ఎలుఁగడగిన దొంగ చూ, ముచ్చు 1, 3 నృపుఁడు చూ, రాజు 1

గోద సం వి ఆ స్త్రీ. 1 చూ-గోదావరి: చూ, నది, 2 విష్ణుచిత్తుని కూఁతురు, గోదాదేవి చూ, పుత్రిక 1, 3 చూ, మెదడు, దే వి. (1) ఎద్దు చూ, వృషభము 1

గోదంతము. సం వి. అ న చూ, హరిదళము

గోదధి అం పంచగవ్యములలో నొకటి చూ, గవ్యములు

గోదము వై. వి = గోధ. గోద చూ, మెదడు

గోదానము అం 1 షోడశకర్మములలో నొకటి చూ, కర్మములు, 2 దశదానములలో నొకటి చూ, దానములు, 3 మహాదానములు పదునాఱింటిలో నొకటి చూ, మహాదానములు. [లాంగలము. 1

గోదారణము సం. వి. అ న నాఁగలి చూ,

గోదారి దే వి. వెన్న కాఁచిన మడ్డి చూ, తైలము. (వైకృత మని కొందఱు.)

గోదావరి. సం. వి ఈ స్త్రీ 1. గోల, గోదావరినది చూ, నది (కృష్ణవేణి-గోదావరి-సరయువు మొదలగునవి సరిత్తులనఁబడును.) వా వి. 2= చూ, గోదారి

గోదావల్లి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, పుల్లబచ్చలి*.

గోదుగ్ధ సం. వి ఆ. స్త్రీ. చణికమను గడ్డి*: చూ, తృణము 1

గోదు వా ౯ చూ, తుమ్మజిగురు

గోదుమ వై. వి = గోధుమః. 1. గోధుమసస్యము చూ, సస్యము. 1, విణ బ 2. గోధుమలను ధాన్యము చూ, ధాన్యము (మధుమూత్రవ్యాధికి గోధుమఅన్నము మంచిది. ఇది మూత్రమందలి చక్కెరను తగ్గించును.)

గోదుమపూసలు ద్వి. వి. బ. స్త్రీ మెడనగ చూ, భూషణము. 2.

గోదుమలు. అం నవధాన్యములలో నొకటి చూ, ధాన్యములు. (చూ, గోదుమ.)

గోదుహము సం వి. అ. న. గోపాలుర క్రీడ చూ, విలాసము 1.

గోదోహము. అం గహీనతానములు ఏడింటిలో నొకటి చూ, గహీనతానములు (చూ, కూటతానములు.)

గోద్దాలము సం. వి. అ. పుం 1 మాఘమాసము: చూ, మాసము. 1, 2 బాల్యము చూ, శైశవము 2

గోద్రవము సం వి అ. పుం. చూ, గోమూత్రము

గోధ సం. వి ఆ స్త్రీ. 1. ఉడుము చూ, తేలుమేపరి, ఆ స్త్రీ, అ న 2 వింటినారి దెబ్బతగులకుండఁ జేతినిగట్టిన ఉడుముతోలు (ముంజేతిని చుట్టుకొని యుండునది) చూ, తొడుసు

గోధనము సం వి అ న. 1. గోకులము చూ, ధేనువు, 2 ఆవులకొట్టారము చూ, సదనము. 1, పుం 3 స్థూలాగ్రబాణము. చూ, బాణము 1.

గోధాపది సం వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, హంసపాది *

గోధావని. సం. వి. ఈ స్త్రీ చూ, సోమలత*.

గోధాస్కంధము. సం. వి. అ పుం. చంద్ర* చూ, వెలిచండ్రి.

గోధి. సం. వి. ఇ పుం. 1. నొసలు చూ, లలాటము, 2. ఉడుము చూ, తేలుమేపరి.

గోధిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ. రూ- గుధిక. 1. ఉడుము చూ, తేలుమేపరి, 2 నీరుడుము: చూ, తేలుమేపరి.

గోధుహుఁడు. సం. వి హ్ పుం గొల్ల చూ, మహాశూద్రుఁడు

గోధూమము. సం వి. అ. పుం. 1 =గోధుమ గోధుమలను యవలు చూ, ధాన్యము, 2. నారింజ * చూ, శర్కరాంకము, అం 3. దర్భలు పదింటిలో నొకటి. చూ, దర్భలు

గోధూమి సం.వి ఈ. స్త్రీ చూ, గోలోమిక*

గోనంది. సం వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడుబెగ్గురు చూ, సారసము

గోనర్దము. సం. వి. అ న. 1 కయివడిముస్తె* చూ, ముస్తకము, 2. ముక్కువైపు కంటి మూల చూ, నేత్రము 1, పుం. 3 బెగ్గురు చూ, సారసము, 4 దేశ.చూ, మత్స్యము 1, 5. పాము చూ, సర్పము.

గోనర్దీయము. అం చూ, కామము 8

గోనర్దీయుఁడు. సం వి. అ పుం. పతంజలి చూ, ముని. 1.

గోనర్దుఁడు. సం. వి. అ. పుం. గురుద్రోహము చేయువాఁడు.

గోనసము. సం. వి. అ. పుం 1 రూ-గోనాసము కొండచిలువ చూ, సర్పము, 2 రూ-గోనాసము. వైక్రాంతమణి చూ, రత్నము. 1; 3. పొలసు చూ, మాంసము, 4. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

గోనసుఁడు. సం వి. అ. పుం. చూ, హీనుఁడు

గోనాథుఁడు. సం వి. అ పుం. ఎద్దు చూ, వృషభము 1.

గోనాసము చూ, రూ-గోనసము. 1-2

గోనిష్యందము. సం. వి అ. పుం చూ, గోమూత్రము

గోనియ వై వి.=గోణికా. రూ-గోనె అడ్డముగా నడుమఁ గుట్టుపోసి ధాన్యమునించి యెద్దు మీఁదవేసెడు జనుపనార పట్టలసంచి: చూ, సంచి

గోను దే. వి చూ, రూ-గోఁగు *

గోనె వై వి.=గోణి చూ, రూ-గోనియ

గోనెయెద్దు ద్వ.వి ధాన్యాద్యులుగల గోనెలు మోయుయెద్దు చూ, వృషభము 1

గోనెపణము ద్వ వి (పురితోనేసి పట్టాలు కుట్టి పణిచుకొనునది) పటకాలుగలగుడ్డ చూ, వస్త్రము

గోనెసంచి ద్వ వి చూ, గోనియ (వాడుక)

గోపకంటకము సం. వి అ పుం కొనరేఁగు* చూ, రేఁగు. 1

గోపఘోంట సం వి ఆ. స్త్రీ చూ, శమి*.

గోపతి సం వి ఇ పుం 1 ఆఁబోతు చూ, వృషభము 1, 2 చూ, వేలుపుఱేఁడు, 3, ఱేఁడు చూ. రాజు. 1, 4 చూ, శివుఁడు, 5 చూ, సూర్యుఁడు, 6 చూ, వరుణుఁడు, 7 వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు. 1, 8 చందమామ చూ, హిమాంశువు, 9. నలువ చూ, బ్రహ్మ 1, 10 నిప్పు చూ, వహ్ని. 1.

గోపనము సం. వి అ న. 1 చూ, దాఁచుట, 2 కాపాడుట చూ, రక్షణము

గోపభద్రి సం వి ఆ స్త్రీ. కాశ్మరి* చూ, మహాఫలము.

గోపభద్రిక సం వి ఆ. స్త్రీ —వై.—

గోపము. సం. వి అ పుం. రూ-గోసము చూ, బోళము.

గోపవధువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. చూ, శారిబ*

గోపవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 —పై—; 2. చూ, స్రివ*

గోపాణి. సం. వి. ఇ. పుం. చూ, వేలుపుఱేఁడు

గోపానసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ =గొప్పు (ఇంటి కప్పుపైన నాసికవలెనుండునది) చూ, వలిసె.

గోపాయితము సం. విణ చూ, రక్షితము

గోపాలకర్కటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, బుడమ*.

గోపాలకుఁడు సం. వి. అ. పుం. 1 చూ. శివుఁడు. 2. శ్రీకృష్ణుఁడు చూ, విష్ణువు. 1.

గోపాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 చూ, బుడమ*, 2 గొల్లది చూ, మహాశూద్రి

గోపాలిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 గోపాలుని భార్య. చూ, భార్య, 2 ఒకానొకపురుగు. చూ పురుగు.

గోపాలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1 = గొల్ల చూ, మహాశూద్రుఁడు, 2. భూపతి చూ, రాజు 1, 3 శ్రీకృష్ణుఁడు చూ, విష్ణువు 1; 4 చూ, వేలుపుఱేఁడు.

గోపి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1=గొల్లది చూ, మహాశూద్రి, 2 మామెన* చూ, శారిబ, 3. నల్ల సుగంధిపాల* చూ, శారిబ, 4 బదరి* చూ, రేఁగు

గోపిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గొల్లది చూ, మహాశూద్రి

గోపిచందనము. సం. వి. అ. న. ఒకరకము సుద్ద మన్ను చూ, రూ-గోపీచందనము.

గోపిత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, అనాస*.

గోపీచందనము సం. వి. అ. న, రూ-గోపిచందనము చూ, భూమి 1

గోపీరము. సం. వి. అ. పుం. చూ, వేగుజాము.

గోపీథము సం. వి. అ. పుం 1. నీటిదొన చూ, నిపానము, 2. కావలి చూ, రక్షణము

గోపీద్ధము. సం. వి. అ. పుం. 1. —పై—; 2. నూతిదగ్గఱనుండు నీళ్లగాఁడి: చూ, నిపానము.

గోపు. దే. వి. ఆకతాయి చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

గోపుఁడు సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-గోపాలకుఁడు. చూ, మహాశూద్రుఁడు, 2. నృపుఁడు చూ, రాజు. 1, 3 పెక్కుగ్రామముల కధికారుఁడు చూ, రక్షకుఁడు 4 గోవుల కధిపతి. గోమంతుఁడు, గోమి, గోమీనుఁడు, గోస్వామి, 5 మగఁడు చూ, భర్త. 1, 6 మేలుచేయువాఁడు చూ, శుభంకరుఁడు

గోపుచ్ఛన్యాయము. పా. మొదటలావుగానుండి క్రమముగా సన్నముగానుండురీతి

గోపుచ్ఛము సం. వి. అ. పుం. 1. కోఁతి చూ, వానరము. పుం, న 2 నలుబదిపేటలుగల హారము చూ, భూషణము 2; అం 3 బాణాగ్రములు పదింటిలో నొకటి చూ, బాణాగ్రములు, 4 తాళాధ్యాయప్రకరణమునందలి యతిప్రాణములు ఆఱింటిలోనొకటి చూ, యతిప్రాణములు, (చూ, తాళము 2); యతులుమూఁడింటిలోనొకటి చూ, యతులు, వా. 6. ఆవుతోఁక

గోపుటము సం. వి. అ. న. శివునియొక్కయు వృషభముయొక్కయు మంటపము చూ, సదనము 1

గోపురబంధము అం. శబ్దాలంకారములలోనొకటి. చూ, శబ్దాలంకారములు (చూ, అలంకారము. 3)

గోపురము సం. వి. అ. న. 1 గవను, పురద్వారము, పెద్దవాకిలి. చూ, సదనము 1, 2 గృహద్వారము, వాకిలి: చూ, సదనము 1, 3 తుంగముస్తె* చూ, ముస్తకము; 4 విష్ణువు మేడ చూ, సదనము. 1. "గాలిగోపురము"

గోపురాంక పా. ఏగ్రహంబునకైనను షోడశవర్గచేయఁగా నాలుగువర్గంబులు స్వవర్గంబులు వచ్చెనేని గోపురాంకయగును.

గోపురీషము సం. వి అ న ఆవుపేడ: చూ, పిడక.

గోపేంద్రుఁడు. సం వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు 1

గోపేశుఁడు. సం. వి. అ. పుం శాక్యముని చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

గోప్త. సం విశ ఋ చూ, రక్షకుఁడు.

గోప్యకుఁడు సం. వి అ పుం బంటు చూ, సేవకుఁడు

గోప్యము. సం. విశ రక్షింపఁదగినది చూ, రక్షితవ్యము.

గోప్యార్థగోపనము అం. చూ, ఇతివృత్తవిస్తరము.

గోప్యుఁడు. సం. వి అ పుం. 1 చూ, గోప్యకుఁడు, విశ. 2 కావఁదగినవాఁడు

గోబలీవర్దన్యాయము. పా. గోశబ్దమునకు ఆవులు ఎద్దులుకూడ నర్థము బలీవర్దశబ్దమున కెద్దులర్థము గోబలీవర్దములనపుడు బలీవర్దశబ్దమున్నందువలన గోశబ్దమున కావులే యర్థము చెప్పవలయుననుట విధము

గోభండీరము. సం వి. అ పుం. చూ, బెళ్ళగువ్వ (గుడ్డికొంగ అని వాడుక)

గోమంతము సం వి త్ పుం అకారాంతము (అని కొందఱు). గోమంతపర్వతము, చూ, పర్వతము.

గోమంతుఁడు సం. వి. త్ పుం అకారాంతము (అనికొందఱు) చూ, గోపుఁడు.4.

గోమక్షిక సం వి ఆ స్త్రీ అడవియీఁగ చూ, మక్షిక.

గోమతి సం వి ఈ స్త్రీ 1 వాసి(శి)ష్ఠి. గోమతి యనునది చూ, నది, 2 చూ, గోరోచన

గోమతివాలురను బ్రాహ్మణులు. పా. గౌతముండను ఋషినిఁబట్టి వీరికీపేరు గల్గినది. వీరు యజుర్వేదులు. చూ, బ్రాహ్మణులు.

గోమము సం. వి అ న. మండపము: చూ, సదనము. 1

గోమయచ్ఛత్త్రము సం. వి. అ. న: చూ, పుట్టగొడుగు*.

గోమయచ్ఛత్త్రిక. సం వి ఆ స్త్రీ.—పై.—

గోమయపాయసీయన్యాయము పా. పేడపరమాన్నమగునా యనురీతి (పేడపాలు రెండును గోవుదేహమునుండి వచ్చుటచే సమానము అని చేయుదుర్వాదము.)

గోమయప్రియము సం. వి అ న భూతృణము* చూ, తృణము 1.

గోమయము సం వి. అ పుం, న 1 ఆవుపేడ చూ, పిడక, 2 పేడ చూ, పిడక, అం 3 పంచగవ్యములలో నొకటి చూ, గవ్యములు

గోమయోద్భవము సం వి. అ పుం చూ, తేలు*.

గోమాయువు సం వి. ఉ పుం నక్క (గోవులను బోఁదోలునది): చూ, సృగాలము.

గోమారి. మి వి (గోవు + మారి) చూ, పిణుఁజు

గోమి సం వి న్ పుం 1 చూ, గోపుఁడు.4' 2 చూ, వానరము, 3 చూ, సృగాలము, 4 కప్ప చూ, మండూకము 1, విశ 5 బుద్ధభిక్షుక శిష్యుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు. 1, 6 చూ, గోపుఁడు 4

గోమించు దే స క్రి గోముచేయు

గోమితము సం వి అ న కోసు చూ, పరువు 2.

గోమిని సం వి ఈ స్త్రీ దుర్గ చూ, పార్వతి 1

గోమీనము సం. వి అ పుం గోమీనమను చేప చూ, మత్స్యము. 1

గోమీనుఁడు సం వి అ పుం చూ, గోమంతుఁడు.

గోము. దే వి. 1. శ్రమమెఱుఁగనితనము చూ, సుకుమారము, 2. లేఁత చూ, సౌకుమార్యము 1.

గోముఖబ్రాహ్మణులు పా. వీరిని గోళకబ్రాహ్మణులనిసైతమందురు తల్లిమాత్రముపవిత్రంతువు చూ, బ్రాహ్మణులు.

గోముఖము సం. వి. అ. న 1 ఇల్లుఅలుకుట చూ, మెత్తు 1, 2. కొంకరవంకరగా కట్టిన యిల్లు' చూ, సదనము. 1, 3 పూరకమను వాద్యము, వాయించుకుండ (అనికొందఱు) చూ, వీణె, పుం 4 మొసలి, కాఱుమొసలి (అనికొందఱు) చూ మత్స్యము. 1, వా. 5 ఆవుమొగము

గోముఖవ్యాఘ్రన్యాయము సా. ఆవుమొగము గల పులినిఁ జూచి, అవను సూహతో నితర జంతువులుదగ్గఱకు రాఁగా వానిని మ్రింగివేయు ననురీతి.

గోముఖాసనము. అం ఆసనములుముప్పదింటిలో నొకటి చూ, ఆసనములు.

గోముఖుఁడు సం. వి అ పుం నలువ చూ, బ్రహ్మ 1.

గోమూత్రము సం వి. అ. న 1. ఆవుఉచ్చ చూ మూత్రము, అం. 2 పంచగవ్యములలో నొకటి చూ, గవ్యములు

గోమూత్రశిలాజిత్తు సం. వి ఉ న. (పచ్చగా నుండు) గోమూత్రశిలాజిత్తుః చూ, సిలాజిత్తు

గోమూత్రి సం. వి న్ పుం. ఎఱ్ఱవేఁగిస* చూ, సర్జకము 2.

గోమూత్రిక సం.వి ఆ స్త్రీ ఒకరకము గడ్డి* చూ, తృణము. 1.

గోమూత్రికము అం వ్యూహశాస్త్రములోని భోగవ్యూహములు అయిదింటిలో నొకటి చూ, భోగవ్యూహములు

గోమూత్రికాబంధము. అం శబ్దాలంకారములలో నొకటి చూ, శబ్దాలంకారములు. (చూ, హేతువు 2, అలంకారము 3)

గోమేదకము. సం వి అ. పుం గోమేదకమణి చూ, రత్నము. 1.

గోమేదము. సం. వి. అ న —పై.—

గోమేదికము వై. వి=గోమేధికము.—పై—.

గోమేధము సం వి అ. పుం 1 చూ, రూ- గోమేదము, 2 కొండ· చూ, పర్వతము; 3 జన్నము చూ, యజ్ఞము.

గోమేధసన్నిభము సం. వి. అ. పుం. పాల ఱాయి చూ, ఱాయి

గోమేధికము సం వి అ. న 1 =గోమేదికము. పసుపువన్నెగల రత్నము నవరత్నములలో నొకటి చూ, రత్నములు, చూ, రత్నము 1, 2 ఆకుపత్రికము * చూ, గోమఠము, 3 విషభేదము చూ, విసము 1

గోయి. వై. వి =గర్తమ్. రూ-గొయ్యి చూ, రంధ్రము 1

గోయుజ సం వి, ఆ స్త్రీ రెండుకోసులు చూ, పరువు 2

గోర వై వి. 1 = గోరంకువు చూ, రూ- గొరంకి, 2. అరఁటిపువ్వు లోపలనుండెడి యొకానొక వస్తువు చూ, గోరు.

గోరంక. వై వి = చూ, రూ-గొరంకి

గోరంకి వై వి = —పై.—

గోరంకువు సం వి ఉ పుం 1 = గొరంకి- గోరంక-గోర చూ, శారిక. 1, 2 బట్టఁ గట్టనివాఁడు చూ, దిగంబరుఁడు, 3 చూ, బట్టువాఁడు 4 జామీనుదారు చూ, లగ్న కుఁడు

గోరంత. వా వి మిక్కిలికొంచెము. "గోరంతలు కొండంతలుగాఁ జేసెను." చూ, స్వల్పము. (చూ, కాంత (1))

గోరఁక వై వి.=గోరంకు చూ, రూ-గొరంకి.

గోరఁకి వై వి. = —పై —

గోరఁటు. వై. వి. చూ, మహాసహ * (దీని ఆకు నిమ్మపండ్ల రసముతో నూఱి అరికాళ్లకు కట్టిన మంటలుతగ్గును. దీనికషాయము పుండ్లు మాన్పును.)

గోరఁబాపునదిగొడ్డఁటనఱుకుట. లో ఉదా – “మనకప్పుడు గోరంబోవుపని గొడ్డంటందిర్ప వలసివచ్చును” (నీతిచంద్రిక–మిత్రభేదము)
గోరకలి. వా వి. గొప్పచిక్కు, అతిగారుణము.
గోరక్షు. సం వి. అ స్త్రీ 1 నారింజే * చూ, శర్కరాంకము, 2. పసులఁగాచుట, 3 రుం డానుఁగు *. చూ, సాదాలాబువు
గోరక్షకము అం జాతులు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, జాతులు
గోరక్షకుఁడు. సం వి అ పుం 1 వైశ్యస్త్రీకిని క్షత్రియునికినిఁ బుట్టిన గొల్లవాఁడు చూ, మాహిష్యుఁడు, వా. 2 పసులకాపరి.
గోరక్షతుంబి. సం వి ఈ స్త్రీ: చూ, గోరక్షు 3
గోరక్షి సం వి ఈ స్త్రీ 1 —పై.— 2 చూ, సర్వదండి *. [కుఁడు.]
గోరక్షుఁడు సం వి అ పుం చూ, గోరక్షు
గోరగింత వై వి.=ఘోరత్వ భయంకరత్వము చూ, రౌరవము. 2
గోరచేనము వై వి. = గోరోచన ఆవుకడుపు నుండి యొత్తెడి యొకవస్తువు చూ, రోచన
గోరజేము. వై వి = —పై —
గోరడము. దే. వి ఎగతాళి చూ, పరిహాసము
గోరతనము. దే వి దౌష్ట్యము: చూ, వ్యళీకము. 2.
గోరత్నము అం. చేతనరత్నములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, చేతనరత్నములు.
గోరథుఁడు. సం. వి అ పుం. బృహస్పతి గ్రహము చూ, రాహువు 2
గోరప. దే. వి. గట్టిమోఁత: చూ, స్వరము. 2
గోరపడు. ద్వ. అ. క్రి. (గోరము + పడు) చూ, రోఁతపడు
గోరపన దే. వి. రూ–గోరము–గోసు చూ, నింద. 1.
గోరపము. వై. వి.=కురప. చూ, రూ–గోఱపము.

గోరము వై వి =ఘోర 1 భయము, భయంకరము (అని కొందఱు) చూ, వెఱపు, దే వి. 2. ఆపద. అచ్చ యు. కాం 142: చూ, విపత్తు, 3. దేహముయొక్క అస్వాస్థ్యము, 4 రోఁత చూ, నింద 1, విణ. 5. రోఁత కలది కళా 7, అ 86. చూ, వికృతము.3
గోరవంక. వై వి = చూ, రూ–గొరవంకి.
గోరసజము సం. వి అ న చేల్ర చూ, మజ్జిగ
గోరసము సం వి అ పుం 1 —పై.—, 2 క్షీరము చూ, పాలు 1, 3 దేవదారు బంకతోఁ జేసిన ధూపద్రవ్యము చూ, రాజార్హము
గోరాండిక సం వి ఆ స్త్రీ =గోరంక చూ, శారిక 1
గోరాటక సం. వి ఆ. స్త్రీ = —పై.—
గోరాటి. సం వి ఈ స్త్రీ = —పై —
గోరి దే వి కట్టినసమాధి చూ, సమాధి 1
గోరింక. వై వి = చూ, రూ–గొరవంకి
గోరించు దే అ క్రి 1 ఎగయు శశాం 3, అ 111 చూ, లంఘించు, 2 పైకిలేచు. చూ, రేఁగు
గోరింపు. దే వి 1 ఎగపు చూ, నెగపు, 2 గర్వము చూ, హంకారము
గోరక వై వి = చూ, రూ–గొరవంకి
గోరు. వై వి 1 = ఖుర చూ, నఖము, 2 =ఖుర తంతిమీటు ప్రతినఖము. స్వా 5, ఆ. 64 చూ, నఖము, 3 చూ, గోర; విణ 4 అల్పము. “గోరువెచ్చని నీరు” చూ, స్వల్పము, అం 5. రంధ్రములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి. చూ, రంధ్రములు.
గోరుగల్లు ద్వ వి (మంగలి గోళ్లుతీసెడి) ఇనుపసలాక కళా. 3, అ 109 చూ, నఖోత్పాటని (రూ–గోరుగొండి–గోర్గొండ)

గోరుగాలము ద్వా. వి చేపలను బట్టుటకు ఉక్కుకమ్మితో వంకరగాఁజేసిన గాలము చూ, వల. 1.

గోరుగొండి. ద్వా. వి రూ- గోర్గొండి: చూ, గోరుగల్లు.

గోరుచిక్కుడు. ద్వా వి చూ, మట్టిక *

గోరుచీరణము. ద్వా. వి గోటివలె కొనయందు వంపుగల యిలి చూ, వృషోదనము. 1.

గోరుచుట్టు. ద్వా వి. 1 గోరుచుట్టు లేచెడు పుండు చూ, వ్రణము, 2 ఒకానొక గడ్డ

గోరుచుట్టుపై రోఁకలిపోటు జా ఆపదపైన మఱియొక ఆపద

గోరుతము సం విణ. కోసు చూ, పరువు 2

గోరుపడము వై. వి =ఘోరపట చూ, రూ- గోర్పడము

గోరుపిల్లాడు దే స క్రి 1 పుట్టుచెండ్లాడు రూ గోరుపులాడు-గోర్పిళులాడు గోర్పిల్లాడు, 2. ఎగురవేయు రూ-గోరుపులాడు-గోర్పిళులాడు-గోర్పిల్లాడు

గోరుపులాడు దే స. క్రి —వై.—

గోరుమీటులు దే వి బ చూ, భక్ష్యము

గోరురాజనాలు దే వి బ ఒకరకము వడ్లు చూ, ధాన్యము

గోరువంక వై. వి.= చూ, గోరంకి

గోరువంకలు వై వి. బ = ఖురవక్రి రూ- గోర్వంకలు చూ, నఖక్షతము ఆం, భా. ద్వి. 180

గోరువెచ్చ ద్వా. వి. రూ- గోర్వెచ్చ చూ, మందోష్ణము (చూ, వేఁడిమి)

గోరేఖకము సం. వి. అ పుం. తంగేడు * చూ, హేమపుష్పకము

గోరొత్తు. ద్వా. వి (గోరు + ఒత్తు). కళా. 7, ఆ. 161. చూ, నఖక్షతము.

గోర్గొండి ద్వా. వి. చూ, రూ-గోరుగొండి.

గోరోచన. సం. వి ఆ స్త్రీ.=గోరోజనము. చూ, రోచన.

గోరోచము. సం. వి. అ. న చూ, హరిదళము.

గోరోజనము వై. వి =గోరోచన. రూ-గోరజము-గోఅజము: చూ, రోచన

గోర్దము సం. వి. అ. న: చూ, మెదడు.

గోర్ధము సం వి అ. న. —వై.—

గోర్పడము వై. వి.= ఘోరపట. రూ- గోరుపడము 1. కంబళి చూ, రల్లకము, 2. ఏనుఁగు మీఁదఁ బఱచెడి యెఱ్ఱని కంబళి చూ, రల్లకము

గోర్పిళులాడు. దే స క్రి చూ, రూ-గోరుపిల్లాడు.

గోర్పిల్లాడు దే. స క్రి. —వై.—

గోర్వంక. వై. వి 1.= చూ, గోరంకి, అం, 2 కామశాస్త్రమునందలి దూతీచతుష్టయము లోని మతాంతరములందలి మూఁడవదానిలోని పదునాటింటిలో నొకటి చూ, దూతీచతుష్టయము

గోర్వంకలు. వై. వి. = చూ, రూ- గోరువంకలు

గోర్వెచ్చ ద్వా వి చూ, రూ-గోరువెచ్చ.

గోఅజము వై వి. = గోరోచన స్వా. 4. ఆ 14 చూ, రోచన.

గోల సం వి. అ. స్త్రీ 1 = గోలి. కాఁగు చూ, పాత్రము 6, 2. దుర్గ: చూ, పార్వతి 1, 3 గోదావరీనది చూ, నది, 4 మణిసిల చూ, రాయి, దే వి. (1) అతి దారుణధ్వని చూ, స్వరము, 2, (2) రెమ్మ రెమ్మ చూ, శాఖ 1, (3) ఆఁడుది. ఆం, భా. ద్వి. 104 చూ, స్త్రీ, విణ (4) ముగ్ధ, పండ్రెండేండ్ల పర్యంతమైన వయసుగలది (ఆఁడుది) చూ, స్త్రీ; (5): చూ, ముగ్ధుఁడు

గోలకము. సం. వి. అ. పుం. 1. = గోళము. రూ-గోళకము కాఁగు చూ, 6 పాత్రము,

2 గులి. చూ, గోళీ, 3 పోయినమండ చూ, భాండము. 3, 4. బామిడికము చూ, సీసకము 1, 5 కంబళి చూ, రల్లకము, 6 ఇంద్రియములుండు తావు, 7. పోఁకగెల చూ, పోఁక

గోలకుఁడు సం వి అ పుం విధవకు ఱంకుమగనియందుఁ బుట్టిన కొడుకు, రూ- గోళకుఁడు. చూ, పుత్త్రుఁడు

గోలక్షణము. అం. కళలఱువదినాలుగింటిలోనొకటి చూ. కళలు

గోలత్తిక. సం వి. ఆ స్త్రీ ఆఁడుఉవ్వపిట్ట చూ, పిచ్చుక.

గోలము సం వి అ. పుం రూ- గోళము 1 బాలెంతబోలు: చూ, బోళము, 2 మంటిఉంట చూ, పూస, 3 కంటిగుడ్డు చూ, నేత్రము. 1, న 4 (సూర్యచంద్రాదుల) బింబము చూ, మండలము 9

గోలాంగూలము సం. వి అ. పుం 1 కొండముచ్చు. చూ, వానరము, 2. కోఁతి చూ, వానరము.

గోలాసము సం.వి అ న చూ, పుట్టగొడుగు*

గోలి. సం వి ఈ స్త్రీ. ఉమము చూ, తెలుమేపరి.

గోలించు. దే స. క్రి చేమురుపోసి వేఁచు చూ, వేఁచు.

గోలియము వై. వి = గోలకః రూ-గోలెము. కాఁగు చూ, పాత్రము 6

గోలిహము సం వి హ. పుం చూ, మొక్కము*.

గోలీ వై. వి = గోలకః గోలీకాయ: చూ, బాలక్రీడ.

గోలీకాయ. ద్వ. వి. —వై.—

గోలీఢము సం.వి. అ పుం చూ, గోలిహము* (ఆవులచేత ఆస్వాదింపఁబడునది)

గోలు. దే. వి చూ, పేముబొద్దు.

గోలుఁడు సం వి. అ పుం చూ, గోలకుఁడు

గోలుగోలు దే వి రూ గోల్గోలు ఏడ్పుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హాహాహా

గోలురించు దే. అ క్రి (పులి) కూయు చూ, శబ్దించు

గోలె. దే అవ్య. ఆరంభకాలనిశ్చయార్థమందు వచ్చు నిపాత. "నాటంగోలె" మొ

గోలెము వై వి=గోలకః చూ రూ-గోలియము

గోలోకము సం వి అ న శ్రీకృష్ణునియొక్క స్థానము

గోలోమి సం. వి. ఈ స్త్రీ తెల్లగఱిక* చూ, తృణము 1, 2 చూ మల్లమాతంగి*, 3 వస, నల్లవస (అనికొందఱు)* చూ, విష, 4 చూ, నేలగొలిమిడి*, 5 భూతకేశము* చూ, జటామాంసి 6 శమీధాన్యము చూ, ధాన్యము.

గోల్గోలు దే వి చూ, రూ-గోలుగోలు

గోవ దే. వి 1 యౌవనము. స్వా 4, అ 83 చూ, వయస్సు 1, వై వి. 2=గవః చూ, శరభము 1, దే విణ 3 మనోజ్ఞము. "గోవపని" చూ హృద్యము, వా 4 పాడవు

గోవందని. సం వి ఈ స్త్రీ చూ, ప్రేంకణము*

గోవందిని సం వి ఈ. స్త్రీ.—వై.—

గోవణము వై వి=కౌపీనము చూ, బొట్టము

గోవత్సన్యాయము. పా ఆవునమ్మినపుడు దూడకు వేరేఖరీదు లేదనురీతి

గోవమొలత్రాడు. దే. వి మగవాని మొలనూలు చూ, శృంఖలము.

గోవర్ధనధరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. శ్రీకృష్ణుఁడు చూ, విష్ణువు 1.

గోవర్ధనము. సం వి అ.పుం 1 చూ, సింహము; 2 చూ, మాతులుంగము*, 3 సారములేని దూది మొదలగు వస్తువు, 4. గోవర్ధన పర్వతము చూ, పర్వతము.

గోవశ. సం.వి అ. స్త్రీ. గొడ్డావు చూ, ధేనువు

గోవాలము. సం. వి. అ పుం. ఆవుయొక్క తోఁక: ఆఁదోఁక- రూ-ఆవుతోఁక.

గోవావు. దే. వి. (గోవ + ఆవు) సాధువుకాని యావు, కరటు చూ, ధేనువు.

గోవాల్లు. దే. వి బ చూ, యావనుఁడు, స్వా 4, ఆ 83, 2 ముండలమారి. ఆం, భా ద్వి 116. చూ, విటుఁడు

గోవిందము. సం వి అ. పుం. కొండ చూ, పర్వతము.

గోవిందములు దే. వి బ. నతివిశేషము. చూ, నమస్కారము.

గోవిందములుకొట్టుచు క్రి ఉత్సాహముతో గోవిందస్మరణ చేయుచు "చతుర్విధాహార పరిధానాభీష్ట మృష్టాన్నంబుల విందుపెట్టు లనుకొంచు గోవిందములు కొట్టుకొంచు జిహ్వాలు చివురించునట్లు భుజించుచు" (ధర్మజ రాజసూయము)

గోవిందుఁడు. సం వి అ పుం 1 శ్రీకృష్ణుఁడు. చూ, విష్ణువు. 1, 2 అలకాఁపరి చూ, మహేంద్రుఁడు, 3 బృహస్పతిగ్రహము చూ, రాహువు. 2, 4 నలువ: చూ, బ్రహ్మ 1, 5 ఇంద్రుఁడు చూ, వేలుపుఱేఁడు, 6 భూపతి చూ, రాజు 1, 7 పరమాత్మ చూ, హంసుఁడు, 8 మనస్సు మొదలగు నింద్రియముల నడపు అంతర్యామి (గోవిందా యనముః) చూ ఓమ్

గోవిట్టు. సం వి. ష. (శ్) పుం, స్త్రీ చూ, గోమయము

గోవిరేచనము సం వి అ న 1. చూ, గోమూత్రము, వా 2 ఆవుపేడ

గోవిష్ఠ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, గోమయము.

గోవు సం వి ఓ స్త్రీ 1 ఆవు. (దీని ధ్వని హంభ శిరోదేశము నైచికము). చూ, ధేనువు, 2. కన్ను (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు) చూ, నేత్రము 1, 3. దిక్కు చూ, హరిత్తు, 4. తూపు (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు): చూ, బాణము. 1, 5. పుడమి చూ, భూమి. 1; 6 వాక్కు చూ, శబ్దము. 2, 7. బజలము (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు): చూ, సలిలము, 8 నలువరాణి చూ, సరస్వతి, 9. కోసుదూరము చూ, పరువు.2, 10. గుఱి: చూ, లక్ష్యము. 1, 11. చూపు చూ, లక్షణము 3, పుం. 12 (బండిలాగు) ఎద్దు చూ, వృషభము 1, 13 కిరణము (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు) చూ, హాయనము 2, 14. నాకము (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు) చూ, స్వర్గము, 15. చందమామ చూ, హిమాంశువు, 16. వజ్రాయుధము (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు) చూ, బాణము 1, 17. చూ, సూర్యుఁడు, 18 వెండ్రుక (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు): చూ, వెండ్రుక.1, 19. జన్నము చూ, యజ్ఞము, 20 ఒక ముని: చూ, ముని. 1, 21. అర్జునుఁడు చూ, విజయుఁడు. 1, స్త్రీ, న 22 తేజస్సు. చూ, వెలుతురు 1, అం 23 దానములు పదునాఱింటిలో నొకటి: చూ, దానములు

గోవృందము సం వి. అ. న ఆవులమంద చూ, ధేనువు

గోవృకము సం. వి. అ పుం. 1 కోడి చూ, పుంజు, 2. చెక్కవపిట్ట చూ, బటువుగువ్వ.

గోవృషము. సం. వి. అ. పుం ఆఁబోతు చూ, వృషభము 1.

గోశకృత్తు సం వి త్. న చూ, గోమయము.

గోశాల సం. వి ఆ స్త్రీ. ఆవులసాల. రూ- గోశాలము చూ, సదనము 1

గోశాలము. సం. వి. అ. న —పై.—

గోశాస్త్రము. పా అథర్వవేదములోనిది. ఇది సహదేవ కల్పితగ్రంథము ఇది గోవులవర్ణముల

సుళ్లు, శుభలక్షణములు, వాని ఫలితాదులు, పశువ్యాధులు, తదుపశమనోపాయాదు లెఱింగించును చూ, ఉపవిద్యలు.

గోశీర్షము. సం వి. అ. న. హరిచందనము చూ, వాసన.

గోశృంగము. సం. వి. అ పుం. తుమ్మ*:చు, విట్ఖదిరము

గోశృంగోదకన్యాయము. పా. గోశృంగము నందు నీటినిపోసి గాయత్రిచేత మూఁడు పర్యాయము లభిమంత్రించి ఆయుదకము చేత స్నానమొనర్చుట అను విధము

గోశ్రేణి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. తంగేడు* చూ, హేమపుష్పకము

గోషా వా. వి. రాణివాసము (గోషాఅనియు)

గోష్ఠము. సం. వి. అ న.=కొట్టము. రూ-గోష్ఠము గోవులమందయుండు చోటు చూ, సదనము. 1.

గోష్ఠశ్వుఁడు సం. విశే. తానుండెడు చోట నుండుకొని పరులను ద్వేషించువాఁడు

గోష్ఠి సం వి. ఈ. స్త్రీ 1 సభ చూ, సభ 2, 2. రాజసభ చూ, సభ 2, 3 మహారాజసభ. చూ, సభ 2, 4 పరిషత్సభ చూ, సభ 2, 5. ఇష్టాగోష్ఠి చూ, సల్లాపము, అం 6. నాటికలు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి (1 అంకము. కథప్రణయము పురుష పాత్ర 9 లేక 10 స్త్రీలు 5 లేక 6) చూ, నాటికలు.

గోష్ఠీనము. సం వి. పుం. న రూ-గోష్ఠీనము మునుపావులున్న సాల చూ, సదనము. 1.

గోష్పదము. సం. వి అ. న 1 ఆవుడెక్క, (ఆవుయొక్క అడుగుకొలఁది): చూ, వింఖము, 2. గోవుగొరిసె యిడినగుంట చూ రంధ్రము. 1, 3. గోవులుతిరిగెడిచోటు చూ, స్థానము. 1.

గోస. వా. వి తిట్టు, ఘోష.

గోసంఖ్యుఁడు. సం వి అ. పుం గొల్ల చూ, మహాశూద్రుఁడు

గోసంగము. సం వి. అ పుం చూ, వేగుజాము.

గోసంగి వై. వి 1=గోహింసకః. రూ-గోసఁగి. ఆం, భా ద్వి. 289 చూ, మాదిగ, 2 కడజాతివాఁడు చూ, మాల (1)

గోసఁగి వై వి.=—పై —

గోసడుచు. దే స. క్రి. (గోసు + అడుచు): చూ, నిందించు

గోసన. వై వి=ఘోషణ. రూ-గోసు-గోసున. చాటించుట చూ, ఘోషణ.

గోసము వై వి 1. చూ, బోళము. 2 చూ, వేగుజాము [చూ, యజ్ఞము]

గోసరము సం. వి అ పుం. గోమేధయజ్ఞము

గోసర్గము. సం వి అ పుం. చూ, వేగుజాము

గోసవము అం.రిహీనతానములేడింటిలో నొకటి చూ, రిహీనతానములు (చూ, శుద్ధతానములు)

గోసు వై వి 1 =ఘోషణ చూ, రూ-గోసన; 2 అపదూఱు చూ, నింద. 1. 3. దోషము చూ, పాపము 1

గోసున. వై వి=ఘోషణ. ఆం భా ప్ర 114 చూ, రూ-గోసన

గోస్తన సం. వి అ స్త్రీ చూ, గోస్తని*

గోస్తనము సం వి అ పుం నలువదిపూసల సరము (పుం, న అని కొందఱు) చూ, భూషణము. 2

గోస్తని సం వి ఈ స్త్రీ 1 ద్రాక్ష* చూ, స్వాదుఫల, వా. 2. ఒకానొకనది.

గోస్థానకము సం వి అ న చూ, గోష్ఠము

గోస్వామి సం. వి. న్. పుం. 1 చూ, గోవుఁడు 4, 2. (నాట్యపరిభాషయందు) ఇతరరాజులయొక్క కొడుకు చూ, పుత్రుఁడు.

గోహన్నము. సం.వి. ఈ.న చూ, గోమయము,
గోహరి. తె. వి. పరాక్రమము జై 6, అ 154, చూ, శౌర్యము. 1.
గోహరితకి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, మారేడు*
గోహలకుఁడు సం వి. అ. పుం. చూ, శివుఁడు.
గోహలము సం. వి అ పుం. పేలుపిడక రూ- గోహళము చూ, పిడక
గోహళము. సం. వి అ. పుం —వై.—
గోహింసకుఁడు. సం. వి అ పుం = గోసంగి చూ, మాదిగ.
గోహితము. సం వి. అ పుం చూ, మారేడు*
గోళకుఁడు. సం వి. అ. పుం చూ, రూ- గోలకుఁడు.
గోళము: చూ, రూ-గోలము,
గోళి. వై. వి = ఘూళీ. కుచ్చేలి * చూ, విచిల్లిక (నోటినుండి సొత్తురు కాఱుట, పైత్యజ్వరము, దగ్గు తగ్గును)
గోళ్లకులికంటు ద్వ. వి. స్త్రీ కంఠభూష. చూ, భూషణము. 2
గోళ్లగొండి ద్వ వి 1. ఒకరకము గడ్డి * చూ, తృణము 1, 2 తృణధాన్యము: చూ, ధాన్యము

గౌ

గౌంజికుఁడు. సం. వి. అ పుం బంగారు పనివాఁడు చూ, స్వర్ణకారుఁడు
గౌండవాఁడు. వై వి = గోండ. రూ-గవుండ్లవాఁడు: చూ, సురాజీవి
గౌండ్లవాఁడు. వై. వి = —వై—
గౌఁడు వై. వి = —వై—
గౌడకృతి అం. క్రియాంగములకు సంబంధించిన సామకృతి, గౌడకృతి, దేవకృతి యను మూఁడింటిలో నిదియొకటి
గౌడదేశిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ. చూ, వాయసోలి *.
గౌడము. సం వి. అ పుం రూ-గౌళము.
1 ఏఁబదియాఱు దేశములలో నొకటి: చూ, దేశము, అం 2. రాగాంగములు పదుమూఁడింటిలో నొకటి చూ, రాగాంగములు.
గౌడలి వై. వి ముసలిది (ఆఁడుది) గూ, స్త్రీ.
గౌడసరము ద్వ వి చూ, రూ-గవుడసరము కళా. 7, అ. 66.
గౌడి సం వి. అ. పుం. 1 వాల్కులి, ఆర పూవుసారాయి, బెల్లముతోఁ జేసిన సారాయి (అని కొందఱు) చూ, సుర 2, అం. 2. కావ్యరీతులు మూఁడింటిలో నొకటి (కఠినపదములు, దీర్ఘసమాసములుగలది) చూ, కావ్యరీతులు, 3 రీతులు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, రీతులు, 4. మాళవకైశికిజ భావలు పదుమూఁడింటిలో నొకటి (చూ, భావ 1). చూ, మాళవకైశికిజభావలు, 5 హిందోళజభావలు తొమ్మిదింటిలో నొకటి. (చూ, భావ 1) చూ, హిందోళజ భావలు, వా 6 పాట్టి
గౌడిగెడె. తె వి పాట్టికొమ్ముల బఱ్ఱె: చూ, మహిషి
గౌడిబ్రాహ్మణులు సా పేహారునకు వంగదేశమునకు ముఖ్యపట్టణముగానుండిన గౌడి యను పట్టణమును బట్టి యీ ప్రదేశ బ్రాహ్మణులకు గౌడిబ్రాహ్మణులను పేరు కలిగినది వీరు మత్స్యములను మాంసమును మధువును గూడ భక్షింతురు. వీరిలో (చూ) అగ్నిదానీ బ్రాహ్మణులు, ఆచార్యబ్రాహ్మణులు, ఆదిగౌడ బ్రాహ్మణులు, కీర్తన్యగౌడబ్రాహ్మణులు, శ్రీగౌడ బ్రాహ్మణులు, శుక్లవాలగౌడ బ్రాహ్మణులు అనువారు కలరు చూ, బ్రాహ్మణులు. (వాడుక గౌడబ్రాహ్మణులు)
గౌణము, సం. విణ. ముఖ్యముకానిది.

గౌణవిధి. సం వి ఇ. పుం చూ, అనుకల్పము.

గౌతమ అం, మూలస్మృతులు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, స్మృతులు.

గౌతమము. సం వి. అ. పుం ఏనుఁగుతుమ్మి* చూ, తుమికి.

గౌతమసగోత్రము. పా చూ, గోత్రము. 13.

గౌతమస్మృతి అం మూలస్మృతులుపదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, స్మృతులు (త్రేతాయుగంబున గౌతమస్మృతి ప్రతిపాదిత ధర్మంబులను ప్రచురించినది)

గౌతమి. సం వి. ఈ స్త్రీ 1, గౌతమి యను నది చూ, నది, 2. గౌరి చూ, పార్వతి 1, అం 3 పంచగంగలలో నొకటి చూ, గంగలు.

గౌతమీద్వారము. సం వి అ న కైలాసగిరి. చూ, పర్వతము

గౌతముఁడు సం. వి అ పుం గౌతమఋషి చూ, ముని 1, 2 జినుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు.1, 3 సప్తఋషులలో నొకఁడు చూ, ఋషిశ్రేష్ఠులు, చూ మహర్షులు, 4 శాస్త్రప్రవర్తకులలో నొకఁడు చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.

గౌద వై వి =గండ చూ, రూ-గవుద (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

గౌడకట్టు దే వి చెంపలను మూసికట్టుట అం, భా త్రృ 37.

గౌధారము. సం వి అ పుం ఉడుముయొక్క పిల్ల చూ, తేలుమేపరి (గోధ యనఁగా ఉడుము, దానిపిల్ల గనుక గౌధేరము-గౌధారము-గౌధేయము అనంబరఁగు.)

గౌధేయము. సం. వి అ పుం. —వై—

గౌధేరము సం వి అ పుం. —వై.—

గౌపుచ్ఛికము సం. వి. అ పుం రెండు తాత్రిమాత్రఁపులనుజేర్చి కట్టి నీరుదాఁటెడు సాధనము, సంగడి. చూ, పలోడము.

గౌర దే వి చూ, రూ-గవుర

గౌరజీరకము. సం. వి అ. పుం. తెల్లజీలకఱ్ఱ* చూ, సుషవి. 2

గౌరము సం. వి.అ. న 1 బ అకరువు, కింజల్కములు చూ, పక్ష్మము 4, పుం. 2 బ తెల్లావలు (న. అని కొందఱు) చూ, సర్షపము, 3. తెలుపు చూ, వర్ణము 6, 4 పసుపుపచ్చ చూ, వర్ణము. 6, 5 పసుపుపచ్చరంగు అధికముగాఁ గలిగిన యెఱుపు. చూ, వర్ణము. 6, 6. నారింజ* చూ, శర్కరాంకము, 7 నెమిలడుగుమ్రాను*. చూ, ప్రాతికరజము, 8 ఒకరకమువడ్లు చూ, ధాన్యము, 9=గవరన. ఎఱుపు చూ, వర్ణము 6, 10 జింక చూ, హరిణను, విణ 11 ఎఱ్ఱనిది చూ, వర్ణము 6, 12. తెల్లనిది చూ, వర్ణము 6, 13. పసుపుపచ్చనిది చూ, వర్ణము. 6, 14 స్వచ్ఛమైనది చూ, శుద్ధము 3

గౌరవము. సం వి అ న =గరువము-గారాము, మరియాద చూ, సన్మానము

గౌరవించు సం స క్రి చూ, సన్మానించు

గౌరవితుఁడు సం వి. అ పుం ఆర్యమిశ్రుఁడు చూ, మర్యాదకుఁడు.

గౌరశాకము. సం వి అ పుం. 1 నీరుఇప్ప* చూ, మధూకము, 2. సోగ* చూ, ప్రివ

గౌరసర్షపము సం వి. అ పుం తెల్లావాలు చూ, సర్షపము.

గౌరసువర్ణము సం వి అ పుం చూ నెల్లి*

గౌరసౌవర్ణము సం వి అ. పుం —వై.—

గౌరాత్మిక. సం వి ఆ స్త్రీ తదియతిథి చూ, తిథి. 1

గౌరి సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1 =గౌరు దుర్గ చూ, పార్వతి 1, 2. సమర్తాడని కన్యక, పెండ్లిగాని పదేండ్లపడుచు, చీరకట్టనికన్నియ: చూ, స్త్రీ, 3. పసుపు చూ, వర్ణము 6; 4 ఛేఁత

రాసి*. చూ, శకుల, 5 గోరోచనము చూ, గోచన, 6 ఇంగువ చూ, హింగువు. 2, 7. బకొజ్జులు చూ, ధాన్యము, 8 వరుణునియిల్లాలు చూ, భార్య 1, 9. చూ, రాత్రి, 10 నేల చూ, భూమి 1, 11 ఏఱు చూ, నది, 12 నలువరాణి చూ, సరస్వతి. 1, అం 13 యౌవనభేదములుగల స్త్రీలలో తొమ్మిదివత్సరముల లేతజవ్వనముగల కన్యక చూ, యౌవనభేదములు, 14 భాషాంగములుపదునొకటింటిలో నొకటి చూ, భాషాంగములు(చూ, భాష 1)

గౌరిక సం వి. ఆ, స్త్రీ =గోరువంక చూ, శారిక 1.

గౌరికము సం వి. అ పుం తెల్లలావుకపిట్ట చూ, లావుక

గౌరికుంకుమలు. దే వి. బ ఒకరకపువడ్లు చూ, ధాన్యము.

గౌరిపిండ సం. వి ఆ స్త్రీ: చూ, గోగోచన

గౌరేక. సం వి ఆ స్త్రీ = చూ, రూ-గౌరిక

గౌరీపుత్రి సం వి ఈ స్త్రీ బుద్ధునితల్లి చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

గౌరీవాసము సం వి, అ పుం చూ, మధూకము*

గౌరు దే వి చూ, రూ-గవురు 1-2-3-4, వై వి 5=గౌరి. చూ, రూ-గవురు 5

గౌరుఁడు సం వి అ పుం. చంద్రుఁడు చూ, హిమాంశువు

గౌర్ధాలికము సం వి అ న. గుద్దలికంటె సన్నపుగనుండు పనిముట్టు చూ, గుద్దలి

గౌలు దే. వి చూ, రూ-గవులు

గౌలేయకము సం వి. అ పుం కొండపోఁక* చూ, పోఁక

గౌష్ఠీనము సం వి అ. న. మునుపావులున్న సాల: చూ, సదనము. 1

గౌసెన వై వి=కోశ స్వా 4, అ 33 చూ, రూ-గవుసెన

గౌళ అం. 1 పురుషరాగము* లెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, పురుషరాగములు, 2 స్త్రీరాగము లిరువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, స్త్రీరాగములు.

గౌళదేశస్త్రీ అం దేశస్త్రీలు ఇరువదినలుగురిలోనొకతె చూ స్త్రీ. (చూ, దేశ స్త్రీలు)

గౌళము సం వి. అ పుం చూ రూ-గౌడము

గౌళి. దే వి చూ, రూ-గవుళి

గ్ర

గ్రంత వై. వి =కందరము. చూ, రూ-క్రంత.2

గ్రంథకర్త సం. విణ ఋ. గ్రంథకారుఁడు చూ, కృతికర్త.

గ్రంథకుటి. సం వి. ఈ స్త్రీ వ్రాసెడి గది, కరణము లెక్కలు వ్రాసెడిచావడి (అని కొందఱు), గ్రంథములుగల గది, పుస్తకభాండాగారము (అని కొందఱు) చూ, సదనము. 1

గ్రంథనము సం. వి అ, న. 1 కూర్పు, చంపూప్రబంధరచన (అనియు) చూ, మాటలల్లుట, 2 పూలుమొదలగునవి గ్రుచ్చుట రూ-గ్రథనము (గ్రంథన అనియు)

గ్రంథము సం వి. అ పుం. 1 కావ్యము. (కవికల్పితమైనది) చూ, పుస్తకము, 2 మాటలపొందిక, 3 ముప్పదిరెండక్షరముల శ్లోకము, అనుష్టుప్పు. చూ, ఛందస్సులు, 4. నియమగ్రంథము. చూ, శాస్త్రము. 1. (చూ, కావ్యము), 5. ధనము చూ, విత్తము. 1

గ్రంథసంధి. సం వి ఇ పుం ప్రకరణము చూ, సర్గము. 1.

గ్రంథి సం. వి. ఇ. పుం=కంతి 1 వెదురులోనగువాని బుడిపి' చూ, బుడిపి, 2 గడ్డవలెఁ

బుట్టెడురోగము చూ, దద్రువు, 3 పుం గుడు చూ, బొప్పి, 4 దద్దు చూ, దద్రువు, 5. చెట్టులోనగువానిముడి చూ, ముడి. 1, 6 దారములోనగువాని ముడి చూ, ముడి 2, 7 వెండ్రుకలముడి చూ, ముడి. 3, 8 రూకలముడి చూ, ముడి. 4, 9 కీళ్లముడి, 10 గండిపనము * చూ, రాజార్హము, 11 రథాభరణము చూ, భూషణము. 2, 12. వంకర చూ, వేల్లితము 2, వా వి 13 తలుపు అడ్డుగడియ.

గ్రంథిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1 కట్లతీగె * చూ, పర్యంకపాలిక; 2. పచ్చివస * చూ, విస.

గ్రంథికము సం. వి అ. న పిప్పలి వేరు చూ, పిప్పలి.1, 2 గండిపనము* చూ, రాజార్హము, పుం 3 గుగ్గిలము * చూ, మహిసాక్షి, 4. కరీరము * చూ, వెణుతురు, 5 అగరుమాను * చూ, చందనము, 6 చూ, పరువము *, 7 చూ, గ్రంథిక. 2

గ్రంథికుఁడు సం వి అ పుం 1 జోస్యుఁడు చూ, సాంవత్సరుఁడు, 2 యుధిష్ఠిరునికడగొట్టుతమ్ముఁడు

గ్రంథితము. సం. విణ 1 రూ-గ్రథితము, దృబ్ధము, (కూర్పఁబడిన పుష్పమాలికాదులని అమరము) కూర్పఁబడినది: చూ, సంయోజితము, 2 హింసింపఁబడినది చూ, హింసితము

గ్రంథిపర్ణకము సం వి అ న 1 చూ, మాచిపత్రి *, 2 స్థౌణేయమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము.

గ్రంథిపర్ణము. సం వి అ. న. 1.=గండిపనము గ్రంథిపర్ణకము *: చూ, రాజార్హము. 2. పచ్చాకు * చూ, హారితపత్రిక.

గ్రంథిపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గండదూర్వ * చూ, తృణము. 1.

గ్రంథిపాత్తు సం వి ద్ పుం. ఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట

గ్రంథిఫలము. సం వి అ పుం చూ, వెలగ*.

గ్రంథిలము సం. వి అ పుం 1 పుల్లవెలగ చూ, ములువెలగ, 2 చూ, వెణుతురు*, విణ 3 గనుపులుగలది

గ్రంథివారుఁడు. సం. వి అ పుం. చూ, మంత్రి

గ్రంద వై వి =గ్రంథి. దారబందములోనగువాని నిలువులయందు బిగఁగొట్టిన చీలలకు తగిలించెడు తలుపులయందలి యినుపపట్టె, తలుపు అడ్డుగడియ (అనియు)

గ్రక్కతిల్లు దే అ క్రి చూ, భయపడు.

గ్రక్కదలు దే. అ క్రి (కదలు + కదలు) మిక్కిలి కదలు

గ్రక్కన దే ద్రి క్రి. విణ శీఘ్రముగ. పా 1, ఆ. 23 చూ, వేగము 3

గ్రక్కున దే ద్రి క్రి. విణ. —వై.—

గ్రగ్గులుకాఁడు దే వి 1 పాఱిపోయినవాఁడు: చూ, పలాయితుఁడు, 2 భయముతోఁగూడినవాఁడు చూ, భయశీలుఁడు

గ్రచ్చ దే వి చూ, రూ-గచ్చ *

గ్రచ్చకాయలు దే వి బ 1 చూ, బాలక్రీడ, 2. గచ్చచెట్టుకాయలు

గ్రచ్చు వై. విణ =గ్రస్త గ్రస్తోక్తి చూ, శబ్దము. 2. [నము]

గ్రథనము సం వి అ న చూ, రూ-గ్రంథ

గ్రథితము సం విణ 1 చూ, గ్రంథితము. 1, 2. గుచ్చఁబడినది.

గ్రద్ద. వై. వి. = గృధ్రము చూ, రూ-గద్ద

గ్రద్దగోరు. వై వి. = గృధ్రనఖ. చోరసాధనవిశేషము చూ, రూ-గద్దగోరు.

గ్రద్దన దే ద్రి. క్రి. విణ. చూ, గ్రక్కన

గ్రమ్మన. దే. ద్రి. క్రి విణ. —వై — క్రై. 3, ఆ 5.

గ్రమ్మున. దే. ద్రి. క్రి. విణ. —వై.—

గ్రసించు. సం. స. క్రి 1. కవ్వు చూ, మ్రింగు, 2. తిను. చూ, సాపడు, 3. గుటక వేయు చూ, మ్రింగు.

గ్రసిష్ణువు సం విణ ఉ. 1 నమలితినువాఁడు చూ, మ్రింగువాఁడు, 2 నమలకనే గుటక వేయువాఁడు చూ, మ్రింగువాఁడు.

గ్రస్తము. సం. విణ. 1. రూ-గ్లస్తము తినఁబడినది చూ, భుక్తము 2, 2. మ్రింగఁబడినది చూ, భుక్తము. 2, 3 చూ, గచ్చు, 4 లోపించిన వర్ణములు పదములుగల వాక్యము (వి అని కొందఱు)

గ్రస్తు వై. వి.=గృహస్థః చూ, ఇంటికాఁపు (రూ-గేస్తు-గేస్తుఁడు)

గ్రహకల్లోలము సం వి అ. పుం రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు. 2.

గ్రహగతులు. పా. వక్రము, అతిచారము, స్తంభన, అస్తంగతత్వము, సమాగమము, యుద్ధమునందోడిపోవుట, జయించుట, రాశ్యంతగ్రహము.

గ్రహణము. సం. వి. అ. న. 1 రాహువు సూర్యచంద్రులను బట్టుట (ఇది ద్వివిధము.—చంద్రగ్రహణము,సూర్యగ్రహణము) గ్రహణమనఁగా—చంద్రుఁడు గ్రహపాతస్థానములయందున్నప్పుడే సూర్యుఁడును, భూమియు, చంద్రుఁడును ఏకసమరేఖలో నుండుట తటస్థించును మఱియు చంద్రుఁడు గ్రహపాతస్థానములయందు పూర్ణిమ, అమావాస్యలయందే యుండును భూమివలన నేర్పడిన ఛాయయందు చంద్రుఁడు ప్రవేశించినప్పుడు చంద్రగ్రహణమును, చంద్రుని వలన నేర్పడిన ఛాయయందు భూమి ప్రవేశించినప్పుడు సూర్యగ్రహణమును గలుగుచున్నవి. ఉపగ్రహము, ఉపరాగము, కందళము, గ్రహము, 2. గ్రహించుట చూ, ప్రతిగ్రహము. 1, 3 ఆదరణము, ప్రేమము చూ, స్నేహము 1, 4 చెఱనిడిన ప్రాణి, 5. చేయి చూ, హస్తము, 6 తెలివి చూ, బుద్ధి.

గ్రహణి. సం వి ఈ. స్త్రీ ప్రవాహిక చూ, రోగము. 1.

గ్రహదుర్బలములు. పా నీచ, శత్రుగ్రహముల సంబంధముగలవారును, నీచాంశ, శత్రు అంశలను బొందినవారును, నీచనుబొందినవారును, అస్తంగతులైనవారును, శత్రుక్షేత్రమందున్నవారును, అవరోహణ గ్రహములును, యుద్ధమందోడిన గ్రహములును దుర్బలులు.

గ్రహనాశనము సం వి. అ. పుం. ఏడాకులరఁటి * చూ, రంభ. 2

గ్రహనిఘంటు పా చూ, రాహువు. 2

గ్రహపతి. సం వి. ఇ. పుం చూ, సూర్యుఁడు.

గ్రహపాతములు. పా. చంద్రమార్గమును, భూమార్గమును ఏకసమప్రదేశమందులేవు. చంద్రునికక్ష్య భూకక్ష్యకు సుమారు 5 అంశలు వంగియున్నది. చంద్రకక్ష్యయు, భూకక్ష్యయు రెండుస్థానములయందుమాత్రము కలిసికొని యున్నవి ఈ రెండుస్థానములకును గ్రహపాతములని పేరు.

గ్రహప్రాణములు పా. అతీతము, అనాగతము, సమము, విషమము (4) (చూ, తాళప్రాణములు.)

గ్రహబలములు. పా. స్వోచ్చ, మూలత్రికోణ, స్వక్షేత్ర, మిత్రక్షేత్ర, మిత్రద్రేక్కాణములయందుండువారలును, ఆరోహణగ్రహములును, యుద్ధమందు జయించినవారును బలాధికులు

గ్రహము. సం వి అ. పుం. 1 చూ, గ్రహణము. 1, 2 రాహుగ్రహము, తలగాము. చూ, రాహువు. 2, 3. సూర్యాది చూ, గ్రహములు, 4. రూ-గ్రాహము. గ్రహించుట: చూ, ప్రతిగ్రహము. 1, 5. అనుగ్రహము. చూ, సాకతము 2, 6 (భూతకి మొదలగు పిశాచము చూ, భూతము, 7. (ఊర్ధ్వాకారమైన) యజ్ఞపాత్రవిశేషము చూ, పాత్రము 6, 8 (యుద్ధ) ప్రయత్నము చూ, యత్నము, 9 తొందరపాటు చూ, సంభ్రమము 1, 10 తొమ్మిది చూ, మూర్ఖుఁడు, 11=గాము చూ, రాహువు. 2, 12 తాళప్రాణములు పదింటిలో నొకటి చూ, తాళప్రాణములు.

గ్రహములకాచ్ఛాదన పా. పూర్ణచంద్రుఁడు, శని, కేతువు వీరు తామున్న రాశికి ద్వితీయమును, ద్వాదశమునుగాచ్ఛాదింతురు. గురుఁడు

తానున్న రాశికి తృతీయైకాదశముల నాచ్ఛాదించును.

గ్రహములదిగ్బలములు పా. లగ్నమందు బుధగురులున్నపుడు తూర్పుదిక్కున పూర్ణబలులు, చతుర్థమందు శుక్రచంద్రు లున్నపుడు ఉత్తరదిక్కున పూర్ణబలులు, సప్తమమందు శని యున్నపుడు పశ్చిమమున పూర్ణబలుఁడు, దశమమందు రవ్యంగారకు లున్నచో దక్షిణదిశయందు పూర్ణబలులు

గ్రహములు. అం. సూర్యుఁడు, చంద్రుఁడు, అంగారకుఁడు, బుధుఁడు, బృహస్పతి, శుక్రుఁడు, శని, రాహువు, కేతువు. (9), వరుణగ్రహము (యూరేనస్), ఇంద్రగ్రహము (నెప్ట్యూన్), ప్లూటోగ్రహము (ప్లూటో) మొ చూ, రాహువు 2.

గ్రహముల దశాపరిమాణాదులు. పా

గ్రహములు.	ర	చం	అం	బు	బృ	శు	శ	రా	కే
దశాపరిమాణములు	6	10	7	17	16	20	19	18	7
తామున్న రాశికి వీక్షణములు	7	7	4-7-8	7	5-7-9	7	3-7-10		...
తామున్న రాశికి బలిష్ఠతలు.	7	7	4-8	7	5-9	7	3-10	...	..
ఒకరాశియందు చారములు	30	$2\frac{1}{4}$	45	30	12	30	30	18	18
వర్గము - స్వ	..		3		3		4	2	..
శుభ	11	10	11	4	11	3	12	12	13
పాప	5	6	5	12	5	13	4	4	3
కాలబలములు	పగలు	రాత్రి	రా	సదా	ప	ప	రా	...	
సౌమ్యక్రూరత్వములు	క్రూర	పూర్ణ చం సౌ. క్షీణ చం. క్రూ	క్రూ	సౌ	సౌ	సౌ	క్రూ	క్రూ	క్రూ
ధాతువులు.	ఎముక	నెత్తురు	ఎముకలలోని ధాతువు	చర్మము	మెదడు	రేతస్సు	నరములు		...
రుచులు.	కార	ఉప్పు	చేదు	అన్ని	తీపి	పులు	వగరు		.
స్వరూపములు	ప్రతాపశాలి	కృశాంగుఁడు	నిత్యయౌవనశరీరి	గద్గదభాషి	స్థూలసుందరశరీరి	సుందరాంగుఁడు	క్రూర	...	
కీడులు (రోగములు)	అగ్నిరోగ	పాండువు	బృహద్బీజ	గుహ్యరోగ	గుల్మరోగ	మేహరోగ	సంధి	అపస్మార	దురద
కారకత్వములు.	ఆత్మ	బుద్ధి	భూమి	జ్ఞాన	ధన	దాస్య	శ్వేచ్ఛతి	ఆరామ	మోక్ష
నైసర్గిక. మిత్రత్వ	చ,కు,గు	ర,బు	గు,చ,ర	శు,ర	ర,కు, చ	శ,బు	శు,బు		
నైసర్గిక. శత్రుత్వ	శ,శు	...	బు	చ	బు, శు	ర, చ	ర,చ,కు	...	...
నైసర్గిక. సమత్వ	బు	కు, గు, శు, శ	శు, శ	కు,గు, శ	శ	కు, గు	గు		
పంచభూతాద్యధి కారములు.	అగ్ని	జల	అగ్ని	భూమి	ఆకాశ	జల	వాయు	...	

ఉచ్చ	మే	వృష	మ	కన్య	కర్క	మీ	తు	మి	ధ
పరమోచ్చ	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{28}$	$\frac{1}{15}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{27}$	$\frac{1}{20}$	...	...
నీచ.	తు	వృశ్చి	కర్క	మీ	మ	కన్య	మే	ధ	మి
పరమనీచ	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{28}$	$\frac{1}{15}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{27}$	$\frac{1}{20}$	..	..
మూలత్రికోణము.	సిం	వృష	మే	కన్య	ధ	తు	కుం	సిం	కుం
స్వక్షేత్రము	సిం	కర్క	మే, వృశ్చి	కన్య, మి	ధ, మీ	వృష, తు	మ, కుం	కన్య	మీన

గ్రహములు	ర	చం	అం	బు	బృ	శు	శ	రా	కే
స్వభావము	$\frac{1}{2}$ పా	*	$\frac{3}{4}$ పా	$\frac{1}{2}$ శు	శు	$\frac{3}{4}$ శు	శు	.	పాపి
జాతులు.	క్షత్రి	వైశ్య	క్ష	వై	బ్రా	బ్రా	శూ	...	.
లింగములు.	పు	స్త్రీ	పు	న	పు	స్త్రీ	న	స్త్రీ	న
వర్ణములు.	ఎ	తె	ఎ	ఆ, ప	ప	తె	నీల	ధూ	ధూ
దిక్కులు	తూ	వా	ద	ఉ	ఈ	ఆగ్నే	ప	నై	..
వయస్సు	50		బాల్య	కౌమార	30	16	100	100	100
గుణములు	సత్త్వ	స	త	ర	స	ర	త	త	త
రత్నములు.	మాణి	ముత్య	పగ	మర	పుష్య	వజ్ర	నీల	గో	వై
ధాన్యములు	గో	బి	కం	పె	సెన	బొ	ను	మి	ఉ
చరస్థిరములు	స్థిర	చర	చర	ఉభ	ఉభ	స్థిర	ఉభ	చ	చ

* పూర్ణచంద్రుఁడు = గురుసముఁడు, త్రిపాదచంద్రుఁడు = శుక్రతుల్యుఁడు, అర్ధచంద్రుఁడు=బుధసముఁడు, క్షీణచంద్రుఁడు = పాదశుభుఁడు.

గ్రహసమయములు పా. సూత్రము -1. మేషాది జన్మలగ్నమువఱకు లెక్కించి యా సంఖ్యనొకచోట నుంచుకొనుము, 2 ఏగ్రహమునకు ఏసమయము కనుఁగొనవలెనో యాగ్రహము మేషాదియెన్నవరాశియందుండునో నాసంఖ్యను దెలిసికొనుము, 3 పైరెండుసంఖ్యలనుగుణించి యా గుణించిన మొత్తము నొకచోట నుంచుకొనుము, 4 పైగుణించినమొత్తమును నక్షత్ర సంఖ్య యనఁగా 27 చేతను భాగించుము ఒకప్పుడు 27 చే భాగించుటకు 27 కన్న తక్కువమొత్తమున్నయెడల ఆ తక్కువ మొత్తమునే మహాదశాసంవత్సర సంఖ్యచే గుణింపవలెను, 5. భాగించగా వచ్చిన శేషమును ఏగ్రహమునకు సమయము కావలెనో ఆ గ్రహదశాసంవత్సర సంఖ్యచేతను గుణించుము. 6. అటు గుణించగావచ్చిన మొత్తమును తిరిగి 27 చేతను భాగించుము. భాగించగావచ్చిన శేషము సమయమనఁబడును. ఒకప్పుడు శేషము రానియెడల 27నే శేషముగా నెంచుకొనవలయును

సమయములు. ఫలములు

1 స్నాన = ధైర్యము
2 వస్త్ర = ప్రభుత్వము
3 తిలకధారణ = క్షేమము.
4 జప = శత్రుజయము.
5 శివపూజ = —పై—
6 ఉపాసన = దుఃఖము.
7 విష్ణుపూజ = జయము.
8 బ్రాహ్మణపూజ = రాజ్యము.
9 నమస్కార = మంగళము.
10 అప్రదక్షిణ = దారిద్ర్యము.
11 వైశ్వదేవ = అశుభము.

12. అతిథిపూజ=భోగము
13. భోజన= —పై—.
14. విద్యాప్రసంగ=పండితుఁడు.
15. ఆక్రోశ=వ్యసనము.
16. తాంబూల=స్త్రీసౌఖ్యము.
17. రాజవిలాసస్థిత=జయము.
18. కిరీటధారణ=సుఖము, గజారోహణము.
19 జలపాన=సుఖము
20. ఆలస్య=మిక్కిలిభయము.
21. శయన=సౌభాగ్యము
22. అమృతాశన=తృప్తి.
23. గంధపుష్పాద్యాభరణ=రాజ్యము
24. స్త్రీసల్లాప=భోగము
25. భోగ=భార్యాపుత్రులు.
26. నిద్రా=భోగవిహీనము.
27. రత్నపరీక్షా=ధనప్రాప్తి

గ్రహములకు అవస్థలు పా. చూ, అవస్థలు 5.

గ్రహయాళువు. సం. విణ. ఉ: చూ, గ్రహీత.

గ్రహరాజు సం. వి అ పుం 1 చూ, సూర్యుఁడు, 2. చూ, హిమాంశువు

గ్రహాధారుఁడు. సం. వి. అ. పుం. జ్యోతీరథుఁడు చూ, ధ్రువుఁడు

గ్రహించు. సం. స. క్రి 1 కైకొను చూ, పుచ్చుకొను, 2: చూ, తీసికొను, 3 తెలిసికొను చూ, విదితమగు, 4 పొందు చూ, ప్రాపించు. (గ్రహియించు అనియు.)

గ్రహిలుఁడు. సం. విణ. గ్రహించువాఁడు: చూ, గ్రహీత

గ్రహీత. సం. విణ. (ఋ ఈ. ఋ) -పై.-. గాయకుఁడు, గ్రహయాళువు, గ్రహిలుఁడు, గ్రాహకుఁడు, గృహయాలువు- యా-గృహయాళువు, గృహీత, గ్రహీత.

గ్రహీతుఁడు. సం. విణ. గ్రహించినవాఁడు.

గ్రా

గ్రాంథికము. సం. విణ గ్రంథయుది

గ్రాఁజి. దే వి ఒకరకము చెట్టు. పాండు. 4, ఆ. 21 చూ, వృక్షము

గ్రాద. దే వి కదుము చూ, బొప్పి

గ్రామకూటుఁడు సం వి అ. పుం. పెద్దకాఁపు చూ, మహత్తరుఁడు [దేశము.

గ్రామటిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ పల్లె చూ,

గ్రామణి సం. వి ఈ పుం 1 చూ, మంగలి, విణ 2 = గామిడి గ్రామాధిపతి చూ, మునసబు, 3 =గామిడి చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.

గ్రామత సం. వి ఆ స్త్రీ గ్రామముల సమూహము, చూ, దేశము.

గ్రామతక్షుఁడు. సం వి అ. పుం గ్రామమునకధీనుఁడైన కాణాచి, వడ్లంగి చూ, స్వర్ణకారుఁడు

గ్రామదూరన్యాయము. పా. ఈ యూరికా యూరెంతదూరమో ఆయూరికీయూరంతే దూరమను విధము [దేశము

గ్రామధానము సం వి అ న. పల్లె చూ

గ్రామపాలన ఆం తంత్రములు అఱువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, తంత్రములు

గ్రామమద్గురిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బొమ్మిడాయి అను చేఁప చూ, మత్స్యము 1, 2 గ్రామయుద్ధము చూ, యుద్ధము

గ్రామముఖము సం. వి. అ. న అంగళ్లబజారు (శేక) అంగళ్లవీధి చూ, మార్గము 1.

గ్రామము సం. వి. అ పుం. 1 ఊరు చూ, దేశము; 2 షడ్జాదిస్వరము చూ, స్వరము. 2, 3 (శబ్దాదిపూర్వకమైనపుడు) గుంపు (ఉదా.—శబ్దగ్రామము, గుణగ్రామము) చూ, సమూహము

గ్రామములు. అం. షడ్జగ్రామము, మధ్యమగ్రామము, గాంధారగ్రామము.

గ్రామమృగము సం. వి అ పుం. కుక్క. చూ, శునకము.

గ్రామసింహము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

గ్రామసూకరము సం.వి. అ పుం. ఊరఁబంది చూ, సూకరము

గ్రామస్థులు. అం అకృతసాక్షులు ఆఱుగురిలో నొకరు. చూ, అకృతసాక్షులు, 2 సాక్షులు పదునొకండుగురిలో నొకరు. చూ, సాక్షులు, 3 గ్రామమున కాఁపురమున్నవారు.

గ్రామాంతము సం వి అ న. మాలపల్లె చూ, దేశము

గ్రామీణ సం వి ఆ. స్త్రీ. 1 నీలి *: చూ, రంజని; 2 భోగముది చూ, వేశ్య, విణ. 3 ఊరిది.

గ్రాము వా. వి. ఒక ఘనశతాంశమీటరు పరిమాణముగల నీటితూకము [వాఁడు.

గ్రామేయుఁడు. సం విణ చూ, పల్లెటూరి

గ్రామ్యకుంకుమము సం. వి. అ. న కుసుంభాపూవురంగు చూ, వర్ణము. 6

గ్రామ్యకోశాతకి సం వి. ఈ. స్త్రీ. ఏనుఁగుబీఱ * చూ, బీఱ 2

గ్రామ్యధర్మము సం. వి అ. పుం. స్త్రీసంగమము చూ, సంయోగము

గ్రామ్యము సం. వి అ. న. 1. అశ్లీలము, మూర్ఖునిమాట చూ, శబ్దము 2, 2 శబ్దదోష విశేషము చూ, అశ్లీలము. 2, 3. అశ్లీలము, అసభ్యపుమాట చూ, శబ్దము.2; 4 పామరజనవాక్యము, అశ్లీలము. చూ, శబ్దము. 2, అం 5. అశ్లీలము, అర్థదోషములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, అర్థదోషములు, 6. అశ్లీలము. (సిగ్గుగలిగించునది) పదదోషములలో నొకటి. చూ, పదదోషములు(చూ, కావ్యదోషములు) (వ్యాకరణ నిషిద్ధమైన పామరభాష అనఁగా సిగ్గు, ఏవగము, అమంగళము కలిగించు పదములు. ఉదా.— "ఎసు దేవయోనిగోష్ఠి । విసరమహాపీన కుచ నవీనాశ్లేషో । ల్లసితుండనఁ గాలిందీ । రసవిహారణకరణనిత్యరసికుండనఁగ ౯ ," ఇచట యోని యనునది సిగ్గును గలుగఁజేయునది పీ అనునది యేవగము కాలిందీరఁ=పూర్తిగాఁ గాలిపోయెనను నర్థము స్ఫురించుచున్నది. గావున నమంగళము, కావున శాస్త్రనిషిద్ధము గ్రామ్యము లోకములోని జనులు మాటలాడు శబ్దములలో వ్యాకరణశాస్త్ర విరుద్ధమైనది గ్రామ్యము. ఈగ్రామ్యము చ్యుతసంస్కారమనియు నర్థగ్రామ్యమనియు రెండు విధములు. వ్యాకరణ దుష్టమైన పదములు వస్తాఁడు, తెస్తాఁడు, చేసుట, తీసుట యీ మొదలైనవి శాస్త్రవిరుద్ధ పదంబులు చ్యుతసంస్కారమున కుదాహరణంబులు. వీనిఁ బ్రయోగింపరాదు. (చూ, అర్థగ్రామ్యము). ఇత్యాది, న. 7 ఒకానొక రతిబంధము చూ, రతిబంధము, 8 ఉమ్మెత్త *· చూ, హాలాపువ్వము, 9 కోళ్ళు మొదలగువాని జాతి; 10 ఆంధ్రభాష= తత్సమము, తద్భవము, దేశ్యము, గ్రామ్యము అని చతుర్విధము. ఈ నాలుగురీతులలో గ్రామ్య మొకటి; విణ 11 గ్రామమునఁ బుట్టినది, అం. 12. ఉత్తానకరణబంధములు నలువదియొకటింటిలో నొకటి చూ, ఉత్తానకరణబంధములు, 13 అష్టాదశ పదార్థములలో నొకటి· చూ, అష్టాదశ పదార్థములు.

గ్రామాశ్వము సం. వి అ. పుం గాడిద చూ, రాసభము

గ్రామ్యుఁడు. సం.విణ: చూ, గ్రామేయుఁడు

గ్రావము సం వి న్ పుం 1= కఱవ. కొండ: చూ, పర్వతము, 2. ఱాయి. చూ, రాయి.

గ్రావస్తుఁడు. అం. చూ, ఋత్విజుఁడు.

గ్రాసము. సం. వి. అ పుం =గాసము కబళము. చూ, సాపాటు

గ్రాహకము. సం. వి అ పుం 1. డేగ చూ, శ్యేనము, విశ 2 గ్రహించునది, పా. వి 3. తీఁగెటుపాను గ్రహించు యంత్రము

గ్రాహకుఁడు సం విశ.=గాయకుఁడు చూ, గ్రహీత. [చూ, పముద్రాంత.

గ్రాహిణి సం వి ఆ స్త్రీ. తీఁటుకసింద *

గ్రాహము సం. వి అ. పుం 1 చూ, ప్రతిగ్రహము 1, 2 పంది చూ, సూకరము, 3 చెఱ చూ, బంధనాలయము, 4. ఒకానొక నీరుపాము, మొసలి (అని కొందఱు) చూ, మత్స్యము. 1

గ్రాహి సం. వి న్. పుం. 1 చూ, వెలఁగ*, 2. ఉమ్మెత్త* చూ, పాలాపువ్వు.

గ్రాహ్యము సం విశ. 1 గ్రహింపఁదగినది, 2 సంభోగబంధభేదము చూ, రతిబంధము

గ్ర

గ్రక్కుర. దే వి. డోఁకు చూ, వాంతి

గ్రి

గ్రిటు దే వి చూ, బలవంతము.

గ్రీవ సం. వి ఆ స్త్రీ 1. కంఠము చూ, మెడ, 2. మెడనరము: చూ, మెడ.

గ్రీవము. సం వి. అ. పుం. కిరణము చూ, పాయనము.

గ్రీవాఘంటు. సం. వి ఆ. స్త్రీ. ఘర్ఘర, గుఱ్ఱపుమెడగంటు: చూ, పీకె.

గ్రీవాభేదము. అం నృత్యములు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, నృత్యములు

గ్రీవాభేదములు. అం సుందరి, తిరశ్చీనము, పరివర్తితము, ప్రకంపితము (4)

గ్రీవావర్తి. అం అనుభావర్తములలో నొకటి చూ, అనుభావర్తములు.

గ్రీష్మభవ. సం వి ఆ స్త్రీ చూ, గ్రీష్మి *.

గ్రీష్మము. సం వి అ. పుం. 1. వేఁడి చూ, వేఁడిమి, 2 వేసంగి, వెట్టకారు, గ్రీష్మఋతువు (జ్యేష్ఠము, ఆషాఢము): చూ, మాసద్వయము, అం 3. కాలములు మూఁడింటిలో నొకటి చూ, త్రియామ (చూ, కాలములు 2.), 4 ఋతువులాఱింటిలో నొకటి చూ, ఋతువులు [పాది *

గ్రీష్మసుందరి. సం వి. ఈ. స్త్రీ చూ, నాంస

గ్రీష్మహాసము. సం వి. అ న చూ, దూదిపోగు. [లొద్దుగు *.

గ్రీష్మాతిరీటము. సం. వి. అ. పుం చూ,

గ్రీష్మి. సం. వి ఈ. స్త్రీ చూ, విరజాజి *

గ్రీష్మోద్భవ సం వి ఆ స్త్రీ. —పై—

గ్రు

గ్రుక్క. దే వి 1 గ్రసనము రూ-గుక్క మ్రింగుట చూ, మ్రింగుడు, 2 ఊపిరి, రూ-గుక్క చూ, శ్వాసము

గ్రుక్కకొను. ద్వ అ. క్రి. చూ, మ్రింగు

గ్రుక్కలుమ్రింగు దే అ క్రి 1 అపేక్షపడు చూ, వాంఛించు, 2 చూ, రూ-గుటకలుమ్రింగు, 3 చూ, సంకోచించు

గ్రుక్కిలి దే వి చూ, గ్రుక్క.

గ్రుక్కిళ్లుమ్రింగు. దే అ క్రి. 1. అపేక్షపడు. శకుం. ౫, ఆ. 187 చూ, వాంఛించు; 2 చూ, సంకోచించు

గ్రుక్కిళ్లుమ్రింగుట జా ఆశపడియుండుట. "నేనిప్పుడు నీపాంపునకే గ్రుక్కిళ్లు మ్రింగు చుందును" (నీతిచంద్రిక. విగ్రహము)

గ్రుక్కుమిక్కను. దే. అ క్రి, చూ, గ్రుక్కిళ్లుమ్రింగు.

గ్రుక్కుమిక్కుమను దే. అ క్రి—పై— (సంకోచించు —ప్రభా 1, అ 28)

గ్రుక్కఁడు వా. వి· చూ, నోకెఁడు.

గ్రుచ్చు. దే స. క్రి 1 నాటు ఆం, భా తృ. 122, భాగ. 4, స్కం 326· చూ, మొల వేయు (అ క్రి అని శ ర), ఆం. ప్రే. 2. నాటించు చూ, నాటు, 3 తూఱఁ జేయు తూఱ్ప "సూదినిదారముగ్రుచ్చుము" చూ, తూఱుచు

గ్రుడ్డి దే వి. 1. అంధకుఁడు చూ, కేచీఁకు; 2. అంధభావము. ఆం, భా ద్వి 124 చూ, చీఁకు.

గ్రుడ్డింగిలాయి. దే వి (గ్రుడ్డి + ఇంగిలాయి) ఒకరకము ఇంగిలాయి చూ, మత్స్యము. 1.

గ్రుడ్డికామంచి దే వి గొడుగుగ్రడ్డి* చూ, తృణము. 1. [బకము

గ్రుడ్డికొక్కరాయి ద్వ. వి కోయష్టికము చూ,

గ్రుడ్డితనము దే వి. చూ, చీఁకు

గ్రుడ్డిపాటు దే విణ. (గ్రుడ్డి + పాటు) దైవమువలనఁ గలిగినది "వాని కీపని గ్రుడ్డి పాటుగా కలిగినది" చూ, దైవికము

గ్రుడ్డు. దే వి 1 గ్రుడ్డితనము చూ, చీఁకు, 2 రూ-గుడ్డు. కనుగ్రుడ్డు చూ, నేత్రము 1, 3 రూ-గుడ్డు పక్షిలోనగువాని అండము. అచ్చ. యు, కాం. 302· చూ, పేశీకోశము.

గ్రుడ్డుకానుపు. దే వి. 1 పాము. అచ్చ బాల, కాం. 3 చూ, సర్పము; 2 పిట్ట చూ, పక్షి (దీనికి సరియైన సంస్కృతశబ్దము అండజము.)

గ్రుడ్లగూబ ద్వ వి ఘూకము. చూ, సకినం పుఁ బులుఁగు

గ్రుద్దు దే వి 1 పిడికిటి పోటు· చూ, యుద్ధము, స. క్రి. 2 పిడికిటితో పొడుచు: చూ, చేసుము [ద్వి 222 చూ, యుద్ధము.

గ్రుద్దులాట దే వి. ముష్టియుద్ధము. ఆం, భా.

గ్రుద్దులాడు దే అ క్రి, స. క్రి (అని కొందఱు) (గ్రుద్దులు + ఆడు) రూ-గుద్దులాడు: చూ, పోట్లాడు

గ్రె

గ్రెటు. దే వి గద్గదకంఠసాధుధ్వని చూ, స్వరము 2

గ్రెణి దే వి పరిహాసము చూ, విలాసము. 1.

గ్రై

గ్రైవము. సం వి అ న మెడతాడు· చూ, భూషణము 2 (మెడను బెట్టెడు సొమ్ము అనియు) (చూ, సూత్రము 1.)

గ్రైవేయకము సం వి. అ. న. —పై—

గ్రైవేయము. సం. వి అ. న —పై—

గ్రైష్మి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, గ్రీష్మి*

గ్రొ

గ్రొచ్చు దే. ప్రే. గుద్దలిలోనగువానితో పల్లముచేయు

గ్రొయ్యు, దే. అ క్రి. పల్లముపడు

గ్రో

గ్రోవులు. దే. వి బ. భూషణవిశేషము చూ, భూషణము. 2.

గ్ల

గ్లస్తము. సం విణ. తినఁబడినది చూ, భక్షితము.
గ్లహము. సం వి అ. పుం జూదమునందలి పంౙెము చూ, వ్యవహారము. 4

గ్లా

గ్లాన. అం సంచారీభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు ఇరువదింటిలో నొకటి: చూ, సంచారీభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు
గ్లాని. సం వి. ఇ. స్త్రీ. 1 శ్రమముచేతఁ గలిగిన దౌర్బల్యము చూ, నిస్సత్తువ, అం. 2 సంచారీభావములు ముప్పదిమూఁడింటిలో నొకటి. చూ, సంచారీభావములు. (ఉదా— తొల్లి పూలబంతులం జేఁబూనుటకైన నలపొందునయ్యుందు వదనకొండకంఠెను బరువగు నవ్వలపు నెట్లు సైరించుచుండునోగదా)
గ్లానుఁడు సం. విణ చూ, వ్యాధితుఁడు 2.
గ్లాను వా వి. అద్దపుపాత్రి చూ, ముకురము
గ్లాస్నుఁడు. సం. విణ ఉ చూ, రూ-గ్లానుఁడు
గ్లాస్నువు సం విణ ఉ. —వై.—

గ్లౌ

గ్లౌ. సం. వి. ఔ పుం 1. కర్పూరము చూ, సిరము, 2 చంద్రుఁడు చూ, హిమాంశువు

ఘ

ఘ. ఒకయక్షరము సం. వి. అ పుం 1. మబ్బు చూ, మేఘము 1, 2. వేఁడి చూ, వేఁడిమి, 3 బ. చిఱుగజ్జెలు: చూ, భూషణము. 2; 4. చిఱుగంట: చూ, భూషణము 2; 5 గట్టించుట. చూ, దట్టింపు, 6. ముక్కంటి. చూ, శివుఁడు, 7. గుడ్లగూబ చూ, సకినంపుఁబులుఁగు, స. 8. వాద్యము (వీణ లోనగునది). గూ వీణె, 9 అమృతము చూ, సుధ.1, ఆ స్త్రీ 10. నేల చూ, భూమి.1, 11. కబురు చూ, సమాచారము. 2, 12. గొల్లపల్లె చూ, దేశము, 13 అమ్ము (పుం అని కొందఱు) చూ, బాణము. 1, అం 14 కంఠ్యములలో నొకటి చూ, కంఠ్యములు
ఘంట సం వి ఆ. స్త్రీ. 1=గంట చూ, గంట 1 (చూ, కాలపరిమాణము), 2. ఒకానొక రాగము చూ, స్వరము. 2, 3.=గంట. పిడిగంట యను వాద్యము చూ, వీణె, 4 చూ, మొక్క_ము *, 5. బదరి *· చూ, రేఁగు, 6 పూగము * చూ, పోఁక, అం 7. ప్రణవనాదములు పదింటిలో నొకటి చూ, ప్రణవనాదములు
ఘంటాపథము. సం వి. అ. పుం. 1 సంసరణము, ఘంటలతోఁగూడిన యేనుఁగుల దారి చూ, మార్గము 1, న 2 ముక్కువైపు కొలికి. చూ, ముక్కుకొలికి [మొక్క_ము*
ఘంటాపాటలము సం వి అ పుం· చూ,
ఘంటాపాటలి సం. వి ఇ. పుం. రూ— —వై— [బువు *.
ఘంటాభిద. సం వి. ఆ. స్త్రీ చూ, నాదాలా
ఘంటారవ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 చూ, గిలగింత *, 2 బ. చిఱుగజ్జెలు చూ, భూషణము 2.
ఘంటారవము సం వి. అ. పుం· చూ, రాబంను
ఘంటావధానము అం కళలఱువదినాలుగింటిలో నొకటి. చూ, కళలు.
ఘంటాశబ్దుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వైతాళికుఁడు.

ఘంటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గొంతుముడి చూ, ముడి. 5, అం. 2. చక్రిగులు తొమ్మి దింటిలో నొకటి చూ, చక్రములు, 8 ఘన వాద్యము లాఱింటిలో నొకటి. చూ, ఘన వాద్యములు

ఘండము సం వి అ. పుం. చూ, భ్రమరము

ఘట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 గుంపు. చూ, సమూహము, 2 ఏనుఁగుల గుంపు చూ, హస్తి, 3. ఘటనము, ఇండుమూఁడు మాఱులు ఏనుఁగును దట్టుట (అనికొందఱు). చూ, సంధానము. 1, 4 గోష్ఠి. చూ, సభ. 2

ఘటకుఁడు. సం విణ ఘటిల్లఁజేయువాఁడు

ఘటచక్రము సం వి అ న. రతిబంధవిశేషము. చూ, రతిబంధము [చూ, శిగ్రువు 1

ఘటచ్ఛదము సం వి అ పుం మునగ *

ఘటదాసి. సం. వి ఈ. స్త్రీ విటీవిటులను తార్చెడియిఁతి. చూ, శంభళి.

ఘటన. సం. వి ఆ. స్త్రీ 1 చూ, ఘట 3, 2. కూర్పు చూ, సంధానము. 1.

ఘటము. సం. వి. అ. న 1. ఎళనీరుకాయ, నారికడపువెవ్వు (అని కొందఱు) చూ, ముక్కంటిపండు, పుం. 2.=కడవ. రూ- ఘటి చూ, భాండము. 3, 3. ఏనుఁగు కుంభస్థలము చూ, హస్తి, 4. శిఖరము చూ, కుద. 3, 5 పాడునుయ్యి చూ, నుయ్యి 6. ఊపిరి లోనికిఁదీసి నిలుపుట చూ, శ్వాసము; 7. నీలాటిరేవు: చూ, రేవు, 8. ఎగుమతిదిగుమతుల చోటు చూ, రేవు, 9. గరగ. "నూకొలమ్మ ఘటము" చూ, పాత్రము. 6.

ఘటయంత్రము. సం. వి. అ. న. 1 నూతిగిలక: చూ, రాట్నము; 2. చూ, ఏతము. (1)

ఘటయోని. సం. వి. ఇ. పుం అగస్త్యముని చూ, ముని. 1.

ఘటకాసి. సం. వి. న్ పుం. చూ, తార్కికుఁడు.

ఘటి సం. వి ఈ. స్త్రీ 1. ఉల్లిపాషాణము: చూ, సౌవీరము 2, 2 కుండ: చూ, భాండము 3, 3 పిడత చూ, భాండము. 3; 4. సీలమండ బుడిపి చూ, సీలమండ, 5 = గడియ. రూ - ఘటిః చూ, గడియ. 1, 6 ఢక్కాయను వాద్యము చూ, వీణె.

ఘటిక సం వి. ఆ. స్త్రీ 1 = గడియ. రూ- ఘటి ఇరువదినాలుగు నిమిషములకాలము; చూ, గడియ 1, 2.=గడియ గడెమ్రాను చూ, విష్కంభము 2, 3. చూ, బలపము, 4. కుహళి చూ, పోఁకపొత్తి; 5 పాల ఱాయి చూ, రాయి, 6. చీలమండ బుడిపి. చూ, సీలమండ, 7 తెప్ప చూ, హోడము.

ఘటికాలగ్నము. పా. సూర్యోదయము మొదలు జననకాలమువఱకునైన గడియల సంఖ్యను 12 చే భాగించవలెను. భాగించగా వచ్చిన శేష సంఖ్యను జన్మలగ్నము మొదలు లెక్క పెట్టినయెడల నెన్నవలగ్నమగునో యది ఘటికాలగ్నమగును. ఒకప్పుడు 12 కన్న తక్కువ వచ్చినయెడల నాతక్కువసంఖ్యనే జన్మలగ్నము మొదలు లెక్కింప నేరాశియగునో యది య ఘటికాలగ్నమగును

ఘటితము సం వి అ న 1 ఏనుఁగులగుంపు చూ, హస్తి, విణ. 2. బ్రద్దలుచేయఁబడినది చూ, పాటితము, 3 గుచ్చఁబడినది చూ స్యూతము, అం. 4 చుంబనములు పదునైదిఁటిలో నొకటి. చూ, చుంబనములు

ఘటికారము. సం. వి అ. పుం = : చూ, రూ- ఘటీకారము.

ఘటికొసిద్ధి అం. కళలఱువదినాలుగింటిలో నొకటి: చూ, కళలు. [చూ, సౌవీరము. 2

ఘటిని. సం వి. ఈ. స్త్రీ ఉల్లిపాషాణము,

ఘుటిల్లు. సం అ క్రి. కలుగు చూ, పుట్టు 2.
ఘుటీకారము. సం. వి అ. పుం=గడియారము కాలసూచకయంత్రము చూ, గడియారము.
ఘుటీకారుఁడు. సం వి. అ. పుం చూ, మృత్కారుఁడు.
ఘుటీయంత్రన్యాయము. పా. ఏతమువలె కార్యమగునంతవఱకు వంగియుండి కార్యము కాఁగా నే మీఁదికి నిక్కు రీతి.
ఘుటీయంత్రము సం వి అ న చూ, రూ-ఘుటయంత్రము.
ఘుటోత్కచాంతకుఁడు. సం వి అ. పుం కర్ణుఁడు చూ, రాధేయుఁడు
ఘుటోద్దిక. సం వి ఆ స్త్రీ చూ, సుటదాసి.
ఘుటోదకము. సం. వి అ. పుం. కొబ్బరి* చూ, నారికేళము.
ఘుటోదరము. సం. వి. అ. న దౌర్భాగ్యలక్షణము. చూ, లక్షణము 1
ఘుటోద్భవుఁడు. సం వి. అ పుం అగస్త్యముని చూ, ముని 1.
ఘుట్టకుటీప్రభాతన్యాయము. ఒక వ్యవహారస్థుఁడొక పట్టణముచేరి తన వ్యవహారము చేసికొని పోవునప్పుడా పట్టణములోని ఘాటీపాకదగ్గఱనుండి వెళ్లినచో సుంకమీయవలసివచ్చునని యర్ధరాత్రివేళ మాఱుత్రోవను బోవలయుననుతలంపులోఁ బయలుదేరి యా పట్టణము సందులుగొందులు తిరిగి త్రోవ తెలియక తుదకు ఘాటీపాకదగ్గఱకుఁ జేరునప్పటికిఁ దెల్లవాఱినది. కనుక ఆయాసపడుటయు, సుంకమీయుక తప్పక వచ్చెననుటయునను విధము. (తప్పించుకొన నుద్దేశించిన కార్యముచేయవలసి వచ్చినయెడల నిది చెప్పఁబడును.)
ఘుట్టగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 మాషపర్ణి * చూ, మినుము, 2 చూ, రుద్రజడ*.
ఘుట్టన సం వి ఆ స్త్రీ =గట్టన చూ, దిమ్మిస
ఘుట్టము సం వి అ పుం. 1 =గట్టు తీరము చూ, రోధస్సు. 2. సుంకము మొదలైనవి తీయుచోటు చూ, సదనము 1, 3 వనగిరిప్రాయదేశము, 4. రామాయణాదులలోని శ్లేషముగు కథాభాగము చూ, పట్టు 14
ఘుట్టితము సం విణ 1. గట్టింపఁబడినది; అం. 2 స్థితకరణబంధము లెనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, స్థితకరణబంధములు (చూ, బంధములు.)
ఘుతినుఁడు సం విణ చూ, భక్షుకుఁడు
ఘన సం. వి. ఆ స్త్రీ 1 చూ, మినుము *; 2 చూ, రుద్రజడ *, వా 3 పనసయొక్క ఆవృత్తి చూ, మరలుఁబాటు.
ఘనకాలము సం వి అ. పుం వర్షర్తువు (శ్రావణ భాద్రపదమాసములు) చూ, మాసద్వయము (చూ, ఋతువులు)
ఘనకుకము సం వి అ పుం చూ, వడగల్లు
ఘనచ్ఛాయ సం వి ఆ. స్త్రీ చింత * చూ, తింత్రిణి
ఘనజంబాలము సం వి అ ... గొప్పబురద [చూ, బురద.
ఘనడిండిమము సం వి.అ పుం కాకిదొండ* చూ, దొండ [కోయిల
ఘనతాలము సం వి అ పుం చూ, వాన
ఘనత్వక్కు సం వి చ్ పుం చూ, లొద్దుగు*.
ఘననామకము సం వి అ పుం చిట్టి * చూ, భండీరము. 2.
ఘనపల్లవము. సం వి అ పుం చూ, శి... వు 1
ఘనపుష్పము సం. వి అ పుం —పై—
ఘనమగు మి అ. క్రి. దట్టమగు చూ, వ్యాపించు
ఘనమానము పా. 1728 ఘనఅంగుళములు=1 ఘనఅడుగు, 27 ఘనఅడుగులు=1 ఘన గజము, 42 ఘనఅడుగులు (కలప)=1 (ఓడ బరువు) టన్ను: చూ, ఘనము. 11

ఘనము. సం. వి అ. న. 1 నృత్యాది మధ్యమానము (విలంబిత-ద్రుత-మధ్యంబులనెడి లయవిశేషములు వరుసగా తత్త్వ, ఓఘ, ఘనము లనంబడును) చూ, స్వరము 2 (చూ, తాళము 2), 2 కంచుతాళము లోనగు వాద్యము చూ, వీణె, 3. నడిమిపెరుగు: చూ, పెరుగు 1, పుం. 4 తుంగముస్తె* చూ, ముస్తకము, 5 చూ, లొద్దుగు*, 6 దిటవు చూ, శక్తి 1, 7. దూ-ఘనాఘనము మబ్బు, చూ, మేఘము 1. (అగ్నివలనఁ బుట్టిన భయంకరమగు మేఘము), 8 =గనము విరివి చూ, విస్తారము, 1, 9 చూ, సమ్మెట, 10 కుఱుచయినుపదుడ్డు చూ, ముద్గరము, 11 వర్గ తిరిగి గుణించుట (ఘనపరిమాణము= పొడవు × వెడల్పు × ఎత్తు) చూ, హెచ్చవేత, విణ 12. దట్టమైనది చూ, సాంద్రము 2, 13. దిటవుగలది చూ, వ్యాయతము. 1, అం. 14 గాయకదోషము లేక పాడెడి పాటయందలి ఆఱువిధములలో ముందుగ పాడఁబడునది (చూ, గానశాస్త్ర పండితుఁడు) [రసాలము 3

ఘనమూలము సం వి అ. పుం. చెఱకు* చూ,

ఘనరవము సం. వి. అ. పుం చూ, రాబందు.

ఘనరసము సం వి అ. పుం 1 నీరు చూ, సలిలము, 2 కర్పూరము చూ, సిరము, 3 గులిక చూ, పూస 4 చెట్టుబంక చూ, బందన, 5 చేల్ల చూ, మజ్జిగ, 6 చోగ*. చూ, సొరివ, విణ. 7 దట్టమైనది చూ, సాంద్రము 2

ఘనవల్లిక. సం వి అ స్త్రీ. మెఱపు చూ, విద్యుత్తు. 1 [చూ నరకములు

ఘనవాతము. సం వి అ పుం. నరకభేదము

ఘనవాద్యములు. అం కాంస్యతాళము, తాళిక, ఘంటిక, జయఘంట, క్షుద్రఘంట, కర్కు(8)

ఘనవాసము. సం. వి. అ పుం. గుమ్మడి*: చూ, మహాఫలము.

ఘనవాహనుఁడు సం. వి. అ పుం. 1: చూ, శివుఁడు, 2 చూ, వేలుపుఱేఁడు.

ఘనశ్రోణి సం. వి ఈ. స్త్రీ నేల: చూ, భూమి 1.

ఘనసారతరువు. సం. వి ఉ. పుం. కర్పూరపు అరఁటి* చూ, రంభ. 1.

ఘనసారము సం. వి. అ. పుం 1. కర్పూరము చూ, సిరము, 2 గాడిద: చూ, రాసభము, 3 నీరు చూ, సలిలము.

ఘనస్వరము సం. వి అ. పుం. 1 చిట్టికూర*. చూ, భండీరము, 2. ఉఱుము చూ, స్తనితము. [కాలము.

ఘనాకరము సం వి. అ. పుం చూ, ఘన

ఘనాఘనము సం వి. అ. పుం. 1 కురియుచున్నట్టి మేఘము తొలుమొగులు చూ, మేఘము.1, 2 హింసించునట్టి మదపుటేనుఁగు చూ, హస్తి, 3 కొండ చూ, పర్వతము, 4. ఐశ్వర్యము చూ, సంపత్తి, 5 కవాటము చూ, తలుపు, విణ. 6. దట్టము చూ, సాంద్రము 2

ఘనాఘనుఁడు. సం.వి అ పుం. 1. ఇంద్రుఁడు. చూ, వేలుపుఱేఁడు, 2 దానశీలుఁడు చూ, వదాన్యుఁడు, 3. దుర్మార్గుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2

ఘనాత్యయము సం వి అ. పుం. శరత్కాలము (ఆశ్వయుజము-కార్తికము). చూ, మాసద్వయము (చూ, ఋతువులు)

ఘనాపాఠి వా వి వేదాధ్యయనసంపన్నుఁడు.

ఘనాశ్రయము. సం. వి. అ పుం చూ, విన్ను.

ఘనీభవించు సం అ. క్రి. చూ, ముద్దకట్టు

ఘనుఁడు సం విణ. గొప్పవాఁడు. చూ, హేమాహేమీలు.

ఘనోదధి. సం. వి ఇ పుం నరకభేదము. చూ, నరకములు.

ఘనోపలము. సం వి. అ. పుం: చూ, వడగల్లు.

ఘరట్టన్యాయము. పా. తిరుగలిదిమ్మలు తిరుగనదియు తిరుగనిదియు రెండు నుండినంగాని ఒక్కటి తిరిగెదానితో నేపనిసెఱవేఱదనురీతి.

ఘరట్టము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తిరుగలి.

ఘర్ఘటము సం వి. అ. పుం. ఘర్ఘటమనుచేప చూ, మత్స్యము 1.

ఘర్ఘర. సం వి. ఆ. స్త్రీ. గుఱ్ఱపుమెడగంట చూ, హయము.

ఘర్ఘరకము సం. వి. అ పుం. గుడ్లగూబ చూ, సకినంపుంబులుంగు

ఘర్ఘరము. సం, వి అ. పుం 1. రూ– –వై.–; 2. కొండదారి· చూ, మార్గము. 1, 3 గర్భము మ్రోంత: చూ, స్వరము. 2, 4. వాకిలి, ద్వితీయతలకవాటము (అని కొందఱు) చూ, సదనము. 1, 5. అమృతరసమువలనం బుట్టిన నవ్వు చూ, హాస్యము. 1, 6. వానకురియు చప్పుడు: చూ, స్వరము 2, 7. ఉలూకము: చూ, స్తనితము, 8. వాద్యభేదము చూ, వీణె.

ఘర్ఘరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిఱుగంట చూ, భూషణము. 2, 2. ఒకరకము వీణె చూ, చూ, వీణె, 3. ఒకానొక స్వరము చూ, స్వరము 2. [నది

ఘర్ఘరిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ. ఘర్ఘరికానది: చూ,

ఘర్ఘుర. సం. వి.అ. స్త్రీ: చూ, యమకీటకము.

ఘర్ఘరకము. సం. వి. అ. పుం· చూ, ఘర్ఘరకము.

ఘర్ఘరిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ 1. వాయించెడి కఱ్ఱ చూ, కోడుపు. 1, 2. ఝరీవాద్యము: చూ, వీణె, 3. చూ, ఘర్ఘరిక.

ఘర్మము సం. వి అ. పుం. 1. ఎండ: చూ, వెలుంగు. 3, 2. చెమట: చూ, స్వేదము. 1; 3. ఏనుంగు హృదయమునందలి మదము చూ, మదము. 1, 4. చూ, వేండిమి, 5 వేసంగి, గ్రీష్మర్తువు (జ్యేష్ఠము, ఆషాఢము): చూ, మాసద్వయము (చూ, ఋతువులు), అం. 6. గజమదము లెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, గజమదములు

ఘర్షణము. సం వి అ. న చూ, పీడనము.

ఘర్షణాలము. సం. వి అ పుం నూరెడు గుండు. చూ, రాయి.

ఘర్షణి సం వి. ఈ. స్త్రీ. పసుపు· చూ, వర్ణము 6.

ఘర్షించు. సం, స. క్రి· చూ, రాయిడిచేయు

ఘల్లరీముఖము సం వి అ న. రతిబంధవిశేషము చూ, రతిబంధము. [సాపాటు.

ఘసి. సం. వి. ఇ. పుం. ఆహారము చూ,

ఘస్మరుండు సం, విణ చూ, భక్షకుండు

ఘస్రము. సం వి అ. పుం 1 దినము· చూ, రోజు, న. 2 అహము: చూ, పగలు, 3 కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1, విణ 4 క్రూరము, చంపునది చూ, హింస్ర

ఘస్రుండు సం విణ హింసించువాండు.

ఘా

ఘాంటికము. సం. వి. అ పుం క్షీరకాంచనము. చూ, హాలాపుష్పము.

ఘాంటికుండు. సం వి అ. పుం వేకువను రాజులనిద్రమేల్కొలిపెడువాండు· చూ, వైతాళికుండు. (రూ-ఘాటికుండు)

ఘాట. సం వి. ఆ. స్త్రీ: అవటువు. చూ, పెడతల.

ఘాటము. సం. వి. అ. పుం. —వై—

ఘాటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ఘాటు.
ఘాటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ —పై—
ఘాటికుఁడు. సం. వి అ. పుం చూ, రూ—ఘాంటికుఁడు.
ఘాటియాబ్రాహ్మణులు పా. వీరు కృష్ణశుక్ల యజుర్వేదులుగ నున్నారు గంగావైతరణీ మొదలగు పుణ్యనదీ స్నానములకు వచ్చెడి వారలకు వైదికకర్మములను చేయించి జీవనము చేయుదురు చూ, బ్రాహ్మణులు
ఘాటీపాక. వా. మి. వి సుంకము వసూలుచేయు యిల్లు (ఘాటీ అనియు) చూ, సదనము. 1.
ఘాతకుఁడు. సం. విణ చూ, హింసకుఁడు.
ఘాతము సం. వి అ. పుం. 1 దెబ్బ చూ, మొత్తు 1, 2. అమ్ము చూ, బాణము 1, 3 చంపుట చూ, వధము, 4. కోనేరు గూ, సరస్సు 1; పా 5. శక్తి (పవర్), ఘాతము (ఇందుకుసంబంధించిన శాస్త్రపరిభాషాపదములు—ద్వితీయఘాతము, త్రిఘాతము, చతుర్ఘాతము.)
ఘాతి సం. వి. న్. పుం డేగ చూ, శ్యేనము.
ఘాతించు. సం. స. క్రి చంపు చూ, సంహరించు
ఘాతిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ చూ, పరిఖ.
ఘాతిని. సం. విణ. (ఈ). చంపునట్టిది. చూ, హింస్రి
ఘాతుకుఁడు. సం విణ 1 చూ, రూ-ఘాతకుఁడు, 2. చూ, పాపుఁడు. [విన్న.
ఘామము. సం వి. అ పుం. ఆకసము చూ,
ఘాముఁడు. సం. వి. అ. పుం చంద్రుఁడు చూ, హిమాంశువు.
ఘారిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ. = గారె అప్పాలు (అనికొందఱు) (ఘారి అనియు) చూ, భక్ష్యము.
ఘాసము. సం.వి అ.పుం=కసవు చూ, తృణము.1.
ఘాసి. సం. వి. ఇ పుం అగ్ని. చూ, వహ్ని.1

ఘి

ఘిమిరియాబ్రాహ్మణులు. పా. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఘీ

ఘీంకారము సం వి అ. పుం=గీఁక. ఏనుఁగు గీఁక చూ, స్వరము. 2.
ఘీంకృతము సం. వి అ. న. —పై—
ఘీంకృతి సం. వి ఇ. స్త్రీ —పై—

ఘు

ఘు. సం వి.ఉ పుం. చప్పుడు: చూ, స్వరము.2
ఘుంటుకము సం వి అ. పుం చూ, సీలమండ.
ఘుంటము సం. వి అ. పుం —రూ-పై.—
ఘుండము. సం వి.అ పుం చూ, భ్రమరము. 1.
ఘుటము. సం. వి. అ. పుం రూ-ఘుటిక. చూ, సీలమండ
ఘుటి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. గుదికాలు చూ, మడమ, 2 చూ, సీలమండ.
ఘుటిక. సం వి.ఆ. స్త్రీ. 1 చూ, రూ-ఘుటము, 2=గుళిక: చూ, పూస, 3. చిన్నమందుంట చూ, మాత్ర (1). (విస.
ఘుణప్రియ. సం వి ఆ. స్త్రీ. అతివస* చూ,
ఘుణము. సం వి అ పుం. మ్రానితొలుచు పురుగు చూ, పురుగు.
ఘుణవల్లభ సం వి ఆ. స్త్రీ చూ, ఘుణప్రియ
ఘుణాక్షరన్యాయము పా. మ్రానియందు నుసిపురుగులు తొలువఁగా నేర్పడిన యక్షరము యొక్క న్యాయము (ఇది యప్రయత్నముగా నేర్పడినదిగాని పురుగుయొక్క ప్రయత్నముచేతఁ గాదు. ఉద్దేశము లేక జరిగినదానియందిది చెప్పఁబడును.)

ఘుర్ఘురము. సం. వి. అ. పుం, 1=గురగుర. పందికూఁత చూ, స్వరము 2, 2 ఘుర్ఘుర మను పురుగు చూ, యమకీటకము.

ఘుర్ఘురి. సం వి. ఈ స్త్రీ 1 ఒకానొక జల జంతువు చూ, మృత్క్కిర, 2 మండలియను వాద్యము. చూ, వీణె.

ఘుర్ఘురించు. సం. అ క్రి. (పంది) కూయు చూ, శబ్దించు.

ఘురుఘ్మరము. సం. వి. అ పుం కుమ్మరపుఁ పురుగు చూ, యమకీటకము.

ఘులఘులారవము సం. వి అ. పుం. పారావత భేదము చూ, పావురము. [వ్యాప్తము.

ఘుష్టము సం. విణ. చాటింపఁబడినది. చూ,

ఘుసృణము. సం. వి. అ. పుం. కుంకుమపువ్వు చూ, వహ్నిశిఖము.

ఘూ

ఘూకమార్జాలలోచనము పా ఎనమండ్ర మఁగం డ్రను జెంపెను స్త్రీగుఱుతు అనఁగా ఎని మిది మనువులు పోవు మగువ, భర్తృహంత్రి లక్షణము గూ, లక్షణము 1

ఘూకము సం వి అ పుం = గూబ చూ, పక్షి నంపుఁ బులుఁగు (సము 1

ఘూకారి సం వి ఇ. పుం. కాకి చూ, వాయ

ఘూకావాసము సం వి. అ పుం పెద్దబేరు* చూ, శాకోటము

ఘూర్జరము. సం వి అ పుం=గుజేరి-గుజేరాతి దేశము శేఁబదియాఱింటిలో నొకటి: చూ, దేశము.

ఘూర్జర స్త్రీ. అం. దేశ స్త్రీలలో నొకతె చూ, దేశ స్త్రీలు (చూ, స్త్రీ)

ఘూర్జరి. అం 1. స్త్రీరాగము లిరువదినాలుగిం టిలోనొకటి· చూ, స్త్రీరాగములు, 2. పంచ మిజభావములు పదింటిలోనొకటి: చూ, పంచ మిజభావములు (చూ, భావ. 1.)

ఘూర్జర్యపాంగములు అం. (చూ, అంగము.9) మహారాష్ట్రి ఘూర్జరి, సౌరాష్ట్రి, దక్షిణ, ద్రావిడ (4)

ఘూర్ణనము. సం. వి అ. న తిరుగుడు చూ, మర [చూ, విహారము. 1

ఘూర్ణి సం. వి ఇ. స్త్రీ గిరగిరతిరుగడము

ఘూర్ణితము. సం విణ 1 తిరుగుడుపడినది ఆఘూర్ణితము, ఆవృత్తము, ఉద్భ్రాంతము, 2 కూరుకుపాటుపడినది చూ, స్వప్నము 2.

ఘూర్ణితుఁడు. సం విణ చూ, ప్రచలాయితుఁడు.

ఘూర్ణిల్లు సం అ క్రి తిరుగుడుపడు చూ, పరిభ్రమించు

ఘృ

ఘృణ. సం వి అ స్త్రీ 1. కనికరము చూ, దయ, 2 అసహ్యత చూ, రోఁత 2

ఘృణావాసము. సం వి. అ. పుం గుమ్మడి* చూ, మహాఫలము [నము 2

ఘృణి సం వి ఇ పుం కిరణము చూ, హాయ

ఘృతకోశాతకి సం వి ఈ స్త్రీ నేతిబీఱ* చూ, బీఱ. 2

ఘృతకోశాతకీన్యాయము పా. నేతిబీఱకాయ యని పేరేగాని అందులో నేయిలేదు సరే గదా చెప్పగా నుండునురీతి.

ఘృతదిధీచి. సం వి ఇ పుం. అగ్ని చూ వహ్ని 1

ఘృతదీధితి సం. వి. ఇ పుం —పై—

ఘృతధూపకము. సం వి. అ. పుం చూ, వృక ధూమకము. * [కరజము*.

ఘృతపత్రికము సం వి అ. పుం చూ, పూతి

ఘృతపూరకము. సం వి అ పుం చూ, వ్యాఘ్ర నఖము* [సోలి*

ఘృతమండ. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, వాయ

ఘృతమండలిక. సం. వి ఆ స్త్రీ. చూ, హంస పాది*.

ఘృతమంథ. సం. వి అ స్త్రీ. —పై—

ఘృతము సం. వి. అ న 1 నెయ్యి చూ, తైలము; 2. నీరు చూ, సలిలము; 3 క్షీరము చూ, పాలు 1, విణ 4 వెలిఁగినది. చూ, దీప్తము 1, అం 5. దానములు పదింటిలో నొకటి చూ, దానములు.

ఘృతములు అం. అశ్వగంధాది, ఐలేయక,షట్ఫల, దూర్వాది, పంచగవ్య, ఆర్ద్రక, కదలీకంద కల్యాణ, తండులీయక, కూశ్మాండ ఘృతములు మొదలగునవి

ఘృతాంకము. సం. వి అ న పాలమడ్డి చూ, సరలద్రవము [పిపీలిక.

ఘృతేలిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఎఱ్ఱచీమ చూ,

ఘృతోదము. సం. వి. అ పుం నేతిసముద్రము చూ, సముద్రము.

ఘృష్టకము సం వి అ. న 1 కౌఁగిలింత చూ, సంశ్లేషము, అం 2 అజాతస్మరాలింగనములు నాలుగింటిలో నొకటి. చూ, అజాతస్మరాలింగనములు (చూ, ఆలింగనములు.)

ఘృష్టి సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. పాఁచితీఁగ* చూ, విష్వక్సేనప్రియ, 2 పోటి చూ, స్పర్ధ, 3 రాయిడి చూ, పీడనము, 4, తొలియాఁతయావు, రూ-సృష్టి చూ, ధేనువు, పుం 5 కిరణము చూ, హాయనము 2, 6 =గూటి. పంది చూ, సూకరము.

ఘో

ఘోంట సం. వి ఆ స్త్రీ. 1=గొంటు* చూ, పోఁక, 2 = గొట్టె. రూ-ఘోటు*. చూ, రేఁగు, 3. రేఁగుపండు చూ, రేఁగు*.

ఘోంటా ఘుటి సం వి ఈ. స్త్రీ చూ, రేఁగు*.

ఘోంటాఫలము సం వి. అ న చూ, పోక*.

ఘోటకబ్రహ్మచర్యము జా గుఱ్ఱము బ్రహ్మచర్యము సేయుట, అనఁగాఁ జేయదనుట. (ఘోటకబ్రహ్మచర్యము-అజగరోపవాసము-పింగళాజపము - పిల్లిశీలము - బకధ్యానము - నక్కవినయము ఇవియన్నియు నసత్యములనుట. "అ కదసిమాడ ఘోటకబ్రహ్మచర్యంబు, పింగళాజపంబు పిల్లిశీల, మజగరోపవాసమలబకధ్యానంబు, నక్కవినయ మిట్టినయములెల్ల" వైజ 2, ఆ. 19).

ఘోటకము. సం వి. అ. పుం= గోడా చూ, హాయము.

ఘోటకముఖము అం సప్తాధికరణములలో నొకటి చూ, సప్తాధికరణములు (చూ, ఔపనిషదికము-కామశాస్త్రము) [రేఁగు.

ఘోటజటి సం. వి న పుం = గొట్టె*. చూ,

ఘోటావర్తి అం అశ్వశాస్త్రమునందలి అశుభావర్తములలో నొకటి చూ, అశుభావర్తములు

ఘోటి. సం వి ఈ స్త్రీ=గోడిగ చూ, హాయము

ఘోటిక సం వి. ఆ. స్త్రీ.= —పై—

ఘోట్టాణము సం. వి. అ. పుం 1. గుఱ్ఱము చూ, హాయము, 2 ఘోట్టాణమను దేశము; చూ, దేశము.

ఘోడావుకుఁడు సం. వి అ. పుం. (రూ- ఘోడావుక్కుఁడు) అశ్వవిక్రయికుఁడు: చూ, హేలావుకుఁడు.

ఘోణ. సం. వి ఆ స్త్రీ 1. నాసిక: చూ, ముక్కు, 2 గుఱ్ఱపుముక్కు, పోత్రము: చూ, ముక్కు [వృషభము. 1.

ఘోణము సం. వి అ పుం. గోపతి చూ,

ఘోణావర్తి. అం. చూ, ఘోటావర్తి

ఘోణి. సం వి. ఈ. స్త్రీ 1 ఏనికదోమ: చూ, మశకము. 1, 2 నీరుపట్టుయీఁగ: చూ, మక్షిక, న పుం 3.=గూటి పంది చూ, సూకరము.

ఘోణికాపుత్రము అం చూ, ఘోటకముఖము.

ఘోణికాపుత్రుఁడు. సం. వి అ పుం కళా శాస్త్రము చేసినవాఁడు

ఘోర. సం. వి. అ స్త్రీ. చూ, రాత్రి.

ఘోరకుఁడు. సం. వి. అ. పుం చూ, వ్రాఁత కాఁడు

ఘోరదర్శనము. సం వి. అ. పుం. 1 పులి చూ, శార్దూలము, పుం, న 2. గూబ చూ, పకినంపుఁబులుఁగు [వహ్ని 1

ఘోరధ్వని. సం వి ఇ. పుం. బడబాగ్ని చూ,

ఘోరపటము. సం. వి అ న=గోరుపడము. కంబడి చూ, రల్లకము

ఘోరపుష్పము సం వి అ. న. కంచు చూ, లోహము 1.

ఘోరము. సం. వి అ పుం 1 నక్క చూ, సృగాలము, 2. జింక చూ, హరిణము 1, విణ. 3=గోరము భయంకరము చూ, రౌరవము 2. (భయానకరసము)

ఘోరరాసనము సం. వి అ. పుం నక్క చూ, సృగాలము

ఘోరరాసి సం వి న్. పుం —పై—

ఘోరరూపిణి. సం వి. ఈ స్త్రీ బ్రాహ్మణి వుని విల్లు చూ, బాణము. 1

ఘోరాంశము అం మన్వంశములలో మొదటిదియును, ముప్పదినాలుగవదియున్ను. చూ, మన్వంశములు

ఘోరుఁడు. సం వి అ. పుం 1. చూ, శివుఁడు; విణ. 2 చూ, భయంకరుఁడు.

ఘోలము. సం. వి. అ. న. రూ-ఘోళము: చూ, మజ్జిగ.

ఘోలి. సం, వి. ఈ స్త్రీ 1. రూ-ఘోళి = గోళి*. చేఁతరాసి చూ, శకుల, 2 రూ-ఘోళి.=గోళి పావలి* చూ, విచిల్లిక

ఘోష. సం వి అ స్త్రీ. 1 చూ, సదాప*, 2. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి 2, 3 చిత్తికూర* చూ, భండీరము, 4 చెప్పుడు చూ, స్వరము 2

ఘోషకము సం వి అ పుం. చేఁతిబీఱ*: చూ, బీఱ 2.

ఘోషకాకృతి సం. వి. అ. పుం —పై—

ఘోషణ సం. వి అ. స్త్రీ 1. ఉచ్చైర్ఘుష్టము: చూ, బెట్టుసరి, 2 = గోసు చూ, సాటింపు.

ఘోషము సం వి అ. పుం. 1. గొల్లపల్లె చూ, దేశము, 2. ఆవులమంద చూ, ధేనువు, 3 ఉఱుము చూ, స్తనితము, 4 కంచు చూ, లోహము 1, 5 చూ, ఘోషకము*, 6 దోమ చూ, మశకము 1

ఘోషయిత్నువు. సం వి ఉ. పుం 1. బాఁపఁడు చూ, బ్రాహ్మణుఁడు, 2 కోయిల: చూ, పికము

ఘోషవతి సం వి ఈ. స్త్రీ వల్లకి. చూ, వీణె (వీణెమీఁద పాడుట అని కొందఱు).

ఘోషాప్రకాశము సం వి అ. న. కంచు చూ, లోహము 1

ఘోషించు సం. అ క్రి. మ్రోయు చూ, శబ్దించు

ఘోషికము. సం వి. అ పుం. నీరుపంది చూ, సూకరము.

ఘోషుఁడు సం. వి. అ. పుం. గొల్లవాఁడు: మహాశూద్రుఁడు

ఘోళము సం వి. అ న: చూ, రూ-ఘోలము. ...ం. వి. ఈ, స్త్రీ. చూ, రూ-ఘోలి.

ఘ్రా

ఘ్రాణతర్పణము సం. విణ ఇష్టగంధము. మంచివాసనగలది. చూ, వాసన

ఘ్రాణము. సం వి అ న. (పుం అనికొందఱు) 1 నాసిక. చూ, ముక్కు, విణ 2 రూ-ఘ్రాతము మూర్కొనఁబడినది చూ, వాసన, 3 నేత్రాది దశేంద్రియములలో నైదవ యింద్రియము చూ, హృషీకము (చూ. ఇంద్రియములు)

ఘ్రాణరంధ్రములు అం బ రంధ్రములు తొమ్మిదింటిలోని యొకతెగలో నొకటి చూ, రంధ్రములు

ఘ్రాణించు సం స క్రి చూ, మూర్కొను

ఘ్రాతము సం విణ చూ, ఘ్రాణము. 2

ఘ్రాతి. సం వి ఇ స్త్రీ నాసిక. చూ, ముక్కు.

ఙ

ఙ ఒకయక్షరము సం వి అ పుం 1 భైరవుఁడు చూ, శివుఁడు, 2 భయము చూ, వెఱపు, 3 చూ, దేశము, 4 మాట చూ, శబ్దము 2, 5 జనము చూ, ప్రజ 2, 6 విషయవాంఛ చూ, వాంఛ, అం 7 కంఠ్యములలో నొకటి. చూ, కంఠ్యములు, 8 అనునాసికములలో నొకటి చూ, అనునాసికములు, 9. కవర్గములోనిది చూ, కవర్గము.

ఙమ్. సం వి. అ. న 1 కాటుక: చూ, చోఁదు, 2. పిల్లనగ్రోవిశబ్దము చూ, స్వరము 2, 3. ఠిరము చూ, స్థిరము.

చ

చ, ఒకయక్షరము. సం అవ్య. 1. పాదపూరణమందు వచ్చెడి అవ్యయము. (‘సచప్రాచరాజానమ్’) (తు-హి-చ-స్మ-హ-వై ఈ ఆఱును పాదపూరణమందు వర్తించును), 2. అయ్యోవే, 3 అదియుండగా యిదిన్ని, 4. అవయవములకు ప్రాధాన్యము లేక సమూహప్రాధాన్యము, 5. అన్నిటికిన్ని పరస్పరప్రాధాన్యము, 6. అదిన్ని యిదిన్ని; 7. చేదర్థకము, అట్లాయెనా; 8 అవధారణార్థకము చూ, సత్యము 1; 9. అతిశయము చూ, హెచ్చు. 2, 10. కారణము చూ, హేతువు, 11 తుల్యయోగము; 12 ఆజ్ఞ చూ, సెలవు, 13 పౌనరుక్త్యార్థకము, 14 దీప్తి చూ, వెలుతురు 1, సం. వి. అ. పుం 15 చూ, శివుఁడు, 16 చూ, వెన్నెలపులుఁగు, 17 చూ, మ్లేచ్ఛుఁడు, 18 చూ, హిమాంశువు, 19: చూ, సూర్యుఁడు, 20 చూ, ముచ్చు 1; అం 21 తాలవ్యములలో నొకటి. చూ, తాలవ్యములు; 22 చవర్గములో నొకయక్షరము. చూ, కవర్గము.

చమ్ సం వి. అ. న. నెత్తురు. చూ, రక్తము. 1

చంకరము సం. వి అ. పుం 1.=కంచేరము తేరు చూ, శకటము 1, 2. చెట్టు చూ వృక్షము. రూ-చంకురము.

చంకురము సం వి. అ పుం 1 = చూ, రూ-చంకరము, 2 చూ, రూ-చంకరము, 3 ధోరణము: చూ, హయము

చంక్రమణము. సం. వి. అ న చూ, లంఘు.

చంగము. సం. విణ = చక్కని చక్కనిది. చూ, హృద్యము.

చంగలము సం వి. అ పుం పన్నులేని అంగడివీధి చూ, మార్గము. 1.

చంగుఁడు. సం విణ చూ, సమర్థుఁడు.

చంచ. సం వి. ఆ స్త్రీ. 1: చూ, చాఁప; 2 కసవుతోఁజేసిన బొమ్మ చూ, బింబము. 3.

చంచత్పుటము అం, తాళప్రాణభూతమై సద్యోజాతమువలనఁ బుట్టిన కళలయిదింటిలో నొకటి చూ, తాళకళలు (చూ, తాళము. 2.) (ముఖ్యకళాప్రాణము)

చంచభృత్తు. సం వి. ద్ పుం, స్త్రీ చూ, పక్షి. (చంచుభృత్తు అనియు)

చంచరీకము. సం వి. అ. పుం. తుమ్మెద చూ, భ్రమరము

చంచరీకావళి. పా. ఒకానొక వృత్తము ఇది ఒక్కొక్కపాదమునందు మ, మ, ర, ర గురువులు గలిగి ఏడవయింట యతిగల త్రయోదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము ఉదా.—"కంబుగ్రీవాసతా్య-కామినీప్రాణనాథా" చూ, వృత్తము 1

చంచల సం. వి ఆ స్త్రీ 1. మెఱుపు చూ, విద్యుత్తు 1, 2. చూ, లక్ష్మి. 3 చూ, పిప్పలి 1. *, 4. ములువెంపలి * చూ, వెంపలి.

చంచలము సం. వి అ. పుం. 1 గాలి చూ, వాయువు, 2 మందపిచ్చుక. చూ, పిచ్చుక, విణ. 3 చలించునది చూ, చలితము 3, అం 4. విద్యుత్తులేడింటిలో నొకటి చూ, విద్యుత్తులు (విద్యుత్తు. 1)

చంచలించు సం అ క్రి చూ, చలించు

చంచలుఁడు సం విణ 1 చూ, వలపుకాఁడు, 2 చూ, విటుఁడు, 3 గాలి చూ, వాయువు. [పక్షము.

చంచునాచి సం వి ఈ. స్త్రీ. చూ, మహా

చంచుఁడు సం వి. అ. పుం = చెంచు చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చంచువు. సం. వి ఉ. స్త్రీ. 1 పక్షిముక్కు: చూ, ముక్కు, పుం 2 ఆముదము * చూ, వ్యాఘ్రదంబకము, 3. పాలముబచ్చలి *. చూ, బచ్చలి; 4.=చెంచు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చండ సం వి ఆ స్త్రీ 1 నల్లకచోరము * చూ, రాజార్హము, 2 చూ, బలురక్కసి*, 3 లింగదొండ* చూ, దొండ, 4 కొండబెండ * చూ, పట్టభ్రంధ

చండకము. సం వి అ పుం. 1 పులి చూ, శార్దూలము, 2. సన్నపానుల ఎఱ్ఱగన్నేరు * చూ, హయమారకము

చండకౌశికనాటకము పా కావ్యనాటకములలో నొకటి చూ, కావ్యనాటకములు

చండము. సం వి. అ పుం చింత * చూ, తింత్రిణి

చండముండ సం వి ఆ స్త్రీ చూ-చండముండి చూ, పార్వతి 1

చండముండి. సం వి ఈ. స్త్రీ —పై—

చండవాయువు సం వి. ఉ పుం పడిగాలి చూ, వాయువు

చండశాకము సం వి అ పుం 1 సాలము* చూ, మద్ది, 2 చూ, నీరుచిల్ల *

చండసూచికము అం. ఏకవింశతిస్థానకములలో నొకటి చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు

చండాంశువు సం వి ఉ పుం చూ, సూర్యుఁడు

చండాలి సం. వి ఈ స్త్రీ చూ, మంజిటి*

చండాతకము సం వి అ పుం, న.=చెడ్డి. భోగముచానలు సగము తొడవఱకుఁ దొడిగికొనెడు గుడిగి చూ, వస్త్రము.

చండాతము. సం వి అ. పుం. గన్నేరు వాడగన్నేరు (అని కొందఱు) * చూ, హయమారకము.

చండాల బ్రాహ్మణులు. పా. శస్త్రాస్త్ర ధనుర్ధరులై ధనాపహారులగు విప్రులును, పరులను హింసింపుచు క్రూరత్వముఁ గలిగి పరదారాగమన పరాయణులై పరద్రవ్యాపహరణాభిలాషులగువారును చండాలబ్రాహ్మణులు: చూ,

బ్రాహ్మణులు. (వీరు దశవిధ బ్రాహ్మణుల లోనివారు) [వీణె చూ, వీణె.
చండాల వల్లకి. సం వి. ఈ. స్త్రీ చండాల
చండాంగి సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1 మాలది చూ, మ ల. (1), 2 నీలి* చూ, రంజని.
చండాలిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. వీణ చూ, వీణె, 2 దుర్గ చూ, పార్వతి. 1, 3. చిన్న నీలి* చూ, రంజని
చండాలుఁడు సం. వి. అ పుం రూ- చాండాలుఁడు 1 మాలవాఁడు చూ, మాల. 1, 2 చూ, మంగలి, అం 3. జాతులు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, జాతులు.
చండి. సం. వి ఈ స్త్రీ 1=చెండి చూ, పార్వతి 1, 2 కోపముగల ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 3. మిక్కిలి పేరిమగల ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 4. చెంపునట్టి ఆఁడుది చూ, స్త్రీ.
చండించు సం అ. క్రి చూ, రోషించు
చండిక. సం వి ఆ. స్త్రీ = చూ, చండి
చండిమ సం. వి న్ పుం వాఁడిమి చూ, శౌర్యము. 1.
చండిల సం. వి ఆ. స్త్రీ చండిలమను నది చూ, నది [కూరాకు.
చండిలము. సం వి అ పుం దక్రివర్తమను
చండిలుఁడు సం వి అ పుం 1: చూ, శివుఁడు, 2 చంద్రుఁడు చూ, హిమాంశువు. 3: చూ, మంగలి
చండుఁడు సం వి అ పుం 1 చండుఁడను రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1, 2 యమ కింకరుఁడు చూ, యముఁడు వీణ 3 మిక్కిలి కోపము గలవాఁడు చూ, కోపనుఁడు, 4. వాఁడిమిగలవాఁడు చూ, వాంఫీరుఁడు 2
చండువు. సం. వి ఉ. పుం ఎలుక చూ, మూషికము
చందన. సం వి. ఆ. స్త్రీ చూ, శారిబ*.
చందనద్రుమము. సం. వి. అ. పుం చూ, గంధపు మ్రాను*. [లవంగ పుష్పము*.
చందన పుష్పకము. సం. వి. అ. పుం చూ,
చందనము. సం. వి అ. న 1. కుంకుమపువ్వు చూ, వహ్ని శిఖము. 1, పుం, న. 2. మంచి గందము చూ, వాసన; పుం. 3. చూ, సుగంధము* (చందనాసవము చేయుదురు.)
చందనాచలము సం. వి అ. పుం. మలయపర్వతము చూ, పర్వతము (ఇట్లు చందనాద్రి- చందనాలయము.) [చూ, నది.
చందని సం వి ఈ స్త్రీ. చందనియను నది
చందనుఁడు సం. వి అ. పుం. చందనుఁడను కోఁతి చూ, వానరము
చందినీ అత్తరు. మి. వి. చందన తైలము, మంచి గంధపు నూనె. (సెగ, తెల్ల కుసుమ మాన్పును) చూ, ప్రబోధము.
చందిరుఁడు సం వి. అ పుం. 1=చెందమామ. రూ-చంద్రుఁడు - చంద్రమసుఁడు చూ, హిమాంశువు, 2 ఏనుఁగు చూ, హస్తి.
చంద్రకము సం వి. అ. పుం 1 నెమలిపురికన్ను చూ, పింఛెము, 2 చూ, వితానము.
చంద్రకళ పా. 1. ఒకానొక వృత్తము, ఇది ఒక్కొక్క పాదమున ర, స, స, త, జ, జ, గురువులుండి పదునొకండవయింట యతిగల ఏకోనవింశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము చూ, వృత్తము 1, 2. చెంద్రునికళ: చూ, శశికళ.
చంద్రకళలు పా. చంద్రునికళలు— చంద్రుఁడు సూర్యునికిని భూమికిని మధ్యనుండుటచే వెలుతురుగల చంద్రార్ధభాగము మనకు మఱుఁగై చీఁకటిగల యర్ధభాగమే మన వైపు తిరిగియుండుటచే చంద్రుఁడు అమావాస్యనాఁడు కనఁబడఁడు, శుద్ధపాడ్యమి మొదలు పూర్ణిమవఱకు క్రమక్రమము గా వెలుతురుగల చంద్రార్ధభాగమంతయు

మనకు కనఁబడుటచే పూర్ణ బింబాకారము పొందును. ఇదియే పూర్ణిమ. బహుళ పాడ్యమి మొదలు అమావాస్య వఱకు మనకు కనఁబడు వెలుతురుభాగము క్రమక్రమముగా క్షీణించి మొదటిస్థానమునకు చేరునప్పటికి పూర్ణముగా నదృశ్యమగును. ఇదియే అమవస. ప్రతిమాసమునను కళలిట్లు మార్పునొందుచుండును చూ, శశికళ.

చంద్రకాంతము. సం. వి. అ. న 1 కపటము చూ, వ్యాజము 1, పుం, న 2 తెల్ల కలువ* చూ, పద్మము 1, పుం. 3. చేలువఱాయి చూ, రాయి, 4. ఒక రకము పిండివంట చూ, భక్ష్యము, 5 దుంపజాతిచెట్టు (దీని ఆకులు ఆముదమున వెచ్చేచేసి నెత్తురు గడ్డలపైన వేయుదురు. దుంప సెగ రోగములలో వాడెదరు.)

చంద్రకి. సం. వి న్. పుం. 1. నెమిలి చూ, మయూరము, 2. కవుఁజు: చూ, కాఁజు, 3 కోడి. చూ, పుంజు

చంద్రగణములు. పా బ చూ, గణము. 4

చంద్రగోళస్థులు. సం వి. అ పుం (ప్ర-బ). పితృదేవతలు చూ, యముఁడు

చంద్రగ్రహణము పా చూ, గ్రహణము 1

చంద్రచంచల సం. వి ఆ. స్త్రీ. చంద్రకమను చేఁప చూ, మత్స్యము. 1

చంద్రచంద్రికాన్యాయము. పా. చంద్రుని వదలి వెన్నెల యుండదను రీతి.

చంద్రచ్ఛందము. సం వి అ పుం. వేయిపేటలుగల హారము చూ, భూషణము. 2.

చంద్రజ్ఞానతంత్రము. అం. శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టితంత్రములలోనొకటి చూ, తంత్రములు

చంద్రజ్ఞానము. అం. ఆగమములు ఇరువదెనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, ఆగమములు (చూ, ఉపవిద్యలు.)

చంద్రజ్యోతి సం వి. స్ న.= చేందురజోతి చూ, బాణసంచు (ఇట్లు చంద్రద్యోతి-చంద్రద్యుతి)

చంద్రబాల. సం. వి. ఆ స్త్రీ. పెద్ద యేలకి*: చూ, పత్రిల [లోహము. 1.

చంద్రబీజము సం వి అ. న. వెండి చూ,

చంద్రభస్మము. సం. వి న్. న కర్పూరము చూ, సిరము.

చంద్రభాగ సం. వి ఆ. స్త్రీ చంద్రభాగ అను నది చూ, నది. (రూ-చంద్రభాగి-చాంద్రభాగ-చాంద్రభాగి)

చంద్రభాగి సం వి ఈ స్త్రీ —పై.—

చంద్రమసుఁడు. సం. వి స్ పుం చూ, చేందురుఁడు. 1.

చంద్రము. సం వి అ పుం. 1 =సిరము చూ, చంద్రభస్మము, 2 నీరు చూ, సలిలము, 3. బంగారు చూ, లోహము 1, 4 కంపిల్లము*: చూ, రోచన

చంద్రమౌళి సం. వి ఇ పుం చూ, శివుఁడు.

చంద్రరేఖ సం వి ఆ స్త్రీ 1 ఇందురేఖ చూ, శశికళ, 2 చూ, సోమరాజి*, పా. 3 ఒకానొక వృత్తము ఇది యొక్కొక్క పాదమునందు మ, ర, మ, య, యగణములు గలిగి యొనిమిదింట యతిగల పంచదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము ఉదా — మత్తేభశ్రాంతిచేర-మ్యాంబా మహిం జంద్రరేఖా, వృత్తం." చూ, వృత్తము 1

చంద్రరేణువు. సం విఉ. కావ్యచోరుఁడు: చూ, ముచ్చు 1

చంద్రలగ్నము పా. జన్మకాలమునఁ జంద్రుఁడే రాశియందుండెనో యదియు చంద్రలగ్నమనఁబడును

చంద్రవదన పా. ఒకానొక వృత్తము. ఇది యొక్కొక్క పాదమునకు ఒక భగణము,

ఒక యగణము గలదై యాఱవఛ్ఛందస్సునందు బుట్టినవృత్తము ఉదా—"చంద్రవదనన్ జే వేంద్రవినుతా ని, స్సంద్రిత భయంబుల్, సాంద్రముగఁ జెప్పన్." చూ, వృత్తము 1

చంద్రవర్త్మ పా. ఒకానొకవృత్తము ఇది యొక్కొక్క పాదమునందు ర, న, భ, సగణములు గలిగి ఏడింట యతిగల ద్వాదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము ఉదా—"ఇంద్రవంద్య జగదీశ ఘనయశ, స్సాంద్రకామఫలిసద్విధయమువరా." చూ, వృత్తము 1

చంద్రవల్లి సం. వి. ఈ. స్త్రీ చూ, మాతులుంగము *.

చంద్రవాంగమము సం వి. అ పుం. వాలుకొంగ చూ, బకము. [యణవ్రతము

చంద్రవ్రతము సం వి అ. న చూ, చాంద్రా

చంద్రవ్యాకరణము అం తొమ్మిది వ్యాకరణములలో నొకటి. చూ, వ్యాకరణములు

చంద్రశాల సం. వి అ. స్త్రీ 1. పైమేడ చూ, సదనము. 1, 2 చూ, వెన్నెల.

చంద్రశాలి. సం వి అ స్త్రీ. పైమేడ చూ, సదనము 1.

చంద్రశేఖరచంపు పా కావ్యనాటకములలో నొకటి చూ, కావ్యనాటకములు

చంద్రశేఖరుఁడు సం వి. అ. పుం చూ, శివుఁడు.

చంద్రశ్రీ పా ఒకానొక వృత్తము ఇది ఒక్కొక్క పాదమునందు య, మ, న, స, ర, గురువులు గలిగి పండ్రెండవయింట యతి గలిగి పదునాఱవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము ఉదా—"క్షమం జంద్రశ్రీతో యమసర-గల్యాణవిశ్రీ, మమున్ సంబంధించున్న రహరి ర-మాచిత్తచోరా" చూ, వృత్తము. 1.

చంద్రసంజ్ఞము. సం వి. అ. పుం చూ, సిరము.

చంద్రసూర్యాగ్నిలోచనుఁడు. సం. వి. అ పుం: చూ, శివుఁడు. [చూ, లోహము. 1.

చంద్రహాసకము. సం. వి అ. పుం వెండి

చంద్రహాసము సం వి అ. పుం. 1 కత్తి చూ, రిష్టి 2, 2 రావణుని కత్తి చూ, రిష్టి 2, 3 కుబేరునికత్తి చూ, రిష్టి. 2.

చంద్రాంశము అం. షడ్వ్యంశములలో నొకటి చూ, షడ్వ్యంశములు

చంద్రాతపము సం. వి. అ పుం. 1 చూ, వెన్నెల, న 2 మేలుకట్టు చూ, వితానము.

చంద్రాపీడుఁడు సం. వి. అ. పుం చూ, శివుఁడు [రూ—చాంద్రాయణము

చంద్రాయణము. పా. ఇందువ్రతము చూ,

చంద్రాలోకము. పా ఈ గ్రంథము జయదేవుఁడు రచించెను చూ, కావ్యనాటకములు.

చంద్రాహ్వము సం వి అ. పుం చూ, సిరము

చంద్రిక సం వి అ స్త్రీ 1 = చెందిరిక. రూ— చాందిక— చాంద్రిమ— చాంద్రిమి— చాంద్రి— చాంద్రీ— చాంద— చాంది— చాందిర— చాందిరి చూ, వెన్నెల, 2 కుసుమపువ్వు చూ, వహ్నిశిఖము 2, 3 చూ, సోమవల్లి*, 4: చూ, బొల్లిబూసర *, 5 చూ, మెంతి*, 6 జ్యోతిర్మంటు, 7 వేఁపుడుపిండి చూ, సాదము (1), 8 ఒకానొకవృత్తము ఇది ఒక్కొక్క పాదమునందు న, న, ర, వగణములు గలిగి తొమ్మిదింట యతిగల పదునొకండవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా—"అగవరధరనార-వాన్వితం" చూ, వృత్తము 1

చంద్రిలుఁడు సం వి అ పుం చూ, యంగలి.

చంద్రుఁడు సం. వి అ పుం. 1 =చందమామ, చూ, హిమాంశువు, అం. 2 మూర్తులెనిమిదింటిలో నొకఁడు చూ, మూర్తులు, 8

నవగ్రహములలో నొకఁడు చూ, గ్రహములు, (చూ, రాహువు 2)

చంద్రునకు నూలుపోఁగు లో. ఉదా — "చంద్రునకు నూలుపోఁగనునట్లు సర్వలోకాధీశుండగు శ్రీకృష్ణునకుఁ గుచేలుండటుకుల నొసంగె" (కుచేలోపాఖ్యానము)

చంద్రోదయము. సం.వి అ పుం 1=చందువ చూ, వితానము, 2. చంద్రోదయమను ఔషధరాజము, 3 చంద్రుఁడు పుట్టుట

చంప సం. వి ఆ. స్త్రీ. కర్ణుని పట్టణము చూ, దేశము.

చంపకకేసరి పా ఒకానొక వృత్తము. ఇది ఒక్కొక్కపాదమునందు స, జ, స, స, స, వగణములు గలిగి తొమ్మిదింట యతిగల సప్తదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము. ఉదా - "సనకాదియోగినుతు-జాంబవతీప్రియునిర్వికల్పునమేయు నక్షరువి-భున్యమళార్జున భంజనున్." చూ, వృత్తము. 1 [చూ, సంపెఁగ.

చంపకలిక సం. వి ఆ. స్త్రీ. సంపెంగమొగ్గ.

చంపకమాల. పా ఒకానొక పద్యము ఇది యొక్కొక్కపాదమునందు న, జ, భ, జ, జ, జ, రగణములు గలిగి పదునొకండవయింట యతిగలిగి ఇరువదియొకటవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన పద్యము ఉదా — "పరమదయాళుమూర్తివని-భావములోపల సేవసేసెదన్" చూ, వృత్తము 1

చంపకమాలి పా ఒకానొక వృత్తము ఇది యొక్కొక్కపాదమున భ మ స గురువులు గలిగి యేడవయింట యతిగల పదవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము ఉదా — "భూమిధరశ్రాంతు-ల్పాలుపారన్, భ్రేమభమంబుల్గో - రిసగంబుల్, దామనుతించుస్సం-దనుతుష్యా, మామకరాంకుం జంపకమాలిన్." చూ, వృత్తము. 1.

చంపకము. సం వి అ. పుం 1.=చేనుపకము చూ, సంపెఁగ (దీనికి దోహదక్రియ ముఖరాగము. కర్ణికారమునకు సల్లాపమును, కురవకమునకు ఆలింగనమును దోహదక్రియలని యెఱుంగునది), న. 2 ఒకరకము అరటిపండు చూ, రంభ. 2, 3 సంపెంగపువ్వు చూ, సంపెఁగ.

చంపకరంభ సం వి. ఆ. స్త్రీ సువర్ణకదలి * చూ, రంభ. 2

చంపకోల్వము. సం. వి. అ. పుం చూ, పనస. 2 * [చూ, దేశము

చంపాపురి సం వి ఈ స్త్రీ చంపానగరము

చంపాగాయి బ్రాహ్మణులు పా నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు చూ, బ్రాహ్మణులు.

చంపువు సం. వి. ఉ స్త్రీ. కావ్యభేదములలో నొకటి, వాఙ్మయభేదము (అని కొందఱు) మా, పరికథ (చూ, ఖండకథ, కథ, ఆఖ్యాయిక, పరికథ)

చంపేశుఁడు. సం వి అ. పుం. కర్ణుఁడు, సూతపుత్రుఁడు చూ, రాధేయుఁడు

చంబుకము సం వి అ. న. రూ-చబుకము-చబూకము- చాబుకము-చాబూకము- చిబుకము- చిబూకము-చీబుకము- చీబూకము-చుబుకము, గడ్డము చూ, శ్మశ్రువు.

చకితము సం వి అ. న. 1. భయము చూ, వెఱపు, 2 నాయికకు దేనిచేతనైనను ప్రియునియెదుట కలిగెడు భయసంభ్రమము చూ, వెఱపు, అం 3. శృంగారచేష్టలు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, శృంగారచేష్టలు

చకితుఁడు సం విణ భయపడినవాఁడు / చూ, శంకితుఁడు.

చకురము. సం.వి. అ. పుం. చూ, రూ-చికురము.

చకోరకము సం వి. అ పుం చూ, వెన్నెల పులుఁగు.

చకోరము సం. వి. అ. పుం. —పై—

చక్రంద. సం. వి ఆ స్త్రీ. చూ, వాయింట*

చక్రకారకము. సం వి అ పుం వ్యాఘ్రనఖమను గంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము

చక్రగుచ్ఛము సం వి అ పుం అశోక * చూ, శిశులాదని 1. [రాట్నము

చక్రడోల. సం. వి. ఆ స్త్రీ చూ, ఉంయల

చక్రధరము సం వి అ పుం చూ, సర్పము

చక్రధరుఁడు సం వి. అ పుం 1. వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు 1, విణ. 2 గ్రామముతేలు వాఁడు. చూ, రాజు 1

చక్రపక్షము. సం వి అ పుం అంచె చూ హంస 1 [జీల*

చక్రపరివ్యాధము. సం. వి అ పుం చూ,

చక్రపర్ణి. సం వి. ఈ. స్త్రీ చూ, తులసి *

చక్రపాణి సం వి ఇ పుం. చుట్టుకైదువు తాల్పు, నారాయణుఁడు చూ, విష్ణువు 1

చక్రపాదము సం వి. అ పుం 1 తేరు: చూ, శకటము 1, 2. ఏనుఁగు చూ, హస్తి

చక్రపుంఖము సం వి అ. పుం. అమ్ము. చూ, బాణము. 1.

చక్రఫలము సం వి అ పుం అట్టనమను బాణము చూ, బాణము 1

చక్రబంధము పా. శబ్దాలంకారములలో నొకటి చూ, శబ్దాలంకారములు (చూ, హేతువు.2)

చక్రబంధువు సం.వి.ఉ.పుం. చూ, సూర్యుఁడు.

చక్రబాంధవుఁడు సం వి అ పుం. చూ, సూర్యుఁడు. [చూ, విష్ణువు. 1.

చక్రభృత్తు సం. వి త్ పుం. వెన్నుఁడు:

చక్రభేదిని సం. వి. ఈ స్త్రీ చూ, రాత్రి.

చక్రభ్రమిన్యాయము. పా చక్రపు అంచు మీఁదిది క్రిందికి, క్రిందిది మీఁదికి వచ్చుచుండునను రీతి

చక్రమండలము. అం కరణములం నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, కరణములు.

చక్రమండలి సం వి. న్ పుం కొండచిలువ. చూ, సర్పము. [న్నాటము*.

చక్రమర్దకము. సం వి అ పుం చూ, ప్రపు

చక్రమర్దనము. సం వి అ పుం —పై—

చక్రమర్దము సం వి అ. పుం చూ, జిల్లేడు*

చక్రము సం వి అ న 1. సుదర్శనమను బాణము చూ, బాణము 1, 2 గాలిగుడి. చూ, వలిదగుడి, 3 గుంపు. చూ, సమూహము, 4 దండు చతురంగపుసేన (అనికొందలు) చూ, సేన, 5 రాష్ట్రము చూ, దేశము; 6 గ్రామసమూహము, 7. చూ, కుమ్మర సారె, 8 నీటిసుడి చూ, సుడి. 1; 9 చిన్నశాఖము చూ, లోహము 1, 10 బండిని లాగు గుండ్రని చట్రము, అరి, ఓ చూ, శకటము 1, పుం 11= జక్కవ రూ- చక్రవాకము చూ, బటువు గువ్వ, అం. 12 విష్ణ్వాయుధములైదింటిలో నొకటి చూ, విష్ణ్వాయుధములు, 13 సంయుత హస్తముల లోనొకటి చూ, సంయుత హస్తములు, 14. ఆయుధములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి. చూ, బాణము 1, అం 15. పాదరేఖలలో నొకటి: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు

చక్రముఖము. సం వి అ. పుం. పంది చూ, సూకరము.

చక్రములు. అం 1 మూలాధారము, స్వాధిష్ఠానము, మణిపూరకము, ఆహితము, విశుద్ధము, హాంతుము (6) (అనియు) మూలాధారము, స్వాధిష్ఠానము, నాభి, హృదయము, కంఠము, ఘంటిక, భ్రూవు, బ్రహ్మరంధ్రము, గగనము (9) (అనియు) రెండు విధములు;

2. రాశిచక్రము, అంశచక్రము, ఆరూఢచక్రము మొ (చక్రములోని రాసులు - మేషము, వృషభము, మిధునము, కర్కాటకము, సింహము, కన్య, తుల, వృశ్చికము, ధనుస్సు, మకరము, కుంభము, మీనము)

చక్రరదము సం వి అ. పుం. చూ, చక్రముఖము. [చూ, లక్షణము 1

చక్రరేఖ. సం వి ఆ స్త్రీ. రాజపత్నీలక్షణము:

చక్రల. సం. వి ఆ స్త్రీ వట్రువమున్తై* చూ, తృణము 1. [చూ, సోమవల్లి

చక్రలక్షణ సం వి ఆ. స్త్రీ తిప్పతీఁగె*

చక్రవక్త్రము సం. వి అ న దరిద్రవతీలక్షణము చూ, లక్షణము. 1

చక్రవర్త. సం వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-చక్రవర్తము- చక్రవర్తిని ఒకరకము కూరాకు* చూ, వాస్తూకము-వాస్తుకము (ఇది తెల్లరకము, ఎఱ్ఱరకము అని రెండువిధములు. దీనితైలము కొంకిపురుగువ్యాధిలో పనిచేయును ఈకూర మలమును భేదించును)

చక్రవర్తము సం. వి. అ పుం.—పై.—

చక్రవర్తి సం వి న్ పుం = చేక్కురవతి చూ రాజు 1 (ఇ పుం. అని కొందఱు)

చక్రవర్తిని సం వి ఈ స్త్రీ 1 సార్వభౌమురాలు, రాణి చూ, రాజు 1, 2 కోరింద* చూ, మదపత్రి, 3 చూ, చక్రవర్త

చక్రవర్తులు అం హరిశ్చంద్రుఁడు, నలుఁడు, పురుకుత్సుఁడు, పురూరవుఁడు, సగరుఁడు, కార్తవీర్యార్జునుఁడు. (6) చూ, మహారాజులు.

చక్రవాకము సం వి. అ. పుం = జేక్కువ చూ, బటువుగువ్వ.

చక్రవాకముఖప్రియము సం. వి అ. పుం కంచెయీడ*: చూ, శర్కరాంకము

చక్రవాటము. సం వి అ పుం. 1 దగ్గఱ చూ, సమీపము. 1; 2. దీపపుకుందె చూ, ప్రమిదె (చూ, పాత్రము. 8)

చక్రవాటుఁడు సం వి అ పుం పనిఁబూనినవాఁడు

చక్రవాస్తుకము సం వి అ పుం చక్రవర్తికూర * చూ, వాస్తుకము

చక్రవాళ. అం. క్షుద్రప్రబంధము [హము

చక్రవాళకము సం వి అ న చూ, సమూ

చక్రవాళము సం వి అ న 1 —పై.—, 2 గాలిగుడి చూ, వఱదగుడి, పుం. 3 చుట్టుఁగొండ (రూ- చక్రవాడము) చూ, పర్వతము, పా 4 ఒకానొకవృత్తము చూ, వృత్తము 1

చక్రవృద్ధి సం వి ఇ స్త్రీ. 1 వడ్డీకివడ్డీ చూ, వడ్డి. అం. 2 ధనవృద్ధులు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, ధనవృద్ధులు

చక్రశీర్షకము సం వి అ పుం తగిరిస *. చూ, ప్రపున్నాటము.

చక్రసంజ్ఞము సం. వి. అ న వంగము, తగరము' చూ, లోహము 1.

చక్రసంవరుఁడు సం వి. అ పుం బుద్ధభేదము చూ, బుద్ధుఁడు 1

చక్రాంకితము సం విణ గుండ్రని గుఱుతిడఁబడినది (చూ, అంకితము)

చక్రాంగము. సం. వి అ పుం 1 = జక్కువ చూ, బటువుగువ్వ, 2 అంచె చూ, హంస, 3 గొడుగు చూ, వారితె

చక్రాంగి సం వి. ఈ స్త్రీ 1 ఆఁడుఅంచె చూ, హంస, 2 రూ-శక్రాంగి కటుకరోహిణి * చూ కటులాదని 1, 3. దూసరి* చూ, వత్సాదని.

చక్రాంతము అం. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు

చక్రాటము సం. వి. అ పుం ముప్పదిరెండు గురిగింజల యెత్తు బంగారునాణెము చూ, లోహము. 1.

చక్రాటుఁడు సం. వి అ పుం 1 పాముల వాఁడు చూ, వ్యాళగ్రాహి, 2 చూ, వంచకుఁడు. 1

చక్రాణి. సం. వి. అ. న. బ ఏటివంపు, భూమి నిర్ధిక్రమించి నీళ్ళూరివచ్చెడు బుగ్గ (అనికొందఱు) చూ, పుటభేదము (ఏ చక్రము) (అమ.-వారివర్గము.)

చక్రాధివాసి సం. వి. న్. పుం చూ, నారింజ*

చక్రాయుధప్రయోగము. అం తంత్రము లఱువదినాలుగింటిలో నొకటి. చూ, తంత్రములు

చక్రాయుధము సం. వి ధ్ స్త్రీ, అ న. ఆయుధము చూ, బాణము 1.

చక్రాలతిప్పుడు అం: చూ, బాలక్రీడ

చక్రి సం వి న్. పుం 1 వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు 1, 2 =జక్కవ చూ, బటువుగువ్వ, 3 చూ, సర్పము, 4 రారాజు చూ, రాజు. 1, 5 కుమ్మరి చూ, మృత్కారుఁడు, 6 తేసు. చూ, శకటము. 1, 7 కప్ప. చూ, మండూకము. 1, 8 చూ, తెలుకులవాఁడు, 9 పురోహితుఁడు చూ, యాజ్ఞికుఁడు, 10 గ్రామముల కధికారి చూ, రాజు 1

చక్రికాయంత్రము సం వి అ న చూ, తిరుగలి [రాసభము

చక్రీవంతము. సం. వి త్. పుం. గాడిద చూ,

చక్రోద్ధుఁడు సం.వి అ పుం. జేస్కలకేఁడు, కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు

చక్షుఃప్రీతి అం ద్వాదశావస్థలలో నొకటి చూ, ద్వాదశావస్థలు

చక్షువు. సం వి స్. న 1. కన్ను చూ, నేత్రము 1, అం 2. ఇంద్రియము లయిదింటిలో నొకటి. చూ, ఇంద్రియములు, (చూ, వ్యాపీకము)

చక్షుశ్రవణన్యాయము. పా. పామునకు వినికి యున్నప్పుడు చూపును, చూపున్నప్పుడు వినికియు నుండదనురీతి.

చక్షుశ్రవము. సం. వి స్ పుం. చూ, సర్పము.

చక్షుష్య సం. వి. అ స్త్రీ 1. అందకత్తె చూ, స్త్రీ, 2 పాలకూర * చూ, మనుపాల, 3 చూ, వద్ది *, 4 పాడిపిండి చూ, సాదము (1), 5 రూ-చక్షుష్యము. అడవియులవలు: చూ, సరటి.

చక్షుష్యము. సం వి. అ. పుం, న. 1. చూ, మొగలి *, 2 చూ, శ్రీపుష్పము *, పుం 3 చిల్ల * చూ, సల్లకి, 4. మునుగ *: చూ, శిగ్రువు 1, 5 చూ, రసాంజనము, 6 చూ, రూ-చక్షుష్య 5, విణ 7 హితమైనది చూ హితవు.

చటక. సం వి అ స్త్రీ 1. ఆఁడుపిచ్చుక (చటకక అనియు) చూ, పిచ్చుక, 2 ఆఁడుపిచ్చుక పిల్ల చూ, పిచ్చుక, 3 పిప్పలివేరు చూ, పిప్పలి. 1, అం. 4 గతులు పండ్రెండింటిలో నొకటి (చటకగతి) చూ, గతులు.

చటకగతి అం. చూ, చటక 4

చటకము సం వి. అ. పుం 1 చూ, పిచ్చుక, 2 కోడి చూ, పుంజు

చటకవిలసితము అం. వ్యాకరణబంధము లిరువదియొకటింటిలో నొకటి (చూ, అదూషితము) చూ, వ్యాకరణబంధములు

చటకారి వా వి 1. హిందూదేశమునఁబుట్టిన ఆంగ్లేయసంతతివాఁడు, 2 చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు.

చటకాశిరము సం వి స్ న పిచ్చుకతలవలెనుండునది. (చటకా-శిరః అనిరెండుపేళ్లుగాఁగొందఱు. అప్పుడు శిరశ్శబ్దము అ పుం)

చటకోత్తమ సం. వి. అ. స్త్రీ. ఆఁడు ఊరఁబిచ్చుక చూ, పిచ్చుక. [క్రము. 1.

చటాకము. సం. వి. అ. పుం చూ, రూ-చటు.

చటాకు. వా. వి. $\frac{1}{16}$ సేరు, 5 తులములు, ఒకగిద్ద (తెనుఁగున వాడుక.)

చటుచాటుని. సం వి ఇ. పుం. ప్రియవాక్యము చూ, శబ్దము 2. [తము. 3

చటులము. సం. విణ. చలించునది. చూ, వలి

చటుల్లోలుఁడు. సం. విణ ప్రియోక్తులం గొసక్తి గలవాఁడు చూ, చాటులోలుఁడు

చటువు. సం వి ఉ. పుం. 1 చూ, కడుపు, 2. రూ-చాటువు చూ, చటుచాటుని, 3 యోగుల ఆసనవిశేషము (చూ, ఆసనములు) చూ, స్వస్తికాసనము

చణకపుష్పి సం వి. ఈ స్త్రీ చూ, కలభకర్ణిక *.

చణకము. సం. వి. అ. పుం. 1 =సెనగ* చూ, సెనగలు. (త్రి అని శ. ర), 2 గాలి చూ, వాయువు [యనముని. చూ, ముని 1

చణకాత్మజుఁడు. సం. వి. అ పుం వాత్స్య

చణపుష్పి. సం. వి ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-చణకపుష్పి * [త్పణము. 1

చణిక సం వి ఆ స్త్రీ అంటిస * చూ

చతుఃప్రాసము. పా. నాలుగక్షరములువచ్చునది

చతురంగము. సం వి. అ న 1,=చేదరంగము ఒకయాట. (ఇందు రాజు 1, మంత్రి 1, ఏనుఁగులు 2, గుఱ్ఱములు 2, శకటములు 2 బంట్లు 8 ఒకవైపునను, ఇవ్విధంబుననె రెండవవైపునను ఉండి రెండుబలములును నడకలారంభించును), అం 2 అవధానము లెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, అవధానములు

చతురంగములు అం. ఏనుఁగులు, గుఱ్ఱములు, రథములు, కాల్బంట్లు (4)

చతురంగులము. సం వి. అ పుం. 1 చూ, రేల *; 2 అపరకర్మమందలి పిండివంట. చూ, మల్లకము. [భూమి. 1

చతురంత సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేల' చూ,

చతురంతయానము సం వి అ. న చూ, పాలకి

చతురబ్ద సం వి ఆ స్త్రీ నాలుగేండ్ల (ఆవు) పెయ్య చూ, ధేనువు (చతుర్హాయని)

చతురము సం వి అ న 1 గజశాల చూ, సదనము 1, పుం. 2 అభినయహస్తవిశేషము. చూ, వ్యంజకము, 1, 3 =చేదరము పొడవు X వెడల్పు = చతురము చూ, వైశాల్యము, 4.=చేదరము సమమైన నాలుగు మూలలు కలది, చౌకము చూ, వైశాల్యము అం 5 సంయుతహస్తములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, సంయుతహస్తములు, 6. అసంయుతహస్తములు నలుబదెదింటిలో నొకటి చూ, అసంయుతహస్తములు, 7 భూక్రియలేడింటిలో నొకటి చూ, భూక్రియలు, 8 కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, కరణములు

చతురశ్రి సం వి ఆ స్త్రీ. తుమ్మ * చూ, విట్ఖదిరము

చతురశ్రము అం తాళజాతులు(జాతిక్రియలు) అయిదింటిలో నొకటి చూ, తాళజాతులు (చూ, జాతిక్రియలు చూ, తాళము 2)

చతురశ్రికము సం వి అ పుం 1 చూ నలువెలఁగ *, 2 చూ, దాఁగలి

చతురస్రము సం విణ.=చేదరము చూ, చతురము 3-4.

చతురాననుఁడు సం వి అ. పుం నలువ చూ, బ్రహ్మ 1.

చతురిక. అం. దూతీచతుష్టయములో రెండవది. (ఇందు ప్రహిత, ఉద్వహిత, పత్రహారి, భావన, పత్రిక, మూక, స్వయం, భావదూతిక గలవు) చూ, దూతీచతుష్టయము.

చతురిమ. సం. వి. న్. పుం నేరుపు: చూ, సామర్థ్యము. 1.

చతురుఁడు. సం. విణ =చేదుర. రూ-చాతురుఁడు చూ, సమర్థుఁడు. 1

చతురుమొన. అం. మల్లశాస్త్రమునందలి మొనలు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, మొనలు.

చతుర్గతి సం. వి. ఇ. పుం. 1 చూ, తాఁబేలు, పా 2 సింహము శార్దూలము గజము వృషభములవలె నడచుట

చతుర్జాతము. సం వి. అ న. ఏలకులు లవంగాలు ఆకుపత్రికము నాగకేసరములున్ను.

చతుర్థము. పా. 1 లగ్నకారకత్వములు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, లగ్నకారకత్వములు (వాహనము, వంశము, మాత, సింహాసనము, గృహము, భూమి, సుఖము, మిత్రులు, బాహువులు, విశ్వాసము, కృషి, గుణములు, ఏనుఁగులు, విద్య, ప్రయాణము, రాజ్యము, స్థానభ్రంశము, సౌధము, చెఱువులు, మాతులు, తోఁటలు.) 2 చతుష్కము, చతుష్టయము చూ, నాలుగు,

చతుర్థాంశ. అం షోడశవర్గులో నొకటి చూ, షోడశవర్గు (లగ్నమును నాలుగు సమభాగములుచేసిన యెడల చతుర్థాంశయగును అట్లుచేయఁగా మొదటిభాగమునకు లగ్నాధిపతియును, ద్వితీయభాగమునకుఁ జతుర్థాధిపతియును తృతీయభాగమునకు సప్తమాధిపతియును, చతుర్థభాగమునకు రాజ్యాధిపతియును, చతుర్థాంశాధిపతులగుదురు)

చతుర్థి సం వి. ఈ స్త్రీ 1 =చేవుతి చూ, తిథి 1, విణ 2. నాలుగవది, అం 3 విభక్తులేడింటిలో నొకటి చూ, విభక్తులు, 4 తిథులు పదునేనింటిలో నొకటి చూ, తిథులు.

చతుర్దంతము. సం వి అ, పుం,=చేవుదంతి. ఇంద్రునియేనుఁగు: చూ, హస్తి.

చతుర్దశకము. సం.వి అ న చూ, పదునాలుగు.

చతుర్దశి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1 కలిదైవత్య. చూ, తిథి 1, 2 పదునాలుగు తంతులుగల పరివాదిని యను వీణె చూ, వీణె, విణ. 3 పదునాలుగవది, అం. 4 తిథులుపదునేనింటిలో నొకటి. చూ, తిథులు, 5. నిహీనతానములేడింటిలో నొకటి. చూ, నిహీనతానములు (చూ, శుద్ధతానములు), 6. తతవాద్యములిరువదింటిలో నొకటి చూ, తతవాద్యములు [చూ, స్వస్తికము.

చతుర్దళ సం. వి. అ. స్త్రీ నీరుచెంచేలి*.

చతుర్భద్రము సం. వి అ. న 1. బలయుక్తములైన ధర్మార్థకామమోక్షములు చూ, చతుర్వర్గము, అం. 2 అశ్వముయొక్క చిత్రవర్ణములు ముప్పదింటిలో నొకటి. చూ, చిత్రవర్ణములు

చతుర్భాగము అం కాలప్రాణములు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, కాలప్రాణములు.

చతుర్భుజుఁడు. సం. వి అ. పుం 1. నలువ చూ, బ్రహ్మ 1, 2 వెన్నుఁడు. చూ, విష్ణువు 1.

చతుర్ముఖము. అం. జన్యతాళములు తొంబదియొకటింటిలో నొకటి. చూ, జన్యతాళములు.

చతుర్మొన అం మల్లశాస్త్రమునందలి మొనలు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, మొనలు.

చతుర్లవణములు. అం. సైంధవ, సౌవర్చ, బిడా, సముద్ర లవణములు.

చతుర్లేఖ పా లలాటమున 4 రేఖలున్న 200 ఏండ్లు, 3 రేఖలున్న 100 ఏండ్లు, 2 రేఖలున్న 60 ఏండ్లు, 1 రేఖయున్న 20 ఏండ్లు ఆయుర్దాయము తెలియఁజేయును

చతుర్వర్గము. సం వి. అ పుం. ధర్మార్థకామమోక్షములు చూ, చతుర్భద్రము. 1.

చతుర్విధకందము. పా. చిత్రకవిత్వములలో నొకటి. అప్ప. 4, ఆ. 412-413' చూ, వృత్తము 1.

చతుర్విధ ప్రీతులు అం. అభిమానప్రీతి, విభవ ప్రీతి, సదృశప్రీతి, విషయప్రీతి (4).

చతుర్హాయని. సం. వి. ఈ స్త్రీ చూ, చతురబ్ద.

చతుశ్శాలము సం.వి.అ.న.=చేవుసాల నాలుగిండ్లకూటమి, నాలుగిండ్లబవంతి చూ, సదనము. 1 (చతుశ్శాల అనియు.) [వహ్ని. 1

చతుశ్శృంగము. సం వి అ పుం. అగ్ని చూ,

చతుష్కంటకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ ఉప్పి* చూ, లవణి.

చతుష్కము. సం. వి. అ. న. 1.=చేదకము. నాలుగుదారులకూడలి' చూ, మార్గము 1, 2. చేవికె, మంటపము (చూ. మెల్లా), చూ, సదనము 1, 3. = చేవు చూ, నాలుగు.

చతుష్కి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పెద్దకోనేఱు చూ, సరస్సు 1, 2. దోమతెర కప్పుకొను బట్ట (అని కొందఱు) చూ, వస్త్రము, 3. నాలుగుపేటలు గల ముత్యాలహారము చూ, భూషణము. 2.

చతుష్టయము. పా చూ, చతుర్థము. 2.

చతుష్పథము సం. వి. అ న 1.=చేవుపదము చూ, మార్గము. 1, పుం. 2 ఒకరకము మంచేము. చూ, మంచేము.

చతుష్పథుఁడు. సం. వి. అ పుం బాఁపఁడు చూ, బ్రాహ్మణుఁడు

చతుష్పద. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఇందు పాదమునకు పదునాఱులఘువులుండవలయును. ఒకప్పుడు రెండులఘువుల కొక గురువును ఉండవచ్చును. యతి యొనిమిదవ అక్షరమునందుండును. చూ, వృత్తము. 1.

చతుష్పదము. సం. వి. అ పుం 1 చూ, చతుష్పాత్తు, 2 నాలుగుకాళ్లజంతువు. (ఇట్లు చతుష్పాదము).

చతుష్పాటి సం. వి ఈ స్త్రీ. చతుష్పాటి యనునది చూ, నది [చూ, విష్ణువు. 1.

చతుష్పాణి. సం వి. ఈ స్త్రీ వెన్నుఁడు

చతుష్పాత్తు అం బవ దికరణములు పదునొకటింటి లో నొకటి చూ, కరణము. 14 (చూ, కరణములు)

చతుష్షష్టి. సం స ఇ స్త్రీ రూ- చతుష్షష్టి 1 =చేవుసట్టి (వా). చేవుషట్టి (పురు-కవీయము), అఱువది నాలుగు; 2 ఋగ్వేదము (చూ, ఉపవిద్యలు) చూ, వేదము, అం. 3. (64) చూ, కళలు (కళలు=విద్యలు)' చూ, కల

చతుష్షష్టి —పై,—

చతుష్షష్టిమరీచ్యాదిలేహ్యము. అం లేహ్యములలో నొకటి చూ, లేహ్యములు

చతుస్తాళి. పా జన్య తాళములు తొంబదియొకటింటిలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు

చతుస్స్వరయుక్తరాగములు అం (స్వరాంతములు) చూ, రాగములు

చత్వరము సం వి అ న 1 చూ, ముంగిలి, 2 వ్రితము పూనినవానికి పండుకొనుటకు చేక్కఁబఱచిన భూమి, అగ్నిహోత్రమునం చుటకై సంస్కరించిన స్థానము (అని అమరము) చూ, స్థండిలము, చూ, భూమి. 1, 3 చూ, చతుష్పథము. 1, 4 పొదరిల్లు: చూ, సదనము 1, 5 నారచీర చూ, వస్త్రము [బుద్ధి చూ, బుద్ధి.

చత్వారి. సం వి ఈ స్త్రీ శ్రివణకుమమైన

చత్వారిక. సం వి. ఆ స్త్రీ బాలవిధవ, చూ, విధవ.

చన, సం. అవ్య: చూ, చిత్ 1.

చపటము. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-చపేటము.

చపల సం వి.ఆ స్త్రీ 1 మెఱుపు చూ, విద్యుత్తు 1, 2 లచ్చి చూ, లక్ష్మి; 3 చూ, ఱంకులాఁడి, 4 చూ, పిప్పలి 1*, పా 5 కంద పద్యభేదములాఱింటిలో నొకటి. ఉదా — "సమపదముల మొదలంజగణముంగడయడుగునను ద్విగణలఘువులై, సమగానువిరతియు పదిరేన్, లముల్ ముకుంద చపలను నమరున్" (చూ, కందము. 3), చూ, వృత్తము. 1.

చపలత సం వి ఆ. స్త్రీ రాగద్వేషాదులచే పనులయందుఁ గలుగు తబ్బిబ్బు చూ, వ్యత్యయము.

చపము సం వి అ. పుం. 1 మగగుఱి చూ, శిశ్నము, 2 వెదురు చూ, వేణువు

చపలతాశయము. సం వి అ పుం అజీర్ణరోగము చూ, రోగము 1.

చపలము సం వి అ పుం 1 కోఁతి చూ, వానరము, 2 చేఁప చూ, మత్స్యము 1, 3 చేలుపఱాయి చూ, రాయి, 4 చూ, పాదరసము, 5. చోరకమను గంధద్రవ్యము, చండ (అని కొందఱు) చూ, రాజార్హము, 6. కామంచిగడ్డి* చూ, తృణము 1, క్రి విణ అ. న 7 రూ-చాపలము. శీఘ్రము చూ, వేగము. 3, విణ. 8 కదలునది చూ, చలితము. 3, 8 నిలుకడలేనిది, 9 వడిగలది చూ, వేగము 3, అం. 10 విద్యుత్తులేడింటిలో నొకటి చూ, విద్యుత్తులు (చూ, విద్యుత్తు 1)

చపలాంగము. సం. వి అ పుం. జలజంతువిశేషము: చూ, మత్స్యము 1

చపలాతిశయోక్తి. అం అలంకార విశేషము చూ, హేతువు. 2.

చపలుఁడు. సం. విణ. 1 వేగముగలవాఁడు. చూ, వేగిరకాఁడు; 2 చంచలస్వభావము గలవాఁడు చూ, వలపుకాఁడు, 3 దురాచారుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2, 4 అల్పుఁడు చూ, హీనుఁడు, 5 దోషము విచారింపక వధబంధనాదులఁ జేయువాఁడు. చూ, చిఱుఁడు [టకము

చపిటము. సం వి అ. పుం చూ, రూ-చిపి

చపుట్టము సం వి అ. పుం. —పై.—

చపేటము సం వి. అ పుం. చాఁచినవ్రేళ్లు గల అఱచేయి. రూ-చపటము చూ, హస్తము.

చపేటార్యము సం వి అ. పుం కాకిదొండ* చూ, దొండ [రూ-చుంబుకము

చబుకము సం వి అ న. గడ్డము. చూ,

చబూకము సం వి అ. న. —పై —

చమత్కారము సం వి అ. పుం. నేర్పు. చూ, సామర్థ్యము 1.

చమత్కారిత్వము. పా నేర్పుతో నుపన్యసించుట చూ, ఇతివృత్తవిస్తరము

చమత్కృతి సం వి. ఇ. స్త్రీ చూ, చమత్కారము.

చమసము సం వి అ న పిష్టవర్తి సోమపానము త్రాగుపాత్రము. చూ, పాత్రము 6

చమరము. సం వి అ న 1 వింజామరము చూ, సురఁటి, పుం 2 =సవరపుమెకము చూ, సవరపుమెకము; 3 =సవరము చమరమృగముతోఁక చూ, సవరము, 4. చూ, రూ-చమరి 3

చమరి సం వి ఈ స్త్రీ 1 ఆఁడుసవరపుమెకము చూ సవరపుమెకము, 2 చిగురుకొమ్మ చూ, శాఖ 1, ఇ. స్త్రీ. 3 చూ, ఫాగుత్తి

చమరిక సం వి. అ స్త్రీ. రూ-చమరికము. ఎఱ్ఱకాంచనము *. చూ, యుగపత్రికము.

చమరికము. సం. వి. అ. పుం ——వై.——

చమలుఁడు సం. విణ. చూ, భక్షకుఁడు

చమసము. సం వి. అ పుం, న. 1. రూ-చమసి. చతురస్రమైన యజ్ఞపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6, పుం. 2. పక్షిపిల్ల: చూ, పక్షి.

చమసి సం వి ఈ స్త్రీ. 1 చూ, రూ-చమసము. 1, 2. సోఁపుపిండి చూ, పాదము (1)

చమువు. సం. వి ఊ స్త్రీ. 1 రూ-చమూవు. ఏన్నూటయిరువదితొమ్మిది రథములు. అన్ని యేనుఁగులు, రెండువేల నూటయెనుబదియేడు గుఱ్ఱములు, మూఁడువేల నాఱునూటనలువదియేవురు కాల్బురుగలసేన. చూ, సేన 1, 2. దండు చూ, సేన. 1.

చమూముఖము సం. వి. అ న 1 చూ, సేనాముఖము; అం 2 దండవ్యూహములు పదునేడింటిలో నొకటి. చూ, దండవ్యూహములు

చమూహవు సం. వి ఉ పుం. కలదులేదను తోఁకకలిగి తెల్లగానైనను నల్లగానైనను, నానావర్ణములు కలదిగానైనను నుండెడి యిఱ్ఱి జాతివిశేషము (దీనితోలు జనులుపయోగించుకొందురు) చూ, రామము

చమూవు సం వి ఊ స్త్రీ చూ, రూ-చమువు.

చయనము సం వి అ న అగ్నిని స్థాపించుటకై ఇటుకరాళ్ళు మొ. వానిచేతఁ జేయఁబడిన జంతువుయొక్క యాకారము గల తిన్నె-అతిన్నెయందుండు అగ్ని (ఒకానొక యాగము) చూ, వహ్ని. 1.

చయము. సం వి. అ. పుం 1 చూ, సమూహము, 2 కోటకొఱడు చూ, వప్రము. 2, 3. చూ, సంగ్రహము 2

చరకము. సం. వి అ పుం, న. 1 వైద్యశాస్త్రము: చూ, శాస్త్రము. 1. (చూ, శాస్త్రములు)... చూ, శస్త్రము...

చరచ్ఛద సం వి. అ స్త్రీ చూ, బరివెంక *.

చరటము సం. వి. అ. పుం. కొట్టుకపిట్ట చూ, పిచ్చుక.

చరణక్రియలు. అం. అంచితము, కుంచితము, సూచి, అగ్రతలసంచరము, ఉద్ఘట్టితము, సమము (6)

చరణగ్రంథి. సం వి. ఇ పుం చూ, సీలమండ

చరణపర్వము. సం. వి. న్ న ఏనుఁగుకాలి కణుపు. పాదహము: చూ, హస్తి

చరణము సం. వి అ న 1. తిండితినుట చూ, భక్షణము, 2 తిరుగుట చూ, విహారము 1, 3. మంచినడత. చూ, వర్తనము. 1, న 4 విష్ణుదక్రము చూ, బాణము. 1, 5 సంస్కారముచేసిన నేల: చూ, భూమి 1, 6 ప్రాంగణము చూ, ముంగిలి, పుం, న 7 అంజె చూ, పాదము 1, 8 మూలము చూ, వేరు 1, 9 ఋగ్యజుశ్శాఖాదులు (వేదభాగము) చూ వేదము, 10 కులము చూ, వంగడము, అం 11 శరీరాంగము లెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, శరీరాంగములు (చూ, అంగము 9)

చరణములు, అం. నాట్యోపయోగాంగములు పందొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, అంగము 9 (చూ, ఉపవిద్యలు)

చరణామల సం వి అ స్త్రీ పిన్నముల్లంగి* చూ, ముల్లంగి.

చరణాయుధము. సం వి. అ పుం అజ్జివాలు చూ, పుంజు.

చరణుఁడు. సం వి. అ పుం. 1. చూ, సూర్యుఁడు, 2 వేదశాఖాధ్యయనము చేసినవాఁడు, బహ్వృక్శాఖాధ్యేత (అనియు), 3. నాట్యపరిభాషాసులయందుఁ గడపట చేర్చునపుడు పూజ్యుఁడు.

చరణ్యువు. సం వి. ఉ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు.

చరమక్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంత్యకర్మము, అపరక్రియ, అహార్ధానము, ఉత్తరక్రియ, ఔర్ధ్వదైహికము, శ్రాద్ధము చూ, కర్మములు (చూ, శ్రాద్ధము 1)

చరమక్ష్మాభృత్తు సం వి త్ పుం. పడమటికొండ. చూ, పర్వతము. (ఇట్లు చరమాచలము, చరమాద్రి.)

చరమము సం విశే 1 కడపటిది చూ, వెరసి 2, 2 పడమటిది చూ, పశ్చిమము 1

చరము. సం వి అ. పుం. 1 ఒకానొక జూదము చూ, వ్యవహారము 4, 2. జంతువర్గము చూ, రూ-చరాచరము, విశే 3 కదలునది చూ, వలితము 3, 4. తిరుగునది చూ, త్రసము.

చరయువు. సం వి ఉ పుం 1. మబ్బు చూ, మేఘము 1, 2. గాలి చూ, వాయువు

చరవాయువు. సం. వి ఉ. పుం వేసఁగిగాలి చూ, వాయువు.

చరాచరము. సం. వి. అ. న 1. జగము చూ, లోకము, 2 చూ, రూ-చరము 1, విశే 3 తిరుగునది చూ, త్రసము, 4 తిరుగునదియుఁ దిరుగనిదియునైనది.

చరి. సం వి. ఇ. పుం గాడిద చూ, రాసభము

చరించు. సం. అ క్రి. 1. తిరుగు చూ, సంచరించు, స. క్రి. 2. చేయు చూ, సలుపు

చరిత సం వి ఆ స్త్రీ. నడవడి, మంచినడవడి (అని కొందఱు), చూ, వర్తనము. 1, 2 వృత్తాంతము చూ, సమాచారము 2. (రూ-చరితము-చరిత్ర-చరిత్రము-చారిత్రము.)

చరితము. సం. వి. అ. న —పై.—

చరిత్ర. సం వి ఆ. స్త్రీ. —పై —

చరిత్రము. సం. వి అ న. —పై.—

చరిష్ణువు. సం విశే. ఉ. తిరుగునది: చూ, వలమానము. 1

చరుఁడు. సం. వి అ. పుం 1 రూ-చారుఁడు చూ, వేగువాఁడు, 2 అంగారకుఁడు చూ, రాహువు 2.

చరువు సం. వి. ఉ. పుం 1 =చేరవ హావ్యము, అగ్నిలో వేల్వఁదగిన పక్వాన్నము: చూ, సాదము (1), 2. హవ్యమువండెడు కుండ చూ, భాండము 3, అం 3 ఖండములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, ఖండములు.

చరుపాణము సం వి అ పుం చిత్రాపూపమను పిండివంట చూ, భక్ష్యము.

చర్చ సం. వి. ఆ స్త్రీ 1 విచారణము: చూ, వెదకుడు, 2 చింత చూ, పశ్చాత్తాపము, 3 చేతనిడిన కుంకుమము లోనగునది, చర్చిక, కుంకుమము లోనగువానిపూఁత (అని కొందఱు) చూ, బచ్చెన, 4. దుర్గ చూ, పార్వతి 1, 5 చర్చయనునది చూ, నది, 6. నవనిధులలో నొకటి చూ, నిధులు. (చూ, లిబ్బి 1.)

చర్చరి. సం వి ఈ. స్త్రీ. 1 చేప్పట, చాఁచిన వ్రేళ్లుగల అఱచేయి: చూ, హస్తము, అం. 2 చూ, ఉద్ధతము 2, 3 జన్యతాళములు తొంబదియాఱింటిలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు

చర్చించు సం. స క్రి 1 అరయు చూ, విచారించు 1, 2. అన్వేషించు చూ, వెదకు.

చర్చిక సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1 దుర్గ చూ, పార్వతి. 1, 2 చూ, చర్చ 3, 3 శివపరిచారికలలో నొకతె చూ, పరిచారిక.

చర్చిక్యము సం వి. అ. న. రూ-చార్చిక్యము. గందము మొదలగువానిపూఁతద చూ, చర్చ 3

చర్చితము. అం. రదక్షతములు పదింటిలో నొకటి చూ, రదక్షతములు

చర్పటము. సం వి. అ. పుం. 1. చూ, చర్పరి. 1, 2 ఒకానొకమందు చెట్టు చూ, వృక్షము, 3 అప్పడము: చూ, భక్ష్యము.

చర్పటి సం వి ఈ స్త్రీ. ఒబ్బట్టు, పోలీ. చూ, భక్ష్యము.

చర్మకష సం వి.ఆ. స్త్రీ = చూ, సంబరేను*
చర్మకారకు సం వి ఆ పుం. చూ, చర్మకష.
చర్మకారుఁడు సం. వి. అ పుం 1 చూ, మాదిగ, అం 2.జాతులుపదునెనిమిది వారిలో నొకఁడు; చూ, జాతులు [వాయి.
చర్మచటక. సం వి ఆ స్త్రీ చూ, చీకురు
చర్మచటి సం. వి ఈ స్త్రీ —వై—
చర్మచోర సం వి ఆ స్త్రీ కొండబెండ* చూ, పద్మగ్రంథ
చర్మణ్వతి. సం వి ఈ స్త్రీ 1. చర్మణ్వతీ నది చూ, నది. 2. అరఁటి*: చూ, రంభ 2
చర్మప్రసేవిక సం వి ఆ స్త్రీ కొలిమితిత్తి భస్త్రి.
చర్మఫలకము సం వి. అ న చూ, అరిగ.1
చర్మభేదిక సం. వి ఆ స్త్రీ ఆరె చూ, సూది
చర్మము. సం వి. న్ పుం. 1 చూ, తోలు. 1, 2 కేడెము చూ, వారిగ, అం 3 ధాతువు లేడింటిలో నొకటి చూ, ధాతువులు.
చర్మముండ సం వి ఆ స్త్రీ 1 దుర్గ చూ, పార్వతి 1, 2 శివపరిచారికలలో నొకతె చూ, పరిచారిక
చర్మయష్టి సం వి ఈ. స్త్రీ చూ, సమ్మెట
చర్మరంగ సం వి ఆ స్త్రీ నులితడ* చూ, మహాబల
చర్మరువు. సం వి.ఉ.పుం చూ, చర్మకారుఁడు
చర్మళము. సం. వి అ పుం చేదర చూ, చోప
చర్మాంరము సం వి అ. పుం. చూ, చెప్పుతట్ట*
చర్మి సం. వి. న్ పుం. 1. కేడెము ధరించినవాఁడు. చూ, డాలుకాఁడు, 2. బుజేపత్త్రి*. చూ, భూర్జము; 3 మూఁడు కాళ్లుగల భృంగియను శివభక్తుఁడు, 4. అలంబుషుఁడను రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు1.
చర్య. సం వి ఆ స్త్రీ చూ, ఈర్య 1-2-3, 4 నడత చూ, వర్తనము 1
చర్వ సం వి ఆ స్త్రీ. చెంపదెబ్బ చూ, లెంపకాయ
చర్వణ సం వి ఆ స్త్రీ. 1. ఈఁగ, నల్లయీఁగ (అనికొందఱు) చూ, మక్షిక, 2 దిగువఱుఁ బాతిన చంద్రికళ (చర్విత అనియు)
చర్వణము సం వి అ. న చూ, నమలుట, 2 నోరు. చూ, వదనము 1, 3 స్నేహితుని యిల్లు చూ, సదనము, 1.
చర్వితచర్వణన్యాయము. పా నమలినదే మరల నమలిన రితి
చర్వితచర్వణము సం వి అ. న నెమరువేయుట చూ, రోమంథము, జా 2. చేసినదియే మరలఁ జేయుట (పిష్టపేషణము) "పోయినదాని మరలఁ దవ్వుట చర్వితచర్వణము" (నీతి చంద్రిక-విగ్రహము)
చర్వితపాత్రము సం వి అ న తమ్మతసురు చూ, పీకదాను (చూ, పాత్రము 6)
చర్వితము సం వి. అ న 1 ముక్కువైపు కొలికి చూ, ముక్కుకొలికి విణ 2 నమలఁబడినది. తినఁబడ్డది (అనికొందఱు) చూ,, భుక్తము. 1
చర్షణి. సం వి. ఈ. స్త్రీ చూ, ఆంబులాఁడి
చల. సం. వి. ఆ స్త్రీ చూ, లక్ష్మి
చలత్తైలాఖ్యము సం వి అ పుం సిల్హమను ధూపద్రవ్యము* చూ, సల్లకి.
చలదళము. సం. వి అ. పుం 1 చూ, రావి*, 2. గుండ్రతుంగ*. చూ, తృణము. 1
చలదుగ్రమము సం వి. అ. పుం చూ, జయద్రుమ*
చలననాడులు. పా. చలించునాడులు చూ, నాడులు.

చలనము సం. వి అ న 1 కదలుట చూ, లోలము, 2 తిరుగుట చూ, విహారము 1, 3. = చెల్లడము. లాగు. చూ, వస్త్రము, 4. భయము చూ, వెఱపు, విణ 5 కదలునది చూ, చలితము 3, అం 6 తారా క్రియలు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, తారాక్రియలు

చలపత్రికము సం వి అ పుం ఉమ్మెత్త* చూ, మాలాపువ్వము

చలపత్రము సం వి అ పుం చూ, రావి*

చలము సం వి అ పుం 1 రూ-చంచలము వణకు చూ, లోలము, 2 వణకుగలది. చూ, లోల (చలితము 3)

చలరాశి పా అస్థిరరాశి.-ఇందుకు సంబంధించి నశాస్త్రపరిభాషాపదములు — పరాధీనచలరాశి, స్వతంత్రచలరాశి (అవ్యక్తరాశి)

చలసంహతము అం చిబుకక్రియలు యెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, చిబుకక్రియలు

చలపార్శ్వశిరము అం అసంయుతహస్తములు నలుబదిదింటిలో నొకటి చూ, అసంయుతహస్తములు [తము 3

చలాచలము సం విణ కదలునది చూ, చలి

చలి సం వి ఇ స్త్రీ రూ-చాల-చాలి పదునాలుగంగములు గల నర్తనవిశేషము చూ, నాటకము. 1 [సలించు.

చలించు సం అ క్రి.=సలించు చూ,

చలితము సం. విణ. కదలింపబడినది చూ, వెల్లితము 1 [వ్యాధుడు 2

చలుడు సం. వి అ పుం దుష్టుడు చూ,

చవర్గము అం. చ ఛ జ ఝ ఞ చూ, కవర్గము.

చవలాగాయి బ్రాహ్మణులు. పా. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు చూ. బ్రాహ్మణులు [చూ, రాజార్హము

చవి. సం. వి ఇ. స్త్రీ. = సేవ్యము చవ్యము*.

చవిక సం వి ఆ స్త్రీ, ఆ. న.= చూ, చవి

చవికము. సం. వి. అ న. = —పై —

చవికాఫల. సం. వి ఆ స్త్రీ గజపిప్పలి* చూ, పిప్పలి 1

చవితి అం 1 తిథులలో నాలవది చూ, తిథులు; 2 శుక్లపక్షతిథులు పదునేనింటిలో నొకటి: చూ, తిథులు, 3. కృష్ణపక్షతిథులుప దునేనింటిలో నొకటి చూ, తిథులు (చూ, పక్షము) [సరస్సు. 1.

చవీనాహి సం వి ఈ స్త్రీ బావి చూ,

చవ్య సం వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-చవికము-చవిక = సేవ్యము* చూ, రాజార్హము

చవ్యకము. సం వి అ న =—పై —

చవ్యము సం వి అ. న =—పై.—

చషకము. సం వి అ పుం, న. 1 కల్లుత్రాగు గిన్నె చూ, పాత్రము. 6, 2 కల్లు చూ, సుర 1, 3 గిన్నె చూ, పాత్రము. 6, 4 గిండి చూ, పాత్రము 6, 5 ఒక దినుసుకల్లు చూ, సుర 1, న. 6. మబ్బు చూ, మేఘము 1.

చషాలము సం వి అ పుం. యూపస్తంభ శిరోభాగమునందలి దారుమయమైన కడియము, రాజసూయమునందు యూపస్తంభమున కడుగున దగిల్చెడి యినుపకడియము (అని కొందఱు)

చా

చాంగము సం వి. అ పుం చూ, పులిచింత*.

చాంగేరి. సం.వి.ఈ స్త్రీ. 1 చూ, పులిచింత*, 2. ముస్తె* చూ, ముస్తకము.

చాంచల్యము సం వి.అ న చపలత్వము చాపలము, చాపల్యము, [వీణె.

చాండాలిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ. మాలవీణ. చూ,

చాండాలుఁడు. సం వి. అ పుం చూ, రూ-చండాలుఁడు

చాండిక సం.వి అ స్త్రీ చూ, రూ-చండిక 1

చాంద్రభాగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-చంద్రభాగ

చాంద్రభాగి సం వి. ఈ. స్త్రీ. —పై—

చాంద్రమసము సం. వి అ. న మృగశిర చూ, నక్షత్రము 1.

చాంద్రమసాయనము సం వి అ. పుం. బుధగ్రహము చూ, రౌహిణువు. 2.

చాంద్రమానాబ్దము. పా పండ్రెండు చాంద్రమాసములు గలది చంద్రుని సంచారము వలన దీనికీపేరు గలిగెను (ఈమానము త్రిలింగ దేశమందు వ్యవహరింపఁబడును.)

చాంద్రమాసము. పా చంద్రునిగతినిఁబట్టి యేర్పఱచెడు కాలపరిమాణము. మనయు కొన్ని రాత్రులు చంద్రుని స్థానమును పరిశీలించిన యెడల పడమటనుండితూర్పునకు నక్షత్రముల మధ్య సంచారముచేసి 27దినముల, 7 గంటల, 43 నిమిషములకు తానువిడిచిన నక్షత్రము నందు మరలప్రవేశించుట గోచరమగును సూర్యుఁడుఁగూడ పడమటనుండి తూర్పునకు సంచరించుచుండుటవలన చంద్రుఁడు సూర్యునివద్దనుండి దూరమై తిరిగి సూర్యునివద్దకుఁ జేరుటకు $29\frac{1}{2}$ దినములు పట్టుచున్నది. దీనికే చాంద్రమాసము (Lunar Month) అని పేరు.

చాంద్రాయణము పా చాంద్రాయణవ్రతము భుజింపఁదగిన ముప్పదిరెండు కబళములలో చంద్రునియొక్క క్షయవృద్ధుల ననుసరించి క్రమముగ కృష్ణపక్షమందు ఒక్కొక్కటిగా తగ్గించుచు శుక్లపక్షమందు ఒకొక్కకడిగా హెచ్చించుచు భుజించి యాచరించెడి యొకానొకవ్రతము రూ-చంద్రాయణము చూ, కృచ్ఛ్రము 3. తద్విశేషము.— ఋషి చాంద్రాయణము, మనువదనము.—శ్లో. ఏతమేవవిధింకృత్స్నమాచరేద్యవ మధ్యమే।శుక్ల పక్షాదినియతశ్చరంచాంద్రాయణం వ్రతమ్."

చాంద్రి. సం వి ఈ స్త్రీ 1 చూ, వెన్నెల, 2 చూ, చాంద్రమసాయనము. [నది.

చాంపిల సం వి ఆ స్త్రీ చాంపిలానది చూ,

చాంపేయము. సం వి అ. న 1 బంగారు చూ, లోహము 1, పుం. 2 అగరువు చూ, పక్ష్మము 4, 3 చూ, నాగకేసరము*, 4 చూ, సంపెఁగ*, 5 సురపొన్న* చూ, పొన్న [చూ, వెన్నెలపులుఁగు

చాకోరము సం వి. అ న. చకోరపక్షులగుంపు

చాక్రికుఁడు సం. వి అ పుం 1 వేకువను రాజుల నిద్రమేల్కొలుపువాఁడు చూ, ఘంటికుఁడు, 2 చూ, తెలుకులవాఁడు

చాక్షుషుఁడు. అం. రూ-చాక్షుషుఁడు. వైవస్వతాది పదు నలుగురు మనువులలో నొకఁడు చూ, మనువులు.

చాచపుటము అం (చాచపుటము) తాళకళలైదింటిలో నొకటి చూ, తాళకళలు

చాటకైరము సం వి అ పుం 1 ఏటిత్రంత చూ, వ్యాఘ్రాటము, 2 పిచ్చుక మగపిల్ల: చూ, పిచ్చుక

చాటుకారము సం వి. అ పుం బంగారు పూసలు గుచ్చిన యొంటిపేట హారము. చూ, భూషణము. 2 [లోలుఁడు.

చాటులోలుఁడు. సం. విణ చూ, రూ-చటు

చాటువు. సం. వి ఉ పుం, న. = చాటు 1. ప్రియమైనమాట, ఉదాహరణము (అనికొందఱు) చూ, శబ్దము. 2, 2. బ. అప్పుడప్పుడు కవి అశువుగఁ చెప్పిన పద్యములు (గ్రంథస్థముకానివి)

చాటూక్తి సం.వి ఇ స్త్రీ. సేవ: చూ, శుశ్రూష. 2.

చాణకీనము. సం. విణ సెనగలుపండు మంచి నేల చూ, భూమి. 1.

చాణము సం. వి అ న చూ, పిడక

చాణక్యుఁడు. సం వి అ పుం. చూ, వాత్స్యాయనుఁడు

చాణూరసూదనుఁడు సం వి. అ పుం వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు 1.

చాతకము సం. వి. అ పుం చూ, వానకోయిల

చాతురంతికములు. అం. శుభావర్తములలో నొకటి చూ, శుభావర్తములు

చాతురి సం. వి ఈ స్త్రీ రూ-చాతుర్యము నేర్పు చూ, సామర్థ్యము 1

చాతురుఁడు సం విణ = చూ, రూ- చతురుఁడు

చాతుర్జాతము పా. ఏలకులు లవంగాలు ఆకుపత్రికము నాగకేసరములున్న చూ, చతుర్జాతము

చాతుర్మాస్యేష్టి అం హవిర్యజ్ఞము లేడింటిలో నొకటి చూ, హవిర్యజ్ఞములు

చాతుర్మాస్యము పా. ప్రతిసంవత్సరము ఆషాఢ శుద్ధము మొదలు కార్తీకశుద్ధము వఱకు నాలుగు నెలలు చేసెడి యొకానొక యజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము, అం. 2 నిహీనతానము లేడింటిలో నొకటి చూ, నిహీనతానములు (చూ, శుద్ధతానములు).

చాతుర్యము సం వి అ న = చతురు చూ, చాతురి

చాతుర్వర్ణ్యము. సం వి అ న బ్రాహ్మణులు, క్షత్రియులు, వైశ్యులు, శూద్రులు

చాదస్తము వా. వి చెప్పినదే చెప్పుట, చేసినదే చేయుట

చాపబంధము. అం.శబ్దాలంకారములలో నొకటి చూ, శబ్దాలంకారములు. [బాణము 1.

చాపము. సం వి. అ పుం. ధనుస్సు: చూ,

చాపముష్టిప్రేరణవివరము అం ధనుర్విద్యాప్రమేయములు నలుబదాఱింటిలో నొకటి చూ, ధనుర్విద్యాప్రమేయములు

చాపలము సం. వి అ. న. 1 చూ, చాంచల్యము, అం 2. సంచారీభావములు ముప్పదిమూఁడింటిలో నొకటి (ఆ ముద్దులాఁడి యమ్మనోనాయకుంగాంచి హారముల దిద్దుచుఁ జూపు మరలించుచుఁ బలుక గమకించుచు మరల నూరకుండెను) చూ,సంచారీభావములు.

చాపలేపము అం తంత్రము లఱువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, తంత్రములు

చాపల్యము సం. వి అ న. చూ, చాపలము.

చాపోచ్చరణలక్షణము. అం. ధనుర్విద్యాప్రమేయములు నలుబదాఱింటిలో నొకటి చూ, ధనుర్విద్యాప్రమేయములు [కము.

చాబుకము. సం. వి అ. న చూ, రూ-చంబు

చాబూకము సం. వి. అ న. —పై.—

చామరద్వంద్వము అం. తంత్రములఱువదినాలుగింటిలో నొకటి. చూ, తంత్రములు.

చామరపుష్పము. సం. వి. అ పుం. 1. చూ, పోఁక*, 2. చూ, మామిడి*, 3. చూ, మొగలి*, 4. రెల్లు*. చూ, తృణము 1.

చామరము. సం వి అ న 1 =వింజామరము (రూ- చామర- చామరి- చమరము) చూ, సురఁటి, అం. 2 చూ, ఉద్ధతము. 2.

చామరి సం వి ఈ. స్త్రీ. 1.=చూ, రూ- చామరము 1, 2. గుఱ్ఱము చూ, హయము.

చామీకరము సం. వి. అ. న 1 బంగారు చూ, లోహము. 1, 2. మేరుపర్వతము. చూ, పర్వతము, 3. గని చూ, భూమి. 1, పుం. 4 సూర్యునివిల్లు చూ, బాణము 1.

చామీరము సం వి అ పుం సూర్యునివిల్లు చూ, బాణము 1

చాముండ సం వి ఆ స్త్రీ రూ-చాముండి. 1 ఒక మాతృక. చూ, మాతృకలు, 2 శివపరిచారికలలో నొకతె చూ, పరిచారిక, 3. మాతలేడుగురిలో నొకతె చూ, మాతలు

చాముండాతంత్రము. అం శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టి తంత్రములలో నొకటి చూ, తంత్రములు

చాముండి. సం. వి ఈ. స్త్రీ చూ, రూ-చాముండ.

చామ్యము. సం. వి. అ. న (సేమ్య అనివాడుక) పాయసమువంటి భక్ష్యము చూ, భక్ష్యము

చారకము. సం వి. అ. పుం.=చారు* చూ, ప్రియ

చారటి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మెట్టదామర* చూ, పద్మము. 1, 2. నీలిని* చూ, వెంపలి, 3. తంగేడు* చూ, హేమపుష్పకము, 4 స్థాణేయమను గంధద్రవ్యము* చూ, రాజార్హము

చారటిక సం. వి ఆ. స్త్రీ. నలి యను గంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము

చారణము. సం వి. అ. న. రూ-చరణము. తిరుగుట చూ, విహారము. 1

చారణుఁడు. సం. వి అ పుం 1 నానాదేశ సంచారకుఁడైన నట్టువుఁడు చూ, సీకారి, 2 నానాదేశ సంచారకుఁడైన బట్టువాఁడు చూ, బట్టువాఁడు, 3 ఒకానొక ఖేచరుఁడు. చూ, ఖేచరుఁడు. 3

చారము సం. వి, అ పుం 1=చెఱ బొండ, సంకెల (అని కొందఱు) చూ, బంధనాలయము, 2. నడ, పయనము చూ, ప్రయాణము, 3=చారు జీడిమామిడి* చూ, ప్రవ, 4. పాట, గానము చూ, స్వరము 2, 5 పాము చూ, సర్పము, అం 6 వాయువులు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, వాయువు (పడమటిగాలి)

చారవాయువు. సం. వి ఉ. పుం పడమటిగాలి చూ, చారము. ౬.

చారాయణ అం. కామశాస్త్రమును రచియించినవారిలో నొకరు. చూ, కామము. 8

చారిణి సం. వి ఈ. స్త్రీ. తెల్లవిష్ణుక్రాంత* చూ, విష్ణుక్రాంత

చారితము. సం. వి అ న రతిబంధభేదము చూ, రతిబంధము. [తింత్రిణి.

చారిత్రి. సం. వి ఆ స్త్రీ చింత* చూ,

చారిత్రము. సం వి అ న చూ, రూ-చరిత.

చారిపుష్ప సం వి ఆ. స్త్రీ తంగేడు*: చూ, హేమపుష్పకము. [సౌందర్యము.

చారిమము సం వి న్ పుం ఒప్పిదము చూ,

చారీనృత్యము. అం చూ, ఉద్ధతము 2

చారుఁడు సం. వి అ పుం చూ, రూ-చరుఁడు

చారుకాంతి సం వి ఇ స్త్రీ. చారుమతి, చంద్రునిభార్య చూ, భార్య

చారుగర్భుఁడు. సం. వి అ పుం శ్రీకృష్ణుని పుత్రుఁడు చూ, పుత్రుఁడు 1

చారుగుప్తుఁడు సం వి అ పుం. —పై.—

చారుదర్శనము సం వి అ పుం జువ్వి* చూ, ప్లక్షము

చారుధార సం వి. ఆ. స్త్రీ ఇంద్రునిభార్య, శచి చూ, భార్య [స్వాదుఫల

చారుఫల సం వి ఆ స్త్రీ. ద్రాక్ష* చూ,

చారుబాహువు సం వి ఉ. పుం చూ, చారుగర్భుఁడు [పవగము*

చారుపర్ణి సం వి ఈ స్త్రీ, చూ, లంజె

చారుపుష్ప సం వి ఆ స్త్రీ —పై—

చారుపుష్పము సం వి అ పుం, న బంగారు చూ, లోహము 1

చారుమతి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, చారుకాంతి

చారువిందువు సం విణ చూ, చారుగర్భుఁడు

చారువ్రత. సం. వి ఆ స్త్రీ మాసపర్యంతము ఉపవసించు ఆఁడుది, మాసోపవాసిని చూ, స్త్రీ

చారుహాసిక. పా. వైతాళీయజాతి వృత్తములలో నొకటి (ఇది ప్రవర్తకవృత్తభాయనే నడచును.) చూ, వృత్తము. 1.

చార్చిక్యము సం. వి అ. న. చూ, రూ-చర్చిక్యము.

చార్మణము సం. వి. అ. న. చర్మముల సమూహము చూ, తోలు. 1.

చార్వాకుఁడు. సం వి అ. పుం. 1 చార్వాకమనెడి శాస్త్రమును చేదివినవాఁడు; 2 ఒకానొక రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

చార్వి సం వి. ఈ స్త్రీ. 1. ఊహాపోహాక్షమమైన బుద్ధి చూ, బుద్ధి, 2. పసుపు చూ, వర్ణము. 6, 3 కుబేరునిభార్య చూ, భార్య; 4 చూ, వెన్నెల, 5 కాంతి చూ, వెలుతురు. 1.

చాల సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ రూ-చలి

చాలకము సం వి అ. పుం మదపుటేనుఁగు చూ, హస్తి.

చాలనము సం వి. అ న. 1 చలింపఁజేయుట, 2 చూ, జల్లెడ, 3. భయము. రూ-చలనము చూ, వెఱపు. [జల్లెడ.

చాలని. సం వి ఈ. స్త్రీ =జల్లెడ చూ,

చాలము. సం. వి అ. న. 1 గృహాచ్ఛాదన విశేషము, పిటము చూ, సదనము. 1, 2 మోరటి * చూ, ప్రాంకణము.

చాలి. సం వి. ఈ. స్త్రీ చూ, రూ చాల-చలి

చాలినీన్యాయము. పా. జల్లెడలోఁబోసి జల్లించినరీతి

చావిషులనుబ్రాహ్మణులు పా వీరు సామవేదులు ఋగ్వేదులునైయున్నారు బగోడాయంను, నర్మదాతీరమందును, సినారు జనారు అను స్థలములయందును గానఁబడియెదరు చూ, బ్రాహ్మణులు

చాషము సం, వి అ పుం రూ-చాసము చూ, పాలపిట్ట.

చాషుషుఁడు. అం, చూ, రూ-చాక్షుషుఁడు

చాసము. సం.వి.అ పుం: చూ, రూ-చాషము.

చి

చింక దే వి 1 చిన్నకాలువ చూ, నది, బ.2 రెల్లలలోనుండు జొన్నలు చూ, ధాన్యము; 3 తుషయుక్తాల్పధాన్యము, ఇనుకు చూ, ధాన్యము

చింకలికి. వై వి =క్వింకః ఎఱ్ఱనిమొగముగల కోఁతి చూ, వానరము.

చింకణోపణియాసాంతో బ్రాహ్మణులు పా చూ, సాంతో బ్రాహ్మణులు (చూ బ్రాహ్మణులు.)

చింగటము సం వి అ. పుం మహాశల్కమను చేఁప చూ, మత్స్యము 1

చింగటి. సం వి. ఈ స్త్రీ. —పై —

చింగడము సం. వి. అ. పుం —పై.—

చింగు దే. వి కచ్ఛభేదము, చూ, వలి 2

చింగోటి దే. వి చికటారి చూ, బాణము 1.

చించ. సం వి. ఆ స్త్రీ =చింత చూ, తింత్రిణి.

చించి సం. వి ఈ స్త్రీ గుంజా* చూ, శ్వేతపాకి

చించు దే. ప్రే చినుఁగఁజేయు. రూ-చింపు. కత్తిరించు (అని కొందఱు) స. క్రి 2 ఖండించు చూ, సెలగు

చించోటము సం వి అ పుం ఒకరకముగడ్డి చూ, తృణము. 1

చింత. సం వి ఆ స్త్రీ 1 తలఁపు చూ, స్మృతి 1, 2 వగపు చూ, పశ్చాత్తాపము, అం 3. సంచారీభావములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి (ఓ రసాతలమా! నాపైదయగలిగె నేని సీత యేత్రోవనే తెంచెనో యానతిమ్ము) చూ, సంచారీభావములు, వై వి (1).= చించా చూ, చింప. (దోహదశాస్త్రపద్ధతిని చింతచెట్టు మొదట త్రవ్వి గోధుమలు, మినుములు, నువ్వులు, మాంసము, లేపనముచేసిన

విశేషముగా ఫలించును చూ, దోహదశాస్త్రము. (చూ, ఉపవిద్యలు.) (చూ, చిక్కుడు కుటుంబము.)

చింతకుఁడు సం విణ చూ, దుఃఖితుఁడు.

చింతగుల్ల వై వి బరడుతోనుండు చింతపండు చింతపండు లేని పైపొర (అని కొందఱు) (పై పెంకు కండకాయలజాతిలో చేరును)' చూ, ఆమ్లము 8

చింతఉట్టి ద్వ. వి. —పై— (వాడుకయందు చింతపండువంటియయిండునరములసమూహము.)

చింతన సం. వి. ఆ స్త్రీ పలుమాఱుతలఁచుట, పలుమాఱు చేసువుట (అని కొందఱు)

చింతనీయము. సం విణ. చింత్యము చూ, విచార్యము. [ముద్ద చూ, ఆమ్లము 8.

చింతపండు. ద్వ వి. ఏ బరడూడ్చిన చింతపండు

చింతాకర్మ సం వి. ఆ స్త్రీ తహతహ చూ, వ్యసనము. [హంస. 8, ఆ. 146

చింతాకుచేఁటుదు. ద్వ వి చూ, బాలక్రీడ.

చింతామణి. సం వి ఇ పుం 1. కోరినకోరికల నిచ్చెడు దేవమణి చూ రత్నము. 1, 2. చావు నకు ముందు మాట్లాడించెడి మందు చూ, మందు 1. (ఈఔషధమును తయారు చేయు రీతులు పెక్కులుగలవు అందొకవిధము — శుద్ధిచేసిన గంధకము, రసము, మిరియాలు, వెలిగారము, దంతివిత్తులు, తిప్పసత్తు ఇవి అన్నియు సమభాగములుగనూటి నిమ్మపండ్ల పులుసుతో మర్దనచేసి గురిగింజ ప్రమాణము గల మాత్రలుకట్టి అనుపానవిశేషములతో నిచ్చునది (పంచలోహ, అష్టలోహ, నవలోహ చింతామణులు మున్నగునవి గలవు), 8 ఒకానొక బుద్ధుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు. 1

చింతాయన సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. పెండ్లాము చూ, భార్య, 2 కల్లు: చూ, సుర. 1, 8. మా... చూ, ఛాయము. 1.

చింతించు సం అ. క్రి రూ-చింతిల్లు చూ, పశ్చాత్తాపపడు.

చింతిల్లు సం. అ. క్రి —పై.—

చింతితము. సం విణ చూ, విచారితము.

చింత్యము సం విణ 1 చూ, చింతనీయము, అం 2. స-మ-హీనతానము లేడింటిలో నొకటి చూ, స-మ-హీనతానములు (చూ, సర్వతానములు), 8 ఆగమము లిరువదెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, ఆగమములు (చూ, ఉపవిద్యలు.) [పిన్నక్రిద్ద.

చింద. వై. వి.=చిల్లు రూ-చీఁద-చీపర చూ,

చిందము దే వి. శంఖము చూ, సంకు. 1

చిందఱ దే. వి. 1. ఉంకింపు చూ, విజృంభణము, 2. కోపము అం, భా ప్ర. 185 చూ, గోపము, వై.వి 8=ఛిద్రిమ్, తూఁటు చూ, రంధ్రము. 1, 4 ఖండము సా 2, ఆ 150 చూ, శకలము 4 [చూ, విజృంభించు

చిందఱగొను దే అ క్రి (చిందరన్ + కొను).

చిందరేఁగు దే అ క్రి. ఆవేశమెత్తు రూ-చీఁదఱరేఁగు-చీఁదఱగొను [సేయు

చిందఱలుసేయు. ద్వ. స క్రి. చూ, చిందఱ

చిందఱవందఱ దే వి 1. తునుక. కళా 8, ఆ. 121 చూ, శకలము. 4, 2 కలగుండు చూ, సంతాపము, విణ 3 కలగుండువడినది చూ, సంతాపితము, అవ్య 4 కణశోగము అం. భా త్రి 67 చూ, పరిపరి

చిందఱవందఱచేయు. దే స క్రి ఖండించు చూ, నఱకు

చిందఱవోవు. ద్వ అ క్రి (చిందఱ + పోవు) తూఁటువోవు. కళా 7, ఆ 19 చూ, తొఱటులువాఱు

చిందఱసేయు ద్వ. స. క్రి. (చిందఱ + చేయు) ఛేదించు. సా. 1, ఆ. 98: చూ, ఛేదిల్లు 1

చిందాడు. దే. అ క్రి. (చిందు + ఆడు) చిందులుద్రొక్కు, నర్తించు; చూ, మఱఁగుఁగొను.

చిందియ. దే. వి. జెల్లకుల్లాయి. రూ-చిందె చూ, వస్త్రము [చూ, వలితము. 3

చిందిలి. దే విణ చలించినది. లక్ష్మీ 2, ఆ 53

చిందిలిపడు. ద్వ అ. క్రి చూ, సంభ్రమించు

చిందిలిపాటు ద్వ. వి చూ, సంభ్రమము. 1

చిందిలు. దే అ క్రి చలించు చూ, సలించు

చించు దే వి 1.=స్యందః (బహుత్వమున) నటనము నాట్యము చూ, వ్యంజకము. 1, 2 = స్యందః బ. మాతంగనాట్యము, చిందువాలు చూ,వ్యంజకము 1, 3 కోపము చూ, రోషము, 4. గీతప్రబంధవిశేషము: చూ, పుస్తకము, విణ. 5. చెదరినది చూ, వ్యాకీర్ణము, అ. క్రి. 6 చూ, వ్యాపించు. స్వా.4, ఆ. 58, 7 చూ, రాలు. స్వా 2, ఆ 67, 8. నీళ్ళు పాత్రమునుండి తొనఁకిపడు చూ, తొలఁకు, స క్రి. 9. వెచ్చిపెట్టు చూ, వెచ్చించు

చిందుగ దే వి రూ-చిందువ 1 చిందుగ అను చెట్టు హంస 4, ఆ 11; వా వి 2 చిందువ అను జంతువు చిందువ

చిందుద్రొక్కు. దే అ. క్రి (చిందు+త్రొక్కు)రూ-చిందులు ద్రొక్కు చూ, ములఁపుగొను. [ఆ. 146

చిందుపరువు. దే వి చూ, బాలక్రీడ హంస 3,

చిందులుద్రొక్కు దే అ.క్రి చూ, రూ-చిందుద్రొక్కు.

చిందువ. దే వి. 1 చూ, రూ-చిందుగ 1, 2 చూ, రూ చిందుగ. 2, 3 అల్పపేటిక చూ, సురగు [చూ, వ్యాకీర్ణము

చిందువందు. దే వి. చెదరినది. స్వా. 3, ఆ.28:

చిందువందుచేయు. దే. స క్రి. చెదరఁగొట్టు. జై. 5, ఆ. 192.

చిందువాలు దే. వి చూ, చిందు 2.

చిందె. దే. వి చూ, రూ-చిందియ

చింపి. దే వి 1. జీర్ణవస్త్రము. అం, భా. ద్వి 157 చూ, వస్త్రము, విణ. 2. చినిఁగినది. జై 5, ఆ 192 చూ, భేదితము.

చింపిగుడ్డ దే. వి చూ, చింపి. 1.

చింపిటి దే వి నిప్పుసోఁకినట్లుండు కొసలుగలిగి బిరుసెక్కిన చిన్నవంకర వెండ్రుకలు. పాంజీరు, బరికె చూ, వెండ్రుక 1

చింపు దే క్రి. చూ, రూ-చించు. 1.

చింబు దే. వి మేఁక చూ, మేషము 1.

చింబోతు దే వి. (చింబు+పోతు) మేఁకపోతు చూ, మేషము 1.

చికటారి దే వి రూ-చిక్కటారి శశాం 2, ఆ 17 చూ, చింగోటి

చికమక దే వి చిక్కు చూ, గుక్కు. 3

చికలీలము. సం. వి అ పుం చూ, బురద.

చికిచికి దే విణ చిన్న, అల్పము చూ,స్వల్పము.

చికిత్స సం వి ఆ స్త్రీ 1 (రోగమునకుఁజేయు) ప్రతిక్రియ చూ, వైద్యము, అం 2. వైద్యశాస్త్రముయొక్క స్కంధములు మూఁడింటిలో నొకటి చూ,స్కంధములు (చూ, ఔషధస్కంధము.) [వైద్యుఁడు.

చికిత్సకుఁడు సం వి అ పుం వెజ్జు చూ,

చికిత్సితము. సం వి. అ న చూ, చికిత్స.

చికినము వై వి = చిక్కణమ్. చికిని, చొయవక్కు చూ, పోఁక

చికిని. వై. వి. = — వై. — [సాపు. 4

చికిలి. దే. వి తుడిచిచక్కఁజేయుట: చూ,

చికిలికాఁడు దే వి. (కత్తులుమొదలైనవానిని) చికిలిచేయువాఁడు చూ, సాపుచేయువాఁడు.

చికిలు దే. అ. క్రి. చేనవుచేసేడ్చు చూ, రోదించు. [వాంఛ

చికీర్ష. సం. వి. ఆ స్త్రీ. చేయనిచ్ఛ. చూ,

చికీర్షితము. సం విణ చేయ నిచ్ఛింపఁబడినది చూ, వాంఛ [చూ, లుబ్ధుఁడు 2

చికీర్షువు సం విణ ఉ. చేయ నిచ్ఛగలవాఁడు

చికురము సం. వి. అ పుం 1. బ రూ-చకురము-చిహురము చూ, వెండ్రుక 1, 2 కొండ చూ, పర్వతము, 3. చికురపక్షి చూ, పక్షి, 4 పాము చూ, సర్పము, 5 చూ, ముంగిస, 6. చూ, బల్లి, 7. ఒకానొక చెట్టు చూ, వృక్షము, విణ 8 కదలునది చూ, లోలము. 4 9 చలించునది చూ, త్రసము

చికురుఁడు సం విణ. చూ, చపలుఁడు 5.

చిక్క సం వి ఆ స్త్రీ చూ, పోఁక*

చిక్కంటు. దే వి. తల చిక్కుదీసికొనెడి నిడుపు దువ్వెన రూ-చిక్కంటె చూ, ప్రసాధని

చిక్కంటె దే వి. —పై.—

చిక్కటారి ద్వ వి. (చికి + కటారి, చూ, రూ-చికటారి.

చిక్కణబిళ్ల ద్వ. వి చూ, బాలక్రీడ

చిక్కణము సం. వి అ న 1 = చికినము-చికిని చూ, చికినము, 2 ఏనుఁగుయొక్క హ్రదయ మదము చూ, మదము 1, పుం, న. 3 చూ, పోఁక*, విణ 4 = చిక్కన. తఱచైనది చూ, మొత్తము 4, 5. నునుపైనది చూ, స్నిగ్ధము 2 [పోఁక

చిక్కణి. సం. వి ఈ స్త్రీ పోఁకపండు చూ,

చిక్కఁదనము. ద్వ వి 1 = చిక్కణ. చూ, సాంద్రము. 2 2. మృదువు చూ, సుకుమారము

చిక్కన. వై వి. 1. = చిక్కణ. చూ, సాంద్రము. 2, 2 మృదువు చూ, సుకుమారము, 3. తఱచు. "చిక్కనిపాలు". చూ, మొత్తము.4, 4. బలము చూ, శక్తి. 1, 5. దార్ఢ్యము: చూ, స్థైర్యము 1, 6. జిడ్డు. చూ, స్నిగ్ధము 3 [కాశీ 3, ఆ. 38

చిక్కనాబిల్లలు దే వి బః చూ, బాలక్రీడ

చిక్కపట్టు దే వి. (చిక్కని + పట్టు) నిర్ణయము చూ, సత్యము 1 [భూమి. 1

చిక్కమన్ను ద్వ. వి కుంభకరమృత్తిక చూ,

చిక్కము సం వి అ. న 1. = చికిని చూయ వక్క, చు, పోఁక, పుం. 2 చుంచుః చూ, మూషికము, వై. వి (1) త్రాఁగలు లోనగు వానితో నల్లి పసులమూతికిఁ దగిలించెడు బుట్ట చూ, సజ్జ 1, (2) = శిక్యమ్ ఉట్టి చూ, శిక్యము 1, (3) దారముతో నల్లిన సంచి చూ, సంచి, (4) వలచిప్ప చూ, వాగుర

చిక్కసము. సం వి అ న 1. నలుఁగుఁబిండి యవలపిండి (అని కొందఱు) (పుం, న అని కొందఱు) చూ, సాదము (1), 2 హారిద్ర చూ, వర్ణము 6 [పోఁక

చిక్కా సం వి ఆ స్త్రీ పోఁకపండు చూ,

చిక్కినవాఁడు. దే వి కుష్మాంగుఁడు చూ, బక్కవాఁడు

చిక్కిపోవుట ఆం మన్మథావస్థలు పదింటిలో నొకటి చూ, మన్మథావస్థలు

చిక్కు దే వి 1 కష్టము చూ, శోకము, 2 సంకటము చూ, శోకము, 3 మెలి చూ, లంకె, అ. క్రి. 4. కృశించు చూ, సాటుసాటుపోవు, 5 దొరకు చూ, లోఁబడు, 6 తక్కు చూ, మిడిపోవు, 7 తగులు. చూ, లంకించు. 1, 8 మిగులు చూ, శేషించు.

చిక్కుఁజేయు దే. స. క్రి చూ, వంచించు

చిక్కుట. ఆం దశావస్థలలో నొకటి (కార్శ్యము) చూ, దశావస్థలు

చిక్కుఁడు దే. వి క్షుద్రశింబి * చూ మట్టిక.

చిక్కుడుకుటుంబము. పా "లెగూమినా సే" కుటుంబమునకుఁ జెందిన చిక్కుడు, రేల, తుమ్మ కుటుంబములలోనిదియొకటి ఈ కుటుంబలక్షణములు.—(1) ఆకు.-త్రిభిన్న పత్రము (మిశ్రపత్రము); (2) రక్షకపత్రములు.-5. (3) పుష్పదళములు -5. (4) కేసరములు -10. స్వేచ్ఛగానైనను కలసియైనను ఉండును, (5) పండ్లు - రక్షకపత్రములను విడువక యనేకాకారములు గలిగి యుండును అవి రెండుబద్దలుగా చీలును కనుక ద్వివిదారణ ఫలములనఁబడును "లెగూమి నా సే" చిక్కుడు కుటుంబములోనివి.-జీనప, మెంతి, నీలి, ఉలవ మొదలైన కాయధాన్యములు, కానుఁ మొదలైనవి, రేల కుటుంబములోనివి —తంగేడు, చింత మొ, తుమ్మ కుటుంబములోనివి — తెల్లతుమ్మ, నల్లతుమ్మ బండిగురిగింజె, దిరిసెన, సీమచింత మొదలైనవి [చూ, శీగము

చిక్కుతాళము. దే వి ఒకరకము శీగము.

చిక్కుపడు ద్వ అ క్రి 1 చిక్కుగు చూ, రూ-చిక్కువడు, 2 సంకటపడు: చూ రూ-చిక్కువడు [శోకము

చిక్కుపాటు ద్వ వి సంకటపాటు చూ,

చిక్కులు వా. వి బ. 1 కష్టములు, 2. లంకెలు, 3 అల్లికలు

చిక్కువడు ద్వ అ. క్రి. (చిక్కు + పడు) చూ, రూ-చిక్కుపడు. [యను

చికొట్టు దే స. క్రి (చీ + కొట్టు) చీచీ

చికోల దే వి. (చిక్కు + కోల) చూ, చిక్కంటు.

చిక్రోడము సం. వి. అ. పుం. అలిందకి-రూ-అళిందకి, కాలశారము. (తె ప.) —ఉడత-రూ-ఉడుత-ఉఉుత.

చిగిరించు. దే అ. క్రి. చూ, పల్లవించు

చిగిరింత. దే. వి. అంటెంతగడ్డి *: చూ, తృణము 1.

చిగిరింత యైశ్వర్యము జా. చిగిలింతగడ్డి మిక్కిలి యేపుగా నెదిగి అతిశీఘ్రముగా నెండిపోవును దానివలె పెరిగి నశించు నైశ్వర్యములు "ఈ చిగిరింత యైశ్వర్యమునకై యింత పొంగనేల."

చిగిలికాఁడు దే వి చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

చిగురాకు దే వి (చిగురు + ఆకు) రూ-చిగురుటాకు చూ, విద్రుమము

చిగురాకుదిండి దే వి (చిగురు + ఆకు + తిండి) కోకిలము చూ, పికము.

చిగురాకువిలుకాఁడు. దే వి (చిగురు + ఆకు + విలుకాఁడు): చూ, మన్మథుఁడు శకాం 3, ఆ 20

చిగురు. దే. వి. రూ-చివురు. 1. కిసలయము. చూ, విద్రుమము, 2. లేఁత. "చిగురుఁ గొమ్మ." (వాల్లు పరమగుచో దీని కడపటి యుకారము వికల్పముగ లోపించెడి "చిగుర్న గుమోవి") చూ, సుకుమారము; 3 దంతములకుఁ జొట్టుకొనియుండెడి సూక్ష్మమాంసము చూ, మాంసము 1.

చిగురుఁగొమ్మ. దే. వి. (చిగురు + కొమ్మ) చిగిరించిన లేఁతకొమ్మ, పూచిన లేఁతకొమ్మ (అని కొందఱు) చూ, శాఖ

చిగురుఁబోఁడి. దే వి. (చిగురు + పోఁడి) 1. చిగురువలె మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 2 ఆఁడుది చూ, స్త్రీ. (రూ-చిగురుఁబోణి.)

చిగురుకొను. దే. అ క్రి చిగిరించు (కొను=పుట్టు). చూ, పల్లవించు

చిగురుచు దే. అ క్రి. రూ- చిగుర్చు 1.—పై.—, 2. ఎఱ్ఱనగు. జై. 4, ఆ 101. చూ, పల్లటిల్లు

చిగురుటల్లె దే. వి. చూ, చిగురువిల్లు
చిగురుటాకు. దే వి. చూ, రూ-చిగురాకు
చిగురువిలుకాఁడు. దే వి చూ, మన్మథుఁడు (రూ-చిగురువిల్కాఁడు.)
చిగురువిల్లు. దే వి మన్మథుని మూఁడవదియగు విటిఁటియొక్క-నారి. (దీని బాణములు.—నల్ల కలువ, అరఁటి, మొల్లపూలు: చూ తుమ్మెద యల్లె) చూ, పౌర్వి 1, (చూ, బాణము 1)
చిగురొత్తు. దే అ క్రి (చిగురు + ఒత్తు) 1 చూ, చిగురుచు, 2 అనురాగము గలది యగు చూ, ప్రియపడు
చిగుర్చు దే అ. క్రి చూ, రూ-చిగురుచు
చిచ్చఱ. వై విశ.=శుచి (చిచ్చు + అఱ) అగ్నిమయము. రూ- చిచ్చుఱ చూ, వహ్ని 1.
చిచ్చఱకంటి ద్వ. వి. (చిచ్చఱ + కన్ను) చూ, శివుఁడు
చిచ్చఱకోల ద్వ వి. ఆగ్నేయాస్త్రము చూ, బాణము 1.
చిచ్చఱపిడుగు జా దిట్టముగా బాధించునది "కం. వచ్చెఁగద విటులపాలిటి, చిచ్చఱ పిడుగింక నేమిసేయుదు ననుచున్" (నిరం కుశోపాఖ్యానము)
చిచ్చి దే అవ్య బిడ్డలకు జోలలుపాడునపుడు పీడా పరిహారార్థము చెప్పఁబడు మాట రూ-చిచ్చీ చూ, శబ్దము 2
చిచ్చికుఁడు సం వి అ పుం 1. రూ-చికిత్స కుఁడు చూ, వైద్యుఁడు, 2 నాట్యపరి భాషయందు పూజ్యుఁడు చూ, మారిషుఁడు
చిచ్చీ దే అవ్య. చూ, రూ-చిచ్చి
చిచ్చు వై. వి 1 =శుచిః అగ్ని చూ, వహ్ని 1, 2.=శుచిః చేతనాచేతనాగ్ని చూ, వహ్ని 1, 3 తాపము చూ, సంతాపము.
చిచ్చుబుడ్లు ద్వ వి బాణపుసంచు వగ (ప్రభా వతీపరిణయము) చూ, బాణసంచు
చిచ్చుఱ వై విశ =శుచి (చిచ్చు + ఉఱ). చూ, రూ-చిచ్చఱ.
చిటకము. వై వి = చూ, రూ-చిట్టకము
చిటచిట, దే వి 1. కాఁగిననూనెయందు నీటి బొట్లు పడఁగాఁగలుగునట్టి ధ్వన్యనుకరణము. చూ, హుహూహుహూ, 2 మిడుఁగుఱులు చెద రుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హుహూహుహూ, 3 పరితాపము: చూ, సంతాపము, 4 కోపము చూ, రోషము.
చిటచిటమను. దే అ క్రి. (చిటచిటలు + అను) మండిపడు చూ, మండు.
చిటచిటలాడు దే అ. క్రి (చిటచిటలు + ఆడు) —వై.— పా 8, ఆ 32
చిటపొటు దే వి 1 ఈర్ష్యచేఁ గలిగెడు స్త్రీయొక్క- కోపము చూ, రోషము, 2 చినుకులు పడుటయందగు ధ్వన్యనుకర ణము కళా 4, ఆ 89 చూ, హుహూహుహూ, 3 ఆకులుతినుట కాయలురాలుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హుహూహుహూ
చిటాలు దే వి. ధ్వన్యనుకరణము. అచ్చ యు, కాం. 864 చూ, హుహూహుహూ
చిటి దే విశ రూ-చిట్టి 1 చిన్న. "చిటిపాప" చూ, స్వల్పము, 2 సన్నము. "చిటిచాఁప" చూ, సూక్ష్మము 4.
చిటిక వై వి =క్ష్వేడికా. త్రుటి నడిమివ్రేలిని పెద్ద వ్రేలితోఁగూర్చి ధ్వనింపఁజేయుట, వ్రేల్లుడి. చూ, స్వరము. 2, 2. నడిమి వ్రేలిని పెద్దవ్రేలితోఁగూర్చి ధ్వనింపఁజేయు నంతకాలము, చిటికరింత చూ, స్వరము. 2
చిటికరించు. వై. అ. క్రి. చిటికవేయు. చిట్ట మిడుచు.
చిటికరింత. వై. వి= చూ, రూ-చిటిక.

చిటికలాటు. ద్వ. వి. చూ, బాలక్రీడ

చిటికలో. క్రి. శీఘ్రముగా "ఒక చిటికగదా పిల్లియులయందుఁ జెలుఁగుఁగలకల్." (శ్రీని వాసవిలాసము)

చిటికాఁడు. దే వి 1 పొట్టిగానుండుటచేత పెక్కు కియ్యఁబడిన పేరు (ఇది చిటిలింగఁడు అనుదానికి పర్యాయము) చూ, సివఁగి 2, విణ. 2 చిన్నవాఁడు చూ, శిశువు.

చిటికినబొద్దులు దే. వి బ నూ, రూ-చిటికెన బొద్దులు.

చిటికె వై వి =త్రుటి చిటికిరింత చూ, రూ-చిటికి

చిటికెన దే. వి చూ, చిటికెనవేళ్లు

చిటికెనబొద్దులు దే. వి బ కాలి చిటికెన వేళ్ల యందుంచుకొనెడు భూషావిశేషము రూ-చిటికినబొద్దులు చూ, భూషణము. 2

చిటికెనవేళ్లు దే. వి ఊర్మిక చూ, వేలు 2.

చిటిగాఁడు దే వి గమశివాఁడు, ఈండ్రవఁడు (అని కొందఱు) చూ, సురాజీవి.

చిటిగొట్టె ద్వ వి చిన్నజాతిగొట్టె* చూ, రేఁగు.

చిటితాళము ద్వ వి చూ, రూ-చిరితాళము.

చిటిపాటి దే. విణ అల్పము, అత్యల్పము (అని కొందఱు). సా 3, ఆ 15 చూ, స్వల్పము.

చిటిబొద్దులు దే వి. బ చూ, రూ-చిటికెన బొద్దులు [చూ, ధాన్యము.

చిటిముత్తెములు ద్వ వి బ. ఒకరకముపడ్లు

చిటిలింగఁడు. ద్వ వి చిన్నలింగమువలె నుండుటచే పెక్కు కియ్యఁబడిన పేరు చూ, చిటికాఁడు.

చిటివేళ్లు దే వి చూ, చిటికెనవ్రేలు

చిటుకను దే. అ. క్రి 1 చిటుక్కునిమ్రోఁగు. రూ-చిటుకురను-చిటుక్కను స్వా 4, ఆ. 17 చూ, శబ్దించు, వా. 2 పగిలిపోవు. రూ-చిటుకురను-చిటుక్కను.

చిటుకుపాటుకు దే వి వానవెలిసినపిమ్మట చెట్టుమీఁదనుండి బొట్లుపడునపుడు కలుగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హుహూ

చిటుకుపాటుకుమను. దే. అ క్రి. (చిటుకు పాటుకు + అను) పలుకు "వాఁడు చిటుకు పాటుకుమనక ఉన్నాఁడు." చూ, పలుకు

చిటుకురను ద్వ. అ. క్రి (చిటుకు + అను) చూ, చిటుకను [—వై.—

చిటుక్కను ద్వ అ. క్రి (చిటుక్కు + అను)

చిటులు దే.అ క్రి. రూ-చిట్లు. 1 పగుల్లువాఱు చూ, భేదిల్లు 2, 2. మిక్కిలికోపించు. చూ, రోషించు

చిట్ట వై వి 1 = చిత్రమ్ ఆశ్చర్యము. చూ, వింత 1 (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము), దే వి. 2. చిన్నపొద. స్వా. 4, ఆ 37, వసు 1, ఆ 113 చూ, పొద. 2, వై. విణ. 3 =స్పష్టమ్ వెల్లడియైనది; చూ, స్పష్టము, దే.విణ. 4 కల్పితము, రచియింపఁబడినది చూ, విరచితము.

చిట్టంటుచేఁతలు. దే వి బ (చిట్ట + అంటు + చేఁతలు) చూ, విలాసము 2

చిట్టంటులు దే వి. బ (చిట్ట + అంటులు) నఖదంతక్షతాది చూ, నఖక్షతము

చిట్టకము వై వి =చిత్రక రూ-చిటకము-చీటకము. 1 శృంగార చేష్ట చూ, విలాసము 2, 2 క్రీడ చూ, విలాసము 1, 3 కపటము చూ, వ్యాజము. 1.

చిట్టచివర. దే విణ. (చివర + చివర) 1 అన్నిటికి చివర. చూ, సుద 3, వా 2 చూ, ఎట్టయెదుట 2

చిట్టడవి. ద్వ. వి కాఱడవి చూ, విపినము.

చిట్టడుగు కత్తెర. ద్వ. వి. మల్లయుద్ధములోని పరువళ్లు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ పరువళ్లు. (గతిభేదము అనియు)

చిట్టతుమికి. దే. వి. రావణ* చూ, తుమికి.

చిట్టమిడుచు దే. అ క్రి చూ, చిటికరించు

చిట్టము. దే వి. రూ-చిట్టియము- చిట్టెము ఇనుము కాచునప్పుడు వచ్చెడు ముఱికి, కింఖాణము చూ, లోహము. 1

చిట్టా. వా. వి. రోజువారి లెక్క, రూ-చిఠా చూ, పద్దు. 3.

చిట్టాడు. దే. అ క్రి (చిట్టి+ఆడు) 1 చలించు. సా 3, అ 15 చూ, సరించు, 2 చరించు చూ, సంచరించు, 3 ప్రసరించు: చూ, వ్యాపించు, 4 చూ, తప్పటడుగులిడు సా 3, అ 246, 5. క్రీడించు చూ, చెరలాడు.

చిట్టాముట్టి ద్వ వి. చిన్నముత్తవపులగము, బల* చూ, సహదేవ (వీర్యపుష్టి మేహశాంతి చేయును.)

చిట్టాముదపుచెట్టు. ద్వ. వి. —పై—

చిట్టాముదము ద్వ. వి. (చిట్టి+ఆముదము) 1. చిట్టాముదాలనూనె చూ, తైలము, బ, 2. చిట్టాముదపు విత్తులు (చిట్టాముదాలు అనియు వాడుక)

చిట్టి. దే వి 1 రూ-చిటియ-చిట్టె, గిద్ద-రూ గిద్దె చూ, ప్రస్థము. 2, విశ. రూ-చిటి 2 చిన్న ("చిట్టడవి-చిట్టాన- చిట్టీదు- చిట్టుడుము- చిట్టెండ-చిట్టేలకి" ఇత్యాదులందుం బూర్వమునందుండును) చూ, స్వల్పము, 3. సన్నము: చూ, సూక్ష్మము 4

చిట్టియ దే. వి, రూ-చిట్టె 1 వస్త్రములయంచులయందు నేసెడు చిన్నకమ్మి చూ, మైటాలు, 2. వెదురుగనుపు చూ, బుడిపి

చిట్టియము. దే. వి చూ, రూ- చిట్టము

చిట్టివేళ్లు. దే. వి చూ, రూ-చిటికెనవేళ్లు

చిట్టీత. దే. వి. (చిట్టి+ఈత) ఖర్జూరి* చూ, మధుఖర్జూరిక.

చిట్టీదు. దే. వి (చిట్టి+ఈదు)—పై—

చిట్టీడ. దే. వి (చిట్టి+ఈడ) క్షుద్రరక్తనాగరంగము:* చూ, శక్కరాంకము

చిట్టు దే. వి. దూగరకలిసినసన్ననూక చూ, నూక

చిట్టుడుకునీళ్లు ద్వ వి బ (చిట్టి+ఉడుకు నీళ్లు) పొంగునీళ్లు చూ, వారువుడు

చిట్టుములు దే వి బ (చిట్టి+ఉములు) గర్భిణికి గలిగెడి యొకానొక లక్షణము. చూ, లక్షణము 1

చిట్టె. దే వి 1 చూ, రూ- చిట్టియ 1, 2 చూ, రూ చిట్టియ 2, 3. చిత్రపటము చూ, బింబము 3, 4 ఉభయార్థసాధకమైన ఉపాయము, తంతు చూ, తంత్రము

చిట్టెము దే వి చూ, రూ-చిట్టము

చిట్టెలుక దే వి. (చిట్టి+ఎలుక) గిరిక: చూ, మూషికము [చూ, పత్రిల.

చిట్టేలకి. ద్వ. వి (చిట్టి+ఏలకి) సన్నయేలకి*

చిట్టిపొట్లకాయ దే. వి రూ- చిట్లపొట్లకాయ చూ, బాలక్రీడ

చిట్లుకట్టియ వై వి = శర రూ-చిట్లుకట్టియ- చిట్లుకట్టె-చెట్లుకట్టె, మిగులకోపి చూ, రోషణుడు [కాయ

చిట్లపొట్లకాయ దే వి చూ, రూ-చిట్టిపొట్ల

చిట్లు దే వి 1 వృత్తాంతము చూ, సమాచారము 2, అ క్రి. 2 చూ, రూ- చిటులు 1, 3 చూ, రూ, చిటులు 2

చిట్లుకట్టియ ద్వ విశ చూ, రూ-చిట్లుకట్టియ (వైకృతమనికొందఱు)

చిట్లుకట్టె ద్వ విశ —పై—

చిఠా. వా వి చూ, రూ- చిట్టా.

చిడిపి. దే. విశ. 1. అల్పము, చూ, స్వల్పము, 2 చూ, పరమము.

చిడిముడి. దే. వి. 1. కోపము; చూ, రోషము; 2 తొట్రు. చూ, సంభ్రమము. 1.

చిడిముడిపడు. ద్వ. అ క్రి తొట్రుపడు చూ, సంభ్రమించు.

చిడిముడిపాటు ద్వ వి తొట్రు చూ, సంభ్రమము 1

చిడుగు దే విశే. అల్పము చూ, స్వల్పము

చిడుగుడు. దే వి రూ-చెడుగుడు చూ, బాలక్రీడ

చిడుము దే. వి. తీటకురుపు చూ, విదర్చిక

చిణి. అం ప్రణవనాదములు పదింటిలో నొకటి చూ, ప్రణవనాదములు.

చిణిచిణి అం —వై.—

చిత్ సం అవ్య కొంతయను నర్థమందు వర్తించును చూ, చన

చిత సం. వి ఆ స్త్రీ. 1.=సొద. రూ-చితి-చిత్య చూ, శ్మశానము, 2 ప్రోగు, గుంపు చూ, సమూహము, 3 చూ, పొయ్యి, 4 చిదః చూ, సరళదేవదారు, విశే. 5 కప్పఁబడినది చూ, స్థగితము, 6 చేర్పఁబడినది చూ, ఘట్టనము.

చితము సం విశే వ్యాపించినది, వ్యాప్తము చూ, హిండితము

చితి సం. వి ఇ. స్త్రీ 1 సొద చూ, చిత 1, 2 ప్రోగు, గుంపు చూ, చిత. 2

చితుకు దే వి 1 రూ-చిదుగు వేలిమికట్టె చూ, సమిధ, అ క్రి 2 కురుపులోనగు నవి నలఁగు చూ, సదమదమగు

చిత్కృతము సం వి అ న అవుదూడలఅపు చూ, స్వరము 2.

చిత్త వై వి =చిత్రా 1 చిత్తానక్షత్రము, ముత్తెపుసవతు చూ, నక్షత్రము 1, 2 చిత్తకార్తె చూ, నక్షత్రము 1, అం 3 నక్షత్రము లిరువదేడింటిలో నొకటి చూ, నక్షత్రము. 1.

చిత్తగించు. వై. అ క్రి.=చిత్త. 1 చూ, మనస్కరించు, స క్రి. 2.=చిత్త తలఁచు చూ, యోచించు

చిత్తచాంచల్యకాలము అం. శిక్షాకాలములు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, శిక్షాకాలములు

చిత్తడి ద్వ వి (చిత్త+తడి) 1. మిక్కిలితడి చూ, పదను 2, 2 రూ-చిత్తతి. వర్షము, (జడి, జల్లు, తొలకరి, దల్లు, ముసురు, వాన, సోన) చూ, వాన 1, 3 వర్షఋతువు (శ్రావణ భాద్రపదమాసములు) చూ, మాసద్వయము (చూ, ఋతువులు.) [తోషము,

చిత్తప్రసన్నత. సం వి ఆ స్త్రీ. చూ, సంతోషము,

చిత్తభ్రమనొందుట అం. మన్మథావస్థలు పదింటిలో నొకటి చూ, మన్మథావస్థలు

చిత్తము సం వి. అ న 1 మనస్సు, మానసము, మది చూ, హృదయము 2, అం 2 అంతఃకరణములు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, అంతఃకరణములు, 3 వికారములు పదునాఱింటిలో నొకటి చూ, వికారములు, వా. 4 దయ, 5 కటాక్షము, 6 గౌరవార్థమైన ప్రత్యుత్తరము

చిత్తర దే వి చిత్తర అను చేఁప చూ, మత్స్యము 1.

చిత్తరువు వై వి =చిత్రమ్ 1 ఆశ్చర్యము కళా 5, ఆ 111 చూ వింత 1, 2 పటమునందు రూపము వ్రాయుట చూ వ్రాఁత, 3 పటమునందు వ్రాసినరూపము, బొమ్మ చూ, బింబము 3 (వ్యుత్పత్తియందుఁ గడపటి వర్ణము వికల్పముగా లోపించును "చిత్తరు బొమ్మ" ను)

చిత్తరువులు వ్రాయుఁడి అం దూతీచతుష్టయమునందలి మూఁడవదానిలోని పదనార్గులో నొకటె. చూ, దూతీచతుష్టయము.

చిత్తటి ద్వ వి.(చిత్త+తటి) చూ, చిత్తడి 3.

చిత్తవిప్లవము. సం వి అ పుం. చిత్తభ్రాంతి. చూ, వెఱ్ఱి 1.

చిత్తవిభ్రమము సం వి అ. పుం —పై.—

చిత్తాభోగము. సం వి అ పుం చూ, మనస్కారము.

చిత్తిక సం వి అ స్త్రీ. నడుమునకుఁ గట్టు గొలుసు చూ, మొలత్రాడు.

చిత్తిని. వై వి.=చిత్రిణీ 1. చిత్రిణీజాతిస్త్రీ చూ, స్త్రీ, అం 2 స్త్రీజాతులు నాలుగింటిలో నొకటి· చూ, స్త్రీజాతులు

చిత్తు. సం వి త్. స్త్రీ. 1 జ్ఞానము (చిత్) చూ, బుద్ధి, వా.వి (1) (దిద్ది చెక్కుపఱుపని) సాపువ్రాయుటకు మొదట వ్రాసిన వ్రాఁత (లేక) ముసాయిదా, అసలుకు సరియైన నకలు (అని కొందఱు) చూ వ్రాఁత, (2) మొదట గుణించుకొను లెక్క, మనస్సునందు గుణించుకొను లెక్క (లేక) నోటిలెక్క (అని కొందఱు). (ఇది సం అని కొందఱు)

చిత్తోక్తి సం. వి ఇ. స్త్రీ ఉపశ్రుతి, పుష్పశకటి చూ, వినికిడి.

చిత్తోన్నతి సం వి ఇ స్త్రీ గర్వము చూ, హాంకారము.

చిత్య సం వి ఆ. స్త్రీ సాద చూ, చిత 1

చిత్యము సం వి అ న 1. గోరీ, కాష్ఠము చూ, శ్మశానము, పుం 2. అగ్ని చూ. వహ్ని. 1

చిత్ర. సం. వి ఆ స్త్రీ 1.=చిత్త చిత్తా నక్షత్రము చూ, నక్షత్రము 1, 2 మాయ చూ, మాయము 1, 3 రూ-ఉపచిత్ర ఎలుకజీడి * చూ, భల్లాతకి, 4. గుమ్మడి* చూ, మహాఫలము, 5 పిన్నపాఁపర* చూ. పాఁపర, 6 చూ, బుడమ *, 7. ఒకానొక అప్సరస: చూ, స్త్రీ; 8 ఒకానొక పాము చూ, సర్పము; 9· చూ, దంతి *; 10. ఆముదము * చూ, వ్యాడంబకము, 11 చేఁతరాసి *, చూ, శశుల, అం 12 గాంధారగ్రామగతమూర్ఛనలు ఏడింటిలో నొకటి చూ, గాంధార గ్రామగత మూర్ఛనలు, 13. నిహీనతానములు ఏడింటిలో నొకటి చూ నిహీనతానములు(చూ,శుద్ధతానములు)

చిత్రకంఠము. సం వి అ. పుం కపోతము, గువ్వ· చూ, పావురము

చిత్రకపత్రిక సం వి ఆ స్త్రీ చూ, దంతి*.

చిత్రకము సం. వి అ. న 1 నొసటిబొట్టు, విశేషకము చూ. బొట్టు 1; పుం 2 చిఱుతపులి, పెద్దపులి (అని కొందఱు) చూ, శార్దూలము. 1, 3 ఆముదము * చూ, వ్యాడంబకము, 4 గుమ్మడి * చూ, మహాఫలము, 5 చిత్రమూలము * చూ· వహ్నిసంజ్ఞకము, 6 జామి * చూ, జాఁమి, 7 అశోకము* చూ, హేమపుష్పము, అం 8 ప్రచారములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, ప్రచారములు.

చిత్రకరుఁడు సం వి అ పుం చూ, ముచ్చి

చిత్రకవిత్వము పా చిత్రకవిత్వమనఁగా — తలకట్లు, ఏకాక్షరములు, అనుప్రాసములు, యమకములు, అంత్యనియమములు మొదలైన పద్ధతులతో రచించుట చూ, మాటలల్లుట.

చిత్రకాదిమార్గము అం మార్గములలో నొకటి· [చూ, మార్గములు

చిత్రకాదిభస్మము అం. భస్మములలో నొకటి చూ, భస్మములు.

చిత్రకాయము సం. వి. అ. పుం. చిఱుతపులి· చూ, శార్దూలము

చిత్రకారుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, చిత్రకరుఁడు.

చిత్రకుఁడు. సం. వి అ. పుం. —పై—

చిత్రకూటము సం వి అ. పుం. చిత్రకూటమను కొండ చూ, పర్వతము

చిత్రకృత్తు. సం. వి. త్. పుం 1 చూ, తినాసము*, 2 చూ, చిత్రకరుఁడు.

చిత్రకేతువు సం వి ఉ. పుం చూ, జోమి*

చిత్రగవి సం వి ఈ. స్త్రీ. నానావర్ణములు గల ఆవు చూ, ధేనువు.

చిత్రగుప్తుఁడు సం, వి. అ.పుం. 1 జేముఁడు చూ, యముఁడు, 2 యమునివద్ద లెక్కవ్రాయు వాఁడు చూ, యముఁడు

చిత్రచరణము. సం. వి. అ పుం చూ, చిత్రమూలము*

[విడంగము*

చిత్రతండుల సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, వాయు

చిత్రతండులము సం. వి. అ, పుం —పై—

చిత్రతమము. అం. తాళమార్గము లాఱింటిలో నొకటి (ఇదె మార్గప్రాణము) చూ, తాళమార్గములు.

చిత్రతరము. అం —పై—

చిత్రదండము సం. వి అ పుం. కంద*: చూ, సూరణము

చిత్రనేత్ర సం వి. ఆ స్త్రీ గోరువంక చూ, శారిక.

చిత్రపక్షము. సం. వి అ పుం. 1. కవుఁజు చూ, కౌఁజు, 2 నెమలి; చూ, మయూరము

చిత్రపటన్యాయము పా. ముందు రేఖలు వైచి పిదప బొమ్మను తయారుచేయు విధము.

చిత్రపత్రము సం వి అ. పుం తిలకము* చూ, బొట్టు 1.

చిత్రపత్రిక సం వి.ఆ స్త్రీ. 1. కోలపొన్న*. చూ, శృంగబేరి, 2. చూ, దంతి*

చిత్రపదము. పా ఒకానొకవృత్తము. ఇది ఒక్కొక్క పాదమునకు రెండుభగణములును రెండుగురువులును గలిగి ఎనిమిదవఛందస్సునందుఁబుట్టినవృత్తము. ఉదా —"చిత్రపదంబను వృత్తం, బత్రిమునిస్తుతుశౌరిన్, స్తోత్రముచేయగనొప్పున్, ధాత్రినిభాగగయుక్తిన్" చూ, వృత్తము. 1

చిత్రపద్ధతి అం చూ, ఉద్ధతము. 2. (చూ, వ్యంజకము. 1)

చిత్రపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1 కోలపొన్న* చూ, పృశ్నిపర్ణి, 2 చూ, బొల్లిబూసర*, 3 చూ, మంజిటి*

[చూ, శారిక.

చిత్రపాద సం వి. ఆ స్త్రీ గోరువంక

చిత్రపింగలము సం వి అ పుం నెమలి చూ, మయూరము

చిత్రపింఛకము సం వి. అ పుం —పై—

చిత్రపుంఖము సం వి అ పుం. అమ్ము: చూ, బాణము 1.

చిత్రపృష్ఠము సం వి అ పుం చూ, పిచ్చుక.

చిత్రఫలకము. సం. వి అ పుం ఫలకి, నడగడ్డిలోని చేఁప చూ, మత్స్యము 1

చిత్రఫలము సం. వి. అ పుం —పై—

చిత్రఫలి. సం వి న్. పుం. —పై—. (ఈ. స్త్రీ అని కొందఱు.)

చిత్రబంధములు అం సంఘాటము, ఉపపదము (2) (చూ, బంధములు)

చిత్రబింబము. సం వి అ.పుం ఊసరవెల్లి చూ, సరటము.

చిత్రభాను. సం వి. ఉ.పుం సంవత్సరములు అఱువదింటిలో నొకటి చూ, సంవత్సరములు

చిత్రభానువు సం వి. ఉ.పుం 1. అగ్ని చూ, వహ్ని 1, 2 చూ, సూర్యుఁడు.

చిత్రమీమాంస అం ఇది అప్పయదీక్షిత విరచిత గ్రంథము. చూ, కావ్యనాటకములు

చిత్రము సం వి. అ.న. 1.=చిట్టు, ఆశ్చర్యము, అద్భుతరసము, నవరసములలో నొకటి. చూ, రసములు (చూ, వింత 1.)

2. = చిత్తరువు వ్రాసిన బొమ్మ చూ, బింబము 3; 3 నానావర్ణములు గలసిన వన్నె చూ, వర్ణము 6, 4. తిలకము చూ, బొట్టు 1; పుం 5 చూ, చిత్రిమూలము*, 6 పాము చూ, సర్పము, విణ 7 ఆశ్చర్యకరమైనది చూ, వింత 1, 8 నానావర్ణములు గలది చూ, వర్ణము. 6, అం 9. తాళమార్గములు నాలింటిలో నొకటి. చూ, తాళమార్గములు. (ఇదె మార్గప్రాణము), 10 అర్థాలంకారములు నూటింటిలో నొకటి (ప్రయత్నము విపరీత ఫలకాంక్షి యగుట) "మార్జగముల లోఁబడి సజ్జనులు నమ్రులౌదురు." చూ, అలంకారము 3

చిత్రిమూలత్రియము అం. ఇవి 3 — తెలుపు, నలుపు, ఎఱుపు చూ, త్రియము

చిత్రిమూలము సం వి అ పుం అగ్నిమాత* చూ, వహ్ని సంజ్ఞికము. (జఠరాగ్నిని వృద్ధిఁ జేయును)

చిత్రిమేఖల సం వి ఆ స్త్రీ ఎనిమిది పేటలు గల మొలనూలు చూ, భూషణము. 2

చిత్రిమేఖలము సం వి అ. పుం నెమలి చూ, మయూరము.

చిత్రియోని సం. వి ఇ పుం లావుకపిట్ట. చూ, లావుక

చిత్రిరథ సం వి ఆ. స్త్రీ చిత్రిరథ యను నది. చూ, నది.

చిత్రిరథుఁడు. సం వి అ పుం 1. చిత్రరథుఁడను గంధర్వుఁడు చూ, వేలుపు, 2. ఒకానొక విద్యాధరుఁడు చూ, వేలుపు, 3 చూ, సూర్యుఁడు.

చిత్రిరేఖ సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. కుబేరుని పెండ్లాము చూ, భార్య, అం. 2 దిక్పాలభార్యలలో నొకతె చూ, దిక్పాలభార్యలు.

చిత్రిలక్ష్యభేదనోపాయ ప్రతిపాదనము అం ధనుర్విద్యాప్రమేయములు నలుబదాఱింటిలో నొకటి. చూ, ధనుర్విద్యాప్రమేయములు

చిత్రిలత సం వి ఆ స్త్రీ చూ, మంజిష్ఠ *.

చిత్రిలోచన సం వి ఆ స్త్రీ చూ, శారిక

చిత్రివతి అం గాంధారగ్రామగత మూర్ఛనలు ఏడింటిలో నొకటి చూ, గాంధారగ్రామగత మూర్ఛనలు.

చిత్రివదాలము సం వి అ న పాఠీనమను చేఁప. చూ, మత్స్యము 1.

చిత్రివర్ణము సం వి. అ పుం, న 1 నానారంగులు. చూ, వర్ణము 6, అం 2 వర్ణములు మూఁడింటిలో నొకటి: చూ, వర్ణములు

చిత్రివర్ణములు అం పంచకల్యాణము అష్టమంగళము, శ్యామకర్ణము, చతుర్భద్రము, దివావైజయికము, నిశావైజయికము, రక్తాగ్రకర్ణి, శ్వేతబాహువు, త్రిభద్రము, శ్వేతఖురి, హరితదక్షిణపాది, ఊర్ధ్వానేకరేఖ ప్రోథి, త్రిరేఖప్రోథి, ద్వైక రేఖావిశిష్ట త్రిరేఖప్రోథి, (త్రి)కార రేఖాప్రోథి, వామహనురేఖ, వాలవామభాగ రేఖ, దక్షిణాగ్ర శ్వేతి, వామకర్ణాగ్రశ్వేతి, జానుశ్వేతి, అండశ్వేతి, మేఢ్రశ్వేతి, కంఠశ్వేతి, కక్షశ్వేతి, నాభిశ్వేతి, చక్షుశ్వేతి, మార్జాలవర్ణి, సారంగవర్ణి, హరితాగ్రకర్ణి, నీలాగ్రకర్ణి (30)

చిత్రివల్లికము సం వి. అ పుం వదాలమను చేఁప చూ, మత్స్యము 1

చిత్రివాలము సం. వి అ పుం చూ పాలపిట్ట.

చిత్రిశిఖండిజుఁడు. సం వి అ. పుం బృహస్పతి చూ, వేలుపుటొజ్జ

చిత్రిశిఖండులు అం. మరీచ్యాది సప్తమహర్షులు (మరీచి, అత్రి, అంగిరుఁడు, పులస్త్యుఁడు, పులహుఁడు, క్రతువు, వసిష్ఠుఁడు.)

చిత్రసారము సం వి అ పుం బిల్లు * చూ, సౌధ్రికము [నది చూ, నది
చిత్రసేన సం. వి అ స్త్రీ చిత్రసేన యను
చిత్రసేనుఁడు. సం వి. అ పుం ఒకానొక గంధర్వుఁడు. చూ, వేలుపు
చిత్రాంగదసువు సం వి ఊ. స్త్రీ శంతనుని భార్య చూ భార్య
చిత్రాంగము. సం వి అ న. 1. అరిదళము చూ, హరిదళము, 2 ఎఱ్ఱచిత్రమూలము * చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము
చిత్రాక్షి సం వి ఈ. స్త్రీ 1 గోరింక చూ, శారిక, 2 ఒకరకము సర్పాక్షి * చూ, సర్పాక్షి.
చిత్రాక్షుపము సం వి. అ పుం ఏనుఁగు తుమ్మి* చూ, తుమికి.
చిత్రాటీరుఁడు సం వి అ పుం 1 చంద్రుఁడు చూ, హిమాంశువు, 2 ఘంటాకర్ణునకు బలి యీయఁబడిన మేఁక నెత్తురుగల నొసలుగల వాఁడు. [వ్రణము.
చిత్రాపూపము సం వి. అ పుం, చూ, చరు
చిత్రించు సం స క్రి చిత్రము వ్రాయు చూ, వ్రాయు
చిత్రిక దే వి మ్రాను నునుపు పఱచెడు వడ్ల వాని కొఱముట్టు చూ, తోఁపుడు 2
చిత్రికము సం వి. అ. పుం చైత్రమాసము చూ, మాసము. 1
చిత్రిణి. సం. వి ఈ స్త్రీ. = చిత్తిని 1 చూ, చిత్తిని: చూ, స్త్రీ, 2 చిత్తానక్షత్రము చూ, నక్షత్రము 1 [బడినది
చిత్రితము. సం. విణ = చిత్తరువు. చిత్రింపఁ
చిత్రితాంగజంబుకన్యాయము. పా పులినిఁ జూచి నక్కవాఁతపెట్టుకొనినది అనువిధము.
చిత్రితాకరి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జేమునిపోత్రిలు చూ, దేశము.

చిత్రేశుఁడు సం. వి. అ. పుం. చంద్రుఁడు చూ, హిమాంశువు
చిత్రోక్తి సం వి ఇ స్త్రీ 1. ఆకాశవాణి చూ, స్వరము 2, 2. ఉపశ్రుతి. చూ, విని కిడి
చిత్రోత్తరము. సం వి అ న అర్థాలంకార ములలో నొకటి చూ, హేతువు 2.
చిత్రోపధము. సం వి అ.పుం. చూ, బొమ్మ మేడి*
చిద సం వి అ స్త్రీ చూ, రూ-చిత.
చిదక దే విణ చెప్పట "చిదకముక్కు." చూ, తప్పట. [వాఁడు.
చిదకముక్కువాఁడు. దే విణ చూ, నడ్డిముక్కు
చిదగొద దే వి 1 భేదము చూ, వ్యత్య యము, 2. కలహము చూ, యుద్ధము.
చిదిమి పెట్టిన బంటులు. జా. నిగ్గుదేలినశూరులు. "ఉ. అ, భీలతరాశనుల్ చిదిమిపెట్టిన బంటు లు." విజ 1, అ. 76. [దమగు.
చిదియు దే అ క్రి. నలఁగు. చూ, సదమ
చిదుకు. దే. అ. క్రి చూ, చిప్పిలు
చిదుగు. దే వి చూ, రూ- చితుకు 1.
చిదుపు దే పే. చిదియుఁజేయు.
చిదుము. దే. వి 1. చిగురు చూ, విద్రుమము, స క్రి 2 ఖండించు, క్షతిచేయు (అని కొందఱు): చూ, సెలగు, 3. నఖక్షతము చేయు చూ, గిల్లు. 2, 4. పువ్వులులోనగు వానిఁ గోయు చూ, రెలుచు, 5. త్రుంచు; చూ, భేదిల్లు. 1, 6. పైచు. చూ, విసరు. 8.
చిదుముట. దే. వి హింస. ఆం, భా ద్వి 221 చూ, వధము
చిదుర. వై వి.=ఛిద్ర. 1 తునుక. చూ, శక లము. 4, విణ 2. లేశము చూ, స్వల్పము.
చిదురలు. వై. వి. బ.=ఛిద్ర-ఛిదుర. రూ-చిదు రుపలు-చిదుర్పలు-చిద్రుపలు 1. నూక్కు

ఖండములు చూ, శకలము. 4; 2 సూక్ష్మ భాగములు చూ, శకలము 4 (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చిదురుపలు, వై. వి బ = —పై —

చిదుర్పలు వై వి. బ = —పై —

చిదుర్పలు వై వి. బ.= —పై —

చిదూర్పుఁడు సం విణ పాశుపతమతస్థుఁడు చూ, స్మార్తిమంతుఁడు.

చిన వై. విణ = ఛిన్న. 1. కొద్ది చూ, స్వల్పము, 2 కనిష్ఠము చూ. స్వల్పము (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

చిని వై. విణ =ఛిన్న 1 రూ-చిన్ని కొద్ది చూ, స్వల్పము, 2 కనిష్ఠము చూ, స్వల్పము (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము), దే వి 3 యా-చిన్ని. మనోజ్ఞము చూ, హృద్యము

చినుఁగు వై. అ. క్రి.=ఛిద్రి. రూ-చిరుగు వస్త్రాదికము ఛిన్నమగు పాండు 5, ఆ. 140, వేమన. 1401 చూ, భేదిల్లు 2 (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

చినుకు దే. వి 1. వర్షబిందువు రూ-చిన్కు చూ, వాన. 1, 2 అల్పవర్షము రూ-చిన్కు చూ, వాన 1, దే అ క్రి. 3. కాఱు చూ, స్రవించు, అం పేరి 4 కాఱుచు వానకుతీయు (అని కొందఱు) స్వా 5, ఆ 18 చూ, కార్చు 2

చినుకుఁబూస దే వి. (చినుకు + పూస) ముత్యము చూ, రత్నము 1 (చూ, ముత్తెము)

చిన్న. వై. విణ =ఛిన్న. 1 కొద్ది చూ, స్వల్పము, 2 కనిష్ఠము చూ, స్వల్పము (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము), దే. విణ 3 చిహ్నము. అం, ప సుర. 24 చూ, లక్షణము 1, 4 బాలుఁడు అం, భా ద్వి. 118 చూ, శిశువు, 5 తమ్ముఁడు. చూ సహోదరుఁడు, 6 చిన్నచెల్లెలు చూ, సహోదరి

చిన్నఅప్ప దే వి. అప్పలలో చిన్నది చూ, సహోదరి (వా చిన్నప్ప)

చిన్నకాఱు దే వి ఆలరుపాయము. చూ, శైశవము

చిన్నచెల్లెలు దే వి చూ, చిన్న 6

చిన్నటనాఁడు దే వి (చిన్న + నాఁడు) చిన్నతనము చూ, శైశవము

చిన్నత్నము దే వి —పై.—

చిన్నది దే వి (చిన్న + అది) 1 బాలిక వేమన 1395 చూ, స్త్రీ, విణ 2 చిన్నయైనది చూ, సైకము

చిన్ననాఁడు దే వి చూ, చిన్నటనాఁడు, వేమన 1396 [చూ, పాఁపర

చిన్నపాఁపర దే వి. గోతుంబి, పిన్నపాఁపర*

చిన్నపామునైనఁ బెద్దకఱ్ఱతోఁగొట్టవలెను. లో ఉదా —"చిన్నపామునైనఁ బెద్దకఱ్ఱతోనే కొట్టవలయును కాఁబట్టి సర్వసైన్య సమేతముగా నడచి యాకస్మికముగఁబోయి" (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము)

చిన్నఁబోవు దే అ క్రి రూ-చిన్నవోవు ఖిన్నుఁడగు ఆం భా. ౨ 95 చూ, విన్నవోవు

చిన్నఁబోవుట జా దైన్యమును బొందుట ఉత్సాహము తగ్గుట, తగ్గిపోవుట వచ్చుట "పొన్నవిరి నిక్కముగఁజూచి చిన్నవోదు" (ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము)

చిన్నము దే వి 1 నాలుగు గురిగింజల యెత్తు. కళా 4, ఆ 128, 2. నాలుగు గురిగింజల యెత్తుగల బంగారునాణెము. హరిశ్చ. 3, ఆ 157 చూ, లోహము. 1

చిన్నరి. దే. విణ మనోజ్ఞము రూ-చిన్నారి-చిన్నరిపొన్నరి- చిన్నారిపొన్నారి- పొన్నరి-పొన్నారి: చూ, హృద్యము

చిన్నరికము. దే వి. రూ-చిన్నతికము: చూ, శైశవము

చిన్నరిపొన్నరి. దే విణ చూ, రూ-చిన్నరి

చిన్నతికము దే వి చూ, రూ-చిన్నరికము.

చిన్నవాఁడు. దే. వి 1 బాలుఁడు చూ, శిశువు, విణ 2. చిన్నయైనవాఁడు చూ, బుచ్చిగాఁడు

చిన్నవోవు దే అ క్రి (చిన్న + పోవు) 1 ఖిన్నుఁడగు చూ, రూ-చిన్నఁబోవు, పేరి 2 చిన్నవుచ్చు.

చిన్నారి. దే విణ చూ, రూ-చిన్నరి. "చిన్నారి చిగురు- చిన్నారిజొబిల్లి- చిన్నారినూఁగారు- చిన్నారిమొగము మొ"

చిన్నారిపొన్నారి దే. విణ —పై.—

చిన్ని వై. వి 1 =ఛిన్న రూ-చిని, కొద్ది చూ, స్వల్పము (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము), దే వి 2. మనోజ్ఞము రాఘ 2, ఆ 8 చూ, హృద్యము.

చిన్నిదము దే వి 1 చిన్నిపువ్వు చూ, భూషణము 2, 2 బంగారు చూ, లోహము.1

చిన్నిపువు ద్వ వి. రూ-చిన్నిపువ్వు 1 చూ, చిన్నిదము 1, 2 బ నతి చూ, నమస్కారము, 3 బ నతి విశేషము చూ, నమస్కారము

చిన్నిపువ్వు ద్వ. వి —పై—

చిన్నిపూఁతేప ద్వ వి —పై— [రము

చిన్నిబూచె ద్వ వి నతి చూ, నమస్కా-

చిన్నియ వై వి. రూ-చిన్నె 1 =చిహ్నమ్ గుఱుతు చూ, లక్షణము. 1, 2 కులుకు చూ, విలాసము 2 [ఆం 94

చిన్నియెలుక ద్వ వి చూ, చిట్టెలుక వేం,

చిన్నె వై వి.= చూ, రూ-చిన్నియ

చిన్నెలాఁడి. ద్వ విణ (చిన్నెలు + ఆఁడి) విలాసవతి చూ, స్త్రీ.

చిన్నెలాఁడు. ద్వ విణ (చిన్నెలు + ఆఁడు) విలాసవంతుఁడు చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

చిపిటకము సం వి. అ పుం రూ-చిపిటము-చిపుటము-చపిటము-చపుటము. అడుకులు చూ, పృథుకము

చిపిటము. సం వి అ. పుం. 1. —పై—, విణ 2. చూ, నడ్డిముక్కువాఁడు, 3. విస్తరింపఁజేయఁబడినది, విస్తృతము చూ, విపులము [టకము

చిపుటము సం వి అ. పుం చూ, రూ-చిపి

చిప్ప దే. వి 1. తునుక చూ, శకలము. 4, 2. రూ-చిప్పర. ఘ్రాస్త్రణము*. ఆం, భా ద్వి. 176 చూ, తృణము. 1, 3 తలపుర్రె చూ, శల్యము 1, 4. అల్పము చూ, స్వల్పము, 5. కప్పచిప్ప చూ, సంపు 1, 6 కల్లుత్రాగెడుగిన్నె లక్ష్మి 3, ఆ 9-10 చూ, పాత్రిము. 6, 7. టెంకాయచిప్ప: చూ, కరంకము 1, 8. తాఁబేలువీఁపుచిప్ప. అచ్చ బాల, కాం 46 చూ, బొరుసు. 4, 9. భూగోళమునం దర్ధభాగము, 10 ముత్తెపుఁజిప్ప, గతిచిప్ప వేమన 1403 చూ, సీపి; 11 మోఁకాటిచిప్ప చూ, శల్యము 1, 12 చేఁపమీఁది పొలసు పాంచు 3, ఆ 167. చూ, శల్కము 3, వా 13 ముష్టిచిప్ప. "చిప్ప కట్టి చేతికివచ్చినది" చూ, పాత్రము 6.

చిప్పకత్తి దే వి చెట్లు మొదలగునవి నఱకెడు మోటకత్తి చూ, రిష్టి 2.

చిప్పకసవు ద్వ. వి చూ, చిప్ప 2 *

చిప్పకుంకటి. ద్వ వి పిల్లపొట్టు. రూ-కూఁకటి చూ, సిక 4

చిప్పకూఁకటి. ద్వ. వి —పై—

చిప్పగడ్డి దే వి. చూ, చిప్ప 2 *.

చిప్పగుద్దలి. ద్వ. వి చెట్లునఱకు గొడ్డలి చూ, ముద్గరము

చిప్పగొడ్డలి. ద్వ వి చూ, చిప్పగుద్దలి.

చిప్పపెడక. దే. వి రూ-చిప్పపెణక ఇంటి పార్శ్వములకప్పు చూ సదనము. 1.

చిప్పపెణక. దే వి —పై.—

చిప్పము దే వి. రూ-చిప్పెము పెద్దమూట' చూ, మూట

చిప్పముత్తెము. ద్వ వి. కృత్రిమమౌక్తికము చూ, రత్నము. 1. [చూ, వదనము. 2

చిప్పమూతి దే. వి కళాహీనమగు ముఖము

చిప్పర. దే. వి చూ, చిప్ప 2 *

చిప్పిలు దే. అ. క్రి రూ-చిప్పిల్లు. నీటిబొట్టులోనగునవి పైరుబుకు చూ, బుగులుకొను

చిప్పిల్లు. దే. అ క్రి —పై.—

చిప్పె. దే. వి రూ-చిప్పెవాఁడు. కుటిలపువాఁడు' చూ, సాచివుఁడు

చిప్పెము. దే వి చూ, రూ-చిప్పము

చిప్పెవాఁడు దే వి చూ, చిప్పె.

చిబుకము. సం. వి. అ న. 1 గడ్డము: చూ, చంబుకము, అం 2. పురుషలక్షణాంగములు ఏఁబదియొనిమిదింటిలో నొకటి చూ. లక్షణాంగములు (చిబుకము=గడ్డము) చివల్లు పగులక తుమ్మెదకాంతిగలిగి కుదురుగనున్న యైశ్వర్యవంతుఁడగు. రోమరహితమైన నపుత్రకుఁడగు), 3 స్త్రీలక్షణాంగములు ఏఁబదియొనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (చిబుకము=గడ్డము).—నుడియున్న శుభవతియగు మచ్చయున్న గొడ్రాలగు రోమమున్న మగనితోఁ గలహించును.) (రూ-చిబూకము.) [చూ, చేప్పరించు.

చిబుకు దే. స. క్రి చీఁకు, శై 8, అ 148

బూకము చూ, రూ-చిబుకము.

మచిమ్ము, దే వి. గాయపు మంటయందగు నను [illegible]ము: చూ, హాహాహా,

చిమట. దే వి 1. రూ-చిమ్మట-చిమ్మిట-చిమిట ఇలకోడి' చూ, ఝిల్లి; వా వి. 2 కేశోత్పాటిని రూ- చిమటా చూ, తండసము.

చిమటా. దే వి 1 ఖడ్గముష్టిసంగ్రాహ్యతలము లోని చీలపట్టున నలుఁగునమర్చుట కుపయోగపడగు తావు చూ, మొంసలివాయి, 2. కేశోత్పాటిని చూ, రూ-చిమట 2.

చిమిడిక వా. వి. చిమిడిన యన్నము, లగడ చూ, సాదము (1)

చిమిని. వా వి పొగనాపి కొంతినిచ్చు గాజుగొట్టము. రూ-చిమ్ని-చిమిలి-చిమ్లి

చిమిలి. వా. వి —పై.—

చిముటాలు, దే వి బ. క్షౌరమపుడు తండసముతో వెండ్రుకలూడదీయుట, తండసపుపని.

చిముటు. దే స. క్రి. సైగకు కన్నుమూసి తెలుచు

చిముడు దే అ క్రి. 1. అన్నము పాకముమీఱి నుడికి ముద్దయగు: చూ, ముద్దకట్టు, 2 పాకము చెడు [రూ-చిముడ్చు

చిముడుచు. దే ప్రే క్రి చిముడఁజేయు చూ,

చిముడ్చు దే ప్రే క్రి —పై—

చిమ్ని. వా వి చూ, రూ-చిమిని

చిమ్మ దే వి జలకణసమూహము స్వా 3 అ 135 చూ, సలిలము. [మేచకము 1.

చిమ్మచీఁకటి దే. వి గాఢాంధకారము చూ

చిమ్మట. దే వి చూ, రూ-చిమట 1—2

చిమ్మటబుఱ్ఱ దే వి ఈలపురుగుధ్వని చూ స్వరము 2.

చిమ్మదిరుగు దే అ క్రి. గిరగిరఁ దిరుగు

చిమ్మనగొట్టము దే వి. జలక్రీడయందు నీళ్ల చిమ్మెడు గొట్టము చూ, శృంగము 3

చిమ్మనగోవి. దే వి —పై.—

చిమ్మనము. దే. వి. చిమ్ముడు. ప్రభా. 2, అ. 81 చూ, విక్షేపము.

చిమ్మరేఁగు. దే అ క్రి చూ, రూ-చిమ్మిరేఁగు

చిమ్మత్తాయి. దే వి చూ, బాలక్రీడ (ఇట్లు చిమ్ముత్తాయి.)

చిమ్మిటు. దే వి చూ, రూ-చిమటు 1.

చిమ్మిరి దే. వి. నువ్వులును బెల్లమును కలిపి చేసెడి ముద్ద రూ-చిమ్మిలి.

చిమ్మిరేఁగు దే అ క్రి మిక్కిలి విజృంభించు చూ, విజృంభించు.

చిమ్మిలి దే. వి చూ, రూ-చిమ్మిరి

చిమ్ము దే వి 1 పొడుచుట: చూ, స్ఫూర్తి 1, 2 వైచుట, స క్రి. 3. ఊడుచు. చూ, సమ్మార్జించు, 4. వైచు చూ, విసరు. 8.

చిమ్ముడు దే. వి చిమ్ముట చూ, విక్షేపము.

చిమ్ముబిల్లలు. దే వి బ చూ, బాలక్రీడ.

చిమ్ములాట. దే. వి. ఒకరిమీఁద నొకరు చిమ్ముకొనుట

చిమ్ములాడు దే. స క్రి (చిమ్ములు + ఆడు) ఒకరిమీఁద నొకరు చిమ్ముకొను

చిమ్మెటు. దే. వి చూ, రూ-చిమటు 1

చిమ్లి వా. వి చూ, రూ-చిమిలి.

చియ్య. దే వి కండ "ఒడలుచియ్యపట్టినది" చూ, మాంసము

చిరంటి సం. వి ఈ స్త్రీ 1 ఐదువరాలు, సువాసిని చూ, స్త్రీ, 2 యౌవనవతి చూ, స్త్రీ

చిరంతనము సం విణ బహుదినములది, ప్రాఁతది [చూ, పురాతనము.

చిరంభణము. సం వి అ పుం చూ, పిన్నగద్ద

చిరకాలము సం వి అ పుం చూ, దీర్ఘరాత్రము (చూ, చిరము)

చిరక్రియుఁడు సం విణ తామసించి కార్యము చేయువాఁడు చూ, దీర్ఘసూత్రుఁడు

చిరగడము దే వి 1. రూ-చిరుగడము-చిరువడము తియ్యకంద* చూ, సూరణము (మధుమూత్ర రోగులకు తినిపింపరాదు), వా వి. 2 (వస్త్రాదులు) చినుఁగుట

చిరజీవి సం. వి న్ పుం. 1. కాకి చూ, వాయసము, 2 వెన్నుడు చూ, విష్ణువు 1, 3 నలువ చూ, బ్రహ్మ. 1; 4 చూ, మార్కండేయుఁడు, 5 అశ్వత్థామ చూ, ద్రోణాయనుఁడు, 6 చూ, బలిచక్రవర్తి; 7 వ్యాసుఁడు చూ, ముని 1; 8 హనుమంతుఁడు చూ, వానరము, 9. చూ, విభీషణుఁడు, 10 చూ, కృపుఁడు, 11 చూ, పరశురాముఁడు, 12 బూరుగు* చూ, శాల్మలి, 13. జీవకము* చూ, హ్రిస్వాంగము, విణ. 14 చిరకాలము జీవించువాఁడు చూ, వృద్ధుఁడు

చిరత్నము సం విణ చూ, రూ-చిరంతనము

చిరపర్ణము. సం వి అ. న మాచిపత్రి*. చూ, సూరపర్ణము

చిరపాకి సం. వి న్ పుం చూ, వెలఁగ*.

చిరపుష్పము. సం. వి అ. పుం. పొగడ* చూ, వకుళము.

చిరమర దే వి భేదము చూ, వేఱుపాటు. 1.

చిరము సం అవ్య. చిరాత్ చూ. చిరకాలము.

చిరమేహి సం వి న్ పుం (పుం, స్త్రీ. అని కొందఱు) గాడిద చూ, రాసభము

చిరరాత్రము సం వి అ. న 1. రాత్రుల సమూహము చూ, రాత్రి, 2 పెక్కురాత్రులు చూ, రాత్రి

చిరసూత. సం. వి ఆ స్త్రీ చాలా కాలమునకు ముందీనిన యావు, బక్కయణి, తఱిపియావు చూ, ధేనువు

చిరస్థుఁడు. సం విణ చూ, నాయకుఁడు

చిరాకు దే వి 1 కోపము చూ, కోపము, వా వి 2 ఉక్కవలన గలుగు శ్రమము చూ, శ్రమము 1

చిరాత్. సం అవ్య: చూ, దీర్ఘరాత్రము.

చిరాయువు సం. వి స్. న. 1. రూ-స్థిరాయువు బూరుగు*: చూ, శాల్మలి, పుం. 2 దేవుఁడు చూ, వేలుపు, 3. ఊరకాఁకర, వాతాయువు* చూ, సువవి. 1, 4 కాకి చూ, వాయసము 1.

చిరి సం వి ఇ. పుం=చిలుక చూ, శుకము

చిరిక సం వి ఆ స్త్రీ పురాతన మలము చూ, మలము. 1.

చిరిచిమము సం వి. అ పుం కాళ్లు కసువున దిరుగుచేఁప రూ-చిరిచిమము- చిలిచిమము- చిలీచిమము-చిలీచీమము చూ, మత్స్యము 1

చిరితాళము ద్వ వి చూ, చిటితాళము చూ, వీణె. (మాన్తితోఁజేసిన తాళవిశేషమని కొందఱు)

చిరిపి దే వి తైలమార్జకము [శాదఘ్నము

చిరిబిల్వము. సం వి అ. పుం కానుగు* చూ,

చిరిమిడి దే వి చూ, భక్ష్యము. (చేలిమిడియని కొందఱు.)

చిరివేరు ద్వ. వి ఎఱ్ఱచాయవేయుట కుపయుక్తమైన యొకానొక వేరు రూ-చిఱువేరు చూ, బకాను (దీని ఆకు శ్లేష్మహరము ఉబ్బసము క్షయ తగ్గించును) [(దేశ్యమని శ-ర)

చిరుఁగు వై అ క్రి =జీర్ణ చూ, చినుఁగు

చిరుక సం వి ఆ స్త్రీ రూ-ఝిరుక-చీరి-చీరుక చూ, చిమట 1 [1.*

చిరుఁగడము దే వి = చూ, రూ-చిరఁగడము

చిరుగుడు దే వి ఎఱ్ఱపులుము చూ, మండలము 3

చిరుత దే వి కావ్యక్రీడ చూ, చిఱుతనగోడు 2

చిరుతరి దే వి వ్రీహిభేదము చూ, ధాన్యము

చిరుతలుకవియు. దే అ. క్రి చూ, మిఱుమిట్లుగొను.

చిరుతలుక్రమ్ము. దే అ. క్రి —పై—

చిరుతలువాఱు. దే. అ. క్రి. —పై.—

చిరునగవు ద్వ. వి (చిఱుత+నగవు) రూ-చిర్నగవు- చిర్నవ్వు-చిఱునవ్వు. చూ, హాస్యము. 1 [మ చూ, శిరోనామ.

చిరునామ వై. వి.=శిరోనామ. రూ-చిఱునామ

చిరువడము. దే. వి. చూ, రూ-చిరగడము*.

చిరువాలు. దే వి రూ-చిఱువాలు ఇవురగాఁ చినపాలు చూ, పాలు. 1

చిర్నగవు ద్వ. వి (చిఱుత+నగవు) చూ, రూ-చిరునగవు

చిర్నవ్వు. ద్వ వి —పై—(రూ చిఱునవ్వు)

చిర్భటము సం. వి. అ పుం నక్క-దోస* చూ, దోస

చిర్భటి సం. వి ఈ స్త్రీ. —పై.—

చిర్భిటి సం. వి ఈ. స్త్రీ. —పై—

చిఱచిఱ దే వి. కోపవికారము చూ, రోషము (చూ, ఱవఱవ)

చిఱచిఱలాడు దే అ. క్రి. (చిఱచిఱలు+ఆడు) మండిపడు చూ, మండు.

చిఱి వై.వి 1 =చిర్భి రూ-చిత్తి-చిఱికూర-చిత్తికూర* చూ, భండీరము. 2, విణ 2 అల్పము చూ, స్వల్పము

చిఱికూర వై ? చూ, చిఱి. 1

చిఱితిండి వా. వి రూ-చిఱుదిండి అన్నముమాని ఫలహారాదులు తినుట పంచ వేం 430 చూ, భక్ష్యము.

చిఱిసెనగలు వై వి బ మనూరము రూ-చిఱుసెనగలు చూ, సెనగలు.

చిఱు దే విణ 1 వృత్తియందు చిఱుతశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము (ఉదా —చిఱుగజ్జె, చిఱుగెంపు, చిఱుచెమట, చిఱుచెయ్యి, చిఱుచేఁప, చిఱుదోఁక, చిఱుపొక్కు మొ.); 2. అల్పము. ఆం, భా. తృ 16 చూ, స్వల్పము.

చిఱుగంటు. ద్వ వి. ఘర్ఘరి. ఆం భా ద్వి 151 చూ, భూషణము 2

చిఱుగాలి ద్వ వి. (చిఱుత + గాలి) మందమారుతము: చూ, వాయువు

చిఱుగూబ వై వి (చిఱుత + గూబ) పైడికంటె చూ, సకినంపుఁ బులుఁగు

చిఱుచేఁప దే వి కొయ్య- రొయ్య చూ మత్స్యము 1

చిఱుత వై వి 1.=చిత్రక: రూ-చిఱుతపులి-చిఱుపులి-చిఱుతగండు చూ, శార్దూలము 1, 2 సాముచేసెడువారు త్రిప్పెడు చిన్నకోల చూ, బాణము 1, 3. బాలుఁడు చూ, శిశువు, విణ 4 చిన్న రూ- చిఱుతుక-చిటి-చిఱు అల్పము చూ, స్వల్పము

చిఱుతగండు ద్వ వి చూ, చిఱుత 1

చిఱుతగూబ వై వి చూ, రూ-చిఱుగూబ.

చిఱుతనగోడు ద్వ. వి (చిఱుత + కోడు) 1 చూ, బాలక్రీడ, 2 చూ, చిరుత

చిఱుతనబిల్లలు. ద్వ వి. బ. (చిఱుత + బిల్లలు) చూ, బాలికాక్రీడ.

చిఱుతపులి వా వి చూ, చిఱుత 1

చిఱుతుక వై విణ.=చిత్రక (చిఱుత + ఉక) చిన్నవయసుగలది (ఆఁడుది) చూ, స్త్రీ.

చిఱుతేఁకు ద్వ వి. (చిఱుత + తేఁకు) చూ, బారంగి*

చిఱుతొడ ద్వ వి జంఘ చూ, పిక్క

చిఱుదిండి ద్వ వి (చిఱుత + తిండి) రూ-చిటితిండి నలితిండి చూ, భక్ష్యము.

చిఱుదొడ ద్వ వి (చిఱుత + తొడ) చూ, రూ-చిఱుతొడ [రూ-చిరునగవు

చిఱునవ్వు ద్వ వి (చిఱుత + నవ్వు) చూ,

చిఱునామ వై. వి =' చూ, రూ-చిరునామ

చిఱునాలుక. ద్వ వి (చిఱుత + నాలుక). చూ, కొండనాలుక. 1—2

చిఱునెల్లి ద్వ. వి (చిఱుత + నెల్లి) పిన్ననెల్లి* చూ, క్షీరపర్ణము. 1

చిఱుపాల ద్వ వి (చిఱుత + పాల, పాలకూర* చూ, మనుపాల [1.

చిఱుపులి ద్వ వి (చిఱుత + పులి) చూ, చిఱుత

చిఱుబంతిపసుపు వై వి (చిఱుత + బంతిపసుపు) ఫ్రాసికాను పసుపు వై 2, అ 100 చూ, వర్ణము. 6

చిఱుబొద్ది ద్వ వి. (చిఱుత + బొద్ది) పార* చూ, విద్ధకర్ణి (ఇది మూత్రముజారీచేయును.)

చిఱుము దే అ క్రి 1 చూ, విజృంభించు; స క్రి 2 చూ, చిమ్ము 3-4

చిఱువడ్లు ద్వ వి బ (చిఱుత + వడ్లు) అణువులను వడ్లు చూ, ధాన్యము.

చిఱువాలు వై వి (చిఱుత + వాలు) చూ, రూ-చిరువాలు

చిఱువేరు ద్వ. వి (చిఱుత + వేరు): చూ, రూ-చిరివేరు [గలు

చిఱుసెనగలు ద్వ వి. బ చూ, రూ-చిటిసెనగలు

చిట్టి దే వి 1 కోపము చూ, రోషము, 2. చూ, చింపిటి "చిట్టితల."

చిట్టచిట్టి దే వి తొట్రు చూ, సంభ్రమము.

చిట్టిలువొడుచు దే అ క్రి (చిట్టిలు + పొడుచు) తొట్రుపడు చూ, సంభ్రమించు

చిట్రి వై వి =చిల్లి చూ, రూ-చిటి. 1.*.

చిట్రికూర వై. వి = —వై—

చిట్రిపట్టె ద్వ. వి చూ, బాలక్రీడ

చిట్టు దే వి. కోపము చూ, రోషము.

చిఱుద్ది ద్వ వి (చిఱుత + ఉద్ది) చిన్నయుద్ది

చిట్టుబుట్టు వా. వి 1 చూ, చిఱుచిఱు, 2. చూ, బాలక్రీడ.

చిట్టుమను దే అ. క్రి. (చిట్టు + అను) 1 కోపించు చూ, రోషించు, 2. బుసకొట్టు అచ్చ. బాల, కాం. 106 చూ, బుసకొట్టు. 1.

చిఱుముఱ్ఱాడు. దే అ.క్రి. (చిఱుముఱ్ఱు + ఆడు) 1 వెనగులాడు చూ, వెంటిగొను, స క్రి. 2 ఛేదించు చూ, ఛేదిల్లు. 1. [శుకము

చిలక. వా వై వి.=గిరి. రూ-చిలుక చూ,

చిలకకూర వై వి రూ-చిలుకకూర-చిల్కకూర* చూ, హీలమోచిక (గ్రాహిణి మూల వ్యాధిని పోఁగొట్టును) (చూ, మారిషము)

చిలకకొయ్య ద్వ వి రూ-చిలుకకొయ్య. చూ, వంక్యము [రూ-చిలకడ.

చిలకటు దే వి చిలకత్రాడుగట్టు కొయ్య

చిలకడ. దే వి. —పై.—

చిలకత్రాడు ద్వ వి రూ-చిలుకత్రాడు చిలుకకాలిత్రాడు చూ, సూత్రము 1.

చిలుకమట్టు ద్వ వి కంచీరగాడిద· చూ, రాసభము

చిలకలకొలికి ద్వ వి చూ, రూ-చిలుకలకొలికి

చిలగత్రాడు. దే వి ఎద్దుమీఁదిగత బిగించు త్రాడు చూ, సూత్రము 1

చిలచిల దే వి నట్టుటయందగు ననుకరణము కళా 6, ఆ 252 చూ, హూహూ

చిలనీలిక సం.వి.ఆ.స్త్రీ చూ,రూ-చిలిమోలిక·

చిలవ దే వి నీరుకోడి చూ, పుంజి

చిలికించు. దే స క్రి. చేల్లు చూ,ప్రోక్షించు

చిలిచిమము. సం వి అ. పుం చూ, రూ-చిరిచిమము

చిలిపి. దే. విణ రూ-చిడిపి 1 అల్పము జై 8, ఆ 140: చూ,స్వల్పము, 2 నికృష్టము చూ, హీనము.1, 3 దుష్టుఁడు చూ,వ్యాధుఁడు 2

చిలిమిడి దే. వి ఉక్కోశము* రూ-చిలిమిడ· చూ, మృదుద్రిమము

చిలిమిద దే. వి. —పై.—

చిలిమోలిక సం. వి.ఆ. స్త్రీ. రూ-చిలినీలిక, 1. మెఱుఁగుడుపురుగు: చూ,పురుగు; 2 మెఱపు: చూ, విద్యుత్తు- 1, 3. కంఠభూషణము చూ, భూషణము, 2.

చిలివిలిపోవు. దే అ క్రి. (చిలివిలి + పోవు) చూ, సందడించు. [చిమము.

చిలీచిమము సం. వి అ పుం: చూ, రూ-చిరి

చిలీచీమము సం వి అ పుం —పై—

చిలుక వై వి 1.=చిరి రూ-చిలక-చిల్క· చూ, శుకము, 2 చాయమేకు· చూ, బండికన్ను, అం 3 దూతికలలో నొకతె. దూతీచతుష్టయమునందలి మూఁడవదానిలోని పదునాఱింటిలో నొకటి: చూ, దూతీచతుష్టయము

చిలుకకూర. వై వి =: చూ, రూ-చిలకకూర.

చిలుకకొయ్య ద్వ వి చూ, రూ-చిలకకొయ్య

చిలుకడ ద్వ వి. (చిలుకు + కడ) పగ్గములోనగు వానికొనను వేసెడు కొలికిముడి రూ-చిల్కడ

చిలుకతాళి ద్వ వి. మీఁదినిరుప్రక్కల చిలుక రూపేర్పఱచిన పతకము చూ,భూషణము.2

చిలుకతోఁటకూర ద్వ వి మహాబాష్పము, పెరుఁగాకు* చూ, మారిషము

చిలుకత్తు ద్వ వి (చిలుకు + అత్తు) కవచవిశేషము, జీరా చూ, వారవారణము.

చిలుకత్రాడు ద్వ వి చూ, రూ-చిలకత్రాడు

చిలుకనాలుక ద్వ. వి చూ, శుకనాళము*.

చిలుకపలుకులు జా అర్థజ్ఞానములేని మాటలు

చిలుకపిట్ట. వై వి చూ, రూ- చిలకపిట్ట

చిలుకముక్కు ద్వ వి కుండిగము* చూ, శోణకము.

చిలుకముక్కులు ద్వ వి. బ. ఒకరకము వడ్లు హంస 5, ఆ. 128. చూ, ధాన్యము.

చిలుకమ్ము. వై వి. దుష్కంటకశరము అం, భా ద్వి 218 రూ-చిలుకుటమ్ము. దోటుమ్ము చూ, బాణము 1.

చిలుకయారె వై. వి. (చిలుక + ఆరె) ఒకరకము మాదిగ సూది చూ, సూది.

చిలుకరవుతు వై వి =శుకరాహుత్త రూ-చిలుకరౌతు చూ, మన్మథుఁడు

చిలుకరించు దే స క్రి చిలికించు చూ, ప్రోక్షించు

చిలుకరింత దే వి. చిలుకరింపు చూ ప్రోక్షణము

చిలుకరింపు దే వి —పై—.

చిలుకలకొలికి ద్వ వి 1 చిలుక కొలికివంటి కొలుకులు గల ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 2 ఆఁడుది చూ, స్త్రీ

చిలుకలు అం ఈతిబాధ లాఱింటిలో నొకటి చూ, ఈతిబాధలు

చిలుకు దే వి 1 శరము అచ్చ, కిష్కిం, కాం 45 చూ, బాణము 1, 2 బాణము యొక్క యలుఁగు వసు 4. ఆ 86 చూ, బాణము 1 3 గొండ్లెము చూ, విష్కం భము 2. 4. కొలికి పాండు 5, ఆ 133 చూ, ముక్కుకొలికి, 5 నాణెము యొక్క పైభాగము "రూపాయిపై చిలుకు" చూ, లోహము 1, అ క్రి 6 చిందు చూ, తొలఁకు, 7 ప్రసరించు చూ, వ్యాపించు, 8 మీఱు. స్వా. 3, ఆ 108 చూ, ముమ్మరించు, స. క్రి 9 చేల్లు చూ, ప్రోక్షించు, 10 త్రచ్చు చూ, మథించు, వా 11 (స్ఫోటకపు పొక్కులు) దిగజాఱు చూ, దిగజాఱు

చిలుకుట దే వి రూ-చిలుకుడు చూ, మథనము

చిలుకుటముక్కు. ద్వ. వి చూ, రూ-చిలుకముక్కు

చిలుకుడు దే వి చూ, రూ-చిలుకుట

చిలుకుమార్చు దే స. క్రి చేంపు. ఆం, భా. త్రి. 128 చూ, సంహరించు.

చిలుగు. దే వి చూ, దీర్ఘయష్టిక*

చిలుప దే. వి 1. కొంచెముగఁజేరి నిలిచిననీళ్లు చూ, సలిలము, విణ 2 అల్పము స్వా 4, ఆ. 17: చూ, స్వల్పము.

చిలుపచిలుప. దే. విణ. కొంచెము కొంచెము చూ, స్వల్పము

చిలుము దే వి 1. లోహాదుల మలము, త్రుప్పు చూ, లోహము. 1, 2 విషము చూ, విసము 1

చిలుమువాలు ద్వ విణ 1 తులువ, కుత్సితుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2, 2 త్రుప్పుపట్టిన కత్తి చూ, రిష్టి 2 [చూ, సర్పము.

చిలువ దే వి (చిలుము + వా) విషధరము

చిలువటెంకి. దే. వి పుట్ట చూ, వల్మీకము

చిలువతాలుపు. దే వి చూ, శివుఁడు. అచ్చసుం, కాం 41

చిలువదారి దే వి —పై—

చిలువతిండి దే వి 1. గరుత్మంతుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు, 2 నెమిలి. అచ్చ కిష్కిం, కాం 67 చూ, మయూరము.

చిలువమేఁత దే వి ఈఁదు. ఆం, భా. ప్ర 59: చూ, వాయువు

చిలువమేఁతరి. దే వి చూ, చిలువతిండి 1.

చిలువఱేఁడు దే వి సర్పరాజు చూ, సర్పము

చిలువానము దే వి. కూడఁబెట్టిన ధనము చూ, విత్తము 1

చిలువాయనము దే.వి క్షుద్రము, చిల్లర, నక్క, పోటి చూ, సాధారణము. 2

చిలువాలు దే వి చూ, రూ-చిలువాలు

చిల్క వై వి 1 = చిరి. చూ, రూ-చిలక, 2. చూ, చిలకకూర*

చిల్కచేసువులు. జా నోటనుచ్చరించుటయేగాని మనస్సునఁబట్టని పల్కులు "చదువులివియెల్లఁ జిల్కలచేదువులనుచు" పాండు 3. ఆ. 86

చిల్కడ. ద్వ వి చూ, రూ-చిలుకడ.

చిల్కలు అం చూ, రూ-చిలుకలు.

చిల్ల. వై వి 1=స్విల్లీ* చూ, సల్లకి, దే వి. 2 కతకము* పంచ వేం. 4, ఆ. 522: చూ, సల్లకి, 3. చిల్లమడ్డి చూ, సల్లకి.

చిల్లకతరువు. సం వి. ఉ. పుం చూ, లొద్దుగు*.

చిల్లకోల. ద్వ. వి. తోమరము చూ, సర్వల

చిల్లగింజ. దే. వి. ఇందుగు* చూ, సల్లకి

చిల్లగొండి దే. వి చూ, పేచీకోరు.

చిల్లగోలు. దే వి. విడిచివాటుగుదియ, భిందిపాలము: చూ, రిష్టి 2

చిల్లపెంకు దే వి. (చిల్లర + పెంకు) పగిలిన కుండముక్క— చిల్లపెంచు.

చిల్లపెంచు. దే. వి (చిల్లర + పెంచు)—పై—

చిల్లమడ్డి. ద్వ వి చూ, చిల్ల 3

చిల్లము. సం. వి అ. పుం. 1 చీపరపిట్ట గా, పిన్నగ్రద్ద, 2 తడిమన్ను చూ, భూమి 1, విశే 3. తడికంటిది రూ-చుల్లము చూ, పిల్లము (తడిసిన కంటియందు ముఖ్యవృత్తి చేతను, తడిసిన కన్నులు గలవానియందు ఉపచారముచేతనువర్తించును), దే వి.(1) హుక్కాకు నిప్పు పెట్టుకొనెడి పాత్రము చూ, పాత్రము. 6.

చిల్లర. దే వి 1. చింతపండు మిరెపకాయలు లోనగు సరకు రా, వి 2, ఆ 69. చూ, సరకు 1, 2 కొంచెపాటి నాణెము చూ, చిలుకు. 5, విశే. 3 సామాన్యము "చిల్లర వేల్పులు" చూ, సాధారణము 2

చిల్లరకాఁడు దే. విశే సామాన్యుఁడు. చూ, హీనుఁడు

చిల్లరదుకాణము. దే వి. (పలుసరకులమ్మెడు) అంగడి చూ, దుకాణము

చిల్లరబేరగాఁడు దే విశే. అమాంతగాఁడు చూ, బేరగాఁడు.

చిల్లర బేరము ద్వ.వి. బేరము చూ, వాణిజ్యము.

చిల్లరవాఁడు దే వి సామాన్యుఁడు ఆం, భా తృ. 16 చూ, సందడికాఁడు

చిల్లాడము. దే వి రూ- చిల్లాణము, చేల్లాణము. మొలవంక భేదము చూ, బాణము. 1.

చిల్లాణము దే వి చూ, రూ-చిల్లాడము

చిల్లాభుఁడు సం వి అ పుం బందిపోటు దొంగ చూ, ముచ్చు. 1

చిల్లి సం వి. ఈ స్త్రీ 1 =చిత్తి*· చూ, భండీరము 2, 2 చూ, లొద్దుగు*, దే వి (1) తూఁటు చూ, రంధ్రము. 1

చిల్లింగి దే. వి. మూలికచేతఁ జేసెడి యుచ్చాటనాదిక్రియ, కార్మణము చూ, హింసాకర్మ

చిల్లు దే వి చిమ్ముటలోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము కళా 2, ఆ. 9, కళా 8, ఆ 109 చూ, హూహూ.

చిల్లుఁడు సం విశే రూ- చుల్లుఁడు పుసికండ్లవాఁడు, తడిసిన కన్నులు గలవాఁడు (అని కొందఱు) చూ, పుసికండ్లవాఁడు

చిల్లుపొల్లు దే వి చూ సంక్షోభము

చిల్లులుపోవు దే అ క్రి. (చిల్లులు + పోవు) తూంట్లుపడు లక్ష్మి 3 ఆ, 36 చూ, తొఱ్ఱటులువాఱు

చిల్లోటి దే వి ఒకరకము డాలువాఱు, చిలోటికేడము-రూ- చిల్లోటి కేవడము చూ, హారిగ

చిల్లోటికేడము దే వి —పై.—

చిల్లోటికేవడము దే వి —పై— [ప] 148

చిల్వ దే వి చూ, రూ-చిలువ. ఆం, భా

చివఁగి దే వి. రూ-చివ్వఁగి-సివఁగి చూ, రూ, సివ్వఁగి [పొటి కొమ్మ చూ, శాఖ- 1.

చివక దే. వి రూ-చివ్వ సన్నని చిన్న నిడు

చివచివ దే వి గమనాదుల యందగు ననుకరణము కళా 8, ఆ 95 చూ, హూహూ

చివర వై. వి.=శిఖర 1 కొన, అగ్రము చూ, సుద 3, 2. ఉపశాఖ ఆం, భా ద్వి 37 చూ, శాఖ 1, 3. బెత్తము చూ, వేత్రము1 (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము-)

చివరమాట. ద్వ వి. 1 తుదిపలుకు: చూ, శబ్దము 2.

చివరము సం వి. అ. న చూ, రూ చివరు

చివికిచెలము దే వి చూ, వెలమసంది*

చివిల్లిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ చూ, రేఁగు*

చివుక దే. వి 1. కాలురూపాయ, దుగలము- రూ-దుగులము చూ, రూపాయ, వై వి 2 = జక్కా రూ- చీసరువాయి- చీసవాయి- చివుకపిట్ట-జీవుక చూ, తైలపాయిక (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

చివుకపిట్ట వై. వి.= చూ, రూ-చివుక. 2.

చివుకపిల్లి. వై. వి ఒకరకము పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

చివుకు దే వి. 1 రూ-చివుక్కు ఎగయుట దాఁటుట గుండె దిగులొందుట లోనగువాని యందగు ననుకరణము చూ, హుహూ, విణ 2 సారములేనిది అచ్చ.బాల, కాం. 216 చూ, ఫల్గువు 2, అ క్రి 3 తడియుటచే సారహీనమగు పాండు 2, ఆ. 66, 4. సారహీనమగు అచ్చ. యు, కాం 119 చూ, పూచు. 3 [ఆ 111

చివుక్కు దే.వి చూ, రూ-చివుకు 1 కళా 5,

చివుక్కుమను దే అ క్రి (చివుక్కు + అను) (తన్నెవరేని యొకమాట చెప్పినను మర్మము బయలుపడినను) మనసు కలఁగు ప్రభా 3, ఆ 92, కళా. 3, ఆ 47 చూ, సంక్షోభించు

చివురు. దే వి చూ, రూ-చిగురు విజ 1, ఆ 150

చివ్వ. దే వి 1. సన్నని చిన్న నిడుపాటికొమ్మ చూ, శాఖ 1, 2. బెత్తము చూ, వేత్రము 1, 3 పంతము చూ, బాణము. 1, 4 కలహము చూ, యుద్ధము, బ 6. బాణపుసంచి వగ చూ, బాణసంచి.

చివ్వంగి. దే. వి మా రూ-చివఁగి.

చివ్వఁగి. దే వి. —పై.—

చివ్వలాఁడి. దే విణ (చివ్వలు + ఆఁడి) కలహశీలురాలు. హరిశ్చ 4, ఆ 177 చూ, స్త్రీ.

చివ్వి అం. ఆయుధములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, బాణము 1. (చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు)

చివ్వు దే స క్రి చెక్కు: చూ, వారు. 1.

చివ్వున దే. ద్రి. క్రి. విణ. శీఘ్రముగ చూ, వేగము. 3. [వెండ్రిక 1

చిహురము సం వి. అ పుం వెండ్రుక చూ,

చిహ్నము సం వి. అ.న 1.=చిన్నె. గుఱుతు: చూ, లక్షణము 1, 2 ఱెక్కము, జెండా చూ, సిడము

చిహ్నములు. అం. పట్టు, విడుపు, కొట్టు, ప్రాణము రక్షించు, నీకు లోఁబడితిని, ఇంక నేమి సేతునని మ్రొక్కును, ఏడ్చును, ముట్టనీయకుండును (9)

చిళ్ల. దే వి అగ్రము. చూ, సుద. 3

చీ

చీ. దే అవ్య. ధిగర్థకము, తిరస్కారమును దెలిపెడి చూ, వహేలనము.

చీఁకటి దే వి (చీఁకు + కట్టు) 1 అంధకారము రూ-చీఁకు-చీకువాలు-చీఁకువాలు (అని కొందఱు) చూ, మేచకము 1, 2 తెల్లగా తెల్లవాఱకముందుకాలము. "నీవు చీఁకటి తోనే లేచిరమ్ము" చూ, వేగుజాము.

చీఁకటిగాము. ద్వ వి. రాహుగ్రహము చూ, రాహువు 2 [వేం. అం 11.

చీఁకటిగుండెదిగులు. ద్వ వి చూ, సూర్యుఁడు.

చీఁకటిగొంగ. దే వి —పై.—

చీఁకటిచెట్టు. దే. వి. చూ, తమాలము 4 *.

చీఁకటితప్పు. దే వి. జారత్వము "కులపెద్ద చీఁకటితప్పునకు నాలుగురూపాయలు జరిమానా (కులతప్పు) విధించెను." చూ, వ్యభిచారము
చీఁకటిపడు దే అ. క్రి ఇరులుకొను, చీకు రించు (సం ప.)'—అంధకారమగు
చీఁకటిమిత్తి. ద్వ వి చంద్రుఁడు. సాంబ దేవ 10 చూ, హిమాంశువు.
చీఁకటిమొటికిల్లు దే వి బ. చూ, బాలక్రీడ (ఇక్లే చీఁకటి మొటికాయలు)
చీఁకటిమ్రాను దే వి చూ, చీఁకటిచెట్టు *
చీఁకటియీఁగ. దే వి (చీఁకటి + ఈఁగ) చిన్న దోమ చూ, దోమ.
చీఁకటివేరువిత్తు దే. వి చూ, చీఁకటిమిత్తి ఆం. నా. సం. దే. 15.
చీఁకటులగొంగ. దే వి చూ, సూర్యుఁడు సాంబ. దే. 9
చీఁకు. దే. వి 1 గ్రుడ్డితనము చూ, గ్రుడ్డి 2, విణ 2. అంధుఁడు చూ, కేచీఁకు, స క్రి 3 చూ, చేప్పరించు, 4. చుంబించు చూ, ముద్దుపెట్టుకొను.
చీఁద వై. వి.=చిల్ల. చిందపక్షి చూ, పిన్నగ్రద్ద
చీఁదఱ. దే. వి. 1 అసహ్యము చూ, రోఁత 2, 2 చూ, విజృంభణము, 3 ఉపద్రవము, పా 4, ఆ 14 చూ, విపత్తు, 4 క్షోభము చూ, సంతాపము, వై వి 5 = ఛిద్రమ్ తూఁటు చూ, రంధ్రము. 1
చీఁదఱగొను దే అ క్రి. (చీఁదఱ + కొను) 1. ఉపద్రవపడు, 2 చూ, చిందఱరేఁగు, 3 చూ, చిందఱవోవు.
చీఁదఱరేఁగు. దే. అ క్రి. చూ, చీఁదఱగొను.
చీఁదఱలువోవు ద్వ అ క్రి (చీఁదరలు + పోవు) చూ, చిందఱవోవు
చీఁదు. దే. వి. 1. చీమిడి: చూ, శింఘాణము, [illegible] క్రి. 2. (చీమిడిబయలువృచ్చు)చు బుజ్జని ఊపిరి వలికిరా) మొదటి రెండు వేళ్ళతో ముక్కు నదుము.
చీఁదుడు దే వి చూ, చీఁదు 1.
చీఁపురు. దే వి రూ-చీఁపురుకట్ట-చీకిలి చూ, సమార్జని.
చీఁపురుకట్ట దే వి —వై.—
చీఁపురుపుల్ల దే వి చూ, పొరక
చీకాకు దే వి (చీకు + ఆకు) 1 చివికినఆకు చూ, పర్ణము 1, 2 చూ, శ్రమము. 1; విణ 3 శ్రమను పొందినది చూ, దుఃఖితము.
చీకాకుపడు. ద్వ అ. క్రి 1. బలహీనమగు చూ, వలియు, 2 శ్రమపడు చూ, వేసరు. 2
చీకిరేను దే వి. ఒకానొక చెట్టు చూ, వృక్షము
చీకిలి. దే. వి చూ, చీఁపురు
చీకిలించు దే అ క్రి చూ, చిరుతలుకవియు.
చీకిలిమాకిలి దే విణ. కొక్కిరిబిక్కిరి. సా. 1, ఆ 15
చీకు దే వి 1 అంధము చూ, మేచకము 1, 2 అంధుఁడు చూ, కేచీఁకు, 3 రూ-చివుకు చూ, ఫల్గువు 2 [బకము
చీకుకొక్కెర. ద్వ వి కోయష్టికము చూ,
చీకురాయి వై వి = జతుకా చూ, రూ-చివుక 2 (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)
చీకురించు. దే అ క్రి చూ, చీఁకటిపడు
చీకురుఁ॰యి వై వి. = జతుకా చూ, రూ-చీకురాయి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)
చీకువాయి. వై వి = —వై —
చీకువాలు దే వి చీఁకటి చూ, మేచకము. 1
చీకొట్టు దే స క్రి గిచీయను చూ, ధిక్కరించు.
చీటకము, వై వి చూ, రూ-చిట్టకము.
చీటి దే. వి. 1 ఖండపత్రిక వసు 1, ఆ. 72: చూ, పురోణి, 2 పత్రిక చూ, లేఖ 3.
చీటికిమాటికి. దే. క్రి. 1. ముహుర్ముహుః చూ, శశ్వత్తు, బా. 2. తఱచుగా "చీటికిమాటికిఁ

దాలిమిదిగనాడుట మగపాడిగాదు " (నీతి చంద్రిక—సంధి)

చీడ. సం వి. ఆ. స్త్రీ 1 కపటినియను గంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము; దే. వి. (1) సస్యాదులను చెఱిచెడి యొకానొకపురుగు. చూ, పురుగు, (2) ఒకానొకరోగము చూ, రోగము. 1, (3) సస్యరోగము చూ, నావి

చీడపురుగు దే. వి చూ, చీడ (1)

చీడు దే వి. పుంజీము తక్కువయగువార (వార = ఎనిమిది పుంజీములనూలు): చూ, వార 1

చీడుదబ్బ దే వి నూలిచీడు తగిలించుటను వెదురుబద్దలతో గుమ్మటమువలెఁ గట్టఁబడిన సాలెవాని పనిముట్టు చూ, ఊడిత

చీతలవ దే వి ఒకానొకపిట్ట చూ, పక్షి.

చీన. సం. వి. ఆ స్త్రీ జెమ్మి* చూ, శమి.

చీనక. సం. వి ఆ స్త్రీ ముప్పదియంగుళముల పొడవుగల జింక చూ, హరిణము 1

చీనకము సం వి అ పుం కాకకంగువు అను వడ్లు. చూ, ధాన్యము

చీనము. సం. వి అ న 1 బంగారు: చూ, లోహము 1, పుం. 2 రూ-చీని ముప్పదియంగుళముల పొడవుగలిగి గుబ్బవన్నెగలిగిన జింక చూ, హరిణము 1, 3 చూ, చీనకము, 4 నూలు, దారము (అని కొందఱు) చూ, పోఁగు 1, 5 పట్టుబట్ట (ఇదె చీనాంబరము) చూ, వస్త్రము, 6 గుఱ్ఱపు పల్లమునకు క్రిందవేసెడుమెత్త చూ, మెత్త 2, 7 జెండా. చూ, సిడము, 8. చీనాదేశము చూ, దేశము, దే. వి. (1) రూ-చినాము. అల్పదారుచ్ఛేది చూ, రూ-సేనము.

చీనాపంచేదార. వా వి చీనాదేశపుపంచేదార. (ఇది మెత్తగనుండును.)

చీనాము దే వి చూ, రూ-చీనము. (1)

చీని సం వి ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-చీనము. 2.

చీనీకుట్టు వా. వి. మడుపుకుట్టు చూ, స్యూతి 1.

చిపర దే. వి చూ, పిన్నగ్రద్ద

చీపు దే వి. అరఁటిగెలయందలి యొకభాగము చూ పూగుత్తి [చుంబుకము

చీబుకము సం వి అ న గడ్డము చూ, రూ-

చీబూకము. సం వి అ. న —వై —

చీమ. దే వి చూ, పిపీలిక [స్వరము 2

చీమచిటుకు దే వి. ఇంచుకంతచప్పుడు చూ,

చీమిడి వై వి.=శింఘాణ: చూ, చీఁదు. 1. (దెశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చీము దే వి చెడి తెల్లనైన నెత్తురు, పూయము చూ, రక్తము 1. [పాత్రము 6

చీముంత. దే వి చెంబు, తంబుగ, సగ్గడ: చూ,

చీముపట్టు దే అ క్రి చూ, ఎడకట్టు. 1

చీర. సం. వి ఆ స్త్రీ. 1.=చీర-సేల. స్త్రీకట్టుకోక చూ, చీర (1), చూ, వస్త్రము, వై వి (1)=చీర-చేల (పుం-క) స్త్రీకట్టుకోక రూ-చీరె చూ, చీర. 1 చూ, వస్త్రము. (ఇది సువాసినులు కట్టుకొనెడి చీరెయందు వాడుక) (శ ర)

చీరకము సం. వి అ పుం 1 అధికారపత్రము చూ, లేఖ 4, 2 చూ, మిడుత (త్రికాండశేషము) [చూ, వస్త్రము.

చీరఖండకము సం వి అ. పుం యతులకాటి

చీరచింపు. ద్వ వి ఒకానొకచేఁప చూ, మత్స్యము 1. [రళువు

చీరణము దే వి చిన్నయాఁలి చూ, పత్రిప

చీరపిట్ట. వై వి రూ-చీరపేను-చీరపోతు. ధేనుకము (గుడ్డనంటుకొనియుండు తెల్లనిపేను) చూ, యూకము

చీరపేను. ద్వ. వి —వై —

చీరపోతు. ద్వ వి.—వై.—

చీరము సం వి అ. న. 1. కౌపీనము. చూ, జొట్టము, 2. నారచీర చూ, వస్త్రము, 3 వస్త్రవిశేషము. చూ, వస్త్రము, 4 గీటు చూ, రేఖ. 8, 5 జిలుగుపాత చూ, పాత, 6 నలువదిపూసలుగుచ్చిన సరము చూ, భూషణము. 2, 7 సీసము చూ, లోహము 1, 8. యతులకాటి చూ, రూ_చీనము, 9. ఆవుచన్ను చూ, స్తనము, 10 బంగారము చూ లోహము 1, 11 కచోరము* చూ, షడ్గ్రంథ, పుం 12. చీరమను చేప చూ, మత్స్యము. 1

చీరపట్టము సం వి అ. న సీసము చూ, లోహము 1.

చీరి సం. వి. ఈ స్త్రీ 1 ఈలపురుగు చూ, రూ_చిరుక, 2 కచోరము* చూ, షడ్గ్రంథ, దే. వి (1) చీరికి "ఉ దారుణదైత్య సాయక వితాన విజృంభణమాత్మలోపలన్, జీరికినైనఁ గైకొనక" హరి ఉ. 4, అ. (షష్ఠ్యంతముగానే యిది ప్రయోగములందుఁ గానఁబడుచున్నది) చూ, లక్ష్యము 1 (శ.ర)

చీరిక. దే వి 1 చీలిక చూ, శకలము. 4, 2 చింపిగుడ్డ ఆం, భా ద్వి. 157 చూ, వస్త్రము.

చీరికి దే వి చూ చీరి (1)

చీరికిఁగొననిది దే వి. అకృతలక్ష్యము చూ, సడ్డచేయనిది.

చీరు. దే వి. 1 బియ్యపుపురుగు చూ, పురుగు, స. క్రి 2 రూ_చీలు. చీలుచు చూ, సెలగు, 3 పిలుచు చూ, సంబోధించు.

చీరుక. సం వి ఆ స్త్రీ ఈలపురుగు చూ, రూ_చిరుక.

చీరుడు దే వి. 1 చీల్చుట రూ_చీలుడు. చూ, విదారణము, 2 పిలుపు చూ, సంబోధనము.

చీరె. వై. వి =చేల చూ, రూ_చీర. (1), 1.

చీర్ణపర్ణము సం వి అ పుం 1. ఖర్జూరము* చూ, మధుఖర్జూరిక, 2 పిచుమందము *. చూ, వేము (త్రికాండశేషము).

చీర్ణము సం విణ 1 పరిశీలనఁజేయఁబడినది; చూ, శీలితము, దే వి (1) చూ, రూ_చీరణము.

చీలు దే స క్రి. 1 గీలు చూ, అక్కు, 2 చూ, రూ_చీరు. 2

చీలుడు. దే వి చూ, రూ_చీరుడు. 1.

చీల. వై వి =శల్య కీలము, మేకు చూ, శూలము, 2 పోయమేకు చూ, బండికన్ను. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చీలమండ. దే వి చూ, రూ_సీలమండ.

చీలి దే వి పిల్లి చూ, మార్జాలము.

చీలిక. దే వి పాయ, బ్రద్ద చూ, శకలము 4

చీలు దే అ క్రి విదారితమగు చూ, విదారించు [చూ, విదారించు

చీలుచు దే ప్రే చీలఁజేయు రూ_చీల్చు

చీల్చు దే ప్రే. —వై.— [రణము 1

చీల్చుట దే వి బ్రద్దలుచేయుట చూ, విదా

చీవము. సం వి అ. న. రూ_చీవరము_చీరము_చివరము యతులకాటి చూ, వస్త్రము

చీవగము సం వి అ న —వై—

చీవరి సం వి. న్ పుం బౌద్ధభిక్షుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు 1.

చీవాట్లమారి. దే వి నిందితుఁడు చూ, రోఁతలమారి [శబ్దము 2

చీవాట్లు దే వి బ గద్దింపుమాటలు చూ,

చు

చుంచురము సం. వి అ. పుం. ఎలుకజీడి* చూ, భల్లాతకి [వ్యవహారము 4.

చుంచురి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. ద్యూతము చూ,

చుంచులికి. సం వి. ఇ స్త్రీ చింతగింజలచే జూదమాడుట. చూ, వ్యవహారము 4
చుంచువు. సం వి. ఉ. పుం చూ, చుంచు రము *
చుంట సం. వి. అ స్త్రీ. చూ, నుయ్యి
చుంటి సం వి ఈ. స్త్రీ —పై—
చుందరి సం. వి. ఈ స్త్రీ కుట్టనీ చూ, శంభళి.
చుంబకము. సం వి. అ పుం 1 తాస్రుసుమల్లు చూ, సితాగ్రము, 2. సూదంటుఱాయి (ఇందును సంబంధించిన శాస్త్రపరిభాషాపదములు — కృత్రిమలోహ చుంబకము, చుంబకము, చుంబకములోని దక్షిణోత్తరాభిముఖత, చుంబకీయ, చుంబకాకర్షణ, చుంబకమాల, చుంబకవక్రము, అయస్కాంతక్షీణత, చుంబకీయనూచీపతనము, చుంబకీయమూలతత్వములు, చుంబకవిషువవృత్తము, చుంబకబలక్షేత్రము, చుంబకద్రవము, చుంబకప్రవర్తన, చుంబకభూమధ్యవృత్తము, చుంబకపుసూది, చుంబకధ్రువములు, చుంబకీయసంపృక్తత, చుంబకవియోగము, స్కాంతము, స్కాంతీకరణము, స్కాంతాయితము, లోహచుంబకత్వము, విద్యుజ్జనక చుంబకయంత్రము, (బింబ) విస్తరణశక్తి, కోలతపరిమాణము) ఇత్యాది.
చుంబకుఁడు. సం వి. అ పుం 1 పెక్కుగ్రంథములయందు ఇంచుకించుక చదివినవాఁడు, అనేకమంది గురువులుగలవాఁడు (అని కొందఱు), 2 ముద్దుపెట్టుకొనువాఁడు, విటుఁడు (అని కొందఱు) చూ, విటుఁడు, 3 మోసకాఁడు చూ, వంచకుఁడు 1, 4 ధూర్తుఁడు చూ, వ్యాఘుఁడు 2, 5 కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు
చుంబనము సం వి. అ. న 1 చూ, ముద్దు. 3, అం 2. ముఖరతులు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, ముఖరతులు, 3. ప్రధానమగు కళలు ఎనిమిదింటిలో చుంబనమను కళయొకటి: చూ, కళలు 3.
చుంబనములు అం. 1 నిమిత్తము, స్ఫురితము, భ్రాంతము, తిర్యగము, ప్రతితము, అధరకము, ఉత్తరస్ఫ (స్ఫు) రితము, సంపుటము, అనుపదము, అన్వితము. (10), 2 నమితములు, స్ఫురితము, ఘటితము, భ్రాంతము, తిర్యగము, పీడితము, విఘటితము, అధరచుంబనము, ఉత్తమము, సంపుటము, అనదరనము, అన్వర్థము, ప్రీతిబోధకము, ధాయికము, క్రాంతికము (15).
చుంబనస్థానములు అం అధరము, కుచములు, కంఠము, చెక్కులు, నాసికము, లలాటము, చంకలు, భగము, నాభి (9).
చుంబి. అం వేశ్యావశ్యోపాంగములు నాలుగింటిలో నొకటి (చూ, అంగము 9) చూ, వేశ్యావశ్యోపాంగములు [కొను
చుంబించు సం స క్రి చూ, ముద్దుపెట్టు
చుకము. సం వి అ పుం 1. ఒడలు చూ, శరీరము, 2 చింతపండు కలిపిన నీళ్లు చూ, సలిలము [చూ, రాక్షసుఁడు 1.
చుకుఁడు సం వి అ పుం రక్కసుఁడు
చుక్కారము సం. వి అ పుం. సింహనాదము చూ, స్వరము 2 [పులిచింత.
చుక్కిక సం. వి ఆ. స్త్రీ. చుక్రిక * చూ,
చుక్ర సం. వి ఆ స్త్రీ. 1. —పై—, 2 చింతపండు చూ, వృక్షామ్లము, 3 చింత *. చూ, తింత్రిణి.
చుక్రము సం వి అ న 1. చింతపండు చూ, వృక్షామ్లము, పుం. 2. పులుసు చూ, పుల్లన. 1, 3 పుల్లప్రబ్బలి* చూ, ప్రబ్బలి, 4. చింత* చూ, తింత్రిణి
చుక్రామ్లము. సం. వి. అ. న. చింతపండు: చూ, వృక్షామ్లము.

చుక్రిక సం వి ఆ స్త్రీ చూ, రూ-
చుక్కిక [త్రిణి
చుక్ల. సం వి. ఆ స్త్రీ చింత* చూ, తిం
చుక్లము. సం వి అ. న చింతపండు చూ,
వృక్షామ్లము.
చుచుందరి. సం వి ఈ. స్త్రీ =చుంచు చూ,
రూ-చుందరి [క ము
చుచుకము సం వి అ. న చూ, రూ-చూచు
చుచువు సం వి ఉ పుం నీరుచెంచేలి చూ,
సునిషణ్ణకము [చుచుకము
చుచూకము. సం వి అ న చూ, రూ-
చుతము సం. వి అ పుం గుదద్వారము
చూ, ముడ్డి
చుని. పా చూ, కపూరియై బ్రాహ్మణులు
(చూ, బ్రాహ్మణులు)
చుబుకపచ్ఛము సం వి అ పుం. గొడ్రాలు
లక్షణము చూ లక్షణము. 1 [క ము
చుబుకము సం. వి అ. న చూ, రూ-చుంబు
చుబుకావర్తము. సం వి అ పుం స్త్రీ శుభ
లక్షణము చూ, లక్షణము. 1
చుర. సం వి ఆ స్త్రీ చౌర్యము చూ,
మ్రిచ్చిలి [నిపానము
చురి సం వి. ఈ. స్త్రీ నూతివద్దగాడి. చూ,
చుర్దంశము సం. వి. అ పుం నల్లి చూ,
మత్కుణము. [బురద
చులకము. సం వి. అ న గొప్పబురద చూ,
చులుంప. సం. వి. ఆ స్త్రీ ఆడుమేక చూ,
మేషము 1
చులుంపి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ ఉత్పలమత్స్యము.
చూ, మత్స్యము 1 [మత్స్యము. 1
చులుక. సం. వి. ఆ స్త్రీ మొసలి చూ,
చులుకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేర చూ,
ప్రసృతి. 1, 2. చూ, పుడిసిలి, 3. ముంత
చూ, భాండము. 3, 4. చూ, చిలుంతపులి.

చులుకి సం వి ఈ. పుం శింశుమారాకృతిగల
చేప చూ, మత్స్యము 1 [చులుకము
చులూకము సం వి అ పుం చూ, రూ-
చుల్లకి సం వి ఈ స్త్రీ 1. పిడుక మొసలి
మాంస. 4, అ 1[1] చూ, మత్స్యము 1,
2 ఒకరకము పాత్రము చూ, పాత్రము 6,
3 ఒకానొక కులము: చూ, వంగడము
చుల్లము. సం. వి అ పుం. 1 చీపరపిట్ట: చూ,
పిన్నగ్రద్ద, విణ. 2 చూ, రూ-చిల్లము క.
చుల్లి సం వి. ఈ స్త్రీ. 1 చూ, పొయ్యి,
2 సాద చూ, శ్మశానము. 3 ఒకర ము
వాద్యము చూ, వీణె.
చుల్లుడు సం వి అ పుం చూ, రూ-చిల్లుడు
చువ్రము సం వి అ న నోరు చూ, వదనము 2

చూ

చూచికము సం వి అ పుం, న తుదుము
వాద్యము. చూ, వీణె [వు చూ, స్తనము
చూచుకము సం వి అ పుం, న రూ-చూచు
చూచుకములు అం (చేను మొనలు) పురుషలక్ష
ణాంగములు ఏఁబదియెనిమిదింటిలో నొకటి
చూ, లక్షణాంగములు [క ము
చూచువు సం. వి ఉ పుం చూ, రూ- చూచు
చూడ సం వి ఆ స్త్రీ 1. రూ-చూడము.
నెమలిజుట్టు చూ, సిక. 1, 2.=జుట్టు. రూ-
చూడము. సిగ చూ, సిక. 1, 3.=చూరు
ముంజూరు చూ, సదనము 1, 4 దండకడి
యము చూ, భూషణము 2, 5 కూపము
చూ, నుయ్యి [నుయ్యి.
చూడకము సం. వి అ. పుం. కూపము చూ,
చూడము. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-చూడ 1
చూడాకర్మ. సం వి న్. న చూ, కేశఖండ
నము.

చూడామణి. సం వి ఇ. పుం 1. అలంకారార్థము తలయందుంచుకొనెడు రత్నము, తలమానికము చూ, రత్నము. 1, 2. గురిగింజ. చూ, శిలాపాకి.

చూడాల. సం వి. ఆ స్త్రీ వట్రికముస్తె* చూ, తృణము 1.

చూడాలము. సం విణ జొట్టుగలది

చూడాలుఁడు. సం. విణ. జొట్టుగలవాఁడు.

చూతకము సం. వి. అ పుం 1 ఓడకొయ్య చూ, స్తంభము. 1, 2 చూ, మామిడి*, 3 కూపము చూ, నుయ్యి

చూతఫలరసాయనము. అం రసాయనములలో నొకటి చూ, రసాయనములు

చూతము. సం వి అ పుం 1 చూ, మామిడి*, అం 2 మన్మథబాణము లయిదింటిలో నొకటి సమ్మోహము) చూ, మన్మథబాణములు (ఇది మన్మథుని యైదుబాణములలో స్తంభనావస్థను జేయు బాణము)

చూతాసవము. అం. ఆసవములలో నొకటి చూ, ఆసవములు

చూత్కృతము సం వి అ న బాహ్యారతియందుఁ గొట్టుటవలనఁ బుట్టినధ్వని చూ, స్వరము. 2

చూబుకము. సం.వి అ న చూ, రూ-చుబుకము

చూర్ణకము. సం. వి అ. పుం 1 పేలపిండి, సక్తువు, సత్తుపిండి. చూ, సాదము (1), 2 గద్యవిశేషము (చూ,వృత్తము 1) (గుణపాదరహితకవిత్వము) చూ, మాటలల్లుట

చూర్ణకుంతలము సం. వి. అ. పుం. నెఱికురులు; చూ, వెండ్రుక. 1.

చూర్ణపారదము. సం. వి అ పుం ఇంగిలీకము. చూ, హింగుళము.

చూర్ణము. సం. వి అ. న. 1 =సున్ని. గందపొడి, వాసయోగము: చూ, సురుము, పుం.న 2 = సున్నము చూ, సున్నము, పుం. 3 =సున్ని. దుమ్ము, మొరముతోఁ గూడిన ధూళి. చూ, రేణువు 1, 4 =చూరు. తుఱుము, పొడి, నూఱినపొడి చూ, సురుము.

చూర్ణములు అం. పంచాగ్ని, చిత్రకాది, బడబానల, మాణిమండ, ఉదీచ్యాది, తాలిస, ఏలాది, తుంబురుగ్యాది, కర్పూరాది, పంచబాణ, భుగ్వాది, ఐపత్య, నాగరాది

చూర్ణి సం. వి ఇ స్త్రీ 1. పాతంజలివ్యాకరణము చూ వ్యాకరణములు, 2 మహాభాష్యము (చూర్ణిక) చూ, పుస్తకము, 3 చూ, చూర్ణకము. 2

చూర్ణిక. సం వి ఆ స్త్రీ. 1 గద్యభేదము. చూ, చూర్ణకము 2, 2 గ్రంథభేదము (చూర్ణిః=భాష్యము అని అమరము) చూ, పుస్తకము

చూర్ణఖండము. సం. వి. అ న కర్కరము, సన్నముగానగుఱాయి చూ, ఱాయి.

చూర్ణనము. సం. వి అ న చూ, నూఱుట

చూర్ణికృత్తు సం. వి. త్. పుం పతంజలి చూ, ముని 1.

చూలిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1 పిల్లజుట్టు చూ, సిక. 4, 2 ఏనుఁగుచెవిమొదలు (అంకుశము చేత ప్రేరేపింపఁబడునది) చూ, హస్తి, 3 నాటకాంగము చూ, నాటకము 1

చూల్లి సం. వి ఈ స్త్రీ. చూ, చుల్లి 1

చూష. సం. వి ఆ. స్త్రీ ఏనుఁగు నడుమునఁ గట్టెడు తోలుమోకు చూ, సూత్రము 1.

చూషకము. సం. వి. అ పుం. 1 నరిగాలి చూ, వాయువు, అం 2 వాయువులు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, వాయువు.

చూషణము. సం వి అ న. పీల్చుట.

చూళిక అం. 1. వ్యాకరణములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, వ్యాకరణములు. పా 2.

తెరలోనుండి చేయుప్రసంగము చూ, సూచ్యము.

చూళికాపైశాచి అం. ప్రాకృతభాషాభేదము లాఱింటిలో నొకటి చూ, ప్రాకృతభాషా భేదములు. [చూ, భావలు.

చూళికోక్తి. అం. భావ. లెనిమిదింటిలోనొకటి

చె

చె. దే విణ వృత్తియందు చెన్నుశబ్దమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము (దీనికి పరుషముపరమగునపుడు సమాగమము. ఉదా-చెంగావి మొ.)

చెంక వై. వి =శంఖ చెంప. చూ, లెంప 2 (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

చెంగఁగొట్టు దే అ. క్రి (చెంగన్ + కొట్టు) ఓడించు చూ, వెనుదీయు. 1

చెంగట దే వి చూ, సమీపము 1

చెంగనలు. దే వి. బ రూ-చెంగనాలు 1 నతి చూ, నమస్కారము; 2 చూ, బాలక్రీడ. 3. అపజయము చూ, పరాజయము, 4 లంఘనము చూ, లంఘు

చెంగనాలు. దే. వి. బ —పై—

చెంగలి దే వి 1 రక్తతృణము* చూ, తృణము 1, విణ. 2 చూ, సమీపము 1

చెంగలించు దే అ. క్రి 1 అతిశయించు చూ, ముమ్మరించు, 2 చూ, విజృంభించు, జై. 7, అ. 158, 3 దగదగమను చూ, ప్రకాశించు 1; 4 హసించు కళా. 6, అ. 198 చూ, వెక్కిరించు 3.

చెంగలింపు దే. వి. చెంగలించుట [క్రోష్టు*

చెంగలికోష్టు. వై. వి చూ, రూ-చెంగల్వ

చెంగలువ. ద్వ వి. (చెన్ను + కలువ) 1. రూ-చెంగల్వ. ఎఱ్ఱకలువ, హల్లకము*: చూ, పద్మము. 1, 2. ప్రియముచే కుక్కకియ్యఁ బడిన పేరు చూ, సివంగి. 2

చెంగలువరెచ్చెలి. ద్వ వి చంద్రుఁడు. అం, భా. ప్ర 117 చూ, హిమాంశువు.

చెంగల్వకోష్టు వై. వి. రూ- చెంగలికోష్టు*: చూ, పారిభావ్యము [చూ, ఆసవములు.

చెంగల్వాసవము అం. ఆసవములలో నొకటి.

చెంగావి. దే వి. (చెన్ను + కావి) ఎఱ్ఱదాళువర్ణము చూ, వర్ణము. 6

చెంగు దే వి. 1 వాద్యవిశేషము చూ, వీణె 2 చెఱఁగు చూ, పైఁజాఱు, 3 వెనుకకుఁ జెక్కుకొనెడి దోవతికొంగు అం, భా ద్వి 153 చూ, వలి 2, అ క్రి 4. భేదమగు అం, భా త్రి 85 చూ, వేఱుపడు 5 తొలఁగు చూ, విరియు 5, 6 చూ వెనుదియు. 1 జై 1, అ. 79

చెంచెడము దే వి చూ, రూ-చెంచీడము

చెంచెత వై వి శబరకాంత చూ, స్త్రీ

చెంచీడము దే వి రూ-చెంచెడము ఒకనొక డేగ చూ, శ్యేనము

చెంచలి దే వి చెంచలిదూఁర, పిణుంజము * చూ, వనవాస్తుకము

చెంచు వై వి 1 =చుందరి గంధమూషికము ఆంధ్ర ప 5-24 చూ, మూషికము, 2 =చెంచు శబరుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు.1

చెంచువాఁడు. ద్వ వి శబరుఁడు చూ వ్యాధుఁడు 1

చెండాడు. గే. స క్రి (చెండి + ఆడు) ఖండించు చూ, సెలగు.

చెండి. వై.వి.=చండికా. గౌరి చూ, పార్వతి 1.

చెండు. దే. వి 1. కందుకము చూ, బంతి. 8; 2 పూలబంతి చూ, పూబంతి, 3 చూ బాలక్రీడ, స. క్రి. 4. ఖండించు చూ సెలగు.

చెండుదానిమ్మ. ద్వ. వి. కాయలులేక పూవులు మాత్రము చెండువలెఁ బూచెడి యొకరకము దానిమ్మ * చూ, దానిమ్మ. (నోటివెంట కాఱెడు రక్తము కట్టును.)

చెండుబెండాడు. దే స క్రి (చెండుబెండు + ఆడు) ఖండించు రాఘ. 3, ఆ 72 చూ, సెలగు.

చెండుబెండాగుట జా ఖండించుట, బంతితో, బెండుతోనాడుట "ఉ ఈడిత శక్తినంగ జగతీశ్వరు సైనికులట్లు చెండ్లుబెండాడఁగ," కళా 8 ఆ. 58

చెంత. దే వి. చేరువ చూ, సమీపము 1.

చెందమ్మి దే వి (చెన్ను + తమ్మి) ఎఱ్ఱతామర, కోకనదము చూ, పద్మము 1

చెందామర. దే వి (చెన్ను + తామర) —పై—

చెందిరము వై వి. 1 =సిందూరము రూ-చెంద్రము-చెందిరిక-చెంద్రిమ-చెంద్రిమము-చెంద్రము-చెందురము చూ, సిందూరము 1, 2. అగ్నిశిఖము చూ, వహ్నిశిఖము 1.

చెందిరిక. దే వి. రూ-చెంద్రిక. 1 కమ్మపెదుద్దు స్వా 5, ఆ 58 చూ, భూషణము.2, వై వి 2 =సిందూరమ్. కుసుంభపుష్పము. చూ, వహ్నిశిఖము. 2, 3 కుసుంభవర్ణము వసు. 5, ఆ 81 చూ, వర్ణము 6

చెందు దే స. క్రి 1 పొందు చూ, ప్రాపించు, అ క్రి 2 కలుగు చూ, పుట్టు, 2

చెందుప్పు ద్వ వి =సింధు. (చెందు + ఉప్పు) ఇందుప్పు, సైంధవము చూ, లవణము. 1

చెందొగ. దే. వి. (చెన్ను + తొవ) ఎఱ్ఱగలువ, హల్లకము. రూ-చెందొవ చూ, పద్మము. 1

చెందొవ. దే. వి. —పై—

చెంద్రము. వై. వి.=సిందూరమ్ చూ, రూ-చెందిరము. (వృత్తియం దంత్యవర్ణ లోపము. చెంద్రకావి సెం)

చెంద్రవంకలు. వై. వి బ = చంద్రవక్ర చెంద్రవంకలను వడ్లు చూ, ధాన్యము.

చెంద్రిక చూ, రూ-చెందిరిక (కమ్మపెదుద్దు.— విజ 3, అ 142, కుసుంభపుష్పము — వసు. 6, ఆ 74, కుసుంభవర్ణము.—స్వా 5, ఆ 68.) [చెందిరము.

చెంద్రిమ వై వి =సిందూరమ్ చూ, రూ-

చెంద్రిమము. వై. వి.= —పై.—

చెంప దే. వి రూ-చెరఁప కపోలము చూ, లెంప 2, 2. లెంప చూ, పార్శ్వము. 2

చెంపకల్లీ దే వి స్త్రీభూషావిశేషము. చూ, భూషణము. 2.

చెంపకాయ దే. వి చూ, లెంపకాయ.

చెంపకొప్పు. దే. వి. ప్రక్కకొఆగిరించివేసిన కొప్పు చూ, వేనలి

చెంపదెబ్బ. దే వి చూ, చెంపకాయ

చెంపసరులు. ద్వ. వి. బ, స్త్రీకర్ణభూషావిశేషము చూ, భూషణము 2

చెంబట్టిక. జా వి. ఏఱుగడము "శిశువు ఉయ్యాలలో చెంబట్టిక వెళ్లినాఁడు." చూ, మలము 1. (గోదావరీ, విశాఖమండల ప్రాంతములలో వాడుక.)

చెంబట్టికి. జా. వి —పై.— "చెంబట్టికి తీయుము." [సరఁగు

చెంబడివాఁడు వా. వి. నావికుఁడు. చూ,

చెంబు వై వి =శుల్బ. రాగి మొదలైనవానితోఁ జేసిన చిన్ననోరుగల చిన్న పాత్రము చూ, పాత్రము. 6.

చెంబుతల. ద్వ. వి బట్టగట్టినతల చూ, బట్టతల

చెకచెకలాడు. దే స. క్రి సంతోషముతో చెలరేఁగు.

చెకడా. వై. వి.=శకట. సరకులు తెచ్చెడి రెండెడ్లబండి చూ, శకటము 1.

చెకపికలాడు. దే. స క్రి తొందరపెట్టు. సా. 1, ఆ. 74: చూ, బాధించు.

చెకము. దే వి. వస్త్రము మొదటిబద్దె చూ, వస్తి. 1.

చెకముకి. దే వి. రూ-చెకుముకి. నిప్పుకలుగుటకై యొకరకము తాతితోఁ దాఁకించెడి యుక్కుతునుక చూ, రాయి.

చెకుముకి దే వి. —వై.—

చెకుముకిఱాయి. దే వి —వై.—

చెక్క. వై. వి. 1. మ్రాను లోనగువాని పలుచని ఖండము చూ, శకలము 4, 2 =త్వక్కు చూ, తోలు 1, 3 దారుభేదము చూ, గడు, 4 =శకల తునుక చూ, శకలము 4, 5. పూగభాగము చూ, పోఁక, 6 చూ, చెక్కతాపి.

చెక్కకొఱుజు ద్వ వి పశువులమేని రక్తముఁ బీల్చెడి యొకరకము పిడుఁజు చూ, బుడ్డపిడుఁదు

చెక్కకొఱుదురు ద్వ వి —వై—

చెక్కచెట్టు. ద్వ వి ఎత్తిపోయవేయుట నుపయోగించెడు చెక్కగల యొకానొక చెట్టు చూ, వృక్షము.

చెక్కడము. దే వి (రత్నములను) పొదుగుట, చెక్కు చూ, చెరువు. 1

చెక్కతాపి. వై. వి. బేలుదారిగోడ మొదలగు వానిమీఁద పూసిన గాఱునుఱాచి మట్టుపఱచెడి వీఁపున పిడియమర్చిన గుండ్రనిడుపు జేనెఁడు చిన్నపలక. చెక్క-రూ-చెక్కు, తాపి-రూ-తాపీ.

చెక్కపిడుఁజు. ద్వ వి చూ, చెక్కకొఱుజు.

చెక్కి వై. వి. = శంఖు.రూ-చెక్కిలి-చెక్కు, కపోలము; చూ, లెంప. 2.

చెక్కియము. దే. వి. రూ-చెక్కెము 1 ఎముకలలోని నెయ్యి చూ, మూలగ, 2. మస్తిష్కము చూ, మెదడు

చెక్కిలి. వై వి.=శంఖు చూ, రూ-చెక్కి (చెక్కియమని శబ్దరత్నాకరము) (దీనికి నుపమానములు —అద్దము, కర్పూరము, చంద్రశకలము)

చెక్కు. దే వి. 1 చూ, చెక్కతాపి, 2. చూ, చెక్కడము రా వి. 2, ఆ 39, 3 గడ్డితోఁగూడిన మట్టిపెల్ల చూ, భూమి 1, 4 సొమ్ము తెచ్చుటకు ఆజ్ఞాపత్రిక చూ, హుండీ, వై వి 5 =శంఖు. చూ, రూ-చెక్కిలి, దే. స క్రి 6 ఖచించు, (రత్నములను) పొదుగు చూ, వారు 1, 7 చెక్కలుచేయు (వై అనికొందఱు)

చెక్కుచెమర్చకుండుట జా కనుగందకుండుట “ ఎలతుమ్మెదలు చెక్కుచెమరింపకున్న వాచిగురుఁబోఁడి”విజ.4, ఆ 62, “జయాంగనాసంగమంబును బొసంగియుఁ జెక్కుచెమర్పక యక్కుర వీరుండు ” విజ 3, ఆ. 160.

చెక్కుచెమర్పు ద్వ వి చూ, శ్రమము 1.

చెక్కుటద్దము వై వి అద్దమువంటి కపోలము వై. 6, ఆ, 108: చూ, లెంప 2

చెక్కుడుపాఱ ద్వ వి చూ, కోలుడుపాఱ.

చెక్కులు అం 1 చుంబనస్థానములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, చుంబనస్థానములు, 2 కళాస్థానములు పదునాఱింటిలో నొకటి చూ, కళాస్థానములు

చెక్కెము. దే. వి చూ, రూ-చెక్కియము

చెచ్చెర దే ద్రి క్రి విశే. 1. శీఘ్రముగ చూ, వేగము. 3, 2 చూ, సులభము.

చెట్ట వై వి. 1 =చేష్టా. కీడు: చూ, హాని. 2 2 చేయి చూ, హస్తము, 3. ఆపద. చూ విపత్తు·విశే. 4. దుష్టుఁడు చూ,వ్యాధుఁడు.2

చెట్టుపుమేకము. ద్వ. వి ఒత్తెడుపిల్లి. సాంబ. తిర్య 12 చూ, మార్జాలము

చెట్టువట్టు. దే వి. (చెట్టు + పట్టు) 1. పెండ్లి చూ, వివాహము, స. క్రి 2. చూ, పెండ్లియాడు.

చెట్టు. దే వి. 1 చూ, వృక్షము, 2 గుల్మము చూ, పొద. 2, 3. ఓషధి చూ, వృక్షము.

చెట్టుఁగొట్టిపైవేసికొనుట జా వ్యర్థముగాబాధ తెచ్చికొనుట

చెట్టుఁగట్టుట, చెట్లపాలుసేయుట. జా కష్టపెట్టుట. "స్త్రీ అతనినే చెట్లఁగట్టితివిఁక దేవోట లంకించుకొనియె నలంఘ్యమయిన" కళా. 3, అ. 254.

చెట్టుఁదిమ్మరి. దే వి (చెట్టు + తిమ్మరి) వృక్షచరము అచ్చ. యు, కాం. 177 చూ, వానరము [గానేర్పడు.

చెట్టుగట్టు దే అ క్రి (చెట్టు + కట్టు) చెట్టు

చెట్టుచెడుకాలమునకుఁ గుక్కమూతిపిందె లో ఉదా.—"చెట్టుచెడుకాలమునకుఁ గుక్కమూతి పిందెయన్నట్లు చేటుకాలంబు కడు నికటంబైనవీనికీమర్బుద్ధిపుట్టెఁగాఁబోలును" (నీతిచంద్రిక—విగ్రహము)

చెట్టునట్టు దే వి చూ, చెడుఁదిమ్మరి

చెట్టుప దే వి రూ-చేట్టుప చూ, ఔక్క.1

చెట్టుపడు. ద్వ అ. క్రి చూ, స్తంభించు

చెట్టుమొదలు ద్వ వి అంఘ్రినామము: చూ, వేరు 1

చెట్టొక పిట్టయగుట జా చెల్లాచెదరగుట. "స్త్రీ తరుణినీడలతో సరిరాక యంచేలుచెట్టొక పిట్టయై చెదరిపారె" (కవిచకోర చంద్రోదయము), "ఉ. చెట్టొక పిట్టయై చనిరి సేనల వారలు" (శశిరేఖా నాటకము)

చెట్లకట్టియ. వై. వి =శర మూర్ఖుఁడు, కోపి చూ, రూ-చిట్లకట్టియ (దేశ్యమని శ ర.)

చెట్లకట్టె వై. వి.=శర —పై.—

చెట్లకరివి. దే.వి. దుష్టుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2

చెట్లజీవితకాలము. పా చెట్లు బ్రతికెడు కాలమునుబట్టి మూఁడు తరగతులు — 1 ఏకవార్షికములు—గోధుమలు మొ, 2 ద్వివార్షికములు.—పెండలము మొ, 3 బహువార్షికములు.—చింత, మామిడి మొ.

చెట్లపాలై గట్లపాలై. జా చెల్లాచెదరై. "వారు చెట్లపాలై గట్లపాలై పోవఁజొచ్చిరి." (ధర్మజరాజసూయము)

చెట్లయాహారము. పా. చెట్లతిండి చూ, ఆకు 2.

చెడగరము దే విణ 1 క్రూరము చూ, రౌరవము 2, 2 క్రూరుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు.2.

చెడనాడు. దే. స క్రి. (చెడన్ + ఆడు) ఆడిపోసికొను చూ, నిందించు

చెడనివాఁడు, దే, వి స్థిరుఁడు చూ, సదాతనుఁడు.

చెడావు వా వి అదనము, హెచ్చు.

చెడిది దే వి. 1 అశుభము చూ, హాని. 2, 2 ఆపద చూ, విపత్తు

చెడిప దే. వి (చెడిన + అప) రూ-చెడిపె చూ, అంగులాఁడి

చెడిపె దే వి —పై—

చెడ్డీ వై వి =పండాతక రూ-చెడ్డీ చేల్లదము చూ, గుడిగి

చెడు. దే అ క్రి 1: చూ, నశించు, 2 కొల్లపోవు చూ, పతితోవు, 3 కనఁబడకపోవు, చూ, వమ్ముపోవు

చెడుకంపు దే వి. పూతిగంధము చూ, వాసన

చెడుగఁడు. దే వి (చెడుగు + అఁడు) (రూ రుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2

చెడుగు దే వి 1. అశుభకార్యము చూ, హాని 2, 2. ధూర్తుఁడు, కుజనుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2, విణ. 3, దుష్టురాలు, కుత్సిత స్త్రీ

(అని కొందఱు): చూ, స్త్రీ, 4. క్రూరము చూ, రౌరవము. 2.

చెడుగుడు. వా. వి చూ, రూ-చిడుగుడు.

చెడుజోతి. వా వి చూ, అరుజోతి

చెడుతలఁపు. దే వి: చూ, దుర్గుణము.

చెడుదుమ్ము దే. వి చూ, కరజము. 4.

చెడుప్రత్తి. దే. వి చూ, అడవిప్రత్తి*

చెడ్డ వై. వి 1.=చేష్టా. రూ-చెట్ట. కీడు. చూ, హాని 2, 2 ఆపద చూ, విపత్తు; విణ. 3 చూ, దుష్టము. "చెడ్డపని"

చెడ్డతొయ్యలి. ద్వ వి కులట చూ, ఱంకులాఁడి.

చెడ్డపని ద్వ వి కానిపని చూ, వ్యళీకము 2

చెడ్డమాట ద్వ వి చెడ్డపలుకు. చూ శబ్దము 2

చెడ్డయిల్లు ద్వ వి కాగారము చూ, సదనము. 1

చెడ్డి దే వి చూ, రూ-చెడ్డీ.

చెడ్డు దే. స. క్రి. తొడచేఱచు.

చెణగరము. దే. వి చూ, వ్యాధుఁడు. 2

చెణుకు దే వి. అల్పము చూ, స్వల్పము

చెతురు వై. వి = చాతుర్యమ్ చూ, సామర్థ్యము 1.

చెత్త. దే. వి. 1. తుక్కు చూ, పెంట 1, 2. గడ్డి చూ, తృణము 1.

చెద వై వి పుట్టపెట్టు చీమ, శిథిలి తెల్లని చీమలగుంపు (అనికొందఱు) చూ, పిపీలిక (రూ-చెదలు)

చెదపురుగు ద్వ. వి —పై—

చెదరఁబడు. ద్వ అ క్రి. (చెదరన్ + పడు) నీటిబొట్టులోనగునని యెగిరిపడు: చూ, వెల్లివిరియు

చెదరు. దే. వి 1 చెదరుట, నీటిబొట్టు లోనగునవి యెగిరిపడుట; 2. కలఁత: చూ, సంతాపము, అ. క్రి. 3 చూ, చెదరఁబడు, 4: చూ, [illegible]

చెదలు వై వి.=శిథిలీ చూ, రూ-చెద

చెదపట్టు. ద్వ. అ. క్రి (చెదలు + పట్టు) చెదలు పట్టు.

చెదారము దే వి. 1 తృణలేశము చూ, పెంట 1, 2 గడ్డి చూ, తృణము. 1.

చెనఁగి దే వి రూ- చెన్నంగి- చెన్నఁగి. 1. పొట్టి టెంకాయచెట్టు, అఖండుకము* చూ, నారికేళము, బ. 2. ధాన్యవిశేషము. హంస. 4, అ 128 చూ, ధాన్యము

చెనఁటి దే విణ రూ-చెన్నఁటి 1. కుజనుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2, 2. కుత్సితము చూ, హీనము 1, 3. వమ్ము చూ, వ్యర్థము, 4. చూ, శూన్యము 1, 5. అల్పము. చూ, స్వల్పము

చెనకు దే వి. 1. ఎదిరించుట, తలపాటు చూ, లూటీ. 4, 2. తాఁకుట పాండు 3, అ 27 చూ, స్పర్శము. 1, 3. (గోటి) నొక్కు- చూ, నఖక్షతము, స.క్రి 4. ఎదిరించు చూ, ప్రతిఘటించు, 5 తాఁకు చూ, స్పృశించు

చెనయు. దే. స క్రి. 1 ఎదిరించు చూ, ప్రతిఘటించు, 2 తాఁకు చూ, స్పృశించు, 3 చూ, సోలు

చెనుపరి దే విణ గ్రామ్యము(మాట) చూ, శబ్దము 2

చెన్నంగి దే. వి చూ, రూ-చెనఁగి

చెన్నఁగి దే వి.—పై—

చెన్నఁటి దే విణ చూ, రూ-చెనఁటి.

చెన్నఁటిపోవు. దే అ క్రి. (చెన్నఁటి + పోవు) చూ, వ్యర్థమగు

చెన్నచ్లెర దే. వి తరిగొఱ్ఱ* చూ, హాలిని, 2 వెన్నవెదురుకూర*. చూ, హాలిని.

చెన్నవెఱుకు దే. వి.—పై.—

చెన్ను దే. వి. 1. కాంతి. ఆం, భా. ప్ర 80 చూ, వెలుఁగురు 1; 2. రీతి. చూ, విధము. 1;

3 అందము స్వా 5, ఆ 70, పంచ వేం 4, ఆ. 546 చూ, సౌందర్యము, 4 మంజులము. ఆంధ్రి, సం. మా 52 చూ, హృద్యము

చెన్నుఁడు. దే విణ. అందగాఁడు చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

చెప్పకచెప్పెడు జా ఒకరుచెప్పక తెలియఁబడుట "చ. ప్రియపుం, జిఱుతతనంబు మీ మొగము చెప్పకచెప్పెడునద్దిరయ్య." స్వా 1, ఆ 73

చెప్పు దే. వి 1 చూ, పాదుక, ʼ స క్రి 2 అను చూ, వచించు (దీనికిఁ బ్రార్థనార్థమునందు ద్విత్వము వికల్పముగ లోపించును చెప్పుము, చెప్పుడు లోనగునవి)

చెప్పుట దే వి అనుట· చూ, ప్రస్తావము. 2

చెప్పుటట్ట దే వి రూ-చెప్పుతట్ట (సం ప).—ఈక్షితప్రియము, ఉపసక్తము, కాంక్షితప్రియము, కాకాండము, గోధాపది, చర్మారము *(పిచ్చికుక్క కాటువిషము హరించును)

చెప్పుడుమాట దే. వి. నిదేశము, ఒకరు చెప్పునట్టి మాట. చూ, శబ్దము 2

చెప్పుతట్ట దే. వి చూ, రూ-చెప్పుటట్ట*

చెప్పువాఁడు దే వి చూ, వక్త 1.

చెమట వై వి.=శ్రమ. రూ—చెమర-చెమరు-చెమ్మట చూ, స్వేదము 1. (దేశ్యమని శర)

చెమటకాయ. ద్వ వి ఎండవేఁడిమిచేత దేహము నందు గలిగెడు చిన్నగుల్ల చూ, చెమరకాయ

చెమటగొట్టు. దే విణ చెమట పట్టినవాఁడు చెమరుఁబోతు

చెమటపట్టు. దే అ క్రి ఆవిరిల్లు, చెమటపోయు, చెమరించు-రూ- చెమరుచు- చెమర్చు-చెమ్మరించు

చెమటపోయు. దే. అ క్రి.—వై.—

చెమటియావు దే. వి. చిత్రగవము. రూ-చేమటియావు ఆం. భా. ది॰ 263 చూ, ధేనువు,

చెమర. వై వి =శ్రమ చూ, రూ-చెమట.

చెమరకాయ దే. వి చూ, రూ-చెమటకాయ.

చెమరించు. దే. అ క్రి చూ, చెమటపట్టు. పా 2, ఆ 9

చెమరు వై వి. 1 =శ్రమ చూ, రూ-చెమర. పాండు 5, ఆ. 201 (శేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము), 2.=సింహుండః* చూ, చెముడు. 1, 3 చూ, రూ- చెమరుఁగాకి.

చెమరుఁగాకి దే వి రూ- చెమర్కాకి చూ, వాయసము. 1

చెమరుఁబోతు. దే విణ చూ, చెమటగొట్టు

చెమరుచు. దే అ క్రి రూ-చెమర్చు 1 చూ, చెమటపట్టు, 2 చెమ్మగిల్లు చూ, పదనుకొను.

చెమర్కాకి దే. వి చూ, రూ-చెమరుఁగాకి

చెమర్చు దే అ. క్రి చూ, రూ-చెమరుచు

చెమికలు. దే వి బ. నేయునపుడు తెగిననూలు అదికెడు నూలుతునుకలు (ఇక్కడవ్యుత్పత్తియం దేకవచనాంతము)

చెముడు వై. వి 1 =సింహుండః రూ-జెముడు* (వాడుకయందు సరళాదిగానుండినను ఇట్లు పరుషాదిగా కొన్ని ప్రతులయందుఁగలదు) చూ, స్నుహి (దీని పాలు చర్మముమీఁద పొక్కును. కాడల రసము చెవిపోటు మాన్పును), 2. రూ-చెవుడు-చెవుడుపాటు-చెవుడ్పాటు చూ, బధిరితము

చెముడుకాకి. వా వి చూ, చెమరుఁగాకి.

చెమురుకాకి డే. వి. —వై.—

చెమ్మ వై వి. 1 =శింబి, తంబ, తమ్మ* చూ, శింబి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము), దే విణ· 2 తడి చూ, పదను. 2.

చెమ్మగిల్లు దే. అ క్రి. రూ-చెమ్మయొలుకు-చెమరుచు-చెమర్చు, తడిగలదియగు: చూ, చెమరుచు. 2

చెమ్మచెక్క. డే. వి చూ, బాలికాక్రీడ.

చెమ్మట వై. వి =శ్రమ. చూ, రూ-చెమట. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

చెమ్మయుఱుకు దే అ క్రి (చెమ్మ+ఉఱుకు) చెమ్మగిల్లు. స్వా 3, ఆ 18: చూ, చెమరుచు. 2

చెమ్మరించు. దే అ క్రి చూ, రూ-చెమరించు

చెయి వై వి =శయ రూ-చెయ్యి-చే-చేయి 1. కయి చూ, హస్తము, 2 తొండము చూ, శుండము, 3 రెండు మూరలకొలఁది రూ-చెయ్యి-చే-చేయి

చెయిదము వై వి =చేష్టా. పని, కృత్యము. రూ- చెయిది- చెయ్దము- చెయ్ది- చెయువు- చెయ్వు పా 1, ఆ 86 చూ, వ్యాపారము 1. (బ చెయువులు-చెయ్వులు-చెయువులు = పనులు)

చెయిది వై వి =—పై.—

చెయువు. వై వి =—పై.—క శా 3, ఆ. 47

చెయువులసాక్షి. వై వి కర్మసాక్షి. అచ్చ యు, కాం 273 చూ, సూర్యుఁడు

చెయ్దము. వై వి= చూ, రూ-చెయిదము

చెయ్ది వై వి =—పై.—

చెయ్యి వై వి =శయ చూ, రూ- చెయి (తొండము.—అచ్చ బాల, కాం 194.)

చెయ్యిగల మెకము దే వి. ఏనుఁగు సాంబ తిర్య 2 చూ, హస్తి

చెయ్వు వై వి = చూ, రూ-చెయిదము

చెరఁగు. వై వి రూ- చెఱఁగు, అంచు చూ, మైజాఱు.

చెరఁప దే వి చూ, రూ-చెంప

చెరచెర దే. ద్రి, క్రి విశ. 1. రూ-చెచ్చెర. శీఘ్రముగ చూ, వేగము. 3, 2. కోపము చూ, రోషము, 3 కోపవికారము చూ, అవఱవ (చూ, రోషము)

చెరపంజోటు దే వి. జాల్మఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2 (రూ-చెఱపనచేట)

చెరపు దే. వి రూ-చెఱపు. నాసాపుటము చూ, ముంజెఱపు

చెరలాటము ద్వ వి చెరలాడుట. రాఘ. 2, ఆ 6 చూ, విహారము 1.

చెరలాడు. ద్వ అ క్రి (చెరలు + ఆడు) 1 చూ, హరించు, 2 చూ, వ్యాపించు, 3: చూ, సంచరించు

చెరవ వై వి = చెరు వంటకమును, నీళ్లుకాఁచుటకును ఉపయుక్తమైన యిత్తడి పాత్రము. రూ-చెరవము-చెరివె-చెర్వము-చెర్వి చూ, పాత్రము 6.

చెరవము వై వి =—పై—

చెరి దే వి. 1 పడుగుసరిచేయుట, లప్పము వేయుటలోని విల్పులపని (అనికొండలు) చూ, లప్పము, అవ్య 2. పరస్పరము, రూ-చెఱి చూ, మిథము

చెరికి దే. విశ ధూర్తుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2.

చెరివె వై వి. = చూ, రూ- చెరవ

చెరుగు దే స క్రి బియ్యము లోనగువానిని చేటతోచెరుగు చూ, కోడు 1

చెరుచు దే ప్రే చూ, రూ- చెఱచు

చెరువు దే. వి 1 చెక్కుట చెక్కడము, చెక్కు, 2 తటాకము చూ, సరస్సు 1, స క్రి 3. చెక్కు, ఖచించు చూ, వారు.1, 4 నాటు. చూ, మొలవేయు

చెర్వము. వై వి = చూ, చెరవ

చెర్వి. వై వి. =—పై.—

చెఱ వై వి 1 =చారః కారాగృహము: చూ, బంధనాలయము, 2 =చారః నిర్బంధము చూ, బలవంతము.

చెఱఁగు. వై. వి. 1. దిక్కు చూ, హరిత్తు, 2. కొంగు చూ, మైజాఱు,

చెఱఁగుమాయు ద్వ అ. క్రి. బహిష్ఠయగు చూ, సమర్తాడు

చెఱకడము. దే వి గుడము చూ, బెల్లము 1

చెఱకు దే వి ఇక్షువు* చూ, రసాలము. 3

చెఱకుకడలి. దే వి ఇక్షూదము చూ, సముద్రము

చెఱకుగడ దే వి చూ, అంగారిక. 2

చెఱకుతోఁట దే వి చూ, ఇక్షువణము.

చెఱకువిలుకాఁడు దే వి చూ, మన్మథుఁడు (రూ- చెఱకువిల్కాఁడు)

చెఱకువిల్లు. దే వి మన్మథధనుస్సులలో నొకటి విల్లు వేం ఆం. 9 చూ, మన్మథ బాణములు

చెఱగుమాసినది. వా. వి ముట్టుత చూ, రజస్వల

చెఱగొను. ద్వ స. క్రి. చెఱపట్టు చూ, వారించు

చెఱచు. దే. ప్రే 1 చెడఁజేయు రూ- చెరుచు, చెఱపు, చెఱుచు, చెఱుపు, 2 పోఁగొట్టు రూ- చెరుచు, చెఱపు = చెరపు (ఇట్లు కొరమధ్యముగా ప్రయోగముకొందఱి మతము) చూ, తొలఁగు) [కోపమునమండు.

చెఱచెఱలాడు దే అ క్రి (చెఱచెఱలు + ఆడు)

చెరపట్టు. దే స. క్రి చూ, చెఱగొను

చెఱపనచేటు దే విణ 1 చూ, నాశకుఁడు. జై 4, ఆ 69, 2 చూ, నాశకురాలు జై 4, ఆ. 69, 3 చూ, రూ- చెరపంజోటు. ఆం, భా. తృ. వి. 6. [చూ, చెఱచు 1-2.

చెఱపు దే. వి. 1. కీడు చూ, హాని. 2, ప్రే 2

చెఱపోవు దే అ క్రి చూ, వాలాయించు

చెఱబడ్డవాఁడు. దే. విణ చూ, బందెకాఁడు.

చెఱమ. దే వి: చూ, రూ- చెరమ

చెఱలాట. దే. వి. చూ, విహారము 1

చెఱవడు. దే అ. క్రి చూ, చెఱపోవు.

చెఱసాల. వై. వి చూ, బంధనాలయము.

చెఱి. దే వి. 1. చూ, రూ- చెరి. 1, అవ్య 2: చూ, రూ- చెరి 2, 3. ఒక్కొక్కనికి చెఱుక.

చెఱిసగము పా. పరస్పరము సమభాగము.

చెఱుక దే. అవ్య చూ, చెఱి 3.

చెఱుకు వై వి చూ, రూ- చెఱకు

చెఱుకుపందెము సా పన్నిదములలోని భేదము చూ, వ్యవహారము. 4

చెఱుచువాఁడు దే. విణ చూ, నాశకుఁడు

చెఱుపరి దే విణ (చెఱుపు + అరి) -వై.-

చెఱుపు దే వి 1 కీడు భంగము (అని కొందఱు) చూ, హాని 2. ప్రే. 2 చూ, చెఱచు

చెఱుము దే స క్రి చూ, ఉరాచు

చెఱువు దే వి 1 తటాకము చూ, సరస్సు. 1, 2 సత్రము: చూ, సదనము. 1

చెలఁగు దే అ. క్రి. 1 ఒప్పు చూ, సమ్మతించు, 2 అలరు చూ, వికసించు, 3 అంగవించు చూ, యత్నించు. 4 ఉగ్గడించు చూ, శబ్దించు, 5 బొబ్బరించు జై 7, ఆ. 32 చూ, వచించు 6 అలరారు. చూ, ప్రకాశించు, 7 చూ, సంతోషించు.

చెలఁది దే వి చూ చెలగము కళా 3. ఆ 83. [చూ, సాలెగూఁడు

చెలఁదితెర ద్వ వి సాలెపురుగు నేసిననేత

చెలఁదిబల్లి. వై వి చూ, చెలగము వేం ఆం. 95

చెలక. దే వి రూ- చెలిక- చెల్క 1. క్షేత్రము చూ, భూమి. 1; 2 బీటినేల చూ, భూమి 1

చెలగము. వై. వి = శలకః చూ, సాలెపురుగు.

చెలగాటము. దే. వి చూ, విహారము 1

చెలగు దే స. క్రి ఖండించు చూ, సెలగు.

చెలది దే. వి రూ- చెలిది- చెల్ది 1 త్వగ్గత వ్యాధి చూ, రోగము 1, 2 మేహరోగము చూ, రోగము. 1.

చెలమ దే వి ఎండిపోయిన యేఱు లోనగు

వానియందు నీటికోఱకు త్రవ్వెడు పల్లము చూ, సరస్సు. 1

చెలయు దే అ క్రి 1 చూ, విజృంభించు, స క్రి 2 రూ-చెలవు-సెలయు చూ, విసరు 8 [—పై —

చెలరేఁగు దే అ క్రి. (చెలగు + రేఁగు)

చెలవు దే. స క్రి చూ, చెలయు 2

చెలామణి వా వి. చెల్లుబడి

చెలి దే వి 1 ఆఁడుది చూ, స్త్రీ విణ 2 రూ-చెలికత్తియ-చెలికత్తె-చెలిమికత్తియ-చెలిమికత్తె సఖి చూ, స్త్రీ 3 రూ చెలికాఁడు-చెలిమరి-చెలువుఁడు, హితుఁడు చూ, స్నేహితుఁడు 2, అం 4 రాజ్యాంగము లేడింటిలో నొకటి (సుహృత్తులు) చూ, రాజ్యాంగములు.

చెలిక దే. వి చూ, రూ చెలక.

చెలికత్తియ ద్వ వి రూ-చెలికత్తె 1 చూ, రూ-చెలి. 2, అం 2 దూతీచతుష్టయమునందలి మూఁడవదానిలోని పదునాలుగుటిలో నొకతె చూ, దూతీచతుష్టయము (స్వార్థమున కత్తియ-కత్తె)

చెలికత్తె ద్వ వి —పై.—

చెలికవెలుఁగు దే వి చూ, వెలమసంది *

చెలికాఁడు దే విణ చూ, స్నేహితుఁడు 2 (స్వార్థమున కాఁడు)

చెలికారము దే వి చూ, స్నేహము 1

చెలికె దే వి పరిగ నేరిన పొలము చూ, భూమి 1

చెలిది దే. వి. చూ, రూ-చెలది

చెలిపి దే వి. చూ, లెంప 2

చెలిమరి దే విణ. (చెలిమి + అరి) చూ, స్నేహితుఁడు, 2. సఖి చూ, చెలి 2

చెలిమి దే. వి రూ-చెలికారము-చెల్మి. మైత్రియను, మిత్రభావము (అని కొందఱు) చూ, స్నేహము 1

చెలిమికత్తియ ద్వ విణ: చూ, రూ-చెలికత్తియ (ఇట్లు రూ-చెలిమికత్తె)

చెలిమికాఁడు దే విణ చూ, చెలికాఁడు

చెలిమిచుక్క ద్వ వి అనూరాధానక్షత్రము, దోరణపుసొంటిరిక్క చూ, నక్షత్రము 1.

చెలిమిడి. దే వి చూ, జలతండులీయము *

చెలిమినిఁజేదు మేపింప వచ్చునుగాని బలిమిం బాలుద్రాగింప లేము లో ఉదా -"చెలిమిమైఁ జేదుమేపింపవచ్చుంగాని బలిమిమైఁ బాలు ద్రావింపరాదు అను లోకోక్తి వినలేదా" (నీతిచంద్రిక విగ్రహము)

చెలియ దే వి 1 ఆఁడుది చూ, స్త్రీ 2 సఖి చూ, స్త్రీ [చూ, రోధస్సు

చెలియలికట్ట దే వి సముద్రపుగట్టు, వేల

చెలియలు దే వి రూ చెల్లియలు-చెల్లెలు-చెల్లె-చెలెలు చిన్నసోదరి చూ, సహోదరి

చెలువ దే వి (చెలువ + అ) రూ-చెల్వ 1 అందముగల ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 2 ఆఁడుది చూ, స్త్రీ

చెలువము దే వి 1 కాంతి చూ, వెలుఁగు 1, 2 అందము చూ, సౌందర్యము (రూ-చెలువు-చెల్వు)

చెలువు దే వి —1-2 పై —, 3. రూ-చెల్వు మంజులము ఆంధ్ర, సం మా 52 చూ, హృద్యము

చెలువుఁడు దే వి 1. ధవుఁడు అం, భా ద్వి 1|5 చూ, భర్త. 1, 2 చూ, విటుఁడు, 3 సుందరపురుషుఁడు చూ, సౌందర్యవంతుఁడు, 4. ప్రియుఁడు కళా 1. అ 174 చూ, స్నేహితుఁడు 1

చెలో వా వి. బండితోటలు లోనగువానియందగు ననుకరణము చూ, హలాహలా

చెల్క. దే వి చూ రూ-చెలక

చెల్గు దే స క్రి చూ, రూ-చెలగు

చెల్ది దే వి చూ. రూ-చెలది

చెల్మి దే వి చూ. రూ-చెలిమి.

చెల్ల దే. దని బతార్థకము, సంతాపమును దెలుపునది చూ, సంతాపము

చెల్లఁబో దే అవ్య (చెల్లన్ + పో) —పై—

చెల్లచెదరు దే విణ (చెదరు + చెదరు) రూ-చెల్లాచెదరు మిక్కిలి చెదరినది చూ, యథాయథా

చెల్లాచెదరు దే విణ —పై—

చెల్లించు దే స. క్రి ఓడించు, ఆం, భా త్రృ 124 చూ, జయించు.

చెల్లియ దే వి చూ, రూ-చెలియలు-చెల్లెలు

చెల్లియలు దే వి. —పై—

చెల్లు దే వి 1 బాకీదారు యిచ్చిన సొమ్మును తన బాకీపత్రము వెనుక తట్టున వ్రాయు జమ చూ, వసూలు విణ 2 చెరినది. "చెల్లురూపాయిలు ముప్పది", అ క్రి 3 చచ్చు చూ, మరణించు, 4 వెచ్చమై తీఱు అయిపోవు-రూ-సపోవు, 5 కడమీ చూ, సను 3, 6 కొ. సాను జై 6 ఆ 46 చూ, సిద్ధించు, 7 తగు, యుక్తమగు చూ, సరిపడు 2, 8 శక్యమగు చూ వసపోవు, 9 దీర్ఘమగు చూ, సాఁగు 2, 10 ు బ. "నాకు రూకలు చెల్లెను." చూ, తెగియు

చెల్లుబడి దే వి 1 అధికారము, ప్రాబల్యము చూ, ప్రక్రియ 1, విణ 2 సిద్ధిఁ బొందినది చూ, రపము

చెల్లె దే. వి చూ రూ-చెల్లియ.

చెల్లెలికట్టు దే వి చూ, రూ-చెలియలికట్ట

చెల్లెలు దే వి చూ, రూ-చెల్లియలు.

చెల్వ దే. వి. చూ, రూ-చెలువ.

చెల్వు. దే వి చూ, రూ-చెలువు. (కాంతి - ఆం, భా పని 30, మంజులము - వేం ఆం 56.)

చెవాకు ద్వ. వి చూ, రూ-చెవియాకు

చెవి. వై వి =శ్రవః 1 శ్రవణము చూ, శ్రోత్రము 2 రాట్నము లోనగు యంత్రములయందుఁ గల తదవయవ విశేషము, 3. తాళపుచెవి చూ, బీగము

చెవికెక్కు జా వినుటకసహ్యమైనది "చెవికిఁ జేఁదుగానున్నను దనకుఁ దోఁచినహితము నిశ్శంకముగ వాక్రువ్వవలయును" (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము) [పోఁగు. 1

చెవికెలు. దే వి గట్టినూలుపోచేలు చూ,

చెవికొణక ద్వ వి చూ, కొనచెవి

చెవిగఱచుట జా రహస్యముచెప్పుట "చెరువంజేరి యెవ్వరో చెవి గఱచెదరు" (నీతిచంద్రిక)

చెవిగూబ ద్వ వి చెవిబొక్క, గూబ, (సం ప) — బుసభము, కర్ణజాహము కర్ణమూలము, కర్ణరంధ్రము (చెవిమొదలు అని కొందఱు) [సర్పము.

చెవిచోరుపాము ద్వ వి కర్ణజలూకః చూ,

చెవిటి ద్వ విణ (చెవి + అవిటి) చెవిటివాఁడు చూ, బధిరుఁడు

చెవిటిమూఁగ ద్వ విణ. చెవుడును మూఁగతనమును గలవాఁడు (సం ప) అనేడమూకుఁడు, ఏడమూకుఁడు (చూ, బధిరుఁడు)

చెవితెమ్మె ద్వ వి. పోఁగులుంచుకొను తావు

చెవిదోరబెట్టు ద్వ స క్రి ఆలకించు చూ, విను 2

చెవిబొక్క ద్వ. వి చూ, చెవిగూబ.

చెవియొగ్గు ద్వ. స క్రి చూ, చెవిదోరఁబెట్టు

చెవినిల్లుగట్టుకొనుట. జా. తఱుచుగాఁ జెప్పుట.

"పే మెల్లఁబలుదెఱంగులఁ జెవినిల్లుకట్టుకొని పోరిన మామాటలు పాటిగాఁగొనక" (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

చెవిపోటుజాతకుఁడు. పా ద్వితీయాధిపతి లగ్నమునను్నను, ద్వితీయాధిపతియష్టమమున గుళికునితోఁగూడి కుజసంబంధమున్నను, తృతీయమునఁ గుజుఁడుండి రాహువుచేఁ జూడఁబడినను, తృతీయాధిపతి క్రూరషష్ట్యంశల యందుఁజేరి శుభదృగ్యోగము లేనపుడును చెవిపోటుప్పుడప్పుడు గలుగుచుండును వీరికి శుభగ్రహసంబంధము లేకుండనుండవలెను చూ, కర్ణరోగజాతకుఁడు.

చెవిమొదలు. ద్వ. వి చూ, చెవిగూబ

చెవియాకు ద్వ వి (చెవి + ఆకు) 1 లక్కాకు: చూ, భూషణము 2. 2 తాటంకము (చూ, కమ్మ 2). చూ, భూషణము 2.

చెవిలోసొంటికొమ్మూఁదుట. జా "ఉ మీ దొరమేఁకు రాగ్రహ సమేతుఁడు సూర్యసుతుండు దేవతా, సూదన బాణవేగమున సొమ్మసిలెం జెవిలోన సొంటికొమ్మూదినవాఁడవైతివె యహోయిటువంటివె భృత్యకృత్యముల్" (రామాభ్యుదయము) [బెట్టు

చెవివాలఁబెట్టు ద్వ స క్రి చూ చెవిదోరఁ

చెవివేయుట జా చెప్పుట "ఎప్పటివప్పుడు మనచెవులవేసి చేనుచుండవలయును" (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము)

చెవుడు. వై వి = క్ష్వేడః చెవులువినని రోగము, బాధిర్యము చూ, బధిరితము.

చెవుడుపడు వై. అ. క్రి. చెవుడుగలదగు రూ-చెవుడ్పడు (ప్రే)-చెవుడుపఱచు)

చెవుడుపాటు. వై వి. చెవుడుపడుట, చెవిటితనము రూ-చెవుడ్పాటు. [పడు

చెవుడ్పడు. వై అ. క్రి. చూ, రూ-చెవుడు

చెవుడ్పాటు. వై. వి. చూ, రూ-చెవుడుపాటు

చెవులపిల్లి వై వి. చూ, చెవులపోతు

చెవులపూవులు వై. వి. బ కర్ణభూష.కళా.7, ఆ 66 చూ, భూషణము. 2

చెవులపోతు ద్వ వి కుందేలు చూ, శశము

చెవులుబట్టియాడించుట. జా. లోఁకువచేయుట. "భూభిభుండారంభరహితుండైనచోఁ బగవారు తలమీఁది వానినయినం జెవులుబట్టి యాడింతురు." (ధర్మజ రాజసూయము), "నిను గీతిసాహితీమో, హనవాణులు చెవులు బట్టి యాడింపఁగా." విజ 1, ఆ 156, "సీ. చిన్నప్రాయపు లేడిఁ జెవులు పట్టాడింపఁగ తినున్న చిరామ కన్నుదోయి." విజ 2, ఆ. 104

చెవ్వ దే వి. శిశువులకు పుట్టినతోడనే కలుగు తెవులు, చెవ్వకాయలు: చూ, రోగము 1

చెవ్వకాయలు. దే వి —పై —

చెవ్వాకు ద్వ వి చూ, రూ-చెవియాకు 1-2, బ 3 వ్యర్థోక్తులు "అవ్వాకులు చెవ్వాకులు పేలుచున్నాఁడు." చూ, శబ్దము 2

చే

చే వై అప 1 తృతీయావిభక్తి యందగువచ్చు ప్రత్యయము చే చేత, తో తోడ, వి 2 = శయ. రూ-చెయ్యి-చెయి చూ, హస్తము

చేఁ జూపియనుగుట. అం అష్టకష్టములలో నొకటి చూ, అష్టకష్టములు.

చేఁత వై. వి =చేష్టా. 1 చేయుట, 2 పని, కృత్యము స్వా 3 ఆ. 33 చూ, వ్యాపారము 1, విణ. 3 కృత్రిమము."చేఁతగట్టు."

చేఁతకాఁడు ద్వ. విణ. క్రియావంతుఁడు. అచ్చ ఆ, కాం. 93. చూ, సమర్థుఁడు

చేఁతగట్టు. వై. వి. కృత్రిమాద్రి చూ, పర్వతము

చేఁతపెయ్య. ద్వ.వి. చనిపోయినపెయ్యయొక్క—

తోలును గడ్డిపైకప్పి దూడయాకారముగ చేయఁబడిన కుత్సితరూపము చూ, ధేనువు

చేఁతరాసి వై. వి.=ఝురసి రూ-చేఁతలాసి చూ, శకుల.

చేఁతరికము. దే వి. రూ చేఁతతికము 1 వైరము చూ, విరోధము 1 2 కీడు. చూ, హాని 2

చేఁతతికము దే వి. —పై.—

చేఁతలాసి వై వి =' చూ, చేఁతరాసి

చేఁతిదొండ ద్వ. వి చేఁదుగలదొండ* చూ, దొండ

చేఁతిదోస. దే వి చేఁదుగలదోస* చూ, దోస

చేఁతినీరు ద్వ వి. తిక్తోదకము చూ, సలిలము

చేఁతిపొదువ అం మల్లయుద్ధమునందలి మెలఁకువ చూ, మల్లశాస్త్రము

చేఁతిపుచ్చ దే వి. తిక్తకాళింగి* (గాఢవిరేచనకారి, గర్భిణీస్త్రీలకియ్యరాదు) చూ, పుచ్చ.

చేఁతిపొట్ల ద్వ వి. పటోలిక* చూ, పొట్ల

చేఁతిబీఱ దే వి చేఁదుగలబీఱ* చూ, బీఱ

చేఁతియానుగు దే వి చేఁతిసొఱ* చూ, సొఱ

చేఁతిసొఱ దే వి. —పై—

చేఁత్రాడు దే వి (చేఁదు+త్రాడు) నీరు చేఁదునట్టి త్రాడు చూ, సూత్రము 1

చేఁద దే వి (చేఁదు+అ) నీరుతోడుపాత్రము, బొక్కెన. చూ, పాత్రము 6

చేఁదబావి ద్వ వి చూ, నుయ్యి

చేఁదు దే వి 1 చూ, తిక్తము, 2 వికటగంధము అం, భా. ప్ర 107 చూ, సుగంధము, అ క్రి 3 ఆకర్షించు చూ, లెమ్ము, అం 4 షడ్రసములలో నొకటి చూ, రసములు

చేఁదుమేపుట జా ఇష్టములేని పనిచేయించుట

చేఁప దే వి 1. ఝుషము చూ, మత్స్యము 1, 2 శుష్కమత్స్యము చూ, మత్స్యము. 1.

చేఁపనూనె ద్వ. వి మత్స్యములతైలము (కాడ్‌లివర్ ఆయిల్) క్షయ, రికెట్సు అను తెవులు కుదుర్చును సుఖవిరేచనకారి) చూ, తైలము

చేఁపరాసి ద్వ వి మీనరాశి చూ, రాశి.

చేఁపలబుట్ట. ద్వ వి కువేణి చూ, వల 1.

చేఁపు. దే వి 1 పొలదిగ్రవము, అ క్రి 2 పొలుదిగ్రవించు, "ఆవు చేఁపు" చూ, స్రవించు

చేఁపుడు. దే వి. చేఁపుట.

చేకట్లు ద్వ వి బ హస్తభూషా విశేషము, (ఇక్కడమతియొక యర్థము చేతికట్లు) వసు 2 ఆ 44 చూ, భూషణము 2.

చేకత్తి ద్వ వి. కరవాలము. చేతికత్తి చూ, రిష్టి 2. [చూ, వత్తి

చేకము దే వి వస్త్రముయొక్కదిశ, బద్దె

చేకానుక ద్వ వి రాజులలో నగు వారినిఁ జూడఁబోవునపుడు కొనిపోయెడి యుపహారము చూ, లంచము [చూ సిద్ధించు

చేకుఱు దే అ క్రి రూ- చేకూఱు. లభించు.

చేకూడు ద్వ. అ క్రి 1 —పై —, ప్రే 2. చేకూరుచు.

చేకూరు దే అ క్రి చూ, రూ- చేకుఱు

చేకూఱు దే అ క్రి -పై- అం, భా త్రి 89.

చేకొణద దే వి రూ- చేకొణిది క్షీరమోరట* చూ, మోరట

చేకొణిది దే. వి. —పై—

చేకొణుజు దే. వి. శిథిలి. పచ్చరంగుగల చెదపురుగు చూ, పిపీలిక

చేకొణుదు దే వి —పై—

చేకొను ద్వ స క్రి 1 గ్రహించు చూ పుచ్చుకొను, 2 ఆదరించు చూ, సంభావించు, 3. గెలుచు చూ జయించు, ప్రే 4 చేకొలుపు

చేకోక్తి. అం. అర్థాలంకారములలో నొకటి;

లోకోక్తియన్యార్థగర్భితమగుట ఉదా.— "పాముకాళ్లు పాముఎఱుంగును" చూ, అలంకారములు 3 (ఛేకోక్తి అనికొందఱు)

చేగ. దే వి 1 రూ- చేవ చూ, సారము, 5; 2. దృఢము చూ, స్థిరము, 3 చాఁగ* చూ, సిరివ [ఏనుఁగు చూ, హస్తి.

చేగలమెకము ద్వ వి (చే+కలమెకము)

చేగలవాఁడు ద్వ. వి (చే+కలవాఁడు) ఈగి కలవాఁడు చూ, వదాన్యుఁడు [భక్ష్యము

చేగోడి దే వి (చే+కోడి) కోడిబడ చూ,

చేచేమురు ద్వ. వి నెయ్యి సాంబ మాన 47 చూ, తైలము

చేట దే వి. 1 చెరిగెడు సాధనము చూ, శూర్పము, 2 కీడు చూ, హాని 2, అం 3. మల్లబంధవిశేషములలో నొకటి చూ, మల్లశాస్త్రము.

చేటకుఁడు సం వి అ పుం 1 దాసుఁడు చూ, సేవకుఁడు; 2 ఉపపతినాయకులలో భేదము చూ, నాయకనర్మసచివులు (నాయకసఖులు, (రూ-చేటుఁడు)

చేటకొల్లారు. దే వి మూఁడు ప్రక్కలను చేరికకట్టడముగల యిల్లు చూ, సదనము 1

చేటగోళ్లబోటి ద్వ వి (చేటగోరు + బోటి) చుప్పనాక అచ్చ అగ, కాం 11 (చూ, శూర్పణఖ) చూ, రాక్షసి 1

చేటచెవులమెకము ద్వ వి ఏనుఁగు చూ, హస్తి [కుఁడు 1

చేటచెవులవేలుపు ద్వ వి చూ, వినాయ

చేటచేలు దే వి ఆఁడువారియొక్క యొక విధమైన కోకకట్టు

చేటపెయ్య వా వి చూ, చేఁతపెయ్య

చేటరిక్క ద్వ వి. కుమ్మరసారెచుక్క, విశాఖానక్షత్రము చూ, నక్షత్రము. 1.

చేటరిక్కనెల ద్వ వి. వైశాఖమాసము చూ, మాసము 1

చేటవీనులదణి ద్వ వి చూ, వినాయకుఁడు 1

చేటసవతురిక్క ద్వ వి చూ, చేటరిక్క.

చేటి సం. వి. ఈ స్త్రీ = చేడె 1 ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 2 పనికత్తె, తొత్తు చూ, స్త్రీ

చేటిక. సం వి ఆ స్త్రీ = చేడె —వై—, అం 3 చూ, అభిసారిక

చేటు వై వి 1 చేష్టా రూ చేట్పాటు-చెడి-చెడిది, కీడు చూ, హాని 2, దే వి 2 ఆపద చూ, విపత్తు, 3 నాశము చూ, నష్టి

చేటుఁడు సం వి అ పుం. 1 విటుఁడు చూ, సమర్థుఁడు, విణ 2 నికృష్టుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2, అం 3 చూ, చేటకుఁడు (చూ, నాయకనర్మసచివులు-నాయకసఖులు)

చేటుపాటు దే వి 1 అశుభము చూ, హాని 2 2 ఆపద చూ, విపత్తు (రూ- చేట్పాటు)

చేట్పాటు దే వి —వై—

చేట్లకొఱవి దే విణ చూ, వ్యాధుఁడు 2

చేడకుఁడు సం వి అ పుం దాసుఁడు చూ, సేవకుఁడు

చేడి సం వి ఈ స్త్రీ 1 దాసి, తొత్తు చూ, స్త్రీ, దే వి (1) అశుభము, కీడు చూ హాని 2 [చూ, స్త్రీ.

చేడిక సం వి ఆ స్త్రీ దాసి, తొత్తు

చేడిది దే వి 1 అశుభము చూ, హాని 2, 2 ఆపద చూ, విపత్తు

చేడియ వై వి = చేటికా రూ- చేడె ఆఁడుది చూ, స్త్రీ [సేవకుఁడు

చేడుఁడు సం వి అ పుం దాసుఁడు చూ,

చేడె వై వి = చూ, రూ- చేడియ

చేడ్పడు ద్వ అ క్రి 1 గాసిల్లు చూ, బాధపడు, 2 చలించు చూ, చలించు.

చేడ్పాటు ద్వ వి చేడ్పడుట, బాధ, వ్యథ: చూ, దుఃఖము.

చేత్. సం అవ్య పక్షాంతరగము, అయితే, అట్లాయెనా, ఇటువలెనైన

చేత వై అప చూ, రూ-చే 1 [హారితకి

చేతకి సం వి ఈ స్త్రీ కరక* చూ,

చేతన సం వి ఆ స్త్రీ తెలివి చూ, బుద్ధి.

చేత-కి సం వి ఈ స్త్రీ: చూ, చేతకి*

చేతనము సం విణ ప్రాణముకలది, జంతువు చూ, ప్రాణి

చేతనరత్నములు అం బ్రహ్మ-క్షత్రియ-వైశ్య-శూద్ర- స్త్రీ- గృహ- వన- అశ్వ- గోరత్నములు (9) [(అగ్నియు) చూ, వీణె

చేతముకు ద్వ వి చిన్నతమును, చేతితుడుము

చేతవులు ద్వ అ క్రి 1. లభించు చూ, సిద్ధించు, 2 నష్టివచ్చు చూ, వమ్మవోవు

చేతస్సు సం వి స్ న మానసము, మది, మనసు చూ, హృదయము

చేతాఁకు ద్వ వి చూ, సాహసము

చేతికట్టి వై వి చూ, వేత్రము 1

చేతిబిడ్డ ద్వ వి (చేయి + బిడ్డ) పసిబిడ్డ చూ, శిశువు

చేతివట్టము దే వి చేతిసొమ్ముదంశుగ

చేతివ్రాలు ద్వ వి బ (చేయి + వ్రాలు) రూ- చెవ్రాలు చూ, సంతకము

చేతుకి సం. వి ఈ స్త్రీ చూ, రూ-చేతకి

చేతులప్పలించు ద్వ అ క్రి లోపటిమి అం, భా తృ 106 చూ, పస్తరించు

చేతులు అం. (హస్తములు) 1 శరీరాంగముల లోని (రెండు చేతులు) చూ, అంగము 9, 2 నఖక్షతస్థానములు తొమ్మిదింటిలోనివి (రెండు చేతులు) చూ, నఖక్షతస్థానములు, 3 కళలుండు స్థలములలోనివి (రెండు చేతులు) చూ కళలుండుస్థలములు

చేతులుచేయువు నోరుతినదు లో ఉదా — "క అడుగక యుండినఁదగువర, మిడు నేనిష్టారణంబ యీశ్వరుఁడైనఁ, బుడమింజేయువు చేతులు, కుసువదు నోరు నెను మాటలను దప్పగునే" (కుచేలోపాఖ్యానము)

చేతెఁడు ద్వ వి హస్తప్రమాణము

చేతోభవుఁడు సం వి అ పుం చూ, మన్మథుఁడు

చేత్రాడు దే వి 1 నీళ్లుతోడు పట్టి త్రాడు. చూ, సూత్రము 1, 2 మల్లయుద్ధాయుధము అం, భా ద్వి. 207 చూ, బాణము 1 (చూ, మల్లశాస్త్రము) [ణము 2

చేదండ ద్వ వి కయిదండ చూ, భూష

చేదర్పనము వై వి చూ, సెకాసుక. జై 3, ఆ 76 [యు వాడుక)

చేదస్తము వై వి.=చాందసము (చాదస్తమని

చేదర్థము పా ఇనా" చేదర్థంబునందగు ఉదా -"వాఁడువచ్చినన్ నేను బోయెదను" 'ఏని'యను నర్థముకలది చేదర్థము 'వచ్చినన్' అనఁగా వచ్చెనేని యని యర్థము (వ్యాకరణము)

చేదాటము అం 1 హిందోళజభాషలు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, హిందోళజభాషలు (చూ, భాష 1), 2 టక్కజభాషలు ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి చూ, టక్కజభాషలు (చూ, భాష 1)

చేది సం వి ఇ పుం దేశములు ఏఁబదియాఱింటిలో నొకటి చూ, దేశము (చేదిదేశము- చైద్యము, డాహలము)

చేదిరాజు. సం వి. అ పుం. శిశుపాలుఁడు- శిశుపాలుఁడు, చేదిరాట్టు, చైద్యుఁడు, దమఘోషసుతుఁడు చూ, రాజు. 1.

చేదిరాట్టు సం వి. జ్ పుం చూ, చేదిరాజు

చేదిరియ వై. వి =శయపిప దివ్వటి చూ, దివిటి

చేదోడు. ద్వ విశ (చే + తోడు) రూ-చేయి దోడు. 1 కార్యసహాయుఁడు, 2 కార్య సహాయురాలు

చేదోడువాదోడు జా పనికి సహాయము, మాటకుసహాయము "చేదోడువాదోడుగన్"

చేను దే వి 1 బ చేలు పంటనేల కళా 8, ఆ 12 చూ, భూమి 1, 2 అడవి చూ, కీపినము (వైకృతమని కొందఱు)

చేపట్టు. దే వి 1 అనుగ్రహము చూ సాకతము 2 2, చోటు పాందు 4 ఆ 168 చూ, స్థానము 1, 3 ఆశ్రయము చూ, పాప్రు 2, 4 పెండ్లి చూ, వివాహము, 5 చూ, హస్తగ్రహణము, ద్వ స క్రి 6 అవలంబించు చూ, పాప్రుగొను 7. గ్రహించు చూ పుచ్చుకొను, 8 చూ, పెండ్లియాడు హరిశ్చ 2, ఆ 175

చేపట్టుకుంచము ద్వ విశ ఎవ్వరేదికోరినను దానినే నెఱవేర్చువాఁడు

చేపడవ ద్వ వి చిన్నపడవ చూ, హోడము

చేపడు వై అ క్రి 1 చిక్కు. పంచ వేం 4 ఆ 517 చూ, లోఁబడు, 2 లభించు చూ, సిద్ధించు

చేపల్లటీ ద్వ వి ఒకానొకపావురాయి వేం ఆం 98 చూ, పావురము

చేపెట్టియ వై. వి =శయపేటి రూ- చేపెట్టె చూ, మందసము.

[ణములు

చేబ. దే వి మల్లబంధవిశేషము చూ, విన్నా

చేబదులు. దే. వి. చేతిఅప్పు, అల్పకాలమునకుఁ దీసిన అప్పు చూ, బాకి. 2.

చేబాడిస. ద్వ. వి. చిన్నబాడిస.

చేబోడి ద్వ విశ చూ, నిర్ధనుఁడు.

చేమ దే వి దుంపజాతికూర, ఆలుకము, అలువు —రూ— అలూవు*; చూ, శకటము

చేమంతి వై వి = సేవంత చూ, రూ-సేమంతి* (ఒకానొక పూఁజెట్టు)

చేమంతిపువ్వు వై వి 1 జడయందును, కొప్పునను ధరించు ఆకుదానినగ చూ, భూషణము 2, 2 చేమంతి చెట్టున పూచిన పూవు

చేమటియావు దే వి రూ- చెమటియావు చిత్రవర్ణముగలగోవు చూ, ధేనువు

చేమపూరాజేఁనములు ద్వ వి బ ఒకరకమువడ్లు చూ, ధాన్యము

[తోడు 4

చేసరి దే " అతంచనము, తోడంటు చూ

చేమిరి దే వి —వై— (పేరుటవైపాలలో మజ్జిగమిడు చీట)

చేమోడుచు ద్వ అ క్రి రూ- చేమోడ్చు చూ, మొక్కు 2

చేమోడ్చు ద్వ అ క్రి —వై—

చేమోడుపు ద్వ వి రూ చేమోడ్పు చూ, మొక్కు 1

చేమోడ్పు ద్వ వి —వై—

చేయము సం వి అ న 1 పరుపడమ చూ, చయనము, వా దే క్రి (1) కావింపను

చేయమ్ము. వై వి =శయాంబక (చేయి + అమ్ము) చేతితోప్రయోగించెడు బాణము, శోడము చూ, బాణము 1

చేయలంతి ద్వ. వి. విశ (చే + అలంతి) దగ్గఱ చూ, సమీపము. 1

చేయి. వై. వి 1. =శయ. రూ- చే-చేయి చూ, హస్తము, 2=శయ తొండము చూ, శుండము; 3 కిరణము. అచ్చ. అ, కాం. 48 చూ, మయూఖము 1, 4. పక్షము, వైపు. "ఈవ్యవహారమునందు వాఁడు నాకు ఎదుటిచేయిగానున్నాఁడు": చూ, పార్శ్వము. 2;

5 పట్టు. హరిశ్చ 2, ఆ 49 చూ, ప్రీతి గ్రహము 1, 6. రెండుమూరల కొలఁది చూ, చెయి 3

చెయిక్రిందగుట జా పుచ్చుకొనట. "ఆదిన్ శ్రీసతి కొప్పుపైఁ దనువుపై హంసోత్తరీయంబుపై, పాదాబ్జంబులపైఁ గపోలతటిపైఁ బాలిండ్లపైనూత్నమ, ర్యాదం జెందు కరంబు క్రిందగుట నాహస్తంబు మీఁదౌట మే, ల్గాదే రాజ్యము గీజ్యము న్నతత మే కాయంబ నాపాయమే." (భాగవతము) [రూ-చేదోయి

చెయిదోడు ద్వ విణ (చెయి + తోడు) చూ,

చేయిమీఁదగుట జా దాతలక్షణము, ఇచ్చువానిచేయి మీఁదుగానుండుట, ఇచ్చుట

చేయు వై స క్రి 1=శి కావించు, ఒనర్చు, పన్ను చూ, సమకట్టు, 2 నిర్వహించు చూ, సలుపు, 3 కలిగించు చూ, సృజించు

చేర దే వి రూ-చేఱ చౌర ఇంచుక వంచఁబడిన చెయి విజ 1, ఆ 132 చూ, ప్రసృతి. 1

చేరి అం ముప్పదిరెండాయుధములలో నొకటి చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు (చూ, బాణము 1)

చేరిక. దే వి 1 దగ్గఱ చూ, సమీపము 1, 2. కూడిక చూ, సంయోగము, 3 రతి చూ, సంయోగము

చేరు వై. వి 1.=సరము కళా 7. ఆ 121 చూ, భూషణము 2, 2 రూ- చేఱు త్రాడు, దారము, పగ్గము- రూ-ప్రగ్గము, బొందు. పా 2, ఆ. 39 చూ, సూత్రము 1, 3 గొలుసు "ఉయ్యాలచేరులు" చూ, శృంఖలము. 3, వై. వి 4.=సార. రూ- చేఱు-చారు. మిరియము లోనగు సంబారము చేర్చి కాఁచిన చింతపండు రసము చూ, యూషము (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); దే వి 5 దగ్గఱ చూ, సమీపము 1; అ క్రి 6 ఒఱగు చూ, వ్రాలు. 3; 7 అంటసిల్లు జై 7, ఆ 43 చూ, సమీపించు, 8 లభించు చూ, సిద్ధించు, స క్రి 9 పొందు: చూ, ప్రాపించు.

చేరుకోల వై వి కళ రూ-చెర్కోల-చేఱుకోల చూ, ములుకోల. (బండిగుఱ్ఱములు, దుక్కిటెద్దులు లోనగువానిఁ గొట్టెడి కొరడా) (ద్వయమని కొందఱు)

చేరుగడ దే వి 1 దగ్గఱ చూ, సమీపము 1, 2 రక్షణము, దిక్కు చూ, శరణము 2, విణ 3 సమీపమైనది చూ, సమీపము 1

చేరుగొండి దే వి 1 చేరివచ్చిన పెండ్లాము చూ, భార్య. 1, విణ 2 చేరివచ్చినది చూ, సహితము, 3. చెడ్డది "ఇది చేరుగొండి ఆవు" చూ దుష్టము.

చేరుచు దే ప్రే 1 చేరఁజేయు, 2 కూడఁబెట్టు చూ, బంధించు (రూ-చేర్చు)

చేరుచుక్క వై వి 1 పాపటబొట్టు చూ, లలాటిక, 2 జడబిళ్ల చూ, భూషణము 2 (రూ-చేఱుచుక్క)

చేరుడుబియ్యము దే వి మెఱుఁగుపోటులేని బియ్యము, చెరుడులు-రూ-చెరుట్లు, దంగుడులు రూ-దంగుట్లు చూ, బియ్యము

చేరుడులు. దే. వి బ. —వై— [పము 1

చేరుపు. దే వి రూ-చెర్పు దగ్గఱ చూ, సమీ

చేరుబడి. దే వి. —వై.—

చేరుట్లు దే. వి. బ చూ, చేరుడుబియ్యము

చేరువ దే వి. 1 రూ-చెర్వ గుంపు చూ, సమూహము; 2 దండు చూ, సేన. 1, 3 రూ-చేరువు- చేరుబడి- చేరుగడ చూ, సమీపము 1, విణ. 4. సమీపమైనది చూ, సమీపము 1

చేరువకాఁడు. దే వి. 1 ఒక సమూహమున కధిపతి, 2 సేనాధిపతి చూ, సైనికుఁడు, 3 కావలివాఁడు చూ, తలారి

చేరువరాజు (సన్నిహితపురాజు) అం చూ, ఈతిబాధలు.

చేర్కోల వై. వి చూ, రూ-చేరుకోల

చేర్చు దే పేరి చూ, రూ-చేరుచు

చేర్చుక్క. వై. వి చూ, రూ-చేరు మిక్క స్వా 1, ఆ 5

చేర్వు దే వి చూ, రూ-చెరుపు

చేర్లకోల ద్వ వి చూ, రూ-చెరుకోల

చేర్వ దే వి చూ, రూ-చెరువ 1

చేలు. వై వి చూ, రూ-చెర

చేలు చూ, రూ-చేరు 1-2-3 4-5

చేలుకోల వై వి చూ, రూ-చెరుకోల

చేలుచుక్క. వై వి చూ, రూ-చెరుచుక్క (జేడబిళ్లకు —అం, భా ద్వి 147)

చేలుబొండు. ద్వ వి కొట్టెడు తోలుపట్టెడ

చేలులకోల. వై వి చూ, రూ-చేరుకోల

చేల. సం విణ 1 తక్కువైనది చూ, హీనము. 1, వై వి (I) = చేలమ్ బట్ట. చూ, వస్త్రము

చేలని సం వి ఈ స్త్రీ జూదమునందలి సారె చూ, వ్యవహారము. 4.

చేలము సం వి. అ న 1 = చీర-చెల-సెల్లా-సేల రూ-చేలి చూ, వస్త్రము 2 తోఁక లోనుండు నెమలికన్ను, విణ 3 అధమము చూ, హీనము 1

చేలి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1 చూ, రూ-చేలము. 1, 2 చూ, సర్పాక్షి *.

చేలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, చేలి 1.

చేలుఁడు సం. విణ. అధముఁడు చూ, హీనుఁడు.

చేలుకుఁడు సం విణ 1 భృత్యుఁడు చూ, సేవకుఁడు, 2 బుద్ధభిక్షుక శిష్యుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు 1

చేల్లి అం భిన్నషడ్జక భావ పదునేడింటిలో నొకటి చూ, భిన్నషడ్జకభావలు (చూ, భావ 1)

చేవ దే వి 1 రూ-చెగ చూ, సారము 5; 2 బలిమి. పాద వేం 4, ఆ 469 చూ, శక్తి, 3 ధైర్యము చూ, స్థైర్యము 1, విణ. 4 దృఢము ఆం, సం. మా 55 చూ, స్థిరము, అం 5 విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, విన్నాణములు

చేవకట్ల. పా ద్విబీజదళపుమ్రానునడిమిభాగము (లేక) ఏకబీజదళపుపై పట్టుక్రిందిభాగము

చేవట్టికాలుద్రొక్కు దే వి పెండ్లి చూ, వివాహము

చేవలంతి ద్వ విణ అధీనము చూ, వశము 1

చేవాఁడి ద్వ వి చౌర్యము చూ, ముచ్చిలి

చేవాఁడికాఁడు ద్వ వి దొంగ చూ, ముచ్చు 1

చేవాటు వై వి విణ దగ్గఱ చూ, సమీపము.1

చేవిచ్చు ద్వ అ క్రి చూ, మొక్కు 2

చేవిప్పు ద్వ వి 1 నతి చూ, మొక్కు 1, 2 నతివిశేషము చూ, మొక్కు 1

చేవెలుఁగు ద్వ వి చూ, దివిటి

చేవ్రాలు ద్వ వి బ చూ, రూ-చేతివ్రాలు

చేష్ట సం వి ఆ స్త్రీ. 1 = చేఁత, వ్యాపారము చూ, పని 2, 2 స్త్రీపురుషుల వేఁడుకపనులు, 3 అవయవములఁ గదలించుట, భావమును దెలిపెడి ముఖవిలాసాది చూ, వ్యంజకము. 1. [చూ, రతిబంధము.

చేష్టకము. సం. వి అ. పుం. ఒక రతిబంధము.

చేష్టలుడుగు. వి. అ. క్రి. చేష్టలుడిగి యేమి యుత్తోఁచక అట్టైనిలుచు చూ, వెఱఁగుపడు.

చేష్టాబలము పాపడ్బలములలో నొకటి. (సూర్యుఁడుత్తరాయనమునందును, చంద్రుఁడు దక్షిణాయనమునందును బలవంతులగుదురు కుజాది పంచగ్రహంబులును వక్రగతులైన బలవంతులగుదురు. కుజాది పంచగ్రహములలో గ్రహయుద్ధమునందు జయమునుబొంది గోళమందుత్తరముననుండి కాంతియుక్తుఁడైన గ్రహము బలవంతుఁడగును) చూ, షడ్బలములు.

చేష్టించు సం. అ. క్రి. చేష్టలుచేయు

చేష్టితము సం వి అ న 1 గతి చూ, వర్తనము. 1, 2 చేష్ట చూ. వ్యంజకము 1

చేసన్న దే వి చేతితోఁజేయుసంజ్ఞ చూ, సన్న, 2 అభినయము చూ, వ్యంజకము. 1

చేసన్నాయి ద్వ వి ఊఁదువాద్యము చూ, వీణె

చేసి దే అవ్య. 1 తృతీయా విభక్త్యర్థకము (తాల్చుటఁజేసి బాహుశక్తిఁజేసి, సంప్రయోగమునఁజేసి, దీననుజేసి, ధర్మతనూభవు వలనఁ జేసి, బాహుబేద ఘోషములఁజేసి ము)

చేసేతన్. వై అవ్య. 1 (చేతన్ + చేతన్) ఒకరొకరిచేతిమీఁదుగా, 2 అప్పుడే.

చై

చైతన్యము సం వి అ న 1 తెలివి చూ, బుద్ధి, 2. ఉసురు చూ, ప్రాణము 6, పుం 3 భగవదవతారవిశేషము

చైత్యద్రువు. సం. వి. ఉ పుం చూ, రావి*.

చైత్యము. సం వి అ న. 1 కట్టడము, 2. యజ్ఞశాల చూ, సదనము 1, 3 మునియిల్లు. చూ, సదనము 1, 4. గుడి చూ, సదనము 1, 5 బౌద్ధాలయము, విహారముఖము, ఆయతనము. చూ, సదనము 1, 6. మనస్సు చూ, హృదయము 2, 7 ఓలగము చూ, సభ 2, 8 సాద చూ, శ్మశానము, పుం 9 ఉద్యాన వనమందలి మ్రాను, రచ్చమ్రాను* చూ, రచ్చ, 10 చూ, చైత్యద్రువు* [చూ, పాత్రము. 6.

చైత్యముఖము సం వి. అ పుం. కమండలువు

చైత్యవందనము. అం. బౌద్ధధర్మములలో నొకటి చూ, బౌద్ధధర్మములు. [ద్రువు*

చైత్యవృక్షము సం వి అ. పుం చూ, చైత్య

చైత్యాలయము సం వి అ. పుం పాతాళలోకము చూ, లోకము. 1.

చైత్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. బుద్ధుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు. 1, 2. బౌద్ధబ్రాహ్మణుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు 1.

చైత్రికము సం వి. అ పుం చైత్రమాసము చూ, మాసము 1.

చైత్రగంధ సం. వి ఆ స్త్రీ 1. చింకిగుడ్డ చూ, వస్త్రము, 2. చైత్రకునియొక్క బొంత: చూ, వస్త్రము [ద్రువు*

చైత్రపాదము సం. వి అ పుం చూ, చైత్య

చైత్రము సం వి అ న. 1 గుడి చూ, సదనము. 1, 2 చావు, మృత్యువు చూ, మరణము, 3 గోరి చూ, సమాధి 1, పుం 4 చైత్రికము, మేషమాసము, మధువు, (చిత్తానక్షత్రముతోఁ గూడియున్న పున్నమ దీనియందుఁగలదు కనుక చైత్రము దీనియందు మన్మథుఁడుండును. మకరందము కూడనుండును.) చూ, మాసము 1, అం. 5. మాస

ములు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, మాసములు, 6 చైత్రపర్వతము వర్ష పర్వతములేడింటిలో నొకటి. చూ, పర్వతము (చూ, వర్ష పర్వతములు)

చైత్రరథము సం వి. అ న. కుబేరుని తోఁట (చిత్రరథుఁడను గంధర్వునిచే నిర్మింపఁబడినది) చూ, వనము 2

చైత్రరథుఁడు సం వి అ. పుం శశిబిందుఁడను రాజు చూ, రాజు. 1 [ఘుఁడు

చైత్రసఖుఁడు. సం. వి. అ పుం గూ, మన్మ

చైత్రసారథి. సం వి ఇ పుం.—పై—

చైత్రావళి సం వి ఈ. స్త్రీ చైత్ర శుద్ధ పూర్ణిమ చూ, పున్నమ

చైత్రి సం వి ఈ స్త్రీ 1 పూర్ణచంద్రుఁడు గల రాత్రి చూ, రాత్రి, 2, చైత్ర శుద్ధ పూర్ణిమ చూ, చైత్రావళి, న పుం 3, చూ, చైత్రకము.

చైత్రికము సం వి ఇ పుం చూ, చైత్రకము

చైత్యుఁడు సం వి అ పుం, బుద్ధభిక్షుకుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు 1 [చూ, పని 2

చైదము వై వి.=చేష్టా రూ_చైది వ్యాపారము

చైది వై వి =—పై.—

చైద్య సం వి ఆ స్త్రీ జ్యోతిష్మతి* చూ, వెక్కుడు

చైద్యము సం. వి అ పుం మా, చేది

చైద్యుఁడు సం. వి అ. పుం చూ, చేరా.

చైను ఆం. వి. చూ, గొలుసు 7 (100 లింకులు)

చో

చోక్షతరము సం విశ.=చొక్కతరము. మిగుల స్వచ్ఛమైనది చూ, హృద్యము

చోక్షము. సం విశ 1. తీక్ష్ణము చూ, తీండ్రము, 2.=చొక్కము. పరిశుద్ధము, నిర్మలమైనది చూ, శుద్ధము, 3. మనోజ్ఞము చూ, హృద్యము, 4 చూ, సమర్థము, 5 =సొచ్చెము. మిగిలినది చూ, శేషము 1

చోచ సం వి ఆ. స్త్రీ. వరకోణి, నారికేడపు బోఁడము చూ ముక్కంటిపండు

చోచకము. సం. వి అ. న. నార, ఎట్టి చూ, బెరడు.

చోచము సం వి అ. న 1 టెంకాయ చూ, ముక్కంటిపండు, 2 తాటిపండు చూ, శ్రీతాళము, 3 అరఁటిపండు చూ, రంభ 2, 4 పట్టు చూ, బెరడు, 5 లవంగపు పట్ట* చూ వరాంగకము, విశ. 6 =సొచ్చెము మిగిలినది (భుజించి విడిచిన యన్నములోని గుసది) చూ చోక్షము 5 [వస్త్రము

చోటి సం వి ఈ స్త్రీ కాటి, దుప్పటి చూ,

చోడము సం వి. అ పుం 1 చొక్కా గూ, వస్త్రము 2 ఉత్తరీయము చూ, వస్త్రము, 3 చోడదేశము చూ, దేశము

చోదకుఁడు సం విశ 1 తోలువాఁడు చూ, సారథి, 2 చూ, ప్రేరేపకుఁడు,

చోదనము సం వి అ న 1 చూ, త్రోలుట, 2 నాస చూ, సిగ్గు, 3 ఉసికొలుపుట, ప్రేరేపంచుట

చోదనహారి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, బలురక్కస*

చోదనాగుడము సం వి అ పుం. కందుకము చూ, బంతి 3

చోదని సం. వి ఈ స్త్రీ పిన్నరేగటి దూలగొండి* చూ, స్వల్పదురాలభ

చోదము సం వి అ న లవంగపుపట్ట* చూ, వరాంగకము [చూ, శిగ్రువు

చోదసంజ్ఞికము సం వి. అ పుం. మునగ*

చోద్యము. సం వి అ. న. 1 =సొజ్జెము. ఆశ్చర్యము: చూ, వింత. 1, 2. అడుగుట చూ,

ప్రశ్నము, 3 తిట్టు చూ, శాపము. 1, 4 నవరసములలో నొకటి. అద్భుతరసము కలది చూ, రసములు, విణ 5 తోఁపఁ దగినది, 6 =సోద్దె ముందుశుభము తెలుపునది, సోద్దెము ఆశ్చర్యకరము: చూ, సోద్దెము

చోర సం వి ఆ స్త్రీ. కట్లు* చూ, శంకిని (పర్యంకపాలిక.) (చూ, పద్మపు తీఁగ*) (చూడయను గ్రంథద్రవ్యమని కొందఱు)

చోరకము. సం వి. అ పుం. కచోరము* చూ, షడ్గ్రంథ. [శుకనాసము 1

చోరతుండువు. సం. వి ఉ పుం అగసి* చూ,

చోరపంచాశత్తు. పా. ఈగ్రంథమును బిల్హణుఁడు వ్రాసెను చూ, కావ్యనాటకములు

చోరపుష్పి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, చోర*.

చోరపుష్పిక సం వి. ఆ. స్త్రీ —వై.—

చోరము సం వి. అ పుం 1. చూడయనుగంధద్రవ్యము చూ, రాజార్హము, 2 = చోఱ దోఁపుడు, కొల్ల చూ, లూటీ 4

చోరసంజ్ఞికము. సం వి అ పుం మునగ* చూ, శిగ్రువు 1

చోరి సం. వి ఈ స్త్రీ కట్లు* చూ, చోర

చౌర్యము సం విణ దొంగిలింపఁబడినది చూ, ముచ్చిలి.

చోరీ పా వి దొంగతనము చూ, ముచ్చిలి

చోరుఁడు సం వి అ పుం 1 దొంగ, పగటిదొంగ (అనికొందఱు) చూ, ముచ్చు 1, 2 మరుఁడు చూ, మన్మథుఁడు

చోరులవలన మృతినొందు జాతకుఁడు పా షష్టమాధిపతులు షష్ఠస్థానమందుండి రాహువుతోఁ గూడికొని శనికేతువులచేఁ జూడఁబడునపుడు వీరి దశలలో నెవరి మహాదశయైన వచ్చినపుడు చోరులవలన మృతిసంభవించును

చోరాపథము సం. వి. అ నః చూ, లొద్దుగు*

చోలండుకము సం, వి అ పుం తలపాగ చూ, పాగ 2.

చోలకము సం. వి. అ. పుం 1 చెట్టు పట్ట చూ, బెరడు, 2 దూదిబొంతచొక్కా (కవచము అనియు) చూ, వారవాణము (చూ, వస్త్రము)

చోలము సం వి. అ పుం రూ-చోళము 1, కుప్పసము, చొక్కా, నిడు చేట్ట చూ, వస్త్రము, 2 ఆవిక చూ, వస్త్రము, 3 ఏఁబదియాఱు దేశములలో నొకటి, చోళదేశము. చూ, దేశము (చూ, చోడము 3)

చోలాండుకము సం, వి అ. పుం, చూ, రూ-చోలండుకము

చోషము సం వి అ పుం పీల్చుట, ఊపిరిలోనికిఁదీయుట చూ, వాయువు

చోష్యము, సం విణ. 1. పీల్పఁదగినది, అం. 2 భక్ష్యములైదింటిలో నొకటి చూ, భక్ష్యములు

చోస్కము సం వి అ పుం సింధుదేశపు గుఱ్ఱము చూ, హయము

చోళకి. సం వి అ పుం 1 వెదురుమొలక చూ, మొక్క 1, 2 నారింజ* చూ, శర్కరాంకము, 3 మోఁచేతికణుపు

చోళము సం వి అ. పుం చూ, రూ-చోలము.

చోళివాండ్లు తిన్నాయిరము తిల్లమువ్వాయిరము అను బ్రాహ్మణులు పా వీరిలో శుక్లయజుర్వేదులు కృష్ణయజుర్వేదులు కలరు చూ, బ్రాహ్మణులు (వీరు ద్రావిడులలో నొక తెగవారు)

చౌ

చౌండాదికము. సం వి అ పుం పర్వతశిలల మధ్యభాగము చూ, లోయ.

చౌక్షము సం. విశే. మనోజ్ఞము చూ, హృద్యము.

చౌరము. సం వి అ పుం 1 చూ, చోరః* 2 చూ, చోరము. 1 *. [ముచ్చిలి.

చౌరి సం. వి ఈ స్త్రీ దొంగతనము చూ,

చౌరిక సం వి అ. స్త్రీ. —వై—

చౌరుఁడు. సం. వి అ పుం. దొంగ చూ, ముచ్చు. 1.

చౌర్యము. సం. వి. అ న =చోఱ చూ, చౌరి

చౌలము సం వి. అ. న వడుగునకు ముందుఁ జేయు క్షౌరము, జొట్టుపెట్టి తలవెండ్రుకలు తీయుట యను షోడశకర్మములలోని యొకా నొక యాయుష్కర్మము చూ, కర్మములు (చూ, కేశఖండనము, క్షౌరకాలము) కాలా మృతము 22 శ్లో.

చ్య

చ్యవనుఁడు సం వి అ పుం 1 రసాతలము నకు క్రిందిలోకమునందు ముని చూ, ముని 1, 2. శాస్త్రప్రవర్తకులలో నొకఁడు చూ, శాస్త్రప్రవర్తకుఁడు

చ్యు

చ్యుతమగు సం అ క్రి. వీడు, వదలు చూ, వీడుకొను

చ్యుతము సం. విశే. జాఱినది చూ, ప్రస్తము

చ్యుతసంస్కారదోషము. పా. గ్రామ్యపద దోషములందొకటి. ఇది పెక్కురీతులనగు అందు సంధిదోషములు పదునాలుగు చూ, సంధిదోషములు. (చూ, గ్రామ్యము. 6) (వ్యాకరణము.)

చ్యుతసంస్కారము అం (వ్యాకరణదూష్యము) పదదోషములు పదునేడింటిలో నొకటి. (వ్యాకరణ దుష్టమైనపదము ఉదా—శ్రీ కమలకాంత పదసేవా నర్మదుఁడు ఇచటఁ గమలాశబ్దము స్త్రీలింగము గావునఁ గమలా కాంతయని యుండవలెను) చూ, పద దోషములు.

చ్యుతి సం వి ఇ. స్త్రీ 1. గళనము చూ, జాఱుడు, 2 విడుపు చూ వితరణము.

చ్యుపము సం వి అ పుం ముఖము చూ, వదనము. 2

చె

చె అచ్చతెనుఁగు బాసలోని యొకానొక యక్కరము ఎ ఒ చె జె ఱ ఁ అను నాటిం టిలోను చె ఒకయక్కరము. ఇవి సంస్కృ తమున లేవు "ఇ ఈ ఎ ఏ" లం గూడిన చె జె లు తాలవ్యంబులు అంగు చె ఒకటి. "అ ఆ ఉ ఊ ఒ ఓ ఔ" లం గూడిన చె జె లు దంత్యములు. అందు చె ఒకటి దంత్యతాలవ్యంబులైన చె జె లు మిశ్రము గ ఉ నవి, జెత మెు (చూ, జె)

చెంక వై వి.=కక్ష రూ—చెంకిలి—చక్కిలి చూ, మడిసంది

చెంకతాళి ద్వ వి చెంకను దగిలిందుకొను మాట చూ, మాట

చెంకలు. అం కళలుండు స్థలములలో నొకటి చూ, కళాస్థానములు, 2 నఖక్షతస్థానములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ,నఖక్షతస్థా నములు, 3 చుంబనస్థానములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, చుంబనస్థానములు

చెంకిలి వై వి= చూ, రూ—చెంక.

చెంగలించు. జే. అ. క్రి చలించు చూ, సణించు,

చేంగు దే వి దాఁటుటయందగు ననుకరణము విజ 1, ఆ. 183 చూ, హాహా

చేంచేడము వై వి రూ-చెంచేడము-చెఁచెడము వేం, ఆం 99 చూ, శ్యేనము.

చేఁటిపాప ద్వ వి (పిన్నపాప) అడ్డపట్టుపాప చూ, శిశువు [ద్వి 118

చేంటిపాపఁడు ద్వ వి. —పై.— ఆం, భా

చేంటిపిల్ల ద్వ వి —పై.— [ద్వి 118

చేఁటివాఁడు ద్వ వి. —పై.— ఆం భా

చేండి వై వి 1.=చండి దుర్గ చూ, పార్వతి 1, విణ 2 చూ, సోమరి, 3. క్రూరుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2, 4 తీరనికోపముగల ఆఁడుది చూ, స్త్రీ

చేండిపోతు. ద్వ విణ చూ, చేండి. 2

చేండితనము వై వి అలసత్వము చూ, విలంబనము. 1

చేండ్రి దే వి ఖదిరము * (దీని భేదము — వెలిచఁడ్రి దానినే ఉండ్రియందురు) చూ, విట్ఖదిరము (దీనితో ఖదిరారిష్టము చేయుదురు. ఖదిరారిష్టము కుష్ఠురోగములను కుదుర్చును)

చేందమామ. వై. వి =చంద్రమస్. రూ-చేందురమామ-చేందురుఁడు-చేందు చూ, హిమాంశువు.

చేందమామగుర్రిక్కల్లు ద్వ వి బ. అథరామృతము. శశాం 5, ఆ. 137 (ఇట్లు చేందమామ గుటికలు. ఈ యర్థమింకను విచార్యము)

చేందమామపక్కె. ద్వ వి. ఒకరకము చేఁప చూ, మత్స్యము. 1. [వెన్నెలపులుఁగు

చేందమామపులుఁగు ద్వ వి. చకోరము చూ,

చేందము. వై వి 1 =ఛంద. రీతి కళా 1, ఆ 8 చూ, విధము 1, 2.=ఛందః చూ, ఛందస్సులు.

చిందా. దే వి 1. ఉపహారము చూ, లంచము.

వా 2 పత్త్రికలులోనగు వానికిచ్చెడు ప్రతిఫలము.

చేందిరిక వై వి =చంద్రిక చూ, వెన్నెల

చేందు వై వి 1 =చంద్రః చూ, చేందమామ 1, 2 నెల చూ మాసము 1, 3 అందము చూ, సౌందర్యము, విణ. 4 అందమైనది చూ, సౌందర్యము, 5 యోగ్యమైనది చూ, యోగ్యము 2

చేందుకాపెట్టె ద్వ వి రూ-చేందుగుపెట్టె చూ, మందసము (రూ-చేందువాపెట్టె)

చేందుగు. దే వి 1 —పై —, 2 ఒకానొక చెట్టు చూ, వృక్షము. [పెట్టె.

చేందుగుపెట్టె. ద్వ వి చూ, రూ-చేందుకా

చేందునయ వై వి సంద్రము. సాంబ దే 17 చూ, సముద్రము

చేందురకావి ద్వ వి (చేందురము + కావి) సింధూరవర్ణము రూ-చేందురుకావి-చేంద్రికావి చూ, వర్ణము 6

చేందురజోతి వై వి = చంద్రద్యుతి చూ, బాణసంచు (రూ-చేందురుజోతి)

చేందురపూవు. వై. వి =చంద్రపుష్ప (చందురము + పూవు) చూ, కుసుంబపువ్వు.

చేందురమామ వై వి = చూ, రూ- చేందమామ 1

చేందురము వై వి. =సింధూరమ్ రూ-చేంద్రము-చెందిరము- చెంద్రము- చెంద్రిమము: చూ, సింధూరము 1 (వృత్తియందు హల్లుపరమగుచో అంత్యవర్ణము వికల్పముగా లోపించును. "చేందురకావి.")

చేందురా ద్వ వి చంద్రకాంతము. రూ- బ చేందురాలు చూ, రాయి

చేందురాలు ద్వ వి. బ. —పై.—

చేందురుకావి ద్వ. వి చూ, రూ-చేందురకావి.

చెందురుకావిపుట్టము ద్వ వి అరుణవస్త్రము చూ, వస్త్రము

చందురుకూనలు వై వి. బ 1 = చంద్రవక్ర చూ, గోటినాటులు. 2 = చంద్రవక్రి రాగిడి క్రిందినగ చూ, భూషణము. 2.

చందురుఁడు వై. వి 1 = చంద్రః చూ, హిమాంశువు, 2 = సౌందర్య చక్కని వాఁడు చూ, సౌందర్యవంతుఁడు. [జోతి

చెందురుజోతి. వై వి = : చూ, రూ-చెందుగ

చెందురువంకలు, వై వి బ 1 = చంద్రవక్రః చూ, గోటినాటులు, 2 = చంద్రవక్ర రాగిడి క్రిందినగ చూ, భూషణము 2, 3 ఒక రకమువడ్లు చూ, ధాన్యము, అం 4 బాణాగ్రములు పదింటిలో నొకటి చూ, బాణాగ్రములు, (ఇది అర్ధచంద్రము)

చెందువ వై. వి = చంద్రోదయః . రూ-చెందువా చూ, వితానము

చెందువా. వై వి = —పై —

చెందువాచేఁప ద్వ వి ఒకానొకచేఁప చూ, మత్స్యము, 1.

చెంద్రికావి ద్వ వి చూ, రూ-చెందురకావి

చెంద్రము వై వి = ..., రూ- చెందురము

చెంద్రవంకలు వై వి బ = చూ, రూ- చందురువంకలు

చంద్రికవన్నె వై వి = సింధూరవర్ణమ్ 6 చూ, వర్ణము (కౌసుంభవస్త్రమని కొందఱు)

చంపు దే స. క్రి 1 వధించు. చూ, సంహరించు, ప్రే 2. చావఁ జేయు చూ, మరణించు.

చంపుడు దే వి. హింస చూ, వధము.

చంపుడుగట్టు ద్వ. వి. వధస్థానము చూ, స్థానము. 1.

చంపువాఁడు దే వి చూ, హింసకుఁడు

చేకచేక. దే వి పద్యాట పాడుట లోనగువాని యందగునను కరణము వసు 6, ఆ 74 చూ, హబాహబా

చేకాపికీ. వా అవ్య మిఱుకు (చెకాపికే)

చక్క వై వి. = చంగ రూ-చక్కప చూ, సౌందర్యము, 2 చక్కనిది చూ, హృద్యము

చక్కగ వై వి చూ, సరిగ

చక్కఁగఁజూమి వై వి చూ, పాఱవమోమి)

చక్కఁజేయు వై స క్రి (చక్క + చేయు) 1 దిద్దు చూ, సవరించు, 2 పాడుచేయు, చూ, సరిపెట్టు 3 చూ, ముగించు

చక్కఁజేయుట వై వి అధివాసము, చూ, సంస్కారము

చక్కఁడగుట ద్వ వి చచ్చుట అం, భాద్వి 225 చూ, మరణము

చక్కఁదనము వై వి (చక్క + తనము) 1 అందము చూ, సౌందర్యము, 2 తిన్నని, ఋజుభావము చూ, హృద్యము,

చక్కఁబడు వై అ. క్రి (చక్క + పడు) యుక్తమగు చూ, సరిపడు 2 [రించు

చక్కఁబఱచు ద్వ స క్రి దిద్దు చూ, సవ

చక్కఁబెట్టు. ద్వ. స క్రి (చక్క + పెట్టు) 1 —పై —, 2 నాశనముచేయు చూ, సరిపెట్టు.

చక్కటి. దే, వి 1. దిక్కు చూ, పాఱిత్తు, 2 ఇక్క చూ, స్థానము. 1, 3 కార్యము చూ, పని. 2, వై వి 4: చూ, చక్కఁదనము.2;

5 న్యాయము చూ, సత్యము 1, విణ.
6 చక్కన చూ, సరి. 11 (చూ, న్యాయ్యము,

చక్కట్టు. దే వి చూ, చక్కటి 4

చక్కట్లుదిద్దుట జా తఁగవుఁదీర్చుట "జేక్కవ కవంజేక్కట్టు దిద్దుంగుచా, హుంకారంబు" విజ 2, ఆ 15

చక్కడుచు. ద్వ. స క్రి (చక్క + అడుచు) 1 ఖండించు చూ, నెలగు, 2 చంపు చూ, సంహరించు

చక్కన వై వి = వంగ 1 అందము చూ, సౌందర్యము, విణ 2 దీటు చూ, చక్కటి.6.

చక్కనయ్య వై వి (చక్కని + అయ్య) చూ, మన్మథుఁడు వసు 3, ఆ. 177

చక్కనిగ వై విణ: చూ, చక్క 2 (ఆ, భా త్రి 19)

చక్కనియెదురు ద్వ వి చూ, ఎట్టయెదురు

చక్కరవతి వై.వి = చక్రవర్తి చూ రాజు 1

చక్కాటు ద్వ వి చూ, వధము

చక్కాడు ద్వ స క్రి (చక్క + ఆడు) 1 చంపు చూ, సంహరించు, 2 ఖండించు చూ, నెలగు

చక్కి దే. వి 1 ఇక్క చూ, స్థానము. 1, 2 ఒకానొక వాద్యము చూ, వీణె, 3 దగ్గఱ చూ, సమీపము.1, వై వి 4 = కక్షః రూ- చక్కియ-చాయ, వైపు చూ, పార్శ్వము 2

చక్కియ వై వి = చూ, రూ-చక్కి 4

చక్కిలము వై వి.=శష్కులీ చూ, భక్ష్యము.

చక్కిలి వై. వి =కక్షః చూ, రూ-చంకిలి.

చక్కిలిగింత ద్వ. వి (చక్కిలి + గిలిగింత) అన్యకరస్పర్శనముచేతఁ గలిగెడు చంక మొదలైన యంగముల సంకోచము కితకిత, గిలిగింత- రూ గిలిగిలింత- చక్కిలిగిలి, 2 సంతోషకరము చూ, సంతోషము

చక్కిలిగింతలువోవు ద్వ అ క్రి (చక్కిలిగింతలు + పోవు) అన్యకరస్పర్శనముచేత చంక మొదలగు యంగము సంకోచపడు కళా 1, ఆ 131 చూ, సంకోచించు

చక్కిలిగిలి. ద్వ వి చూ, రూ-చక్కిలిగింత

చక్కి దే వి పల్లకిలోని యడుగుచెట్టు. చూ, చెట్టు 2

చక్కిపంచదార. వా వి గడ్డకట్టిన తెల్లపంచదార చూ, బెల్లము 1

చక్కు వై వి 1 =శల్కమ్ ఖండము చూ, శకలము 4, 2 =షట్కమ్. ఆఱు చూ, షట్కము

చక్కుచేయు. వై స క్రి ఖండించు చూ, నెలగు

చక్కుపగడ వై వి. సప్తసంఖ్య చూ, సప్తకము.

చక్కెర వై వి.=శర్కరా చూ బెల్లము 1.

చక్కెరతిండి ద్వ వి చిలుక చూ, శుకము

చక్కెరతిండిపులుఁగు. ద్వ. వి. —వై— వే, ఆం 99.

చక్కెరబుగడ. ద్వ వి చూ, భక్ష్యము

చక్కెరవిలుకాఁడు. ద్వ వి చూ, మన్మథుఁడు

చకారలత్రిప్పుడు వా. వి చూ, బాలక్రీడ

చగ దే వి.రూ-చగడు-చగుడు-చవడు-చవుడు- చవటినేల- చవుటినేల-చౌట-చౌడు చూ, భూమి. 1

చగడు. దే వి —వై.—

చగుడు దే వి. —వై.—

చచ్చవుకము. వై. విణ.=సరుచతుష్క. (చవు

కము + చేవుకము) సరియైన చాకము రూ-చేచ్చాకము.

చచ్చినవానికన్నులు చేరెఁడు జా, ఆయిన దానింగూర్చి ఆలోచింపఁదగదు.

చచ్చినవానిపెండ్లికి వచ్చినంతయే కట్నము చాలును. లో ఉదా —"తనగుట్టుబయలఁ బెట్టి చచ్చినవానిపెండ్లికి వచ్చినంతయే కట్నము చాలునన్నటుల వచ్చినంత రాఁబట్టుకొనుచు." (ధర్మజరాజసూయము)

చచ్చు దే అ. క్రి చూ, మరణించు

చచ్చుట అం. (మరణించుట) దశావస్థలలో నొకటి చూ, అవస్థలు-దశావస్థలు

చచ్చుడి. దే వి. చండాలజాతి భేదము చూ, మాదిగ.

చచ్చుడు దే విణ. చచ్చినది "చచ్చుడుబాకి"

చచ్చౌకము. వై విణ. = చూ, రూ-చచ్చవుకము

చటాలు. దే. వి. వ్రయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హాహాహా.

చటిల్లు. దే వి. —పై — [చట్లున.

చటుకున. దే. ద్రి. క్రి విణ: చూ, రూ-

చటుక్కున దే ద్రి క్రి విణ రూ-పై-

చటులువడు. ద్వ. అ. క్రి. (చటులు + పడు) చూ, భంగపడు.

చట్ట దే వి 1. కొంచెము వడ్లుపోసిన చిన్న గోనె చూ, సంచి, 2. తొడకు వెలుపలి భాగము చప్ప, వై. వి 3 = శాటకః చోక్కాయు: చూ, వస్త్రము, 4 కవచము చూ, వస్త్రము. (చూ, వారవారణము), 5 గచ్చ. పా. 2, ఆ. 38: చూ, పూంత దే. వి. 6 త్వక్కు: చూ, బెరడు, 7 పొగాకుచట్ట. తద్వి —పొగాకుచట్టలో సగము —(తె ప) —అరచట్ట

చట్టఁ దే ద్రి క్రి విణ శీఘ్రముగ నా. వేగము. 8 [మార్గాలము.

చట్టపుమేకము ద్వ. వి పునుఁగుపిల్లి చూ,

చట్టము వై వి = స్పష్టమ్-శాస్త్రము. న్యాయశాస్త్రము నా, ఆష్ట 1, 2 మంచములో నగువానిపట్టెల పేరిక చక్కె - రూ- చక్కె, 3. పిండివంటలు యెత్తిసెడి చిల్లులుగల యినుపగరిటె, బిత్తెడ చూ, దర్వి 1. (చూ, పాత్రము 6), 4 చూ, చట్రము, దే వి 5 పిల్లి ద్ద చూ, పునుఁగుచట్టము

చట్టలుచీరు. ద్వ స. క్రి చంపు చూ, సంహరించు. [సరిపెట్టు

చట్టలుచాపు ద్వ స క్రి నాశనముచేయు చూ,

చట్టి దే వి చూ, అటిక

చట్టిపిరఁగిగుండు ద్వ వి బొటుగుండు చూ, పింగిగుండు

చట్టు. దే వి 1 కొండ చూ, పర్వతము, 2 శిల చూ, రాయి, 3 విశాలమైన రాయి, రూ-చట్రాయి చూ, రాయి, 4 కూర్మమగు శిల చూ, రాయి, వై వి. 5 = ఛాత్రః చూ, శిష్యుఁడు పాండు. 5, ఆ 187.

చట్టున దే ద్రి క్రి. విణ. రూ-చటుకున చూ, డబ్బాటు [చూ, అక్క 1.

చట్టుప దే వి పక్షము పాండు 5, ఆ 246

చట్టుపురుగు ద్వ వి. పాము సాంబ. తిర్య 10 చూ, సర్పము.

చట్టువ. దే. వి కత్తితెడ్డు, లోహములతోఁజేసిన గరిఁటె. (అని కొందఱు) రూ-చట్టువము: (చూ, దరిః 1). చూ, పాత్రము. 6.

చట్టువను. దే.వి చూ, రూ-చట్టువ

చట్రిము వా. వి. చూ, చట్టము: చూ, చాకట్టులు 3.

చటాయి. దే వి.(చట్టు + తాయి) చూ, చట్టు 3

చడావు. వా వి అదనము (చెడావు అనియు)

చడికి దే వి. మల్లబంధవిశేషము చూ, మల్లశాస్త్రము (రూ-చలికి)

చతికిలపడు దే అ క్రి పిఱ్ఱలునేలనాను రూ-చతికిలు-చదికిలపడు- చతుకుపడు- చదికిలు. (ఆం, భా. తృ. 98)

చతికిలు దే అ. క్రి —పై.—

చతుకుపడు దే అ క్రి —పై —

చత్త దే వి రూ-చత్తరి, బెత్త (తర్జనిమొదలైన నాలుగు వ్రేళ్ల అడ్డుకొలత చూ, బెత్తెలి

చత్తరి దే వి —పై —ఆం, పదా నర. 85

చదను దే వి రూ. చదును 1 సమప్రదేశము చూ, భూమి 1, విణ. 2 మట్టము చూ, సపాటము

చదర వై వి 1 చిన్నచాకపుజాప, రూ-చదిరిక చూ, చాప, 2 చిన్నవిస్తరాకు చూ, విస్తరి.

చదరంగపుపలక. ద్వ వి అష్టాపదము చూ, శారిఫలము [మనుఆట.

చదరంగము. వై వి = చతురంగమ్ చదరంగ

చదరము. వై. వి 1 = చతురస్రమ్ సమమైన నాలుగు మూలలుగలది, చవుకము- రూ-చౌకము చూ, వైశాల్యము 1-2, విణ. 2 సమానమైనది చూ, కుషమ 2, 3 కొఱఁతలేనిది. [బిగువుపట్టైలు.

చదరములు. వై వి. బ. ఇంటిపురజాలమీఁది

చదరు దే. వి 1 కొలువుకూటము చూ, సభ. 2, 2. అశ్రద్ధ చూ, మందమేలము.[వాయము.

చదలతేజి. దే. వి. ఇంద్రుని గుఱ్ఱము చూ,

చదలము దే వి 1 దండు విడిసినచోటు చూ, స్కంధావారము.1, 2. సైన్యము. శై. 8, ఆ 81 చూ, సేన 1. [హస్తి

చదల యేనుఁగు ద్వ.వి. ఇంద్రునియేనుఁగు చూ,

చదలు దే వి చూ, వ్యోమము 1, [వేలుపు

చదలుకోఁపు దే వి. దివౌకసుఁడు చూ,

చదలుకెంపుటాయి. దే వి. సూర్యకాంతశిల చూ, రాయి. [ధేనువు

చదలుఁబాడుకు దే వి కామధేనువు చూ,

చదలు మానికము ద్వ వి. ద్యుమణి చూ, సూర్యుఁడు. [నది.

చదలేఱు. దే. వి. (చదలు + ఏఱు) గంగ చూ,

చదికిలపడు. దే అ క్రి చూ, రూ-చతికిలపడు.

చదికిలు దే. అ క్రి.—పై.—

చదియ దే వి. నలఁగుడు: చూ, పీడనము.

చదియు దే అ క్రి నలఁగు చూ, నదమదమగు.

చదిరిక. వై. వి చూ, చదర 1.

చదివించు దే ప్రే 1 చదువఁజేయు చూ, వల్లించు 2, 2 వివాహాదులయందు కట్నముసుచదివించు.

చదుకము వై. వి = చతుష్కమ్ నాలుగు మార్గములు కలయుదారి చూ, మార్గము 1

చదురు దే వి అడుసు చూ, బురద.

చదును చూ, రూ-చదను. 1-2.

చదువు దే స క్రి. 1 అడుచు చూ, మొత్తు 2, ప్రే. 2. నదియఁజేయు,

8 చంపు: చూ, సంహరించు 4 చావఁజేయు చూ, మరణించు.

చదుము దే స క్రి. 1 చంపు చూ, సంహరించు, 2 పిడికిటితో పొడుచు చూ, గ్రుద్దు. 2.

చదుర. వై. విణ. = చతురా. రూ-చదురాలు. సమర్థురాలు. కళా. 1, ఆ 81 చూ, స్త్రీ.

చదురడుచు. ద్వ అ. క్రి (చదురు + అడుచు) పరిహాసమాడు చూ, పిసాళించు

చదురపడుచు. ద్వ. అ క్రి —పై— [చదుర

చదురాలు ద్వ విణ (చదురు + ఆలు) చూ,

చదురు వై వి 1 = చతురమ్, చతురోక్తి చూ, శబ్దము 2, 2 = సదస్ కొలువుకూటము చూ, సభ 2, 3 వివాహాదులలో జరిగించు ఆటకచ్చేరి చూ, సభ 2, 4, నేర్పు చూ, సామర్థ్యము 1

చదురుఁడు. వై విణ = చతురః చూ, సమర్థుఁడు

చదువరి దే. విణ. (చదువు + అరి) చదువులయ్య చూ, విద్యావంతుఁడు, 2. చూ, పారకుఁడు

చదువరులు దే విణ బ క్రిక్కులు —2 పై-

చదువు దే వి 1 విద్దియ చూ, విద్య, 2 బ్రహ్మయజ్ఞము చూ, యజ్ఞము, 3 చగవుట చూ, పఠనము, బ 4 చూ, వేదము, స క్రి 5 అధికరించు చూ, పఠించు

చదువు చెప్పినవాఁడు అం, (ఉపాధ్యాయుఁడు, గురువు) గయాపిండ దానార్హులలో నొకఁడు చూ, గయాపిండ దానార్హులు

చదువుట అం అవధానము లెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అవధానములు

చదువుటకు గుణితులు. పా చూ, గుణితులు.

చదువుటకు వేసిన నున్న మతియుఁబోయె లో.

ఉదా —"ఇన్నాళ్లు సేవచేయుచు, నున్నది యుంబోయె నేఁడయో కౌఁగిలియి,మ్మన్నం తఁ జదువఁబెట్టగ, నున్న మతియుఁబోయె ననుటపహో నిజమయ్యెన్" (విజయవిలాసము)

చదువులపడఁతి దే. వి. వాణి చూ, సరస్వతి

చదువులపులుఁగు దే వి. చిలుక చూ, శుకము

చదువులబడి దే వి చూ, పాఠశాల [హ్మ 1.

చదువులముదుకఁడు దే. వి నలువ చూ, బ్రి

చదువులయ్య ద్వ వి (చదువుల + అయ్య) 1 ఉపాధ్యాయుఁడు చూ, పంతులు 1, 2 పండితుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు

చదువులవెలఁది దే వి చూ, చదువులపఁడతి

చదువులవేలుపు. దే వి చూ, చదువులముదుకఁడు

చద్ది దే వి రూ- చలిది-చల్ది పర్యుషితాన్నము చూ, సాదము (1) (చూ, ప్రాతర్భోజనము) [తుఁడు

చనవరి దే విణ (చనవు + అరి) చూ, స్నేహి

చనవు. దే వి రూ-చనువు 1 ప్రేమ పా 1, ఆ 9 చూ, స్నేహము 1, 2 కోరిక జై 1 ఆ 117 చూ, వాంఛ, 3 చెల్లుబడి జై 1, ఆ 72 చూ, రపము [వుగలది

చనవురాలు దే విణ (చనవు + ఆలు) చన

చనిపోయినవాఁడు దే వి పీనుఁగు చూ, శవము 2

చను వై వి 1 = స్తన (స్త్రీపురుషుల) స్తనము రూ-చన్ను చూ, స్తనము. 2 = స్తన. మొగలియూడ, రూ-చన్ను చూ, స్తనము, 3. = స్తన తాటియూడ, రూ- చన్ను చూ, స్తనము, అ క్రి. 4. ఒప్పు·

చూ, సమ్మతించు, 5. పోవు చూ, వెళ్లు. 3, 6 చావు చూ, మరణించు, 7 చెల్లు చూ, సను 5, 8. తగు చూ, సరిపడు 2, 9 కడచు చూ, సను 3, స. క్రి 10 పొందు చూ, ప్రాపించు

చనుఁగప్పు ద్వ వి రూ చన్నుఁగప్పు, ఆవిక వారిశ్చ 5, ఆ 71 చూ, వస్త్రము

చనుఁగొనలు. ద్వ వి. బ. చూచుకములు చూ, స్తనము

చనుఁబాల వై వి. (చను + పాల) ఒక ఓష ధి· చూ, వృక్షము. [చనుఁగప్పు

చనుకట్టు ద్వ వి రూ- చన్కట్టు చూ'

చనుట ద్వ వి యాత్ర చూ, ప్రయాణము

చనుదెంచు. దే అ క్రి (చను + తెంచు) 1 పోవు చూ, వెళ్లు 3, 2 ఆగతమగు చూ, వచ్చు 2

చనుదొరుట ద్వ. వి చూ, చనుట

చనుదోయి. ద్వ. వి. కుచయుగళము చూ, స్తనము (రూ- చన్నుదోయి- చన్దోయి)

చనుసె దే వి తగునా రూ-చనుసే-చన్నె- చన్నే

చనుసే దే వి —పై—

చనుప. దే వి 1 దారి· చూ, మార్గము 1, 2 బిడారు చూ, లంబాడితండ (బాట సారుల గుంపు అందురు) [సంపెఁగ

చనుపకము వై వి = చంపకః * చూ'

చనుమఱ ద్వ వి (చను + మఱక) 1 ఱొమ్ము చూ, వక్షము, 2 చను మొనచుట్టుగల నల్లని చోటు (ఇది ఆవల లోనగు శబ్దమువంటిది) చూ, స్తనము.

చనుమఱువు. ద్వ వి చూ, చనుఁగప్పు.

చనుముక్కు ద్వ. వి చూచుకము రూ-చను మొన- చనుమోము కళా. 7, ఆ 165 చూ, స్తనము (బ చనుముక్కులు)

చనుమొన ద్వ వి -పై- (బ. చను మొనలు)

చనుమోము. వై వి = స్తనముఖ. —పై—

చనులు అం నక్షత్రస్థానములు తొమ్మిదిం టిలో నొకటి చూ, నక్షత్రస్థానములు

చనువాఁడు దే విణ చెల్లుబడికలవాఁడు చూ, సమర్థుఁడు

చనువు దే వి చూ, చనవు. 1

చన్కట్టు. ద్వ వి చూ, రూ-చనుకట్టు

చన్నీళ్లు దే వి బ (చల్ల + నీళ్లు) శీతోదకము చూ, సలిలము.

చన్ను. వై వి చూ, రూ చను 1-2-3, అం 4 కళాస్థానములు పదునాలింటిలో నొకటి చూ, కళాస్థానములు

చన్నుఁగప్పు ద్వ వి చూ, రూ-చనుఁగప్పు

చన్నుదోయి, ద్వ. వి చూ, రూ- చనుదోయి పంచ వేం 248

చన్నె. దే వి (చనును + ఎ) చూ, రూ చనుసె

చన్నే. దే వి —పై—

చన్దోయి. ద్వ వి చూ, రూ-చనుదోయి

చపారము దే వి చూ, కుఠారము. 2

చప్డు దే వి చూ, రూ-చప్పుడు

చప్ప దే వి 1 భుజము చూ, స్కంధము 1, 2 ముద్దర, అచ్చు చూ, ముద్ర, 3 చూ, చట్టు 2, విణ 4 రసహీనము. "నీమాట చప్పగానున్నది" చప్పన, చప్పిడి, చవ్వ

చప్పఁదనము. దే వి, విణ. . చూ, చప్పిడి. 2.

చప్పట. వై వి.=చర్పట 1. చపేటము: చూ, చఱపు. 1, 2. చక్కఁగా చాఁచిన వ్రేళ్లతోఁగూడిన యఱచేయి చూ, హస్తము

చప్పటముక్కు. ద్వ. వి చూ, నతనాసిక.

చప్పటముక్కువాఁడు. ద్వ. వి చూ, నడ్డిముక్కువాఁడు.

చప్పటించు. వై. స. క్రి చూ, పటితలించు

చప్పట్లు. దే. వి. బ సంతోషాదులయందఱచేతులను తట్టుట, కేకిసలు చూ, (వా)తప్పట్లు.

చప్పన దే వి 1. చూ, చప్పఁదనము, విణ 2 చూ, చప్ప 4.

చప్పరమంచము ద్వ వి. (చప్పరము + మంచము) చప్పరకోళ్లమంచము చూ, మంచము

చప్పరము దే వి రూ-చప్రము 1 చూ, రూ- చపారము, 2 గుడారము చూ, సదనము 1, 3 మీఁద పందిరివలె నేర్పఱచిన నలుచదరపుమ్రాను, 4 రొకముఁదీర్చి వేసిన పందిరి (వ్యుత్పత్తియందు వాల్లు పరమగుచో అంత్యవర్ణము వికల్పముగా లోపించును చప్పరమంచము మొ) చూ, సదనము 1

చప్పరించు దే స క్రి నాలికపై నిడుకొని చవిచూచు చూ, రుచిఁగొను

చప్పరించుమెకము ద్వ వి. పంది చూ, సూకరము.

చప్పరింత. దే. వి 1 —వై.—, 2. దవుడల తాటింపు.

చప్పలించు దే స క్రి చూ, రూ-చప్పరించు

చప్పి దే వి 1. దురదతోఁగూడి పొక్కుల రోగము. "ఒడలంతయుం జప్పి బయలుదేరినది." చూ, సప్పి, విణ 2 లోపలికి అణఁగినది " "చప్పిదవడలు" చూ,రూ-చప్పిడి.2

చప్పిడి. దే విణ 1. చూ, చప్ప 4, 2: చూ, చప్పి. 2, 3. చప్పనిది (తె ప) ఉప్పిఁడి, చప్పఁదనము, చప్పన, (సం ప).-అలవణము.

చప్పుడించు దే అ. క్రి. చప్పుడుచేయు చూ, శబ్దించు

చప్పుడు. దే వి రూ-చప్డు 1. అచేతనవస్తువులు ఒకటితోనొకటి తాఁకుటచే కలుగు ధ్వని చూ, స్వరము.2, 2 శబ్దము మా,స్వరము.2

చప్పున. వా అవ్య చటుక్కున (గోదావరీ మండలమున వాడుక)

చప్రము దే వి చూ, రూ-చప్పరము

చబుకు దే వి కొరడా చూ, మునికోల.

చబుకుసేయు దే స క్రి. (చబుకు + చేయు), చబుకుతోఁగొట్టు జై 6, అ 53.

చమక్కు. వా అవ్య తమాషా

చమరు. దే. స క్రి 1 అఱచేతఁగొట్టు చూ, పటితలించు, 2. చంపు చూ, సంహరించు

చమురు దే వి. 1 స్నేహము, నూనె నెయ్యి లోనగునది, మెఱుఁగు జై. 4, అ 110 చూ, తైలము, స క్రి 2 రాచు చూ రుద్దు 1, 3 లేపనముచేయు చూ,పూయు

చమురువత్తి ద్వ వి. అన్వాసనము చూ, వత్తి

చయ్యన. దే దవ క్రి విణ చూ, వేగము. 3

చరచర దే. వి ధ్వన్యనుకరణము చూ, హుహూహూ.

[చూ, విలాసము 1]

చరలాట. దే. వి. రూ-చరలాటము. క్రీడ.

చరలాటము. దే. వి. —వై.—

చరలాటమాడు దే అ క్రి (చేరలాటము + ఆడు) చూ, రూ-చేరలాడు

చరలాడు దే అ క్రి రూ-చేరలాటమాడు-చేర్లాటమాడు- చేర్లాడు, ఓట్లాడు, అట్లాడు, అకా (సం ప) —క్రీడించు.

చరిసుండ ద్వ వి సాలెవాని గంజిదుండ చూ, భాండము 3

చరుక గే వి చూ, పశురోగము.

చరుగుడు దే. వి ఈడిక చూ, రూ-సరవడి

చరుము. దే స క్రి 1 రాచు చూ, రుద్దు 1, 2 వాద్యమును చేయుచు

చర్లాట దే వి చూ, రూ-చేరలాట

చర్లాటమాడు దే. అ క్రి చూ, రూ-చేరలాడు పాండు 3, ఆ 63

చర్లాటము దే వి చూ, రూ-చేరలాట

చర్లాడు దే అ క్రి చూ, రూ-చేరలాడు

చఱచు దే స క్రి 1. అఱచేతకొట్టు చూ, పటపటలించు, 2 అఱచేతతట్టు చూ, జోకొట్టు, 3 కొట్టు, అడుచు చూ, మొత్తు 2, 4. ఆక్రమించు చూ, మొగిరించు, 5 తుడుచు, తడిపోవనొత్తు చూ, ప్రాము 4

చఱపు దే వి 1· అప్పళము రూ-అప్పళింత చేప్పట (సం· ప) —ఆస్ఫాలనము-రూ-ఆస్ఫాలము, ఆస్ఫోటనము-రూ-ఆస్ఫోటము, 2 అడ్డపాటు కళా 7, ఆ. 59 చూ, వ్యవధానము 3

చఱపుఁబిడక. దే వి (చేఱపు + పిడక) గోడను తట్టుపిడక చూ, పిడక.

చఱి. దే. వి రూ-చేఱియ సంచరించుటకు అశక్యమైన పర్వతశిఖరము క్రిందిచోటు చూ, పర్వతము.

చఱియ. దే. వి చూ, చఱి

చలచేలన దే వి. ద్రవరూపము చూ, సలిలము.

చలది దే వి =ఛర్ది. ఓకర చూ, వాంతి

చలపకారము. దే. వి. చలము చూ, మాత్సర్యము.

[చూ, మాత్సర్యశీలుఁడు]

చలపకారి దే విణ. (చేలపకారము + ఇ)

చేలపట్టు దే అ క్రి (చేలము + పట్టు)మాత్సర్యముగొను రూ-చేలపాడుచు-చేలముకొను-చేలపోరు చూ, మచ్చరించు కళా 3, ఆ 244 (కోపమర్థమని కొందఱు)

చేలపాది దే విణ చూ, చేలపకారి

చేలపాడుచు దే.అ క్రి చూ, రూ-చేలపట్టు.

చేలపోరు దే.అ క్రి (చేలము + పోరు)-వై.-

చేలమరి దే విణ (చేలము + అరి) చూ చేలపకారి. వసు 3, ఆ 112

చేలము దే వి చూ, చేలపకారము. (వృత్తియందు వాల్లుపరమగుచో అంత్యవర్ణము లోపించును చేలపట్టు మొ)

చేలముకొను దే అ క్రి చూ, చేలపట్టు

చేలవ దే వి చూ, శైత్యము [వాఁడు.

చేలవాది దే వి చౌవుసమాచారము చెప్పు

చేలాడము. వై వి =చేలనమ్ రూ-చేల్లడము-చేల్లాడము, లాఁగు చూ, వస్త్రము.

చేలి దే. వి. రూ-చేలిమిరి-చేల్మిరి. 1 శీతము చూ, శైత్యము, 2. శీతబాధ.

చేలికాఁపు. దే. వి. కప్పు చూ, మండూకము. 1

చేలికారు. ద్వ వి శిశిరఋతువు, (మాఘ,ఫాల్గునమాసములు) చూ, మాస ద్వయము.

చేలికి. దే వి చూ, రూ-చేడికి.

చలిగరువు. ద్వ వి. మీఁదయిసుకగల బొతి పాలునేల. చూ, భూమి. 1

చలిగాలి. ద్వ.వి. శీతవాయువు చూ వాయువు.

చలిగొండ ద్వ వి (చేలి + కొండ) హిమవత్పర్వతము (ఇట్లు చేలిగట్టు-చేలిమల) చూ, పర్వతము [పిపీలిక.

చేలిచీమ దే వి. ఒకరకము నల్లచీమ చూ,

చలితతి దే వి చూ, చేలికారు

చలిదాయ ద్వ వి చూ, సూర్యుఁడు

చలిది దే, వి (చేలి + అది) చూ, రూ-చద్ది.

చలిదిమూట ద్వ వి చిట్టాముదాలనూనె, చిట్టాముదము చూ, తైలము.

చలినట్టు దే వి గాలి చూ, వాయువు

చలినెల దే వి. 1 మాఘమాసము, జేన్నంపు రిక్క-నెల చూ, మాసము 1, 2 ఫాల్గున మాసము, పొద్దురిక్క-నెల కళా 7, ఆ 181 చూ, మాసము 1

చలిపందిరి. దే వి రూ-చేలిపందిలి-చేలిమిపందిలి చేలివిందల-చేల్లవిందల దాహము నకు నీళ్లు పోసెడు పందిలి చూ, సదనము 1

చలిపందిలి దే వి —పై—

చలిపని దే వి శైత్యోపచారము. చేలువలు-రూ-చేల్వలు

చలిపిడుగు ద్వ వి కొన్ని దేశములందు కాల విశేషమున ఆకాశమునందుండి పడెడు చెడ గలపు మంచుగడ్డ చూ, హిమము (చూ, పడుగు

చలిమిడి దే వి 1 ఒకరకముతూగ, 2 బెల్లము కలిపిన పిండి రూ-చేలివిడి; చూ, సాదము(1)

చలిమిపందిలి- దే వి చూ,రూ-చేలిపందిరి

చలిమిరి. దే వి చూ, చేలి 1.

చలియిక్క-. దే. వి చూ, చేలినట్టు

చలియిసుక. దే వి. (చేలి + ఇసుక) కర్పూ గము. వసు. 2, ఆ. 20. చూ, సిరము.

చలిపాపు దే స క్రి. (చేలి + పాపు) చూ, బుజ్జగించు

చేలిపాలు ద్వ వి (చేలి + పాలు) పిష్ణము చూ, లక్షణము 1

చలివిందల. దే వి చూ,రూ-చలిపందిరి

చలివిడి దే వి చూ, రూ-చలిమిడి 2

చలివెలుఁగు దే వి. శీతకరుఁడు, చందురుఁడు చూ, హిమాంశువు

చలివెల్గు దే వి —పై—

చలుప దే. వి 1. చోఁపతాయి కళా 1, ఆ 109 చూ, చెట్టు 3, 2 శిల చూ, రాయి

చలుపు. దే క్రి 1 చేయు చూ, రూ-సలుపు, 2 కడపు చూ, రూ-సలుపు

చలువ దే వి రూ-చేల్వ 1 చేలుబు, రూ-చలువడి-చలవ-చల్వ-చలి-చలిమిరి-చల్మిరి, చల్ల-చల్లన-చల్లఁదనము. స్వా 1, ఆ. 72 చూ, శైత్యము, 2 జాడ్యమువలని శైత్యము రూ-చేలువడి, 3 దోవతివస్త్రము సా 2, ఆ 192 చూ, వస్త్రము, 4 బ శైత్యోప చారము చూ, చేలిపని.

చేలువగట్టు ద్వ వి చూ, చేలిగొండ

చలువగుఱ్ఱము ద్వ వి గాడిద చూ, రాసభము

చలువచేయు దే స. క్రి చవుటినీళ్లలో నుడికించియుదుకు చూ, పులుము 4

చలువజోతి ద్వ వి చూ, చలివెలుఁగు

చలువడి. దే. వి (చలువ + వడి) చూ చలువ 1-2 (స్వార్థమున వడి)

చలువబట్ట. దే, వి చూ, చలువ. 3.

చలువమిరియము ద్వ. వి తోఁకమిరియము చూ, మిరియము

చలువతాయి. దే వి చూ, చందురా.
చలువఱేఁడు. దే వి చూ, చలివెలుఁగు.
చలువలమల ద్వ వి చూ, చలిగొండ
చలువలఱేఁడు దే వి చూ, రూ-చలువఱేఁడు.
చలోచలో వా. వి. బండియెడ్లను తోలుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ. (చెలోచెలో అనియు)
చల్ది. దే వి చూ, రూ-చద్ది-చలిది. [అ 68
చల్మిరి. దే వి చూ, రూ-చలిమిరి లక్ష్మి 3,
చల్ల దే వి 1 చూ, మజ్జిగ, విణ 2 జలుబు చూ, రూ-చలువ. 1.
చల్లకడి దే వి మెంతిమజ్జిగ చూ, మజ్జిగ
చల్లకము దే వి. చల్లుట చూ, ప్రోక్షణము 1
చల్లకుండ ద్వ వి 1 మజ్జిగకుండ చూ, భాండము 3, వా 2 అమ్మవారి చల్ల ఘటము చూ, భాండము. 3
చల్లగడ్డ. ద్వ వి చూ, శతమూలి *
చల్లగాలి దే వి చల్లనిగాలి చూ, వాయువు
చల్లగుత్తులు ద్వ. వి ఒకరకముభక్ష్యము చూ, భక్ష్యము
చల్లగుసులు. దే. వి, బ. చల్లత్రిప్పుత్రాళ్లు (అఁక త్రాళ్లు) చూ, సూత్రము 1 [మూర్ఖుఁడు
చల్లచెప్పుడు దే. విణ. జడుఁడు చూ,
చల్లజెంపు. దే విణ చూ, వెఱపరి
చల్లడము వై వి.=చలనమ్ చూ,రూ-చలాడము
చల్లత్రాళ్లు దే. వి. బ చూ, చల్లగుసులు
చల్లన. దే. వి. 1. క్షేమము. చూ, శుభము. 1, విణ 2 శీతము. "చల్లనిగాలి" చూ, శైత్యము.

చల్లనగు. దే అ క్రి ఇవతలించు చూ, శైత్యించు
చల్లనితెలిదిబ్బ ద్వ వి చూ, చలిగొండ
చల్లపందిలి. దే వి చూ, రూ-చలిపందిరి.
చల్లపడు. ద్వ అ క్రి చూ, చల్లనగు
చల్లపిట్ట ద్వ. వి. ఒకరకముపిట్ట చూ, పక్షి.
చల్లరాఁడు దే వి తరిగంబము చూ, దండవిష్కంభము. [వడియము]
చల్లవడియము ద్వ వి. మజ్జిగవడియము చూ,
చల్లసేయు ద్వ. స క్రి (చల్ల + చేయు) చల్లపఱుచు, వా 2 త్రచ్చు చూ, మథించు
చల్లాడము వై వి = చూ, రూ-చల్లడము.
చల్లాణము. దే వి చూ, రూ-చిల్లాడము.
చల్లారు దే అ. క్రి (చల్ల + ఆరు) ఉపశమిల్లు చూ, సుప్రస్య 4.
చల్లు దే. వి 1. చల్లుట చూ, చల్లకము. స క్రి 2 (నీళ్లు) చల్లు, (విత్తనములు) చల్లు చూ, ప్రోక్షించు
చల్లుట. దే. వి చూ, చల్లకము [సము 1.
చల్లుపోరాట దే వి జలక్రీడ చూ, విలా
చల్లుపోరు దే వి. కొలఁకులయందుదిగి యొకరి మీఁదనొకరు నీళ్లుచల్లుకొనెడి యాట చూ, విలాసము 1 (చల్లుపోరాట)
చల్లులాడు దే అ క్రి. (చల్లులు + ఆడు) కొలఁకులయందుదిగి యొకరిమీఁద నొకరు నీళ్లుచల్లుకొనియాడు.
చల్వ దే వి చూ, రూ-చలువ.
చవకము వై. వి = చతుష్కము చూ, రూ-చవిక [భూమి 1
చవటినేల. దే వి రూ- చవుటినేల చూ,
చవడు. దే. వి. రూ-చౌడు —పై—

చేవలము. దే వి వరహాలో సెనిమిదవభాగము

చేవి దే వి అకృత్రిమము, వేలుపుబోనము చూ, సాదము (1), 2. రసము చూ, రూ-చేవురు, 3. ఆస్వాదనము చూ, రుచి. 1, 4 ఘోటీగర్భము చూ, మాయము, 5 మౌక్తికాదిభారము ఆం, భా ద్వి 276 చూ, రత్నము 1

చేవిక వై వి = చతుష్కము రూ-చేవకము-చేవికము-చేవికె-చేవిరె, మెల్లా చూ, సదనము 1 (మండపమనియు)

చేవికము వై వి = —పై—

చేవికె వై వి = —పై— [రుచిఁగొను.

చేవిఁగొను దే స క్రి (చేవి + కొను): చూ,

చేవితి వై వి = చతుర్థి. పక్షమునందు నాల్గవ తిథి, రూ-చేవుతి చూ, తిథి 1

చేవిరె వై వి = చూ, రూ-చేవిక

చేవిలివాఁడు దే వి గర్భిణీహస్తగతశిశువు రూ-చేవిలెవాఁడు చూ, శిశువు

చేవిలె దే వి నాలుగుడబ్బులు చూ, అణా

చేవిలెవాఁడు దే వి చూ, రూ చేవిలివాఁడు

చేవు. వై స = చతుః రూ-చౌ చూ, నాలుగు

చేవుక దే విణ రూ-చౌక 1 అగ్గువ చూ, వెల. 1, 2 తక్కువ చూ, వెలితి 2

చేవుకటులు ద్వ.వి.బ రూ-చేవుకట్లులు-చవుకట్లు-చౌకటులు-చౌకట్లు నాలుగు ముత్యములుచేర్చికట్టినపోఁగులు చూ, భూషణము 2

చేవుకట్లులు ద్వ వి బ —పై—

చేవుకట్లు ద్వ వి. బ —పై—

చేవుకము వై వి రూ-చౌకము 1. సమమైన నాలుగు మూలలుగలది చూ, రూ-చేదరము 1, 2. నిడుపు వెడల్పులు సరిగాఁగలతుండుగుడ్డ చూ, వస్త్రము, 3 వల్గితము, అశ్వగతిభేదము చూ, మాయము, స 4 = చతుష్కము చూ, చేవు.

చేవుకసేయు దే స క్రి. (చేవుక + సేయు) రూ-చౌకసేయు. 1. తక్కువపఱచు చూ, వదించు, 2 ధరతగ్గించు రూ-చౌకసేయు.

చేవుకళి ద్వ వి (చేవు + కాళ్లు) ఆఁడువారి కోకలనేఁతయందు నూలిపోఁగుల చేత నేర్పడిన చేవ్రాకపుటిల్లు రూ-చౌకళి చూ, సదనము 1.

చేవుకళించు ద్వ అ క్రి (చేవుకళి + ఇంచు) నాలుగు కాళ్లుపైకెత్తి గాఁటు రూ-చౌకళించు స్వా 1, ఆ 59, భో 6, ఆ 25 చూ, లంఘించు

చేవుకళింత ద్వ వి 1 చౌకళించుట రూ-చౌకళింత-చౌకళింపు: చూ, లంఘను, 2 చూ చేవుకము 3

చేవుకళింపు ద్వ వి —పై—

చేవుకాఁడిగుదియ ద్వ వి నాలుగుప్రక్కలు తీరిన యినుపదండము రూ చౌకాఁడిగుదియ చూ, బాణము. 1 [సబ్బు

చేవుకారము వై వి రూ-చౌకారము చూ,

చేవుకాలిపీఁట ద్వ వి నాలుగుకాళ్లుగల యెత్తుపీఁట రూ-చౌకాలిపీఁట చూ, పీఁట

చేవుకి వై వి కంచెము రూ-చౌకి చూ, పాత్రము 6.

చేవుకీ వై వి = చతుష్కము. కూడలిలో పన్నుతీయుతావు రూ-చౌకీ సుంకరిమెట్టు చూ, సదనము 1

చేవుకు దే వి. రూ-చౌకు 1. బెఱుకోల, 2 అడుసు. ఆం, భా పరి 155. చూ, బురద, వా వి. 3 అంగడివీధి చూ, వీధి

చేవుగంటి ద్వ వి (చేవు + కంటి) రూ-చౌగంటి 1. అగ్నిదేవుఁడు, చూ, వహ్ని.1, 2 ఆడిదపుమెకము చూ, శరభము 1

చేవుటినేల దే. వి చూ, రూ-చేవటినేల

చేవుటుప్పు దే వి (చేవుటి + ఉప్పు) రోమకము. రూ-చౌటుప్పు చూ, లవణము. 1

చేవుడు. దే. వి. రూ-చౌడు 1 చూ, చేగ, 2 కారపుమన్ను: చూ, భూమి 1.

చేవుడోలు. వై. వి. = చతురంతడోలా. ఆం బారి, రూ-చౌడోలు, హౌదా చూ, హస్తి (దేశ్యమనిశబ్దరత్నాకరము) [పాలకి

చేవుతా. వై వి రూ-చౌతా డోలి చూ,

చేవుతి వై వి = చూ, రూ-చేవితి.

చవుతు. దే వి రూ-చౌతు (చూ, పాగ. 2) చూ, వస్త్రము.

చవుదంతి వై వి = చతుర్దంతః ఇంద్రుని యేనుఁగు. రూ-చౌదంతి, చూ, హస్తి

చవుదంతియెక్కినాఁడు ద్వ వి ఇంద్రుఁడు చూ, వేలుపుఱేఁడు [ఇంద్రుఁడు

చవుదరి వై వి = చతుర్దః రూ-చౌదరి చూ,

చవుపదము వై వి = చతుష్పథ నాలుగు మూలలు శై 5, ఆ, 196 చూ, విదిక్కు

చవుపుటము వై వి = చతుష్పుట (చవు + పుటము) రూ-చౌపుటము నాలుగుకాళ్లపై కత్తిదాఁటెడిదాఁటు చూ, లంఘు.

చవులు దే వి రూ చౌరు 1 తీపుతోకలసిన యించుకఉప్పు చూ, లవణము 1, 2 చవి- ఆం, బా ప్ర 105. చూ, రసము.

చవులు వై వి బ రూ-చౌలు ముత్తెపుకాంతి చూ, రత్నము 1

చవువం. వై. స అయిదు రూ-చౌవంచ చూ, రూ-చవ్వంచ

చవుసట్టి వా. వై స = చతుష్షష్టి అఱువది నాలుగు చూ, రూ-చౌసట్టి (చవుపట్టి అని పురుషోత్తము కవీయము)

చవుసాల వై. వి = చతుశ్శాల రూ చౌసాల మ్మట్టుకొల్లారు చూ, సదనము 1

చవుసీతి వై స. = చతురశీతిః ఎనుబదినాలుగు. "చవుసీతిబంధములు" చూ, రూ-చౌసీతి.

చవ్వ దే విణ చూ, రూ-చప్ప. 4.

చవ్వంచ ద్వ. స (చవు + వంచ) అయిదు రూ-చౌవంచ-చౌవంచి చూ, పంచకము.

చా

చాంగణ. దే. వి. (రూ-చాంగిణ-చాంగిణము-చాంగిణి) విన్నాణములుముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, విన్నాణములు.

చాంగుబళి దే అవ్య ప్రశంసనార్థకము చూ, సెబాసు

చాంతాడు వా వి చూ, రూ-చేంత్రాడు 1

చాందిని వా. వి. మేలుకట్టు, వితానము.

చాఁగ. వై వి.=ప్రియా. మోరటు * చూ, ప్రియ (జీడిమామిడిచెట్టు)

చాఁగఱ దే వి నాశము చూ, చత్తి.

చాఁగఱగొట్టు దే స క్రి (చాఁగఱ + కొట్టు) చంపు చూ, సంహరించు

చాఁగఱగొను దే. స క్రి (చాఁగఱ + కొను) 1 కొట్టు చూ, మొత్తు 2, 2 ఖండించు చూ, నెఱకు [నర 115. చూ, వధ

చాఁగఱలాట. దే. వి హింస ఆం, పదా.

చాఁగఱలాడు దే స క్రి (చాఁగఱలు + ఆడు) నాశముచేయు చూ, సమకట్టు

చాఁగిలింత. దే వి నమస్కారము చూ, వెన్నెలలోలు [వ్రాలు చూ, వ్రాలు 3

చాఁగిలు దే అ క్రి రూ-చాఁగిల్లు నేలమ

చాఁగిల్లు దే అ క్రి —పై.—

చాఁగు దే అవ్య 1 ప్రశంసనార్థకము విజ 2. ఆ 72 చూ, సెబాసు, అ క్రి 2 దిగ్భ మగు, వెల్లు చూ, రూ-సాఁగు, 3 రూ-

చాఁగిలు-సాఁగు, నేలకువ్రాలు. నిర్వ 3, ఆ 69 చూ, వ్రాలు 3, 4 దండాకార ముగ నేలకువ్రాలి. రూ-చాఁగిలు-సాఁగు. నిర్వ. 3, ఆ 69 చూ, వ్రాలు. 3.

చాఁగురె. దే. అవ్య. చూ, చాఁగు. 1. (రూ-చాఁగురే.)

చాఁగురే. దే అవ్య. —పై.— [చాఁపు. 3

చాఁచు దే ప్రే. చాఁగఁజేయు చూ,

చాఁదు, దే వి 1. బొట్టుపెట్టుకొనుటకు పూయుటకు నగు నల్లని దివదిన్యవిశేషము, జావము చూ, బొట్టు. 1, 2 కాలుచునపుడు కాష్ఠమునందు ద్రవించెడుద్రవము, 3. కంటి కాటుక కాటుక, (సం. ప) —అంజనము-రూ-అంజనము, కజ్జలము, జమ్ (చూ,రసాంజనము), స క్రి 4 (గట్టివస్తువును నీళ్లు పోసి) తాచు చూ, రుద్దు. 1

చాఁప దే వి 1 క్రిందఁ బఱచుకొనెడు (కొబ్బరి, తాటి, తుంగ లోనగువాని) చాఁప (సం ప) —కటము, కిటేరకము, కలింజకము-రూ-కలింజకము కిలింజము, సం ప, తద్వి.— కొబ్బరిఆకుచాఁప - (తె ప).— కీతు, చిన్న చాకపుచాఁప — (తె ప) - చదర-రూ-చదరిక, (సం ప) - చర్మశేషము, 2 ఓడకుఁగట్టెడు చాఁప చూ, తెరచాఁప, 3 ఒకరకమువల జై 2, ఆ 97 చూ,వల 1

చాఁపకట్టు దే. వి చాఁప పఱపువంటిపఱపు

చాఁపకట్టువడు. ద్వ. అ క్రి (చాఁపకట్టు + పడు)చాఁపపఱచినట్లగు (నేలతోనేలగానగు.)

చాఁపగద్ద ద్వ. వి కుందేళ్లనుబట్టెడి యొక రకమ్ము డేగ. చూ, శ్యేనము [గొను. 2.

చాఁపచుట్టువడు. వా అ క్రి. చూ, గుది

చాఁపట్టు. దే. వి. (చాఁప + అట్టు) అప్పడము కంటె యొక్కానొక పిండివంటః చూ, భక్ష్యము.

చాఁపతాయి. దే వి విశాలమైనతాయి. చూ, రాయి. [మేదరి.

చాఁపల్లువాఁడు. దే. వి కటకారుఁడు చూ,

చాఁపలు. దే వి బ 1 చిక్కులు(అపి) 2. కటములు.

చాఁపు దే వి 1 పసుగుకొలఁదిబట్ట చూ, వస్త్రము, 2 చాఁచుట, ప్రే 3 చాఁగఁ జేయు ఒగ్గు, ఒడ్డు, చాఁచు

చాకట్టు ద్వ వి. ధనము చూ, విత్తము. 1

చాకల దే. వి. వస్త్రములు ఉదికి జీవించునట్టి యొకజాతి "చాకలవాఁడు చాకలది"

చాకలత దే వి. 1 చూ, రజకి, అం. 2. దూతి కలలో నొకతె (దూతీచతుష్టయమునందలి మూఁడవదానిలోనిపదునాలుగురిలోనొకతె). చూ, దూతీచతుష్టయము

చాకలది దే వి —పై.—

చాకలపిట్ట ద్వ వి చూ, భరద్వాజము

చాకలవాఁడు. దే వి చూ, రజకుఁడు

చాకలి దే. వి. 1 —పై—, 2 చూ, రజకి, అం 3. శిల్పులు అయిదుగురిలో నొకఁడు చూ, శిల్పులు

చాకి దే. వి —పై—,

చాకిత దే వి చూ, చాకలత

చాకిబాస దే వి 1 చూ, బాలక్రీడ, 2 ఒకానొకపిట్ట చూ, పక్షి, వా వి. 3 చాకలివాండ్రు బట్టలుడికించు గూన చూ, భాండము 3

చాకిమూట దే వి చూ, బాలక్రీడ

చాకిరి దే వి. పరిచర్య చూ, శుశ్రూష. 2.

చాకి దే. వి కంచము చూ, పాత్రము. 6

చాకు వా. వి. కత్తి చూ, రిష్టి. 2

చాకె దే వి, చూ, చాకలత

చాకెత. దే వి. —పై.—

చాగకాఁడు. ద్వ. వి. (చాగము + కాఁడు)

1. కుబేరుఁడు చూ, శ్రీదుఁడు, విణ. 2 త్యాగశీలుఁడు చూ, వదాన్యుఁడు

చాగము వై వి = త్యాగః చూ, త్యాగము.

చాగరతనము వై. వి = త్యాగరత్న (చాగము + రతనము) చింతామణి చూ, రత్నము 1

చాగరాడి. దే వి గంధపిండీతకము * చూ, శ్వసనము [ద్వి 65

చాగరాడివెలికి దే వి. —పై— అం, భా

చాగి వై. విణ = త్యాగి (చాగము + ఇ) చూ, వదాన్యుఁడు

చాగు దే అ క్రి. 1. పోవు చూ, వెళ్లు. 3, 2 ప్రివర్తిల్లు జై 1, ఆ 105 చూ, వర్తించు, 3 చూ, యత్నించు

చాగుబడిక. దే వి పూజ. చూ, సపర్య

చాచి దే వి. చేన్ను చూ, స్తనము

చాటడుగుమొన అం మల్లశాస్త్రము నందలి మొనలు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, మొనలు. (చూ, మల్లశాస్త్రము)

చాటించు. దే స క్రి తుడుము లోనగునవి వాయించి ఊరివారికందఱికి విషయమును తెలుపు చాటు

చాటింపు దే వి చాటించుట- చాటువ, టంటం-టముకు-టముకు్కు చూ, [illegible]

చాటు దే వి 1 మఱుఁగు చూ, వ్యవధానము. 3, స క్రి 2 చూ, చాటించు, 3 విశదపఱచు చూ, సూచించు 2

చాటుపడు ద్వ అ క్రి చూ, మఱుఁగుపడు

చాటుబోటులబావ ద్వ. వి చంద్రుఁడు చూ, హిమాంశువు

చాటుమాట వా వి చూ, జనాంతికము

చాటువ దే వి 1 చూ, చాటింపు, వై వి 2 = చాటు ఉదాహరణము చూ, నిదర్శనము 1

చాటువెట్టు. ద్వ స క్రి చూ, మఱుఁగువెట్టు.

చాడి. దే వి. రూ-చాడీ. కొండియము చూ, తంటా

చాడీ దే వి. —పై.—

చాడీకోరు దే విణ రూ-చాడీగొట్టు పిశునుఁడు: చూ, సూచకుఁడు, 1

చాడీగొట్టు దే. విణ —పై—

చాడుపు దే. వి రూ-చాడ్పు చూ, విధము 1.

చాడ్పు దే వి —పై—

చాతనివాఁడు దే వి శిఖయజ్ఞోపవీతములు ధరింపని వైష్ణవుఁడు చూ, సాతాని

చాతాని. దే వి. —పై— (రూ-సాతాని.)

చాతు దే స క్రి. ధరించు చూ, వహించు.

చాదీవెండి. వా వి. ఊదువెండి: చూ, లోహము 1

చాన వై వి = శ్యామా ఇంతి చూ స్త్రీ. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము)

చానపి దే వి. పేన్నీళ్లు చూ, సలిలము

చానరి దే వి నాట్యవిశేషము చూ, నృత్యము (చూ, వ్యంజకము 1)

చాపరువు దే వి (చావు + పరువు) దచ్చునం తటి పరుగు స్వా 4, ఆ 45 చూ, పరుగు 2

చామ వై వి 1 = శ్యామల నలుపు చూ, వర్ణము 6, 2 = శ్యామా ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 3 = శ్యామా యువతి చూ, స్త్రీ, 4 = శ్యామాకః సస్యవిశేషము చూ, సస్యము 1, దే వి 5 ఒకరకము పడవ చూ, హోడము

చామనచాయ వై. వి = శ్యామలవర్ణమ్. నల్లఁదనము చూ, వర్ణము 6

చామనము వై వి 1 = శ్యామలః నలుపు చూ, వర్ణము 6, విణ. 2 నల్లనిది చూ, వర్ణము 6

చామలు వై. వి బ = చూ, చామ 4

చాయ వై. వి. = ఛాయా చూ, ఛాయ. 1-2-, 3-4 5-6-7-8, 9. వైపు చూ, పార్శ్వము.2

10 పోలిక, ఉపమ వసు. 1, ఆ 101 చూ, సమానము. 2, 11 జోడు చూ, సూచన 1, 12 దగ్గఱ చూ, సమీపము 1; 13 తిన్నన, ఋజుభావము చూ, హృద్యము, బ 14. కత్తియొక్క కాంతులు.

చాయకొడుకు ద్వ. వి శనిగ్రహము చూ, రాహువు 2 (ఇట్లు చాయపట్టి.)

చాయచెక్కచెట్టు ద్వ వి. చాయ వేయుటకు ఉపయుక్తమైన చెక్కగల ఒకానొక చెట్టు చూ, వృక్షము.

చాయపెనిమిటి ద్వ వి చూ, సూర్యుఁడు

చాయమెఱు వా వి చూ, బండికన్ను

చాయవాఱు ద్వ అ క్రి (చాయ + పాఱు) పోలు చూ, సరిపోవు 1

చారిక దే వి. ఒకరకపుబొట్టు. రూ చాటిక పత్తిరిబొట్టు: చూ, బొట్టు 1.

చారు వై వి 1 = సార స్థిరరసము, కట్టుచారు రూ-చెరు-రెఱు చూ, యూషము, 2 సున్నముకలిసినకల్లు చూ, సుర 2, దే స క్రి 3. పొరకకట్టుమడుగుతో నుఱిచినకళ్లము నూడ్చు చూ, సమ్మార్జించు.

చారె. వై వి రూ-రెర-రెఱ చూ, ప్రసృతి 1

చాఱ వై. వి 1 = చారః జీడిమామిడి స్వా 4, ఆ 14 చూ, చాఁగ 4, దే వి. 2 గీఁత చూ, రేఖ 3, 3 ఒకరకముపాఁప చూ, ఋత్స్యము 1, 4 పులిగంగు మా, వర్ణము 6

చాఱకండ. ద్వ వి పిండాలువు* చూ, సూరణము [సంహరించు

చాఱగిలాడు. ద్వ స క్రి. చంపు చూ,

చాఱపప్పు ద్వ వి జీడిమామిడి గింజలోనిపప్పు చాఱబియ్యము.

చాఱబియ్యము. ద్వ. వి —పై.—

చాఱమీను. ద్వ. వి చూ, చాఱ 3 [లము 1

చాఱలమెకము ద్వ వి పులి చూ, శార్దూ

చాటిక దే వి 1 చూ, రూ-చాఱ 1, 2 చూ, రూ-చారిక, 3 చూ, చాఱ. 2

చాటిక దే వి చూ, చాఱ 2

చాల వా. వి రూ-చాలా బహుళము చూ, విస్తారము. 1. [తగనివాఁడు.

చాలఁడు. వా వి అసమర్థుఁడు, అసామర్థ్యుఁడు,

చాలమి వా వి. అశక్తి.

చాలా వా. వి చూ, రూ-చాల.

చాలించు దే ప్రే 1 నిలుపు ల.యు 2 శక్తముగఁజేయు

చాలిక దే వి నేరుపు చూ, సామర్థ్యము 1

చాలు. దే వి 1 వరుస చూ, పంక్తి. 1, 2 దున్నునపుడు కఱ్ఱుచే నేర్పడినరేఖ వగైరా చూ, సీత 2, 3 పైనుండిపడునీరు లోనగు వాని చాలు శరాం 2, ఆ 17 చూ, ధార 1, 4 చాలుననెడిబుద్ధి పర్యాప్త పంచ వం 4, ఆ 507 చూ, బుద్ధి, అ క్రి 5 కావలసినంతయగు చూ, పర్యాప్తమగు, 6 నేర్చు చూ, నేరుచు

చాలుపు దే వి రూ-చాల్పు గూ, పంక్తి 1

చాలుపేరింటి పూఁబోఁడి ద్వ వి సీతాదేవి చూ, సీత

చాలుబడి దే వి చాలిక చూ, సామర్థ్యము 1.

చాలుమానిసి ద్వ విశే 1 నాయకుఁడు చూ, హంవీరుఁడు. 2, 2 అనుసరి చూ, సమర్థుఁడు

చాలుమాసి. ద్వ విశే పనుపరి-రూ-పన్పరి ఒకరికి లోఁబడినవాఁడు చూ, పరాధీనుఁడు

చాలుమూల-ఫీలు చాలు. జా. సంగతిసందర్భము

"చాలుమూలలేని జాలున నాచేనాలాగున వాగించితిని "(ధర్మజరాజసూయము)

చాలువాఁడు దే వి ణ శక్తుఁడు చూ, సమర్థుఁడు

చాలువాలు దే అ క్రి (చాలు + పాలు) వరుసలీరు

చాల్పు. దే వి చూ, రూ-చాలుపు

చాల్పుదుత్తుకలవాఁడు దే వి రావణుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు 1

చావఁజూచు దే స క్రి (చావన్ + వేయు) చంపు చూ, సంహరించు

చావడి దే వి 1 కొలువుకూటము చూ, సభ 2, 2 చవికె, మండపము చూ, సదనము 1, 3 సత్రము చూ, సదనము. 1

చావనివారు దే వి బ. దేవతలు చూ, వేలుపు

చావు దే వి మృతి చూ, మరణము

చావుగుఱుతు దే వి అశుభము చూ, లక్షణము 1

చావుమునుక దే వి అపస్నానము చూ, స్నానము 1 [దము.

చావుమయిల దే వి అస్పృష్టి చూ, మృతా

చావుమైల. దే. వి —రూ-పై—

చాళియ దే వి రూ-చాళె మల్లబంధవిశేషము చూ, మల్లశాస్త్రము

చా- దే వి —పై —

చు

చుంగు వై వి రూ-చెంగు 1 అంచు చూ, మైజారు, 2 వెనుకకుఁ జెక్కుకొనెడి దోవతికొంగు చూ, వలి. 2

చుంగుడు దే వి. నిలువయగు చిల్లరద్రవ్యము.

చుంచు వై వి 1 = చుచుందరి రూ-చుండు చూ, మూషికము, దే వి 2 పెమలిసిక చూ, సిక. 1, 3 పిల్లజుట్టు చూ, సిక 4,

చుంచెలుక. ద్వ. వి. (చుంచు + ఎలుక) కంపెలుక చూ, మూషికము

చుంచుమిద్దె ద్వ వి. గోపురమువలె పొడవుగా కట్టిన కట్టడము చూ, సదనము 1

చుంచువాయి దే వి. మేడలమీఁద కప్పెడు తాతిపలకలవంటి యొకరకము రాయి చూ, రాయి. [నము చూ, సత్యము

చుండి దే అవ్య బ నిశ్చయార్థక బహువచ

చుండీ దే అవ్య బ —పై—

చుండు. దే వి 1 కంపెలుక చూ, మూషికము. 2 నెలమీఁద ఉప్పుపూచినట్టు పూచెడు వ్యాధి చూ, రోగము. 1; అ క్రి 3 అను లోనగునది నగ ఉ శుష్కించు చూ, శోషించు [చుంచెలుక.

చుండెలుక దే వి (చుండు + ఎలుక) చూ,

చుండ్రాళ్లు దే వి చూ, బాలక్రీడ

చుంయి దే వి నిప్పునీళ్లు చేరునపుడు కలుగు ధ్వన్యనుకరణము. చూ, హాహాహా

చుఁడి వై ని (రూ-చుఁడు- చుండీ- సుఁడి- సుండీ.) 1. చూ, రూ-చుండి, 2 చూ, చుమి. 1

చుఁడీ వై ని —పై—

చుఁడు వై ని —పై—

చుక్క. వై. వి 1 = శుక్ర (అశ్విన్యాది)రిక్క. గగనేచరము చూ, నక్షత్రము 1, 2 = శుక్రగ్రహము చూ, రాహువు 2, 3 చుక్కకాఁడ, పుల్లపడ్బలి * చూ, పడ్బలి,

4. మండలాకారమైన తిలకము చూ, బొట్టు 1, 5 నీటిబొట్టు చూ, బొట్టు 1
చుక్కకాండ వై వి చూ, చుక్క 3 *
చుక్కకార. ద్వ వి. ఒకానొకచేప చూ, మత్స్యము 1.
చుక్కకూర వై వి ఒకరకము కూరాకు.
చుక్కకొండ (అని కొందఱు) చూ, వృక్షము (చూ, ప్రిబ్బలి)
చుక్కచేలు వై వి 1 చేగచుక్క చూ, లలాటిక, 2 చుక్కలచాలు. వసు. 5, ఆ 116 చూ, పంక్తి 1
చుక్కనుదుటిపిట్ట ద్వ వి గరుత్మంతుఁడు వేం, ఆం. 18 చూ, హరివాహనుఁడు
చుక్కపిల్ల వై. వి. ఒకరకము చేప చూ, మత్స్యము 1 [చూ, మార్జాలము
చుక్కపిల్లి వై వి ఒకరకముపిల్లి (అప్రి)
చుక్కబొట్టు ద్వ. వి చూ, చుక్క 4
చుక్కయెదురు ద్వ, విణ (చుక్క + ఎదురు) చుక్కవాలు హరిశ్చ 4, ఆ 179 చూ, ఎదురుచుక్క. [చూ, హిమాంశువు
చుక్కలగమికాఁడు ద్వ విణ చంద్రుఁడు
చుక్కలతెరువు ద్వ వి ఆకాశము చూ, వ్యోమము 1
చుక్కలదొర ద్వ వి చూ, చుక్కలగమికాఁడు
చుక్కలతేరు ద్వ వి. —వై.—
చుక్కలి దే వి. ఒకానొక చెట్టు చూ, వృక్షము. [ప్రా 2, ఆ. 40
చుక్కవాలు. ద్వ. వి చూ, చుక్కయెదురు
చుక్కాని. దే. వి. అరిత్రము. రూ—చుక్కాను: చూ, ఫీలి 2.
[illegible] దే. వి. —వై.—

చుచ్చు. దే వి 1 మేఁక చూ, మేషము 1 2 సంతాపమునందు కలిగెడు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హాహాహా [మచ్చుల
చుచ్చుకొట్టు దే అ క్రి సంతాపము లేక
చుచ్చుఱుకు దే విణ (చుఱుకు + చుఱుకు) మిక్కిలి తీక్ష్ణము చూ, వేఁడిమి
చుట్టి. దే వి 1. మిత్రుఁడు చూ, స్నేహితుఁడు, 2 గుండ్రముగాచుట్టినచుట్ట చూ, మట్టు 2, 3 మోపుక్రింద తలమీఁద నుంచుకొనెడు చుట్ట చూ, మట్టు 3, 4 పొగాకు చుట్ట చూ, పొగచుట్ట
చుట్టకుదురు గే వి కుండలు కుదిరికగా నిలుచుటకై వానిక్రిందనుంచెడు వెంటి లోనగు వాని చుట్ట చూ మట్టు 3 [సర్పము.
చుట్టచుట్టుకొనెడుదిట్ట దే వి పాము చూ,
చుట్టపీక వా వి కాల్చినచుట్ట మొదటికొనముక్క - చూ, పొగచుట్ట
చుట్టము దే వి 1 చూ, బంధువు పంచ తేల 4, ఆ 41 2 సంబంధము చేసినవాఁడు చూ, సంబంధి 1, 3 చూ, స్నేహితుఁడు, 4 బంధుత్వము చూ, వావి (వృత్తియందు హల్లుపరమగునో అంత్యవర్ణము వికల్పముగా లోపించును చుట్టతనము, చుట్టపక్కములు)
చుట్టములులేని యూరు అం అప్రకాశములు తొమ్మిదింటిలోనొకటి. చూ, అప్రకాశములు.
చుట్టరికము దే. వి (చుట్టము + రికము) రూ— చుట్టటికము 1 చుట్టము చూ, వావి, 2. చెలిమి చూ, స్నేహము 1; 3 కూడిక, సంబంధము చూ, సంయోగము. [ఆ. 465.
చుట్టటికము దే. వి.—వై — పంచ. 4.

చుట్టటికమునదెల్పాట. అం. సామములయిదింటి లో నొకటి. చూ, సామములు

చుట్టలు. దే వి బ రూ-చుట్టములు-చుట్టాలు చూ, బంధువు

చుట్టలుఁగు దే వి (చుట్టు + అలుఁగు) రూ- చుట్టల్గు చక్రాయుధము చూ, బాణము 1

చుట్టల్గు దే వి —పై—

చుట్టాలసుగభి జా బంధువులనాదరించునది "సీ. చుట్టాలసుగభియై సొబగునొందెనె గాని నెన రైన మట్టంబుదనరఁగిరి" (పాండురంగ)

చుట్టాలు దే వి బ చూ, బంధువు

చుట్టిలు. దే వి రూ-చుట్టిల్లు, చుట్టును గుండ్రముగా గోడపెట్టినడుమ నిట్రాట నాటి దూలములు లేక కట్టినయిల్లు చూ,సదనము 1

చుట్టిల్లు దే వి —పై—(చుట్టు + ఇల్లు)

చుట్టివచ్చు దే. స క్రి. 1 పరివేష్టించు చూ, వేష్టించు, 2. ప్రదక్షిణించు చూ,వలగొను.

చుట్టు. దే. వి. 1. చుట్టిరాఁజేయుట: చూ సంవృతము, 2 ఆఁడుదాని కాలి బొట్టనవ్రేలి యుంగరము చూ,భూషణము 2, విణ 3 చెక్కఁగాఁగాక తిరిగితిరిగిపోఁదగిన మార్గము చూ, మార్గము. 1, స.క్రి. 4 చూ,వేష్టించు, 5 చుట్టగాఁజుట్టు, 6 తిరిగి ఁజేయు, దే దర. 7 నాలుగుపక్కలను

చుట్టుఁగైదువజోదు ద్వ. వి వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు 1 [చూ, చుట్టలుఁగు

చుట్టుఁగైదువు దే వి (చుట్టు + కైదువు)

చుట్టుఁగొండ. ద్వ. వి (చుట్టు + కొండ) చక్రవాళపర్వతము చూ, పర్వతము (ఇట్లు చుట్టుగట్టు)

చుట్టుఁబట్టు దే వి (చుట్టు + పట్టు) నలు పక్క (శర) కళా. 3, ఆ. 82

చుట్టుఁబులుఁగు దే వి (చుట్టు + పులుఁగు) చక్రవాక పక్షి. రూ- చుట్టుఁబుల్గు చూ' బటువు గువ్వ.

చుట్టుకూరుర ద్వ వి గడ్డిబొద్దు చూ, బొద్దు.2

చుట్టుకొను దే స క్రి చూ, వేష్టించు.

చుట్టుకొల్లారము దే వి రూ-చుట్టుకొల్లారు. కొలారము చూ, సదనము 1.

చుట్టుకొల్లారు. దే. వి —రూ—పై—

చుట్టుగుల్ల ద్వ వి వలయాకారపుశంఖము చూ, సంసు 1

చుట్టుట దే వి చుట్టుదల చూ, వ్యాపనము.

చుట్టుమగుల్ల. ద్వ వి క్షుద్రజలచరము చూ, మత్స్యము 1

చుట్టుదల దే. వి చూ, చుట్టుట

చుట్టుదారి ద్వ వి చూ, చుట్టు 3.

చుట్టుమాలియ ద్వ వి చూ, చుట్టుకొల్లారము.

చుట్టుమాలె ద్వ. వి —రూ-పై—(వాడుక.)

చుట్టువాఱు దే స క్రి. (చుట్టు + పాఱు) చూ, వేష్టించు స్వా. 3, ఆ. 62.

చుట్టువాఱుకొను దే స. క్రి —పై—.

చుట్టువాలు ద్వ. వి చూ, చుట్టలుఁగు.

చుట్టువాల్జోదు ద్వ. వి. 1 వెన్నుఁడు చూ' విష్ణువు 1, 2. శంఖము చూ, సంకు. 1

చుట్టువాలుదారి. ద్వ వి. చూ, విష్ణువు. 1

చుట్టువు దే వి గొడుగు చూ, వారిత్ర

చుట్టువేడెము. ద్వ. వి. గుఱ్ఱముయొక్క మండలగతి చూ, హయము

చునాయించు. దే స. క్రి. బట్టలుమడతపెట్టు.

చుప్పనక. వై. వి.=శూర్పణఖా. చూ, రాక్షసి (అసహానముగల ఆఁడుదాని కుండి శబ్దము వాడెదరు)

చుప్పనాక వై. వి.= —పై.—

చుప్పనాతి ద్వ. వి —పై.— .(శ ర) (శూర్పణఖా శబ్దతద్భవమని కొందఱు)

చుబ్బనమోఱ వై. వి (చోఱ + మోఱ) మిక్కిలి మోఱ, పెద్దకొల్ల యనుట

చుమి వై. ని. 1 =స్మ్రి చేూమి. రూ_చుమా-చుమ్మ్రి-చుము-చుమ్మ్రి-చుమ్మ్రా-చుమీ-చుమ్మి-చుమ్మీ-చుమ్ము-చువ్వె-చువ్వే-చేవె-చేవే-చేూ-చేూరె-చేూరే, వై అవ్య 2 రూ-చుమీ-చుమ్మి-చుమ్మీ నిశ్చయార్థకము చూ, సత్యము (బ చుంజి చుండీ)

చుమీ —పై.—

చుము వై ని =స్మ్రి చూ, చుమి 1.

చుమ్మ వై ని 1 =స్మ్రి —పై—, దే వి 2 దుఃఖము చూ, శోకము, 3 నొప్పి. చూ, వేదన. 1.

చుమ్మచుట్టు దే వి. బ కడుపులోఁ గలుగు వేదన చూ, వేదన. 1.

చుమ్మలుచుట్టు. దే అ క్రి వేదనపడు, కలఁగు. విజ 3, ఆ 136 చూ, సంక్షోభించు

చుమ్మలువాఱు దే అ క్రి —పై—

చుమ్మా వై ని =స్మ్రి చూ, చుమి. 1

చుమ్మి చూ, రూ-చుమి

చుమ్మీ —పై.—

చుమ్ము. వై ని.=స్మ్రి: చూ, చుమి. 1

చుయ్యంకి దే. వి. వాద్యవిశేషము. తాళము చూ, వీణె

చుర వై. వి =క్షుర కారము చూ, రిష్టి 2

చురకత్తి వై వి =ఛురిక. —పై—

చురచురవోవు దే అ క్రి (చురచుర + పోవు) జ్వలించు చూ మండు

చురి వై వి =ఛురిక చూ, రూ చురియ

చురియ. వై వి =—పై—

చుఱచుఱ దే వి కాలుచుండునపుడగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, చుఱాచుఱా

చుఱకగు దే అ క్రి 1 ధ్వనించు చూ, శబ్దించు, నా 2 ధాన్యము ధర పెరుగు

చుఱుకటేఁడు దే వి సూర్యుఁడు ఆం, పరా న 39 చూ, హంవీరుఁడు 2

చుఱుకరి వై వి =గొప్ప (చుఱుకు + అరి(1 —పై—, 2 చొరవగలవాఁడు చూ, సాహసికుఁడు

చుఱుకు దే. వి 1 స్ఫూర్తిము చూ, వేగము 3. 2 రూ-చుఱుక్కు, తీక్ష్ణము చూ, మిడి 4, 3 ఉష్ణము చూ, వేఁడిమి, 4 వాఁడిమి చూ, వాలు. 6, 5 బీరము చూ, శౌర్యము 1, 6 రూ-చుఱుక్కు. నాటుట నిప్పు సోఁకుట లోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హుహూహుహూ, విణ 7 వేఁడిమి గలది చూ, వేఁడిమి, 8 వాఁడిగలది చూ, శితము 1

చుఱుక్కు దే వి చూ, రూ-చుఱుకు 2-6.

చుఱువుచ్చు దే. స క్రి. (చుఱుకు + పుచ్చు) కాల్చు చూ, దహించు.

చుఱ్ఱు. దే వి చూ, చుఱచుఱ

చుట్టుకొను దే. స. క్రి. చూ, చెయువుచ్చు

చులకన వై. వి, విణ చూ, రూ-చులుకన.

చులుక దే ద్రి. క్రి విణ రూ-చుల్క

1 లాఘవముగా. చూ, లాఘవము. 1,

2 సులభముగా చూ, సులభము

చులుకఁజేయు ద్వ స క్రి (చులుక + చేయు) లాఘవపఱచు

చులుకన వై వి = సులభ రూ- చుల్కన 1 తేలిక చూ, లాఘవము 1, 2 సౌలభ్యము చూ, సులభము, విణ రూ- చుల్కన 3. లఘువు చూ, లాఘవము 1 4 సులువు చూ, సులభము.

చులుకపాటు ద్వ వి చూ, చులుకన. 1.

చుల్క దే ద్రి, క్రి విణ చూ, రూ- చులుక

చుల్కన చూ, రూ-చులుకన. [పాటు.

చుల్కపాటు. ద్వ వి చూ, రూ-చులుక

చుల్లకొంకు దే వి మొటిమవంటి చిన్న నెత్తురు గడ్డ చూ, వ్రణము [సూకరము

చుల్లరము. దే వి రోడెపగుసుళ్ల పంది చూ,

చుల్లి దే వి. పొగగుంటి చూ, శిక్యము (రూ-చుల్లి.)

చువక దే వి రూ-చువ్వ చివర-చివ్వ 1 ఉపశాఖ చూ, శాఖ. 1, 2 బెత్తము చూ, వేత్రము. 1

చువ్వ దే వి —వై —

చువ్వె. వై. వి. రూ-చువ్వే (చాఁడవు + ఎ) చూ, రూ-చుమి 1

చువ్వే. —పై —

చూ

చూ వై. అవ్య. చోదుము, చూడుఁడు. ప్రిభా 8, ఆ.64 చూ, చుమి 1

చూఁడి దే వి. చూలు, గర్భము, పశుగర్భము. "చూఁడియావు, చూఁడిపంది" ము చూ, భ్రూణము. 1. (చివుడు అనియు వాడుక)

చూఁడు దే స. క్రి. కాల్చు. జై. 5, ఆ.138 చూ, దహించు.

చూఁడుగొడుపు దే వి. (చూఁడు + గొడుపు) పసరములను వాత వేసెడి యినుపకోల చూ, కఱుగోల 1

చూసరు. వై వి = శోకః చూ, శోకము

చూకరుపడు వై అ. క్రి చూ, శోకించు.

చూచాయ వై వి. (చూపు + చాయ) 1 జాడ చూ, సూచన 1, 2 తేలిక: చూ, లాఘవము 1.

చూచు. వై అ. క్రి 1 చూ, యత్నించు నిర్వ. 3, ఆ 67, వై స క్రి. 2 = సూచ్. కనుగొను చూ, వీక్షించు.

చూచుట. వై వి 1 చూ, వీక్షణము, అం 2 దశావస్థలలో నొకటి చూ, దశావస్థలు.

చూట్కి వై వి దృష్టి చూ, వీక్షణము (వా)

చూడఁగలవాఁడు ద్వ. వి చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

చూడికి వై వి చూ, రూ-చూట్కి.

చూడ్కి. వై వి —పై —

చూపట్టు ద్వ అ క్రి (చూపు + పట్టు) చూ, ప్రత్యక్షమగు.

చూపరి ద్వ విణ. (చూపు + అరి) చూ, చూడఁగలవాఁడు. [చూపఱులు.

చూపటి ద్వ విణ. బ. చూచువారు చూపఱు-

చూపఱి. ద్వ విశే బ —పై.—

చూపఱులు ద్వ విశే బ —పై.—

చూపు. వై వి. 1 చూచుట చూ, వీక్షణము, ప్రే 2. చూపించు చూ, వీక్షించు (దీనికి ఉపమానము.—బాణము.)

చూపుగుఱ్ఱము వై. విశే. పనికి ఉపయోగము కానివాఁడు చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు

చూపుడుగుఱ్ఱము వై. విశే —పూ-పై —

చూపుడుబూఁటు ద్వ విశే. (చూపుడు + బూఁటు) చూపనొప్పుకొన్న పూఁటకాఁపు

చూపుడువ్రేలు. ద్వ వి. తర్జని చూ, వేలు 2.

చూపెట్టు ద్వ స. క్రి (చూపు + పెట్టు) కనుపెట్టు చూ, ప్రతీక్షించు

చూపోపమి ద్వ వి చూడసహింపమి

చూపోపు ద్వ అ క్రి (చూపు + ఓపు) చూడసహించు.

చూఱ వై. వి =క్షురిక-ఛురిక చూ, రూ-చూరి

చూఱకత్తి వై. వి = ఛురిక —పై —

చూఱణాగఱుకు. అం. నఱుకులు మూఁడింటిలో నొకటి (ఖడ్గయుద్ధములోని వ్రేటుభేదము) చూ, నఱుకులు

చూఱి వై వి = ఛురికా చూ, రూ చూరి (కృపాణికాగ్రిమని కొందఱు)

చూఱియావు దే వి (చూఱి + ఆవు) ఒక విధమైన వన్నెగల యావు (ఆవు) చూ, ధేనువు

చూఱీ. వై వి. = ఛురికా చూ, రూ-చూరి.

చూఱు. వై వి. 1 =చూడా. వలీకము చూ, వెలిసె. (చూ, సదనము 1.), 2 = మూర్ధము: చూ, సురుము, అ. క్రి. 3 తెగులు [illegible] చూ, అలంకరించు. 1.

చూఱుకమ్మి వై వి చూఱుపట్టె చూ, వలభి.

చూఱుపట్టు. ద్వ వి ఇంటిమీఁద కప్పువేయునపుడు పూరిపఱచి యాఁతమెల్లెలోనగు వానిని పెండెవలె మీఁదనుంచి కట్టుటకై నారతో పట్టెకుకట్టు

చూఱుపట్టుదెబ్బ ద్వ. వి చూఱుకట్టునను నారగుచ్చేడు దబ్బనమువంటి కొయ్యదబ్బలోనగునది (చూఱుపెట్టుబద్దఅనియువాడుక)

చూఱుపట్టె వై వి. చూ, చూఱుకమ్మి

చూఱుమొగ్గ వై. వి చూఱుకమ్మియందు వాసమునకు సరిగా మొగ్గలె నెప్పఱిచినది వై. 5, ఆ 157 [చూ, చుమి 1

చూఱె వై వి (నాడరు + ఎ) రూ- చూఱే

చూఱెలుక ద్వ వి ఒకరకము చిన్నయెలుక చూ, మూషికము [చూఱె

చూఱే వై వి (నాడరు + ఏ) చూ, రూ-

చూఱో దే వి ఇంటికప్పు, క్రిందికప్పు చూ, సదనము 1 [చూ, లూటీ 4.

చూఱ వై వి.=చౌర్య రూ-చోఱ కొల్ల

చూఱకాఁడు మి వా విశే. కొల్లపెట్టినవాఁడు (ఇది బిరుదుపేరు బిరుదుపేర్లు లక్షణమునను కట్టుపడియుండవు; చూ, ప్రమ్ముచ్చు 1

చూఱకొను ద్వ స క్రి రూ- చూఱలాడు- గొనటాడు కొల్లపెట్టు చూ, ప్రముచ్చిలించు

చూఱకోలు ద్వ వి చూ, చూఱ.

చూఱలాడు ద్వ స క్రి (చూఱలు + ఆడు) చూ, చూఱకొను.

చూఱలాడుట. బా. అంతయు హరించుట "సీ. వీఁడె పేయలఁగుంచి వ్రేతలమానంబు చూఱలాడిన లోకసుందరుండు" (భాగవ

తము), "ఉ. లే. నవ్వు దొలంకునీదు నయనంబుల నాముది చూఱలాడెడిన్ " (కవికర్ణరసాయనము)

చూఱవోవు ద్వ అ క్రి (చూఱ + పోవు) కొల్లవోవు. చూ, పఱిపోవు

చూఱాడు ద్వ స క్రి (చూఱ + ఆడు) చూ, చూఱకొను [భ్రూణ

చూలాలు దే వి (చూలు + ఆలు) చూ,

చూలి. దే వి బిడ్డ. చూ, శిశువు

చూలు దే వి 1 గర్భము చూ, భ్రూణము 1, 2 బిడ్డ చూ, శిశువు, 3 గర్భస్థపిండము చూ, భ్రూణము 2, 4 గోమహిష్యాది ప్రథమగర్భము, గర్భగ్రహణము (అని కొందఱు). చూ, ప్రజనము 1, 5. చూలగున్నట్టి కాలము చూ, ప్రజనము. 2.

చూలుకొను. దే అ క్రి చూలుగలదియగు చూలుపడు [—పై —

చూలుపడు ద్వ అ క్రి (చూలు + పడు)

చూవె. ద్వ ని (చూడవు + ఎ) రూ-చూవే చూ, చుమి 1.

చూవే ద్వ ని —పై—

చో

చోంగ దే వి చొల్లు చూ, లాల

చోంగణ అం చూ, రూ-చాంగణ

చోంగణము అం —పై—

చోంగిణి అం —పై—

చోక. వై వి. = చోక్ష చూ, రూ-చోక్ష్యము. 2-3.

చోకా. వై వి 1 = కంచుకా రూ-చోక్కా చూ, వస్త్రము, విణ 2 స్వచ్ఛమైనది చూ, రూ-చోక్ష్యము 2

చోకాటము. వై విణ = శృంగారక చూ, రూ-చోక్ష్యము 2

చోకాయ వై వి = కంచుకా రూ-చోక్కాయ-చోక్కాయి చోకాయి చోక్కా-చోకా-చోగా-చోలా చూ, వస్త్రము

చోకాయి. వై వి = —పై—

చోకారము వై. వి = శృంగార. 1 మిక్కిలి స్వచ్ఛత చూ రూ-చోక్ష్యము 2, విణ 2 మిక్కిలి స్వచ్ఛమైనది చూ, రూ-చోక్ష్యము 2.

చోక్ష వై విణ = చూ, రూ-చోక్ష్యము 2. (వృత్తియందు చోక్ష్యమునకు మీది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము) "చోక్షసంగతులు" మొ.

చోక్షటము వై విణ = —పై— 1.

చోక్షడము వై విణ = —పై—

చోక్షణ దే వి చూ, శీతల *.

చోక్షతరము వై వి = చూ, రూ-చోక్ష్యము 2 [లోహము 1.

చోక్షపుబంగారు ద్వ వి అపరంజి చూ,

చోక్ష్యము వై విణ 1 అధిక కాంతిగల రత్నము చూ రత్నము 1, 2 = శోత్రిమ్ స్వచ్ఛమైనది (రూ చోక-చోకా-చోక్ష-చోక్షా-చోక్షటము-చోక్షడము-చోకాటము-చోక్కాటము-చోకారము-చోక్కారము) చూ, హృద్యము 3. అందము: చూ, సౌందర్యము.

చొక్కా వై వి 1 = కంచుకా రూ-చొక్కాయ చూ, వస్త్రము, విణ 2 చూ, రూ-చొక్కము 2 (వ్యుత్పత్తియందు చొక్కాట మునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము "చొక్కాపాత్రము" మొ)

చొక్కాకు ద్వ వి (చొక్కు + ఆకు) ఎండాకు చూ, పత్రము 1 (శుష్కశబ్దతద్భవమని పురుషోత్తమకవీయము)

చొక్కాటము వై విణ = శృంగార చూ, చొక్కము 2 (వ్యుత్పత్తియందు అంత్యోపాంత్య వర్ణములకు లోపము) [చొక్కా 1

చొక్కాయ వై వి = కంచుకా చూ,

చొక్కాయి వై వి = —పై—

చొక్కారము చూ, రూ-చొక్కారము

చొక్కిఁడు దే స క్రి (చొక్కు + ఇడు) చూ, వంచించు.

చొక్కిలి దే వి 1 చెంబు లోనగునవి క్రిందఁబడుట లోనగువానిచే నగు నొక్కు, చొట్ట చూ, సొట్ట, 2 దేహమునందు రోగముచేఁ గలిగిన పల్లము అనఁగా వంకర చూ, వేల్లితము 2, విణ 3 రోగముచే వంకరైనది, చొట్ట చూ, సొట్ట

చొక్కిలిపోవు దే అ క్రి (చొక్కిలి + పోవు) చూ, వంకరపోవు

చొక్కు. వై విణ 1 ఎండినది "చొక్కాకు" చూ, విశీర్ణము 2, దే వి 2 యువయువతి సంభృతప్రేమ చూ, వలపు. 2, 3 మూర్ఛ చూ, రోగము 1, 4 మీఁదజల్లినచో పరవశముచేయు భస్మవిశేషము చూ మైదు, 5. పారవశ్యము: చూ, విస్మృతి.

చొక్కునీరు ద్వ వి కల్లు చూ, సుర 1

చొక్కుపెట్టు దే స. క్రి చూ, చొక్కిఁడు

చొక్కుపొడి దే. వి చూ, చొక్కు 4.

చొక్కుమందు దే వి —పై— లక్ష్మీశ 1, ఆ 47. [చూ, వస్త్రము.

చొంగా వై వి = కంచుకా రూ-చొక్కా

చొచ్చినయిల్లు ద్వ వి 1 ప్రవేశించినయిల్లు. రూ-చొచ్చినిల్లు చూ, సదనము 1, వా 2 అత్తిల్లు రూ చొచ్చినిల్లు చూ సదనము 1

చొచ్చినిల్లు ద్వ వి —పై—

చొచ్చిలు దే అ క్రి రూ-చొచ్చిల్లు చొచ్చు-చొత్తెంచు-చొరఁబడు-చొరఁబాఱు ప్రవేశించు చూ, సోఁకు 4

చొచ్చిల్లు దే అ క్రి —పై—

చొచ్చు దే అ క్రి —పై—

చొటచొట దే. వి కాఱుట పడియుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హాహాహూహూ.

చొట్ట దే వి చూ, చొక్కిలి

చొవచొడ దే వి చిప్పిల్లుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హాహాహూహూ

చొత్తెంచు దే అ క్రి (చొచ్చు + తెంచు) చూ, రూ-చొచ్చిలు (స్వార్థమున తెంచు)

చొదుగు దే వి తడి చూ, పదను 2 [పెరకు

చొరుము. దే వి ఎండిన అరఁటిపట్ట చూ,

చొనుపు దే స క్రి 1. చెక్కు చూ, వారు. 1, ప్రే 2. రూ చొన్పు-చొప్పరించు-చొప్పపఱచు-చొప్పఱుచు-చొప్పించు చూ, దోఁపు. 5.

చొన్పు దే ప్రే రూ- చొనుపు చూ, దోఁపు 5

చొప్ప దే వి జొన్న లోనగువాని దంటు

చొప్పకాఁడి దే వి రెండెడ్లనుకట్టి తోలెడు దండువంటి చొప్పమోపు

చొప్పడు ద్వ అ క్రి (చొప్పు + పడు) 1 అత్తు గా, సరిపడు 2, 2 కలుగు చూ, పుట్టు 2, 3 లభించు చూ, సిద్ధించు

చొప్పరి దే విణ (చొప్పు + అరి) బాటసారి చూ, పాంథుఁడు [దోఁపు 5

చొప్పరించు దే. ప్రే చొప్పించు చూ,

చొప్పపఱచు దే ప్రే —పై—

చొప్పించు దే ప్రే —పై—

చొప్పిల్లు దే అ క్రి తగు చూ, సరిపడు. 2

చొప్పు దే వి 1 త్రోవ చూ, మార్గము 1, 2 రీతి చూ, విధము 1, 3 జాడ చూ, సూచన 1,

చొప్పున. దే అవ్య ఏసి చూ, వంతున

చొబలము. దే పు గుత్తము గర్భమందుండు పిండము చూ, భ్రూణము 1

చొరఁబడు ద్వ అ క్రి (చొరన్ + పడు) చూ, చొచ్చిలు (స్వార్థమునపడు)

చొరఁబాఱు దే. అ క్రి —పై—

చొరపోఁత దే విణ. (చొరవ + పోఁత) ఎడములేనిది "వానికి అమ్మవారు చొరపోఁతగా పోసినది" చూ, సర్వము

చొరవ దే వి 1 అభినివేశము చూ, ప్రవేశము, 2 బుద్ధికుశలత: చూ, బుద్ధి, 3 అన్నమువిూఁది యిచ్ఛ చూ, వాంఛ

చొరవకత్తియ ద్వ విణ. రూ- చొరవకత్తె. చొరవగ్గలది చూ, స్త్రీ

చొరవకాఁడు దే విణ. చుఱుకరి చూ, సాహసికుఁడు [చొరకాఁడు.

చొఱగు దే వి రూ- చొఱవు చూ,

చొఱవు దే వి —పై—

చొఱ దే పు. 1 రూ- చొఱ్ఱ చొఱ రాజీగసును చేఁప చూ, మత్స్యము 1 విణ 2 బాలుఁడు చూ, శిశువు.

చొఱచొఱ దే వి వడియుటయందును జొబ్బిలుటయందును నగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హుహూ

చొఱమీను ద్వ ? చూ, చొఱ 1 [వ్యాధుఁడు, 1.

చొఱిగాఁడు దే. వి కిరాతుఁడు చూ,

చొలుగు వా వి (డస్సు-పెట్టె) అఱ. చూ, రూ-సొలుగు

చొఱ్ఱ దే వి చూ, రూ- చొఱ 1

చొలయు దే అ క్రి 1 మూర్ఛపోవు చూ, సొమ్మసిల్లు, 2 యుద్ధమునఁబాఱు చూ, వెనుదీయు. 1, 3 వైముఖ్యమునొందు చూ, రూ-సొలయు, 4 వైరస్యమునొందు. చూ, రూ-సొలయు [వస్త్రము

చొలా వై. వి = కంచుకా అంగరకా చూ,

చొల్లు. దె వి చొల్లు చూ, చొంగ.

చొల్లియము. దే వి జడతో చుట్టినచుట్టు, కబరీ విశేషము, రూ-చొళ్లెము చూ, [వేనలి.

చొళ్లెము, దే వి —పై— స్వా 4, ఆ. 30.

చో

చో దే వి 1 కాలము చూ, సమయము 1, 2 చోటు చూ, స్థానము. 1

చోన్ దే వి అచ్చోటన్, ఇచ్చోటన్, కాని చోటన్, లేనిచోటన్, ఇత్యాది సమాసపదములయందు ఉత్తరపదమైన 'చోటు' శబ్దముయొక్క సప్తమీ విభక్తి రూపము నందు టవర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినది సదా — "అచ్చోన్, ఇచ్చోన్, కానిచోన్, లేనిచోన్" మొ ఇదికొన్నియెడల అప్పుడు అనునర్థమునిచ్చుచున్నది "ప్రాణహానితప్పించుచో" ఇత్యాదులు (శ ర)

చోటు దే వి. తానము చూ, స్థానము 1

చోడి దే వి 1 సస్యవిశేషము వి, పు. 4 ఆ. 16 చూ, సస్యము 1, 2 ధాన్యవిశేషము చూ, ధాన్యము (బ. చోళ్లు)

చోదు దే వి రూ- సోదు. బ్రహ్మగంధ్రము చూ, మాడపట్టు. [చోకము

చోడుము దే వి రూ- చోద. కష్టము చూ,

చోద. దే వి —పై —

చోద్యము. వా వి రూ-సోద్యము చూ, వింత 1.

చోపు వై వి 1=క్షోభమ్ కలఁత చూ, సంతాపము, స క్రి 2 =క్షుభ్ కలఁచు చూ, కలఁచియాడు; 3. నడపించు, తోలు—రూ—తోలు. చూ, పరిషవించు, 1, 4. వెంబడించిపరుగెత్తు చూ, పాఱఁదోలు

చోపుడు. వై వి.= చూ, చోపు. 1.

చోపుడుఁగట్టె ద్వ వి చోపు పెట్టుకోల చోపుడుఁగోల

చోపుడుఁగోల ద్వ వి —పై —

చోపుదారుఁడు వా వి చూ, వేత్రధరుఁడు

చోర వా వి బాలుఁడు చూ, శిశువు.

చోయి వా వి కోటు చెప్పినపుడు ఆటనుఓడించెడి దొంగ పేకముక్క "కళావరునగాము చోరు"

చోలి దే వి. చూ, రూ-చోలి

చోలిబుడుత దే వి 1 చొట్టి చూ, చోలి 1, 2 చేఁపలవంటికన్నులుగలయాఁడుది చూ, స్త్రీ

చోలివాఁడు దే విణ బాలుఁడు చూ, శిశువు

చోలా వై. వి.= చూ, రూ- చోలా [పండి

చోవి దే వి బూరెలమీఁదయాఁగిన పైపెంక

చౌ

చౌ వై. స 1 =చతుః.రూ—చవు చూ, నాలుగు విణ 2 వ్యక్తియందు చౌక మనసుమీఁదిచవ. ము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము (చౌదస్తో. మొ)

చౌక దే విణ 1. వెలతక్కువ చూ, రూ చవుక. 1, 2 తక్కువ, న్యూనము చూ రూ-చవుక 2, 3 తిరస్కారము చూ వహేళనము.

చౌకటులు. ద్వ. వి బ చూ, రూ-చవుకటులు

చౌకట్టులు. ద్వ వి బ 1 —పై—, 2 ద్వారపుఁబట్టెమీఁదకపిలెబిల్లను ఆధారముగా ఉ

పరిక్కలనమర్చెడు గుజ్జీలు, 3 చట్టము గట్టికై నలుతట్టుల వేయు బిగింపుబద్ద చూ, చట్రము

చౌకము చూ, రూ-చెవుకము

చౌకలింత ద్వ వి చూ రూ-చెవుకలింత

చౌకసేయు దే స. క్రి (చౌక + చేయు) చూ, రూ-చెవుకసేయు

చౌకళి ద్వ వి (చౌ + కాళ్లు) చూ, రూ-చెవుకళి [చూ, రూ-చెవుకలించు

చౌకళించు ద్వ అ. క్రి (చౌకళి + ఇంచు)

చౌకళింత ద్వ వి చూ, రూ-చెవుకళింత

చౌకళింపు ద్వ వి చూ, రూ-చెవుకళింపు

చౌకాండిగుదియ ద్వ వి చూ, రూ-చెవుకాండిగుదియ.

చౌకారము వై వి చూ, రూ-చెవుకారము

చౌకాలిపీట ద్వ వి చూ, రూ-చెవుకాలిపీట

చౌకి వై. వి= చూ, రూ-చెవుకి

చౌకీ వై వి= చూ, రూ-చెవుకీ

చౌకు దే వి చూ, రూ-చెవుకు

చౌకచెట్టు దే వి విదేశవృక్షము చూ, వృక్షము.

చౌగంటి ద్వ వి (చౌ + గంటి) చూ, రూ-చెవుగంటి

చౌట దే వి. 1. ఊషరప్పుథివి చూ భూమి 1, 2 గూండు చూ, పంజరము

చౌటుప్పు దే. వి (చౌటి + ఉప్పు) చూ, రూ చెవుటుప్పు.

చౌడ దే. వి. కారపుమన్ను చూ, భూమి 1.

చౌడు దే. వి: చూ, రూ-చెవుడు.

చౌడోలు వై. వి.=: చూ, రూ-చెవుడోలు

చౌతా వై వి చూ, రూ-చెవుతా.

చౌతి వై వి = చాతుర్థి చూ, రూ చెవితి

చౌదంతి వై. వి =చతుర్దంతి చూ, రూ-చెవుదంతి [చెవుదంతియెక్కినాండు

చౌదంతియెక్కినాండు ద్వ. వి చూ, రూ-

చౌదరి వై వి =చతుర్థ చూ, రూ-చెవుదరి

చౌపదము వై వి= చతుష్పథ చూ, రూ-చెవుపదము [చెవుపుటము

చౌపుటము వై వి =చతుష్పుటు చూ, రూ-

చౌయ దే వి చూ, రూ-చెవుయ

చౌలు వై వి బ చూ, రూ-చెవులు.

చౌవంచే వై స చూ, రూ-చెవువంచే.

చౌవంచేతూపులనేదు ద్వ వి చూ, మన్మథుండు

చౌవంచి. వై స చూ, రూ-చెవువంచే

చౌషష్టి వై స = చూ రూ-చౌసష్టి (వాసుకి)

చౌసష్టి వై స= చతుష్షష్టి అఱువదినాలుగు చూ, రూ చెవుసష్టి (వాసుకి)

చౌసాల వై వి = చూ, రూ-చెవుసాల

చౌసీతి వై స = చూ, రూ-చెవుసీతి

ఛ.

ఛ ఒకయక్షరము సం వి అ పుం 1 ఆచ్ఛాదనము చూ, వ్యవధానము 3,2 వత్సరము చూ, సంవత్సరము, 3 (ఊరుమొదలగువాని చుట్టునుండు) కంచె చూ, విక్షితము, 4 ఱెక్కలచిప్పాకు చూ, స్వాపము 2, 5 బరిణె చూ, పాత్రము, 6 వినె 6 నిర్మలము చూ, సమీచీనము 2, 7 నాశము లేనిది చూ, ఇం 10, అం. 8 తాలవ్యములలోనొక యక్కరము చూ, తాలవ్యములు,

9 చవర్గములోనొక యక్షరము చూ, కవర్గము.

ఛందము. సం. వి. అ. పుం. 1. అభిప్రాయము చూ, స్మృతి 1,2 లోఁగువ చూ, వశము 1, 3 చూ, ఛందస్సు 1, (చూ, వృత్తము 1)

ఛందశ్చిత్తు సం. వి. త్. పుం. ఛందశ్చయనమును జేయువాఁడు

ఛందస్సు సం. వి. స్. న. 1 పద్యలక్షణము చెప్పెడు శాస్త్రము ఛందము చూ, ఛందస్సులు. (చూ, వృత్తము 1). 2 తొలిచదువు, నిగమము చూ, వేదము, 3 యథేచ్ఛమైన నడవడిక చూ, వర్తనము 1, 4 కోరిక: చూ, వాంఛ. అం 5 శాస్త్రములాఱింటిలో నొకటి చూ, శాస్త్రములు, 6 విద్యలుపదునాలుగింటిలోనొకటి చూ, విద్యలు, 7 వేదాంగములాఱింటిలోనొకటి. చూ, వేదాంగములు.

ఛందస్సులు అం ఛందస్సు.—అన్ని వేదములయందుండెడు నన్ని మంత్రములకు పాదవిభజనమును ఆపాదములకు గురులఘువ్యక్తిగ సంఖ్యలను బోధించెడి శాస్త్రము ఇదిసర్వవిద్యేశ్వరుఁడైనశివుని వలన నందీశ్వరుఁడు ఆయనవలన సనత్కుమార అగస్త్య, బృహస్పతి, ఇంద్ర, వాసుకి, పింగళులనెడివారును సంప్రదాయ క్రమము నేర్చుకొనిరి ఇందుపుట్టిన గ్రంథములు — ఛందోవిచితి (వాసుకి, పింగళుఁడు), వృత్తసంజీవనీ వృత్తి (భట్టి, హలాయుధుఁడు) వృత్తరత్నాకరము (కేదారకవి), లలితము, సేతువు (కనకసభాపతి మొదలగువారు), ధీశోధిని (శ్రీనాథుఁడు), మఱియు ఛందశ్శేఖరము, ఛందఃకౌస్తుభము, వాణీభూషణము మొదలగు విశేషగ్రంథములు పుట్టియున్నవి. పిదప కవిజనాశ్రయమను నాంధ్రఛందోలక్షణశాస్త్రము (వేములవాడ భీమకవి), సులక్షణసారము, కావ్యాలంకారచూడామణి, కవిలోకసంజీవని కవిగజాంకుశము మొదలగు ననేకగ్రంథములు పుట్టియున్నవి ఈ లక్షణగ్రంథముల సారాంశమని యెన్నఁదగిన అప్పకవీయమందును పూర్వగ్రంథములందును సమవృత్తసంఖ్యాదులను దెలియఁజేయు ప్రస్తారప్రత్యయము మొదలగు షట్ప్రత్యయముల వలన నిరువదాఱు ఛందములయ్యెను అందుల వివరణము — 1. ఉక్త 2 2. అత్యుక్త 4. 3 మధ్య 8. 4 ప్రతిష్ఠ 16, 5 సుప్రతిష్ఠ 32, 6 గాయత్రి. 64 7. ఉష్ణిక్కు 128, 8 అనుష్టుప్పు 256, 9 బృహతి 512 10 పఙ్క్తి 1024. 11 త్రిష్టుప్పు 2048, 12 జగతి 4096, 13 అతిజగతి 8192, 14 శక్వరి 16384, 15 అతిశక్వరి 32768, 16 అష్టి 65536, 17 అత్యష్టి 131072, 18 ధృతి 262144, 19 అతిధృతి 524288 20 కృతి 1048576, 21 ప్రకృతి 2097152, 22 ఆకృతి 4194304, 23 వికృతి 8388608, 24 సంకృతి 16777216, 25 అభికృతి 33554432, 26 ఉత్కృతి 67108864 (కేదారకవి చెప్పిన షట్ప్రత్యయాధ్యాయములోనున్న ప్రస్తారములవల్ల పుట్టిన నీ ఇరువదియాఱు ఛందస్సులకును సర్వసమవృత్త సంఖ్యలమొత్తము (13,42,17,726) పుట్టెను. ఇందుక్త మొదలు బృహతిదనుక తొమ్మిది ఛందంబులకు యతి లేదు. ప్రాసమాత్రమే కలదు (ఇందు త్రిభంగి, ఆర్యా, లయవిభాతి, ఉత్సాహ, వైతాళి మొదలగు వృత్తములుఁ జేరియుండలేదు) [పద్యలక్ష్యోపయోగసంజ్ఞలు —ఇందుగల ఛందస్సంఖ్యలు వృత్తసంఖ్యలు మున్నగు వివరములు వృత్తము అను శబ్దముకడఁ జూడఁగోవలెను): చూ,

వృత్తము. 1 (చూ, జాతులు 5). (చూ, పద్యములు)

ఛందోభేదవివేకము. అం సుగుణము లిరువదెని మిదింటిలో నొకటి చూ, సుగుణములు.

ఛందోవతి అం. శ్రుతు లిరువదిరెండింటిలో నొకటి చూ, శ్రుతులు [పిడక

ఛగణము సం. వి అ న. కరీషము చూ,

ఛగల సం వి ఆ స్త్రీ బొద్ది* చూ, వృద్ధదారకము.

ఛగలము. సం వి అ న 1. నీలిక్రో. చూ, వస్త్రము, పుం 2 మేకపోతు చూ, మేషము 1, 3 పిడకనిప్పు చూ, వహ్ని 1, అం 4 అగ్నిభేదములు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, అగ్నులు (చూ, వహ్ని 1)

ఛగలాండి సం వి ఈ స్త్రీ 1 బొద్దికూర* (గొర్రెవృషణములవంటి అవయవములుకలది) చూ, ఛగల, 2 గాడిదగడపర* చూ, శ్వసనము 2

ఛట సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1 గుంపు చూ, సమూహము, 2 వరుస చూ, పంక్తి 1

ఛటాంబ సం వి ఆ స్త్రీ మెఱుపు చూ, విద్యుత్తు

ఛటాఫలము. సం. వి అ. పుం చూ, పోక*.

ఛటాభ. సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, ఛటాంబ

ఛడావు వా వి. హెచ్చు, చేడావు, చెడావు

ఛడి వా. వి బెత్తము చూ, వేత్రము 1

ఛత్ర సం వి ఆ. స్త్రీ 1 గుడ్డికొమంచి* చూ, తృణము 1, 2 పాలగున్నము, అడవి సదాప (భూమినిఁ గప్పియుండునది) * చూ, సదాప, 3 కొత్తిమిరి * చూ, వితున్నకము 1, 4 చూ, పుట్టగొడుగు *, 5 నల్లజీలకఱ్ఱ * చూ, సుషవి. 2, 6 శిలీంధ్రము * చూ, నేలతాడు.

ఛత్రపర్ణము సం వి. అ పుం. ఏడాకులరటి*: చూ, రంభ 2

ఛత్రబంధము పా శబ్దాలంకారములలో నొకటి చూ, హేతువు 2

ఛత్రభంగము సం వి. అ. పుం 1. రాజ్యనాశము, 2 స్వాతంత్ర్యము చూ, స్వామ్యము, 3 ముండమోపితనము చూ, వైధవ్యము

ఛత్రము సం వి అ న 1. గొడుగు చూ, వారిత్ర, అం 2 పురుషలక్షణాంగములలో నొకటగు పాదతలరేఖలలో నీఛత్రమొకటి (చూ, లక్షణాంగములు) చూ, పాదతల రేఖలు [గొడుగు *

ఛత్రాకము సం వి అ న చూ, పుట్టు

ఛత్రాకి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, సర్పాక్షి* (గొడుగువంటి ఆకులను బొందియుండునది)

ఛత్రాతిఛత్రము సం వి అ పుం గడ్డిదుబ్బు చూ, తృణము 1

ఛత్రారణి. సం వి. ఈ. స్త్రీ చూ, పుచ్ఛ*.

ఛత్రి సం వి. ఈ స్త్రీ. చిన్నగొడుగు చూ, వారిత్ర

ఛత్రిన్యాయము. పా ఎక్కువమంది గొడుగులు పట్టుకొని పోవుచుండ నందొకఁడూరక పోయినను గొడుగులు పట్టుకొని పోవువారనియే నిరూపింపఁబడుదురగను రీతి. (సమష్టిమీఁదఁ జెప్పిన విషయ మేకదేశమున నన్వయింపక పోవచ్చును.)

ఛదనము సం. వి అ న. 1 ఆకు చూ, పర్ణము 1, 2 ఈఁక చూ, ఱెక్క 1; 3 స్థౌణేయమను గంధద్రవ్యము, గండివనము * చూ, రాజార్హము, 4 చీఁకటిమ్రాను * చూ, తమాలము, 3, 5. కప్పు చూ, వ్యవధానము 3

ఛదము. సం. వి. అ. పుం. చూ. ఛదనము.
ఛదస్సు. సం. వి. స్. న. ఇంటికప్పు, పటలము చూ. సదనము 1
ఛది. సం. వి. ఇ. పుం. —పై— [దోస
ఛదిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేఁతిగోస* చూ,
ఛద్మువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1 ఛద్మరోగము చూ. రోగము 1, 2 పిల్లిమొగము చూ. మార్జాలము [చూ. ముని 1.
ఛద్మతాపసుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కపటతపస్వి
ఛద్మము. సం. వి. న్. న. 1 నెపము చూ. వ్యాజము. 1, 2. మోసము చూ. వంచన, 3 ఇల్లు చూ. సదనము 1, 4. వన్ను చూ. ధాన్యము
ఛన్నము. సం. విణ. 1. ఏకాంతము చూ. రహస్యము, 2 రూ-ఛాదితము కప్పఁబడినది చూ. స్థగితము
ఛన్నవీరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ. శివుఁడు.
ఛర్దనము. సం. వి. అ. న. 1 రూ-ఛర్ది. వమనము చూ. వాంతి, పుం 2 చూ. వేము* చూ. శ్వసనము 2
ఛర్దము. సం. వి. అ. న. చూ. వాంతి
ఛర్ది. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1 = వాంతి చూ. వాంతి 2 [illegible] చూ. [illegible] 1
ఛలము. సం. వి. అ. న. 1 నెపము చూ. వ్యాజము 1, 2 [illegible], యుక్తి [illegible] స్ఖలితము: చూ. స్ఖలనము 2, 3 ఒక యభిప్రాయముతోఁ జెప్పఁబడిన మాటకొక యభిప్రాయము చేసుకొని యుత్తరము చెప్పుట (ఇదియొక వాదదోషము.), 4 చిల్లుమడ్డిక* చూ. సల్లకి
ఛవి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కాంతి చూ. వెలుఁగు. 1, 2. కిరణము: చూ. హాయనము. 2.

ఛా

ఛాందసుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వేదము చదివినవాఁడు చూ. శ్రోత్రియుఁడు
ఛాందోగ్యము సం. ఉపనిషత్తులు పదింటిలో నొకటి చూ. ఉపనిషత్తులు
ఛాగణము సం. వి. అ. పుం. పిడకనిప్పు చూ. వహ్ని 1
ఛాగమండము సం. వి. అ. న. [illegible] త్రిశాస్త్రము, [illegible] లంత్రము, ఉపాయము చూ. మాయము 1.
ఛాగదానము అం. షోడశ మహాదానములలో నొకటి చూ. మహాదానములు
ఛాగపశున్యాయము సామాన్యముగా పశుశబ్దము [illegible] భాగులకర్థము కలదియై యు వేదమం దొకానొక చోట మేఁకను చెప్పుటచేత యజ్ఞములందు సామాన్యముగా పశువనఁగా మేఁకయే యగుచున్నదనుట.
ఛాగము సం. వి. అ. పుం. మేఁకపోతు చూ. మేషము 1 [వహ్ని 1
ఛాగరథుఁడు సం. వి. అ. పుం. అగ్ని చూ,
ఛాగలము సం. వి. అ. పుం. 1 ఛాగలమను ముని చూ. ఋషి 1,2 మేఁకపోతు చూ. మేషము 1
ఛాగలాంత్రిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వార్ద్ధిలాగ* చూ. వృద్ధదారకము [ఛాగరథుఁడు
ఛాగవాహనుఁడు సం. వి. అ. పుం. చూ,
ఛాగి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడుమేఁక చూ. మేషము 1
ఛాగిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ —పై—
ఛాతము సం. విణ. నఱకఁబడినది, ఛిన్నము. చూ. వృక్ణము [బక్కవాఁడు.
ఛాతుఁడు సం. విణ. రూ-ఛ్యాతుఁడు చూ,

ఛాత్రగండుఁడు సం. వి అ పుం విభక్త్యంతములగు శ్లోకముల ఆదియే చదివినవాఁడు చూ, పఠాద్యవిత్తు

ఛాత్రదర్శనము. సం వి అ న అప్పుడుతఱిగి తీసినవెన్న చూ, వెన్న

ఛాత్రము సం. వి. అ న పెద్దతేనెతెట్టె, సారఘము చూ, మధువు 5.

ఛాత్రికము. సం. వి అ న పచ్చనితేనెటీఁగఁబెట్టిన గొడుగువంటి తెట్టులోఁబుట్టిన పచ్చనితేనె, సారఘమధువు చూ, మధువు 5

ఛాత్రుఁడు. సం వి అ పుం =చేట్టు చూ, శిష్యుఁడు [వధానము 3

ఛాదము. సం వి అ న కప్పుట చూ, వ్య

ఛాదితము సం విణ కప్పఁబడినది చూ, స్థగితము

ఛాయ సం వి ఆ స్త్రీ =చాయ 1 చూ, నీడ, 2 కాంతి చూ, వెలుతురు 1 3 శోభ, వస్త్రభూషణాదిప్రయుక్తమైనకాంతి చూ, వెలుతురు 1, 4 రంగు చూ, వర్ణము 6, 5 అభివ్యక్తి చూ, ప్రతిబింబము 1 6 సూర్యునిభార్య చూ, భార్య, 7. శవితల్లి చూ, వరి, 8 పోడ చూ, సూరిన 1 (1 మొదలు 8 వఱకుగల అర్థములకు చాయ సిద్ధము), 9 కావలి చూ, గక్షణము, 10 సూరెపు చూ, లంచము, 11 వరుస చూ, పంక్తి 1, 12 ఇంచుక చూ, స్వల్పము. అం 13. భాషాంగములు పదునొకటంటిలో నొకటి చూ, భాషాంగములు (చూ, భాష 1)

ఛాయాకరుఁడు సం వి అ పుం 1 గొడుగు పటువాఁడు చూ, ఛత్రపటికుఁడు, విణ 2 నీడనుగలుగఁజేయువాఁడు

ఛాయాగ్రహము సం. వి అ పుం కేతుగ్రహము చూ, రాహువు 2

ఛాయాతరువు. సం. వి. ఉ పుం. నీడచేతనే మిక్కిలి ఉపయోగకరముగా నుండెడు పెద్ద చెట్టు, స్థిరచ్ఛాయము* చూ, పొన్న

ఛాయాతుండి అం తుండ్యుపాంగములు రెండింటిలో నొకటి చూ, తుండ్యుపాంగములు (చూ, అంగము 9)

ఛాయాత్మజుఁడు సం వి అ పుం శనిగ్రహము చూ, రాహువు 2

ఛాయాపథము సం వి. అ పుం దేవమార్గము చూ, మార్గము 1

ఛాయాపుత్రుఁడు సం వి అ పుం 1 చూ, ఛాయాత్మజుఁడు 2 అశ్వినీనక్షత్రము చూ, 1 [చూ, శాదహ్నము.

ఛాయామయము. సం. వి అ పుం కానుగు*

ఛాయాప్రియుఁడు సం వి అ పుం చూ, సూర్యుఁడు [చూ, హిమాంశువు

ఛాయాభృత్తు సం. వి త్ పుం చంద్రుఁడు

ఛాయామిత్రము. సం వి అ న గొడుగు చూ, వారిత్ర [ఛాయాభృత్తు.

ఛాయామృగధరుఁడు సం వి అ పుం చూ,

ఛాయావతి సం వి ఈ స్త్రీ సూర్యలోకము చూ, లోకము 1

ఛాజ్ఞామా వా వి ఏనుఁగుపైనగిల అంబారి ముఁదుంచు అలంకార విశేషము

ఛి

ఛిక్కణి సం వి ఈ స్త్రీ కోయ్యతోఁట కూర * చూ, మారిషము

ఛిక్కిక సం వి ఆ స్త్రీ —పై—

ఛిక్కిక సం వి ఆ స్త్రీ —పై—

ఛిత్తము సం విణ. కోయఁబడిన తృణాదులు చూ, వృకము [శాదహ్నము

ఛిత్తి సం వి ఇ పుం తెరజము* చూ,

ఛిత్రికము సం వి అ పుం. బిస్సు * చూ, సోధ్రికము.

ఛిత్వరము సం వి అ. న కత్తి: చూ, రిష్టి 2

ఛిత్వరుఁడు సం వి. అ. పుం. 1. చూ, విటుఁడు, 2 చూ, శత్రువు 1

ఛిద. సం వి ఆ స్త్రీ, నఱకుడు చూ, వర్ధనము [రత్నము. 1.

ఛిదకము సం వి అ. న వజ్రము చూ

ఛిది. సం వి. ఈ స్త్రీ కుఠారము చూ, ముద్గరము

ఛిదిరము సం వి అ పుం 1 అగ్ని చూ, వహ్ని 1, 2 త్రాడు చూ, సూత్రము. 1, 3 కత్తి చూ, రిష్టి 2, 4. గండ్రగొడ్డలి చూ, ముద్గరము. [చునది

ఛిదురము సం విణ. 1 ఛేదించునది 2 భాగిం

ఛిదురుఁడు సం వి అ పుం చూ, విటుఁడు

ఛిద్రిపాదము, పా బిడ్డలుగనని పడఁతుల గుఱుతు చూ, లక్షణము 1

ఛిద్రము సం వి అ న 1 = చిందఱ బెజ్జము చూ, రంధ్రము 1, 2 తప్పు చూ, నేరము [చూ, పిప్పలి

ఛిద్రవైదేహి సం వి ఈ స్త్రీ గజపిప్పలి *

ఛిద్రితము సం. విణ. బెజ్జము వేయఁబడినది చూ, విద్ధము 1

ఛిన్న సం వి ఆ. స్త్రీ 1 తిప్పతీఁగ * చూ, సోమవల్లి, 2 చూ, ఱంకులాఁడి, విణ. 3 ఛేదింపఁబడినది చూ, విచ్ఛిన్నము. 3

ఛిన్నగ్రంథిక సం వి ఆ స్త్రీ పెద్దబోడతరము *. చూ, ముండిని

ఛిన్నపుష్పకము సం వి. అ పుం తిల్వకమను గ్రంథ్యము *. చూ, రాజార్హము

ఛిన్నము సం విణ 1 కోయఁబడిన తృణాదులు చూ, వృక్ణము, 2 భాగహారము చేయఁబడినది, హారసంబంధమయినది చూ, భాగహారము. 3; అం. 3 కరణములు నూటయేనిమిదింటిలోఁ నొకటి చూ, కరణములు 4 కటికిక్రియలయిదింటిలోఁ నొకటి చూ కటికిక్రియలు

ఛిన్నరుహా. సం. వి. ఆ స్త్రీ 1 తిప్పతీఁగె* చూ, సోమవల్లి, 2 అంకుగు* చూ, సల్లకి

ఛిన్నరుహము సం వి అ పుం తిలకము *: చూ, నువ్వులు

ఛిల్లి సం. వి ఈ స్త్రీ 1 చిల్లికూర* చూ, ఖండీరము, 2 చెట్లు మొదలగువాని పట్టు చూ, బెరడు [చూ, చూరిపము.

ఛిల్లిక సం వి. ఆ స్త్రీ కోయఁగూర *

ఛు

ఛుఛుందరి సం వి ఈ స్త్రీ మింమి చూ, మూషికము

ఛుపము సం. వి అ పుం 1 తాఁకుట చూ, స్పర్శము. 1, 2 గాలి చూ, వాయువు, 3 పోరు చూ, యుద్ధము

ఛురా. సం వి ఆ స్త్రీ 1 చూ, సున్నము, 2 పొడి చూ, సురుము

ఛురి సం వి ఈ స్త్రీ. = ఛురి యు-ఛూరి- సురె సూరె, శస్త్రి, మొలనుంచుకొను సూరకత్తి చూ, రిష్టి 2 (రూ-ఛూరి)

ఛురిక సం వి ఆ స్త్రీ = —పై —

ఛురికాకూశ్మాండన్యాయము పా ఎంత గుమ్మడికాయ నైనను చిన్నకత్తి కోసివైచునను రీతి.

ఛురితము సం వి అ న శృంగారగసప్రధాన క్రియలయందు గిల్లుట చూ, నఖక్షతము

ఛుల్లి. సం వి ఈ స్త్రీ చూ, పొయ్యి

ఛూ

ఛూరి. సం. వి. ఈ స్త్రీ= చూ, రూ-ఛురి.

ఛూలము. సం. వి. అ. పుం. చూ, సురటి.

ఛే

ఛేకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-చ్ఛేకము. క్రీడార్థమై పెంచఁబడి యిల్లు మఱఁగిన చిలుక మొదలైన పక్షులకును ఇట్టి మొదలైన మృగములకును పేరు చూ, దీనము.

ఛేకానుప్రాసము. అం. 1. శబ్దాలంకారములలో నొకటి రెండేసి యక్షరము లెడతెగక మగలమగల వచ్చుట ఉదా—"శ్రీకరకరణీయుదత్కుదీనైపుణ్యపుణ్యయులు పాకటకటకాద్ధర్మ్యమ అచ్చిపుల పులకాంకురములు మానములల్లసిల్లు", "ధగధగ సోమమణిజ సంపాదాగ" చూ, పేరుపు 2 (చూ, అలంకారము 3) 2 అనుప్రాసములు మూఁడింటిలో నొకటి (అనుప్రాసములు — ఛేకానుప్రాసము, వృత్త్యనుప్రాసము, లాటానుప్రాసము) చూ, అలంకారము 3

ఛేకాపహ్నుతి అం. ఛేకాపహ్నుత్యలంకారము చూ, అపహ్నుతి 2

ఛేదకుఁడు సం. విణ. 1 ఛేదించువాఁడు చూ, నాశకుఁడు, 2 నిర్ణాయకుఁడు చూ, నిర్ణయకుఁడు

ఛేత్త సం. చూ, ఛేత్తృ

ఛేత్తృ సం. విణ. (ఋ ఈ ఋ) చూ, నఱుకువాఁడు [ము, ఛేద్యము

ఛేత్తవ్యము సం. విణ. ఛేదింపఁదగినది ఛేదితవ్య

ఛేదము సం. వి. అ. న. 1 నఱుకుట చూ, ఛేదనము 2, అం. 2 సాహిత్యశాస్త్రములో నొకటి చూ, శాస్త్రక్రియలు

ఛేదనీయము సం. వి. అ. పుం. ఇండుగు* చూ, సల్లకి

ఛేదము. సం. వి. అ. పుం. 1 నఱుకుట చూ, వర్ధనము. 2, 2 తునుక చూ, శకలము. 4, 3 భిన్నాంకమునందు క్రింది సంఖ్య చూ, హారము. 8.

ఛేదించు సం. స. క్రి. 1 నఱుకు చూ, సెలగు; 2 త్రుంచు చూ, విదారించు

ఛేదితము సం. విణ. ఛేదింపఁబడినది చూ, విచ్ఛిన్నము 3.

ఛేదితవ్యము సం. విణ. చూ, ఛేత్తవ్యము.

ఛేద్యము. సం. విణ. —పై—

ఛేలువు సం. వి. ఉ. పుం. కౌఁజుగపిట్ట* చూ, సోమరాజి

ఛో

ఛోటి సం. వి. న్. పుం. కైవర్తుఁడు చూ, వలకాఁడు [ప్రేల్చుడి

ఛోటిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిటిక చూ,

ఛోరణము సం. వి. అ. న. విడిచిపెట్టుట చూ, పరిత్యాగము [లుంగము*

ఛోలంగము సం. వి. అ. పుం. చూ, మాతు

ఛ్వా

ఛ్వాగుఁడు సం. వి. అ. పుం. రూ-శాతుఁడు-సాతుఁడు చిక్కనివాఁడు చూ, చిక్కనివాఁడు.

జ

జ ఒకటవ వ్యంజనము సం. వి. అ. పుం. 1. గెలుపు చూ, విజయము 1, 2. మేరుపర్వతము చూ, పర్వతము, 3 పిప్పలుడు చూ, స్వర్గము 2, 4 తేతరి చూ, విజిగీషువు, 5 ఓర్పు మి చూ, నూరు 1, 6 చూ, శివుఁడు, 7 వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు 1, 8 పాటపాడువాఁడు చూ, సీకారి, స్త్రీ 9 గంగానది చూ, నది, 10 ఆఁడుగుఱ్ఱి చూ, భగము. 12, 11 సముద్రపు చెలియలికట్ట

చూ, రోధస్సు, న 12 చూ, పిత్తు, 13 నగ చూ భూషణము 2 14 పెండ్లాము చూ, భార్య, 15 తేజస్సు చూ, వెలుతురు 1, 16 నీరు చూ, సలిలము, 17 చూ, పుట్టుక, 18 చూ, లక్క్ష్మీ 19 మదము చూ, సుస్సు 1, అం 20 తాలవ్యములలో నొకటి చూ, తాలవ్యములు, 21 చవర్గములో నొక యక్షరము చూ, కవర్గము, 22 సరళములలో నొకటి చూ, సరళములు

జమ్ అవ్య పెండ్లాము చూ, భార్య

జంగ సం వి అ స్త్రీ గఁజావి * చూ, జీడగాఁజే.

జంగమకుటి సం వి. ఈ స్త్రీ వాలో మను రోగించెడు గూడ చూ, వారితి)

జంగమము సం విణ తిరుగునది చూ, చలము 1

జంగముఁడు సం వి అ పుం = జేంగము, శూద్రులందు శివదాసుఁడు (తె ప) — జేంగమయ్య- జేంగము- జేం ము దేవర (గాజులజలికై అనిరు వాండు)

జంగిలబిడాలము సం వి పుం — జేంగునెల్లి, దూ- ంగిలబిడాలము 1 చూ, మార్జాలము

జంగిలము సం వి అ పుం, న 1 పాల చూ, మాంసము, విణ 2 జ ములేనిది (చోటు) చూ, నిర్జనము

జంఘ సం వి అ స్త్రీ = జేం పిక్క చూ, పిక్క

జంఘాపరీక్ష స్త్రోముల పా బ విధవాలక్షణము చూ, లక్షణము 1

జంఘలు అం 1 పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి (పిక్కలు) తురగజంఘులైన ధనియగు మృగజంఘులైన దీర్ఘాయువగు స్థూలజంఘ నమార్గమున నడచువాఁడగు సింహజం కైన ధనపరిదము వ్యాఘ్రజంఘులైన కీర్తికరము సృగాలజంఘులును రోమరహితజంఘులునైన దరిద్రుఁడగును మకరసూకరజంఘులైన లక్ష్మి తనంతటను వరించును. సూక్ష్మజంఘులై నైశ్వర్య భోగి యగు ఉష్ట్రజంఘులై భాగ్యహీనుఁడగు కాకజంఘులై రాజగు కఠినజంఘులైన శ్రీ సంపన్నుఁడగు చూ, లక్షణాంగములు, 2 స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి (పిక్కలు) హస్తులైన రాజకన్నకయగు కామాళ్ళు గలజంఘలైనను సుఖవతియగు కుటిలమైనను నుఁ ముగాలగు స్థూలములై విధవయగు సుస్లొలిగిన ధననాశయగు ఘనములై రోమములధికమైన విధవ రాసియగుగు ఆఁబులపోలికలెను జాపు వరిపెటలవలెను పందియులవలెను సన్న భాగ్యవతియు పుత్రవతియు చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు, 3 ఆ స్వప రాగాల సంగోమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, అం ము 9. చూ, నాట్యశాస్త్రాంగములు

జంఘాకరికుఁడు సం వి అ పుం (దూరం తాకరుడు) సమాచారములను తీసికొనిపోయి అందజేసి జీవనము గాఁడు, వార్తాహరుఁడు (అని కొంద) చూ, సం రాణుఁడు

జంఘాకారికుఁడు సం, వి అ పుం —పై—

జంఘాకరిణీయులు అం ఉత్ప్లావనము నటము, త్వరితము, పరివృత్తము, ఆవర్తము (5)

జంఘాత్రాణము సం వి అ, పక్కలకవచము, ఏనుఁగుపిక్కల కవచము (అని కొందరు) చూ, వారవారణము

జంఘాపథము సం. వి అ పుం నాలుగుత్రోవలు కలయుదారి చూ, మార్గము 1

జంఘామథ్యము సం వి అ పుం ధననాశమగుటను గుఱుతు చూ, లక్షణము 1

జంఘాలుఁడు. సం విణ చూ, అతిజవుఁడు

జంఘావర్తము సం. వి. అ. పుం. పేదరాల యొద్ద ఆఁగు గాని గుఱుతు చూ, లక్షణము 1

జంఘావర్త్తి అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి అనుభావర్తములలో నొకటి చూ, అనుభావర్తములు

జంజని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిల్లనగ్రోవిధ్వని చూ, స్వరము 2. [హింగువు

జంగుకము సం. వి. అ. పుం. ఇంగువ చూ,

జంతుకారి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, సుగలి*

జంతుఘ్నము సం. వి. అ. పుం. కృష్ణాగరు* చూ, రాజార్హము

జంతుఫలము సం. వి. అ. పుం. చూ, మేడి*

జంతువృక్షము సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక మామిడి* చూ, మామిడి

జంతువు సం. వి. ఉ. పుం. చూ, శరీరి

జంతువ్యాఘ్రగలంబులము సం. వి. అ. పుం. చూ, వాయువిళంగము*

జంత్రిము సం. వి. అ. న. 1 కూటము స్వా 2, ఆ 43 చూ, యంత్రిము 1, వా 2 గాఢము చూ, మాయము 1

జంపతులు సం. వి. ఉ. పుం. (ద్వి) ఆలుమగలు, దంపతులు, భార్యాభర్తలు.

జంబాలము సం. వి. అ. పుం. 1 = సుబ్బలి బురదను చూ, బురద, 2 పాచి* చూ, శైవలము. [ది చూ, నది

జంబాలిని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జంబాలిని యను

జంబిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పొడపండి చూ, పాదము (1) [2 చూ, ఋగువకు*.

జంబీరము సం. వి. అ. పుం. 1 చూ, నిమ్మ*,

జంబుకగతి. అం. గతులు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, గతులు

జంబుకము. సం. వి. అ. పుం. 1 నక్క. (రూ-జంబూకము-జాంబుకము-జంబుకు) చూ, సృగాలము 2 చూ, మహిసాక్షి*, 3 చూ, శోణకము*, 4 చూ, పొంగలి*.

జంబుకారగ్వధన్యాయము పా. నక్క-రేలకాయలందిని కడుపునొప్పియెత్తియుండ నక్కఁడు రేల కాయలు దినరాదని యనుకొని కడుపునొప్పి పోఁగానే మరల రేలకాయలు తినుటకు వెళ్లినరీతి

జంబుకుఁడు సం. వి. అ. పుం. 1 చూ, వరుణుఁడు 1, 2 చూ, హీనుఁడు

జంబుబ్రాహ్మణులు పా. వీరుకణ్వ-గౌతమ-పిప్పలు-ఆశ్వలాయన శాఖలకుఁ జెందినవారు కాంబేసింధు శాఖలకు సమీపమున భరోజి జిల్లాలోనుండు జంబుసారమను పట్టణము కాని వారై యుందురు చూ, బ్రాహ్మణులు

జంబువు సం. వి. ఊ. స్త్రీ, ఉ. న. = జంబు-చెట్టు 1 నేరేడుపండు చూ, నేరేడు, ఊ. స్త్రీ. 2 రూ-జాంబవము చూ, నేరేడు*, 3 రాజజంబువు* చూ, నేరేడు, 4 దీవులేడింటిలో నొకటి చూ, ద్వీపములు, (చూ, లంక 1) 5 నేరేడేఱు చూ, నది, 6. నక్క చూ, సృగాలము [చూ, నేరేడు.

జంబూటము సం. వి. అ. పుం. కాకినేరేడు*

జంబూలము సం. వి. అ. పుం. 1 జంబువు* చూ, నేరేడు, 2 చూ, మొగలి*

జంభభేది సం. వి. ఇ. పుం. ఇంద్రుఁడు చూ, వేల్పుఱేఁడు

జంభము సం. వి. అ. పుం. 1. (రూ-జంబీరము-జంభీరము-జంభలము) చూ, నిమ్మ*, 2 దంతము చూ, పల్లు 2 3 తిండి చూ, సాపాటు, 4 కపటము చూ, వ్యాజము 1.

జంభలము. సం. వి. అ. పుం. చూ, నిమ్మ*

జంభలుఁడు సం. వి. అ. పుం. జినుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు 1

జంభారి. సం వి ఇ పుం 1: చూ, జంభభేది 2. వజ్రాయుధము చూ, బాణము. 1

జంభాసురుఁడు. సం. వి అ పుం ఒకానొక రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు 1

జంభీరము సం వి. అ. పు చూ, నిమ్మ*.

జంభుఁడు సం వి. అ పుం.(జంభువు) ఉ కారాంతము(అనికొందఱు) చూ, జంభాసురుఁడు

జకుటము. సం వి అ. పుం. 1. అమడపిల్లలు, కవల పిల్లలు, 2 చూ, వంగపూవు

జక్షితము. సం విణ చూ, భుక్తము 2

జగచ్చక్షువు సం వి. స్. పుం =జగముకన్ను చూ, సూర్యుఁడు

జగణము. పా ఒకలఘువు, ఒకగురువు, ఒక లఘువు (మురారి): చూ, అష్టగణలక్షణము

జగతి సం.వి ఈ స్త్రీ. 1 జగము చూ, లోకము, 2 జనము చూ, ప్రజ 2, 3 చూ, భూమి 1, 4 జగతియను పండ్రెండవఛందస్సు (పండ్రెండక్షరముల పాదముగల ఛందస్సు) ఛందస్సులిరువదియాఱింటిలో నొకటి. చూ, ఛందస్సులు, 5 పండ్రెండు చూ, మున్నూటికము, 6 వాస్తుపురుషుఁడు, ఇండ్లు మొదలైనవియేర్పఱుపఁదగినభూమి (అనికొందఱు) చూ, వాస్తువు.

జగత్క్రాంతము అం. నహీనతానము లేడింటిటిలోనొకటి చూ, నహీనతానములు (చూ, శుద్ధతానములు)

జగత్తు సం వి త్ న=జగము (రూ జగతి-జగము) చూ, లోకము, పుం 2 రూ-జగత్ప్రాణము చూ, వాయువు, విణ 3 తిరుగునది (గమనముగల జీవలోకము) చూ, చలమానము 1.

జగత్ను(న్న)వు. సం వి ఉ పుం 1 అగ్ని చూ, వహ్ని. 1, 2. జంతువు చూ, శరీరి

జగత్పతి సం వి ఇ పుం ఇంద్రుఁడు చూ, వేల్పుఱేఁడు

జగత్ప్రాణుఁడు సం వి అ. పుం చూ, [వాయువు

జగద్బలుఁడు సం వి అ పుం —పై—

జగద్యోని సం వి ఇ. పుం చూ, శివుఁడు

జగద్వహా సం వి ఆ స్త్రీ: చూ. భూమి 1

జగన్నాథుఁడు. సం వి అ పుం చూ, విష్ణువు 1.

జగము సం వి త్ న =జేగము చూ, రూ- [జగత్తు 1

జగరము సం వి అ పుం. కవచము చూ, అంగవారణము

జగలము సం వి అ పుం మంగ* చూ, శ్వసనము 2, 2 కుతుము చూ, భక్ష్యము 3 మద్యపిష్టము, మేదకము చూ, సుర 2

జగలుఁడు. సం విణ చూ, వంచకుఁడు 1

జగ్ధము సం విణ చూ భుక్తము 1

జగ్ధి సం వి ఇ స్త్రీ కుడుపు చూ, సాపాటు

జఘనచపల పా కందపద్యభేదము లాఱింటిలో నొకటి ఉదా — "క్షణరుచిబద్ధక్రీడా ర్వాగ్ధమును పయోదము క్రియనడచు ఘనపరాగ్ధము జనుపొంపలరమునీంద్ర మానసమరాళ-దాశార్హా" (చూ, కందము 3) చూ, వృత్తము 1

జఘనచ్ఛదనము సం వి అ పుం చూ, మద్ది*

జఘనము సం. వి అ న 1 మడికట్టు చూ, ముంజేయి, 2 మొల, స్త్రీల కటిముందు భాగము (అనికొందఱు) చూ, మొల, 3. దేశాచారముగా ముద్దుపెట్టుకొను శృంగార రసప్రధానస్థానము, 4.శృంగార రసప్రధానమగు గోరవంకలిడు స్థానము చూ, నఖక్షతము, 5 గుద్దుటకుఁదగిన చోటు; 6 స్త్రీల పిఱుఁదుల ముందుప్రక్క, 7 పిఱుఁదు: చూ, పిఱ్ఱ. పుం, 8. తప్పు:చూ, నేరము;

అం. 9 స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి (కటి ముందుభాగము) విస్తారముగ నున్న పూజ్యురాలగు చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు

జఘనావర్తి అం ఆశ్వశాస్త్రమునందలి అశుభావర్తములలో నొకటి చూ, అశుభావర్తములు. [మేడి*

జఘనేఫల సం వి ఆ. స్త్రీ చూ, బొమ్మ

జఘనోపశ్లేషము అం జాతస్మరాలింగనము లెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, జాతస్మరాలింగనములు (చూ, ఆలింగనములు) [సహోదరి

జఘన్యజ సం వి. ఆ. స్త్రీ చెల్లెలు చూ,

జఘన్యము సం వి. అ. న 1 మగుజి చూ, శిశ్నము, 2 తోక చూ, వాలము 1 3 గొరిగ చూ, నింఖము, విణ 4 వెనుకటిది చూ, వెనుక 1, 5 దూఱందగినది చూ, హీనము 2, 6 రూ-జఘన్యకము, కడపటిది చూ, వెనసి 2

జఘన్యుడు సం వి అ పుం 1 చూ, శూద్రుడు, విణ 2 తమ్ముడు చూ, సహోదరుడు, 3 అధముడు చూ, హీనుడు

జఘన్యుడు —పై— (జఘన్యజుడు అనియును వాడుక)

జంఘాలుడు సం వి అ పు మిక్కిలిశీఘ్రము గాం బోవువాడు చూ, జంఘాకరికుడు

జట సం వి ఆ స్త్రీ 1 =జెడ చూ, వేనలి, 2 ఊడ చూ శిఫ 1, 3 రూ జటిల చూ, మాంసి*, 4 చూ, హ్రీబేరము*, వా 5 పనసముక్క పసుపు అవ్వత్తులు చూ, మరలు బాటు [గంగిరయి చూ, జెడగాంజే

జటాగాంధారి సం వి ఇ పుం =జెడగాంజే

జటాచీరుడు. సం. వి. అ పుం చూ, శివుడు

జటాజ్వాలము. సం వి అ. పుం. 1 దీపము చూ, స్నేహాశము, విణ 2 చెప్పంబడినది చూ, శబ్దము. 2.

జటాటంకుడు సం వి. అ పుం చూ, శివుడు.

జటాటీరుడు —పై.—

జటాధరుడు. సం, వి అ. పుం. బుద్ధభేదము చూ, బుద్ధుడు 1

జటాధారి సం. వి ఇ పుం =జెడదారి. ఋషి [illegible]టి చూ, ముని 1

జటామాంసి. సం వి ఈ స్త్రీ చూ, మాంసి* (ఇది కాకిసోమలు, వాతయోనిష్వాలు, అపస్మారములలో మంచిపనిచేయును)

జటామృగము సం వి అ. పుం.=జెడలమెకము చూ, సింహము.

జటాయువు సం వి ఉ న్ పుం. 1 చూ, నుహిసాక్షి*, 2 రూ జటాయుస్సు సంపాతి తమ్ముడు చూ, దాక్షాయ్యము

జటాలము. సం విణ జడలుగలది జటిలము

జటావల్లి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, రుద్రజడ*

జటి. సం వి న్. పుం. 1. రూ-జటినము జువ్వి* చూ, ప్లక్షము, 2 చూ, మఱ్ఱి, 3 జెడలుగల సన్యాసి చూ, ముని. 1.

జటిల. సం వి ఆ స్త్రీ 1 చూ, మాంసి*, 2 చూ, పిప్పలి 1

జటిలము సం వి అ. పుం 1 చూ, సింహము, విణ 2 చూ, జటాలము

జటులము సం వి అ పుం రూ-జతులము చూ, పుట్టుమచ్చ

జఠరకోశము పా చూ, అన్నకోశము

జఠరక్రియలు అం ఖల్వము, షోమము, పూర్ణము (3)

జఠరము సం వి అ పుం 1. రూ-జఠరము కడుపు చూ, భూర్భిణము 1, 2 రూ జఠరము అన్నకోశము (జారరికరసము ఊరెడు లిత్తి). చూ, భూర్భిణము. 1, విణ 3 ముదిసినది, వృద్ధినొందినది చూ, వృద్ధము 2, 4. కఠినమైనది, చూ, బెడిదము.

జరరాగ్ని. సం. వి.ఇ. పుం అన్న కోశమందలి వేఁడిమి: చూ, వహ్ని 1.

జడ. సం వి ఆ స్త్రీ చూ, కాకశింబి*.

జడత సం. వి ఆ. స్త్రీ 1=జడను. మనస్సును అంగములును చేష్ట లుడిగియుండుట, జాడ్యము చూ, విలంబము 1, అం 2 శృంగారరసములోని వ్యభిచారిభావములలో నొకటి (జాడ్యము) (ఆసరసునకై పరికించి పరికించి యాతఁడు చెంగటం జేరుసంతనే యేమిచేయుటకుందోఁచక యూరకుండెను) చూ, సంచారిభావములు

జడత్వము. సం. వి అ పుం అచేతనత్వము, జడిమ, జడిమము

జడధి సం వి. ఇ. పుం చూ, సముద్రము.

జడము సం వి. అ న 1 రూ-జలము నీరు. చూ, సలిలము, విణ 2 చల్లనిది చూ, శీతలము 5, 3. తెలివిలేనిది చూ, మఱపు 2, 4. మూఁగది, 5 ప్రాణములేనిది అచిత్తు, అచేతనము, అచైతన్యము, అప్రాణి

జడశ్రీ సం వి ఆ స్త్రీ కాకిదొండ* చూ, దొండ

జడాత్మ సం వి న్ పుం చూ, మహిమము

జడిమ సం వి న్ పుం చూ, జాడ్యము

జడిమము. సం వి అ పుం —పై—

జడుఁడు. సం వి అ 1 తెలివిలేనివాఁడు, మందుఁడు: చూ, మూర్ఖుఁడు, 2 మంచుచేఁ గొట్టఁబడినవాఁడు చూ, హిమగ్రస్తుఁడు

జడులము సం వి. అ పుం చూ, రూ-జటిలము.

జడ్జి. ఆం వి. తీర్పుకర్త.

జడ్జిమెంటు, ఆం. వి. తీర్పు.

జతుక. సం. వి ఆ. స్త్రీ 1.=చివుక చూ, తైలపాయిక, 2 చూ, సురలి*, 3. కోరింద *. చూ, ముచపత్రి.

జతుకము సం. వి అ న 1 చూ, లక్క, 2 ఇంగువ చూ, హింగువు.

జతుకాష్ఠన్యాయము. పా లక్క-పుల్ల యొక్కడ విఱిచిన నక్కడ విఱిగిపగల అతికిన నతుకుకొని మరలవిఱిచిన విఱుగుననురీతి.

జతుకి సం. వి ఈ స్త్రీ చూ, రూ జతుక 2*

జతుకృత్తు సం వి. త్. స్త్రీ రూ-జంతుకృత్తు కోరింద* చూ, ముచపత్రి

జతుని సం వి ఈ స్త్రీ గుడ్లగూబ చూ, పకినంపుఁబులుఁగు.

జతుపుత్రము సం వి అ పుం, న ద్యూతవిశేషము, నయము, చూ, సాగరాలు

జతురక్తము సం వి అ పుం చూ, లక్క

జతువు సం వి ఉ న 1 చూ, లక్క, 2 చూ, రూ-జతూక 2

జతూక సం వి ఆ స్త్రీ 1 కోరింద * చూ, ముచపత్రి, 2 =చివుక, రూ-జతుక జతూక చూ, తైలపాయిక

జతూకము సం వి అ న రూ-జతుక-జతువు చూ, లక్క

జతూముఖము. సం వి అ పుం వ్రీహిధాన్యము చూ, ధాన్యము

జత్రువు సం వి ఉ పుం 1 మూఁపులయొక్క సంధియెముకలు, మెడయెముకలు చూ, శల్యము 1, అం 2 పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి (గూఢములైనప్రశస్తములు) చూ, లక్షణాంగములు, 3 స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి (గూఢములైనయెడల కాంత పుణ్యాత్మురాలగు) చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు (బ జత్రులు.)

జమాధము. సం వి అ న చూ, మాంసము

జనంగముఁడు సం. వి. అ. పుం. మాలవాఁడు చూ, మాల (1)

జనక. సం. వి. అ. పుం చూ, సహదేవి*.

జనకము అం. జన్యతాళములలోనొకటి చూ, జన్యతాళములు.

జనకి రాగమునందుఁ బుట్టిన భాషాంగములు. అం ఇవి 98 —(1 సౌవీరజ 4, 2 కకుజ 7, 3 టక్కజ 21, 4 పంచమజ 10, 5 భిన్న పంచమజ 4, 6. ఉత్కలకైశికి 2, 7 హిందోళజ 9, 8 భోటు 1, 9 మాళవకైశికి 13, 10 గాంధారపంచమజ 1, 11 భిన్నషడ్జక 17, 12 వేసరషాడవజ 2, 13 మాళవపంచమజ 3, 14 తా[illegible] 1, 15 పానసషాడవ 3 =మొత్తము సౌవీరాది పదునైదు భాషాంగములు 98 (వీనినామము కీర్తి కోపదయులకిడను [illegible] మొనవలెను) చూ భా[illegible] 1 (96 అనికొందఱు)

[illegible] సం వి అ, పుం 1 తండ్రి చూ, పితరుఁడు 1, 2 [illegible] చూ, రా 1 [సమూహము

[illegible] సం వి ఆ స్త్రీ [illegible] చూ, [illegible] మొగలు [illegible] లెక్కింప వలెను ఆ లెక్కించిన మొత్తమును 9 చేతను భాగింపవలెను భాగింపఁగా వచ్చిన శేషము [illegible] శేషము 1 అయిన రవి మహాదశ —2 అయిన చంద్ర — 3 అయిన కుజ — 4 అయిన రాహువు — 5 అయిన గురు — 6 అయిన శని — 7 అయిన బుధ — 8 అయిన కేతు — 9 అయిన శుక్ర శేషము మిగులని యెడ 9 శేషముగ [illegible] కొనవలెను చూ, గ్రహముల దశాపరిమాణాంకులు

[illegible]ము. సం వి అ న 1 చూ, పుట్టుక, 2 వంశము, గోత్రము చూ, [illegible]

జనని సం వి. ఈ స్త్రీ. 1 తల్లి చూ, మాత. 1, 2 చూ, దయ, 3. కోరింద * చూ, మునపత్రి.

జననీయము సం వి అ న నెయ్యి చూ, తైలము

జనపదము సం వి అ పుం 1 మండలము చూ, దేశము, 2 పల్లెటూరు చూ, దేశము.

జనపదుఁడు. సం వి అ పుం చూ, మనుష్యుఁడు

జనము. సం వి అ. పుం 1 చూ, ప్రజ, 2 చూ, జనలోకము

జనమేజయ పంజిమఁడు సం వి అ పుం జనమేజయుఁడు చూ, రాజు 1

జనమేజయుఁడు సం వి అ. పుం —పై—

జనయిత సం వి ఋ పుం. తండ్రి చూ, పితరుఁడు 1 [తల్లి చూ, మాత 1

జనయిత్రి సం వి ఈ స్త్రీ రూ-జనిత్రి

జనలోకము అం ఊర్ధ్వలోకము లేడింటిలో నొకటి చూ, ఊర్ధ్వలోకములు (చూ, లోకము 1) [శబ్దము 2

జనశ్రుతి సం వి ఈ స్త్రీ నానుడి చూ, జనాంతము సం వి అ పుం మండలము చూ, దేశము [చూ, శబ్దము 2

జనాంతికము. సం వి అ న చాటుమాట [illegible] వా వి [illegible]

జనార్దనము సం వి అ న చూ, సాంటి, అం 2 క్షేత్రము [illegible] నొకటి చూ, క్షేత్రములు

జనార్దనుఁడు సం వి అ పుం. 1 విష్ణుఁడు చూ, విష్ణువు 1, 2 [illegible] [illegible]

జనార్దనాభ్యుదయము అం ([illegible]) [illegible] ఓమ్

జని సం వి ఈ స్త్రీ 1 ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 2 పెండ్లాము చూ, భార్య, ఈ స్త్రీ. 3 కోడలు చూ, స్నుష, 4. కో

రిందు* చూ, ముపపత్రి, ఇ పుం, స్త్రీ 5. యా-జన్మ- జన్మము- జననము- జనుస్సు చూ, పుట్టుక.

జనించు. సం. అ. క్రి కలుగు చూ, పుట్టు 2.

జనితము అం 1-భూచారులు పదునార్గురిలో నొకడు: చూ, భూచారులు, 2 కరణములు నూటయొనిమిదింటిలో నొకటి చూ, కరణములు.

జనువు సం వి ఉ, న్. న చూ, పుట్టుక

జనుషాంధుఁడు సం విణ. పుట్టుగ్రుడ్డి చూ, కేచీఁడు

జన్మకీలుఁడు సం వి. అ పుం చూ, విష్ణువు 1

జన్మనక్షత్రభుక్తియును ఏష్యమును కనుఁగొను రీతి. పా. జాతకుఁడు జన్మించినకాలమున ? జనన కాలమున కెన్నిగడియల ప్రొద్దుఅయినదియు ముందు కనుఁగొనవలెను (చూ, అహః ప్రమాణము, పిమ్మట ఆనాఁటి నక్షత్ర మెన్ని గడియలున్నదో కనిపెట్టవలెను (ఎ) ఉదయాది జన్మకాలఘటికలకంటె ఆనాఁటి నక్షత్ర ఘటికలు తక్కువయున్నప్పుడు జన్మకాలఘటికలలోనుంచి యానాఁటి నక్షత్ర గడియలను దీసివేసినయెడల మిగిలినది జన్మనక్షత్ర భుక్తి యగును (బి) ఉదయాది జననకాలఘటికల కంటె నాఁటి నక్షత్రఘటికలు హెచ్చుగ నుండునపుడు నక్షత్రఘటికలలోనుంచి జనన కాల ఘటికలను దీసివేయఁగా మిగిలినది జన్మనక్షత్ర ఏష్యమగును

జన్మభూమి సం. వి ఇ స్త్రీ పుట్టినచోటు చూ, భూమి 1.

జన్మము. సం వి అ పుం, న. న్ న 1 చూ, పుట్టుక, అం. 2 తారలు తొమ్మిదింటిలో నొకటి. చూ, తారలు

జన్మలగ్నభుక్తి పా ఉదయలగ్నప్రమాణము [illegible] భుక్తిగడియలను దీసివేయఁగా మిగిలిన గడియలు ఉదయలగ్న శేషమగు ను ఉదయలగ్నశేషగడియలను కలుపు కొని జననసమయము వఱకు నయిన కాలమున కుదయాది లగ్నప్రమాణముల సంఖ్యను గలిపి వరుసను లెక్కింప జననకాలమునకే లగ్నము వచ్చునో యదియ జన్మలగ్నమగును జన్మలగ్నభుక్తియుఁ గూడ నిందులోనే తెలియును

జన్మలగ్నము. పా 1 శిశువుయొక్క భూపతన కాలమున కెంతప్రొద్దయినదియును ముందు తెలిసికొనవలెను పిమ్మట నాఁటి ఉదయ లగ్నమును ఉదయలగ్నభుక్తియు నెఱుంగ వలెను ఇవి పంచాంగముఁ దెలియఁగలవు మఱియు జన్మలగ్నము నిజముని చెప్పుటకు - (ఎ) జాతకముగాఁ బంచుచేఁ డేలగ్నమందుం డునో యాలగాధిపతి యున్నరాశికి 5వ రాశిగాని 9వ రాశిగాని జన్మలగ్నమగును (లేక) (బి) చంద్రరాశ్యధిపతికి సప్తమము గాని ఆసప్తమమునకు 5వ రాశిగాని 9వ రాశి గాని జన్మలగ్నమగును (లేక) (సి) ఒకప్పుడు చంద్రుఁడుండిన రాశియె జన్మలగ్నమగును (లేక) (డి) చంద్రుఁడుండు లగ్నమునకు 5వ రాశిగాని 9వ రాశిగాని కూడ నొకప్పుడు జన్మలగ్నమగును, అం 2 లగ్నకారకస్థానములలో నొకటి చూ, లగ్నకారకస్థానములు ఇదె తను జ్ఞాన-జన్మభూమి-కీర్తి-బలము- ఆయువు- రాజనీతి- స్వభావము- విరక్తి ఆత్మ- ఉదయ- రాశి- లగ్న- కల్యచిలగ్నమ్మను పేర్లంబరఁగు.

జన్మవర్త్మ సం వి న్ న అఁడుగుఱి. చూ, భగము. 12

జన్మి. సం. వి న్ పుం చూ, శరీరి

జన్మించు. సం. అ. క్రి కలుగు: చూ, పుటు.2

జన్య సం వి ఆ స్త్రీ 1 తల్లిచెలికత్తె, 2 తోడిపెండ్లికూఁతురు, 3 సుఖము చూ॥ సంతోషము

జన్యతాళములు అం ఆదితాళము, దర్పణము, చర్చరి, సింహలీలము, కందర్పము, సింహవిక్రమము, శ్రీరంగము, రతిలీలము, రంగతాళము, పరిక్రమము, ప్రత్యంగము, గజలీలము, త్రిభిన్నము, వీరవిక్రమము, హంసలీలము, వర్ణభిన్నము, రాజచూడామణి, రంగద్యోతము, రాజతాళము, సింహవిక్రీడితము, వనమాలి, వర్ణతాళము, రంగప్రదీపము, హంసనాదము, సింహనాదము, మల్లికామోదము, శరభలీలము, రంగాభరణము, తురంగలీల, సింహనందనము, జయశ్రీ, విజయానందము, ప్రతితాళము, ద్వితీయకము, మకరందము, కీర్తితాళము, విజయము, జయమంగళము, రాజవిద్యాధరము, మఠ్యము, జయతాళము, కుడుక్కము, నిస్సారుకము, క్రీడాతాళము, త్రిభంగి, కోకిలప్రియము, శ్రీకీర్తి, బిందుమాలి, సమతాళము, నందనము, ఉదీక్షణము, మల్లిక (మట్టిక) ఢేంకిక, వర్ణమంఠిక, అభినంద, అంతర్క్రీడ, మల్లతాళము, దీపకము, అనంగలీలము, విషమము, నాంది, చండము, ముకుందము, ఏకతాళము, కంకాళము, చతుస్తాలి, ఝంపటౄ (దొంబలిక), అభంగము, రాజచంగాళము, లఘుశేఖరము, ప్రతాపశేఖరము, గజఝంప, చతుర్ముఖము, ఝంప, ప్రతిమఠ్యము, తృతీయకము, వసంతము, లలితము, రతి, కరణము, యతి, షట్తాళము, వర్ధనము, వర్ణయతి, రాజనారాయణము, మదనము, పార్వతీలోచనము, గారుడము, శ్రీనందనము, లీలావిలోకితము, లలితప్రియము, లసితము, ప్రియము, జనకము, లక్ష్మీశము, రాగవర్ధనము, ఉత్సవము (96) (చూ॥ తాళము 2) (చూ॥ వీణె)

జన్యము సం వి అ న 1 పోరు చూ॥ యుద్ధము, 2 అంగడి చూ॥ దుకాణము, 3 దూఱు చూ॥ నింద 1

జన్యుఁడు సం వి అ పుం 1 తండ్రి చూ॥ పితరుఁడు 1. 2 తోడిపెండ్లికొడుకు, విణ. 3 పుట్టఁదగినవాఁడు, 4 పుట్టించువాఁడు

జన్యువు. సం వి. ఉ పుం 1 జంతువు చూ॥ శరీరి. 2 అగ్ని చూ॥ వహ్ని 1, 3 నలువ చూ॥ బ్రహ్మ 1

జప సం వి ఆ స్త్రీ 1. దాసనము * చూ॥ హయజీవమారకము, 2 మంకెన * చూ॥ రక్తకము.

జపమాల సం వి ఆ స్త్రీ అక్షమాల, అక్షసరము, అక్షసూత్రము చూ॥ మాల. 1.

జపము సం వి అ పుం రూ- జాపము. 1 మంత్రావృత్తి గూ॥ జపము 2 వేదాధ్యయనము అధీతి, అధ్యయనము, ఉపక్రమము

జపవటి సం వి ఈ స్త్రీ చూ॥ జపమాల

జపసమయము పా గ్రహసమయములలో నొకటి (శత్రుజయము) చూ॥ గ్రహసమయములు

జపాస్ఫటికన్యాయము పా మంకెనపువ్వు స్ఫటికము దగ్గఱఁబెట్టిన స్ఫటికము తయు నెఱ్ఱఁబడినరీతి

జపించు సం స క్రి గూ॥ తపించు 2

జప్యము సం వి అ న గాయత్ర్యాది మంత్రము చూ॥ మంత్రము 1 (చూ॥ ఓమ్, చూ॥ గాయత్రి), విణ 2 జపింపఁదగినది.

జబరు జబరుదస్తీ వా వి బలాత్కారము

జమదగ్ని. అం మహర్షులేడుగురిలో నొకఁడు: చూ॥ మహర్షులు

జమదగ్నిజుఁడు సం వి అ. పుం చూ, పరశురాముఁడు

జమాయించు వా క్రి బుకాయించు

జయ సం వి ఆ స్త్రీ 1 = జే దుర్గ చూ, పార్వతి 1, 2 పార్వతియొక్క చెలికత్తె, 3. తదియ చూ, తిథి 1, 4 అష్టమి చూ, తిథి 1, 5. త్రయోదశి చూ, తిథి 1, 6 కరక * చూ, హారీతకి, 7 రూ-జయంతి లెక్కలి * చూ, వైజయంతి, 8 నెల్లి * చూ, శ్రీపర్ణము 1 9 గంజాయి * చూ త్రిశూలిని, 10 అరఁటి * చూ, రంభ 2, 11 బ్రమ్మి * చూ, సోమిద, 12 బౌద్ధ దేవి చూ స్వాహా 2, అం 13 సంవత్సరములు అఱువదింటిలో నొకటి చూ, సంవత్సరములు (రూ జయము), 14 చూ, దీవన, 15 చూ, నమస్కారము

జయంతి సం వి ఈ స్త్రీ 1 ఇంద్రుని కూఁతురు చూ, పుత్రిక, 1, 2 దుర్గ చూ, పార్వతి 1, 3 జెక్కెము చూ, సిడము, 4 లెక్కలి * చూ, వైజయంతి, 5 పంచమతోఁ గూడిన తిథి (ప్రసిద్ధ జయంతి శ్రీకృష్ణజయంతి మొ)

జయంతిక సం వి ఆ స్త్రీ చూ, సోమిద*

జయంతుఁడు సం వి అ పుం 1 ఇంద్రుని కొడుకు, కాకాసురుఁడు చూ, పుత్రుఁడు 1, 2 చూ, భీముఁడు, 3 చూ, శివుఁడు, 4 చూ హిమాంశువు

జయఘంట సం వి ఆ స్త్రీ = జేగంట 1 జేంగుర చూ, వీణె, అం 2 ఘనవాద్యము లాఱింటిలో నొకటి చూ, ఘనవాద్యములు, 3 పంచమహావాద్యములో నొకటి చూ, పంచమహావాద్యములు.

జయతాళము అం. జన్యతాళములలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు.

జయద్రథుఁడు సం వి ఉ. పుం చూ, సృష్ట క్షీరము *

జయనము సం వి అ న 1 జయించుట చూ, విజయము, 2 గుఱ్ఱము లోనగువాని కవచము చూ, పక్కరము (చూ, వారవాణము)

జయపద పా చూ, త్రవప్రబంధము

జయపెట్టు మి అ క్రి చూ, దీవించు

జయమంగళము అం 1 జన్యతాళములలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు, 2 జయమంగళవృత్తము చూ, వృత్తము 1

జయము సం వి అ పుం 1 చూ, రూ జయనము 1, అం 2 చూ, జయ 13

జయరామము అం క్షేత్రములు ఇరువదినాలుగింటిలో నొకటి చూ, క్షేత్రములు

జయహారము సం. వి. అ పుం సంకీర్ణరాగము చూ, రాగము. 1

జయవాహిని సం వి ఈ స్త్రీ. ఇంద్రుని భార్య చూ, భార్య [జన్యతాళములు జయశ్రీ అం జన్యతాళములలో నొకటి చూ

జయాజీవుఁడు సం వి అ పుం జూదము కట్టి జీవించెడువాఁడు చూ, శైలూషుఁడు

జయించు సం స క్రి గెలుచు చూ, విజయమునొందు

జయుఁడు సం వి అ. పుం చూ, జయంతుఁడు 1, 2 యుధిష్ఠిరుఁడు చూ, విజయుఁడు 1, 3 విష్ణువుయొక్క ద్వారపాలకుఁడు చూ, విజయుఁడు 2, అం 4. వసువులు ఎనమండ్రిలో నొకఁడు చూ, వసువులు.

జయువు సం. వి ఉ పుం: చూ మందు. 1

జర. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1 రూ జర్జగము చూ, ముసలితనము, అం. 2 పదార్థములలో నొకటి. చూ, ఊర్ధ్వలు.

జరంతము సం వి అ. పుం. చూ, మహిషము
జరంతుఁడు సం వి అ పుం చూ, వృద్ధుఁడు
జరఠ సం వి ఆ స్త్రీ చూ-జరఠము, కఠినపు, పాట్లు చూ, భూర్జిణము 1
జరఠము సం విణ 1. ముగిసిన చూ, వృద్ధము 2, 2 కఠినమైనది చూ, బెడిదము, 3 పసుపు కలిసిన తెలుపువర్ణము గలది చూ, పరము 6
జరణము సం వి అ. న. 1 జీలకఱ్ఱ చూ, సుషవి 2, 2. తెల్లజీలకఱ్ఱ చూ, సుషవి 2, 3 ఇంగువ చూ, హింగువు 2, పుం 4 సౌవర్చలవణము చూ, లవణము 1
జరత్కారుఁడు సం. వి అ పుం ఒకానొక ముని చూ, ... 1
జరత్కారువు సం వి ఉ స్త్రీ మనసాదేవి, జరత్కారుని భార్య చూ, భార్య
జరద్గవము సం వి అ పుం ముసలియెద్దు చూ, వృషభము 1 [ముసలి
జరద్భీష్ముఁడు సం వి అ పుం చూ, ...
జరాయుజము సం విణ మావిచలఁ బుట్టినది
జరాయుజములు అం సృష్టిభేదములు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, సృష్టిభేదములు
జరాయువు సం వి. ఉ, న పుం చూ-జరాయువు 1 చూ, మావి 2, 2 చూ, జటాయువు 2
జరాసంధజిత్తు సం వి త్ పుం చూ, భీమసేనుఁడు [ద్రోధి
జరాసంధుఁడు సం. వి అ పుం చూ, బార్హద్రథుఁడు
జరఠుఁడు. సం విణ. (క్ ఈ త్) చూ, వృద్ధుఁడు. 1 [మాంసము
జరూథము. సం. వి అ న సంజ్ఞము చూ,
జర్జరము. సం వి. అ. న 1 పాఁచి చూ, శైవాలము, 2. ఇంద్రుని కొక్కెము చూ, పిడము, 3. ఇంద్రనీలమణి చూ, రత్నము. 1, పుం. 4 కోయిల చూ, పికము, విణ 5. శిథిలమైనది చూ, శ్లథము, 6 జీర్ణమైనది చూ, యాతయామము
జర్జరితము సం విణ చూ, జర్జరము 5
జర్జరీకము సం విణ. 1 -వై-, 2. పెక్కుతూంట్లుగలది.
జర్ఝరము సం. వి అ. పుం 1 చూ, జర్ఝరము 2, విణ 2. చేల్లఁబడినది చూ, నిర్భీతము
జర్ఝరికము సం వి అ న. 1 చూ, జీల్లెడ, పుం 2 చూ, ముసలితనము.
జర్తము. సం వి అ పుం. చెట్టు చూ,వృక్షము
జర్తుఁడు సం వి అ పుం చూ, హిమాంశువు
జర్తిలము సం వి. అ పుం. అడవినువ్వులు చూ, నువ్వులు
జల పా చూ, జలలు
జలకంటకము సం. వి అ పుం 1 మొసలి చూ, మత్స్యము 1, 2. పరికె, త్రిశృంగము చూ, శృంగాటము 2
జలకపి సం వి ఇ పుం శింశుమారము చేప చూ, మత్స్యము 1
జలకరంకము. సం వి. అ పుం 1. టెంకాయ చూ, ముక్కంటిపండు, 2 మబ్బు చూ, మేఘము 1, 3 శంఖము చూ, శంఖ 1, 4. అల చూ, వీచి 1
జలకల్కము సం వి అ పుం చూ, బురద
జలకాంక్షి సం వి న్ పుం ఏనుఁగు చూ, హస్తి.
జలకామము సం వి అ. పుం చూ, ప్రబ్బలి*
జలకిరాటము సం వి. అ. పుం గుఱ్ఱపుమూతి చేప చూ, మత్స్యము 1
జలకుక్కుటము. సం వి అ పుం నీటికోడి చూ, పుంజి

జలకుక్కుటి. సం వి ఈ. స్త్రీ. చీరపిట్ట [చూ, విశ్వాశా.

జలకుక్కుభము సం. వి అ పుం కోయష్టి చూ, బకము [సరస్సు 1

జలకూపి సం వి ఈ. స్త్రీ కోనేరు చూ,

జలకూర్చిక సం. వి ఆ స్త్రీ ఒకరకము తోటకూర * చూ, మారిషము.

జలకూర్మము సం వి అ పుం ఉలచేమీను చూ, మత్స్యము. 1.

జలకేశము సం వి అ పుం పాచి * చూ, శైవాలము (నాచు అనియు)

జలక్రీడ సం వి ఆ. స్త్రీ చూ, విలాసము 1.

జలగండజాతకుడు. పా లగ్నతృతీయాధిపతులు గలిసి జలరాసులయిన కేంద్రముల యుండు నపుడును, లగ్నము జలరాశియై యచట గురుడుండి తృతీయాధిపతితో గలిసినను, షష్టాధిపతికి అష్టమమున రవియుండి రవికి అష్టమమున చంద్రుడుండినను జలగండము గలుగును

జలగుల్మము సం వి అ పుం 1 చూ, తాబేలు, 2 నీటిసుడి చూ, సుడి 1, 3 చూ, మురిగిలి 2, 4 నాలుగు కాలువలు కలియు చోటు చూ, స్థానము. 1

జలగ్రహము సం వి అ. న సెగడు చూ నీటిదయ్యము [చూ, మత్స్యము. 1

జలచరము సం వి అ పుం జలజంతువు

జలజ. సం వి. ఆ స్త్రీ 1 నీరుపట్టుదోమ చూ, మశకము, 2 రమ చూ, లక్ష్మి

జలజంబువు సం వి ఉ పుం నీరునేరేడు * చూ, నేరేడు

జలజము సం వి అ న. 1 తామర * చూ, పద్మము 1, 2 శంఖము చూ, సంకు. 1

జలజిహ్వము సం వి. అ పుం మొసలి చూ, మత్స్యము. 1.

జలఝుండు సం వి. అ పుం చూ, హిమాంశువు

జలడింభము సం వి అ. పుం. నత్తగుల్ల చూ, సంకు. 1.

జలతంకలీయము సం వి. అ. పుం చూ, చెలిమిడి * [సూర్యుడు

జలతిస్కరుడు సం. వి అ పుం చూ,

జలతాలము సం. వి అ పుం. ఇల్లిశయను చేప చూ, మత్స్యము 1

జలతైలబిందున్యాయము పా నీళ్లమీద వేసిన నూనెచుక్క నీరంతటగలియుబారునటునుకీతి

జలత్రి సం వి ఆ స్త్రీ. వానలో నుపయోగించు గూడ చూ, వారిత్రి

జలదము సం వి అ పుం 1 మబ్బు చూ, మేఘము 1, 2 తుస్తె * చూ, ముస్తకము, పా 3 ఒకానొక వృత్తము ఒక్కొక్క పాదమునందు భ-ర-న-భ గురువులు గలిగి పదింట యతిగల త్రిశోదశ వర్ణంబులు నందు బుట్టినవృత్తము ఉదా —"బంగరు చుంగుపచ్చడము - పైగలయా, వంగ దేశవాసు లు - దంబులచే, పంగను సన్నుతింతు నవ - తారయతిన్, బొంగుమీ సాశ భగ్నభగ - ముల్ గదియన్" చూ వృత్తము 1.

జలదస్యుడు సం వి.అ పుం చూ, సూర్యుడు

జలదివ్యము అ దివ్యము లయిదింటిలో నొకటి చూ, దివ్యములు.

జలద్రోణి సం వి ఈ స్త్రీ నూతిమొద్ద గాడి చూ, నిపానము

జలధరమాల పా ఒకానొక వృత్తము ఒక్కొక్క పాదమునందు మ-భ-స-మ గణములు గలిగి తొమ్మిదింట యతిగల ద్వాదశఛందసు నందు బుట్టిన వృత్తము ఉదా —"ధీసత్త్వ మెచ్చం గృతులన । తిశ్రీదం బై, మారా,

కారా జలధర మాలావృత్తంబై రాజిల్లున్,
భుజంగము । రాస్యశార్ఙ్గింతుల్, సారంజేరన్
మభసమ । సంయుక్తంబై " చూ, వృత్తము.1

జలధగము సం వి అ పుం. మబ్బు చూ, మేఘము 1

జలధి సం వి ఇ పుం 1 కడలి చూ, సముద్రము, 2 నక్క చూ, సృగాలము

జలధిజ సం వి అ స్త్రీ చూ, లక్ష్మి

జలనకులము సం వి. అ పుం నీటిపిల్లి చూ, మత్స్యము 1. [ద్రము

జలనిధి సం వి ఇ పుం కడలి చూ, సము

జలనిర్గమము సం వి అ. పుం తూము చూ భ్రమము 4 [శైవాలము

జలనీలి. సం వి ఈ స్త్రీ పాచి* చూ,

జలనాప్రగము. సం వి అ పుం నీరుకనుము* చూ, మహాకదంబము

జలపానసమయము పా గ్రహసమయములలో నొకటి (సుఖము కలుగును) చూ గ్రహసమయములు [మత్స్యము 1

జలపృకము సం. వి అ పుం చేప చూ,

జలపిప్పలి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, కప్పటము*.

జలపోటము సం వి అ పుం మబ్బు చూ, మేఘము 1

జలప్రియుడు. సం వి అ పుం ఒకానొక పితృదేవత చూ, యముడు [సూకరము

జలప్రియము సం వి అ పుం పంది చూ,

జలప్లవము సం వి అ పుం చూ, జలనకులము

జలబిందువు సం వి ఉ పుం 1 నీటిచుక్క చూ బొట్టు 6, 2 గుపడ్డ* చూ, శృంగాటకము. [నకులము

జలబిడాలము సం. వి. అ పుం చూ, జల

జలబిల్వము. సం వి అ పుం 1 చూ, తాంబేలు, 2 ఎండ్రికాయ చూ, పీత, 3 నీళ్లలోనిపాద, 4. నీళ్లు నిలుచుతావు చూ, స్థానము. 1 [చూ, బచ్చలి

జలబ్రహ్మి సం వి ఈ స్త్రీ. తీగబచ్చలి*

జలమంటపము సం వి అ. పుం చూ, పాంకుడు.

జలమక్షిక సం. వి ఆ. స్త్రీ జలగ చూ, బుడ్డపిసుదు

జలమద్గువు సం వి. ఉ. పుం మత్స్యరంకమను పక్షి చూ, మత్స్యరంకము. [సలిలము

జలమయము సం విణ జలవికారము చూ,

జలమసి సం వి ఇ పుం. మబ్బు చూ, మేఘము. 1 [జల నకులము

జలమార్జా(ర)లము సం. వి. అ పుం· చూ,

జలము సం వి అ న 1 =జీలకము నీరు, చూ, సలిలము, 2 ఉచ్చ చూ, మూత్రము, 3. గోగర్భస్థపిండము చూ, ప్రజనము 1, 4 చూ, హ్రీబేరము *, 5 ఎఱ్ఱతామర, ఎఱ్ఱకలువ* చూ, పద్మము; విణ 6 జడము చూ, మఱపు 2, అం. 7. స్వావ్యములు ఎడింటిలో నొకటి చూ, స్వావ్యములు.

జలముచము. సం వి చ్. పుం మబ్బు చూ, మేఘము. 1

జలయంత్రనికేతనము. సం వి. అ పుం. సముద్రగృహము చూ, సదనము 1

జలరంజి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, దాత్యూహము

జలరాగము సం వి అ పుం కెంపులలో భేదము చూ, రత్నము 1

జలరాశి సం వి ఇ. పుం చూ, సముద్రము.

జలరుండము సం వి అ పుం 1. నీటిసుడి. చూ, సుడి 1, 2 పాము చూ, సర్పము, 3 నీటితుంపురులు చూ, సలిలము

జలరూపము సం వి అ పుం మొసలి చూ, మత్స్యము 1

జలరోగి విషూచివలన మరణించు జాతకుడు పా జన్మలగ్న ద్రేక్కాణలగ్నములను తృతీయ

లగ్నమున కేతుసంబంధమున్నయెడల గల రోగవిషూచిబాధచే మరణించును.

జలరోహితుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, మూలకోఁడు

జలలత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అల చూ, వీచి. 1.

జలలు. పా. కొంతెలోఁతున కొన్ని కొన్ని నియతమార్గములవెంబడి పాఱుచుండు ప్రవాహములకు జలలని పేరు గూ, జల.

జలవరంటము. సం. వి. అ. న. చూ, మొగు

జలవర్ధనము. సం. వి. అ. పుం. చూ, బఱవెంక *

జలవర్షకము. సం. వి. అ. పుం. పుష్కలమను మేఘము చూ, మేఘము 1

జలవల్కలము. సం. వి. అ. పుం. చూ, శైవాలము *. [చూ, పద్మము 1

జలవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నీరుగొబ్బిమిడి *

జలవాపికము. సం. వి. అ. పుం. 1 కాకోరి యను చేప గూ, మత్స్యము 1, 2 ఇల్లిశమను చేప చూ, మత్స్యము 1

జలవికారము. సం. విణ. చూ, జలరుగాఱు

జలవృశ్చికము. సం. వి. అ. పుం. నీరుతేలు చూ, మత్స్యము 1. [గ పర్బలి

జలవేతసము. సం. వి. అ. పుం. నీరుప్రబ్బలి*

జలవ్యధము. సం. వి. అ. పుం. గద్దముక్కు చేప చూ, మత్స్యము 1

జలవ్యాళము. సం. వి. అ. పుం. నీటిపాము చూ, సర్పము.

జలశాయి. సం. వి. ఇ. పుం. చూ, విష్ణువు 1

జలశుక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కప్పచిప్ప గూ, సంకు 1 [రూపము

జలసూకరము. సం. వి. అ. పుం. చూ, జల

జలసూచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జెలగ చూ, బుడ్డపిడుఁదు; ఇ. పుం., 2 నక్ర: చూ, [illegible] శింశుమారము: చూ, మత్స్య

ము 1, 4 కంకశేటి యను చేప చూ, మత్స్యము. 1, 5 గొంబులుంగు ముక్క, 6 నాలుగువీధులు కలియు చోటు చూ, మార్గము 1 [నొకటి. చూ, కళలు

జలస్తంభన. అ. కళలు అఱువదినాలుగింటిలో

జలహము. సం. వి. అ. న. స్వల్పజలయంత్రగృహము చూ, సదనము 1

జలహస్తి. సం. వి. న్. పుం. చూ, నీటికయ్యము

జలహాసము. సం. వి. అ. న. చూ, ఫేనము

జలాంగలము. సం. వి. అ. న. 1 గూఱు చూ, భ్రమము 4, 2 నాఁచు * చూ, శైవాలము

జలాటకము. సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపుమూతి చేప చూ, మత్స్యము 1

జలాండకము. సం. వి. అ. పుం. —పై— (చిఱుచేపలగుంపు అని కొందఱు)

జలాంబిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బావి గూ, నుయ్యి

జలాకరము. సం. వి. అ. పుం. సప్తసముద్రములలో నొకటి చూ, సముద్రములు (ఇం. సం. 'నీళ్లసంద్రము)

జలాఖువు. సం. వి. ఉ. పుం. నీటిపిల్లి చూ, మత్స్యము 1

జలాగ్నిన్యాయము. పా. అగ్ని జలము కలియు నప్పుడు అగ్ని తక్కువయైన నగ్నియు, నీరు తక్కువైన నీరును హరించును విధము

జలాటని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జెలగ చూ, బుడ్డపిడుఁగు.

జలాత్మిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూర్వాషాఢా నక్షత్రము చూ, నక్షత్రము 1

జలాధారము. సం. వి. అ. పుం. మడుగు చూ, సరస్సు 1 [చూ, మత్స్యము. 1.

జలాదము. సం. వి. అ. పుం. నీటిగుఱ్ఱము:

జలాండము సం. వి. అ పు 1 నీటిపుడి చూ, పుడి. 1, 2 నీటితుపర చూ, సలిలము, 3 పాము చూ, సర్పము

జలార్ణవము. సం వి అ పుం 1 శ్రావణభాద్రపదమాసములు, వర్షర్తువు చూ, మాసద్వయము, 2. సప్తసముద్రములలో నొకటి చూ, సముద్రము [వస్త్రము

జలార్ద్రము. సం. వి అ న తడిబట్ట చూ,

జలాశయము సం. వి. అ. న 1. నీరువట్టివేరు, పుం తెల్లవట్టివేరు (అని కొందఱు) * చూ, వట్టివేరు, పుం 2 మడుగు చూ, సరస్సు 1

జలాశ్రయము సం వి అ పుం 1 గుండ్రతుంగ * చూ, తృణము 1, 2 శూలత్రణము * చూ, తృణము 1 [సరస్సు 1

జలాష్ఠీవి సం వి ఈ స్త్రీ కోనేరు చూ,

జలూక సం వి ఆ స్త్రీ 1 = జలగ చూ- లౌక - జలౌక - జలౌకసము చూ, బుడ్డపికుడు, 2 అబుగబ్బాయిర* చూ, పద్మము 1

జలేంద్రుడు సం వి అ పుం 1 చూ, నిష్ణ*, 2 అతుసు చూ, బూరద

జలేశ్వరుడు సం వి అ పుం 1 చూ, వరుణుడు 1, 2. చూ సముద్రము

జలేశయము సం వి అ పుం విరంచి, శంబరము, జలేశయమను రూప చూ మత్స్యము 1

జలేశుడు. సం వి అ పుం చూ, జలేశ్వరుడు

జలోచ్ఛ్వాసము సం వి అ పుం కలుజు చూ, మరిగొమ్మ 1

జలోద్ధతగతి పా. ఓకానొక వృత్తము ఒకొక్క పాదమునందు జ-స-జ-స గణములు గలిగి ఎనిమిదింట యతిగల ద్వాదశఛందమునందు బుట్టిన వృత్తము చూ, వృత్తము 1

జలోద్భవ. సం వి. ఆ. స్త్రీ చూ, లఘుబ్రాహ్మి *.

జలోదరి సం వి ఆ స్త్రీ చూ సురటి.

జలౌక సం వి ఆ స్త్రీ = జేలగ చూ, జలూక. 1

జలౌకసము సం వి అ, స్ స్త్రీ 1 = జేలగ. చూ, జలూక 1 (ఈయర్థమందు సకారాంత స్త్రీలింగ నిత్యబహువచనాంతమనికొందఱు), 2. జలజంతువు చూ, మత్స్యము 1.

జల్పనము సం వి అ న పనికిరానిమాటలాడుట చూ, శబ్దము 2

జల్పము సం వి అ పుం తగినకమాటలాడెడి యుంపయుక్తము కానిమాట చూ, శబ్దము 1

జల్పాకుడు సం విణ ఉపయుక్తము కాని వెఱ్ఱిమాటలాడువాడు చూ, వక్త 1

జల్పితము సం విణ 1 ఉపయుక్తము కాక మిక్కిలి చెప్పఁబడినది చూ, శబ్దము 2. 2 చెప్పఁబడినది చూ, శబ్దము 2

జవ సం వి ఆ స్త్రీ చూ, జప 1 *

జవనము సం వి అ న 1 వడి చూ, వేగము 3, పుం 2 వడిగల గుఱ్ఱము చూ, హయము, 3 యవనదేశము చూ, దేశము, విణ 4 వడిగలది చూ, వేగము 3

జవనిక సం వి ఆ స్త్రీ చూ, రూ-యవనిక.

జవనుడు సం వి అ పుం ఎప్పుడు త్వరితముగాఁ బోవువాఁడు చూ, సందేశహారుఁడు

జవము సం వి అ పుం 1 వడి చూ, వేగము 3, 2 వడిగలది చూ, వేగము 3

జవాది సం వి ఇ పుం 1 = జవ్వాజి చూ, సంకుమదము, 2 గంధములేడింటిలో నొకటి చూ, గంధములు

జవాను వా వి 1 బంట్రౌతు, 2 బలశాలి, 3 వాడుకరి (జవాను అనియు వాడుక)

జవాహిరి వా వి రత్నములుపొదిగిన నగలును, విలువగల వస్త్రాదులును

జవి. సం వి న పుం గాలికొట్టుడుచేసు వాతమ్మగిము చూ, వాతప్రమి.

జవుఁడు సం వి అ పుం చూ, జవనుఁడు

జశ్శులు పా జ, బ, గ, డ, ద సరళములు (గ జ డ ద బ అని కొందఱు)

జసురి సం వి. ఇ పుం 1. అగ్ని చూ, వహ్ని 1, 2 వజ్రాయుధము చూ, బాణము 1 [నూకశింబి.

జహా. సం వి ఆ స్త్రీ దూలగొండి * చూ,

జహత్ అం లక్షణలు మూఁడింటిలో నొకటి చూ, లక్షణలు

జహదజహత్ అం —పై—

జహారము సం వి అ పుం పిల్లి చూ, మార్జాలము, [నది

జహ్నుతనయ సం వి ఆ స్త్రీ గంగ చూ,

జహ్నువు సం వి ఉ పుం 1 ఒకానొక రాజర్షి చూ, ముని 1 2 విష్ణుఁడు చూ, విష్ణువు 1

జా

జాంగలబిడాలము సం వి అ పుం చూ, జాంగలబిడాలము

జాంగలము సం వి అ న 1 చేఁతిబీఱ * చూ, బీఱ 2, 2 గాలను చూ, మాంసము, పుం 3 జాంగలి, చందిరిక, చిత్రపక్షము చూ, ... 4 మెరక నేల చూ, భూమి 1 5 జేగిలె తిన్నె చూ, వేదిక

జాంగలి సం వి ఇ స్త్రీ 1 రూ-జాంగులము విషముఁ బోఁగొట్టు విద్య చూ మాయము. 1, 2 చూ, దూలగొండి *, పుం 3 చూ, జాంగలము 3 ఇ. న 4 పొట్లకాయ చూ, పొట్ల

జాంగలికుఁడు సం వి. అ పుం రూ-జాంగులికుఁడు. 1. పాములవాఁడు చూ, వ్యాళగ్రాహి, 2 ఇంద్రజాలికుఁడు చూ, ప్రాతిహారకుఁడు [జాంగలి 1

జాంగులము సం వి అ పుం చూ, రూ-

జాంగులికుఁడు సం వి అ పుం చూ, రూ-జాంగలికుఁడు [కిరికుఁడు

జాంఘికుఁడు సం వి అ పుం చూ, జంఘా

జాంబవంతుఁడు. సం వి అ పుం చూ, రూ-జాంబవుఁడు

జాంబవతి సం వి ఈ స్త్రీ 1 చూ, దంతి 1 * 2 జాంబవతి యను కృష్ణునిభార్య చూ భార్య

జాంబవము సం వి అ న 1 నేరేడుపండు చూ, నేరేడు, 2 బంగారు చూ, లోహము 1

జాంబవి సం. వి ఈ స్త్రీ చూ, దంతి 1 *

జాంబవుఁడు సం వి అ పుం ఋక్షాధిపతి, జాంబవంతుఁడు, ఋక్షరాజు

జాంబూనదము సం వి అ న 1 బంగారు చూ లోహము 1, 2 ఉమ్మెత్త * చూ, హాలాపుష్పము

జాగర సం వి ఆ స్త్రీ =మేలుకొనుట రూ-జాగరణము జాగరము జాగర్య 1 రాత్రి మేలుకొనుట చూ, మేలుకోలు, పుం 2 దశావస్థలలో నొకటి చూ, అవస్థలు (చూ, దశావస్థలు), 3 ద్వాదశావస్థలలో నొకటి చూ, అవస్థలు (చూ ద్వాదశావస్థలు)

జాగరణము. —పై— [జాగవారణము

జాగరము —పై—, 4 కవచము చూ,

జాగరికుఁడు సం విణ రూ-జాగరుకుఁడు-జాగరూకుఁడు చూ, మేలుకొని యుండువాఁడు

జాగరిత సం విణ (ఋ. ఈ ఋ) —పై—

జాగరూకుఁడు సం. విణ —పై.—

జాగర్య సం వి ఆ స్త్రీ చూ, రూ-జాగర

జాగీరు. వా. వి. రాజుగారి బహుమానికము.

జాగుడము సం వి అ. న కుంకుమము చూ, వహ్నిశిఖము.

జాగ్రత్ జాగ్రత్తు అం 1 అవస్థలు మూఁడింటిలో నొకటి చూ, అవస్థలు 1, 2 అవస్థలయిదింటిలో నొకటి చూ, అవస్థలు 4, విణ 3 చూ, మేలుకోలు

జాను[illegible]ము అం స్థితకరణబంధము లెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, స్థితకరణబంధములు

జాఘని సం వి ఈ స్త్రీ 1 యజ్ఞపశువు యొక్క తోఁక చూ, వాలము 1, 2 తొడ చూ, సక్థి. [కోశము

జాజీఫలము సం వి అ న చూ, జాల

జా[illegible]ము సం వి అ పుం ముత్తియములోని గ[illegible]ము చూ రత్నము 1

జఠరకరసము సా అన్నకోశములోని యాహారమును జీరింపఁజేయు రసము

[illegible]డ్మాలీ నా [illegible] గాసి (ఘూండామ్మలీ)

జాడ్యము సం వి అ న =జడ్డు 1 ఆలస్యము చూ, విలంబము 1, అం 2 సంచారిభావములు ముప్పదిమూఁడింటిలో నొకటి (జడత) (ఆసనము పై పరికించి పరికించి [illegible] చెంటం జేయు [illegible] యేమిచేయుటకుం [illegible] పండెను) చూ సంచారిభావములు

జాతకము సా జన్మపత్రిక, కోటి

జాతకర్మము అం పుట్టిన పురుషుని [illegible] క్రియ కర్మములు పదునారింటిలో నొకటి చూ, కర్మములు

జాత[illegible]ఁడు సం విణ చూ, పుట్టినవాఁడు

జాతధాతకి. సం వి ఈ స్త్రీ చూ, సురగుడు *

జాతపత్య సం. వి ఆ స్త్రీ 1 బిడ్డలుగన్న అఁడుది చూ, స్త్రీ, 2 చూ, బాలెంతరాలు.

జాతము సం వి అ న 1 గుంపు చూ, సమూహము, 2 చూ, సమానము 2, 3 చూ, పుట్టుక, 4 చూ, పురుడు, విణ. 5 పుట్టినది చూ, సంభూతము.

జాతరూపము సం వి అ న 1 బంగారు చూ, లోహము 1, 2. ఉమ్మెత్త * చూ, హాలాపుష్పము, 3 పుట్టినరూపము; విణ. 4 పుట్టినరూపము కలది చూ, [illegible].

జాతవేదుఁడు. సం వి స పుం నిప్పు చూ, వహ్ని 1

జాతస్మరాలింగనము అం ఆలింగనములు రెండింటిలో నొకటి చూ, ఆలింగనములు

జాతిస్మరాలింగనములు అం లతావేష్టితము, వృక్షాధిరూఢము, తిలతండులము, నీరక్షీరము, ఊరూపగూహనము, జఘనోపశ్లేషము, స్తనాశ్లేషము, లాలాటము (8) [జాతాపత్య

జాతాపత్య సం వి ఆ స్త్రీ చూ, జా-

జాతాశౌచము సం వి అ న 1 చూ, పురుడు, అం 2 ఆశౌచములు రెండింటిలో నొకటి చూ, ఆశౌచములు

జాతి సం వి ఇ స్త్రీ 1 కులము చూ, వంగడము, 2 చూ, పుట్టుక, 3 చూ, సమానము 2, 4 ఒకానొక అర్థాలంకారము చూ, హేతువు 2 (చూ, అలంకారము 3), 5 పద్యభేదము (ఒకానొక ఛందస్సు) చూ, జాతులు, 6 చూ, [illegible], 7 జాజికాయ, జాతిఫలము, మాలతీఫలము చూ, సుమనస్సు 2, 8 =జాజి * చూ, సుమనస్సు 2, 9 ఉసిరిక చూ, శ్రీఫలి 1, 10 కంపిల్లము * చూ, రోచని, 11 మాలతి * చూ, మొల్ల, 12 [illegible]రాసి చూ, శిపల 13 ఇంగిలీకము చూ, హింగుళము, అం 14 తాళప్రాణములలో నొకటి చూ, తాళప్రాణములు (చూ, తాళము. 2),

15 అష్టాదశపదార్థములలో నొకటి చూ, అష్టాదశపదార్థములు

జాతికము. సం వి అ పుం =(తె ప) జాపత్రి-జాపత్రి-జాజిపత్రి-జాజిపత్రి (సం ప) — రూ జాతిపత్రి జాతిపత్రిక.

జాతికోశము సం వి. అ న జాజీఫలము, జాతిఫలము (తె ప) — జాజికాయ

జాతిక్రియలు. అం ఇవి 5— తుశ్రము, త్ర్యశ్రము, మిశ్రము, ఖండము సంకీర్ణము

జాతిదైత్యుఁడు సం వి అ పుం కుబేరుఁడు చూ, శ్రీదుఁడు

జాతిధర్మములు అం ధర్మము లయిదింటిలో నిదియొకటి చూ, ధర్మములు

జాతిపత్రి. సం వి ఈ స్త్రీ చూ, జాతికము.

జాతిపత్రిక సం వి ఆ స్త్రీ —పై—

జాతిఫలము సం వి అ న చూ, జాతికోశము

జాతిరసము సం వి అ పుం చూ, బోళము

జాతిలింగము సం వి అ పుం ఇంగిలీకము చూ, హింగుళము [illegible] సం [illegible] 1

జాతివైద్యము సం వి అ పుం కుబేరుని శం

జాతీయము పా గేశీయము (ఇడియమ్) శబ్దమందున్న యర్థముగాక ప్రయోగరూఢివేఱొక యర్థమును స్ఫురింపఁజేయుచు ననేకులచేతఁ జిరకాలమునుండి యథాస్థితిగా నుపయోగింపఁబడునది (ఇవి తెనుఁగుభాషయందనేకములు గలవు వాని నౌచిత్యమెఱింగి ప్రయోగించిన కావ్యమునకు వన్నెవచ్చును)

జాతీరసము సం వి అ. పుం రూ-జాతిరసము చూ, బోళము

జాతు సం అవ్య కదాచిత్, ఒకానొకప్పుడు.

జాతుదాతకి. సం.వి.ఈ. స్త్రీ చూ, మంజిటి *.

జాతులు. అం. 1. బ్రాహ్మణాది.— బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్ర, వ్యాపహారిక, గోరక్షక, శిల్పక, పంచాణ, కుంభకార, క్షౌరక, రజక, వస్త్రచ్ఛేదక, చర్మకార, తిలఘాత, లుబ్ధక, చండాల, మాతంగజాతులు (18), 2 పురుషజాతులు 4— భద్రుఁడు, దత్తుఁడు, కూచిమారుఁడు, పాంచాలుఁడు, 3 స్త్రీజాతులు 4— పద్మిని, హస్తిని, శంఖిని, చిత్రిణి, 4 రాగాధ్యాయములోని అంశములు 63 అంగజాతులు 11 కి వివరణము — షడ్జకైశిక 5, షడ్జోదీచ్యవ 4, షడ్జమధ్యమ 7, గాంధారోదీచ్యవ 2, రక్తగాంధారి 5, కైశికి 6, మధ్యమోదీచ్యవ 1, కర్మారవి 4, గాంధారపంచమి 1, ఆంధ్రి 4, నందయంతి 1 చూ, అంశములు, 5 ఛందోలక్షణమందు.— ఛందస్సులు -"వృత్తములు-జాతులు" అని యిరుదెఱంగులు. అందు జాతులు లోకవిధము నిర్గణబద్ధములు వృత్తములు (పంచచామరాదులు), ఉపగణవిహితములు జాతులు [illegible] ఉపజాతులు నని త్రివిధమైనవి జాతులు — [illegible], ఉత్సాహ, [illegible], అక్కరలైదు, మంజరి, ద్విపద, త్రిపద, చతుష్పది [illegible], షట్పద, నవవిధగడలు, కళిక, ఉత్కళిక, ఉపజాతులు —గీతములు తొమ్మిది, సీసము తేటగీతి, కొందఱు చంపకోత్పలశార్దూల మత్తేభములు జాతులని, కందగీత సీసములుపజాతులని, తక్కినవి వృత్తములని వాకుచున్నారు. ప్రతి పద్యమునకు నాలుగేసి చరణములు (పాదములు), కొన్నిటికి పాదములుండును అదె పంచపాది, పెక్కు చరణములుంచి చెప్పినదానిని మాలికయందురు, తఱుచుగ నీమాలికలు గీత, సీస, చంపక, ఉత్పల, ద్విపద, రగడలయందె కన్పట్టుచున్నవి, కందము, ఆటవెలఁది తప్పఁ దక్కిన పద్యములందొక పాదమునకుఁ జెప్పిన లక్షణము తక్కిన పాద

ములను నగును వృత్తములందు గణముల వరుస తప్పరాదు (చూ, ఛందస్సులు, చూ వృత్తము 1, చూ, పద్యము ౨: చూ, కందము) [(జతువు=లక్క)

జాతుషము సం విణ జతువువలనఁ గలిగినది.

జాతోక్షము సం వి. అ పుం కాలుపట్టిన యెద్దు, (మోయఁదగిన వయస్సు గలిగి బడుగుగొట్టని (చిక్కిపోని) కోడె (అని కొందఱు) చూ, వృషభము 1

జాత్యము సం వి అ పుం. 1 ఉత్తమాశ్వము చూ, వాజము, విణ 2 మంచికులమునఁ బుట్టినది, 3 చక్కనిది, మేలైనది చూ, శ్లాఘ్యము

జానకము సం వి అ పుం చూ, సగవెంద*

జానకి. సం. వి ఈ స్త్రీ 1. సీతాదేవి చూ, సీత, ఇ. పుం 2. జానక యను రక్కసుఁడు, చూ, రాక్షసుఁడు. 1

జానపదన్యాయము పా ఒకానొక న్యాయము

జానపదము సం వి అ. పుం చూ, రూ- జనపదము. [ష్యుఁడు

జానపదుఁడు సం వి అ పుం చూ, మను

జాని సం వి ఇ స్త్రీ 1 ముదిమి చూ, ముసలితనము, 2 పెండ్లాము చూ, భార్య, 3 తన పెండ్లామునకంటె యిలగమైనతెఁడది చూ, స్త్రీ, 4 ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, 5. రిక్క చూ, నక్షత్రము 1, 6. రాజుల బవంతి చూ, సదనము 1 (వ్యుత్పత్తి యందు జాయాశబ్దమునకు ఆదేశముగావచ్చినరూపము "జాయాయా జానిక ఫల్" సూ)

జానుకూర్పరము సం వి అ. న ఉద్ధితకరణ బంధము లాతింటిలో నొకటి చూ, ఉద్ధిత కరణబంధములు (చూ, రతిబంధము.)

జానుపార్శ్వావర్తి. అం. అశుభావర్తములలో నొకటి. చూ, అశుభావర్తములు.

జానుపృష్ఠావర్తి అం చూ, అశుభావర్తములు

జానువు. సం వి ఉ పుం, న 1 చూ, మోఁకాలు, 2. స్త్రీలదేహమునందు శోణిత సంచారస్థానము చూ, భగము 12.

జానువులు అం 1. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి (మోఁకాళ్లు)నునుపుగలిగి వర్తులములై సమములై బలిసియున్న నుత్తముఁడగు చూ, లక్షణాంగములు, 2. స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి (మోఁకాళ్లు) గుండ్రముగనున్న పుత్రవతియగు చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

జానుశ్రేణి. అం చిత్రవర్ణములు ముప్పదింటిలో నొకటి చూ, చిత్రవర్ణములు.

జాన్వావర్తి అం చూ, జానుపార్శ్వావర్తి

జాపకము సం వి అ. న రూ-జాషకము. పచ్చవంటి గంధము చూ, రాజార్హము.

జాపకుఁడు సం విణ వ్రతి చూ, తపస్వి (చూ, ముని. 1.) [బము. 1

జాపిరము. వై వి = జాప్యము చూ, విలం

జాప్యము సం వి అ న. = జాపిరము -వై.- (గ్రామ్యమని శ ర, ప్రకృతి అని పురుషోత్తమునకీయము) [చూ, వర్గము 6.

జాఫరా వా వి చేయుతగ్గిన యెఱుపురంగు

జాబరా. వా వి -వై- (తెనుఁగున వాడుక.)

జాబాలుఁడు సం వి అ. పుం 1 రూ-జావాలుఁడు మేఁకల మేపువాఁడు, కంబళ్లు నేయువాఁడు (అని కొందఱు) చూ, మేఁకలఁగాపరి, 2 చూ, మనుష్యుఁడు.

జాభా వా వి హెచ్చు

జామ సం. వి ఆ స్త్రీ. 1 అంగి చూ, వస్త్రము. 2 తల్లి చూ, మాత. 1, 3. తోలు చూ, బెరడు. 4 కోలము చూ, వంగడము.

జామదగ్న్య సం వి ఇ పుం 1 చూ, పరశురాముఁడు, 2 చూ, బొడ్డు, 3 మోపు చూ, వీక్షణము. 4 వేదప్రణిధానాగ్ని

చూ, వహ్ని 1; 5. ఇంటిముందువాకిలి చూ, ముంగిలి. 2.

జామాత సం వి. ఋ. పుం. 1 అల్లుఁడు చూ, పెండ్లికొడుకు. 1, 2 మగఁడు చూ, భర్త. 1, 3 పొద్దుతిరుగుడు *, సూర్య మండలము (అని కొందఱు). చూ, సూర్యాను వర్తిని, 4. ఒకానొక శాకము* చూ, శాకము.1.

జామి సం. వి ఇ. స్త్రీ. 1 కులకాంత చూ, స్త్రీ, 2. తోడఁబుట్టినది చూ, సహోదరి, ఈ 3 =జోమ * చూ, బీజపూరము (దీని వెక్క కషాయము చంటిపిల్లల విరేచనములు కట్టును), విణ. 4 చూ, సోమరి

జామిత్రశుద్ధి పా. లగ్నమున కేడవయింట గ్రహములు లేకుండుట [హారణము

జామిషము సం. వి అ న. అరణము చూ,

జాయ సం వి ఆ స్త్రీ. చూ, భార్య.

జాయతే అం భావవికారము లాఱింటిలో నొకటి చూ, భావవికారములు. (క్రి అనియు)

జాయమానము. సం విణ కలుగుచున్నది.

జాయాజీవుఁడు. సం. వి. అ పుం. 1. నట్టువుఁడు చూ, శైలూషుఁడు, 2 దరిద్రుఁడు చూ, బీదవాఁడు.

జాయానుజవుఁడు సం వి. అ. పుం -వై-

జాయువు సం వి ఉ స్త్రీ చూ, మందు 1

జార. సం వి ఆ స్త్రీ చూ, జారిణి

జారిణి సం. వి. ఈ. స్త్రీ =బజారి చూ, అంకులాఁడి [మగఁడు.

జారుఁడు సం వి. అ పుం. చూ, అంకు

జాలకము సం వి అ న (లేత) పసరు మొగ్గలగుత్తి చూ, మొగ్గ. 1, 2 పసరు మొగ్గ చూ, మొగ్గ. 1, 3 మొగ్గలగుంపు చూ, మొగ్గ 1, 4 కసుగాయ. చూ, శలాటువు 2, 5. వల: చూ, వల. 1, 6 పక్షి గూఁడు చూ, సదనము. 1, 7. కపటము చూ, వ్యాజము. 1, 8 మునగకాయ చూ, శిగ్రువు 1; పుం, న 9 కిటికి చూ వాతాయనము; 10. అల్లిలీఁగె, వల్లి * చూ, పద్మ కందము [చూ, మేఘము. 1.

జాలకిని సం. వి ఇ ఈ. స్త్రీ. ఆఁడుగొఱ్ఱె.

జాలకుఁడు సం విణ చూ, రూ-జాలికుఁడు.2.

జాలకృత్తు సం. వి. త్ స్త్రీ చూ, సాలె పురుగు [కడవ చూ, భాండము 3.

జాలగోణిక సం. వి అ పుం పెరుఁగుత్రచ్చు

జాలద్రుమము. సం.వి. అ పుం చూ,దొండ*

జాలపటము సం వి. అ న చూ, సాలెగూఁడు

జాలపాదము. సం వి అ. పుం 1. బాతు: చూ, బకము 2 అంచే చూ, హంస 1

జాలమత్స్యన్యాయము. పా వలలోఁబడిన చేఁప లోపలనుండి సర్వము మీ చిందునుగాని యీవలికి రాలేదనురీతి

జాలము సం. వి అ న 1 కిటికి చూ, వాతాయనము, 2 =జాల వల చూ,వల 1, 3 గుంపు చూ, సమూహము, 4. పూమొగ్గ చూ, మొగ్గ 1, 5 కపటము చూ, వ్యాజము. 1, 6 =జాలము ఆలస్యము చూ, విలంబము 1, పుం 7 మాయ చూ.మాయము.1, 8 కడప * చూ, నీపము

జాలవృక్షము సం వి అ పుం చూ,దొండ*

జాలాంధరము అం బంధనములు మూఁడింటిలో నొకటి చూ, బంధనములు.

జాలి సం. వి ఈ. స్త్రీ చూ, పొట్ల *.

జాలిక సం. వి ఆ స్త్రీ. 1. దోమతెర చూ, వస్త్రము, 2 వల చూ, వల 1; 3. ఇనుప కవచము చూ, వారవారణము, 4. వితంతువు చూ, స్త్రీ, న. పుం 5. గర్వభేదము: చూ, హంకారము, 6. పలురంగుల కమలము. చూ, పద్మము. 1; 7 చూ,పునుగు*.

జాలికపటము సం. వి. అ. పుం, న.=సాలెపట్టు చూ, సాలెగూఁడు. [వళుకు
జాలికము సం. వి అ. న. ఊరివళుకు చూ,
జాలికుఁడు. సం వి అ పుం 1 చూ, సరంగు, 2 చూ, వేఁటకాఁడు, 3 చూ, వలకాఁడు, 4 చూ, సాలెవాఁడు, విణ. 5 చూ, వంచకుఁడు 1.
జాలిని సం వి ఈ స్త్రీ 1 చూ, వాగఱ 2. బృహస్పతి పెండ్లాము చూ, భార్య. 3 చేఁతిబీఱ * చూ, బీఱ
జాల్మకుఁడు. సం విణ 1 ఏపనినేని చక్కఁగా యోచింపకఁ జేయువాఁడు చూ, అసమీక్ష్యకారి, 2 క్రూరుఁడు చూ, హీనుఁడు, 3 నీచుఁడు, పామరుఁడు చూ, హీనుఁడు.
జావాలుఁడు సం. వి అ పుం చూ, రూ_ జాబాలుఁడు.
జాషము సం. వి అ పుం.=చోఁడు గంధద్రివ్యము చూ, బొట్టు. 1
జాస్తి వా వి ఎక్కువ.
జాహ్నవి సం వి ఈ స్త్రీ గంగ, జహ్నుతనయ చూ, నది.

జి.

జింక దే. వి చూ, హరిణము [వాయువు.
జింకగుఱ్ఱము వలంతి ద్వ వి గాలి చూ,
జింకతలచుక్క. ద్వ. వి. మృగశీర్ష చూ, నక్షత్రము 1 [మాసము 1
జింకతలచుక్కనెల. ద్వ. వి మార్గశీర్షము చూ,
జింకతాలుపరి దే వి. (జింకతాలుపు + అరి) 1. చంద్రుఁడు చూ, హిమాంశువు, 2 ముక్కంటి. అచ్చ బాల, కాం. 3 చూ, శివుఁడు (స్వార్థమున అరి.)
జింకతాలుపు. దే. వి. __పై.__

జింకపొక్కిలి. దే. వి: చూ, మృగమదము.
జింకరవుతు. ద్వ. వి. రూ-జింకరౌతు. గాలి చూ, వాయువు [మృగము.
జింకిలీకము. దే వి. జింకిలీకమను ఒకానొక
జింగి. సం వి ఈ స్త్రీ చూ, మంజటి *.
జింజిరి దే. వి. గొలుసు చూ, భూషణము. 2.
జిగట దే. వి (రూ_జిగురు-జివురు-జీవురు) 1. చిక్కన. ఆం, భా. ద్వి 252 చూ, స్నిగ్ధము 3, 2. గోఁజి చూ, బందన.
జిగటాలు దే వి బ. దీపము. చూ, స్నేహాశము
జిగమిష. సం వి ఆ. స్త్రీ పోవుటకుకోరిక: చూ, వాంఛ
జిగమిషువు. సం. విణ. ఉ పోవుటకు కోరిక గలవాఁడు.
జిగి దే వి. 1. చల్లనివెలుఁగు చూ, వెలుతురు. 1, 2 రంగు చూ, వర్ణము 6.
జిగిని వా వి. అఁడుదాని మెడనగ చూ భూషణము 2.
జిగిమానము వా. వి. చూ, పిసాళితనము
జిగిలి దే. విణ. చిక్కనైనది. చూ, స్నిగ్ధము.
జిగిలికాఁడు దే విణ చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.
జిగీష. సం. వి ఆ స్త్రీ 1 గెలుపునందలి కోరిక చూ, వాంఛ, 2 చూ, యత్నము, 3 అతిశయము చూ, హెచ్చు 2
జిగీషువు సం విణ ఉ. గెలుపునందలి కోరిక గలవాఁడు.
జిగురు దే వి చూ, జిగట. (చిక్కన -ఆం, భా ద్వి 252, గోఁజి —సా. 1, అ 92)
జిగురుగండె. దే వి ఉచ్చు రూ_జీగురుగండె చూ, హాగుర
జిగురుకొను దే అ. క్రి. జిగటగలదియగు
జిఘత్స సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఆఁకలి చూ, బుభుక్ష. [చూ, బుభుక్షితుఁడు
జిఘత్సువు. సం విణ. ఉ. ఆఁకలిగొన్నవాఁడు

జిఘాంస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చంపుటకు కోరిక చూ, వాంఛ.

జిఘాంసువు. సం. వి. ఉ. పుం 1 చూ, శత్రువు. 1, విణ 2 చంపుటకు కోరిక గలవాఁడు. [చూ, వాంఛ

జిఘృక్షు. సం వి ఆ. స్త్రీ. గ్రహింపనిచ్ఛ

జిఘృక్షువు సం. విణ ఉ. గ్రహింప నిచ్ఛ గలవాఁడు

జిఘ్రుఁడు. సం విణ. మూర్కొనువాఁడు

జిజిలికాబీజ. దే వి చూ, హ్రస్వగ వేధుక *

జిజ్ఞాస సం. వి ఆ స్త్రీ తెలియుటకుకోరిక చూ, వాంఛ [గలవాఁడు

జిజ్ఞాసువు సం విణ ఉ. తెలియుటకు కోరిక

జిట్ట దే వి 1 జేన చూ, వితస్తి, 2 వెనుక యొక్క యెన్ను స్వా 4, ఆ 18 చూ, వెన్ను, 3 ఒకానొక పిట్ట చూ, పక్షి, 4 అమ్ము చూ, బాణము 1, 5 ఉప్పు చూ, పొద 2

జిట్టకము. దే. వి. కోడిగము: చూ, విలాసము 1

జిట్టైఁడు దే వి చూ, మూర్ఖ 1

జిడికిరింత దే వి దగామాట చూ, శబ్దము 2.

జిడ్కడలి దే వి పాలసంద్రము రూ-జిడ్డు కడలి పాండు 3, ఆ 151 గూ సముద్రము

జిడ్డ దే వి. కలఁలి (అప్ర). చూ, సంతాపము

జిడ్డి. దే వి 1 మోటుగుడ్డ చూ, వస్త్రము, విణ 2 మోటైనది

జిడ్డు దే వి. 1 చిక్కన అం, భా ద్వి 252 చూ, స్నిగ్ధము, 2 నేయి లోనగువానియం దలి మెఱుఁగు, 3 ఒకరకము చెట్టు చూ, వృక్షము

జిడ్డుకడలి. దే వి చూ, రూ-జిడ్కడలి

జిడ్డుకడలిబిడ్డ. దే.వి చూ, లక్ష్మి 1 సాం దే. 6

జిడ్డుకొను. దే. అ. క్రి. జిడ్డగు పాండు 4. ఆ. 253.

జిడ్డునీర్వామి దే. వి. చూ, జిడ్కడలి

జితకాశి సం విణ (న్ ఈ న్) యుద్ధము నందు జయించినవాఁడు చూ, విజయి

జితపడు. వై. అ క్రి (జితము + పడు) 1. చూ, స్థిరపడు, 2 చూ, వాడుకపడు, 3 చూ, పొందుపడు.

జితము సం. విణ 1 రూ-హితము చూ, హితము 1, జయింపఁబడినది, వై. విణ (1) చూ, స్థిరము

జితారి సం వి ఇ పుం చూ, బుద్ధుఁడు 1

జితించు వై అ క్రి చూ, జితపడు

జితేంద్రియుఁడు. సం విణ ఇంద్రియనిగ్రహము గలవాఁడు చూ, హంసుఁడు.

జిత్తు. వై వి 1 =యుక్తి అం, భా ప్ర 113 చూ, యుక్తి 2 కపటము చూ, వ్యాజము. 1, 3 మాయ. సా. 3, ఆ 84 చూ, వంచన [త్తులవాఁడు

జిత్తులమారి ద్వ విణ త్తులు చేయువాఁడు

జిత్తులవాఁడు ద్వ వి. —వై.—

జిత్వరుఁడు సం విణ ఎప్పుడును గెలిచెడి స్వభావముగలవాఁడు చూ, విజయి

జిద్దు దే వి 1 కలహము చూ, యుద్ధము, 2 కోపము చూ, కోపము

జిన దే వి గుర్రములోనుండెడు పసుపువన్నెపు నీరు రూ-జె చూ, రూ-సొన. 1

జినుఁగు వై వి విణ = భిన్న చూ, రూ-చిలుఁగు

జినుఁడు సం. వి అ పుం 1 బుద్ధదేవుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు 1, 2 శాక్యబుద్ధమత దేవుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు. 1, 3 వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు. 1, 4 ఇరువదినాలుగు విణ 5. రూ-జీనుఁడు. ముసలి. చూ, వృద్ధుఁడు 1, 6. జయించువాఁడు, చూ, విజయి,

న్న దే వి. ఒకానొక చెట్టు చూ, వృక్షము
జపె దే. వి జిడ్డుగలనేల చూ, భూమి 1
బిలిక. దే వి చూ, జిజిలికాబీజ *.
జిబువాయి దే వి చూ, జీవాడె అం
పదా 4-35 [చూ, తెలపాయిక.
బ్బటీ దే వి. రూ- బ్బడాయి. గబ్బిలము
బ్బడాయి దే వి. —వై—
మిడిక. వై వి రూ-జీమలిక-జీమలి జేమళిగ.
గర్మవాద్యము చూ, వీణె [హేచ్చు 1.
మ్మి దే విణ మిక్కిలి, అధికము చూ,
మ్ము దే అ క్రి (ద్రవవస్తువు) జిల్లున వెలి
కుఱుకు జై 6, అ 196
య్య వై వి 1 దేవుఁడు చూ, వేలుపు,
2 ఎకిమీఁడు చూ, రాజు 1, 3. తండ్రి
ఆం, పదా నగ 48 చూ పితరుఁడు 1.
య్యరు జై వి వైష్ణవసన్యాసి చూ, ముని 1
జిరా దే వి 1 రూ-జరాయి-జీరా కవచ
ము చూ, వారవాణము, 2 అమ్ము చూ,
బాణము 1 [చూ, హాయము
రాగుఱ్ఱము ద్వ వి చినుకట్టిన గుఱ్ఱము
రాయతి. దే వి ఇనాముకానిది, రైతు అధీ
నపుభూమి చూ, భూమి 1 [డ
రుకురాలిడాబాలులు గే వి బ చూ, బాల
ఱ దే రూ ఱ్ఱ లిగుగుటు త్రిప్పుటల
యందగు ధ్వన్యనుకరణము జై 5, అ 192
(ఆమ్రేడితసంగు జిఱ ఱ) చూ,
హాహాహా
ఱకొట్టు దే అ క్రి జిఱ్ఱునఁదిగు
ఱబిఱ దే వి చూ, రూ-జఱ.
జిఱ్ఱ దే వి —వై—
ఱ్ఱతాడు దే వి రూ- ఱ్ఱతాడు సిరి
యొక్కించిన తాడు చూ, సూత్రము 1
జిల్లు దే వి. 1 విమ్మటుకూఁత చూ, స్వర
ము. 2, 2 చీఁదుటయందగు ధ్వన్యనుకర
ణము చూ, హాహాహా
జిల్లుతాడు దే. వి చూ, రూ-జిఱ్ఱతాడు.
జిల్లున దే ద్రి ఝుడిత్యర్థకము చూ,
వేగము. 3.
జిల. దే వి దురద చూ, విదర్చిక
జిలకఱ వై వి.=జీరకః రూ జిలకఱ్ఱ-జీలకఱ-
జీలకఱ్ఱ చూ, సుమవి 2
జిలకఱరాజనాలు. ద్వ వి ఒకరకము వడ్లు
చూ, ధాన్యము
జిలకఱ్ఱ. వై వి.= చూ, రూ-జిలకఱ.
జిలగరి. దే వి ఒకానొక క్షుద్రజాతి
జిలమ దే వి. 1 జిలుములను వరిపైరు, బ
2. జిలుగులను వడ్లు చూ, ధాన్యము
జిలిబిలి దే విణ 1 అల్పము చూ, స్వల్పము,
2 మందము చూ, విలంబము 1, 3 సూ
క్ష్మమై అవ్యక్తమధురమైనది, 4 శృంగార
ప్రయుక్తమైనది
జిలిబిలిక దే. వి. నాగబల * చూ, బీజ 2
జిలిబిలిచీర ద్వ వి చిన్నచిన్న మళ్లుగల
సన్నని పట్టుచీర చూ, వస్త్రము
జిలిబిలిజిల్లి దే వి పాపటబొట్టు చూ,
భూషణము 2
జిలుఁగు వై వి 1 రూ-జినుఁగు-జిలువు-
జిల్గు సన్ననిబట్ట వై 6, అ 67 చూ,
వస్త్రము, విణ 2 రూ-జినుఁగు-జిలువు-జిల్గు
అల్పము చూ, స్వల్పము, 3 మందము
అచ్చ బాల, కాం 87 చూ, విలంబ
ము 1, 4 చూ, సూక్ష్మము 4
జిలుగు. దే వి 1 రూ-జిల్గు చూ, స్వర్ణ
పుష్పి *, వై వి 2=జాలికా రూ-జిల్గు
గొలుసుమోడి వాఁత చూ, వాఁత,
3 రూ-జిల్గు. మెలి. చూ, లంకె, అ క్రి.

4 రూ-జిల్గు. గొలుసుమోడిగా వ్రాయు (వాడుకయందు జిలుగుకట్టుగా వ్రాయు)

జిలువు. వై. వి. చూ, రూ-జిలుఁగు.

జిలేబి వా. వి. బెల్లముతోఁగూడిన పిండివంటు చూ, భక్ష్యము.

జిల్గు: చూ, రూ-జిలుఁగు, చూ, రూ-జిలుగు

జిల్ల దే. వి. బిల్లగోడాటయందలి బిల్ల (గూటీబిళ్ల-గూణీబిళ్ల అనియు వాడుక)

జిల్లా. వా. వి. కలెక్టరుక్రిందనుండు ప్రదేశము, కొన్ని తాలూకాలు కలిసిన ప్రదేశము

జిల్లి. వా. వి. మాంసముపైనుండు చర్మము

జిల్లు దే. వి. 1 శైత్యాధిక్యమును దెలుపుటయందును, కొఱుటయందును నగు ననుకరణము చూ, హూహూ [ణము

జిల్లెడు. దే. వి. రూ-జిల్లేడు * చూ, వికీర

జిల్లేడు దే. వి. —పై—

జిల్లేడుకాయ దే. వి. 1 జిల్లేడుచెట్టుకాయ (ఇది యొకవైపున మాత్రము పగులును) చూ, ఏకవిదారణపుటక ఫలము, చూ, గుంజూకాయలు, వా. బ. 2 జిల్లేడుకాయవలె నుండెడి యొకానొక భక్ష్యము చూ భక్ష్యము (ప్రతివత్సరము భాద్రపద శుద్ధచవితినాఁడు ప్రతియింటను జిల్లేడుకాయలు చేసి విఘ్నేశ్వరునకు నివేదనముచేయు దురు చూ, ఉండ్రము) [తైలపాయిక

జివుక. వై. వి. =జతుకా రూ జీవుక చూ,

జివురు. దే. వి. చూ, రూ-జిగురు

జివ్వు. దే. వి. ఎండుట లోనగువానియందగు ననుకరణము. వై. 8. ఆ 101 చూ, హూహూ.

జివ్వున. దే. దవ్రి. క్రి. విణ చూ, జిఱ్ఱున.

జివ్వురు. దే. వి. చిముడుటయందగు ననుకరణము, చూ, హూహూ,

జిష్ణువు సం. వి. ఉ. పుం. 1 ఇంద్రుఁడు చూ, వేలుపుఱేఁడు, 2 అర్జునుఁడు చూ, విజయుఁడు. 1, 3. వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు. 1, 4. ముక్కంటి చూ, శివుఁడు, 5 సంసారము విడిచెడు స్వభావుఁడు, 6 కొండకొన చూ, శిఖరము 1.

జిహాస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విడువనిచ్ఛ చూ, వాంఛ [వాఁడు.

జిహాసువు సం. విణ ఉ విడువ నిచ్ఛగల

జిహీర్ష సం. వి. ఆ. స్త్రీ. హరింపనిచ్ఛ చూ, వాంఛ [వాఁడు

జిహీర్షువు. సం. విణ. ఉ హరింపనిచ్ఛగల

జిహ్మగము సం. వి. అ. పుం. 1. పాము చూ, సర్పము, విణ 2 వంకరగాఁ బోవునది, 3 మెల్లఁగాఁబోవునది చూ, మంథరము 3.

జిహ్మము సం. వి. అ. న. 1. చూ, నందివర్ధనము*, విణ 2 వంకరైనది చూ, వేల్లితము 2, 3. చొరవలేనిది చూ, మంథరము 2.

జిహ్వా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 నాలుక (జిహ్వయందలి ముత్తికి పులుకము) చూ, రసన. ఆఁ 2. నేత్రాది దశేంద్రియములలో నొకటి: చూ, ఇంద్రియములు 3 ఇంద్రియములు పదునొకటంటిలో నొకటి చూ, ఇంద్రియములు. 4 ఇంద్రియములైదింటిలో నొకటి చూ, ఇంద్రియములు, 5 పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి (స్థూలమైన సత్యవాదియు క్రూరుండును నగు తెల్లనైన నాదోహీనుండగు పద్మపత్రసమమైన భోగియగు. రక్తవర్ణమైన విద్యావంతుండును లక్ష్మీవంతుండును నగు) చూ, లక్షణాంగములు 6 స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి (రక్తవర్ణమైన సుఖవతియగు తెల్లనైయున్న మృత్యుప్రదము. మలినమైన ధనక్షయము. నల్లనైన కలహప్రదమును వంశనాశమునగు.

లొట్టిపిట్ట నాలుకయైన గొడ్రాలగు): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు, 7 సంచారీభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు ఇరువదిలో నొకటి చూ, సంచారీభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు.

జిహ్వామూలీయము. పా. కకారమునకు ముందు ఊర్ధ్వాధోముఖములుగా నుండెడు అర్ధచంద్రాకృతియగు విసర్గము (ᳵ)

జిహ్వోష్ఠి సం వి. ఇ పుం చూ, అనునాసికము

జీ

జీ. సం వి ఈ స్త్రీ. కొమించెడు ఆఁడుగు వా, స్త్రీ

జీండ్రము దే వి చూ, పెనుఁగుమెంట

జీగురు దే వి: చూ, రూ-జిగురు 2

జీగురుగండె దే వి చూ, రూ-జిగురుగండె.

జీడి దే వి. 1 చూ, భల్లాతకి * (ఇదె నల్ల జీడి), 2 మామిడిటెంకలోని తెల్లని విత్తు

జీడిగింజ దే వి చూ, అరుష్కరము (తెల్ల జీడిగింజ, నల్లజీడిగింజ అని ద్వివిధము)

జీడిమామిడి దే వి. చూ, మొగటి * (దీని కాయలయందలి జీడిపప్పు)

జీడిమామిడిపండు ద్వ వి వృంతపరిణామ ఫలము. (తొడిమె పండుక్రింద మారినది) దీనినె దొంగపండు అందురు

జీడియ దే వి ఒకరకము తినుబండము. రూ-జీడె చూ, భక్ష్యము.

జీడె దే వి ——పై.——

జీతగాఁడు. ద్వ. విణ (జీతము + కాఁడు) 1. నెలజీతగాఁడు చూ, సేవకుఁడు, వా 2 రోజుకూలివాఁడు: చూ, సంబళకాఁడు.

జీతనాతములు. జా. జీతబత్తెములు "ఉ చిప్పన జీతనాతము లొసంగుట భూషణమయ్యె పుత్రికా." రా, వి 2, ఆ 34

జీతమియ్యమి. అం. వివాదములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, వివాదములు. [నము.

జీతము. వై వి =జీవితమ్. కూలి. చూ, వేత

జీనపటము. దే వి దట్టి చూ, వస్త్రము

జీనము వై వి. మెత్త చూ, హయము

జీని దే వి 1. గుఱ్ఱపుపల్లము చూ, హయము, విణ 2 నాణెమైనది. ("జీనిచేకట్ర, జీని పని, జీనిపువ్వు, జీనివల, జీనివాఁతదుప్పటము." మె.)

జీనిగిరివాఁడు. దే వి చూ, ముచ్చి

జీనిసరులు దే వి. బ. ఒకరకము వడ్లు చూ, ధాన్యము.

జీను దే వి 1 చూ, జీనము, 2 ఓడ నిలుపుటకై అడుగున దిగవేసెడు నాఁగేలువంటి యినుపసాధనము చూ, లంగరు

జీనుఁగొఱవి. దే వి పాములవాఁడూఁదెడు బుఱ్ఱ చూ, వీణె

జీనుఁడు సం విణ చూ, వృద్ధుఁడు. 1

జీనువ ద్వ వి (జీను + వాయి) ఒకానొక పక్కి చూ, రూ-జీనువాయి

జీనువముక్కులు దే. వి బ చూ, జీనిసరులు.

జీనువాయి. ద్వ వి చూ, రూ- జీనువ. శశాం 2, ఆ 98

జీబిలిక. దే వి చూ, రూ-జిబిలిక *.

జీబు దే వి 1 జేబు, ఆఁడుదానికట్టుఁగోక చూ,వస్త్రము, 2 విరళము చూ, వెలితి 1, 3. అడవి చూ, విపినము, 4 దట్టము చూ, సాంద్రము 2, 5. ఈరము విజ 1, ఆ.141 చూ, పొద 2, 6 చూ, పీఁచు, విణ. 7 అకులు తీఁగెలు లోనగువానిచేత తఱుచైనది. [ఆ. 84 చూ, దండడించు.

జీబుకొను. దే అ క్రి. తఱుచగు. స్వా 3,

జీబులురు. దే. వి. నాగబల *: చూ, బీఱ. 2.

జీమూతకూటము. సం వి. అ పుం కొండ చూ. పర్వతము

జీమూతము. సం వి అ. పుం 1. రూ-జీవమూతము. మబ్బు చూ, మేఘము 1, 2 కొండ చూ. పర్వతము, 3 చూ, దేవతాళము *, 4. ఏనుఁగు చూ, హస్తి.

జీమూతుఁడు సం వి. అ పుం 1 చూ, శివుఁడు 2 చూ హిమాంశువు, 3 చూ, వేలుపుఱేఁడు [పర్వతము

జీమూలము సం వి. అ పుం కొండ చూ,

జీర వై వి = చీరమ్. గీటు రా వి. 3 అ 48: చూ, రేఖ 3

జీరకము సం వి అ పుం = జిలకఱ్ఱ చూ, సుషవి. 2 [కఱ్ఱ అని కొందఱు)

జీరణ సం వి అ స్త్రీ —వై— (నల్లజీల

జీరణము. సం వి అ పుం 1 —వై.—, 2 ఇంగువ* చూ, హింగువు 1, 3 జా * చూ, సుమనస్సు, 4 సౌవర్చలవణము చూ, లవణము 1 [కేళము *

జీరనయ్రివు సం వి ఉ పుం చూ, నారి

జీరము సం వి అ పుం. 1 జీలకఱ్ఱ * చూ సుషవి 2, న 2 నల్లజిలకఱ్ఱ * చూ సుషవి. 2 (జీరకద్వయము అని కొందఱు)

జీరా దే. వి కవచము, కవచవిశేషము (అని కొందఱు): చూ, వారవాణము

జీరాడు. దే అ క్రి. (జీరి + ఆడు) బట్టకొంగు లోనగునది నేలఁబడిపొరలు రూ-జీరియాడు- జీరుకాడు-జీరులాడు, తారాడు.

జీరియాడు. దే. అ. క్రి. —వై.—

జీరు దే. అ క్రి. 1. నేలనురాయు, స క్రి. 2 చూ, ఱక్కు. [చూ, రూ-జీరాడు.

జీరుకాడు. దే అ. క్రి (జీరుక + ఆడు)

జీరుకు. దే వి. రూ-జీర్కు 1 ఉరియాటు చూ, స్ఖలనము 2, 2. జీరుగుడు: చూ, జాఱుడు, 3 బ జీరుగుడాటు చూ, జీరుకుబండ-రూ-జీర్కుబండ, విణ 4 జీరుగునది.

జీరుకుపాటు దే. వి. చూ, జీరుకు 1 అం, భా ప్ర 143

జీరుకబండ దే వి రూ-జీర్కుబండ 1 జీరుగుడాటు చూ, జీరుకు. 3, 2 జీరుకులాడెడుబండ రూ-జీర్కుబండ

జీరులాడు దే అ క్రి చూ, రూ-జీరాడు

జీరువాఱు దే అ క్రి (జీరు + వాఱు) 1 జీరుగు చూ, సాగు, 2 తొలఁగు చూ. విరిసు 5, 3 క్రమ్ము చూ, వ్యాపించు.

జీర్కు చూ, రూ-జీరుకు

జీర్కుబండ దే వి చూ, రూ జీరుకుబండ. (జీరుకుబండాటకు —పా 4, అ 38)

జీర్ణఘ్నము సం వి అ పుం నీరుకసుము * చూ, మహాకదంబము.

జీర్ణము సం వి అ పుం 1 = లకఱ్ఱ చూ, సుషవి. 2, విణ 2 అఱిగినది 3 చినిఁగినది చూ, ఛేదితము, 4 ప్రాఁతది చూ, పురాతనము [చూ, లొద్దుగు

జీర్ణవ్రంతము సం వి. అ పుం తెల్లలొద్దుగు*

జీర్ణించు సం అ క్రి జీర్ణమగు (తె ప).— అఱుగు-రూ-అఱుపు, తేయు

జీర్ణుఁడు సం విణ చూ, వృద్ధుఁడు 1

జీలకఱ వై వి = జీరకః రూ జీలకఱ్ఱ-జీలకఱ-జిలకఱ్ఱ చూ, సుషవి 2 (గర్భాశయము బాగుచేయును)

జీలకఱ్ఱ. వై. వి = —వై —

జీలుగు. దే వి 1 బెండుబెండు * చూ, స్వాపుష్పి, 2 జీలుగుపిట్ట. కనుబంటి

జీవ సం. వి అ. స్త్రీ. 1 వీణె మొదలగువాని తంతి చక్కఁగా మ్రోఁగుటకుగాను దాని క్రిందనుంచెడు (జీవ) కంబళిపీఁచు లోనగు

నది, 2. పాలకూర* చూ, సుమంగళి, 3. చింటినారి చూ, వకార్వి 1, 4 వస* చూ, విస, 5 నేల చూ, భూమి 1, 6. నగలచేప్పుడు చూ, స్వరము. 2.

జీవంజీవము సం వి అ. పుం. 1 చూ, వెన్నెల పులుఁగు, 2 చూ, బెళగువ్వ, 3 ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

జీవంతి సం వి. ఈ స్త్రీ 1. జెమ్మి* చూ, శమి, 2. తిప్పతీఁగె* చూ, సోమవల్లి, 3 పాలకూర* చూ, సుమంగళి, 4. బదనిక* చూ, వదనిక.

జీవంతిక. సం వి ఆ స్త్రీ. 1 చూ, వదనిక*, 2. తిప్పతీఁగె* చూ, సోమవల్లి, 3 తోఁటకూర* చూ, మారిషము, 4. జేజేపట్టు చూ, స్వర్గము.

జీవకము. సం. వి. అ. పుం. 1 చూ, వేఁగిస*, 2 జీవకమను గంధద్రవ్యము* చూ, రాజార్హము.

జీవశాలిక సం వి. ఆ. స్త్రీ చూ, సుమంగళి.

జీవకుఁడు, సం. వి అ పుం 1 ప్రాణి చూ, జంతుఁడు 2, విణ 2. జీవించువాఁడు జీవి, తద్వి —ఒకరి ననుసరించి జీవించువాఁడు (సం. ప) —ఉపజీవి, 3. వడ్డిచేత బ్రదుకువాఁడు చూ, వార్ధుషికుఁడు, 4. కొలువుడుకాఁడు చూ, సేవకుఁడు, 5. పిసినివాఁడు చూ, లోభి, 6. పాముల వాఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి.

జీవగఱ్ఱ గ్రా మి వి. బ్రతికించు మందు చూ, మందు 1.

జీవచ్ఛవము. సం. వి. అ. పుం, న. బ్రతికి యుండు శవము, మనుపీనుఁగు. చూ, శవము.

జీవజీవము. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-జీవంజీవము 1.

జీవదంతము సం వి అ. పుం. ఏనుఁగు జీవించి యుండఁగా కోసి యెత్తినదంతము (దీనికి కాంతి యధికము) చూ, పల్లు. 1

జీవదుఁడు సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, వైద్యుఁడు, 2: చూ, శత్రువు. 1, విణ 3. జీవము నిచ్చువాఁడు.

జీవధనము సం. వి. అ న. గోవులు లోనగునది.

జీవన సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పాలకూర* చూ, సుమంగళి, 2: చూ, వెలుమసంది*.

జీవనము సం. వి అ న. 1 బ్రతుకుతెరువు చూ, బ్రదుకు 1, 2. నీళ్లు చూ, సలిలము, పుం 3 ఉసురు చూ, ప్రాణము.6.

జీవని సం వి. ఈ స్త్రీ 1. పాలకూర* చూ, సుమంగళి, 2. మహామేద*: చూ, వృక్షమహా, 3 చూ, వెలుమసంది*

జీవనీయ సం వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-జీవ-జీవంతి-జీవని. పాలకూర*. చూ, సుమంగళి.

జీవనీయము సం వి అ న నీళ్లు చూ, సలిలము.

జీవనుఁడు. సం వి అ, పుం కొడుకు: చూ, పుత్త్రుఁడు. 1

జీవనౌషధము. సం వి అ న చూ, జీవగఱ్ఱ

జీవన్భద్రాణిపశ్యతి పా. జీవించినవాఁడై శుభములఁ జూచుచున్నాఁడు ఉదా — "సాహసంపడి రణ మరణంబు శ్రేయంబని కడిందిమార్తురతో నొరసియు సురుదొరగుట ధర్మంబుగాదు 'జీవన్భద్రాణి పశ్యతి' యను వచనంబుం బాటింపరాదె" (నీతి చంద్రిక.)

జీవన్ముక్తుఁడు. సం. విణ. జీవించి యుండియు జ్ఞానముఁగొని సమస్త బంధములను ఖండించి బ్రహ్మనిష్ఠుఁడై ముక్తిఁబొందినవాఁడు

జీవన్మృతుఁడు సం. విణ. జీవించియుండియు చచ్చినవాఁడు.

జీవము. సం. వి. అ, పుం, న. 1. ఉసురు: చూ,

ప్రాణము. 6; 2 తత్వము చూ, స్వభా వము, 3. ప్రాణి చూ, హంసుఁడు. 2, 4. విలంబితనృత్యము చూ, నాటకము. 1, 5. జంతువు చూ, శరీరి, పుం 6 బ్రతుకు తెరువు: చూ, బ్రదుకు 1, 7 చూ, వేఁగిస *. [జీమూతము 1.

జీవమూతము సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ—

జీవరత్నము. సం. వి. అ. న శ్రేష్ఠరత్నము: చూ, రత్నము. 1.

జీవలోభసి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గలిజేరు* చూ, వర్ష కేతువు

జీవవృత్తి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గోవులు గుఱ్ఱములు మొదలగువానిని కాపాడి బ్రతికెడు బ్రతుకు చూ, బ్రదుకు. 1

జీవశాకము. సం. వి అ పుం. తోఁటకూర * చూ, మారిషము.

జీవసువు. సం వి. ఊ. స్త్రీ. బ్రతికియున్న బిడ్డలుగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ

జీవాంతకము. సం. వి. అ. పుం 1. కొయ్య తోఁటకూర * చూ, మారిషము, 2 చిత్తి కూర * చూ, ఖండీరము 2

జీవాంతకుఁడు. సం. వి అ పుం 1 చూ, వేఁటకాఁడు, 2. ఒకానొక రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు. 1. [కము 1*

జీవాంతిక సం. వి. అ. స్త్రీ చూ, జీవాంతి

జీవాతువు సం. వి. ఉ. పుం, న. 1: చూ, జీవగఱ్ఱ; 2. బ్రదుకుతెరువు. చూ, బ్రదుకు. 1, 3 వంటకము చూ, సాదము (1)

జీవాత్మ సం వి న్. పుం. 1 జీవుఁడు చూ, హంసుఁడు. 2; అం. 2 ఆత్మలు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, ఆత్మలు.

జీవి. సం. వి న్. పుం. 1. జీవుఁడు: చూ, హంసుఁడు. 2; విశే. 2. జీవించువాఁడు: చూ, [illegible]

జీవించు సం. అ క్రి ఉజ్జీవించు చూ, బ్రదుకు. 3, తద్వి —ఒకరిని అనుసరించి జీవించు. (సం. ప)— ఉపజీవించు.

జీవిక సం. వి. అ. స్త్రీ చూ, బ్రదుకు 1.

జీవితకాలము. సం వి.అ పుం చూ, వయస్సు 1.

జీవితము సం వి అ. న. 1. ఉనుఉ. చూ, ప్రాణము 6, 2.—జీతము చూ, వేతనము.

జీవితేశుఁడు సం వి అ పుం. 1. చూ ప్రియుఁడు, 2 చూ, యముఁడు.

జీవుఁడు సం వి. అ పుం 1. ప్రాణి చూ, హంసుఁడు. 2, 2 చూ, వేలుపుటొజ్జ.

జీవుక. వై. వి = చూ, రూ—జీవుక

జు

జు. సం. వి ఉ న. 1 చూ, యశస్సు; 2 చూ, యుద్ధము [వృద్ధదారకము.

జుంగము సం వి అ పుం బొద్ది * చూ,

జుగుప్స సం. వి. అ స్త్రీ 1 అసహ్యత. చూ, రోఁత 2, 2 దూఱు చూ, నింద, 1, 3 చూ, దయ, అం. 4 పాశములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, పాశములు, 5 దృష్టులు ఎనిమిదింటిలో నొకటి చూ, దృష్టులు, 6. బీభత్సరసములోని స్థాయీభావము చూ, రసస్థాయీభావములు (చూ రసములు)

జుష్టము అం వ్యాకరణ బంధములు ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి చూ, వ్యాకరణ బంధములు (చూ, బంధములు)

జుష్టము. సం. వి. అ. న. 1. ఎంగిలి. చూ భుక్తోజ్ఝితము; విశే. 2. సేవింపఁబడినది చూ, సేవితము. [సేవ్యము

జుష్యము. సం. విశే. సేవింపఁదగినది: చూ

జుహూరాణము సం. వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2. గాలి చూ, వాయువు
జుహూత్తరువు. సం. వి. ఉ. పుం· చూ, వెూదుగు *.
జుహూరాణము చూ, రూ-జుహూరాణము
జుహువాణుఁడు. సం. వి అ. పుం. నిప్పు చూ, వహ్ని. 1. [చూ, సృక్కు. 1.
జుహువు. సం వి. ఊ. స్త్రీ స్రుగ్భేదము·

జూ

జూ. సం. వి. ఊ స్త్రీ 1. ఆకాశము చూ, వ్యోమము 1, 2. సలువరాణి. చూ, సరస్వతి 1, 3 ఆఁడు దయ్యము చూ, భూతము, 4. వడి చూ, వేగము 3.
జూటము. సం వి అ. పుం.=జొట్టు. 1. శివుని జడముడి· చూ, సిక. 4, 2. జడముడి చూ, సిక 4 [చూ, వేగము 3.
జూతి సం. వి ఇ. స్త్రీ వేగముగాఁబోవుట
జూర్ణము సం వి. అ. పుం.=జొన్న. చూ, ధాన్యము [రోగము. 1
జూర్తి సం వి. ఇ స్త్రీ. జ్వరము. చూ,

జృ

జృంభ సం. వి. ఆ స్త్రీ.=జొంబము 1. ఆవులింత· చూ, హాఫిక, 2. ఉంకెంపు చూ, విజృంభణము [చూ, శస్త్రములు.
జృంభకము. అం శస్త్రములు 47 లో నొకటి
జృంభణము. సం వి అ. న.=జొంబము చూ, జృంభ 1-2, 3. అతిశయము చూ, హెచ్చు 2.
జృంభము. సం. వి. అ. పుం, న. = జొంబము: చూ, జృంభ. 1-2.
జృంభించు. సం. అ. క్రి. 1: (తె. ప).— ఆవలించు- రూ- ఆవురించు - ఆవులించు; 2· చూ, విజృంభించు
జృంభితము సం. వి. అ. న. 1. ఆవులింత: చూ, హాఫిక, 2. ఒకానొక రతిబంధము: చూ, రతిబంధము; 3 కోరిక· చూ, వాంఛ; విణ. 4. పెరిగినది చూ, సురు, 5 వికసించినది చూ, హసితము. 1, అం. 6. ఉత్తానకరణబంధములు 41 లో నొకటి. చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

జె

జెండా. వా. వి చూ, సిడము.
జెండాకచ్చు. దే. వి చూ, ప్రివిక
జెంత వై వి.=యంత్ర. ధూర్తురాలు. చూ, స్త్రీ.
జెగ వై విణ =జగత్ చూ, రూ-జేగ.
జెగిలికాఁడు. దే వి. 1 చూ, రథికుఁడు; 2 రాహుత్తుఁడు· చూ, సాది 1.
జెట్టి దే. వి 1. పందెపు కోడిపుంజుపేరు: చూ, పుంజు, 2. శూరుఁడు· చూ, వీరుఁడు, 3 మల్లుఁడు చూ, సాదనజోదు, 4 వేఁటకుక్కపేరు, చూ, సివఁగి 2, విణ· 5 చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.
జెట్టిపెనఁకువ. దే వి. మల్లయుద్ధవిశేషము చూ, మల్లశాస్త్రము.
జెడ్డ దే. వి చూ, రూ-జేడ్డ.
జెన దే. వి చూ, జిన.
జెబర. దే వి పిల్లికొమ్మ: చూ, శాఖ. 1.
జెబరదస్తీ వా వి. మోటుతనము.
జెముడు. వై. వి.=సింహుండి *· చూ, స్నుహి
జెయిలు. వా వి: చూ, బంధనాలయము (చూ, సదనము. 1)

జెఱభి వా. వి. ముసలిది చూ, స్త్రీ.
జెతి దే. వి రూ-జెట్టి: చూ, సర్పము
జెతిపోతు. దే. వి. రూ-జెట్టిపోతు. —పై.—
జెట్టి దే వి. రూ-జెతి. —పై —
జెట్టిపోతు. దే వి. రూ-జెతిపోతు. —పై.—
జెల. వై వి· చూ, సెలయూట.
జెలగ. వై. వి.=జలూకా: చూ, బుడ్డపిడుఁడు.
జెలాకంటె. ద్వ. వి. ఒకరకము డేగ చూ, శ్యేనము.
జెల్ల. దే. వి. 1 జెల్ల అను చేప: చూ, మత్స్యము. 1, వా. వి. 2. చెంపకాయ
జెల్లకాయ. వా వి. చెంపకాయ.
జెవ. వై. వి =శక్తి చూ, శక్తి 1.
జెష్ట వా. వై. వి.=జ్యేష్ఠా చూ, పెద్దమ్మ. 1.

జే

జే. వై. అవ్య.=జయ. రూ-జేజే 1 చూ, దీవన, 2 చూ, నమస్కారము
జేండ్రి దే. వి. జేండ్రి (జేండ్రివాఁడు, జేండ్రిది)' చూ, సాలెవాఁడు. [వాఁడు
జేండ్రివాఁడు. దే వి దేవాంగి చూ, సాలె
జేగంట. వై.వి.=జయఘంటా. 1 కాంస్యవాద్యవిశేషము చూ, వీణె, 2. వెలుపు లోనగు సమయములందు కొట్టెడు పెద్దగంట, జయభేరి చూ, వీణె. [ఎఱ్ఱనగు చూ, పల్లటిల్లు.
జేగుతించు. దే అ. క్రి. రూ-జేవుతించు
జేగుఱు. దే. వి. రూ-జేవుఱు 1. ఎఱుపు చూ, వర్ణము 6, విణ. 2 ఎఱ్ఱనిది. చూ, వర్ణము. 6.
జేగుఱుఁబురువు. ద్వ. వి. రూ-జేవుఱుఁబురువు. ఇంద్రగోపము. చూ, పట్టుపురుగు (చూ, పురుగు.) [గాయి.
[illegible] దే. వి. [illegible] చూ,

జేజ. వై. వి.=జయజయ దేవుఁడు అచ్చ. యు. కాం. 160 చూ, వేలుపు
జేజే వై వి 1.= —పై.—, 2 చూ, నమస్కారము, 3 ఇంద్రుఁడు చూ, వేలుపుఱేఁడు, 4. దేవుఁడు. పాండు 2, ఆ. 187 చూ, వేలుపు [తము.
జేజేగట్టు వై వి. మేరుపర్వతము చూ, పర్వ
జేజేగిడ్డి. వై వి. వేల్పుటావు· చూ, ధేనువు.
జేజేపట్టు. ద్వ. వి· చూ, స్వర్గము.
జేజే ఱేనియరదము. వై. వి మబ్బు. సాంబ. దేవ 21 చూ, మేఘము 1.
జేజేలగట్టు. వై వి చూ, జేజేగట్టు.
జేజేలపట్టు. ద్వ వి. చూ, జేజేపట్టు.
జేజేలపాలెము వై వి —పై.— వేం, ఆం 22
జేజేలమానికము, వై వి చింతామణి. ఆం, భా ప్రి 68 చూ, రత్నము. 1
జేడియ దే. వి రూ-జేడె బుగడనేల· చూ, భూమి 1
జేడె. దే. వి —పై.—
జేత సం విణ (బు ఈ బు) 1. జయించువాఁడు చూ, విజయి
జేతరి సం విణ. —పై— [చూ, విజయి.
జేతవ్యుఁడు సం విణ. జయింపఁదగినవాఁడు.
జేన దే వి జట్టె (9 అంగుళములు) (12 అం. అని కొందఱు) చూ, వితస్తి
జేపెట్టు ద్వ వి. దీమ్మ చూ, దీవించు.
జేబ అం" చూ, రూ-చేబ
జేబు దే. వి 1 చూ, రూ-జీబు 1, వా. వి 2 చొక్కాకు కుట్టినసంచి "జేబురుమాలు-జేబులోని రూకలు.": చూ, సంచి.
జేబుతువాలు వా. వి. జేబునందుంచుకొనెడు తువాలు. రూ-జేబురుమాలు: చూ, వస్త్రము.
జేబురుమాలు. వా. వి. —పై.—
జేభేరి. వా. వి. వై.=జయభేరి: చూ, స్వరము. 2.

జేమనము. సం. వి. అ న చూ, సాపాటు
జేమి. వై. వి.=జామి*: చూ, జామి.
జేయుఁడు సం విణ: చూ, జేత. [నొక నగ.
జేరుబందు వా వి వెడల్పుగానుండు ఒక
జేవుఱించు దే అ.క్రి చూ, రూ-జేగుఱించు స్వా. 5, ఆ. 18.
జేవుఱు చూ, రూ-జేగుఱు.
జేవుఱుగండ్లు దే. వి. బ కోటలోనుండి తుపాకులు కాల్చెడు రంధ్రములు: చూ, రంధ్రము.1.
జేవుఱుఁబురువు. ద్వ వి. చూ, రూ-జేగుఱుఁబురువు

జై

జైత్రుఁడు సం. విణ: చూ, జేత.
జైనము సం వి.అ.న జైనమతము చూ, మతము.7.
జైనుఁడు. సం. వి అ. పుం 1. జైనశాస్త్రమును చేదివినవాఁడు, 2. జైనమతస్థుఁడు
జైమినీయుఁడు. సం. వి. అ. పుం మీమాంసశాస్త్రజ్ఞుఁడు
జైవాతృకుఁడు సం వి అ. పుం 1 చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు, 2. పంటకాఁపు చూ, వ్యవసాయి, 3. చూ, వైద్యుఁడు, 4. కొడుకు చూ, పుత్రుఁడు. 1, విణ 5. దీర్ఘాయువు చూ, వృద్ధుఁడు, 6 చిక్కినవాఁడు చూ, బక్కవాఁడు.

జో

జోంగకము. సం. వి. అ. న 1 అగురుచందనము: చూ, రాజార్హము, పుం. 2. అగురు*. చూ, శింశుప.
జోక్యము వా. వి. సంబంధము.
జోటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ దుప్పటి: చూ, వస్త్రము.
జోటింగుఁడు. సం.వి. అ. పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు, 2: చూ, మహావ్రతి.
జోనళము సం వి. అ పుం. 1. రక్తవర్ణాధిక కృష్ణవర్ణము చూ, వర్ణము. 6; 2. జొన్న*: చూ, సస్యము 1, విణ. 3. రక్తవర్ణాధిక కృష్ణవర్ణము కలది చూ, వర్ణము 6.(రూ-జోనాళము) [కొండఱు.)
జోనాళము. —పై.— (జోనకము అని
జోష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-యోష.ఆఁడుది, చూ, స్త్రీ
జోషిత. సం. వి. ఆ స్త్రీ. —పై—
జోషిత్తు సం. వి. ఆ స్త్రీ. —పై—
జోషీలు. పా. శుక్లవాలగాడ బ్రాహ్మణులలో నొక శాఖవారు (చూ, శుక్లవాలగాడ బ్రాహ్మణులు) చూ, బ్రాహ్మణులు

జౌ

జౌహకము. సం. వి. అ. పుం. తొండ: చూ, సరటము

జ్ఞ

జ్ఞ సం. వి అ. పుం. 1 చూ, విద్వాంసుఁడు, 2. బుధగ్రహము చూ, రాహువు. 2, 3 ఆత్మ చూ, హంసుఁడు. 2, 4 నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1
జ్ఞపితము. సం. విణ. చంపఁబడినది చూ, ప్రోక్షితము. 2 [తము. 2.
జ్ఞప్తము. సం. విణ. తెలుపఁబడినది: చూ, సూచి
జ్ఞప్తి. సం. వి. ఇ స్త్రీ. 1 తెలివి: చూ, బుద్ధి; 2. తలఁపు చూ, స్మృతి. [స్మరించు. 2.
జ్ఞప్తిపచ్చు. మి అ. క్రి తోఁచు: చూ,

జ్ఞా

జ్ఞాత. సం. విణ. లౌకిక వైదిక కార్యములఁ దెలిసినవాఁడు. [వ్యక్తము. 2.

జ్ఞాతము. సం విణ తెలియఁబడినది. చూ,

జ్ఞాతవ్యము సం. విణ. తెలియఁదగినది చూ, వేద్యము.

జ్ఞాతసిద్ధాంతుఁడు. సం. వి అ. పుం. సూర్య సోమసిద్ధాంతములఁ దెలిసినవాఁడు, ఏదైన నొక శాస్త్రతత్త్వము నెఱిఁగినవాఁడు (అని కొందఱు). చూ, తాంత్రికుఁడు

జ్ఞాతి. సం. వి. ఇ పుం 1 పాలివాఁడు చూ, సగంధుఁడు, 2 తండ్రి: చూ, పితరుఁడు 1

జ్ఞాతిశేయుఁడు. అం 1. పుత్రులు పండ్రెండు గురిలో నొకఁడు. చూ, పుత్రులు; పుం 2. జ్ఞాతికొడుకు చూ, పుత్రుఁడు. 1

జ్ఞాతులు అం. సపిండులు, సగోత్రులు, సోదకులు, సనాభులు (4)

జ్ఞాతజ్ఞేయ సంబంధము అం సంబంధములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, సంబంధములు.

జ్ఞానత్రయము. అం సంజ్ఞానము, విజ్ఞానము, ప్రజ్ఞానము (చూ, త్రయము)

జ్ఞానదర్పణుఁడు. సం వి అ. పుం. పూర్వమైన విశేషము చూ, బుద్ధుఁడు 1

జ్ఞానదర్పుఁడు. సం. వి అ. పుం —పై.—

జ్ఞాననాడులు. అం చూ, నాడులు.

జ్ఞానము. సం. వి. అ. న 1. మోక్షవిషయమైన తెలివి. చూ, బుద్ధి, అం. 2 గుణములాఱింటిలో నొకటి: చూ, గుణములు; 3. ఐశ్వర్యములాఱింటిలో నొకటి చూ, ఐశ్వర్యములు; 4. షోడశసంభులలో నొకటి: చూ, షోడశసంధులు; 5. నృత్తహస్తములు ఇరువదింటిలో నొకటి: చూ, నృత్తహస్త

జ్ఞానయోగము. అం యోగములు రెండింటిలో నొకటి. చూ, యోగములు.

జ్ఞానవృద్ధు. అం. వృద్ధులు ముగ్గురిలో నొకఁడు: చూ, వృద్ధులు (చూ, త్రయము.)

జ్ఞానశక్తి అం. ఇచ్ఛాదులు మూఁడింటిలో నొకటి: చూ, ఇచ్ఛాదులు. (చూ, త్రయము.)

జ్ఞానసంభువు. సం వి. ఉ. పుం. (ఊ. అని కొందఱు) జీవేశ్వరుల యాథార్థ్యము నెఱిఁగిన వాఁడు. [చూ, అంబ 5.

జ్ఞానాంబ. అం. అంబలు ముగ్గురిలో నొకతె:

జ్ఞానాత్మ. అం. ఆత్మలు తొమ్మిదింటిలో నొకటి. చూ, ఆత్మలు [చూ, విగ్రహములు.

జ్ఞానార్థము. అం. వింశతివిగ్రహములలో నొకటి:

జ్ఞాని సం వి. న్ పుం 1 జ్యోస్యుఁడు చూ, సాంవత్సరుఁడు, 2 కోడి చూ, పుంజు, విణ. 3 చూ, విద్వాంసుఁడు

జ్ఞానేంద్రియపురి. అం పురులు ఎనిమిదింటిలో నొకటి చూ, పురులు

జ్ఞానేంద్రియము సం వి ... తెలిసికొనెడి యింద్రియము చూ, ఇంద్రియములు.

జ్ఞానేంద్రియములు అం. వికారములు పదునాఱింటిలో నొకటి చూ, వికారములు, (జ్ఞానేంద్రియములు 5, కర్మేంద్రియములు 5, ప్రాణవాయువులు 5, చిత్తము 1) (జ్ఞానేంద్రియములు—త్వక్కు, చక్షువు, శ్రోత్రము, జిహ్వ, ఘ్రాణము, ప్రాణము చూ, ఇంద్రియములు.)

జ్ఞానేనహీనః పశుభిస్సమానః లో తెలివిలేని వాఁడు పశువుతో సమానము.

...పకము. సం. విణ. తెలియఁజేయునది. చూ, సూచికము

జ్ఞాపనము. సం. వి అ న. తెలియఁజేయుట

జ్ఞాపితము. సం. విణ. తెలుపఁబడినది: చూ, జ్ఞాపితము. 2...

జ్ఞే

జ్ఞేయము సం విణ. తెలియఁదగినది. చూ, వేద్యము.

జ్యా

జ్యా. సం. వి ఆ. స్త్రీ 1 వింటినారి చూ, మౌర్వి. 1, 2. నేల చూ, భూమి 1, 3 తల్లి చూ, మాత 1.

జ్యాని. సం వి ఇ. స్త్రీ ముదిమి: చూ, ముసలితనము, 2. కీడు చూ, హాని 2, 3 ఏఱు చూ, నది.

జ్యాయుఁడు సం విణ (స్. ఈ. స్) 1. మిక్కిలి ముసలివాఁడు చూ, వృద్ధుఁడు, 2 మిక్కిలి శ్రేష్ఠుఁడు చూ, శ్రేష్ఠుఁడు 2, 3 తోఁడఁబుట్టినయన్న చూ, సహోదరుఁడు

జ్యారోపణప్రకరణము. అం ధనుర్విద్యా విలాస మందలి ప్రమేయములు నలుబదియాఱింటిలో నొకటి చూ, ప్రమేయములు

జ్యే

జ్యేష్ఠ. సం వి. ఆ స్త్రీ. 1. జ్యేష్ఠానక్షత్రము చూ, నక్షత్రము. 1, 2 నాయకుఁడు మిక్కిలి ప్రేమించిన నాయిక: (చూ, నాయిక) చూ, స్వీయ, 3. మూదేవి చూ, పెద్దమ్మ 1, 4. అక్క చూ, సహోదరి; 5 చూ, బల్లి, అం. 6. నక్షత్రములు ఇరువదేడింటిలో నొకటి చూ, నక్షత్రములు.

జ్యేష్ఠము. సం. వి. అ పుం. 1 జ్యేష్ఠమాసము చూ, మాసము.1; 2 అంచె: చూ, హంస.1, 3. కురువేరు * చూ, హ్రీబేరము; 4. మేలిమి చూ, శ్రేష్ఠము, అం. 5. మాసములు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, మాసములు.

జ్యేష్ఠామూలీయము సం వి అ పుం. -1-5 పై.-

జ్యేష్ఠి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ జ్యేష్ఠానక్షత్రముతోఁ గూడిన పున్నమగల నెల: చూ, పున్నమ.

జ్యేష్ఠుఁడు. సం. విణ చూ, జ్యాయుఁడు.

జై

జైష్ఠము. సం.వి. అ.పుం చూ, జ్యేష్ఠము.1-5.

జైష్ఠి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ చూ, జ్యేష్ఠి.

జ్యో

జ్యోక్చ. సం అవ్య. దీర్ఘమగు మాట: చూ, శబ్దము. 2.

జ్యోతి. సం. వి. స్ న. 1.=జ్యోతి. వెలుఁగు: చూ, వెలుతురు 1, 2. రిక్క చూ, నక్షత్రము. 1, 3 చూపు చూ, వీక్షణము; 4 కన్ను చూ, లోచనము. 1; న 5. దేవ వృక్షములలోని యంగవృక్షము, 6 మంట: చూ, వహ్ని. 1, 7 ధనము చూ, విత్తము 1, 8. జన్నము చూ, యజ్ఞము; 9 వేదాంగమగు జ్యోతిషము చూ, జ్యోస్యము, పుం. 10. నిప్పు చూ, వహ్ని 1, 11 చూ, సూర్యుఁడు, 12. చూ, హిమాంశువు, 13 కొడుకు (నకారాంతమని కొందఱు) చూ, పుత్త్రుఁడు 1.

జ్యోతిరింగణము. సం. వి. అ పుం. మిణుఁగుఱుఁబురువు చూ, పురుగు

జ్యోతిర్బీజము సం వి అ. పుం. —పై.—

జ్యోతిర్మాలి. సం. వి న్. పుం. —పై.—

జ్యోతిర్లత. సం. వి. ఆ స్త్రీ. జ్యోతిష్మతి*; చూ, మాసేర (తీఁగజాతి)

జ్యోతిర్లింగములు. అం. భీమేశలింగము, విశ్వేశ్వరలింగము, విరూపాక్షలింగము, మల్లికార్జునలింగము, రామేశ్వరలింగము (5).

జ్యోతిషము. సం వి. అ. న. 1.=జోస్యము చూ, జోస్యము; జ్యోతిషమనఁగా జ్యోతిస్సులయొక్క శాస్త్రము. వానిని దెలిసినందున మనకుఁ గలిగెడు ఫలితమేమనఁగా— త్రుటి మొదలుకొని బ్రహ్మకల్ప పర్యంతము గల కాలభేదములను కొలుచుటకు ఇంక ప్రపంచములో నుండెడి జీవులకు వెలుఁగు మొదలగునవి కలుగుట మొదలగు కార్యములకుఁగాను గ్రహనక్షత్రాది మండలము లీశ్వరునిచే నిర్మింపఁబడినవి. వీటి చేతను అహో, రాత్రి, పక్ష, మాస, ఋతు, వయన, సంవత్సరాదు లేర్పడినవి. ఇందునుండి వేదములో విధించిన సంధ్యావందనాదులకు సహరహాది కాలములను మనము దెలిసికొన వచ్చును. ఇదియ దీని వేదాంగ తత్వము (చూ, ఉపవిద్యలు) దీనికి "లగధ మహాముని" సూత్రకారుఁడు ఈలగధ సూత్రములకు భాష్యము పుట్టియున్నది. ఈ గ్రంథము బ్రహ్మయజ్ఞమున కంగముగా జపింపఁబడును తక్కిన సోమ, సూర్య, ఆర్యభట, బ్రహ్మ, రోమక, వ్యాస, పైల, వాసిష్ఠములను అష్ట సిద్ధాంతములను వాటి భాష్యములను బట్టి భాస్కరాచార్యులు మొదలైనవారు చేసినవి యనేకములు గలవు ఈశాస్త్రములో ముఖ్యముగ నాలుగు ప్రమేయములు.—సిద్ధాంతము, జాతకము, ముహూర్తము, ప్రశ్నము అని. జాతక విషయములో జైమిని మహాముని రెండు అధ్యాయములు సూత్రములు చేసియున్నాఁడు. ఇదిగాక పారాశర్యము, కారికాగ్రంథము, ఇంకను కేరళము, సిద్ధాంత [illegible]స్యము, జాతకాభరణము, జాతకసారా వళి, [illegible]మృతము, [illegible], గ్రహలాఘవము, నృసింహము, కాశ్యపసంహిత, వృద్ధవాసిష్ఠము, బృహజ్జాతకము, దైవజ్ఞవిలాసము, కాలప్రకాశిక, ముహూర్తదర్పణము, ముహూర్తమార్తాండము, మాధవీయము, నక్షత్రకళావిలాసము, దైవజ్ఞాభరణము, మల్లినాథీయము, గణకానందము, శివయ్యధీతంత్రము, ప్రకాశిక, జ్యోతిషాభరణము, జ్యోతిషసంహిత, జ్యోతిషార్ణవము, ప్రభాకరీయము, సిద్ధాంతశేఖరము మొ. యనేకములు గలవు. ఈజ్యోతిషము నాలుగులక్షల గ్రంథమని వాడుక. ఇత్యాది, అం. 2. వేదాంగములాఱింటిలో నొకటి (అంగము 9): చూ, వేదాంగములు, 3. శాస్త్రములు నలువదియేడింటిలో నొకటి చూ, శాస్త్రములు; 4 విద్యలు పదునాలుగింటిలో నొకటి: చూ, విద్యలు, 5 శాస్త్రములాఱింటిలో నొకటి చూ, శాస్త్రములు, 6. మహావిద్యలు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, ఉపవిద్యలు, చూ, మహావిద్యలు, 7. వేదాంగములాఱింటిలో నొకటి చూ, వేదాంగములు.

జ్యోతిషికుఁడు సం వి అ. పుం =జోస్యుఁడు చూ, సాంవత్సరుఁడు

జ్యోతిషుఁడు సం. వి. అ పుం.=—పై.—

జ్యోతిష్కుఁడు వా. వి అ. పుం.=—పై.—

జ్యోతిష్టోమము అం. 1 స-మ-హీనతానములు ఏడింటిలో నొకటి (చూ, స-మ-హీనతానములు). చూ, సర్వతానములు, 2. క్రతుచతుష్టయములో నొకటి. చూ, క్రతుచతుష్టయము [చేరు *.

జ్యోతిష్మతి సం. వి ఈ. స్త్రీ చూ, మా

జ్యోతిష్యము సం. వి. అ. పుం. చిత్రమూలము *: చూ, వహ్నిసంజ్ఞకము. [చేరు *.

జ్యోతిష్కాస. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మా

జ్యోతిష్యా. సం. వి. అ. స్త్రీ. —పై.—

జ్యోత్స్న సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చంద్రిక చూ, వెన్నెల; 2 వెన్నెల రేయి చూ, రాత్రి. [వెన్నెల పులుఁగు.
జ్యోత్స్నాప్రియము. సం. వి. అ. పుం చూ,
జ్యోత్స్నావృక్షము సం వి. అ. పుం: చూ, శిఖాతరువు*.
జ్యోత్స్ని సం వి. ఈ స్త్రీ చూ, రూ-జ్యోత్స్న. 1-2, 3: చూ, పాట్లు*.
జ్యోత్స్నిక. సం. వి. అ. స్త్రీ చంద్రిక: చూ, వెన్నెల.
జ్యోత్స్నీ. సం. వి ఈ. స్త్రీ.—వై.—

జ్యౌ

జ్యౌతిషికుఁడు సం వి అ. పుం = జ్యోస్యుఁడు. చూ, సాంవత్సరుఁడు [చూ, రాత్రి
జ్యౌత్స్నీ. సం. వి ఈ స్త్రీ వెన్నెలరేయి

జ్వ

జ్వరము. సం వి అ. పుం 1 వేఁకి చూ, రోగము 1, అం. 2 అవస్థలు పండ్రెండింటిలో నొకటి చూ, అవస్థలు (ద్వాదశావస్థలు)
జ్వరములు అం. వాతజ్వరము, పైత్యజ్వరము, శ్లేష్మజ్వరము, భూతజ్వరము, అజీర్ణజ్వరము, అభిఘాతజ్వరము, వాతపైత్యజ్వరము, పిత్తశ్లేష్మజ్వరము, శ్లేష్మవాతజ్వరము, ఆహికజ్వరము, త్వగ్గతజ్వరము, అస్థిగతజ్వరము, రక్తగతజ్వరము, మాంసగతజ్వరము, మూర్ఛాజ్వరము, మేదోగతజ్వరము, సన్నిపాతజ్వరము ఇత్యాది. [వ్యాధితుఁడు.
జ్వరితుఁడు. సం. విశే. జ్వరముగలవాఁడు: చూ,
జ్వలదంగారము. సం. వి. అ. పుం. కొఱకచ్చు, కొఱవి చూ, వహ్ని. 1.
జ్వలనము. సం. వి. అ. న. 1. మంట: చూ, వహ్ని. 1, పుం 2. నిప్పు. చూ, వహ్ని. 1.
జ్వలించు. సం అ. క్రి. 1. ఎరియు' చూ, మండు. 1, 2 వెలుఁగు. చూ, ప్రకాశించు, 3. మండిపడు, చుఱుకుమని నొచ్చు: చూ, మండు. 1.
జ్వలితము సం. విశే. 1 మండినది చూ, ప్రజ్వలితము 1, 2 ప్రకాశించినది. చూ, శోభితము.

జ్వా

జ్వాల సం వి. ఆ స్త్రీ. మంట: చూ, వహ్ని. 1.
జ్వాలము. సం. వి అ పుం.—వై.—
జ్వాలాజిహ్వుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్నిహోత్రుఁడు. చూ, వహ్ని. 1, 2. పార్వతియొక్క దూత. చూ, పార్వతి. 1.
జ్వాలామాలము సం. వి. అ. పుం. అగ్నిలోకము. చూ, లోకము 1

ఝ

ఝ. చూ, ఛీ. [చూ, సంకోచించు
ఝంకించు వై. స. క్రి 1 చూ, బెదరించు, 2
ఝంకు వై. వి = శంకా 1: చూ, వెఱపు, 2. చూ, సంకోచము. 3, అ క్రి. 3. చూ, భయపడు, 4. చూ, సంకోచించు
ఝంకె వై. వి.= సంకోచ. రూ-ఝంకెన చూ, సంకోచము. 3
ఝంకెన. వై. వి.=సంకోచ. 1.—వై —పా. 1, అ 124, 2 చూ, వెఱపు.
ఝంకెయొనర్చు. ద్వ స క్రి. (ఝంకె + యొనర్చు): చూ, బెదరించు.
ఝంగ. వై. వి. 1 =జంఘ: చూ, పిక్క, 2. ప్లుత

గతిభేదము ఆం, భా. ద్వి. 198 చూ, హాయము; 3. దాటు చూ, లంఘ.

జంగగంతు ద్వ. వి దాటు చూ, లంఘు

జంగగొను. ద్వ. స క్రి. (జంగ + కొను) 1. దాటు. పా. 2, ఆ. 73 చూ, తరించు; అ క్రి 2. దుముకు చూ, లంఘించు.

జంగనడక. ద్వ. వి కాలుచాచిపెట్టి నడచు నడక జంగనడపు.

జంగనడపు ద్వ వి.—పై.—

జంగపిల్లి. వై. వి.=జంగలబిడాల. రూ-జంగుపిల్లి అడవిపిల్లి· చూ, మార్జాలము

జంగము. వై. వి.=జంగమ. శూద్రులలో శివదాసుడు (జంగములలో పూజ్యుడైనవానిని జంగమయ్య, జంగముదేవర అని చెప్పుదురు)

జంగాళము వై. వి నిడువాటు (శ గ)

జంగి. దే వి ఒకానొక తుపాకి చూ, బాణము 1

జంగిడి. వా వి ఒకానొక తట్ట' చూ, సజ్జె 1

జంగియ. దే. వి. రూ-జంగె గజ్జెలను నగ చూ, భూషణము. 2

జంగిలి దే. వి. 1 చిన్నసేనకు అధికారి. ఆం, భా. ద్వి. 184 చూ, సైనికుడు, 2. ఆవుల మంద: చూ, ధేనువు, 3 పశులమంద చూ, మృగము. 1

జంగిలిగమికాడు. దే. వి· చూ, జంగిలి 1

జంగుపిల్లి వై. వి.= చూ, రూ-జంగపిల్లి.

జంగె దే. వి చూ, రూ- జంగియ. రాజ. 2, ఆ. 114.

జంజెడ. దే వి. 1 చీల: చూ, శూలము; 2. చాయమేకు. ఆం, భా. ద్వి 203 చూ, బండికన్ను.

జంజా. దే. వి. గుంపు; చూ, సమూహము.

జంజాటము. దే. వి. 1. తగులము, కోరిక. చూ, [illegible] 2. [illegible] పడెడి

శ్రమము' చూ, శ్రమము 1; వై. వి. 3.= జంఝూటు డంబము: చూ, బడాయి 3

జంబాడి. వై వి.=యమధాటి. నిడుపుపరుజోగల కత్తి. రూ-జంబాళి-జెముదళము-జెముదాడి: చూ, కత్తి 2.

జంబాళి. వై. వి =—పై.—

జంట వై వి =దండః రూ-జెమట. 1 ఉద్ది. చూ, సంఁడి. 5, 2 ఇనుమడి చూ, రెట్టి 1; దరి రూ-జెమట 3 వెంట: చూ, వెంబడి. 4 సమీపమునకు

జంటకాయ. ద్వ వి అమడకాయ, కవలకాయ

జంటపిట్ట వై. వి. కోకము. ఆం, భా. ద్వి. 94 చూ, బటువు గువ్వ

జంటముక్కాలి. ద్వ వి (జంటమూడు + కాలు) తుమ్మెద అప్ప యు, కాం. 470 చూ, భ్రమరము [చూ, వహ్ని 1

జంటమోముల వేలుపు ద్వ వి అగ్నిదేవుడు

జంటరాసి. వై వి. మిధునరాశి చూ, రాశి 2

జంటలు. వై వి బ అమడపిల్లలు

జంటి దే వి సరిగపట్టె రూ-జంటీ

జంటీ దే వి.—పై —

జంటు. వై. అ. క్రి ఁంటపడు (అప్ర)

జంత దే విణ రూ-జంతె ధూర్తురాలు శశాం 4, అ. 119 చూ, స్త్రీ.

జంతపట్టు దే అ. క్రి. కలుపుతెగి చీకు పండుటకై పైరునడుమ దున్ను

జంతరము. వై. వి.=యంత్రము కీలుపనిముట్టు రూ-జంత్రము చూ, యంత్రము. 1.

జంత్రము. వై. వి.=—పై.—

జంతిక వై. వి.=యంత్రిక సారెసత్తు: చూ భక్ష్యము. [కుటుంపు: చూ, వ్రణవ

జంతికపుండు. ద్వ. వి. అనేక రంధ్రములుగ

జంతియు. వా వి. కంచె. రూ- జంతె.

జంతె. దే. విణ. 1: చూ, రూ-జంత, 2: చూ, రూ-జంతియ.

జంత్రకాఁడు. వై. వి. (జంత్రము + కాఁడు) కీలుకాఁడు: చూ, సూత్రధారుఁడు.

జంత్రము. వై వి. 1 చూ, సూత్రము. 5, 2 =యంత్రమ్ కీలుబొమ్మ చూ, స్త్రీ, 3: చూ, రూ-జంతరము.

జందియము. వై. వి.=యజ్ఞోపవీతమ్. రూ-జందెము-జన్నిదము. చూ, యజ్ఞోపవీతము.

జందెము. వై. వి.=—వై.—

జంపతి వై. వి = జంపతీ-దంపతీ ఆల్మగలు. ఆంధ్ర. పగా. నర. 108 చూ, ఇలునింపడము. [ము లోనగునది

జంపము దే వి. అంకెవన్నె తగిలించెడు దార

జంపాడు దే. అ క్రి (జంపు + ఆడు) కదలు చూ, సలించు. [మందగించు

జంపారు. దే. అ. క్రి (జంపు + ఆరు) చూ,

జంపాలు. దే. వి. జోలపాట చూ, స్వరము.2

జంపు దే వి. 1 ముత్యములు లోనగు వాని కుచ్చు (లేక) జాలరు జేగజంపు, జల్లి, జాలరు, జాలీ, జొంపము; (సం. ప).— ఝలరి- రూ- ఝల్లగ- ఝల్లరము- ఝల్లరి ఝల్లిర-ఝాల్లర- ఝాల్లరి, 2 ఆలస్యము విజ 2, ఆ. 187: చూ, విలంబము. 1, 3 చూ, సన్నఁదనము, విణ 4 నిడివైనది: చూ, మూల, 2, అం 5. మల్లయుద్ధములోని మెలఁకువ చూ, మల్లశాస్త్రము.

జంపులు. ద్వ వి. బ (జంపు + ఊలు) చెంప స్వగము చూ, ధూమణము 2

జంపె వై. వి =ఝంపా. ఝంపటము. పది యక్షగముల తాలము చూ, ఝంప 2

జంబ వై. వి. = శమి *: చూ, శమి.

జంబు వై వి 1 = శమి. రూ-జమ్మి* చూ, శమి, 2. = జంబూ. జంబువు. జంబూనది

జంబేటు-రూ- జమ్మేటు- జమ్మేటు: చూ, నది; దే. వి 3. రూ-జమ్ము. ఒకరకము గడ్డి* చూ, తృణము. 1. [వస్త్రము.

జంబుకానా. వా వి. జమకాణము: చూ,

జంబుగూడ. వా.వి. (జమ్ముతో నల్లినది) గూడ, రూ-జమ్ముగూడ చూ, వారిత్ర

జంబేటు వై వి. = . చూ, జంబు 2.

జక్కర. దే. వి = ఝుర. 1. ఏఱు. చూ, నది; 2 ఊట చూ, ప్రవాహము. 1 [ద్రవ్యు

జక్కరరాయఁడు. ద్వ. వి కడలి: చూ, సము

జక్కలించు దే. స. క్రి. గెలిచేయు (అప్ర.)

జక్కవ వై వి.=చక్రవాకి రూ-జక్కువ: చూ, బటువుగువ్వ.

జక్కవకవవిప్పు. ద్వ వి. చంద్రుఁడు. ఆం, సం దే. 15. చూ, హిమాంశువు.

జక్కవగొంగ. ద్వ. వి. —వై.—

జక్కవచేంటి ద్వ. వి. ఒకానొక ఆఁడుది చూ, స్త్రీ [సాం. దే. 9.

జక్కవలయంటు ద్వ. వి: చూ, సూర్యుఁడు.

జక్కవలకోఁడు ద్వ వి. —వై—

జక్కి. దే. వి 1 గుఱ్ఱము చూ, హయము, 2 సురట్టము చూ, తిరుగలి 1.

జక్కించు. దే. అ క్రి చూ, బద్ధమగు.

జక్కిణి. దే వి. 1. ఒకానొక ఆట: చూ, నాటకము. 1, వై. వి. 2. = యక్షిణి. ఒకానొక జాతి, 3. = యక్షిణి లోకాంతరము పొంది దేవత్వము పడసిన ముత్తైదువ, మృతి సువాసిని చూ, స్త్రీ.

జక్కిని. వై వి. 1. కుబేరుని భార్య చూ, భార్య, 2. = యక్షిణి చూ, జక్కిణి. 3.

జక్కినీఁడు ద్వ వి. (జక్కిని + ఈఁడు) కుబేరుఁడు చూ, శ్రీదుఁడు

జక్కి మోరవేలుపు. దే.వి. చూ, కింపురుషుఁడు

జక్కుల కోఁడు ద్వ. వి చూ, జక్కినీఁడు.

జెక్కులకేని చెలికాఁడు. ద్వ. వి. చూ, శివుఁడు

జెక్కులవాండ్రు. ద్వ వి. బ. కామేశ్వరినిఁ గొలిచెడి యొకానొక జాతివాండ్రు జక్కులు (చూ, జెక్కిణి. 2.)

జెక్కులు. దే వి బ. 1. —వై.—, వై వి. 2.=రూ-యక్షాః. యక్షులు, దేవతలలో నొక జాతి: చూ, వేలుపు

జెక్కువ. వై. వి.=చక్రవాకి: చూ, రూ-జక్కవ.

జెగ. వై. విణ. రూ-జెగా-జెగ=జగత్. గొప్పది, (వృత్తియందు జెగము శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. ఉదా —జెగజెంపు, జెగజెల్లి, జెగజెట్టి, జెగవేలుపు, జెగ వాజారము. మొ) చూ, విపులము.

జెగజెంటు వై వి.=జగద్భటు చూ, సమర్థుఁడు.

జెగజెంత ద్వ వి. 1. మాయలాఁడు. చూ, ప్రాతిహారకుఁడు, 2 మాయలాఁడి చూ, స్త్రీ.

జెగజెంపు. ద్వ వి చూ, జెంపు 1 ఆం, భా ద్వి. 193

జెగజెట్టి ద్వ. వి. బిరుదువేసిన జెట్టిపరివారము ఆంధ్ర, పదా. నర 40: చూ, హాంతకారి

జెగడగొండి ద్వ. వి. (జెగడము + గొండి) 1. కలహశీలురాలు. చూ, స్త్రీ, 2 కలహశీలుఁడు చూ, పేచీకోరు

జెగడమాడు. ద్వ అ. క్రి (జెగడము + ఆడు) చూ, వాటులాడు.

జెగడము. వై. వి. = ఝకటః 1 కలహము: చూ, యుద్ధము; 2 పోరు చూ, యుద్ధము, 3 కజ్జా, చిన్నతగవు: చూ, యుద్ధము.

జెగడాలమారి. ద్వ. విణ. (జగడాలు + మారి) చూ, జగడగొండి.

జెగడించు. వై. అ. క్రి. 1. కలహించు. వై. 8; ఆ. 211: చూ, వాటులాడు; 2. యుద్ధము [illegible]

జెగతి దే. వి తిన్నె: చూ, వేదిక. [దివిటీ.

జెగతీజోతులు. వా వి. ఒకానొక దివిటీ: చూ,

జెగము వై. వి. 1 = జగత్తు. చూ, లోకము; విణ 2. గొప్ప, పెద్ద: చూ, విపులము. (వృత్తియందు వికల్పముగా అంత్యవర్ణలోపము చూ, జెగ.) [సూర్యుఁడు.

జెగముకన్ను. ద్వ. వి. జగచ్చక్షువు చూ,

జెగముచుట్టము. ద్వ. వి. —వై— అచ్చ. అ, కాం 88.

జెగముతల్లి. ద్వ వి. 1. లోకమాత. చూ, లక్ష్మి, 2. దుర్గ. చూ, పార్వతి 1.

జెగములఁబుట్టించు ప్రోడ. ద్వ. వి. నలువ ఆం. పదా సుర 17: చూ, బ్రహ్మ. 1.

జెగా. వై విణ గొప్పది: చూ, రూ-జెగ. (ఉదా.—జెగా చెంగల్వ, జెగాజిగి, జెగా డంబు, జెగానలువపట్టి, జెగానిగారము, జెగా వాజారము మొ)

జెగిలె. వై. వి.=జాంగల. రూ-జెగ్గిలె. తిన్నె. అచ్చ ఆర, కాం 102 చూ, వేదిక. (దేశ్యమని శ. ర) [కుఁడు.

జెగిలెడు దే. వి తోడియల్లుఁడు: చూ, షడ్డ

జెగిలెకాఁడు. దే వి (జెగిలెడు + కాఁడు) అచ్చ అ, కాం 19 —వై—

జెగ్గిలె. వై. వి = జాంగల చూ, రూ-జెగిలె (దేశ్యమని శ ర)

జెగ్గు. దే. వి 1. తళతళ చూ, వెలుతురు 1; 2 ప్రకాశించుటయందగు ననుకరణము: చూ, హాహా [వారిత్రి.

జెగ్గుగొడుగు దే. వి ఒకరకము గొడుగు: చూ,

జెజాయి. దే వి ఒకానొక పిరంగి చూ: బాణము 1.

జెజ్జెమ్మ వా. వి జెజ్జి. చూ, మూర్ఖుఁడు.

జెజ్జెర. దే. వి. రూ-జాజెర: చూ, వంచన.

జెజ్జెరకత్తియ. ద్వ. విణ. వంచకురాలు. రూ-జెజ్జెరకత్తె. [illegible]: చూ, స్త్రీ.

జజ్జరకాఁడు ద్వ విణ రూ- జాజ్జరకాఁడు: చూ, వంచకుఁడు. 1.

జజ్జ, వై వి. 1. =జర్జరమ్ మణిదోష విశేషము: చూ, రత్నము.1, దే.వి. 2 మిక్కిలి చింపి, విణ 3. మిక్కిలి చినిఁగినది; వా వి. 4 చూ, జజ్జెమ్మ. [వలియు.

జజ్జుకొను. దే. అ. క్రి. బలహీనతపొందు· చూ,

జట్టి దే. వి. రూ-జట్టీ. 1. ఒకానొక పావురము: చూ, పావురము; 2 అమ్మకము: చూ, విక్రియము, 3. కొనుట. వారిశ్చ. 4, ఆ. 115: చూ, వెల 1, వా. వి 4 చూ, గుత్త 4, బ 5 తగవు [మ్రిచ్చు. 1

జట్టింగ. దే. వి ఒకానొక దొంగ చూ,

జట్టికత్తియ. ద్వ. విణ రూ-జట్టికత్తె 1 కొని యమ్మునది. చూ, స్త్రీ, 2. కొనునది. చూ, స్త్రీ.

జట్టికత్తె ద్వ. విణ. —పై—

జట్టికాఁడు దే విణ. 1 కొని యమ్మువాఁడు. చూ, వర్తకుఁడు, 2. కొనువాఁడు: చూ, విలువకాఁడు.

జట్టికొను దే స. క్రి కొను చూ, విలుచు.

జట్టియిచ్చు దే స. క్రి. (జట్టి + ఇచ్చు) అమ్ము చూ, విక్రయించు.

జట్టియిడు దే. స క్రి —పై—

జట్టీ దే. వి చూ, రూ-జట్టి

జట్టు. దే. వి 1. గుంపు చూ, సమూహము, వా వి. 2 జనులగుంపు చూ, సమూహము, 3 జత. "మనమొక జట్టుకూడితిమి"

జట్టుపెద్ద. వా వి పనివాండ్రపై యజమాని (మేస్త్రీ.)

జడ. వై. వి.=జటా-సటా. 1. వెండ్రుకల యల్లిక: చూ, వేనలి 1, 2 వెండ్రుకల చుట్టు. చూ, వెండ్రుక. 1, 3. సింహము మొదలగువాని మెడమీఁది వెండ్రుక ఆచ్ఛ. యు, కా. 426· చూ, వెండ్రుక. 1.

జడక. దే.వి =శాటకః. బొంత· చూ, వస్త్రము

జడకట్టు. ద్వ అ క్రి జడయగు జడగొను

జడగంటు. వై. వి. 1 జడచివర గంటువలెనుండు బంగారునగ చూ, భూషణము. 2; 2 పట్టుతో కట్టిన జడకుచ్చు· చూ, భూషణము. 2.

జడగాఁజె వై. వి.=జటా గాంధారి *: గంజా- గంజాయి- గంజావి- గాంజె- గెంజాయి- గాఁజెర, (సం. ప)·—జంగ. [జడకట్టు

జడగొను. ద్వ. అ. క్రి. (జడ + కొను) చూ,

జడతా. వా. వి రజావు లెక్క.

జడదారి వై వి=జటాధారి. 1. జటలుధరించిన ఋషి చూ, ముని 1, 2 వనసంవాసి చూ, ముని. 1, 3 చూ, శివుఁడు. అం, పదా. సుర 10 [హిమాంశువు.

జడదారికన్నాప. ద్వ వి. చంద్రుఁడు. చూ,

జడదారిచెవిబుగ్గ. ద్వ. వి జహ్నువనెడు ఋషి. చెవినుండి యూరివచ్చిన జలము, దేవగంగ. చేం, అం. 18 చూ, నది

జడదారియింటికోడి. ద్వ. వి. ఇంద్రుఁడు సాం దే. 11 చూ, వేలుపుఱేఁడు

జడను. వై. వి.=జడతా జాడ్యము, ఆలస్యము స్వా 3, ఆ 48: చూ, విలంబము. 1

జడనుపడు. వై అ క్రి. రూ- జడ్డువడు-జబ్బువడు-జంపాఱు మందమగు స్వా. 3, ఆ 118 చూ, మందగించు. [ప్రత్తి

జడప్రత్తి ద్వ. వి. ఒకానొక ప్రత్తి*· చూ,

జడబిళ్ల ద్వ వి ఆఁడువారి శిరోభూషణము లలో నొకటి చూ, భూషణము 2

జడముడి. ద్వ. వి గుండ్రముగా ముడిచిన జడల ముడి, కై. 1, ఆ 2· చూ, సిక. 4

జడముడిజంగము ద్వ వి. కపర్ది· చూ, శివుఁడు

జడలదారి. వై.వి. అడవికాఁపు. చూ, ముని 1.

జేడలమెకము. వై. వి. = జటామృగము. కేసరి. చూ, సింహము.

జేడి వై. వి. 1. వాన. కళా. 7, ఆ. 19 చూ, వాన. 1, 2. జల్లు. చూ, వాన 1, విణ 3. ఎల్లప్పుడు. పా. 2, ఆ. 44 చూ, సతతము. 2; దే వి. 4. బాధ. కాశీ. 4, ఆ. 51. చూ, శోకము, 5. మడ్డు, తప్తలోహము ఆం, భా ద్వి. 275. చూ, లోహము 1.

జేడిగొను. ద్వ అ క్రి. అతిశయించు. చూ, ముమ్మరించు. [ఆ 56 చూ. బెదరించు

జేడిగొలుపు ద్వ ప్రే జేడియఁజేయు వై. 5,

జేడిపించు దే ప్రే.—వై—

జేడితి వై వి. = ఝడితి వడి. చూ, వేగము 3.

జేడిపించు దే ప్రే. చూ, జేడిగొలుపు

జేడియు దే. అ. క్రి 1 చూ, భయపడు, 2. చూ, సలించు, 3. తొలఁగు చూ, విరియు. 5, 4. మ్రోఁగు వసు. 3, ఆ 66 చూ, శబ్దించు, స. క్రి 5 త్రోయు పాండు 1, ఆ. 119 చూ, నిషేధించు, 6. నివారించు చూ, వారించు

జేడిసామి వై వి. వానఱేఁడు. సాం దే. 13 చూ, వరుణుఁడు [చూ, వధము

జేడుపు దే వి. 1 చూ, వెఱపు, 2. చంపుడు

జేడ్డ వై వి 1 సంయుక్తము, వాలసంయోగము (వాల్లు అనియు) చూ, సంయుక్తము, 2. సంకటము. చూ, శోకము

జేడ్డన దే దక్రి. తలూటన. భాగ. 1, స్కం 260 చూ, వేగము 3 [యెడు కట్టి

జేడ్డి. వై. వి. ఏదేని యొకమోపు మోసికొనిపో

జేడ్డికొపుత్రాళ్లు. ద్వ. వి. 1. గొట్టమును పిడతకుఁ గట్టెడి త్రాళ్లు: చూ, సూత్రము. 1; వా. 2. దూలములను మోయుటకు గట్టెడి త్రాళ్లు. చూ, సూత్రము. 1.

జేడ్డికము. వా. వి. పెద్దపెద్ద దూలములకు త్రాళ్లు కట్టి తిరువువేయుట (మోయుట.)

జేడ్డికపుకఱ్ఱలు. వా. వి. జేడ్డికమున నుపయోగించు కఱ్ఱలు. (బొంగులు)

జేడ్డిగము. వై. వి. 1 = యంత్రః పిడతకు మూఁడు గొట్టము లమర్పఁబడి యెత్తుట కుపయోగించెడి యంత్రవిశేషము జేత్రగ. 2. మదము చూ, మదము 1

జేడ్డు. వై. వి 1 = జాడ్యము రూ-జేడను-చూ, విలంబము. 1, 2 = శ్రద్ధ తగులము, కోరిక భాగ 2, స్కం. 61 చూ, వాంఛ, 3. సంగతి, జోలి చూ, సంయోగము.

జేడ్డుతనము వై వి. (జేడ్డు + తనము) 1. తగులము. భాగ 2, స్కం 58 చూ, వాంఛ, వా వి 2. చూ, సోమరితనము.

జేడ్డువడు వై అ క్రి (జేడ్డు + పడు) ఉడతనొందు భాగ 1, స్కం 260 చూ, మందగించు

జేత. వై వి 1 = దండః సింటు చూ, సంగడి 5, 2 = యుత సాదృశ్యము చూ సమానము 2

జేతగాఁడు ద్వ వి ఉద్దికాఁడు చూ, సమానుఁడు

జేతపేయు వై స క్రి జోడించు చూ, సంధించు 3

జేతన వై వి = యత్నః చూ, యత్నము

జేతనపడు. వై అ క్రి చూ, యత్నించు

జేతనము. వై వి 1 = యత్నః రూ-జేతను చూ, యత్నము, 2. ఉపాయము: చూ, వెరవు, 3. పదిలము. పంచ. నా. 1, ఆ 431 చూ, మేలుకోలు; ఆం. 4. త్రికత్తులలో రెండవది (త్రికత్తులు,—వాఁడి, జేతనము, మంత్రనము.)

జతను వై. వి. 1.=యత్నః. రూ-జత, ను కళా. 8, అ 226. చూ, యత్నము, 2=సంధానము కూడిక చూ, సంయోగము.

జతనుపడు. వై. అ. క్రి. సన్నాహపడు (ప్రే. జతనుపఱచు కళాం. 8, అ. 57). చూ, సిద్ధమగు

జతపడు వై అ. క్రి 1 అనువుపడు (ప్రే. జతపఱచు) చూ, సరిపడు. 2, 2 నెఱవేఱు. చూ, సిద్ధించు.

జతపఱచు వై ప్రే. ఈడుపఱచు చూ, సరిపఱచు. [చూ, స్వరము 2

జతి దే. వి గాననాట్యయోగ్యశబ్దసంతతి.

జతికెలు ద్వ వి. బ. (జత + తీఁగెలు) ఎద్దుల మెడను తగిలించి కాఁడికిఁగట్టెడు పట్టెడలు.

జత్తిగ దే. వి చూ, జడ్డిగము 1.

జద్దు. దే వి మొద్దు చూ, జజ్జమ్మ 4

జనము. వై. వి.=క్షణః రూ-జనుము చూ, క్షణము

జనుము. వై వి. = —వై.—

జన్న. దే వి భూజంబువు *: చూ, నేరేడు

జన్నంపువేటకాఁడు. ద్వ. వి క్రతుధ్వంసి చూ, శివుఁడు. [హాయము.

జన్నఁడు దే వి జన్నఁడను గుఱ్ఱము. చూ,

జన్నపుఁజుక్క. వై వి (జన్నము + చుక్క) మఘ, పాలకీబొంగు చుక్క చూ, నక్షత్రము. 1.

జన్నపుదిండి. ద్వ వి. (జన్నము + తిండి) క్రతుభుజుఁడు చూ, వేలుపు

జన్నపుగొంగ. ద్వ. వి. (జన్నము + గొంగ) క్రతుధ్వంసి చూ, శివుఁడు.

జన్నపుటొజ్జ. వై. వి. (జన్నము + ఒజ్జ) ఋత్విజుఁడు చూ, యజ్ఞకర్త.

జన్నపురిక్కనెల. ద్వ. వి. (జన్నము + రిక్కనెల) చలినెల, మాఘము: చూ, మాసము. 1

జన్నము. వై వి.=యజ్ఞము. చూ, యజ్ఞము.

జన్ని. వై వి =సన్నిపాతము. చూ, సన్నిపాతము.

జన్నిగట్టు. ద్వ వి (జన్నియ + కట్టు) 1. యజ్ఞార్హములైన నియమముల నడపువాఁడు. చూ, బ్రాహ్మణుఁడు; 2 నలువ. చూ, బ్రహ్మ. 1 [జందియము.

జన్నిదము. వై. వి.=యజ్ఞోపవీతము: చూ, రూ-

జన్నియ వై వి. రూ-జన్నె. 1.=యజ్ఞియము. దేవతాదుల నుద్దేశించి యెత్తియుంచిన ముంజ దర్భ చూ, యజ్ఞియము 1 (చూ, తృణము. 1), 2 దేవతాదుల నుద్దేశించి యథేచ్ఛముగా విడిచిన ఆవు చూ, ధేనువు, 3. దేవతాదుల నుద్దేశించి యథేచ్ఛముగా విడిచిన యెద్దు. చూ, వృషభము. 1, 4. నోము. ఆచ్చ. సుం, కాం 38. చూ, వ్రతము.

జన్నియపట్టు. ద్వ. స. క్రి. దేవతాదుల నుద్దేశించి యేదేనొకవస్తువు నెత్తియుంచు విజ. 1, అ 163.

జన్నియవిడుచు ద్వ. స క్రి. దేవతాదుల నుద్దేశించి యెద్దులోనగుదాని యథేచ్ఛముగా విడుచు.

జన్నె. వై. వి= చూ, రూ-జన్నియ (దేవతాదుల నుద్దేశించి యథేచ్ఛముగా విడిచిన ఆవు —పాండు. 4, అ. 192) [కొనుట.

జప్తు వా. వి. సొత్తును బలవంతముగా పట్టు

జబర వై వి. 1.=ఖపురః. పోఁకమాఁది నార చూ, పోఁక, 2. పిల్లకొమ్మ. అం, భా ద్వి. 37. చూ, శాఖ. 1, వా. 3 పెంపు.

జబాబు. వా వి ప్రత్యుత్తరము, ఎదురుజోబు.

జబురుజంగి దే వి. ఒకానొక పిరంగి. కళా.8 ఆ 78: చూ, బాణము 1

జబ్బ. వై వి. 1 బుజము. అచ్చ. యు, కాం 64 చూ, స్కంధము 1, 2 తొడమీఁది వెలుపలిభాగము చూ, తొడ.

జబ్బు. వా వి. 1. తెగులు చూ, రోగము.1; దే. విణ 2 సారములేనిది చూ, ఫల్గువు, 3. మందము చూ, విలంబము 1.

జబ్బుపడు. ద్వ. అ. క్రి. (జబ్బు + పడు) చూ, మందగించు.

జమ. వా. వి రాబడి

జమట. వై వి = దండ చూ, రూ-జంట

జమటపాఁత. వై. వి. డేగను చేతనుంచుకొను నపుడు దానిగోళ్లు గ్రుచ్చుకొనకుండ వేసి కొనెడు మడతగుడ్డ చూ, వస్త్రము.

జమలి. వై. వి.=యమళికా. జంట చూ, సంగడి. 5

జమలించు వై స క్రి ద్విగుణించు చూ, [కట్టించు

జమలిక. వై. వి = యమళికా. ఒకానొక చర్మ వాద్యము చూ, వీణె

జమలిముక్కాలి ద్వ వి చూ, జంటముక్కాలి

జమలిక వై వి =: చూ, రూ-జమలిక

జమళిక వై. వి. = —వై—

జమాఖర్చు. వా. వి. ఆదాయవ్యయములు

జమాబంది. వా వి. శిస్తుఏర్పాటుచేయుట.

జమిడవిచోపు. వా. వి. పంచియ చూ, సురటి.

జమిడి. వై. వి 1 = యమళ. రూ-జమిలి- జమటు, జత. చూ, సంగడి. 5, 2. ఇనుమడి; చూ, రెట్టి. 1.

జమిలి. వై. వి. = —వై—

[illegible] వై. వి. = —వై—

జమిలితల్లుల బిడ్డ ద్వ. వి గంగాపార్వతుల బిడ్డ చూ, వినాయకుఁడు 1.

జమిలిముక్కాలి. ద్వ. వి చూ, రూ-జమలి ముక్కాలి. [మన్మథుఁడు

జమిలిముక్కోలి విలుకాఁడు. ద్వ వి చూ,

జమిలిముత్తల. ద్వ. వి. కుమారస్వామి చూ, స్కందుఁడు.

జమిలియేఁబదుల జన్నములుచేసిన మేటి ద్వ వి. దేవేంద్రుఁడు, శతక్రతుఁడు: చూ, వేలుపుఱేఁడు

జమీన్దారి వా వి (యస్టేటు) జమీందారు క్రిందనుండు భూమి (జమీను అనియు)

జమీన్దారు వా. వి 1 కొన్ని గ్రామములపై రాబడిగల యధికారి, 2. రాజునకు శిస్తు చెల్లించు ఒకానొక యధిపతి.

జముఁడు వై వి.=యమః చూ, యముఁడు.

జముకాణము శే వి ముతకనూలుబట్ట స్వా ర, ఆ 33: చూ, జంబుకానా.

జముతండ్రి ద్వ. వి చూ, సూర్యుఁడు

జముదంటు ద్వ వి చూ, శివుఁడు

జముదళము వై. వి.= చూ, జంజోడి

జముదాఁడి వై వి.=—వై—

జమున. వై వి =యమునా చూ, నది

జమునగొంగ. ద్వ. వి చూ, బలరాముఁడు.

జమునతోఁబుట్టు. ద్వ. వి: చూ, యముఁడు ఇట్లు(జమునసైఁదోడు.)

జమునయ్య. వై.స. (జముఁడు + అయ్య): చూ సూర్యుఁడు.

జమునెక్కిరింత ద్వ. వి (జముని + ఎక్కిరింత) చున్నపోతు చూ, మహిషము.

జమ్మి. వై వి రూ-జంబు = శమీ* చూ, శమి

జమ్ము. దే. వి 1 జమ్ముగడ్డి చూ, తృణము 1, వై వి 2 = జంబూః జంబూనది, నేరేటేఱు చూ, నది.

జమ్ముగూడ వా వి చూ రూ-జంబుగూడ

జమ్మేఱు ద్వ. వి (జమ్ము + ఏఱు) జంబూనది వసు 2. ఆ 32. చూ, నది [రిష్టి.2.

జర వై. వి కత్తిపసుపుపసుపు, పిడి చూ,

జేగు దే వి రూ- జేరుగు 1 చూ, ప్రాకుడు. 1, అ క్రి రూ జేరుగు 2. ఱొమ్ముతోఁ బ్రాకు చూ, ప్రాకు 4, 3 జాఱు చూ, సర్లు. 4. 4 జీవమునడచు. స్వా. 5, ఆ 9 చూ, రూ-జేరుగు, 5 ప్రవర్తిల్లు చూ, వర్తించు, 6 కడచు. చూ, చను. 3, 7 దాఁటు చూ, లంఘించు, 8 పోవు, చూ, వెళ్లు 3 9 ప్రక్కకొఱగు రూ జేరుగు ఒత్తగిల్లు- రూ-ఒత్తిలు-ఒత్తిల్లు-ఒత్తు-ఒదిగిలు, ఒఱగు

జేరతా. ద్వ. వి. వెండిబంగారముల నీరుపూసిన నూలిపోఁగు, జిలతారు చూ, సరిగ.

జేరపు దే ప్రే జేరఁజేయు చూ, రూ-జేరుపు.

జేరపోసు. ద్వ. వి· చూ, సరిగ

జేరబాజు దే విశ. వెండిసరిగతో నేసినది (కలధౌతవస్త్రము), తగటి చూ, వస్త్రము

జేరబు. దే వి. పేలపిండి చూ, సాదము. (1)·

జేరి. వై.వి. రూ-జేకి. 1 చూ, జిగత, 2. వెండిబంగారముల మెలాము: రూ- జేరి, జేలపోఁత, జేలపోసనము.

జేరిమానా. వా. వి. జుల్మానా, తప్పునకు విధించిన పైకము. "చీఁకటి తప్పునకు నాలుగు రూపాయలు జేరిమానా విధించిరి."

జేరి వై. వి· చూ, రూ- జేరి.

జేరిన దే ద్రి. క్రి విశ (రూ-జేరిలున-జేఱ్ఱున-జిఱ్ఱున-జుఱ్ఱున) వడిగః చూ, వేగము 3

జేరిలున. దే ద్రి. క్రి విశ.—పై.— సా. 1, ఆ. 82

జేరుగు దే. అ. క్రి చూ, రూ- జేరగు (ఱొమ్ముతోఁ బ్రాకు - కళా. 6, ఆ 222)

జేరుగుబాటు ద్వ వి (జేరుగు + పాటు) జీవనము చూ, బ్రతుకు. 1.

జేరుగుడాట దే. వి (జేరుగుడు + ఆట) జీరుసబండాట జీరుకులు- రూ- జీరుక్కులు, జీరుకుబండలు- రూ- జీరుక్కుబండలు

జేరుగుడు, వై. వి = స్ఖలన. జాఱుడు: చూ, స్ఖలనము 2.

జేరుగుబడి దే. వి. చూ, జేరుగుబాటు.

జేరుగురు వా.వి రూ-జేరువురు-జేరూరు-జేర్గురు (అర్జంటు) చూ, వేగము. 3.

జేరుపు దే. ప్రే. చూ, రూ- జేరపు.

జేరుపుడు దే వి. (దినములను) జేరుపుట, కాలయాపనము· చూ, విలంబము. 1.

జేరువురు వా వి: చూ, రూ- జేరుగురు.

జేరూరు, వా వి. —పై —

జేర్గురు వా. వి —పై —

జేఱజేఱ దే వి. 1. శీఘ్రము. ఆం. భా. ప్రి 65 చే, వేగము 3, 2 ఈడ్చుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము. అచ్చ కిష్కిం, కాం. 84· చూ, హుహాహా.

జేఱభి దే. వి చూ, ఱంకులాఁడి

జేఱ్ఱున. దే. ద్రి క్రి. విశ శీఘ్రముగ చూ, వేగము. 3

జేలకట్టియ. దే వి. రూ-జేలకట్టె- పెలకట్టె, ఒకరకముడేగ చూ, శ్యేనము.

జలకట్టె దే. వి.—వై.—

జలకమాడు. ద్వ అ క్రి. (జలకము + ఆడు) స్నానముచేయు, తెలు జై 3, ఆ. 11 (ప్రేమ జలకమార్చ —పాండు. 2, ఆ 19)

జలకము. వై వి. 1. = జలమ్ నీరు' చూ, సలిలము, 2. మునుక పా. 2, ఆ. 5: చూ, స్నానము 1

జలగ వై. వి. = జలూకా చూ, బుడ్డపిడుదు.

జలగంటె ద్వ. వి. దీనుము చూ, వేటపిట్ట.

జలగడుగు. దే. స. క్రి (జలకము + కడుగు) బంగారు రవలు మొదలగునవి వెదకియెత్తుటకుఁగాను ఇసుకనునీళ్లలోఁబోసి గాలించు

జలగడుగువాఁడు దే వి జలగరి, రూ-బాలగా

జలగరి దే. వి (జలగడుగు + అరి) —వై.—

జలజల దే. వి ప్రవహించుటలోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము' చూ, హూహూ (ప్రవహించుట.— స్వా 4, ఆ.12, రాలుట.—వసు. 3, ఆ 178, వడియుట — పా 5, ఆ 103, చేల్లుట.—నళ 1, భా. ఇత్యాది.) [చీరతి

జలతారు. ద్వ. వి (జలకము + తారు) చూ

జలదరము. వై. వి. కంపము చూ, లోలము

జలదరించు వై. అ క్రి. రూ-జలుపరించు కంపించు. చూ, వణఁకు 2

జలదరింపు వై వి భయము చూ, వెఱపు

జలదారి. వై వి = జలద్వార. (జలకము + దారి) ఇంటిలోని మురికినీళ్లుపోయెడుసన్నని కట్టడపు కాలువ చూ, తూము 2

జలపరించు. వై. అ క్రి: చూ, రూ-జలదరించు.

జలపోఁత. ద్వ. వి. (జలకము + పోఁత) వెండి బంగారముల నీటి మొలాము. పా. 2, ఆ. 52. చూ, జిరి 2. [—వై.—

జలపోఁతపని. ద్వ. వి. (జలకము + పోఁతపని)

జలుబు. వై వి. రూ- జలువు నళ్ల. చూ శైత్యము.

జలుబుకారు. వై వి వర్షర్తువు. చలికారు అం పదా సుర. 47. చూ, మాసద్వయము.

జలువు వై. వి. చూ, రూ-జలుబు

జలేరి దే. వి (జలకము + ఏరి) పాఁనవట్టము చూ, లింగపీఠము

జల్దీ. వా అవ్య త్వరగా.

జల్ల. దే. వి 1 మోఁతబండిమీఁదిగూడు, "బండిజల్ల" మొ, 2 పెద్దగంప (గుండుజల్లఅనియు జల్లిగంప అనియు వాడుక) చూ, నజ్జ 1.

జల్లను దే అ క్రి (జల్లు + అను) రూ-జల్లురును. భయాదులచే మనసు ఝల్లురును చూ, గలవరించు

జల్లి దే వి 1 అసత్యము చూ. వితథము, 2 చామరము. అచ్చ యు, కాం 205. చూ, సురటి, 3 ంలరు రూ-ంరీ చూ, జంపు 1, 4 వరుసద్వగముతోఁక రా, వి. 3, ఆ 40: చూ, సవరము, 5. చూ, కుచ్చు. 2 కళా. 8, ఆ 41, 6. కొప్పువల చూ, భూషణము 2, 7 = చాలని, జల్లెడ: చూ, తితఉవు, 8. చిత్తడి చూ, వాన. 1; బ 9. ఇటికపొడితాళ్లు చూ, రాయి, విణ 10 అసత్యమైనది చూ, వితథము

జల్లించు దే. అ. క్రి 1. కాఱు. పాండు. 1, ఆ. 118. చూ, స్రవించు, స. క్రి 2. ధాన్యమును జల్లెడలోఁబోసి ,గుండ్రముగా త్రిప్పు, 3. పరీక్షించు. చూ, శోధించు

జల్లికాఁడు. దే వి కల్లరి: చూ, బొంకులాఁడు.

జల్లిగంప. వా. వి. గంజివార్చెడు గంప' చూ, నజ్జ. 1. [ణము. 2.

జల్లిపెండెము. దే. వి. కాలినగ: చూ, భూష

జెల్లిమూఁకుడు. దే. వి. సగమువఱకు చిల్లులు గల మూఁకుడు. చూ, పాత్రము. 6.

జెల్లితోఁక మేకము ద్వ. వి. చమరీమృగము. సాం తిర్య. 15: చూ, సవరపుమేకము

జెల్లిమేకము. ద్వ. వి —పై.—

జెల్లివాలుమేకము. ద్వ వి. —పై.—

జెల్లివేళ్లు. దే వి.బ తల్లివేరుకొనను ప్రక్క వేళ్లకొనను కుచ్చువలె నుండెడు వేళ్లు (వీనినే నారవేళ్లు,గుబురువేళ్లు,పిల్లవేళ్లు అనిఅందురు). చూ, వేరు. 1

జెల్లు పై వి 1 =జల వర్షము చూ, వాన. 1, 2. దల్లు, వానకురియునపుడు చెదరిపడెడి నీళ్లు భాగ.2, స్కం. 188 చూ, సలిలము 3 జడి, ధారావర్షము ఆం, పదా. సుర 46. చూ, వాన 1, దే. వి 4. ఉమియుట రాలుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హుూహుూ.

జెల్లుమను దే. అ. క్రి. (మనసు) జల్లను, గలతరించు. చూ, రూ-జల్లను

జెల్లెడ పై. వి =చాలని చూ, తితఉవు

జెల్లెడె దే వి చూ, సురటి.

జెవ దే వి 1 జెడబిల్ల లోనగువానికి చుట్టు నేర్పఱచెడి అంచు చూ, మైజాఱు 2. ఒకానొక యంత్రము

జెవజెవ దే వి వజెవజె,వడఁకుటయందగు ననుకరణము: చూ, హుూహుూ [పంగ.

జెవటు. దే వి తాటిచుట్టకు అడుగున నుండెడు

జెవదాఁటు. దే. వి. 1 మర్యాదను అతిక్రమించుట, స. క్రి 2 అతిక్రమించు, మీఱు: చూ, దాఁటు 6 [వస్త్రము

జెవనిక. పై. వి = యవనిక. తెరచీర చూ,

జెవర. దే. విణ 1 గోము, మృదువు: చూ, సుకుమారము; 2 చక్కనిది చూ, హృద్యము

జెవరన. దే వి. 1. మృదుత్వము, లేఁత. చూ, సౌకుమార్యము 1, 2. చక్కన చూ, హృద్యము.

జెవరము దే.వి. తఱుచుఁదనము. చూ,ముసుకు.

జెవరాలు ద్వ. వి. (జెవ్వని + ఆలు) యౌవనము గల ఆఁడుది. నై. 6, ఆ. 64. (యువతీశబ్ద తద్భవమని కొందఱు) చూ, స్త్రీ.

జెవలు. పై. వి. బ = యవః. యవలను వడ్లు: చూ, ధాన్యము. [బట్ట. చూ, వస్త్రము.

జెవళి దే వి. రూ-జవళి. అమ్మఁదగిన క్రొత్త

జెవాజి. పై. వి.=సంకుమదము. రూ-జెవాది-జెవ్వాజి-జెవ్వాది-జెవ్వాదు, జిబువాయి చూ సంకుమదము. [సంకువు.

జెవాజిపిల్లి పై. వి. రూ-జెవ్వాజిపిల్లి. చూ,

జెవాది పై. వి =.చూ, రూ-జెవాజి.

జెవాదిపిల్లి. పై. వి చూ, రూ-జెవాజిపిల్లి

జెవాబు వా. వి చూ, రూ-జబాబు

జెవాబుదారి. వా వి. పూచీ

జెవిలె. దే వి: చూ, రూ-జెగిలె.

జెవురు. దే వి. 1. రూ-జౌరు. అడుసు. చూ, బురద, అ. క్రి 2 మిక్కిలి మెత్తగిలు రూ-జౌరు

జెవుజెవ్వు. దే. వి. పాఱుటయందును కుంగుట యందును అగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హుూహుూ.

జెవురు వా. వి 1 రూ-జౌరు. అగ్నిప్రసరణాయుధము, ఒకరకము పిరంగి చూ, బాణము. 1, స. క్రి. 2. రూ-జౌరు. కొట్టు చూ, మొత్తు. 2, 3. చేతులతో కుప్ప చేసి మొత్తు. రూ-జౌరు: చూ, వాము

జెవ్వనము పై. వి.=యౌవనమ్ పదునాఱేండ్లకు మీఁదిప్రాయము. చూ, వయస్సు 1.

జేవ్వని. వై. వి. (జేవ్వనము + ఇ) = యువతి జేవరాలు చూ. స్త్రీ

జేవ్వాజి. వై. వి.= చూ, రూ జేవాజి

జేవ్వాజిపిల్లి వై. వి: చూ, రూ-జేవాజిపిల్లి

జేవ్వాజివంకెలు. ద్వ. వి బ చూ, జేవలు

జేవ్వాడు. దే. అ. క్రి. (జేవ + ఆడు) చూ, నలించు

జేవ్వాది. వై. వి = చూ, రూ-జేవాజి.

జేవ్వాదిపిల్లి వై. వి చూ, రూ-జవాదిపిల్లి.

జేవ్వాదు. వై. వి.= చూ, రూ-జేవ్వాది

జేవ్వ దే వి. 1. దుర్గంధజలము చూ, సలిలము, 2. సొగసు చూ, సౌందర్యము

జేళిపించు. దే. ప్రే జెడియఁజేయు. కళా. 6, అ. 14. చూ, బెదరించు.

జేళుకు దే. వి బెదరు పాండు 3, అ 87 చూ, వెఱపు (రూ-జేళుకు)

జేళుకు. దే. వి —పై—

ఝా

జాండ్రి. దే. వి. తంతువాయభేదము: చూ, సాలెవాఁడు

జాగా. వై. వి. 1 = జగత్ జగము చూ, లోకము, 2. చోటు చూ, స్థానము. 1, విణ 3 గొప్పది. రూ-జే-జేగా-జైగ చూ, విపులము.

జాగారము. వై. వి.=జాగర. రాత్రి మేలుకొనియుండుట. (సం. ప).—కవచము,జాగరము

జాగిడు. ద్వ. అ క్రి. ఆలస్యము చేయు: చూ, తడయు. [నొకటి: చూ, పసపల్లు

జాగిలకత్తెర. అం. పసుపల్లు పంద్రెండింటిలో

జాగిలంబులమిత్తి ద్వ. వి. పంది వేం, ఆం. 98 చూ, సూకరము.

జాగిలము దే. వి. 1. పంది లోనగువానిఁ బట్టెడు వేఁటకుక్క చూ, శునకము, 2 కుక్క చూ, శునకము.

జాగిలు దే స క్రి చూ, మ్రొక్కు అం, భా త్రృ. 127

జాగు. దే వి. ఆలస్యము చూ, విలంబము 1

జాగుచేయు. దే. అ. క్రి చూ, జాగిడు. అం, భా త్రృ 87

జాజము. దే వి పాలికలయందుఁ బోసిన నవధాన్యముల నారు చూ, రూ-జాజేము (జాజిలు-జాలు అనియు వాడుక)

జాజేర దే వి. రూ-జేజ్జేర చూ, వంచన

జాజేరకత్తె. ద్వ విణ చూ, రూ-జేజ్జేరకత్తియు.

జాజేరకాఁడు దే. వి. 1 జేజ్జేరకాఁడు చూ, వంచకుఁడు. 1, 2 దొంగ అం, భా. ద్వి 291 చూ, మ్రుచ్చు 1.

జాజాము దే. వి చూ, రూ-జాజేము

జాజాలపాలిక. మి వి వివాహకాలమునందు నవధాన్యములు నాటుపోసెడు మూఁకుడు, చూ, పాత్రము 6. (పాలికశబ్దము తెలుఁగు అని కొందఱు)

జాజి. వై. వి. = జాతి. రూ-జాది *: చూ, సుమనస్సు.2 (దీనిమూలమున తాఁబేలు మాంసము వేసినయెడల యెడల యెక్కువగా పువ్వులు పూచును)

జాజిపత్రి. వై వి =జాతిపత్రిక రూ-జాజిపత్రి- జాపత్రి- జాపత్రి; (సం. ప):— జాతికము.

జాజిపత్రి. వై. వి.= చూ, రూ-జాజిపత్త్రి.

జాజిరాజేనములు. ద్వ. వి బ ఒకరకము వడ్లు. చూ, ధాన్యము [చూ, వర్ణము. 6.

జాజు. వై వి.=ధాతు రూ-జాదు. ఎఱుపు

జాజువాలు ద్వ. అ. క్రి (జాజు+పాలు) ఎఱ్ఱనగు స్వా. 2, ఆ 27 చూ, పల్లటిల్లు

జాటి. దే. వి రూ-సాటి చూ, మునికోల

జాడ దే వి. 1. త్రోవ. చూ, మార్గము. 1, 2. రీతి చూ, విధము. 1; 3 అడుగుల గుఱుతు చూ, లక్షణము. 1, 4. కన్నన్న. చూ, సైగ, 5 అనుమోకి చూ, సూచన. 1

జాడకాఁడు దే వి. త్రోవ గుఱుతెఱింగిన వాఁడు చూ, పాంథుఁడు

జాడా దే. క్రి విణ. సమూలము. చూ, దుమాలు. [చూ, సరిపెట్టు

జాడాచేయు ద్వ స. క్రి. నాశము చేయు:

జాడి దే వి రూ-జాడీ ఒకానొక మట్టి పాత్రము. చూ, పాత్రము. 6

జాడించు దే స క్రి. 1 రూ-జాలించు కంప మొందఁజేయు భాగ. 3. స్కం. 796 చూ, రాలుము, 2 గుడ్డలు నీళ్లలోవేసి అటునిటు పొర్లించి (గుంజి) యెత్తు రూ-జాలించు (చూ, ఝాడించు), వా 3 నిక్షేపముగా జారియగు.

జాడీ దే వి చూ, రూ-జాడి.

జాడు. దే వి 1 గింజేపట్టని జొన్నకఱ్ఱ. వా వి 2. మగగుటి. (గోదావరీమండల ప్రాంతమున వాడుక.) చూ, శిశ్నము

జాణ. వై. విణ = చణ. 1. రూ-జాణఁడు నేర్పరి చూ, సమర్థుఁడు, 2 సమర్థురాలు, నేర్పరి. చూ, స్త్రీ.

జాణఁడు. వై. విణ.=చణ చూ, రూ-జాణ.1'

జాణెత వై. విణ. = చణ. (జాణ + ఎత) ధూర్తురాలు (స్వార్థమున ఎత). చూ, స్త్రీ.

జాతర వై. వి. = యాత్ర రూ- జాత్ర. 1 అమ్మవారిపండుగ, జౌళనము పాండు 3, ఆ 37. చూ, పండుగ.2, వా.2. అమ్మవారి పండుగ నాటి గత రాత్రియందు గరగలు నివచుఎక్కాడు సంబరము. (శక్తిఉత్సవము.)

జాత్ర వై. వి. = —వై.— [ఆ 51.

జాది వై వి.=జాతి చూ, రూ-జాదీ*. పా.2,

జాదిలి దే. వి బుడుబుడుక్కలవాఁడు చూ, సావలీఁడు.

జాదు. వై వి =ధాతు చూ, రూ-జాజు.

జాదుకొను దే అ. క్రి. క్రిందుకొను లక్ష్మి 1, ఆ 22 చూ, దండడింపు.

జాదురజాదురంబు. వై. అవ్య (జాదురంబు + జాదురంబు) మిక్కిలి చాతుర్యము. చూ, సామర్థ్యము. 1

జానకి దే. వి కర్ణాటకపు తుపాకుల చెవియందు నిప్పుముట్టించెడు త్రాడు చూ, సూత్రము 1

జానము దే వి. గుఱ్ఱపు పల్లముమీఁది మెత్త, రూ-జీనము-జీను మెత్త, చీనము చూ, వాయుము.

జాను దే. వి రూ-జానువు 1 అందము. చూ, సౌందర్యము, 2 మంజులము ఆం భా. త్రి 14 చూ, హృద్యము. [శ్రోత్రము.

జానుగ. దే వి. రూ- జానుగు, చెవి చూ,

జానుగు. దే వి —వై —

జానువు. దే. వి చూ, రూ- జాను.

జాప. దే వి. ఒకరకముతోపి. చూ, సీసకము, 1.

జాపత్త్రి. వై. వి (జాజి+పత్త్రి).= చూ, రూ- జాజిపత్త్రి.

జాపత్రి. వై వి =—పై—

జాపిరము. వై.వి =జాప్య. జాగు (జాడ్యమనిశ.ర) చూ, విలంబము 1.

జాప్యము. వై వి.=—పై— [రూ-జాంబురా*.

జాంబరా వా. వి. జాంబరాచెట్టు చూ, జాంబుర-

జాబితా వా వి పట్టిక.

జాబిలి. దే. వి రూ- జాబిల్లి చంద్రుడు చూ, హిమాంశువు

జాబిలితాలుపు. దే, వి రూ- జాబిలితాల్పు చంద్రధరుడు చూ, శివుడు.

జాబిలితాల్పు దే వి —పై—

జాబిలిమేపరి. దే వి. రాహుగ్రహము చూ, రాహువు 2.

జాబిలిరిక్క. ద్వ వి మృగశీర్షానక్షత్రము, జింకతల చుక్క, మీసర చూ, నక్షత్రము 1.

జాబిలిఱాయి దే. వి. చెందురా చంద్రకాంతము చూ, రాయి. [జాబిలి

జాబిల్లి దే. వి (జాను+బిల్లిక) చూ, రూ-

జాబిల్లికసాన దే వి ఒకానొక వస్తువు

జాబిల్లియల్లుడు. ద్వ వి చూ, మన్మథుడు.

జాబిల్లు. దే వి బ చూ, బాలక్రీడ. హంస. ౕ. ఆ. 155.

జాబు. దే. వి. 1. పత్రిక, ఉత్తరము చూ, లేఖ. 3; 2. తావిగట్టిన గంధపు చొక్క పొడి. [illegible] జాబురా. [కరట.)

[illegible]

జాబుర దే వి. 1: చూ, జాంబరా*, 2. చూ, జాబు. 2.

జాబురా. దే వి.—పై.—

జామ. వై వి. = జామి* జేమి, జామి, (సంప).— చిత్రికము, చిత్రకేతువు. జాము, జామి. [పండు.

జామపండు. వై. వి.=జామిఫలము రూ-జామి

జామారు వా. వి. 1 (పంచె+కండువా=జామారు) వస్త్రద్వయము. చూ, వస్త్రము. 2 (రెండుసయినుపంచలు, వితంతువు ధరించునవి) వస్త్రద్వయము: చూ, వస్త్రము.

జామిపండు. వై. వి చూ, రూ-జామపండు

జామీను. వా వి. పూటు, హామీ

జామీనుదారుడు వా వి పూటపడువాడు చూ, లగ్నకుడు

జాము వై వి. = యామః. ఏడున్నరగడియల కాలము చూ, యామము 1 (చూ, జాలు. 4)

జాయగా వా. అవ్య. నెమ్మదిగా "బండిని జాయగాపోనిమ్ము"

జారి. దే. వి. 1. గుడి చూ, పాత్రము 6, 2. కమండలువు. అచ్చ యు, కాం 418 చూ, పాత్రము. 6, వా 3. = ఝారి కొమ్ముగల చెంబు, చూ, పాత్రము. 6.

జారిగా. వా. అవ్య. అడ్డులేకుండగ. [నము 2.

జారు వై. వి = క్షరణ. గళనము: చూ, స్ఖలన

జారుడు. వై. వి. = —పై—

జారుముడి. ద్వ. వి. వదలుముడి చూ, వేసలి.

జార్చు. దే. క్రి: చూ. రూ-జాఱుచు

జాఱు. వై. వి. = 1. క్షరణ. గళనము (రూ-

[illegible]

డు) (దేశ్యమని శ ర) చూ, స్ఖలనము 2 అ. క్రి 2 జాఱు చూ, సల్లు 2; 8. ఈఱుస, కళా 7, ఆ. 143. చూ, లంఘించు, 4. వదలు చూ, వీడుకొను, 5 ఉట్టు చూ, స్రవించు (దేశ్యమని శ ర).

జాఱుచు. దే. ప్రే జాఱఁజేయు, జాఱించు, చూ, రూ- జార్చు. [(దేశ్యమని శ ర)

జాఱుడు వై వి.=క్షరణ. చూ, జాఱు. 1

జాఱుపాటు ద్వ. వి 1 —వై —విజ 1 ఆ. 172, 2. పొరపాటు విజ 1. ఆ 172 చూ, స్ఖాలిత్యము

జాఱుపు. దే వి 1. జాఱుడు చూ, స్ఖలనము. 2. 2. కొండచేఱియ. చూ, పర్వతము.

జాఱువాఱు దే అ. క్రి (జాఱు + పాఱు) జాఱు ఉ, హరి. 5, ఆ.92 చూ, స్ఖలనము.2

జాల వై. వి 1.=జాల. చేఁపలఁబట్టువల. చూ, వల 1, 2 కిటికి చూ, వాతాయనము, 3, ఏనుఁగు పెంగమునందలి బొట్లసమూహము పద్మకము ఆం,భా ద్వ 194 చూ, పానుపాడ

జాలంచేలవిడిది ద్వ వి దేవగంగ. పే, ఆం 17 చూ, నది.

జాలకట్టు. ద్వ వి 1 నల్లఱాతియందు బెజ్జము లేర్పఱచి నుంచిన కిటికి చూ, వాతాయనము, 2 కిటికి చూ, వాతాయనము.

జాలకాఁడు వై వి 1. కైవర్తుఁడు: చూ, వలకాఁడు, 2. అలస్యము చేయువాఁడు.

జాలము. వై. వి.=జాల, జాగు. శశాం. 4, ఆ 84 (దేశ్యమని శ. ర) చూ, విలంబము. 1

జాలరి వై వి. (జాల + అరి) 1 చూ, వలకాఁడు. 2 చూ, జెలగడుగువాఁడు

జాలరు వై. వి =ఝల్లరి. రూ- జాలి, గొడుగులోనగువాని కొనచుట్టువేలెడు జల్లిలోనగునది: చూ, జెంపు. 1.

జాలవల్లిక. ద్వ. వి (జాల + పల్లిక) చిత్రపు పనిఁజేసిన తములపాకులతట్ట. పా 2, ఆ. 21: చూ, పాత్రము 6

జాలారి. దె వి 1. నల్లయుప్పు, హింస్ర* చూ, లవణి, 2. జలనిర్గమస్రోతము చూ, తూము 2

జాలి దే వి. 1. భయము. ఆం, భా ప్ర 138. చూ, వెఱపు, 2. ఏడుపు చూ, శోకము, 3. మనస్సునందలి ఖేదము. ఉ, రా 4, ఆ. 105 చూ, శోకము, 5 అక్కటిక చూ, దయ, 6. ఒకరకముదేగ చూ, శ్యేనము, వా. వి 7 బొంగరపుత్రాడు. రూ- జాలె- జాలియు. చూ, సూత్రము. 1

జాలిఁబడు. ద్వ అ క్రి. (జాలి + పడు) 1. జాలిగొను,దుఃఖపడు: చూ, సుక్కు 5, 2 విచారపడు జాలిగొను.

జాలిఁబెట్టు దే. స క్రి (జాలి + పెట్టు). చూ, దుఃఖపెట్టు.

జాలికాఁడు దే వి చూ, సాలెపురుగు

జాలిగుండె దే వి 1. కనికరముగల హృదయుఁడు, 2 అదురుగుండెయు. చూ, వెఱపరి.

జాలిగొను. దే అ క్రి చూ, జాలిఁబడు,

జాలియ. దే. వి. రూ-జాలె 1 జాలెదేగ: చూ, జాలి. 6, 2. జాలె, రూపాయలసంచి, వరాలు పోసెడి సంచి (అని కొందఱు) రూ-జాలియము-జాలె-జాలెము- జాలియ. జాలియము- జాళె-జాళెము, బాసము చూ, సంచి, 3. బొంగరపుత్రాడు. రూ-జాలె చూ,

రూ-ౙాలి 7. వై వి. 4 = జాల. రూ-ౙాలె. చూ, వల 1.

ౙాలియము దే వి చూ, రూ-ౙాలియ 2

ౙాలీ. వై వి. = ఝల్లరి చూ, జాలరు.

ౙాలు. వై వి. 1 రూ-ౙాలువు. ఏఱు: చూ, నది, 2. రూ-ౙాలువు అల్పప్రవాహము చూ, ప్రవాహము 1, 3. నీరు. ఆం, పదా. 6, 38 చూ, సలిలము, 4 బ = యామము (ౙాము శబ్దమునకు ముకారలోపము ఇట్లగుచున్నది) చూ, ౙాము. [వెల్లిగొను.

ౙాలుకొను ద్వ. అ. క్రి ప్రవహించు చూ,

ౙాలుదోడుకు ద్వ వి మబ్బు ఆం, పదా సుర 43 చూ, మేఘము. 1

ౙాలుపుట్టువు ద్వ వి ఇంద్రుని గుఱ్ఱము ఆం, పదా సు 29 చూ, హయము.

ౙాలువా దే. వి రూ-ౙాళువ అపరంజి గూ. లోహము 1. [చూ, ౙాలుకొను

ౙాలువాఱు ద్వ. అ క్రి (ౙాలు + పాఱు)

ౙాలువు వై వి చూ, రూ-ౙాలు 1-2

ౙాలె. దే వి 1 చూ, రూ-ౙాలియ. 1; వై వి. 2. = జాల. వల. చూ, రూ-ౙాలియ. 4.

ౙాలెత్రాడు. దే. వి. శెట్టియొక్క యుపకరణములలో నొకటి చూ, సూత్రము. 1

ౙాలెము దే. వి. 1 ౙాలె అను సంచి. కాశీ. 7, ఆ. 251: చూ, రూ-ౙాలియ. 2; 2. అశ్వగ [illegible] నొకటి. రూ-ౙాలియ-ౙాలి యము-ౙాళె- ౙాళెము, కేటితము· చూ హయము [హా...

ౙాల్పుట్టువు. ద్వ వి. ఇంద్రుని యేనుఁగు: చూ

ౙాల్మొలక వై. వి. కల్పవృక్షము. గూ వేలుపుఁజెట్టు

ౙావ. వై. వి. = స్రావ యవాగూః. 1 నూకలు లోనగువానిఁజేర్చి పలుచగాఁ గాచిన గంజి. చూ, వారుపుము, 2 చూ, అం కళము. 1.

ౙావడము దే వి 1. గుఱ్ఱపుతట్టు రూ-ౙాళళము చూ, హయము. 2 పౌరుషములేమి 3 పిఱికితనము కాశీ 7, ఆ 38 చూ, పిఱికికండ 4 ఒకానొక డేగ గూ, శ్యేనము

ౙావడి దే వి (ౙావడము + ఇ) 1 చు చౌకలవాఁడు, వా వి 2 చూ, రూ-ౙావళి.

ౙావళము దే వి చూ, రూ-ౙావడము 1.

ౙావళి దే వి 1 ఒకానొక గీతము. (ౙావళులు= హాస్యరసముతోఁ గూడిన గీతములు). రూ-ౙావడి స్వరము 2

ౙావళించు. దే. స. క్రి చూ, రూ-ౙాడించు.

ౙాళియ దే. వి· చూ, రూ-ౙాళెము 2.

ౙాళియము. దే వి. —వై.—

ౙాళువ. దే. వి: చూ, రూ-ౙాలువా. (రూ-[illegible]-ౙాలువా.)

ఝా

ఝాళై దే వి చూ, రూ- ఝాళియ.

ఝాళైము దే. వి —పై— స్వా 4. ఆ.115, జై 5, ఆ 74

ఝాళ్వా. దే వి చూ, రూ- ఝాలువా.

ఝు

ఝుం దే. వి 1 తాళిపీచేట మొదలగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ, 2 తుమ్మెదలులోనగునవి మ్రోయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము (ఆమ్రేడితమున ఝుంఝుం) చూ, హూహూ.

ఝుంజెము దే వి రూ- ఝుంజేము. 1 దీపావళి నాటిరాత్రి బాలురు కాల్చుత్రిప్పెడు తెల్లు విడవలిలోనగువాని నిడుపాటి సన్నకట్ట, వెణుతురు పుల్లలులోనగువానితో నేర్పఱచినదివిటీ (అనికొందఱు) చూ, సురఁడు, 2 కాగడా చూ, దివిటి

ఝుంజేము దే వి —పై—

ఝుంఝుం దే వి చూ, ఝుం

ఝుంజెఱు దే వి 1 చింపిటి. హరిశ్చ 2, ఆ 6 చూ, వెండ్రుక 1, 2 ఝుంజెఱుకట్ట చూ, ఝుంజెము 1, 3 శిఖ, కుంకటి, అం, భా ద్వి 146 చూ, సిక 4 (దీపపు కొడిఅనికొందఱు)

ఝుంజెఱుకట్ట దే వి చూ, ఝుంజెము 1

ఝుంజెఱుసిక ద్వ వి శిఖ, కుంకటి చూ, సిక 4

ఝుంజెఱువెండ్రుకలు. దే వి బ సంస్కారహీనములై విరియఁబడిన శిరోజములు చూ, వెంట్రుక 1.

ఝుంటితేనె. దే వి (ఝుంటి + తేనె) ఝుంటీఁగలుకూర్చినతేనె. చూ, మధువు 5.

ఝుంటీఁగ దే వి (ఝున్ను + ఈఁగ) తేనెటీఁగ, సరఘ చూ, మక్షిక

ఝుంబము వై వి = జృంభణ రూ- ఝుంబాము. అతిశయము చూ, హెచ్చు. 2

ఝుంబాము వై వి = -పై- (రూ- ఝుంబము)

ఝుజుఱు దే వి గుబురు చూ, సాంద్రము. 2.

ఝుజుఱుకొను దే అ. క్రి గుబురుకొను- కాశీ 6, ఆ 41 చూ, పుంజికొను

ఝుట్ట దే వి ప్రాదేశము, రూ- ఝుట్టిలి-ఝుట్టె-ఝుత్త-ఝుత్తిలి-ఝుత్తె చాఁపఁబడిన బొట్టన వ్రేలి మోపుడువ్రేలి (ఉంగరపువ్రేలి అని కొందఱు) నడిమికొలత చూ, లాడితిలి

ఝుట్టనవ్రేలు దే వి చూ, రూ- ఝుట్టెనవ్రేలు.

ఝుట్టవ్రేలు దే వి (ఝుట్టన + వ్రేలు) —పై.—

ఝుట్టినవ్రేలు దే వి —పై—

ఝుట్టిలి దే వి చూ, రూ- ఝుట్ట

ఝుట్టు వై వి = జూటా, చూడా 1 శిఖ: చూ, సిక 4, 2 నెమలిసిగ చూ, సిక. 1.

ఝుట్టుఁబులుఁగు వై వి నెమలి చూ, మయూరము (ఇట్లు ఝుట్టుపక్కి-ఝుట్టుపిట్ట)

ఝుట్టుపిట్టతాలుపు ద్వ వి కుమారస్వామి- అచ్చయు, కాం 209 చూ, స్కందుఁడు.

ఝూట్టుపు దే వి దుట్టుపు* చూ, విషాణి

ఝుట్టుముడి ద్వ. వి శిఖ చూ, సిక 4

ఝూట్టె. దే. వి చూ, రూ- ఝుట్ట

ఝుట్టెనవ్రేలు దే వి తర్జని, రూ- ఝుట్టినవ్రేలు-ఝుత్తనవ్రేలు - ఝుత్తెనవ్రేలు-ఝుట్టవ్రేలు-ఝుట్టనవ్రేలు, చూపుడువ్రేలు చూ, వేలు 2; (అంగుష్ఠము అని పురుషోత్తమకవీయము).

ఝుడుఁగు దే. వి రూ- ఝుణుఁగు 1 మోసము. చూ, వంచన, 2. పెడమోము. చూ, మాఱు

మొగము; అ క్రి 3 భయాదులచేఁబెదరుఁగు రూ-జోణుఁగు, 4 పొంచు' చూ, మఱుఁగు పడు, 5 వెనుకదీయు సా 2, అ 280 చూ, వెనుదీయు 1

జోణుఁగు —పై—

జోణుఁగుడు దే వి చూ, రూ-జోడుఁగు 1

జొత్త దే వి చూ, రూ- జొట్ట

జొత్తనవ్రేలు దే వి చూ, రూ-జొట్టనవ్రేలు

జొత్తిలి దే వి చూ, రూ-జొట్ట

జొత్తె దే వి.—పై—

జొత్తెనవ్రేలు దే వి చూ, రూ-జొత్తనవ్రేలు

జొనపము వా వి రూ-జోనుపము గిఱజో చూ, సిగ. 4 (చూ, వెండ్రుక 1)

జోనుపము వా వి —పై—

జోన్న దే వి 1 జోన్నఁబాలు చూ, పాలు 1, 2 జోన్నగడ్డ, పియ్యూషము చూ, పాలు 1, 3 తేనెతెట్టె చూ, మధువు 5, 4 తేనె చూ, మధువు 5

జోన్నఁబాలు ద్వ వి (జోన్న + పాలు) 1 జోన్నగడ్డ, ఈనిన అయిదారు దినములలోని పాలు చూ, జోన్న 2, 2. ఒకరకముపడ్లు చూ, ధాన్యము

జోన్నగడ్డ ద్వ. వి చూ, జోన్న 2.

జొబ్బ వై వి 1 బాహుపురి (అప్రి) చూ, భూషణము 2, వా 2 కబాయి, చేతులు లేనిచొక్కా చూ, వస్త్రము

జోమలా వా వి కలిపినమొత్తము [కలుపు

జోమలాయించు వా స క్రి కలియఁజేయు,

జోమాయించు దే స క్రి (వాగెను)ఈడ్చిపట్టు

జోమికీలు దే వి బ 1 ఆఁడుదానిచెవినగ చూ, భూషణము. 2, 2 ఒకానొకపువ్వు.

జోమ్మ. దే వి. ఒకానొకపక్కి చూ, పక్షి.

జోమ్మఁడు. దే. వి. చూ, విటుఁడు(రూ-జోమ్మకాఁడు.జోమ్మికాఁడు.)

జోమ్మకాఁడు దే వి (జోమ్మఁడు+కాఁడు)-పై-

జోమ్మికాఁడు దే వి —పై— [పురుగు

జోఱకులు దే వి బ చెట్లయందుండుచీమలు.చూ,

జోఱుకు దే వి 1 నెత్తురులోనగునవి లోపల నుండి పైకి వేగమునవచ్చుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము, (ఆమ్రేడితమునందు జోఱు జోఱుకు) చూ, హూహూ, 2 ఊఱుము చూ, స్తనితము

జోల్లు దే. వి 1 పీల్చుట; 2 పీల్చుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము కళా 6, అ 125 చూ, హూహూ, స క్రి 3 చూ, పీల్చు

జోలిమి దే వి కానిపని, దౌష్ట్యము చూ, వ్యళీకము 2

జోలుమానా వా వి జేరిమానా

జోలుము దే వి దుండగము చూ, నేరము

జోల్మానా వా. వి చూ, రూ- జోలుమానా

జోవ్వ దే. వి 1 ఉచ్చు చూ,వాగుర(అప్ర)' 2 అవాయి చూ,బాణసంచు, వా 3 జూఁక చూ, వేత్రము. 1

జోవ్వరించు దే అ క్రి చూ, విజృంభించు,

జోవ్వి దే వి చూ, ప్లక్షము *

జోవ్విదీవి ద్వ వి ప్లక్షద్వీపము చూ, లంక 1

జోవ్వు దే వి 1 నైచుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ, 2 ఇంకుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ,హూహూ

జూ

జూఁక దే వి 1 తత్తఱపాటు చూ, సంభ్రమము, వా 2. జోవ్వ, బెత్తము చూ, వేత్రము 1

జూకించు. దే అ క్రి 1 తత్తఱపడు చూ, సంభ్రమించు, వై. అ. క్రి. 2.—శోకించు: చూ, రోదించు. ; వా. 3. చేపలించు

జోజకత్తియ వై. వి. జోదమూడెడు ఆడుది రూ- జోదకత్తియ-జోదకత్తె: చూ, స్త్రీ

జోజము వై' వి.=ద్యూత. 1 రూ-జోదము చూ, వ్యవహారము. 4, 2. మోసము. చూ, వంచన

జోజకాడు. వై. విశే. రూ- జోజ్జరి- జోదకాడు- జోదరి' చూ, పందెకాడు

జోజపుపలక వై వి అష్టకాంగము చూ, నయపీఠి

జోజరి. వై విశే.= చూ, రూ-జోజకాడు

జోజి వై వి = దూతీ ఎడకత్తియ మూ, శంభళి [చూ, భాండము 1

జోజోగులు వై వి బ అయిరేనికడవలు

జోటా. వా. వి 1 అనృతము చూ, వితథము, 2 చూ, జోటాకోరు

జోటాకోరు. వా. వి దగాచేయువాడు

జోటాడు ద్వ స. క్రి (జోటు + ఆడు) మోసముచేయు రా, వి 3, ఆ 52 చూ, వంచించు

జోటు వై వి 1 మోసము చూ, వంచన, 2 మోసకాడు చూ, వంచకుడు, 3 గుఱ్ఱములోనగువాని మెడమీది వెండ్రుకలు, జోలు చూ, వెండ్రుక 1, 4 ఏనుగు మెడమీద పఱచెడి రత్నకంబళి చూ, రల్లకము [(స్వార్థమున తనము)

జోటుదనము వై వి మోసము చూ,వంచన

జోద వై వి చూ, జోటా 1.

జోదకత్తియ వై వి (జోదము + కత్తియ) చూ, రూ-జోజకత్తియ.

జోదకత్తె వై వి —పై—

జోదకాడు. వై విశే (జోదము + కాడు) చూ, రూ-జోజకాడు

జోదమాడుట అం వ్యసనములు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, వ్యసనములు, [జెము.

జోదము వై. వి.=ద్యూతము' చూ, రూ-జో

జోదరి వై.విశే =ద్యూత:చూ,రూ-జోదకాడు.

జోలు. దే వి 1 సింహములోనగువాని మెడమీది వెండ్రుకలు చూ, వెండ్రుక. 1, 2 ఏనుగుమీద బఱచెడి రత్నకంబళి: చూ, రల్లకము

జోవరము వై. వి చూ, సంతాపము.

జొ

జొంపము దే వి 1 ఆకులుకొమ్మలు లోనగునానిగుంపు, గుంరు చూ,పొద 2, 2 రెమ్మ చూ, శాఖ 1, 3 నిరంతరధార, (ఎల్లప్పుడు (కురియునది) ప్రవహించునది), విశే. 4 ఎల్లప్పుడు చూ, సతతము 2, 5 జోలరు. చూ, జెంపు 1 [చూ, సలిలము.

జొంపు దే వి కొండయందలి యూటనీరు:

జొగ్గు దే వి రూ-జోగు చూ, యాచన

జొటజొట దే వి చూ, రూ-చొటచొట, పాండు, 4, ఆ 48

జొతుకు వా వి చూ, బురద

జొత్తిలు దే అ క్రి రూ-కొత్తిల్లు 1 ఎఱ్ఱపాఱు మా, పల్లటిల్లు, 2 అనురాగము పొందు పాండు 1,ఆ 156 చూ, రంజిల్లు 2

జొత్తిల్లు దే అ క్రి —పై—

జొత్తు దే వి 1 ఎఱుపు చూ, వర్ణము 6, 2 కృత్రిమరక్తము చూ, రక్తము 1

జొత్తుపాప దే వి మేనసెత్తురు దేఱుచున్న లేతబిడ్డ జై 2, ఆ 75 చూ, శిశువు

జొన్న వై వి. 1 =జూర్ణం జొన్నచేను*:

చూ, సస్యము 1, బ 2.—జొన్నః జొన్నలు చూ, ధాన్యము.

జొబ్బిలు దే అ క్రి రూ-జొబ్బిల్లు 1 కాలు చూ, స్రవించు, 2. నిండారు చూ, మెండుకొను. 3, 3 ఆధిక్యమగు చూ, మున్నరించు

జొబ్బిల్లు దే అ క్రి —పై—

జొత్తీఁగ దే వి రూ-జొటీఁగ-జొఱుటీఁగ, పశుమక్షిక చూ, మక్షిక

జొల్ల దే వి చిన్నయేఱు చూ, నది.

జొల్లు దే వి చొంగ చూ, లాల

జొల్లెము దే వి రూ-జొల్లెము జడతో చుట్టిన చుట్ట చూ, వేనలి

జొల్లెము దే వి —పై—

జొహారు దే వి. రూ-జొహారువు-జోహారు చూ, నమస్కారము

జొహారువు దే వి —పై—

జో

జోక దే వి 1 ఉత్సాహము చూ, యత్నము, 2 మొత్తము విజ 3, ఆ 156 చూ, సమూహము, 3 రీతి నై 2, ఆ 104 చూ, విధము 1, 4 మంజులము వేం, ఆం, 56 చూ, హృద్యము, 5 సొగసు ఉ, రా 8, ఆ 267 చూ, సౌందర్యము, 6 సామ్యము చూ, సమానము 2, 7 జత చూ, సంగడి. 5, 8 స్వరూపము, విు 9 సమానము ఉ, రా 2, ఆ 156. చూ, సమానము 2; 10. లోఁకువ. చూ, వశము 1; 11. యుక్తము చూ, యోగ్యము. 2.

జోకచేయు. ద్వ. స. క్రి. 1. గడించు, హారిక, 3, ఆ 30 చూ, సంపాదించు, 2 సిద్ధపఱచు ఉ, రా. 2 ఆ. 175 చూ, సమకట్టు. 3 (ఇట్లు జోకకావించు)

జోకపడు ద్వ అ క్రి జతపడు (ప్రే) జోకపఱచు) చూ, సరిపడు 2

జోకు దే వి 1 తిట్టుట చూ, శాపము 1; 2 అసత్యము చూ, వితథము, 3 ఓడు చూ, హోడము, స క్రి 4 తిట్టు చూ, శపించు

జోకొట్టు దే స క్రి (బిడ్డలు నిద్రపోవుటకుఁగాను జోజో యని చేత వీఁపున మెల్లఁగా) అఱచేతతట్టు ప్రభా 3, ఆ 72 చూ, చేఱుచు 2

జోగపట్టియ నై వి—యోగపట్టము రూ-జోగపట్టె-జోగిపట్టియ-జోగిపట్టె అచ్చ ఆగ, కాం 53 చూ, యోగపట్టె

జోగపట్టె నై వి =—పై—

జోగము నై వి =యోగము అపూర్వవస్తుప్రాప్తి. అచ్చ బాల, కాం 160 చూ, యోగము

జోగి నై వి —యోగి (జోగు + ఇ) బిచ్చగాఁడు కళా 3, ఆ 73 చూ, యాచకుఁడు

జోగిణి నై వి =యోగిని 1 ఒకానొక స్త్రీ దేవత ఉ, హరి 3 ఆ 120 చూ, స్త్రీ, 2 యోగాభ్యాసముచేయు ఆఁడుది, యోగిని చూ, స్త్రీ, 3 సోదకత్తె చూ, స్త్రీ.

జోగిపట్టియ నై వి = చూ, రూ-జోగపట్టియ

జోగిపట్టె. నై వి.=—పై.—

జోగు. దే వి 1. బిచ్చెము చూ, యాచన; 2. జనులెక్కపోయెడుఓడ చూ, హోడము. వసు, 3, ఆ, 142; కాశీ. 2, ఆ. 98;

3 ఏఱుదాఁటించుసాధనము, అరడ చూ, పగోడము.

జోగురాలు దే వి. (జోగ + ఆలు) 1. భిక్షుకురాలు చూ, స్త్రీ, వై. వి 2 =యోగిని జోగిదకత్తె చూ, స్త్రీ.

జోగులమ్మ వా ని (పనిచేయక సోమరియై తిరిగెడు) ఆఁడుది (లేక) మగవాఁడు

జోజో వై. అవ్య =జయజయ సుఖముగానుండుమనెడు దీవన (దేశ్యమని శ ర) చూ, దీవన

జోటి వై వి =యోషిత్ ఆఁడుది స్వా 3, ఆ 83 చూ, స్త్రీ

జోటిక వై వి =—పై—(స్వార్థమున కప్రత్యయము)

జోటికత్తియ వై వి =యోషిత్ రూ-జోటికత్తె చెలికత్తియ చూ, స్త్రీ

జోటికత్తె వై వి =—పై —

జోటిపని ద్వ వి (జోడు+పని) మరుపని చూ, సంయోగము

జోడఁగి దే వి రూ-జోణఁగి మిక్కిలివేగముగా పరుగెత్తెడు వేఁటకుక్క చూ, శునకము

జోడగించు దే స క్రి జోడన నడతో నడపించు సా 1, ఆ 83

జోడన దే వి రూ-జోదన అశ్వగతివిశేషము, ధారితకము ఉ, రా 1, ఆ 17 చూ, హాయము

జోడమ్మ వై వి (జోడు+అమ్మ) చేయమ్ము చూ, బాణము. 1

జోడాలు. వై వి బ. ఒకానొకనతి చూ, నమస్కారము

జోడించు వై స క్రి చేర్చు రాఘ 1, ఆ 10; చూ, సంధించు

జోడింపు వై వి. విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలోనొకటి: చూ, విన్నాణములు.

జోడు వై. వి 1 =జోడీ జత పంచ పేం 3, ఆ. 107 చూ, సంగడి. 5, వై. విణ 2 సమానము చూ, సమానము 2; దే. వి 3 కవచము చూ, వారవాణము.

జోడుకోడు ద్వ విణ రూ-జోడుకోడె 1 జతగాఁడు చూ, సమానుఁడు, 2 పోలిక చూ-సమానము 2, 3 జత చూ, సంగడి 5

జోడుకోడె ద్వ విణ —పై —(సమానుఁడు. —జై 3, ఆ 17, జత —పా 2 ఆ,40)

జోడుపడు ద్వ స క్రి 1 పొందుపడు చూ, సరిపోవు, 2 ఈడుపడు చూ, సరిపఱచు

జోడువేల్పులరిక్క ద్వ వి విశాఖ, కుమ్మరసారెచుక్క చూ, నక్షత్రము 1

జోణఁగి, దే వి చూ, రూ-జోడఁగి

జోత దే.వి 1 నతి రూ-జోతము-జోతాము-జోబిళ్లు చూ, నమస్కారము, వై. వి 2 =జ్యోతి రూ-జోతము-జ్యోతాము, వెలుఁగు చూ, వెలుతురు 1

జోతము దే వి —పై.—

జోతాము దే వి —పై —

జోతి వై వి =జ్యోతిః 1 కాంతి శశాం 1, ఆ 108 చూ, వెలుతురు 1, 2 దీపము. వసు 3 ఆ 125 చూ, స్నేహాశము

జోదన దే వి చూ, రూ-జోడన (ఇందు వర్ణవ్యత్యయము)

జోదిళ్లు దే వి బ చూ, జోడాలు

జోదు వై వి =యోధః యుద్ధముచేయుబంటు చూ, భటుఁడు 1

జోబద్రావా వై వి = శోఫ ఒకానొకవాఁపురోగము చూ, శోఫ

జోబిళ్లు దే వి బ చూ, రూ-జోదిళ్లు

జోరావరి దే వి బలాత్కారము చూ, బలవంతము

జోరాహోరీ. వా వి. జోరు-జోఱు ఆదాయ వ్యయము లెఱుంగనివెచ్చము(ఖర్చు)

జోరు వా వి రూ-జోఱు 1 —పై—, 2 బలము చూ, శక్తి 1, 3 చూ, జోరావరి, 4 కురియుట యందగుధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ [జొట్టీఁగ

జోటీఁగ దే వి (జోఱు+ఈఁగ) చూ, రూ-జొట్టీఁగ

జోఱు వా వి చూ, రూ-జోరు

జోఱుటీఁగ దే వి చూ, రూ-జోటీఁగ

జోల దే వి బిడ్డలనునిద్దుర పుచ్చేవప్పుడు పాడెడుపాట రూ-జోవ చూ, స్వరము 2

జోలి దే వి 1 సంగతి, సంబంధము చూ, సంయోగము, 2 వార్త అచ్చ సుం కాం 118 చూ, సమాచారము 2, 3 పని చూ, ప్రయోజనము 1, 4 నిమిత్తము చూ, హేతువు 1, 5 రీతి, చూ విధము 1

జోలియ దే వి రూ-జోలె 1 చౌకపుగుడ్డ నాలుగంచులను జతజతగాఁజేర్చి ముడివేసి వేసికొనెడుసంచి చూ, సంచి, వా 2 మును కరివృత్తిసంచి

జోలె దే వి —పై—

జోవ దే వి చూ, రూ-జోల.

జోసి వై వి = జ్యోతిషికః. జోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు.

జోస్యము వై వి = జ్యోతిషమ్, జ్యోతిశ్శాస్త్రము చూ, జ్యోతిషము (తె ప).—ఎఱుక; (సం. ప)—ఋక్షము, కాలపురుషము, గండకము, జ్యోతిషము, తద్వి—వేదాంగమను జ్యోతిషము నకు—(సం ప).—జ్యోతి.

జోస్యుఁడు వై వి = జ్యోతిషికః. జోస్యము నెఱిఁగినవాఁడు చూ, సాంవత్సరుఁడు (చూ, జ్యోతిషము)

జోహారు దే వి చూ, రూ-జొహారు

జోహారువు. దే వి —పై— నై. 7, ఆ, 55.

జౌ

జౌకు చూ, రూ-జేవుసు

జౌజెవ్వ దే వి చూ, రూ-జెవుజెవ్వ (పొఱుటకు — స్వా 4, ఆ 111)

జౌరు చూ, రూ-జేవురు (కొట్టుటకు — విజ 3, ఆ 13)

ఝ

ఝ ఒకయక్షరము సం వి అ పుం 1 ధ్వని చూ, స్వనము 2, 2 గాలి చూ, వాయువు, 3 అందియయనునగ చూ, భూషణము 2, 4 నలువ చూ, బ్రహ్మ 1 5 పరాక్రమము చూ, వీర్యము 1, 6 తిరుగుట చూ, విహారము 1, 7 దొంగ చూ, మ్రుచ్చు 1, 8 గాలివాన చూ, వాన 1, 9 క్రొవ్వు చూ, మదము 1, 10 భయానకరసము చూ, రసములు, 11 కట్టుట చూ, బంధము 1; విణ 12 నశించినది, అం 13 తాలవ్యములో నొకటి చూ, తాలవ్యములు, 14 చవర్గములోనొక యక్షరము చూ, కవర్గము

ఝంకరించు సం. అ క్రి. ఝంకారముచేయు.

ఝంకారము సం వి. అ. పుం. తుమ్మెదరొద: చూ, స్వరము. 2.

ఝంకృతి సం వి. ఇ స్త్రీ —పై.—

ఝంఝ సం వి ఆ స్త్రీ. 1 వానగాలి చూ, వాయువు, 2. ఒకానొకధ్వని. చూ, స్వరము 2; 3 గొప్పగాలి చూ, వాయువు, అం 4 వాయువులుఎనిమిదింటిలో నొకటి చూ, వాయువు

ఝంఝకము. సం వి అ పుం ఇంద్రనీళం ఖము చూ, సంకు 1

ఝంఝానిలము. సం వి. అ పుం వానకాలపు గాలి. చూ, వాయువు (ఇట్లు ఝంఝావాతము)

ఝంటి సం వి. ఈ స్త్రీ. ములుగోరంట * (ఝమ్మనుశబ్దముచేయునది) చూ, మహాసహ

ఝంప. సం వి ఆ స్త్రీ 1 దూఁకుడు చూ, విపమము, అం రూ-ఝంపా 2 =జంపె పదియక్షరములకాలము, జన్యతాళములలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు, 3 =జంపె సూళాదిసప్తతాళములలో నొకటి చూ, సూడకములు (రూ-ఝంపా)

ఝంపటము అం =జంపె చూ, ఝంప 2

ఝంపటమ్మ (దొంబలిక) అం. జన్యతాళములలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు

ఝంపా అం =జంపె చూ, రూ-ఝంప. 2-3

ఝంపాళి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, జలమద్గువు

ఝంపు అం ఉపవీతములు పదునాలింటిలో నొకటి చూ, ఉపవీతములు

ఝకటము సం వి అ పుం =జగడము చూ, యుద్ధము [భూమ్యాలకి

ఝట సం వి ఆ స్త్రీ నేలయుసిరిక * చూ,

ఝటితి సం అవ్య రూ-ఝడితి =జడితి శీఘ్రముగ. చూ, వేగము 3

ఝడితి సం అవ్య రూ-ఝటితి =—పై —

ఝడితిగీతనిర్మాతృత్వము అం సుగుణములు ఇరువదెనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, సుగుణములు.

ఝణ అం చూ, కిట.

ఝయ్యాలు పా. వర్గములోనినాలుగుఅక్షరములు.

ఝరము సం వి అ పుం రూ-ఝరము-ఝరాలము =జేక్కూర సెలయేఱు, కొండకాలువ (ఇది అకారాంత స్త్రీలింగముఅగును). చూ, నది [శకలు.

ఝరసి సం వి ఈ. స్త్రీ =చేఁతరాసి*. చూ,

ఝరి సం. వి ఈ స్త్రీ 1 రూ-ఝూరి: చూ, ఝరము, 2 తేళ్ళపుట్ట చూ, వృశ్చికము 1.

ఝర్ఝర సం వి ఆ స్త్రీ భోగముది చూ, వేశ్య

ఝర్ఝరకము సం వి అ పుం రూ-ఝర్ఝరము, కర్మయుగము, కలియుగము చూ, యుగములు

ఝర్ఝరము సం వి అ పుం 1 —పై —, 2 కయివడియను వాద్యము, కైవుళ్ళు (అని కొందఱు), జేగంట (అనికొందఱు) చూ, వీణె 3 మణిదోషవిశేషము చూ, రత్నము. 1, 4 నదవిశేషము చూ, సముద్రము, అం 5 అనద్ధవాద్యములు పదునెనిమిదింటిలోనొకటి చూ, అనద్ధవాద్యములు, 6 వాద్యములు ఆఱింటిలోనొకటి చూ, వాద్యములు

ఝర్ఝరి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, ఝర్ఝరకము

ఝల సం వి ఆ స్త్రీ రూ-ఝలాళి 1 కొమార్తె చూ, పుత్రిక 1, 2 ఎండమావులు చూ, మృగతృష్ణ, 3 జలగ చూ, బుడ్డపిడుఁదు [ఝల

ఝలంఝల సం వి ఆ స్త్రీ చూ, రూ-ఝల

ఝలఝ్ఝల సం. వి ఆ స్త్రీ ఏనుఁగుచెవికొట్టుకొనుట రూ-ఝలంఝల. ఆస్ఫాలము.

కర్ణాస్ఫాలనము, (తె ప) — ఏనుఁగుచెవి యూఁపు

ఝులరి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, రూ-ఝల్లరి 1

ఝులవతి. సం వి ఈ స్త్రీ. ఏఱు చూ, నది

ఝల్లకంఠము సం వి అ పుం చూ, పావురము

ఝల్లర సం వి ఆ స్త్రీ చూ, రూ-ఝల్లరి 1

ఝల్లరము సం. వి అ పుం — పై —

ఝల్లరి సం వి ఈ స్త్రీ 1 = జాలరు (రూ-ఝులరి-ఝల్లర-ఝల్లిర-ఝల్లరము-ఘూల్లర - ఝూల్లరి). చూ, జేంపు 1; 2 ఊడుక, పెద్దడోలువంటి వాద్యము (అనికొందఱు) చూ, వీణె, 3 నిటిసుడి· చూ, సుడి 1, బ 4 చక్రాకారమగు వెండ్రుకలు· చూ, వెండ్రుక 1, అం 5 ఆనద్ధవాద్యములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, ఆనద్ధవాద్యములు

ఝల్లిర సం వి ఆ స్త్రీ చూ, రూ-ఝల్లరి 1

ఝల్లోలము సం వి అ న కదురుకిరిందిచిప్ప చూ, తర్కులాసకము

ఝుశి సం వి ఈ స్త్రీ గుఱ్ఱపుపరుగులోని భేదము చూ, హయము

ఝష సం వి ఆ స్త్రీ బీఱ* చూ, బీఱ 2

ఝషకేతువు సం వి ఉ పుం మీనుసిడము చూ, మన్మథుఁడు

ఝషధ్వజుఁడు సం వి. అ పుం 1 కడలి చూ, సముద్రము, 2 చూ, మన్మథుఁడు

ఝషము సం వి అ పుం 1 చేఁప చూ, మత్స్యము 1, 2 మొసలి చూ, మత్స్యము 1, 3. అడవి చూ, విపినము

ఝషాకాల. సం వి ఆ స్త్రీ జిజిలికాబీఱ* చూ, హ్రస్వగవేధుక.

ఝషాశనము. సం. వి. అ పుం పిడుకమొసలి మీలు· చూ, మత్స్యము. 1.

ఝషోదరి సం వి ఈ స్త్రీ. శంతనునిభార్య= చూ, భార్య

ఝా

ఝాటము. సం వి అ పుం 1 గుంపు చూ, సమూహము, 2 కాఱడవి చూ, విపినము; 3 పొదరిల్లు చూ, సదనము 1, 4 చీఁపురుకట్ట చూ, సమ్మార్జని, 5 గాయముతుడుచుకుంచె

ఘాటలము సం వి అ పుం చూ, మొక్కెము*.

ఘాటలి సం వి ఈ స్త్రీ 1 — పై —, 2 పొదరిల్లు· చూ, సదనము 1

ఘాటి సం వి ఈ స్త్రీ పెద్దగొంగళి చూ, గల్లకము [నొకటి చూ, విసరులు.

ఝాటు అం విసరులు పదునాలుగింటిలో

ఝాడించు సం స క్రి గుంజు

ఝాడేబ్రాహ్మణులు పా మహారాష్ట్రబ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు వీరిని నాగపూరుబ్రాహ్మణులని సయితమందురు కాణ్వమాధ్యందిన శాఖలననుసరించువారు శుక్లయజుర్వేదులు కాత్యాయనసూత్రముగలవారు చూ, బ్రాహ్మణులు

ఝాడ్మలి వా. వి దాసి, జాడ్మలి

ఝాణి సం వి ఇ పుం 1 కరినుఁడు చూ. వ్యాధుఁడు 2, 2· చూ, పోఁక*

ఝాత్కృతము సం వి అ న గాలివిసరుట వలన గలిగినధ్వని· చూ, స్వరము 2

ఝాబుకము సం వి. అ పుం. సన్నపుఆకుల పక్కె* చూ, బరివెంక [చూ, రాయి

ఝామకము సం వి. అ న కాల్చినయిటుక·

ఝారి. సం వి. ఈ. స్త్రీ 1. సెలయేఱు· చూ రూ-ఝురి 1; వా. 2 కొమ్ముగలచెంబు "ఝారీచెంబు.": చూ, జారీ 2.

ఝూలము. సం. వి అ. పుం: చూ, రూ-ఝురము

ఝూలి. సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, రూ-ఝుల

ఝూలోరాబ్రాహ్మణులు. పా వీరయజుర్వే దులు రాజపుత్రస్థానములోఁజేరిన ఉదయ పురమునకు దక్షిణముననుండు ఝూలోనగర మునుబట్టి వీరికీ పేరువచ్చినది చూ, బ్రా హ్మణులు.

ఝూల్లర. సం వి ఆ స్త్రీ చూ, రూ-ఝుల్లరి 1

ఝూల్లరి సం వి ఈ స్త్రీ —పై —

ఝి

ఝింకృతము. సం వి అ న 1 అందెలచేప్పుడు చూ, స్వరము 2, 2 వాద్యముల చేప్పుడు చూ, స్వరము 2

ఝింఝిణి సం వి ఈ స్త్రీ గజ్జెలున్న పాం జేబులున్న చూ, భూషణము. 2

ఝింటి సం వి ఈ స్త్రీ 1 నల్లగోరంట చూ, మహాసహ, 2 తెల్లగోరంట* చూ, మహాసహ, 3 ములుగోరంట* చూ, మహా సహ, 4 ఎఱ్ఱపూవుల ములుగోరంట చూ, మహాసహ

ఝిల్లి సం వి ఈ స్త్రీ 1 ఈలపురుగు చూ, ఱిల్లు, 2 ఈలపురుగుకూఁత చూ, స్వరము 2, 3 ఎండవెగి చూ, వెలుతురు 1, 4 లు డిచెడుగుడ్డ చూ, వస్త్రము, 5. భిస్సట, మాఁడిన అన్నము చూ, సాదము (1)

ఝిల్లిక సం వి ఆ స్త్రీ —1-2-3-4-5 పై—, 6 ప్రూయుట చూ, పూఁత 3, 7 చెంబ ట్టిక చూ, మలము 1

ఝీ

ఝీరుక. సం. వి ఆ. స్త్రీ ఈలపురుగు చూ, ఱిల్లు

ఞ

ఞ ఒకయక్షరము. సం. వి అ. పుం. 1. పాట కుఁడు చూ, నీకారి; 2. గుంపు చూ, సమూ హము, 3 జనపదము చూ, దేశము; 4. గ ర్వము చూ, హంకారము; 5 ఝర్ఝరము నుధ్వని చూ, స్వరము. 2, 6 గంధాదుల పూఁత చూ, పూఁత. 3; 7 తల చూ, శిరము 1; 8 గాడిదకూఁత చూ, స్వరము. 2, న. 9. భయము చూ, వెఱపు, 10 ప ద్యము చూ, వృత్తము 1, విశ. 11 ఊర్ధ్వ ముఖము, 12 మాంసస్వరూపము, 13 ఒక రకముగాలి చూ, వాయువు, అం 14. తాల వ్యములలో నొకటి చూ, తాలవ్యములు; 15 అనునాసికములలో నొకటి చూ, అను నాసికములు, 16 చవర్గములో నొకయక్క రము చూ, కవర్గము

ట

ట ఒకయక్షరము సం వి అ పుం. 1 కాకి చూ, వాయసము 1, 2 చూ, పొగ, 3 విల్లు చూ, బాణము 1, 4 సూర్యకిరణము చూ, హాయనము 2, 5 ధ్వని, శబ్దము చూ, స్వరము 2, 6 చూ, తలుపు, 7 నీటి సుడి చూ, సుడి 1, 8 కొడుకు చూ, పుత్రుఁడు 1, 9 చమరీమృగము చూ, నవరపుమెకము, ఆ స్త్రీ 10 నేల చూ, భూమి 1,1 1 పలుమాఱుచెప్పుట,వ్యావృత్తి చూ,శబ్దము 2 ,1 2 చూ, వడగల్లు, అం 13 మూర్ధన్యములలో నొకటి చూ, మూర్ధన్య ములు, 14 టవర్గమునందలి యక్షరము చూ, కవర్గము, దే వి (1) భావార్థమునందువచ్చే ప్రత్యయము "రక్షించుట",(2) పరుషము లలో నొకటి చూ, పరుషములు

టంక సం వి ఆ స్త్రీ 1 చూ, పిక్క;

2 త్రివృ్వగోల చూ, ముద్గరము, 3 బొల్లు మలిచెడికాసెయులి కాసెయులి (అనికొందఱు) చూ, వృక్షాదనము 1, 4 కత్తిరెయుఱ చూ, ప్రత్యాకారము

టంకకము సం వి అ పుం వెండినాణెము చూ, లోహము 1

టంకటీకుఁడు సం. వి అ పుం చూ, శివుఁడు

టంకణక్షారము సం వి అ పుం చూ, వెలిగారము

టంకణము సం వి అ పుం 1 —పై—, 2. నాగముస్తె* చూ, ముస్తకము

టంకపుపాడి ద్వ వి 1 అతుకు చూ, మాటు, వా 2 సమయమునకుఁ దగినమాట

టంకము సం వి అ పుం, న 1 చూ, వెలిగారము, 2 త్రివృ్వగోల చూ, ముద్గరము, 3 నల్లనెలఁగ* చూ, నెలఁగ, 4 ఱాయిన అకునట్టి యులి, కాసెయులి(అనికొందఱు) చూ, వృక్షాదనము 1, 5 కత్తి చూ, రిష్టి 2, 6 కత్తిరెయుఱ చూ, ప్రత్యాకారము, కోపము చూ, రోషము, 8 రెండుధరణము 7 లయెత్తు వెండిలోనగునది చూ, లోహము 1, 9 గర్వము చూ, హంకారము, న 10 నల్లమామిడి* చూ, మామిడి, నై వి (1) పదియాఱుడబ్బులబంగారు నాణెము (అనిశబ్దరత్నాకరము) దీనారము చూ, లోహము 1

టంకరించు సం స క్రి టం అని నారిని మ్రోయించు

టంకవాటు ద్వ వి (టంకము + వాటు) ఒకానొక బంగారునాణెము టంకసాలవాటు

టంకసాల వై వి =టంకశాలా. (టంకము + సాల) నాణెములు ముద్రించుచోటు చూ, సదనము. 1.

టంకసాలవాటు. ద్వ. వి: చూ, టంకవాటు.

టంకారము. సం. వి. అ. పుం. 1. వింటినారి యొక్క—ధ్వని చూ, స్వరము 2; 2 ఆశ్చర్యము చూ, వింత 1, 3 ప్రఖ్యాతి చూ, ప్రసిద్ధి 1. (టంకారము తెలుఁగు అని కొందఱు)

టంకు దే విణ. 1 మాయావి చూ, ప్రాతిహారకుఁడు, 2 ధూర్తుఁడు చూ, వ్యాఘుఁడు. 1, 3 నాగరికతగలవాఁడు చూ, సజ్జనుఁడు.

టంకుఁడు సం వి. అ పుం రూ-టకుఁడు గొల్ల చూ, మహాశూద్రుఁడు.

టంకృతి సం వి ఇ స్త్రీ చూ, టంకారము 1.

టంగణా వా పి. మట్టసపుగుఱ్ఱము చూ, హయము

టంగము సం వి అ పుం 1 ఒకానొకకత్తి చూ, రిష్టి 2, 2 మా, పిక్క, 3. త్రివృ్వగోల. చూ, ముద్గరము.

టంగు దే వి రూ-తంగు గుఱ్ఱములమీఁదిగంతజోలికి బిగఁగట్టెడువాఱు చూ, పొట్టపట్టెడ

టంగువాఱు దే వి —పై—

టంటం వా వి 1 టముకు-రూ-టముక్కు, చాటింపు, డండోరా చూ, రూ-సాటింపు. 2 టంటం అను ధ్వన్యనుకరణము చూ, హాహా

టకటంకు నా వి రూ-టంకటాంకు 1 చూ, టంకు 1, 2 కుత్సితము చూ, హీనము 1 (రూ-టాటోటు-టకటాంకు)

టకటాంకు వా వి —పై—

టకము సం వి అ పుం 1 చూ, ప్రాఁత 1, 2 ఇష్టము చూ, యథేచ్ఛము, 3. కౌమారము. మూఁడవసంవత్సరము మొదలు ఎనిమిదవసంవత్సరమువఱకుగల వయస్సు. చూ, వయస్సు. 1

టకాయించు. వా. స. క్రి. ఎగురఁగొట్టు: చూ, రూ-టోకాయించు- ఠకాయించు.

టకుఁడు. సం వి. అ పుం చూ, రూ-టంకుఁడు

టక్కజభాషలు. అం. త్రివణ, త్రివణోద్భవ, వైరంజి, మధ్యమగ్రామ, దేహా, మాళవవేసరి, చేదాటము, సైంధవము, కోలాహలము, పంచమలక్షిక, సౌరాష్ట్రపంచమి, వేగరంజి, గాంధారపంచమి, మాళవి, తానవసీల, అతీత, రవిచంద్రిక, తానాంబ, హేరిక, దోహ్యా, వేసరి. (21) (చూ, భాష 1)

టక్కజవిభాషలు అం దేవాదివర్ధని, ఆంధ్రి, ఘూర్జరి, భావని. (4) (చూ, భాష 1)

టక్కరి వై. విణ. 1 =ఠక్క (టక్కు + అరి) కయిలాఁటకాఁడు' చూ, పాత్రిహారకుఁడు 2 కుత్సితుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2, 3 కుత్సితస్త్రీ చూ, స్త్రీ, 4 కల్లరి చూ, బొంకలాఁడు; 5 మోసకాఁడు' చూ, వంచకుఁడు. 1, 6 వంచకురాలు చూ, స్త్రీ.

టక్కరికాఁడు వై. విణ మోసకాఁడు అచ్చనుం, కాం 145 (స్వార్థమునకాఁడు) చూ, వంచకుఁడు 1

టక్కరిబాజీ వా. వి దగా, దగామనిషి

టక్కియము దే వి చూ, రూ-టెక్కియము

టక్కు వై వి రూ-తక్కు 1 =ఠక్కు మోసము చూ, వంచన, 2 అసత్యము చూ, వితథము, వా. వి 3 యౌవనాదులవలన గలుగు గర్వచేష్ట చూ, తెక్కు

టక్కుచేయు ద్వ స క్రి చూ, నటించే

టక్కుటమారి గజకర్ణ గోకర్ణ ఇంద్రజాల మహేంద్రజాలవిద్యలనుపదేశించినవారు అం అష్టగురువులలో నొకరు చూ, ఉపదేశకులు [కొనినవెంటనే

టక్కున వా అవ్య టకీమని, టిక్కున, అను

టక్కులాఁడి. ద్వ. విణ (టక్కులు + ఆఁడి) టక్కులుచేయునది (ఆఁడుది). చూ, స్త్రీ (రూ-టెక్కులాఁడి-తక్కులాఁడి.)

టక్కులాఁడు. ద్వ వి (టక్కులు+ఆఁడు) రూ-తక్కులాఁడు చూ, టక్కరి 1

టక్కేము దే వి చూ, రూ-టెక్కియము

టగరము సం వి అ పుం 1 చూ, వెలిగారము, 2. విలాసముగాఁజూచేట

టగరుఁడు సం. విణ చూ, మెల్లకంటివాఁడు

టట్టరి. సం వి, ఈ స్త్రీ 1 అబద్ధము. చూ, వితథము, 2 లంపావాద్యము చూ, స్వరము 2, 3 ఢక్కావాద్యము చూ, స్వరము.2.

టపా వా. వి 1 ఉత్తరము, 2 ఉత్తరముల సంచి, 3 చూ, అంచియ,4 సమాచారము.

టపాకాయ దే వి' చూ, బాణసంచే

టప్పాలు వా వి చూ, గప్పాలు

టమికిత్రియ అం క్రియాంగములు పండ్రెండింటిలో నొకటి (చూ,అంగము 9) చూ,క్రియాంగములు

టముకు వా వి చూ, టంటం 1 (దండోరా).

టమ్కు వా వి —పై—

టయిపు వా వి అక్షరము (టైప్)

టయిము వా వి కాలము (టైమ్)

టయిలరు వా వి కుట్టుపనివాఁడు (టైలర్)

టవటవ దే వి అసత్యము అం, భా ప్ర 119 చూ, వితథము

టవర్గము. పా ట-ఠ-డ-ఢ-ణ చూ, కవర్గము

టవలి దే వి చూ, టవటవ వేం అం 14 (రూ-టవళి)

టవళి దే వి 1 —పై—, 2 ధూర్తుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు 2, 3 ధూర్తత్వము

టవళిక గే వి కపటము చూ, వ్యాజము 1

టవళికాఁడు దే వి 1 చూ, టవళి 2; 2 కల్లరి: చూ, బొంకులాఁడు

టస్సా. వా వి రూ-దస్సా. సొగసు చూ, సౌందర్యము.

టా

టాంకరుఁడు సం వి అ పుం మనువుకుదుర్చువాఁడు చూ, నాగవీటుఁడు

టాకు. దే. వి 1 ఉంగరము మొదలగునది జోతిరాకుండ బంగారులోనగు వానితో చేసి వేసికొనెడు సన్నని పాదాఉంగరము చూ, భూషణము 2, 2. ఓర శరాం 4, ఆ 170. చూ, మైజోలు, వా వి 3 వడంత, క్రి 4 ఎదుర్కొను, ఢీకొను

టాటోటు. దే వి 1. మోసము చూ, వంచన, 2. కపటము చూ, వ్యాజము 1, 3 కుజనుఁడు చూ, వ్యాఘుఁడు 2, 4 కుత్సిత స్త్రీ చూ, స్త్రీ

టాటోటుకత్తె వా వి —4 పై —

టాటొటుకాఁడు దే వి౦ 1 మోసకాఁడు చూ, వంచకుఁడు 1, 2 కుజనుఁడు చూ, వ్యాఘుఁడు 2

టాపు వా వి పైభాగము (టాప్) [యము

టారము. సం వి అ పుం గుఱ్ఱము చూ, హ

టారు వా. వి భయము "వాఁడుటారుకొనెను

టావుఁడు సం. వి అ పుం, చూ, విటుఁడు

టాలాటోలి వా వి 1 టక్కరి 2 చోయలా పాయలా

టావు చూ, రూ—తావు

ంటి

ంటి పా హ్రస్వముమీఁది 'టి' వర్ణమునకు ముందు పూర్ణబిందువు బహుళంబుగానగు అన్నిటికి-అన్నింటికి, వేయిటికి-వేయింటికి, తొల్లిటికి-తొల్లింటికి, మొదటినుండి-ఇది మొదటినుండియని కాదు, మొదలిటినుండి-మొదలింటినుండి యనియును, నడుటికి-అంగటికి-అంబటికి-పగటికి ఇత్యాదులందు నిండునున్నరాదు -ఈసూత్రము నిండుసున్న విధించునేకాని యరసున్న విధింపదు కావున అన్నిఁటికిని-కొన్నిఁటికినని వ్రాయరాదు ఇత్యాది

టి

టింగ దే వి రూ-టింగణా పొట్టి.అం, పదా, నం 33 చూ, వామనుఁడు

టింగణా దే వి —పై —

టింగణాసామి ద్వ వి గణపతి వేం అం 6. చూ, వినాయకుఁడు 1 [స్వగము 2

టింటి సం వి ఈ స్త్రీ తప్పెటగ్యాని చూ,

టికము వై వి =తిక్రము రూ—తికము వెన్నెముకక్రిందిచోటు చూ, ముడ్డిపూస

టికాణా వా వి గతి "నాకుటికాణా చెప్పుము"

టికెట్టు వా వి కేవుచీటి (ఇట్లు టిక్కెట్టు-టిక్కెట్టు) "రైలుటిక్కెట్టు"

టిక్కు వా వి చూ, రూ- టుక్కు. 3

టిక్కున వా అవ్య చూ, రూ- టుక్కున.

టిట్టిభము సం వి అ పుం చూ, లకుముకి

టిప్పణము సం వి అ పుం టీకను టీక వ్యాఖ్యానముమీఁది విచారణవాక్యము చూ, టీక. 1 (టీకఅనికొంచెము)

టిట్టి దే వి 1 మోసెడిజంతువు, వా వి. 2 కుడి, 3 వెలపలయెద్దు చూ,వృషభము 1

టిట్టిపప్ప వా వి (టిట్టి+పప్ప) వెలపలదాపలయెద్దు చూ, వృషభము 1 (టిట్టి=దాపల, పప్ప=వెలపల)

టిల్ల. వా వి. రూ-టిళ్ళ. 1 మలము త్రొక్కినవానిని, అటయందోడినవానిని ముట్టకూడదని చూపుడువేలిపై మధ్యవ్రేలుచెక్కించి

నిషేధించేట, 2. ఒకానొకచెట్టు "టిల్ల డొంక"

టిళ్ళు. వా వి.—పై.—

టీ

టీక. సం. వి. ఆ స్త్రీ 1. అర్థవివరణము (తెలుఁగుపదమని కొందఱు) అభిధేయము, అర్థము, ఆదర్శము, ఖ్య; శద్వి -టీకకు టీక - (సం. ప):— టిప్పణము, అం 2 విసరులు పదునాలుగింటిలో నొకటి చూ, విసరులు

టీకము దే వి ఒరగల్లు చూ, నికషము

టీకా దే వి 1 ఒకానొకపతకము చూ, భూషణము 2, వా 2 స్ఫోటకము పొడిపించేట (వ్యాక్సినేషన)

టీకు. దే వి 1 నడచేటయందలినిక్కు, గర్వము చూ, హంకారము, 2 నీటు చూ, విలాసము 2 [ధ్యాయుఁడు

టీచరు వా. వి (టీచర్) బడిపంతులు, ఉపా

టీపు దే. వి. మంచినడవడికకు పూఁటగాకట్టిన ధనము చూ, విత్తము 1.

టీవి దే వి చూ, టీకు

టు

టుంటకము సం వి అ పుం 1 దుండిగము* చూ, శోణకము, వి॰ 2 అల్పము చూ, స్వల్పము

టుందురము సం వి అ పుం చూ, మహిసాక్షి*

టూ

టూకి. దే వి చూ, సంగ్రహము. 2

టూకించే దే. స క్రి చూ, సంక్షేపించే

టె

టెంక. దే వి ఎండినమామిడి యూరుఁగాయలోనివిత్తు, 2 మామిడికాయలోనివిత్తు. "మాడిమిడిటెంక" చూ, విత్తనము.

టెంకణము దే వి 1 నతి. చూ, నమస్కారము (బ టెంకణాలు);

టెంకాయ దే వి (టెంక + కాయ) రూ తెంకాయ. కొబ్బరికాయ చూ, ముక్కంటిపండు [శేళము.

టెంకాయచెట్టు దే వి కొబ్బరి* చూ, నారి

టెంకి. దే వి 1 చోటు స్థానము 1, 2 ఇల్లు దేవళము (అని కొందఱు) చూ, సదనము 1, 3 తాటాకులకు బెజ్జమువేసెడి పనిముట్టు చూ, సూది

టెంకియ దే. వి మాదిగవాఁడు బెజ్జమువేసెడి సూది రూ- టెంకె చూ, సూది

టెంకె దే వి —పై—

టెక్కి దే వి దాసరికుల్లాయ చూ, వస్త్రము

టెక్కియము దే వి రూ- టెక్కెము- టెక్యము- టక్కియము- టక్కెము, జెండా చూ, సిడము.

టెక్కు దే వి 1 నిక్కు రూ- టెక్కువ- తెక్కు చూ, విలాసము. 2, 2 మల్లయుద్ధములోని మెలఁకువ చూ, మల్లశాస్త్రము, 3 రూ- టక్కు- టిక్కు- టెక్కువ- తెక్కు: చూ, టక్కు 3

టెక్కులాఁడి దే విణ (టెక్కులు + ఆఁడి): చూ, రూ- టక్కులాఁడి

టెక్కులాఁడు దే విణ (టెకులు + ఆఁడు) చూ, రూ- టక్కులాఁడు [అ 230.

టెక్కువ. దే వి చూ, టెక్కు 3, కళా 8,

టెక్కెపుగాము ద్వి వి (టెక్కెము + గాము) కేతుగ్రహము, మిత్తిచూలు చూ, రాహువు 2.

టెక్కెము. దే వి చూ, రూ-టెక్కియము
టెక్కెము లెత్తించేటి అం శోభనములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి చూ, శోభనములు
టెక్కెమెగరఁగొట్టు ద్వ అ క్రి చేచ్చే సాం మాన 36 చూ, మరణించే.
టెక్యము దే వి చూ, రూ- టెక్కియము

టే

టేంకణము సం వి అ పుం టేంకణమను దేశము చూ, దేశము (టెంకణమనియు)
టేంకిక సం వి. ఆ స్త్రీ తాళప్రాణకళా భేదము చూ, తాళము 2 (చూ, స్వరము 2)
టేఁకి దే వి ఒకానొక చేఁప చూ, మత్స్యము 1
టేఁకు దే వి రూ- తేఁకు* చూ, శాకంగి
టేఁకుదీవి ద్వ వి శాకద్వీపము చూ, లంక 1
టేపు వా వి కొలతబద్ద నాడా
టేమ్రాను దే వి చూ, టెంకాయచెట్టు
టేవు దే వి మండుటయందగుధ్వన్యను కరణము ఉ, హరి 5, ఆ 30 చూ, హుహూహుహూ

టొ

టొంప వా వి 1 చిన్నకొంప చూ, సదనము. 1, 2 వంకర చూ, వేల్లితము 2
టొంపు వా వి వంకర చూ, వేల్లితము 2
టొకాయించే వా స క్రి ఎగురఁగొట్టు చూ, టకాయించే
టొపారము వా వి ఇంటిపైకప్పు చూ, సదనము. 1.

టో

టోకరా. వా. వి. బోల్తా; తలక్రిందు.
టోకు. దే వి 1 మొత్తము. చూ, వెరసి 1; 2 దగ్గఱ చూ, సమీపము 1, 3. జెట్టు భుజముతో భుజము తాఁకించేట
టోకుబేరము వా వి మొత్తముబేరము.
టోపి దే వి 1 పట్టులోనగువానతో నేర్పఱచినకిరీటము రా, వి 4, ఆ 77 చూ, సీసకము 1, వా వి 2 మోసము చూ, వంచన. (దగాఅనియు) "టోపీబేరము"
టోలా వా వి గుంపు
టోలి. వా వి 1 కానిలో 1/8 భాగము; విశే. 2 సారములేనిది

ట్రి

ట్రియినింగు వా వి (ట్రైనింగ్) బోధనము
ట్రియిను వా వి (ట్రైన్) చూ, పొగబండి

ఠ

ఠ ఒకయక్షరము సం వి అ పుం 1 చూ, శివుఁడు, 2 నిప్పు చూ, వహ్ని 1, న. 3 చంద్రమండలము చూ, మండలము 9, 4 కట్టుట చూ బంధనము 1, 5 తెగువ చూ, సాహసము 1, 6 పిల్లనగ్రోవి మొదలగువానిచేప్పుడు చూ, స్వనము 2, 7 గుంటలచేప్పుడు చూ, స్వరము 2, 8. జనుల గుంపు చూ, సమూహము, 9 ధ్వని చూ, స్వరము. 2, విశే 10 లేమి చూ, శూన్యము 1; 11 మూఢుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు.2. 12 గట్టిది చూ, దెడిదము, అం 13. మూర్ధన్యములలో నొకటి చూ, మూర్ధన్యములు; 14 టవర్గములోని యక్షరము: చూ, కవర్గము
ఠంగన. దే. వి. 1. పొట్టివాఁడు: చూ, వామ

నుఁడు, 2 పొట్టిది. (ఆఁడుది) చూ, స్త్రీ. వా విణ 3 గట్టిది

ఠంగు వా వి పెద్దచప్పుడు, ఒకానొక ధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ

ఠంగుఠింగు దే వి ఆయుధములొకటితో నొకటి తాఁకునప్పుడు కలిగెడు ధ్వన్యనుకరణము కళా 8, ఆ. 108 చూ, హూహూ

ఠకాయించే వా స క్రి చూ, టకాయించే

ఠక్కుఁడు సం విణ = టక్కరి మోసకాఁడు (తెలుఁగు పదము అనికొందఱు) చూ, వంచకుఁడు 1

ఠక్కురుఁడు సం వి అ పుం దేవత చూ, వేలుపు.

ఠలాయించే వా క్రి. అటునిటుతిరుగు

ఠవఠవ దే వి 1 కల్ల చూ, వితథము, 2 అలయిక. స్వా 1, ఆ 76 చూ, శ్రమము 1, 3 అడ్డంకి చూ, వారణము 1

ఠవణించే దే ప్రే ఠవణిల్లఁజేయు, కావించే పాండు 1, ఆ 18 చూ, సలుపు

ఠవణిల్లు దే అ క్రి 1 ప్రవర్తిల్లు చూ, వర్తించే, 2 ఒప్పు చూ, సమ్మతించే

ఠవర దే విణ 1 నేర్పరి విజ 3, ఆ. 56 చూ, సమర్థుఁడు, 2 నేర్పుగలది(ఆఁడుది) చూ, స్త్రీ

ఠవళి దే. వి 1 మోసము అచ్చ అర, కాం 52 చూ, వంచన, 2 కపటము చూ, వ్యాజము 1.

ఠవళికాఁడు దే విణ 1 మోసకాఁడు అచ్చయు, కాం 411 చూ, వంచకుఁడు 1, 2 మాయావి చూ, ప్రతిహారకుఁడు.

ఠవిణ దే వి రూ-డవిణ చూ, వీణె

ఠా

ఠాకురు. హై వి 1. తండ్రి. చూ, పితరుఁడు 1; 2. అధిపతి చూ, ప్రభువు. 2; 3 గురువు చూ, పంతులు. 1; 4 దేవత: చూ, వేలుపు.

ఠాకూరుబ్రాహ్మణులు పా. మైథిలులలో నొక తెగవారు సామవేదులు గోబిలసూత్రములవారు చూ, మైథిలులు (చూ, బ్రాహ్మణులు)

ఠాణము హై. విణ = స్థానమ్ చోటు చూ, స్థానము 1.

ఠాణా. వా. వి = స్థాన కావలిదండు చూ, సేన 1, 2 కావలిస్థలము. చూ, స్థానము 1, 3 జమీందార్లకు కప్పము చెల్లించే కచ్చేరి చూ, సభ 2.

ఠాణి హై వి = స్థాన 1 ఇల్లు చూ, సదనము. 1, వా 2 చోటు చూ, స్థానము 1

ఠాణియ హై వి = స్థాన — హై —

ఠాణె హై వి = - హై -(రూ-ఠాణి-ఠాణియ)

ఠాయము వా హై వి స్వరస్థాయి రూ-ఠాయి చూ, స్వరము 2.

ఠాయి హై వి — హై —

ఠారు వా వి 1 పెద్దఅఱపు, 2 గొప్ప చూ, విపులము 1

ఠావు హై వి చూ, ఠాణి 1-2

ఠి

ఠింగణా దే విణ 1 బాలుఁడు చూ, శిశువు; 2 పొట్టివాఁడు చూ, వామనుఁడు

ఠీ

ఠీవి దే వి. ప్రౌఢి అచ్చయు, కాం, 480: చూ, వైభవము

ఠే

ఠేవ. దే వి 1 ఒప్పిదము చూ, సౌందర్యము; 2. చందము. స్వా 5, ఆ 30 చూ, విధము 1.

రో

రోఖా. దే. వి తెగ చూ, సమూహము.

డ

డ ఒకయక్షరము. సం వి అ పుం. 1 మా గాణి చూ, దేశము, 2. చూ, శివుఁడు, 3 నవ్వు' చూ, హాస్యము. 1, 4 భయము చూ, వెఱపు, 5. జయధ్వని చూ, స్వరము 2, 6 శంఖధ్వని చూ, స్వరము 2, 7 నవరసములలో నొకటియగు రౌద్రిగసము చూ, రసములు, 8 గుహ చూ, రంధ్రము 1, 9 బొమముడితోఁ గూడినవాఁడు, 10 ధర్మరాజుతమ్ముఁడు చూ, భీముడు 1, స్త్రీ 11 లజ్జ చూ, సిగ్గు, 12 పలుకు, వాక్కు చూ, శబ్దము 2 13 కలహము చూ, యుద్ధము, 14 పోఁగూడనితాపు చూ, స్థానము 1, 15 డమరుకమనువాద్యము, బుడుబుడుక చూ, డిక్కా, 16 పల్లకి చూ, పాలకి, విణ 17 పాడఁబడినది చూ, స్వగము 2, 18 జడుఁడు చూ, మూర్ఖుఁడు; అం 19 మూర్ధన్యములలో నొకటి చూ, మూర్ధన్యములు, 20 టవర్గములోని యక్షరము చూ, కవర్గము 21 సరళములలో నొకటి చూ, సరళములు

డంక దే విణ 1 దిట్ట చూ, శక్తి 1, సై విణ 2 =డక్కా రూ-డంకా చూ, డిక్కా

డంకా. సై వి =డక్కా ,రూ-డంక-డక్కా-డక్కా-డక్కి-డక్కియ-డక్కీ, డవిణ-' చూ, డిక్కా

డంగరి సం వి ఇ, ఈ స్త్రీ రూ-డాంగరి ఖురాసానిపుచ్చే* చూ, పుచ్చే.

డంగి దే వి. ఎఱ్ఱపగడ* చూ, దేవతాళము.

డంగు దే. అ. క్రి రూ-డంగు. బియ్యములో నగునది పైతవుడుపోవునట్లు మెదుగు. చూ, మెదుగు [డిక్కా.

డంగురము దే. వి రుంజె, వీరణము చూ, డంచే దే క్రి దంగఁజేయు రూ-దంచే-దంపు.

డంబము. సై వి =డంబరః 1 రూ-డంబు-డబ్బు-డాబు స్థితికిమించినవేషము' చూ, బడాయి. 3, 2 రూ-డంబు-డబ్బు-డాబు. గౌరవము' చూ, సన్మానము, 3. కపటము. అం, భా. పరి 130 చూ, వ్యాజము 1. 4 ఉంకింపు చూ, విజృంభణము

డంబములు వా వి చూ, గొప్పలు

డంబరము సం వి అ పుం _డంబము ఉంకింపు కాశీ. 4, ఆ 255 చూ, విజృంభణము

డంబా సై వి డంబరః 1 గర్వము ఉ. వారి 4, ఆ 37 చూ, హంకారము, 2 కపటము ఉ, రా 1, ఆ 44 చూ, వ్యాజము. 1, 3 చెంపము ఉ, రా 1, ఆ 83 చూ, విధము 1, 4 చూ, రూ-డంబము 1, 5 చూ, రూ-డంబము 2, 6 కాంతి యు 1, ఆ 3 చూ, వయసు 1, కాం. 7 అధికము చూ, హెచ్చు 1

డక్కా సై వి - ఢక్కా చూ, రూ-డంకా

డక్కా సై వి ——సై ——

డక్కి సై వి ——సై ——

డక్కియ సై వి ——సై ——

డక్కీ సై వి ——సై ——

డక్కు సే అ. క్రి. రూ-డక్కు అనుభవించుటకు యోగ్యమైనదగు [లుపడు.

డక్కొను దే. అ క్రి రూ-డక్కొను, డక్కో

డగర దే. వి రూ-డగ్గర, 1 దయ్యము శళా, 3, అ. 186: చూ, భూతము; విణ. 2. -రూ-

డగర.గంపు,పెద్దని ఉ, రా.7, ఆ 444 చూ, విపులము;3. రూ-దిగ్గఱ చూ, సమీపము. 1
డగరము దే వి. రూ-దగరము కీడు. ఉ, హరి 5, ఆ. 184 చూ, హాని 2.
డగుల్బాజీ. వా వి తుంటరి (దగులుబాజీయనియు) "వీడుడగులుబాజీ"
డగ్గర: చూ, రూ-డగర [సమీపించే
డగ్గఱించే దే అ క్రి రూ-దగ్గఱించే చూ,
డగ్గఱు. దే అ క్రి. రూ-దగ్గఱు జై 8, ఆ 161.—పై— [2 చూ, రూ-డగ్గు 2
డగ్గు దే వి 1 చూ, రూ-దగ్గు 1, అ క్రి
డగ్గుత్తిక దే. వి (డగు+గుత్తిక) కీచే, గద్గదస్వరము చూ, స్వరము 2.
డచ్చీలు వా వి బ చూ, గొప్పలు
డజను వా వి 1 పండ్రెండు, 2 పాతికలో సగము, 3 పరక 12+1=13, 4. గ్రోసులో పండ్రెండవవంతు
డడ్డుగుడుగుడం వా వి ఒకానొకవాద్యము
డడ్డవాదము వా. వి. పిడివాదము, తనమాట చెల్లవలెననుట
డప్పి దే వి 1 రూ-దప్పి-దప్పిక-దగ చూ, పిపాస, 2 రూ-దప్పి అతలకుతలము చూ, శ్రమము. 1 [అని పెక్కుంటిని వాడెదరు)
డప్పు దే వి తప్పెట చూ, వీణె (డప్పులు
డబడబ దే వి 1 ఉద్ధతి, అదటు చూ, హుంకారము, వా 2 నిలకడలేని ధ్వని
డబ్బ. దే వి 1 రూ-డబ్బఱ-డబ్బు కల్ల చూ, వితథము. 2 రూ-డబ్బా బరణి చూ, పాత్రము 6, వా 3 రూ-డబ్బా. ముడుపులు చెల్లించుడబ్బి చూ, పాత్రము 6, (పలురకముల డబ్బాలుకలవు)
డబ్బఱ దే. వి 1 చూ, రూ-డబ్బ. 1, 2 చూ, వంచన; 3. ఆపద చూ, విపత్తు, 4 చూ, వంచకుడు 1.
డబ్బా దే. వి 1 . చూ, రూ-డబ్బ 2; 2 చూ, రూ-డబ్బ. 3, 3 తుపాకిమందులోనగునవి యుంచుకొనెడు తోలుపెట్టె.
డబ్బాటు దే క్రి విశ, అవ్య రూ-దబ్బాటు. అదరిపాటు- రూ-అదిరిపాటు-అద్దిరపాటు-అద్దిరిపాటు,అదిరి, అదాటు, అదురుగడ, అప్పాటున-రూ-అపాటున- అబ్బాటు,అమాంతము, అమ్మెయి, అవచోటము,ఉదరిపాటు-రూ-ఉదిరిపాటు, ఉన్నట్టుండి, ఏమరుపాటు, చేటుకున-రూ-చటుక్కున, చేట్టున, (సం. వ) —అకస్మాత్తు, అర్గాత్తు-రూ-హఠాత్తు, అకస్మకము, అపాతము, తత్క్షణము. (చూ, వేగము 3)
డబ్బాటుసాకిరి ద్వ విశ ప్రసంగవశమున వచ్చి యెల్లకార్యములు తెలిసికొనిన సాక్షి, యదృచ్ఛాభిజ్ఞుడు చూ, సాక్షి.
డబ్బి దే వి 1 బరణి చూ, పాత్రము 6, 2 చూ, రూ-డబ్బ 3
డబ్బు దే వి 1 కల్ల చూ, వితథము, వా 2 గోదావరిజిల్లా ప్రాంతమున (క్రొత్తడబ్బు, రెండుఏగానులు, మూడుపైసలు, నాలుగు దమ్మిడీలు, 1/64రూపాయ,1/4అణా,కాని, (అనియు), విశాఖపట్టణము, మదరాసు, తిరుపతి, గుంటూరుప్రాంతముల ప్రాంత డబ్బు, నాలుగుపైసలు, 1/48 రూపాయ, 1/3 అణా (అనియు) వాడుక, గొర్నమెంటువారిలెక్క— 1/4 అణా, 1/64 రూపాయ, మూడుదమ్మిడీలు, "మూడుపైసలు, రెండుఏగానలుకాని(లేక)డబ్బు చూ,దుడ్డు, 3 ధనము చూ, విత్తము 1, 4 చూ, సకినంపుంబులుగు, విశ 5 బొంకైనది చూ,వితథము, వై వి 6 =దంభః చూ,డంబము 1, 7 గౌరవము చూ,సన్మానము, 8 కష్టము. చూ, వ్యాజము 1, దే అ క్రి 9 అన్నత

మాడు, బిజాగు, బొల్లు చూ, బొంకు

డబ్బుడుబ్బు దే వి చూ, రింగు రింగు కళా 8, అ 198

డబ్బర దే. వి రూ-దిబ్బర 1 వెడలుపు నోరుగల పాత్రము చూ, పాత్రము 6, 2 గిన్నె చూ, పాత్రము 6

డబ్బులేనివాఁడు దే వి చూ, అర్థహీనుఁడు

డభీశుగుఁడు సం వి అ పుం నలున చూ, బ్రహ్మ 1

డమరము సం వి అ పుం కొల్లమొదలగు దేశోపద్రవము రూ-డామరము చూ, విపత్తు (తెలుఁగు పదమని కొందఱు)

డమరుకము సం వి అ పుం =డమరుగము రూ-డమరువు బుడుబుడుక్క చూ, వీణె, అం 2 వాద్యములు అఱువదింటిలో నొకటి చూ, వాద్యములు, 3 అనద్ధ వాద్యములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, అనద్ధ వాద్యములు

డమరుగము వై వి =డమరుక —వై—

డమరువు సం వి ఉ పుం 1 =డమరుగము —వై —(తద్భవమని కొందఱు), 2 చమత్కారము చూ, సామర్థ్యము 1

డమాను వా వి చూ, తెరచాఁప.

డమామి వై వి =ఢమామికా రూ-డమాయి, డమారము-రూ-డమ్మరగము, డవిణ, రాయిడి గిడిగిడి, డిండిమము చూ, వీణె

డమాయి వై వి.=—వై —

డమాయింపు వా వి. చూ, బుకాయింపు

డమారము. వై వి = చూ, డమామి.

డమ్మను వా. అ. క్రి. (డం + అను) (రూ-డామ్మను-ఢమ్మను-ఢామ్మను) 1. శబ్దించే, 2. [illegible]

[illegible] డమారము,

డయనము సం వి అ న 1 బాలబాలికలక్రీడాశకటము, మనుష్యులు మోయు విమానమను యానవిశేషము (అనికొందఱు) చూ, శకటము 1, 2. ఎగుపు, పక్షిగతి చూ, పల్లటీ

డయ్యు దే అ క్రి రూ-డయ్యు 1 బలహీనమగు చూ, వలియు, 2 కృశించే, చిక్కు చూ, సొటసొటవోవు, 3 ఉపశమిల్లు అం, భా త్ర 37 చూ, సుక్కు 4

డలాయతు వా వి కొళ్ళబంటరోతు

డవాలీ వా వి బంట్రోతు కొళ్ళకగిలించేపట్టి.

డవిణ దే వి 1 చూ, డంకా, 2 చూ, డమామి

డవులు వా వి రూ-డౌలు ఇంతయని వెల మొదలగువాని సూచించే చూ, మదింపు; 2 రీతి చూ, విధము 1

డసుకు వా వి (డస్కు) నేలపైకూర్చుండి వ్రాసికొనుటకుపయోగించెడు పీటవాలుకట్టిపెట్టె

డహువు సం వి ఉ పుం 1 గడనిమ్మ చూ, లికుచము, 2 నింబ చూ, నిమ్మ

డా

డా దే విణ ఎడమ చూ, సవ్యము 1 "డాకడ, డాకన్ను, డామూఁపు" ము

డాంగరి సం వి ఇ, ఈ స్త్రీ చూ, రూ-డంగరి

డాంబికుఁడు సం వి అ పుం 1 ఇంద్రజాలాది మాయలు చేయువాఁడు చూ, ప్రతీహారకుఁడు, వై. వి. (1)=దాంభిక చూ, డాంబికుఁడు. 1.(ఇట్లు తద్భవమనికొందఱు).

డాఁకొను. దే. అ. క్రి. రూ-దాఁకొను చూ, మఱుఁగుపడు

డాఁగనమ్రిచ్చులు. దే. వి. బ. రూ-డాఁగన [illegible] మ్రిచ్చిళ్లు-డాఁగిలిమూఁతలు- డాఁగిలిమ్రు[illegible]

చ్చెలు-డాఁగుడుమూఁతలు- డాఁగులింతలు-డాఁగురుమూఁతలు-దాఁగనమ్రుచ్చెలు-దాఁగనముచ్చిళ్లు- దాఁగిలిమూఁతలు, దాఁగిలిముచ్చులు- దాఁగుడుమూఁతలు- దాఁగురింతలు-దాఁగురుమూఁతలు రా, వి 2, ఆ. 23 చూ, బాలక్రీడ

డాఁగనమ్రుచ్చిళ్లు. దే. వి బ —పై— *

డాఁగిలిమూఁతలు దే వి బ —పై—

డాఁగిలిముచ్చెలు, దే వి బ.—పై—

డాఁగు దే అ క్రి 1 రూ-దాఁగు. తిరోహితమగు చూ, మఱుఁగుపడు, 2 దాఁగియుండు ఆం భా. తృ 99 చూ, మఱుఁగు [డాఁగనముచ్చెలు

డాఁగుడుమూఁతలు దే వి బ చూ, రూ-

డాఁగురించు దే ప్రే రూ-దాఁగురించు 1 దాఁగియుండు చూ,మఱుఁగు, 2 దాఁగఁజేయు డాఁచు- రూ-దాఁచు, డాఁపు-రూ-దాఁపు, 3 చెప్పు చూ, వచించు

డాఁగురింత దే వి డాఁగురించుట చూ, రూ-దాఁగురింత [నముచ్చెలు

డాఁగురింతలు దే వి బ చూ, రూ-డాఁగ

డాఁగురుమూఁతలు దే. వి బ —పై—

డాఁచు దే ప్రే చూ, రూ-డాఁగురించు 2

డాఁపు దే ప్రే —పై—

డాక దే వి 1 ఉంకెంపు చూ,విజృంభణము, 2 అగ్గిక. పరిభా 5, ఆ 201 చూ, శౌర్యము, 3 పక్షము చూ, ఱెక్క 1, 4 రూ-దాక పెడల్పునోరుగల యాటిక చూ, పాత్రము 6

డాకడ ద్వ. వి 1 ఎడమవైపు, డాపల మా, సవ్యము, 2 ఉత్తరపుదిక్కు చూ, పడమర.

డాకలి. దే వి. రూ-దాకలి, దాగలి-డాకల్లు-డాకల్లు, డాయి-రూ-దాయి చూ, పట్టెడ

డాకల్లు దే వి చూ, డాకలి

డాకిని సం. వి ఈ స్త్రీ. 1 ఆఁడుదెయ్యము: చూ, భూతము, 2 పెసరపొట్టు మొ చూ, శింబ

డాకురు దే స క్రి (కాళ్లు) తేలగిలవేయు

డాకూళ్ళమారి వా వి పనికిమాలినవాఁడు: చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు

డాకొను దే అ క్రి రూ-దాకొను చూ, సమీపించు (ప్రే డాకొలుపు)

డాక్టరు ఆం వి 1 వైద్యుఁడు, 2 గొప్ప పండితుఁడు

డాగు దే. వి 1 గుఱుతు వసు 3, ఆ. 177 చూ, లక్షణము. 1, 2 తెవులుగొంటువైన పశ్వాదులకు వేసెడుచూఁడు చూ, వాఁతి, 3 కఱ చూ, మఱక

డాత్యూహము సం. వి అ పుం చేఁదుగల చేఁప చూ, మత్స్యము 1

డాపల దే వి చూ, డాకడ 1

డాపలించు దే అ క్రి చేట్టిపచ్చు చూ, వలగొను

డాపు దే వి 1 రూ-దాపు దగ్గఱ వసు 3, ఆ 49 చూ, సమీపము 1, 2 భయము మా, వెఱపు

డాపురము దే వి రూ-దాపరము-దాపురము, ప్రాప్తి చూ, లాభము 1

డాబ దే వి 1 ఒకానొకపక్షి చూ పక్షి, 2 జెండెమువలె వేసికొనెడుతోలుపట్టె.

డాబా దే వి 1 దూలు చూ, ఇంద 1; 2 బోదెమిద్దె చూ, సదనము 1

డాబు. హై. వి =డంబరః దంభ చూ, రూ-డంబము 1.2, దే వి 3 దినుసులపట్టిక

డాబులు వా వి బ చూ, గొప్పలు

డాబుసర్లు వా వి బ —పై—

డామరము సం. వి అ పుం 1 చూ, రూ-డమరము, 2 శివోక్తతంత్రవిశేషము

డాము వా వి (డాం) కాలువపై అడ్డకట్ట

డామ్మను వా అ క్రి చూ, రూ-డమ్మను

డాయి దే వి రూ-దాయి చూ, డాకలి

డాయు దే అ క్రి రూ-దాయు అంటసిల్లు చూ, సమీపించే

డాలించే వై స క్రి డాలువాలుపూను

డాల్ దే వి రూ-డాలు 1 కాంతి చూ, వెలుతురు 1, 2 రంగు, ప్రశ ఆం, భా, ప్ర 82 చూ, వర్ణము 6, 3 జెండా చూ, సిడము, వై వి 4 డాలు రూ-డాలు కేడెము చూ, హారిగ

డాలు దే వి —పై—

డాలుకాఁడు ద్వి వి డాలువాలు చేతఁబట్టి వాఁడు చూ, చక్రి 1

డాలువాలు ద్వి వి చూ, డాల్ 4

డాపర వై వి ఒగ్గామార్గవశ చూ, దేవతాళము

డాపరడంగి వై వి —పై—(దేశ్యమని కొందరు)

డాహాలము సం వి అ పుం చేదిదేశము చూ, దేశము

డి

డింకవేయు దే అ క్రి రూ-డింకాకొట్టు చేచ్చు సా 1, ఆ 107 చూ, మరణించే

డింకాకొట్టు, దే అ క్రి —పై—

డింకివేయు దే అ క్రి —పై—

డింకికొట్టు వా అ క్రి —పై—

డింకీలు దే వి బ 1. విన్నాణములు ముప్పది రెండింటిలోనొకటి: చూ, విన్నాణములు; వా. వి. 2. తిండిలేమిచేఁగలుగు బాధలు. "తిండిలేక కండలు డింకీలు కొట్టుచున్నవి"; బ. 3 మొగ్గలు చూ, మొగ్గ. 2

డింకు దే అ క్రి చూ, డింకవేయు

డింగరము సం వి. అ పుం 1 చూ, డంగరికాఁడు 2 ఖడ్గమృగము చూ, ఖడ్గము 1

డింగరీఁడు. వై వి రూ-డింగరుఁడు. 1. అడియరి చూ, సేవకుఁడు, 2 బత్తుఁడు చూ, భక్తుఁడు [సాప్రారము

డింగిల్లు దే వి. బ ఒకానొకవతి చూ, నమ-

డించే దే ప్రే క్రి దిగఁజేయు రూ-దించే దిగుచే-దిప్పుచే

డిండి సం వి ఈ స్త్రీ 1 డిండిమధ్వని చూ, ధ్వనము 2, వై వి (1) డుండుభ చూ, డుండుభము

డిండిమము సం వి అ పుం. 1 చూ, డమామి, ఆం 2 వాద్యములు ఆఱింటిలోనొకటి చూ, వాద్యములు, 3 అనద్ధవాద్యములు పదునెనిమిదింటిలోనొకటి చూ, అనద్ధవాద్యములు

డిండీరము. సం వి అ పుం 1 నురుగు, రూ-డిండీరము భిండీరము, సముద్రపునురుగు చూ, ఫేనము, 2 కాఁగిన నేయి, సంస్కృతము

డిందు దే వి 1 అడఁగుప చూ, నయము 1, 2 అక్కర చూ, వెలితి 2, దే అ క్రి 3 అడఁగు చూ, నుగ్గు 4, 4 ఇంకు లక్ష్మి. 2, ఆ 16 చూ, శోషించే, 5 కుగ్గు చూ, మగ్గు, 6 మొగ్గు చూ, నుగ్గు-4

డిందుపడు ద్వి. అ క్రి 1. అడఁగు చూ, నుగ్గు 4; 2 సమాధానపడు చూ, సమ్మతించే, 3 భ్రమగొను. ఆం, భా. తృ. 116 చూ, పరిభ్రమించే, (ప్రే డిందుపఱచే.) [తము. 1.

డిందుపాటు. ద్వి. వి. ఉపశాంతి: చూ, శాంతము. 1.

డింపు. దే వి. రూ- దింపు. లంబనము: చూ, వ్రేలుడు

డింబము. సం. వి. అ. పుం 1 చూ, డమరము, 2 భయము చూ, బెఱుకు, 3. పక్షిగుడ్డు చూ, పేశీకోశము; 4. ఱొమ్మునందెడమ ప్రక్కనుండెడు మాంసగోళము, 5 కడుపునకు ఎడమప్రక్కనుండెడుమలాశయము, 6 అనుదము*: చూ, వ్యడంబకము, 7. చూ, పూగుత్తి

డింబిక సం. వి ఆ. స్త్రీ 1 నీటిబొండ * చూ, దొండ; 2. దుండిగము *. చూ, శోణకము, 3 చూ, అంకులాడి

డింభము సం వి అ పుం 1 పిల్ల, చన్నుగుడుచే చిన్నిపాప (విణ అనికొందఱు) చూ, శిశువు, పుం 2 గుడ్డు చూ, పేశీకోశము

డింభుడు సం. విణ 1 వెలికిలదిరిగి పరుండినవాడు, 2 బిడ్డ చూ, శిశువు, 3 చూ, మూర్ఖుడు

డిగఁద్రావు దే అ క్రి రూ-డిగ్గఁద్రావు-దిగఁద్రావు-దిగ్గఁద్రావు 1 ఎరఁగు చూ, దిగు, స క్రి రూ-డిగ్గఁద్రావు-దిగఁద్రావు-దిగ్గఁద్రావు 2 విడుచే చూ, విసర్జించే

డిగఁబడు ద్వ అ క్రి 1 రూ-దిగఁబడు చూ, డిగఁద్రావు 1, 2 ఉపశమిల్లు చూ, స్రుక్కు 4, 3 జోలు చూ, సల్పు 2

డిగనాడు దే స క్రి రూ-దిగనాడు చూ, డిగఁద్రావు 2

డిగనుఱుకు. దే అ క్రి దిగువకుదుముకు రూ-డిగ్గనుఱుకు, డిగ్గదాటు

డిగియ నై వి రూ-డిగ్గియ=దీర్ఘికా నడబావి చూ, సరస్సు 1

డిగు. దే. వి. 1. రూ-డిగుడు-డిగ్గు-డిగ్గుడు-దిగుడు-దిగు-దిగ్గు-దిగ్గుడు, తక్కువ చూ, వెలితి 2; అ. క్రి. 2 ఎరఁగు: చూ, డిగఁద్రావు 1, 3 తగ్గు చూ, స్రుక్కు. 9.

డిగుడు దే. వి 1. చూ, రూ-డిగు 1, విణ 2 రూ-డిగ్గుడు-దిగుడు, దిగుటకనువుగలది. చూ, రూ-దిగ్గుడు

డిగువ దే. వి రూ-దిగువ 1 క్రిందు చూ, స్రుక్కు 9, విణ. 2 క్రిందైనది.

డిగ్గఁద్రావు. చూ, రూ-డిగఁద్రావు 1-2.

డిగ్గదాటు దే అ క్రి చూ, డిగనుఱుకు

డిగ్గన దే దవి క్రి, విణ రూ-దిగ్గన చూ, వేగము 3

డిగ్గనాడు దే స క్రి చూ, రూ-డిగనాడు

డిగ్గనుఱుకు దే అ క్రి చూ, రూ-డిగనుఱుకు

డిగ్గి దే వి నిప్పు (అప్రి) చూ, వహ్ని 1.

డిగ్గియ నై వి= చూ, రూ-డిగియ

డిగ్గు చూ, రూ-డిగు 1—2—3(తక్కువ—విర్య 1, ఆ 44, ఎరఁగు — ఉ, హరి 5, ఆ 222—223)

డిగ్గుడు దే వి చూ, రూ-డిగుడు

డిగ్గుపడు దే అ క్రి (డిగ్గు + పడు) తక్కువపడు చూ, లోపించే 2

డిప్ప వా వి దొప్ప "అరఁటిడిప్ప"

డిప్పకాయ వా వి అల్లరిపిల్లవాఁడు

డిబ్బి వా వి చూ, డబ్బి 3

డిబ్బు వా వి కళాహీనమగుచప్పుడు చూ, స్వరము 2

డిమము పా నాటకములోనిభేదము చూ, రూపకములు (కథప్రఖ్యాతము దేవగంధర్వపిశాచాదులలోఁబదునాఱురుధిరోద్ధతులు నాయకులు రౌద్రము ప్రధానరసము శృంగారవీరములంగములు. కైశికివృత్తి నాలుగంకములు సావమర్శసంధియేలేదు చూ, దశరూపకముల లక్షణములు

డిమ్మరి దే విణ 1 భ్రిమకలవాఁడు చూ, రూ-దిమ్మరి, 2 భ్రిమకలది చూ, రూ-దిమ్మరి, 3. సోమరి, మత్తుకలవాఁడు చూ, రూ-దిమ్మరి, 4 మత్తుకలది చూ, రూ—దిమ్మరి [మండలమునవాడుక)

డిల్ల వా వి చూ, రూ- టిల్ల (గోదావరి

డిల్లపడు. ద్వ అ క్రి (డిల్లము+పడు) డిల్లపోవు, డీలు-రూ-తీలు, డీలుపడు-రూ-తీలుపడు, (భయాదులచే) సత్వహీనమగు చూ, వెల్వెలఁబోవు [తీలుపాటు

డిల్లపాటు ద్వ వి డిల్లపడుట రూ-డీలుపాటు

డిల్లపోవు ద్వ అ క్రి (డిల్లము + పోవు) చూ, డిల్లపడు

డిల్లము దే విణ. (భయాదులచే) సత్వహీనమైనది డీలు-రూ-తీలు

డివిజను వా వి (డివిజన్) కొన్ని గ్రామములు కలిసిన భాగము [ప్రదేశము

డిస్ట్రిక్టు ఆం వి జిల్లా, కలెక్టరుక్రిందనుండు

డీ

డీ దే అవ్య తలతో తలను పొడుచుట రూ-దీ (వి-బ డీడిక్కులు) [రేపణము

డీస దే వి రూ-డీస ప్రేరేపణ చూ, ప్రే

డీకొను దే స క్రి 1 ఊఁడాడు చూ, ప్రతిఘటించే, అ క్రి 2. కలియు చూ, వ్యాపించే, 3 పురికొను చూ, రూ-దీకొను (ప్రే డీకొలుపు-సా 2, ఆ 86)

డీకోలు దే వి డీకొనుట చూ, దీకోలు

డీడిక్కులు వా వి బ చూ, డీ [గతి)

డీనము సం వి ఆ న మీఁదికెగురుట (పక్షి

డీలించే దే. ప్రే. డీలఁజేయు. నిర్వ 4, ఆ 95; చూ, సడలించే. [చూ, డిల్లపడు.

డీలు దే. విణ. 1. చూ, డిల్లము; అ. క్రి. 2.

డీలుపడు దే అ క్రి. చూ, డిల్లపడు.

డీలుపాటు ద్వ వి. చూ, రూ-డిల్లపాటు నైష. 7, ఆ. 52

డీసెల్ కారు వా వి చూ, పొగబండి,

డు

డు దే. అవ 1. బిందుపూర్వకమై ప్రథమైకవచనమునందువచ్చు ఒకానొక ప్రత్యయము (ప్రథమావిభక్తి ప్రత్యయములు — డు ము వు లు)— ఉదా —రాముఁడు, భీముఁడు ను, మఱియు విధిక్రియలయందు వచ్చును. ఉదా — మ్రొక్కుచున్నాఁడు, ద్రి 2. ఇది అనంతర్యార్థమునందు వచ్చును ఉదా - కొట్టుడును, తిట్టుడును ను

డుంకు దే అ క్రి గర్జు చూ, సుర్కు 9

డుండుకము సం వి అ పుం గుంటికముక చూ, శోణకము

డుండుకుఁడు సం విణ 1 అల్పుఁడు చూ, హీనుఁడు, 2 కూష్మాండు చూ, నాస్తికుఁడు 1

డుండుభము సం వి అ పుం —పింజి పాము వంటి విషముగల యొకు తలలపాము (అనఁగా విషము లేనిది) చూ, సర్పము

డుండువు సం వి ఊ స్త్రీ చూ, డాకిని 2.

డుక్క నై వి =హుడుక్క చూ, వీణె

డుక్కు దే అ క్రి చూ, మఱుఁగుపడు

డుప్పుడుక్క నై వి = చూ, డుక్క

డుబుడుక్క నై. వి = —పై— (ధ్వయమని శబ్దగత్యానుకరణము)

డుబుడుక్కవాఁడు. ద్వ వి. వేషధారియై డుబుడుక్కనువాయించుచు మొలుకీళ్లనుదెలిపెడి యొకజాతి భిక్షుకుఁడు: చూ, బుడుబుడుక్కలవాఁడు.

డుయ్యు దే అ. క్రి రూ-డూయు-దుయ్యు-దూయు 1. పాఱు: చూ, పరుగెత్తు, 2 బాణము నాటి వెడలు. స్వా. 4, ఆ. 45; స క్రి రూ-డూయు - దుయ్యు-దూయు. 3. పిడికిటితో ఆకులు లోనగువానినూడ దీయు, 4 పెలుకుదీయు చూ, విల్చుచే

డుఱ్ఱుచ్చి వా విణ. యుద్ధమునకుపిలుచేట యందుపయోగింపబడునది (అన్య అనికొందఱు)

డులడుల దే వి డ ల్లుట యందగుధ్వన్యనుకరణము చూ, హాహాహా [నృత్తము 4

డులి సై వి.=ఘులి. అందుతాంబేలు చూ,

డులుచే దే ప్రే క్రి డుల్లఁజేయు. రూ-డుల్చు

డుల్చు దే ప్రే క్రి —పై—

డుల్లు. దే అ క్రి రూ-డొల్లు 1 పొర్లు చూ, పొరలఁబడు, 2 ఊడు చూ, రాలు

డూ

డూహూ వా. అవ్య గంగిరెద్దును పిలుచేటయందగుధ్వన్యనుకరణము "హూహూఅప్పన్న" చూ, హాహాహా

డూయు చూ, రూ-డుయ్యు 1—2—3—4

డె

డెంకణము వా వి. చూ, నమస్కారము

డెంకర అం జన్యతాళములలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు

డెందము దే వి. ఉల్లము చూ, హృదయము

డెందమ్ముమ్మచ్చౌలి ద్వ. వి చూ, మన్మథుఁడు ఆం, భా పఱి 45 [వింఖము

డెక్క. దే. వి. గిట్ట హిండు 5,ఆ 240 చూ,

డెక్క. వా. వి. ఒకరకము తలపాగ చూ, సీసకము 1. (చూ వ.సౌఘ.)

డెక్కు. దే. స క్రి. అడ్డగించుచు:చూ, వారించు

డెక్కొను దే. స. క్రి (డెక్కు + కొను) నెలకొను: చూ, స్థిరపడు

డెప్ప. దే. వి కొండమీఁది సమమైనచోటు, నెత్తము చూ, పర్వతము

డెప్పరము దే. వి. రూ-దెప్పరము. 1. కష్టము; చూ, శోకము, 2 ఆపద చూ, విపత్తు; విణ 3 అశక్యము చూ, లావు 7; 4 దుస్సహము చూ, వెక్కసము 4, 5. అసాధ్యము చూ, ముగ్గొయ్య, 6 దుర్లభము. చూ, రూ-దెప్పరము

డెప్పరించు దే అ క్రి అశక్యమగు, చూ, తలముదక్కు [దెప్పు

డెప్పు దే స. క్రి ఎత్తిపొడుచు చూ, రూ-

డెబ్బండ్రు ద్వ స డెబ్బదిమంది (డెబ్బదికి మహన్మహత్వ్యర్థకరూపము)

డెబ్బది ద్వ స. (ఏడు × పది=7 × 10=70) ఏడుపదులు చూ, సప్తతి (డెబ్బదిమూఁడు — భార కర్ణ 1, ఆ 127, డెబ్బదిరెండు — హంస 1, ఆ 52, డెబ్బదేను— భార ద్రోణ 4, ఆ 213)

డెస్సరు వా వి చూ, డెస్సరు.

డే

డేకు వా.అ క్రి. చేతులు నేలనాని ముడ్డితో గెంతు.

డేగ దే వి చూ, శ్యేనము

డేగాట దే వి పెండ్లియయిదవనాఁడు పెండ్లికొడుకును పెండ్లికూఁతురును మూఁపులమీఁద నెత్తికొని వారిచేమాలలుమార్పింప డేగలవలె ఎగిరియాడెడుఆట, ఆడుచేబుక్కా బఙ్గుండల(జెల్లుకొనుట అనికొందఱు) దండాట, దండాడింపు.

డేగిస వా వి [illegible]

డేర దే వి రూ-డేరా గుడారము చూ, సదనము. 1

డేరా దే వి —పై—

డై

డైమాను వా వి చీట్లపేకలోని యొకానొక యెఱ్ఱనిరంగు చూ, పేక 2

డైరీ వా వి దినచర్యపొత్తము

డొ

డొంక దే వి 1 నడమిటవలనవల్లముగా నేర్పడినకాలిదారి చూ, మార్గము 1 (గుంటూరు ప్రాంతమునవాడుక), 2 ఊరము స్వా 4, ఆ 42 చూ, పాద 2, 3 కోన. స్వా 4, ఆ 37 చూ, విపినము, వా 4 బహిర్భూమిలోనగు ముండ్లకంపలతోనిండి మనుష్యులుపోవుట కసాధ్యముగనుండెడుచోటు (గోదావరీ మండలప్రాంతమున వాడుక)

డొంకవల దే వి ఒకరకమువల చూ, వల 1

డొంకు దే వి 1 వంకర చూ, వేల్లితము 2, అ క్రి 2 అడఁగు స్వా, 3, ఆ 53 చూ, సుక్కు 4, 3 ఇంకు నిర్వ 3, ఆ. 72 చూ, శోషించు, 4 ఎండు, నీరింకు చూ, మిడుకు 8

డొంకెన దే వి వంకరలుఁగలయాఁకె కళా 8, ఆ 57 చూ, బాణము 1

డొంగ దే వి రూ-దొంగ చూ, ముచ్చు.1

డొంగు. దే వి రూ-దొంగు 1. చెట్టుతొఱ్ఱ చూ, రంధ్రము 1, అ. క్రి. రూ-దొంగు. 1 2. డాఁగు చూ, మఱుఁగుపడు.

డొందు. దే. అ. క్రి. ఇంకు చూ, శోషించు.

డొకారము దే వి ఎల్లదిక్కులకుపడిమిచోటు చూ, మండపము. 1.

డొకారముసొచ్చు. దే అ.క్రి. (డొకారము + చొచ్చు) చూ, లోఁబడు.

డొక్క దే. వి. 1. ముసలివాఁడు. ఆం. భా. ద్వి 119 చూ, వృద్ధుఁడు 1; 2. ఒడలిరొమటకలగూఁడు: చూ, శల్యము. 1; 3 టెంకాయ బొండపుచెక్క. 4. కడుపు, చూ, భూగ్రము. 1. [చూ, కర్తనము,

డొక్కబుఱ్ఱ. దే వి. తెగపొటపిడిన తాటిబుఱ్ఱ:

డొక్కర. వై వి. ద్రోకర చూ, డొక్కస

డొక్కరము వై వి. —పై—

డొక్కలో మెదలుట ... జ్ఞాపకమునకు వచ్చుట "మేమునఁగారఁక నీడొక్కలో నొకవ్రక్క మెదలు వారము" (ధర్మరాజనాటకము)

డొక్కస అం (డొక్కర-రూ-డొక్కము-డొక్కరము) విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి చూ, విన్నాణములు

డొక్కి వా వి అగవ చూ, రూ-డోకి

డొక్కు దే వి 1 చూ, రూ-డొక్క 1. ఆం, భా. ద్వి 119, వి 2 ముదిసినద, అ క్రి 3 ముదిమిపొందు చూ, ముదియు

డొక్కరము అం చూ, డొక్కస

డొగరు దే. వి 1 అపరాధము చూ, నేరము; 2 దూఱు చూ, నింద 1

డొప్ప దే వి రూ-దొప్ప వై 7, ఆ 93: చూ, పాత్రము 6 చూ, (డిప్ప)

డొఱ్ఱముక్కు వా. వి బుఱ్ఱముక్కు [డు.

డొఱ్ఱముక్కువాఁడు వా. వి బుఱ్ఱముక్కువాఁ

డొలక వా. వి. గులక చూ, బోలు.

డొలుచు. దే. సక్రి డొల్లఁజేయు. రూ-డొల్చు

డొల్చు. దే. సక్రి.—పై—. కాశీ. 1, ఆ. 71

డొల్ల. దే. వి. 1. చేటవలె మూఁడుప్రక్కల యందు అడ్డుపలక గల బల్లలోనగునది; 2. చూ, డోలిక. [కాశీ. 1; ఆ. 77.)

డొల్లు. దే. అ. క్రి: చూ, దొఁడొల్లు (పొర్లు.-

డో

డోఁకు. దే. వి. 1 ఓకర చూ, వాంతి అ.క్రి. 2. ఓకిలించే చూ, వెళ్లగొట్టు; స క్రి 3. గడ్డిలోనగు దాని పెదురుగాఁ జెక్కు. చూ, రూ_దోఁకు

డోఁగాడు దే అ. క్రి (డోఁగి + ఆడు) రూ_డోఁగియాడు - డోఁగు, తడవాడు - రూ- తడవు_ తడవియాడు, దోఁగాడు - దోఁగు - దోఁగియాడు.

డోఁగియాడు. దే. అ. క్రి —పై—

డోఁగు దే. అ క్రి. 1.—పై—, 2. మేని తోఁగాఁగియు చూ, రూ_దోఁగు

డోఁగాలు దే వి బ. 1. అసలుసొమ్మును పెలలచే గుణించేఁగావచ్చిన సంఖ్య, 2. నూఱి పపాలు

డోకరు పా రు 0—0—1 పైస చూ, కోమటిరొక్క_ ఏకాంతపు లెక్క

డోకి. వా వి రూ_డొక్కి_ అగపు- రూ- అపక_అబక, కొయ్యగరిఁటె

డోరగు సం వి అ న రూ_తోరము చేతఁ గట్టుకొను పవిత్రసూత్రము చూ, సూత్రము 1

డోఁగములు దే వి బ క త్తిమీఁదిచాఁలు

డోరియములు వా వి బ. 1. బట్టయొక్క- బడుగుపేకలయొక్కగళ్ళు, 2 సత్తురేసపై నుండు పల్లములు, 3. బెజ్జములు

డోల. సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1.=డోలా. రూ- డోలిక_డోల_డోలిక. ఉయ్యాలవంటి అందలము, డోలి; చూ, పాలకి; 2. తొట్లి, ఉయ్యాల. చూ, పాలకి; 3 నీలి* చూ, రంజని; అం. 4. సంయుతహస్తములు పుష్ప దిరెండింటిలో నొకటి. చూ, సంయుతహస్తములు

డోలనము సం వి అ. న. ఊఁచేట, ఊఁపు_

డోలము సం వి అ పుం అభినయహస్తవిశేషము చూ, వ్యంజకము 1

డోలా. వై వి 1 =డోల చూ, డోల. 1; 2 చర్మవాద్యవిశేషము, డోలు చూ, వీణె.

డోలాపాదము. అం కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, కరణములు

డోలాఫలము. సం వి అ పుం ఇప్ప* చూ, మధూకము. [పద్మము 1

డోలాబ్జము సం. వి అ న కలువపువ్వు చూ,

డోలి వై. వి =డోలిక చూ, డోల. 1—2.

డోలిక సం వి ఆ స్త్రీ =డోలి —పై—

డోలు వై వి చూ, రూ_డోలా. 2 అచ్చఁడు, కాం 205.

డోసు వా. వి 1 త్రాఁగెడుమందు (డోస్) విణ 2 త్రాఁగునది

డౌ

డౌలు దే. వి చూ, రూ_డవులు [వాఁడు.

డ్రయివరు వా వి (డ్రైవర్) బండినడపు

డ్రెస్సరు వా వి వైద్యుఁడు (డ్రెస్సర్), డేస్సరు

డ్రెస్సు వా వి ధరించినపరిశుభ్రమైన వస్త్రాదికము (డ్రెస్)

ఢ

ఢ ఒకయక్షరము. సం వి అ పుం 1 డయ్యము చూ, భూతము, 2 ఢయము చూ, వెఱపు, 3 కాలము చూ, సమయము 1, 4 ప్రేమ చూ, స్నేహము 1, 5 బాటసారి చూ, పాంథుఁడు; 6 ధ్వని చూ, స్వరము 2, పుం 7 కొడుకు చూ, పుత్త్రుఁడు 1, స్త్రీ 8 జయభేరి. చూ, స్వరము 2, న. 9 జ్ఞానము చూ, బుద్ధి, విణ. 10 గుణములేనివాఁడు చూ, నిర్గుణుఁడు 1, 11 గూఢుఁడు చూ, దాఁగినవాఁడు, 12 పోలిక చూ, సమానము 2; 13. కుడి చూ, సవ్యము 2 (కుడిపక్క-అనియు), 14 ఎడమ చూ, సవ్యము. 2 (ఎడమపక్క-అనియు), 15 వాద్యము చూ, వీణ, 16 ఢఅనుధ్వని చూ, స్వరము 2, అం 17 మూర్ధన్యములలోనొకటి చూ, మూర్ధన్యములు, 18 టవర్గములోని యక్షరము చూ, కవర్గము

ఢంకము సం వి అ పుం అచ్చోఁబోడచిన యాఁబోతు చూ, వృషభము 1

ఢక్క సం వి ఆ స్త్రీ 1 డంకా యశః పటహము, రాజులుబయలుదేరునపుడు ముందుపక్కనువాయించెడి వాద్యము చూ, వీణె, అం 2 ఆనద్ధవాద్యములు పదునెనిమిదింటిలోనొకటి చూ, ఆనద్ధవాద్యములు

ఢక్కాముక్కీలు వా మి వి బ ఆరిందా,పరియోజకత్వము "ఢక్కాముక్కీలు తీఱినవాఁడు."

ఢమామిక. సం. వి ఆ స్త్రీ=డమాయి చూ, వీణె

ఢమ్మున. వా. మి. అ. క్రి. చూ, డమ్మను.

ఢా

ఢాక. వా. వి. దెబ్బ "సీఢాకకుఅగుటకష్టము"

ఢాము వా వి చూ, రాగు (ఢాం అనియు)

ఢామ్మను వా. మి అ క్రి చూ, డమ్మను

ఢాలము సం వి అ. న=డాలు చూ, హరిగ..

ఢుం

ఢుండి సం వి ఇ. పుం గణేశుఁడు చూ, వినాయకుఁడు 1

ఢులి సం. వి. ఇ, ఈ స్త్రీ=దులి రూ-డులి, అఁడుతాఁబేలు, కమఠి చూ, నృత్తము 4.

ఢౌ

ఢోలము సం వి అ పుం=డోలు చూ, వీణె

ణ

ణ ఒకయక్షరము సం వి. అ పుం 1 జారుఁడు చూ, అంగసుగుఁడు, 2 నిర్ణయంకరసము, సగణసములలోనొకటి చూ, రసములు, 3 ముల్లు చూ, సితాగ్రము, 4 గరుడపాటు చూ, రోమాంచము, 5 చేప్పడు చూ, స్వరము 2, 6 శూరుఁడు చూ, హంవీరుఁడు 2, 7 కాపాడుట చూ, రక్షణము, స్త్రీ 8 రేయి. చూ, రాత్రి, 9.పానుపు చూ, శయ్య 1, 10 ఆవు చూ, ధేనువు, 11. నాసిక చూ, ముక్కు; 12.కృప చూ, దయ, న 13.తామరపూవు చూ, పద్మము 1, 14. తెలివి చూ, బుద్ధి; విణ. 15. ఉపమకలేనివస్తువు; 16. కంకణము: చూ, భూషణము. 2; 17. కన్ను: చూ, నేత్రము. 1; 18. రమ్యము; చూ, హృద్యము

ము, 19. విశాలము, విస్తారము చూ, విపులము, అం 20 మూర్ధన్యములలోనొకటి చూ, మూర్ధన్యములు, 21 అనునాసికములలోనొకటి చూ, అనునాసికములు, 22. టవర్గమునందలి యక్షరము. చూ, కవర్గము, వా వి 23 (ఉచ్చారణలోపము చేవాడంబడెడు) అణానాణెము, అం 24 చూ, ణా

ణా

ణా. అం అష్టాక్షరీమహామంత్రమునందొక యక్షరము చూ, అష్టాక్షరి. (అనుబంధములో)

ణి

ణి అం. సౌరాష్ట్రాక్షరీ మహామంత్రమునందలి రెండవ యక్షరము "ఘృణిసూర్యాదిత్యోమ్" చూ, మంత్రము 1

శ్రీ

ఆంధ్ర వాచస్పత్యము

యొక్క హల్లులలోని

కకారాది ణకారాంతమువఱకు గల

అనుబంధము.

క

క (665 పుట చూడుము) అం 23 పరుషములలో నొకటి చూ, పరుషములు, పా 24 (జ్యోతిషమున్నగువానియందు ఉపయోగించెడు అంకెలభాష) ఒకటిని దెలుపు సంజ్ఞ, (కాదినవ, టాదినవ, పాదిపంచ, యాద్యష్టౌ శ్లో నీతారి (260), చాధాగ (296), తురంగ (324), కాలగా (331), నరాంగ (320), శంకాల (315), వరాంగ (324), గండగా (333), ధీకాల (319), గుంజార (283), యమాఖు (251), నైవరా (242), క్రియాది మీనాంత వినాడికాః స్ఫుటాః ॥ (నకారము సున్న యనుకొనవలెను కుడినుండి యెడమకు లెక్కింపవలయును)

కంచి వా వి రూ-కంచో-కంచీ గోటికాయలాడుగుంట. (కంచ అనియు)

కంచిగరుడసేవ వా వి 1 వెట్టిచాకిరి, 2. కాంచీపురములోని గరుడునికొలువు

కంచీ వా వి చూ, రూ-కంచి.

కంచే వా వి —పై— (కంచయనియు)

కంచో వా. వి.—పై—(కంచాఅనియు)

కంఠగతము. వా. సం. వి. ప్రాణాంతకము.

కండకాయలు. వా. బ. చూ, గుంజికాయలు

కచ్చాపచ్చాగా వా. అవ్య 1 కచ్చింపులేకుండఁగ, 2 పచ్చిపచ్చిగా వేఁచుటయందు వర్తించును (కచ్చా పచ్చాగా అనియు)

కణ్వస్మృతి అం చూ, స్మృతులు

కనుబొమలు పా దీనికి ఉపమానము - విండ్లు

కపిలస్మృతి అం చూ, స్మృతులు.

కపిసగోత్రము అం చూ, గోత్రము 13

కయివడి దే వి 3 చూ, కయివడిముష్టి

కరివేలుపురిక్క అం శ్రవణనక్షత్రము చూ, నక్షత్రము 1

కర్ణాటస్త్రీ అం దేశస్త్రీలలో నొకతె చూ, [స్త్రీ

కర్షుఁడు అం 2 దుష్టచతుష్టయమునం దొకఁడు: చూ, దుష్టులు

కలహించుట అం సంధిచేయుట లోనగు గుణములు ఆఱింటిలో నొకటి చూ, గుణములు.

కల్పవృక్షము దగ్గఱకువెళ్ళి కాయయడిగినట్లు - లో ఉదా — "కల్పవృక్షమునకుఁగదిసి కాయడిగిన, చెందమునను కౌరిసమ్ముఖమున, జేరితుచ్ఛమయిన సిరివేఁడికొనవయ్యె, నాస నోసమెఱుఁగదనుట నిజము" (కుచేలోపాఖ్యానము.) [మాట. "ఓరికళ్ళప్ప"

కళ్ళప్ప. వా. వి. నింద్యునియందుపయోగించు

కళలకు దుష్ఫితముఁగూర్చుట. అం. సంధిదోషములు పదునాలుగింటిలో నొకటి. ఉదా - ఏలనన,ఇది యసాధువు ఏల యనునది కళ ఏల + అన=ఏలన ఏలయన నని యగును గాని "ఏలనన" ననికాదు ఇట్టులే లేకన్, గాకన్, చూడకన్, అట్టులన్, ఇట్టులన్, ఇతఁడేనా, అట్టులేనా ఇత్యాదు లసాధువులు చూ, సంధి దోషములు

కా

కాకస్వరము అం గాయకదోషములు పదునాలుగింటిలో నొకటి చూ, గాయకదోషములు

కానున్నది కాకమానదు. లో. ఉదా.— "రానున్నది రాకమానదు, కానున్నది కాకమానదు నిన్ననఁ బనియేమున్నది." (ధర్మజరాజసూయము) [సాకర్మ

కార్మ్రణము సం వి అ. పుం చూ, హిం

కార్మ్రణశీలుఁడు సం విగి చూ, తోడుబోతు. 2.

కాలవిహీనత అం గాయకదోషములు పదునాలుగింటిలో నొకటి చూ, గాయకదోషములు

కాసండి వా వి ఒకరకము చెంబు చూ, పాత్రము 6 (హరహరిక్షేత్ర మాహాత్మ్యము 2, ఆ 24) (రూ- కాసండీ)

కాళింది అం 4 భిన్నషడ్జవిభాషలు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, భిన్నషడ్జవిభాషలు (చూ, భాష 1)

కి

కిక్కిరికాడ వా వి వ్యవహారమధ్యమునఁ బెట్టినఅడ్డము (పానకములోనిపుడకవంటిది)

కిచ్చోటు. వా. వి. ఇబ్బంది. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

కితసగోత్రము అం. చూ, గోత్రము 13.

కీ

కీర్తి. పా. 8. కీర్తికి ఉపమానములు.— చంద్రుఁడు, వెన్నెల, హంస, నురుగు, ముత్యము, వెండి, రజితాద్రి, హిమాద్రి, శివుఁడు, మంచు, శంఖము, అమృతము, కామధేనువు, కల్పవృక్షము, ఉచ్చైశ్రవము, ఐరావతము, పాలు, గజదంతము, సింహము, గంగ, సరస్వతి, నారదుఁడు, మంచిగంధము, కర్పూరము, వజ్రము, నక్షత్రములు, మల్లెపువ్వు, బలభద్రుఁడు

కు

కుంచితము అం 10 పుటక్రియలు తొమ్మిదింటిలో నొకటి చూ, పుటక్రియలు,

కుండలము. అం 4. పాదరేఖలలో నొకటి. చూ, లక్షణాంగములు.

కుచోద్యము. సం. వి. అ న కపటము చూ, వ్యాజము 1 (వాడుక)

కుళాయి వా వి. నీరు వెలువరించెడు గొట్టము. (పైప్), రూ-కుళ్ళాయి.

కుళ్ళాయి. వా వి — పై.—

కొ

కొప్పు పా 4 కొప్పునకు ఉపమానములు. నెమిలి పింఛము, వింజామర

కొప్పె. వా వి మందుఉండ చూ, ఉంట.

కొఅవిచేదల గోఁకి కొనుట లో ఉదా — "జలధిఁబడఁ గడపెమునునను, వలదునర భ్రాంతినీకువైరం బేలా, బలవంతునితోఁగొఅ

వింధ్యదలగోఁకి కోనంగఁదగునె దనుజాధీశా." (రామాభ్యుదయము)

కోటానఁగోటులు వా విశ బ. చూ. తొప్పలుదోరలు

క్రౌ

క్రౌండపాయనము. అం గహీనతానములు ఏడింటిలో నొకటి. చూ. రహీనతానములు (చూ. కూటతానములు, తానములు, గవామయము)

క్ర

క్రతువులు అం ప్రథమచష్టోమము, ద్వితీయోక్థ్యము, తృతీయాతిరాత్రము, జ్యోతిష్టోమము

క్రి

క్రియాశక్తి అం 2 ఇచ్ఛాదులు మూఁడింటిలో నొకటి చూ. ఇచ్ఛాదులు (చూ. త్రియము)

క్ష

క్షత్రియులు. అం వర్ణచతుష్టయమునందొకరు చూ. మనుష్యవర్ణములు (చూ. వర్ణచతుష్టయము)

క్షమ అం. 3. సుజ్ఞానదాయకములు పదునాలుగింటిలో నొకటి చూ. సుజ్ఞానదాయకములు.

క్షీ

క్షీరకాలింగనము. అం. ఆలింగనములు పదునాలుగింటిలో నొకటి. చూ. ఆలింగనములు.

క్షీరనింబన్యాయము పా వేఁపచెట్టునకుఁ బాలు పోసి పెంచినను చేఁదుపోదనురీతి

క్షీరనీరన్యాయము పా నీళ్లును పాలును గలిసినట్లొక్కటిగాఁ గలసియుండు ధర్మము

క్షీరపాషాణన్యాయము పా పాలుతో అకుతాయి మోయువలెననురీతి

క్షీరోదకన్యాయము పా చూ. క్షీరనీరన్యాయము

క్షు

క్షుద్రశంఖము సం వి అ పుం నత్తగుల్ల: చూ. సంకు 1

క్షే

క్షేత్రజ్ఞుఁడు అం 2. పుత్రులు పండ్రెండుగురిలో నొకఁడు చూ. పుత్రులు

క్షేత్రములు అం కాశి, బదరికావనము, ప్రయాగ, బృందావనము, గయ, శ్రీరంగము, సిద్ధాశ్రమము, మాయాపురి, వేంకటాచలము, శంకరనారాయణము, అనంతశయనము, మధుర, కాంచి, పంప, సాకేతము, యోగానందము, ధర్మపురి, హరిహరము, అహోబలము, జయరామము, జనార్దనము, సప్తనదీ సంగమము, గండకి, ద్వారక (24)

క్షేమము అం 7 తారలు తొమ్మిదింటిలో నొకటి (శుభము) చూ. తారలు 1

గ

గ అం 8 సరళములలో నొకటి చూ. సరళములు

గడ్డము పా దీనికి ఉపమానము - మత్తిపండు

గణదేవతలు. అం.1. ఆదిత్యులు-పన్నిద్దఱు.— ఇంద్రుఁడు, ధాత, పర్జన్యుఁడు, త్వష్ట, పూష, అర్యముఁడు, భగుఁడు, వివస్వంతుఁడు, విష్ణువు, అంశుమంతుఁడు, వరుణుఁడు, మిత్రుఁడు. 2. విశ్వేదేవులు పదుగురు.—

వసుబంధులు, క్రతుదక్షులు, కాలకాములు, ధురివిలోచనులు, పురూరవాద్రవులు, 3 వసవులు ఎనమండ్రు — ఆపుఁడు, ధ్రువుఁడు, సోముఁడు, అధ్వరుఁడు, అనిలుఁడు, ప్రత్యూషుఁడు, అనలుఁడు, ప్రభాసుఁడు, 4 తుషితులు ముప్పదియాఱుగురు, 5 భాస్వరులు అఱువదినలుగురు, 6 అనిలులు నలుబది తొమ్మండ్రు, 7 మహారాజికులు (మహారాజులు) రెండువందల యిరువదిమంది, 8 సాధ్యులు పండ్రెండుమంది — మనుఁడు, హనుమంతుఁడు, విష్ణువు, ధర్ముఁడు, నారాయణుఁడు మొదలగువారు, 9 రుద్రులు పదునొకండుమంది — అజుఁడు, ఏకపాదుఁడు, అహిర్బుధ్న్యుఁడు, త్వష్ట, రుద్రుఁడు, హరుఁడు, శంభుఁడు, త్ర్యంబకుఁడు, అపరాజితుఁడు, ఈశానుఁడు, త్రిభువనుఁడు

[శంఖము, పోఁకకుత్తుక

గళము పా 3 దీనికి ఉపమానములు —

గా

గాంధర్వవేదము అం 2 ఉపవేదములు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, ఉపవేదములు

గాంభీర్యము పా 4 దీనికిపోలిక – సముద్రము

గాయకదోషములు అం తాళవర్జితము, భీతము, కంపితము, శిరఃకంపనము, అనునాసికము, వ్యాకులము, విస్వరము, కాలవిహీనత, అవ్యక్తము, విస్పష్టము, ఆకులము, విస్తరము, కాకస్వరము, ఉత్కృష్టము మొ

గాయత్రి ప్రస్థానమంత్రము ఉత్తమే శిఖరే జాతే భూమ్యాం పర్వతమూర్ధని బ్రాహ్మణేభ్యోఽభ్యనుజ్ఞాతా గచ్ఛ దేవి యథాసుఖమ్, స్తుతో మయా వరదా వేదమాతా ప్రచోదయన్తి పవనే ద్విజాతా ఆయుః పృథివ్యాం ద్రవిణం బ్రహ్మవర్చసం మహ్యం దత్వా ప్రయాతుం బ్రహ్మలోకమ్'' అర్థము – శరీరమందున్న ఉన్నతస్థానమందు ఉండునదియు శ్రేష్ఠమైనదియునగు బ్రహ్మరంధ్రస్థానమను గృహమందు (ఉండుటకు) భగవదుపాసకులవలనఁజేయఁబడు ప్రార్థనల నంగీకరించినదానవై (నెఱవేర్చి) ఓ బ్రహ్మజ్ఞాన స్వరూపిణీ సుఖముగాపొమ్మా! కోరిన దానిని ఇచ్చేనదియును, వేదములకు తల్లియును, వివేక అవివేక పుట్టువులు కలదియును, (శ్రద్ధాశక్తి గలవారిని) పవిత్రకర్మయందు ప్రవర్తింపఁజేయునదియునగు నీవు నాచేత స్తోత్రము చేయఁబడితివి గనుక నాకొఱకు శరీరమునకు (సత్కర్మముల నాచరించుటకు) ఆయుస్సును ధనమును బ్రహ్మవర్చస్సును ఇచ్చి నీస్థానమగు బ్రహ్మగంధ్రమునుఁజేర్చి వెళ్లుము చూ, గాయత్రి చూ, ఓమ్

గు

గుబురువేల్పు దే వి బ జెల్లివేల్పు చూ, వేరు.1.

గుఱుతుగలవాఁడు దే వి చూ, అంకకాఁడు 2.

ఘ

ఘనము 15 చూ, ఆతోద్యము.

ఘృ

ఘృ అం సౌరాష్ట్రాక్షరీ మహామంత్రము నందలి మొదటియక్షరము "ఘృణిస్సూర్యయ ఆదిత్యోమ్" చూ, మంత్రము 1

చ

చ అం 23. పరుషములలో నొకటి చూ, పరుషములు

చంద్రిబలము. పా. జన్మరాశి మొదలు చంద్రుఁ డుండు రాశివఱకు గణనచేయఁగా, చంద్రుఁడు జన్మరాశియందును, జన్మరాశికి తృతీయ షష్ఠ దశమ ఏకాదశ - సప్తదశమరాసుల యందును ఉండెనేని శుభకరుఁడనియు తారాబలవిషయమై జన్మనక్షత్రము మొదలు చంద్రస్థిత నక్షత్రము వఱకును, చంద్రబలవిషయమై జన్మరాశి మొదలు చంద్రస్థితరాశివఱకును గణనచేయవలయునని కాలామృత గ్రంథ కర్త యభిప్రాయము — మతాంతరం బెట్లనిన.— శుక్లపక్షమందుఁ బంచమ ద్వితీయ నవమస్థానములయందును కృష్ణపక్షమందు ద్వాదశ చతుర్థ అష్టమ స్థానమునుయందును గల చంద్రుఁడు సకలశుభకర్మలవిషయమై శుభకరుఁడని యభిప్రాయము.

చె

చెపాయించే వా అ క్రి లేచిపోవు, పాఱిపోవు

చెపల వా వి చూ, చవట

గెల్లు వా వి చెంపమీఁద కొట్టినపుడు కలిగడు ధ్వనికి పేరు చూ, హూహూ

చే

చేబియ్యము వా వి చూ, చేరుడు బియ్యము

చేపాటకఱ్ఱ వా వి చేఁకియాఁతె గానుండెడ చేవకఱ్ఱ (నడుమ బోలులేనిది)

చై

చేనుకుదురు వా వి రూ-చేన్నుఁగుదురు చేన్నువాఁపు రోగము

చేన్నుఁగుడుచే వ్వ స క్రి పాలుఁద్రావు

చేన్నుఁగుదురు. వా వి చూ, రూ-చేనుకుదురు.

చేల్లపులుసు. వా. వి తిమ్మనము, పొగచిన మెంతిమజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

చేవట. వా. వి. చెవల, తెలివితేనివాఁడు. "చేవట పెద్దమ్మ" చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు.

చొ

చొంగణ. దే. వి రూ-చొంగణము-చొంగణ-చొంగిణి

చొయలాపాయలా. వా. అవ్య. పట్టుదల లేకుండఁగ, బులబులాగా, టాలాటోలీగా.

చౌ

చౌకు దే. వి చూ, రూ-చేవ్రుకు

జ

జట పా దీనికి ఉపమానము నల్లతాఁచు

జలము పా 8 పరిశుద్ధమైన జలము ... గాలి వానలగానియుండినను ... నున్న ప్రదు రంగుకూడ నుండిగు ... తటాకములయందును ... గల నీటికి ... మైన ... గుణము గలుగు. ఒకభాగము ప్రాణవాయువును, రెండుభాగములు ఉదజనియు కలసి జలమేర్పడును.

జా

జాతస్మరాలింగనములు అం చూ, ఆలింగనములు.

టం

ట పా 15 చూ, క 24

టెంకకాయలు పా చూ, గుంజోకాయలు.